Surat brasih

Djandji idjä solake.

Bagi idjä solake: karä surat sarita.

Injalinan bara puna basae akan basan olo ngadju
hong pulau Borneo.

Ilambagan hapan balandjan olo Kristen hong
tanah Balanda, (Nederlandsche Bijbelgenootschap)
hong lewu Amsterdam.

awi tuan SPIN, tukang malambagan.

1858.

Horoe

karä surat Djandji idjä solake, bagi idjä solake.

Baun surat.

1. Surat Moses, idjä solake, Genesis, 50 bagie, ... 1.
2. Surat Moses, idjä duä, Eksodus, 40 bagie, ... 82.
3. Surat Moses, idjä telo, Lewitikus, 27 bagie, ... 149.
4. Surat Moses, idjä äpat, Numeri, 36 bagie, ... 200.
5. Surat Moses, idjä limä, Deuteronomium, 34 bagie, . . . 270.
6. Surat Josua, 24 bagie, ... 331.
7. Surat karä hakim, 21 bagie, ... 370.
8. Surat Rut, 4 bagie, ... 411.
9. Surat Samuel, idjä solake, 31 bagie, ... 416.
10. Surat Samuel, idjä duä, 24 bagie, ... 469.
11. Surat karä radja, idjä solake, 22 bagie, ... 513.
12. Surat karä radja, idjä duä, 25 bagie, ... 564.
13. Surat Kronika, idjä solake, 29 bagie, ... 612.
14. Surat Kronika, idjä duä, 36 bagie, ... 657.
15. Surat Esra, 10 bagie, ... 713.
16. Surat Nehemia, 13 bagie, ... 730.
17. Surat Ester, 10 bagie, ... 753.

SURAT MOSES IDJÆ SOLAKE, IDJÆ BAGARÆ

GENESIS.

(TAMPARAN.)

BAGI 1.

Saritan tamparan langit tuntang petak.

1. Solasolake Hatalla mandjadian langit tuntang petak.

2. Maka petak sampur baur tuntang tunis benjem, tinai kakaput hundjun hapus kaleka handalem; maka Rogh Hatalla manari hundjun karä danum.

3. Tä Hatalla hamauh: Has, djadi blawa! Palus talo blawa.

4. Maka Hatalla mitä kalawa tä bahalap, palus Hatalla mamisah kalawa dengan kakaput.

5. Tuntang Hatalla manggarä kalawa tä andau, maka kakaput inggaräe alem. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau idjä solake.

6. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo hambirang mahelat karä danum, idjä mamisah karä danum.

7. Tä Hatalla mandjadian talo hambirang tä, hapae mamisah danum idjä penda talo hambirang dengan danum idjä ambo talo hambirang tä. Palus djadi kalotä.

8. Maka Hatalla manggarä talo hambirang tä batanglangit. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau duä.

9. Tinai Hatalla hamauh: Karä danum, awang penda batanglangit, palus akan hapumpong idjäidjä äkae, mangat kaleka teah mamala. Palus djadi kalotä.

10. Maka Hatalla manggarä äka teah tä petak, tinai äka tawon karä danum hakampeleng inggaräe tasik. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

11. Tinai Hatalla hamauh: Petak palus akan mampalembut oru, ramon tana awang habawak, batang bua awang mamua sama mimbit ampie, awang habawak huange hundjun petak. Palus djadi kalotä.

12. Petak mampalembut oru, ramon tana awang habawak sama mimbit ampie, tuntang batangbua awang habawak huange, sama mimbit ampie. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

13. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau telo.

14. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo äka kalawa intu batanglangit, idjä akan mamisah andau dengan alem, tuntang mangatan, manantu wajah, andau, njelo.

15. Talo tä akan äka kalawa intu batanglangit, uka mamplawa petak. Palus djadi kalotä.

16. Hatalla mandjadian duä äka kalawa idjä hai; äka kalawa idjä pangkahai tä, uka marentah andau, tinai äka kalawa idjä korik tä, uka marentah alem; tuntang karä bintang.

17. Maka Hatalla mingkes äka

kalawa tä intu batanglangit, uka
mamplawa petak;
18. Tuntang marentah andau
dengan alem, tinai mamisah kalawa
dengan kakaput. Maka Hatalla mi-
tä talo tä uras bahalap.
19. Tä djari halemäi tuntang
handjewu, andau äpat.
20. Tinai Hatalla hamauh: Has,
karä danum akan mampalembut
mampagas kutoh talo belom awang
hagoet, tinai karä burong akan tra-
wang ambo petak penda langit.
21. Maka Hatalla mandjadian
karä ampin lauk awang hai, tun-
tang karä ampin talo belom awang
hagoet, hagahagas hong danum,
sama mimbit dasar ai, tinai karä
ampin burong idjä hapalapas, sam-
barana dasare. Maka Hatalla mitä
talo tä uras bahalap.
22. Palus Hatalla mamberkat
talo tä samandiai, koae: Manak
keton, dahangdahanga, suang da-
num hong karä tasik; tinai karä
burong akan dahangdahanga hun-
djun petak.
23. Tä djari halemäi tuntang
handjewu, andau limä.
24. Tinai Hatalla hamauh: Petak
palus akan mampalembut sambarana
ampin talo belom, sama mimbit
dasar ai, meto pambelom, talo awang
mangkawang tuntang meto hutan,
genep meto sama mimbit dasare.
Palus djadi kalotä.
25. Hatalla mandjadian karä me-
ton petak, sambarana dasare, tinai
karä meto pambelom, hakabeken
dasare, tuntang karä talo belom
awang mangkawang hong petak,
sama mimbit dasare. Maka Hatalla
mitä talo tä uras bahalap.
26. Tinai Hatalla hamauh: Ita
handak manampa olon hatamunan
arep ita, tumon ampin ita, mangat
iä marentah karä lauk tasik, karä
burong penda langit, tuntang karä
meto, tinai hapus petak, tuntang
karä talo belom, awang manjaran-
tar hong petak.
27. Palus Hatalla manampa olon
hatamunan arepe, tumon Hatalla
iä manampa olon; hatuä bawi äwen
inampae.
28. Tuntang Hatalla mamberkat
äwen duä tä, sambil hamauh deng-
ae: Manak keton batilatilap, suang
salepah petak, pamenda djetä intu
keton, tinai rentah lauk tasik, bu-
rong penda langit, tuntang karä
talo belom, awang hagoet hong
petak.
29. Tinai Hatalla hamauh: Itä!
aku djari manenga akan keton karä
ampin ramon tana awang habawak,
palembut salepah petak, tuntang
bua karä batangbua awang habawak,
uras djetä indu panginan keton.
— (9, 3.)
30. Tapi akan karä meto hutan,
tinai karä burong penda langit,
tuntang akan karä talo belom awang
hagoet hong petak, idjä bara ta-
haseng, jaku djari manenga karä
dawen talo tä indu panginae. Pa-
lus djadi kalotä.
31. Maka Hatalla manampajah
talo handiai, awang djari indjadiae:
itä! talo tä uras bahalap haliai. Tä
djari halemäi tuntang handjewu,
andau djahawen. — (*Masm.* 104.)

BAGI 2.

I. Andau sabat. II. Pirdus atawa kabon Eden. III. Olo bawi inampa Hatalla.

I. — 1. Tumon tä djari hapus tam-
pan langit tuntang petak, tinai
karä talo awang hundjue.

2. Kalotä andau udju Hatalla djari mahapus karä gawie, karä talo indjadiae, tuntang iä malajan andau udju bara karä gawie, bara talo indjadiae.

3. Palus Hatalla mamberkat andau udju, tuntang mamprasih djetä, basa andau tä iä malajan bara karä gawie, idjä djari indjapa ihapus Hatalla.

II. — 4. Djetä saritan tamparan langit tuntang petak, katika djetä djari indjapa, metoh Jehowa, Hatalla, mandjadian petak tuntang langit,

5. Tinai karä ampin kaju hong petak, idjä djaton djari aton helo, tuntang karä ampin ramon petak, idjä djaton pudji lembut bihin; alo Jehowa, Hatalla, hindai djari mudjan hundjun petak, alo hindai djari aton olon, idjä nguan petak.

6. Maka ambon lembut bara petak, mambisa sakalepah petak.

7. Maka Jehowa Hatalla manampa idjä kakiwak petak mandjadi olon, palus mahimon tahaseng pambelom huang lowang uronge; tumon tä olon bara hambaruan idjä belom.

8. Tuntang Jehowa Hatalla djari mimbul pambulan intu Eden, hila timor; hetä iä mingkes olon, idjä djari inampae.

9. Tinai Jehowa Hatalla mampalembut bara petak karä ampin kaju, awang bahalap tampajahe, tuntang mangat indu kinan, tinai batang pambelom bentok pambulan, tuntang batang hapa mangasene kahalap dengan kapapa.

10. Tinai aton blua bara Eden batangdanum, tantai mambisa pambulan; djetä hambilang hetä mandjadi äpat kasampang.

11. Sampange idjä solake tä Pison arae; djetä idjä murir hapus tanah Hawila, hetä kutoh bulau.

12. Bulau tanah tä bahalap haliai; hetä kea aton bedolagh, tinai batu sardoniks.

13. Maka aran sampange idjä duä tä Gihon; djetä idjä murir hapus tanah Kus.

14. Tinai aran sampange idjä telo tä Hidekel, darin tumbang djetä palus akan hila timor, akan tanah Asur. Sampange idjä äpat, djetä Prat.

15. Maka Jehowa Hatalla manduan olon, mingkes iä huang pambulan Eden, nakara iä nguan, manonggo tä.

16. Tuntang Jehowa Hatalla mametäh olon, koae: Tau bewäi ikau kuman karä bua hong pambulan toh. — (3, 1.)

17. Tapi bara batang idjä hapa mangasene kahalap dengan kapapa äla ikau kumae, krana andaum kumae, toto ikau palus bagin matäi.

III. — 18. Maka koan Jehowa Hatalla: Djaton bahalap kea olon kabuate kalotä; jaku handak manampa kolae, idjä tau mandohop iä, idjä tandipahe.

19. Krana limbah Jehowa Hatalla djari mandjadian bara petak karä ampin meton petak, tuntang karä ampin burong penda langit, maka iä magah djetä akan Adam, mangat Adam mangarangka augh manampa arae; tumon Adam manggarä karä talo belom, djetä palus indu arae.

20. Tumon tä Adam manggarä karä meto pambelom, tinai karä burong penda langit, tuntang karä meto hutan, tapi idjä indu kolan olon iä djaton sondaue, idjä tau mandohop iä, idjä tau indu tandipahe.

21. Tä Jehowa Hatalla mandurut tiroh tudjah akan Adam, palus iä batiroh. Tä iä manduan tolang braware idjä kabisak, palus mamaleng awae tä hapan isi.
22. Maka Jehowa Hatalla manampa tolang brawar tä, idjä djari induae bara Adam, mandjadi olo bawi, palus magah iä akan Adam.
23. Tä koan Adam: Iä toh toto tolang isi ajungku! buah iä inggarä bagin olo hatuä, basa iä djari induan bara olo hatuä.
24. Tagal tä olo hatuä karäh malihi indu bapae, palus hindjä dengan sawae; äwen duä tä akan mandjadi isi idjä. — (*Matt.* 19, 5.)
25. Maka äwen duä tä, Adam tuntang sawae, halowai; äwen djaton tawan mahamen.

BAGI 3.

I. Olo lawo huang dosa, inamput setan. II. Hatalla mariksa olon; hukum Hatalla, tuntang djandjie idjä solake. III. Olon inganan bara pambulan Eden.

I. — 1. Maka handipä paham bakalilit bara karä meto hong petak, awang djari inampa Jehowa Hatalla. Maka koae dengan olo bawi: Toto kea, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman karä bua hong pambulan toh? — (2, 16.)
2. Tä koan olo bawi dengan handipä: Tau bewäi ikäi kuman bua bara karä batange hong pambulan toh.
3. Tapi tahiu bua bara batange idjä tä, idjä bentok pambulan, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman djetä, manindjeke mahin äla kea, belä keton matäi.
4. Tä koan handipä dengan olo bawi: Kwäka keton matäi!
5. Tapi Hatalla katawan, andau keton kuman djetä, matan keton palus inarang, balalu keton karäh sama kilau Hatalla, haiak kasene kahalap dengan kapapa.
6. Maka olo bawi mitä batang tä mangat indu kinan, tuntang djetä äka kakilak matä, tinai äka kahaus belai, basa djetä mamintar olon. Tä iä manduan buae balalu kumae, tuntang iä manenga akan banae kea, idjä dengae, palus iä kea kumae.
7. Tä matan äwen duä tä inarang, palus iä katawan arepe halowai; balalu iä manusok manambing dawen pisang indu salimpute.
II. — 8. Maka äwen tä mahining augh Jehowa Hatalla, manandjong huang pambulan, amon andau djari halemäi. Tä Adam äwen duä hasawä manjahokan arepe bara baun Jehowa Hatalla marak karä kaju hong pambulan.
9. Maka Jehowa Hatalla mambawa Adam, sambil hamauh dengae: Kwe ikau?
10. Koae: Aku djari mahining aughm huang pambulan, palus aku mikäh, krana aku halowai; tagal tä aku djari manjahokan arepku.
11. Maka koan Hatalla: Æwe djari masuman akam, ikau halowai? Djari ikau kuman bua bara batang tä, idjä ingahanaku ikau, koangku: äla ikau kumae?
12. Tä koan Adam: Olo bawi tä, idjä tengan aim akangku, iä tä djari manenga akangku bua bara batang tä, djadi aku kumae.
13 Maka Jehowa Hatalla hamauh dengan olo bawi: Buhen gawim kalotä? Koan olo bawi: Handipä tä djari manipu aku, sampai aku djari kumae.
14. Tä koan Jehowa Hatalla mawi

handipä: Basa ikau djari kalotä gawim, tarasapa ikau bara karä meto pambelom tuntang karä meto hutan. Hapan knaim ikau akan manjarantar, tinai petak indu kinam, katahim belom.

15. Maka aku handak manjoho ikau hasingi dengan olo bawi toh, tinai panakam dengan panakae; iä tä karäh mamparamok takolokm, tapi ikau karäh manotok takire.

16. Tinai dengan olo bawi iä hamauh: Jaku handak mamaham kapähäm kahum ikau batihi; dengan kapähä ikau akan luas; banam äka kakenangm, tuntang iä akan marentah ikau.

17. Tinai dengan Adam iä hamauh: Basa ikau djari manumon augh sawam, tuntang djari kuman bua bara batang tä, idjä djari ingahanaku ikau, koangku: äla ikau kumae: maka tarasapa petak tagal ikau, tuntang kapähäm ikau akan mambelom arepm bara petak tä katahim belom.

18. Duhi tuntang oru harajap karäh impalembut petak akam, tinai ramon tana indu kinam.

19. Dengan bäbes baum ikau akan kuman barim, sampai ikau mandjadi petak haluli; krana bara tä ikau djari induan. Krana ikau puna kawo, djari kawo kea ikau tinai.

20. Maka Adam manggarä sawae Hawa, (*idjä belom,*) basa iä indu olo handiai, idjä belom.

III. — 21. Maka Jehowa Hatalla manampa akan Adam tuntang akan sawae badju upak meto, palus mangkepan tä intu äwen.

22. Tä koan Jehowa Hatalla: Itä! olon djari kilau idjä biti ita, iä kasene kahalap kapapa. Maka toh, äla iä akan manusang lengäe, manduan bua bara batang pambelom kea, palus kumae, tuntang belom katatahi!

23. Tagal tä Jehowa Hatalla manjoho äwen duä tä blua bara pambulan Eden, nakara iä malan petak, idjä bara tä iä djari induan.

24. Balalu iä maharak äwen tä blua, palus mingkes hila timor pambulan Eden Kerubim, tuntang padang idjä ngilangilat, kakitakitau, uka manonggo djalan akan batang pambelom.

BAGI 4.

I. Anak Adam, Kain äwen duä Habel. II. Panakan Kain. III. Set, anak Adam.

I.—1. Maka Adam marantep sawae Hawa, tä iä batihi, tuntang manak Kain, (*dino*), sambil hamauh: Aku djari mandino olo hatuä, Jehowa tä.

2. Limbah tä iä manak tinai Habel, andie. Maka Habel mandjadi sakatik meto, tapi Kain olo pamalan.

3. Djadi, limbah tahi njelo, Kain maluput parapahe akan Jehowa hapan bua tana.

4. Tinai Habel kea mimbit anak tabiri idjä solake inakan indue, idjä baseput. Maka Jehowa manangkilik Habel tuntang parapahe. — (*Ibran.* 11, 4.)

5. Tapi Kain tuntang parapahe iä djaton manangkilike. Tä Kain paham sangit, hobah gagaritat ampin baue.

6. Maka koan Jehowa dengan Kain: Buhen ikau sangit, buhen ampin baum gagaritat?

7. Amon ikau bahalap, pudji ikau dia ingilak? Tapi amon ikau djaton bahalap, tä dosa mimpa intu

bauntonggang. Toto kahause mawi ikau, tapi ikau akan marentah mahenjek djetä.
8. Maka Kain hakotak dengan andie Habel. Djadi, kahum äwen duä tä hong tana, Kain mantakan andie Habel, manatal mampatäi iä.
9. Maka Jehowa hamauh dengan Kain: Kwe andim Habel? Koae: Prea aku tawae; aton aku akan manjang paharingku?
10. Tapi iä hamauh: Narai ikau djari mawi? Augh dahan andim mangkariak bara petak ngarangi aku.
11. Maka toh, tarasapa ikau hundjun petak, idjä harakang njamae manjambut dahan andim bara lengäm.
12. Amon ikau malan, maka tanam djaton akan mandjari akam; kumbakumbang tuntang daridaria ikau hong petak.
13. Maka koan Kain dengan Jehowa: Dosangku tangkalau hai, hengga djaton taraampun hindai.
14. Itäm, andau toh ikau djari maharak aku bara tanah toh, palus jaku akan manjahokan arepku bara baum, tuntang jaku akan kumbakumbang, daridaria hong petak; toh maka brangai olo idjä sondau aku, karäh mampatäi aku.
15. Tapi Jehowa hamauh dengae: Dia; malainkan äwe idjä mampatäi Kain, djetä karäh imaläh lipet udju intu olo tä. Tuntang Jehowa mangatan Kain, uka olo idjä hasondau dengae äla mampatäi iä.
16. Maka Kain hadari bara baun Jehowa, palus melai hong tanah Nod, hila timor Eden.
II.—17. Maka Kain marantep sawae; iä tä batihi tuntang manak Hanogh. Tä iä manampa lewu, tuntang manggarä djetä Hanogh, tumon aran anake idjä hatuä.
18. Maka Hanogh manak Irad, tinai Irad manak Meghujael, Meghujael manak Metusael, Metusael manak Lamegh.
19. Maka Lamegh masawä duä, idjä Ada arae, idjä Silla.
20. Ada tä manak Jabal: iä tä tato baris olo, idjä melai huang tingkap benang, manggau meto.
21. Aran andie Jubal: iä tä tato baris olo pamusik biola dengan suling.
22. Maka Silla kea manak, iä tä Tubalkain, tukang tambaga sanaman. Betau Tubalkain tä Naema arae.
23. Maka koan Lamegh dengan sawae äwen duä tä: Ada tuntang Silla, hining aughku; keton, sawan Lamegh, senäh kotakku. Toto aku djari mampatäi olo bakas mamaläh himangku, tinai olo tabela mamaläh kakembangku.
24. Kain karäh imaläh lipet udju intu olo, tapi Lamegh hangkudju udju pulu.
III.—25. Maka Adam marantep sawae tinai, tä iä manak hatuä, tuntang manggarä iä Set; (*pangganti*). Krana koae: Hatalla djari manenga akangku anak beken, gantin Habel, basa Kain djari mampatäi iä.
26. Maka Set kea manak hatuä, tuntang manggarä iä Enos. Katika tä olo manampara sombajang, masanan aran Jehowa.

BAGI 5.

Horoe utus olo idjä solake, bara Adam sampai Noagh, sapuli tilap.

1. Djetoh surat horoe panakan Adam. Katika Hatalla manampa

olon, maka iä manampae tumon ampin Hatalla.

2. Hatuä bawi äwen tä inampae; palus iä mamberkat olo tä, tuntang manggarä iä Adam (*olo bara petak*,) katika iä manampae.

3. Maka umur Adam djari saratus telo pulu njelo, kalawoe manak hatuä, idjä tumon ampin ai, sama dasare, tuntang manggarä iä Set. — (*Masm.* 51, 7.)

4. Tinai umur Adam, limbah iä djari manak Set, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

5. Djadi katahin umur Adam djalatien ratus telo pulu njelo; tä iä matäi.

6. Maka umur Set djari saratus limä njelo, kalawoe manak Enos.

7. Tinai umur Set, limbah iä djari manak Enos, aton hindai hanja ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

8. Djadi katahin umur Set djalatien ratus duäwalas njelo; tä iä matäi.

9. Maka umur Enos djari djalatien pulu njelo, kalawoe manak Kenan.

10. Tinai umur Enos, limbah iä djari manak Kenan, aton hindai hanja ratus limäwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

11. Djadi katahin umur Enos djalatien ratus limä njelo; tä iä matäi.

12. Maka umur Kenan djari udju pulu njelo, kalawoe manak Mahalalel.

13. Tinai umur Kenan, limbah iä djari manak Mahalalel, aton hindai hanja ratus äpat pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

14. Djadi katahin umur Kenan djalatien ratus sapulu njelo; tä iä matäi.

15. Maka umur Mahalalel djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Jered.

16. Tinai umur Mahalalel, limbah iä djari manak Jered, aton hindai hanja ratus telo pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

17. Djadi katahin umur Mahalalel hanja ratus djalatien pulu limä njelo; tä iä matäi.

18. Maka umur Jered djari saratus djahawen pulu duä njelo, kalawoe manak Henogh.

19. Tinai umur Jered, limbah iä djari manak Henogh, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

20. Djadi katahin umur Jered djalatien ratus djahawen pulu duä njelo; tä iä matäi.

21. Maka umur Henogh djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Metusalagh.

22. Tinai limbah iä djari manak Metusalagh, maka Henogh belom magon rantep Hatalla telo ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

23. Djadi katahin umur Henogh telo ratus djahawen pulu limä njelo.

24. Maka basa iä belom rantep Hatalla, iä djaton gitan hindai, krana Hatalla manduan iä.

25. Maka umur Metusalagh djari saratus hanja pulu udju njelo, kalawoe manak Lamegh.

26. Tinai umur Metusalagh, limbah iä djari manak Lamegh, aton hindai udju ratus hanja pulu duä njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

27. Djadi katahin umur Metusalagh djalatien ratus djahawen pulu djalatien njelo; tä iä matäi.
28. Maka umur Lamegh djari saratus hanja pulu duä njelo, kalawoe manak hatuä.
29. Tuntang iä manggarä arae Noagh, (*pampangat,*) koae: Iä toh karäh mampangat ita tagal karä gawin ita, tuntang tagal karä kahäka lengän ita, tagal petak, idjä djari injapa Jehowa.
30. Tinai umur Lamegh, limbah iä djari manak Noagh, aton hindai limä ratus djalatien pulu limä njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
31. Djadi katahin umur Lamegh udju ratus udju pulu udju njelo; tä iä matäi.
32. Maka umur Noagh djari limä ratus njelo; Noagh tä manak Sem, Kam äwen telo Japet.

BAGI 6.

I. Kihal olo dahangdahanga; hukum Hatalla. II. Noagh iasi Hatalla, injohoe mamapan banama.

I.—1. Maka olo dahandahanga hong petak, tuntang manak anak bawi.
2. Tä anak hatuä basis olo ain Hatalla manampajah anak bawi baris olo kalunen, mitä iä bahalap ampie, balalu masawä äweäwe idjä äka kakilake.
3. Tä koan Jehowa: Roghku djaton akan hakalawan dengan olon palus katatahi, krana olon djari isi bewäi; tapi jaku handak manenga endäh akae hindai saratus duä pulu njelo.
4. Katika tä olo nepilim (*olo idjä paham pandjang*) aton hong petak; tinai limbah bara tä kea, amon anak hatuä baris olo ain Hatalla masawä anak bawi baris olo kalunen, tuntang manak mandjaria; iä tä olo gagah tä, awang djaman horan, idjä basewut tä.
5. Maka Jehowa mitä kapapan olo tambaktambaka hong petak, karä kipen pikir atäi olo batunggal papa hantähantä.
6. Tä Jehowa manjasal, basa iä djari manampa olon hundjun petak, tuntang iä pähä atäie tagal tä.
7. Maka koan Jehowa: Olon idjä djari inampaku, jaku handak mampalomose tinai bara petak, olon, tuntang karä meto, tinai karä talo belom awang hagoet, tuntang karä burong penda langit; krana jaku manjasal, basa jaku djari manampa djetä.
II.—8. Tapi Noagh supa asi intu Jehowa.
9. Djetoh saritan Noagh. Noagh tä olo tetek tinduh intu pangerenge. Noagh belom rantep Hatalla.
10. Maka Noagh manak hatuä, telo biti: Sem, Kam, Japet.
11. Tapi petak tapakarok rusak intu baun Hatalla, tuntang petak djari kontep awi kianat, kararat olo.
12. Tä Hatalla manampajah petak; itä! djetä tapakarok rusak; krana karä isi djari napakarok arepe sala djalae hundjun petak.
13. Maka Hatalla hamauh dengan Noagh: Kalepah karä talo belom handiai djari inukasku naharep baungku, krana petak djari kontep kihal awi kianat olon; toh itäm, aku handak marusak iä haiak petak.
14. Papan banama akam kajue kaju goper, awi karong huange,

dampul tä huange ruare hapan katipäi.

15. Tumon toh ikau akan mamapae: kambo banama tä telo ratus hasa, kabukae limä pulu hasa, karanggonge telo pulu hasa.

16. Awi bambuakan banama tä idjä hasa intu galomate, tinai bauntonggang banama tampa hila balikate, papan banama tä suson telo galomate.

17. Krana itäm, jaku manjoho danum soho maleteng petak, uka mampalomos karä isi idjä kapenda langit, idjä bara tahaseng pambelom huange; talo belom handiai, idjä hundjun petak, akan mahotus.

18. Tapi dengam aku handak mampendeng djandjingku; keton akan tamä banama, ikau tuntang sawam, tinai sawan anakm haiak dengam.

19. Tinai bara karä djalahan talo belom, bara karä ampin isi, ikau akan manjoho tamä banama manduä manduä, hatuäe bawie, mangat djetä imbelom haiak dengam.

20. Bara karä burong tumon karä djalahae, tinai bara karä meto tumon karä djalahae, tuntang bara karä talo belom awang hagoet hundjun petak tumon karä djalahae, manduä manduä bara genep djalahae akan manalih ikau, mangat djetä imbelom.

21. Duan kea karä ampin talo kinan, pumpong tä, mangat djetä indu panginam, tuntang indu panginan karä talo belom tä.

22. Maka Noagh malalus prentah tä; iä mawie tumon karä augh sohon Hatalla.

BAGI 7.

I. Noagh tamä banama. II. Danum soho maleteng petak, mampalomos tal belom handiai.

I.—1. Limbah tä koan Jehowa dengan Noagh: Has, tamä banama, ikau tuntang karä olo humam: krana ikau gitangku tetek huang baungku marak pangereng olo toh.

2. Bara karä meto brasih duan udju hatuäe, udju bawie; tapi bara karä meto pali duan manduä manduä, hatuäe bawie;

3. Tinai bara karä burong penda langit udju hatuäe, udju bawie, mangat indu paranduan salepah petak.

4. Krana limbah kudju hindai jaku handak mampalawo udjan akan petak käpat pulu andau käpat pulu alem haradjur; aku handak mampalomos bara petak talo handiai awang aton, awang djari indjadiangku.

5. Palus Noagh mawie tumon karä augh prentah Jehowa dengae.

6. Maka Noagh djari djahawen ratus njelo umure, metoh danum soho tä djakat petak.

7. Tä Noagh tamä banama haiak karä anake hatuä, tuntang sawae, tinai sawan anake, mahakan danum soho.

8. Bara karä meto brasih, tinai bara karä meto pali, tuntang bara karä burong, bara karä talo belom, awang hagoet hundjun petak,

9. Hakatolo hakatolo, hatuäe bawie, mananggoh Noagh tamä banama, tumon Hatalla djari mametäh Noagh.

II.—10. Djadi, limbah kudju tä danum soho djakat petak.

11. Intu katika Noagh djari djahawen ratus njelo umure, bulan

GEN. 6. 7.

duä, andau udjuwalas bulan djetä, andau tä karä lowangdanum hong äka handalem paham tä iuap, tinai karä lawang langit iuap.

12. Tä udjan papak panggar lawo akan petak käpat pulu andau käpat pulu alem haradjur.

13. Maka andau tä kea Noagh tamä banama, haiak Sem, Kam äwen telo Japet, anak Noagh idjä hatuä tä, tinai sawan Noagh, tuntang sawan anake hatuä äwen telo.

14. Æwen tä, tuntang karä meto bariar tumon karä djalahae, tinai karä meto pambelom tumon karä djalahae, tuntang karä talo belom, idjä hagoet hundjun petak, tumon karä djalahae, karä burong tumon karä djalahae, karä ampin talo belom awang trawang, awang hapalapas.

15. Bara karä ampin talo, awang bara tahaseng pambelom, hakatolo hakatolo mananggoh Noagh tamä banama.

16. Karäkarä idjä mananggoh, bawie hatuäe bara karä ampin talo, tumon Hatalla djari manjohoe. Tä Jehowa matep lawang timbas likute.

17. Maka danum soho manjangit manjambong djakat petak käpat pulu andau; danum tä sasar mandahang, sambil manggatang banama bara hundjun petak, sampai djetä hanjut.

18. Tuntang danum soho tä manjambong paham dahangdahanga hong petak; kalotä banama hanjut hong danum.

19. Danum soho tä sasar manjambong paham haliai, gegä karä bukit gantong mahin leteng hapus penda langit.

20. Limäwalas hasa kandalem danum halau tantan bukit.

21. Tä karä isi matäi, idjä hagoet hundjun petak, karä burong, karä meto pambelom, karä meto bariar, karä talo belom idjä hagoet hundjun petak, tuntang olon handiai.

22. Talo handiai, idjä bara tahaseng pambelom huang uronge, idjä belom hong petak lampang, lepah matäi buseng.

23. Kalotä talo handiai impalomos, awang aton hundjun sakalepah petak, karä olon tuntang karä meto, talo belom handiai awang hagoet, tinai karä burong penda langit, lepah lingis impalomos bara petak; tikas Noagh bewäi batisa, tuntang talo belom idjä dengae huang banama.

24. Maka danum soho maraung hundjun petak saratus kalimä pulu andau katahie.

BAGI 8.

I. Danum soho surut sampai nihau. II. Noagh blua banama. Djandjin Hatalla akae.

I.—1. Maka Hatalla manahiu Noagh, tuntang karä talo belom, tinai karä meto, idjä dengae huang banama; palus Hatalla manjoho riwut manampur hundjun petak, tä danum soho surut.

2. Tinai karä lowangdanum hong äka handalem haliai tä, tuntang karä lawang langit iatep, tä udjan papak panggar tä, idjä lawo bara langit, terai tinai.

3. Djadi danum soho sasar munos bara petak akan hetähetä, danume haradjur surut, limbah saratus kalimä pulu andau tä.

4. Djadi hong bulan udju, andau udjuwalas bulan tä, banama kapian hundjun bukit Ararat.

5. Maka danum soho djadjalan surut sampai bulan sapulu; intu

bulan sapulu tä, andau idjä, tantan bukit mamala.

6. Djadi, limbah käpat pulu andau Noagh muap bambuakan banama, idjä djari inampae,

7. Palus iä malapas burong kak, idjä kongan; djetä trawang lulangluli, sampai danum djari lepah surut bara petak.

8. Limbah tä iä malapas burong dara, idjä kongan, mangat mitä kasurut danum bara petak.

9. Tapi burong dara tä djaton supa äkae tingkep, äka paie bahundjeng, palus djetä buli iä tinai, tamä banama. Krana danum magon maleteng hapus petak. Maka iä mandjuluk lengäe, manduae tamä banama.

10. Maka iä mentai hindai kudju, limbah tä iä malapas burong dara tä tinai bara banama.

11. Maka burong dara buli iä amon andau benteng halemäi; tä itä! dawen kaju undus, idjä djari inotoke, aton hong totoke; awi tä Noagh katawan, danum djari surut bara petak.

12. Tä iä mentai hindai kudju, limbah tä iä malapas burong dara tä tinai; maka djetä palus djaton buli iä.

13. Djadi metoh njelon umur Noagh djahawen ratus idjä, bulan idjä, andau idjä, karä danum djari lepah surut bara petak. Tä Noagh mangepak galomat banama, tuntang iä mitä, petak djari lepah teah.

14. Maka bulan duä, andau duä pulu udju, petak djari lepah teah haliai.

II. — 15. Tä koan Hatalla dengan Noagh:

16. Blua bara banama, ikau haiak sawam, tuntang karä anakm, tinai sawan anakm.

17. Tuntang karä meto, karä ampin isi idjä dengam, soho blua haiak ikau, karä burong, karä meto pambelom, tuntang karä talo belom awang hagoet hundjun petak. Djetä akan magamagas hundjun petak, palus manak mandjaria, dahangdahanga hong petak.

18. Tä Noagh blua, tuntang karä anake hatuä, tuntang sawae, tinai karä sawan anake haiak iä.

19. Karä meto, karä talo njarantar, karä burong, talo belom handiai idjä hagoet hundjun petak blua bara banama, karä karä djalahae.

20. Tä Noagh manampa mesbeh akan Jehowa, palus iä manduan bara karä djalahan meto brasih, tuntang bara karä burong brasih, djetä ilupute akan parapah idjä ingähu hundjun mesbeh tä.

21. Maka Jehowa manjingut ewaue idjä mangat tä, palus koan Jehowa hong atäie: Jaku djaton maku manjapa petak tinai tagal olon, krana karä pikir atäi olo puna papa bara tabela; jaku djaton maku mampatäi karä talo belom tinai, kilau gawingku toh.

22. Palus bara toh kea, katahin petak aton, djaton akan malajan wajah malan getem, sadingen blaso, musim pandang musim udjan, handau hamalem.

BAGI 9.

I. Noagh imberkat Hatalla. II. Djandjin Hatalla akan Noagh. III. Gawin anak Noagh; Noagh manudjum masanan kadjarian anake; iä matäi.

I. — 1. Maka Hatalla mamberkat Noagh tuntang karä anake, sambil hamauh dengan äwen: Manak

keton batilatilap, suang salepah
petak.
2. Maka keton äka kikäh kara-
wan karä meton petak, karä bu-
rong penda langit, karä talo be-
lom awang hagoet hong petak; tun-
tang karä lauk tasik; sakarä talo
tä djari injaraghku intu lengän
keton.
3. Talo handiai awang hagoet,
idjä belom, djetä uras indu kinan
keton; sama kilau ramon tana talo
handiai tä djari inengaku akan ke-
ton. — (1, 29.)
4. Tapi äla keton kuman isie
tuntang hambaruae, iä tä tuntang
dahae.
5. Krana toto, dahan keton, iä
tä hambaruan keton jaku handak
manuntute; intu karä meto mahin
djetä handak inuntutku, tinai intu
lengän olon kea, intu genep biti
jaku handak manuntut hambaruan
olo, basa olo puna hampahari sa-
mandiai.
6. Æwe äwe idjä manusuh da-
han olo, dahae akan indu inusuh
olo tinai; krana Hatalla djari ma-
nampa olon hatamunan arepe.
7. Toh manak keton, batilatilap,
batawotawon hundjun petak, da-
hangdahanga hetä.
II. — 8. Tinai Hatalla hakotak
dengan Noagh äwen hanak, koae:
9. Itä, jaku toh mampendeng
djandjingku akan keton, palus pa-
nakan keton idjä rahian bara keton.
10. Tinai akan karä talo belom,
idjä intu keton, dengan karä bu-
rong, karä meto pambelom, karä
meto hutan hong petak, idjä intu
keton, akan talo handiai, idjä djari
blua bara banama tä, gegä akan
karä meton petak.
11. Maka jaku mampendeng djan-
djingku kalotoh akan keton: bara
toh palus dapit djaton akan indu
lomos tinai karä isi awi danum soho,
tinai danum soho djaton akan ma-
njambong haluli, marusak petak.
— (2 *Petr*. 3, 7.)
12. Maka Hatalla hamauh: Dje-
toh katan djandji, idjä djari impen-
dengku akan keton, tuntang akan
karä talo belom idjä intu keton,
palus sampai katatahi:
13. Liungku djari ingkesku huang
baunandau, djetä indu katan djan-
djingku akan petak.
14. Amon aku magah baunandau
mahalau petak, tä liungku karäh
mamala huang baunandau.
15. Tä jaku handak mingat djan-
djingku, idjä inampaku akan keton,
haiak akan karä talo belom karäkarä
ampin isie; maka danum djaton
akan manjambong tinai, sampai ma-
rusak karä isi.
16. Sana liu tä mamala huang
baunandau, tä jaku handak manam-
pajahe, mangat mingat djandji,
idjä dähen palus katatahi helat Ha-
talla dengan karä talo belom, deng-
an karä ampin isi awang hong
petak.
17. Maka koan Hatalla dengan
Noagh: Djetoh katan djandji, idjä
djari impendengku akan karä talo
belom awang hong petak.
III. — 18. Maka karä anak No-
agh, idjä blua bara banama tä,
djetä Sem, Kam äwen telo Japet.
Kam tä bapa Kanaan.
19. Æwen telo tä uras anak
Noagh; panakan äwen tä djari
mananjap salepah kalunen.
20. Maka Noagh mandjadi olo
pamalan, iä mimbul pambulan ang-
gor.
21. Tuntang iä mihop danum
anggor; djadi iä babusau, palus
menter halowai bentok pasahe.

22. Maka Kam, bapa Kanaan tä,
mitä bapae halowai, balalu masa-
nan tä akan paharie äwen duä, idjä
ruar.
23. Tä Sem äwen duä Japet man-
duan tapih, manjalampai tä hundjun
bahae, manggapi helo likute, palus
manutup kahawän bapae; tapi baue
djaton manaharep bapae, belä iä
mitä kahawän bapae.
24. Maka Noagh ngalunen ang-
ate awie terai kabusaue tinai, tä
iä katawan, kilen anake idjä busu
djari mampahawen iä.
25. Maka iä hamauh: Tarasapa
Kanaan, iä akan indu rewar karä
rewar paharie!
26. Tinai koae: Horumat akan
Jehowa, Hatallan Sem; maka Ka-
naan akan mandjadi reware.
27. Käläh Hatalla mangapal Ja-
pet, tuntang iä akan melai intu
karä pasah Sem; maka Kanaan akan
mandjadi reware.
28. Maka umur Noagh, limbah
danum soho tä, aton hindai telo
ratus limä pulu njelo.
29. Tumon tä katahin umur No-
agh djalatien ratus limä pulu njelo;
tä iä matäi.

BAGI 10.

Horoe panakan anak Noagh; I. panakan Japet; II. panakan Kam; III. panakan Sem.

I. — 1. Djetoh karä panakan
anak Noagh: Sem, Kam äwen telo
Japet. Limbah danum soho äwen
tä manak.
2. Anak Japet awang hatuä, iä
tä: Gomer, Magog, Madai, Jawan,
Tubal, Mesegh, Tiras.[1]
3. Anak Gomer awang hatuä tä:
Askenas, Ripat, Togarma.
4. Anak Jawan awang hatuä tä:
Elisa, Tarsis, Kitim, Dodanim.
5. Bara äwen tä djari turonma-
nuron karä utus olo hong karä pu-
lau, genep utuse sama mimbit ba-
sae tuntang arä hamputae.
II. — 6. Maka anak Kam awang
hatuä, iä tä: Kus, Mitsraim, Put,
Kanaan.
7. Anak Kus awang hatuä tä:
Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sab-
tegha. Anak Raema awang hatuä
tä: Sgeba, Dedan.
8. Maka Kus manak Nimrod;
iä tä idjä solake gagah, mandjadi
kwasa hundjun petak.
9. Iä olo pamandop idjä abas
intu baun Jehowa; awi tä lembut
augh tanding olo: Kilau Nimrod,
olo pamandop idjä abas intu baun
Jehowa.
10. Maka tamparan karadjaan ajue
iä tä Babel, Eregh, Akad, Kalne,
djetä uras lewu hong tanah Sinear.
11. Bara tanah tä kea Asur djari
lembut, palus djari mamangun Ni-
niwe, Rehobot, Ir tuntang Kalah;
12. Tinai Resen, idjä helat Ni-
niwe dengan Kalah; djetä lewu idjä
hai tä.
13. Maka Mitsraim manak Lu-
dim, Anamim, Lehabim, Naptu-
him;
14. Tinai Patrusim, Kasluhim,
djetä idjä tato olo Pilistim tuntang
olo Kaporim.
15. Maka Kanaan manak Sidon,
anake idjä bakas, tuntang Het;
16. Tinai Jebusi, Emori, Girgasi;
17. Hiwi, Arki, Sini;
18. Tinai Arwadi, Semari, Ho-
mati; maka rahian bara tä karä
ungkup olo Kanani tä djari kasa-
buran.

19. Maka tikas saran tanah olo Kanani tä bara Sidon palus akan Gerar tuntang Gasa, palus akan Sodom tuntang Gomora, Adama, Seboim, gegä palus Lasa.

20. Iä tä uras panakan Kam, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, huang karä hamputae.

III.—21. Maka akan Sem, kaka Japet tä kea, djari inakan anak hatuä; iä tä kea tato karä anak Heber.

22. Anak Sem awang hatuä, iä tä: Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram.

23. Anak Aram awang hatuä tä: Us, Hul, Geter, Mas.

24. Maka Arpaksad manak Selah, tinai Selah manak Heber.

25. Maka akan Heber djari inakan anak hatuä duä biti; idjä Pelegh arae, (*pambagi*,) krana intu pangereng ai petak djari imbagi; maka aran paharie Joktan.

26. Joktan tä manak Almodad, Selep, Hasarmawet, Jarah;

27. Tinai Hadoram, Usal, Dikla;

28. Tinai Obal, Abimael, Sgeba;

29. Tinai Opir, Hawila, Jobal; äwen handiai tä uras anak Joktan.

30. Tanah äkae melai, bara Mesga palus Separ, bukit hatinggang tä, idjä hila timor.

31. Æwen tä uras panakan Sem, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, tumon karä hamputae.

32. Djetä karä djalahan panakan Noagh, tumon karä horoe, huang karä hamputae; bara äwen tä djari turonmanuron karä utus olo, awang mananjap petak limbah danum soho.

BAGI 11.

I. Tjandi hong Babel; basan olo impakahut Hatalla. II. Horoe panakan Sem.

I.—1. Maka olo handiai hapus kalunen hapan augh idjä, tuntang hindjä basae.

2. Djadi, amon olo tandatandar akan hila timor, tä olo sondau äka rampar hong tanah Sinear, palus iä melai hetä.

3. Maka olo tä hakarangka sama arepe, koae: Has, ita manampa batu bata, mamapui tä buabuah. Petak bata tä indu hapae takirin batu, tinai katipäi hapae mampaleket tä, takirin ketok.

4. Maka koan olo tä: Has, ita manampa lewu akan ita, tuntang tjandi, hunjoke tempä langit, mangat ita basewut, ajaajau äla ita kasaburan akan salepah petak. — (*Jak.* 4, 6.)

5. Tä Jehowa mohon, handak mitä lewu tuntang tjandi, idjä inampa olo kalunen.

6. Maka koan Jehowa: Itä, olo tä uras idjä kautus, iä handiai hapan basa idjä, tuntang djetoh tamparan karä gawie; toh olo tä djaton tarakahana malalus karä tirok atäie.

7. Has, ita mohon, ita mampakahut augh olo hetä, sampai genep biti djaton harati augh kolae.

8. Awi tä Jehowa manaburan olon bara hetä akan salepah petak. Tä olo tä terai manampa lewu tä.

9. Tagal tä lewu tä inggarä Babel, (*kakahut*,) krana hetä Jehowa mampakahut augh karä olo kalunen, tinai bara hetä Jehowa manaburan olon akan salepah petak.

II.—10. Djetoh karä panakan Sem: Sem djari saratus njelo umure,

kalawoe manak Arpaksad, duä njelo limbah danum soho tä.
11. Tinai umur Sem, limbah iä djari manak Arpaksad, aton hindai limä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
12. Arpaksad djari telo pulu limä njelo umure, tä iä manak Selah.
13. Tinai umur Arpaksad, limbah iä djari manak Selah, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
14. Selah djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Heber.
15. Tinai umur Selah, limbah iä djari manak Heber, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
16. Heber djari telo pulu äpat njelo umure, tä iä manak Pelegh.
17. Tinai umur Heber, limbah iä djari manak Pelegh, aton hindai äpat ratus telo pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
18. Pelegh djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Rehu.
19. Tinai umur Pelegh, limbah iä djari manak Rehu, aton hindai duä ratus djalatien njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
20. Rehu djari telo pulu duä njelo, tä iä manak Serug.
21. Tinai umur Rehu, limbah iä djari manak Serug, aton hindai duä ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
22. Serug djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Nahor.
23. Tinai umur Serug, limbah iä djari manak Nahor, aton hindai duä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
24. Nahor djari duä pulu djalatien njelo umure, tä iä manak Terah.
25. Tinai umur Nahor, limbah iä djari manak Terah, aton hindai saratus djalatienwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.
26. Maka Terah djari udju pulu njelo umure, tä iä manak Abram, Nahor äwen telo Haran.
27. Djetoh panakan Terah: Terah manak Abram, Nahor äwen telo Haran. Tinai Haran manak Lot.
28. Maka Haran matäi helo bara bapae Terah, huang tanah äkae inakan, huang Ur, tanah olo Kasdim.
29. Maka Abram tuntang Nahor masawä; aran sawan Abram Sarai, tinai aran sawan Nahor Milka, idjä anak Haran; Haran tä bapa Milka äwen duä Jiska.
30. Sarai tä tamanang, iä djaton manak.
31. Maka Terah manduan anake Abram, tuntang äsoe Lot, anak Haran, tinai Sarai, manantue bawi, sawan anake Abram, balalu babungkat mimbit äwen tä bara Ur, tanah olo Kasdim, tantai manalih tanah Kanaan. Maka äwen tä manantarang Haran, tuntang manjandähan hetä.
32. Maka katahin umur Terah duä ratus limä njelo; tä Terah matäi intu Haran.

BAGI 12.

I. Hatalla manjoho Abram babungkat akan Kanaan; iä mamberkat iä hetä. II. Awi lau Abram mindah akan tanah Misir.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Abram: Blua, lihi tanahm, tuntang karä kolam, tinai human bapam, lius akan tanah, idjä karäh insanangku akam.
2. Maka aku handak manampa ikau mandjadi tato utus olo awang

karäan karäe; jaku handak mamberkat ikau, sambil mampahai aram, tuntang manjoho ikau indu batang berkat.

3. Aku handak mamberkat idjä mamberkat ikau, aku handak manjapa idjä manjapa ikau; maka huang ikau karä utus olo kalunen karäh imberkat.

4. Tä Abram hagoet, tumon prentah Jehowa, tuntang Lot omba iä. Maka Abram djari udju pulu limä njelo umure, metoh iä malihi Haran.

5. Abram mimbit sawae Sarai, tinai Lot, anak paharie, tuntang karä ramoe àwang djari iulihe, tinai karä olo ajue, awang djari dinon äwen tä hong Haran; palus äwen tä babungkat, tantai manalih tanah Kanaan; palus iä sampai tanah Kanaan.

6. Maka Abram mangumbang tanah tä, palus sampai lewu Sighem, sampai pulau kaju elah, idjä More arae. Maka katika tä olo Kanani aton melai hong tanah tä.

7. Maka Jehowa mamprahan arepe akan Abram, tuntang hamauh dengae: Akan panakam aku handak manenga tanah toh. Tä iä manampa hetä mesbeh akan Jehowa, idjä djari mamprahan arepe akae.

8. Tinai iä babungkat bara hetä, manintu bukit hatinggang idjä hila timor Betel, tuntang mampendeng tingkap benange helat Betel dengan Ai, Betel hila barat, Ai hila timor; hetä iä manampa mesbeh akan Jehowa, tuntang sombajang, masanan aran Jehowa.

9. Limbah tä Abram tandar hetähetä, djaladjalan akan hila salatan.

II.—10. Krana tanah tä awi lau. Tagal tä Abram lius manalih tanah Misir, handak namuäi hetä, basa lau paham hong tanah Kanaan.

11. Djadi, amon iä djaladjalan tokep, lawoh tamä Misir, maka koae dengan sawae Sarai: Itäm, tawangku ikau olo bawi idjä bahalap ampin baum.

12. Toh karäh, amon olo Misir mitä ikau, toto äwen hamauh: tä sawae! Tä äwen karäh mampatäi aku, mambelom ikau.

13. Käläh sewut arepm betauku, mangat jaku bontong tagal ikau, tuntang hambaruangku belom awim.

14. Djadi, sana Abram tamä Misir, olo Misir mitä olo bawi tä, iä paham bahalap ampie.

15. Tinai karä mantir Parao kea mitä iä, palus manara iä intu baun Parao; balalu olo bawi tä induan akan dalam Parao.

16. Tuntang iä tau basarae dengan Abram tagal olo bawi tä, sampai Abram mandino arä tabiri, sapi, kalidai hatuäe, rewar hatuä bawi; kalidai bawie tuntang onta.

17. Maka Jehowa paham mangapähä Parao, tuntang olo humae, tagal Sarai, sawan Abram.

18. Tä Parao mangahau Abram, sambil hamauh: Kilen gawim kalotä dengangku? buhen ikau djaton djari masanan akangku iä tä sawam?

19. Buhen koam: iä betauku; — sampai aku handak manduan iä akan sawangku? Maka toh, itäm, toh sawam, duan iä, lius.

20. Tuntang Parao manjoho olo ajue tagal iä, uka magah mindah iä, tuntang sawae, tuntang talo handiai awang ai.

BAGI 13.

I. Abram buli Kanaan; iä hambilang dengan Lot. II. Hatalla manontong djandjie dengan Abram.

I.—1. Tumon tä Abram buli bara Misir akan hila salatan Kanaan, iä, sawae, tuntang talo handiai awang ai; tinai Lot kea mampahaiak iä.

2. Maka Abram paham katataue, mingkes kutoh meto, salaka bulau.

3. Maka iä tandatandar bara hila salatan sampai Betel, sampai äkae djari mampendeng tingkape bihin, helat Betel dengan Ai;

4. Mimes äka mesbeh, idjä djari inampae hetä bihin. Tuntang Abram sombajang hetä, masanan aran Jehowa.

5. Maka ain Lot kea, idjä mampahaiak Abram, arä tabiri, sapi tuntang tingkap benang.

6. Djadi, tanah djaton tau äka äwen tä hindjä, krana karä kawan metoe pahalau arä, sampai iä djaton tau melai hindjä.

7. Tinai sakatik meton Abram haklahi dengan sakatik meton Lot. Aton kea katika tä olo Kanani dengan olo Peresi melai hong tanah tä.

8. Maka koan Abram dengan Lot: Æla ita hanjaing sama arep ita, äla kea anak olohku dengan anak olohm, krana ita toh idjä kalambutan.

9. Djaton salepah tanah tä intu baûm? käläh ita hambilang; amon ikau mintih tanah hila sambil, jaku handak mindah akan hila gantau, tinai amon ikau mintih tanah hila gantau, jaku handak mindah akan hila sambil.

10. Tä Lot mariaran matae, mitä salepah tanah saran Jordan, djetä bisabisa awi batangdanum. Krana helo bara Jehowa djari marusak Sodom tuntang Gomora, hapus tanah tä palus sampai Soar kilau pambulan Jehowa, kilau tanah Misir.

11. Tumon tä Lot mintih tanah hapus saran Jordan, palus Lot babungkat akan hila timor, djadi äwen duä tä hambilang.

12. Abram melai hong tanah Kanaan, Lot melai intu karä lewu tanah rampar saran Jordan, iä mampendeng tingkape tatandar sampai Sodom.

13. Maka olo Sodom tä papa; olo tä paham badosa intu Jehowa.

II.—14. Maka koan Jehowa dengan Abram, limbah Lot djari hambilang dengae: Toh riaran matam, tampajah karä äkam toh akan utara, salatan, timor tuntang barat.

15. Krana salepah tanah idjä gitam aku handak manengae akam, tuntang akan panakam palus sampai katatahi.

16. Aku handak mangapal panakam kilau baras hong petak. Amon olo tau misä baras hong petak, tä maka panakam taraisä kea.

17. Mendeng, kumbang tanah toh kamboe kalombahe, krana aku handak manenga tä akam.

18. Maka Abram mandjawut tingkape, hagoet, tuntang iä sampai palus melai intu pulau batang elah, idjä ain Mamre, idjä darah Hebron; hetä iä balalu manampa mesbeh akan Jehowa.

BAGI 14.

I. Æpat radja masang Sodom; olo Sodom katabanan; Lot tamput kea. II. Abram mawat, maliwus åwen tä.

I.—1. Djadi, katika tä Amrapel radja Sinear, Ariogh radja Elsasar, Kedarlaomer radja Elam, tuntang Tideal radjan olo kapir,
2. Masang Bera radja Sodom, Birsa radja Gomora, Sinab radja Adama, Semeber radja Seboim, tuntang radjan lewu Bela, djetä lewu Soar.
3. Æwen samandiai tä hakampeleng hong padang Sidim, idjä katontoh danau ujah.
4. Duäwalas njelo äwen tä djari mamenda Kedarlaomer, tapi njelo telowalas äwen malekak arepe bara iä.
5. Djadi, njelo äpatwalas Kedarlaomer, tuntang karä radja idjä mandohop iä, maranggar, palus mamukul olo Repaim intu Asterotkarnaim, tinai olo Susim intu Ham, tinai olo Emim intu Sawekiriataim,
6. Tinai olo Hori intu Seir, bukit ajue, palus sampai Paran, idjä hadarah dengan padang tunis benjem tä.
7. Limbah tä äwen tä haluli tinai, palus sampai Enmispat, iä tä Kades, palus mamukul hapus tanah olo Amalek, tinai olo Emori, idjä melai hong Hasesontamar.
8. Tä radja Sodom tuntang radja Gomora, tinai radja Adama, radja Seboim tuntang radja Bela, djetä Soar, hagoet manambang äwen, palus mamadju oloe mangalahi hong padang Sidim;
9. Mangalahi Kedarlaomer, radja Elam, Tidael, radjan olo kapir, Amrapel, radja Sinear, tuntang Ariogh, radja Elsasar, äpat radja malawan limä radja.
10. Maka hong padang Sidim aton kutoh tambowong napta; djadi radja Sodom dengan radja Gomora hadari, palus lawo intu tambowong idjä hetä, tinai karä olo awang batisa hadari akan hundjun karä bukit.
11. Tä asang tä marampas karä ramon olo Sodom dengan Gomora, tuntang karä talo kinan, palus buli.
12. Tinai olo tä manawan Lot kea, anak paharin Abram, tuntang marampas karä ramoe, balalu buli; krana iä melai hong Sodom.
II.—13. Tä idjä biti baris äwen idjä hadari dumah, mimbit brita akan Abram, olo Ibrani, idjä melai saran pulau batang elah, awang ain Mamre, olo Emori, paharin Eskol äwen duä Aner; äwen tä pakat dengan Abram.
14. Sana Abram mahining akäe katabanan, maka iä manenga ganggaman akan karä reware, awang sanggam klahi, uras djetä djari inakan huang humae, telo ratus hanjawalas biti karäe, balalu iä manggoang asang tä sampai Dan.
15. Hetä iä mamadju karä reware, mampi asang tä hamalem, mamukul iä balalu manggoang iä sampai Hoba, idjä hila sambil Damaskus;
16. Tuntang manduan karä ramo, awang djari irampas olo tä; tinai akäe Lot imbite buli kea, tuntang karä ramoe, tinai karä olo bawi tuntang olo arä handiai.
17. Amon iä buli limbah mamukul Kedarlaomer tuntang karä radja idjä dengae, tä maka radja Sodom hagoet manambang iä sampai padang Sawe, idjä bagarä padang radja.

18. Maka Melghisedek, radja Salem, mimbit tepong dengan anggor; iä imam pangkahai Hatalla. — (*Masm.* 110, 4. *Ibran.* 7, 1.)
19. Iä mamberkat Abram, koae: Imberkat ikau, o Abram, intu pangkahai Hatalla, Tempon langit tuntang petak.
20. Imberkat Hatalla idjä pangkahai, idjä djari mandjuluk asangm intu lengäm. Maka Abram manenga akae karä ramoe, midjä dalam sapulu.
21. Maka koan radja Sodom dengan Abram: Karä olon tenga akangku, tapi karä ramo duan akam.
22. Tapi koan Abram tombah augh radja Sodom: Jaku djari manggatang lengängku, sumpah intu Jehowa, Hatalla idjä pangkahai, Tempon langit tuntang petak;
23. Aku djaton maku manduan talo enen bara karä ramom, rapak pisi pidjang pilus mahin dia, uka äla ikau hamauh: aku toh djari manatau Abram.
24. Baja talo awang djari kinan olo tabela toh; tinai bagin Aner, Eskol tuntang Mamre, idjä djari omba mandohop aku, soho äwen tä manduan bagie.

BAGI 15.

I. Kapertjajan Abram ingarasan Hatalla. II. Hatalla mandähen djandjie dengan Abram.

I. — 1. Limbah tä augh Hatalla sampai Abram huang panggitae, koae: Æla mikäh, Abram, aku toh talawangm, upahm idjä paham kahaie.
2. Tä koan Abram, Joh Tuhan, Jehowa, akan en tengam akangku, krana jaku unggounggol kabuatku bewai, djaton manak, baja mandur humangku Elieser toh, olo Damaskus.
3. Tinai koan Abram: Itäm, akangku ikau djaton djari manenga anak, toh itäm, anak rewarku akan manjores aku.
4. Maka augh Hatalla sampai iä, koae: Iä tä djaton akan manjores ikau, tapi idjä lembut bara bentengm, iä karäh manjoses ikau.
5. Tä iä magah iä akan ruar, sambil hamauh: Tanggera langit, isä karä bintang; tau ikau misäe? Tinai koae dengae: Kakai karä panakam dapit.
6. Maka iä pertjaja augh Jehowa, djetä itong Jehowa akae indu kateteke. — (*Rom.* 4, 3.)
II. — 7. Tinai koae dengae: Jaku toh Jehowa, idjä djari mimbit ikau blua bara Ur hong tanah Kasdim, mangat manenga tanah toh indu joresam.
8. Maka koae: O Tuhan, Jehowa, kilen maka aku toto tau katawan, aku akan manduan tä indu joresangku?
9. Koae dengae: Duan akangku idjä kongan sapi bawie, idjä telo njelo umure, tinai kambing bawie idjä kongan, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan kambing hatuäe, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan burong kuku, tuntang anak burong dara idjä kea.
10. Maka iä mimbit akae karä talo tä, manjila tä sila haruä, tuntang mingkes genep tisinge hatandipah; tapi burong tä iä djaton manjilae.
11. Maka burong bariar mohon,

mantakan hantue tä, tapi Abram maharak djetä.

12. Djadi, haiak matanandau lius belep, tiroh tudjah hadurut akan Abram; tä itä! pampikäh tuntang kakaput paham majangkulep iä.

13. Tä koan Tuhan dengan Abram: Buah ikau katawan, panakam karäh namuäi hong tanah olo beken, tuntang manempo olo tanah tä; olo tä karäh mahenjek iä äpat ratus njelo katahie.

14. Tapi aku handak mahukum utus olo tä, idjä äka äwen manempo; limbah tä panakam karäh hagoet bara hetä tuntang paham katataue.

15. Maka ikau karäh buli tato hiangm dengan salamat; amon ikau paham kabakasm ikau karäh ingubur.

16. Maka girir idjä äpat karäh buli tanah toh tinai, krana kadarhakan olo Amori hindai djari ombet ukure katontoh.

17. Maka amon matanandau djari belep, tuntang talo djari kaput, itä! tannur idjä hasehasep, tuntang sewan idjä manjala mahoro helat tising meto tä.

18. Intu andau tä Hatalla maharat mandähen djandjie dengan Abram, koae: Akan panakam aku djari manenga tanah toh, bara batangdanum Misir, palus sampai batangdanum idjä hai tä, batangdanum Prat.

19. Tanah olo Keni, olo Kenisi, olo Kadmori,

20. Olo Het, olo Peresi, olo Repaim,

21. Olo Amori, olo Kanani, olo Girgasi, olo Jebusi.

BAGI 16.

Hagar, rewar bawi ain Sarai, manak Ismael akan Abram.

1. Maka Sarai, sawan Abram, djaton manak akae; tapi aton reware bawi, olo Misir, idjä Hagar arae.

2. Tä koan Sarai dengan Abram: Itäm, Jehowa djari matep parnakangku, aku djaton tau manak; käläh hindjä rewarku idjä bawi tä; ajaajau iä manak akangku. Maka Abram manumon augh Sarai.

3. Tä Sarai, sawan Abram, manduan Hagar, olo Misir, reware idjä bawi, limbah Abram djari melai hong tanah Kanaan sapulu njelo, palus manenga iä akan banae, indu gundike.

4. Maka iä hindjä Hagar, tä iä batihi. Djadi amon iä mangkemä arepe batihi, tempoe idjä bawi batawah intu matae.

5. Tä koan Sarai dengan Abram: Tawah olo mawi aku käläh lawo akam! aku djari manenga rewarku intu sapangkum, toh basa iä mangkemä arepe batihi, maka aku batawah intu matae; käläh Jehowa mamutus akan koä.

6. Maka koan Abram dengan Sarai; Itäm, rewarm tä magon penda lengäm; käläh ikau mawi iä tumon kahandakm. Djadi, Sarai handak mamparandah iä; tä iä babuhau.

7. Maka Malaikat Jehowa sondau iä tokep lowangdanum hong padang tunis benjem, tokep lowang danum tä, idjä intu djalan akan Sur.

8. Maka koae: Hagar, rewar Sarai, bara kwe panumahm, akan kwe tintum? Koae: Jaku babuhau bara baun tempongku Sarai.

9. Tä koan Malaikat Jehowa dengae: Buli tempom tinai, parandah arepm mamenda lengäe.
10. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Aku handak mangapal panakam, sampai djetä djaton taraisä hindai awi karäe.
11. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Itäm, ikau toh batihi, ikau karäh manak hatuä, sewut arae Ismael, (*Hatalla mahining,*) basa Jehowa djari mahining kadjakäm.
12. Iä karäh mandjadi olo, idjä kilau kalidai hutan dasare; lengäe karäh malawan olo handiai, tinai lengän olo handiai karäh malawan iä; tuntang iä karäh magon melai intu baun karä paharie.
13. Maka iä manjewut aran Jehowa, idjä hakotak dengae: Ikau toto Hatalla idjä Panjengok. Krana koae: Djaton aku djari mitä hetoh iä, idjä manjengok aku?
14. Tagal tä, lowangdanum tä inggarä olo: lowang ain Idjä Belom, Idjä Manjengok; djetä helat Kades dengan Bered.
15. Maka Hagar manak hatuä akan Abram; tä Abram manggarä anake, idjä inakan Hagar akae, Ismael.
16. Abram hanja pulu djahawen njelo umure, metoh Hagar manak Ismael akae.

BAGI 17.

I. Hatalla maharat mandähen djandjie dengan Abram; iä mindah arae mandjadi Abraham. II. Iä manjoho Abraham hasunat, indu katan djandjie. III. Hatalla mindah aran Sarai mandjadi Sarah, sambil mandjandji, iä karäh manak hatuä akan Abraham. IV. Abraham injunat, tuntang karä olo ajue.

I. — 1. Metoh Abram djalatien pulu djalatien njelo umure, Jehowa mamprahan arepe akan Abram, sambil hamauh dengae: Jaku toh Hatalla idjä djaton tikas kwasangku, tandjong ikau intu baungku, tetetetek ikau.
2. Maka aku handak mampendeng djandjingku akam, tuntang aku handak mangapal ikau pahapaham.
3. Tä Abram makingkep baue sampai petak; tinai Hatalla hakotak dengae, koae:
4. Jaku, itäm, djandjingku aton akam, ikau karäh indu tato arä utus olo.
5. Toh aram djaton Abram hindai, (*tato hai,*) tapi Abraham (*tato arä utus*) aram toh, krana aku djari manampa ikau mandjadi tato arä utus olo.
6. Aku handak mangapal ikau paham haliai, arä utus olo handak impalembutku bara ikau, tinai arä radja kea akan turonmanuron bara ikau.
7. Aku handak mampendeng djandjingku akam, tuntang akan panakam rahian bara ikau, huang karä hamputae, indu djandji palus katatahi; aku toh indu Hatallam tuntang akan panakam rahian bara ikau.
8. Akam, tinai akan panakam rahian bara ikau, aku handak manenga tanah, idjä äkam namuäi, salepah tanah Kanaan, indu bagin keton palus katatahi; tuntang aku handak akan Hatallae.
II. — 9. Tinai koan Hatalla dengan Abraham: Ikau toh akan mahaga djandjingku, ikau tuntang panakam rahian bara ikau huang karä hamputae.
10. Maka djetoh djandjingku; keton, tuntang panakan keton

rahian bara keton, akan mahaga tä indu katae akangku, iä tä: sakarä keton idjä hatuä indu injunat.

11. Keton akan manjunat isi kulop, djetä akan katan djandjingku dengan keton.

12. Karä anak hatuä, amon iä kahanja andau umure, akan injunat, lepalepah awang hatuä samandiai huang karä hamputan keton, alo idjä djari inakan huang human keton, alo idjä djari imili keton bara olo beken, awang djaton panakan keton.

13. Alo idjä inakan huang humam, tuntang idjä djari imilim hapan rear, djaton tau dia injunat; tumon tä djandjingku toh intjatjak huang isin keton palus katatahi.

14. Maka olo hatuä idjä kulop, amon iä djaton injunat, hambaruan olo tä karäh impatäi bara hamputae, olo tä djari mangarak djandjingku.

III. — 15. Tinai koan Hatalla dengan Abraham: Æla ikau manggarä aran sawam Sarai hindai, tapi Sarah arae katontoh.

16. Krana aku handak mamberkat iä, tuntang manjoho iä manak hatuä akam; toto aku handak mamberkat iä, sampai iä mandjadi indu arä utus olo; tinai arä radja kea akan lembut bara iä.

17. Tä Abraham mahukup baue sampai petak, haiak ngumingumi, sambil hamauh huang atäie: Tau olo idjä saratus njelo umure manak? Tau Sarah manak, sangkom iä djalatien pulu njelo umure?

18. Maka koan Abraham dengan Hatalla: Käläh djaka Ismael belom intu baum!

19. Koan Hatalla: Toto, sawam Sarah karäh manak hatuä akam, sewut arae Isaak; akae tä aku handak mampendeng djandjingku, tuntang akan panakae rahian bara iä, indu djandji palus katatahi.

20. Maka tagal Ismael tä aku djari manarima aughm kea; itäm, aku djari mamberkat iä, jaku handak manjoho iä dahangdahanga, tuntang paham haliai aku handak mangapal iä. Iä karäh manak duäwalas radja, utus olo idjä bakapal aku handak mampalembute bara iä.

21. Tapi djandjingku handak impendengku akan Isaak, idjä karäh inakan Sarah akam, wajah kalotoh kea, njelo idjä rahian.

22. Limbah tä iä terai hakotak dengae, palus Hatalla mandai kagambo, malihi Abraham.

IV. — 23. Tä Abraham manduan anake Ismael, tuntang anak olohe handiai, idjä djari inakan huang humae, tinai reware handiai, awang djari imilie hapan rear, lepah karäkarä olo hatuä idjä ungkup humae; balalu iä manjunat isi kulope intu andau tä kea, tumon sohon Hatalla dengae.

24. Maka Abraham djari djalatien pulu djalatien njelo umure, metoh iä injunat.

25. Anake Ismael djari telowalas njelo umure, metoh iä injunat.

26. Haiak andau tä kea Abraham injunat tuntang anake Ismael.

27. Tinai karä olo hatuä ungkup humae, idjä inakan huang humae, tuntang idjä djari imilie bara olo, injunat kea haiak dengae.

BAGI 18.

I. Hatalla madja Abraham. II. Iä masuman akae, iä handak marusak Sodom dengan Gomora. Abraham blaku akan olo hetä.

I. — 1. Limbah tä Jehowa madja iä saran pulau kaju elah, idjä ain Mamre, kahum iä mondok intu bauntonggang tingkape, totok andau mandang.

2. Amon iä mariaran matae, manampajah, itä! olo hatuä telo biti mendeng tandipah iä. Sana iä mitä äwen tä, maka iä hadari bara bauntonggang tingkape, manambang äwen, palus sontop akan petak;

3. Sambil hamauh: Tuhan, djaka aku djari supa asi intu matam, äla ikau mahalau rewarm.

4. Käläh jaku manjoho olo manduan danum isut, hapa mamenjau pain keton; käläh keton mondok sasinggoh penda kaju toh.

5. Aku handak blaku tepong isut, hapa mamparigas arep keton, limbah tä keton tau hagoet, krana keton djari madja rewar keton. Maka koan äwen: Awi bewäi tumon aughm.

6. Palus Abraham hadari akan tingkape, manalih Sarah, sambil hamauh: Has gulong, opet tunek tepong barang telo supak, tampa apam.

7. Limbah tä Abraham hadari tanggoh kawan sapie, palus manduan anak sapi, idjä kaharetan angate tuntang bahalap, sambil manenga tä akan reware; iä tä manjikap arepe manatap tä.

8. Tinai iä manduan kedju, djohon tusun sapi, tuntang anak sapi, idjä djari inguae, mingkes tä intu baun äwen, tuntang bitie mendeng darah äwen penda kaju tä, palus äwen kuman.

9. Tä koan äwen tä dengae: Kwe sawam Sarah? Koae: Kahamae, hong tingkap.

10. Tä koan idjä biti äwen tä: Toto, jaku handak madja ikau tinai njelo harian, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka sawam Sarah karäh aton anake hatuä. Maka Sarah tarahining aughe tä bara serok atep tingkap, idjä inalikut äwen tä.

11. Maka Abraham äwen duä Sarah djari bakas, pandjang umure, sampai Sarah djari terai peres bawi.

12. Tagal tä Sarah tatawä huang atäie, koae: Kilen, toh ita akan hakangkuling tinai, metoh aku djari bakas, tuntang tuangku bakas kea!

13. Maka Jehowa hamauh dengan Abraham: Buhen Sarah tatawä, koae: toto kea jaku tau manak hindai, metoh aku djari bakas?

14. Aton kea talo idjä, awang djaton tau iawi Hatalla? wajah idjä djari inukasku aku handak madja ikau, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka Sarah karäh aton anake hatuä.

15. Maka Sarah milim, koae: Djaton aku djari tatawä. Krana iä mikäh. Tapi koae: Dia, toto ikau djari tatawä.

II. — 16. Tä äwen telo tä hagoet bara hetä, manintu Sodom; tuntang Abraham omba ahate magamagah äwen.

17. Koan Jehowa dengae: Tau aku manjahokan bara Abraham talo idjä handak iawiku?

18. Basa Abraham toto karäh indu utus olo idjä bakapal tuntang kwasa, tinai karä utus olo kalunen karäh imberkat huang iä.

19. Krana aku djari kasene iä, mangat iä mametäh karä anake tuntang hapus ungkup olo humae, awang rahian bara iä, nakara olo tä manjak djalan Jehowa, tuntang mawi katetek, kabudjur, mangat Jehowa malalus intu Abraham karä augh, idjä djari indjandjie akae.
20. Tinai koan Jehowa: Basa britan kihal Sodom dengan Gomora djari paham, tinai basa kasalan olo tä paham kabehate,
21. Toh maka aku handak mohon palus mitäe, djaka toto tumon brita, idjä djari sampai aku, djaka olo tä toto djari sampai ukur kasalae; tinai djaka dia, mangat aku katawan tä kea.
22. Tä äwen duä tä hagoet bara hetä, manintu Sodom, tapi Abraham magon manaharep baun Jehowa.
23. Palus Abraham manggapi, koae: Handak kea ikau mampalomos olo tetek haiak dengan olo darhaka?
24. Mikäh aton limä pulu olo tetek hong lewu tä; handak kea ikau mampalomos äwen tä, djaton ikau maku masi lewu tä sabab limä pulu olo tetek, idjä huange?
25. Æla haliai ikau kalotä gawim, sampai mampatäi olo tetek haiak dengan olo darhaka, manjama olo tetek dengan olo darhaka; äla haliai ikau kalotä! Idjä Hakim salepah kalunen, djaton patut iä budjubudjur huang karä gawie?
26. Koan Jehowa: Amon aku supa huang lewu Sodom limä pulu olo tetek, tä aku handak masi salepah lewu tä tagal äwen.
27. Maka tombah Abraham, koae: Itäm, aku mampahanji arepku hakotak dengan Tuhan, alo jaku petak tuntang kawo bewäi.
28. Mikäh aton hetä tapas limä biti bara limä pulu tä; handak ikau marusak salepah lewu tagal limä biti tä? Maka koae: Aku djaton handak marusak iä, amon aku soudau äpat pulu limä biti hetä.
29. Tä Abraham sasar manontong kotake dengae, koae: Mikäh aton äpat pulu hetä? Maka koae: Tä aku djaton handak mawi lewu tagal äpat pulu tä.
30. Tinai koan Abraham: Æla Tuhan blait, aku hakotak hindai; mikäh aton telo pulu hetä. Maka koae: Aku djaton handak mawi lewu tä, amon aku supa telo pulu hetä.
31. Maka koan Abraham: Itäm, aku mampahanji arepku hakotak dengan Tuhan; mikäh aton duä pulu hetä. Koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal duä pulu tä.
32. Tepa koan Abraham: Æla Tuhan blait, aku hakotak baja sindä toh tinai: mikäh aton sapulu hetä. Maka koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal sapulu tä.
33. Tä Jehowa hagoet, limbah iä djari mahapus karä aughe dengan Abraham; palus Abraham buli kalekae tinai.

BAGI 19.

I. Sodom irusak, Lot ihaga.
II. Katulah Lot dengan anake idjä bawi.

I.—1. Maka malaikat duäduä tä sampai Sodom, amon andau djari halemäi. Lot mondok intu bauntonggang Sodom; sana iä mitä

äwen tä, iä mendeng, manambang äwen, pulus sontop akan petak,
2. Sambil hamauh: Joh tuangku, käläh madja human rewar keton, melai keton alem toh, penjau pain keton, haiak djadjewu karäh keton tau misik, hagoet tinai. Maka koan äwen: Dia, ikäi handak bara malem intu djalan alem toh.
3. Maka iä paham musok äwen, sampai äwen tä madja humae; tä iä mawi panginan akae, manampa apam, palus äwen tä kuman.
4. Maka helo bara äwen tä lius batiroh, karä olo lewu tä awang hatuä, djetä olo Sodom, bakas tabela, djari mangapong huma tä, lepah olo arä handiai bara hapus lewu.
5. Tuntang olo tä mangkariak mawi Lot, koae: Kwe olo hatuä tä, idjä djari madja ikau alem toh? Agah iä blua akan ikäi, mangat ikäi dengae.
6. Tä Lot blua, manalih äwen intu bauntonggang, haiak mangantjing blawang timbas likute,
7. Sambil hamauh: O paharingku, äla pahalau kapapan keton kalotä!
8. Itä, aton anakku bawi duä biti, idjä hindai djari katawan olo hatuä; äwen tä handak impluaku akan keton, awi iä tumon kahandak keton; tapi äla marajap olo hatuä toh, krana iä djari tamä kandjungen sapauku.
9. Koan olo arä tä: Has, etoetoh ikau! Limbah tä koae: Olo manjelat toh, idjä mangabuat djari dumah, handak ompat mangkalewu hetoh; tinai toh iä handak marentah? Takan! toh ikäi handak mawi ikau paham haream bara olo tä, idjä madja ikau. Palus olo arä tä paham maroboh Lot, tinai äwen manggapi, handak mangarak blawang.
10. Tä äwen duä tä, idjä huang huma, mandjudju lengäe, manduan Lot tamä dengae huang huma, balalu mangantjing blawang.
11. Palus äwen tä njalan tutup matan olo hatuä, awang ruar bauntonggang, bara awang tabela palus awang bakas, sampai olo tä häka, djaton tau sondau bauntonggang.
12. Tä koan äwen duä tä dengan Lot: "Awe hindai kolam hetoh? aton manantum, atawa anakm hatuä bawi? olo handiai idjä karampim huang lewu toh, imbit äwen blua bara hetoh.
13. Krana ikäi handak marusak kaleka toh, basa britan kihale djari paham intu baun Jehowa: Jehowa djari manjoho ikäi marusake.
14. Tä Lot hagoet, hakotak dengan bakalmanantue äwen duä, idjä djari misek anake, koae: Has keton, dari bara hetoh, krana Jehowa handak marusak lewu toh. Tapi iä injewut bakalmanantue tä kilau huräh bewäi.
15. Maka amon langit handak mahindang, malaikat manjoho Lot manggulong arepe, koae: Has ikau, dari, duan sawam, tuntang anakm bawi duäduä idjä hetoh, belä keton kea nihau tamput hukum lewu toh.
16. Tapi iä rangkah; tä äwen duä tä manjingkap lengäe, tuntang lengän sawae, tinai lengän anake bawi duäduä, basa Jehowa tantai masi äwen, palus magah äwen tä blua, haru malekak iä, amon iä djari ruar lewu.
17. Djadi, amon äwen duä tä djari magah äwen Lot blua akan ruar lewu, koan Tuhan: Haga

hambaruam, äla tampaliau, äla melai lakau hapus toh; hakan arep keton akan bukit, belä keton nihau.

18. Maka koan Lot dengae: Æla, Tuhan!

19. Itäm, toh rewarm djari supa asi intu matam, tuntang kahalapm djari hakutoh intu aku akan mahaga hambaruangku belom. Tapi aku djaton tau ihaga intu bukit, mikäh aku buah kapähä balalu matäi.

20. Itäm, kanih aton lewu tokep, mangat mahakan akan hetä, tuntang lewu tä korik. Soho aku mambelom arepku akan hetä, dia iä tä toto korik bewäi? mangat hambaruangku belom!

21. Maka koan Tuhan tombah aughe: Itäm, aku handak masi ikau huang perkara toh kea, aku djaton maku mambalik lewu idjä koam tä.

22. Gulong ikau, hakan akan hetä, krana aku djaton tau mawi talo enen, sampai ikau djari tamä hetä. Tagal tä lewu tä inggarä Soar. (*Idjä korik.*)

23. Maka matanandau haru lembut bara petak, metoh Lot tamä Soar.

24. Tä Jehowa malaboh barirang tuntang apui bara langit mawi Sodom tuntang Gomora.

25. Palus iä mambalik karä lewu tä, tuntang hapus kaleka rampar hetä, mampalomos olo handiai, idjä omba mangkalewu hetä, tinai karä talo tumbun petak.

26. Maka sawan Lot tampaliau likute, balalu saloh djadi toros ujah. — (*Luk.* 17, 32.)

27. Maka Abraham hagoet haiak djadjewu andau tä kea, manalih äkae djari mendeng naharep taun Jehowa.

28. Baue manaharep Sodom dengan Gomora, tuntang hapus tanah rampar hetä; iä manampajah, itä! asep njalawowok bara tanah tä, kilau asep tannur.

29. Kalotä metoh Hatalla marusak karä lewu hong tanah rampar tä, maka iä mingat Abraham, palus magah Lot mahakan karusak tä, metoh iä marusak lewu tä, idjä äka Lot.

II. — 30. Maka Lot hagoet bara Soar palus melai intu bukit, haiak anake bawi äwen duä. Krana iä mikäh melai intu Soar; djadi iä melai huang hnngkap batu, tuntang anake bawi äwen duä.

31. Tä koan idjä kakae mawi andie: Bapa ita djari bakas, tuntang djaton olo hatuä hindai hong tanah, idjä akan masawä ita tumon hadat salepah kalunen.

32. Has, koä mampihop bapa koä hapan anggor, tä koä handak batiroh dengae, mangat mawi paranduan bara bapa koä.

33. Palus alem tä äwen duä tä mampihop bapae hapan anggor; tuntang idjä kakae tä manalih, menter batiroh dengan bapae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

34. Maka andau tinai idjä kakae tä hamauh dengan andie: Itäm, alem malem aku djari menter batiroh dengan apangku; käläh alem karäh kea koä handak mampihop iä hapan anggor; tä käläh ikau tamä, menter batiroh dengae, mangat koä mawi paranduan bara bapa koä.

35. Djadi alem tä kea iä mampihop bapae hapan anggor. Palus idjä andie tä manalih, menter batiroh dengae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

36. Maka anak Lot idjä bawi duäduä batihi awi bapae.
37. Idjä kakae tä manak hatuä, tuntang manggarä arae Moab; iä tä tato olo Moab idjä palus andau toh.
38. Tinai idjä andie kea manak hatuä, tuntang manggarä arae Ben-ammi; iä tä tato olo Ammon idjä palus andau toh.

BAGI 20.

I. Radja Abimelegh manduan sawan Abraham. II. Iä iliae tinai tuntang arä talo indu sapan.

I. — 1. Maka Abraham harikas bara hetä, manintu tanah hila salatan, palus iä melai helat Kades dengan Sur, manamuäi intu Gerar.
2. Maka Abraham manggarä sawae Sarah tä betaue. Tä Abimelegh, radja Gerar, manjoho olo manduan Sarah.
3. Maka hamalem Hatalla manalih Abimelegh huang nupie, sambil hamauh dengae: Itäm, ikau akan matäi tagal olo bawi tä, idjä djari induam, krana iä tä sawan olo.
4. Maka Abimelegh hindai djari rantep dengae; koae: O Tuhan, handak kea ikau mampatäi olo tetek?
5. Djaton bitie djari hamauh dengangku: iä betauku? Tinai olo bawi tä kea djari hamauh: iä njahangku. Tuntang kabudjur atäiku, dengan karasih lengängku maka gawingku djari kalotä.
6. Maka koan Hatalla dengae huang nupie: Aku kea djari katawan, ikau djari mawi talo toh tuntang kabudjur atäim, tagal tä kea aku djari mangahana ikau badosa intu aku, palus djari mambalang ikau hindjä dengae.
7. Maka toh, lian sawan olo tä, krana iä nabi, tä iä karäh blaku doa akam, mangat ikau belom: tapi djaka ikau djaton malian iä, tawam bewäi, ikau toto akan matäi, tuntang karä baris ajum lepah samandiai.
II. — 8. Tä Abimelegh misik haiak djadjewu, balalu mangahau karä mantir ajue, sambil manjarita karä augh tä intu pinding äwen: maka olo tä paham mikäh.
9. Palus Abimelegh mangahau Abraham, sambil hamauh dengae: Buhen gawim kalotä dengan ikäi? narai kasalangku dengam, sampai ikau handak mohos dosa idjä hai akangku, tuntang akan karadjaangku? ampin gawim dengangku djaton patut haliai!
10. Tinai koan Abimelegh dengan Abraham: Narai djari gitam, sampai gawim djari kalotä?
11. Maka koan Abraham: Basa angate kamäangku, toto olo hetoh djaton mikäh Hatalla, tä olo karäh mampatäi aku tagal sawangku.
12. Tinai toto kea iä betauku; iä anak apangku, tapi djaton anak induku, tuntang iä indu sawangku.
13. Djadi, metoh Hatalla manjoho aku babungkat bara human apangku, aku hamauh dengae: djetoh kahalapm, idjä ilakuku intu ikau, hong karä kaleka idjä inalih ita, sewut aku njaham.
14. Tä Abimelegh manduan arä tabiri tuntang sapi, tinai rewar hatuä bawi, manenga tä akan Abraham; tinai iä malian akae sawae Sarah.
15. Tä koan Abimelegh: Itäm, tanahku aton intu baum; melai brangai kaleka idjä kilakm.

GEN. 19. 20.

16. Tinai iä hamauh dengan Sarah: Itäm, aku djari manenga akan njaham tä sakojan kabawak ringgit; itäm, djetä indu dinding kahawäm hong baun sakarä olo idjä dengam, tuntang intu baun olo handiai. Tumon tä iä impudji.
17. Maka Abraham blaku doa intu Hatalla, tä Hatalla mampakäläh Abimelegh äwen hasawä, tuntang karä reware bawi, sampai äwen tä tau manak.
18. Krana Jehowa djari matep parnakan karä olo bawi salepah human Abimelegh tagal Sarah, sawan Abraham.

BAGI 21.

I. Sarah manak Isaak. II. Ismael inganan bara human bapae. III. Djandjin Abraham dengan Abimelegh.

I. — 1. Maka Jehowa manahiu Sarah, tumon aughe, palus Jehowa malalus djandjie dengan Sarah. — (17, 19.)
2. Tä Sarah batihi, palus manak hatuä akan Abraham, metoh kabakase, intu wajah tä kea, idjä djari inukas Hatalla akae.
3. Maka Abraham manggarä anake, idjä djari inakan akae, idjä Sarah djari manak akae, Isaak. (*Kangumi.*)
4. Tuntang Abraham manjunat anake Isaak, amon iä kahanja andau umure, tumon prentah Hatalla dengae.
5. Abraham djari saratus njelo umure, metoh anake Isaak inakan akae.
6. Maka koan Sarah: Hatalla djari manampa kangumingku; genep olo idjä mahining djetoh, karäh tatawä haiak aku.
7. Tinai koae: Æwe kea idjä tau masuman akan Abraham, Sarah aton patusu anak? Krana aku djari manak akae metoh kabakase.
8. Maka anak awau tä djadjalan hai, sampai malekak tusu; tä Abraham mawi panginan hai, andau Isaak malekak tusu.
II. — 9. Maka Sarah mitä anak Hagar, bawin olo Misir tä, idjä djari inakae akan Abraham, halalea.
10. Tä iä hamauh dengan Abraham: Kanan rewar bawi tä tuntang anake; krana anak rewar bawi toh djaton akan ompat manjores haiak anakku Isaak.
11. Aughe tä paham papa intu Abraham, tagal anake.
12. Maka Hatalla hamauh dengan Abraham; Augh tä, idjä tahiu anak hatuä, tuntang rewarm idjä bawi tä, äla djetä papa intu ikau; tumon karä augh Sarah, krana panakan Isaak karäh toto indu panakam. — (*Rom.* 9, 7.)
13. Maka anak rewar bawi tä aku handak manampae kea mandjadi utus olo, basa iä anakm kea.
14. Tä Abraham misik haiak djadjewu, manduan tepong tuntang pingkor basuang danum, palus manenga tä akan Hagar, mingkes tä hundjun bahae; tinai iä manenga anake tä akae, palus manjoho iä mindah. Djadi iä hagoet; maka iä lajang intu padang Berseba.
15. Amon danum huang pingkor tä djari lepah, tä iä mandjakah anake akan penda kaju.
16. Tuntang iä hagoet sapanjipet kakedjaue, mondok hetä tandipah anake; krana koae: Aku djaton olih huangku mitä anakku tä mahotus. Palus iä mondok tandipahe, manggatang aughe, manangis.

17. Maka Hatalla mahining augh anak hatuä tä; palus 'Malaikat Hatalla bara langit mantehau Hagar, sambil hamauh dengae: Buhen ikau, Hagar? äla mikäh, krana Hatalla djari mahining augh anak hatuä tä hetä.
18. Mendeng, gatang anakm, gagalan iä, krana aku handak manampa iä mandjadi utus olo idjä bakapal.
19. Balalu Hatalla manarang matae, nakara iä mitä kalin danum; palus iä hagoet, mansipan pingkor, tuntang mampihop anake.
20. Maka Hatalla nganggulo anak tä, iä sasar hai; iä melai intu padang, mandjadi olo pamanah.
21. Iä melai intu padang Paran; maka indue manggau sawae bara tanah Misir.
III. — 22. Intu katika tä kea Abimelegh, tuntang Pighol kapala parang ai, hakotak dengan Abraham, koae: Hatalla puna mandohop ikau huang karä talo gawim.
23. Toh, käläh sumpah dengangku intu Hatalla, ikau djaton maku mamparugi aku, atawa anak äsongku; tumon aku djari masi ikau, kalotä ikau kea handak masi aku, tuntang tanah toh idjä äkam namuäi.
24. Tä koan Abraham: Jaku handak sumpah.
25. Tapi Abraham mampudji Abimelegh tagal kalin danum, idjä djari induan rewar Abimelegh hapan kagagahe.
26. Tä koan Abimelegh: Aku djaton katawan äwe djari mawi talo tä, tinai ikau djaton djari masuman tä akangku, harungku mahininge toh.
27. Maka Abraham manduan tabiri tuntang sapi, manenga tä akan Abimelegh; palus äwen duä tä hadjandji.
28. Tinai Abraham mambaris anak tabiri, udju kongan, beken kalekae.
29. Tä koan Abimelegh dengan Abraham: Akan en anak tabiri udju kongan toh, idjä djari imbaris, impendengm beken kalekae?
30. Koae: Ikau akan manduan anak tabiri udju kongan tä bara lengängku, indu toros kasaksian, aku djari mangali kalin danum toh.
31. Tagal tä kaleka tä inggarä Berseba, basa äwen duä tä djari hasumpah hetä.
32. Tumon tä äwen tä hadjandji hong Berseba. Limbah tä Abimelegh hagoet, tuntang Pighol kapala parang ai, palus äwen buli tana olo Pilisti tinai.
33. Maka Abraham mimbul pulau kaju hong Berseba, tuntang sombajang hetä, masanan aran Jehowa, Hatalla idjä katatahi.
34. Maka tahi andaue Abraham manamuäi hong tanah olo Pilisti.

BAGI 22.

I. Isaak indjuluk bapae indu parapah.
II. Horoe panakan Nahor.

I. — 1. Maka limbah bara tä Hatalla maningkes Abraham, sambil hamauh dengae: Abraham. Tombah iä: Itäm, toh aku.
2. Koan Hatalla dengae: Duan anakm, idjä tonggal 'tä, idjä äka huangm, Isaak tä; talih tanah Moria, patäi iä hetä akan indu parapah idjä ingähu, hundjun bukit idjä karäh inundjokku akam.
3. Tä Abraham misik haiak djadjewu, palus iä manatap kalidai, iä mimbit duä biti reware, tun-

tang anake Isaak, tinai iä manjila kaju, hapae mangähu parapahe, balalu iä hagoet, manalih kaleka idjä djari insuman Hatalla akae.
4. Andau telo Abraham manggatang baue manampajah, tä iä mitä kaleka tä bara kedjau.
5. Palus Abraham manjoho reware äwen duä: Melai keton hetoh dengan kalidai; koä hanak handak manalih kanih; limbah koä djari blaku doa, koä handak haluli tanggoh keton tinai.
6. Tä Abraham manduan kaju hapae mangähu parapahe, mamuat tä intu anake Isaak; tinai iä manduan pondok apui tuntang pisau, palus äwen duä manandjong haiak.
7. Tä Isaak hakotak dengan bapae Abraham, koae: O apang! Koae: Itäm, toh jaku, anak. Koan Isaak: Itäm, toh apui tuntang kaju; tapi kwe anak tabiri, idjä akan indu parapah idjä ingähu?
8. Tombah Abraham: Hatalla kea karäh mamatut anak tabiri indu parapah akae, anak. Kalotä äwen duä tä manandjong haiak.
9. Maka äwen duä tä sampai kaleka, idjä djari insanan Hatalla, palus Abraham manampa mesbeh hetäh; limbah tä iä mamandok kaju hundjue, tinai iä mamasong anake Isaak, mandak iä hundjun mesbeh, hundjun rasap kaju.
10. Balalu Abraham manusang lengäe, manjingkap pisau, handak manjambalih anake.
11. Tapi Malaikat Jehowa mantehau iä bara langit, koae: Abraham, Abraham! Tombah iä: Itäm, toh jaku.
12. Tä koae: Æla ikau manusang lengäm mawi olo tabela toh, äla mangapähä iä; krana toh aku katawan, ikau mikäh Hatalla, sampai anakm, anakm idjä tonggal mahin dia djari ingahanam akangku.
13. Tä Abraham manampajah bilikbalingau; itä! intu likute aton tabiri hatuäe, tandoke sangkawit rowut; palus Abraham hagoet, manduan tabiri hatuäe tä, mampatäi djetä akan parapah idjä ingähu, takirin anake.
14. Maka Abraham manggarä kaleka tä: Jehowa akan mamatut. Tagal tä lembut sewut olo palus andau toh: Intu bukit Jehowa talo karäh imatut.
15. Tä Malaikat Jehowa tingkat idjä duä mangahau Abraham bara langit,
16. Koae: Aku sumpah manjewut arepku, koan Jehowa: basa gawim kalotoh, sampai ikau djaton djari mangahana anakm akangku, anakm idja tonggal tä:
17. Toto aku handak mamberkat ikau, aku handak mangapal panakam pahapaham, kilau bintang hong langit, kilau baras intu saran tasik; panakam karäh manjores bauntonggang lewun karä musohe.
18. Tinai huang panakam karä utus olo kalunen karäh imberkat, basa ikau djari manumon aughku.
19. Limbah tä Abraham buli tinai manalih reware, balalu hagoet haiak äwen tä akan Berseba; palus Abraham melai hong Berseba.
II. — 20. Maka limbah bara tä olo mimbit brita akan Abraham, koae: Itäm, Milka kea djari manak akan paharim Nahor.
21. Uts, anake idjä bakas, tuntang Buts, andie; tinai Kemuel, bapa Aram;
22. Tinai Kesed, Haso, Pildas, Jedlap, Betuel.
23. Maka Betuel manak Rebeka.

Æwen hanja tä inakan Milka akan Nahor, paharin Abraham.
24. Maka gundike, idjä Rehuma arae, manak kea, iä tä: Teba, Gaham, Tahas, Maagha.

BAGI 23.

Sarah matäi. Abraham mamili kaleka kubur ungkupe, palus mangubur sawae hetä.

1. Maka katahin umur Sarah belom saratus duä pulu udju njelo.
2. Tä Sarah matäi hong Kiriat-Arba, djetä Hebron, hong tanah Kanaan; tä Abraham manalih, handak manatum manangis Sarah.
3. Limbah tä Abraham mendeng tinai bara darah hantun sawae, hakotak dengan karä olo Het, koae:
4. Jaku toh tamuäi, idjä mukong tanah keton; tenga akangku äka kubur ungkupku intu tanah keton, mangat aku mangubur hantun sawangku, idjä intu baungku toh.
5. Maka karä olo Het tombah augh Abraham, koae:
6. Hining augh ikäi tuan; ikau toh kilau mantir Hatalla marak ikäi; kubur bewäi hantun sawam intu kubur ikäi idjä kapala bahalap, dialo idjä biti baris ikäi akan mangahana ikau mangubur hantun sawam hong kubur ajue.
7. Tä Abraham mendeng, sontop intu olo tanah tä, intu olo Het.
8. Tinai iä hakotak dengan äwen tä, koae: Djaka keton manjoho aku mangubur hantu idjä intu baungku, käläh, tumon aughku, laku akangku intu Epron, anak Sohar,
9. Mangat iä malapas akangku lowang Maghpela idjä ajue, idjä intu tambuan tanae, mangat iä malapas tä akangku tumon puna regae, indu äka kubur ungkupku hong tanah keton.
10. Maka Epron kea aton omba marak olo Het tä. Tä Epron, olo Het tä, tombah augh Abraham, intu pinding karä olo Het, papahining intu olo handiai, idjä tamä bauntonggang lewue, koae:
11. Æla, tuan, hining aughku! tana tä inengaku bewäi akam, tuntang lowang idjä hetä; intu matan kärä olo utus ajungku aku manenga tä akam; kubur hantun sawam bewäi.
12. Tä Abraham sontop intu baun olo tanah tä.
13. Tinai iä hakotak dengan Epron intu pinding karä olo tanah tä, koae: Käläh, ulä, tumon aughku; aku radjin manahor regan tana tä, tarima regae bara aku, limbah tä aku handak mangubur hantu tä hetä.
14. Maka Epron tombah augh Abraham, sambil hamauh dengae:
15. Tuan, hining aughku; tana idjä äpat ratus sekel salaka regae, (250 *kiping*), kanduen koä tä? kubur bewäi hantun sawam.
16. Maka Abraham manumon augh Epron, balalu iä manimbang akae salaka, tumon sewute intu pinding karä olo Het, äpat ratus sekel salaka, idja pajo intu dagang.
17. Kalotä tanan Epron intu Maghpela, idjä tandipah Mamre, djari inukas akan bagin Abraham, tana tuntang lowang idjä hetä, tinai karä kaju idjä hong tana tä, bara silae sampai sarae hila silae,
18. Intu matan karä olo Het

tuntang olo handiai, idjä tamä
bauntonggang lewue.
19. Limbah tä Abraham mangu-
bur sawae Sarah, huang lowang tana
Maghpela, idjä tandipah Mamre,
djetä Hebron, hong tanah Kanaan.
20. Kalotä olo Het manukas tana
tä, tuntang lowang idjä hetä, akan
bagin Abraham, akan kaleka ku-
bur ungkupe.

BAGI 24.

Isaak masawä Rebeka.

1. Maka Abraham djari bakas,
paham karä njelon umure; tuntang
Jehowa djari mamberkat Abraham
huang karä talo samandiai.
2. Tä koan Abraham dengan re-
war hatuä, idjä bakas humae, idjä
matoh karä ramoe: Danan lengäm
iwa kahangku;
3. Mangat aku manjoho ikau
sumpah akangku intu Jehowa,
Hatallan langit tuntang petak, äla
ikau manduan akan sawan anakku
bara karä bawin olo Kanani, idjä
marak äwen äkaku melai toh,
4. Tapi ikau akan hagoet tang-
goh tanahku, tanggoh kolangku,
manduan hetä olo akan sawan
anakku Isaak tä.
5. Maka koan reware tä deng-
ae: Mikäh olo bawi hetä djaton
maku ompat aku akan tanah toh;
kilen, amon kalotä, maku ikau
manjoho aku mimbit anakm buli
tanah tä tinai, idjä djari ilihim,
idjä äkam bihin?
6. Maka koan Abraham dengae:
Buabuah ikau, äla haliai mimbit
anakku buli hetä tinai.
7. Jehowa, Hatallan langit, idjä
djari mamungkat aku bara hu-
man apangku, tuntang bara tanah
karä kolangku, idjä djari hakotak
dengangku, tuntang sumpah kea
akangku, koae: akan panakam aku
handak manenga tanah toh: iä tä
kea karäh manjoho malaikat ajue
hagoet helo baum, mangat ikau
tau manduan bara hetä olo akan
sawan anakku.
8. Tapi djaka olo bawi djaton
maku ompat ikau, tä ikau empas
bara sumpahm toh; tapi äla mim-
bit anakku akan hetä tinai.
9. Tä reware tä mandanan leng-
äe iwa kahang tempoe Abraham,
tuntang sumpah akae tagal per-
kara tä.
10. Palus reware tä manduan
onta, sapulu kongan, bara kawan
ontan tempoe, balalu hagoet, mim-
bit ramon tempoe aräarä; maka
iä harikas, hagoet akan Padan-
Aram, talih lewun Nahor.
11. Maka iä mampatendä karä
ontae ruar lewu, tokep kalin da-
num, amon andau djari halemäi,
katika olo pudji masip.
12. Maka koae: O Jehowa, Ha-
tallan tempongku Abraham! käläh
manjupa aku andau toh, tuntang
pasi tempongku Abraham.
13. Itäm, aku mendeng darah
kalin danum, maka budjang bawi,
anak olo lewu toh, karäh blua,
tantai masip.
14. Toh, maka budjang bawi tä,
idjä dengae aku hamauh: djuluk
blanaim, soho aku mihop, — tun-
tang iä karäh tombah: mawi iä,
tinai aku handak mampihop karä
ontam kea: käläh djetä iä, idjä
djari inantum akan rewarm Isaak,
mangat awi tä aku katawan, ikau
djari masi tempongku.
15. Djadi, helo bara iä terai ha-
kotak, itä! Rebeka dumah, idjä

djari inakan akan Betuel, Betuel tä anak Milka, Milka sawan Nahor, paharin Abraham idjä kalambutan; iä mäton blanai hundjun bahae.
16. Maka olo bawi tabela tä paham bahalap ampin baue, iä budjang salia, djaton iä pudji dengan olo hatuä; iä mohon akan kali, mansipan blanaie, palus djakat tinai.
17. Tä rewar tä hadari, manjupa iä, koae: Soho aku mihop danum isut bara blanaim.
18. Koae: Mawi iä, tuan. Palus iä mandjeleng arepe, manipas blanai akan lengäe, mampihop iä.
19. Tinai limbah iä djari mampihop iä, koae: Aku handak masip akan karä ontam kea, sampai ombet ihope.
20. Tuntang iä manggulong arepe, manusuh danum hong dulang, palus iä hadari tinai akan kali, mangat masip, balalu masip akan karä ontan olo tä.
21. Maka olo hatuä tä djungun mitä iä; tapi iä manjuni arepe, mangat tarang mangasene, djaka Jehowa djari mamberkat panggoete atawa dia.
22. Djadi, limbah karä onta djari terai mihop, olo hatuä tä manduan lawong bulau, behat satengah sekel, tinai lasong duä kabangkang akan lengäe, behat sapuluh sekel bulau.
23. Tuntang iä hamauh: Anak äwe ikau? käläh suman akangku. Aton kea kaleka ikäi intu human bapam, mangat ikäi tau bara malem hetä?
24. Koae dengae: Jaku toh anak Betuel, Betuel anak Milka, idjä djari inakan Milka akan Nahor.
25. Tinai koae dengae: Kutoh oru tuntang talo kinan ain ikäi, tinai ombet kaleka keton tau bara malem.
26. Tä olo hatuä tä sontop, mahorumat Jehowa,
27. Sambil hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, idjä djaton djari mangahana asie tuntang katotoe bara tempongku; krana Jehowa djari magah aku mahoroe djalan toh akan human paharin tempongku.
28. Tä balalu olo bawi tabela tä hadari, masuman karä talo tä hong human indue.
29. Maka Rebeka aton njahae, Laban arae; djadi Laban tä hadari akan ruar lewu, tanggoh kali, manalih olo hatuä tä.
30. Krana amon iä djari mitä lawong bulau, tuntang lasong tä intu lengän betaue, tinai amon iä djari mahining augh betaue Rebeka, koae: Tumon toh olo hatuä tä djari hakotak dengangku: maka iä manalih olo hatuä tä, iä tä magon darah kali dengan karä ontae.
31. Maka koae: Palus ikau, idjä imberkat Jehowa; buhen ikau mendeng ruar? Aku djari manatap huma, tinai kaleka karä ontam.
32. Tä olo hatuä tä palus akan huma, tuntang olo manipas buate, malapas karä onta, tinai manenga oru akae, tuntang talo kinan beken; tinai olo manenga danum akan olo hatuä tä, hapae mamenjau paie, tuntang pain olo idjä dengae.
33. Limbah tä olo manggatang panginan akae. Tapi koae: Aku djaton helo kuman, sampai aku djari manutur perkarangku. Koan äwen tä: Suman bewäi.
34. Tä koae: Aku toh rewar Abraham.

35. Maka Jehowa djari paham mamberkat tempongku, sampai iä olo hai; iä djari manenga akae kutoh tabiri, sapi, salaka, bulau, rewar hatuä bawi, onta tuntang kalidai.
36. Sarah, sawan tempongku, djari manak akae hatuä, metoh kabakase; akae tä tempongku djari manenga karä ramoe.
37. Tuntang tempongku djari manjoho aku mananggong sumpah, koae: äla ikau manduan akan sawan anakku bawin olo Kanani, idjä intu tanahe aku melai.
38. Tapi ikau akan hagoet manalih human apangku, tanggoh ungkup ajungku; bara hetä ikau akan manduan sawan anakku.
39. Tä koangku dengan tempongku: mikäh olo bawi hetä djaton maku ompat aku.
40. Maka koae dengangku: Jehowa, idjä intu baue aku manandjong, karäh manjoho malaikat ajue mampahaiak ikau; iä karäh patuah djalanam, mangat ikau manduan sawan anakku bara ungkup ajungku, bara human apangku.
41. Maka ikau empas bara sumpahm, asal ikau djari manalih ungkup ajungku; amon äwen tä djaton manjoho olo bawi ompat ikau, tä ikau empas bara sumpahm.
42. Maka andau toh aku djari sampai kalin keton, tä aku hamauh: o Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, käläh djaka ikau toh patuah djalanangku, idjä djari ilalusku!
43. Itäm, aku mendeng darah kalin danum; käläh toh, amon budjang bawi blua lewu, handak masip, tuntang aku hamauh dengae: soho aku mihop danum isut bara blanaim;
44. Tä idjä karäh tombah: ihop bewäi, tinai aku handak masip akan karä ontam kea: käläh djetä olo bawi tä, idjä djari inantu Jehowa akan anak tempongku.
45. Djadi, helo bara aku terai hakotak huang atäiku, itä! Rebeka dumah, mimbit blanai hundjun bahae, palus iä mohon akan kali, handak masip. Maka koangku dengae: käläh, pihop aku.
46. Tä iä mandjeleng arepe, manipas blanaie, koae: ihop bewäi, tinai aku handak mampihop karä ontam kea. Maka aku mihop, tuntang iä mampihop karä onta kea.
47. Tä aku misek iä, koangku: anak äwe ikau? Koae: anak Betuel, Betuel anak Nahor, idjä Milka djari manak akan Nahor. Tä aku mangkepan lawong bulau intu lingkaue, tuntang lasong intu lengäe.
48. Palus aku sontop manjembah Jehowa, tuntang aku manara Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, idjä djari magah aku hong djalan budjur, mangat manduan akan sawan anake anak bawi ain paharin tempongku.
49. Maka toh, djaka keton handak mamprahan asi dengan kabudjur akan tempongku, suman tä akangku, tinai djaka dia, suman tä kea, mangat aku tau mules sambil atawa gantau.
50. Tä tombah Laban äwen duä Betuel, koae: Gawi toh gitan ikäi gawin Jehowa, ikäi djaton bara augh, bahalap atawa papa.
51. Toh Rebeka naharep ikau, duan iä, lius, mangat iä akan sawan anak tempom, tumon augh Jehowa.
52. Maka amon rewar Abraham

mahining augh äwen tä, iä sontop sampai petak intu Jehowa.
53. Palus iä manduan arä ramo salaka bulau, tinai pakaian, palus manenga tä akan Rebeka; tinai iä manenga akan njahae kea tuntang akan indue arä talo barega.
54. Limbah tä iä haiak karä olo idjä dengae mondok kuman belom, tinai äwen batiroh hetä. Maka handjewu tinai iä misik, palus hamauh: Soho aku hagoet buli tempongku toh kea.
55. Tä koan njahan Rebeka, tuntang indue: Käläh olo bawi tabela tä melai dengan ikäi barang sapulu andau, limbah tä ikau tau harikas.
56. Tapi koae dengan äwen: Æla marandjar aku, basa Jehowa djari mamberkat panggoetku; soho aku harikas, mangat buli tempongku.
57. Tä koan äwen: Käläh ita mangahau anak bawi tä, misek aughe.
58. Palus äwen mangahau Rebeka, sambil misek iä: Maku ikau omba olo hatuä toh? Tombah iä: Aku pahias omba.
59. Tä äwen tä manjoho betaue Rebeka hagoet, tuntang ajange, omba rewar Abraham tuntang olo awang dengae.
60. Tinai äwen mamberkat Rebeka, sambil hamauh dengae: O betau ikäi, käläh ikau mandjadi akan bakojakojan bakatikati olo, käläh panakam indu tempon bauntonggang karä musohe.
61. Kalotä Rebeka hagoet, tuntang arä budjang bawi awang reware; äwen tä mukong onta, ompat olo hatuä tä; maka rewar Abraham manduan Rebeka, balalu hagoet.
62. Maka Isaak buli bara kali Laghai-Roi, krana iä melai intu tanah hila salatan.
63. Isaak tä djari hagoet manandjong, amon matanandau djari liwa, handak blaku doa. Maka iä manampajah, tä iä mitä arä onta dumah.
64. Maka Rebeka kea manampajah, tuntang mitä Isaak; tä iä sewu bara onta;
65. Sambil hamauh dengan rewar tä: Æwe olo hatuä tä, idjä manambang ita? Koan rewar tä: Iä tä tempongku. Tä iä manduan sanduronge, manutup arepe.
66. Maka rewar tä manjarita akan Isaak talo handiai, idjä djari ilaluse.
67. Tä Isaak mimbit iä akan tingkap liau indue Sarah, palus manduan Rebeka indu sawae; tuntang Isaak heret dengae. Kalotä atäi Isaak taraampong tagal liau indue djari matäi.

BAGI 25.

I. Anak Abraham dengan Ketura. II. Abraham matäi tuntang ingubur. III. Horoe panakan Ismael. IV. Anak Isaak, Esau äwen duä Jakob.

I.—1. Maka Abraham masawä beken tinai, Ketura arae.
2. Iä tä manak akae Simran, Joksan, Medan, Midian, Jisbak tuntang Sua.
3. Maka Joksan manak Seba äwen duä Dedan. Maka anak Dedan tä: Assur, Letus, Leum.
4. Anak Midian tä: Epa, Eper. Hanogh, Abida, Elda. Djetä uras panakan Ketura.
5. Maka batang ramoe inenga Abraham uras akan Isaak.
6. Tapi akan karä anak gun-

dike Abraham manengae kea, palus manjoho äwen hagoet, hapisah dengan Isaak, kahum iä belom, mindah akan tanah hila timor.

II.—7. Maka karä njelon Abraham belom, katahin umure, saratus udju pulu limä njelo.

8. Limbah tä Abraham mahotus; amon iä djari paham kabakase tuntang puas belom, tä iä matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

9. Maka anake Isaak äwen duä Ismael mangubur iä huang lowang Maghpela, idjä hong tanan Epron, anak Sohar, olo Het tä, idjä tandipah Mamre;

10. Tana tä, idjä djari imili Abraham bara olo Het. Hetä Abraham djari ingubur, tuntang sawae Sarah.

11. Djadi, limbah Abraham djari matäi, anake Isaak imberkat Hatalla. Isaak melai tokep kali Laghai-Roi.

III.—12. Maka djetoh karä panakan Ismael, anak Abraham, idjä djari inakan Hagar akae, olo Misir tä, rewar Sarah.

13. Djetoh aran karä anak Ismael, idjä hatuä; tumon aran äwen karä hamputae, djalahae djari inggarä. Anak Ismael idjä solake, iä tä Nebajot; limbah tä Kedar, Abdeel, Mibsam;

14. Misma, Duma, Massa;

15. Hadar, Tema, Jetur, Napis tuntang Kedma.

16. Djetä karä anak Ismael tuntang arae, huang karä lewue, tuntang karä kotae, duäwalas radja dengan djalahae.

17. Maka karä njelon umur Ismael saratus äpat pulu udju njelo; tä iä mahotus, palus matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

18. Tanah äkae melai, djetä bara Hawila palus sampai Sur, idjä tandipah Misir, intu djalan akan Assur. Kalotä iä melai intu baun karä paharie.

IV.—19. Maka djetoh panakan Isaak, anak Abraham: Abraham manak Isaak.

20. Isaak djari äpat pulu njelo umure, metoh iä masawä Rebeka, anak Betuel, olo Aram, bara Padan-Aram, betau Laban, olo Aram tä.

21. Maka Isaak paham blaku doa intu Jehowa tagal sawae, krana iä tamanang. Djadi, Jehowa manarima laku doae, sawae Rebeka batihi.

22. Maka anake hagian huang knaie. Tä koae: Narai tä? buhen jaku kalotoh? Palus iä manalih, misek Jehowa.

23. Maka Jehowa hamauh dengae: Duä kautus olo huang knaim, duä djalahan karäh mambaris arepe bara huangm; utus idjä tä karäh kwasa bara idjä, tinai idjä hai tä karäh mamenda idjä korik. — (*Rom.* 9,10.)

24. Maka amon bulae djari sukup iä akan luas, itä! anake hatatop huang knaie.

25. Idjä solake blua bahandang, hapus bitie habulu kilau upak meto; tagal tä iä inggarä Esau. (*Idjä habulu.*)

26. Limbah tä andie blua, lengäe mimbing takir Esau; tagal tä iä inggarä Jakob. (*Idjä mimbing takir.*) Maka Isaak djari djahawen pulu njelo umure, metoh anake duä tä inakan akae.

27 Amon anak tä djari bakas, Esau mandjadi olo pamandop, olo pandokoh; tapi Jakob olo budjur, tuntang melai intu tingkap.

28. Maka Isaak mangilak Esau,

krana pangulihe äka belaie; tapi Rebeka mangilak Jakob.

29. Maka djadi, kanateke aton andaue Jakob djari barapi mandjoho; tä Esau buli bara parakkaju, paham kaujuhe.

30. Koan Esau dengan Jakob: Soho aku manjurop talo bahandang tä! krana aku paham kaujuhku. Tagal tä iä inggarä Edom. (*Idjä bahandang.*)

31. Maka koan Jakob: Djual akangku andau toh pangkat kabakasm.

32. Koan Esau: Itäm, aku puna akan matäi kea, kanduengku pangkat kabakasku tä?

33. Tä koan Jakob: Sumpah akangku andau toh. Palus iä sumpah akae, mandjual pangkat kabakase akan Jakob.— (*Ibran.* 12, 16.)

34. Tä Jakob manenga tepong akan Esau, tuntang djohon haretak. Maka iä kuman belom, limbah tä iä mendeng palus hagoet. Kalotä Esau nalua pangkat kabakase.

BAGI 26.

I. Isaak halisang, iä buah arä kadjakä.
II. Abimelegh hadjandji dengan Isaak.

I.—1. Maka lau manapi tanah tä, beken bara lau idjä solake tä, idjä djaman Abraham; tagal tä Isaak hagoet, manalih Abimelegh, radjan olo Pilisti, hong Gerar.

2. Maka Jehowa mamprahan arepe akae, koae: Æla mohon akan tanah Misir; melai intu tanah, idjä karäh inutorku akam.

3. Awi namuäi hong tana toh; aku handak mampahaiak ikau, tuntang mamberkat ikau; krana salepah tanah toh aku handak manengae akan panakam, tinai aku handak mangatek intu ikau sumpah tä, idjä djari injumpahku akan liau bapam Abraham.

4. Aku handak mangapal panakam kilau bintang hong langit, tinai akan panakam aku handak manenga salepah tanah toh; tinai huang panakam karä utus olo kalunen karäh imberkat.

5. Djetä, basa Abraham djari manumon aughku, tuntang djari mahaga talo handiai, awang djari imetäh injohoku, karä hadatku, karä prentahku.

6. Kalotä Isaak melai hong Gerar.

7. Maka amon olo tanah tä misek iä tagal sawae, koae: Iä betauku. Krana iä mikäh masuman iä sawae. Koae: Mikäh olo tanah toh karäh mampatäi aku tagal Rebeka; krana iä bahalap ampin baue.

8. Djadi, limbah iä tahi djari melai hetä, tä Abimelegh, radjan olo Pilisti, kanatek manangkilik bara panjengok, tä iä mitä, Isaak huräh dengan sawae Rebeka.

9. Palus Abimelegh mangahau Isaak, koae: Toto haliai, iä tä sawam; buhen ikau djari manjewut iä betaum? Koan Isaak dengae: Basa kamaängku, mikäh aku karäh matäi tagal iä.

10. Maka koan Abimelegh: Narai gawim kalotä dengan ikäi? suro kanatek idjä biti olo hetoh menter batiroh dengan sawam, tumon tä ikau ngagadan ikäi!

11. Maka Abimelegh mangahana olo arä handiai, koae: Æweäwe idjä marajap olo toh atawa sawae, toto iä akan impatäi.

12. Maka Isaak malan hong tanah tä; iä paham kaduae, lipet

saratus njelo tä, krana Jehowa mamberkat iä.
13. Maka iä sasar hai, tinai kahaie sasar mandahang, sampai iä hai haliai.
14. Ai kutoh tabiri sapi, tinai reware paham karäe. Tagal tä olo Pilisti bahiri dengae.
15. Karä kalin danum, awang djari ingali rewar liau bapae, djaman bapae Abraham, maka olo Pilisti mamaleng djetä, manjuange hapan petak.
16. Tinai koan Abimelegh mawi Isaak: Indah bara ikäi, krana ikau djari kwasa bara ikäi.
17. Tä Isaak hagoet bara hetä, mampendeng karä tingkape hong padang Gerar, palus melai hetä.
18. Limbah Isaak djari buli, iä mungkar kali tä tinai, awang djari ingali djaman liau bapae Abraham, idjä djari imaleng olo Pilisti, limbah Abraham djari matäi; iä manggarä karä kali tä tinai tumon arae awi liau bapae.
19. Maka rewar Isaak mangali hong padang hetä, tuntang iä sondau hetä lowang danum ngambuhak.
20. Tapi sakatik baris olo Gerar hanjaing dengan sakatik ain Isaak, koae: Lowang danum toh ain ikäi. Tagal tä iä manggarä lowang danum tä Esek, (*kanjaing*,) basa äwen tä djari manjaing iä.
21. Limbah tä iä mangali kali beken, maka äwen tä manakian djetä kea; tagal tä iä manggarä kali djetä Sitna. (*Kasuat.*)
22. Maka iä mindah bara hetä, palus mangali beken tinai, djetä äwen tä djaton manakiae; tagal tä iä manggarä djetä Rehobot, (*kalandang*,) koae: Toh Jehowa djari mampalandang ita, toh ita karäh dahangdahanga hong tanah toh.
23. Limbah tä iä babungkat bara hetä akan Berseba.
24. Maka Jehowa mamprahan arepe akae alem tä kea, koae: Jaku toh Hatallan bapam Abraham, äla ikau mikäh, jaku mampahaiak ikau, tuntang aku handak mamberkat ikau, handak mangapal panakam, tagal Abraham, rewarku tä.
25. Tä iä mamangun mesbeh hetä, sombajang masanan aran Jehowa, tuntang iä mampendeng tingkape hetä; maka rewar Isaak mangali kali hetä.
II. — 26. Maka Abimelegh mananggoh iä, tuntang uläe Ahusat, tinai kapala parang ai Pighol, dumah bara Gerar.
27. Koan Isaak dengan äwen: Kasen keton mananggoh aku? Keton toto basingi aku, tuntang djari maharak mangedjau aku bara keton.
28. Maka koan äwen: Tarang ikäi djari mitä, Jehowa manganggulo ikau. Tagal tä koan ikäi: käläh ikäi mampendeng sumpah helat ikäi dengam; ita handak hadjandji.
29. Ikau äla mawi ikäi, kilau ikäi kea karä ramon mahin dia ikäi djari mangguläie, baja kahalap bewäi djari ilalus ikäi dengam, tuntang djari manjoho ikau hagoet dengan kabuah. Tapi ikau toh idjä imberkat Jehowa.
30. Tä iä mawi panginan akae, palus äwen tä kuman belom.
31. Maka haiak djadjewu äwen tä misik, palus hasumpah hasansila; limbah tä Isaak magah äwen tä, balalu äwen buli bara äkae dengan kabuahe.
32. Djadi, andau tä kea rewar Isaak dumah, masuman akae perkaran kali tä, idjä djari ingalie;

koan äwen dengae: Ikäi djari son-
dau danum.
33. Maka iä manggarä kali tä
Seba, (*kutohe*,) tagal tä olo mang-
garä lewu idjä hetä Berseba, pa-
lus andau toh.
34. Maka amon Esau äpat pulu
njelo umure, iä manduan akan
sawae Judit, anak Beri, olo Het,
tinai Basmat, anak Elon, olo Het
kea.
35. Maka äwen duä tä akan ka-
pähän atäi Isaak tuntang Rebeka.

BAGI 27.

I. Jakob imberkat bapae. II. Iä ha-dari mahakan Esau.

I.—1. Djadi, amon Isaak djari
bakas, tuntang kawus matae, sam-
pai iä djaton tau mitä, tä iä mang-
ahau Esau, anake idjä bakas,
sambil hamauh dengae: Joh anak.
Koae dengae: Toh jaku.
2. Maka koan Isaak: Itäm, aku
djari bakas, djaton tawan andauku
matäi.
3. Tagal tä, duan pakarangm
idjä hapam mandop, telepm tun-
tang panahm, lius akan padang,
andop akangku.
4. Awi panginan tumon belai-
ku, imbit tä akangku, nakara
aku kumae, mangat hambaruangku
mamberkat ikau helo bara aku
matäi.
5. Maka augh Isaak hakotak
dengan anake Esau tarahining Re-
beka. Palus Esau hagoet akan pa-
dang, handak mandop, mangat
mulih meto akan humae.
6. Tä koan Rebeka dengan anake
Jakob: Itäm, aku djari mahining
bapam hakotak dengan kakam
Esau, koae:
7. Andop meto akangku, awi
panginan tumon belaiku, mangat
aku kumae; tä jaku handak mam-
berkat ikau intu baun Jehowa,
helo bara aku matäi.
8. Maka toh, o anak, tumon
aughku, talo idjä inhojoku ikau.
9. Lius, talih kawan meto,
duan akangku anak kambing duä
kongan, djetä handak iawiku akan
panginan bapam tumon belaie,
idjä äka karadjie kumae.
10. Limbah tä ikau karäh ma-
gah tä akan bapam, mangat iä
kumae, nakara iä mamberkat ikau
helo bara iä matäi.
11. Tä koan Jakob dengan indue
Rebeka: Itäm, akaku Esau tä ha-
bulu, tapi aku toh lamos.
12. Mikäh apangku karäh mang-
gajap aku, tä aku kilau olo pa-
nipu intu matae, palus aku ka-
räh duan sapa, djaton berkat.
13. Maka koan indue dengae:
Brangai sapa tä buah aku, o anak,
käläh tumon aughku bewäi, lius,
duan kambing tä akangku.
14. Tä iä hagoet, manduan kam-
bing, mimbite akan indue; maka
indue mawi panginan mangat, idjä
äka karadjin bapae kumae.
15. Limbah tä Rebeka manduan
pakaian bahalap ain Esau, anake
idjä bakas, idja inae intu humae,
palus mangkepae intu Jakob, anake
idjä busu.
16. Tinai upak anak kambing
tä hapae mangalukup lengäe ha-
sansila, tuntang kalamos ujate.
17. Limbah tä iä manenga pang-
inan mangat tä, tuntang tepong,
idjä djari inampae, intu lengän
anake Jakob.
18. Iä tä palus tamä sampai ba-

pae, koae: Joh apang. Koan bapae: Itäm, toh jaku; äwe ikau, anak?
19. Maka koan Jakob dengan bapae: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas. Aku djari mawi tumon aughm; käläh, pondok arepm, kuman talo iandopku, mangat hamburuam mamberkat aku.
20. Tä koan Isaak dengan anake: Lalehan kadjelengm ikau mulih tä, anak. Tombah iä: Basa Jehowa, Hatallam, djari narampok tä dengangku.
21. Maka koan Isaak dengan Jakob: Etoetoh, mangat aku manggajap ikau, anak, djaka ikau toto anakku Esau, atawa dia.
22. Tä Jakok manggapi bapae Isaak; maka bapae manggajap iä, sambil hamauh: Aughe kilau augh Jakob, tapi lengäe kilau lengän Esau.
23. Maka iä djaton kasense iä, basa lengäe habulu, kilau lengän kakae Esau; palus iä mamberkat iä.
24. Tinai iä misek: Kilen, toto ikau anakku Esau? Tombah iä: Iä aku toh.
25. Tä koan Isaak: Ingkes talo kinan tä hetoh, mangat aku kuman pangulih anakku, nakara hambaruangku mamberkat ikau. Maka iä mingkes talo kinan hetä, palus bapae kuman; tinai iä mimbit anggor kea akae, tuntang iä mihop.
26. Maka bapae Isaak hamauh dengae: Kantoh, o anak, sium aku.
27. Maka iä manggapi, manjium iä. Tä iä manjingut ewau pakaiae, balalu mamberkat iä, koae: Itä! ewau anakku kilau ewau tana, idjä imberkat Jehowa.
28. Käläh Hatalla manenga akam ambon langit tuntang kasiwoh petak, kutoh paräi, kutoh anggor.
29. Arä utus olo akan mamenda ikau, arä djalahan akan manjembah ikau. Rentah karä hamputan paharim, tuntang karä anak indum akan sontop intu ikau; tarasapa idjä manjapa ikau, imberkat idjä mamberkat ikau.
30. Djadi, amon Isaak djari terai mamberkat Jakok, sana Jabob djari blua bara baun bapae Isaak, maka kakae Esau dumah mandop.
31. Tuntang iä kea mawi panginan mangat, palus mimbit tä akan bapae, sambil hamauh dengan bapae: Joh apang, pondok arepm, kuman talo pangulih anakm, mangat hambaruam mamberkat aku.
32. Maka koan bapae Isaak dengae: Æwe ikau? Tombah iä: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas.
33. Tä Isaak taräwen paham haliai, koae: Æwe kea olo djetä nah, idjä djari mandop, palus mimbit pangulihe akangku? Aku djari kumae, helo bara ikau dumah, balalu aku djari mamberkat iä: toh iä tä kea idjä palus äka berkat.
34. Amon Esau mahining augh bapae, iä paham mambawai, sambil hamauh dengan bapae: Berkat aku kea, o apang!
35. Koae: Andim djari dumah manipu, palus mangkon berkatm.
36. Tä koan Esau: Buah bewäi arae tä Jakob, krana handuä toh iä djari manipu aku. Pangkat kabakasku djari induae, itä! toh iä djari mangkon berkatku kea. Tinai koan Esau: Kilen, djaton tisan berkatm akangku?
37. Tä tombah Isaak, sambil hamauh dengan Esau: Itäm, aku djari mangkat iä indu tuan ajum, tuntang karä paharie djari impamendaku intu iä, paräi tuntang

anggor djari inengaku akae; kilen toh tinai gawingku dengam, o anak?

38. Maka koan Esau dengan bapae: Terah berkat idjä tä bewäi intu ikau, o apang? berkat aku, berkat aku kea, o apang! Palus Esau manggatang aughe, manangis.

39. Tä tombah bapae Isaak, sambil hamauh dengae: Itäm, äkam melai kea karäh aton bagin kasiwoh petak, tuntang ambon langit bara ngambo.

40. Hapan padangm ikau karäh mambelom arepm, tapi ikau akan mamenda andim; tapi dapit, amon ikau mangkarenä gawim, tä ikau karäh mangakis ugare bara tekokm.

II.—41. Maka Esau basingi Jakob tagal berkat tä, idjä djari inenga bapae akae; tuntang koan huang Esau: Andaue djadjalan tokep, olo karäh manatum apangku; tä aku handak mampatäi andiku Jakob.

42. Amon olo manutor akan Rebeka karä augh Esau, anake idjä bakas tä, maka iä manjoho olo manduan Jakob, anake idjä busu, balalu iä hamauh dengae: Itäm, kakam Esau mampong ataie tahiu ikau, awie handak mampatäi ikau.

43. Maka toh, o anak, tumon bewäi aughku; hagoet, dari akan Haran, talih njahangku Laban.

44. Palus melai dengae helo, sampai kalason kalait kakam djari terai.

45. Sampai kasangit kakam dengam djari nihau, tuntang iä djari kalapean talo iawim dengae; tä aku handak manjoho olo manduan ikau tinai bara hetä. Buhen aku kalangan keton duä dalam idjä andau?

46. Maka koan Rebeka dengan Isaak: Aku belä pambelomku tagal bawin olo Het tä. Djaka Jakob manduan bawin olo Het indu sawae, idjä sama prangae dengan prangan sawan Esau, bawin olo tanah toh, narai guna aku belom hindai?

BAGI 28.

I. Jakob imberkat bapae, palus hagoet. II. Esau mandahang sawae. III. Jakob nupi, mitä lampat sorga.

I.—1. Maka Isaak mangahau Jakob, mamberkat iä, haiak mametäh iä, koae: Æla ikau manduan bawin olo Kanani indu sawam.

2. Lius, talih Padan-Aram, tanggoh human buäm Betuel, bapa indum, hetä duan indu sawam anak Laban, njahan indum tä.

3. Maka käläh Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, mamberkat ikau, mandahang mangapal ikau, mangat ikau mandjadi arä utus olo.

4. Iä karäh manenga berkat Abraham akam palus panakam, mangat ikau manjores tanah toh, idjä äkam namuäi, idjä djari inenga Hatalla akan Abraham.

5. Tumon tä Isaak manjoho Jakob hagoet, manalih Padan-Aram, tanggoh Laban, anak Betuel, olo Aram, njahan Rebeka indu Jakob äwen duä Esau.

II.—6. Djadi, amon Esau mitä, Isaak djari mamberkat Jakob, palus djari manjoho iä manalih Padan-Aram, mangat iä manggau sawae hetä, tuntang haiak Isaak

mamberkat iä, iä djari mametäh
iä, koae: äla manduan akan sa-
wam bawin olo Kanani;
7. Tuntang Jakob djari manu-
mon augh indu bapae, palus djari
hagoet akan Padan-Aram;
8. Tä amon Esau mitä, bawin
olo Kanani papa intu matan ba-
pae Isaak:
9. Maka Esau manalih Ismael,
palus mandahang sawae, manduan
tinai Mahalat, anak Ismael, Is-
mael anak Abraham; Mahalat tä
betau Nebajot.
III.—10. Maka Jakob harikas
bara Berseba, manalih Haran.
11. Tä iä sampai äkae bara ma-
lem, krana matanandau djari be-
lep. Maka iä manduan batu hetä
indu bantale, palus iä menter ba-
tiroh hetä kea.
12. Maka iä nupi, itä! aton lam-
pat mendeng hong petak, lawie
tempä langit; tinai itä! malaikat
Hatalla mohon mandai hetä.
13. Tinai itä! Jehowa mendeng
intu lawie, koae: Jaku Jehowa,
Hatallan buäm Abraham, Hatal-
lan Isaak; tanah toh, idjä äkam
menter batiroh, aku handak ma-
nengae akam tuntang akan pa-
nakam.
14. Maka panakam karäh man-
djadi kilau tunek petak karäe;
ikau käräh manjalundik manja-
lampak akan hila barat tuntang
timor, akan hila utara tuntang
salatan; maka huang ikau, huang
panakam, karä utus olo kalunen
karäh imberkat.
15. Itäm, aku nganggulo ikau,
aku handak mangalindong ikau
intu karä kaleka palisangm, tinai
aku handak magah ikau buli tanah
djetoh; krana aku djaton handak
nalua ikau, sampai aku djari ma-
lalus karä augh, idjä djari inu-
torku akam.
16. Maka amon Jakob tangke-
djet handjulo, koae: Toto, Jehowa
aton intu kaleka toh, lalehan aku
dia katawan tä!
17. Tuntang iä mikäh, koae:
Kaleka toh toto akan ingikäh ing-
arawan; hetoh toto human Hatal-
la; heto bauntonggang sorga.
18. Tä Jakob misik haiak dja-
djewu, palus manduan batu, idjä
djari indu bantale, mampendeng
djetä indu katan pangingate, pa-
lus manusuh undus hundjue.
19. Tuntang iä manggarä kaleka
tä Betel, (*human Hatalla*); maka
arae solake Luts.
20. Tinai Jakob bamiat, koae:
Amon Hatalla djari mampahaiak
aku, tuntang djari mangalindong
aku hong karä äka palisangku,
tuntang djari manenga akangku
tepong indu kinangku, tinai pa-
kaian indu hapangku;
21. Amon aku huang kasanang
djari buli human apangku: tä maka
Jehowa akan Hatallangku.
22. Tuntang batu toh, idjä djari
impendengku akan katan panging-
atku, karäh mandjadi akan hu-
man Halalla; tinai bara talo han-
diai idjä inengam akangku, toto
aku handak manenga akam bara
karä ramongku sapulu inengaku
idjä.

BAGI 29.

I. Jakob sampai Laban. II. Iä masawä. III. Anak Jakob awang bakas.

I.—1. Tä Jakob nasaran paie
manandjong, manintu tanah olo
hila timor.
2. Maka iä manampajah, maka

itä! aton kalin danum intu padang, darah tä aton menter telo kawan tabiri. Krana bara kali tä olo mampihop karä kawan meto; maka aton batu hai intu tumbang kali tä.

3. Tuntang hadat olo hetä, helo mangampeleng karä kawan meto hetä, limbah tä iä hadohop manggaling batu bara tumbang kali, mampihop karä kawan tabirie, limbah tä iä mingkes batu tä buli kalekae tinai intu tumbang kali tä.

4. Tä koan Jakob dengan olo hetä: Joh pahari, bara kwe keton? Koan äwen tä: Ikäi bara Haran.

5. Koae dengan äwen: Kasenan keton Laban, anak Nahor? Tombah äwen: Kasenan ikäi.

6. Tinai koae dengan äwen: Kilen, iä magon bahalap? Tombah äwen: Bahalap bewäi; itäm, tä Raghel, anake idjä bawi, aton dumah, mudjar kawan tabirie.

7. Koan Jakob dengan äwen: Itä keton, andau magon ambo, hindai ombet katikae keton mangampeleng meto akan krambange; pihop tabiri, palus hagoet, agah iä murep tinai.

8. Koan äwen: Djaton kabawa ikäi, amon dia karä kawan djari lepah hakampeleng, mangat ikäi rata hadohop manggaling batu bara tumbang kali, palus mampihop tabiri.

9. Maka metoh iä magon hakotak dengan äwen, Raghel sampai mudjar tabirin bapae, krana iä indu sakatike.

10. Djadi, sana Jakob mitä Raghel, anak Laban, njahan indue, tuntang kawan tabirin Laban: palus Jakob manggapi, manggaling batu bara tumbang kali, mampihop tabirin Laban, njahan indue.

11. Balalu Jakob manjium Raghel, tuntang manggatang aughe, manangis.

12. Tinai Jakob masuman arepe akan Raghel, iä aken bapae, iä anak Rebeka. Tä iä hadari, masuman tä akan bapae.

13. Djadi, sana Laban mahining britan Jakob, anak betaue aton, palus iä hadari manambang iä, mamalok tuntang manjium iä, palus mimbit iä akan humae. Maka Jakob manjarita akan Laban karä perkarae.

14. Ta koan Laban dengae: Toto, ikau puna isi tolangku. Palus iä melai dengae hapus idjä bulan.

II.—15. Limbah tä koan Laban dengan Jakob: Basa ikau puna kolangku, kilen, patut ikau omba aku kalotä bewäi? Tukas akangku, narai ilakum indu upahm?

16. Maka Laban aton bara anak bawi duä biti; idjä bakas Lea arae, tinai idjä busu Raghel.

17. Maka Lea hakaur birabirar matae, tapi Raghel bungas ampie, tuntang bahalap baue.

18. Maka Jakob sinta Raghel; tä iä hamauh: Jaku handak buruh intu ikau udju njelo katahie tagal Raghel, anakm idjä busu.

19. Tä koan Laban: Bahalap aku manenga iä akam bara akan olo; melai bewäi dengangku.

20. Tumon tä Jakob buruh tagal Raghel udju njelo katahie. Maka karä njelo tä kamäae kilau isut andau bewäi, basa iä sinta Raghel.

21. Limbah tä koan Jakob dengan Laban: Tenga sawangku, krana djandji hapus, mangat toh aku hindjä dengae.

22. Maka Laban marawäi karä

olo hang kaleka tä, tuntang mawi panginan.
23. Djadi, hamalem Laban manduan anake Lea, magah iä akan Jakob, palus iä hindjä dengae.
24. Tinai Laban manenga Silpa, reware idjä bawi, akan anake Lea, indu reware.
25. Maka handjewu, itä! bäh Lea bewäi idjä hindjä dengae. Tä koan Jakob mawi Laban: Buhen gawim kalotoh dengangku? djaton aku djari buruh intu ikau tagal Raghel? buhen ikau djari manipu aku?
26. Maka koan Laban: Djaton hadat tanah ikäi mampabanä idjä tabela nangkalau idjä bakas.
27. Awi mahapus idjä minggo hindjä djetä, tä ikäi handak manenga akam andie kea, djaka ikau handak buruh tinai intu aku udju njelo hindai.
28. Maka Jakob manumon aughe. Iä mahapus minggo tä hindjä Lea; tä Laban manenga akae anake Raghel kea indu sawae.
29. Tinai Laban manenga Bilha, reware idjä bawi, akan anake Raghel, indu reware.
30. Tä Jakob hindjä dengan Raghel kea, tuntang iä paham sinta Raghel bara Lea; tinai iä buruh intu Laban udju njelo hindai.
III.—31. Amon Jehowa mitä Lea ingabelä, maka iä muap parnakae; tapi Raghel tamanang.
32. Lea batihi, palus manak hatuä, tuntang manggarä arae Ruben; (*Itä hatuä;*) krana iä hamauh: Basa Jehowa djari mitä jaku ihenjek; toh banangku karäh sinta aku.
33. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Basa Jehowa djari mahining aku ingabelä, maka iä djari manenga akangku anak toh kea. Tuntang iä manggarä arae Simeon. (*Pahining.*)
34. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Toh banangku karäh hindjä aku, basa aku djari hantelo manak hatuä akae. Tagal tä iä manggarä arae Lewi. (*Kahindjä.*)
35. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Toh aku handak manara Jehowa. Tagal tä iä manggarä anake Juda. (*Taran Hatalla.*) Palus iä terai manak.

BAGI 30.

I. Anak Jakob idjä rahian. II. Djandjin upah Jakob dengan Laban.

I.—1. Amon Raghel mangkemä arepe djaton manak akan Jakob, maka Raghel bahiri kakae, sambil hamauh dengan Jakob: Djarian anak akangku, djaka dia, matäi aku!
2. Tä Jakob paham sangit dengan Raghel, sambil hamauh: Pea aku toh kilau Hatalla, idjä mangahana knaim manak?
3. Maka koan Raghel: Itäm, toh Bilha, rewarku tä; tamä ikau hindjä dengae, mangat iä manak hundjun pakuangku; tumon tä aku kea mandino anak awie.
4. Palus iä manenga reware Bilha akan indu gundike, tuntang Jakob hindjä dengae.
5. Maka Bilha batihi, tuntang manak hatuä akan Jakob.
6. Tä koan Raghel: Hatalla djari mambudjur aku, iä djari mahining aughku kea, tuntang

djari manenga anak hatuä akangku. Tagal tä iä manggarä arae Dan. (*Pambudjur.*)

7. Limbah tä Bilha, rewar Raghel, batihi tinai, tuntang manak hatuä kea idjä duä akan Jakob.

8. Tä koan Raghel: Aku djari paham manangkarap akaku, tuntang jaku toh djari manang. Djadi iä manggarä arae Naptali. (*Tangkarapku.*)

9. Amon Lea mangkemä arepe djari terai manak, maka iä kea manduan reware Silpa, manenga iä akan Jakob indu gundike.

10. Maka Silpa, rewar Lea, manak hatuä akan Jakob.

11. Tä koan Lea: Ontong toh! Palus iä manggarä arae Gad. (*Ontong.*)

12. Limbah tä Silpa, rewar Lea, manak hatuä tinai idjä duä akan Jakob.

13. Tä koan Lea: Salamat aku: krana karä anak bawi karäh manjewut aku salamat. Tä iä manggarä arae Aser. (*Salamat*)

14. Maka wajah getem gendom Ruben manandjong, tä iä sondau bua dudaim intu tana, tuntang mimbit tä akan indue Lea. Tä koan Raghel dengan Lea: Tenga akangku bagin dudaim ain anakm.

15. Tombah iä dengae: Djaton ombet ikau djari manduan banangku, toh ikau handak manduan dudaim ain anakku kea? Maka koan Raghel: Käläh, tau alem toh iä batiroh dengam, tagal dudaim ain anakm.

16. Maka halemäi, metoh Jakob buli bara tana, Lea hagoet manambang iä, koae: Ikau akan tamä aku, krana aku djari manjewa ikau hapan dudaim ain anakku. Maka iä batiroh dengae alem tä.

17. Maka Hatalla mahining augh Lea; iä batihi, tuntang manak akan Jakob anak hatuä idjä limä.

18. Tä koan Lea: Hatalla djari manenga upahku, basa aku djari manenga rewarku akan banangku. Tä iä manggarä arae Isaskar. (*Upah.*)

19. Limbah tä Lea batihi tinai, tuntang manak akan Jakob anak hatuä idjä djahawen.

20. Tä koan Lea: Paham Hatalla djari manenga akangku; toh banangku karäh hindjä dengangku, krana hangkadjahawen toh aku djari manak hatuä akae. Tä iä manggarä arae Sebulon. (*Kahindjä.*)

21. Limbah tä iä manak bawi, tuntang manggarä arae Dina.

22. Maka Hatalla mingat Raghel kea, tuntang Hatalla manarima aughe, palus muap parnakae.

23. Iä batihi, manak hatuä; tä iä hamauh: Hatalla djari manganan katawahku.

24. Maka iä manggarä arae Josep, (*Dahang,*) koae: Käläh Jehowa mandahang akangku anak hatuä beken tinai.

II. — 25. Djadi, limbah Raghel djari manak Josep, Jakob hamauh dengan Laban: Soho aku hagoet, mangat aku buli äkaku, tanahku.

26. Lapas akangku karä anak sawangku, idjä tagal iä aku djari buruh intu ikau, mangat aku hagoet; krana tawam bewäi, djandjingku buruh intu ikau djari hapus.

27. Tä koan Laban dengae: Käläh djaka aku toh djari supa asi intu matam! Aku mangkemä, Je-

howa djari mamberkat aku tagal ikau.
28. Tinai koae: Tukas upahm, idjä patut inengaku akam.
29. Tä koan Jakob dengae: Tawam bewäi ampingku djari buruh intu ikau, tuntang kilen ampin karä metom metoh pahagaku.
30. Krana kawan korik tä, idjä ajum helo bara panumahku, djetä djari dahangdahanga paham karäe, tuntang Jehowa djari mamberkat ikau awi lengängku. Maka toh, prea aku bagawi akan kabalingku kabuatku?
31. Tombah iä: Narai indu inengaku akam? Tä koan Jakob: Aku djaton blaku upah batantu, baja djaka ikau manumon aughku toh, tä aku handak manjakatik manonggo kawan metom tinai.
32. Andau toh aku handak manandjong marak hapus kawan metom, mambaris bara djetä karä kambing awang harintik dengan habelang, tinai karä anak tabiri idjä babilem. Maka käläh meto djetä akan upahku.
33. Tumon tä palus dapit kabudjurku karäh bakarinah, basa upahku magon intu baum, tau bewäi ikau mariksa tä; djaka aton kambing intu aku, idjä djaton harintik atawa habelang, atawa tabiri idjä djaton babilem, djetä takauku bewäi.
34. Tä koan Laban: Bahalap; djadi bewäi tumon aughm.
35. Palus andau tä kea iä mambaris karä kambing hatuä, idjä hasuring tuntang habelang, tinai karä kambing bawi, idjä harintik tuntang habelang baputi, tinai karä anak tabiri idjä babilem, balalu iä manenga djetä intu lengän karä anake;
36. Tuntang mambilang djetä halalangan tandjong katelo äwen tä dengan Jakob. Tapi Jakob manjakatik karä kawan ain Laban.
37. Tä Jakob manduan arä salampak kaju lag, tuntang kaju luts, tinai kaju armon, awang bahidjau, palus iä mikise, sampai awan ikise mamala langkoange idjä baputi.
38. Balalu iä mingkes salampak idjä djari ikise intu pasuran, tuntang intu dulang danum, äka kawan meto mihop, tandipah taharep kawan meto tä, maka meto tä masawä hetä, amon dumah handak mihop.
39. Djadi, amon kawan meto masawä naharep salampak tä, maka hapus kawan manak hasuring, harintik tuntang habelang.
40. Tä Jakob mambaris karä anak meto tä, palus mules baun kawan ain Laban manintu meto ai, idjä hasuring tuntang babilem, tapi kawan ajue iulese, ingahanae manampajah kawan ain Laban.
41. Djadi, sasining kawan meto idjä brigas masawä, Jakob mingkes salampak tä huang dulang, intu tampajah kawan, mangat iä masawä naharep salampak tä.
42. Tapi amon kawan meto idjä lembä masawä, tä iä djaton mingkes salampak tä. Djadi anak kawan idjä lembä mandjadi bagin Laban, tapi anak kawan idjä brigas mandjadi bagin Jakob.
43. Maka iä dahangdahanga paham karä panataue; ai kutoh karä kawan tabiri tuntang kambing, arä rewar bawi hatuä, kutoh onta tuntang kalidai.

BAGI 31.

I. Jakob hadari bara Laban. II. Laban manggoang iä; äwen tä hasuat augh. III. Æwen tä hakabuah tinai; iä hadjandji.

I.—1. Maka Jakob mahining karä anak Laban idjä hatuä bakotok, koae: Jakob djari mangkon talo handiai, idjä puna ain bapa ita, bara talo idjä ain bapa ita iä djari mamumpong panataue idjä paham.
2. Tinai Jakob mitä ampin baun Laban kea; itä! djetä beken bara bihin ampie dengae.
3. Tä Jehowa hamauh dengan Jakob: Buli tinai akan tanah tatom, buli kolam, jaku handak mampahaiak ikau.
4. Tä Jakob manjoho olo mangahau Raghel äwen duä Lea, manalih iä hong padang äka kawan metoe.
5. Hetä iä hamauh dengan äwen duä tä: Aku mitä ampin baun bapa keton, djetä djaton hindai kilau bihin dengangku; tapi Hatallan apangku djari nganggulo aku.
6. Keton katawan, hapan salepah kaabasku aku djari buruh intu bapa keton.
7. Tapi bapa keton djari hatiputipu aku, hakampulu iä djari mobah upahku; tapi Hatalla djaton djari manjoho iä mamapa aku.
8. Amon koae: idjä harintik akan upahm, — tä karä kawae manak harintik. Tinai amon iä mobah aughe, koae: idjä hasuring akan upahm, — tä hapus kawae manak hasuring.
9. Kalotä Hatalla djari manduan karä meto tä bara bapa keton, manenga tä akangku.
10. Krana djadi, wajah kawan meto masawä, aku manggatang matangku, tuntang aku mitä huang nupingku, itä! kambing tabiri hatuä tä, idjä masawä kawan meto, uras hasuring, habelang tuntang harintik.
11. Maka Malaikat Hatalla hamauh dengangku hong nupingku: Jakob. Tä koangku: itäm, toh aku.
12. Koae: Gatang matam, itäm, karä kambing tabiri hatuä, idjä masawä kawan meto, uras hasuring, habelang tuntang harintik; krana aku djari mitä talo handiai, idjä iawi Laban dengam.
13. Aku toh Hatalla tä idjä hong Betel, idjä hetä ikau djari mundus katan pangingat tä, idjä djari impendengm, tuntang ikau djari mawi djandji bamiat intu aku. Toh lius ikau, mindah bara tanah toh, buli human kolam tinai.
14. Tä tombah Raghel äwen duä Lea, sambil hamauh dengae: Aton kea hindai bagin ikäi atawa joresan ikäi intu human bapa ikäi?
15. Djaton iä djari mitong ikäi kilau olo bewäi? krana iä djari mandjual ikäi, tuntang regan ikäi djari kinae.
16. Krana karä panataue, idjä djari induan Hatalla bara bapa ikäi, djetä uras ain ikäi hanak. Maka toh, awi ikau manumon karä augh sohon Hatalla dengam.
17. Tä Jakob hagoet, mangkatan karä anak sawae akan hundjun onta.
18. Tinai iä mimbit karä metoe, tuntang karä pangulihe beken, idjä djari iulihe hong Padan-Aram, handak buli bapae Isaak hong tanah Kanaan.
19. Maka Laban djari hagoet, tantai mangunting tabirie. Maka Raghel manakau hampatong dewa ain bapae.

20. Kalotä Jakob manakau arepe bara atäi Laban, olo Aram tä, awie babuhau djaton masuman akae iä hagoet.
21. Iä balalu babuhau, mimbit talo handiai awang ajue, iä hagoet dimpah batangdanum, palus iä manintu Gilead, bukit hatinggang tä.
II. — 22. Maka katelo harian bara tä olo manutor akan Laban: Jakob djari babuhau.
23. Tä iä mirak karä paharie, manggoang iä kudju katahie, palus mandjakä iä intu bukit Gilead.
24. Tapi Hatalla mamprahan arepe akan Laban, olo Aram tä, huang nupie hamalem, sambil hamauh dengae: Buabuah, äla ikau kanaha kotakm dengan Jakob, baja hapan augh bahalahalap bewäi.
25. Maka Laban mandjakä Jokob; Jakob djari mampendeng tingkape intu bukit tä, maka Laban kea tuntang karä paharie mampendeng tingkape intu bukit Gilead.
26. Tä koan Laban dengan Jakob: Buhen gawim kalotoh, sampai ikau manakau arepm bara atäiku, manamput anakku idjä bawi kilau tawanan?
27. Buhen ikau djari babuhau sasuni, manakau arepm bara aku? buhen ikau djaton djari masuman tä akangku, mangat aku tau magah ikau dengan ramirami, bagandut, tinai mampahiau gandang kutjapi.
28. Tinai ikau djaton djari manjoho aku manjium manabi äsongku tuntang anakku idjä bawi. Toto, humong bewäi gawim idjä kalotoh.
29. Toto, ombet bewäi kwasan lengängku mangapähä keton; tapi Hatallan bapa keton djari hakotak dengangku alem malem, koae: buabuah, äla ikau kanaha kotakm dengan Jakob, baja hapan augh bahalahalap bewäi.
30. Maka toh, djaka ikau djari hagoet, basa ikau paham mangenang human bapam, buhen tinai ikau djari manakau karä hatallangku?
31. Tä maka Jakob tombah aughe, sambil hamauh dengan Laban: Awiku mikäh; krana kamäangku, mikäh ikau marampas anakm tinai bara aku.
32. Tapi intu äweäwe ikau sondau karä hatallam, äla ikau mambelom iä. Intu baun karä paharin ita toh pariksa talo ajungku samandiai, tuntang duan idjä ajum. Krana Jakob djaton katawan, Raghel djari manakau talo tä.
33. Tä Laban tamä tingkap Jakob, tuntang tingkap Lea, tinai tingkap rewar bawi duäduä tä, maka iä djaton sondau talo enen. Tinai amon iä blua bara tingkap Lea, maka iä tamä tingkap Raghel.
34. Maka Raghel djari manduan hampatong dewa tä, madjok tä penda apil onta, palus mondok hundjue. Maka Laban mangurah hapus tingkap tä, tapi djaton sondau.
35. Koae dengan bapae: Æla tuangku malait aku, basa aku djaton tau mendeng intu baum; krana aku toh pamali. Maka alo iä paham manggau, iä djaton sondau hampatong dewa tä.
36. Tä Jakob blait, mawi Laban; iä tombah, sambil hamauh dengan Laban: Narai toh kasalangku? narai dosangku, sampai ikau sangit, handak mawi aku?
37. Ikau djari mangurah ramongku lepalepah, talo en djari sondaum idjä aim? Ingkes djetä katontoh intu baun karä paharingku tuntang paharim, naughe äwen tä mamutus perkaran koä!

38. Duä pulu njelo toh aku djari melai intu ikau, maka karä kambing tabirim djaton djari sala pampanake, tinai kambing tabirim idjä hatuä djaton aku djari kumae.
39. Idjä imisak meto basiak aku djaton djari mandjudjue akam, aku kabuatku djari mananggong tä; ikau djari managih tä intu aku, alo djetä nihau handau atawa hamalem.
40. Katahingku intu ikau, maka handau aku lenjoh awi kalaso, hamalem aku intakan kasadingen, sampai aku djaton tawan tiroh kantokku!
41. Duä pulu njelo toh aku djari melai intu ikau; äpatwalas njelo aku djari buruh intu ikau tagal anakm bawi äwen duä tä, tinai djahawen njelo tagal kawan metom; maka hakampulu ikau djari mobah upahku.
42. Djaka djaton Hatallan tatoku, Hatallan Abraham, idjä ingikäh ingarawan Isaak, djari nganggulo aku, toto ikau djari manjoho aku toh buli boang bewäi. Tapi Hatalla djari manangkilik kahäkaku, karä gawin lengängku, palus iä djari mawi ikau alem malem.
III. — 43. Tä tombah Laban, sambil hamauh dengan Jakob: Olo bawi toh puna anakku, tinai karä anake puna äsongku, tuntang kawan meto toh puna kawangku; toto talo handiai idjä gitam toh uras ajungku. Kilen aku andau toh tau mawi anakku toh, atawa anake, idjä djari inakae?
44. Tagal tä, has! käläh ita hadjandji, koä hapamontong, mangat djetä indu kasaksian akan koä toh.
45. Tä Jakob manduan batu, mampendeng tä akan katan pangingate.
46. Tuntang Jakob hamauh dengan awang paharie: Awi mamumpong batu. Palus äwen tä manggau batu, manunjok tä. Hetä äwen tä kuman hong tujok batu tä.
47. Maka Laban manggarä tä Jegar Sahaduta, (*basa Aram: tujok kasaksian;*) tapi Jakob manggarä tä Gilead, (*basa Ibrani: tujok kasaksian*).
48. Tä koan Laban: Bara andau toh maka tujok batu toh indu saksi helatku dengam. Tagal tä olo manggarä tä Gilead.
49. Tinai Mispa, (*tangkilik,*) basa koae: Käläh Jehowa manangkilik aku tuntang ikau, amon ita djari hakangkedjau.
50. Djaka ikau mararat anakku, atawa djaka ikau mandahang sawam beken hindai bara anakku, toto olo helat djaton intu ita, tapi itäm, Hatalla indu saksin koä.
51. Tinai koan Laban dengan Jakob: Itäm, hetoh tujok batu, hetoh katan pangingat, idjä djari impendengku indu helatku dengam.
52. Maka tujok batu toh tuntang katan pangingat toh indu saksi: aku djaton tau mahalau tujok toh, tantai mamapa ikau, tinai ikau djaton tau kea mahalau tujok toh, tuntang katan pangingat toh, tantai mawi aku.
53. Hatallan liau Abraham, Hatallan liau Nahor, Hatallan bapa äwen tä, käläh iä mamutus akan koä. Maka Jakob sumpah manjewut Idjä äka karawan bapae Isaak.
54. Tä Jakob mampatäi meto hong bukit tä, tuntang mangahau paharie ompat kuman; djadi äwen tä kuman, palus bara malem hong bukit tä.
55. Maka haiak djadjewu Laban misik, manjium äsoe tuntang anake,

haiak mamberkat äwen tä. Palus Laban hagoet, buli kalekae tinai.

BAGI 32.

I. Jakob mikäh Esau, blaku awat intu Hatalla. II. Jakob hatangkarap dengan Hatalla.

I.—1. Maka Jakob harikas kea, maradjur panggoete; tä arä malaikat Hatalla hasupa dengae.

2. Haiak mitä äwen tä, Jakob hamauh: Djetoh kawan parang ain Hatalla. Tä iä manggarä kaleka tä Mahanaim. (*Kawan parang.*)

3. Limbah tä Jakob manjoho sarohae hagoet helo, mananggoh kakae Esau, intu tanah Seir, djetä tanah Edom.

4. Iä mametäh sarohae, koae: Imbit aughku toh akan tuangku Esau: kakai augh rewarm Jakob: jaku djari melai namuäi hong äka Laban palus sampai katontoh.

5. Aku djari mulih arä sapi, kalidai, kambing tabiri, rewar hatuä bawi; tuntang aku djari manjoho olo masuman tä akan tuangku, mangat aku supa asi intu matam.

6. Maka sarohae tä buli Jokob, koae: Ikäi djari sampai kakam Esau; maka iä manambang ikau, mimbit äpat ratus olo hatuä.

7. Tä Jakob paham mikäh, tuntang sekä angat atäie; palus iä mambaris karä olo idjä hindjä iä, tuntang karä kambing tabiri, karä sapi, karä onta, mandjadi duä kakawan.

8. Krana koae: Paribasa Esau mantakan kawan idjä, palus mawi djetä, ajaajau kawan beken tau mahakan.

9. Tinai koan Jakob: Joh Hatallan tatoku Abraham, Hatallan apangku Isaak! o Jehowa, idjä djari manjoho jaku, koam: buli tanahm tinai, tuntang karä kolam, jaku handak mamberkat ikau.

10. Aku toto korik, djaton baguna mandino karä asim, karä katotom, idjä djari ilalusm akan rewarm; krana hapan sokahku bewäi aku djari hanimpah Jordan toh, tinai toh aku djari duä kakawan.

11. Liwus aku bara lengän akaku katontoh, bara lengän Esau, krana aku mikäh iä, suroh iä dumah mampatäi aku, tuntang anak sawangku.

12. Krana ikau djari hamauh: toto aku handak mamberkat ikau, tuntang jaku handak mangapal panakam, kilau bawak baras hong tasik, idjä djaton taraisä tagal kapaham karäe.

13. Maka iä melai hetä alem tä; tinai iä mintih idjä handak inengae akan Esau bara kawan tä, idjä ai.

14. Kambing bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuäe; tabiri bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuäe.

15. Telo pulu kongan onta, idjä haru manak, tuntang anake; sapi bawie äpat pulu, tuntang sapulu hatuäe; duä pulu kalidai bawie, tuntang anake sapulu.

16. Djetä inengae intu lengän reware, habarishabaris genep kawae, palus iä manjoho reware: Dari keton lius helo, hagoet raretäi kawan keton.

17. Tinai iä mametäh idjä totok helo, koae: Amon akaku Esau hasupa dengam, tuntang iä misek ikau, koae: olo ain äwe ikau? tuntang kangkwe ikau? tinai ain äwe meto tä, idjä helo baum?

18. Tä ikau akan tombah aughe

kalotoh: djetoh tengan rewarm Jakob, idjä impaite akan tuangku Esau; itäm, bitie manuntut ikäi.
19. Tinai iä mametäh reware idjä duä kea, tuntang reware idjä telo. tinai awang beken handiai, idjä mudjar karä kawan tä, koae: Kilau augh toh kea keton akan hakotak dengan Esau, amon keton manjupa iä.
20. Tinai keton akan hamauh: itäm, rewarm Jakob aton manuntut ikäi. Krana koan huange: Aku handak mangatau iä hapan talo inengaku toh, idjä hagoet helo. limbah tä bitingku handak hasupa bau dengae, ajaajau iä maku manarima aku.
21. Tumon tä talo inenga tä hagoet helo, tapi bitie melai bara malem dengan kawae idjä mambatang.
22. Maka iä misik hamalem, palus manduan sawae duäduä, tinai duä rewar bawi tä, tuntang anake äwen sawalas, magah äwen tä akan sungäi Jakob äka tau dimpah.
23. Palus iä manduan äwen tä, mampanimpahe, tinai iä mampanimpah talo handiai awang ai.
II.—24. Tapi Jakob melai kabuate. Tä aton olo hatangkarap dengae, sampai langit handak mahindang.
25. Amon iä tä mangkemä arepe djaton tau mampakalah iä, maka iä manindjek sapan tolang kahange, palus sapan tolang kahang Jakob talokas, awie hatangkarap dengan olo hatuä tä.
26. Koan djetä dengae: Toh lapas aku, krana langit djari mahindang. Tapi koae: Aku djaton malapas ikau, amon ikau dia mamberkat aku.
27. Koan idjä tä dengae: Awe aram? Tombah iä: Jakob arangku.
28. Tä koae: Æla aram Jakob hindai, tapi Israel, (*idjä hatangkarap dengan Hatalla;*) krana toto karetap gawim intu Hatalla, intu olon, tuntang ikau djari manang.
29. Maka Jakob misek iä, koae: Suman aram akangku. Koae: Buhen ikau misek arangku? Palus iä mamberkat iä hetä.
30. Maka Jakob manggarä kaleka tä Pniel. (*Baun Hatalla.*) Krana koae: Aku djari mitä baun Hatalla toto, tuntang hambaruangku djari ihaga.
31. Amon iä hagoet bara Pniel, matanandau lembut akae, maka iä batimpang, talokas sapan tolang kahange.
32. Tagal tä palus andau toh olo Israel djaton pudji kuman uhat tä idjä djari talokas, idjä intu sapan tolang kahang, basa Iä tä djari manindjek sapan tolang kahang Jakob, manalokas uhate hetä.

BAGI 33.

I. Esau äwen duä Jakob hakabuah tinai. II. Jakob sampai tanah Kanaan.

I.—1. Maka Jakob mariaran matae; itä! Esau aton dumah, mimbit äpat ratus olo hatuä. Tä iä mambaris karä anake akan Lea, akan Raghel, tinai akan rewar bawi äwen duä tä.
2. Maka rewar bawi tuntang anake iatohe totok helo, limbah tä Lea tuntang anake, maka Raghel tuntang Josep tapakan rahian.
3. Tapi bitie manandjong helo, balalu iä sontop akan petak hangkudju, sampai iä tokep dengan kakae.

4. Tä Esau hadari manjupa iä, mangkipit iä, mamalok ujate, tuntang manjium iä; palus äwen duä tä manangis haiak.

5. Limbah tä iä manampajah, mitä olo bawi tä tuntang karä anake, tä iä misek: Æwe karä olo dengam toh? Koan Jakob: Æwen tä anakku, idjä djari inenga Hatalla huang asie akan rewarm.

6. Tä rewar bawi äwen duä tä manggapi, tuntang anake, palus äwen tä sontop.

7. Tinai Lea kea manggapi, tuntang karä anake, palus äwen tä sontop; limbah tä Josep kea manggapi tuntang Raghel, iä tä kea sontop.

8. Maka koan Esau: Kanduä karä kawan meto tä, awang djari hasupa dengangku? Koae: Mangat aku supa asi intu matan tuangku.

9. Tapi koan Esau: Ajungku mahin kutoh ramo, joh andi, naughe talo ajum akam bewäi.

10. Tä koan Jakob: Æla; amon aku toh djari supa asi intu matam, duan talo inengaku toh bara lengängku; krana aku djari mitä baum, kilau mitä baun Hatalla, tuntang ikau djari mangilak aku.

11. Käläh duan berkat toh, idjä djari inengaku akam; krana Hatalla huang asie djari manenga tä akangku, ajungku mahin ombet talo handiai. Tuntang iä musok iä, sampai iä manarima tä.

12. Maka koan Esau: Has, ita harikas, maradjur panggoet ita, jaku handak magah ikau.

13. Tapi koan Jakob dengae: Tawam bewäi, tuan, anak olo toh balemo, tinai arä tabiri tuntang sapi ajungku awang manusu, amon djetä pahalau iudjar alo idjä andau bewäi, karä meto tä lepah matäi.

14. Käläh tuangku hagoet helo bara rewarm, tapi aku handak manuntut lalowa, tumon kawan metongku tuntang karä anakku tau tahan, njamah aku sampai tuangku hong tanah Seir.

15. Maka koan Esau: Amon kalotä, käläh aku handak mampelai olo ajungku belahe dengam. Koan Jakob: Akan en tä? asal aku djari supa asi intu matan tuangku bewäi.

16. Tä Esau buli Seir, andau tä kea.

II.—17. Maka Jakob hagoet akan Sukot. Hetä iä mamangun humae, tuntang iä mawi krambang karä metoe. Tagal tä iä manggarä kaleka tä Sukot. (*Krambang meto.*)

18. Maka bahalap bewäi Jakob dumah sampai lewu Sighem, idjä hong tanah Kanaan, metoh panulie bara Padan-Aram, palus iä melai darah lewu tä.

19. Tuntang iä mamili idjä kabagi petak bara Hemor, bapa Sighem, hapan saratus tabiri, indu äkae mampendeng tingkape.

20. Tinai iä mamangun mesbeh hetä, tuntang manggarä tä: Hatallan Israel toto Hatalla.

BAGI 34.

Sighem marajap Dina, anak Jakob idjä bawi; olo Sighem impatäi anak Jakob.

---

1. Maka Dina, anak Lea idjä bawi, idjä djari inakan Lea akan Jakob, hagoet handak madja anak bawin olo lewu tä.

2. Tä Sighem, anak Hemor, olo Hewi, idjä radjan tanah tä, mitä iä, palus manawan iä, balalu batiroh dengae, hadjadjuan iä.
3. Tuntang atäie leket dengan Dina, anak Jakob idjä bawi tä; iä sinta budjang bawi tä, tuntang hakotak tumon atäi budjang bawi tä.
4. Dengan bapae Hemor kea Sighem hakotak, koae: Duan budjang bawi toh akan sawangku.
5. Metoh Jakob mahining, Dina, anake idjä bawi, djari irajap olo, anake awang hatuä manonggo metoe hong padang; tä Jakob manjuni, mendäh äwen tä dumah.
6. Maka Hemor, bapa Sighem, blua manalih Jakob, handak hakotak dengae.
7. Sana anak Jakob awang hatuä mahining brita tä, palus äwen buli bara padang; äwen tä pähä atäie, tuntang paham kalaite tagal kadarhakan Sighem dengan Israel, basa iä djari batiroh dengan anak Jakob idjä bawi; krana djaton halaliai patut gawi kalotä.
8. Tä Hemor hakotak dengan äwen, koae: Atäi anakku Sighem paham radjin dengan anak bawi ain keton tä; käläh tenga iä akae, indu sawae.
9. Buah keton hasanger dengan ikäi; tenga anak keton akan ikäi, tinai duan akan ikäi akan keton.
10. Palus mangkalewu dengan ikäi; tä ita sama tempon tanah, melai hetä, malan bagawi hetä, duan tä akan keton.
11. Maka koan Sighem dengan bapae tuntang dengan karä njahan budjang bawi tä: Aku blaku asi intu keton, bararangai talo inggau keton aku handak manjuange.
12. Pahai bewäi plaku tuntang saput, aku handak manjuang tä tumon augh keton, asal keton manenga budjang bawi tä bewäi indu sawangku.
13. Tä anak Jakob tombah hapunga dengan Sighem, tuntang dengan bapae Hemor, basa iä djari marajap betaue.
14. Iä hamauh dengan äwen: Djaton patut ikäi manenga betau ikäi akan olo idjä djaton injunat, krana djetä indu kahawän ikäi.
15. Tapi amon keton manumon hadat ikäi, palus manjunat karä hatuän keton, tä ikäi handak manarima augh keton,
16. Palus handak manenga anak bawin ikäi, tuntang anak bawin keton ikäi handak manduae akan ikäi, tinai ikäi handak melai dengan keton, mandjadi idjä kautus.
17. Tapi amon keton djaton manumon augh ikäi, djaton maku injunat, tä ikäi handak manduan budjang bawi ain ikäi tä, balalu hagoet.
18. Maka augh äwen tä ingilak Hemor tuntang Sighem, anak Hemor.
19. Palus olo hatuä tabela tä djaton marandjar malalus perkara tä, krana iä mangilak anak Jakob idjä bawi, tuntang iä paham ihorumat huang ungkup human bapae.
20. Tumon tä Hemor äwen duä hanak Sighem tamä bauntonggang lewue, palus hakotak dengan karä olo hatuä intu baue, koae:
21. Olo tä tau hakabuah dengan ita, tagal tä käläh ita manjoho iä melai hong tanah ita, tuntang malan hetoh, krana tanah ita kutoh kalombahe; ita handak manduan anak bawin äwen indu sawan ita, tinai anak bawin ita ita handak manengae akan äwen.
22. Maka olo tä handak manu-

mon kahandak ita, palus melai dengan ita, mandjadi idjä kautus dengan ita, asal ita idjä hatuä injunat samandiai, sama kilau äwen tä.
23. Maka karä kawan tabiri kambing ajue, karä ramoe, karä ontae, djaton djetä akan ita samandiai? baja asal ita manumon kahandake tä, maka olo tä karäh melai dengan ita.
24. Tä olo handiai, idjä tamä blua bauntonggang lewu tä, uras manumon augh Hemor, tuntang augh Sighem, anak Hemor; karä olo hatuä handiai, idjä hindjä lewu tä, palus injunat.
25. Djadi andau telo, amon olo tä paham kapähä, tä anak Jakob awang hatuä, Simeon äwen duä Lewi, njahan Dina tä, sama manduan padange, uräh manjarang mamok lewu tä, palus mampatäi olo hatuä samandiai.
26. Iä mampatäi Hemor kea, tuntang anake Sighem, hapan padang, palus manduan Dina bara human Sighem, balalu hagoet.
27. Tä maka anak Jakob idjä hatuä samandiai tamä äka olo impatäi tä, tuntang marampas hapus lewu, basa olo hetä djari marajap betaue.
28. Iä manduan karä tabirin olo tä, karä sapie, karä kalidaie, ramoe handiai idjä hong lewu, tinai talo handiai awang intu tana;
29. Karä panatau olo hetä, karä anake idjä korik, karä olo bawi inawae manampute, tinai iä marampas talo handiai, awang intu karä huma.
30. Tä koan Jakob dengan Simeon äwen duä Lewi: Keton djari mamparuta atäiku, awi keton djari mampabewau aku intu karä olo tanah toh, intu olo Kanani tuntang olo Peresi. Maka jaku puna isut oloe bewäi; amon karä olo tä pakat handak mawi aku, toto aku alah awie, palus lomos aku tuntang hapus ungkup humangku.
31. Maka tombah äwen: Kilen, patut kea iä mawi betau ikäi kilau sapangan?

BAGI 35.

I. Jakob sampai Betel. II. Raghel matäi manak. III. Karä anak Jakob. IV. Jakob sampai Isaak; Isaak matäi.

I. — 1. Limbah tä Hatalla hamauh dengan Jakob: Hagoet ikau, talih Betel, palus melai hetä; pangun hetä mesbeh akan Hatalla, idjä djari mamprahan arepe akam, metoh ikau hadari bara baun kakam Esau.
2. Tä koan Jakob dengan olo ungkup humae, tuntang dengan olo handiai idjä dengae: Kanan keton karä hampatong, tamunan hatalla idjä sala, idjä ain keton, tuntang awi maniwah arep keton, manganti pakaian keton.
3. Ita handak babungkat, manalih Betel, hetä aku handak mamangun mesbeh akan Hatalla, idjä manombah aughku metoh andau kadjakängku, idjä djari mampahaiak aku hong djalan, idjä djari ihapusku toh.
4. Tä olo tä manenga akan Jakob karä hampatong dewa, idjä ain äwen, tinai suwang tisin, idjä hanggape akan salantutup; maka Jakob mangalian tä penda batang elah, idjä darah Sighem.
5. Palus äwen tä hagoet. Maka

pampikäh Hatalla djari lawo akan olo intu karä lewu idjä hakaliling hetä, sampai olo tä djaton manggoang anak Jakob.

6. Kalotä Jakob, tuntang olo handiai idjä dengae, sampai Luts, lewu tä hong tanah Kanaan, djetä Betel.

7. Palus iä mamangun mesbeh hetä, manggarä tä El-Betel; (*ain Hatalla hong Betel;*) krana hetä Hatalla djari mamprahan arepe akae, metoh iä hadari, mahakan kakae.

8. Maka Debora, ajang Rebeka, matäi, tuntang iä ingubur hong djanah, darah Betel, penda batang elah, idjä bagarä elah tatum.

9. Maka Hatalla mamprahan arepe tinai akan Jakob, limbah iä djari buli bara Padan-Aram, sambil mamberkat iä.

10. Koan Hatalla dengae: Batang aram Jakob, tapi äla aram Jakob hindai, malainkan Israel aram toh. Tumon tä iä bagarä Israel.

11. Tinai koan Hatalla dengae: Aku toh Hatalla, idjä djaton tikas kwasangku, manak keton, dahangdahanga; ikau karäh mandjadi utus olo, toto, indu arä utus olo, tuntang arä radja kea karäh mahin lembut bara ikau.

12. Maka tanah toh, idjä djari inengaku akan Abraham tuntang Isaak, djetä aku handak manengae akam, palus akan panakam rahian bara ikau.

13. Limbah tä Hatalla mandai malihi iä, bara kalekae djari hakotak dengae.

14. Maka Jakob manduan batu, mampendeng katan pangingat intu kalekae djari hakotak dengae, manusuh hetä parapah talo ihop, manata undus hetä.

15. Tuntang Jakob manggarä kaleka tä, idjä äka Hatalla djari hakotak dengae, Betel. (*Human Hatalla.*)

II.—16. Maka äwen tä hagoet bara Betel; djadi amon iä djari tokep Eprat, Raghel handak luas, maka iä paham bahali manak.

17. Djadi, amon iä paham kahalie manak, koan bidan dengae: Æla mikäh, krana aton tinai anak hatuä akam.

18. Djadi, amon iä djadjahengap tahasenge, handak mahotus, iä manggarä anake Benoni. (*Anak kapähängku.*) Tapi bapae manggarä iä Benjamin. (*Anak gantau.*)

19. Kalotä Raghel matäi, tuntang ingubur darah djalan idjä akan Eprat, iä tä Betlehem.

20. Maka Jakob mampendeng katan pangingat intu hundjun kubure; djetä katan kubur Raghel idjä palus andau toh.

21. Limbah tä Israel hagoet, palus mampendeng tingkape hila barat tjandi Eder.

III.—22. Djadi, metoh Israel melai hetä, Ruben hagoet, mahandjean arepe dengan Bilha, gundik bapae tä; talo tä inutor akan Israel. Maka karä anak Jakob idjä hatuä duäwalas biti.

23. Karä anak Lea tä: Ruben, anak Jakob idjä bakas, tinai Simeon, Lewi, Juda, Isaskar, Sebulon.

24. Karä anak Raghel tä: Josep äwen duä Benjamin.

25. Tinai anak Bilha, rewar Raghel tä: Dan äwen duä Naptali.

26. Tinai anak Silpa, rewar Lea tä: Gad äwen duä Aser. Iä tä karä anak Jakob, idjä djari inakan akae hong Padan-Aram.

IV.—27. Maka Jakob sampai

bapae Isaak intu Mamre, intu Kiriat-Arba, djetä Hebron, äka Abraham tuntang Isaak djari namuäi.
28. Maka katahin umur Isaak saratus hanja pulu njelo.
29. Tä Isaak bageto tahasenge, matäi, ingampeleng dengan tato hiange, amon iä bakas tuntang puas belom. Maka anake, Esau äwen duä Jakob, mangubur iä.

BAGI 36.

Horoe panakan Esau.

I.—1. Djetoh karä panakan Esau, iä tä Edom. (25, 30.)
2. Esau manduan sawae bawin olo Kanani: Ada, anak Elon olo Het, tinai Aholibama, anak Ana, äson Sibeon, olo Hewi. (26, 34.)
3. Tinai Basmat, anak Ismael, betau Nebajot.
4. Maka Ada manak akan Esau Elipas; Basmat manak Rehuel.
5. Tinai Aholibama manak Gehus, Jaelam, Korah. Iä tä uras anak Esau idjä hatuä, idjä djari inakan akae hong tanah Kanaan.
6. Maka Esau djari manduan karä sawae, tuntang karä anake, hatuä bawi, tinai olo handiai idjä hindjä ungkup humae, tinai karä kambing tabirie, karä sapie tuntang ontae, hapus karä panataue, idjä djari iulihe hong tanah Kanaan, palus djari babungkat akan tanah beken, mindah bara andie Jakob.
7. Krana karä kawan metoe pahalau bakapal, sampai awi tä äwen tä djaton tau hindjä; tanah äkae namuäi djaton ombet äkae mambelom metoe, awi kutoh karäe.
8. Tagal tä Esau melai hong Seir, äka bukit hatinggang. Maka Esau tä tato olo Edom.
9. Djetoh karä panakan Esau, tato olo Edom, hong bukit Seir.
10. Toh aran karä anak Esau idjä hatuä: Elipas, anak Ada, sawan Esau; Rehuel, anak Basmat, sawan Esau.
11. Maka karä anak Elipas tä: Teman, Omar, Sepo, Gaetam, Kenas.
12. Maka Timna tä gundik Elipas, anak Esau; iä tä manak Amalek akan Elipas. Djetä karä anak hatuä ain Ada, sawan Esau.
13. Maka djetoh karä anak Rehuel idjä hatuä: Nohat, Serah, Samma, Misa. Djetä karä anak hatuä ain Basmat, sawan Esau.
14. Maka djetoh karä anak Aholibama, anak Ana, äson Sibeon, sawan Esau tä; iä manak akan Esau: Jehus, Jaelam tuntang Korah.
15. Djetoh karä mantir kapala, idjä lembut bara panakan Esau: karä anak Elipas, anak Esau idjä bakas tä: mantir Teman, Omar, Sepo, Kenas;
16. Korah, Gaetam, Amalek; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Elipas, hong tanah Edom; maka äwen tä uras panakan Ada.
17. Maka djetoh panakan Rehuel, anak Esau tä: mantir Nahat, Sera, Samma, Misa; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Rehuel hong tanah Edom; iä tä panakan Basmat, sawan Esau.
18. Djetoh panakan Aholibama, anak Ana, sawan Esau: mantir Jehus, Jaelam, Korah; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Aholibama, anak Ana sawan Esau.
19. Æwen tä uras panakan Esau,

karä mantir kapalae. Iä tä tato
olo Edom.
20. Maka djetoh karä panakan
Seir, olo Hori, idjä solake djari
melai intu tanah tä: Lotan, So-
bal, Sibeon, Ana; (5 *Mos.* 2,12.)
21. Dison, Eser, Disan; djetä
karä radjan olo Hori, panakan Seir,
hong tanah Edom.
22. Maka panakan Lotan tä:
Hori äwen duä Heman; tinai betau
Lotan, djetä Timna.
23. Djetoh panakan Sobal: Al-
wan, Manahat, Ebal, Sepo, Onam.
24. Djetoh panakan Sibeon: Abi
äwen duä Ana. Ana djetä, idjä
sondau lowang danum blasut hong
padang, metoh iä manjakatik ka-
lidai bapae Sibeon.
25. Maka anak Ana idjä hatuä:
Dison, tinai Aholibama anak Ana
idjä bawi.
26. Djetoh panakan Dison: Hem-
dan, Esban, Itran, Keran.
27. Djetoh panakan Eser: Bil-
han, Sawan, Aran.
28. Djetoh panakan Disan: Us
äwen duä Aran.
29. Maka djetoh uras mantir olo
Hori: mantir Lotan, Sobal, Si-
beon, Ana.
30. Mantir Dison, Eser, Disan:
iä tä karä mantir olo Hori, idjä
djari marentah hong tanah Seir.
31. Maka djetoh karä radja, idjä
djari marentah hong tanah Edom,
helo bara radja aton marentah olo
Israel.
32. Bela, anak Beor, marentah
hong Edom, aran lewue Dinhaba.
33. Maka Bela matäi; tä Jobab,
anak Sera bara Bosra, naik radja
manganti iä.
34. Amon Jobab matäi, maka
Husan, bara tanah olo Teman,
naik radja manganti iä.
35. Maka Husan matäi, tä naik
radja manganti iä Hadad, anak
Bedad, idjä mamukul olo Midian
hong tanah olo Moab; aran lewue
Abit.
36. Amon Hadad matäi, maka
Samla, olo Masreka, naik radja
manganti iä.
37. Amon Samla matäi, tä Saul,
olo Rehobot, idjä darah batangda-
num, naik radja manganti iä.
38. Amon Saul matäi, tä Baal-
Hanan, anak Aghbor, naik radja
manganti iä.
39. Amon Baal-Hanan, anak Agh-
bor tä, matäi, maka Hader naik
radja manganti iä; aran lewue
Pahu, tinai aran sawae Mehetabeel,
anak Matred, Matred anak Me-
sahab.
40. Maka djetoh aran mantir ka-
pala bara utus olo Esau, tumon
hamputae, huang karä lewue: man-
tir Timma, Alwa, Jetet;
41. Mantir Aholibama, Ela, Pinon;
42. Mantir Kenas, Teman, Mibsar;
43. Mantir Magdiel, Iram. Iä tä
karä mantir kapala bara utus Edom,
tumon karä baris hamputae huang
tanahe. Iä tä Esau tä, tato olo
Edom.

BAGI 37.

I. Nupin Josep, anak Jakob. II. Jo-
sep indjual paharie akan tanah Misir.
III. Bapae manatum iä.

I.— 1. Maka Jakob melai hong
tanah, idjä äka liau bapae djari
namuäi, hong tanah Kanaan.
2. Djetoh saritan ungkup Ja-
kob. Josep tä udjuwalas njelo
umure, metoh iä haru ompat karä
kakae manjakatik kawan meto;

iä omba anak Bilha tuntang anak Silpa, gundik bapae; maka iä panutor akan bapae, amon paharie sala gawie.

3. Maka Israel mangilak Josep paham bara karä anake beken, basa iä djari manak Josep metoh kabakase, tuntang iä manenga akae klambi, idjä hapangowang ampin bintike.

4. Amon kakae mitä, bapae mangilak iä paham bara äwen beken, maka äwen basingi iä, djaton tau hakotak bahalap dengae.

5. Beken bara djetä tinai Josep nupi kea, tuntang manjarita nupie akan paharie; tä äwen tä paham haream basingi iä.

6. Maka koae dengan äwen: Hining keton augh nupingku toh.

7. Itä! angate kamäangku ita mameteng batang gendom hong tana, tä toto, peteng ajungku hagatang, mendeng; tä itä! peteng ain keton manggapi, mangaliling, sontop intu peteng ajungku.

8. Tä koan karä kakae: Kilen, angatm ikau indu radjan ikäi dapit, ikau akan marentah ikäi? Djadi paham haream äwen tä basingi iä tagal nupie, tagal kotake.

9. Limbah tä iä nupi beken tinai, palus manjarita djetä kea akan paharie, koae: Itä! aku djari nupi beken tinai; angate kamäangku matanandau, bulan tuntang bintang sawalas kabawak sontop intu aku.

10. Amon iä manjarita nupie tä akan bapae tuntang akan karä kakae, bapae mampudji iä, sambil hamauh dengae: Lalehan nupim tä! Angatm ikäi, jaku, indum, tuntang karä kakam akan manggapi, sontop intu ikau sampai petak?

11. Maka karä kakae bahiri iä, tapi bapae mingat karä aughe tä.

II. — 12. Djadi, kakae hagoet, handak manjakatik kawan meton bapae tokep Sighem.

13. Tä koan Israel dengan Josep: Djaton karä kakam manjakatik metoe tokep Sighem? Tatap arepm, aku handak manjoho ikau tanggoh äwen. Maka koae: Itäm, jaku djari tatap.

14. Koan Israel dengae: Käläh ikau lius, mitä ampin kakam, tuntang ampin kawan meto, djaka iä magon bahalap; imbit kabar akangku. Tumon tä iä manjoho iä bara djanah, idjä tokep Hebron, mangat hagoet akan Sighem.

15. Maka iä lajang hong padang; tä aton olo hatuä hasondau dengae, idjä misek iä, koae: Narai inggaum?

16. Koae: Aku manggau karä paharingku; käläh suman akangku, hong kwe äwen tä manonggo kawan meto?

17. Maka koan olo tä: Æwen tä djari mindah bara hetoh, krana jaku mahining augh äwen, koae: has, ita hagoet akan Dotan. Tä Josep manjak paharie, palus iä sondau äwen hong Dotan.

18. Sana äwen tä mitä iä bara kedjakedjau, helo bara iä manggapi äwen, balalu äwen pakat, makal handak mampatäi iä,

19. Sambil hamauh sama arepe: Itä, tä tukangnupi tä dumah.

20. Takan, ita mampatäi iä, maraboh iä huang kali hetoh. Limbah tä ita handak hamauh: meto basiak djari kuman iä. Tumon tä ita karäh mitä ampin kadjarian karä nupie.

21. Maka amon Ruben mahining aughe tä, iä handak maliwus iä

bara lengän äwen, koae: Æla ita mampatäi iä.

22. Tinai koan Ruben dengan äwen: Æla keton manusuh dahan olo; laboh iä hong kali toh bewäi, idjä intu padang; äla lengän keton mawi iä. Maka pikir ai handak maliwus iä bara lengän äwen, mangat magah iä buli bapae.

23. Djadi, sana Josep sampai paharie, äwen tä palus mengkak klambin Josep, klambie idjä hapangowang ampin bintike tä, idjä hapae.

24. Palus äwen manjingkap iä, malaboh iä akan kali hetä; tapi kali tä teah, djaton danume.

25. Limbah tä äwen tä mondok kuman. Maka haiak mariaran matae iä mitä djalahan olo halisang, olo Ismaeli, dumah bara Gilead, puat ontae nekot, seri, lot; iä hagoet handak mimbit talo tä akan tanah Misir.

26. Tä koan Juda dengan paharie: Narai guna ita mampatäi andi ita, tuntang manjahokan dahae?

27. Käläh ita mandjual iä akan olo Ismaeli toh, äla lengän ita mawi iä; krana iä andi ita, isi dahan ita. Maka paharie manumon aughe.

28. Djadi, metoh dagang, olo Midian tä, handak mahalau, maka äwen mandjidjit Josep djakat bara kali, palus mandjual iä akan olo Ismaeli tä, duä pulu kabawak rear baputi. Dagang tä mimbit Josep akan tanah Misir.

29. Maka amon Ruben haluli akan kali, itä! Josep djaton hetä; tä iä marabit pakaiae;

30. Palus mananggoh karä paharie, koae: Olo tabela tä djaton! jaku, kasen daringku jaku toh!

III. — 31. Tä äwen tä manduan klambin Josep, palus mampatäi kambing, mansulop klambi tä huang dahae;

32. Balalu mampait klambi idjä hapangowang bintike tä, manjoho olo mimbite akan bapae, tuntang masuman akae: Klambi toh djari sondau ikäi, itäm, djaka djetä klambin anakm atawa dia.

33. Maka iä balalu kasenäe, koae: Djetoh toto klambin anakku, meto basiak djari kuman iä, toto Josep djari imisak meto!

34. Tä Jakob marabit pakaiae, mangkepan tapih bidak intu kahange, tuntang tahi andaue iä manatum anake.

35. Maka karä anake, hatuä bawi, mananggoh, handak mampong atäie; tapi iä djaton maku iampong, koae: Tuntang manatum anakku aku handak mohon akan kubur, tanggoh anakku. Tumon tä bapae manatum iä.

36. Maka olo Midian mandjual iä hong tanah Misir akan Potipar, mantir Parao, kapala kawan olo dalam radja.

BAGI 38.

Anak Juda. Juda tulah dengan Tamar, manantue idjä bawi.

I. — 1. Djadi katika tä, Juda mindah, malihi karä paharie, tuntang manjandähan intu olo Adulam, idjä Hira arae.

2. Hetä Juda mitä budjang bawin olo Kanani, anak Sua, tä iä manduae palus hindjä dengae.

3. Olo tä batihi, tuntang manak hatuä; tä iä manggarä arae Er.

4. Limbah tä iä batihi tinai, ma-

nak hatuä, tuntang manggarä arae
Onan.
5. Limbah tä iä manak hatuä ti-
nai, manggarä arae Selah. Maka
Juda tä hong Kesib, metoh djetä
inakan.
6. Maka Juda mampasawä Er,
anake hatuä idjä bakas; aran sa-
wae tä Tamar.
7. Maka Er, anak Juda idjä
bakas, papa intu baun Jehowa,
tagal tä Jehowa mampatäi iä.
8. Tä koan Juda dengan Onan:
Ganti balon liau kakam, sawä iä
akan aran liau kakam, palus ma-
nak akan kakam. — (5.*Mos.* 25, 5.)
9. Maka Onan katawan iä dja-
ton manak akae, tä amon iä hindjä
dengan sawan kakae, iä mangga-
gar tä akan petak, marusak tä,
djaton iä maku manak akan liau
kakae.
10. Maka gawie tä paham papa
intu matan Jehowa; tagal tä iä
mampatäi iä tä kea.
11. Tä koan Juda dengan ma-
nantue idjä bawi: Melai ikau ma-
gon balo intu human bapam, pan-
dähan anakku Selah djari ombet
kabakase. Krana angate kamäae:
Mikäh iä kea matäi, sama kilau
kakae duä. Tumon tä Tamar buli,
manjandähan intu human bapae.
12. Maka tahi andaue rahian sa-
wan Juda matäi, anak Sua tä; tä
limbah iä djari manatume, maka
iä hagoet manalih anakolohe, idjä
mangunting tabirie hong Timna,
äwen duä hulä Hira, olo Adulam tä.
13. Maka olo manutor akan Ta-
mar, koae: Itäm, empom hagoet
akan Timna, handak mangunting
tabirie.
14. Tä iä mengkak pakaian ka-
baloe, tuntang iä hasandurong ma-
nutup baue, palus mondok darah
bauntonggang lewu Enaim, idjä
intu djalan akan Timna; krana iä
mitä, Selah tä djari ombet kaba-
kase, tapi olo djaton maku mam-
pabanä iä dengae.
15. Amon Juda mitä iä, inahae
sapangan, basa iä djari manutup
baue.
16. Palus iä mahiwang manalih
iä, koae: Has ikau, imbit jaku
hindjä dengam. Krana iä djaton
katawan iä tä manantue. Maka
koae: Narai tengam akangku,
uka jaku mimbit ikau hindjä deng-
angku?
17. Tombah iä: Aku handak
mampait akam kambing idjä kong-
an bara kawangku. Koae: Käläh
djetä, asal ikau manenga sanda
helo, sampai ikau mampait tä.
18. Tä koae: Narai lakum indu
sanda? Tombah iä: Tisintjapm,
taliwanangm tuntang sokahm, idjä
intu lengäm. Palus iä manenga
talo tä akae, tuntang iä hindjä
dengae; maka iä batihi awie.
19. Maka olo bawi tä mendeng
balalu hagoet, palus mengkak san-
duronge, tuntang mangkepan pa-
kaian kabaloe tinai.
20. Maka Juda mampait kambing
tä intu lengän uläe, olo Adulam
tä, mangat manampuli sanda tä
tinai bara lengän olo bawi tä.
Tapi iä djaton sondaue.
21. Tä iä misek intu olo lewu
hetä, koae: Intu kwe sapangan
tä, idjä mondok darah djalan he-
toh hong Enaim? Koan olo tä:
Sapangan puna djaton hetoh.
22. Tä iä buli Juda tinai, koae:
Aku djaton djari sondau iä, tinai
koan olo lewu tä: sapangan puna
djaton hetoh.
23. Tä koan Juda: Naughe iä
mina sanda tä akae, belä ita im-

pahawen olo; aku puna djari mampait kambing tä, tapi ikau djaton djari sondau iä.

24. Djadi, telo bulan hirah rahian olo manutor akan Juda, koae: Manantum Tamar djari habandong, tuntang iä batihi awi karajape. Tä koan Juda: Duan iä, mangat iä inusul.

25. Maka amon olo manduan iä, iä manjoho olo manalih empoe, masuman akae: Awi olo hatuä idjä tempon talo toh aku djari batihi. Tinai koae: Käläh, ikau mangasene, ain äwe tisintjap toh, tuntang taliwanang, tuntang sokah.

26. Maka Juda kasene talo tä, koae: Iä toto budjur bara aku, krana aku djaton maku mampabanä iä dengan anakku Selah. Maka iä djaton hindjä dengae tinai.

27. Djadi, metoh wajahe luas djari sampai, itä! anake hatatop huang knaie.

28. Maka amon iä luas, lengän idjä tä solake blua; tä bidan mameteng lengäe hapan kalindan rambu bahandang, koae: Iä tä solake blua.

29. Tapi djetä mambatak lengäe tinai, palus paharie blua helo; koan bidan: Kilen ikau marabit! ikau idjä marabit kalotä! Tä olo manggarä arae Peres. (*Idjä marabit.*)

30. Limbah tä paharie blua kea, tuntang olo manggarä arae Serah.

BAGI 39.

I. Josep intu human Potipar. II. Iä bahalap prangae. III. Iä inutup hong sipir.

I.—1. Maka Josep imbit olo akan Misir, hetä Potipar, mantir Parao, kapala kawan olo dalam radja, olo Misir, mamili iä bara olo Ismaeli, idjä djari mimbit iä akan hetä. (37, 28.)

2. Maka Jehowa mampahaiak Josep, awi tä iä batuah; iä melai intu human tempoe, olo Misir tä.

3. Maka amon tempoe mitä, Jehowa mampahaiak iä, tuntang karä talo gawie Jehowa manjoho mandjari awi lengäe,

4. Tä Josep sondau asi intu matan tempoe, palus iangkate indu ajange, tinai tempoe mangkat iä mandjadi mandur humae, tuntang karä ramoe injaraghe intu lengäe.

5. Djadi bara katika tä kea, limbah iä djari mangkat Josep mandjadi mandur humae, mandur karä ramoe, maka Jehowa mamberkat human olo Misir tä tagal Josep; talo handiai idjä ajue, alo intu huma, alo intu tana, uras imberkat Jehowa.

6. Awi tä tempoe manjaragh karä ramoe intu lengän Josep, tuntang iä djaton maku tahiu talo idjä idjä hindai, baja talo kinae bewäi. Maka Josep bakena ampie tuntang bahalap baue.

II.—7. Djadi, limbah karä talo tä, maka sawan tempoe mariaran matae mitä iä, tuntang mangilak Josep, koae: Has ikau, omba aku batiroh.

8. Tapi iä djaton maku; koae dengan sawan tempoe: Itäm, tempongkn djaton manahiu hindai talo idjä idjä bara karä ramon humae, malainkan karä ramoe djari injaraghe intu lengängku.

9. Djaton olo idjä hai bara aku huang huma toh, tinai iä djaton djari mangahana talo enen bara aku, baja ikau, basa ikau sawae.

Maka kilen toh aku akan mawi talo idjä kalotä kapapae, tuntang badosa intu Hatalla?

10. Djadi, sining andau olo bawi tä hakotak kalotä dengan Josep, tapi iä djaton manumon aughe, djaton maku batiroh dengae, djaton maku hindjä iä.

11. Maka djadi, aton andaue iä tamä huma, handak nguan gawie, tuntang dialo idjä biti olo huma aton hetä.

12. Tä olo bawi tä manjingkap klambie, koae: Has, batiroh dengangku. Tapi iä malihi klambie huang lengäe, balalu hadari akan ruar huma.

13. Djadi, amon olo bawi tä mitä, iä djari malihi klambie huang lengäe, balalu hadari akan ruar huma,

14. Tä iä mangahau karä olo humae, sambil hamauh dengan äwen tä, koae: Itä keton, iä djari mimbit olo Ibrani tä akan huma, mangat olo tä halalea ita. Iä djari mananggoh aku, handak batiroh dengangku; tapi aku kahau kadarat hai aughku.

15. Djadi, sana iä mahining aku mambo aughku mambawai, tä maka iä malihi klambie intu aku, balalu hadari akan ruar huma.

16. Limbah tä olo bawi tä malelek klambie intu balikate, mendäh tempoe buli huma.

17. Tä iä hakotak dengae tumon aughe tä kea, koae: Rewarm, olo Ibrani tä, idjä djari imbitm akan ikäi, djari mananggoh aku, handak marajap aku.

18. Tapi amon aku mambo aughku kahau kadarat, tä iä malihi klambie intu aku, balalu hadari akan ruar huma.

19. Maka amon tempoe mahining augh sawae manutor akae, koae: Tumon aughku toh kea gawin rewarm dengangku; — tä tempoe paham sangit.

III. — 20. Palus tempon Josep manduan iä, manutup iä hong sipir, äka olo balokan radja inutup; hong sipir tä iä inutup.

21. Maka Jehowa mampahaiak Josep, iä masi iä, uka iä ingilak mandur sipir. — (*Dan.*1, 9.)

22. Mandur sipir tä manenga olo balokan idjä huang sipir samandiai intu lengän Josep, mangat iä nguan talo handiai.

23. Tinai mandur sipir djaton manahiu talo idjäidjä hindai, awang intu lengän Josep; krana Jehowa mampahaiak iä, karä talo gawin Josep batuah awi Hatalla.

BAGI 40.

Josep manudjum, marima nupin mantir radja, idjä hong sipir.

1. Djadi limbah bara tä, mandur talo ihop ain radja tanah Misir, äwen duä mandur tepong sala dengan tempoe, dengan radja Misir;

2. Sampai Parao paham malait mantir duä tä, kapalan karä tukang talo ihop, tuntang kapalan karä tukang tepong.

3. Maka iä manjoho äwen duä tä injaragh, uka inutup hong sipir, hong human kapala kawan olo dalam radja, äka Josep inutup.

4. Maka mandur sipir manjoho Josep manonggo äwen duä tä; äwen tä inutup hetä isut andau.

5. Maka äwen duä tä, mandur talo ihop tuntang mandur tepong

ain radja Misir, idjä inutup hetä hong sipir, nupi haiak alem idjä, genep biti hakabeken nupie, nupie tä hakabeken kea rimae.

6. Amon Josep mananggoh äwen tä handjewu, tuntang manampajah iä, itä! äwen tä rungkok ampie.

7. Tä iä misek mantir Parao äwen duä tä, idjä inutup hindjä dengae huang human tempoe, koae: Buhen baun keton raringi andau toh?

8. Koan äwen tä dengae: Ikäi djari nupi, tuntang hetoh djaton olo, idjä tau marima akan ikäi. Koan Josep dengan äwen: Dia Hatalla bewäi, idjä tau masanan riman nupi? Tapi käläh, sarita nupin keton tä kea akangku. — (41,16.)

9. Tä kapalan tukang talo ihop manjarita nupie akan Josep, sambil hamauh dengae: Huang nupingku, itä! aton batang anggor intu baungku.

10. Intu batange tä aton telo edae; djetä manjalampak, mangambang, mamua hatundon, balalu buae tä masak.

11. Maka sangkir Parao aton intu lengängku, palus aku manduan bua anggor tä, mahamis djetä huang sangkir Parao, tuntang mandjuluk sangkir tä akan Parao.

12. Tä koan Josep dengae: Kakai riman nupim: telo edae tä katelo andau.

13. Limbah katelo Parao karäh mangkat ikau, halalian ikau buli pangkatm tinai; tumon bihin, metoh ikau mandur talo ihop, ikau karäh mandjuluk sangkir Parao intu lengäe.

14. Tapi tahiu aku, amon ikau bahalap tinai, tuntang pasi aku, sanan aku akan Parao, dohop aku, mangat aku induan bara huma toh.

15. Krana inakau olo aku djari inamput bara tanah olo Ibrani, tuntang hetoh kea mahin djaton djari aton kasalangku, sampai patut olo mingkes aku huang lowang toh.

16. Amon kapalan tukang tepong mitä, iä djari masuman riman djetä bahalap, koae dengan Josep: Aku djari nupi kea; itä! aton rantang telo, hasuson hundjun takolokku.

17. Maka huang rantang idjä hundjun aton hakabeken ampin panginan Parao, tampan tukang tepong; tä burong kuman tä bara rantang, idjä hundjun takolokku.

18. Tombah Josep, koae: Kakai rimae: telo rantang tä idjä hasuson katelo andau.

19. Limbah katelo Parao karäh manggatang takolokm, manggantong ikau hong kaju, tä burong karäh kuman isim.

20. Djadi, limbah katelo, iä tä andau njelon Parao inakan indue, maka iä mawi panginan akan karä mantir ajue; tä iä manduan kapalan tukang talo ihop, tuntang kapalan tukang tepong akan marak karä mantir ajue.

21. Iä halalian tukang talo ihop akan pangkate, mangat iä mandjuluk sangkir intu lengän Parao.

22. Tapi iä manjoho olo manggantong kapalan tukang tepong, tumon Josep djari manudjum, marima nupie.

23. Maka kapalan tukang talo ihop djaton manahiu Josep, baja kalapeae bewäi.

BAGI 41.

I. Parao nupi. II. Josep marima nupie. III. Josep iangkat; iä masawä.

I. — 1. Maka djadi limbah duä njelo Parao nupi; angate iä mendeng intu saran batangdanum. — (*Dan.* 2, 1.)

2. Itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idjä bahalap tuntang baseput; djetä murep marak oru.

3. Maka itä! limbah tä aton djakat bara batangdanum udju kongan sapi beken tinai, idjä papa tuntang karitip isie; idjä harian tä mendeng darah awang belo intu saran danum.

4. Maka sapi idjä papa tuntang karitip isie tä kuman udju kongan sapi, idjä bahalap baseput tä lepah lingis. Tä Parao tangkedjet.

5. Limbah tä iä batiroh tinai, tuntang nupi kea; itä! udju kapating gendom aton lembut bara idjä kabatang, hai tuntang hasien.

6. Maka itä! limbah tä aton tinai udju kapating gendom lembut, idjä korik tuntang mamäang awi pandang.

7. Maka pating gendom idjä mamäang tä manelen udju kapating idjä hai tuntang hasien. Tä Parao misik batiroh, maka iä mingat arepe nupi.

8. Djadi, handjewu tä iä sasawan angate, palus iä manjoho olo mangahau karä tabit, awang intu Misir, tuntang karä olo pintar; palus Parao manjarita nupie akae, tapi djaton idjä biti tau marima akan Parao.

9. Tä koan kapalan tukang talo ihop dengan Parao: Andau toh jaku taratahiu kasalangku.

10. Parao paham malait reware, manjaragh aku inutup intu sipir hong human kapala kawan olo dalam, koä kapalan tukang tepong.

11. Maka koä nupi haiak alem idjä,- genep nupi hakabeken rimae.

12. Aton hindjä ikäi hetä olo Ibrani, olo tabela, rewar kapala kawan olo dalam; akae koä manjarita nupin koä, tä iä marima akan koä, akan genep bitin koä riman nupin ai.

13. Maka tumon pasanae akan koä, kalotä djadi kea, krana jaku induan tinai akan pangkatku, tinai kapalan tukang tepong djari inggantong.

II. — 14. Tä Parao manjoho olo manduan Josep; olo tä badjeleng mimbit iä blua bara lowang tä, manjukur iä, manganti pakaiae, balalu iä manaharep Parao.

15. Maka koan Parao dengan Josep: Aku djari nupi, tuntang djaton olo, idjä tau marimae; tapi olo djari manutor ikau akangku, amon ikau mahining augh nupi, ikau tau marimae.

16. Tombah Josep dengan Parao, koae: Idjä aku djaton tau; tapi Hatalla karäh masuman akan Parao talo bahalap. (40, 8.)

17. Tä koan Parao dengan Josep: Itäm, hong nupingku, angatku aku mendeng intu saran batangdanum.

18. Maka itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idjä bahalap tuntang baseput, djetä murep intu marak oru.

19. Maka itä! limbah tä tinai aton djakat udju kongan sapi beken, pringkong tuntang papa ampie, karitip isie; hapus tanah Misir aku djaton pudji mitä sapi idjä kalotä kapapae.

20. Maka sapi idjä karitip tuntang papa tä kuman udju kongan sapi idjä baseput tä lepah lingis, idjä helo djakat.
21. Amon djetä djari tamä knaie, mahin djaton barowa ampie iä djari kuman tä, krana ampie papa hantä, kilau solake. Tä jaku tangkedjet.
22. Limbah tä aku mitä tinai hong nupingku, itä! udju kapating gendom aton lembut bara idjä kabatang, hai tuntang hasien.
23. Maka itä! limbah tä tinai aton lembut udju kapating gendom idjä mamäang, korik tuntang blaju awi pandang.
24. Tä udju kapating gendom idjä mamäang tä manelen udju kapating idjä hasien tä. Aku djari manjarita nupingku tä akan karä tabit, tapi idjä biti mahin dia tau marima tä akangku.
25. Tä koan Josep dengan Parao: Nupin Parao tä sama bewäi; talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
26. Udju kongan sapi idjä bahalap tä, djetä udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä hasien tä udju njelo kea; nupi tä sama bewäi.
27. Tinai udju kongan sapi idjä karitip tuntang papa ampie, idjä djakat harian, djetä udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä korik tuntang mamäang awi pandang, djetä udju njelo lau.
28. Djetoh idjä koangku dengan Parao: talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
29. Itäm, udju njelo toh karäh, maka talo handiai hapus tanah Misir karäh paham mandjari.
30. Tapi limbah tä karäh dumah udju njelo lau; tä hapus tanah Misir olo karäh kalapean pangulihe awang paham tä, lau karäh mantakan hapus tanah.
31. Sampai kutoh pangulih hong tanah tä munos lepah lingis tinai awi lau tä, idjä manapi tanah; krana lau tä karäh babehat haliai.
32. Maka idjä Parao djari nupi kalotä handuä, djetä basa perkara tä djari inukas Hatalla totototo, tuntang badjeleng Hatalla handak malaluse.
33. Tagal tä, buah Parao manggau idjä biti, olo idjä pintar harati, mangkat iä mandjadi mantir pamutjok hapus tanah Misir.
34. Tinai buah Parao mangkat arä mandur hapus tanah, mangat iä manduan idjä dalam limä hong hapus tanah Misir, huang udju njelo talo paham mandjari tä.
35. Mangat olo tä mamnmpong karä talo kinan intu njelo bahalap tä, idjä karäh dumah, palus mangumbo gendom penda lengän Parao, mandjurong tä akan panginan genep lewu;
36. Nakara djetä indu bakal panginan lewu lewu, akan udju njelo lau tä, idjä karäh manapi tanah Misir, belä tanah rusak awi lau.
37. Aughe tä ingilak Parao, tuntang karä olo ajue.
38. Maka koan Parao dengan olo ajue: Tau ita sondau olo idjä kilau iä toh, idjä äka Rogh Hatalla melai?
III.—39. Limbah tä koan Parao dengan Josep: Basa Hatalla djari masuman akam karä talo tä, maka djaton olo beken, idjä kalotä kapintar kaharatie kilau ikau.
40. Ikau akan marentah humangku, tuntang sakarä olo tanahku akan kurong prentahm; baja padadusan radja toh bewäi, idjä kalabien kahaingku bara ikau.

41. Tinai koan Parao dengan Josep: Itäm, aku djari mangkat ikau marentah salepah tanah Misir.

42. Palus Parao mamarut tisin bara lengäe, mangkepan tä intu lengän Josep; tinai iä makaian iä hapan klambin radja idjä bahalap, tuntang mangkepan rantai bulau intu ujate.

43. Tinai iä manjoho Josep impondok, iagah hundjun kareta idjä nomor duä, tuntang olo akan mantehau helo baue: Sontop olo handiai! Tumon tä iä mangkat iä marentah salepah tanah Misir.

44. Tinai Parao hamauh dengan Josep: Jaku toh Parao, toto hapus tanah Misir olo djaton akan manggatang pai lengäe, amon dia injohom.

45. Tuntang Parao manggarar Josep Sapnat Panea, (*pandohop kalunen*,) tuntang manenga indu sawae Asnat, anak Potipera, imam intu On tä. Maka Josep hagoet mangumbang hapus tanah Misir.

46. Josep djari telo pulu njelo umure, metoh iä manaharep Parao, radja Misir. Limbah tä iä hagoet bara baun Parao, mangumbang hapus tanah Misir.

47. Maka petak mampalembut kutoh talo kinan huang udju njelo idjä bahalap tä.

48. Katahin udju njelo tä iä mamumpong karä talo kinan, awang mandjari hong tanah Misir, mangumbo talo kinan tä hong karä lewu; pangulih karä tana, idjä hakaliling lewu, iä mangumboe intu lewue.

49. Tumon tä Josep mangumbo gendom kutoh karäe, kilau baras intu saran tasik, sampai olo terai misäe, krana djaton taraisä hindai.

50. Maka anak hatuä duä biti inakan akan Josep, helo bara njelon lau tä dumah, idjä inakan Asnat, anak Potipera, imam intu On tä.

51. Josep manggarä idjä bakas tä Manase, (*idjä manjoho kalapean*,) krana koae: Hatalla manjoho aku kalapean karä kadjakängku, tuntang human apangku.

52. Tinai idjä busu inggaräe Epraim, (*panakae*) krana koae: Hatalla djari mampanak aku hong tanah kadjakängku.

53. Tä karä njelon talo murah hong tanah Misir djari hapus.

54. Palus udju njelo lau tä manampara, tumon djari pasanan Josep tä; hong karä tanah beken kea blau, baja hapus tanah Misir aton talo kinan.

55. Djadi, amon olo hong tanah Misir kea blau, tuntang mangkariak, blaku talo kinan intu Parao, koan Parao dengan olo Misir: Talih Josep, tumon augh ai.

56. Maka amon lau djari mananjap hapus tanah tä, tä Josep muap karä djurong, mandjual akan olo Misir; krana lau sasar paham hong tanah Misir.

57. Tinai karä olo bara tanah beken kea hagoet tanggoh Misir, uka mamili intu Josep, krana lau paham manapi karä tanah samandiai.

BAGI 42.

I. Paharin Josep hagoet akan Misir. II. Josep mandawa tuntang mangurong iä. III. Iä malapas äwen tä tinai tuntang djandjin äwen; baja Simeon melai akan sanda. IV. Æwen tä buli bapae hong Kanaan.

I.—1. Amon Jakob mahining brita, intu Misir olo mandjual

gendom, maka iä hamauh dengan karä anake hatuä: Buhen keton tahi hatampajah?

2. Tinai koae: Itä, aku djari mahining brita, olo mandjual gendom intu tanah Misir; lius keton akan hetä, pili akan ita, mangat ita belom, äla matäi.

3. Tä karä kaka Josep, sapulu biti tä, hagoet handak mamili gendom hong tanah Misir.

4. Tapi Benjamin, andi Josep, ingahana Jakob omba karä kakae; krana koae: Mikäh iä buah tjalaka.

5. Kalotä karä anak Israel, haiak arä olo beken, hagoet handak mamili talo kinan; krana lau paham hong tanah Kanaan.

6. Maka Josep indu wakil-radja hong tanah tä, iä kea idjä mandjual akan olo handiai hong tanah tä. Djadi amon karä kaka Josep manaharep iä, äwen tä sontop akae, mahingkep baue sampei petak. — (37, 7.)

7. Sana Josep mitä karä kakae, iä balalu kasene äwen tä; tapi iä nahadja kilau djaton kasene äwen, tuntang hakotak karas dengae, koae: Bara kwe keton? Koan äwen: Ikäi bara tanah Kanaan, handak mamili talo kinan.

8. Maka Josep kasene karä kakae, tapi äwen tä djaton kasene iä.

II. — 9. Tä Josep taraingat nupie bihin, idjä tahiu äwen, palus hamauh dengae: Keton toh olo kalati, keton djari dumah tantai mangalati, manggau äka tanah ikäi idjä talampas, djaton inonggo.

10. Koan äwen tä dengae: Dia, tuan; ikäi rewarm djari kantoh, handak mamili talo kinan.

11. Ikäi handiai uras anak olo idjä, ikäi budjur; ikäi rewarm toh djaton olo kalati.

12. Maka koae dengan äwen: Dia, toto keton djari kantoh, tantai mitä äka tanah idjä talampas.

13. Tombah äwen tä: Ikäi rewarm solake duäwalas biti hampahari idjä kalambutan, anak olo idjä hong tanah Kanaan; idjä busu melai dengan bapa ikäi, tapi idjä djari nihau.

14. Tä Josep hamauh dengan äwen: Djetä idjä koangku dengan keton, keton toto olo kalati.

15. Toh aku handak mangkemä keton; belom Parao! keton djaton injoho buli bara hetoh, djaka dia paharin keton idjä busu tä kantoh helo.

16. Soho idjä biti baris keton manduan andi keton, tapi keton awang beken melai inutup; tumon tä aku handak mangkemä augh keton, djaka djetä toto; tapi djaka dia, belom Parao! keton olo kalati bewäi.

17. Palus iä manjoho olo manutup äwen tä katelo.

III. — 18. Maka intu andau telo Josep hamauh dengan äwen tä: Tumon aughku, tä keton karäh belom; krana aku toh mikäh Hatalla.

19. Djaka keton olo budjur, pelai idjä biti kolan keton imasong hong sipir, balalu keton awang beken buli, mimbit gendom, hapan mambelom olo human keton idjä blau.

20. Limbah tä haluli tinai, imbit andi keton idjä busu tä akangku; tumon tä aku mitä katoton augh keton, tä keton djaton akan matäi. Maka äwen tä manumon aughe.

21. Tinai äwen tä hakotak sama arepe, koae: Toto ita tiwas tagal andi ita! ita djari mitä kasinggul atäie, metoh iä blaku asi intu ita,

tapi ita djaton maku masi iä; tagal tä ita buah kapähä toh. — (*Masm.* 50,.21.)

22. Tombah Ruben augh äwen, koae: Dia aku djari hamauh dengan keton, koangku: äla keton basala dengan olo tabela tä? Tapi keton djaton maku masi aughku; toh dahae inuntut intu ita.

23. Tapi äwen djaton katawan Josep harati aughe, krana iä hakotak dengan äwen tä hapan djurubasa.

24. Tä Josep mules arepe bara äwen tä, palus manangis. Limbah tä iä mules haluli, hakotak dengan äwen tä, balalu iä manduan Simeon bara marak äwen tä, mamasong iä intu baue.

IV. — 25. Maka Josep mametäh olo manjuang karä kadai äwen, tä dengan gendom, halalian rear genep biti intu baun kadaie, tinai manenga bahata indu kinae hong djalan. Olo tä mawie tumon aughe.

26. Limbah tä äwen mamuat gendom tä hundjun kalidaie, palus harikas bara hetä.

27. Djadi, amon idjä biti äwen tä mukäi kadaie intu äkae tendä, handak pakanan kalidaie, tä iä mitä reare, krana itä! djetä intu baun kadaie.

28. Koae dengan karä paharie: Rearku djari buli; itä! djetä huang kadaiku. Tä äwen tä lenjoh angat atäie, iä taräwen, palus hamauh sama arepe: Buhen gawin Hatalla kalotoh dengan ita?

29. Maka äwen tä sampai tanah Kanaan, sampai bapae Jakob, tuntang manjarita akae karä perkaran panggoete, koae:

30. Tuan, idjä marentah tanah tä, djari hakotak karas dengan ikäi; iä manaha ikai handak mangalati tanahe.

31. Maka koan ikäi dengae: ikäi olo budjur, ikäi djaton olo kalati.

32. Ikäi solake duäwalas biti hampahari idjä kalambutan, uras ikäi hindjä bapa; idjä biti djari nihau, tinai idjä busu melai dengan bapa ikäi hong tanah Kanaan.

33. Maka tuan, idjä marentah tanah tä, hamauh dengan ikäi, koae: awi djetoh aku handak mangasene, djaka keton olo budjur; pelai idjä biti kolan keton intu aku, tuntang duan talo kinan, hapan pakanan olo human keton idjä blau, balalu hagoet.

34. Limbah tä haluli tinai, imbit paharin keton idjä busu tä akangku, tä aku katawan, keton djaton olo kalati, tapi keton olo budjur bewäi; tä aku handak malapas paharin keton akan keton tinai, tuntang keton tau badagang hong tanah toh.

35. Djadi, amon äwen tä mamboang kadaie, maka genep biti supa kambut reare huang kadaie. Djadi amon äwen habapa mitä kambut rear tä, iä taräwen samandiai.

36. Tä bapae Jakob hamauh dengan äwen: Keton marampas karä anakku bara aku. Josep djaton hindai, Simeon djaton hindai, toh keton handak manduan Benjamin tinai; sakarä talo tä uras mawi aku bewäi.

37. Tä Ruben hamauh dengan bapae, koae: Patäi bewäi anakku hatuä duäduä tä, djaka aku dia mimbit iä buli ikau. Djuluk iä intu lengängku bewäi, aku handak mimbit iä buli ikau.

38. Tapi koae: Anakku dia aku manjohoe omba keton, krana kakae djari matäi, toh iä kabuate

bewäi batisa. Djaka iä buah tjalaka helat djalan intu panggoet keton, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapähä.

BAGI 43.

I. Anak Israel haluli tinai akan Misir.
II. Josep tau basarae dengae.

I. — 1. Maka lau paham mahenjek tanah tä.
2. Djadi, amon talo kinan, idjä djari imbite bara Misir, djari lepah kinae, koan bapae dengan äwen: Awi keton hagoet tinai, pili talo kinan isut.
3. Tä Juda hamauh dengae, koae: Olo tä paham mandähen aughe dengan ikäi, koae: keton djaton akan mitä baungku, amon dia andi keton omba keton.
4. Djaka ikau manjoho andi ikäi ompat, tä ikäi handak hagoet, mamili talo kinan akam.
5. Tapi djaka ikau djaton manjoho iä, tä ikäi djaton tau hagoet; krana olo tä djari hamauh dengan ikäi: keton djaton akan mitä baungku, amon dia paharin keton omba keton.
6. Koan Israel: Buhen keton tulas kalotä dengangku, sampai keton djari masanan akan olo tä, aton paharin keton beken hindai?
7. Tombah äwen tä: Olo tä misek ikäi titip haliai tagal karä bitin ikäi, tagal karä kolan ikäi, koae: bapa keton magon aton? aton hindai paharin keton? Tä ikäi tombah tumon iä misek ikäi; kilen ikäi tau manaha iä akan hamauh dengan ikäi: imbit paharin keton akan toh?
8. Tä koan Juda dengan bapae Israel: Soho olo tabela toh omba aku, tä ikäi handak balalu hagoet, mangat ita belom, äla matäi, ikäi, ikau tuntang karä anak ikäi.
9. Jaku handak mananggong iä; bara lengängku ikau akan manuntut iä; djaka aku djaton mimbit iä buli ikau, mampendeng iä intu baum, alo hapus pambelomku jaku handak mananggong dosa tä.
10. Krana djaka ikäi djaton djari laja, toto tau handuä ikäi djari buli bara kanih.
11. Tä koan bapae Israel dengan äwen: Amon djaton hilae beken, käläh awi bewäi tumon toh: duan talo ramon tanah ita, awang kapala bahalap, suang tä intu kadai keton, imbit talo panenga akan olo tä, minjak isut, anggor, madu, nekot, lot, botnim, sekedim.
12. Duan kea rear taheta; tuntang rear tä, idjä djari buli kadai keton tinai, imbit kea, mikäh olo sahaia minae.
13. Tinai duan andi keton kea, palus lius, mananggoh olo tä tinai.
14. Maka käläh Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, masi keton intu baun olo tä, mangat iä malapas akan keton paharin keton idjä tä, manjoho iä buli tuntang Benjamin. Maka idjä jaku, djaka aku unggounggul, naughe jaku unggounggul.
15. Tä äwen manduan talo panenga tä, tinai rear tä salipet, tuntang Benjamin; palus äwen harikas, hagoet akan Misir, tuntang manaharep Josep.
II. — 16. Amon Josep mitä Benjamin hindjä äwen tä, palus iä manjoho mandur humae: Imbit olo toh tamä humangku, patäi meto, simpan panginan, krana olo tä

akan omba aku kuman bentok andau karäh.

17. Palus mandur tä mawie tumon prentah Josep, iä mimbit äwen tä akan human Josep.

18. Tä äwen mikäh, basa olo mimbit iä akan human Josep, tuntang iä hamauh sama arepe: Tagal rear tä, idjä djari haluli akan baun kadai ita, ita imbit akan hetoh, nakara olo tau mangarobut mantakan ita, manduan ita akan reware, palus manduan karä kalidai ita kea.

19. Sabab tä äwen manggapi mandur human Josep, palus hakotak dengae intu bauntonggang huma,

20. Koae: O tuan, tawam, bihin ikäi djari kantoh, handak mamili talo kinan.

21. Djadi, metoh ikäi sampai äka tendä, tuntang mukäi kadai ikäi, itä! tä rear genep bitin ikäi sukup timbangae djari buli intu baun kadaie; tapi ikäi djari mimbit tä haluli tinai.

22. Tinai ikäi djari mimbit rear beken kea, hapa mamili talo kinan; tapi ikäi djaton katawan äwe djari halalian rear ikäi huang kadai ikäi.

23. Koan mandur: Sanasanang bewäi keton, äla mikäh; Hatallan keton, Hatallan bapa keton, djari mingkes panenga huang kadai keton; rear keton djari sampai aku. Palus iä magah Simeon blua akae.

24. Limbah tä mandur manduan äwen tä tamä human Josep, palus mimbit danum akan äwen, mangat äwen mamenjau paie; tinai iä pakanan karä kalidaie kea.

25. Maka äwen tä manjimpan talo panengae, sampai Josep dumah, bentok andau; krana äwen djari mahining, iä akan omba kuman hetä.

26. Amon Josep djari tamä huma, tä äwen tä mimbit talo panengae tä akan humae; palus äwen sontop intu iä sampai petak.

27. Maka iä manabi äwen, koae: Kilen ampin bapa keton, olo bakas tä, idjä inutor keton akangku? iä magon aton?

28. Koan äwen: Rewarm, bapa ikäi, bahalap bewäi; iä magon belom. Palus äwen sontop tinai, manjembah iä.

29. Maka iä manampajah, mitä andie Benjamin, anak indue, tuntang misek: Iä toh andi keton, idjä inutor keton akangku? Limbah tä koae: Käläh Hatalla masi ikau, o busongku.

30. Maka Josep manggulong arepe, krana iä paham huange dengan andie, iä manggau äkae manangis, palus iä tamä karong, manangis hetä.

31. Limbah tä iä manjaup baue, blua haluli tinai; iä manjarenan tangise, koae: Gatang talo kinan.

32. Maka olo mingkes akan Josep, tuntang akan äwen tä, tinai akan olo Misir, idjä omba kuman kea, habaris habaris. Krana olo Misir djaton maku omba kuman hindjä dengan olo Ibrani, krana djetä kabeläe.

33. Maka äwen tä mondok tandipah baun Josep turoturon, idjä bakas helo, tinai idjä busu tapakan liwa. Awi tä äwen hengan.

34. Palus Josep manjoho mandjuluk akae talo kinan bara medjan ai, tapi akan Benjamin hangkalimä karäe bara akan karä paharie. Tinai äwen tä mihop kea, iä ramirami hetä.

GEN. 43.

BAGI 44.

Paharin Josep indjakäe, iningkese.

1. Maka Josep manjoho mandur humae, koae: Suang karä kadai olo tä hapan talo kinan, pirä pirä olih muat, palus ingkes rear genep biti hong baun kadaie.
2. Tinai sangkir salaka ajungku tä ingkes hong baun kadai ain idjä busu, tuntang rear, regan gendom. Maka mandur mawie tumon augh Josep.
3. Haiak djadjewu, sana talo sawah, äwen tä injohoe buli tuntang kalidaie.
4. Tapi sana äwen haru blua lewu, pesae hindai kedjau, tä Josep manjoho mandur humae, koae: Has, goang olo tä; amon iä djari djakä awim, hamauh dengae: buhen keton mamaläh talo bahalap hapan talo papa?
5. Djaton keton djari manamput sangkir, idjä hapan tempongku mihop? djaton intu lengän keton matabandae? toh iä kasene ampin keton bewäi! Toto, gawin keton sala haliai!
6. Maka äwen djakä awi mandur, palus mandur tä hakotak dengan äwen tumon augh tä kea.
7. Tombah äwen: Buhen tuan mawi augh kalotä? ikäi rewarm kedjau bara gawi kalotä!
8. Itäm, rear idjä djari sondau ikäi huang kadai ikäi, mahin iagah ikäi buli bara tanah Kanaan, malian tä akam; kanduen ikäi tinai manakau salaka atawa bulau bara human tempom?
9. Intu äweäwe ikäi, rewarm, idjä äka sangkir tä sondau, buah iä matäi, tinai ikäi awang beken kea handak mandjadi rewar tempom.
10. Koae: Buah, djadi bewäi tumon augh keton; idjä äka sangkir tä sondau, iä rewarku; tapi keton awang beken uras lapas bara kasalae.
11. Palus genep bitin äwen tä mandjeleng, manipas kadaie akan petak, tuntang genep biti sama mukäi ajuajue.
12. Tä mandur mariksa, manampara bara idjä bakas, palus sampai idjä busu; tä sangkir tä sondau hong kadai Benjamin.
13. Tä äwen marabit klambie, tuntang genep biti mamuat kadaie akan hundjun kalidaie, mules akan lewu tinai.
14. Palus Juda haiak karä paharie tamä human Josep, krana Josep magon aton hetä; tä äwen mahukup akan petak intu baue.
15. Maka koan Josep dengan äwen: Kilen gawin keton kalotä? Djaton keton katawan, olo idjä kilau aku murah bewäi manuntut djetä?
16. Koan Juda: Kilen augh ikäi dengan tuangku? narai hanjin ikäi hamauh? kilen ikäi tau mampahalap arep ikäi? Hatalla djari sondau kadarhakan gawin rewarm; itäm, ikäi uras rewar tuangku, ikäi tuntang idjä äka sangkir tä sondau.
17. Maka koae: Æla, kilen aku tau mawi talo kalotä! baja olo tä, idjä äka sangkir djari sondau, iä indu rewarku; tapi keton awang beken hagoet bewäi tuntang kasanang, buli bapa keton.
18. Tä Juda manggapi iä, koae: Joh tuangku, käläh djaka ikau handak manjoho rewarm hakotak idjä kabawak kotak bewäi intu pinding tuangku, tuntang äla malait rewarm; krana ikau toh kilau Parao.

19. Tuangku djari misek rewarm: aton bapa keton hindai? aton hindai paharin keton beken?
20. Tä koan ikäi dengan tuangku: aton bapa ikäi, olo bakas, tinai aton hindai anake idjä busu, idjä inakan akae metoh kabakase; kakae djari matäi, toh terah iä kabuate batisa lihi liau indue, tuntang bapae radjin dengae.
21. Tä ikau manjoho rewarm: imbit iä akangku, matangku karäh manampajah masi iä.
22. Maka tombah ikäi dengan tuangku: olo tabela tä djaton tau malihi bapae; djaka iä malihi bapae, matäi bapae.
23. Tä ikau hamauh dengan rewarm: djaka andi keton idjä busu djaton omba keton, keton djaton akan manaharep baungku tinai.
24. Djadi, amon ikäi djari sampai bapa ikäi, rewarm tä, ikäi djari masanan akae augh tuangku.
25. Tä bapa ikäi manjoho ikäi, koae: haluli keton sindä tinai, pili talo kinan isut akan ita.
26. Maka koan ikäi dengae: ikäi djaton tau hagoet; djaka andi ikäi idjä busu omba ikäi, tä ikäi handak hagoet; krana ikäi djaton tau manaharep baun olo tä, djaka dia andi ikäi idjä busu omba ikäi.
27. Tä koan bapa ikäi, rewarm tä, mawi ikäi: tawan keton, sawangku djari manak duä akangku.
28. Maka idjä tä djari haiang bara aku, angate kamäangku iä djari imisak meto basiak, palus toh aku djaton djari mitä iä tinai.
29. Toh, djaka keton manduan iä toh kea bara aku, tuntang iä buah tjalaka, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapähä.
30. Maka toh, djaka aku buli rewarm apangku, tuntang olo tabela toh djaton omba ikäi, krana iä toh äka geton tahaseng apangku,
31. Toto, sana iä mitä olo tabela toh djaton omba ikäi, palus iä karäh matäi, ikäi, rewarm, akan mimbit owan rewarm bapa ikäi mohon akan kubur dengan kapähä.
32. Krana jaku, rewarm, djari mananggong olo tabela toh intu apangku, koangku: djaka aku djaton mimbit iä buli ikau, alo hapus pambelomku aku handak mananggong dosa tä.
33. Käläh toh, soho aku melai takirin olo tabela toh indu rewar tuangku, tuntang soho olo tabela toh buli omba paharie.
34. Krana kilen aku tau buli apangku, amon olo tabela toh djaton dengangku? Aku djaton tau mitä kapähän atäi, idjä karäh buah apangku.

BAGI 45.

I. Josep masanan arepe akan paharie. II. Parao mamungkat äwen tä. III. Paharin Josep buli bapae Jakob.

I.—1. Tä Josep djaton olihe manjarenan atäie hindai intu baun olo handiai, idjä mendeng hakaliling iä, palus iä mantehau: Soho olo arä lepah blua. Djadi djaton idjä biti olo dengae, metoh Josep masanan arepe akan paharie.
2. Iä manggatang aughe, manangis, sampai olo dalam Parao kea mahining augh tangise.
3. Limbah tä Josep hamauh dengan paharie: Jaku toh Josep; apangku magon aton? Maka paharie djaton tau tombah, awie paham tangkedjet intu baue.

4. Maka koan Josep dengan paharie: Gapigapi aku toh. Palus äwen manggapi iä. Tä koae: Jaku toh Josep, paharin keton, idjä indjual keton akan Misir.
5. Maka toh, äla keton mikäh, äla hasalan sama arep keton, basa keton djari mandjual aku akan toh; krana Hatalla djari manjoho aku helo bara keton, mangat mahaga pambelom keton.
6. Krana toh haru duä njelo lau mawi tanah; tapi limä njelo hindai olo djaton tau malan, djaton tau manggetem.
7. Tapi Hatalla djari manjoho aku akan hetoh helo bara keton, mangat mahaga panakan keton hong petak, tuntang mangat keton ihaga belom awi paham kaliwuse.
8. Tumon tä, djaton keton idjä djari manjoho aku kantoh, tapi Hatalla kea, idjä djari mangkat aku akan bapa Parao, mandjadi mantir hapus ungkup humae, tuntang marentah salepah tanah Misir.
9. Gulogulong toh, lius keton talih apangku, sanan akae: kakai augh anakm Josep: Hatalla djari mangkat aku mandjadi mantir hapus tanah Misir; talih aku toh, äla randjar.
10. Ikau akan melai hong tanah Gosen, tokep aku, ikau tuntang karä anak äsom, karä kambing tabirim, karä sapim, tuntang talo handiai idjä aim.
11. Jaku handak mambelom ikau hetä, krana hindai limä njelo olo blau; belä ikau pähä belom, ikau tuntang ungkup humam, tinai talo ajum samandiai.
12. Itä, matan keton, tuntang matan andiku Benjamin aton mitä, bitingku toh idjä hakotak dengan keton.
13. Suman akan apangku karä kahaingku hong tanah Misir, tuntang talo handiai, idjä djari gitan keton; gulogulong keton, imbit apangku akan toh.
14. Limbah tä Josep mamalok ujat andie Benjamin, haiak manangis; tuntang Benjamin kea manangis intu ujat Josep.
15. Tinai Josep manjium karä paharie, sambil manangis tagal iä. Limbah tä karä paharie hakotak dengae.
II. — 16. Maka amon brita djari sampai dalam Parao, masuman paharin Josep djari dumah, djetä ingilak Parao tuntang sakarä olo ajue.
17. Maka Parao hamauh dengan Josep: Suman akan paharim: käläh puat gendom keton intu kalidai, palus hagoet, buli tanah Kanaan.
18. Palus duan bapa keton, tuntang olo human keton samandiai, babungkat akan tanahku; aku handak manenga akan keton bagin tanah Misir idjä kapala bahalap, keton akan kuman karä katinduh tanah toh.
19. Käläh ikau manjoho äwen tä: duan kareta bara tanah Misir akan karä anak keton idjä korik, tuntang akan karä sawan keton, tinai duan bapa keton, palus keton kantoh.
20. Æla matan keton pahalau manjanjang ramon keton, krana talo awang kapala bahalap hapus tanah Misir karäh indu bagin keton.
III. — 21. Maka anak Israel manumon aughe tä. Josep manenga kareta akae, tumon petäh Parao; tinai iä manenga bahatae hong djalan.
22. Iä manenga pakaian akan

äwen tä, akan genep biti idjä katuron; tapi akan Benjamin inengae telo ratus kabawak rear baputi, tinai pakaian limä katuron.

23. Tinai akan bapae kea impaite kalidai hatuä, sapulu kongan, idjä mäton talo ramon tanah Misir idjä kapala bahalap, tinai sapulu kongan kalidai bawi, mäton gendom, tepong tuntang talo kinan beken, akan bahatan bapae hong djalan.

24. Limbah tä Josep manjoho paharie hagoet; palus äwen tä harikas. Koan Josep dengan äwen: Æla keton hanjaing hong djalan.

25. Tumon tä äwen tä hagoet bara tanah Misir, tuntang iä sampai tanah Kanaan, sampai bapae Jakob.

26. Tä äwen tä masanan akae, koae: Josep magon aton; toto, iä kea marentah hapus tanah Misir. Tä leteng angat tahasenge, krana iä djaton harap augh äwen tä.

27. Tapi limbah äwen djari manjarita akae lepalepah karä augh Josep, idjä djari imetähe intu äwen, tinai amon iä mitä karä kareta, idjä djari impait Josep, hapan manduan iä: tä tahaseng bapae Jakob budjur tinai.

28. Palus Israel hamauh: Toh ombet huangku, basa anakku Josep magon aton: aku handak hagoet mitä iä, helo bara aku matäi.

BAGI 46.

I. Jakob tuntang ungkup humae babungkat akan Misir. II. Josep hasupa dengan bapae.

I.—1. Maka Israel hagoet, mimbit karä talo ajue; tuntang iä sampai Bersaba; hetä iä maluput parapah akan Hatallan liau bapae Isaak.

2. Maka Hatalla hakotak dengan Israel huang panggitae hamalem, koae: Jakob, Jakob! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

3. Koae: Jaku toh Hatalla, Hatallan bapam; äla ikau mikäh hagoet akan Misir, krana hetä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä bakapal.

4. Aku handak mampahaiak ikau hagoet akan Misir, tuntang aku handak manduan ikau tinai bara hetä; Josep karäh mandanan lengäe murut marantep matam.

5. Tä Jakob hagoet bara Bersaba; anak Israel magah bapae, tuntang karä anake idjä tabela, tinai karä sawae, hapan karä kareta tä, idjä djari impait Parao hanggap manduan äwen.

6. Tinai iä mimbit karä metoe, tuntang karä panataue idjä ulihe hong tanah Kanaan; tuntang iä sampai Misir, Jakob tuntang karä panakae haiak dengae.

7. Karä anake idjä hatuä, tuntang karä äsoe idjä hatuä, anake idjä bawi, tuntang karä äsoe idjä bawi, lepah hapus panakae imbite akan Misir haiak dengae.

8. Maka djetoh aran karä panakan Israel idjä hatuä, idjä tamä Misir; Jakob tuntang karä anake idjä hatuä: Ruben, anak Jakob idjä bakas.

9. Tinai anak Ruben tä idjä hatuä: Hanogh, Pallu, Hesron tuntang Tarmi. — (2. *Mos.* 6, 15.)

10. Tinai anak Simeon tä: Jemuel, Jamin, Ohad, Jaghin, Sobar, tuntang Saul, anak bawin olo Kanani.

11. Tinai anak Lewi tä: Gerson, Kehat, Marari.

12. Tinai anak Juda tä: Er, Onan, Sela, Peres, Serah: tapi Er äwen duä Onan djari matäi hong tanah Kanaan; maka anak Peres tä: Hesron äwen duä Hamul.
13. Tinai anak Isaskar tä: Tola, Pua, Job tuntang Simron.
14. Tinai anak Sebulon tä: Sered, Elon tuntang Jahleel.
15. Iä tä karä anak äson Lea, idjä djari inakae akan Jakob hong Padan-Aram, tinai Dina, anake idjä bawi. Æwen tä samandiai, hatuä bawi, djadi telo pulu telo biti.
16. Maka anak Gad tä: Sipion, Kaggi, Sguni, Esbon, Eri, Arodi tuntang Areli.
17. Tinai anak Aser tä: Imma, Isgwa, Isgwi, Beria, tuntang betaue Serah. Maka anak Beria tä: Heber äwen duä Malghiel.
18. Iä tä karä anak äson Silpa, idjä djari inenga Laban akan Lea, anake idjä bawi; iä djari manak akan Jakob djahawenwalas biti tä.
19. Maka anak Raghel, sawan Jakob tä: Josep äwen duä Benjamin.
20. Akan Josep djari inakan hong tanah Misir Manase äwen duä Epraim, idjä inakan Asnat, anak Potipera, imam intu On.
21. Tinai anak Benjamin tä: Bela, Begher, Asbel, Gera, Naaman, Eghi, Ros, Mupim, Hupim tuntang Ard.
22. Iä tä karä anak äson Raghel, idjä djari inakae akan Jakob, äpatwalas biti karäe samandiai.
23. Maka anak Dan tä: Kusim.
24. Tinai anak Naptali tä: Jagseel, Guni, Jeser tuntang Silem.
25. Iä tä karä anak äson Bilha, idjä djari inenga Laban akan Raghel, anake idjä bawi; iä djari manak akan Jakob äwen tä, djadi udju biti karäe.
26. Kakarä olo panakan Jakob, idjä tamä Misir haiak dengae, djahawen pulu djahawen biti, beken tinai sawan karä anak Jakob.
27. Maka anak Josep: idjä djari inakan akae hong tanah Misir, duä biti; tumon tä karä olo ungkup human Jakob, idjä tamä Misir, djadi udju pulu biti.
II.—28. Maka Jakob manjoho Juda hagoet helo, manalih Josep, mangat iä mangabuah akae äka hong Gosen, kalotä äwen tä sampai tanah Gosen.
29. Tä Josep manjoho olo pasang kareta, balalu iä lius, manambang bapae Israel hong Gosen. Sana iä mitä bapae, maka iä mamalok ujate, tuntang tahi iä manangis intu ujat bapae.
30. Maka Israel hamauh dengan Josep: Toh jaku radjin matäi, limbah aku djari mitä baum, ikau magon aton.
31. Limbah tä koan Josep dengan karä paharie, tuntang dengan karä olo ungkup human bapae: Toh jaku handak lius, mananggoh Parao, masuman akae: karä paharingku, tuntang karä olo ungkup human apangku, idjä bihin melai hong tanah Kanaan, urase djari dumah mananggoh aku.
32. Maka äwen tä uras sakatik, krana iä manggau meto, tuntang äwen tä djari mimbit karä tabiric, karä sapie, talo ajue samandiai.
33. Tä amon Parao karäh mangahau keton, misek keton: narai satiar keton?
34. Buah keton tombah: ikäi, rewarm, djari manggau meto, bara pesan ikäi tabela palus toh, ikäi sama kilau karä tato ikäi. Mangat

keton injohoe melai hong tanah Gosen; krana karä sakatik meto ingabelä olo Misir.

BAGI. 47.

I. Jakob tuntang olo ungkup humae melai hong Gosen. II. Lau paham hong tanah Misir. III. Jakob mametäh Josep mangubur iä hong tanah Kanaan.

I.—1. Tä Josep lius, masuman akan Parao, koae: Apangku djari dumah bara tanah Kanaan, tuntang karä paharingku, mimbit karä kambing tabirie, karä sapie, tuntang talo ajue samandiai. Itäm, äwen tä aton hong tanah Gosen.
2. Tinai iä manduan belahe karä paharie, limä biti, mimbit äwen tä manaharep baun Parao.
3. Tä koan Parao dengan paharin Josep: Narai satiar keton? Tombah äwen dengan Parao: Ikäi, rewarm, uras sakatik meto, ikäi sama kilau karä tato ikäi.
4. Tinai koan äwen tä dengan Parao: Ikäi djari dumah, mangat namuäi hong tanah toh; krana djaton talo urep karä meton ikäi, rewarm, hong tanah Kanaan, basa lau paham; maka toh, käläh soho ikäi, rewarm, melai hong tanah Gosen.
5. Tä koan Parao dengan Josep: Bapam tuntang karä paharim djari dumah, mananggoh ikau.
6. Hapus tanah Misir aton intu baum; soho bapam tuntang karä paharim melai hong bagin tanah idjä kapala bahalap; soho iä melai hong tanah Gosen. Tinai djaka ikau kasene intu marak äwen tä aton olo, idjä ombet kasanggame, angkat iä mandjadi mandur karä metongku kea.
7. Maka Josep magah bapae Jakob kea, mimbit iä naharep baun Parao; tä Jakob mamberkat Parao.
8. Koan Parao dengan Jakob: Pirä njelo katahin umurm?
9. Tombah Jakob dengan Parao: Karä andau panamuäiku aton saratus telo pulu njelo; isut tuntang papa bewäi karä njelon pambelomku idjä djari, djaton djari sampai kilau umur karä tatoku huang panamuäie.
10. Limbah tä Jakob mamberkat Parao, palus iä hagoet bara baue.
11. Maka Josep manenga kaleka bapae melai, tuntang karä paharie; iä manenga akae bagin tanah idjä kapala bahalap, hong tanah Rameses, tumon djari petäh Parao intu iä.
12. Hetä Josep mahaga bapae tuntang karä paharie, tinai hapus ungkup human bapae, genep kabalie tumon karä bitie.
II.—13. Maka talo kinan djaton huang karä tanah hetä; krana lau paham haliai, sampai olo tanah Misir, tuntang olo tanah Kanaan, meher awi lau.
14. Tä Josep mamumpong karä rear idjä intu Misir, tuntang intu Kanaan, akan regan gendome, awang imili olo; palus Josep mimbit karä rear tä akan human Parao.
15. Djadi, amon karä rear djari lepah intu Misir, tuntang intu Kanaan, maka karä olo Misir manalih Josep, koae: Tenga talo kinan akan ikäi; buhen ikäi akan matäi intu baum, awi ikäi djaton bara rear?
16. Maka koan Josep: Tenga karä meton keton; tä aku handak manenga akan keton akan regan meton keton, amon rear keton djaton.

17. Tä olo mimbit karä metoe akan Josep, palus Josep manenga talo kinan akae, takirin karä hadjarae, karä tabirie, karä sapie tuntang karä kalidaie; tagal karä metoe iä mambelom olo tä njelo djetä.
18. Amon njelo tä djari hapus, maka njelo harian olo mananggoh Josep tinai, sambil hamauh dengae: Ikäi djaton maku milim intu tuan, karä rear ikäi djari lepah, karä meton ikäi djari intu tuan, toh djaton aton tisae hindai, baja bitin ikäi tuntang tanan ikäi bewäi.
19. Buhen ikäi akan matäi intu matam, ikäi tuntang tanan ikäi? käläh ikau mamili ikäi tuntang tanan ikäi hapan talo kinan; tä ikäi tuntang tanan ikäi palus katatahi akan Parao; tinai tenga binji akan ikäi, mangat ikäi belom, äla matäi, belä tanan ikäi benjem.
20. Tumon tä Josep mamili hapus tanah Misir akan Parao, krana genep biti olo Misir mandjual tanae, basa lau paham mahenjek olo tä. Kalotä Parao mandjadi tempon hapus tanah tä.
21. Tä iä mindah karä olo kirikaria, manjoho olo hakampeleng huang lewu, bara tapakan tanah Misir palus tapakae pontonge.
22. Baja tanan karä imam djaton imilie; krana akan karä imam Parao djari manantu bagie; äwen tä kuman bagie tä, idjä djari inantu Parao akae; tagal tä karä imam djaton mandjual tanae.
23. Tä koan Josep dengan olo arä: Itä, andau toh aku djari mamili keton tuntang tanan keton akan Parao; itä, toh aton binji, hapa keton manawur tana.
24. Tapi wajah getem keton akan manenga idjä dalam limä akan Parao, tinai äpat bagi melai akan keton, indu binji, tuntang akan kinan keton, akan olo ain keton, tuntang akan karä anak keton.
25. Maka koan olo arä: Ikau djari mahaga pambelom ikäi; käläh ikäi iasi intu matan tuan, ikäi pahias bewäi mandjadi rewar Parao.
26. Kalotä Josep manukas perkara tä, mandjadi undangundang akan olo Misir palus sampai andau toh: idjä dalam limä patut inenga akan Parao, melai äpat bagi akan olo; baja tanan imam djaton akan Parao.
III.—27. Maka olo Israel melai hong tanah Misir, hong tanah Gosen, iä mangkalewu hetä, iä dahangdahanga mandjadi karäan karäe.
28. Maka Jakob melai hong tanah Misir udjuwalas njelo, sampai karä njelon umur Jakob djadi saratus äpat pulu udju njelo.
29. Maka amon andaue djaladjalan tokep Israel akan matäi, tä iä mangahau anake Josep, sambil hamauh dengae: Djaka aku djari supa asi intu matam, danan lengäm iwa kahangku, djandji akangku, ikau handak malalus kahalap dengan katoto intu aku, äla mangubur aku hong tanah Misir.
30. Tapi aku handak ingubur intu äka karä tatoku; tagal tä ikau akan magah hantungku blua bara tanah Misir, palus mangubure intu kubur tatoku. Tombah iä: Aku handak manumon aughm.
31. Maka koae: Sumpah akangku. Tä iä sumpah akae; limbah tä Israel sontop intu takolok sasuroe.

BAGI 48.

Jakob mangkat anak Josep, Manasse äwen duä Epraim, kilau anake.

---

1. Maka rahian bara tä olo mimbit brita akan Josep: Itäm, bapam haban. Tä iä lius manjengoke, mimbit anake duä duä, Manasse tuntang Epraim.

2. Maka olo masuman akan Jakob, koae: Itäm, anakm Josep aton dumah manjengok ikau. Tä Israel manekang arepe, mondok huang sasuroe.

3. Palus Jakob hamauh dengan Josep: Hatalla idjä djaton tikas kwasae, djari mamprahan arepe akangku intu Luts, hong tanah Kanaan; tuntang iä djari mamberkat aku. — (28, 12.)

4. Ia djari hamauh dengangku: itäm, aku handak mampanak tuntang mangapal ikau, manampa ikau mandjadi arä hamputan olo; tinai aku handak manenga tanah toh akan bagin panakam palus katatahi.

5. Toh, anakm duäduä tä, Epraim tuntang Manasse, idjä djari inakan akam hong tanah Misir, helo bara aku djari mananggoh ikau hong tanah Misir, maka aku mangkat äwen duä tä akangku, sama kilau Ruben dengan Simeon.

6. Tapi paribasa ikau manak hindai, anak tä melai akam, iä akan omba kakae duä toh, mandino bagin tanah.

7. Krana metoh aku buli bara Padan-Aram, Raghel djari matäi hong tanah Kanaan, tokep Eprat, tuntang aku djari mangubur iä hetä, darah djalan idjä akan Eprat, djetä Betlehem.

8. Amon Israel mitä anak Josep duä duä tä, tä iä misek: Anak äwe iä toh?

9. Koan Josep dengan bapae: Iä toh anakku, idjä djari inenga Hatalla akangku hetoh. Koae: Imbit iä akangku, mangat aku mamberkat iä.

10. Maka matan Israel djari kawus awi kabakase, iä djaton barendeng mitä. Tä iä magah äwen duä manokep bapae; iä tä manjium äwen duä, tuntang mamalok iä.

11. Tuntang Israel hamauh dengan Josep: Bihin aku djaton harap mitä baum tinai, tapi itäm, toh Hatalla djari manjoho aku mitä anakm kea.

12. Tä Josep magah äwen duä blua bara helat paie, tuntang iä sontop sampai petak intu baue.

13. Palus Josep manduan äwen duä tä, matoh Epraim hila gantaue, tandipah lengän Israel idjä sambile, tinai Manasse hila sambile, tandipah lengän Israel idjä gantaue, palus iä magah äwen duä tä manggapi iä.

14. Tapi Israel mandjudju lengäe gantaue, mandanan tä hong takolok Epraim, alo iä idjä tabela, tinai lengäe sambile indanae hong takolok Manasse; tantai iä mingkes lengäe kalotä, alo Manasse idjä bakas.

15. Tuntang iä mamberkat Josep, koae: Hatalla, idjä tatoku Abraham tuntang Isaak djari manandjong intu baue, Hatalla idjä djari manganggulo aku bara andauku inakan, palus sampai andau toh;

16. Malaikat idjä djari maliwus aku bara karä talo papa, käläh iä mamberkat anak duä toh, mangat huang iä arangku leket, tuntang aran tatoku Abraham dengan Isaak, tinai mangat äwen duä toh ingapal hong petak, mandjadi kilau lauk karäe.

17. Amon Josep mitä, bapae mandanan lengäe gantaue hong takolok Epraim, iä djaton mangilak tä; palus iä ngagalan lengän bapae bara penda, handak mambete bara takolok Epraim akan takolok Manasse.

18. Koan Josep dengan bapae: Æla kalotä, apang, krana iä toh idjä bakas; danan lengäm gantaum hundjun takolok djetoh.

19. Tapi bapae djaton maku, koae: Tawangku, anak, tawangku bewäi; iä toh karäh mandjadi akan hamputan olo kea, iä kea karäh hai; tapi andie karäh hai haream bara iä, tuntang panakan andie akan hamputan olo idjä paham bakapal.

20. Tumon tä iä mamberkat äwen duä intu andau tä, koae: Djaka olo Israel handak mamberkat olon, maka aughe karäh tumon toh: käläh Hatalla mingkes ikau kilau Epraim äwen duä Manasse. Djadi iä manambakas Epraim, manangkalau Manasse.

21. Limbah tä koan Israel dengan Josep: Itäm, jaku matäi; tapi Hatalla karäh hindjä keton, tuntang iä karäh mimbit keton buli akan tanah tato keton.

22. Aku djari manenga akam, malabien bara akan karä paharim, idjä kabagi tanah, idjä djari induangku bara lengän olo Amori, hapan padangku tuntang panahku.

BAGI 49.

I. Jakob manudjum, masanan kadjarian karä hamputan panakae. II. Iä mametäh anake tahiu pampatäie; iä matäi.

I. — 1. Limbah tä Jakob mangahau karä anake idjä hatuä, sambil hamauh dengan äwen: Pumpopumpong keton, aku handak masuman akan keton kadjarian keton dapit. — (5. *Mos.* 33, 1.)

2. Kantoh, hining! keton anak Jakob; hining augh Israel, bapa keton!

3. Ruben, ikau anakku idjä bakas, ikau äka kwasangku, tamparan kaabasku, huang horumat huang kwasa ikau idjä mambatang.

4. Tapi ikau djari paham karajapm, tuntang horumatm djari nihau surut kilau danum! äla ikau idjä mambatang hindai; krana ikau djari lompat sasuron bapam; tä ikau djari mangihal tä awim lompat hetä. — (35, 22.)

5. Simeon dengan Lewi hampahari toto, tirok gawie kilau ganggaman kagagah.

6. Hambaruangku äla tamput tirok ai, horumat ajungku äla hindjä, metoh iä hapumpong; krana huang kasangite iä djari mampatäi olo hatuä, huang karajape iä djari manedjep takir sapi. — (34, 25.)

7. Tarasapa kalaite, basa djetä pahalau karas, tuntang kasangite, basa djetä manähem; aku handak mambilang iä marak Jakob, tuntang handak mamisah iä marak Israel. — (*Jos.* 19, 1.)

8. Juda, ikau iä! ikau indu inara karä paharim! lengäm käräh mahenjek tekok karä musohm, karä anak bapam akan sontop intu ikau.

9. Juda kilau anak singa; ikau djari hai awi talo rampas, o anakku; iä mandjungkang, mahukup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mohah iä?

10. Sokah radja djaton akan haiang bara Juda, djaton kea balentas olo idjä marentah bara bentok ham-

putae, sampai dumah Silo tä; (*Idjä Panjalamat;*) tä sakarä utus olo karäh mamenda iä tä. — (*Jes.* 11, 1.)

11. Anak hadjarae ilawake intu batang anggor, anak kalidaie intu batang anggor idjä kapala bahalap; iä mampukan pakaiae hong anggor, klambi padjang ai imupoke intu djohon bua anggor.

12. Matae mantining awi anggor, kasingae baputi awi djohontusun meto.

13. Sebulon karäh melai intu saran tasik, äka banama balaboh iä mondok, iä manantikas sampai Sidon. — (*Jos.* 19, 10.)

14. Isaskar kilau kalidai idjä batekang tolange, iä menter intu helat krambang meto.

15. Kasanang inahae mangat; iä mitä tanahe bahalap; tä iä maniling bahae akan tanggongan, palus iä mamenda olo, manahor asil.

16. Hamputae karäh imbudjur Dan, iä sama dengan hamputan Israel awang beken. — (*Hak.* 13, 25.)

17. Kilau handipä intu saran djalan, tumon tä Dan; kilau handjaliwan intu saran pelek, idjä manotok takir hadjaran, sampai idjä mukonge lawo patengak.

18. Salamat ajum iendähku, o Jehowa!

19. Idjä Gad tä, kawan olo klahi karäh maroboh iä, tapi iä karäh manggian olo tä tinai.

20. Bara Aser dumah tepong idjä bahalap, iä karäh manenga balut radja.

21. Naptali kilau badjang idjä balias, iä batang kotak bahalap. — (*Hak.* 5, 1.)

22. Kilau batangkaju, kalotä Josep, kilau uponbua hong lowangdanum; karä edae mangadjang pagar batu.

23. Alo olo pamanah marahas iä, malekas panahe mawi iä, manjingi iä:

24. Tapi panah ajue magon njampiti, lokap lengäe haradjur gantjang awi lengän Idjä Abas tä hong Jakob, awi Sakatik, Batukarang ain Israel tä.

25. Awi Hatallan bapam ikau indohop, awi Idjä djaton tikas kwasae tä ikau imberkat, dengan berkat langit bara ngambo, dengan berkat kandalem bara liwa, dengan berkat tusu tuntang parnakan.

26. Berkat bapam manangkalau berkat tatoku, djetä palus sampai salamat intu bukit awang katatahi tä; berkat tä akan mohon hundjun takolok Josep, intu lingkau ai idjä imprasih marak karä paharie.

27. Benjamin kilau harimaung idjä panangkarap; handjewu iä kuman talo irampase, halemäi iä mambagi pangulihe. — (*Hak.* 20, 25.)

28. Djetä karä hamputan Israel idjä duäwalas, tuntang tumon tä bapae djari hakotak dengae, metoh iä mamberkat äwen tä; akan genep biti inengae berkat habaris.

II. — 29. Limbah tä iä mametäh äwen, sambil hamauh dengae: Jaku toh ingampeleng dengan tato hiangku; kubur aku intu äka kubur tatoku, huang lowang, idjä hong tanan Epron, olo Het.

30. Huang lowang tä, idjä hong tana Maghpela ,idjä tandipah Mamre, hong tanah Kanaan, idjä djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, indu äka kubur ungkupe. — (23, 16.)

31. Hetä olo djari mangubur Abraham, tuntang sawae Sarah; hetä kea Isaak djari ingubur, tuntang sawae Rebeka; hetä aku kea djari mangubur Lea.

32. Tana tä, tuntang lowang idjä hetä, djari imili bara olo Het.
33. Metoh Jakob djari mampalepah augh petähe dengan karä anake, tä iä mantudjuh paie huang sasuro, palus mahotus; iä ingampeleng dengan tato hiange.

BAGI 50.

I. Jakob ingubur. II. Paharin Josep blaku asi sindä tinai intu Josep. III. Josep matäi.

I.—1. Tä Josep lawo mahukup intu baun bapae, tuntang manangis haiak manjium iä.
2. Palus iä manjoho karä tabit, baris olo ajue, mangasai hantun bapae hapan talo mangat ewaue; maka tabit tä mangasai hantun Israel.
3. Sampai äpat pulu andau katahie iä mangasai hantu tä, krana djetä puna tikas katahin olo mangasai hantun olo. Maka olo Misir manatum iä udju pulu andau katahie.
4. Amon karä andau panatum olo djari sukup, maka Josep hakotak dengan olo human Parao, koae: Djaka aku toh djari supa asi intu baun keton, sanan aughku intu pinding Parao, koan keton:
5. Apangku djari manjoho aku sumpah, koae: itäm, aku matäi; kubur aku huang kuburku, idjä djari inatapku hong tanah Kanaan. Toh, käläh soho aku hagoet, mangat mangubur apangku; limbah tä aku handak buli tinai.
6. Koan Parao: Lius bewäi, kubur bapam, tumon sumpahm dengae.
7. Tä Josep hagoet, mangat mangubur bapae; tinai karä olo ain Parao mampahaiak iä, karä mantir humae, tuntang karä mantir tanah Misir.
8. Tinai karä olo human Josep, tuntang karä paharie, tuntang karä olo human liau bapae; baja anake awang tabela, tinai karä tabirie sapie bewäi ilihie hong tanah Gosen.
9. Arä kareta, tinai arä olo idjä hapan hadjaran omba kea, sampai karäan karäe äwen tä.
10. Amon äwen tä sampai Atad, äka mihik, idjä hila dipah Jordan, maka iä manatum tinai, tuntang hai tatume asiasi aughe; kudju Josep manatum bapae hetä.
11. Amon olo tanah tä, olo Kanani, mitä olo manatum intu Atad, äka mihik, koae: Lalehan tatum olo Misir hetä! Tagal tä olo manggarä kaleka tä Abel-Misraim, (*tatum olo Misir*,) idjä hila dipah Jordan.
12. Maka karä anak Jakob malalus tumon petäh liau bapae.
13. Krana äwen magah hantue akan tanah Kanaan, palus mangubur iä huang lowang intu tana Maghpela, idjä djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, akan äka kubur ungkupe, idjä tandipah Mamre.
14. Limbah iä djari mangubur bapae, maka Josep buli tinai akan Misir, iä tuntang karä paharie, tuntang olo handiai, idjä djari hagoet haiak dengae, omba mangubur bapae.
II.—15. Maka amon karä paharin Josep mitä bapae djari matäi, koae: Mikäh Josep karäh basingi ita; toto iä handak mamaläh karä kapapan gawin ita dengae.
16. Tagal tä äwen tä manjoho olo masuman akan Josep: Bapam djari mametäh ikäi, helo bara iä matäi, koae:

17. Kakai augh keton dengan Josep dapit: ampun kasalan paharim, ampun dosae, tuntang karä talo papa, idjä djari iawie dengam. Toh käläh ampun kasalan ikäi, idjä manempo Hatallan liau bapam. Maka Josep manangis, amon olo masuman tä akae.
18. Limbah tä bitin karä paharie kea manalih, mahingkep intu baue, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh uras rewarm.
19. Maka koan Josep dengan äwen: Æla keton mikäh; krana jaku mamenda Hatalla.
20. Toto pikir keton bihin handak mamapa aku, tapi Hatalla djari mules mampahalap djetä, mangat iä mahaga olo arä, kilau djari bakarinah intu andau toh.
21. Tagal tä, äla keton mikäh; aku handak mahaga keton tuntang karä anak keton. Kalotä iä mampangat äwen tä, sambil hakotak tumon atäie.
III. — 22. Maka Josep melai huang tanah Misir, tuntang karä olo ungkup human liau bapae; Josep belom sampai saratus sapulu njelo umure.
23. Josep belom hantelo mäso, mäso panakan Epraim; tinai anak Maghir, Maghir anak Manasse, inakan huang sapangkun Josep kea.
24. Maka Josep hamauh dengan karä paharie: Jaku lius matäi; tapi toto, Hatalla karäh mananggoh keton, sambil magah keton bara tanah toh akan tanah, idjä tuntang sumpahe djari indjandjie akan Abraham, Isaak tuntang Jakob. — (15, 18.)
25. Tinai Josep manjoho anak Israel sumpah, koae: Toto haliai, Hatalla karäh mananggoh keton, tä maka keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (2. *Mos.* 13, 19. *Jos.* 24, 32.)
26. Maka Josep matäi, amon iä djari saratus sapulu njelo umure; tuntang olo mangasai iä, mingkes iä intu kakurong hong tanah Misir.

SURAT MOSES IDJÆ DUÆ, IDJÆ BAGARÆ

EKSODUS.

(PAMPLUA.)

BAGI 1.

Olo Israel indjakä hong tanah Misir.

1. Djetoh aran karä ana Israel, idjä tamä tanah Misir haiak dengan Jakob; äwen tä tamä hetä, genep biti tuntang olo humae. — (1 *Mos.* 46, 8.)
2. Ruben, Simeon, Lewi, Juda;
3. Isaskar, Sebulon, Benjamin;
4. Dan, Naptali, Gad, Aser.
5. Karä olo panakan Jakob udju pulu biti. Tapi Josep djari helo hong Misir.
6. Djadi, limbah Josep djari

matäi, tuntang karä paharie, tuntang hapus pangereng djetä:
7. Tä maka olo Israel manak, dahangdahanga karäe, sasar bakapal tuntang abas haliai, sampai iä manjuang salepah tanah tä.
8. Katika tä aton lembut radja taheta marentah tanah Misir, idjä djaton djari katawan Josep.
9. Iä tä hamauh dengan olo ajue: Itä keton, utus olo Israel djari arä, iä abas bara ita.
10. Has, ita mawi iä hapan akal, belä olo tä dahangmandahang hantä; äwe katawan, paribasa dapit lembut klahi, suro olo tä omba asang, mangalahi ita, palus blua bara tanah ita.
11. Tä iä mangkat arä mandur mahundjun olo tä, mangat mandur tä mahenjek olo tä hapan karä ampin gawi babehat; krana katika tä olo mamangun lewu akan Parao, Pitom tuntang Raemses, äkae mina karä panataue.
12. Tapi paham olo tä ihenjek, paham haream iä ingapal, dahangmandahang, sampai olo Misir mikäh olo Israel.
13. Maka paham katulas olo Misir hadjadjuan olo Israel mangkat gawie.
14. Iä mamait pambelom olo tä awi paham kapähän gawie, manimbok, mawi batubata, bagawi hong tana, tinai arä ampin gawi beken hindai imuate intu olo tä tuntang katulase.
15. Tinai radja Misir hakotak dengan bidan baris olo Ibrani, (aran idjä Sipra, idjä Pua arae,)
16. Sambil mametäh äwen: Amon keton mandohop bawin olo Ibrani luas, tuntang keton mitä iä manak hatuä, patäi anake tä, tapi amon iä manak bawi, naughe anake tä belom.
17. Tapi bidan tä mikäh Hatalla, djaton iä manumon petäh radja Misir, tapi iä mambelom anak awang hatuä.
18. Tä radja Misir mangahau bidan, sambil hamauh dengae: Buhen gawin keton kalotä? buhen keton mambelom anake awang hatuä?
19. Koan bidan dengan Parao: Basa bawin olo Ibrani djaton kilau bawin olo Misir; iä brigas, murah manak; helo bara bidan sampai iä, äwen tä djari luas.
20. Tagal tä Hatalla mamberkat bidan tä. Djadi utus olo tä dahangmandahang, mandjadi bakapal haliai.
21. Djadi, basa bidan tä mikäh Hatalla, Hatalla mampatuah human olo tä.
22. Tä Parao manjoho karä olo ajue, koae: Sakarä anak hatuä, idjä inakan olo Ibrani, tarik akan batangdanum, tapi awang bawi naughe belom.

BAGI 2.

I. Moses inakan indue, tuntang iä imbelom putir, anak Parao. II. Iä hadari bara Misir. III. Iä melai hong tanah Midian.

I.—1. Maka aton olo hatuä, bara hamputan Lewi, iä masawä olo bawi hamputan Lewi kea.
2. Olo bawi tä batihi, manak hatuä; amon iä mitä anake tä bakena ampie, maka iä manjahokan anake telo bulan katahie.
3. Tapi amon iä djaton tau manjahokan anake hindai, tä iä mandarä kapek garising, manjapu tä buabuah, mampeter anake huange, balalu mandak kapek tä marak rampiang saran batangdanum.

4. Maka betaue mendeng bara kedjau, mangat mitä ampin kadjariae. — (15, 20.)
5. Tä putir anak Parao mohon, handak mandoi huang batangdanum, tuntang karä budjang bawi, idjä manjang iä, aton manandjong intu saran danum. Sana iä mitä kapek marak rampiang, iä manjoho reware bawi manduae.
6. Amon iä mukäi kapek tä, palus iä mitä anak awau, itä! awau tä manangis. Maka iä paham angat asie dengae, sambil hamauh: Toto iä toh anak olo Ibrani.
7. Tä koan betau awau tä dengan anak Parao idjä bawi: Maku ikau manjoho aku lius, mangahau bawin olo Ibrani akan ajange, idjä mampatusu awau toh akam?
8. Koan anak Parao dengae: Lius bewäi. Palus anak bawi tä hagoet, mangahau indu awau tä.
9. Tä koan anak Parao dengae: Duan awau toh, patusu iä akangku, jaku handak mupah ikau. Maka olo bawi tä manduan awaue, mampatusu iä.
10. Amon anak tä djari hai, indue magah iä akan anak Parao; iä tä mangkat anak tä akan anake; tuntang manggarä arae Moses, (*Idjä ihanggot,*) krana koae: Jaku djari mahanggot iä bara danum.
II. — 11. Djadi, metoh Moses djari bakas, iä hagoet madja kolae; tä iä mitä kapähän olo tä; tinai kanatek tä iä mitä, olo Misir mamukul idjä biti kolae, olo Ibrani tä. — (*Pang. Ras.* 7, 23. *Ibran.* 11, 24.)
12. Tä iä bilikbalingau akan hetähetä; amon iä mitä olo djaton, maka iä mampatäi olo Misir tä, mangalian iä huang baras.
13. Maka aton andaue iä madja tinai, tä iä mitä olo Ibrani duä biti haklahi sama arepe; palus iä hamauh dengan idjä sala: Buhen ikau mamukul kolam?
14. Tombah iä tä: Æwe djari mangkat ikau akan kapalan ikäi, idjä akan mambudjur ikäi? Handak ikau mampatäi aku kea, kilau ikau djari mampatäi olo Misir tä? Maka Moses mikäh, koae: Toto gawi tä djari tawan olo.
15. Djadi, amon Parao mahining gawie tä, iä manggau Moses, handak mampatäi iä. Tapi Moses hadari bara baun Parao, palus melai intu tanah Midian, tokep kalin danum.
III. — 16. Maka imam hong tanah Midian aton bara anak bawi, udju biti. Æwen tä dumah, handak masip, iä manjuang dulang, handak mampihop kawan meton bapae.
17. Tä karä sakatik dumah, manggian äwen bara hetä; tapi Moses mendeng, milang äwen tä, tuntang mampihop kawan metoe.
18. Djadi, amon äwen buli bapae, Reguel, koan bapae dengae: Lalehan kakadjeng keton buli andau toh.
19. Koan äwen: Aton olo Misir maliwus ikäi bara lengän karä sakatik tä, tuntang iä djari masip akan ikäi, mampihop kawan meto.
20. Tä iä hamauh dengan anake idjä bawi: Kwe olo tä? buhen keton djari manjoho iä hagoet? kahau iä, mangat iä omba kuman dengan ita.
21. Maka Moses balalu pahias melai dengan olo tä; tuntang olo tä manenga akan Moses Sipora, anake idjä bawi, indu sawae.
22. Iä tä manak hatuä, tuntang Moses manggarä arae Gerson, (*olo tamuäi,*) krana koae: Aku toh olo tamuäi hong tanah olo beken.

23. Djadi tahi rahian, limbah radja Misir djari matäi, olo Israel mungulı, sambil mambawai tagal kabehat karä gawie, tuntang augh bawaie tagal kapaham gawie tä njalumbo sampai Hatalla.
24. Tuntang Hatalla manarima augh bawaie; Hatalla manahiu djandjie, idjä djari inampae akan Abraham, Isaak tuntang Jakob.
25. Hatalla manangkilik olo Israel, Hatalla masi iä.

BAGI 3.

I. Hatalla manjoho Moses maliwus olo Israel. II. Moses bakulas atäie.

I. — 1. Maka Moses manjakatik kawan meton empoe Jetro, imam hong Midian tä, palus iä mimbit kawan tä kedjau akan padang lombah, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.
2. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akae huang njalan apui marak pulau duhi. Iä mitä, pulau duhi tä manjala, tapi djaton maku bakähu.
3. Tä koan Moses: Käläh jaku akan hetä, manjengok talo hai tä, buhen pulau duhi tä djaton maku bakähu.
4. Amon Hatalla mitä iä manggapi, handak manjengoke, maka Hatalla mantehau iä bara bentok pulau duhi, koae: Moses, Moses! Tombah iä: Itäm, toh jaku.
5. Maka koae: Æla ikau kanaha manggapi, engkak sarumpahm bara paim, krana äkam mendeng puna kaleka brasih.
6. Tinai koae: Jaku toh Hatallan bapam, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob. Tä Moses mangop baue, krana iä mikäh manampajah Hatalla.
7. Maka Jehowa hamauh: Aku djari mitä buabuah kadjakän utus olo ajungku hong tanah Misir, tuntang aku djari mahining augh tarahinge tagal olo, idjä mangapähä iä.
8. Aku djari mohon, handak maliwus iä bara lengän olo Misir, balalu magah iä blua bara tanah tä, akan tanah bahalap idjä lombah, akan tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu, akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, tuntang olo Jebusi.
9. Itäm, augh bawai olo Israel djari sampai aku, tinai aku djari mitä karä katulas, idjä hapan olo Misir mararat iä.
10. Awi tä lius ikau, aku manjoho ikau manalih Parao, mangat ikau mamplua utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir.
II. — 11. Tä koan Moses dengan Hatalla: Æwe aku, sampai aku akan mananggoh Parao, sampai aku mamplua olo Israel bara Misir?
12. Maka koan Hatalla: Aku toto handak mampahaiak ikau. Djetoh indu katae akam, jaku djari manjoho ikau: limbah ikau djari mamplua utus olo tä bara Misir, maka keton karäh sombajang intu Hatalla hong bukit toh.
13. Tä koan Moses dengan Hatalla: Itäm, amon aku mananggoh olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hatallan tato keton djari manjoho aku mananggoh keton; tuntang amon olo tä misek aku: äwe kea arae? maka kilen aughku tinai dengan olo tä?
14. Maka Hatalla hamauh dengan Moses: Tonggal Aku Idjä Aton. Tinai koae: Kakai koam dengan

olo Israel: Idjä Aton tä, iä djari manjoho aku mananggoh keton. — (*Pangar.* 1, 8.)

15. Tinai koan Hatalla dengan Moses: Kakai koam dengan olo Israel: Jehowa, Hatallan tato keton, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob djari manjoho aku mananggoh keton: djetoh arangku palus katatahi, girirmang-girir olo akan mingat aku hapan aran tä.

16. Lius ikau, pumpong karä bakas olo Israel, palus hamauh dengae: Jehowa, Hatallan tato keton, djari mamprahan arepe akangku, Hatallan Abraham, Isaak, Jakob, tuntang iä djari hamauh dengangku: aku djari manangkilik keton, tuntang djari mitä perkaran keton hong tanah Misir.

17. Tagal tä koangku: aku handak mindah keton bara kadjakän keton hong tanah Misir akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, akan tanah tä, idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu.

18. Maka olo tä karäh manarima aughm, limbah tä ikau haiak karä bakas ols Israel akan mananggoh radja Misir, palus keton akan hamauh dengae: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjupa ikäi; ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong katelo, mangat ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi.

19. Tapi tawangku, radja Misir djaton karäh malapas keton, djaka dia awi lengä idjä abas.

20. Krana aku handak manantadjok lengängku, mantakan tanah Misir hapan arä ampin talo heran, idjä handak iawiku hetä. Limbah tä iä karäh manjoho keton hagoet.

21. Tuntang aku handak masi utus olo toh intu matan olo Misir, mangat amon keton hagoet, keton djaton akan hagoet boang.

22. Malainkan genep olo bawi baris keton akan blaku djawet salaka, bulau, pakaian intu bawin olo Misir, idjä hindjä lewu atawa hindjä huma dengae; karä ramo tä keton akan mandjuluke akan anak keton, hatuä bawi, palus manampute bara olo Misir. — (1 *Mos.* 15, 14.)

BAGI 4.

I. Moses bantus hantä atäie; Hatalla manenga kwasa akae mawi talo heran. II. Moses lius akan tanah Misir.

I. — 1. Tä tombah Moses, koae: Itäm, olo tä djaton karäh pertjaja aku, djaton kea iä karäh manarima aughku; toto iä karäh hamauh: kwäka Jehowa djari mamprahan arepe akam.

2. Maka koan Jehowa dengae: Narai idjä intu lengäm? Koae: Sokah.

3. Koan Jehowa: Tarik tä akan petak. Tä Moses mantarike akan petak, palus sokah tä mandjadi handipä, sampai Moses hadari, mahakan iä.

4. Tä koan Hatalla dengan Moses: Djudju lengäm, singkap ikohe. Maka iä mandjudju lengäe manjingkape, balalu handipä tä mandjadi sokah tinai huang lengäe.

5. Djetä, koan Hatalla, mangat olo tä pertjaja, Jehowa, Hatallan tato hiange, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob, djari mamprahan arepe akam.

6. Tinai koan Jehowa dengae: Adjok lengäm hong usok klambim.

Maka iä madjok lengäe hong usok klambie. Limbah tä iä mandjidjite tinai, itä! lengäe basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

7. Maka koan Jehowa: Adjok lengäm hong usok klambim tinai. Tä iä halalian lengäe hong usok klambie tinai, maka amon iä mandjidjit tä tinai, itä! djetä bahalap haluli, kilau isie beken kea.

8. Koan Hatalla: Djaka olo tä djaton maku pertjaja ikau, tuntang djaton maku mahining aughm awi kata idjä solake tä, mikäh iä maku pertjaja aughm awi kata duä tä.

9. Tapi djaka iä djaton maku pertjaja awi kata duäduä mahin dia kea: tä, duan danum bara batangdanum, tusuh tä hong petak, balalu danum tä, idjä djari induam bara batangdanum, karäh malik mandjadi daha hong petak.

10. Tä koan Moses dengan Jehowa: Joh Tuhan, bara solake jaku puna djaton rentas aughku, alo toh mahin dia kea, haiak ikau hakotak dengan rewarm; krana jaku babehat idjangku, batekang djelangku.

11. Maka Jehowa hamauh dengae: Æwe idjä manampa totok olo? atawa äwe idjä manampa olo bisu, olo badengen, olo marenang, olo babutä? dia djaka aku, Jehowa, iä tä?

12. Toh, lius ikau, aku handak madjar njamam, aku handak madjar ikau augh idjä akan ingotakm. — (*Matt.* 10, 19.)

13. Tapi koae: Joh Tuhan, soho olo beken bewäi, brangai idjä äka kahandakm.

14. Tä Jehowa malait Moses, sambil hamauh dengae: Djaton Aaron, olo Lewi tä, paharim idjä kalambutan? tawangku, iä tä olo rentas kotake. Itäm, iä hagoet manambang ikau, amon iä mitä ikau, iä karäh handjak atäie.

15. Maka ikau akan hakotak dengae, mingkes karä augh intu njamae; tinai aku handak mampahaiak njamam tuntang njamae, haiak madjar keton talo, awang patut iawi keton.

16. Iä akan hakotak dengan olo arä indu gantim; iä akan indu njamam, tuntang ikau akan indu hatallae.

17. Toh, imbit sokahm, idjä intu lengäm, hapan tä ikau akan mawi karä kata heran tä.

II.—18. Tä Moses hagoet, buli empoe Jetro tinai, sambil hamauh dengae: Soho aku lius, mangat aku buli karä kolangku, idjä hong tanah Misir, manjengok ampin pambelome. Koan Jetro dengan Moses: Lius bewäi dengan salamat.

19. Tinai koan Jehowa dengan Moses hong tanah Midian: Lius bewäi, buli Misir, krana karä olo tä djari lepah matäi, idjä djari mangatah tahasengm.

20. Tä Moses manduan sawae, tuntang anake hatuä duäduä, mampondok iä hundjun kalidai, balalu buli tanah Misir tinai, sambil mimbit sokah Hatalla tä huang lengäe.

21. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Amon ikau djari buli Misir, ingaingat, lalus intu baun Parao karä tolo heran tä, idjä djari inengaku intu lengäm; tapi aku handak manekang atäie, nakara iä mangahana utus olo tä hagoet.

22. Tä ikau akan hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: utus olo Israel toh puna anakku, anakku idjä bakas.

23. Toh aku marentah ikau, soho anakku hagoet, mangat iä somba-

jang intu aku. Djaka ikau mangahana iä, maka aku handak mampatäi anakm idjä bakas.
24. Djadi, benteng djalanae, intu kalekae bara malem, Jehowa hasupa dengae, handak mampatäi iä.
25. Tä Sipora manduan lading, manjunat kulop anake, mantarik tä darah paie, koae: Toto, bakalbanandaha ikau akangku.
26. Tä Hatalla malapas iä. Maka aughe idjä "bakalbanan-daha," djetä tagal sunat tä.
27. Maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Lius, tambang Moses hong padang. Palus iä hagoet, manjupa iä hong bukit Hatalla, tuntang manjium iä.
28. Maka Moses manjarita akan Aaron karä augh sohon Jehowa dengae, tuntang karä kata heran tä, idjä djari imetähe malaluse.
29. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet, mamumpong karä bakas olo Israel.
30. Tä Aaron manutor akan äwen karä augh, idjä djari insanan Hatalla akan Moses, tinai Moses mawi kata heran tä intu baun olo arä.
31. Maka olo arä pertjaja; amon iä mahining, Jehowa djari mananggoh olo Israel, tuntang djari manahiu kapähäe, palus olo arä sontop, manjembah Hatalla.

BAGI 5.

I. Moses ingabelä Parao. II. Olo Israel paham haream ingapähä. III. Æwen manjala Moses; Moses blaku dohop intu Hatalla.

I. — 1. Limbah tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, sambil hamauh dengae: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: soho utus olo ajungku hagoet, mangat iä mawi pesta akangku hong padang.
2. Tapi tombah Parao: Æwe Jehowa tä, idjä akan inumongku aughe, sampai manjoho olo Israel hagoet? Aku djaton kasene Jehowa tä, dia kea aku maku malapas olo Israel.
3. Maka koan äwen: Hatallan olo Ibrani djari manjupa ikäi, tä ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong katelo, mangat maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi, belä iä hararepan ikäi dengan peres, atawa dengan padang.
4. Tä koan radja Misir dengan äwen duä tä: Keton, Moses keton duä Aaron, buhen keton mangkalu olo arä bagawi? Lius keton, takan gawin keton.
5. Tinai koan Parao: Itä, olo tä djari pahalau arä hong tanah, tinai keton handak mimbit iä malajan bagawi?
II. — 6. Tagal tä, palus andau tä kea Parao manjoho karä kapala gawi, tuntang karä mandur ain kapala tä, koae:
7. Æla keton manenga tampilai tinai akan olo tä, kilau bihin, hapae mambalut petak bata, soho iä kabuate lius, manampunan tampilai.
8. Tapi karä batubata, tumon djari inampa olo tä bihin, keton magon akan hadjadjuan tawan aton intu iä, äla manapas karäe; krana olo tä mangarau, undanganding bewäi, tagal tä iä hai njamae, koae: ikäi handak maluput parapah intu Hatallan ikäi.
9. Dahang gawin olo tä, mangat iä ombet belaie, leka iä djaton maku mindiminding tinai akan augh tandjaro.
10. Tä karä kapala gawi tuntang

mandur ajue hagoet, hakotak dengan olo arä, koae: Kalotoh augh Parao: aku djaton maku manenga tampilai hindai akan keton.
11. Lius bitin keton bewäi gau tampilai, brangai kaleka keton sondaue, tapi gawin keton djaton olih tapas.
12. Tä olo Israel bilangbalangan hong salepah tanah Misir, uka manampunan tampilai djurang.
13. Maka kapala gawi tä mahenjek olo tä, koae: Has, palepah bagin gawin keton, genegenep andau, kilau pesan aton tampilai kea.
14. Tuntang karä mandur olo Israel, idjä djari iangkat kapala gawi ain Parao, paham imukul, tinai olo hamauh dengae: Buhen andau toh keton djaton djari mampalepah karä batubata, tumon tukas gawin keton, sama kilau bihin?
15. Tagal tä karä mandur olo Israel mananggoh Parao, mambawai intu iä, koae: Buhen ikau mawi ikäi, rewarm, tumon toh?
16. Olo djaton manenga tampilai akan rewarm tinai, tapi koae mawi ikäi: tampa hantä keton karä batubata, kilau tukase bihin kea. Itäm, ikäi, rewarm, paham imukul olo, tapi olo ajum idjä äka kasala.
17. Maka koae: Keton ngarau, keton ngarau bewäi; tagal tä koan keton: ikäi handak hagoet, maluput parapah intu Jehowa.
18. Takan keton, angkat gawin keton; tampilai olo djaton akan manengae akan keton, tapi karä batubata idja tumon tukas bihin, keton akan manengae hantä.
III.—19. Tä karä mandur olo Israel mangkemä perkarae paham papa, basa olo marentah iä: Karä batubata, tukas gawin keton genep andau, djaton olih tapas.
20. Amon äwen hasupa dengan Moses äwen duä Aaron, idjä mendäh iä blua bara äka Parao:
21. Tä äwen hamauh dengan äwen duä: Käläh Jehowa manampajah keton, sambil mamaläh gawin keton, basa keton djari mampabewau ikäi intu Parao, tuntang intu karä olo ajue, tinai keton djari manenga padang intu lengäe, uka iä mampatài ikäi.
22. Tä Moses mananggoh Jehowa, koae: Joh Tuhan, buhen ikau kalotoh mamapa utus olo toh? buhen ikau djari manjoho aku akan toh?
23. Krana bara andauku djari manaharep Parao, tuntang djari hakotak dengae hapan aram, iä paham haream mangapähä olo toh; kwe äka ikau djari maliwus utus olo ajum?

BAGI 6.

I. Sindä tinai Hatalla manjoho Moses; iä mawi djandji akae. II. Horoe utus Moses.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Toh ikau karäh mitä ampin gawingku dengan Parao. Krana iawi lengä idjä abas iä akan indu malapas olo toh, toto, iawi lengä idjä abas iä akan mandjudju, manggian olo toh haream bara tanahe.
2. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, sambil hamauh dengae: Jaku toh Jehowa. Akan Abraham, Isaak tuntang Jakob aku djari masuman arepku El Saddai, (*Hatalla idjä djaton tikas kwasae,*) tapi arangku Jehowa (*Idjä Tonggal Aton, Idjä Toto*) hindai djari tulus intu äwen tä.
3. Tinai aku djari mampendeng

djandjingku akan äwen tä, handak manenga akae tanah Kanaan, idjä äkae djari namuäi. — (1 *Mos.*17,8.)

4. Tinai aku djari mahining augh tarahing olo Israel, idjä ihenjek olo Misir, tuntang aku djari mingat djandjingku.

5. Tagal tä, suman akan olo Israel: jaku toh Jehowa, aku handak maliwus keton bara puat olo Misir, palus handak malapas keton bara kabehat gawie, aku handak maliwus keton awiku mandjudju lengängku, awi hukum awang paham.

6. Tinai aku handak mangkat keton mandjadi utus olo ajungku, tuntang handak mandjadi Hatallan keton, tinai keton akan kasene, aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä malapas keton bara puat olo Misir.

7. Tuntang aku handak manamäan keton akan tanah, idjä djari indjandjiku tuntang sumpahku, handak manenga tä akan Abraham, Isaak tuntang Jakob; maka aku handak manenga tä indu joresan keton, jaku Jehowa.

8. Maka Moses masanan augh tä akan olo Israel; tapi olo tä djaton maku mahining augh Moses hindai awi kamanggahe tuntang kahetang atäie, awi kabehat gawie.

9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

10. Lius, hamauh dengan Parao, radja Misir, mangat iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

11. Tapi Moses hakotak intu baun Jehowa, koae: Itäm, olo Israel mahin dia maku manarima aku: kilen tinai Parao akan masi aughku? tinai jaku djaton bahari totok biwihku.

12. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, manjoho iä masanan petähe akan olo Israel, tuntang akan Parao, radja Misir, mangat äwen duä tä mimbit olo Israel bara Misir.

II. — 13. Djetoh karä kapala hong karä ungkup hamputae, hong panakan karä tatoe: Ruben, anak Israel idjä bakas, manak Hanogh, Pallu, Hesron, Karmi; djetä karä ungkup hamputan Ruben. — (1 *Mos.* 46, 9.)

14. Tinai anak Simeon tä: Jemuel, Jamin, Ohad, Jaghin, Sohar, tinai Saul, anak bawin olo Kanani; djetä karä ungkup Simeon.

15. Maka djetoh aran karä anak Lewi, tumon ungkupe: Gerson, Kahat, Merari. Karä njelon umur Lewi djari saratus telo pulu udju njelo.

16. Anak Gerson, tumon ungkupe, djetä Libni äwen duä Simei.

17. Tinai karä anak Kahat tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel; karä njelon pambelom Kahat tä djari saratus telo pulu telo njelo.

18. Tinai anak Merari tä: Maheli äwen duä Musi; djetä karä ungkup Lewi, tumon panakae.

19. Maka Amram manduan akan indu sawae Joghebed, betaue idjä tato; iä tä manak akae Aaron tuntang Moses; maka karä njelon umur Amram djari saratus telo pulu udju njelo.

20. Tinai anak Ishar tä: Korah, Nepeg, Sighri.

21. Tinai anak Usiel tä: Misael, Elsapan, Sitri.

22. Maka Aaron manduan akan indu sawae Eliseba, anak Aminadab, betau Nahasson; iä tä manak akae Nadab, Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

23. Tinai anak Korah tä: Asir,

Elkana, Abiasap; djetä karä ungkup olo Korah.

24. Maka Eleasar, anak Aaron, manduan idjä biti bara karä anak Putiel akan indu sawae, iä tä manak Pinehas akae. Djetä kapalan karä olo bakas hong karä ungkup olo Lewi.

25. Iä tä Aaron tuntang Moses, idjä injoho Jehowa, koae: Imbit olo Israel blua bara tanah Misir, tuntang karä kawae.

26. Æwen duä tä idjä hakotak dengan Parao, radja Misir, mangat iä mimbit olo Israel bara tanah Misir, iä tä Moses äwen duä Aaron.

27. Djadi, kahum andau Jehowa hakotak dengan Moses hong Misir,

28. Koae dengae: Jaku toh Jehowa; suman akan Parao, radja Misir, talo handiai, idjä insumangku akam.

29. Tombah Moses intu baun Jehowa: Aku puna djaton bahari totok biwihku, kilen tinai Parao akan masi aughku?

BAGI 7.

I. Moses mawi kata heran intu baun Parao; Parao djaton paraba tä. II. Hukum idjä solake: danum mandjadi daha.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Itäm, aku djari mangkat ikau akan hatallan Parao, tuntang kakam Aaron akan mandjadi nabim. — (4,16.)

2. Ikau akan masanan talo handiai, idjä injohoku ikau, tinai kakam Aaron akan manjampai aughku tä akan Parao; nakara iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

3. Tapi aku handak manekang atäi Parao, tuntang handak mamparä katangku, talo heran ajungku hong Misir.

4. Parao djaton karäh manarima augh keton, tä aku handak manusang lengängku, mawi tanah Misir, palus magah karä kawangku, utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir, awi hukumku awang paham.

5. Tä olo Misir karäh kasene, aku toh Jehowa, kahum aku mandjudju lengängku mawi Misir, palus magah olo Israel bara marak olo tä.

6. Maka Moses äwen duä Aaron malalus petäh Jehowa dengae.

7. Moses djari hanja pulu njelo umure, tuntang Aaron hanja pulu telo njelo umure, metoh iä hakotak dengan Parao.

8. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

9. Djaka Parao hamauh dengan keton, koae: awi manantu arep keton sarohan Jehowa, hapan talo heran; tä ikau akan manjoho Aaron: duan sokahm, tarik tä hong petak intu baun Parao, mangat djetä mandjadi handipä. — (4, 2.)

10. Tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, tuntang mawie tumon sohon Jehowa; Aaron mantarik sokahe akan petak intu baun Parao, tuntang karä mantire, palus djetä mandjadi handipä.

11. Maka Parao mangahau karä olo pintar tuntang karä tabit; maka tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, hapan seher ai.

12. Krana genep biti olo tä mantarik sokahe, tuntang karä sokahe tä mandjadi handipä; tapi sokah Aaron manelen karä sokah äwen tä.

13. Tapi Parao manekang atäie, sampai djaton manumon augh äwen, tumon Hatalla djari masuman tä. — (3,19.)

II. — 14. Maka koan Jehowa dengan Moses: Atäi Parao magon batekang, iä mangahana utus olo tä hagoet.
15. Tanggoh Parao handjewu djewu; itäm, iä karäh manalih batangdanum, hetä awi manjupa iä intu saran danum, imbing sokah tä, idjä djari mandjadi handipä.
16. Palus ikau akan hamauh dengae: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjoho aku mananggoh ikau, masuman petähe akam: soho utus olo ajungku hagoet, nakara iä sombajang intu aku hong padang. Tapi palus sampai toh ikau djaton maku mahining.
17. Kakai augh Tuhan: toh kata, mangat ikau kasene, aku toh Jehowa: itäm, hapan sokahku toh, idjä intu lengängku, aku maripit danum batangdanum toh, palus djetä akan malik mandjadi daha.
18. Maka karä lauk hong batangdanum toh akan matäi, sampai batangdanum hanjer awie; sampai olo Misir badjilek mihop tä tinai.
19. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron: duan sokahm, tadjok lengäm manintu karä danum hong Misir, mawi karä batangdanum, karä sungäi, karä danau, karä talaga, nakara uras mandjadi daha hetä, tinai uras daha kea karäh aton hong hapus tanah Misir, hong karä otong, hong karä patäran.
20. Maka Moses äwen duä Aaron mawie tumon petäh Jehowa; iä manggatang sokahe, maripit danum idjä hong batangdanum, haiak gitan Parao tuntang karä mantire, balalu danum hong batangdanum tä lepah lingis malik mandjadi daha.
21. Karä lauk, idjä hetä, matäi lepah lomos, tinai batangdanum tä hanjer, sampai olo Misir djaton tau mihop danum batangdanum tä; baja uras daha bewäi hong hapus tanah Misir.
22. Maka karä tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, hapan seher ai, sampai Parao manekang atäie, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Hatalla.
23. Palus Parao mules, buli humae, djaton nalingä tä hong atäie.
24. Maka karä olo Misir mangali hetähetä hong saran batangdanum, manggau danum indu ihope; krana danum batangdanum tä iä djaton tau mihope.
25. Maka djetä sampai kudju kalotä, limbah Jehowa djari maripit batangdanum.

BAGI 8.

I. Hukum duä: barako. II. Hukum telo: njamok tuntang rangit. III. Hukum äpat: karä ampin talo pamepet.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Parao, sambil hamauh dengae: kakai augh Jehowa: soho utus olo ajungku hagoet, mangat iä sombajang intu aku.
2. Djaka ikau mangahana iä hagoet, itäm, aku handak mawi salepah tanahm hapan barako;
3. Sampai batangdanum karäh harier awi barako, idjä djakat, manggajar tamä humam, karongm, gegä sasurom kea; tinai djetä akan tamä human karä mantirm, tuntang human sakarä olo ajum, tamä tannur keton, tuntang kandarah äka keton mopet tepong.
4. Tinai karä barako tä karäh mukong bitim, bitin sakarä olo ajum, bitin karä mantirm.

5. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok lengäm tuntang sokahm, manintu karä batangdanum, karä sungäi, karä talaga, mangat barako djakat, mananjap salepah tanah Misir.
6. Tä Aaron manantadjok lengäe, manintu karä danum intu Misir, balalu aton djakat barako, mananjap salepah tanah Misir.
7. Maka karä tabit mawie tumon tä kea, hapan seher ai; iä manjoho barako djakat akan tanah Misir.
8. Tapi Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koae: Laku toto-toto intu Jehowa, mangat iä paterai barako tä bara aku tuntang karä olo ajungku, tä aku handak malapas olo tä, mangat iä maluput parapahe intu Jehowa.
9. Maka koan Moses dengan Parao: Horumat akam, tukas bewäi, prea aku akan blaku akam, tuntang akan karä mantirm, tinai akan sakarä olo ajum, mangat karä barako tä lomos matäi, terai mawi keton tuntang karä human keton, baja batisa intu batangdanum bewäi?
10. Koan Parao dengae: Djewu. Tombah iä: Djadi tumon aughm; mangat ikau katawan, dialo idjä biti kilau Jehowa, Hatallan ikäi.
11. Karä barako akan nihau bara ikau, tuntang bara karä humam, bara karä mantirm, tinai bara sakarä olo ajum; baja hong batangdanum bewäi tisae karäh melai.
12. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet bara baun Parao. Palus Moses mantehau, blaku intu Jehowa tagal barako tä, tumon augh djandjie dengan Parao.
13. Tä Jehowa malalus tumon djandjin Moses; karä barako tä idjä intu human olo, intu parantaran, intu tana uras matäi lepah lomos.
14. Olo manawon manunjok tä: maka tanah tä bewan awi hantue.
15. Tapi amon Parao mangkemä arepe rangkah tahasenge tinai, tä iä manekang atäie tinai, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin. — (3, 19.)
II. — 16. Koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok sokahm, häwes tunek petak, mangat djetä malik mandjadi njamok rangit hong hapus tanah Misir.
17. Æwen mawie tumon aughe tä; Aaron manantadjok lengäe tuntang sokahe, mahäwes tunek petak; palus lembut kutoh karä njamok rangit, mawi olon, mawi meto; karä tunek petak hapus tanah Misir lepah lingis malik, mandjadi njamok rangit.
18. Karä tabit tä kea hapan seher ai, handak mandjadian njamok, tapi iä djaton tau. Maka njamok tä paham mantakan olo tuntang meto.
19. Tä koan karä tabit dengan Parao: Djetoh tundjuk Hatalla. Tapi Parao mampalulang atäie, sampai iä djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin.
III. — 20. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius handjewu djewu, manjupa Parao, itäm, iä karäh manalih batangdanum; palus hamauh dengae: kakai prentah Jehowa: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombajang intu aku.
21. Krana djaka ikau djaton maku manjoho olo ajungku hagoet, itäm, tä aku handak manjoho karä ampin talo pamepet mawi ikau, karä mantirm, tuntang sakarä olo ajum, tamä karä humam, sampai karä human olo Misir kontep awi karä

ampin talo pamepet tä, tinai hapus tanah, äkae melai.

22. Tapi tanah Gosen, äka olo ajungku melai, aku handak mamatase intu andau tä, hetä talo pamepet tä djaton, mangat keton katawan, jaku Jehowa toto Tempon tanah toh.

23. Aku handak mingkes kalindong helat utus olo ajungku dengan olo ajum; maka andau djewu kata tä akan mandjari.

24. Maka Jehowa malalus aughe; kutoh karä ampin talo pamepet hakawan tamä, manjuang human Parao, tuntang human karä mantire, palus mananjap hapus tanah Misir, sampai tanah rusak awi talo tä.

25. Tä Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koae: Lius bewäi, luput parapah intu Hatallan keton hong tanah toh.

26. Tapi koan Moses: Djaton hakon ikäi tumon tä; paribasa ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, idjä kabelän olo Misir mampatäie: itäm, amon ikäi mampatäi meto tä akan parapah, idjä kabelän olo Misir mampatäie, djaton olo tä, haiak mitä tä, karäh mamanting batu mampatäi ikäi?

27. Soho ikäi hagoet akan padang barang tandjong katelo, mangat ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, tumon petähe intu ikäi.

28. Maka koan Parao: Aku handak manjoho keton hagoet, mangat keton maluput parapah intu Jehowa, Hatallan keton, hong padang, asal äla keton hagoet pahalau kedjau; laku totototo akangku.

29. Koan Moses: Itäm, aku toh hagoet bara baum, aku handak blaku totototo intu Jehowa, mangat karä ampin talo pamepet toh djewu akan nihau bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; asal Parao äla mamunga tinai, palus mangahana utus olo toh hagoet, maluput parapah intu Jehowa.

30. Tä Moses hagoet bara baun Parao, palus iä blaku totototo intu Jehowa.

31. Maka Jehowa manumon augh Moses, balalu paterai karä ampin talo pamepet tä bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; dialo idjä kongan mahin dia batisa.

32. Tapi Parao manekang atäie tingkat tä kea; iä djaton manjoho olo tä hagoet.

BAGI 9.

I. Hukum limä: peres mawi meto.
II. Hukum djahaweu: awäh mawi olon.
III. Hukum udju: udjan karangan.

I.—1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Parao, palus hamauh dengae: kakai augh Jehowa, Hatallam olo Ibrani: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombajang intu aku.

2. Krana djaka ikau djaton maku malapas olo tä, tuntang magon mangahana iä hindai:

3. Itäm, lengän Jehowa karäh mawi karä metom intu hapus tanahm, hapan peres paham, karä hadjaram, karä kalidaim, karä ontam, karä sapim, karä metom idjä korik.

4. Tapi Jehowa karäh mambaris karä meton olo Israel dengan karä meton olo Misir; nakara meton olo Israel djaton matäi, dialo idjä kongan mahin dia.

5. Tinai Jehowa manukas katikae, koae: Djewu Jehowa karäh malalus hukum tä hong tanah toh.
6. Maka andau tä kea Jehowa malalus hukum tä, sepsimpan meton olo Misir paham matäi; tapi idjä kongan mahin dia karä meton olo Israel matäi.
7. Parao manjoho olo manjengoke, itä! idjä kongan mahin dia bara karä meton olo Israel djari matäi. Tapi Parao manekang atäie, iä djaton malapas olo tä hagoet.
II. — 8. Tä koan Jehowa dengan Moses äwen duä Aaron: Akop sepu bara tannur, palus Moses akan maliambong tä, haiak gitan Parao.
9. Djetä akan manjepu salepah tanah Misir, malik mandjadi buhit awäh, mawi olon mawi meto.
10. Tä äwen duä tä makop sepu bara tannur, palus manaharep baun Parao, balalu Moses maliambong tä; palus lembut buhit awäh, mawi olon tuntang meto;
11. Sampai karä tabit tä mahin djaton kea tau mendeng intu baun Moses awi buhit awäh tä, krana awäh tä lembut mawi tabit tä, sama kilau karä olo Misir beken kea.
12. Tapi Jehowa manekang atäi Parao, leka iä djaton paraba augh äwen, tumon Jehowa bihin djari masuman tä akan Moses. — (4, 21.)
III. — 13. Tä koan Jehowa dengan Moses: Lius handjewu djewu, manjupa baun Parao, palus hamauh dengae: kakai augh Jehowa, Hatallan olo Ibrani: lapas utus olo ajungku, mangat äwen sombajang intu aku.
14. Krana sindä toh aku handak magah karä hukumku mawi bitim, tuntang karä mantirm, tinai sakarä olo ajum samandiai, mangat ikau kasene, hapus kalunen djaton idjä padan dengangku.
15. Krana tau bewäi bara bihin aku manantadjok lengängku, mawi ikau tuntang sakarä olo ajum hapan peres tä, leka ikau lomos bara petak.
16. Tapi tagal djetoh aku djari mahaga ikau, mangat ikau akan äkaku mamprahan kwasangku, tuntang mangat arangku inarong hapus kalunen.
17. Aton ikau magon malawan utus olo ajungku, djaton maku malapas iä?
18. Itäm, djewu, katika kalotoh kea, aku handak malaboh udjan karangan pahapaham, idjä djaton pudji kalotä hong tanah Misir, bara andaue indjadian palus toh.
19. Toh, soho olo manduan karä metom, tuntang talo ajum handiai, awang intu tana; krana karä olon, tuntang karä meto idjä intu tana, idjä djaton djari mahakan akan huma, toto uras akan matäi, sana udjan karangan tä lawo mawi iä.
20. Maka äweäwe idjä mikäh augh Jehowa, baris karä mantir Parao, manjoho karä reware tuntang karä metoe mahakan akan huma.
21. Tapi olo, idjä atäie djaton paraba augh Jehowa, manjoho reware tuntang metoe melai intu tana.
22. Tä koan Hatalla dengan Moses: Tadjok lengäm akan langit, soho udjan karangan lawo akan hapus tanah Misir, mawi olon, meto tuntang karä talo imbul hong tana, hong salepah tanah Misir.
23. Tä Moses manantadjok sokahe akan langit, balalu Jehowa mandjea, malaboh udjan karangan tuntang apui, imanting akan petak.

Tumon tä Jehowa malaboh udjan karangan akan tanah Misir.
24. Djadi udjan karangan lawo, habalut apui, paham haliai; djaton pudji hong tanah Misir tumon tä, sangkom olo djari melai hetä.
25. Salepah tanah Misir udjan karangau tä manepä mampatäi talo handiai, awang ruar huma, karä olon tuntang karä meto; tinai udjan karangan tä mampalujut karä talo imbul, palus manjempong karä kaju.
26. Baja intu tanah Gosen, äka olo Israel, udjan karangan tä djaton.
27. Maka Parao manjoho olo mangahau Moses äwen duä Aaron, tuntang iä hamauh dengan äwen: Sindä toh aku djari badosa; Jehowa toto budjur, tapi aku dengan olo ajungku toto darhaka bewäi.
28. Laku totototo intu Jehowa, uka terai njahon Hatalla, tuntang udjan karangan, djari ombet haliai toh; limbah tä aku handak manjoho keton, djaton marandjar keton hindai.
29. Tä koan Moses dengae: Sana aku djari blua lewu, aku handak mandepä lengängku akan Jehowa; tä njaho akan terai, tuntang udjan karangan akan malajan, nakara ikau kasene, hapus petak puna ain Jehowa.
30. Tapi idjä ikau tuntang karä mantirm, tawangku bewäi, keton hindai djera dengan Jehowa Hatalla.
31. Pista dengan seora impalujut kea, krana seora djari hapating, tuntang pista djari habatang.
32. Tapi hitta dengan husemet djaton impalujut, krana djetä hindai djari lembut.
33. Tumon tä Moses hagoet bara baun Parao, blua lewu, palus iä mandepä lengäe akan Jehowa; tä njaho dengan udjan karangan terai, tinai udjan tombok buku tä djaton lawo hindai akan petak.
34. Amon Parao mitä, udjan tombok buku, udjan karangan tuntang njaho tä terai, tä iä mandahang dosae, iä manekang atäie, iä tuntang karä mantire.
35. Tumon tä atäi Parao inekang, leka iä djaton maku malapas olo Israel, tumon pasuman Jehowa bihin akan Moses.

BAGI 10.

I. Hukum hanja: sangkalap. II. Hukum djalatien: talo kaput.

I. — 1. Limbah tä koan Jehowa dengan Moses: Taharep Parao; krana aku djari manekang atäie, tuntang atäi karä mantire, mangat aku malalus karä katangku toh intu bentok äwen tä.
2. Tinai mangat keton manjarita intu pinding anak äson keton dapit talo, awang djari ilalusku hong Misir, karä katangku, idjä djari inampaku intu bentok äwen tä; mangat keton katawan, aku toh Jehowa.
3. Tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa, Hatallan olo Ibrani: kilen katahie ikau djaton maku mamparandah arepm intu baungku? Lapas utus olo ajungku, mangat äwen sombajang intu aku.
4. Krana djaka ikau djaton maku malapas utus olo ajungku, itäm, djewu aku magah sangkalap tamä hapus tanahm.
5. Djetä akan manutup salepah tanah, sampai petak djaton mamarah

hindai; djetä karäh kuman tisan talo imbul lepah lingis, awang katapasan udjan karangan tä, palus karä pambulan keton landap karäh intakae.

6. Djetä akan manjuang karä humam, tuntang human karä mantirm, tinai human olo Misir handiai; maka djetä akan dumah kalotä karäe, kilau karä tato keton djaton pudji mitäe, bara andau äwen tä solake tamä tanah toh, palus andau toh. Limbah tä äwen duä mules, balalu blua bara baun Parao.

7. Maka karä mantire hamauh dengan Parao: Kilen katahie olo tä kilau djarat akan ita? Soho olo tä lius, mangat iä sombajang intu Jehowa, Hatallae; hindai ikau katawan, tanah Misir djari rusak?

8. Tä Moses äwen duä Aaron induan tinai naharep Parao, tuntang iä hamauh dengae: Lius keton, sombajang intu Jehowa, Hatallan keton. Tapi äwe kea karä bitin keton, idjä handak hagoet?

9. Koan Moses: Ikäi handak hagoet bakas tabela, anak ikäi hatuä bawi, karä tabirin ikäi, karä sapin ikäi; krana aton pestan ikäi akan Jehowa.

10. Koae dengae: Lalehae! Kwäka aku malapas karä anak keton! Itä, papa bewäi pikir keton.

11. Æla kalotä! baja keton awang hatuä bewäi tau lius, sombajang intu Jehowa; djetä tikas keton tau blaku. Palus olo manggian äwen duä tä bara baun Parao.

12. Tä koan Jehowa dengan Moses: Tadjok lengäm manintu hapus tanah Misir, padumah sangkalap mananjap tanah, nakara djetä kuman karä talo imbul lepah lingis, talo handiai, awang katapasan udjan karangan tä.

13. Palus Moses manantadjok sokahe manintu Misir, balalu Jehowa pamohon riwut timor akan tanah, hapus andau hapus alem; djadi handjewu riwut tä magah sangkalap tawotawon.

14. Sangkalap tä mananjap salepah tanah Misir, manjuang tanah tä bara sarae silae palus sarae hila silae, kutoh karäe, bara horan djaton pudji kalotä, dia kea harian dapit.

15. Krana djetä manutup salepah petak, sampai andau remeng awie; karä talo lembut lepah lingis kinae, tuntang bua kaju, awang katapasan udjan karangan tä; djaton talo bahidjau balihi intu karä batangkaju, tinai intu karä talo imbul hong karä tana, hapus tanah Misir.

16. Tä Parao badjeleng mangahau Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: Aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan keton, tuntang intu keton.

17. Aku blaku, ampun kasalangku toh sindä toh tinai, laku totototo intu Jehowa, Hatallan keton, nakara iä mindah bara aku talo baka matäi toh bewäi brangai.

18. Tä äwen blua bara baun Parao, sambil blaku totototo intu Jehowa.

19. Tä Jehowa pamohon barat paham, djetä manambalang karä sangkalap, manganan tä akan tasik rarudju, sampai idjä kongan mahin dia balihi hong salepah tanah Misir.

20. Maka Jehowa manekang atäi Parao, nakara iä äla malapas olo Israel.

II.—21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan langit, soho kakaput manutup tanah Misir, sampai olo tau manggajap talo kaput tä.

22. Maka sana Moses mananta-djok lengäe akan langit, palus kaput pidjem lembut hapus tanah Misir katelo katahie.
23. Olo djaton tau mitä kolae, djaton kea olo tau hagoet bara kalekae huang katelo tä. Tapi intu karä human olo Israel blawa bewäi.
24. Tä Parao mangahau Moses, koae: Lius bewäi keton handiai, sombajang intu Jehowa, baja tabiri tuntang sapin keton akan melai hetoh; naughe karä anak keton tau omba keton.
25. Tapi koan Moses: Patut ikau manenga meto kea akan ikäi, idjä hapan ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi.
26. Karä meton ikäi akan omba ikäi, idjä kongan mahin dia tau balihi, krana djetä indu hapan ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi. Krana djaton talo beken indu hapan ikäi sombajang intu Jehowa, Hatallan ikäi, amon ikäi djari sampai kalekae.
27. Maka Jehowa manekang atäi Parao, sampai iä djaton maku malapas olo tä hagoet.
28. Palus Parao hamauh dengae: Dari ikau bara aku, äla bahanji manaharep baungku tinai; krana andaum manaharep baungku, ikau impatäi.
29. Maka koan Moses: Buah aughm; aku djaton manaharep baum tinai.

BAGI 11.

Moses masanan hukum idjä sapulu.

1. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses: Hapan hukum idjä bewäi hindai aku handak mawi Parao tuntang tanah Misir, limbah tä iä karäh malapas keton hagoet bara hetoh; tinai iä djaton karäh malapas keton bewäi, karä bitin keton, karä talo ain keton, malainkan iä akan maharak manggulong keton haream hagoet.
2. Tagal tä soho olo arä, mangat genep olo hatuä blaku intu olo hatuä, idjä tokep dengae, tuntang genep olo bawi blaku intu olo bawi, idjä tokep dengae, ramo salaka bulau.
3. Maka Jehowa masi utus olo tä intu matan olo Misir. Tinai Moses tä hai hong tanah Misir, intu matan karä mantir Parao, tuntang intu matan olo arä samandiai.
4. Maka Moses djari hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: bentok alem aku handak hagoet, mangumbang tanah Misir.
5. Tä sakarä anak olo hong tanah Misir, idjä solake inakan indue, akan matäi, bara anak Parao idjä bakas, idjä akan manganti iä, palus sampai anak bakas ain rewar bawi, idjä manggiling galingan, tinai karä anak meto kea, idjä solake inakan indue.
6. Tä augh bawai paham karäh lembut hong salepah tanah Misir, djaton pudji kalotä bara horahoran, tuntang djaton kea karäh haluli tinai tumon tä.
7. Tapi intu karä olo Israel aso mahin dia akan mangaik, karä oloe, karä me toe bahalap bewäi, mangat keton tawae, Jehowa djari mambaris Misir dengan Israel.
8. Tä maka karä mantirm toh karäh mananggoh aku, palus sontop intu aku, koae: lius bewäi, ikau tuntang olo handiai idjä ungkup kawam. Limbah tä maka aku handak lius. Palus iä blua bara baun Parao tuntang hasep kasangite.

9. Maka Jehowa djari hamauh dengan Moses: Parao djaton maku masi augh keton, mangat aku mamparä talo heran ajungku hong tanah Misir.
10. Maka Moses äwen duä Aaron djari mawi karä talo heran tä intu baun Parao; tapi Jehowa manekang atäi Parao, uka iä djaton maku malapas olo Israel hagoet bara tanahe.

BAGI 12.

I. Paska. II. Pampluan olo Israel bara Misir. III. Prentah tahiu Paska.

I.—1. Maka Hatalla hakotak dengan Moses äwen duä Aaron hong tanah Misir, koae:
2. Bulan toh kea indu kapala bulan akan keton, djetoh padadukan karä bulan huang njelo.
3. Hakotak dengan hapus utus olo Israel, koam: intu andau sapulu bulan djetoh, maka genep bakas human keton akan manduan anak tabiri, akan genep kabali idjä kongan anak tabiri.
4. Tapi djaka aton kabali idjä tapas bitie akan idjä kongan tabiri, tä iä tuntang olo idjä darah humae hadohop akan mawi idjä kongan, sampai iä ombet karäe tau kuman tä lepah.
5. Keton akan manduan anak tabiri idjä tinduh, hatuäe, umure idjä njelo; keton tau manduan anak tabiri atawa anak kambing.
6. Maka keton akan mangurong djetä sampai andau äpatwalas bulan tä, limbah tä hapus utus olo Israel akan manjambalih djetä benteng halemäi.
7. Olo akan manantalai dahae, mohos tä hasansila bauntonggang humae intu papare, tinai intu habantange, kaleka keton kuman anak tabiri tä.
8. Olo akan kuman isie alem tä kea, indadah intu apui, tuntang tepong idjä dia iragi; olo akan kuman tä balut djohon talo bapait.
9. Æla keton kumae manta, äla kea iluntoh hong danum, tapi indadah intu apui, takoloke, sapake tuntang bitie.
10. Æla keton manisa talo enen sampai andau idjä, malainkan djaka aton tisae akan andau beken, tusul tä hapan apui.
11. Tumon toh keton akan kuman djetä: kahang keton hababat, pain keton hasarumpah, tinai sokah intu lengän keton; keton akan kuman tä ampiampin olo idjä handak harikas, krana djetä Paska ain Jehowa. (*Jehowa mahalau.*)
12. Krana alem toh aku handak mangumbang tanah Misir, mampatäi karä anak idjä solake inakan indue hapus tanah Misir, anak olon anak meto, tinai aku handak mahukume kea karä dewan olo Misir, jaku Jehowa.
13. Maka daha tä indu katan human keton, kaleka keton melai; sana aku mitä daha tä, maka aku handak mahalau keton, tuntang hukum tä djaton akan marusak keton, metoh aku karäh mawi tanah Misir.
14. Andau toh akan ingat keton palus dapit, haga djetä indu pesta akan Jehowa; keton palus karä panakan keton katatahi akan mahaga hadat toh.
15. Kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi; andau idjä solake keton akan mamplua karä ragi bara human keton. Idjä kuman tepong awang iragi bara

andau idjä solake palus sampai andau udju, olo tä karäh impatäi bara marak Israel.

16. Maka andau idjä solake tä brasih, mangat keton hapumpong sombajang, tuntang andau udju kea brasih, mangat keton hapumpong sombajang tinai. Andau tä äla keton bagawi talo enen, baja talo kinan keton, djetä bewäi tau inguan keton.

17. Haga keton karä andau tepong idjä djaton iragi, basa intu andau tä kea aku djari magah karä kawan keton blua bara tanah Misir; tagal tä keton akan mahaga andau tä, palus panakan keton dapit, indu hadat sampai katatahi.

18. Bulan idjä solake, andau äpatwalas, amon andau benteng halemäi, bara katika tä keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, palus sampai andau duä pulu idjä bulan tä kea, sampai andau tä benteng halemäi kea.

19. Kudju tä äla mina ragi hong karä human keton. Krana idjä kuman tepong awang iragi, olo tä karäh impatai bara marak Israel, alo iä olo tanah beken, alo iä anak tanah tä.

20. Tagal tä, äla keton kuman talo awang djari iragi; huang sakarä human keton keton akan kuman tepong idjä djaton iragi bewäi.

21. Maka Moses mangahau karä bakas olo Israel, sambil hamauh dengae: Intih keton anak tabiri, duan tä akan olo human keton, sambalih Paska tä.

22. Tuntang duan isob idjä katampong, sulop tä intu daha, awang djari inantalai hong kandarah, ohos daha tä hasansila bauntonggang intu papare, tinai intu habantange. Tinai äla idjä biti keton akan blua bara bauntonggang, sampai handjewu.

23. Krana Jehowa handak mangumbang, mawi olo Misir; tapi sana iä mitä daha tä intu habantange, tuntang intu papare duä duä, tä Jehowa handak mahalau bauntonggang tä, djaton manjoho idjä parusak tä tamä human keton, mahukum keton.

24. Maka keton akan mahaga hadat toh, djetä akan keton tuntang akan panakan keton indu hadat palus katatahi.

25. Amon keton tamä tanah tä, idjä karäh inenga Jehowa akan keton, tumon djandjie, maka haga keton gawi toh.

26. Tinai amon anak keton dapit misek keton: narai gawin keton tä?

27. Tä maka keton akan tombah: djetoh parapah Paska akan Jehowa, idjä djari mahalau human olo Israel hong tanah Misir, metoh iä mahukum olo Misir, tapi mahalau karä ungkup ita. Tä maka olo arä sontop, manjembah.

28. Palus olo Israel hagoet, balalu mawie tumon djari petäh Jehowa intu Moses äwen duä Aaron.

II. – 29. Djadi bentok alem Jehowa mampatäi sakarä anak olo Misir, idjä solake inakan indue, bara anak Parao idjä bakas, idjä akan manganti iä, palus sampai anak bakas ain rewar hong sipir, tuntang karä anak meto kea, idjä solake inakan indue.

30. Tä Parao misik alem tä kea, iä, karä mantire, tuntang olo Misir handiai, palus augh bawai paham lembut hong Misir, krana idjä kabawak huma mahin dia katapasan, idjä djaton olo matäi.

31. Tä Parao balalu alem tä kea

mangahau Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: Lius keton, indah keton bara olo ajungku, keton haiak karä olo Israel samandiai, lius keton, sombajang intu Jehowa tumon augh keton;

32. Imbit kea karä tabiri sapin keton, tumon augh keton; lius bewäi, laku berkat akangku kea.

33. Tuntang olo Misir mandjudju olo Israel, manggulong iä blua bara tanahe; krana koan olo tä: Ikäi handiai akan matäi.

34. Djadi olo Israel manduan bakaltepong, helo bara djetä iragi, botop bakaltepong tä imungkuse hapan pakaiae, palus iätoe hundjun bahae.

35. Maka tumon augh Moses olo Israel djari blaku intu olo Misir arä ramo salaka bulau, tuntang pakaian.

36. Tinai Jehowa djari masi äwen tä intu matan olo Misir, sampai olo tä manenga akae karä talo kahandake; tumon tä olo Israel manamput ramon olo Misir. — (3, 22.)

37. Tumon tä olo Israel hagoet bara Rameses akan Sukot, eteke djahawen ratus kojan biti hirah olo hatuä, beken tinai karä anak olo.

38. Tinai aton kea omba äwen arä olo manjelat, tuntang tabiri, sapi, kutoh metoe.

39. Maka bakaltepong tä, idjä djari imbite bara Misir, impakasake akan roti, idjä djaton iragi; krana bakaltepong tä hindai djari iragi, basa olo tä djari inggulong blua bara tanah Misir, djaton tau randjar, djaton kea iä sampet manatap bahata beken akae.

40. Maka olo Israel djari melai hong Misir äpat ratus telo pulu njelo katahie. — (1 *Mos.* 15, 13.)

41. Amon äpat ratus telo pulu njelo tä djari hapus, tä maka hong andau idjä tä hapus kawan Jehowa tä blua haiak bara tanah Misir.

42. Tagal tä patut olo mahaga alem djetä akan Jehowa buabuah, basa iä djari magah äwen ta blua bara tanah Misir; alem djetä puna ain Jehowa, idjä patut ihaga olo Israel girirmanggirir.

III. — 43. Tinai koan Jehowa dengan Moses äwen duä Aaron: Djetoh hadat Paska: olo idjä beken agamae äla omba kuman djetä.

44. Tapi karä rewar, idjä imili keton, keton akan manjunate, limbah tä äwen akan omba kuman djetä.

45. Malainkan karä olo tamuäi, tuntang olo idjä buruh bewäi intu keton äla akan omba kuman tä.

46. Olo akan kuman tä huang huma idjä äka nguae; äla haliai mimbit isie akan ruar huma; tolange äla olo marupäie. — (*Joh.* 19, 36.)

47. Hapus utus olo Israel samandiai akan manumon tä.

48. Maka amon aton olo tamuäi intu keton, tuntang iä radjin mahaga Paska akan Jehowa, tä patut karä olo hatuä injunat helo, limbah tä iä tau omba mahaga tä, palus iä akan itong kilau olo tanah keton kea. Tapi äla olo idjä kulop akan omba kumae.

49. Uras hapan undangundang idjä tä kea olo puna tanah keton dengan olo idjä manamuäi marak keton.

50. Maka sakarä olo Israel manumon augh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses äwen duä Aaron.

51. Tumon tä Jehowa magah

karä tawon olo Israel blua bara tanah Misir, hong andau idjä tä kea.

BAGI 13.

I. Anak idjä solake inakan indue patut imbaris akan Jehowa. II. Olo Israel maradjur panggoete.

I. — 1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Baris akangku sakarä anak olo Israel, idjä solake inakan indue, anak olon, anak meto; krana iä tä uras ajungku.
3. Maka koan Moses dengan utus olo arä: Ingat keton andau toh, basa andau toh keton djari blua bara tanah Misir, bara äka karewar keton; krana Jehowa djari magah keton bara hetä awi kwasan lengäe; tagal tä, äla olo kuman talo idjä iragi.
4. Andau toh keton djari blua, hong bulan Abib.
5. Maka limbah Jehowa djari magah keton tamä tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Hewi, olo Jebusi, idjä tuntang sumpahe djari indjandjie akan tato keton, handak manenga tä akan keton, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu: tä maka bulan djetoh kea keton akan mahaga gawi toh. — (1 *Mos.* 17, 8.)
6. Kudju keton akan kuman tepong idjä dia iragi, huang andau udju tä tinai aton pesta akan Jehowa.
7. Tepong idjä djaton iragi patut kinan olo katahin kudju tä; katahin tä ragi, tinai karä talo awang iragi, djaton patut mamala intu hapus tanah keton.
8. Tuntang keton akan masuman akan karä anak keton intu andau tä: gawi djetoh ita mahagae tagal talo handiai, awang djari iawi Jehowa akan ita, metoh ita hagoet bara tanah Misir.
9. Djetä indu kata intu lengän keton, tinai indu pangingat intu lingkau keton, mangat Torat Jehowa melai intu njaman keton: krana hapan kwasan lengäe Jehowa djari magah keton blua bara Misir.
10. Tagal tä sining njelo intu puna wajahe idjä inukas, haga keton hadat djetoh.
11. Tinai amon Jehowa djari magah keton tamä tanah olo Kanani, tumon djandjie tuntang sumpahe dengan keton, tuntang dengan tato keton, amon iä djari manenga tanah tä akan keton:
12. Tä maka keton indu mambaris akan Jehowa karä anak idjä solake inakan indue, tinai karä anak meton keton kea, idjä solake inakan indue; awang hatuä uras imbaris akan Jehowa.
13. Tapi anak kalidai, idjä solake inakan indue, keton akan manakirie hapan anak tabiri; tapi amon keton djaton maku manakirie, tä pelek ujate; tapi karä anak olon idjä solake inakan indue akan inewus keton.
14. Maka amon anak keton karäh misek keton dapit djeha, koae: akan en tä? tä keton akan tombah aughe: hapan kwasan lengäe Jehowa djari magah ita blua bara Misir, bara äka karewar ita.
15. Krana metoh Parao manekang atäie, djaton maku malapas ita, maka Jehowa mampatäi karä anak idjä solake inakan indue intu hapus tanah Misir, anak olon anak meto; tagal tä aku mampatäi akan

Jehowa karä anak meto idjä hatuä, idjä solake inakan indue, tapi karä anakku, idjä solake inakan indue, inewusku.

16. Djetä akan kata intu lengän ita, tuntang indu pangingat intu lingkau ita; krana awi kwasan lengäe Jehowa djari magah ita bara tanah Misir.

II. — 17. Maka djadi, limbah Parao djari malapas utus olo tä, Hatalla djaton magah äwen mahoroe djalan manjak tanah olo Pilisti, alo djalan djetä mametas; krana koan Hatalla: Belä utus olo tä manjasal, amon iä palus akan parang, suro iä palus buli akan Misir tinai.

18. Malainkan Hatalla magah olo tä bilibilit, manjak djalan hong padang tunis benjem, mahoroe saran tasik rarudju. Maka olo Israel blua bara Misir hapadjuhapadju, tjagar akan klahi.

19. Maka Moses mimbit tolang Josep kea; krana Josep tä djari manjoho olo Israel mananggong sumpah hai, koae: Toto haliai, Hatalla karäh mananggoh keton, tä keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (1 *Mos.* 50, 25).

20. Tumon tä olo tä harikas bara Sukot, palus bapodok hong Etam, intu saran padang tunis benjem.

21. Maka Jehowa hagoet helo baue, handau huang botop baunandau, hapae magah olo tä djalan idjä budjur, tinai amon hamalem huang botop apui, hapae manjingah äwen, mangat olo tau hagoet handau hamalem.

22. Handau botop baunandau, hamalem botop apui tä djaton mindah bara baun olo tä.

BAGI 14.

I. Parao manggoang olo Israel. II. Olo Israel hanimpah tasik rarudju. Parao dengan olo Misir matäi hetä.

I. — 1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mules, bapodok balikat Pihaghirot, helat Migdol dengan tasik, tandipah Baal-Sepon; tokep saran tasik keton akan bapodok.

3. Tä Parao karäh manjewut olo Israel, koae: olo tä lajang hong tanah, äwen kilau tapampat hong padang tunis benjem tä.

4. Tä aku handak manekang atäi Parao, leka iä manggoang keton, palus aku handak impahai intu Parao, tuntang intu karä kawan parang ajue, tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehowa. Maka olo manumon aughe tä.

5. Djadi, amon radja Misir mahining brita, utus olo tä djari babuhau, palus barabalik angat atäi Parao tuntang atäi karä mantire dengan utus olo tä, tuntang äwen hamauh: Buhen ita djari mawi talo kalotä, ita djari malapas olo Israel, sampai äwen djaton manempo ita hindai?

6. Balalu Parao manjoho olo pasang kareta, tuntang iä mirak karä olo ajue.

7. Iä mimbit djahawen ratus kareta idjä kapala bahalap, tuntang karä kareta beken tinai, awang intu Misir, maka karä pangkalimae uras mukonge.

8. Krana Jehowa djari manekang atäi Parao, radja Misir tä, mangat iä manggoang olo Israel. Tapi olo Israel djari blua awi lengä idjä hai.

9. Maka olo Misir manggoang äwen, karä hadjaran Parao, karä karetae, karä pangkalimae, hapus karä kawan parang ajue, tuntang äwen djakä awie, kahum äwen bapodok intu saran tasik, balikat Pihaghirot, tandipah Baal-Sepon.
10. Amon Parao manokep, maka olo Israel manggatang matae, itä! olo Misir manggoang iä; tä iä paham mikäh, palus olo Israel mangkariak intu Jehowa.
11. Tuntang olo tä hamauh dengan Moses: Djaton ombet karä kubur hong tanah Misir, sampai ikau djari mimbit ikäi bara hetä, nakara matäi hong padang tunis benjem toh? Buhen ikau djari mamapa ikäi kalotoh, sampai djari mimbit ikäi bara Misir?
12. Djaton ikäi djari hamauh dengam hong tanah Misir: terai bewäi, naughe ikäi manempo olo Misir? Toto, käläh haream ikäi manempo olo Misir, bara ikäi matäi toh hong padang tunis benjem.
13. Tapi koan Moses dengan olo arä: Æla mikäh, tanggatanggar bewäi keton, keton akan mitä dohop Jehowa, idjä karäh ilaluse akan keton andau toh; krana olo Misir toh, idjä gitan keton andau toh, palus katatahi keton djaton karäh mitä olo tä tinai.
14. Jehowa karäh mangalahi akan keton, tapi keton akan melai sanang bewäi.
15. Maka koan Jehowa dengan Moses: Buhen ikau mangkariak intu aku? soho olo Israel harikas.
16. Maka ikau akan manggatang sokahm, sambil manantadjok lengäm akan tasik, tilang tä, mangat olo Israel manandjong intu bentok tasik, mahoroe bohos kateahe. — (*Jos.* 3, 13).
17. Itäm, aku handak manekang atäi karä olo Misir tä, leka iä tamä hetä, manuntut olo tä; tä aku handak impahai intu Parao, intu karä kawan parang ajue, intu karä karetae, intu karä pangkalimae.
18. Tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehowa, awiku impahai intu Parao, intu karä karetae, intu karä pangkalimae.
19. Palus Malaikat Hatalla, idjä hagoet helo baun olo Israel, mindah akan hila likut olo tä, botop baunandau tä mindah bara baue akan likut olo tä,
20. Palus mendeng helat olo Misir dengan olo Israel; maka botop baunandau tä kaput silae, blawa silae, palus mamplawa äwen tä, sambil mangahana olo Misir manggapi äwen hapus alem tä.
II. — 21. Amon Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka Jehowa mundur tasik tä hapan riwut timor, idjä kantjang hapus alem, iä mamandit tasik, tinai karä danum hetä halilang.
22. Palus olo Israel sewu akan bentok tasik, mahoroe bohos kateahe, karä danum hasuson kilau pagar batu sambil gantau.
23. Maka olo Misir manggoang iä, sewu tasik manuntut likut äwen, karä hadjaran Parao, karä karetae, karä pangkalimae, palus akan bentok tasik.
24. Maka haiak tampalawäi Jehowa bara huang botop apui, bara huang baunandau tä manangkilik kawan parang olo Misir, palus iä manangkedjet kawan parang olo Misir.
25. Iä manggian manipas galingan karä karetae, tuntang mamandal panggoet olo tä. Tä koan

olo Misir: Has, ita hadari bara baun olo Israel, krana Jehowa aton mangalahi akae, mantakan olo Misir!

26. Tapi Jehowa hamauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan tasik, mangat halalian karä danum maleteng karä olo Misir, karä karetae tuntang pangkalimae.

27. Tä Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka haiak talo sawah rahusan dähes tasik haluli tinai, palus olo Misir hadari, haiak manantarang djetä. Tumon tä Jehowa mambaring olo Misir intu bentok tasik.

28. Krana amon karä danum haluli tinai, djetä manutup mampaleteng karä kareta, karä pangkalima, hapus kawan parang ain Parao, idjä djari omba iä tamä tasik; dialo idjä biti karä olo tä batisa.

29. Tapi olo Israel mahoroe bohos kateahe intu bentok tasik, karä danum tä hasuson kilau pagar batu sambil gantau.

30. Tumon tä Jehowa maliwus Israel intu andau tä bara lengän olo Misir, tuntang Israel mitä karä hantun olo Misir hakalampah intu saran tasik.

31. Tä Israel mitä kwasan lengän Jehowa, idjä djari imprahae mawi olo Misir; tä utus olo tä marawan Jehowa, tuntang iä pertjaja huang Jehowa, tinai harap reware Moses.

BAGI 15.

I. Moses äwen duä 'Mirjam manjanji manara Hatalla. II. Olo Israel hong Sur, Mara tuntang Elim.

I.—1. Tä Moses haiak sakarä olo Israel manjanji njanji toh akan Jehowa, koae: Jaku handak manjanji, manara Jehowa, krana iä Idja Pangkahai; hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik. — (*Masm.* 106, 7.)

2. Jehowa kwasangku, akae aku manjanji! iä djari indu salamat ajungku. Iä puna Hatallangku, tagal tä aku handak mahorumat iä; iä Hatallan tatoku, jaku handak mampahai iä.

3. Jehowa idjä toto Pangkalima, arae puna Jehowa.

4. Karä karetan Parao, karä kawan parang ajue djari imbaringe akan tasik; karä pangkalimae idjä mambatang djari buseng hong tasik rarudju.

5. Kandalem danum djari manutup mambuseng äwen, kilau batu äwen leteng intu kaleka handalem.

6. O Jehowa, lengäm gantaum djari impahai huang kwasa, lengäm gantaum, o Jehowa, djari mampalomat karä musoh.

7. Huang kwasan kahaim ikau djari mampalokang idjä manggatang arepe malawan ikau; kalaitm idjä hasep impluam, tä äwen tä lomos kilau tampilai.

8. Awi kamehus urongm karä danum djari hakumbo, dähes rahusan mendeng tendjek hatujok, galombange djari baku intu bentok tasik.

9. Koan musoh: aku handak manggoang, mandjakä äwen, aku handak marampas, mambagi karä ramoe, aku handak maluput huangku dengan olo tä, aku handak manjilak padangku, lengängku akan mampalomos iä.

10. Tä ikau manjoho riwutm manampur, balalu tasik manutup

äwen; kilau tanggalong äwen tä leteng huang kadähes danum tä.

11. Æwe kilau ikau, o Jehowa, marak karä dewa? Æwe kilau ikau bahalap huang karasih, ingikäh huang horumat? Talo gawim uras heran haliai!

12. Sana ikau manantadjok lengäm gantaum, petak balalu manelen äwen tä.

13. Awi asim ikau djari magah utus olo toh, idjä djari iliwusm; awi kwasam ikau djari ngagalan iä akan kalekam melai, idjä brasih tuntang mangat.

14. Sana karä utus olo mahining tä, iä akan harudjut, kikäh karäh lawo akan olo handiai, idjä mukong tanah Palestina.

15. Tä karä mantir Edom karäh sabanen angate, karudjut karäh manjangkulep olo kwasa baris olo Moab; olo handiai awang mukong tanah Kanaan karäh lenjoh atäie.

16. Katangkedjet tuntang kikäh karäh manjangkulep olo tä, awi kahain lengäm olo tä palus gagom kilau batu, sampai utus olo ajum, o Jehowa, djari mahoroe mahalau tanah olo tä, sampai tanahe djari inimpah utus olo toh, idjä djari iulihm.

17. Agah ikäi, imbul ikäi hong bukit baris ajum, intu kaleka idjä djari indjariam mandjadi äkam melai, o Jehowa, hong äka brasih idjä djari inampa lengäm, o Jehowa.

18. Jehowa toto radja haradjur palus katatahi.

19. Krana Parao djari tamä tasik tuntang karä hadjarae, karetae, pangkalimae; tä Jehowa mandjakah danum tasik akan hundjue; tapi olo Israel manjak bohos kateahe hong bentok tasik.

20. Maka Mirjam, nabi bawi, betau Aaron tä, mantiang gandang intu lengäe, tuntang sakarä olo bawi hagoet, omba iä, mimbit gandang haiak babigal.

21. Tä Mirjam tombah augh olo hatuä tä, koae: Njanji, tara Jehowa, krana iä Idjä Pangkahai tä, hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik!

II. — 22. Limbah tä Moses manjoho olo Israel harikas bara tasik rarudju, palus olo tä hagoet sampai padang tunis benjem Sur; maka olo tä manandjong katelo andau kakedjaue hong padang tä, djaton sondau danum.

23. Limbah tä iä manantarang Mara, (*kapait*,) tapi iä djaton tau mihop danum intu Mara, basa paham bapait angate; tagal tä kaleka tä bagarä Mara.

24. Tä olo arä bakotok, mawi Moses, koae: Narai akan ihop ita?

25. Maka Moses mantehau, blaku intu Jehowa, tuntang Jehowa masanan kaju akae; djetä ilabohe akan danum, palus danum tä batawah. Hetä Hatalla mampendeng akan utus olo tä prentah, tuntang djandji, hapae mangkemä iä;

26. Koae: Djaka ikau dengan toto atäim manumon augh Jehowa, Hatallam, mawi talo budjur intu matae, maminding manjenä prentahe, tuntang mahaga karä hadat ai: tä aku handak mahaga ikau kea bara karä peres, idjä djari hapangku mawi Misir, krana aku Jehowa puna Doktor ajum.

27. Limbah tä olo tä manantarang Elim, hetä aton duäwalas lowang danum, tuntang udju pulu batang korma. Maka olo tä bapodok hetä intu kaleka danum.

BAGI 16.

Olo Israel hong padang Sin; burong sasintar; man.

1. Limbah iä harikas bara Elim, maka hapus utus olo Israel tamä padang tunis benjem Sin, idjä helang Elim dengan Sinai: andau limäwalas, bulan duä, limbah iä djari blua bara tanah Misir, iä tamä hetä.

2. Maka hapus utus olo Israel bakotok, mawi Moses äwen duä Aaron hong padang tunis benjem tä.

3. Koan olo Israel dengan äwen duä tä: Sukur, djaka ikäi djari matäi awi lengän Jehowa hong tanah Misir, pesan ikäi mondok darah landai balut, pesan ikäi kuman tepong sampai besoh, krana keton djari magah ikäi akan padang tunis benjem toh, tantai manjoho hapus utus ikäi toh matäi meher.

4. Tä koan Jehowa dengan Moses: Itäm, bara langit aku handak mudjan tepong akan keton; tä olo arä akan hagoet, manampunan djetä, sining andau ukure akan idjä andau; djetä, mangat aku mangkemä olo tä, djaka iä manandjong hong prentahku atawa dia.

5. Krana intu andau djahawen, amon iä manatap talo, idjä djari inampunae, maka djetä salipet karäe bara talo, idja inampunan olo sining andau.

6. Tä koan Moses äwen duä Aaron dengan sakarä olo Israel: Halemäi karäh keton akan kasene, Jehowa idjä djari magah keton bara tanah Misir.

7. Tinai handjewu djewu keton karäh mitä kahain Jehowa, krana iä djari mahining keton bakotok mawi Jehowa; krana äwe koä, sampai keton bakotok mawi koä?

8. Tinai koan Moses: Halemäi karäh Jehowa karäh manenga balut akan kinan keton, tinai handjewu karäh tepong sampai besoh, djetä basa Jehowa djari mahining augh kotok keton, idjä hapan keton mangotok iä. Krana äwe kea koä? keton djaton mangotok koä, tapi Jehowa.

9. Limbah tä koan Moses dengan Aaron: Soho salepah utus olo Israel, koam: tanggoh taharep baun Jehowa, krana iä djari mahining augh kotok keton.

10. Djadi, haiak Aaron hakotak dengan salepah utus olo Israel, olo tä mules manintu padang tunis benjem: itä! kahain Jehowa mamala huang botop baunandau.

11. Tä Jehowa hamauh dengan Moses; koae:

12. Aku djari mahining kakotok olo Israel; suman akan äwen tä, koam: benteng halemäi keton karäh kuman balut, tinai handjewu djewu keton karäh besoh kuman tepong, tuntang keton akan kasene, aku toh Jehowa, Hatallan keton.

13. Djadi, halemäi aton dumah burong sasintar, sampai manutup äka olo Israel bapodok. Tinai handjewu aton ambon paham hakaliling kalekae tä.

14. Limbah ambon djari badandang, tä hapus padang aton talo bunter korik, malenak ampie.

15. Amon olo Israel mitä djetä, koae sama arepe: Man hu? (*en tä?*) Krana iä djaton katawan talo tä. Maka koan Moses dengan äwen: Djetoh tepong tä, idjä djari inenga Jehowa indu kinan keton.

16. Toh augh prentah, idjä inenga Jehowa: tampunan keton genep biti tumon kombete kumae, idjä

gomer (*telo supak hirah*) akan genep biti; tumon karä biti, awang hindjä tingkap keton, keton akan manampunan tä.

17. Maka olo Israel mawie tumon aughe tä, iä manampunan djetä, aton idjä isut, aton idjä arä.

18. Tapi amon olo manakare, hapan gomer, maka olo idjä djari manampunan arä, djaton kalabiäe, tinai idjä manampunan isut, djaton katapase; genep biti djari manampunan ombet akan indu kinae. —(2.*Kor.* 8, 15.)

19. Koan Moses dengan olo tä: Æla idjä biti keton manisa talo enen akan djewu. — (*Matt.* 6, 34.)

20. Tapi olo tä djaton paraba augh Moses; aton kea idjä manisa akan andau tinai; maka djetä huret balalu bewan. Tä Moses paham malait äwen tä.

21. Maka sining handjewu olo manampunan djetä, genep biti tumon kombete kumae, krana amon andau djari blasut, talo tä lenjoh.

22. Maka andau djahawen olo manampunan tepong tä salipet karäe, duä gomer akan genep biti; tuntang karä mantir utus olo tä mananggoh, masuman tä akan Moses.

23. Koan Moses dengan olo tä: Djetoh augh, idjä injoho Jehowa: djewu puna andau malajan, andau sabat ain Jehowa idjä brasih; idjä handak manjangae, sanga, idjä handak maluntohe, luntoh, tinai karä tisae ingkes akan djewu.

24. Maka olo mingkes tä akan andau tinai, tumon sohon Moses; maka djetä djaton bewan, dia kea huret.

25. Tinai Moses hamauh: Kuman djetoh andau toh, krana andau toh sabat ain Jehowa; andau toh keton djaton sondau talo tä hong padang.

26. Kadjahawen keton akan manampunan tä, tapi andau udju aton sabat, andau tä talo tä djaton.

27. Tapi intu andau udju aton kea belahe idjä hagoet, handak manampunan; tapi iä djaton sondau talo enen.

28. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Kilen katahin keton handak managah mimbing prentahku, mimbing undangundangku?

29. Itä, Jehowa djari manenga andau sabat akan keton, tagal tä andau djahawen iä manenga akan keton talo kinan akan kaduä. Genep biti akan melai intu kalekae, äla idjä biti akan hagoet kantä kantä intu andau udju. — (1. *Mos.* 2, 2.)

30. Tumon tä, utus olo tä malajan andau udju.

31. Maka olo Israel manggarä talo tä man; djetä kilau bawak sahang salia, malenak ampie, tinai angate kilau tepong balut madu.

32. Tinai koan Moses: Toh augh, idjä imetäh Jehowa: duan idjä gomer man, ingkes tä akan karä panakan keton idjä rahian, girirmanggirir, mangat äwen tä kea mitä tepong, idjä djari inengaku indu panginan keton hong padang tunis benjem toh, metoh aku magah keton bara tanah Misir.

33. Tinai koan Moses dengan Aaron: Duan kusong, ingkes hetä man idjä gomer, ina tä intu baun Jehowa, mangat djetä melai akan panakan keton idjä harian, girirmanggirir.

34. Tumon Jehowa djari mametäh Moses, kalotä Aaron mingkes tä intu äka brasih haliai, mangat melai hetä.

35. Maka äpat pulu njelo katahie olo Israel kuman man, kalawo

iä sampai tanah äkae akan melai; sampai iä lompat saran tanah Kanaan olo tä magon kuman man. — (*Jos.* 5,12.)
36. Maka sapulu gomer mandjadi idjä epa.

BAGI 17.

I. Olo Israel impihop bara bukit batu.
II. Iä mampalah olo Amalek.

I. — 1. Limbah tä hapus utus olo Israel blua bara padang Sin, tuntang panggoete genep andau tumon prentah Jehowa; iä bapodok iutu Rapidim; tapi djaton danum hetä, mangat olo arä tau mihop.
2. Awi tä olo arä balalu manjaing Moses, koae: Tenga danum akan ikäi, mangat ikäi mihop. Koan Moses dengan äwen: Buhen keton manjaing aku? buhen keton mangkemä Jehowa?
3. Maka amon olo arä paham kateah belaie hetä, manggau danum, iä bakotok mawi Moses, koae: Buhen ikau djari manjoho ikäi blua bara Misir, uka ikau toh mampatäi ikäi, anak ikäi tuntang meton ikäi, awi kateah belaie?
4. Tä Moses mangkariak intu Jehowa, koae: Kilen gawingku dengan olo arä tä? toto isut hindai aku dia imantinge, impatäie hapan batu.
5. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius ikau, haiak gitan olo arä; imbit isut bakas olo Israel, tuntang duan sokahm intu lengäm, idjä djari hapam mahäwes tasik, balalu hagoet.
6. Itäm, jaku handak mendeng intu baum hundjun batukarang hong Horeb, palus ikau akan mahäwes batu tä, balalu danum karäh blua mangambuhak bara hetä, mangat olo arä mihope. Palus Moses mawie tumon aughe tä intu matan karä mantir olo Israel.
7. Maka iä manggarä kaleka tä Masa tuntang Meriba, (*tingkes tuntang kanjaing*,) tagal kanjaing olo Isräel, tinai basa olo tä djari mangkemä Jehowa, koae: Aton Jehowa toto hindjä ita, atawa dia?
II. — 8. Maka olo Amalek aton dumah, mangalahi Israel hong Rapidim.
9. Koan Moses dengan Josua: Intih olo hatuä baris ita, lius, mangalahi Amalek; djewu aku handak mendeng intu tantan lungkoh tä, haiak mimbing sokah Hatalla huang lengängku.
10. Maka Josua mawie tumon augh Moses, uka mangalahi olo Amalek. Tapi Moses, Aaron äwen telo Hur mandai tantan lungkoh.
11. Djadi, katahin Moses manggatang lengäe, maka Israel manang, tapi sana lengäe tendur tinai, tä manang Amalek.
12. Tapi lengän Moses häka, babehat angate, tagal tä äwen duä manduan batu, mingkes tä penda iä, mangat iä mondok hundjue; tinai Aaron äwen duä Hur manjokah lengäe hasansila, idjä biti gantaue, idjä biti sambile. Tumon tä lengäe magon etter, sampai matanándau belep.
13. Tä Josua mamparungkok olo Amalek hapan baun padang.
14. Maka koan Jehowa dengan Moses: Bintik perkara toh huang surat akan pangingat: palus sanan intu pinding Josua: pangingat olo tahiu aran Amalek aku handak

mampalomose lepah lingis bara penda langit.

15. Tä Moses mamangun mesbeh, sambil manggarä tä: Jehowa indu banderangku.

16. Tinai iä hamauh: Lengän Amalek djari mantakan padadusan Jehowa, tagal tä Jehowa handak mangalahi Amalek girirmanggirir.

BAGI 18.

I. Jetro magah sawan Moses tuntang anake akae. II. Moses mangkat mantir akan olo arä.

I.—1. Amon Jetro, imam intu Midian, empo Moses tä, mahining talo handiai, awang djari iawi Hatalla dengan Moses, tuntang dengan Israel, utus olo ajue, tinai amon iä mahining, Jehowa djari magah Israel bara Misir;

2. Tä maka Jetro, empo Moses, manduan Sipora, sawan Moses, idjä djari injohoe buli, — (2,16.)

3. Tuntang anake hatuä duäduä, aran idjä tä Gerson; (*olo tamuäi;*) krana koae: aku toh manamuäi hong tanah olo beken;

4. Tinai aran idjä Elieser; (*dohop Hatalla;*) krana koae: Hatallan tatongku djari mandohop aku, tuntang maliwus aku bara padang Parao.

5. Djadi amon Jetro, empo Moses, tuntang anak sawan Moses djari sampai iä hong padang tunis benjem, tokep bukit Hatalla, kaleka olo tä bapodok,

6. Maka iä manjoho olo masuman akan Moses: Jaku toh, empon Jetro, manalih ikau, mimbit sawam, tuntang anake duäduä.

7. Palus Moses hagoet, manambang empoe, balalu sontop, manjium iä; limbah hatabi äwen tä haiak tamä tingkap.

8. Tä Moses manjarita akan empoe talo handiai, awang iawi Jehowa dengan Parao tuntang dengan olo Misir tagal Israel, tinai karä kadjakän olo tä hong djalan, tuntang kilen Jehowa djari mandohop iä.

9. Maka Jetro handjak tagal karä kahalap, awang iawi Jehowa dengan olo Israel, idjä djari maliwus olo tä bara lengän olo Misir.

10. Tinai Jetro hamauh: Tara akan Jehowa, idjä djari maliwus keton bara lengän olo Misir, bara lengän Parao, idjä djari mansuwit utus olo toh bara penda lengän olo Misir.

11. Toh tawangku, Jehowa toto hai bara karä dewa, krana danum idjä hapan olo Misir mararat olo ajue, hapan tä kea iä djari marusak olo tä tinai.

12. Maka Jetro, empo Moses, maluput parapah awang ingähu, tuntang awang injambalih akan Hatalla; tinai Aaron, tuntang karä bakas olo Israel, manalih, mangat kuman dengan Jetro, empo Moses, hong baun Hatalla.

II.—13. Maka andau tinai Moses mondok, mangat mamutus perkaran olo arä; olo arä tä mendeng hakaliling Moses bara handjewu palus sampai halemäi.

14. Maka amon empoe mitä karä ampin gawie dengan olo arä tä, koae: Kilen gawim tä dengan olo arä? buhen ikau tonggal kabuatm bewäi mondok hetä, tuntang olo arä handiai mendeng mangaliling ikau bara handjewu palus sampai halemai?

15. Koan Moses dengan empoe: Basa olo arä tä mananggoh aku, handak misek Hatalla.

16. Krana amon aton perkarae,

maka olo tä mananggoh aku, mangat aku mamatut perkaran olo tä, tuntang masanan akae hadat tuntang prentah Hatalla.
17. Maka koan empo Moses dengae: Gawim tä djaton buah.
18. Ikau pahalau mampahäka arepm tuntang olo arä tä, idjä manalih ikau; gawi toh pahalau babehat akam, ikau kabuatm djaton tau mangabuah tä.
19. Tumon aughku toh, jaku handak mangalagai akam, tinai Hatalla karäh mampahaiak ikau. Käläh ikau manatäan olo arä tä intu Hatalla, tuntang manjampai karä perkarae akan Hatalla.
20. Tinai ikau akan manarang hadat tuntang prentah Hatalla akan olo ärä, haiak masanan akae djalan, idjä buah akan ihoroe, tinai gawi, awang patut ilaluse.
21. Tapi intih bara olo arä tä olo idjä pintar, idjä mikäh Hatalla, olo budjur, idjä basingi kakoho, angkat olo tä mandjadi mantir turoturon, akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limä pulu biti, tinai akan sapulu biti.
22. Mangat äwen tä haradjur mamutus perkaran utus olo toh; tapi karä perkara awang hai äwen tä akan manjampaie akam, baja karä perkara korik äwen tä akan mamutuse kabuate; tumon tä ikau karäh mahian, tuntang äwen tä omba ikau mananggong gawi.
23. Djaka ikau manumon aughku toh, asal Hatalla manjoho ikau, tä ikau tau tahan gawim, tuntang utus olo toh karäh sampai kalekae dengan kasanang.
24. Maka Moses manarima augh empoe, iä mawie tumon karä kalagaie.
25. Palus Moses mintih bara sakarä olo Israel olo pintar, sambil mangkat iä mandjadi kapalan olo arä turoturon, mantir akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limä pulu biti, akan sapulu biti;
26. Mangat äwen tä haradjur mamutus perkaran olo arä; perkara babehat äwen akan manjampaie akan Moses, tapi karä perkara korik akan imutuse kabuate.
27. Limbah tä Moses malapas empoe buli, tuntang iä tä buli tanah ajue.

BAGI 19.

Olo Israel sampai Sinai; iä akan manatap arepe mahining sapulu prentah Hatalla.

1. Maka huang bulan telo limbah olo Israel djari blua bara tanah Misir, kilau andau bulan panggoete kea, olo tä tamä padang tunis benjem Sinai.
2. Krana iä djari harikas bara Rapidim, palus manantarang padang Sinai, tuntang bapodok hetä hong padang, tandipah bukit djetä.
3. Maka Moses mandai manalih Hatalla; Jehowa mantehau iä bara hundjun bukit, koae: Tumon toh ikau akan hakotak dengan panakan Jakob, tuntang masanan akan olo Israel:
4. Keton djari mitä gawingku dengan olo Misir, tapi keton djari inanggongku kilau hapan palapas burong nasar, haiak manduan keton akangku.
5. Toh, djaka keton manumon aughku, tuntang mimbing djandjingku, maka keton induangku indu bagingku, rantep bara karä utus olo beken; krana salepah petak puna uras ajungku.

6. Tapi keton akan mandjadi karadjaan imam akangku, utus olo idjä brasih. Augh toh akan insumam akan olo Israel. — (1. *Petr.* 2, 9.)

7. Tä Moses buli, mangahau karä bakas olo Israel, tuntang manatäan akan pinding äwen tä karä augh, idjä imetäh Jehowa intu iä.

8. Palus olo arä tombah haiak, koae: Talo handiai idjä imetäh Jehowa, ikäi handak manumoe. Maka Moses haluli, manatäan karä augh olo tä akan Jehowa.

9. Koan Jehowa dengan Moses: Itäm, aku handak manalih keton, huang botop baunandau idjä sasawoh, mangat olo arä mahining bitingku hakotak dengam, nakara olo tä pertjaja ikau palus dapit. Tä Moses masuman akan Jehowa karä augh olo arä.

10. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Talih olo arä, prasih iä andau toh tuntang djewu, soho iä mamupok pakaiae,

11. Mangat olo tä tatap andau telo; krana andau telo Jehowa karäh mohon akan bukit Sinai, haiak gitan olo arä samandiai.

12. Karambang hakaliling bukit, haiak soho olo arä, koam: buabuah keton, äla mandai bukit tä, paie mahin äla manindjake; krana äweäwe idjä manindjak bukit tä djaton tau dia impatäi.

13. Lengän olo mahin äla akan pohos olo tä, tapi iä akan impatäi imanting hapan batu, atawa imanah; alo meto alo olon djaton iä akan belom hindai. Tapi amon augh sarunai mamala, tä olo akan mandai mandas pain bukit.

14. Tä Moses mohon bara bukit, manalih olo arä; palus iä mamprasih olo arä, tinai olo tä mamupok pakaiae.

15. Koae dengan olo arä: Tatatatap keton akan andau telo; tuntang äla marantep olo bawi.

16. Maka djadi intu andau telo, handjewu, baaton njaho kilat hundjun bukit, tinai baunandau sawosawoh, tuntang augh sarunai idjä paham batarik, sampai olo arä handiai, idjä bapodok intu liwa, hagendjäh.

17. Tä Moses magah olo arä blua bara kalekae, manaharep Hatalla, palus olo tä mendeng intu pain bukit.

18. Maka salepah bukit Sinai tä aseasep awi Jehowa djari mohon akan hetä huang apui, tuntang asep tä pulopulok kangambo kilau asep tannur, tinai salepah bukit tä paham hagerek.

19. Maka kahum augh sarunai tä djaladjalan batarik, Moses hakotak dengan Hatalla, tuntang Hatalla bakarinah tombah aughe.

20. Krana sana Jehowa djari mohon akan hundjun tantan bukit Sinai, maka iä manjoho Moses manalih iä hetä, palus Moses mandai bukit.

21. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Mohon, pudji olo arä, belä iä badjudju, manggapi Jehowa, handak manjengoke, suro awi tä arä olo tä matäi.

22. Tinai imam, idjä akan manggapi Jehowa, indu mamprasih arepe, belä Jehowa mawi iä.

23. Koan Moses dengan Jehowa: Djaton tau olo arä mandai bukit Sinai, krana ikau djari manjoho ikäi: karambang tuntang prasih bukit tä.

24. Tä Jehowa hamauh dengae: Lius, mohon, limbah tä keton

duä Aaron akan mandai; tapi äla imam tuntang olo arä tä maming-kas, handak mandai manalih Jehowa, belä iä mawi olo tä.

25. Djadi Moses mohon manalih olo arä, sambil masuman augh tä akan äwen.

BAGI 20.

I. Sapulu prentah Hatalla. II. Prentah tahiu mesbeh.

I.—1. Maka bitin Hatalla manjewut karä augh toh, koae: — (5 *Mos.* 5, 6.)

2. Jaku Jehowa aton Hatallam, idjä djari magah ikau blua bara tanah Misir, äka karewarm.

3. Æla ikau manempo hatalla beken intu baungku.

4. Æla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, äla tumon talo awang ngambo hong langit, äla tumon talo awang ngiwa hundjun petak, äla tumon talo awang intu danum, iwa petak.

5. Æla ikau sontop akae, äla manempo iä. Krana jaku Jehowa, Hatallam, toto Hatalla idjä pangabehu, idjä mamaläh kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turon, olo idjä basingi aku.

6. Tapi jaku masi bakojakojan olo idjä sinta aku, sambil mahaga prentahku.

7. Æla ikau hapan aran Jehowa, Hatallam, sala, krana Jehowa djaton maku malapas bara hukum olo tä, idjä hapan arae sala.

8. Ingat andau sabat, mangat ikau mahaga djetä. — (1. *Mos.* 2, 2.)

9. Kadjahawen andau buah ikau bagawi, sambil nguan karä talo gawim.

10. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä äla ikau bagawi, äla anakm hatuä, äla anakm bawi, äla kea rewarm hatuä, äla rewarm bawi, äla karä metom, äla olo tamuäi idjä intu lewum.

11. Krana huang kadjahawen andau Jehowa djari manampa langit, petak, tasik, tuntang talo handiai awang huange, tapi iä malajan andau udju; tagal tä Jehowa djari mamberkat andau sabat, tuntang djari mampahalap djetä.

12. Horumat bapam tuntang indum, mangat umurm pandjang hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallam, akam.

13. Æla ikau mampatäi olo.

14. Æla ikau habandong.

15. Æla ikau manakau.

16. Æla ikau manandjaro olo.

17. Æla ikau mipen human olo, äla ikau mipen sawan olo, äla reware hatuä, äla reware bawi, äla metoe, äla ikau mipen talo idjäidjä, awang ain olo.

18. Maka olo arä handiai mitä mahining njaho, kilat, augh sarunai tuntang bukit idjä aseasep; djadi amon olo arä mitä talo tä, maka iä undur, mendeng kedjakedjau.

19. Tinai olo tä hamauh dengan Moses: Käläh ikau hakotak dengan ikäi, ikäi handak manumon aughm; äla Hatalla hakotak dengan ikäi, belä ikäi matäi.

20. Koan Moses dengan olo arä: Æla keton mikäh, krana Hatalla djari manalih, ahate maningkes keton, mangat keton marawan iä, uka keton äla badosa.

21. Tä olo arä mendeng kakedjau, tapi Moses manggapi kakaput, äka Hatalla tä.

II.—22. Maka Jehowa hamauh

dengan Moses: Kakai koam dengan olo Israel: keton djari mitä biting-ku djari hakotak dengan keton bara langit.

23. Æla keton manempo talo beken sala bara aku, äla manampa akan keton hampatong salaka atawa bulau, tamunan dewa.

24. Tampa akangku mesbeh petak, hetä luput parapahm awang ingä-hu, tuntang parapahm tarimakasih, kambing tabirim tuntang sapim. Intu karä kalekaku manjoho keton mahorumat arangku, hetä aku handak manalih keton, sambil mam-berkat keton.

25. Tinai amon ikau handak ma-nampa mesbeh batu akangku, äla hapan batu awang djari imahat, krana djaka pahatm djari imapak hundjue, tä maka ikau djari ma-mali djetä.

26. Æla kea mandai mesbeh ajungku hapan tangga, belä kaha-wäm ilowai intu hundjue.

BAGI 21.

I. Prentah tahiu karä djipen. II. Prentah tahiu kasalan olo klahi.

I. — 1. Djetoh undangundang, idjä akan insanam akan utus olo tä.

2. Amon ikau manewus olo Ibrani indu djipem, iä akan melai intu ikau djahawen njelo, tapi intu njelo udju iä empas bewäi. — (3. *Mos.* 25, 39.)

3. Djaka bitie kabuate djari ta-mä, maka bitie kabuate kea akan blua tinai; djaka iä djari tamä tuntang sawae, maka sawae kea blua haiak dengae.

4. Djaka tempoe djari manenga sawae akae, tuntang olo bawi tä djari manak hatuä bawi akae, maka olo bawi tä tuntang anake melai akan tempoe, banae blua kabuate bewäi.

5. Tapi djaka djipen hatuä tä kabuate hamauh: aku radjin dengan tempongku, tinai dengan anak sa-wangku, aku djaton maku empas; —

6. Tä tempoe akan mimbit iä naharep mantir hai, palus mam-pendeng iä darah blawang atawa papar bauntonggang, sambil ma-mesek pindinge hapan djudjuk; tä djipen tä mandjadi indu reware palus katatahi.

7. Tinai djaka olo djari man-djual anake idjä bawi akan indu djipen olo, maka iä tä djaton akan empas kilau djipen hatuä.

8. Djaka tempoe djaton mang-ilak iä, tuntang iä djaton maku mampabanä iä, maka iä akan ma-njoho olo beken manewus iä. Tapi djaton tau iä mandjual iä akan utus olo beken, basa iä ngabelä iä.

9: Tapi amon iä mampabanä iä dengan anake, tä patut iä marabäa iä kilau hadat anak bawi.

10. Tinai amon iä mandahang sawan anake beken tinai, maka äla iä terai manenga akan idjä helo tä panginae, pakaiae, tinai djaton iä tau terai hindjä dengae.

11. Djaka iä djaton malalus telo perkara tä, maka olo bawi tä pa-lus empas bewäi, dia usah mama-läh regae.

II. — 12. Olo idjä mamukul olo beken sampai matäi, djaton tau dia iä impatäi kea.

13. Tapi djaka iä djaton tantai ahate, malainkan Hatalla djari ma-njampai olo tä intu lengäe, tä maka aku handak manantu akan keton äka olo tä tau mahakan. — (4. *Mos.* 35, 6.)

14. Tapi djaka olo tantai ahate djari mawi kulae, hapan akal djari mampatäi iä: alo bara mesbehku kea mahin patut ikau manduan olo tä, nakara iä impatäi.
15. Olo idjä mamukul bapae atawa indue, djaton tau dia impatäi.
16. Tinai äweäwe idjä djari manakau olon, alo iä djari mandjual olo tä, alo olo tä sondau tinai intu iä: djaton tau dia iä impatäi.
17. Idjä manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatai.
18. Amon olo hatuä haklahi, tuntang idjä biti äwen tä mamantu kolae hapan batu, atawa mamendong iä, tapi kolae djaton matäi, baja iä kapähä menter haban intu sasuroe:
19. Djaka iä käläh tinai, sampai tau manandjong hasokah: tä olo idjä djari mamukul iä akan lapas bara kasalae; tapi iä akan manahor karugin gawie, tinai iä akan mananggong ungkus olo manatamba iä tä totototo.
20. Tinai djaka olo mamukul djipäe hatuä atawa bawi hapan kaju, sampai iä matäi penda lengäe, djetä akan imaläh intu iä.
21. Tapi amon djipäe magon belom idjä andau kaduä, tä iä djaton akan ihukum, krana rear ajue kea idjä rugi.
22. Tinai amon olo hatuä haklahi, tuntang mamukul olo bawi idjä batihi, sampai iä mangelus nihau anake, tapi iä djaton sampai matäi: tä maka olo tä akan indusa tumon lakun banan olo bawi tä, kilau kapatute awi mantir.
23. Tapi djaka iä matäi, tä ikau akan mamaläh tahaseng sama tahaseng;
24. Matä sama matä, kasingä sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai;
25. Lopak sama lopak, himang sama himang, kembang sama kembang.
26. Amon olo mawi matan djipäe hatuä atawa bawi, sampai djetä rusak: maka iä akan mempas djipäe tagal matae nihau.
27. Amon iä marempang kasingan djipäe hatuä atawa bawi: tä iä akan mempas djipäe tagal kasingae nihau.
28. Tinai amon sapi hatuä manampoh olo hatuä bawi, sampai olo tä matäi: maka djaton tau dia sapi tä impatäi, imanting hapan batu, palus isie djaton tau kinan, tapi tempon sapi tä empas bara kasala.
29. Tapi djaka sapi tä puna panandok bara solake, tuntang tempoe djari katawan tä, tapi iä djaton djari mangandange: amon sapi tä mampatäi olo hatuä bawi: maka sapi tä akan impatäi, imanting hapan batu, tinai tempoe akan impatäi kea.
30. Djaka olo handak manjoho iä mambali, tä iä akan manahor, hapae manewus tahasenge, tumon lakun olo intu iä.
31. Tumon hukum toh kea amon sapin olo djari manampoh anak olo, hatuä atawa bawi.
32. Maka amon sapi tä manampoh djipen hatuä bawi, tä maka tempon sapi akan manahor akan tempon djipen tä telo pulu kabawak rear salaka, tinai sapi akan impatäi, imanting hapan batu.
33. Tinai amon olo muap kali, atawa amon olo mangali, haiak djaton manutupe, tuntang sapi atawa kalidai olo lawo hetä:
34. Tä maka tempon kali tä akan mamaläh regae akan tempon meto, tapi hantue tä melai akan tempon kali.

35. Djaka sapin olo manampoh sapin olo beken, sampai djetä matäi: tä sapi idjä belom tä akan indjual, tuntang regae bagi haruä akan äwen duä tä, tinai hantue kea bagi haruä akae.

36. Tapi djaka djari batarang, sapi tä bara bihin puna panandok, tuntang tempoe djaton djari mangandange: tä iä akan mamaläh sapi sama sapi, tapi idjä hantue akae.

BAGI 22.

I. Prentah tahiu perkara takau.
II. Prentah tahiu kasalan beken.

I. — 1. Djaka olo manakau sapi atawa tabiri, tuntang iä mampatäie atawa mandjuale, maka iä akan manakiri limä kongan sapi gantin idjä kongan, tinai äpat kongan tabiri gantin idjä kongan.

2. Amon maling kadapatan hamalem metoh iä manakau, tuntang iä imukul sampai matäi, maka djetä djaton indu utangdaha.

3. Tapi amon matanandau djari lembut, tä djetä indu utangdaha. Maka maling patut manganti lepalepah takaue; amon djaton talo enen intu iä hapae manahore, tä maka bitie akan indjual tagal takaue.

4. Amon talo takaue sondau intu iä magon aton, alo sapi, kalidai atawa kambing tabiri, salipet iä akan mamaläh tä.

5. Djaka olo mudjar metoe, manjoho tä murep intu tana atawa intu pambulan anggor ain olo, maka iä akan manganti tä hapan bua tanae atawa bua pambulae awang kapala bahalap.

6. Djaka apui lembut malajap, mantakan krambang, mangähu hilai gendom, atawa gendom awang hindai inggetem, atawa bua beken: tä maka iä, idjä djari mantokan apui tä, akan manganti karugi tä lepalepah.

7. Amon olo mansahan intu kolae rear atawa milike, tuntang talo tä buah takau bara human olo tä: djaka maling tä sondau, maka iä akan mamaläh tä salipet.

8. Tapi djaka maling tä djaton sondau, tä maka tempon huma tä akan imbit naharep mantir, uka iriksa, djaka iä djari manusang lengäe akan ramon kolae atawa dia.

9. Tagal karä perkara mangkon, alo tagal sapi, atawa tagal kalidai, tagal kambing tabiri, tagal pakaian, tagal karä talo awang nihau, idjä handak ingai olo: maka perkaran olo tä akan sampai mantir; äweäwe idjä injala mantir, iä patut manganti tä akan kolae salipet.

10. Amon olo mansahan kalidai, atawa sapi, atawa kambing tabiri intu olo, tuntang meto tä matäi, atawa bahimang, atawa nihau, haiak olo djaton mitä tä:

11. Tä maka sumpah Jehowa akan tamä helat äwen duä tä, hapa mamutus, djaka iä djaton djari manusang lengäe mawi talo ain kolae; maka tempon meto akan manarima tä, palus olo idjä äka pasahae dia usah mamalähe.

12. Tapi djaka maling djari manakau tä bara darah humae, tä idjä äka pasahan akan mamaläh tä.

13. Tapi djaka djetä djari imisak meto basiak, tä iä akan mimbit tisae akan indu katae; tä dia usah iä mamaläh meto idjä imisak tä.

14. Amon olo mindjam meton olo, tuntang djetä bahimang atawa matäi, kahum tempoe djaton: olo

tä akan mamaläh tä salepah re-
gae.
15. Tapi amon kahum tempoe,
dia usah olo mamaläh regae. Djaka
meto tä injewa, tikas iä manahor
sewae bewäi.
II. — 16. Amon olo manantiring
olo bawi budjang, idjä hindai djari
imopoh olo, palus batiroh dengae:
maka iä balalu akan manenga plaku
tuntang masawä iä.
17. Tapi djaka bapae djaton maku
manenga iä indu sawae: tä iä akan
manahor rear tumon hadat plakun
anak bawi.
18. Olo bawi idjä tabit äla keton
mambelome.
19. Olo idjä manulah arepe deng-
an meto, djaton tau dia impatäi.
20. Olo idjä maluput parapah
akan dewa, sala bara akan Jehowa
bewäi, iä akan impatäi.
21. Æla keton akan maur atawa
marawat olo tamuäi, krana keton
kea djari manamuäi hong tanah
Misir.
22. Æla keton marajap balo ata-
wa nolä.
23. Amon ikau marajap äwen tä
alo brangai gawim, tuntang iä
mangkariak akangku, toto aku
handak manarima aughe.
24. Kasangitku balalu karäh lem-
but, aku handak mampatäi keton
hapan padang, mambalo mampanolä
anak sawan keton.
25. Amon ikau mahatangan rear
akan olo ajungku, idjä pähä belom
intu marak keton, äla ikau kilau
olo bakutih mawi iä, äla blaku
paham anake, tapi kilau mandja-
man bewäi.
26. Djaka ikau manduan klambi
kahowut olo indu sanda, lian tä
akae tinai helo bara matanandau
belep.
27. Krana tikas djetä indu ka-
howute, idjä hapae manutup arepe;
narai hapae batiroh tinai? Karäh,
amon iä mangkariak akangku,
toto aku handak manarima aughe,
krana aku toh pamasi.
28. Æla manjapa wakil Hatalla,
äla manawah mantir utus olo ajum
29. Æla marandjar maluput pa-
rut bua tanam, atawa pambulam;
anakm idjä solake akan inengam
akangku
30. Kakai kea anak sapim, tun-
tang anak kambing tabirim idjä
solake; kudju djetä akan melai
dengan indue, andau hanja ikau
akan manenga tä akangku.
31. Patut keton toto olo brasih
intu aku; tagal tä, äla keton akan
kuman hantun talo, idjä djari imi-
sak hong padang, djakah tä akan
aso bewäi.

BAGI 23.

I. Prentah tahiu mantir basara. II. Prentah tahiu pesta. III. Djandjin Hatalla, iä handak magah olo Israel, tuntang manganan olo, idjä melai hong tanah Kanaan.

I. — 1. Æla ikau manarima
augh haiang, tinai äla pakat deng-
an olo darhaka, mandjadi saksi
mandohop kararate. — (5. *Mos.* 19,
16.)
2. Æla ikau mangarait arepm
omba olo arä mawi talo papa, tinai
huang basara äla tombah manom-
bah putar balik, mampahaiak olo
arä, mambingkok talo budjur.
3. Tapi äla kea mandohop olo
korik huang basarae, amon iä sala.
4. Amon ikau sondau sapi atawa
kalidai ain musohm lajang, agah
tä buli iä.

5. Amon ikau mitä kalidai ain olo, idjä basingi ikau, djari balongkang, djahungkop penjet buate, äla ikau bantus malihi gawim, mandohop iä mampaliwus kalidaie.
6. Æla mambingkok kabudjur olo pähä belom huang perkaran ai.
7. Awi mangedjau arepm dengan perkara awang sala. Idjä tetek tuntang budjur äla ikau mampatäie, krana toto aku djaton handak mambudjur olo darhaka.
8. Æla ikau manarima tengan olo, krana panengan olo mambutä matan olo marenang, tuntang mambingkok perkaran olo budjur.
9. Æla keton mandjakä olo tamuäi, krana tawan keton angat atäi olo tamuäi, basa keton kabuat mahin djari namuäi hong tanah Misir.
II. — 10. Djahawen njelo ikau akan malan tanam, tuntang akan manggetem palembute.
11. Tapi njelo udju pelai tä, mangat olo pähä belom, idjä marak keton, sondau panginae hetä, tinai tisae akan kinan karä meto hong padang; tumon tä patut kea gawim dengan pambulan anggor tuntang pambulan batangundus ajum. — (3. *Mos.* 25, 4.)
12. Kadjahawen andau ikau akan nguan karä talo gawim, tapi andau udju ikau akan malajan; mangat sapim tuntang kalidaim kea malajan, tinai nakara anak rewarm tuntang olo tamuäi kea tau mambudjur tahasenge.
13. Haga talo handiai, idjä djari injohoku keton. Aran hatalla beken äla manahiu, äla djetä lembut bara njaman keton.
14. Hantelo tingkat dalam genep njelo keton akan mahaga pesta akangku. — (3. *Mos.* 23, 4; — 5. *Mos.* 16, 16.)
15. Haga keton pesta tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, tumon prentahku intu keton, intu wajah idjä djari inukasku, intu bulan Abib; krana bulan djetä keton djari blua bara tanah Misir. Tapi äla manaharep baungku mimbit lengä boang bewäi.
16. Tinai haga pesta parut bua tana, idjä djari inawur keton hong tana, tuntang pesta getem toto intu lawin njelo, metoh ikau djari mamumpong lepalepah karä pangulihm bara tana.
17. Mahantelo dalam genep njelo karä olo hatuä akan manaharep baun pangkahai Tuhan, Jehowa.
18. Dahan parapahm, awang iluputm akangku, äla mäwoie dengan talo iragi, tinai enjake, idjä iluputm intu andau pesta ajungku, äla manisa sampai andau tinai.
19. Parut bua tanam idjä solake akan imbitm tamä human Jehowa, Hatallam. Æla ikau mananak anak kambing tabiri hapan djohontusun indue.
III. — 20. Itäm, aku manjoho Malaikat hagoet helo baum, uka mahaga ikau huang panggoetm toh, palus manamäan ikau akan kaleka, idjä djari inatapku.
21. Buah ikau marawan intu baue, sambil manumon aughe, äla marahas iä: krana iä djaton akan mampun kalangkah keton, krana Arangku habiti huang iä.
22. Tapi amon ikau manumon aughe buabuah, tuntang mahaga talo handiai idjä injohoku, tä aku handak mandjadi musoh sakarä musohm, tuntang handak malawan karä olo, idjä malawan ikau.

23. Krana Malaikat ajungku karäh hagoet helo baum, palus manamäan ikau akan tanah olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Kanani, olo Hewi, olo Jebusi; aku handak mampalomos olo tä.
24. Æla ikau sontop akan karä dewae, äla manempo iä, äla tumon gawie, tapi parusak iä sasindä, palus paramok karä hampatonge, idjä djari impendeng olo tä akae.
25. Tapi keton akan manempo Jehowa, Hatallan keton, tä iä karäh mamberkat talo kinan, talo ihop keton, tinai aku handak mahelang karä ampin peres bara marak keton.
26. Dialo idjä biti bawin keton karäh hong tanah keton, idjä mangelus atawa idjä tamanang; tinai aku handak mamandjang umur keton.
27. Pampikähku handak injohoku hagoet helo baum, uka manaräwen olo handiai idjä inalihm. sampai karä musohm mules likute hararian ikau. — (*Jos.* 2, 9.)
28. Uang kea handak injohoku hagoet helo baum, djetä akan maharak bara baum olo Hewi, olo Kanani, olo Het.
29. Djaton aku handak maharak olo tä bara baum haiak dalam idjä njelo, belä tanah rusak, tuntang meto basiak paham mandahang mawi ikau.
30. Mutomutoi aku handak maharak olo tä bara baum, sampai ikau djari ombeombet kakapalm, uka manjores hapus tanah tä.
31. Maka aku handak manantu saran tanahm bara tasik rarudju sampai tasik olo Pilisti, tinai bara padang tunis benjem palus sampai batangdanum lombah; krana karä olo, idjä mukong tanah tä, aku handak manjaraghe intu lengäm, nakara ikau maharak olo tä bara baum.
32. Æla ikau hadjandji dengan karä olo tä, atawa dengan karä dewae.
33. Æla ikau manjoho olo tä melai intu tanahm, belä iä mangarait ikau omba badosa intu aku. Krana djaka ikau manempo dewae, toto djetä indu djarat akam.

BAGI 24.

I. Djandjin Hatalla dengan olo Israel indähen. II. Karä imam tuntang olo bakas mitä Jehowa; Moses manalih Jehowa.

I. — 1. Limbah tä koan Hatalla dengan Moses: Dai, talih Jehowa, ikau, Aaron, Nadab keton äpat Abihu, tinai udju pulu biti bakas olo Israel, palus sontop intu petak bara kedjau.
2. Tapi baja Moses kabuate bewäi akan manggapi Jehowa, äla äwen tä manggapi, äla kea olo arä omba mandai bukit haiak dengae.
3. Tä Moses dumah, palus masuman akan olo arä karä augh petäh, karä prentah Jehowa; tä sakarä olo tä samandiai tombah haiak, idjä kaaugh, koae: Karä augh toh, idjä djari injoho Jehowa, ikäi handak manumoe.
4. Maka Moses manjurat karä augh Jehowa; tinai iä misik haiak djadjewu, manampa mesbeh intu pain bukit, tuntang duäwalas toros batu, tumon duäwalas hamputan olo Israel.
5. Tinai iä mintih budjang hatuä baris olo Israel, manjoho äwen tä maluput parapah awang ingähu, tinai mampatäi sapi tabela, hapa

maluput parapah tarimakasih akan Jehowa.

6. Maka Moses manduan belahe dahae, mina tä huang apar, tinai belahe daha tä imbirike akan hundjun mesbeh.

7. Tinai iä manduan surat-djandji, palus mambasa tä intu pinding olo arä; maka koan olo arä: Talo handiai, idjä injoho Jehowa, ikäi handak mawie tuntang manumoe.

8. Tä Moses manduan belahe daha tä, palus mambirik tä intu olo arä, sambil hamauh: Itä, djetoh daha djandji, idjä djari inampa Jehowa akan keton tumon karä augh surat toh.

II. — 9. Limbah tä Moses mandai bukit tä, tuntang Aaron, tinai Nadab äwen duä Abihu, tinai udju pulu biti bakas olo Israel.

10. Tä äwen tä mitä Hatallan Israel; intu penda paie aton kilau ampin batu sapir, kilau ampin langit dengan kataruse.

11. Lengäe djaton mantakan äwen idjä kampili tä bara olo Israel; maka limbah olo tä djari mitä Hatalla, iä kuman belom.

12. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Dai; talih aku hundjun bukit, palus melai hetoh; aku handak manenga akam papan batu tuntang Torat, tuntang karä prentah, idjä djari injuratku hetä, mangat ikau madjar olo arä aughe tä.

13. Tä Moses hagoet äwen duä pangiwae Josua, palus Moses mandai bukit Hatalla.

14. Tuntang iä mametäh olo bakas tä: Melai keton hetoh, mentai koä buli keton tinai; itä, Aaron äwen duä Hur aton melai dengan keton; djaka olo aton perkara, käläh iä manalih äwen duä tä.

15. Maka amon Moses djari mandai bukit, tä baunandau mohon, manutup bukit tä.

16. Kahain Jehowa aton melai intu tantan bukit Sinai, baunandau manutup tä kadjahawen andau; tinai andau udju Iä mangahau Moses bara bentok baunandau.

17. Maka ampin tampajah kahain Jehowa kilau apui panjeha hundjun tantan bukit tä intu matan olo Israel.

18. Limbah Moses djari sampai tantan bukit, maka iä tamä baunandau tä; tä Moses melai hundjun bukit käpatpulu andau käpatpulu alem katahie. — (*Matt.* 4, 2.)

BAGI 25.

Hatalla manjoho Moses manampa tingkap äka Hatalla, tinai ramon sombajang.

---

1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mimbit parapahe akangku; tarima parapahe tä bara genep biti, idjä manenga tä tuntang kahias atäie.

3. Maka djetoh parapah, awang akan induan keton bara olo tä: bulau, salaka, tambaga;

4. Benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos haliai, tinai benang bulun kamhing;

5. Upak tabiri idjä intjalap bahandang, upak hangkulih, kaju sitim;

6. Undus akan sumbo, talo mangat ewaue indu bakal minjak kasai, tinai karä ampin garo;

7. Batu sardoniks, batu barega akan tampatok badju pukon imam

hai, tuntang akan tampatok oto katan pangkate.
8. Soho olo manampa akangku kaleka brasih, mangat aku melai intu bentok olo tä.
9. Keton akan manampa djetä manjonto puna äkaku melai, tuntang manjonto karä milike, idjä karäh imprahangku akam.
10. Tampa keton pati kaju sitim; tangah telo hasa kapandjange, tangah duä hasa kabukae, tangah duä hasa kea kagantonge.
11. Tanggalong tä huange ruare hapan bulau brasih, tampa kambang bulau hakaliling hundjue.
12. Toang äpat kabangkang saluange bulau akan djetä, kepan tä darah putinge äpaäpat, mangat duä kabangkang hila pontong pati, tinai duä kabangkang kea hila pontonge.
13. Tampa pikule, kaju sitim kea, tanggalong tä hapan bulau.
14. Tuntang adjok pikule tä huang saluange idjä hapamontong pati, indu hapan olo mamikul pati tä.
15. Kajupikule tä akan melai huang saluang pati, djaton akan ihanggot bara hetä tinai.
16. Tinai ikau akan mina huang pati tä suratdjandji, idjä handak inengaku akam.
17. Indu tutup pati tä tampa padadusanasi, bulau brasih haliai, kapandjange tangah telo hasa, kabukae tangah duä hasa.
18. Ukir duä Kerubim, bulau masak, hapamontong padadusanasi,
19. Mangat idjä Kerub lembut pontonge, tinai idjä lembut hila pontonge; tampae haradjur gawin sindä bara padadusanasi tä kea Kerubim akan lembut hapamontong hetä.
20. Tampa Kerubim tä hambirang palapase kangambo, mangat mangadjang padadusanasi hapan palapase, baue mules hataharep akan padadusanasi.
21. Tinai ikau akan mina padadusanasi tä hundjun pati, palus ina huang pati tä suratdjandji, idjä handak inengaku akam.
22. Hetä aku handak manjupa ikau, tuntang handak hakotak dengam, masuman akam karä augh, idjä imetähku intu ikau akan olo Israel, bara hundjun padadusanasi, bara helat duä Kerubim, idjä intu hundjun pati ondok Jehowa tä.
23. Tinai tampa medja kaju sitim, kamboe duä hasa, kalombahe idjä hasa, kagantonge tangah duä hasa.
24. Tanggalong djetä hapan bulau idjä brasih, tampa kambang bulau hakaliling hundjue.
25. Tampa apake hakaliling, kalombah lokap, tampa bulau hakambang ampie hakaliling apake tä.
26. Tampa hetä äpat kabangkang saluange bulau, kepan saluange tä darah putinge äpaäpat, tokep paie äpat.
27. Saluange tä ranterantep apake, indu äka adjok pikule, hapa mamikul medja.
28. Tampa pikule tä kaju sitim, tanggalong tä hapan bulau, mangat medja imikul hapan djetä.
29. Tinai tampa pinggan lombah tuntang dadupa, kasa tuntang sansiri, idjä hapan maluput parapah talo ihop; bulau brasih inampam akan tä.
30. Hundjun medja tä haradjur ikau akan mingkes tepong-tampajah intu baungku.
31. Tinai tampa tantahan sumbo, bulau brasih awang masak; paie, batange, sarampange, dulange, pusoe tuntang kambange, hapus

talo tä haradjur tampae gawin sindä.
32. Djahawen sarampang akan lembut hasansila tantahan sumbo, genep lapake telo sarampange.
33. Intu genep sarampange manelo manelo dulang-sumbo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, uras tumon tä intu karä sarampange djahawehawen tä, idjä manjangking bara tantahan sumbo.
34. Maka intu batang tantahae tampa äpat dulang-sumbo, kilau bua saked kea ampie, tuntang pusoe tinai kambange.
35. Tinai manduä manduä sarampange tä akan manjangking bara puso idjä, idjä intu iwae.
36. Pusoe tuntang sarampange akan manjangking bara batange, hapus talo tä patut gawin sindä, bulau brasih inampa akan tä.
37. Tinai tampa udju palita hetä, totong tä, mangat njalae intu hila baue.
38. Tampa guntinge tuntang sangkulep-pambelepe, bulau brasih.
39. Sapikul bulau brasih patut inampam akan djetä tuntang karä ramoe.
40. Maka buabuah gawim, tampa djetä manjonto idjä imprahan akam hundjun bukit.—(26, 30.)

BAGI 26.

Tingkap äka Hatalla.

1. Tinai tampa tingkap Hatalla, hapan sapulu kadäräh benang, pista baputi idjä lamos haliai, tinai biru, ungu tuntang kadandang; bintik Kerubim ogoogo ikau akan manjuläme hetä.
2. Kapandjang idjä kadäräh duä pulu hanja hasa, tinai kalombahe äpat hasa; maka karä därähe tä uras ukur idjä.
3. Maka sapulu kadäräh tä akan inontong malimä malimä, mandjadi dinding duä.
4. Tampa pindinge tali biru intu balun saran dinding idjä tä, intu äka djeope dengan kolae, kalotä kea intu balun saran dinding idjä tä tinai.
5. Malimäpulu pindinge akan inampam intu dinding duäduä, pindinge tä patut hatandipah hong dinding duäduä.
6. Tinai ikau akan manampa limä pulu kawite bulau, hapa mangawit mandjeop dinding tä, mangat mandjadi akan idjä katingkap.
7. Tinai ikau akan manampa benang bulun kambing, hapa malapis tingkap äka Hatalla; tampa sawalas kadäräh idjä kalotä.
8. Kapandjang därähe telo pulu hasa, kalombahe äpat hasa; maka sawalas kadäräh tä uras ukur idjä bewäi.
9. Limä katontong därähe tä akan dinding idjä, tinai djahawen katontong därähe tä akan dinding idjä kea; djadi dinding idjä tontong djahawen tä handjudju matep tapakan tingkap.
10. Maka intu balun hapus saran dinding duäduä tampa limä pulu pindinge, intu äka djeope.
11. Tinai tampa limä pulu kawite tambaga, kawit pindinge hetä, mangat hadjeop mandjadi idjä katingkap.
12. Kandjudjun dinding tingkap idjä hundjue tä, sabagi därähe idjä kalabiäe, akan mahiwäi hila likut äka Hatalla.
13. Maka kanjarambir tingkap

idjä hundjue tä akan mahiwäi hasansila, manindiug äka Hatalla.
14. Ambo tingkap idjä hila hundjue tä tampa lalangit upak tabiri, idjä intjalap bahandang, ambo djetä tinai lalangit upak hangkulih.
15. Duan kea akan tingkap äka Hatalla papan kaju sitim.
16. Kapandjang genep papan sapulu hasa, tinai kalombahe tangah duä hasa.
17. Intu papan tä tampa duä pangguti, sama kadjarange, tampa tä intu genep papan äka Hatalla.
18. Maka tumon toh ikau akan manampa papan akan äka Hatalla: duä pulu papan akan hila salatan.
19. Tampa äpat pulu paie salaka akan papan tä, manduä paie akan genep papan äka panggutie.
20. Tumon tä kea hila silae, hila utara, tampa duä pulu papan;
21. Tuntang äpat pulu paie salaka, manduä paie akan genep papan.
22. Tapi hila likut äka Hatalla, hila barat, tampa djahawen papan.
23. Tinai tampa papan manduä manduä genep puting äka Hatalla, hapamontong.
24. Papan tä akan irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetä injaluang hapan bulau.
25. Djadi akan djetä hanja papan, tuntang paie salaka, djadi djahawenwalas paie, manduämanduä paie akan papan idjä.
26. Tinai tampa habantange kaju sitim, limä habantange akan papan idjä silan äka Hatalla.
27. Tinai akan hila silan äka Hatalla limä kea, tuntang limä akan papan äka Hatalla hila barat.
28. Habantange idjä bentenge tä ingkes tanggar benteng papan haliai, mangat buah karä papan bara pontonge palus tapakae pontonge.
29. Tanggalong papan tä hapan bulau, tampa saluange bulau, äka adjok habantange, habantange tä inanggalong kea hapan bulau.
30. Limbah tä pendeng äka Hatalla tä manjonto idjä djari imprahan akam hundjun bukit.
31. Tinai tantang benang dinding, lawai biru, ungu tuntang bahandang, tinai lawai pista baputi idjä lamos haliai; djetä akan iogo tantange tuntang sulam bintik Kerubim.
32. Tiring tä intu äpat toros kaju sitim, idjä inanggalong bulau, hakawit bulau, tuntang mendeng intu äpat pai salaka.
33. Kepan dinding tä intu karä kawite, tamäan pati ondok Jehowa intu huange; maka dinding tä hapa mambaris kaleka brasih dengan kaleka idjä brasih haliai.
34. Maka padadusanasi ingkes hundjun pati ondok Jehowa, huang äka idjä brasih haliai.
35. Tinai medja ingkes intu ruar dinding, sarangan sumbo tä tandipah medja, hila salatan äka Hatalla, maka medja hila utara.
36. Bauntonggang tingkap tä atep hapan benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos haliai, idjä iogo tantange.
37. Tinai tampa akan benangatep tä limä torose kaju sitim, inanggalong bulau, tuntang kawite bulau, tinai toang limä pai tambaga akan toros tä.

BAGI 27.

I. Mesbeh äka parapah awang ingähu. II. Parantaran tingkap Hatalla. III. Undus sumbo.

I. — 1. Tinai tampa kea mesbeh kaju sitim, pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, tampa mesbeh tä lapak häpat; kagantonge telo hasa.

2. Tampa pampange intu putinge äpaäpat, haiak gawin sindä; tanggalong djetä hapan tambaga.

3. Tampa kea akan mesbeh tä sarangan hapa manampunan kawo, tuntang sendokkawo, sangkondaha, simpang, tinai dadupa; tampa karä ramoe tä uras tambaga.

4. Tampa krawang akan mesbeh, idjä hadjandjala ampie; tampa saluange tambaga intu äpat puting krawang tä.

5. Ina krawang tä helat mesbeh dengan katile, mangat krawang tä bara liwa mandas benteng mesbeh.

6. Tampa kea pikul mesbeh kaju sitim, tanggalong tä hapan tambaga.

7. Tuntang adjok pikule tä huang saluange, mangat pikule tä hapamontong mesbeh, hapan olo mamikul tä.

8. Tampa mesbeh tä hasalembang, baja papan papare bewäi, tumon idjä djari imprahan akam hundjun bukit.

II. — 9. Tampa kea parantaran hakaliling tingkap Hatalla; intu hila salatan awi maninding tä hapan benang pista idjä lamos, pandjang saratus hasa.

10. Tinai tampa hetä duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara awi maninding tä, pandjang saratus hasa, tinai duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga; tapi karä kawit toros tä tuntang habantange uras salaka.

12. Maka intu kabuka parantaran, hila barat, awi manindinge limä pulu hasa, tinai torose sapulu, tuntang pain torose sapulu kea.

13. Kalotä kea intu kabuka parantaran hila timor limä pulu hasa.

14. Hetä awi maninding silan panampoke limäwalas hasa, pendeng torose telo, tuntang paie telo kea.

15. Tinai silae ininding limäwalas hasa kea, tinai telo torose tuntang telo paie.

16. Maka intu bauntonggang parantaran tä kepan benangatepe, kamboe duä pulu hasa, benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi kea lawai pista baputi idjä lamos, idjä iogo injulam olo; tampa kea äpat torose tuntang paie.

17. Karä toros dinding parantaran hakaliling akan iradjur awi habantange salaka; tinai karä kawite salaka kea, tapi paie tambaga.

18. Tampa parantaran kamboe saratus hasa, kalombahe limä pulu hasa hapamontong, tinai kagantonge limä hasa, hapan dinding benang pista idjä lamos, tapi pain torose tampa uras tambaga.

19. Maka karä ramo huang parantaran akan brangai karä ampin gawi hapae, tuntang karä pakue, tampa uras tambaga.

III. — 20. Tinai ikau akan manjoho olo Israel mimbit undus bua undus, idjä ihamis tuntang takining, akan tantahan sumbo, uka karä sumbo haradjur belom.

21. Huang tingkap panjupa intu ruar dinding tä, idjä ngandjungen pati-ondok Jehowa, maka Aaron äwen hanak akan manatap djetä handuä dalam idjä andau, intu baun Jehowa; djetoh akan hadat palus hatatahi intu olo Israel girirmanggirir.

BAGI 28.

Pakaian pangkat imam.

1. Limbah tä ikau akan mambaris kakam Aaron äwen hanak bara olo Israel, mangat iä mimbingpangkat imam akangku, Aaron äwen hanak Nadab, Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

2. Tampa klambi brasih akan kakam Aaron, indu kahaie tuntang kabungase.

3. Ikau akan hamauh dengan karä olo idjä pintar, idjä djari injuangku dengan rogh kapintar, mangat iä manampa pakaian akan Aaron, hapan mamprasih iä mimbing pangkat imam akangku.

4. Maka karä ampin pakaiae, idjä akan inampa äwen tä, kalotoh: oto katan pangkat, badju puko, badju pandjang, kamedja hapangowang bintike, saruban tuntang taliwanang. Pakaian brasih tä olo indu manampae akan kakam Aaron äwen hanak, mangat iä mimbing pangkat imam akangku.

5. Akan indu bakal pakaian tä olo akan manduan benang idjä biru, ungu, tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi, idjä lamos tuntang bahalap haliai.

6. Maka olo akan manantang akan badju puko tä renda bulau, tuntang lawai biru, ungu, bahandang, häwoi lawai pista baputi, idjä lamos haliai, idjä iapik olo manantange.

7. Badju puko tä akan manutup likute tuntang usoke, djetä patut bara tandjut intu bahae hasansila, äka djeope.

8. Tinai petenge, idjä haradjur gawin sindä bara djetä, akan inantang olo mapike sama matjame, hapan renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi, idjä lamos haliai.

9. Tinai duan batu oniks duä kabawak, ukir hetä aran karä anak Israel.

10. Djahawen arae intu batu idjä, tinai djahawen kea intu batu idjä, tumon turon kabakase.

11. Tumon gawin tukang ukir, tumon ukir tjatjak, ikau akan mukir aran anak Israel hong batu duäduä tä; tinai kumpang batu tä hapan bulau.

12. Ingkes duä kabawak batu tä intu sapan bahae hasansila; batu tä hapa mampingat tahiu olo Israel; Aaron akan mananggong arae intu bahae hasansila naharep baun Jehowa, hapa mampingat iä tahiu äwen.

13. Tampa kea kumpang batu tä bulau.

14. Tinai tampa duä karinting rantai bulau ndurut idjä brasih, sama sama kamboe; kepan tä intu kumpang batu tä.

15. Tinai ikau akan manampa kea oto katan pangkat, ogoogo haliai, sama kilau tampan badju puko tä, renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi, idjä lamos haliai.

16. Tampa djetä lapak äpat, lapis duä, kamboe kalombahe idjä gawang.

17. Tampatok tä hapan batu ba-
rega, äpat kapasang; pasange idjä
solake ina: batu sardis, topas,
smaragd.
18. Pasange idjä duä: batu ru-
bim, sapir, hintan.
19. Pasange idjä telo: batu opal,
aghat, ametist.
20. Tinai pasange idjä äpat: batu
tirkis, oniks, jaspis. Karä batu
tä uras ingumpang bulau.
21. Batu tä iretäi tumon duä-
walas aran anak Israel, genep batu
aton ukir arae; batu tä tumon
ukir tjatjak, gagenep batu aton
ukir arae, aran duäwalas hampu-
tan olo Israel.
22. Maka tampa akan oto tä duä
karinting rantai bulau ndurut kea,
sama sama kamboe, bulau idjä bra-
sih haliai.
23. Tampa kea akan oto tä duä
kabingkai tisin bulau, kepan ti-
sin duä tä intu puting oto hila
ngamboe.
24. Tinai sangkawilan duä ka-
rinting rantai bulau ndurut tä intu
tisin duä, idjä intu puting oto.
25. Tapi pontong duä karinting
rantai bulau ndurut tä sangkawilan
intu kumpang batu hasansila sapan
bahan badju puko tä, hila baue.
26. Tinai tampa duä kabingkai
tisin bulau, kepan tä hasansila
puting oto hila huange, rantep
dengan badju puko.
27. Tuntang tampa duä kabing-
kai tisin bulau beken tinai, ke-
pan djetä hasansila badju puko ba-
likate intu penda katiake hila baue,
ambo peteng badju puko.
28. Tinai hapan tali biru tandjut
tisin oto tä dengan tisin badju puko,
mangat djetä leket intu peteng ba-
dju puko; palus oto tä djaton tau
imisah tinai dengan badju puko.
29. Kalotä Aaron akan manang-
gong aran anak Israel intu oto
katan pangkat, hundjun baun atäie,
metoh iä tamä kaleka brasih, ha-
radjur indu mampingat Jehowa.
3Q. Tinai ikau akan mina huang
oto tä Urim tuntang Tumim,
mangat djetä intu baun atäi Aa-
ron, metoh iä tamä naharep baun
Jehowa. Kalotä Aaron haradjur
akan mananggong pamutus olo
Israel tä intu baun atäie, mana-
harep baun Jehowa.
31. Tinai badju pandjang, idjä
huang badju puko tä, tampa uras
benang biru.
32. Tantang halowang bentoke
akan ujate, haiak palimpinge ha-
kaliling lowange, kilau lowang
karongkong, belä djetä barabit.
33. Tampa ampin bua dalima akan
tahutoe hapus palimpinge hila ngi-
wa, hapan lawai biru, ungu tun-
tang bahandang ampie, tinai ga-
ranohing bulau hakaliling intu he-
lat djetä.
34. Mangat hapus palimping ta-
pakan badju pandjang tä hasang-
kelang garanohing dengan ampin
bua dalima.
35. Maka Aaron akan hapan tä
metoh iä malalus gawie, mangat
aughe mamala, amon iä tamä ka-
leka brasih naharep baun Jehowa,
tuntang amon iä blua tinai, belä
iä matäi.
36. Tinai tampa idjä kabintap
bulau brasih, ukir hetä tumon
ukir tjatjak aughe kalotoh: Ka-
rasih Jehowa.
37. Kepan djetä hundjun sarubae
hila baue, hapan tali biru;
38. Mangat djetä ambo lingkau
Aaron, nakara Aaron mananggong
kasalan olo Israel huang somba-
jang, tuntang huang karä para-

pah; bintap bulau tä haradjur akan leket ambo lingkaue, uka manampa olo tä mandjadi äka kakilak Jehowa.
39. Tantang kea kamedja hapangowang bintike, hapan lawai pista idjä lamos, tinai tampa saruban benang pista lamos, baputi lentah, tinai taliwanang tantang ogoogo.
40. Maka akan karä anak Aaron tampa badju pandjang, tuntang taliwanang, tinai tampa angkol akae, indu kahaie tuntang kabungase.
41. Kepan karä pakaian tä intu kakam Aaron äwen hanak; palus ohos äwen tä hapan minjak brasih, suang lokape kea, tuntang prasih iä, mangat iä malalus gawin imam akangku.
42. Tampa kea sarawar benang pista akae, hapae manutup kahawäe; saraware tä puko bara kahange palus sampai sapake.
43. Maka Aaron äwen hanak akan hapan djetä, metoh iä tamä tingkap Hatalla, atawa amon iä manggapi mesbeh, uka malalus gawie intu kaleka brasih, belä iä buah sala palus matäi. Djetä indu hadat äwen palus katatahi, tuntang indu hadat panakae, idjä harian bara iä.

BAGI 29.

I. Hadat mangkat imam. II. Parapah awang akan iluput sining andau.

I. —1. Maka tumon toh tinai ampin gawim dengan äwen tä, hapan mamprasih iä, mangkat iä mandjadi imam akangku. Duan idjä kongan sapi hatuäe idjä tabela, tuntang duä tabiri hatuäe awang tinduh.
2. Tinai tepong idjä djaton iragi, tuntang apam idjä djaton iragi, häwoi undus, tuntang sarabi idjä iohos undus; tunek tepong gendom inampam akan djetä.
3. Ingkes talo tä huang rantang, palus imbit tä tuntang rantange, tuntang sapi hatuäe, tuntang duä kongan tabiri hatuäe tä.
4. Limbah tä soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap Hatalla, palus saup äwen tä hapan danum.
5. Tinai duan karä pakaiae, kepan intu Aaron kamedja, badju pandjang idjä huang badju puko tä, tinai badju puko, tuntang oto katan pangkate, palus peteng iä hapan peteng badju puko idjä iogo olo.
6. Tinai kepan saruban intu takoloke, tuntang ingkes bintap bulau karasihe intu sarubae.
7. Limbah tä duan minjak kasai, tusuh tä hundjun takoloke; tumon tä ikau akan maminjak iä.
8. Limbah tä soho anake kea manggapi, kepan intu iä badjue tä.
9. Palus babat iä hapan taliwanang, Aaron tuntang anake, tinai bilit angkol intu takoloke, mangat pangkat imam aton intu äwen tä palus katatahi. Limbah tä suang lokap Aaron äwen hanak.
10. Soho olo mimbit sapi hatuäe tä tokep tingkap Hatalla, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi tä.
11. Limbah tä sambalih sapi tä intu baun Jehowa, hong bauntonggang tingkap Hatalla.
12. Tinai duan belahe dahan sapi tä, ohos tä hapan tundjukm

intu pampang mesbeh, tinai karä
dahae awang batisa tusuh intu pain
mesbeh.
13. Tinai duan banahat knaie,
tuntang djalae idjä manutup gam-
bohe, tuntang buae duäduä dengan
enjake idjä hetä, tusul djetä hun-
djun mesbeh.
14. Tapi isin sapi tä tuntang ba-
lulange, tinai taie, tusul lepale-
pah intu ruar äka keton bapodok,
krana djetä puna parapah tagal
dosa.
15. Limbah tä duan idjä kongan
tabiri hatuäe, tuntang Aaron äwen
hanak akan mandanan lengäe hun-
djun takolok tabiri tä.
16. Palus sambalih tabiri tä, duan
belahe dahae, birik djetä intu mes-
beh hakaliling.
17. Tinai tetek tabiri tä hatang-
kal, penjau ramon knaie tuntang
sapake, ingkes tä hundjun tang-
kale tuntang takoloke;
18. Balalu tusul lepalepah tabiri
tä hundjun mesbeh, krana djetä
parapah idjä ingähu akan Jehowa,
indu mangat ewaue akae, djetä
parapah apui akan Jehowa.
19. Limbah tä duan tabiri ha-
tuäe idjä tä tinai, tuntang Aaron
äwen hanak akan mandanan lengäe
hundjun takolok tabiri tä.
20. Palus sambalih tabiri tä,
duan belahe dahae, ohos djetä
intu hatong pinding gantaun Aa-
ron äwen hanak, tinai intu tun-
djukindu lengäe gantaue, tuntang
intu tundjukindu paie gantaue;
palus birik tisan daha intu mesbeh
hakaliling.
21. Limbah tä duan belahe daha
idjä leket intu mesbeh, tuntang
minjak kasai, hapan djetä tampitik
Aaron tuntang pakaiae, tinai anake
tuntang pakaiae, mangat iä im-
prasih, bitie tuntang pakaiae, ka-
lotä kea anake tuntang pakaiae,
haiak dengan bapae.
22. Limbah tä duan enjak tabiri
tuntang ikohe, tinai banahate tun-
tang djala intu gambohe, tuntang
buae duäduä, tamput enjake idjä
hetä, tinai sapak lengäe gantaue,
krana tabiri tä parapah hapa ma-
njuang lokap.
23. Tinai duan tepong, apam
tuntang sarabi midjä midjä kaba-
wak, bara huang rantang äka wa-
dai idjä djaton iragi, idjä intu
baun Jehowa.
24. Ina talo handiai tä intu lokap
lengän Aaron äwen hanak, palus tan-
djungan djetä, uka mandjadi parapah
tandjungan intu baun Jehowa.
25. Limbah tä duan djetä bara
lokap lengän äwen tä, tusul tä
hundjun mesbeh haiak parapah
awang ingähu, indu mangat ewaue
intu baun Jehowa, krana djetä
parapah apui akan Jehowa.
26. Tinai duan usok tabiri pa-
rapah-panjuang ain Aaron, ajun
djetä, uka mandjadi parapah iajun
intu baun Jehowa; maka djetä
akan bagim.
27. Tumon tä kea baris usok idjä
iajun, tuntang sapak lengäe idjä
inandjungan, ramon tabiri hatuäe
tä, parapah-panjuang Aaron äwen
hanak;
28. Talo tä akan bagin Aaron,
tinai akan bagin anake; djetä indu
hadat palus katatahi akan olo Is-
rael; krana djetä parapah-inan-
djungan; maka bara karä parapah-
tarimakasih ain olo Israel parapah-
inandjungan tä akan induan, djetä
parapah-inandjungan akan Jehowa.
29. Maka pakaian brasih, idjä
ain Aaron, djetä turonmanuron
akan anak äsoe, idjä rahian bara

iä, akan hapan äwen tä kahum iä iminjak, tuntang lokap lengäe injuang.

30. Æweäwe bara karä anake mandjadi imam, manganti iä, maka kudju iä akan hapan pakaian tä, mangat iä tamä tingkap Hatalla, tuntang malalus gawi hong kaleka brasih.

31. Maka duan tabiri parapah-panjuang, luntoh isie hong parantaran tingkap Hatalla.

32. Aaron äwen hanak akan kuman isin tabiri tä intu bauntonggang tingkap Hatalla, tuntang tepong idjä hong rantang.

33. Talo idjä djari hapae manjapan, manjuang lokap lengäe, mangat iä imprasih: talo tä akan kinan imam bewäi, äla olo beken omba, krana djetä brasih.

34. Tinai djaka belahe isin parapah-panjuang tuntang wadai tä batisa akan andau tinai, tusul djetä lepalepah, äla olo akan kuman tä, krana djetä brasih.

35. Maka tumon toh ikau akan malalus karä talo, idjä djari imetähku intu ikau hong Aaron äwen hanak. Kudju katahie ikau akan manjuang lengän äwen tä.

36. Sining andau katahin tä sambalih sapi hatuäe akan parapah tagal dosa, tinai tabiri hatuäe indu sapan, tuntang papas palin mesbeh: awi ikau manjapan hetä, tinai maminjak mesbeh, hapan mamprasih djetä.

37. Kudju ikau akan manjapan hetä, tuntang mamprasih mesbeh tä, mangat mesbeh tä brasih haliai. Æweäwe idjä handak manggapi mesbeh tä, iä patut imprasih.

II. — 38. Maka djetoh talo idjä akan iluputm hundjun mesbeh tä: sining andau haradjur ikau akan maluput hetä manduä manduä anak tabiri, awang idjä njelo umure.

39. Idjä kongan tabiri tä akan iluput handjewu, tinai idjä kongan akan iluput halemäi.

40. Haiak genep kongan luput idjä perpulu epa tunek tepong, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus idjä ihamis, tinai idjä peräpat hin danum anggor akan parapah talo ihop.

41. Maka anak tabiri idjä tä tinai akan iluputm halemäi: tinai parapah talo kinan tuntang parapah talo ihop, idjä iluput haiak dengae, sama kilau parapah idjä iluput handjewu kea, mandjadi indu mangat ewau, parapah apui akan Jehowa.

42. Maka palus karä panakan keton djetä haradjur mandjadi parapah awang ingähu sining andau, intu bauntonggang tingkap-panjupa, hong baun Jehowa; hetä aku handak manjupa keton, mangat aku hakotak dengam.

43. Hetä maka aku handak injupa olo Israel, mangat olo tä imprasih awi kahaingku.

44. Tinai aku handak mamprasih tingkap-panjupa tuntang mesbeh: tinai aku handak mamprasih Aaron äwen hanak, mangat mandjadi imam akangku.

45. Tuntang aku handak melai intu bentok olo Israel, indu Hatallae.

46. Tinai olo tä akan kasene, aku Jehowa toto Hatallae, idjä djari magah iä blua bara tanah Misir, mangat aku melai marak iä: Aku, Jehowa, Hatallae.

BAGI 30.

I. Mesbeh äka hagaro. II. Asil olo akan tingkap Hatalla. III. Æka panjaup. IV. Minjak kasai. V. Garo.

I. — 1. Tampa kea mesbeh äka hagaro; kaju sitim inampam akan djetä.

2. Tampa tä lapak häpat, kalombahe idjä hasa, kamboe idjä hasa kea, kagantonge duä hasa; tinai pampange haradjur gawin sindä.

3. Tanggalong djetä hapan bulau brasih, bitie, papare hakaliling, tuntang pampange; tampa kambang bulau hakaliling saran hundjue.

4. Tampa kea duä kabangkang saluange bulau, penda kambang bulau, hasansila; djetä akan äka adjok pikule, mangat olo tau mamikul mesbeh hapan tä.

5. Pikule tä tampa kaju sitim, tanggalong tä hapan bulau.

6. Ingkes mesbeh tä hila ruar darah dinding, idjä mangandjungen patin djandji, tuntang padadusanasi, idjä intu hundjun patin djandji tä, äkaku handak manjupa ikau.

7. Maka Aaron akan manotong garo hetä idjä mangat ewaue; sining handjewu, limbah iä djari manatap karä sumbo, iä akan manotong tä.

8. Tinai amon Aaron manatap sumbo benteng halemäi, maka iä akan manotong garo kea hetä; palus karä panakan keton haradjur akan hagaro tumon tä intu baun Jehowa.

9. Æla manotong garo beken hetä bara idjä insanangku, äla maluput parapah awang ingähu hetä, äla kea parapah talo kinan, äla kea manusuh hetä parapah taloihop.

10. Sindä dalam genep njelo Aaron akan manjaki pampange hapan dahan parapah tagal dosa, idjä hapae manjapan; palus karä panakan keton saki tä akan ilalus hetä sindä dalam genep njelo; djetä brasih haliai intu Jehowa.

II. — 11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Amon ikau manjatjah karä olo Israel, tä genep biti olo tä patut manenga akan Jehowa talo hapae manjapan hambaruae, belä iä buah peres, metoh olo arä injatjah.

13. Maka genep biti idjä buah isä akan manenga satangah sekel salaka, tumon batang sekel idjä ina hong äka brasih, sekel tä behat duä pulu gera. Satangah sekel tä indu parapah idjä induan akan Jehowa.

14. Olo handiai idjä buah isä, bara awang duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tä, akan manenga parapah tä, idjä induan akan Jehowa.

15. Olo tatau äla manenga labih, tinai olo pähä belom äla tapas bara satangah sekel, metoh keton manenga parapah tä, idjä induan akan Jehowa, hapa manjapan hambaruan keton.

16. Maka ikau akan manduan salaka sapan tä bara olo Israel, sambil mina djetä hapa malandja sombajang hong tingkap Hatalla; djetä hapa mampingat intu baun Jehowa tahiu olo Israel, mandjadi indu sapan hambaruan keton.

III. — 17. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

18. Tampa kea äka panjaup tambaga, tuntang paie tambaga; ina tä helat tingkap Hatalla dengan mesbeh; suang danum huange;

19. Mangat Aaron äwen hanak manjaup lengäe paie hetä.
20. Metoh äwen tä handak tamä tingkap Hatalla, iä akan manjaup arepe hapan danum tä, belä iä matäi. Atawa amon iä manggapi mesbeh, handak malalus gawie, mangähu parapah apui akan Jehowa:
21. Tä iä akan manjaup lengäe paie, belä iä matäi; djetä indu hadat akae palus katatahi, akae tuntang akan panakae girirmanggigir.
IV. — 22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
23. Duan talo mangat ewaue idjä kapala bahalap: mor idjä kapala brasih behat limä ratus sekel, kinemon sabagi karäe bara mor, behat tangah telo ratus sekel, tinai keneh, behat tangah telo ratus sekel kea;
24. Tinai kidah limä ratus sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong äka brasih; tinai undus bua undus idjä hin.
25. Karä talo tä tampa indu minjak kasai idjä brasih, tampa tä ogoogo tumon gawin tukangtatamba; djetä minjak kasai idjä brasih.
26. Hapan djetä awi maminjak tingkap Hatalla tuntang patin djandji;
27. Tinai medja tuntang karä ramoe; tantahan-sumbo tuntang karä ramoe, tuntang mesbeh kaleka hagaro;
28. Tinai mesbeh kaleka parapah awang ingähu tuntang karä ramoe, tinai kaleka panjaup tuntang paie.
29. Tumon tä prasih talo tä, mangat iä brasih haliai; äweäwe idjä handak manggapi djetä, iä patut imprasih.
30. Tinai awi maminjak Aaron äwen hanak, tuntang prasih iä, mangat iä mimbing pangkat imam akangku.
31. Tuntang sanan akan olo Israel, koam: djetä akangku indu minjak kasai idjä brasih, palus panakan keton girirmanggigir.
32. Æla olo akan hapan tä, äla kea manampa minjak tumon djetä: krana djetä brasih, tagal tä keton akan mahaga tä rasirasih.
33. Olo idjä manampa akae kabuate tumon djetä, atawa idjä hapan djetä mohos talo beken bara idjä djari imetähku, olo tä akan impatäi bara hamputan ajue.
V. — 34. Tinai Hatalla hamauh dengan Moses: Duan talo mangat ewaue, natap, seghelet, ghelbena tuntang lebonah, sama sama karäe.
35. Tampa talo tä indu garo, idjä iäwoi tumon kaapik tukangtatamba, bahalap tuntang brasih.
36. Pipis belahe lamolamos, tuntang ina djetä intu baun patindjandji huang tingkap-panjupa, äkaku manjupa arepku dengam. Djetä patut brasih haliai intu keton.
37. Æla keton akan manampa garo tumon tä akan hapan keton, malainkan patut ikau mahaga djetä brasih akan Jehowa.
38. Olo idjä manampa tumon tä, mangat hapae hagaro, iä akan impatäi bara hamputan ajue.

BAGI 31.

I. Hatalla masuman olo apik, idjä intihe malalus petähe. II. Prentah tahiu andau sabat.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Itäm, aku djari mintih olo idjä Besaleel arae, anak Uri, äson Hur, olo hamputan Juda.

3. Aku djari manjuang iä dengan Rogh Hatalla, dengan kapintar, kaharati tuntang kaapik huang karä ampin gawie;

4. Mangat iä pintar manggau akal, mapik manawas manaliso bulau, salaka, tambaga;

5. Sambil harati mukir batu akan tampatok, tinai manguan kaju akan karä ampin gawie.

6. Itäm, aku djari mandahang akan padjake Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan; tinai akan arä olo harati aku djari manenga kapintar huang atäie, mangat äwen tä malalus karä gawi, idjä djari imetähku intu ikau;

7. Iä tä: tingkap-panjupa, tinai patin-djandji, tuntang padadusanasi idjä akan hundjun djetä; tinai karä ramon tingkap tä;

8. Medja tuntang karä ramoe, tantahan-sumbo bulau brasih tuntang karä ramoe, mesbeh äka hagaro;

9. Tinai mesbeh parapah awang ingähu tuntang karä ramoe, tinai äka panjaup tuntang paie;

10. Karä dinding-benang, tuntang pakaian imam Aaron idjä brasih, tuntang pakaian anake, idjä akan hapae malalus gawin imam;

11. Tinai minjak kasai, tuntang garo idjä bakale karä ampin talo mangat ewaue, akan äka brasih. Tumon petähku intu ikau äwen tä akan manampa karä talo tä.

II. — 12. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

13. Suman akan olo Israel, koam: patut keton mahaga karä andau sabat ajungku kea, krana andau sabat tä torosku dengan keton, palus dengan panakau keton girirmanggirir, mangat keton katawan, aku toh Jehowa, idjä mamprasih keton.

14. Tagal tä, haga keton andau sabat, krana djetä brasih akan keton; olo idjä mamapa djetä djaton tau dia impatäi. Olo idjä bagawi talo enen hong andau tä, hambaruae impatäi bara hamputan ajue.

15. Kadjahawen andau olo akan manguan karä gawie, tapi andau udju aton sabat, andau malajan, idjä brasih akan Jehowa; olo idjä bagawi intu andau sabat djaton tau dia impatäi.

16. Tagal tä olo Israel akan mahaga sabat, palus karä panakae akan mahaga tä kea, mandjadi indu hadat palus katatahi.

17. Sabat tä puna torosku dengan olo Israel palus katatahi, basa huang kadjahawen andau Jehowa djari manampa langit tuntang petak, tapi iä djari malajan andau udju, sambil manjanang arepe. — (1. *Mos.* 2, 2.)

18. Maka limbah Jehowa djari terai hakotak dengan Moses hong bukit Sinai, iä manenga akae duä kabintap papan batu akan kasaksian, idjä djari injurat tundjuk Hatalla.

BAGI 32.

I. Olo Israel manampa hampatong dewa. II. Kalait Hatalla; Moses blaku akan olo tä. III. Moses mohon, marusak dewae, mahukum olo. IV. Moses mangkemä mangabuah olo Israel tinai dengan Hatalla.

I. — 1. Amon olo Israel mitä, Moses manahi arepe mohon bara bukit, tä olo tä hapumpong haiahaiak manaharep Aaron, sambil

hamauh dengae: Has, tampa hatalla akan ita, idjä hagoet helo baun ita. Krana idjä Moses, olo hatuä tä, idjä djari mimbit ita blua bara tanah Misir, djaton ikäi katawan ampin kadjariae tinai.

2. Maka koan Aaron dengan äwen: Engkak karä suwang bulau, idjä intu pinding anak sawan keton, hatuä bawi; imbit tä akangku.

3. Tä maka olo arä samandiai palus mengkak suwang bulau, idjä intu pindinge, mimbit tä akan Aaron.

4. Iä manduan tä bara lengän olo Israel, mananak tä, manoang hampatong, manamuñan ampin anak sapi, tuntang manaliso tä hapan kikir. Tä koan olo arä: Djetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir!

5. Amon Aaron mitä gawie tä, iä manampa mesbeh intu baun hampatong, palus Aaron mantehau, koäe: Djewu aton pesta akan Jehowa!

6. Maka olo arä haiak djadjewu misik, maluput parapah awang ingähu, tuntang mimbit parapah tarimakasih. Limbah tä olo mondok kuman mihop, tinai mendeng busik babigal.

II. — 7. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Lius, mohon, krana olo ajum, idjä djari imbitm bara tanah Misir, djari pakarok mamapa asingku.

8. Badjeleng haliai olo tä djari undur bara djalan, idjä djari injohoku iä, iä djari manoang akae hampatong, manamunan anak sapi; iä djari sontop akae, palus djari maluput parapah akae, sambil hamauh: djetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir.

9. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Aku djari manjengok utus olo toh, itä, iä uras batekang haliai.

10. Toh äla mahalang aku, nakara kasangitku hasep, mampalomat olo tä, tä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo bakapal.

11. Tapi Moses manjembah intu baun Jehowa, Hatallae, sambil hamauh: Joh Jehowa! buhen kasangitm akan mawi utus olo ajum, idjä djari impluam bara Misir hapan paham kwasam, hapan lengäm idjä abas?

12. Buhen olo Misir akan hamauh: awi kasingie bewäi iä djari magah olo tä blua bara tanah ita, mangat mampatäi iä intu äka bukit, palus mampalomat olo tä bara petak? rombar kalason kasangitm, sajang olo ajum, äla marusak iä.

13. Tahiu rewarm, Abraham, Isaak, Israel, idjä ikau djari sumpah akae, manjewut arepm, tuntang ikau djari mandjandji akae, koam: jaku handak mamparä panakan keton kilau bintang hong langit; hapus tanah toh, idjä koangku dengan keton, aku handak manengae akan panakan keton, mangat iä manjores tä palus katatahi. — (1. *Mos.* 22,16.)

14. Tä Jehowa manjasal tagal hukum tä, idjä djari iandjoe mawi olo ajue.

III. — 15. Limbah tä Moses mules arepe, mohon bara bukit, mimbit duä kabintap papan batu kasaksian huang lengäe; batu tä aton bara surat hasansila.

16. Maka papan batu tä tampan Hatalla haliai, tinai bintike tä bintik Hatalla kea, idjä iukire intu papan batu tä.

EKS. 32.

17. Amon Josua mahining lalenton olo arä, idjä malahap, koae dengan Moses: Augh parang hetä intu äka olo Israel bapodok.

18. Tapi tombah Moses: Augh tä dia augh olo manang, dia kea augh olo alah, baja jaku mahining augh olo ramirami bapantun hagalas.

19. Djadi, amon iä manokep äka olo tä bapodok, haiak mitä anak sapi tuntang olo babigal, maka Moses paham sangit, balalu mantarik batu tä bara lengäe, mamusit djetä intu pain bukit.

20. Palus iä manduan anak sapi, idjä djari inampa äwen, mamapui mampalanik djetä, naburan tä akan danum, manjoho olo Israel mihope.

21. Limbah tä Moses hamauh dengan Aaron: Narai kasalan utus olo toh dengam, sampai ikau mamuat intu olo tä dosa idjä kalotä kabehate?

22. Tombah Aaron: Æla tuangku sangit mawi aku, ikau kasene utus olo toh, iä puna papa prangae bewäi.

23. Æwen idjä djari manjoho aku: tampa hatalla akan ikäi, idjä hagoet helo baun ikäi; krana Moses, olo hatuä tä, idjä djari mimbit ikäi blua bara tanah Misir, ikäi djaton katawan ampin kadjariae tinai.

24. Maka koangku mawi olo tä: äwe idjä bara bulau, käläh iä mengkake, manenga tä akangku. Tä aku mandjakah bulau tä huang apui, awi tä anak sapi tä mandjari.

25. Maka amon Moses mitä, olo arä tä djari lajau, (krana Aaron djari mampalajau iä, manawah iä intu baun karä musohe,)

26. Tä Moses mendeng intu bauntonggang kaleka olo bapodok, sambil hamauh: Kantoh talih aku, äweäwe idjä baris Jehowa. Tä aton hapumpong manalih iä karä olo hamputan Lewi.

27. Koan Moses dengan äwen: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: genep bitin keton akan manangking padange intu kahange. Kumbang hapus kaleka olo Israel bapodok bara bauntonggang idjä palus sampai idjä silae, genep bitin keton akan mampatäi bararangai alo paharie, kolae, karampie.

28. Maka olo Lewi mawie tumon augh Moses; kalotä andau tä aton matäi telo kojan biti hirah baris olo tä.

29. Krana Moses djari manjoho olo Lewi: Suang lengän keton akan Jehowa andau toh, genep bitin keton akan mawi bararangai alo anake atawa paharie, mangat andau toh berkat inenga akan keton.

IV. — 30. Maka djadi, handjewu tinai Moses hamauh dengan olo arä: Keton djari mawi dosa idjä paham babehat, tapi toh aku handak mandai mananggoh Jehowa, ajaajau aku tau manjapan dosan keton.

31. Tumon tä Moses haluli tinai tanggoh Jehowa, sambil hamauh: Kaja! utus olo tä djari paham badosa, awie manampa hatallae bulau.

32. Tapi toh, ampun dosae tä, djaka dia, käläh mikis arangku bara suratm, idjä djari imintikm.

33. Koan Hatalla dengan Moses: Idjä badosa dengangku, iä tä patut ikisku bara suratku.

34. Tapi lius bewäi ikau, imbit utus olo tä akan äka idjä djari insumangku akam; itäm, malaikat ajungku akan hagoet helo baum: tapi amon katikangku sampai, aku handak mamaläh dosan olo tä kea.

35. Tumon tä Jehowa mahukūm utus olo tä, basa iä djari pakat manampa anak sapi, tampan Aaron tä.

BAGI 33.

Olo Israel manjasal sabab dosae. Moses blaku akae intu Hatalla.

1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Lius, harikas bara hetoh, ikau tuntang utus olo tä, idjä djari imbitm bara tanah Misir, talih tanah, idjä djari indjandjiku tuntang sumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga tä.
2. Aku handak manjoho malaikat hagoet helo baum, tuntang maharak olo Kanani, olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Hewi tinai olo Jebusi.
3. Talih tanah tä idjä nahasak djohontusun meto dengan madu. Krana aku djaton maku hagoet haiak dengam, basa ikau puna utus olo, idjä paham batekang atäie, belä aku mampalomos ikau kahum panggoetm toh.
4. Amon olo arä mahining augh karas tä, maka iä manjasal, dialo idjä biti mangkepan ramon kabungase.
5. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses: Suman akan olo Israel: keton puna utus olo idjä batekang atäie; djaka aku handjulu bewäi hagoet haiak dengam, toto aku akan mampalomos ikau: tapi toh, engkak karä ramon kabungasm, tä aku handak mitä nanaranarai patut gawingku dengam.
6. Tä olo Israel mengkak karä ramon kabungase darah bukit Horeb.
7. Maka Moses mahanggot tingkapbenang, mampendeng tä tinai intu ruar äka olo bapodok, sambil manggarä djetä tingkap-panjupa: djadi, äweäwe idja manggau augh Jehowa, patut blua tanggoh tingkap-panjupa, idjä intu ruar äka olo bapodok.
8. Djadi, amon Moses hagoet manalih tingkap tä, maka olo arä handiai mendeng, genep biti intu bauntonggang tingkap ai, tuntang olo tä palus tuntut matae manampajah Moses, sampai iä djari tamä tingkap tä.
9. Djadi, sana Moses djari tamä tingkap, maka botop baunandau tä mohon, mendeng intu bauntonggang tingkap, palus Hatalla hakotak dengan Moses.
10. Amon olo arä mitä botop baunandau mendeng intu bauntonggang tingkap, tä iä rata mendeng, balalu sontop, genep biti intu bauntonggang tingkap ai.
11. Maka Jehowa hakotak dengan Moses hataharep baue, kilau olo pudji hakotak dengan karampie. Tinai amon iä buli äka olo bapodok, maka Josua, pangiwae, anak Nun, olo tabela tä, magon melai, djaton blua bara tingkap tä.
12. Maka koan Moses dengan Jehowa: Itäm, ikau manjoho aku: imbit utus olo toh hagoet; tapi ikau djaton masuman akangku, äwe idjä handak injohom mampahaiak aku; alo ikau djari hamauh dengangku: aku kasene ikau tawan aram: tinai: ikau djari supa asi intu matangku.
13. Maka toh, jaku blaku intu ikau, djaka aku djari supa asi intu matam, käläh mangarinah kahandakm akangku, mangat aku kasene ikau, sambil supa asi intu

matam; tinai käläh ingat, utus olo toh puna olo ajum.
14. Maka koae: Atonkah baungku akan mampahaiak ikau, mangat manjanang ikau?
15. Tä tombah Moses dengae: Amon dia baum mampahaiak ikäi, äla manjoho ikäi harikas bara hetoh.
16. Krana awi djesen olo akan kasene, aku djari supa asi intu matam, jaku tuntang utus olo ajum? dia djaka awi bitim mampahaiak ikäi? Tumon tä aku tuntang utus olo ajum imbaris iangkat bara olo handiai, idjä hundjun petak toh.
17. Maka koan Jehowa dengan Moses: Aughm idjä nah aku handak manumoe kea, basa ikau djari supa asi intu matangku, tuntang basa aku kasene ikau tawan aram.
18. Tä koae: Soho aku mitä kahaim. (*Joh.* 1, 14.)
19. Tapi tombah iä: Karä kahalapku akan gitam mahalau baum, tuntang aku handak mangarinah aran Jehowa akam. Tapi olo idjä iasiku, aku masi iä, tinai olo idjä injanjangku, aku manjanjang iä.
20. Tinai koae: Djaton tau ikau mitä baungku, krana olo idjä mitä baungku djaton tau belom.
21. Tinai koan Jehowa: Itäm, aton kaleka buah intu aku, hetä ikau akan mendeng hong batukarang.
22. Maka karäh, amon kahaingku mahalau ikau, aku handak mampendeng ikau intu getas batukarang hetä, tuntang lengängku akan maninding ikau, sampai aku djari mahalau.
23. Amon aku mandjdjit lengängku bara ikau, tä ikau karäh mitä aku bara hila likutku; tapi baungku puna djaton tau itä olo.

BAGI 34.

I. Moses mandai bukit Sinai tinai; iä mitä kahain Hatalla. II. Hatalla manaheta djandjie. III. Baun Moses manjangkowong.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Pahat duä kabintap papan batu kilau idjä helo, tä aku handak manjurat huang batu tä karä bawak augh, idjä djari leket huang batu idjä solake tä, idjä djari imusitm.
2. Tatap arepm akan djewu, mangat ikau haiak djadjewu mandai bukit Sinai, manaharep aku hetä intu tantan bukit.
3. Æla olo beken akan mampahaiak ikau mandai, äla kea olo mamarah hapus bukit toh, tinai kambing tabiri mahin äla atawa sapi akan murep darah bukit toh.
4. Maka Moses mamahat papan batu duä kabintap kilau idjä helo, balalu iä misik haiak djadjewu, palus mandai bukit Sinai, tumon Jehowa djari manjoho iä, mimbit duä kabintap papan batu tä huang lengäe.
5. Tä Jehowa mohon huang baunandau, tuntang mendeng hetä darah Moses, sambil mangarinah aran Jehowa.
6. Haiak Jehowa manangkalau baun Moses, Iä mantehau: Jehowa, Jehowa, Hatalla, idjä pamasi panjanjang, idjä pandjang atäim, paham sintam, paham katotom! — (20, 6.)
7. Ikau mahaga asim akan bakojakojan olo, ikau mampun ka-

darhaka, kalangkah tuntang dosa. alo ikau mahukum kea olo idjä tiwas, tuntang mamaläh kadarhakan bapae intu anak äsoe, sampai telo äpat tilap.
8. Maka Moses badjeleng sontop baue sampai petak, balalu manjembah,
9. Sambil hamauh: Joh Tuhan, djaka aku toh djari supa asi intu matam, käläh Tuhan hagoet mampahaiak ikäi; krana utus olo toh paham batekang atäie, tapi ampun kadarhakan ikäi tuntang karä dosan ikäi, palus duan ikäi indu baris ajum.
II. — 10. Maka koae: Itäm, aku manampa djandji: intu baun salepah utus olo ajum tä aku handak mawi talo heran, idjä djaton pudji indjadian hong hapus kalunen, djaton kea intu karä utus olo beken; salepah utus olo toh, idjä iombam, akan mitä gawin Jehowa; krana gawingku tä, idjä handak iawiku dengam, puna baka ikäikäh.
11. Haga idjä injohoku ikau andau toh; itäm, aku handak maharak bara baum olo Amori, olo Kanani, olo Het, olo Peresi, olo Hewi tuntang olo Jebusi.
12. Buabuah ikau äla hadjandji dengan olo tanah tä, idjä karäh inamäm, belä olo tä kilau djarat marak keton.
13. Tapi keton akan mambalik karä mesbeh olo tä, palus akan marusak hampatong dewa, idjä djari impendenge, tinai pahewan äkae sombajang akan inäweng irukat keton.
14. Krana äla ikau akan sontop intu hatalla beken, krana aran Jehowa puna: Idjä Pangabehu; iä toto Hatalla idjä pangabehu.
15. Æla ikau pakat dengan olo tanah tä, belä amon olo tä habandong omba dewae, tuntang maluput parapahe akan dewae, iä marawäi ikau, palus ikau omba kuman talo parapahe;
16. Belä ikau manduan akan sawan anakm idjä hatuä bawin olo djetä; tuntang bawin olo tä habandong omba dewae, haiak manantiring anakm idjä hatuä habandong omba dewae kea.
17. Æla manoang akam hampatong dewa.
18. Pesta tepong idjä djaton iragi akan ihagam. Kudju ikau akan kuman tepong idjä djaton iragi, tumon petähku intu ikau, intu wajah idjä djari inukasku, hong bulan Abib; krana bulan Abib ikau djari blua bara tanah Misir. — (12, 15.)
19. Talo idjä solake inakan indue djetä ajungku, karä anak metom awang hatuä, meto hai korik, idjä solake inakan indue uras ajungku. — (13, 2.)
20. Tapi anak kalidai, idjä solake inakan indue, akan ingantim hapan kambing atawa tabiri, atawa djaka ikau djaton maku mangantie, tä ikau akau mamelek ujate. Karä anakm hatuä, idjä solake inakan indue, akan inewusm. Æla olo akan manaharep baungku boang bewäi.
21. Kadjahawen andau ikau akan bagawi, tapi andau udju ikau akan malajan, alo wajah mimbul wajah getem ikau akan malajan kea intu andau udju tä.
22. Pesta idjä udju tingkat minggo rahian bara paska tä ikau akan mahagae kea, djetä pesta parut bua gendom; tinai pesta getem toto intu lawin njelo.
23. Mahantelo dalam genep njelo

karä olo hatuä utus keton akan manaharep baun pangkahai Tuhan, Jehowa, Hatallan Israel. — (23, 17.)

24. Metoh aku maharak karä utus olo bara baum, tuntang manambing saran tanahm, maka musoh djaton akan mipen tanahm, sangkom ikau hagoet handak manaharep baun Jehowa, Hatallam, mahantelo dalam idjä njelo.

25. Dahan parapah, idjä ilupüt akangku, äla mäwoie dengan talo iragi; parapah awang injambalih intu pesta paska äla akan melai bara malem palus andau tinai.

26. Parut bua tanam idjä solake patut imbitm tamä human Jehowa, Hatallam. Æla ikau mananak anak kambing tabiri hapan djohontusun indue.

27. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Surat karä augh toh: krana tumon augh djetoh aku djari manampa djandji akam, tuntang akan Israel.

28. Maka iä melai hetä dengan Jehowa käpat pulu andau, käpat pulu alem, tuntang katahin tä iä djaton kuman tepong, djaton mihop danum; maka Jehowa mamintik huang duä kabintap batu tä augh djandji, sapulu kabawak prentah tä.

III. — 29. Djadi, amon Moses mohon bara bukit Sinai, (batu duä kabintap äka surat djandji tä imbing Moses intu lengäe, metoh iä mohon bara bukit,) tä maka Moses djaton katawan, pupus baue manjangkowong, awi Tuhan djari hakotak dengae.

30. Maka sana Aaron tuntang sakarä olo Israel manampajah Moses, itä! pupus baue manjangkowong, tagal tä olo tä mikäh manggapi iä.

31. Tä Moses mantehau äwen, palus Aaron tuntang karä mantir olo arä mules naharep iä, tuntang Moses hakotak dengan äwen.

32. Limbah tä sakarä olo Israel manggapi kea, tuntang iä manjoho olo tä talo handiai, awang djari injoho Jehowa iä hundjun bukit Sinai.

33. Limbah Moses terai hakotak dengan olo, iä manjandurong baue hapan benang.

34. Tapi amon Moses tamä manaharep baun Jehowa, mangat hakotak dengae, tä iä muap sandaronge tä, sampai iä blua tinai. Tuntang amon iä blua, maka iä masuman akan olo Israel talo awang djari imetäh intu iä.

35. Tä olo Israel mitä baun Moses, pupus baue manjangkowong: tä Moses manjandurong baue tinai, sampai iä tamä tinai, mangat hakotak dengan Tuhan.

BAGI 35.

I. Prentah tahiu andau sabat; II. tahiu parapahe. III. Tukang idjä akan manampa tingkap Hatalla.

I. — 1. Maka Moses manjoho hapus utus olo Israel hapumpong, tuntang iä hamauh dengan äwen: Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa, uka keton manumon tä.

2. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju haga rasirasih, mandjadi sabat, andau malajan huang Jehowa; genep olo, idjä bagawi andau tä, akan impatäi. — (20, 8.)

3. Æla keton mantokan apui

huang karä human keton intu andau sabat.

II. — 4. Tinai Moses hakotak dengan hapus utus olo Israel, koae: Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa, koae: — (25, 2.)

5. Duan bara sama arep keton parapah akan Jehowa, genep biti idjä pahias atäie akan manenga parapah tä: bulau, salaka, tambaga;

6. Tinai benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos; tinai benang bulun kambing;

7. Upak tabiri idjä intjalap bahandang, upak hangkulih, kaju sitim;

8. Undus akan sumbo, talo mangat ewaue indu bakal minjak kasai, tinai karä ampin garo;

9. Batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju pukon imam hai, tuntang akan oto katan pangkate.

10. Maka sakarä olo pintar baris keton akan manalih, mandohop manampa talo handiai, idjä djari injoho Jehowa;

11. Iä tä: äka brasih, tingkape tuntang lalangite, kawite, papae, habantange, torose tuntang paie;

12. Pati tuntang pikule, padadusanasi tuntang dinding helat;

13. Medja tuntang pikule, tinai karä ramoe, tinai tepong tampajah,

14. Tantahan sumbo hapan mamplawa, tuntang ramoe, karä dulange, tinai undus akan sumbo tä;

15. Mesbeh äka hagaro, tuntang pikule, minjak kasai, garo idjä mangat ewaue, dinding-atep idjä intu bauntonggang äka Hatalla.

16. Mesbeh parapah awang ingähu, tuntang krawang tambaga idjä intu hetä, kajupikule, tuntang karä ramoe; äka panjaup tuntang paie;

17. Dindingbenang akan parantaran, torose tuntang paie, tinai dindingatep akan bauntonggang parantaran;

18. Pakun äka Hatalla, tinai pakun parantarae, tuntang tali djantare;

19. Pakaian-pangkat hapan malalus gawi hong äka brasih, pakaian imam Aaron idjä brasih, tuntang pakaian anake, idjä akan hapae malalus gawin imam.

20. Tä maka hapus utus olo Israel hagoet bara baun Moses.

21. Palus olo handiai, idjä inantiring atäie tuntang idjä impahias awi rogh, aton dumah, mimbit parapah tä akan Jehowa, hapa manampa tingkap panjupa, tuntang hapa sombajang hetä, tinai akan pakaian awang brasih;

22. Bawi hatuä, olo handiai idjä pahias atäie, aton dumah mimbit kantjingdjambul, suwang, tisin, panding, tuntang ramo bulau beken; olo handiai idjä bara bulau, manandjungan tä mandjadi parapahe akan Jehowa.

23. Tinai olo handiai idjä mina lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi awang lamos, tinai benang bulun kambing, tuntang upak tabiri idjä intjalap bahandang, tuntang upak hangkulih, maka iä mimbit djetä.

24. Tinai olo idjä mina salaka atawa tambaga, mimbit manandjungan tä mandjadi parapahe akan Jehowa; tinai idjä mina kaju sitim mimbit tä, hapa manampa karä ramon sombajang.

25. Maka sakarä olo bawi idjä patjäh palus manantang, balalu mimbit talo idjä djari inantange,

benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos.
26. Tinai karä olo bawi, idjä patjäh gawi djetä, tuntang idjä pahias atäie, aton manantang bulun kambing.
27. Maka karä mantir mimbit batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju puko tuntang oto;
28. Tinai talo mangat ewaue, undus akan sumbo, tinai akan minjak kasai, tuntang talo mangat ewaue akan garo.
29. Bawi hatuä, olo Israel handiai, idjä pahias atäie, mimbit parapah akan Jehowa, akan karä ampin gawi tä, idjä djari imetäh Jehowa Moses manampae.
III. — 30. Limbah tä koan Moses dengan olo Israel: Itä, Jehowa djari mambaris, haiak manjewut njambiti arae, Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Juda. — (21, 2.)
31. Rogh Hatalla djari manjuang iä dengan kapintar, kaapik tuntang kaharati huang karä ampin gawie;
32. Mangat iä tau mangarangka karä ampin gawi awang buah, hapan nguan bulau, salaka, tambaga;
33. Hapan mukir mogo batu barega, tuntang mangkepan tampatok, tinai mukir kaju, hapan manampa karä ampin gawi alualus.
34. Hatalla djari mamatoh atäie kea madjar olo beken; Hatalla djari mamatoh iä tuntang Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan.
35. Iä djari manjuang atäi äwen duä tä dengan kapintar, mangat manampa karä ampin gawi alualus, mukir mangarinda, manantang haiak manjulam benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, mangat olo tä patjäh manampa sepsimpan ampin gawi, tuntang tau mangaragka karä ampin gawi alualus.

BAGI 36.

I. Olo arä pahias mimbit kutoh parapah.
II. Tingkap Hatalla inampa olo.

I. — 1. Tä maka Besaleel äwen duä Aholiab manampara mangkat gawie tumon karä petäh Jehowa, tuntang karä olo idjä pintar atäie, idjä djari inenga Jehowa kapintar tuntang kaharati akae, mangat iä apik manampa karä ampin ramon sombajang hong kaleka brasih.
2. Krana Moses djari manduan Besaleel äwen duä Aholiab, tuntang karä olo idjä pintar atäie, idjä djari injuang Hatalla atäie dengan kapintar, olo handiai idjä kabuate pahias atäie, mangat omba tamä gawi tä, uka nguan djetä.
3. Æwen tä manjambut bara Moses karä talo parapah tä, idjä djari imbit olo Israel akan karä ramon sombajang hong kaleka brasih, mangat iä nguan tä; maka magon hantä genep handjewu olo pahias mimbit parapahe akae.
4. Tagal tä sakarä olo pintar, idjä mawi karä ramon kaleka brasih, karä tukang idjä hakabeken talo iawie, lepah manalih,
5. Sambil hamauh dengan Moses, koae: Olo mimbit pahalau arä, malabien bara karä talo idjä inampa, idjä djari injoho Jehowa ikäi mawie.
6. Tä Moses manjoho olo bauauar hapus äka olo bapodok, koae: Bawi hatuä uras akan terai bewäi, äla mandahange tinai idjä indu pa-

rapahe akan kaleka brasih. Kalotä olo arä impatendä mimbit talo tinai.

7. Krana djari ombet karä bakal sakarä ramo awang akan iawi, tinai labien haream.

II. — 8. Maka awang idjä kapala pintar baris olo, idjä omba gawi tä, manampa tingkap Hatalla hapan sapulu kadäräh benang, benang lawaie pista baputi awang lamos, tinai lawaie biru, ungu, bahandang; bintik Kerubim ogoogo djari injulam hetä. — (26, 1.)

9. Kapandjang idjä kadäräh duä pulu hanja hasa, tuntang kalombahe äpat hasa, maka karä därähe tä uras ukur idjä bewäi.

10. Maka iä manontong karä däräihe tä malimä malimä, mandjadi duä kadinding.

11. Limbah tä iä manampa pindinge biru intu balun saran genep dinding, intu äka djeope.

12. Malimäpulu pindinge inampae intu balun saran genep dinding, maka karä pindinge tä hatandipah hong dinding duäduä.

13. Tinai iä manampa limä pulu kawite bulau, palus mangawit mandjeop dinding idjä tä dengan kolae, hapan kawit djetä, uka mandjadi akan idjä katingkap.

14. Tinai iä manampa benang bulun kambing, hapan malapis tingkap äka Hatalla; sawalas kadäräh indu bakal djetä.

15. Kapandjang idjä kadäräh telo pulu hasa, tinai kalombahe äpat hasa, sawalas kadäräh tä uras ukur idjä bewäi.

16. Maka iä manontong limä kadäräh mandjadi idjä kadinding, tinai djahawen mandjadi idjä kea.

17. Tinai iä manampa malimä pulu pindinge intu saran dinding duäduä, intu äka djeope.

18. Tuntang iä manampa kawite tambaga limä pulu kea, hapa mandjeop dinding duäduä tä, mandjadi akan idjä katingkap.

19. Limbah tä iä manampa lalangit tingkap tä upak tabiri, idjä intjalap bahandang, ambo djetä tinai lalangit upak hangkulih.

20. Tinai iä manampa papan kaju sitim kea akan randingan äka Hatalla.

21. Kapandjang papan tä sapulu hasa, tinai tangah duä hasa kalombahe.

22. Genep papan manduä manduä panggutie, sama kadjarange; tumon tä karä papan äka Hatalla tä.

23. Maka iä matoh karä papan äka Hatalla, duä pulu kabindang akan hila salatan.

24. Tuntang iä manampa äpat pulu paie salaka akan duä pulu papan tä, manduä manduä paie akan genep papan, äka adjok panggutie.

25. Tinai iä manampa duä pulu papan kea akan hila silan äka Hatalla, hila utara;

26. Tuntang äpat pulu paie salaka, manduä manduä paie akan idjä kapapan.

27. Maka intu silan äka Hatalla hila barat iä manampa djahawen papan.

28. Tinai iä manampa manduä manduä papan akan puting äka Hatalla.

29. Papan djetä irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetä injaluang hapan bulau. Tumon tä iä mawi tä hapamontong;

30. Djadi hanja papan idjä kalotä, tuntang djahawenwalas paie salaka, manduä paie akan idjä kapapan.

31. Tinai iä manampa habantange

kaju sitim, limä habantang akan papan idjä silan äka Hatalla;
32. Tinai limä kea habantange akan papan idjä hila silae, tuntang limä kea akan hila barat äka Hatalla.
33. Maka iä manampa habantange idjä bentenge tä tanggar benteng karä papan, buah bara pontonge palus tapakae pontonge.
34. Iä mananggalong karä papan tä dengan bulau, tinai karä saluange, äka adjok habantange, bulau kea, habantange tä kea inanggalonge bulau.
35. Limbah tä iä manampa dinding-atep, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä iogo tantange, tuntang sulam bintik Kerubim.
36. Maka iä mawi akan djetä äpat torose kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau, kawite bulau kea, tinai iä manoang salaka akan paie äpat.
37. Tinai intu bauntonggang tingkap tä iä manampa atepe, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä injulam olo.
38. Maka iä manampa akan djetä limä torose tuntang kawite, palus mananggalong takoloke tuntang habantange idjä hetä dengan bulau; baja paie limälimä tä tambaga.

BAGI 37.

Olo manampa patin-djandji, medja, tantahan sumbo, mesbeh äka hagaro, minjak kasai tuntang garo.

---

1. Tinai Besaleel manampa patin-djandji tä kaju sitim, kapandjange tangah telo hasa, kabukae tangah duä hasa, kagantonge tangah duä hasa kea. — (25, 10.)
2. Iä mananggalonge huange ruare hapan bulau brasih, tinai iä mawi kambang bulau hakaliling hundjue;
3. Tuntang manoang äpat kabangkang saluange bulau, akan äpat putinge, mangat duä kabangkang saluange hila pontong pati, tinai duä kabangkang hila pontonge.
4. Tinai iä manampa pikule kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau.
5. Iä madjok pikule huang saluange tä, idjä hapamontong pati, hapan mamikul djetä.
6. Tinai iä manampa kea padadusan-asi, uras bulau brasih; tangah telo hasa kapandjange, kalombahe tangah duä hasa.
7. Tinai iä manampa duä Kerubim, bulau masak, idjä lembut hapamontong, haradjur gawin sindä tampae dengan padadusanasi tä.
8. Idjä Kerub lembut pontonge, tinai idjä hila pontonge, bara gawin sindä padadusanasi tä kea Kerubim lembut hapamontong hetä.
9. Maka Kerubim tä hambirang palapase kangambo, mangadjang padadusanasi tä dengan palapase, ules baue hataharep njambau padadusanasi.
10. Tinai iä manampa medja kaju sitim, kapandjange duä hasa, kalombahe idjä hasa, kagantonge tangah duä hasa.
11. Iä mananggalong tä hapan bulau brasih, tuntang iä mawi kambang bulau hakaliling hundjue.
12. Iä manampa kea hakaliling hetä apake kalombah lokap, tun-

tang mawi kambang bulau hakaliling apake tä.

13. Iä manoang kea äpat kabangkang saluang bulau akan medja, mampaleket saluange tä darah äpat putinge äka paie äpat.

14. Saluange tä rantep dengan apake, indu äka adjok pikule, hapan mamikul medja.

15. Iä manampa kea pikule, kaju sitim, sambil mananggalong tä dengan bulau, mangat medja imikul hapan djetä.

16. Tinai bulau brasih kea inampae akan karä ramon medja, pinggan lombah, dadupa hapan hagaro, kasa tuntang sansiri hapan maluput parapah talo ihop.

17. Tinai iä manampa kea tantahan sumbo bulau brasih awang masak, batange, sarampange, dulange, pusoe tuntang kambange, haradjur gawin sindä bewäi tampae. — (25, 31.)

18. Djahawen sarampange manjangking hasansila tantahan sumbo, manelomanelo sarampange intu idjä kalapak.

19. Intu genep sarampange tä telo dulang sumbo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, tumon tä intu sarampange djahawehawen tä, idjä manjangking bara tantahan sumbo.

20. Maka intu batang tantahae aton äpat dulang sumbo, kilau bua saked ampie, tuntang pusoe, tinai kambange.

21. Maka sarampange djahawen tä, idjä manjangking intu tantahan sumbo, djetä manduä manduä lembut bara puso idjä upoe.

22. Maka pusoe tuntang sarampange idjä intu tantahan tä, hapus tä uras haradjur gawin sindä tampae, bulau brasih awang masak.

23. Tinai iä manampa udju sarangan palita, tuntang guntinge, sangkulep pambelepe, uras bulau brasih.

24. Sapikul bulau brasih inampae akan djetä tuntang karä ramoe.

25. Maka mesbeh äka hagaro inampae kaju sitim; kamboe idjä hasa, kalombahe idjä hasa, djadi lapak häpat, tapi kagantonge duä hasa; pampange tä gawin sindä haradjur tampae. — (30, 1.)

26. Iä mananggalong djetä dengan bulau brasih, bitie, papare hakakiling, tuntang pampange, tinai iä manampa kambang bulau hakaliling hetä.

27. Iä manampa kea duä kabangkang saluange bulau, maleket tä hasansila penda kambang tä, darah putinge, djetä akan äka adjok pikule, hapan mamikul mesbeh.

28. Kajupikule tä inampae kaju sitim, tuntang mananggalong tä hapan bulau.

29. Tinai iä manampa minjak kasai idjä brasih tä, tuntang garo, talo mangat ewaue idjä kapala bahalap, tumon kaapik tukang tatamba.

BAGI 38.

I. Mesbeh äka parapah awang ingähu, äka panjaup tuntang parantaran tingkap inampa. II. Karä bulau, salaka tuntang tambaga, idjä djari hapan olo akan gawi tä.

I. — 1. Tinai iä manampa mesbeh äka parapah awang ingähu, kaju sitim, kapandjange limä hasa, kabukae limä hasa kea, djetä lapak häpat, maka kagantonge telo hasa. — (27, 1.)

2. Tuntang iä mawi pampange

intu äpat putinge, haradjur tampae gawin sindä; iä mananggalong djetä dengan tambaga.

3. Tinai iä manampa karä ramon mesbeh tä kea, kabalin kawo, sendok kawo, sangkon daha, simpang, dadupa, karä ramo tä inampae uras tambaga.

4. Tinai iä manampa krawang tambaga hadjandjala akan mesbeh tä, idjä akan helat mesbeh dengan katile, bara liwa mandas benteng mesbeh.

5. Tuntang iä manoang äpat kabangkang saluange, maleket tä intu äpat puting krawang tambaga, indu äka adjok pikule.

6. Iä manampa kea pikule kaju sitim, sambil mananggalong tä hapan tambaga;

7. Palus madjok pikule tä huang saluange hapamontong mesbeh, mangat mesbeh imikul hapan djetä; papan inampae akan mesbeh tä salembang, baja papare bewäi.

8. Tinai iä manampa äka panjaup tambaga, tuntang paie tambaga, tambagan saramin olo bawi, idjä pudji hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.

9. Tinai iä manampa parantaran tingkap tä; intu hila salatan iä maninding tä hapan benang pista baputi idjä lamos, pandjang saratus hasa. — (27,9.)

10. Duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara inindinge pandjang saratus hasa, tuntang mawi duä pulu torose tambaga, tuntang paie tambaga kea, tapi kawit torose tuntang habantange inampae salaka.

12. Maka hila barat inindinge limä pulu hasa, tinai iä manampa sapulu torose tuntang sapulu paie, kawite tuntang habantange salaka.

13. Maka hila timor parantaran tä limä pulu hasa kea kalombahe.

14. Maka iä maninding hetä limäwalas hasa intu silan panampoke, tuntang telo torose, tinai telo paie.

15. Tinai panampoke hila silae iä manindinge kea limäwalas hasa kalombahe, tuntang telo torose, tinai telo paie, djadi hasansila bauntonggang parantaran sama kalombah dindinge.

16. Karä dinding parantaran tä hakaliling uras benang pista baputi idjä lamos.

17. Karä pain torose tä uras tambaga, tapi karä kawit torose, tuntang habantange uras salaka, tinai takolok torose inanggalong salaka kea, djetä iradjur dengan kolae hakaliling awi habantange salaka.

18. Maka benangatep bauntonggang parantaran injulam olo, benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, duä pulu hasa kamboe, limä hasa kagantonge, tumon ukur benang dinding.

19. Aton äpat torose tuntang paie tambaga, tapi kawite salaka, tanggalong takoloke tuntang habantange salaka kea.

20. Maka karä pakun tingkap tä tuntang pakun parantaran tingkap hakakiling uras tambaga.

II. — 21. Djetoh djumalah karä parapah, talo panenga akan äka Hatalla, idjä djari tamä surat itong, idjä ngantawani olo Lewi, tumon prentah Moses; Itamar, anak imam Aaron, akan mariksa surat tä.

22. Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Juda, djari

manampa talo handiai tä, idjä injoho Jehowa Moses;
23. Æwen duä Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan, tukang toto idjä apik mukir manjulam, tuntang patjäh manantang benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos.
24. Maka djumalah karä bulau idjä djari inampa tukang akan karä ramon kaleka brasih, djetä bulau idjä inandjungan inenga olo akan parapahe, karäe duä pulu djalatien pikul, tinai udju ratus telo pulu sekel, tumon batang sekel tä, idjä hong äka brasih.
25. Maka djumalah karä salaka, tjatjah bara olo arä, käräe saratus pikul, tinai sakojan udju ratus udju pulu limä sekel, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih.
26. Genep takoloke buah idjä beka, djetä satangah sekel, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih; djetä induan olo bara genep biti idjä tamä isä, idjä duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tä, iä tä djahawen ratus kojan tinai telo kojan limä ratus limä pulu biti karäe.
27. Saratus pikul salaka tä inoang olo akan karä pain äka brasih, tuntang pain dinding, idjä intu baun kaleka idjä brasih haliai; akan saratus pai tä saratus kea pikul salaka, djadi sapikul akan idjä kapai.
28. Maka sakojan udju ratus udju pulu limä sekel salaka tä inampa olo akan karä kawit torose, tanggalong takoloke, tuntang habantange.
29. Maka karä tambaga idjä djari inandjungan olo indu parapahe, karäe udju pulu pikul, tinai duä kojan äpat ratus sekel.
30. Djetä inampae akan pain toros blawang tingkap äka panjupa, tuntang mesbeh tambaga, tinai krawang tambaga idjä intu hetä, tuntang karä ramon mesbeh tä.
31. Tinai pain toros parantaran hakaliling, pain toros äka blawang parantaran, tinai karä pakun tingkap Hatalla, tuntang karä pakun parantaran, idjä mangaliling tingkap tä.

BAGI 39.

I. Pakaian imam inampa olo. II. Karä ramon sombajang tä indjuluk akan Moses.

I.—1. Tinai olo tä manampa pakaian pangkat imam, hanggap malalus gawi hong kaleka brasih, benang biru, ungu, bahandang lawaie; iä manampa pakaian brasih tä akan Aaron, tumon Jehowa djari manjoho Moses. — (28, 4.)
2. Maka iä manampa badju-puko tä tumon toh: iä manduan bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi idjä lamos.
3. Maka iä manasal mampanipis bulau tä habintap habintap, manantan bintape akan renda, mangat djetä tau inantang iogo hasangkelang lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi idjä lamos.
4. Djetä aton tandjut baha hasansila, äka djeope.
5. Tinai petenge, idjä haradjur gawin sindä tampae dengan badju tä, inantang olo mapike sama matjame, hapan renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi idjä lamos, tumon petäh Jehowa intu Moses.

6. Iä nguan batu oniks duä kabawak tä kea, ingumpang bulau; hetä iä mukir aran anak Israel, kilau ukir tjatjak;
7. Tuntang mingkes tä intu sapan bahan badju-puko, akan batu mampingat tahiu olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.
8. Tinai iä manampa oto pangkat, ogo haliai tampae, sama matjame dengan badju-puko, renda bulau, biru, ungu, bahandang tuntang pista baputi idjä lamos lawaie.
9. Oto tä lapak häpat, lapis duä, kamboe kalombahe idjä gawang.
10. Iä manampatok tä hapan äpat kapasang batu barega; hong pasang idjä solake tä: sardis, topas, smaragd.
11. Pasang idjä duä: rubim, sapir, hintan.
12. Pasang idjä telo: opal, aghat, ametist.
13. Tinai pasang idjä äpat: tirkis, oniks, jaspis. Karä batu tä uras ingumpang bulau.
14. Karä batu tä duäwalas; aran karä anak Israel djari iukir hetä midjämidjä arae intu idjä; batu tä djari iretäi tumon duäwalas hamputan olo Israel.
15. Tinai iä manampa akan oto tä duä karinting rantai bulau ndurut kea, bulau brasih, idjä sama sama kamboe.
16. Tinai iä manampa duä kantjing bulau, tuntang duä tisin bulau; iä mina tisin duä tä intu puting oto duäduä hila ngambo.
17. Tuntang manjangkawilan duä karinting rantai bulau ndurut tä intu tisin duä, idjä intu puting oto.
18. Tapi pontong duä karinting rantai bulau ndurut injangkawilae intu kantjing duäduä, mangantjing tä intu tandjut bahan badju-puko, hila baue.
19. Tinai iä manampa duä kabingkai tisin bulau beken hindai, idjä ingkepae intu duä puting oto silae, hila huange, idjä rantep badju-puko.
20. Tuntang iä manampa duä kabingkai tisin bulau beken tinai, sambil mangkepan djetä hasansila badju-puko, hila balikate intu penda katiake, ambo peteng badju-puko;
21. Palus manandjut tisin oto tä dengan tisin badju-puko, hapan tali biru, mangat djetä leket intu peteng idjä alus, idjä hong badju-puko tä, belä oto tä hapisah dengan badju-puko, tumon petäh Jehowa intu Moses.
22. Tinai iä manampa badju pandjang akan huang badju-puko, djetä uras lawai biru, tantange gawin djari.
23. Lowang ujate aton bentoke, kilau lowang karungkong, lowange tä hapalimping hakaliling, belä djetä barabit.
24. Intu hapus palimpinge hila ngiwae iä manampa tahutoe, kilau ampin bua dalima, lawai biru, ungu tuntang bahandang.
25. Iä manampa garanohing bulau brasih kea, hapus palimping liwa badju pandjang tä iä mangkepae, hasangkelang garanohing tä dengan ampin bua dalima.
26. Ombet garanohing, ombet ampin bua dalima, tinai garanohing, tinai ampin bua dalima, kalotä hapus palimping liwa badju pandjang hakaliling, mangat imam hapan tä kahum malalus gawie, tumon petäh Jehowa intu Moses.
27. Tinai iä manantang badju pandjang benang pista baputi idjä lamos, akan Aaron äwen hanak.

EKS. 39.

28. Tinai iä manampa saruban
benang pista baputi idjä lamos,
tuntang angkol kabungas, benang
pista baputi idjä lamos, tinai sara-
war puko benang pista baputi idjä
lamos.
29. Tinai taliwanang, idjä inan-
tang lawai pista baputi, idjä lamos,
tuntang lawai biru, ungu, bahan-
dang, idjä injulam, tumon petäh
Jehowa intu Moses.
30. Tinai iä manampa bintap bu-
lau, makota karasih tä, tumon olo
mukir tjatjak iä mukir hetä bawak
augh toh: Karasih Jehowa.
31. Tuntang iä mangkepan tali
biru hetä, hapan manandjute hun-
djun saruban, tumon petäh Jehowa
intu Moses.
II. — 32. Tumon tä karä ramon
äka Hatalla, tingkap-panjupa tä,
djari hapus; olo Israel djari maha-
pus talo handiai tä tumon Jehowa
djari mametäh Moses.
33. Limbah tä iä magah kaleka
Hatalla akan Moses, tingkap tä
tuntang karä ramoe, kawite, papae,
habantange, torose tuntang paie;
34. Lalangit upak tabiri idjä in-
tjalap bahandang, lalangit upak
hangkulih, tinai dinding äka idjä
brasih haliai;
35. Patin djandji, kaju-pikule,
tuntang padadusanasi;
36. Medja tä, karä ramoe tuntang
tepong tampajah;
37. Tantahan sumbo bulau brasih,
tuntang sarangan palitae, idjä akan
ingkepan hetä, tinai karä ramoe,
tuntang undus akan sumbo;
38. Mesbeh idjä inanggalong bu-
lau, minjak kasai, garo talo mangat
ewaue, benang-atep bauntonggang
tingkap;
39. Mesbeh idjä ingalukup tam-
baga, krawang tambaga idjä intu
hetä, kaju-pikule tuntang karä ra-
moe, äka panjaup tuntang paie;
40. Karä dinding parantaran, to-
rose, paie tuntang benang-atep
bauntonggang parantaran, karä tali
djantare tuntang pakue; tinai karä
ramo idjä hapan huang äka Hatalla,
hong tingkap-panjupa tä;
41. Karä pakaian pangkat, hapan
sombajang huang kaleka brasih; pa-
kaian brasih akan imam Aaron, tinai
pakaian anake, idjä akan hapae ma-
lalus gawin imam.
42. Tumon karä petäh Jehowa
intu Moses olo Israel djari mahapus
karä gawi tä samandiai.
43. Maka Moses manjengok karä
talo inampa tä; itä! olo djari ma-
nampae tumon karä petäh Jehowa.
Tä, maka Moses mamberkat äwen tä.

BAGI 40.

I. Tingkap Hatalla impendeng. II. Kahain Hatalla mohon akan hetä.

I. — 1. Tinai Jehowa hamauh
dengan Moses, koae:
2. Andau idjä, bulan idjä sola-
ke, ikau akan mampendeng kaleka
melai ain Hatalla, tingkap-panju-
pa tä.
3. Ikau akan mina hetä patin-
djandji, ngandjungäm pati tä hapan
dinding benang.
4. Limbah tä tamäan medja hetä,
atoh karä ramoe intu hundjue; ti-
nai tamäan hetä tantahan sumbo,
kepan karä dulange hetä.
5. Limbah tä ina mesbeh bulau,
äka hagaro, tandipah patin-djandji,
limbah tä kepan benang-atep intu
bauntonggang kaleka Hatalla.
6. Tinai ingkes mesbeh, äka

parapah awang ingähu, intu ruar bauntonggang tingkap-panjupa.

7. Æka panjaup ina intu helat tingkap-panjupa dengan mesbeh tä, suang danum huange.

8. Limbah tä kepan dinding parantaran idjä hakaliling, tinai kepan benang atep intu bauntonggang parantaran.

9. Limbah tä duan minjak kasai, awi maminjak äka Hatalla tuntang ramoe handiai awang huange, hapan mamprasih djetä tuntang karä ramoe, mangat djetä akan talo brasih intu keton.

10. Awi maminjak mesbeh äka parapah awang ingähu kea, tuntang karä ramoe, prasih mesbeh tä, djetä patut brasih haliai intu keton.

11. Limbah tä awi maminjak äka panjaup, tuntang paie, hapan mamprasih djetä.

12. Tinai soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap panjupa, saup äwen tä hapan danum.

13. Tuntang kepan pakaian brasih tä intu Aaron, tinai awi maminjak iä, hapan mamprasih iä, mangat iä iangkat mandjadi imam akangku.

14. Soho karä anake kea manggapi, palus kepan pakaiae intu iä.

15. Tinai awi maminjak äwen tä, kilau ikau djari maminjak bapae, mangat äwen tä iangkat mandjadi imam akangku. Maka awi äwen tä iminjak kalotä, pangkat imam tä mandjadi akae palus katatahi, palus karä panakae.

16. Maka Moses malalus karä gawi tä tumon petäh Jehowa intu iä.

17. Djadi bulan idjä solake, njelo duä, andau idjä solake, maka äka Hatalla impendeng.

18. Krana Moses mampendeng äka Hatalla; iä mingkes paie, tuntang mampendeng papae, tinai mangkepan habantange hetä, sambil mampendeng karä torose.

19. Iä mambirang tingkap benang intu hundjun äka Hatalla, iä mangkepan lalangit idjä hundjun tingkap, tumon petäh Jehowa intu Moses.

20. Tinai iä manduan surat djandji, sambil mina tä huang pati, haiak madjok pikule intu balikat pati, palus mingkes padadusanasi intu hundjun pati.

21. Limbah tä iä manamäan pati tä huang äka Hatalla, tuntang mangkepan maniring dinding tandipah pati, hapan mangandjungen tä, tumon petäh Jehowa intu Moses.

22. Iä mingkes medja kea huang tingkap panjupa, intu balikat äka Hatalla hila utara, intu ruar dinding-helat tä;

23. Tuntang matoh karä tepong hetä, idjä haradjur intu taharep Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

24. Iä mingkes tantahan sumbo kea huang tingkap panjupa, budjur tandipah medja tä, intu balikat äka Hatalla hila salatan.

25. Tinai iä manotong karä sumbo intu baun Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

26. Tinai iä mingkes mesbeh bulau tä huang tingkap panjupa, tokep dinding helat;

27. Haiak manotong garo hetä, talo mangat ewaue, tumon petäh Jehowa intu Moses.

28. Iä mangkepan benang-atep kea intu bauntonggang äka Hatalla.

29. Tinai iä mina mesbeh, äka parapah awang ingähu, intu ruar

bauntonggang äka Hatalla, tingkap-panjupa tä, haiak maluput intu hundjue parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tumon petäh Jehowa intu Moses.
30. Iä mingkes äka panjaup kea intu helat tingkap panjupa dengan mesbeh, tuntang manjuang danum huange hapan manjaup.
31. Tä Moses tuntang Aaron äwen hanak manjaup pai lengäe hetä.
32. Genep tamä tingkap panjupa, genep manggapi mesbeh, maka äwen tä akan manjaup arepe hetä, tumon petäh Jehowa intu Moses.
33. Iä mampendeng dinding parantaran kea, idjä hakaliling äka Hatalla tuntang mesbeh tä, tuntang mangkepan benang-atep bauntonggang parantaran; tumon tä Moses mahapus karä gawi tä.
II. — 34. Tä, maka botop baunandau tä manjangkulep tingkap-panjupa, kahain Jehowa manjuang kaleka Hatalla.
35. Sampai Moses djaton tau tamä tingkap-panjupa, basa botop baunandau melai hetä, tuntang kahain Jehowa manjuang kaleka Hatalla.
36. Maka haradjur katahin panggoete tä, amon botop baunandau mandai bara äka Hatalla, tä olo Israel harikas. — (13, 21.)
37. Tapi katahin baunandau djaton mandai, olo tä djaton hagoet, sampai andau djetä mandai tinai.
38. Krana handau botop baunandau ain Jehowa melai hundjun äka Hatalla, amon hamalem djeta mandjadi kilau apui, intu baun sakarä olo Israel, katahin panggoete.

SURAT MOSES IDJÆ TELO, IDJÆ BAGARÆ

LEWITIKUS.

(SURAT IMAM.)

BAGI 1.

Prentah tahiu parapah awang ingähu.

---

1. Maka Jehowa mangahau Moses, tuntang hakotak dengae bara huang tingkap-panjupa, koae:
2. Hakotak dengan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djaka idjä biti keton handak maluput parapahe akan Jehowa, duan meton keton, sapi atawa kambing tabiri.
3. Djaka olo handak mimbit sapi indu parapahe awang ingähu, maka iä akan mintih sapi hatuäe tabela idjä tinduh; intu bauntonggang tingkap panjupa iä akan maluput tä tuntang kahias atäie, intu baun Jehowa.
4. Iä akan mandanan lengäe hundjun takolok talo parapahe awang ingähu tä, nakara parapahe tä inarima, hapan manjapan iä.
5. Limbah tä iä akan manjam-

balih sapi tabela tä intu baun Jehowa, maka anak Aaron, imam tä, akan mimbit dahae, mambirik djetä hakaliling intu mesbeh tä, idjä tokep tandipah bauntonggang tingkappanjupa.

6. Limbah tä iä akan mupak talo parapah awang ingähu tä, balalu manangkal djetä.

7. Maka anak Aaron, imam tä, akan mantokan apui intu hundjun mesbeh, sambil mamandok kaju intu hundjue.

8. Tinai anak Aaron, imam tä, akan mandak tangkale tä, tuntang takoloke dengan enjake, akan hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh tä.

9. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake akan ienjau helo hapan danum, limbah tä imam akan manusul karä talo tä intu hundjun mesbeh: djetä indu parapah awang ingähu, parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

10. Amon olo handak mimbit meto korik, kambing atawa tabiri, indu parapahe awang ingähu, maka iä akan manduan hatuäe tabela idjä tinduh.

11. Iä akan manjambalih djetä balikat mesbeh hila utara, intu baun Jehowa; maka anak Aaron imam tä, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh tä.

12. Limbah tä iä akan manangkal djetä, tuntang takoloke, enjake; maka imam akan mandak talo tä akan hundjun kaju pandok apui hong mesbeh tä.

13. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake akan ienjau helo hapan danum; limbah tä imam akan maluput talo handiai tä, manusul djetä intu hundjun mesbeh; djetä indu parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

14. Tinai amon olo handak mimbit burong indu parapahe awang ingähu akan Jehowa, maka iä akan manduan burong kuku, atawa anak burong dara.

15. Maka imam akan manjampai tä akan mesbeh, sambil mamitjik takoloke hapan siloe, mangat djetä inusul intu hundjun mesbeh, maka dahae ihantise helo intu saran mesbeh.

16. Tapi bungkoke tuntang bulue patut inganae, indjakahe darah mesbeh, hila timor, äka tawon karä kawo.

17. Tinai iä akan manatas likute intu helat palapase, tapi äla palus basila; limbah tä imam akan manusul tä hong mesbeh, intu hundjun kaju pandok; djetä indu parapah idjä ingähu, parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

BAGI 2.

Prentah tahiu parapah indu kinan.

---

1. Tinai amon olo handak maluput parapah indu kinan akan Jehowa, maka iä akan mimbit tunek tepong, manusuh undus hundjue, haiak mingkes garo hundjue.

2. Iä patut mimbit djetä akan anak Aaron, imam tä; maka imam akan manduan idjä karakop tunek tepong tä tuntang unduse, tuntang karä garo; balalu imam akan manusul parapah mampingat tahiu olo tä hundjun mesbeh; djetä parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

3. Maka tisan parapah indu ki-

LEW. 1. 2.

nan tä akan bagin Aaron äwen hanak; djetä talo brasih haliai, bagin parapah apui ain Jehowa.

4. Amon keton handak mimbit talo injumap hong tannur akan parapah indu kinan, maka imbit roti idjä djaton iragi, idjä inampa hapan tunek tepong häwoi undus, tinai sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus.

5. Amon keton handak mimbit akan parapah indu kinan talo awang djari impakasak hong rindjing, duan talo awang inampa hapan tunek tepong idjä djaton iragi, häwoi undus;

6. Kiwak djetä, tusuh undus hundjue; maka djetä parapah indu kinan.

7. Tinai amon parapah keton talo idjä indadah hong sahäan, maka tampa djetä hapan tunek tepong häwoi undus.

8. Maka talo parapah indu kinan, idjä djari inampa keton tumon tä, keton indu mimbite akan Jehowa; olo indu magah tä akan imam, maka imam akan manjampai djetä akan mesbeh.

9. Limbah tä imam akan manduan bara parapah indu kinan tä, bagin parapah mampingat tahiu olo djetä, sambil manusule hundjun mesbeh; djetä parapah apui mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

10. Maka tisan parapah indu kinan tä akan bagin Aaron äwen hanak; djetä talo brasih haliai, bagin parapah apui ain Jehowa.

11. Æla habalut ragi mànampà kàrä parapah indu kinan, idjä handak iluput keton akan Jehowa, krana talo idjä häwoi ragi atawa madu äla keton akan manusule indu parapah apui akan Jehowa.

12. Djetä tau iäwoi dengan parapah parut bua, idjä akan imbit keton akan Jehowa; tapi äla talo tä sampai hundjun mesbeh, mandjadi indu mangat ewaue.

13. Karä talo parapah indu kinan, idjä imbit keton, keton akan munjahe; ujah djandjin Hatallan keton äla balihi dengan karä talo parapah indu kinan, idjä imbit keton; haiak karä talo parapah keton, keton akan mimbit ujah kea.

14. Tinai àmon keton' handak mimbit parapah indu kinan akan Jehowa hapan parut bua, maka duan tä tuntang patinge bahidjau, imaro hong apui, tuntang inepä malapise; tumon tä parapah indu kinan parut buan keton.

15. Tusuh undus hundjue, inà garo hundjue; djetä parapah alo kinan.

16. Maka imam akan manduan belahe bara talo inepä tä tuntang unduse, tuntang karä garo, akan parapah mampingat, sambil manusul djetä; djetä indu parapah apui akan Jehowa.

BAGI 3.

Prentah tahiu parapah tarimakasih.

1. Tinai amon olo handak mimbit talo indu parapah tarimakasih, amon iä mimbit sapi, barangai hatuäe bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh, manjampai tä intu baun Jehowa.

2. Limbah tä iä akan mandanan lengäe intu takolok talo parapahe, tuntang manjambalih djetä darah bauntonggang tingkap-panjupa; maka anak Aaron, imam

tä, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh.

3. Limbah tä iä akan mimbit belahe parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehowa, djetä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang karä enjake, idjä hong badjakah knaie.

4. Tinai iä akan marampong buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe.

5. Maka anak Aaron akan manusul djetä haiak parapah awang ingähu hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh; djetä parapah apui indu mangat ewau akan Jehowa.

6. Maka amon olo handak mimbit meto korik indu parapah tarimakasih akan Jehowa, barangai hatuäe bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh.

7. Amon iä mimbit anak tabiri indu parapahe, maka iä akan manjampai tä intu baun Jehowa.

8. Limbah tä iä akan mandanan lengäe intu takolok talo parapahe idjä imbite, tuntang iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

9. Limbah tä iä akan mimbit belahe parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehowa, iä tä: sakarä enjake, hapus ikohe idjä iramponge bara tulang likute, tuntang karä banahate idjä hatampong iutu ramon knaie, tinai karä enjake idjä hong badjakah knaie;

10. Tinai buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe; talo handiai tä iä akan maramponge.

11. Maka imam akan manusule hundjun mesbeh, mandjadi parapah akan Jehowa idjä kinan apui.

12. Maka amon parapahe tä kambing, iä akan manjampai tä intu baun Jehowa.

13. Tuntang iä akan mandanan lengäe intu hundjun takoloke, limbah tä iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

14. Tinai iä akan mimbit belahe talo parapah tä indu parapah apui akan Jehowa, iä tä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, karä enjake idjä hong badjakah knaie;

15. Tuntang buae duäduä dengan enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karä talo tä akan iramponge.

16. Maka imam akan manusul djetä hundjun mesbeh; djetä parapah idjä kinan apui, mandjadi mangat ewaue; sakarä enjake puna bagin Jehowa.

17. Djetä patut akan hadat keton palus katatahi, tuntang karä panakan keton huang karä äka keton melai. Enjak atawa daha äla keton akan kumae. — (1. *Mos.* 9,4.)

BAGI 4.

Prentah tahiu parapah tagal dosa.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, koam: amon olo djari badosa djaton tantai ahate, awie djari taralangkah bararangai prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang ingahanae, tä maka kalotoh gawin keton:

3. Djaka imam, idjä djari imi-

njak, taparandjur badosa, palus olo arä kea tamput kasalae; tä maka imam tä akan mimbit tagal dosae awang iawie sapi hatuäe tabela idjä tinduh, indu parapahe tagal dosae akan Jehowa.

4. Tuntang iä akan manjampai sapi hatuäe tä darah bauntonggang tingkap-panjupa, naharep baun Jehowa; limbah tä iä akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe tä, sambil manjambalihe naharep baun Jehowa.

5. Limbah tä imam idjä djari iminjak tä akan manduan belahe dahan sapi hatuäe, mimbit tä tamä tingkap-panjupa.

6. Maka imam akan manindjek tundjuke huang daha tä, manampitik djetä hangkudju intu baun Jehowa, manintu dinding helat hong äka brasih.

7. Tinai imam akan mohos daha tä intu pampang mesbeh äka hagaro hapan talo mangat ewaue, idjä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa. Limbah tä iä akan manusuh karä dahan sapi hatuäe tä lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingähu, idjä mendeng tokep tandipah bauntonggang tingkap-panjupa, hila ruare.

8. Tinai iä akan manduan karä enjak sapi hatuäe parapah tagal dosa tä, banahate idjä hatampong intu ramon knaie, karä enjake idjä hong badjakah knaie;

9. Tinai buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, djalae hundjun gambohe, talo handiai tä iä akan maramponge;

10. Sama kilau djetä induan olo bara sapi hatuäe parapah tarimakasih; palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh parapah awang ingähu.

11. Tapi balulang sapi hatuäe tä, hapus bitie tuntang takoloke, paie, tisan ramon knaie, badjakah knaie, tuntang taie,

12. Hapus hantun sapi hatuäe tä iä akan magahe blua bara äka olo bapodok, akan kaleka brasih, äka tawon kawo inganan, sambil mandak djetä hundjun kaju, manusul djetä intu äka tawon kawo inganan olo.

13. Tinai djaka hapus utus olo Israel djari undur awi kalajaue, tuntang djari taralangkah bararangai karä prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang ingahanae, tuntang iä tiwas awi tä,

14. Tinai limbah tä iä kasene dosae, idjä djari iawie malawan prentah tä: tä maka salepah utus olo tä akan mimbit sapi hatuäe tabela indu parapah tagal dosae, tuntang iä akan manjampai tä darah bauntonggang tingkap-panjupa.

15. Maka karä bakas utus olo tä akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe, intu baun Jehowa.

16. Limbah tä imam idjä djari iminjak tä akan manduan belahe dahan sapi hatuäe, mimbit tä tamä tingkap-panjupa.

17. Maka imam akan mansulop tundjuke huang daha tä, manampitik djetä hangkudju intu baun Jehowa, manintu dinding helat.

18. Tinai hapan daha tä iä akan mohos pampang mesbeh, idjä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa; limbah tä iä akan manusuh karä daha lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingähu, idjä tokep tandipah bauntonggang tingkap panjupa.

19. Tinai iä akan manduan karä enjake, sambil manusul tä hundjun mesbeh.

20. Tinai gawie dengan sapi hatuäe djetä, sama kilau dengan sapi hatuäe parapah tagal dosan imam kea. Awi tä imam akan manjapan olo tä, tuntang olo tä karäh iampun.
21. Limbah tä iä akan magah hantun sapi hatuäe akan ruar äka olo bapodok, sambil manusul djetä, sama kilau iä djari manusul sapi idjä solake injewut tä; djetä parapah tagal dosan utus olo arä.
22. Tinai djaka mantir djari badosa, djari undur, taralangkah bararangai karä prentah Jehowa, Hatallae, sambil taraawi talo awang ingahanae, tuntang iä tiwas awi tä;
23. Amon iä limbah tä kasene dosae, idjä taraawie malangkah prentah tä: maka iä akan mimbit kambing hatuäe idjä tinduh, akan parapahe.
24. Tuntang iä akan mandanan lengäe hundjun takolok kambing hatuäe tä, palus manjambalih djetä intu äka olo manjambalih parapah awang ingähu intu baun Jehowa; djetä parapah tagal dosa.
25. Limbah tä imam akan manduan belahe dahan parapah tagal dosa tä hapan tundjuke, mohos djetä intu pampang mesbeh parapah awang ingähu.
26. Tapi karä enjake akan inusule hundjun mesbeh, sama gawie kilau dengan enjak parapah tarimakasih; hapan tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, tuntang djetä karäh iampun akae.
27. Tinai djaka idjä biti bara utus olo arä tä badosa, awie salaja undur taralangkah bararangai karä prentah Jehowa, taraawi talo idjä ingahana, tuntang djari tiwas awi tä;
28. Amon iä limbah tä kasene dosae, idjä djari iawie: maka iä akan mimbit kambing bawie tabela idjä tinduh, tagal dosae, idjä djari iawie.
29. Tuntang iä akan mandanan lengäe hundjun takolok parapah tagal dosae tä, sambil manjambalih djetä intu äka parapah awang ingähu.
30. Limbah tä imam akan manduan dahae hapan tundjuke, mohos djetä intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu; limbah tä iä akan manusuh sakarä dahae lepalepah intu pain mesbeh tä.
31. Tuntang karä enjake iä akan maramponge, sama gawie kilau dengan enjak talo parapah tarimakasih; palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh, indu mangat ewaue akan Jehowa; kalotä imam akan manjapan olo tä, tuntang dosae karäh iampun akae.
32. Tapi amon iä mimbit tabiri indu parapahe tagal dosae, maka iä akan mimbit tabiri bawie idjä tinduh.
33. Tuntang iä akan mandanan lengäe hundjun takolok tabiri bawie tä, sambil manjamhalih djetä indu parapah tagal dosae, intu äka olo manjambalih parapah idjä ingähu.
34. Limbah tä imam akan manduan belahe dahan talo parapah tagal dosa tä hanggap tundjuke, palus mohos djetä intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu, limbah tä iä akan manusuh sakarä dahae akan petak intu pain mesbeh tä.
35. Maka karä enjake akan iramponge, sama kilau djetä induan bara tabiri parapah tarimakasih kea, palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi para-

pah apui akan Jehowa; hapan tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, tuntang djetä karäh iampun akae.

BAGI 5.

Prentah tahiu parapah tagal kasalan.

1. Maka amon olo djari badosa, awie injumpah mantir mandjadi saksin talo idjä djari gitae atawa djari tawae, tuntang djaka iä djaton lepah pasumae totototo: maka iä akan mananggong kasalae tä.

2. Atawa amon olo djari pohos talo awang pali, hantun meto bariar, atawa hantun meto balinek, atawa hantun meto mangkawang, alo iä djaton djari katawan tä: maka iä samar, tuntang tiwas kea. —(11, 24.)

3. Atawa amon iä djari pohos olo, idjä pali awi bararangai talo awang mamali olon, haiak iä djaton djari katawan tä, amon iä kasene tä djeha tinai: maka iä tiwas.

4. Atawa amon olo djari sumpah, aughe djari taparandjur totok biwihe bewäi, pama iä mamplua augh papa atawa bahalap, kilau kindjap augh sumpah taparandjur totok olo kalotä tuntang kalajaue, djaka iä rahian kasene tä tinai: maka iä tiwas.

5. Djadi, limbah olo djari tiwas awi bararangai talo bara karä perkara kalotä, maka iä akan mangaku kasalae.

6. Tuntang iä akan mimbit akan Jehowa tabiri bawie tabela, atawa kambing bawie tabela, indu parapah tagal kasalae, tagal dosa tä idjä djari iawie; maka imam akan manjapan iä tagal dosae.

7. Maka djaka iä djaton ombet kwasan lengäe, sampai manenga kambing atawa tabiri, tä maka tagal talo katiwase, idjä djari iawie, iä akan mimbit akan Jehowa burong kuku duä kongan, atawa duä anak burong dara, idjä kongan indu parapah tagal dosae, idjä kongan indu parapah awang ingähu.

8. Tuntang iä akan manjampai tä intu imam; iä tä akan mampatäi solake idjä indu parapah tagal dosa; iä akan mamitjik takoloke tokep tekoke hapan siloe, tapi äla sampai tepas.

9. Tuntang belahe dahan talo parapah tagal dosa tä iä akan manampitike manintu silan mesbeh, tisan dahae tinai akan ihantise intu pain mesbeh: djetä parapah tagal dosa.

10. Maka idjä tinai iä akan mampatäie indu parapah awang ingähu, tumon puna hadat parapah djetä; awi tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, idjä djari iawie, tuntang djetä karäh iampun akae.

11. Maka djaka iä djaton ombet kwasan lengäe, sampai manenga burong kuku duä kongan, atawa duä anak burong dara, tä iä, idjä djari badosa, akan mimbit indu parapahe idjä perpulu epa tunek tepong, indu parapah tagal kasalae; äla iä manusuh undus hundjue, äla kea iä mina garo hundjue, krana djetä parapah tagal kasalae.

12. Tuntang iä akan manjampai tä akan imam, maka imam akan manduan idjä karakop indu parapah mampingat tahiu olo tä, sambil manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi parapah apui akan Jehowa. Djetä parapah tagal kasalae.

13. Hapan tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, idjä leket intu iä awi bararangai talo idjä injewut nah, tuntang djetä karäh iampun akae; tinai tisan talo imbite tä akan bagin imam, sama kilau parapah indu kinan tä. — (2, 3.)
14. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
15. Amon olo djari sala gawie, djaton tantai ahate, baja salaja tarakaliwat talo brasih, idjä patut imbaris akan Jehowa, maka iä akan mimbit akan Jehowa bara kawan metoe idjä kongan tabiri hatuäe idjä tinduh, atawa sekel salaka, karäe tumon kapatut awim, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih.
16. Tinai talo idjä djari tarakaliwat awie bara talo brasih tä, iä akan maliae, tuntang dahange idjä dalam limä, djetä patut inengae akan imam; maka imam akan manjapan iä hapan tabiri hatuäe, parapah tagal kasalae tä, tuntang djetä karäh iampun akae.
17. Tinai amon olo djari badosa, awie taralangkah bararangai prentah bara karä prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang djaton patut: pama iä djaton djari katawan tä, iä tiwas kea, tuntang iä akan mananggong kasalae.
18. Tä iä akan mimbit bara kawan metoe tabiri hatuäe idjä tinduh, tumon kapatut regae awim, manjampai tä akan imam indu parapah tagal kasalae; maka imam akan manjapan iä tagal kalangkahe, idjä djari iawie awi kalajaue, tumon tä djetä karäh iampun akae.
19. Djetä parapah tagal dosae, krana iä djari tiwas dengan Jehowa.
20. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
21. Amon olo badosa, djari sala gawie dengan Jehowa, awie djari mamikir ramon kolae, idjä djari insahan intu iä, atawa awie marusak djandji, atawa awie paham kuman olo, atawa mangarintar olo;
22. Atawa djaka iä djari sondau talo nihau, palus milim djetä tuntang sumpah, atawa djaka iä badosa awie sumpah sala tagal bararangai perkara:
23. Djaka iä badosa, maniwas arepe tumon tä, maka iä akan malian talo ingarintare, atawa talo idjä imikire, atawa talo idjä djari insahan intu iä, atawa talo idjä djari sondaue tä;
24. Atawa talo handiai, idjä äkae djari mawi sumpah sala; maka iä akan malian upoe tuntang lulute idjä dalam limä, akan idjä puna tempoe, intu andaue injapan tagal dosae.
25. Tinai iä akan mimbit akan Jehowa parapah tagal kasalae, manjampai tä akan imam, iä tä tabiri hatuäe tinduh idjä kongan bara kawan metoe, tumon kapatut regae awim.
26. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, tä bararangai kasalae, idjä maniwas iä, karäh iampun akae.

BAGI 6.

Parapah awang ingähu genep andau. Parapah indu kinan. Parapah imam. Parapah tagal dosa.

---

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Soho Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah tahiu parapah idjä ingähu. Parapah idjä ingähu tä akan inusul hundjun mesbeh hapus

alem, sampai handjewu, apui akan imbelom hetä haradjur.

3. Maka imam akan habadju benang pista, tuntang hasarawar benang pista, palus iä akan mamumpong karä kawo, limbah parapah hundjun mesbeh djari lepah kinan apui; iä akan manusuh djetä intu balikat mesbeh.

4. Limbah tä iä akan mengkak pakaiae, hapakaian beken tinai, palus iä akan magah kawo tä akan ruar äka olo bapodok, akan kaleka brasih.

5. Maka apui hundjun mesbeh haradjur akan imbelom, äla djetä belep; sining handjewu imam akan mina kaju hetä, sambil mandak hundjue talo parapah awang ingähu, tuntang enjak parapah tarimakasih.

6. Apui haradjur akan imbelom hundjun mesbeh, äla belep.

7. Maka djetoh prentah tahiu parapah indu kinan: anak Aaron akan manjampai tä intu baun Jehowa intu baun mesbeh.

8. Hetä iä akan manduan idjä karakop tunek tepong parapah indu kinan tä, tuntang unduse, tuntang karä garo idjä hundjue; iä akan manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi indu mangat ewaue, hapa mampingat Jehowa.

9. Tinai tisan talo tä Aaron äwen hanak akan kumae, äla häwoi ragi; intu kaleka brasih, hong parantaran tingkap panjupa iä akan kuman djetä.

10. Amon iä mampakasak djetä, äla iä maragie; krana djetä bagin ai, idjä djari imbagiku akae bara parapah apui ajungku; djetä brasih haliai, sama kilau parapah tagal dosa tuntang parapah tagal kasalan.

11. Karä awang hatuä hapus panakan Aaron akan omba kuman tä; djetä hadat akan panakan keton girirmanggirir, palus katatahi, hadat tahiu parapah apui ain Jehowa: äla olo akan omba kuman djetä, baja idjä djari iminjak bewäi.

12. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, koae:

13. Djetoh talo parapah ain Aaron äwen hanak, idjä akan imbit äwen tä akan Jehowa, intu andau äwen tä iminjak: idjä perpulu epa tunek tepong, mandjadi parapah indu kinan genep andau, sabagi akan handjewu, sabagi akan halemäi.

14. Djetä akan impakasak huang rindjing, hapan undus, masamasak hasansila, kakai ikau akan mimbit tä, ingiwak tumon puna hadat parapah indu kinan ikau akan maluput tä, mandjadi indu mangat ewaue akan Jehowa.

15. Maka anak imam hai, idjä djari iminjak, manganti bapae, akan maluput talo tä, djetä indu hadat palus katatahi, djetä akan inusul lepalepah akan Jehowa;

16. Krana karä talo parapah indu kinan ain imam lepalepah akan inusul, äla belahe buli indu kinan olo.

17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

18. Hamauh dengan Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah tahiu parapah tagal dosa. Æka parapah awang ingähu injambalih, hetä kea parapah tagal dosa injambalih hong baun Jehowa; djetä brasih haliai.

19. Imam, idjä maluput parapah tagal dosa, akan kuman tä hong kaleka brasih, hong parantaran tingkap-panjupa.

20. Æla olo omba kuman isie,

baja idjä djari iminjak bewäi. Tinai djaka pakaian olo pohos purak dahae, maka pakaian idjä buah purake tä akan impukam hong äka brasih.

21. Amon djetä djari impakasak hong landai petak, landai tä akan imusit, tapi amon djetä djari impakasak hong landai tambaga, djetä akan iisut, inampuras hong danum.

22. Sakarä awang hatuä hapus djalahan imam akan omba kuman tä; djetä talo brasih haliai.

23. Tapi karä talo parapah tagal dosa, idjä belahe dahae inamäan hong tingkap panjupa, hapan manjapan hetä hong äka brasih, äla olo akan kuman djetä, djetä akan inusul bewäi.

BAGI 7.

Prentah tahiu parapah tagal dosa, parapah awang ingähu, parapah indu kinan tuntang parapah tarimakasih. Prentah mangahana kuman enjak tuntang daha.

1. Djetoh prentah tahiu parapah tagal dosa; uras tä talo brasih haliai.

2. Æka olo manjambalih meto parapah awang ingähu, hetä kea iä akan manjambalih meto parapah tagal dosa, tuntang dahae akan imbirik intu mesbeh hakaliling.

3. Karä enjake akan iluput, tinai ikohe, tuntang banahate idjä hatampong intu ramon knaie,

4. Tinai buae duäduä tuntang enjake, idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karä talo tä akan irampong.

5. Maka imam akan manusul tä hundjun mesbeh mandjadi parapah apui akan Jehowa; djetä parapah tagal dosa.

6. Sakarä awang hatuä hapus djalahan imam akan omba kuman tä hong kaleka brasih; djetä talo idjä brasih haliai.

7. Sama kilau hadat parapah tagal dosa, kalotä kea parapah tagal kasalae, duäduä tä hapan hadat idjä bewäi; djetä mandjadi bagin imam, idjä djari manjapan olo hapan djetä.

8. Imam idjä djari maluput meto parapah awang ingähu, idjä djari imbit olo, akae kea balulang talo parapah tä, idjä djari ilupute.

9. Tinai karä talo parapah indu kinan, idjä injunap hong tannur, atawa idjä impakasak hong rindjing landai, mandjadi bagin imam, idjä maluput parapah tä.

10. Tapi karä talo parapah indu kinan idjä häwoi dengan undus, atawa idjä keang, maka karä anak Aaron akan mambagi tä samasama.

11. Maka djetoh prentah tahiu parapah tarimakasih, idjä handak iluput olo akan Jehowa.

12. Djaka olo manukas djetä indu parapah horumat, tä iä akan malupute haiak dengan roti idjä djaton iragi, idjä häwoi undus, tuntang sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus; maka roti tä bakale tunek tepong awang injanga, häwoi indus.

13. Maka haiak dengan karä roti tä olo akan mimbit tepong idjä iragi, haiak dengan parapah horumat idjä imbite.

14. Midjä midjä kabawak bara karä ampin tepong tä iä akan manandjungae indu parapah akan Jehowa; djetä mandjadi bagin imam, idjä mambirik dahan parapah tarimakasih tä.

15. Maka isin talo parapah horumat tä akan kinan olo andau djetä iluput kea, äla belahe akan batisa sampai andau tinai.
16. Tapi amon iä mimbit talo parapah tagal djandjie, atawa awi kahias atäie, tä isin talo tä akan kinan andau iä maluput tä kea; tapi paribasa belahe batisa sampai andau tinai, djetä tau kinan kea.
17. Tapi isin parapahe tä, idjä batisa sampai andau telo, akan indu inusul bewäi.
18. Krana djaka olo kuman tisan isin talo parapahe tä intu andau telo tinai, maka iä, idjä djari mimbit tä, djaton ingilak, djetä djaton itong akae, malainkan djetä talo kabelä, tinai olo idjä omba kumae akan mananggong kadarhakae.
19. Maka isie, idjä pohos talo pali, djaton tau kinan tinai; djetä akan inusul bewäi. Tapi isie beken tä sakarä olo idjä brasih, idjä djaton pali, tau omba kuman djetä.
20. Tapi amon olo omba kuman isin talo parapah tarimakasih, idjä puna bagin Jehowa, tuntang olo tä djari pali awi talo eneu: maka olo tä akan impatäi bara marak hamputae.
21. Tinai amon olo djari pohos talo pali, alo olo awang pali, atawa meto awang pali, atawa talo kabelä awang puna pali, tuntang olo tä omba kuman isin talo parapahe tarimakasih, idjä puna bagin Jehowa: olo tä akan impatäi bara hamputae.
22. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
23. Hamauh dengan olo Israel, koam: äla keton akan kuman enjak sapi, tabiri atawa kambing.
24. Enjak hantun meto awang matäi bewäi, atawa awang imisak talo, tau keton hapae akan rarangai gawi, tapi äla haliai keton akan kuman djetä.
25. Krana äweäwe idjä kuman enjak karä meto, idjä puna akan iluput indu parapah apui akan Jehowa, olo tä karäh impatäi bara marak hamputae.
26. Æla kea kuman daha, huang karä kaleka keton melai, äla dahan burong, äla dahan meto.
27. Genep olo, idjä kuman dahan talo, karäh impatäi bara marak hamputae.
28. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
29. Hamauh dengan olo Israel, koam: olo idjä handak mimbit parapah tarimakasih akan Jehowa, patut bitie kabuate manjampai bagin parapahe tarimakasih, idjä ain Jehowa;
30. Lengäe kabuate akan mimbit bagin parapahe, idjä mandjadi parapah apui akan Jehowa, iä tä: karä enjake, idjä intu usoke, iä akan mimbite tuntang usoke, manjun djetä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun.
31. Maka imam akan manusul enjak tä hundjun mesbeh, tapi usoke mandjadi bagin Aaron äwen hanak.
32. Tinai sapak lengän gantaun karä talo parapah tarimakasih keton, keton akan manandjungan, manenga tä akan imam.
33. Anak Aaron, idjä maluput daha tuntang enjak talo parapah tarimakasih, akae tä sapak lengäe gantaue tä.
34. Krana usok idjä iajun, tuntang sapak lengä idjä inandjungan tä, djari induangku bara karä meto parapah tarimakasih ain olo Israel, tuntang aku djari manenga djetä

akan Aaron, imam tä, äwen hanak, mandjadi bagin ai palus katatahi.
35. Djetä asil pangkat Aaron äwen hanak, idjä akan induae bara karä parapah apui ain Jehowa, bara andau iä djari imbaris, mangat malalus gawin imam intu Jehowa.
36. Djetä, idjä djari injoho Jehowa olo Israel manengae akan äwen tä, bara andau iä djari maminjak äwen, mandjadi asil pangkate girirmanggirir palus katatahi.
37. Djetä karä prentah tahiu parapah awang ingähu, parapah indu kinan, parapah tagal dosa, parapah tagal kasalan, parapah hapan manjuang lengän imam, tuntang parapah tarimakasih.
38. Djetä idjä imetäh Jehowa intu Moses hundjun bukit Sinai, intu andau iä djari manjoho olo Israel mimbit karä parapahe akan Jehowa hong padang Sinai.

BAGI 8.

Karä imam imbaris akan pangkat ai.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Duan Aaron, tuntang anake haiak dengae, tinai karä pakaiae tuntang minjak kasai; tinai sapi hatuäe idjä kongan indu parapah tagal dosae, tuntang duä kongan tabiri hatuäe, tinai rantang idjä basuang tepong idjä djaton iragi.
3. Tuntang soho hapus utus olo arä hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.
4. Maka Moses mawie tumon sohon Jehowa; hapus utus olo arä hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.
5. Tä koan Moses mawi utus olo arä tä: Djetoh gawi idjä djari injoho Jehowa malaluse.
6. Balalu Moses manjoho Aaron äwen hanak manggapi, palus iä manjaup äwen tä hapan danum.
7. Tinai iä mangkepan kamedja tä intu Aaron, mametenge hapan babate, tinai iä mangkepan badju pandjang intu iä; hundjun djetä iä mangkepan badju puko tä, sambil mametenge hapan babate idjä bahalap tampae; — (2. *Mos.* 28, 41.)
8. Tinai iä mangkepan oto-pangkat intu iä, sambil mina Urim tuntang Tumim hetä.
9. Limbah tä iä mangkepan saruban hundjun takoloke; intu saruban tä, ambo lingkaue, iä mangkepan bintap bulau, makota karasihe, tumon petäh Jehowa intu Moses.
10. Limbah tä Moses manduan minjak kasai, sambil maminjak äka Hatalla, tuntang sakarä ramoe awang huange, hapae mamprasih djetä. — (2. *Mos.* 30, 25.)
11. Hangkudju iä manampitik minjak tä hundjun mesbeh, maminjak mesbeh tä tuntang karä ramoe, tinai äka panjaup tuntang paie, hapan mamprasih djetä.
12. Limbah tä iä manusuh minjak kasai tä hundjun takolok Aaron, iä maminjak iä, hapae mamprasih iä.
13. Tinai Moses manjoho karä anak Aaron manggapi, tuntang mangkepan badju pandjang intu äwen tä, sambil mambabat djetä, tinai iä mangkepan angkol hundjun takoloke, tumon petäh Jehowa intu Moses.
14. Limbah tä iä manjoho olo mimbit sapi hatuäe indu parapah tagal dosa; maka Aaron äwen ha-

nak mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe, parapah tagal dosa tä. — (2. *Mos.* 29,10.)
15. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan dahae belahe, hapan tundjuke iä mohos tä hakaliling intu pampang mesbeh, hapae mamapas palie, limbah tä iä manusuh karä daha tä intu pain mesbeh, hapae mamprasih tuntang manjapan djetä.
16. Tinai iä manduan karä banahate, idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang djalae hundjun gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, palus Moses manusul talo tä hundjun mesbeh.
17. Tapi hantun sapi hatuäe tä, balulange, karä isie tuntang taie inusule ruar äka olo bapodok, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (4, 11.)
18. Limbah tä iä manjoho olo mimbit tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu; maka Aaron äwen hanak mandanan lengäe hundjun takolok tabiri hatuäe tä.
19. Palus djetä injambalih; tä Moses mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.
20. Tinai iä manangkal tabiri hatuäe tuntang manusul takoloke, tangkale tuntang enjake.
21. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake ienjaue helo hapan danum; tumon tä iä manusul salepah tabiri hatuäe tä hundjun mesbeh; djetä mandjadi parapah awang ingähu indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (2 *Mos.* 29, 19.)
22. Limbah tä iä manjoho olo mimbit tabiri hatuäe idjä tinai, indu parapah hapan manjuang lokap; maka Aaron äwen hanak mandanan lengäe hundjun takolok tabiri hatuäe tä.
23. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan belahe dahae, mohos tä intu hatong pinding gantaun Aaron, tuntang intu tundjukindu lengäe gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue.
24. Tinai iä manjoho anak Aaron kea manggapi, tuntang iä mohos belahe daha tä intu hatong pinding gantaue, intu tundjukindu lengäe gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue, limbah tä Moses mambirik tisan daha tä lepalepah intu mesbeh hakaliling.
25. Tinai iä manduan enjake tuntang ikohe, tinai banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang djalae hundjun gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, tinai sapak lengäe gantaue;
26. Tinai bara rantang tepong idjä djaton iragi, idjä intu baun Jehowa, iä manduan idjä kabawak roti idjä djaton iragi, tuntang idjä kabawak roti häwoi undus, tinai idjä krambar sarabi, sambil mingkes djetä hundjun karä enjak tuntang sapak lengä gantau tä.
27. Karä talo tä inengae intu lengän Aaron äwen hanak, äwen tä manjun djetä akan parapah iajun intu baun Jehowa.
28. Limbah tä Moses manduan talo tä tinai bara lengän äwen, sambil manusul djetä hundjun mesbeh, intu hundjun parapah awang ingähu tä, djetä talo parapah hapan manjuang lokap, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.
29. Tinai Moses manduan usok talo parapah hapan manjuang lokap tä, sambil manjun djetä indu parapah iajun intu baun Jehowa; djetä mandjadi bagin Moses, tu-

mon petäh Jehowa intu Moses. — (2. *Mos.* 29, 26.)
30. Tinai Moses manduan minjak kasai kea, tuntang belahe daha idjä hundjun mesbeh, djetä inampitike intu Aaron tuntang pakaiae, tinai intu anake tuntang pakaiae, hapan tä iä mamprasih Aaron tuntung pakaiae, tinai anake tuntang pakaiae.
31. Tinai Moses hamauh dengan Aaron tuntang dengan anake: Luntoh isi tä intu bauntonggang tingkap-panjupa, kuman tä hetä tuntang tepong, idjä huang rantang talo parapah hapan manjuang lokap tä, tumon jaku djari manjoho keton, koangku: Aaron äwen hanak akan kuman djetä. — (6, 16.)
32. Tapi tisan isie tuntang tepong keton akan manusule.
33. Kudju äla keton hagoet bara bauntonggang tingkap-panjupa, sampai karä andau parapah hapan manjuang lokap keton djari sukup, krana kudju lokap keton akan injuang,
34. Sama kilau gawi andau toh kea, tumon prentah Jehowa, hapan manjapan keton.
35. Tagal tä kudju keton akan melai intu bauntonggang tingkap, handau hamalem, sambil manonggo Jehowa, belä keton matäi; krana kalotoh prentahe intu aku.
36. Maka Aaron äwen hanak manumon talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 9.

Parapah idjä solake iluput Aaron kinan apui Hatalla.

---

1. Maka djadi andau hanja Moses manduan Aaron äwen hanak, tuntang karä bakas olo Israel.
2. Tä iä hamauh dengan Aaron: Duan anak sapi indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu, duäduä uras tinduh, tuntang awi manjampai djetä intu baun Jehowa.
3. Limbah tä awi hakotak dengan olo Israel, koam: imbit kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; tuntang anak sapi tinai anak tabiri, duäduä awang idjä njelo umure, tuntang uras tinduh, indu parapah awang ingähu.
4. Tinai sapi hatuäe tuntang tabiri hatuäe indu parapah tarimakasih, uka maluput tä intu baun Jehowa; tinai imbit talo parapah indu kinan, idjä häwoi undus; krana andau toh Jehowa handak mamprahan arepe akan keton.
5. Tä olo mimbit talo idjä injoho Moses, manjampai tä intu baun tingkap-panjupa, tuntang hapus utus olo arä manalih, mendeng manaharep baun Jehowa.
6. Tä koan Moses: Djetoh kea, idjä djari injoho Jehowa keton akan malaluse, tä kahain Jehowa karäh mamala akan keton.
7. Koan Moses dengan Aaron: Tanggoh mesbeh, luput talo parapahm tagal dosa, tuntang talo parapahm idjä ingähu, hapam manjapan arepm tuntang olo arä. Limbah tä luput talo parapah ain olo arä, hapa manjapan iä, tumon petäh Jehowa.
8. Tä Aaron manggapi mesbeh tä, sambil manjambalih anak sapi idjä baris ai, indu parapah tagal dosae.
9. Maka anak Aaron mandjuluk dahae akae, palus iä mansulop

tundjuke huang daha tä, sambil mohos djetä intu pampang mesbeh; limbah tä iä manusuh karä daha intu pain mesbeh.

10. Tapi enjake, buae duäduä, tuntang djalae hundjun gamboh parapah tagal dosa tä inusule hundjun mesbeh, tumon petäh Jehowa intu Moses.

11. Tapi isie tuntang balulange inusule ruar äka olo bapodok.

12. Limbah tä iä manjambalih parapah awang ingähu, tuntang anak Aaron mandjuluk dahae akae, palus iä tinai mambirik tä intu mesbeh hakaliling.

13. Tinai äwen tä mandjuluk akae tangkal parapah awang ingähu, tuntang takoloke, palus iä manusul tä hundjun mesbeh.

14. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake ienjaue helo, limbah tä iä manusul djetä intu hundjun parapah awang ingähu hong mesbeh.

15. Limbah tä iä manjoho parapah olo arä iagah, tuntang iä manduan kambing hatuäe indu parapah tagal dosa, idjä ain olo arä; palus iä manjambalih djetä, maluput tä indu parapah tagal dosa, sama kilau ajue tä.

16. Limbah tä iä manjoho talo parapah awang ingähu iagah, sambil maluput djetä tumon puna hadate.

17. Tinai iä manjoho talo parapah indu kinan iagah, tuntang iä manduan idjä karakop bara djetä, sambil manusul tä hundjun mesbeh; beken bara djetä aton tinai idjä puna iluput sining handjewu.

18. Limbah tä iä manjambalih sapi hatuäe tä tuntang tabiri hatuäe indu parapah tarimakasih, idjä ain olo arä; maka anak Aaron mandjuluk dahae tä akae, djetä imbirike intu mesbeh hakaliling.

19. Maka enjak sapi hatuäe tuntang enjak tabiri hatuäe, tinai ikohe, tuntang banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang buae, tinai djalae hundjun gambohe,

20. Karä talo tä iä mingkese hundjun usok talo parapah, palus manusul enjake tä hundjun mesbeh.

21. Tapi usoke, tuntang sapak lengäe gantaue Aaron manjue intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun, tumon sohon Moses. —(7, 32.)

22. Limbah tä Aaron manggatang lengäe manintu olo arä, sambil mamberkat olo tä; tuntang iä mohon limbah iä djari maluput parapah tagal dosa, parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih tä.

23. Maka Moses äwen duä Aaron tamä tingkap-panjupa; amon äwen tä blua tinai, iä mamberkat olo arä. Tä maka kahain Jehowa mamala akan olo arä samandiai.

24. Krana apui aton blua bara hila baun Jehowa, djetä kuman talo parapah tuntang enjake, idjä hundjun mesbeh. Haiak olo arä handiai mitä talo tä, maka iä malahap, palus mahingkep, baue sampai petak. —(2. *Kron.* 7, 1.)

BAGI 10.

Kasalan anak Aaron dengan gawin sombajang; hukum Hatalla.

1. Maka anak Aaron, Nadab äwen duä Abihu, manduan dadupa handjenan, mingkes barah huange,

mandak garo hundjue, sambil mimbit apui sala tä, idjä djaton djari injoho mimbite, manaharep baun Jehowa.

2. Tä apui blua bara Jehowa, mampatäi äwen tä; äwen balalu tudjah matäi naharep baun Jehowa.

3. Koan Moses dengan Aaron: Djetoh idjä djari insuman Jehowa, koae: aku handak imprasih intu olo tä, idjä manggapi aku, aku handak impahai intu baun hapus utus olo arä. Maka Aaron suni.

4. Maka Moses mangahau Misael äwen duä Elsapan, anak Usiel, mama Aaron, sambil hamauh denggae: Tanggoh, äton hantun äson keton bara kaleka brasih, akan ruar äka olo bapodok. —(2. *Mos.* 6, 22.)

5. Tä äwen duä mananggoh, sambil mäton hantu tä tuntang pakaiae akan ruar äka olo bapodok, tumon augh Moses. — (*Pang. Ras.* 5, 6.)

6. Maka koan Moses dengan Aaron, äwen telo hanak Eleasar tuntang Itamar: Æla malangai takolok keton, äla marabit pakaian keton, belä keton matäi, palus kalaite hasep, mantakan hapus utus olo arä; malainkan naughe paharin keton bewäi, iä tä, salepah utus olo Israel, akan manatum kähu toh, idjä djari intokan Jehowa.

7. Tapi keton äla blua bara bauntonggang tingkap panjupa, belä keton matäi; krana minjak kasai Jehowa leket hong keton. Maka äwen manumon augh Moses.

8. Maka Jehowa hakotak dengan Aaron, koae:

9. Anggor atawa talo bahari beken äla keton akan mihope, ikau tuntang anakm, metoh keton tamä tingkap panjupa, belä keton matäi; maka djetä indu hadat keton palus katatahi girirmanggirir.

10. Mangat keton tau mangasene talo brasih dengan talo pali, talo bahalap dengan talo papa.

11. Tinai mangat keton tau madjar olo Israel karä hadat, tumon prentah Jehowa akan äwen hadjamban Moses.

12. Maka koan Moses dengan Aaron, tuntang dengan Eleasar äwen duä Itamar, tisan anak Aaron tä: Duan talo parapah indu kinan, tisan talo parapah apui ain Jehowa, kinan djetä darah mesbeh, äla häwoi ragi, krana djetä talo idjä brasih haliai.

13. Tagal tä keton akan kuman tä intu äka brasih; krana djetä bagin talo parapah apui ain Jehowa, idjä djari inantue akam tuntang akan anakm, krana kalotä augh prentahe djari sampai aku.

14. Tinai usok idjä iajun tuntang sapak idjä inandjungan keton akan kumae hong äka brasih, ikau tuntang anakm hatuä bawi; krana djetä puna asil parapah tarimakasih, idjä imbit olo Israel, idjä djari inantu akam, tuntang akan karä anakm.

15. Sapak idjä inandjungan tuntang usok idjä iajun tä olo akan mimbite haiak karä enjak talo parapah apui tä, mangat djetä iajun intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun, maka djetä akan bagim, tuntang bagin panakam palus katatahi, tumon augh petäh Jehowa.

16. Maka Moses manggau kambing hatuäe akan parapah tagal dosa tä, tä itä! djetä djari lepah inusul; tä iä paham malait Eleasar

äwen duä Itamar, tisan anak Aaron tä, koae:

17. Buhen keton djaton djari kuman talo parapah tagal dosa tä intu äka brasih? krana djetä talo brasih haliai. Iä djari manenga tä akan keton, nakara keton mananggong dosan utus olo arä, mangat keton manjapan olo tä hong baun Jehowa.

18. Itä, dahan talo parapah tä djaton djari imbit tamä äka brasih; tagal tä patut keton djari kuman parapah tä lepalepah hong äka brasih, tumon sohongku dengan keton.

19. Tä koan Aaron dengan Moses: Itäm, andau toh iä djari maluput intu baun Jehowa talo parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu, tuntang talo tä djari buah aku; djaka aku andau toh djari kuman parapah tagal dosae tä, kilen, djetä bahalap kea intu matan Jehowa?

20. Amon Moses mahining aughe tä, maka iä manjuni tinai.

BAGI 11.

Prentah tahiu meto idjä brasih dengan meto pali.

1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengan äwen:

2. Sanan akan olo Israel, koan keton: djetoh talo idjä tau kinan keton bara karä meto hong petak.

3. Karä meto idjä hapatas tundjike sila haruä, patase sampai upoe, tuntang idjä manjipa handuä, meto tä tau kinan keton. — (5. *Mos.* 14, 4.)

4. Tapi äla keton akan kuman meto idjä hapatas tundjike bewäi, atawa idjä manjipa handuä bewäi; tumon tä äla kuman onta, krana toto djetä manjipa handuä, tapi tundjike djaton hapatas; djetä pali akan keton.

5. Tinai punta, krana djetä manjipa handuä, tapi tundjike djaton toto hapatas; djetä pali akan keton.

6. Tinai haas, krana djetä manjipa handuä, tapi tundjike djaton toto hapatas; djetä pali akan keton.

7. Tinai bawoi kea, krana djetä toto hapatas tundjike sampai upoe, tapi djetä djaton manjipa handuä; djetä pali akan keton.

8. Æla keton kuman isin karä talo tä, äla kea pohos hantue, krana djetä pali akan keton.

9. Tinai djetoh idjä akan indu kinan keton bara karä talo handiai awang belom hong danum: sakarä talo hong tasik atawa hong batangdanum, awang hakiap tuntang hatisik, tau keton kumae.

10. Tapi talo handiai, idjä hagoet huang danum, huang tasik atawa hong batangdanum, idjä djaton hakiap atawa hatisik, talo tä akan kabelän keton.

11. Toto talo tä akan kabelän keton: isie äla keton kumae, hantue kea akan kabelän keton.

12. Talo handiai idjä hong danum, idjä djaton hakiap, djaton hatisik, djetä akan ingabelä keton.

13. Tinai bara karä burong, maka djetoh idjä akan kabelän keton, idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakaka,

14. Tabunau, tandjaung, tuntang karä ampin djalahae.

15. Karä ampin djalahan burong kak.

16. Karä ampin burong jaana, mangkong, sahap, nes.

17. Burong kaut, burong berä, jansup;
18. Tinsemet, kaat, ragham;
19. Ghasida, karä ampin djalahan sabaru; dukipat, tuntang pandan.
20. Karä talo awang bara palapas, tuntang idjä manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabelän keton.
21. Tapi keton tau kuman karä talo awang bara palapas tuntang manggajar hapan paie äpat, amon paie tä hasiko, hapae manangkadjok hundjun petak.
22. Baris talo tä djetoh idjä tau kinan keton: karä ampin sangkalap, karä ampin sulam, karä ampin hargol, karä ampin hagab.
23. Tapi karä talo beken awang bara palapas, tuntang manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabelän keton.
24. Karä talo tä manjamar olon; tinai äweäwe idjä pohos hantue, mandjadi samar sampai hamalem.
25. Æweäwe idjä djari mäton hantun talo kalotä, akan mampukan pakaiae, palus iä samar sampai hamalem.
26. Karä meto idjä hapatas tundjike, tapi djaton sampai upoe, tinai idjä djaton manjipa handuä, talo tä uras pali intu keton; olo idjä djari pohos meto tä balalu samar.
27. Tinai karä meto idjä hapai äpat, tuntang manandjong habatak siloe, djetä pali intu keton; äweäwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.
28. Tinai äweäwe idjä djari mäton hantue, akan mampukan klambie, tuntang iä samar sampai hamalem; krana talo tä uras pali akan keton.
29. Tinai bara baris karä meto idjä mangkawang, knaie mahawar petak, maka talo toh idjä pali intu keton: karä ampin mamar, blawau, barako;
30. Tasak, sangahau, angoi, handipä, tinsemet.
31. Djetä talo baris meto idjä mangkawang, manjarantar, idjä pali intu keton; äweäwe idjä pohos hantue samar sampai hamalem.
32. Tinai talo handiai, idjä äka hantue tä lawo, mandjadi samar, karä ramo kaju, atawa pakaian, atawa upak meto, atawa kadai, atawa karä ampin pakarang idjä hanggap bagawi; talo tä akan ilukum hong danum, tuntang djetä samar sampai hamalem, limbah tä djetä brasih tinai.
33. Maka karä ramo petak, idjä äka talo kalotä djari lawo huange, palus samar tuntang huange; keton akan mamusit djetä.
34. Krana karä ampin panginan, awang indu kinan olo, mandjadi samar, amon buah danum bara ramo kalotä, tinai karä talo ihop, idjä ina hong talo kalotä, mandjadi samar kea.
35. Talo handiai, idjä äka hantun talo kalotä lawo, palus samar; alo tannur, atawa dapohan petak, maka djetä akan ingarak, krana djetä pali; tagal tä djetä akan itong keton toto pali kea
36. Tapi lowangdanum, atawa kali äka danum hakampeleng, magon brasih; tapi olo idjä djari pohos hantun talo kalotä palus samar.
37. Maka djaka hantun talo tä lawo hundjun binji, idjä akan inaburan: djetä brasih bewäi.
38. Tapi amon binji tä djari inata hapan danum, tuntang han-

tun talo kalotä lawo hundjue, djetä samar akan keton.
39. Maka amon meto, idjä tau kinan keton, djari matäi, tä äwe-äwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.
40. Iä kea, idjä djari kuman hantue tä, akan mampukan pakaiae, tuntang iä samar sampai hamalem; tinai idjä djari mäton hantue, akan mampukan pakaiae, tuntang iä samar sampai hamalem.
41. Tinai karä ampin talo manjarantar hundjun petak akan ingabelä keton; äla kuman djetä.
42. Talo handiai awang manjarantar hapan knaie, tinai talo handiai awang manggajar hundjun petak hapan paie äpat, atawa arä paie, äla keton akan kuman djetä, krana djetä patut akan kabelän keton.
43. Æla manampa arep keton indu äka kadjilek tagal talo manggajar tä, äla manjamar arep keton dengan talo tä, mandjadi kihal.
44. Krana aku toh Jehowa, Hatallan keton, tagal tä keton akan mamprasih arep keton, mängat keton brasih, krana aku toh brasih; äla keton manjamar arep keton awi bararangai meto, idjä manggajar hong petak. — (1. *Petr.* 1, 16.)
45. Krana aku toh Jehowa, idjä djari magah keton blua bära tanah Misir, mangat aku indu Hatallan keton, tuntang nakara keton brasih, krana aku toh brasih.
46. Djetoh prentah tahiu karä meto, karä burong, karä talo belom idjä hagoet hong danum, tuntang idjä manggajar manjarantar hundjun petak;
47. Mangat keton tau mangasene idjä pali dengan idjä brasih, tinai idjä tau kinan dengan idjä djaton tau kinan.

BAGI 12.

Prentah tahiu olo bawi taheta limbah manak.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Sanan akan olo Israel, koam: amon olo bawi djari batihi, manak hatuä, maka iä pali kudju, sama kilau andaue pamali.
3. Maka andau hanja olo akan manjunat kulop anake tä. — (1. *Mos.* 17, 11.)
4. Limbah tä olo bawi tä akan melai hong äkae tagal tarohan dahae, telo pulu telo andau katahie; äla iä manigong talo brasih, äla iä tamä kaleka Hatalla, sampai karä andau tarohan dahae tä djari sukup.
5. Maka amon iä djari manak bawi, tä iä pali handuä minggo, sama kilau andaue pamali, limbah tä iä akan melai hong äkae tagal tarohan dahae, djahawen pulu djahawen andau katahie.
6. Maka amon karä andau pamprasihe tä tagal anake idjä hatuä atawa tagal anake idjä bawi djari sukup, tä iä akan mimbit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai anak burong dara, atawa burong kuku indu parapah tagal dosa; iä akan mimbit tä akan bauntonggang tingkap-panjupa, mandjuluk tä akan imam.
7. Iä tä akan maluput talo tä intu baun Jehowa, hapa manjapan olo bawi tä, tä maka iä brasih tinai bara tarohan dahae. Djetä

prentah tahiu olo bawi, idjä djari manak hatuä atawa bawi.

8. Maka djaka lengäe djaton ombet kwasae sampai manenga anak tabiri, tä iä akan mimbit duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan; idjä kongan akan parapah awang ingähu, tinai idjä akan parapah tagal dosa; maka imam akan manjapan iä, tä maka iä brasih tinai.

BAGI 13.

Prentah tahiu samagh.

---

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Djaka hong pupus isin olo aton talo lembut, atawa djaka djetä batabatal ampie, atawa tunditunding, ampiampin samagh handak lembut, maka olo tä indu iagah akan Aaron, imam tä, atawa akan idjä biti bara karä anak Aaron, imam tä.

3. Maka imam akan mariksa peres, idjä intu pupus isie; amon bulun pupuse intu äka tundinge djari malik baputi, tinai ampin tundinge manimben huang pupus isie: djetä maka peres samagh. Limbah imam djari manampajah iä, maka iä akan manjewut olo tä pali.

4. Maka amon tundinge intu pupus isie tä hanana baputi, tapi djetä djaton manimben huang pupus isie, tinai bulu hetä djaton djari malik baputi: tä imam akan mangurong olo idjä aton perese tä kudju katahie.

5. Limbah tä, andau udju, imam akan mariksa tä tinai; djaka tundinge tä magon ampie solake, djaton djari mandahang kuman pupuse, maka imam akan mangurong olo tä kudju hindai.

6. Intu andau udju imam akan mariksa iä tinai; amon tundinge tä djari kalakalas, djaton djari mandahang kuman pupuse, tä iä akan manjewut olo tä brasih; krana djetä ampin kotor bewai. Olo tä akan mampukan klambie, tuntang iä brasih.

7. Tapi djaka kotore tä mandahang kuman pupuse, limbah olo tä djari iriksa imam, injewut brasih: maka olo tä akan imprahan akan imam maningkat tinai.

8. Tä amon imam mitä kotore tä djari paham kuman pupuse, maka iä akan manjewut olo tä pali, perese tä toto samagh.

9. Tinai amon peres samagh lembut intu olo, maka iä akan iagah manalih imam.

10. Amon imam mangasene, aton tunding baputi intu pupuse, idjä mobah bulue malik baputi, tuntang aton isi tumbo hong tundinge tä:

11. Djetä toto samagh, idjä usang djari leket intu pupus isin olo tä; imam akan manjewut olo tä pali, dia usah mangurong iä helo, krana djari batantu iä tä pali.

12. Maka amon samagh tä djari lepah lembut, mananjap hapus pupus olo idjä buah peres tä, bara takoloke sampai paie, tumon paitä imam,

13. Amon imam djari mangasene, samagh djari mananjap hapus isie: tä iä akan manjewut olo tä, idjä buah peres tä, brasih: peres tä lepah djari malik baputi, tagal tä iä brasih.

14. Tapi amon intu andaue iriksa

imam aton isi tumbo intu tundinge,
tä iä pali.
15. Amon imam djari mitä isi
tumbo tä, maka iä akan manjewut
olo tä pali, isi tumbo tä pali,
djetä samagh.
16. Tapi amon isi tumbo tä ma-
lik tinai, mandjadi baputi, tä olo
tä akan manalih imam tinai.
17. Amon imam djari mariksa iä,
sambil mitä peres tä djari uras ma-
lik baputi, tä imam akan manjewut
olo, idjä buah peres tä, brasih, krana
iä brasih.
18. Tinai amon olo djari awi
blujong intu isie, tuntang djetä
djari halit;
19. Tapi limbah tä aton lembut
tunding baputi intu awan blujong
tä, atawa äka nana baputi haiak
handahandang ampie, djetä patut
imprahan akan imam.
20. Djaka imam mangasene, djetä
manimben intu pupus isie, haiak
bulu hetä djari malik baputi, tä
maka imam akan manjewut olo tä
pali; djetä peses samagh, idjä djari
manjohong blujong.
21. Maka amon imam mitä, bulu
hetä djaton baputi, tuntang djetä
djaton manimben intu pupus, ti-
nai djetä kalas ampie, tä imam
akan mangurong olo tä kudju.
22. Amon limbah tä talo tä djari
mandahang kuman pupuse, maka
imam akan manjewut olo tä pali,
krana djetä peres tä.
23. Tapi amon äka nana melai
kalotä, djaton mandahang pangi-
nae, djetä kalupus blujong bewäi,
tä imam akan manjewut olo tä
brasih.
24. Tinai amon pupus isin olo
balopak awi apui, tuntang intu
awae hatunding handahandang atawa
baputi ampie,
25. Amon imam djari mariksa talo
tä, itä! bulu intu awae djari ma-
lik baputi, tuntang djetä manim-
ben intu pupus isie, maka djetä
samagh, idjä djari manjohong lo-
pak; tagal tä imam akan manje-
wut olo tä pali, krana djetä toto
peres samagh.
26. Tapi amon imam mangasene
bulu hetä djaton djari malik ba-
puti, tuntang djetä djaton djari
manimben intu pupuse, tinai djetä
kakalas ampie: tä maka imam akan
mangurong olo tä kudju.
27. Limbah tä, andau udju, imam
akan mariksa olo tä tinai: djaka
djetä djari mandahang panginae intu
pupuse, maka imam akan manje-
wut iä pali; djetä toto peres sa-
magh.
28. Tapi djaka tundinge tä ma-
gon kalotä bewäi, djaton manda-
hang intu pupus, tuntang djetä
kakalas ampie, maka djetä kalu-
pus lopak bewäi; tagal tä imam
akan manjewut olo tä brasih, kra-
na djetä kalupus lopak bewäi.
29. Tinai amon olo hatuä atawa
olo bawi hatunding intu takoloke,
atawa intu djanggut garumbinge,
30. Tuntang imam djari manga-
sene peres tä, amon djetä manim-
ben intu pupuse, tuntang bulue
hetä djari bahenda haiak marahai:
tä imam akan manjewut olo tä
pali, krana djetä kotor samagh
takolok, atawa kotor samagh djang-
gut.
31. Tapi amon imam djari mang-
asene kotor peres tä toto djaton
manimben huang pupuse, tapi bu-
lue babilem hindai kea djari lem-
but hetä, tä imam akan mangu-
rong olo tä kudju, idjä buah ko-
tor peres tä.
32. Limbah tä intu andau udju

imam akan mangasene peres tä tinai; djaka kotore djaton djari mandahang, tuntang bulu bahenda djaton hetä, tinai kotor tä djaton manimben intu pupuse:
33. Tä maka olo tä akan injukur, tapi kaleka kotor tä inisa, tuntang imam akan mangurong olo tä, idjä aton kotor peres tä, kudju tinai.
34. Limbah tä intu andau udju imam akan mangasene kotor peres tä tinai; amon djetä djaton djari mandahang panginae huang pupuse, tuntang ampie djaton manimben intu pupuse: tä imam akan manjewut iä brasih; olo tä akan mampukan pakaiae, balalu iä brasih.
35. Tapi djaka kotor tä mandahang panginae, limbah olo tä djari injewut brasih;
36. Tuntang imam djari mangasene, kotor tä toto djari mandahang intu pupuse: djaton usah hindai imam mariksa, djaka bulu hetä bahenda; olo tä pali bewäi.
37. Tapi djaka tumon pitä imam kotor tä magon kalotä, tinai bulu babilem djari lembut hetä, toto kotor tä djari käläh; olo tä brasih; imam akan manjewut iä brasih.
38. Tinai amon olo hatuä atawa olo bawi hatunding baputi intu pupus isie,
39. Tuntang imam mariksa djetä, mitä tundinge tä baputi kalakalas, djetä kotor bewäi, idjä djari lembut intu pupuse; olo tä brasih.
40. Amon balau takolok olo djari baduroh, tuntang iä halungah hila tekoke: maka iä brasih.
41. Atawa amon balau takoloke djari baduroh, sampai iä halungah hila lingkaue: maka iä brasih.
42. Tapi amon intu kalungah tekoke atawa intu kalungah lingkaue lembut tunding baputi handahandang, djetä samagh, idjä djari lembut intu kalungahe.
43. Amon imam djari mangasene iä, itä! tunding peres djari lembut intu kalungahe, idjä baputi handahandang, ampin tampajahe kilau samagh idjä intu pupus bitie:
44. Toto olo tä basamagh, tuntang iä pali; imam akan manjewut iä pali tagal perese, idjä intu takoloke.
45. Maka olo idjä basamagh tä akan hapakaian barabit, tuntang takoloke halangai, iä akan mangop njamae, tinai olo tä akan mantehau: Pali, pali!
46. Katahin iä buah peres tä, iä pali, iä akan melai kabuate; äkae melai patut intu ruar äka olo arä bapodok.
47. Tinai amon peres samagh djakit pakaian, pakaian bulun tabiri, atawa pakaian benang pista;
48. Alo djakit lawaie idjä hambudjur atawa lawaie idjä hamparang, atawa upak meto, atawa ramo upak meto;
49. Djaka peres tä hong pakaian, atawa hong upak meto, atawa hong lawaie idjä hambudjur, atawa hong lawaie idjä hamparang, atawa hong ramo upak meto, aton bahidjau hendahenda atawa handahandang ampie: peres djetä samagh; tagal tä talo tä akan imprahan akan imam.
50. Maka imam akan mangasene peres tä, tuntang iä akan manutup talo idjä buah peres tä kudju.
51. Limbah tä, intu andau udju, iä akan mangasene peres tä tinai; amon peres tä djari mandahang intu pakaian, atawa intu lawai hambudjur, atawa intu lawai ham-

parang, atawa intu upak meto, atawa intu karä ampin ramo upak meto, maka peres tä samagh panguman, talo tä pali.

52. Tagal tä iä akan manusul pakaian, atawa lawai hambudjur, atawa lawai hamparang, alo djetä bulun meto atawa pista, tinai karä ampin ramo upak meto, idjä djakit peres tä, krana djetä samagh panguman, talo tä akan inusul bewäi.

53. Tapi amon imam mangasene, peres tä djaton djari mandahang intu pakaian, intu lawai hambudjur, atawa lawai hamparang, atawa intu ramon upak meto tä:

54. Tä imam akan manjoho olo mampukan talo idjä indjakit peres tä, tuntang iä akan manutup talo tä kudju tinai.

55. Maka amon imam mangasene peres tä, limbah talo tä djari impukan, mitä peres tä djaton djari hobah ampie, alo peres djaton djari mandahang panginae: maka talo tä pali, keton akan manusul djetä, krana djetä djari marasap, alo talo tä mambong hila huange atawa hila ruare.

56. Maka amon imam mangasene, limbah talo tä djari impukan, peres tä djari kalas, tä iä akan marintas äka peres tä bara pakaian, atawa bara upak meto, atawa bara lawai hambudjur, atawa bara lawai hamparang.

57. Amon limbah tä talo tä magon aton intu pakaian, atawa intu lawai hambudjur atawa hamparang, atawa intu ramo upak meto, maka talo tä puna basamagh, ikau akan manusul talo idjä djari djakit tä.

58. Tapi pakaian, lawai hambudjur, lawai hamparang, atawa ramo upak meto, idjä djari nihau perese limbah impukan, djetä akan impukan sindä tinai, balalu djetä brasih.

59. Djetä prentah tahiu peres samagh, idjä djakit pakaian bulun tabiri, atawa benang pista, lawai hambudjur atawa hamparang, atawa karä ramo upak meto; tumon prentah toh olo akan manjewut tä brasih atawa pali.

BAGI 14.

I. Prentah tahiu mamprasih olon, II. tuntang human olo, idjä djari terai basamagh.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Djetoh prentah tahiu mamprasih olo, idjä terai basamagh: iä indu mananggoh imam.— (*Matt.* 8, 4.)

3. Maka imam akan manalih iä intu ruar äka olo arä bapodok; amon imam mangasene, olo tä djari käläh samaghe,

4. Tä imam akan manjoho olo mimbit duä kongan burong brasih belobelom akan olo idjä indu imprasih tä, tinai kaju seder, tuntang bulun tabiri, idjä intjalap bahandang, tinai isop.

5. Limbah tä imam akan manjoho olo manjambalih burong idjä tä tambuan landai, idjä basuang danum tahasak.

6. Tä iä akan manduan burong idjä belom tä, tuntang kaju seder, tinai bulu idjä intjalap bahandang, tinai isop, sambil mansulup talo tä, tuntang burong idjä belom tä, huang dahan burong idjä injambalih tambuan danum tahasak tä.

7. Balalu iä akan mambirik djetä hangkudju intu olo, idjä akan imprasih bara samagh; limbah tä imam akan manjewut olo tä brasih, tuntang iä akan malapas burong idjä belom tä trawang bewäi.

8. Maka olo idjä imprasih tä akan mampukan pakaiae, manjukur balaue lepalepah, tuntang mandoi hong danum, tä iä brasih; limbah tä iä tau tamä äka olo bapodok, tapi kudju iä akan melai intu ruar tingkape.

9. Djadi andau udju iä akan manjukur balaue tinai lepalepah, tuntang djanggut garumbinge, sasingute, bulun kininge, lepalepah karä bulue, tuntang iä akan mampukan pakaiae, tinai mampandoi bitie huang danum; tä iä brasih.

10. Maka andau hanja iä akan mimbit duä kongan anak tabiri hatuäe idjä tinduh, tinai idjä kongan anak tabiri bawie idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai telo perpulu epa tunek tepong, habalut undus, akan parapah indu kinan, tinai undus idjä log.

11. Maka imam idjä malalus pamprasihe, akan mampendeng olo idjä imprasih tä, tuntang talo parapahe tä, naharep baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap-panjupa.

12. Limbah tä imam akan manduan idjä kongan tabiri tä, sambil maluput djetä indu parapah tagal kasalae, tuntang undus idjä log tä; iä akan manjun tä intu baun Jehowa, indu parapah iajun.

13. Limbah tä iä akan manjambalih anak tabiri tä, intu äka olo manjambalih talo parapah tagal dosa tuntang talo parapah awang ingähu, hong äka brasih; krana sama kilau talo parapah tagal dosa, kalotä kea talo parapah tagal kasalan indu bagin imam; djetä brasih haliai.

14. Maka imam akan manduan belahe dahan talo parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djetä hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tundjukindu lengäe gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.

15. Limbah tä iä akan manduan belahe undus idjä log tä, palus manusuh djetä hong lengän imam hila sambile.

16. Maka tundjuk lengäe gantaue imam akan manindjeke hong undus, idjä intu lengäe sambile, tuntang iä akan manampitik undus tä akan Jehowa hangkudju, hapan tundjuke.

17. Maka tisan undus tä, idjä intu lengäe, imam akan mohose intu hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai intu tundjukindu lengäe gantaue, tuntang intu tundjukindu paie gantaue, manantilap dahan talo parapah tagal kasalan.

18. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam tä, iä akan mohose hundjun takolok olo idjä imprasih tä; tumon tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa.

19. Tinai imam akan maluput parapah tagal dosa kea, sambil manjapan iä, idjä handak imapas bara kapalie; limbah tä iä akan manjambalih talo parapah awang ingähu.

20. Iä akan manusul djetä hundjun mesbeh, tuntang talo parapah indu kinan, hapan manjapan olo tä; tä maka olo tä brasih.

21. Tapi djaka olo tä pähä belom, kwasan lengäe djaton sampai akan telo kongan tabiri, tä iä akan mimbit idjä kongan akan pa-

rapahe kasalan, idjä iajun, hapan manjapan iä; tinai idjä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, tinai undus idjä log.
22. Tinai duä kongan burong kuku atawa duä kongan anak burong dara, tumon panjondau lengäe; idjä kongan burong tä akan parapahe tagal dosa, tinai idjä akan parapahe awang ingähu.
23. Andaue imprasih idjä hanja iä akan mimbit talo tä akan imam, intu bauntonggang tingkap-panjupa.
24. Maka imam akan manduan anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang undus idjä log tä; imam akan manjun tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun.
25. Limbah tä iä akan manjambalih anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang imam akan manduan belahe dahan parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djetä hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tundjukindu lengäe gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.
26. Tinai imam akan manusuh belahe undus tä intu lengän imam hila sambile.
27. Limbah tä imam hapan tundjuk lengäe gantaue akan manampitik undus tä, idjä intu lengäe sambile, hangkudju akan Jehowa.
28. Tinai imam akan mohos hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä hapan undus, idjä intu lengäe, tuntang tundjukindu lengäe gantaue, tinai tundjukindu paie gantaue, äka dahan talo parapahe tagal kasalan leket.
29. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam, akan iohose hundjun takolok olo idjä imprasih tä, tumon tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa.
30. Limbah tä iä akan manatap burong kuku atawa anak burong dara tä, tumon panjondau lengän olo tä.
31. Maka idjä kongan burong tä iä akan malupute indu parapah tagal .dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu, tinai iä akan maluput parapah indu kinan, tumon tä imam akan manjapan olo idjä imprasih tä intu baun Jehowa.
32. Djetä prentah tahiu olo basamagh, idjä djaton kwasan lengäe, uka mimbit tumon puna prentah hapan mamprasih iä.
II. — 33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:
34. Amon keton djari tamä tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan joresan keton, tuntang amon aku mahukum huma hong tanah joresan keton hapan peres samagh:
35. Tä maka idjä tempon huma tä akan manalih, masuman akan imam: angat pelesku, peres papa leket intu humangku.
36. Tä imam akan manjoho olo palus mamboang huma tä, helo bara panumah imam, belä karä ramo idjä huang huma tä tamput pali kea; limbah tä imam manalih, mangat mariksa huma tä.
37. Maka amon iä mangasene peres tä, djetä leket intu dinding huma halowang bahidjau, hendahenda atawa handahandang ampie tuntang djetä manimben intu dinding:
38. Tä imam akan blua bara huma tä, mimes bauntonggang hila ruar, sambil manjoho olo manguntji huma tä kudju.

39. Andau udju imam akan manalih tinai; amon iä mangasene, peres tä djari mandahang panginae intu dinding huma tä:

40. Maka imam akan manjoho olo mangarak batu idjä äka peres tä leket, palus manganan tä akan ruar lewu, intu äka awang pali.

41. Tinai iä akan manjoho olo mikis hakaliling huang huma, kikise tä olo akan manusuhe ruar lewu, intu äka awang pali.

42. Limbah tä olo akan manduan batu taheta, hapan manganti idjä inganan, tinai olo akan manduan sapu beken, palus manjapu huma tä tinai.

43. Tapi amon peres tä lembut haluli, limbah batu tä djari ingarak olo, tuntang limbah huma tä djari ikis, tuntang djari injapu taheta tinai:

44. Tä imam akan manalih; djadi amon iä mangasene, peres tä djari mandahang panginae mawi huma, djetä samagh panguman intu huma tä, huma tä pali.

45. Tagal tä olo akan mangarak huma tä, karä batue, karä kajue lepah samandiai, tinai karä sapun huma tä; palus olo akan manganan karä talo tä ruar lewu, intu äka awang pali.

46. Maka olo idjä tamä hetä katahin huma tä iatep, iä tä samar sampai hamalem.

47. Tinai olo idjä batiroh huang huma, atawa idjä kuman huang huma tä, akan mampukan pakaiae.

48. Maka amon imam djari tamä huma tä tinai, sambil mangasene, peres huang huma tä djaton djari lembut tinai, limbah huma tä djari injapu taheta: tä imam akan manjewut huma tä brasih, basa peres tä djari nihau.

49. Limbah tä iä akan manduan duä kongan burong, tuntang kaju seder, bulun tabiri idjä intjalap bahandang, tinai isop, hapae mamapas palin huma tä.

50. Iä akan manjambalih idjä kongan burong tä tambuan landai petak, idjä basuang danum tahasak.

51. Tinai iä akan manduan kaju seder, isop tuntang bulu idjä intjalap bahandang tä, tuntang burong idjä belom tä, mansulup djetä huang dahan burong idjä injambalih, idjä häwoi danum tahasak tä; palus iä akan manampitik huma tä hangkudju.

52. Tumon tä iä akan mamapas palin huma tä hapan dahan burong häwoi danum tahasak, tuntang hapan burong idjä belom tä, kaju seder, isop, tinai bulu idjä intjalap bahandang.

53. Maka burong idjä belom tä akan ilapase trawang akan ruar lewu; tumon tä iä akan manjapan tagal huma tä, palus huma tä brasih tinai.

54. Djetä prentah tahiu karä ampin peres samagh tuntang luta;

55. Tinai tahiu samagh, idjä lembut intu pakaian tuntang intu human olo;

56. Tinai tahiu talo kembang, baha, tunding äka nana;

57. Hapan masuman talo idjä kwe idjä pali, tuntang talo idjä kwe idjä brasih. Djetä prentah tahiu peres samagh tä.

BAGI 15.

I. Prentah tahiu matakau; II. tinai tahiu olo bawi pamali.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak

dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Hakotak dengan olo Israel, sambil masanan akae: olo hatuä, amon iä tarohan talo papa intu isie, maka iä pali tagal talo idjä blua tä.

3. Alo isie harier awi talo tä, atawa alo djetä tangkeng hong isie, maka olo tä pali.

4. Karä talo idjä ienter olo tarohan tä, tuntang karä talo idjä iondoke, tamput samar.

5. Genep olo kea idjä pohos kaleka olo tä batiroh, akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi bitie hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

6. Tinai olo idjä mondok hong talo, idjä djari iondok olo kalotä, akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

7. Tinai olo idjä patigong isin olo, idjä tarohan talo papa tä, akan mampukan pakaiae, haiak mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

8. Tinai amon iä, idjä tarohan talo papa tä, maludja, tampitike buah olo brasih, tä iä idjä buah djetä akan mampukan pakaiae, haiak mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

9. Tinai karä apil idjä djari iondok olo, idjä tarohan talo papa tä, hapae mukong meto, palus samar kea.

10. Olo idjä pohos bararangai talo, idjä djari hanggap olo kalotä, palus samar sampai hamalem; olo idjä mäton talo kalotä, akan mampukan pakaiae, haiak mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

11. Genep biti idjä djari inigong olo, idjä tarohan talo papa tä, haiak lengäe djaton djari ienjaue hapan danum, olo tä akan mampukan pakaiae, haiak mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

12. Kabali landai, ramo petak, idjä djari patigong olo, idjä tarohan talo papa tä, akan imusit, tapi karä ramo kaju akan ingisai hong danum.

13. Maka amon olo tä terai tarohan talo papa, djari käläh, tä maka kudju iä akan mamprasih arepe; pakaiae akan impukae, tinai iä akan mampandoi arepe hong danum badähes, tä iä brasih.

14. Maka andau hanja iä akan manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, sambil manaharep baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap panjupa, tuntang manenga burong tä akan imam.

15. Imam tä akan maluput djetä, idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingähu; tumon tä imam akan manjapan olo tä intu baun Jehowa, tagal iä tarohan talo papa.

16. Tinai olo hatuä, amon blua kihae, tä iä akan mampandoi hapus bitie hapan danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

17. Tinai karä pakaian, karä ramo upak meto, idjä buah kihae tä, akan impukan hong danum, tuntang djetä samar sampai hamalem.

18. Tinai olo bawi, amon olo hatuä djari hindjä dengae, maka äwen duä tä akan mandoi hong danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

LEW. 15.

II. — 19. Maka amon olo bawi pamali, iä akan imbaris kudju; olo handiai idjä pohos iä palus samar sampai hamalem.

20. Tinai talo handiai idjä ientere, kahum iä imbaris, tamput samar, tuntang talo handiai idjä iondoke samar kea.

21. Genep olo idjä pohos kalekae batiroh, akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

22. Tinai olo idjä pohos talo enen, idjä djari iondok olo bawi tä, akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

23. Tinai amon olo pohos talo, idjä patigong äka idjä ienter atawa iondok olo bawi tä, maka iä samar sampai hamalem.

24. Tinai amon olo menter dengae, iä djakit palie, palus olo tä pali kea kudju, tuntang karä talo idjä ientere tamput samar kea.

25. Tinai djaka olo bawi tahi tarohan daha, beken bara puna andau pamalie, atawa amon pamalie tä tangkalau andaue; maka katahin andaue tarohan daha tä iä pali, sama kilau andaue peres bawi.

26. Karä talo idjä ientere, katahie tarohan daha, tamput samar, sama kilau awi pamalie toto, tuntang karä talo idjä iondoke samar kea, sama kilau katikae pamali toto.

27. Tinai äweäwe idjä pohos talo djetä, tamput samar kea; tagal tä iä akan mampukan pakaiae, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

28. Tapi amon olo bawi tä brasih tinai, terai tarohan daha, maka iä akan misä andaue sampai kudju, limbah tä iä brasih.

29. Intu andau hanja iä akan manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, tuntang iä patut mimbit tä akan imam, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

30. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu; hapan tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, tagal pamalie.

31. Tumon tä keton akan mambaris olo Israel bara karä kapalie, belä iä matäi hong kapalie, basa iä mamapa äkaku, idjä intu bentok keton.

32. Djetä prentah tahiu olo idjä tarohan talo papa, tuntang idjä blua kihae; iä pali awi tä;

33. Tinai tahiu olo bawi idjä pamali, tuntang tahiu olo idjä tarohan talo papa, alo hatuä alo bawi, tinai tahiu olo hatuä, idjä djari menter dengan olo bawi idjä pamali.

BAGI 16.

Prentah tahiu parapah panjapan idjä hai, sindä dalam genep njelo.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, limbah anak Aaron äwen duä tä djari matäi, awie sala manggapi Jehowa, balalu mahotus. — (10,1.)

2. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Soho kakam Aaron: äla bararangai katikae iä akan tamä kaleka idjä brasih haliai, hila huang dinding tä, manaharep padadusanasi, idjä intu hundjun pati tä, belä iä matäi; krana kahamangku aku huang botop baunandau hetä.

3. Iä akan tamä hetä haiak mim-

bit sapi hatuäe idjä tabela, indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu.

4. Tuntang iä akan hapan badju padjang benang pista baputi idjä brasih, tinai sarawar benang pista baputi patut manutup pupuse, tinai iä akan mambabat arepe hapan babat benang pista baputi, sambil manutup takoloke hapan angkol benang pista baputi; djetä puna pakaian brasih indu hapae andau tä; maka iä akan mampandoi arepe hapan danum, helo bara iä mangkepan djetä.

5. Limbah tä bara salepah utus olo Israel iä akan manduan duä kongan kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa, tinai tabiri hatuäe idjä kongan, indu parapah awang ingähu.

6. Limbah tä Aaron akan maluput sapi hatuäe, mandjadi parapahe tagal dosae, hapan manjapan arepe tuntang ungkup humae.

7. Limbah tä iä akan manduan kambing hatuäe tä duäduä, sambil mampendeng djetä naharep baun Jehowa, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

8. Maka Aaron akan mantarik talo hapae manenong kambing duä tä, idjä akan Jehowa, idjä akan kambing idjä akan empas.

9. Limbah tä Aaron akan maluput kambing djetä, idjä kalabuan tenonge akan Jehowa, indu parapah tagal dosa.

10. Tapi kambing idjä kalabuan tenonge empas, akan imbit naharep baun Jehowa belobelom, mangat iä injapan, nakara iä mandjadi kambing idjä empas; balalu djetä iliwus akan padang.

11. Limbah tä Aaron akan maluput sapi hatuäe, talo parapahe tagal dosae, mangat manjapan arepe tuntang ungkup humae; limbah tä iä akan manjambalih sapie tä.

12. Tinai iä akan manduan dadupan hagaro, basuang barah apui bara mesbeh, idjä intu baun Jehowa, tuntang iä akan mangarakop hasansila kontep dengan garo talo mangat ewaue, idjä imipis lamolamos, sambil mimbit djetä hila huang dinding tä.

13. Tuntang iä akan mambowor garo tä hundjun barah apui intu baun Jehowa, sampai asep garo tä mangadjang padadusanasi, idjä hundjun patindjandji, belä iä matäi.

14. Tinai iä akan manduan belahe dahan sapi hatuäe, sambil manampitik djetä hapan tundjuke intu hundjun padadusanasi hila timor, tinai intu baun padadusanasi iä akan manampitik daha tä hangkudju tingkat hapan tundjuke.

15. Limbah tä iä akan manjambalih kambing hatuäe indu parapah tagal dosan olo arä; iä akan mimbit dahae tä kea tamä hila huang dinding tä, sama gawie hapan daha djetä, kilau hapan dahan sapi ajue idjä helo tä kea, iä akan manampitik djetä intu hundjun padadusanasi tuntang intu baun padadusanasi.

16. Tumon tä iä akan mamapas kaleka brasih bara palin olo Israel, bara karä kalangkah tuntang karä dosan olo tä. Maka tumon tä kea patut gawie dengan tingkap-panjupa, idjä intu bentok olo tä, intu bentok karä kihal palin olo tä.

17. Maka idjä biti mahin äla olo aton hong tingkap-panjupa, metoh iä tamä hetä, uka manjapan hong kaleka brasih tä, sampai iä blua tinai. Tumon tä iä akan manjapan

arepe, tuntang ungkup humae,
tinai salepah utus olo Israel.
18. Limbah tä iä akan blua ma-
nalih mesbeh, idjä intu baun ting-
kap Jehowa, sambil mamapas palie;
iä akan manduan dahan sapi tun-
tang dahan kambing tä, palus mo-
hos djetä intu pampang mesbeh
äpaäpat.
19. Hapan tundjuke iä akan ma-
nampitik daha intu hundjue hang-
kudju, hapan mamprasih djetä,
tuntang mamapas tä bara karä ki-
hal palin olo Israel.
20. Limbah iä djari terai manja-
pan äka idjä brasih haliai tä, tun-
tang tingkap panjupa, tuntang
mesbeh, tä iä akan mimbit kam-
bing hatuäe idjä akan belom tä.
21. Palus Aaron akan mandanan
lengäe duäduä hundjun takolok
kambing idjä akan belom tä, haiak
mangaku hundjun djetä karä ka-
darhakan olo Israel, karä kalang-
kahe, karä dosae, uka mina djetä
hundjun takolok kambing hatuäe
tä; limbah tä iä akan malapas
kambing tä akan padang, hapan
lengän olo hatuä, idjä djari simpan
akan magah iä.
22. Tumon tä maka kambing
hatuäe tä mananggong karä kadar-
hakan olo tä akan padang äka be-
njem; hong padang äka benjem
olo akan malapas iä.
23. Limbah tä Aaron akan tamä
tingkap-panjupa, sambil mengkak
karä pakaian benang pista baputi,
idjä djari hapae, uka tamä kaleka
idjä brasih haliai; iä akan mampelai
pakaian tä hetä.
24, Tuntang hong kaleka brasih
iä akan mampandoi arepe hapan
danum, palus mangkepan puna
pakaian pangkat ajue; limbah tä
iä akan blua, mangat maluput talo
parapah awang ingähu, idjä baris
ajue tuntang idjä ain utus olo arä,
hapan manjapan arepe tuntang utus
olo arä.
25. Tinai iä akan manusul enjak
talo parapah tagal dosa intu hun-
djun mesbeh.
26. Maka olo idjä djari magah
kambing idjä akan lapas tä, patut
mampukan pakaiae, mampandoi
arepe hapan danum, limbah tä iä
tau tamä äka olo arä bapodok
tinai.
27. Maka sapi indu parapah ta-
gal dosa, tinai kambing indu pa-
rapah tagal dosa, idjä dahae djari
imbit hapan manjapan hong kaleka
brasih, djetä patut olo mampluae
bara kaleka olo arä bapodok, ba-
lalu djetä akan inusul, upake, isie,
taie.
28. Maka olo idjä manusul djetä
akan mampukan pakaiae, mampan-
doi arepe, limbah tä iä tau tamä
tinai kaleka olo arä bapodok.
29. Maka djetoh indu hadat ke-
ton palus katatahi: bulan udju,
andau sapulu, keton akan mam-
parandah hambaruan keton, äla
haliai bagawi, alo olo idjä puna
anak tanah keton, alo olo tanah
beken, idjä manamuäi intu marak
keton.
30. Krana andau tä imam hai
manjapan keton samandiai, mangat
mamprasih keton; bara karä do-
san keton keton akan imprasih
hong baun Jehowa.
31. Tagal tä andau tä mandjadi
sabat hai akan keton, nakara ke-
ton mamparandah hambaruan ke-
ton; djetä indu hadat palus ka-
tatahi.
32. Maka imam tä, idjä djari
iminjak, idjä djari injuang lokape,
mangat manganti liau bapae man-

LEW. 16.

djadi imam hai, iä tä akan malalus panjapan djetä; iä akan mangkepan pakaian benang pista baputi, pakaian idjä brasih tä;

33. Kalotä iä akan manjapan kaleka idjä brasih haliai tä, tingkap panjupa, mesbeh, tinai karä imam, tuntang karä olo arä handiai utus olo toh.

34. Djetä indu hadat keton palus katatahi, uka manjapan olo Israel bara karä dosae, sindä dalam genep njelo. Maka olo mawi tä tumon prentah Jehowa intu Moses.

BAGI 17.

I. Darah tingkap Hatalla äka meto buah impatäi. II. Dahan talo tuntang meto idjä imisak ingahana kumae.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Awi hakotak dengan Aaron, dengan karä anake, tuntang dengan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djetoh augh idjä imetäh Jehowa:

3. Genep biti baris utus olo Israel, idjä manjambalih sapi, atawa tabiri, atawa kambing, alo iä manjambalih djetä intu äka olo bapodok, atawa intu ruar äka tä:

4. Djaka iä djaton mimbit djetä akan bauntonggang tingkap-panjupa, mangat maluput parapahe intu Jehowa hong baun tingkap Jehowa: maka daha tä akan manata iä, iä kilau olo pamuno; olo tä akan impatäi bara hamputan ajue.

5. Tagal tä maka olo Israel akan mimbit meto, idjä bahut pudji impatäie intu padang, naharep Jehowa intu bauntonggang tingkap-panjupa, akan imam, tuntang manjambalih talo tä hetä, mandjadi parapahe tarimakasih akan Jehowa.

6. Imam akan manampitik dahae intu mesbeh, idjä ruar bauntonggang tingkap-panjupa, tuntang iä akan manusul enjake indu mangat ewaue akan Jehowa.

7. Æla olo tä akan manjampai hindai talo idjä injambalihe akan setan sahirim, idjä atäie pudji habandong dengae. Djetä indu hadat akae palus katatahi girirmanggirir.

8. Tagal tä, sanan akan olo tä: genep biti utus olo Israel, tinai karä olo beken utuse kea, idjä manamuäi marak iä, amon iä maluput talo parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih,

9. Djaka iä djaton mimbit tä akan bauntonggang tingkap-panjupa, manguan tä intu baun Jehowa, maka olo tä akan impatäi bara hamputan ajue.

II.—10. Tinai genep biti utus olo Israel, tuntang karä olo beken utuse kea, idjä manamuäi marak iä, djaka iä djari kuman daha, maka aku handak manintu baungku mawi olo idjä djari kuman daha tä, tuntang handak mampatäi iä bara marak hamputae.

11. Krana hambaruan bitie leket intu dahae, tagal tä aku djari manenga daha tä akan keton indu gawin mesbeh, hapan manjapan hambaruan keton; krana daha puna idjä akan manjapan hambaruan olo.

12. Tagal tä aku djari marentah olo Israel: äla idjä biti utus keton akan kuman daha, äla kea olo idjä beken utuse, idjä manamuäi marak keton.

13. Tinai genep biti utus olo Israel, atawa olo beken utuse kea, idjä manamuäi marak iä, idjä mandop dinon meto atawa burong idjä tau kinan: maka iä akan manusuh dahae lepalepah, manawon tä hapan petak.

14. Krana hambaruan karä isie leket intu dahae, dahae tä gantin hambaruae. Tagal tä aku djari marentah olo Israel: äla keton kuman dahan talo, krana hong dahae aton hambaruan karä isie. Olo idjä kuman tä akan impatäi. —(1. *Mos.* 9, 4.)

15. Tinai genep biti, alo olo idjä puna anak tanah keton, alo olo beken utuse, idjä kuman hantun talo idjä matäi bewäi, atawa idjä imisak meto basiak: maka iä akan mampukan pakaiae, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem; limbah tä iä brasih tinai.

16. Tapi djaka iä djaton mampukan pakaiae, atawa djaton mampandoi arepe, maka iä akan manangong kadarhakae.

BAGI 18.

Prentah mangahana olo hakola tokep sawä habanä.

---

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: jaku Jehowa aton Hatallan keton.

3. Æla keton manumon hadat gawin tanah Misir, idjä äka keton bihin; äla kea omba gawin tanah Kanaan, idjä hetä aku magah keton tamä; äla manumon karä hadate.

4. Prentahku akan inumon keton, hadatku akan ihaga keton, mangat keton belom huang djetä: aku Jehowa aton Hatallan keton.

5. Toto, karä hadatku, karä prentahku keton akan mahagae; olo idjä malalus djetä, iä karäh belom awi tä: aku toh Jehowa.

6. Æla olo marantep kolae awang tokep, uka malowai kahawäe: aku toh Jehowa. —(20, 11.)

7. Æla malowai kahawän indum, iä tä kahawän bapam; iä indum, äla ikau malowai kahawäe.

8. Æla malowai kahawän sawan bapam, indu tirim, krana djetä kahawän bapam.

9. Æla malowai kahawän betaum, anak bapam atawa anak indum, alo iä anak harian atawa anak helo; äla malowai kahawäe.

10. Æla malowai kahawän äsom, anak bawi ain anakm idjä hatuä atawa idjä bawi, krana djetä kahawäm kabuatm.

11. Æla malowai kahawän anak bawi ain sawan bapam, idjä djari inakan akan bapam; iä tä betaum, äla malowai kahawäe.

12. Æla malowai kahawän minam, betau bapam, krana iä tä hakola tokep haliai dengan bapam.

13. Æla malowai kahawän minam, paharin indum idjä kalambutan, krana iä idjä hakola tokep haliai dengan indum.

14. Æla malowai kahawän mamam, paharin bapam idjä kalambutan, iä tä, äla masawä sawae, krana iä tä minam.

15. Æla malowai kahawän manantum, iä sawan anakm, tagal tä äla malowai kahawäe.

16. Æla malowai kahawän ajupm, sawan paharim idjä kalambutan, djetä kahawän paharim.

17. Æla ikau masawä olo bawi

haiak anake idjä bawi, äla kea anak bawi ain anake, alo idjä hatuä alo idjä bawi, uka ikau malowai kahawäe, krana äwen tä hakola tokep haliai dengae; djetä gawi tulah.
18. Æla kea masawä olo bawi haiak paharie idjä kalambutan, bělä ikau mangapähä iä, awim hindjä dengan djetä kahum iä belom.
19. Æla kea hindjä dengan olo bawi katahie pamali.
20. Æla kea hindjä dengan sawan olo, belä keton kihal duäduä.
21. Æla manenga kihan keton, uka djetä inusul akan Mologh, belä ikau manawah aran Hatallam; aku toh Jehowa.
22. Æla hindjä dengan olo hatuä kilau hindjä olo bawi: djetä kihal haliai.
23. Æla kea hindjä dengan meto, mangihal manulah arepm dengae; äla kea olo bawi akan manggapi meto, uka marantep djetä, djetä sumbang kihal haliai.
24. Æla keton mangihal arep keton dengan karä ampin talo kalotä, krana karä utus olo, idjä handak inganangku bara baun keton, djari kihal awi karä talo tä;
25. Sampai tanah djari kihal awi kàtulahe, palus aku handak mamaläh kadarhakae, uka tanah tä akan muta manganan olo idjä mukong iä.
26. Tapi keton akan mahaga hadatku, prentahku, äla keton karait dengan kihal karä talo kabelä tä, alo keton idjä puna olo tanah tä, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.
27. Krana karä talo kabelä tä djari iawi olo, idjä djari mukong tanah tä helo bara keton, sampai tanah djari kihal awie;
28. Belä tanah tä muta manganan keton kea, amon djetä ingihal keton, kilau olo hetä, idjä helo bara keton, djari iutae.
29. Krana olo handiai, idjä mawi talo tulah sumbang tä, hambaruae karäh impatäi bara marak hamputan ajue.
30. Tagal tä, haga keton prentahku, belä ketou manumon hadat tulah sumbang tä, idjä djari iawi helo bara keton; äla mangihal arep keton awi djetä; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI 19.

Isut prentah indähen sindä tinai.

---

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Hakotak dengan salepah utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: patut keton brasih, krana aku Jehowa, Hatallan keton, brasih.
3. Genep biti akan mikäh indu bapae. Haga karä sabatku, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.
4. Æla leket dengan dewa, talo haiang tä, äla manoang hampatong dewa akan keton; aku Jehowa aton Hatallan keton.
5. Amon keton handak maluput akan Jehowa parapah tarimakasih, djetä hapan huang keton kabuat.
6. Tapi metoh andau keton mampatäi talo tä tuntang andau tinai talo tä akan kinan, tapi idjä batisa sampai andau telo akan inusul.
7. Djaka olo kuman djetä andau telo, maka djetä talo kabelä, djetä djaton ingilak.
8. Olo idjä kuman tä akan

manang gong kadarhakae, basa iä djari mamapa talo brasih ain Jehowa; tagal tä olo tä akan impatäi bara hamputae.

9. Tinai amon keton manggetem tanan keton, äla keton manggetem lepah lakau putinge, tuntang äla mamata tanan keton.

10. Tumon tä kea äla manduan patan bua pambulan anggor lepah lingis, äla mimpon bawak bua idjä baduroh bara tamponge; naughe olo pähä belom tuntang tamuäi blaku djetä; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

11. Æla keton manakau, äla kea manandjaro, äla manipu sama arep keton.

12. Æla sumpah sala haiak manjewut arangku, krana awi tä keton mamapa aran Hatallan keton; aku toh Jehowa.

13. Æla manipu marugi olo, äla marampas iä; upah olo idjä bagawi akam äla ikau mampelaie sampai andau tinai.

14. Æla keton manjapa olo badengen, äla mina talo patarang intu baun olo babutä, tapi mikäh Hatallan keton; aku toh Jehowa.

15. Æla gawin keton sala huang basaran keton, äla mitä ampin olo, äla milang olo korik awi kasajang, äla manarima olo hai tagal kahaie, tapi budjubudjur mamutus akan sama arep keton.

16. Æla ikau kilau olo pangotok intu marak utus olo ajum; äla sala mandawa olo awi mipen isi dahae; aku toh Jehowa.

17. Æla manjingi paharim huang atäim, tapi pudji iä buabuah, äla manegä kasalae intu iä.

18. Æla haus mamaläh, äla mampaharing kalaitm intu olo utus ajum. Sinta olo kilau arepm kabuatm; aku toh Jehowa.

19. Haga karä hadatku. Æla manjoho meto hakabeken ampie sawä habanä; äla manawur duä ampin binji häwoi hong tanam; äla hapan pakaian idjä häwoi bakale duä.

20. Amon olo menter batiroh palus hindjä dengan olo bawi, idjä rewar, tuntang iä tä gundik olo, tapi iä djaton djari inewus, djaton kea ilapas: äwen tä akan imukul sapu, tapi iä djaton akan impatäi, basa olo bawi tä djaton djari empas.

21. Tapi olo hatuä tä tagal kasalae patut mimbit akan Jehowa, hong bauntonggang tingkap-panjupa, tabiri hatuäe idjä kongan, indu parapah tagal kasalae.

22. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, hapan tabiri parapah tagal kasalan tä, tagal dosae, idjä djari iawie; tä dosae, idjä djari iawie, karäh iampun akae.

23. Limbah keton djari tamä tanah keton, tuntang keton mimbul bararangai kaju idjä tau kinan buae, maka buae tä pali akan keton, djetä kilau kakulop kaju tä; telo njelo katahie keton akan mitong tä kilau djetä djaton injunat; äla kuman buae.

24. Maka njelo äpat karä bua tä patut imbaris akan Jehowa, hapan manarimakasih intu iä.

25. Haru njelo limä buae tä indu kinan keton; tumon tä maka bua kaju tä karäh hakutoh akan keton: krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

26. Æla kuman talo tuntang dahae. Æla manumon pahiau burong hapan manudjum, äla haliai badewa.

27. Æla keton manjukur takolok manisa bentoke, äla mangunting manampa kata intu djanggut.
28. Æla keton mahiris bereng keton tagal olo matäi, äla kea manutang manampa kata intu bereng keton, krana aku toh Jehowa.
29. Æla ikau mamapa anakm idjä bawi, sampai manjoho iä malontäi, belä tanah habandong, djadi kontep kihal.
30. Haga karä sabatku; marawan dengan äka brasih ajungku; aku toh Jehowa.
31. Æla mules ompat olo panabit, äla manggau olo panudjum riman dahiang, belä keton ingihal awie; aku Jehowa aton Hatallan keton.
32. Intu olo howan patut ikau mendeng, ikau akan mahorumat baun olo bakas, tuntang mikäh Hatallam; aku toh Jehowa.
33. Amon olo beken utuse manamuäi hong tanah keton, äla keton mararat iä.
34. Patut ikau sama atäi dengan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton, kilau dengan olo idjä puna anak tanahm kea; ikau akan sinta äwen tä kilau arepm kabuatm; krana keton kea djari manamuäi hong tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.
35. Æla ikau tusangtiling huang karä ampin gawim, huang basara, dengan ukur, dengan timbangan, dengan takar.
36. Patut dasing keton budjur, batun dasing keton patut tetek, hapan epa hapan hin awang tetek kea; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir.
37. Tagal tä, keton akan mahaga karä hadatku, karä prentahku, sambil manumon tä; krana aku toh Jehowa.

BAGI 20.

Hukum inantu akan arä ampin dosa.

---

1. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, koae:
2. Suman kea akan olo Israel: genep biti baris olo Israel atawa baris olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak olo Israel, idjä manenga kihae akan dewa Mologh, djaton tau dia impatäi; olo idjä melai tokep dengae akan mampatäi iä, mamantinge hapan batu.
3. Aku handak manintu baungku mawi olo djetä, handak mampatäi iä bara marak hamputan ajue; krana iä djari manenga kihae akan Mologh, uka mangihal kaleka brasih ajungku, tuntang mamapa arangku idjä brasih.
4. Tapi paribasa amon olo tanah hetä mangambutep matae, manalua olo tä, idjä djari manenga kihae akan Mologh, tuntang djaton handak mampatäi iä:
5. Tä maka aku paham haream handak manintu baungku mawi olo djetä, tuntang mawi salepah ungkupe, handak mampalomose bara marak utus olo ajue iä tä tuntang olo handiai, idjä omba iä habandong atäie dengan Mologh.
6. Amon olo djari mules arepe harap olo idjä tawan pampatah dewa, atawa olo panudjum riman dahiang, palus omba olo tä habandong atäie: tä maka aku handak manintu baungku mawi olo tä,

handak mampatäi iä bara marak hamputan ajue.
7. Tagal tä, prasih arep keton, tuntang magon brasih, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.
8. Haga hadatku, tumon djetä; krana aku, Jehowa, puna idjä mamprasih keton.
9. Olo idjä djari manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatäi; iä djari manjapa bapae atawa indue, dahae akan manata takolok ai.
10. Amon olo djari habandong dengan sawan olo, maka basa iä djari habandong dengan sawan olo, djaton tau dia iä impatäi, idjä hatuä tuntang idjä bawi idjä habandong tä.
11. Amon olo djari hindjä dengan sawan bapae, iä djari mampalowai kahawän bapae, djaton tau dia äwen tä sama duäduä impatäi, dahae akan manata takolok ai. — (18, 8.)
12. Tinai amon olo djari hindjä dengan manantue, sawan anake, djaton tau dia äwen tä impatäi duäduä; iä djari tulah sumbang haliai, dahae akan manata takolok ai.
13. Tinai amon olo hatuä habandong sama hatuä, maka duäduä tä djari kihal paham, djaton tau dia äwen tä impatäi: dahae akan manata takolok ai.
14. Tinai amon olo djari masawä olo bawi tuntang indue, djetä kihal paham 'ingabelä; iä tuntang äwen duä tä akan inusul hapan apui, belä kihal kandji kalotä leket intu marak keton.
15. Tinai amon olo hatuä djari manulah arepe dengan meto, djaton tau dia iä impatäi, tinai meto tä keton akan mampatäie kea.
16. Tumon tä kea amon olo bawi manggapi meto, uka manulah arepe dengae, maka keton akan mampatäi olo bawi tuntang meto tä; djaton tau dia iä impatäi, dahae akan manata takolok ai.
17. Tinai amon olo hatuä manduan betaue, anak bapae atawa anak indue, sambil mitä kahawäe, tuntang idjä bawi tä djari mitä kahawän idjä hatuä tä, maka gawi tä tulah; haiak gitan olo utus ai äwen tä akan impatäi; iä djari malowai kahawän betaue, iä akan mananggong kadarhakae.
18. Amon olo hatuä hindjä dengan olo bawi kahum iä pamali, sambil malowai kahawäe, mitä perese, tuntang olo bawi kabuate kea djari mamprahan perese, maka duäduä akan impatäi bara marak hamputan ajue.
19. Tinai äla malowai kahawän minam, paharin indum atawa betau bapam; olo kalotä djari malowai kolae awang tokep haliai, äwen tä akan mananggong kadarhakae.
20. Tinai amon olo djari batiroh dengan minae, betau mamae, maka iä djari malowai kahawän mamae; äwen tä akan mananggong kadarhakae, iä akan matäi tamanang lomat.
21. Tinai amon olo hatuä masawä sawan paharie idjä kalambutan, djetä talo halikä, iä djari malowai kahawän paharie, äwen tä palus tamanang bewäi.
22. Tagal tä, haga keton karä hadatku, karä prentahku, uka manumon djetä, belä tanah idjä hetä aku manamäan keton, nakara keton melai hetä, muta manganan keton tinai.
23. Æla keton manandjong tumon karä hadat utus olo, idjä

handak inganangku bara baun keton; krana karä talo kalotä djari iawi olo tä, tagal tä aku djari mangabelä olo tä.

24. Tuntang aku djari mandjandji akan keton: keton akan manjores tanahe, aku handak manenga tä akan keton, mangat keton manjores djetä, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu; aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idjä djari mambaris keton dengan karä utus olo.

25. Tagal tä keton kea akan mambaris meto brasih dengan meto pali, burong pali dengan burong brasih; äla nalua arep keton indu äka kabelä awi meto, awi burong, awi karä talo manjarantar hong petak, idjä djari imbarisku bara keton, nakara djetä pali intu keton.

26. Patut keton brasih intu aku, krana aku, Jehowa, brasih; tinai aku djari mambaris keton dengan karä utus olo, uka keton mandjadi baris ajungku.

27. Amon olo hatuä atawa olo bawi aton bara dewa panudjum, atawa dewa palahan, djaton tau dia äwen tä impatäi; olo akan mampatäi iä imanting hapan batu, dahae akan manata takolok ai.

BAGI 21.

Prentah akan karä imam.

1. Limbah tä koan Jehowa dengan Moses: Sanan akan karä imam, anak Aaron tä, sambil hamauh dengae: imam äla akan manjamar arepe awi hantun olo, utus ajue.

2. Baja awi kolae idjä tokep toto dengae, tagal indu bapae, tagal anake hatuä atawa bawi, tuntang tagal paharie idjä kalambutan,

3. Tinai tagal betaue, idjä magon budjang, idjä belom omba iä, idjä hindai babanä, tagal äwen tä iä tau manjamar arepe.

4. Sala bara tä äla iä manjamar arepe, krana iä aton tuan intu utus olo ajue, äla iä manjamar arepe.

5. Æwen tä äla kea akan manjukur balau takoloke sampai lungalungah, äla kea iä akan mangunting manampa kata intu djanggute, äla iä mahiris mangata intu bitie.

6. Æwen tä patut brasih intu Hatallae, äla iä akan manawah aran Hatallae, krana iä maluput parapah apui ain Jehowa, panginan Hatallae; tagal tä patut äwen tä toto brasih.

7. Æla iä akan masawä lontäi, äla kea idjä djari habandong, äla kea idjä djari inganan banae: krana imam tä brasih intu Hatallae.

8. Tagal tä äwen tä patut itong brasih intu keton kea, basa iä maluput panginan Hatallan keton; äwen tä patut brasih intu keton, krana aku toh brasih, aku Jehowa, idjä mamprasih keton.

9. Amon anak imam idjä bawi mamapa arepe awie habandong, iä mamapa bapae, iä akan inusul hapan apui.

10. Tinai iä, idjä imam hai marak karä paharie, idjä djari iminjak takoloke hapan minjak kasai, idjä djari injuang lokape, uka iä mangkepan pakaian brasih tä: iä tä äla akan malangai takoloke, äla kea iä akan marabit pakaiae. — (2. *Mos.* 28, 41.)

11. Æla iä tä akan manggapi hantun olo, olo tagal hantun indu bapae äla iä akan manjamar arepe.
12. Æla iä malihi kaleka brasih omba mangubur äwen, belä iä manjamar kaleka brasih ain Hatallae, krana makota pangkat, minjak kasai Hatallae aton hundjun takoloke; aku toh Jehowa.
13. Maka iä akan masawä olo bawi idjä budjang tinduh.
14. Balo, atawa idjä inganan banae, atawa idjä djari habandong, atawa lontäi, äla iä akan manduae, tapi budjang bawi utus ajue akan induae indu sawae;
15. Belä iä manawah panakae intu marak utus olo ajue, krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih iä.
16. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
17. Suman akan Aaron, koam: amon olo hatuä panakan keton, huang karä ungkup keton, aton baperes, äla iä manggapi omba maluput panginan Hatallae.
18. Krana äla idjä biti, idjä baperes, akan omba manggapi: alo iä babutä, alo kait paie, alo barangai ramon berenge pahalau pandjang pahalau hai, atawa pahalau pandak pahalau korik,
19. Alo idjä djari bapelek paie atawa lengäe,
20. Alo idjä babongkok, alo idjä karitip, alo idjä habalulang matae, atawa sirang tampajahe, alo idjä bakihis, atawa idjä babuhit, atawa idjä baburut:
21. Æla idjä biti karä panakan Aaron, imam tä, idjä baperes tumon tä, akan manggapi, uka maluput parapah apui ain Jehowa; krana iä tä baperes, tagal tä äla iä manggapi, uka maluput panginan Hatallae.
22. Tapi iä akan omba kea kuman panginan Hatallae, panginan brasih tuntang panginan idjä brasih haliai.
23. Malainkan äla iä manokep dinding-helat tä, äla iä manggapi mesbeh tä, basa iä baperes: belä iä mamapa ramongku idjä brasih, krana aku aton Jehowa, idjä mamprasih djetä.
24. Maka Moses mametäh Aaron hapan karä augh tä, tuntang anake, tinai karä olo Israel samandiai.

BAGI 22.

I. Prentah tahiu imam tinai. II. Prentah tahiu meto idjä indu parapah.

I.—1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Suman akan Aaron äwen hanak: karä olo idjä injewutku toh akan mangahana arepe bara panengan olo Israel, idjä imprasih olo tä akangku, belä iä mamapa aran karasihku: aku toh Jehowa.
3. Suman akae: genep olo hatuä intu karä ungkup keton, palus salepah panakan keton dapit, idjä manggapi talo brasih, awang imprasih olo Israel akan Jehowa, sangkom iä samar pali, olo tä akan impatäi inganan bara baungku; aku toh Jehowa.
4. Æla idjä biti baris panakan Aaron, idjä basamagh atawa idjä tarohan talo papa, akan omba kuman talo brasih, sampai iä brasih tinai. Tinai olo idjä pohos talo, idjä djari samar awi hantun talo, atawa olo idjä djari blua kihae,

5. Atawa olo idjä pohos talo manjarantar, idjä manjamai iä, atawa idjä pohos olo awang pali alo awi bararangai bukue:
6. Olo idjä pohos talo kalotä palus samar sampai hamalem: äla iä omba kuman talo brasih, djaka dia iä djari mampandoi arepe helo.
7. Limbah matanandau djari belep tä iä brasih tinai; limbah tä iä akan omba kuman talo brasih tä, krana djetä puna panginan ajue.
8. Hantun talo idjä matäi bewäi, tuntang idjä djari imisak meto basiak, äla iä akan kumae, belä iä samar awi djetä; aku toh Jehowa.
9. Tagal tä, äwen tä akan mahaga prentahku, belä iä badosa huang djetä, balalu matäi huang dosae, sana iä mamapa prentahku tä; aku aton Jehowa, idjä mamprasih iä.
10. Æla olo idjä dia imam akan omba kuman talo idjä brasih, alo olo idjä hindjä human imam, alo olo idjä djari iupahe bagawi akae.
11. Tapi idjä djari inewus imam hapan rear ai, iä tau omba kuman djetä, tinai anak djipäe atawa reware idjä djari inakan hong humae, iä tau omba kuman panginan tempoe.
12. Tapi amon anak imam idjä bawi babanä olo idjä dia imam, äla iä omba kuman talo awang induan bara talo brasih tä.
13. Tapi amon anak iman idjä bawi tä balo, atawa djaka iä inganan banae, tuntang iä djaton djari manak, tinai iä djari buli human bapae, kilau pesae tabela: tä iä akan omba kuman panginan bapae tinai. Tapi äla olo beken akan omba kuman djetä.
14. Maka amon olo sahaja djari kuman talo brasih, tä iä akan mandahang idjä perlimä, palus manenga djetä tuntang takirin talo brasih tä akan imam;
15. Belä iä mamapa talo brasih ain olo Israel, idjä djari iajun olo tä akan Jehowa;
16. Belä olo tä mamuat akan hundjun arepe kadarhakan kasalae, awie kuman talo ain olo idjä djari imprasih; krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih talo tä.
II. — 17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
18. Hakotak dengan Aaron äwen hanak, tinai dengan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: genep biti baris olo Israel, atawa olo tamuäi idjä intu marak olo Israel, idjä alo tumon djandjie, alo awi kahias atäie handak maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, uka djetä ingilake akan keton:
19. Iä tä akan manduan meto hatuäe tabela awang tinduh, sapi atawa kambing tabiri.
20. Æla maluput meto idjä baperes, krana djetä djaton ingilak akan keton. — (*Mal.* 1, 8.)
21. Tinai amon olo handak mimbit parapah tarimakasih akan Jehowa, alo awie batantu djandjie atawa awi karadjin huange, sapi atawa kambing tabiri, maka patut djetä tinduh, mangat djetä ingilak, äla djetä baperes talo enen.
22. Idjä babutä, atawa putut, atawa batimpang, atawa babaha, atawa bakihis, atawa babuhit, meto kalotä äla mimbite akan Jehowa, äla hapan meto kalotä maluput parapah apui akan Jehowa hong mesbeh tä.
23. Sapi atawa kambing tabiri

pahingen, idjä pandjang atawa pandak bararangai ramon berenge, tau keton maluput djetä indu parapah -awi karadjin huang keton kabuat, tapi indu parapah djandji djetä djaton ingilak.

24. Meto idjä inetel atawa inepä bawak latake, atawa idjä imboto awi irunap atawa ihiris, äla maluput djetä indu parapah akan Jehowa; puna äla kea keton manumon hadat kalotä hong tanah keton.

25. Tinai äla kea manarima meto imboto bara lengän olo beken utuse, uka iluput indu panginan Hatallan keton, krana talo tä djari rusak, djetä baperes toto, djetä djaton ingilak akan keton.

26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

27. Anak sapi, tabiri, kambing akan melai kudju hindjä indue, maka amon djetä djari hanja andau umure, palus dapit, djetä ingilak indu parapah, mandjadi parapah apui akan Jehowa.

28. Tinai äla manjambalih sapi atawa kambing tabiri tuntang anake haiak intu andau idjä.

29. Maka amon keton handak manjambalih parapah horumat akan Jehowa, djetä hapan huang keton bewäi.

30. Tapi keton akan kuman talo tä andau tä kea, äla mampelai belahe akan andau tinai; aku toh Jehowa.

31. Tagal tä, haga keton prentahku, lalus djetä, aku toh Jehowa.

32. Æla keton manawah arangku idjä brasih, mangat aku imprasih intu marak olo Israel; krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih keton;

33. Idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, mangat aku mandjadi Hatallan keton, jaku Jehowa.

BAGI 23.

Prentah tahiu karä andau pesta.

---

1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: karä andau hai ain Jehowa, awang djari inukasku, keton akan bauauar, uka olo arä hapumpong sombajang; maka djetoh karä andau hai ajungku, idjä djari inukasku: — (5. *Mos.* 16.)

3. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju tä aton sabat indu malajan, akan hapumpong sombajang hong kaleka brasih. Æla keton bagawi enen, djetä sabat ain Jehowa huang karä äka keton melai.

4. Tinai djetoh andau hai ain Jehowa, idjä djari inukase, andau olo akan hapumpong hong kaleka brasih, idjä akan iuar keton:

5. Bulan idjä solake, andau äpatwalas, benteng halemäi, aton paska ain Jehowa.

6. Andau limäwalas bulan djetä kea aton pesta ain Jehowa, djetä tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi.

7. Maka intu andau tamparan pesta tä keton akan hapumpong sombajang; andau tä äla keton bagawi.

8. Maka katahin kudju tä keton akan maluput parapah apui akan Jehowa; intu andau hanja

keton akan hapumpong sombajang tinai, äla keton bagawi andau djetä.
9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
10. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä handak inengaku akan keton, amon keton handak manggetem karä tana hetä: maka keton akan mimbit akan imam idjä katampong awang panjolak keton manggeteme.
11. Imam akan manjun tampong tä intu baun Jehowa, mangat djetä ingilak akan keton; andau tinai, limbah sabat idjä hai tä, imam akan manjun tampong tä.
12. Tinai andau tampong keton iajun, keton akan maluput indu parapah awang ingähu akan Jehowa idjä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure.
13. Tuntang talo parapah indu kinan, iä tä, duä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, indu parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa; tuntang parapah talo ihop, anggor idjä peräpat hin.
14. Maka äla keton kuman tepong taheta, atawa kenta, atawa kanta, sampai andau keton djari maluput parapah tä intu Hatallan keton; djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kalekae melai.
15. Limbah tä, bara andau idjä limbah sabat hai tä, djetä bara andau keton djari maluput tampong bua indu parapah iajun tä, maka keton akan misä udju minggo genep.
16. Sampai andau idjä limbah sabat tingkat udju tä, djadi limä pulu andau genep; andau tä keton akan maluput tinai parapah indu kinan akan Jehowa.
17. Bara genep human keton, keton akan mimbit duä kabawak tepong iajun, idjä inampa bakale duä perpulu epa tunek tepong, idjä iragi tuntang injumap, indu tepong parut talo akan Jehowa.
18. Tinai haiak dengan tepong tä keton akan maluput udju kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai idjä kongan anak sapi hatuäe, tinai tabiri hatuäe duä kongan; djetä indu parapah awang ingähu akan Jehowa, awang puna iluput haiak parapah indu kinan tuntang haiak parapah talo ihop, mandjadi parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.
19. Tinai keton akan maluput kambing hatuäe indu parapah tagal dosa, tinai duä kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, indu parapah tarimakasih.
20. Imam akan manjun talo tä haiak tepong parut talo, mandjadi parapah iajun intu baun Jehowa, tuntang anak tabiri duä kongan tä; djetä imbaris akan Jehowa indu bagin imam.
21. Andau tä kea keton akan bauauar, uka olo arä hapumpong sombajang; äla keton bagawi andau tä. Djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kaleka keton melai.
22. Maka amon keton manggetem tanan keton, äla keton akan manggetem tä pahalau lepah lakau putinge, äla pahalau mimpon mampalingise, äla mamata tana tinai; naughe djetä melai akan olo pähä belom tuntang akan tamuäi: aku toh Jehowa, Hatallan keton.
23. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
24. Suman akan olo Israel, koam: bulan udju, andau idjä, djetä sa-

bat idjä hai, sabat sarunai impahiau, tä keton akan hapumpong sombajang.
25. Æla keton bagawi andau tä, tapi luput parapah apui akan Jehowa.
26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
27. Bulan udju, andau sapulu, djetä andau panjapan idjä hai; intu tä maka keton akan hapumpong sombajang, keton akan mamparandah hambaruan keton, sambil maluput parapah apui akan Jehowa.
28. Andau tä äla keton bagawi, krana djetä andau panjapan hai, mangat keton injapan intu baun Jehowa, Hatallan keton.
29. Genep biti, idjä djaton maku mamparandah arepe intu andau tä, akan impatäi bara hamputan ajue.
30. Genep biti kea, idjä bagawi talo enen intu andau tä, aku handak mampatäi iä bara hamputae.
31. Tagal tä, äla keton bagawi andau djetä. Djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton hong karä kalekae.
32. Djetä sabat keton idjä hai, intu tä keton akan mamparandah hambaruan keton. Andau djalatien bulan djetä kea, amon matanandau belep, tä maka haga keton sabat djetä, bara matanandau belep sampai matanandau belep tinai.
33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
34. Suman akan olo Israel, koam: andau limäwalas bulan udju tä kea aton pesta tingkap dawen akan Jehowa, kudju katahie.
35. Andau idjä tamparae maka keton akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi talo enen.
36. Kudju keton akan maluput parapah apui akan Jehowa; andau hanja keton akan hapumpong sombajang tinai, sambil maluput parapah apui akan Jehowa; djetä andau sombajang hai, äla keton akan bagawi talo enen.
37. Djetä karä andau hai ain Jehowa, idjä akan iuar keton, uka olo hapumpong sombajang, sambil maluput akan Jehowa parapah apui, parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, parapah injambalih, tuntang parapah talo ihop, intu genep karä andau hai tä.
38. Beken tinai karä andau sabat ain Jehowa, tuntang panengan keton, tinai djandjin keton, tuntang parapah idjä tumon karadjin huang keton malupute akan Jehowa.
39. Maka andau limäwalas, bulan udju, amon djari lepah getem karä palembut tanan keton, tä keton akan mahaga pesta akan Jehowa kudju katahie; andau idjä tamparae tä keton akan malajan, tinai andau hanja keton akan malajan kea, äla bagawi.
40. Andau tamparan pesta tä keton akan blaku bua kaju idjä bahalap ampie, tinai dawen korma, pating kaju abot dengan kaju arbenahal, tuntang keton akan ramirami kudju katahie hong baun Jehowa, Hatallan keton.
41. Tumon tä keton akan mahaga pesta tä akan Jehowa kudju sining njelo, djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton; bulan udju keton akan mahaga pesta tä.
42. Kudju keton akan melai hong tingkap dawen kaju, olo handiai idjä baris utus olo Israel akan melai hong tingkap dawen kaju.
43. Mangat karä panakan keton

akan katawan, aku djari manjoho olo Israel melai hong tingkap, metoh aku magah olo tä blua bara tanah Misir; aku toh Jehowa, Hatallan keton.

44. Maka Moses masuman akan olo Israel karä andau hai ain Jehowa tä.

BAGI 24.

I. Prentah tahiu sumbo hong äka Hatalla, tuntang tahiu tepong tampajah. II. Hukum olo idjä manjapa Hatalla. III. Hukum olo idjä mampatai atawa mampahimang olo.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mimbit akam undus bua undus idjä ihamis tuntang brasih, akan tantahan sumbo, hapan haradjur mambelom karä sumbo.

3. Intu ruar dinding helat hong tingkap-panjupa Aaron haradjur akan manatap tä intu baun Jehowa, bara halemäi sampai handjewu; djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton.

4. Huang tantahan sumbo bulau brasih tä haradjur iä akan manatap karä matan sumbo tä intu baun Jehowa.

5. Tinai duan tunek tepong, sumap roti duäwalas kabawak, akan genep roti duan duä perpulu epa tunek tepong.

6. Maka ikau akan matoh djetä mandjadi duä baris, mandjahawen mandjahawen hong idjä kabaris, hundjun medja brasih tä, naharep baun Jehowa.

7. Intu hundjun genep barise ina garo brasih, hapa mampingat tahiu roti tä, indu parapah apui akan Jehowa.

8. Intu genep andau sabat imam haradjur akan manakiri, manatap tä intu baun Jehowa, talo panengan olo Israel, mandjadi indu hadat palus katatahi.

9. Maka djetä indu bagin Aaron äwen hanak; iä akan kuman tä intu äka brasih, krana djetä talo idjä brasih haliai akae, bagin parapah apui ain Jehowa, mandjadi indu hadat. palus sampai katatahi.

II. — 10. Maka olo hatuä, anak bawin olo Israel dengan hatuän olo Misir, idjä melai marak olo Israel, kanateke hagoet, tuntang anak bawin olo Israel tä hanjaing dengan olo Israel idjä biti, hong äka olo bapodok.

11. Tä maka anak bawin olo Israel tä batantu manawah aran Jehowa, sambil manjapa; tagal tä olo magah iä akan Moses. Aran indue Selomit, anak bawi ain Dibri, olo hamputan Dan.

12. Maka olo mangurong iä, handak mendäh kaputusan bara njaman Jehowa.

13. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

14. Imbit olo panjapa tä akan ruar äka olo bapodok, tuntang olo idjä djari mahining iä manjapa akan mandanan lengäe hundjun takolok olo tä, limbah tä salepah utus olo arä akan mampatäi iä, mamanting iä hapan batu.

15. Tinai suman akan olo Israel, koam: genep olo idjä djari manjapa Hatallae, toto iä akan mananggong dosae tä.

16. Æweäwe idjä djari manawah aran Jehowa, djaton tau dia iä impatäi, toto salepah utus olo arä akan mamanting iä hapan batu; olo tamuäi sama kea kilau idjä puna anak tanah keton, amon iä djari

manawah aran Jehowa, toto iä akan impatäi. — (2. *Mos.* 20, 7.)

III. — 17. Maka amon olo djari mampatäi olon, toto iä akan impatäi kea;

18. Tapi olo idjä djari mampatäi meton olo, iä akan manakiri tä; biti sama biti, meto sama meto.

19. Tinai amon olo mangapähä olon, maka kilau iä djari mawie, tumon tä iä akan imaläh tinai; — (2. *Mos* 21, 23.)

20. Lompeng sama lompeng, matä sama matä, kasingä sama kasingä, kilau iä djari mangapähä olon, tumon tä iä akan imaläh tinai.

21. Tumon tä, äweäwe idjä mampatäi meton olo, iä akan manakiri tä, tapi äweäwe idjä mampatäi olon, iä akan impatäi tinai.

22. Sama hukum idjä bewäi akan hapan keton, dengan olo tamuäi sama kilau dengan idjä puna anak tanah keton; krana aku toh Jehowa Hatallan keton.

23. Maka Moses manjoho olo Israel magah olo panjapa tä akan ruar äka olo bapodok, sambil mampatäi iä, mamanting iä hapan batu. Palus olo Israel mawi tä tumon Jehowa djari mametäh Moses.

BAGI 25.

I. Njelon sabat tuntang njelon kahandjak. II. Njelon kahandjak tä karä tana tuntang huma akan buli idjä puna tempoe. III. Tinai karä djipen olo akan empas tinai.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses intu bukit Sinai, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä handak inengaku akan keton, maka tanah tä akan ilajan, mahaga sabat akan Jehowa.

3. Djahawen njelo keton akan malan tanan keton, sambil mangalingking pambulan anggor keton, tuntang mimpon palembute;

4. Tapi njelo udju tä tanah akan mahaga sabat kasanang akan Jehowa; tä keton djaton akan malan tanan keton, djaton akan mangalingking pambulan anggor keton.

5. Tinai haring idjä lembut kabuate hetä hong njelo tä, äla keton manggeteme, tuntang tundon anggor idjä haring äla keton mamupule; krana njelo tä njelo malajan akan tanah.

6. Æla mingkes djetä; tapi tau bewäi keton kuman haring awang lembut intu njelo sabat ain tanah keton; keton tau kuman tä, tuntang djipen rewar keton hatuä bawi, olo idjä iupah keton bagawi, tinai olo tamuäi, idjä melai hindjä keton;

7. Tinai djetä indu kinan meton keton, tuntang akan karä meto bariar hong tanah keton karä haring idjä lembut kabuate tä tau indu kinae.

8. Tinai keton akan misä udju tingkat njelo sabat kalotä, hangkudju udju njelo, djadi katahin udju tingkat njelo sabat tä äpat pulu djalatien njelo.

9. Tä maka andau sapulu, bulan udju, hapus tanah keton akan mampahiau sarunai; hong andau panjapan hai tä sarunai akan impahiau hapus salepah tanah keton.

10. Keton akan mamprasih njelo limä pulu tä, sambil bauauar masuman kaempas hong salepah tanah, akan sakarä olo hetä; djetä njelon kahandjak akan keton, njelo tä ge-

nep bitin keton akan buli puna panatau ajue, genep bitin keton akan buli ungkup humae.

11. Sasining njelo idjä limä pulu, djetä njelon kahandjak tä; njelo tä äla keton malan, äla kea manggetem haring idjä lembut kabuate, äla mamupul haring bua pambulan anggor.

12. Krana njelo tä njelon kahandjak, djetä patut brasih akan keton; keton tau kuman haring tana bewäi, tapi äla mamumpong djetä.

II.—13. Intu njelon kahandjak tä genep bitin keton akan buli puna panatau ajue.

14. Tagal tä, amon keton mandjual tana akan olo, atawa amon keton mamili tana bara olo, äla keton hatipu sama arep keton.

15. Miring itong karä njelo sampai njelon kahandjak tä, tumon tä regae ikau akan mamilie bara olo, tuntang miring itong karä wajah getem, idjä sampai njelon kahandjak tä, olo akan mandjual tä akan keton.

16. Djaka arä njelo hindai, keton akan mandahang regae tumon tä, tapi amon isut njeloe bewäi batisa, maka keton akan manapas regae tumon tä; krana olo tau mandjual tä akan keton sampai akan njelon kahandjak tä bewäi.

17. Tagal tä, äla idjä biti manipu kolae, tapi mikäh Hatallan keton, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

18. Tumon prentahku, haga hadatku sambil malalus djetä, tä keton karäh belom sanang huang tanah.

19. Tä tanah akan mampalembut buae akan keton, tuntang keton karäh kuman sampai ombet, keton karäh belom sanang huang tanah.

20. Maka mikäh koan keton: narai indu kinan ikäi intu njelo udju tä? krana ikäi ingahana malan, ingahana manggetem.

21. Aku handak mandjowong berkatku akan keton hong njelo djahawen tä, mangat njelo djetä mamua akan keton ombet akan kinan telo njelo.

22. Tinai njelo hanja tä keton akan malan, tuntang magon kuman talo usang, sampai totok njelo djalatien; sampai limbah getem talo, idjä ialan keton njelo hanja tä, keton magon kuman talo usang.

23. Tumon tä tana djaton tau indjual keton palus, krana aku idjä tempon tanah, keton olo tamuäi idjä mangkalewu intu aku.

24. Tagal tä hapus tanah pagangan keton, amon keton mandjual tana, patut tau inampuli tinai.

25. Djaka paharin keton djadjalan pähä belom, sampai iä mandjual belahe tanae, maka kolae idjä kapala tokep akan manampuli idjä djari indjual paharie.

26. Maka djaka djaton kolae idjä tau manampuli tä, tapi lengäe kabuate tau sondau talo ombet hapae manampuli tä,

27. Tä iä akan misä karä njelon tanae tä djari indjual, maka regan karä njelo idjä batisa sampai njelon kahandjak tä iä akan maliae akan olo, idjä äkae djari mandjual tä, tä tanae buli iä tinai.

28. Tapi amon lengäe djaton tau sondau talo ombet, hapae maliau regae akan olo, idjä djari mamili tä, tä tanae, idjä djari indjuale, magon melai intu lengän olo idjä djari mamili tä, sampai njelon kahandjak; tapi hong njelon kahandjak djetä empas, buli idjä puna tempoe tinai.

29. Tumon tä kea, amon olo djari

mandjual humae idjä hong lewu awang hakota, maka sampai hapus idjä njelo iä tau manampuli tä tinai, hapus idjä njelo puna tikas entaie.
30. Tapi djaka djetä djaton djari inampulie limbah hapus idjä njelo, tä huma idjä hong lewu awang hakota palus katatahi melai akan olo, idjä djari mamili tä, palus akan panakae; djetä djaton empas tinai hong njelon kahandjak tä.
31. Tapi huma awang intu lewu hong tana, awang djaton hakota, akan itong olo sama kilau tana kea; djetä tau hantä inampuli, tinai djetä empas bewäi hong njelon kahandjak.
32. Tapi idjä lewun olo Lewi tä, karä huma idjä huang lewu baris ai, maka olo Lewi tau hantä manampuli djetä tinai.
33. Amon olo djari mamili human olo Lewi hong lewun olo Lewi kea, djetä empas bewäi hong njelon kahandjak, krana tikas lewu djetä bewäi pagangan olo Lewi intu marak olo Israel.
34. Tinai tanae, idjä darah lewue, djaton haliai tau indjual, krana djetä akan bagin äwen tä palus katatahi.
III. — 35. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, karä ramoe djari baduroh, maka keton akan manjokah iä, alo iä olo tamuäi, atawa olo idjä omba hindjä human keton bewäi.
36. Æla keton manak rear, atawa blaku guajan intu iä, tapi mikäh Hatallan keton, mangat paharin keton tau belom hindjä keton.
37. Æla mahatangan rear keton paham manak, äla mahatangan talo kinan paham badjalan.
38. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, mangat aku manenga tanah Kanaan akan keton, tuntang aku indu Hatallan keton.
39. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, sampai iä djari mandjual arepe akan keton, äla keton mawi iä kilau rewar keton.
40. Tapi kilau olo buruh, kilau olo omba bewäi iä akan hindjä keton; sampai njelon kahandjak tä iä akan bagawi intu keton.
41. Tä maka iä empas tinai bara keton, äwen hanak, iä akan buli ungkup human ai tuntang panatau tato hiange.
42. Krana olo tä puna rewar ajungku, idjä djari imbitku bara tanah Misir, tagal tä djaton tau äwen tä indjual, kilau mandjual rewar.
43. Æla ikau karas marentah iä, tapi mikäh Hatallam.
44. Tapi amon ikau handak mamili rewar hatuä bawi, tau ikau mamili djetä bara karä utus olo, idjä melai hakaliling tanah keton.
45. Tinai anak olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton bewäi, kilau olo tamuäi, äwen tä tuntang panakae tau keton mamilie indu rewar keton.
46. Tuntang keton akan mandjadi tempon äwen tä, palus anak keton rahian bara keton, äwen tä indu rewar keton palus katatahi; tapi idjä paharin keton, olo Israel tä, äla marentah iä pahalau karas.
47. Amon olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton, bahudjong djaladjalan tatau, tuntang paharin keton, idjä darah iä, djari pähä belom, sampai iä mandjual arepe akan olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton, atawa akan olo ungkup djetä:
48. Tä limbah iä djari mandjual arepe iä tau inewus tinai, idjä biti

bara karä paharie idjä kalambutan akan manewus iä,

49. Atawa mamae, atawa paharie idjä tato, atawa äweäwe ungkup ajue idjä tokep hakola dengae akan manewus iä tinai, atawa djaka lengäe kabuate sondau ombet, iä akan manewus arepe.

50. Tä iä akan hitong dengan tempoe bara njeloe djari mandjual arepe sampai njelon kahandjak tä: maka regae akan itong tumon karä njeloe, kilau djaka iä buruh bewäi intu tempoe.

51. Djaka arä njeloe hindai, maka tumon karä njelo tä kea iä akan malian bagin regae iä imili solake.

52. Tapi djaka isut njelo bewäi batisa sampai njelon kahandjak tä, maka iä akan hitong dengan tempoe tumon tä kea, tumon karä njeloe tä iä akan malian bagin regae.

53. Kilau olo buruh iä akan melai dengan tempoe, mitong genep njelo; tinai äla manjoho olo marentah iä karas intu matan keton.

54. Tapi alo iä djaton inewus, intu njelon kahandjak tä iä empas bewäi, äwen hanak.

55. Krana olo Israel puna rewar ajungku, iä rewar ajungku, idjä djari induangku bara tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI. 26.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insanan.

I. — 1. Æla manampa dewa akan keton, äla mampendeng hong tanah keton hampatong atawa pangantoho, atawa saron talo kalotä, idjä akan injembah keton; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

2. Andau sabatku keton akan mahagae, äka brasih ajungku patut keton mikähe; aku toh Jehowa.

3. Djaka keton manandjong huang karä hadatku, tuntang mahaga karä prentahku, sambil manumon tä: — (5. *Mos.* 28.)

4. Tä aku handak manenga akan keton udjan intu puna wajahe, tanan keton karäh ombeombet kandjarie, tinai karä batang buan keton akan mamua ombet;

5. Sampai wajah mihik gegä palus wajah mamupul bua anggor, tinai wajah mamupul bua anggor haradjur njamah palus musim malan tinai; panginan keton karäh ombet haliai sampai besoh toto, keton karäh melai sanang.

6. Tinai aku handak mahaga mangabuah tanah keton, uka keton tau menter batiroh, olo djaton maur keton. Aku handak manganan karä meto basiak bara tanah keton, tuntang padang djaton akan mangumbang tanah keton hindai.

7. Keton akan maharak karä musoh keton, olo tä karäh halelek awi padang intu baun keton.

8. Limä biti keton karäh maharak saratus, saratus biti keton karäh maharak sapulu kojan, karä musoh keton akan halelek awi padang intu baun keton.

9. Tinai aku handak mules arepku manampajah keton, aku handak mampanak, mangapal keton, djandjingku aku handak mandähäe dengan keton.

10. Keton karäh kuman talo idjä usang, tinai talo idjä usang tä keton karäh mampluae tagal karä talo idjä taheta.

11. Tinai aku handak melai intu bentok keton, huangku djaton akan mangabelä keton.

12. Aku handak manandjong intu marak keton, aku handak indu Hatallan keton, tuntang keton akan indu utus olo ajungku.
13. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, belä keton akan rewar olo hetä; aku djari mamelek ugar keton, manjoho keton manandjong hadjangah.
II.—14. Tapi djaka keton djaton manarima aughku, djaton manumon karä prentahku toh,
15. Djaka keton mangabelä hadatku, hambaruan keton mandjilek dasarku, sampai keton djaton maku manumon karä prentahku, tapi mangarak djandjingku:
16. Tä maka aku handak mawi keton kalotoh: aku handak mawi keton hapan panaräwen, peres gambala, tinai darem, idjä mangusup baun keton, mampaujuh hambaruan keton; haiang bewäi keton karäh manawur binjin keton, musoh keton karäh manggetem tä.
17. Tinai aku handak manintu baungku mawi keton, sampai keton kalah intu baun karä musoh keton; idjä basingi keton karäh marentah keton, keton karäh hadari, alo djaton olo manggoang keton.
18. Maka amon keton hindai maku manumon aughku awi talo djetä: tä aku handak mandahang hukumku hangkudju lipet, hapan mandjara keton tagal karä dosan keton.
19. Krana aku handak manumpul kadjohon katekang atäi keton, haiak manampa langit tambuan keton mandjadi kilau sanaman, tuntang petak keton mandjadi kilau tambaga.
20. Karä kapähän gawin keton karäh nihau haiang bewäi, petak keton djaton akan mampalembut buae, tinai karä kaju hong tanah djaton karäh mamua akan keton.
21. Amon keton malawan aku hantä, djaton maku manarima aughku: toto, hangkudju lipet haream aku handak mamukul keton tumon karä dosan keton.
22. Krana aku handak manjoho meto basiak tamä marak keton, djetä akan kuman anak keton, sambil mamisak meton keton, mampamunos keton, karä djalan keton karäh benjem bewäi.
23. Tinai amon awi karä talo tä djaton kea keton taraadjar, amon keton magon malawan aku:
24. Tä aku kea handak malawan keton, hangkudju lipet haream aku handak mawi keton tagal karä dosan keton.
25. Krana aku handak mimbit padang mantakan keton, mamaläh djandjingku intu keton. Alo keton mahakan akan lewun keton, aku handak manjoho peres papa mantakan keton, sampai keton kalong lengän musoh keton.
26. Tinai aku handak marusak ganan tepong keton, sampai sapulu olo bawi akan manjumap tepong keton hapan tannur idjä, hapan timbangan iä akan mandjuluk tepong tä akan keton tinai; amon keton kumae, djaton tau besoh.
27. Amon awi hukum djetä keton hindai maku mahining aughku, amon keton magon malawan:
28. Tä maka aku tuntang paham kasangitku handak malawan keton kea, hangkudju lipet haream tinai aku handak mandjara keton tagal dosan keton.
29. Sampai keton akan kuman isin anak keton, hatuä bawi.
30. Aku handak manusut lungkoh äka keton sombajang, manda-

rai karä pangantohon keton, tuntang hantun keton aku handak mandjakahe hindjä hantun dewan keton; hambaruangku karäh mandjilek keton.
31. Aku handak manunis lewun keton, tuntang mamapa kaleka brasih ain keton, aku djaton maku manjingut talo mangat ewaue bara keton.
32. Toto, aku handak marusak tanah, sampai karä musoh keton, idjä melai hetä, karäh djungun sabab tä.
33. Tapi keton handak imisah indaraiku marak karä utus olo kapir, sambil mangitau padang manuntut likut keton; tä tanah keton karäh rusak, lewun keton karakkaraka.
34. Katika tä tanah tä tuntang kakilake akan manjukup mahaga karä sabat ajue, katahin djetä benjem, kahum keton hong tanah musoh keton; toto, katahin tä petak karäh malajan, mangilak karä sabat ajue.
35. Katahin kabenjeme maka tanah tä karäh malajan, gantin djetä djaton panae malajan bihin hong karä sabat keton, katahin keton melai hetä.
36. Maka olo utus keton awang batisa, aku handak manamäan kikäh intu atäi äwen tä hong karä tanah musohe, sampai kiris dawen kaju akan mandari iä; iä akan hadari kilau olo hadarian padang, iä akan balongkang, alo djaton idjä mantakan iä.
37. Iä akan hadari balongkang tarangtaranga sama arepe, ampiampin intakan padang, alo djaton idjä mantakan iä, keton karäh djaton tau mendeng intu baun musoh keton.
38. Malainkan keton karäh rusak intu marak karä utus olo kapir. tanah musoh keton karäh mampalomos keton.
39. Tinai olo baris keton idjä batisa karäh kilau meher hong karä tanah musohe tagal kadarhakae; toto, tagal kadarhakan tato hiange kea iä karäh kilau meher hetä.
40. Tä maka iä karäh mangaku kadarhakae, tuntang kadarhakan tato hiange, karä katulas gawie dengangku, idjä djari hapae malawan aku;
41. Sampai aku djari malawan iä kea, tuntang djari maharak iä akan karä tanah musohe. Tapi amon atäie idjä djaton injunat tä mamparandah arepe hetä, mangaku, buah bewäi iä djari ihukum tagal kadarhakae:
42. Tä maka aku handak manahiu djandjingku dengan Jakob, djandjingku dengan Isaak, djandjingku dengan Abraham; palus aku handak mingat tanah tä,
43. Idjä djari ilihi olo tä, idjä manjukup karä sabate andau malajan, kahum oloe manjukup karä hukum kadarhakae, basa olo tä djari mangabelä prentahku, tuntang hambaruae djari mandjilek hadatku.
44. Tapi alo olo tä kasaburan hong tanah karä musohe, toto aku djaton kea djari manganan iä haliai, aku djaton mandjilek äwen tä, sampai aku palus handak mampalomos iä, sambil mangarak djandjingku dengae; krana aku, Jehowa, aton Hatallae.
45. Aku handak manahiu akae tinai djandjingku dengan tato hiange, idjä djari imbitku bara tanah Misir, haiak gitan karä olo kapir, mangat aku indu Hatallae. aku Jehowa. — (1. *Mos.* 15, 18; — 2. *Mos.* 12, 33.)

LEW. 26.

46. Djetä karä hadat, karä prentah, karä dasar, idjä djari inenga Jehowa indu torose dengan olo Israel, hundjun bukit Sinai, hadjamban lengän Moses.

BAGI 27.

Prentah tahiu talo idjä djari imbaris akan Hatalla.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon olo bamiat, mambaris olon akan Hatalla, djaka äwen tä indu inewus tinai, maka ikau akan marega iä.
3. Ikau akan marega iä tumon toh: olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, sampai idjä djahawen pulu njelo umure, ikau akan manantu regae limä pulu sekel salaka, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.
4. Djaka iä olo bawi, tä ikau akan manantu regae telo pulu sekel.
5. Djaka iä hatuä idjä limä njelo umure, sampai idjä duä pulu njelo umure, tä ikau akan manantu regae duä pulu sekel; olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.
6. Djaka djetä anak hatuä awang idjä bulan umure, sampai awang limä njelo umure, maka ikau akan manantu regae limä sekel salaka, tinai anak bawi telo sekel salaka.
7. Tinai djaka iä hatuä idjä djahawen pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tä ikau akan manantu regae limäwalas sekel, olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.
8. Tapi djaka olo tä pähä belom, sampai iä djaton tau manjukup regae kalotä, tä iä akan impendeng intu baun imam, imam tä akan marega iä, maka iä akan marega iä tumon ampin kahalap pambelom olo tä, idjä djari mawi djandji tä.
9. Djaka talo, idjä imbaris tä, meto idjä tau hapan indu parapah akan Jehowa, karä meto kalotä idjä imbaris akan Jehowa balalu brasih.
10. Djetä djaton tau inganti inakiri idjä bahalap dengan idjä papa, idjä papa dengan idjä bahalap mahin dia kea, tinai paribasa olo manakiri meto sama meto, tä maka idjä solake tuntang idjä gantie tä palus brasih duäduä.
11. Maka djaka meto idjä imbaris tä djalahan meto pali, idjä djaton tau hapan indu parapah akan Jehowa, meto tä akan imbit olo naharep baun imam.
12. Imam akan marega tä tumon kahalape atawa tumon kapapan ampie; tumon ikau marega tä, joh imam, tumon tä kea regae.
13. Tinai amon olo handak manampuli djetä, maka iä akan mandahang tinai midjämidjä dalam limä labih bara regae awim.
14. Amon olo mamprasih humae, hapae mambaris tä akan Jehowa, maka imam akan marega djetä tumon kahalape atawa kapapan ampie; tumon imam djari marega tä, tumon tä kaetter regae.
15. Tinai djaka iä, idjä djari mamprasih tä, handak manampuli humae tinai, maka iä akan mandahang midjämidjä dalam limä karä rear labih bara regae awim, tä maka humae buli akae tinai.
16. Tinai amon olo djari mambaris akan Jehowa bagin tanae, maka ikau akan marega tä tumon takar binjie; tana awang tagalan

idjä homer binjin seora ikau akan
maregae limä pulu sekel salaka.
17. Djaka iä mambaris tanae tä
palus limbah njelon kahandjak, tä
maka ikau akan marega djetä tu-
mon idjä injewut nah.
18. Tapi amon iä mambaris tanae
rahian bara tä, tä imam akan mi-
tong rear tumon karä njelo awang
tisa hindai sampai njelon kahandjak
tä, tumon tä iä akan manapas regae.
19. Maka djaka iä, idjä djari
mambaris tana tä, handak manam-
puli djetä tinai, tä iä akan manda-
hang midjämidjä dalam limä karä
rear labih bara regae awim; tä
maka tanae buli akae tinai.
20. Tapi amon iä djaton maku
manampulie, tä imam patut man-
djuale akan olo beken, maka djetä
djaton taratampuli tinai;
21. Malainkan tana tä, amon djetä
lapas tinai hong njelon kahandjak,
palus brasih sampai katatahi akan
Jehowa, mandjadi kilau tana ke-
rem, djetä akan bagin imam palus
katatahi.
22. Tinai amon olo mambaris akan
Jehowa tana idjä djari imilie, idjä
djaton puna bagin joresan ajue,
23. Tä imam akan mitong bagin
regae, idjä tisan kauna regae idjä
solake, sampai njelon kahandjak;
djadi andau iä handak manampuli
tana tä, iä akan manahor regae
tumon djetä, mangat tä mandjadi
brasih akan Jehowa.
24. Maka huang njelon kahandjak
tana tä akan buli bara iä, idjä djari
mamilie, akan idjä puna tempon
joresan tana tä. — (25, 10.)
25. Maka ikau akan marega karä
talo tä tumon batang sekel, idjä
hong äka brasih tä; behat idjä se-
kel tä duä pulu gera.

26. Tapi anak meto idjä solake
inakan indue, idjä puna akan Jeho-
wa, äla olo mambaris djetä tinai akan
Jehowa, atawa sapi atawa kambing
tabiri, krana djetä puna bagin Je-
howa.
27. Amon djetä djalahan meto
pali, tä olo akan manewuse tumon
ikau maregae, mandahang tinai mi-
djämidjä dalam limä, labih bara re-
gae awang inantum; maka amon
djetä djaton inewus, tä meto tä akan
indjual tumon regae awim.
28. Tapi karä talo kerem, idjä djari
ingerem olo bara karä talo ajue akan
Jehowa, djetä djaton taradjual, dja-
ton taratewus, alo olon, meto atawa
tana bagin joresan, krana karä talo
kerem tä brasih haliai intu Je-
howa.
29. Olo kerem djaton taratewus
kea, iä akan impatäi bewäi.
30. Tinai idjä dalam sapulu bara
karä talo hong tanah keton, palem-
but tanan keton, palembut pambu-
lan keton, djetä ain Jehowa, djetä
brasih intu Jehowa.
31. Tapi djaka olo nahuang mana-
kiri tangahe idjä dalam sapulu tä,
tä iä akan mandahang midjämidjä
dalam limä labih bara regan
djetä.
32. Tinai karä sapi, karä kam-
bing tabiri, karä meto idjä imbelom
olo, maka idjä dalam sapulu pa-
tut imbaris imprasih akan Jehowa.
33. Barangai alo djetä bahalap,
alo djetä papa, äla kea manakiri
djetä; paribasa olo manakiri tä, tä
duäduä idjä solake tä tuntang idjä
takirie tä palus brasih, djaton tara-
tewus tinai.
34. Djetä karä prentah, idjä djari
imetäh Jehowa intu Moses akan olo
Israel, hundjun bukit Sinai.

LEW. 27.

SURAT MOSES IDJÆ ÆPAT, IDJÆ BAGARÆ

NUMERI.

(HASEAN.)

BAGI 1.

Djumalah Karä olo idjä sanggam klahi, baris olo Israel.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, huang tingkap-panjupa tä, intu andau idjä solake, bulan duä, njelo duä kea limbah olo tä djari blua bara tanah Misir, koae:

2. Isä djumalah hapus utus olo Israel, tumon karä hamputae, tinai tumon ungkup human tatoe, karä olo hatuä tuntang arae, genegenep takoloke. — (26, 2. — 2. *Mos.* 30, 12.)

3. Idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä labih bara tä, olo Israel handiai idjä sanggam omba mamarang, isä olo tä tumon padjue; keton duä Aaron akan misä karäe.

4. Tinai bara genep hamputae midjämidjä biti olo hatuä, idjä mangapala karä ungkup tatoe, akan mandohop keton duä.

5. Maka djetoh aran karä olo hatuä, idjä akan mandohop keton duä; bara hamputan Ruben: Elisur, anak Sedeur.

6. Bara hamputan Simeon: Selumiel, anak Surisadai.

7. Bara hamputan Juda: Naheson, anak Aminadab.

8. Bara hamputan Isaskar: Netaneel, anak Suar.

9. Bara hamputan Sebulon: Eliab, anak Helon.

10. Bara karä panakan Josep, maka bara hamputan Epraim: Elisama, anak Amihud; tinai bara hamputan Manasse: Gamaliel, anak Pedasur.

11. Bara hamputan Benjamin: Abidan, anak Gideoni.

12. Bara hamputan Dan: Ahieser, anak Amisadai.

13. Bara hamputan Aser: Pagiel, anak Oghran.

14. Bara hamputan Gad: Eljasap, anak Deguel.

15. Bara hamputan Naptali: Ahira, anak Enan.

16. Æwen tä idjä djari intih bara marak utus olo arä, iä idjä mantir kapala huang karä hamputan tatoe, idjä kapala hai genep biti huang hamputan ai.

17. Maka Moses äwen duä Aaron manduan äwen tä, idjä djari injewut arae;

18. Tuntang iä manjoho hapus utus olo arä hapumpong, intu andau idjä solake, bulan duä, uka olo tä injatjah tumon karä kabalie, tinai tumon ungkupe, tuntang tumon hamputan tatoe, olo handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, genegenep takoloke.

19. Kilau Jehowa djari mametäh Moses, tumon tä iä djari misä olo arä tä hong padang Sinai.

20. Karä olo panakan Ruben, anak Israel idjä bakas tä, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

21. Maka djumalah karä olo hamputan Ruben awang buah isä tä äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti.

22. Karä olo panakan Simeon, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

23. Maka djumalah karä olo hamputan Simeon awang buah isä tä limä pulu djalatien kojan telo ratus biti.

24. Karä olo panakan Gad, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

25. Maka djumalah karä olo hamputan Gad awang buah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pulu biti.

26. Karä olo panakan Juda, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

27. Maka djumalah karä olo hamputan Juda awang buah isä udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti.

28. Karä olo panakan Isaskar, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä. olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

29. Maka djumalah karä olo hamputan Isaskar awang buah isä limä pulu äpat kojan, äpat ratus biti.

30. Karä olo panakan Sebulon. tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

31. Maka djumalah karä olo hamputan Sebulon awang buah isä limä pulu udju kojan äpat ratus biti.

32. Karä olo panakan Josep: maka karä olo panakan Epraim, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

33. Maka djumalah karä olo hamputan Epraim awang buah isä äpat pulu kojan limä ratus biti.

34. Tinai karä olo panakan Manasse, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä. olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

35. Maka djumalah karä olo hamputan Manasse awang buah isä telo pulu duä kojan duä ratus biti.

36. Karä olo panakan Benjamin, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara

tä, olo handiai idjä sanggam omba
mamarang,
37. Maka djumalah karä olo hamputan Benjamin awang buah isä telo pulu limä kojan äpat ratus biti.
38. Karä olo panakan Dan, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,
39. Maka djumalah karä olo hamputan Dan awang buah isä djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.
40. Karä olo panakan Aser, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,
41. Maka djumalah karä olo hamputan Aser awang buah isä äpat pulu sakojan limä ratus biti.
42. Karä olo panakan Naptali, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,
43. Maka djumalah karä olo hamputan Naptali awang buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.
44. Djetä djumalah karä olo awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tuntang mantir olo Israel, duäwalas biti tä, idjä kapala hai, genep biti huang hamputan tatoe.
45. Djetä djumalah karä olo Israel, tumon karä hamputan tatoe, karä olo idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang;
46. Djumalah karä olo tä samandiai djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.
47. Tapi karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungkup tatoe, djaton tamput isä haiak olo beken tä.
48. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses, koae:
49. Olo hamputan Lewi äla misäe, äla djumalah ai häwoi dengan olo Israel.
50. Malainkan baris olo Lewi tä akan äkaku melai, akan karä ramon äkaku tä. Æwen tä akan mamikul äka brasih tä tuntang karä ramoe, tinai iä akan manonggo djetä, iä akan bapodok hakaliling äka brasih tä.
51. Amon äka brasih tä indu mindah, tä olo Lewi akan mengkak tä; tuntang amon äka brasih tä akan tendä tinai, tä olo Lewi akan mampendenge tinai. Djaka olo beken mangarait arepe dengan gawi tä, iä akan impatäi.
52. Maka karä olo Israel akan bapodok genep biti tokep banderan hamputae, hindjä djalahan ai.
53. Tapi olo Lewi akan bapodok hakaliling äkaku melai, belä kalaitku mantakan utus olo Israel; tagal tä olo Lewi akan manonggo buabuah äkaku idjä brasih tä.
54. Maka olo Israel manumon karä augh, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 2.

Prentah mamatut rinting olo Israel akan bapodok.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Olo Israel akan bapodok tandipah tingkap-panjupa, genep biti mamenda banderan hamputae, mamenda banderan ungkup tatoe.

3. Hila timor Juda akan bapodok, banderae tuntang karä padjun olo parang; maka Naheson, anak Aminadab, djadi mantir olo hamputan Juda.

4. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti.

5. Hadarah dengan olo Juda olo hamputan Isaskar akan bapodok; maka Netaneel, anak Suar, djadi mantir olo hamputan Isaskar.

6. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu äpat kojan äpat ratus biti.

7. Tinai olo hamputan Sebulon; maka Eliab, anak Helon, djadi mantir olo hamputan Sebulon.

8. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu udju kojan äpat ratus biti.

9. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba mamenda banderan Juda, saratus hanja pulu djahawen kojan äpat ratus biti; äwen tä akan hagoet helo.

10. Banderan Ruben tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila salatan; maka Elisur, anak Sedeur, djadi mantir olo hamputan Ruben.

11. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti.

12. Hadarah dengae olo hamputan Simeon akan bapodok; maka Selumiel, anak Surisadai, djadi mantir olo hamputan Simeon.

13. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu djalatien kojan telo ratus biti.

14. Tinai olo hamputan Gad maka Eljasap, anak Deguel, djadi mantir olo hamputan Gad.

15. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pulu biti.

16. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba mamenda banderan Ruben, saratus limä pulu sakojan äpat ratus limä pulu biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä duä.

17. Limbah tä maka tingkap-panjupa tä akan hagoet, haiak karä ungkup olo Lewi, intu bentok karä padjun klahin olo Israel tä; tumon olo arä bapodok, kalotä kea iä akan hagoet tinai, genep biti penda banderan hamputae, penda banderan ungkupe.

18. Banderan Epraim tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila barat; maka Elisama, anak Amihud, djadi mantir olo hamputan Epraim.

19. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu kojan limä ratus biti.

20. Hadarah dengae olo hamputan Manasse akan bapodok; maka Gamaliel, anak Pedasur, djadi mantir olo hamputan Manasse.

21. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu duä ratus biti.

22. Tinai olo hamputan Benjamin; maka Abidan, anak Gideoni, djadi mantir olo hamputan Benjamin.

23. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu limä kojan äpat ratus biti.

24. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba penda banderan Epraim, saratus hanja kojan saratus biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä telo.

25. Banderan Dan tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila utara; maka Ahieser, anak Amisadai, djadi mantir olo hamputan Dan.
26. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.
27. Hadarah dengae olo hamputan Aser akan bapodok; maka Pagiel, anak Oghran, djadi mantir olo hamputan Aser.
28. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu sakojan limä ratus biti.
29. Tinai olo hamputan Naptali; maka Ahira, anak Enan, djadi mantir olo hamputan Naptali.
30. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu telo kojan äpat ratus biti.
31. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba penda banderan Dan, saratus limä pulu udju kojan djahawen ratus biti; äwen tä akan hagoet tapakan rahian bara karä bandera awang beken tä.
32. Djetä djumalah karä olo Israel awang buah isä, tumon ungkup hamputan karä tatoe; olo handiai, idjä tamä karä padjun parang äwen tä djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.
33. Tapi olo Lewi djaton tamput isä haiak karä olo Israel, tumon Jehowa djari mametäh Moses.
34. Maka olo Israel manumon karä prentah Jehowa intu Moses, tumon prentah tä iä bapodok penda karä banderae, tumon tä kea iä hagoet, genep biti hindjä hamputae, hindjä ungkupe.

BAGI 3.

I. Ungkup Aaron. II. Olo Lewi buah isä, gawie inukas. III. Olo idjä solake inakan indue buah isä, iä inakiri hapau olo Lewi.

I. — 1. Maka djetoh ungkup Aaron äwen duä Moses, metoh Jehowa hakotak dengan Moses hundjun bukit Sinai.
2. Djetoh aran karä anak Aaron: idjä solake inakan indue Nadab, limbah tä Abihu, Eleasar tuntang Itamar.
3. Djetä aran anak Aaron, imam tä, idjä djari iminjak, idjä djari injuang lokape, uka mimbing pangkat imam.
4. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi naharep baun Jehowa, awie mimbit apui sala naharep baun Jehowa hong padang tunis benjem Sinai tä; äwen tä matäi lomat, djaton djari manak. Maka Eleasar äwen duä Itamar magon manggau gawin imam pangiwa bapae Aaron. —(3. *Mos.* 10, 2.)
II. — 5. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:
6. Soho olo hamputan Lewi manalih, soho äwen tä mendeng intu baun imam Aaron, uka äwen tä manjang manonggo iä.
7. Tinai uka äwen tä indu panggapit gawin imam gantin hapus utus olo arä tä, uka iä nguan karä gawi akan äka brasih tä.
8. Mangat äwen tä manganti hapus utus olo Israel manonggo karä ramon tingkap-panjupa, uka nguan karä ampin gawi akan äka brasih.
9. Tenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, äwen tä djari inenga akae bara olo Israel.
10. Tapi Aaron äwen hanak akan imbarism, uka manonggo gawin

pangkat imam; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatäi.

11. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

12. Itäm, aku djari manduan olo Lewi bara marak olo Israel, indu gantin karä anak olo Israel, idjä solake djari inakan indue; olo Lewi tä indu baris ajungku.

13. Krana karä idjä solake inakan indue samandiai uras ajungku; intu andauku mampatäi karä idjä solake inakan indue samandiai hong tanah Misir, maka aku djari mambaris mamprasih akangku karä idjä solake inakan indue baris olo Israel, alo olon alo meto, djetä puna baris ajungku; aku toh Jehowa.

14. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang tunis benjem Sinai, koae:

15. Isä karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungkupe, isä karä idjä hatuä awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä.

16. Tä Moses misä olo tä tumon augh Jehowa, tumon petähe intu iä.

17. Maka djetoh aran anak Lewi horan: Gerson, Kahat, Merari.

18. Maka djetoh aran anak Gerson: Libni, Simei; äwen duä tä sama tato ungkup.

19. Anak Kahat, idjä uras tato ungkup kea, iä tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel.

20. Anak Merari, idjä sama tato ungkup kea, iä tä: Maheli, Musi. Djetä karä ungkup olo Lewi, tumon karä tatoe horan.

21. Panakan Gerson tä, iä tä ungkup olo Libni tinai ungkup olo Simei.

22. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, udju kojan limä ratus biti.

23. Maka karä ungkup panakan Gerson akan bapodok intu likut äka brasih tä hila barat.

24. Mantir panakan Gerson tä Eljasap, anak Lael.

25. Maka padjun tonggon olo Gerson intu tingkap-panjupa, djetä tingkap idjä huange, tuntang lapis tingkape tä, tuntang lalangite, tinai benangatep intu bauntonggang tingkap-panjupa.

26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap-panjupa tuntang mesbeh tä, tuntang benangatep akan bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar, idjä mandähen tä.

27. Panakan Kahat tä, iä tä ungkup olo Amram, olo Ishar, olo Hebron tuntang olo Usiel, djetä karä ungkup panakan Kahat.

28. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, hanja kojan djahawen ratus, idjä omba manonggo äka brasih.

29. Maka karä ungkup panakan Kahat akan bapodok intu balikat äka brasih tä hila salatan.

30. Mantir karä ungkup panakan Kahat tä Elisapan, anak Usiel.

31. Maka padjun tonggon äwen tä intu äka brasih tä, djetä pati tä, tuntang medja, tantahan sumbo, mesbeh duäduä tuntang karä ramoe, idjä indu hanggap sombajang, tinai dinding helat, karä ramon kaleka idjä brasih haliai tä.

32. Maka Eleasar, anak imam Aaron, djadi mantir pamutjok mahundjun karä mantir baris olo

Lewi, iä akan marentah karä olo idjä akan manonggo manguan äka brasih tä.
33. Panakan Merari tä, iä tä ungkup Maheli, ungkup Musi; djetä ungkup panakan Merari.
34. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, djahawen kojan duä ratus biti.
35. Maka Suriel, anak Abihail, djadi mantir karä ungkup panakan Merari. Æwen tä akan bapodok intu balikat äka brasih tä, hila utara.
36. Maka padjun tonggon baris olo Merari, djetä karä papan äka brasih, karä habantange, karä torose, karä paie, tuntang karä ramoe;
37. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling, tuntang paie, tuntang karä pakue, tali djantare.
38. Maka intu baun äka brasih, hila timor tingkap-panjupa, Moses tuntang Aaron äwen hanak akan bapodok, mangat iä manonggo äka brasih akan karä olo Israel; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatai.
39. Djumalah karä olo Lewi tumon karä ungkupe, awang isä Moses äwen duä Aaron tumon prentah Jehowa, karä olo hatuä bara awang idjä bulan umure, tuntang awang bakas bara tä, duä pulu duä kojan biti.
III. — 40. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Isä karä olo hatuä baris olo Israel, idjä solake inakan indue, bara awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä; surat djumalah karä bitie.
41. Maka ikau akan manduan karä olo Lewi akangku, akan Jehowa, indu gantin karä olo baris olo Israel, idjä solake inakan indue; tinai karä meton olo Lewi duan indu gantin karä anak meton olo Israel, idjä solake inakan indue.
42. Tä, tumon prentah Jehowa intu iä, Moses misä karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue.
43. Maka djumalah karä olo hatuä awang solake inakan indue, idjä buah isä tä, awang idjä bulan umure tuntang idjä bakas bara tä, djetä duä pulu duä kojan duä ratus udju pulu telo biti.
44. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
45. Duan olo Lewi indu gantin karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue, tinai meton olo Lewi indu gantin meton olo arä, krana olo Lewi puna baris ajungku: aku toh Jehowa.
46. Maka idjä duä ratus udju pulu telo biti tä, kalabien anak olo Israel idjä solake inakan indue bara olo Lewi tä, djetä akan inewus olo.
47. Duan tewus genep takolok äwen tä malimä sekel salaka, tumon sekel idjä ina hong äka brasih, behat idjä sekel tä duä pulu gera.
48. Maka ikau akan manenga rear tä akan Aaron äwen hanak, regan äwen idjä malabien tä.
49. Tä Moses manduan regan äwen tä, idjä kalabiäe, idjä djaton inakiri hapan olo Lewi,
50. Kalabien olo Israel idjä solake inakan indue tä, djadi sakojan telo ratus djahawen pulu limä sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong äka brasih.
51. Maka Moses manenga rear, regan äwen awang inewus tä, akan Aaron äwen hanak, tumon prentah Jehowa, kilau Jehowa djari mametäh Moses.

BAGI 4.

I. Prentah tahiu gawin pangkat olo Lewi. II. Olo Lewi buah isä.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Isä djumalah karä olo panakan Kahat baris hamputan olo Lewi, tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe,

3. Idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi, mangat iä mandohop nguan gawin tingkap-panjupa.

4. Maka padjun gawin olo Kahat hong tingkap-panjupa, iä tä, mandohop manguan talo awang brasih haliai tä.

5. Amon utus olo arä akan harikas, tä maka Aaron äwen hanak akan tamä, manipas dinding-helat tä, hapan djetä mamungkus patindjandji.

6. Tinai iä akan mingkes amak upak hangkulih indu tutup hundjue, tuntang mampar hetä tinai benang biru; limbah tä iä akan matoh pikule.

7. Tinai intu hundjun medja äka tepong tampajah iä akan mampar benang biru kea; hundjun djetä iä akan mina karä pinggan, dadupa, kasa tuntang sansiri, tinai tepong idjä haradjur tä patut hetä kea.

8. Limbah tä iä akan mambirang hundjun tä benang bahandang, sambil manutup djetä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

9. Limbah tä iä akan manduan benang biru, hapae mamungkus tantahan sumbo, tuntang karä palitae, guntinge, sangkulep pambelepe, tinai karä kasae äka undus, idjä hapae nguan gawin tantahan sumbo tä.

10. Tinai iä akan mamungkus djetä tuntang karä ramoe hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan mina tä hundjun tando tasaran.

11. Maka hundjun mesbeh bulau tä iä akan mambirang benang biru, sambil mamungkus tä hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

12. Tinai karä ramoe awang beken, idjä hapan indu gawi huang kaleka brasih, iä akan manduae, sambil manutup djetä dengan benang biru, mamungkus tä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan mina tä hundjun tando tasaran.

13. Tinai iä akan mamapas karä kawo bara mesbeh, tuntang mambirang intu hundjue benang bahandang;

14. Hundjun djetä tinai iä akan mingkes karä ramon mesbeh, idjä hapan nguan gawi hetä, karä kabalin kawo, simpang, sendok kawo, sangkon daha, karä ramon mesbeh tä; hundjun djetä iä akan mampar amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

15. Maka amon Aaron äwen hanak djari mamungkus manutup lepalepah äka brasih tuntang karä ramoe, metoh utus olo arä akan harikas, tä olo Kahat akan mananggoh, uka mamikul djetä; tapi äla iä akan pohos bitin talo brasih tä, belä iä matäi. Djetä padjun gawin olo Kahat intu tingkap-panjupa.

16. Maka padjun tonggon Elea-

sar, anak imam Aaron, iä tä undus akan tantahan sumbo, tinai garo talo mangat ewaue, tinai talo parapah indu kinan awang iluput sining andau, tuntang minjak kasai; tinai iä akan mariksa matoh salepah äkaku melai tä, tuntang karä talo huange, äka brasih tuntang karä ramoe.
17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:
18. Haga buabuah karä ungkup panakan Kahat, belä iä lomos bara marak hamputan olo Lewi.
19. Malainkan djetoh gawin keton dengan äwen, mangat olo tä belom, äla matäi, metoh iä manangoh äka idjä brasih haliai: Aaron äwen hanak akan tamä helo, sambil mambaris genep biti äwen tä akan padjun tonggoe, akan padjun gawin ai.
20. Æla äwen tä sasaui kanaha tamä, mitä talo brasih tä kahum mamungkuse, belä iä matai.
21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
22. Isä djumalah panakan Gerson kea tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe.
23. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi, mangat gawin tingkap-panjupa imadju akae.
24. Maka djetoh padjun gawin karä ungkup olo Gerson, idjä indu inguan äwen tä:
25. Iä akan mananggong karä dinding benang äkaku, tuntang lapis dinding äka panjupa, tinai lalangit, tuntang lalangit upak hangkulih idjä hundjun haliai, tinai benangatep hong bauntonggang tingkap-panjupa.
26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap panjupa tuntang mesbeh tä, benangatep hong bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar; karä ramo tä iä akan nguae mananggonge buabuah.
27. Tumon augh Aaron äwen hanak olo Gerson akan malalus karä padjun gawie, talo handiai idjä akan inguae tuntang inanggonge; maka keton akan mandjuluk ramo tä tuntang haseae, intu genep biti padjun ai.
28. Djetä padjun gawin karä ungkup panakan Gerson, intu tingkap panjupa, idjä akan ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.
29. Maka olo Merari akan isäm kea tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe.
30. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi tä, mangat gawin tingkap-panjupa imadju akae.
31. Maka padjun gawin äwen tä intu tingkap-panjupa, iä tä mananggong manguan karä papan äkaku, tuntang karä habantange, karä torose, karä paie;
32. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling tingkap, tuntang paie, karä paku tuntang tali djantare, karä ramo tä iä akan mananggonge manguae buabuah: maka keton akan mandjuluk karä ramo tä tuntang haseae, intu genep biti padjun ai.
33. Djetä padjun gawin karä ungkup olo Merari, karä gawie intu tingkap-panjupa, idjä akan ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.

II. — 34. Maka Moses äwen duä Aaron, tinai karä mantir pamutjok utus olo arä misä panakan Kahat, tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe,
35. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.
36. Djadi djumalah karä olo tä duä kojan udju ratus limä pulu biti.
37. Djetä djumalah karä ungkup olo Kahat, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.
38. Tinai panakan Gerson isä kea tumon ungkupe, tumon baris karä tatoe,
39. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombat akan gawin tingkap-panjupa.
40. Djadi djumalah karä olo tä duä kojan djahawen ratus telo pulu biti.
41. Djetä djumalah karä ungkup olo Gerson, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa.
42. Tinai panakan Merari isä kea tumon ungkupe, tumon baris karä tatoe,
43. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.
44. Djadi djumalah karä olo tä telo kojan duä ratus biti.
45. Djetä djumalah ungkup olo Merari, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.
46. Maka karä olo Lewi, awang djari isä Moses äwen duä Aaron tuntang mantir pamutjok tä, tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe,
47. Olo idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan nguan padjun gawin ajue intu tingkap-panjupa, uka mananggong manguan ramoe,
48. Djumalah karä olo tä hanja kojan limä ratus hanja pulu biti.
49. Olo tä buah isä tumon prentah Jehowa intu Moses, mangat gawin genep biti imadju akae; olo tä isä tuntang imbaris tumon Jehowa djari marentah Moses.

BAGI 5.

I. Olo pali akan imbaris kabuatc. II. Olo panipu akan malian talo awang inipue. III. Danum sapa hapan mangasene olo habandong.

I. — 1 Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
2. Soho olo Israel, uka iä mamplua akan ruar äka olo arä bapodok karä olo basamagh, karä olo idjä tarohan talo papa tuntang olo idjä djari samar pali awi hantun olo.
3. Hatuä bawi olo kalotä keton akan mampluae akan ruar äka olo arä bapodok, belä äwen tä manjamar hapus äka podok olo arä tä, idjä hetä aku melai intu bentok äwen.
4. Maka olo Israel manumon aughe tä, iä mamplua karä olo idjä

kalotä akan ruar äka olo arä bapodok, tumon augh Jehowa dengan Moses.

II. — 5. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

6. Suman akan olo Israel: amon olo hatuä atawa bawi djari badosa awi bararangai gawie dengan olo, malangkah aku: maka olo tä tiwas.

7. Maka äwen tä akan mangaku dosae, idjä djari iawie; limbah tä iä akan malian idjä ingaliwate, upoe tinai dahange midjämidjä dalam limä, sambil malian tä akan idjä irajape tä.

8. Tinai djaka olo tä djari matäi, tuntang kolae mahin djaton, idjä äka utang tä tau inahor. tä maka utang tä indu inahor akan Jehowa, mandjadi akan imam, beken tinai tabiri hatuäe tä, idjä hapan imam manjapan olo tä.

9. Tinai karä talo awang induan bara karä talo parapah ain olo Israel, awang imbit olo tä akan imam, mandjadi akae kea.

10. Tinai talo handiai, idjä imbaris olo akan Jehowa, mandjadi akan imam kea; tinai idjä inenga olo akan imam, djetä puna ajue.

III. — 11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djaka sawan olo djari manjampang bara banae, tuntang iä tulas dengae,

13. Sampai olo beken djari dengae, tapi djetä basilim bara matan banae, tuntang sawae milime, alo iä djari papa gawie, tinai saksi djaton, basa iä djaton kadapatan metoh iä sala;

14. Tuntang banae mangabehu, sampai iä ıidu tagal sawae, alo iä sala alo iä budjur:

15. Tä, maka olo tä indu magah sawae akan imam, tuntang mimbit parapahe tagal sawae, idjä perpulu epa tunek tepong seora, äla häwoi undus, äla iä mandak garo hundjue; krana djetä parapah kabehu, parapah mangkemä kasala.

16. Tä imam akan magah olo bawi tä, mimbit iä naharep baun Jehowa.

17. Tuntang imam akan manduan danum brasih akan kandarah petak, tinai imam akan manduan tunek talo idjä hila huang tingkappanjupa tä, sambil mina djetä huang danum tä.

18. Limbah tä imam akan mampendeng olo bawi tä naharep baun Jehowa, sambil malangai takoloke, tuntang parapah mangkemä kasala, parapah kabehu tä, iä akan minae huang lengäe, tinai imam akan mimbing hong lengäe danum sapa bapait tä.

19. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Djaka olo djaton djari dengam, djaka ikau, katahim djari babanä, djaton djari manjalang sala: tä maka ikau empas bara danum bapait toh, idjä manambelan sapa.

20. Tapi djaka ikau, katahim djari babanä, djari manjalang, sambil mamapa arepm, sampai olo hatuä djari dengam sala bara puna banam: —

21. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä hapan sapa, sambil hamauh dengae: Jehowa akan mingkes ikau indu bagin sapa sumpah intu marak hamputan ajum, awi Jehowa manjoho sapakm mangaritip, knaim mambosong;

22. Tä maka danum toh, idjä manambelan sapa tä, akan tamä badjakah knaim, uka knaim habosong, tuntang sapakm karitip!

Tä olo bawi tä akan tombah: Amen, Amen!

23. Limbah tä imam akan mamintik karä bawak sapa tä kea hong rambar kratas, palus misut bintik tä tinai hapan danum bapait tä.

24. Limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum bapait, idjä manambelan sapa tä, mangat danum sapa tä tamä knaie mandjadi kapähäe.

25. Limbah tä imam akan manduan parapah kabehu tä bara lengän olo bawi, sambil manandjungan parapah tä intu baun Jehowa, palus maluput djetä hundjun mesbeh.

26. Tinai imam akan manduan kea idjä karakop talo parapah tä indu parapah mampingat, sambil manusul djetä hundjun mesbeh; limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum tä.

27. Maka limbah olo bawi djari mihop danum tä, tä djaka iä djari sala gawie, djaka iä djari manjalang marajap banae, maka danum sapa tä karäh tamä knaie mandjadi kapähäe, mambosong huang knaie, tuntang mangaritip sapake, balalu olo bawi tä mandjadi bagin sapa intu marak hamputan ajue.

28. Tapi amon olo bawi tä djaton djari sala gawie, amon iä budjur: tä danum tä djaton akan mamapa iä, tapi iä tau batihi manak tinai.

29. Djetä prentah tahiu kabehu, amon olo bawi idjä babanä djari manjalang, mamapa arepe.

30. Atawa amon olo hatuä mangabehu, tuntang ridu tagal sawae: tä maka iä akan magah sawae naharep baun Jehowa, uka imam malalus intu iä karä augh prentah toh.

31. Maka banae tä djaton tau tiwas awi gawi toh, tapi djaka olo bawi tä sala, iä akan mananggong kadarhakae.

BAGI 6.

I. Prentah tahiu olo nasir, iä tä antaantai olo balampah. II. Berkat Hatalla akan utus olo arä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon olo hatuä atawa olo bawi djari mambaris arepe, mananggong djandjin olo nasir, uka manjaragh arepe intu Jehowa:

3. Maka iä akan mangahana arepe bara anggor, tuntang bara karä talo ihop bahari awang beken; tjukan anggor tuntang tjukan talo ihop bahari äla kea iä akan mihope, äla haliai talo ihop enen, idjä inampa bakale djohon bua anggor; bua anggor taheta atawa rimpin bua tä äla kea iä kumae.

4. Katahin andaue nasir äla iä kuman talo enen, idjä inampa bakale bua anggor, alo bawake alo upake.

5. Katahin djandjin nasir tä äla lading sukur mikis takoloke; sampai karä andaue djari sukup, idjä djari indjandjie akan Jehowa, maka iä brasih, tuntang iä akan mamandjang balaue bewäi.

6. Haradjur katahie djari mambaris arepe akan Jehowa äla iä manggapi hantun olo matäi.

7. Alo bapae atawa indue, alo paharie atawa betaue, äla iä ma-

njamar arepe awi hantue, krana kanasire intu Hatallae aton hong iä.

8. Haradjur katahin djandjin nasire tä iä brasih akan Jehowa.

9. Maka djaka olo salenga matäi kahum idjä nasir tä aton, tä balau djandjie djari samar, tagal tä iä akan manjukur takoloke andau palie imapas tinai, djetä andau udju.

10. Intu andau hanja iä akan mimbit akan imam intu bauntonggang tingkap-panjupa burong kuku duä kongan, atawa duä kongan anak burong dara.

11. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingähu, hapan manjapan iä, basa iä djari samar awi hantun olo tä, tumon tä iä akan mamprasih takoloke tinai intu andau tä.

12. Limbah tä olo tä akan manampara taheta tinai tumon karä andau puna djandjin nasire akan Jehowa, tuntang iä akan mimbit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal kasala; maka karä andau awang helo tä djari haiang bewäi, sabab djandjin nasire tä djari samar.

13. Maka djetoh prentah tahiu olo nasir manintu andau, katika djandjie djari sukup: tä iä akan manalih bauntonggang tingkap-panjupa.

14. Tuntang iä akan mimbit parapah akan Jehowa, idjä kongan anak tabiri hatuäe awang tinduh, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai idjä kongan anak tabiri bawie awang tinduh, indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan tabiri hatuäe awang tinduh, indu parapah tarimakasih.

15. Tinai idjä rantang tepong idjä djaton iragi, idjä inampa tunek tepong, häwoi undus, tuntang sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus, tuntang puna parapah indu kinan tinai parapah talo ihop.

16. Maka imam akan manjampai talo tä naharep baun Jehowa, iä akan maluput parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu ain olo tä.

17. Tinai iä akan maluput tabiri hatuäe tä kea indu parapah tarimakasih akan Jehowa, tuntang rantang tepong idjä djaton iragi tä: tinai imam akan maluput parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop tä.

18. Limbah tä olo nasir tä akan manjukur balau kanasire intu bauntonggang tingkap-panjupa, tuntang iä akan manduan balaue tä, mingkes tä intu apui, awang penda talo parapah tarimakasih tä.

19. Limbah tä imam akan manduan sapak talo parapah tarimakasih idjä iluntoh, tuntang tepong idjä djaton iragi idjä kabawak bara rantang, tinai sarabi idjä djaton iragi idjä krambar; iä akan mina talo tä hong lokap olo nasir tä, limbah iä djari manjukur balau kanasire.

20. Tinai imam akan manjun talo tä indu parapah iajun, hong baun Jehowa. Talo tä brasih akan imam, tuntang usok parapah iajun dengan sapak parapah tandjungan tä. Limbah tä olo nasir tä tau mihop anggor tinai.

21. Djetä prentah tahiu olo nasir, tahiu talo parapah tä, idjä akan imbite akan Jehowa tagal djandjin kanasire tä, beken barise tinai talo tumon panjondau lengäe; augh djandjie iä akan malaluse kea, tumon hadat djandjie.

II. — 22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
23. Soho Aaron äwen hanak, koam: tumon augh toh keton akan mamberkat olo Israel, sambil hamauh dengan äwen:
24. Käläh Jehowa mamberkat ikau, tuntang mangalindong ikau!
25. Käläh Jehowa manjangkowong baue tambuan ikau, haiak masi ikau!
26. Käläh Jehowa manggatang baue hundjun ikau, haiak manenga kasanang akam!
27. Tumon tä imam akan mingkes arangku hong olo Israel; tuntang aku handak mamberkat olo tä.

BAGI 7.

Mantir olo Israel mimbit talo parapah tuntang talo panenga indu mamuga tingkap-panjupa.

---

1. Maka djadi, andau Moses djari terai mampendeng äka Hatalla, amon iä djari maminjak mamprasih djetä tuntang karä ramoe, tinai mesbeh tuntang karä ramoe,
2. Tä mantir olo Israel, iä tä mantir pamutjok karä ungkup tatoe, mantir idjä mambatang hong karä hamputae, idjä djari omba misä olo arä, aton mimbit talo parapahe.
3. Æwen tä magah talo parapahe intu baun Jehowa hapan kareta djahawen, tuntang duäwalas kongan sapi, midjä kareta akan duä mantir, tinai sapi tä handjenan; maka iä manjampai talo parapahe tä intu bauntonggang äka Hatalla.
4. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
5. Duan talo tä bara äwen, mangat djetä indu hapan nguan tingkap-panjupa; tenga talo tä akan olo Lewi, akan genep biti tumon padjun gawie.
6. Tumon tä Moses manduan kareta tuntang sapi tä, sambil manenga djetä akan olo Lewi.
7. Kareta duä tuntang äpat kongan sapi inengae akan olo Gerson, tumon padjun gawie.
8. Tinai kareta äpat tuntang hanja kongan sapi inengae akan olo Merari, tumon padjun gawie, penda lengän Itamar, anak imam Aaron.
9. Tapi akan olo Kahat iä djaton manengae, basa padjun gawin olo tä intu talo idjä brasih haliai, idjä akan iätoe hundjun bahae.
10. Maka karä mantir pamutjok tä mimbit parapah hapan mamuga mesbeh, intu andau djetä iminjak. Mantir tä mimbit talo parapahe darah mesbeh tä.
11. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Hatalindjam andau genep biti karä mantir tä akan magah parapahe indu mamuga mesbeh tä.
12. Tumon tä, andau idjä solake Naheson, anak Aminadab, mantir hamputan Juda, magah talo parapahe.
13. Maka karä talo parapahe tä, idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, tinai idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
14. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
15. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä,

awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

16. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

17. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Naheson, anak Aminadab.

18. Andau duä Netaneel, anak Suar, mantir hamputan Isaskar, magah talo parapahe.

19. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

20. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

21. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

22. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

23. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Netaneel, anak Suar.

24. Andau telo mantir hamputan Sebulon, Eliab, anak Helon, magah talo parapahe.

25. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

26. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

27. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

28. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

29. Tinai indu parapah· tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eliab, anak Helon.

30. Andau äpat mantir hamputan Ruben, Elisur, anak Sedeur, magah talo parapahe.

31. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

32. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

33. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

34. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

35. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisur, anak Sedeur.

36. Andau limä mantir hamputan Simeon, Selumiel, anak Surisadai, magah talo parapahe,

37. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
38. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
39. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
40. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.
41. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Selumiel, anak Surisadai.
42. Andau djahawen mantir hamputan Gad, Eljasap, anak Deguel, magah talo parapahe.
43. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
44. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
45. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
46. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.
47. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eljasap, anak Deguel.
48. Andau udju mantir hamputan Epraim, Elisama, anak Amihud, magah talo parapahe.
49. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
50. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
51. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
52. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.
53. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisama, anak Amihud.
54. Andau hanja mantir hamputan Manasse, Gamaliel, anak Pedasur, magah talo parapahe.
55. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
56. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
57. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

58. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

59. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Gamaliel, anak Pedasur.

60. Andau djalatien mantir hamputan Benjamin, Abidan, anak Gideoni, magah talo parapahe.

61. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

62. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

63. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

64. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

65. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Abidan, anak Gideoni.

66. Andau sapulu mantir hamputan Dan, Ahieser, anak Amisadai. magah talo parapahe.

67. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.

68. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

69. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

70. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

71. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Ahieser, anak Amisadai.

72. Andau sawalas mantir hamputan Aser, Pagiel anak Oghran, magah talo parapahe.

73. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

74. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

75. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

76. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

77. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Pagiel, anak Oghran.

78. Andau duäwalas mantir hamputan Naptali, Ahira, anak Enan, magah talo parapahe.

79. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat sa-

ratus telo pulu sekel; idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.

80. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

81. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

82. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

83. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Ahira, anak Enan.

84. Tumon tä karä mantir olo Israel djari mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak; iä manenga duäwalas pinggan salaka, duäwalas sangkon daha salaka, duäwalas supu bulau äka garo.

85. Genep pinggan salaka uras behat saratus telo pulu sekel, genep sangkon daha uras behat udju pulu sekel; djadi djumalah kabehat karä salaka ramo tä duä kojan äpat ratus sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.

86. Tinai duäwalas supu bulau äka garo, kontep garo, genep supu tä uras behat sapulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih; djadi djumalah kabehat karä bulau ramo tä saratus duä pulu sekel.

87. Djumalah karä meto indu parapah awang ingähu djadi duäwalas sapi hatuäe, duäwalas tabiri hatuäe, duäwalas anak tabiri, awang idjä njelo umure, tuntang talo parapah indu kinan, tinai duäwalas kambing hatuäe indu parapah tagal dosa.

88. Djumalah karä meto indu parapah tarimakasih djadi duä pulu äpat sapi hatuäe, djahawen pulu tabiri hatuäe, djahawen pulu kambing hatuäe, djahawen pulu anak tabiri, awang idjä njelo umure, karä talo tä hapan mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak.

89. Amon Moses tamä tingkap panjupa, handak hakotak dengan Jehowa, maka iä mahining augh idjä hamauh dengae, idjä blua bara hundjun padadusanasi, idjä intu hundjun patindjandji tä, bara helat duä Kerubim tä. Bara hetä Jehowa hakotak dengae. — (2. *Mos.* 25, 22.)

BAGI 8.

Olo Lewi iangkat, imbaris akan gawie.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho Aaron, sambil hamauh dengae: amon ikau manguan sumbo tä, awi matoh palitae, mangat njalan udjuudju tä mamplawa hila baun tantahan sumbo.

3. Maka Aaron mawie tumon augh tä, iä mangkepan palita, uka tanggar mamplawa hila baun tantahan sumbo, tumon prentah Jehowa.

4. Maka bakal tantahan sumbo tä uras bulau masak, sarampange tuntang kambange uras bulau masak kea; tumon sonto, idjä djari imprahan Jehowa akan Moses, tumon tä iä djari manampa tantahan sumbo tä.

5. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses:
6. Baris olo Lewi bara marak olo Israel, tuntang prasih äwen tä. — (3, 6.)
7. Maka tumon toh ikau akan mamprasih äwen tä: birik danum papas pali intu iä, tuntang lading sukur akan mikis hapus bitie, tinai iä akan mamupok pakaiae; tä äwen tä brasih.
8. Limbah tä äwen tä akan magah sapi hatuäe tabela, tuntang parapah indu kinan, tunek tepong häwoi undus; tinai sapi hatuäe tabela beken akan induam indu parapah tagal dosa.
9. Tuntang ikau akan mimbit olo Lewi manokep bauntonggang tingkap-panjupa, hetä ikau akan manjoho hapus utus olo Israel hapumpong.
10. Limbah tä ikau akan mampendeng olo Lewi naharep baun Jehowa, maka olo Israel akan mandanan lengäe intu hundjun olo Lewi.
11. Maka Aaron akan manjun olo Lewi tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun bara olo Israel, uka äwen tä omba manggau gawin Jehowa.
12. Tinai olo Lewi akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe duäduä tä; limbah tä, awi ikau maluput idjä indu parapah tagal dosa, idjä tinai indu parapah awang ingähu akan Jehowa, hapan manjapan olo Lewi tä.
13. Limbah tä ikau akan mampendeng olo Lewi intu baun Aaron äwen hanak, tuntang ikau akan manjun äwen tä indu parapah iajun akan Jehowa.
14. Tumon tä ikau akan mambaris olo Lewi bara marak olo Israel, uka olo Lewi tä mandjadi ajungku.
15. Limbah tä olo Lewi akan tamä, mangat omba nguan gawin tingkap-panjupa. Tumon tä ikau akan mamprasih tuntang manjun iä.
16. Krana äwen tä panengan olo Israel akangku, aku djari manduan äwen tä indu takirin karä anak olo Israel, awang solake inakan indue.
17. Krana idjä solake inakan indue bara karä olo Israel samandiai uras ajungku, alo olon alo meto; aku djari mamprasih äwen tä akangku intu andauku djari mampatäi karä talo, idjä solake inakan indue hong tanah Misir.
18. Maka olo Lewi tä djari induangku indu takirin karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue.
19. Tuntang aku djari manenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, bara marak karä olo Israel, uka äwen tä omba nguan gawin olo Israel huang tingkap-panjupa, uka mahelang olo Israel, belä olo Israel buah tjalaka, amon iä kabuate manggapi äka brasih.
20. Maka Moses, Aaron, tinai hapus utus olo Israel mawi dengan olo Lewi talo handiai, tumon Jehowa djari mametäh Moses.
21. Olo Lewi mamapas palie, sambil mamupok pakaiae; limbah tä Aaron manjun iä mandjadi parapah iajun akan Jehowa; tuntang Aaron manjapan iä, uka mamprasih iä.
22. Limbah tä olo Lewi tamä, omba nguan gawie dengan tingkap-panjupa, intu baun Aaron äwen hanak. Tumon Jehowa djari mametäh Moses tahiu olo Lewi, tumon tä gawie dengan olo tä.

23. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
24. Djetoh prentah tahiu olo Lewi: idjä duä pulu limä njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, iä akan omba tamä padjun gawin tingkap-panjupa.
25. Tapi amon iä sampai limä pulu njelo umure, iä akan terai omba gawi tä.
26. Baja iä akan omba paharie manonggo tingkap-panjupa, tapi idjä bagawi toto iä akan terai. Tumon tä patut gawim dengan olo Lewi hong padjun gawie.

BAGI 9.

I. Prentah tahiu olo idjä samar, atawa idjä halisang kahum pesta paska. II. Botop baunandau tä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, bulan idjä solake, njelo duä, limbah olo tä djari blua bara tanah Misir, koae:
2. Soho olo Israel mahaga pesta paska tä intu puna wajahe idjä inukas.
3. Andau äpatwalas, bulan djetoh kea, benteng halemäi, intu wajahe idjä inukas tä keton akan mahaga djetä tumon puna prentahe, tuntang tumon puna hadate.
4. Maka Moses hamauh dengan olo Israel, manjoho iä mahaga paska tä.
5. Maka olo tä mahaga paska tä intu andau äpatwalas, bulan idjä solake, benteng halemäi, hong padang Sinai; tumon karä prentah Jehowa intu Moses olo Israel mahaga pesta tä.
6. Maka aton hetä isut idjä samar pali awi hantun olo, sampa iä djaton tau ompat mahaga paska tä intu andau djetä; äwen tä manaharep baun Moses äwen duä Aaron intu andau tä kea,
7. Sambil hamauh dengan äwen duä tä: Ikäi samar awi hantun olo; buhen ikäi kilau tiwas, sampai ikäi djaton tau omba mimbit parapah ikäi akan Jehowa intu wajah idjä inukas toh, haiak dengan karä olo Israel?
8. Maka koan Moses dengan äwen: Endäh helo, mangat aku mahining, kilen prentah Jehowa tahiu keton.
9. Tä Jehowah hamauh dengan Moses, koae:
10. Sanan akan olo Israel, koam: amon aton olo intu marak keton, atawa intu marak karä panakan keton, idjä samar pali awie pohos hantun talo, atawa djaka iä kedjau palisange, maka iä akan mahaga paska tä kea akan Jehowa.
11. Bulan duä, intu andau äpatwalas, benteng halemäi, maka olo tä akan mahaga djetä; iä akan kuman tä dengan tepong idjä djaton iragi, balut djohon talo bapait.
12. Æla iä mampelai tisae akan andau tinai, äla iä marupäi tolang tabiri paska tä; tumon karä hadat paska iä akan mahaga djetä.
13. Tapi djaka aton olo, idjä djaton samar pali, tuntang djaton kedjau panggoete, tapi iä tantai ahate djaton mahaga paska, maka olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue; krana iä djaton djari mimbit parapahe akan Jehowa intu wajahe idjä inukas. Olo tä akan mananggong dosae.
14. Maka amon olo beken utuse manamuäi marak keton, tuntang iä kea handak mahaga paska tä

akan Jehowa, maka iä akan mahaga tä tumon puna prentahe, tuntang tumon puna hadate; djetä mandjadi hadat idjä bewäi intu keton, alo intu tamuäi, alo intu olo idjä puna tanahe tä.

II. — 15. Maka andau olo mampendeng äka Hatalla, tä botop baunandau tä mangandjungen äka Hatalla, hundjun äka idjä brasih haliai tä; maka hamalem aton talo idjä kilau apui hundjun kaleka brasih tä, sampai handjewu. — (2. *Mos.* 40, 34.)

16. Tuntang tumon tä haradjur; botop baunandau manutup tingkap tä, tinai hamalem aton hetä kilau ampin apui.

17. Haiak botop baunandau tä mandai bara hundjun tingkap, haiak tä kea olo Israel harikas, tinai intu äka botop baunandau tä tendä, hetä olo Israel bapodok tinai.

18. Tumon augh Jehowa olo Israel hagoet, tumon augh Jehowa kea iä bapodok tinai; katahin botop baunandau melai hundjun äka Hatalla, maka olo tä magon bapodok.

19. Amon botop baunandau tä manetep tahi hundjun äka Hatalla, tä äwen malalus gawin Jehowa, djaton iä hagoet.

20. Amon botop baunandau isut andau bewäi melai hundjun äka Hatalla, maka tumon augh Jehowa olo tä bapodok, tumon augh Jehowa olo tä hagoet tinai.

21. Amon botop baunandau tendä bara halemäi sampai handjewu, tinai haiak djadjewu djetä mandai, maka äwen tä hagoet; alo handau alo hamalem, sana botop baunandau tä mandai, maka olo tä hagoet.

22. Alo botop baunandau tä melai kaduä andau, atawa idjä bulan, atawa tahi haream hundjun äka Hatalla, maka olo Israel magon bapodok, djaton harikas; tapi sana djetä mandai tinai balalu olo tä hagoet.

23. Krana tumon augh Jehowa olo tä bapodok, tinai tumon augh Jehowa kea olo tä hagoet. Iä manonggo karä gawin Jehowa, tumon augh Jehowa intu Moses.

BAGI 10.

I. Sarunai. II. Olo Israel hagoet bara bukit Sinai.

I. — 1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Tampa akam duä sarunai, uras salaka masak, djetä indu hapam mangahau utus olo arä, tinai amon olo arä akan harikas bara äkae bapodok.

3. Amon olo mampahiau sarunai duäduä tä idjä kambelas, tä hapus utus olo arä akan hapumpong, talih ikau hong bauntonggang tingkap-panjupa.

4. Tapi amon olo mampahiau sarunai idjä bewäi, tuntang idjä kambelas, tä karä mantir pamutjok, idjä mangapala olo bakojakojan, akan hapumpong talih ikau.

5. Tapi amon keton mampahiau sarunai halendjet aughe, tä karä hamputan olo idjä bapodok hila timor akan harikas.

6. Tinai amon keton mampahiau djetä sindä tinai, halendjet aughe, tä karä hamputan olo idjä bapodok hila salatan akan harikas; krana indu katan panolak olo sa-

runai tä akan impahiau halendjet aughe.
7. Tapi amon keton mangahau utus olo arä, tä keton mampahiau sarunai idjä kambelas, äla halendjet aughe.
8. Maka anak Aaron, imam tä, akan mampahiau sarunai tä: djetä indu hadat keton palus katatahi, intu karä panakan keton.
9. Amon keton hong tanah keton dapit lius mamarang musoh keton, idjä mawi keton, tä keton akan mampahiau sarunai tä kea halendjet aughe; tä maka keton karäh taraingat hong baun Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton karäh iliwus bara musoh keton.
10. Tinai intu karä andau kahandjak keton, tuntang intu karä andau hai, idjä inukas akan keton, tinai intu karä totok bulan maka keton akan mampahiau sarunai tä kea idjä kambelas, metoh maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; djetä indu mampingat tahiu keton hong baun Hatallan keton; aku Jehowa aton Hatallan keton.
II. — 11. Djadi intu njelo duä, bulan duä, andau duä pulu, maka botop baunandau tä mandai bara hundjun tingkap äka patin-djandji.
12. Tä olo Israel harikas tumon rinting panggoete bara padang Sinai, maka botop baunandau tä tendä tinai intu padang Paran.
13. Andau tä olo tä panjolake harikas harinting, tumon augh Jehowa intu Moses. — (2, 1.)
14. Krana idjä solake hagoet, iä tä banderan hamputan Juda, tuntang karä padjue; maka mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Naheson, anak Aminadab.
15. Maka mantir padjun klahi hamputan Isaskar, iä tä Netaneel, anak Suar.
16. Tinai mantir padjun klahi hamputan Sebulon, iä tä Eliab, anak Helon.
17. Limbah tä äka Hatalla ingarak iengkak olo, palus olo Gerson tinai olo Merari harikas, mäton ramon äka Hatalla.
18. Limbah tä hagoet banderan hamputan Ruben, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Elisur anak Sedeur.
19. Maka mantir padjun klahi hamputan Simeon, iä tä Selumiel, anak Surisadai.
20. Tinai mantir padjun klahi hamputan Gad, iä tä Eljasap, anak Deguel.
21. Limbah tä olo Kahat hagoet, mäton talo idjä brasih haliai tä; maka äwen idjä helo haragapan äka Hatalla, mangat djetä djari, amon olo Kahat tä sampai.
22. Limbah tä hagoet banderan hamputan Epraim, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Elisama, anak Amihud.
23. Maka mantir padjun klahi hamputan Manasse, iä tä Gamaliel, anak Pedasur.
24. Tinai mantir padjun klahi hamputan Benjamin, iä tä Abidan, anak Gideoni.
25. Limbah tä hagoet banderan hamputan Dan, tuntang karä padjue, mandjadi tapakan harian, tantanep rinting karä padjun klahi; mantir pamutjok hapus djalahan djetä, iä tä Ahieser, anak Amisadai.
26. Maka mantir padjun klahi hamputan Aser, iä tä Pagiel, anak Oghran.

27. Tinai mantir padjun klahi hamputan Naptali, iä tä Ahira, anak Enan.

28. Djetä rinting panggoet olo Israel, tumon karä padjue, metoh iä harikas.

29. Maka koan Moses dengan Hobab, anak Reguel, olo Midian, idjä ajup Moses: Panggoet ikäi toh mangkahimat äka, idjä Jehowa djari hamauh: aku handak manenga tä akan keton. Käläh ikau omba ikäi, tä ikäi handak mawi kahalap dengam, krana Jehowa djari mandjandji kahalap akan Israel.

30. Tapi koae: Dia; malainkan aku handak buli tanahku, kolangku.

31. Maka koan Moses: Æla kea malihi ikäi, krana tawam bewäi, ikäi akan bapodok hong padang tunis benjem, tä maka ikau akan malim ikäi.

32. Maka amon ikau omba ikäi, talo bahalap idjä inenga Jehowa akan ikäi, ikäi kea handak mambagie akam.

33. Tumon tä maka olo tä hagoet bara bukit Jehowa tandjong katelo kakedjaue; patin-djandjin Jehowa hagoet helo baue huang katelo tä, uka manggau äka malajan akan olo tä.

34. Botop baunandau Jehowa magon mangandjungen äwen tä, metoh iä hagoet bara äkae bapodok.

35. Maka sana patin-djandji tä hagoet, koan Moses: Mendeng, Jehowa! soho karä musohm bilangbalangan, karä olo idjä basingi ikau soho hadari bara baum.

36. Tinai sana djetä tendä, koae: Buli tinai, Jehowa, akan bakojakojan olo Israel tä.

BAGI 11.

Æka olo bapodok: I. Tabera, rimae: äka kähu; II. Kibrottaawa, rimae: kubur olo pamipen.

I. — 1. Maka utus olo arä tä manjalu tahiu kapähäe awi kalisahe, djetä papa intu pinding Jehowa. Amon Jehowa mahining djetä, maka hasep kasangite, palus apui Jehowa mantakan äwen tä, arä podok olo hila tapakan djari kinae.

2. Tä utus olo arä kahau kadarat intu Moses, balalu Moses blaku intu Jehowa, tä apui tä belep tinai.

3. Tagal tä iä manggarä kaleka tä Tabera, (*äka kähu,*) basa hetä apui Jehowa djari mangähu olo.

II. — 4. Maka olo panjelat tä, idjä omba intu marak äwen, hasep kipäe, sampai olo Israel kea tamput, manangis tinai, koae: Æwe indu manenga balut akan ita? — (2. *Mos.* 16, 3.)

5. Ita mangenang kutoh lauk, idjä djari kinan ita bewäi hong tanah Misir, dia usah imili, tuntang karä tantimon, samangka, sajor, bawang bahandang dengan bawang baputi.

6. Tapi toh belai ita keang bewäi; krana djaton talo beken baja man toh bewäi haradjur intu matan ita.

7. Maka man tä kilau bawak sahang salia ampie, baputi hendahenda.

8. Maka olo arä hagoet akan hetähetä, manampunan djetä, iä manggiling tä hong galingan, atawa manepä tä hong lisong, iä mampakasak tä hong landai, manampa

tepong; angate kilau tepong häwoi undus idjä kapala bahalap.

9. Hamalem, haiak ambon hadurut akan äka olo bapodok, maka man tä malentäh kea.

10. Maka Moses mahining olo arä tä manangis genep karä kabalie, genep bitie intu bauntonggang tingkap ajue, tä kasangit Jehowa hasep, tinai Moses kea papungut atäie.

11. Maka koan Moses dengan Jehowa: Buhen ikau mangapähä rewarm, buhen aku djaton iasi intu matam, sampai ikau manjoho aku mananggong salepah utus olo arä toh?

12. Djari aku mangandong hapus utus olo toh? djari aku manak iä? sampai ikau manjoho aku: entang äwen intu usokm, tumon ajang mentang anak awau, akan tanah, idjä djari injumpahm dengan tato hiange?

13. Bara kwe panumah karä balut akangku, hapan manenga salepah utus olo toh? krana olo toh manangis intu aku, koae: tenga balut akan ikäi, mangat ikäi kuman.

14. Amon batonggal kabuatku bewäi, djaton tau aku mananggong salepah utus olo toh, krana iä pahalau babehat akangku.

15. Amon gawim dengangku tumon toh, käläh patäi aku sasindä, djaka aku iasi intu matam, äla aku akan mitä kapähängku.

16. Maka Hatalla hamauh dengan Moses: Baris akangku udju pulu biti, bakas olo Israel, idjä toto kasenam iä toto bakas olo arä, tuntang toto mantir; imbit äwen tä darah bauntonggang tingkappanjupa, hetä äwen tä akan mendeng haiak ikau.

17. Metoh tä aku handak mohon, hakotak dengam hetä, tinai aku handak mambagi bara rogh tä, idjä hundjun ikau, mingkes djetä hundjun äwen tä; maka äwen tä akan omba ikau mananggong utus olo arä tä, belä ikau kabuatm bewäi akan mananggong iä.

18. Tinai ikau akan manjoho olo arä tä: awi mamprasih arep keton akan andau djewu, tä keton karäh kuman balut; krana keton djari manangis intu pahining Jehowa, koan keton: äwe hakon manenga balut indu kinan ita; krana hong tanah Misir ita mangat bewäi. Tagal tä Jehowa handak manenga balut akan keton, tä keton akan kuman.

19. Djaton idjä andau kaduä bewäi keton akan kuman tä, djaton kalimä atawa kapulu andau, atawa kaduä pulu andau,

20. Malainkan idjä bulan haradjur, sampai djetä malelan urong keton, palus peda bapelek belai keton, basa keton djari manganan Jehowa, idjä intu bentok keton, tuntang djari manjalu manangis intu baue, sambil hamauh: narai gunae ita djari blua bara tanah Misir.

21. Maka koan Moses: Karä utus olo tä, idjä intu aku, sampai djahawen ratus kojan olo hatuä, idjä sanggam mamarang, tinai ikau hamauh: aku handak manenga balut akae, idjä bulan haradjur olo tä akan kuman djetä!

22. Aton kambing tabiri tuntang sapi akan impatäi akan äwen tä, mangat ombet akae? Atawa aton karä lauk tasik indu imumpong akan äwen tä, mangat ombet akae?

23. Tapi Jehowa hamauh dengan

Moses: Pudji lengän Jehowa tau pandak? Toh ikau karäh mitä, djaka aughku intu keton tulus dengan dia.

24. Tä Moses hagoet, manutur karä augh Jehowa akan olo arä, tuntang iä mintih udju pulu biti, olo bakas, sambil mampendeng äwen tä mangaliling tingkap-panjupa.

25. Tä maka Jehowa mohon huang botop baunandau, sambil hakotak dengae, tuntang iä mambagi bara rogh idjä hundjun Moses tä, sambil mingkes tä intu hundjun udju pulu biti olo bakas tä; maka sana rogh tä aton hong olo tä, palus äwen tä manudjum, tapi djaton haradjur palus dapit.

26. Maka duä biti äwen tä djari melai hong äka olo arä bapodok, aran idjä Eldad, aran idjä tinai Medad; maka rogh tä sampai äwen duä tä kea, (krana äwen duä tä baris olo idjä djari imbaris tä kea, tapi äwen djaton djari omba manalih tingkap Hatalla,) palus äwen duä tä kea manudjum.

27. Tä aton olo tabela hadari, masuman tä akan Moses, koae: Eldad äwen duä Medad manudjum intu äka olo arä bapodok.

28. Maka Josua, anak Nun, pangiwa Moses tä, idjä djari intihe, tombah, koae: O tuangku Moses, kahana äwen tä!

29. Tapi koan Moses dengae: Aton ikau mangabehu akangku? Käläh djaka karäkarä bitin salepah utus olo ain Jehowa uras nabi, käläh djaka Jehowa manenga Rogh ajue akae!

30. Limbah tä Moses haluli, manalih äka olo arä bapodok, iä tuntang bakas olo Israel tä.

31. Limbah tä aton blua riwut bara Jehowa, idjä manggatang kawan sasintar bara saran tasik, magah djetä akan äka olo arä bapodok, tandjong idjä andau kalombah kawae hasansila hakaliling, duä hasa kagantonge bara petak.

32. Tä olo arä hagoet, hapus kaduä andau idjä malem, sambil mamumpong sasintar tä; maka olo idjä mamumpong tapas bara kolae mandino kea sampai sapulu homer, (*tanggong kalidai.*) Maka olo tä hararahan mangeang djetä hakaliling äkae bapodok.

33. Djadi, kahum isin burong tä magon leket helat kasingae, helo bara djetä lepah kinae, maka hasep kalait Jehowa mawi olo tä, palus Jehowa mandjara olo tä hapan peres paham.

34. Tagal tä olo manggarä kaleka tä Kibrottaawa, (*kubur olo pamipen;*) krana hetä djari ingubur olo pamipen tä.

35. Bara Kibrottaawa olo tä hagoet tinai sampai Haserot; palus iä tendä intu Haserot.

BAGI 12.

Mirjam äwen duä Aaron mangotak Moses; Mirjam buah samagh.

1. Maka Mirjam äwen duä Aaron hakotak mawi Moses tagal sawae, olo Kus tä, krana iä djari masawä bawin olo Kus.

2. Koan äwen: Aton Jehowa hakotak hadjamban Moses bewäi? djaton iä djari hakotak hadjamban ikäi kea? Maka Jehowa mahining aughe tä.

3. Maka Moses tä balemo ataie, paham bara karä olo beken hundjun petak.

4. Tä maka Jehowa salenga hamauh dengan Moses äwen telo Aaron dengan Mirjam: Blua keton telo, talih tingkap-panjupa. Maka äwen telo tä blua.

5. Tä Jehowa mohon huang botop baunandau tä, sambil mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa, balalu iä mangahau Aaron äwen duä Mirjam, palus äwen duä tä manggapi.

6. Maka koae: Hining keton aughku toh! Djaka aton nabi marak keton, aku, Jehowa, handak masuman arepku akae hapan panggitae; atawa huang nupie aku handak hakotak dengae.

7. Tapi beken rewarku Moses, idjä tetek toto huang salepah humangku.

8. Taharep bau aku hakotak dengae, bakarinah hatanggera idjang, djaton hapan augh leläi atawa antaantai bewäi; iä mitä tamunan ampin Jehowa toto; kilen keton duä dia mikäh mangotak rewarku Moses?

9. Maka Jehowa parsengen dengan äwen duä tä, balalu iä mindah.

10. Tä botop baunandau kea mindah, mandai bara hundjun tingkap; maka itä! Mirjam djari basamagh, lentah kilau udjan habungkus. Maka Aaron manampajah Mirjam, itä! iä kabasamagh.

11. Tä koan Aaron dengan Moses: Joh tuangku, äla mamuat dosa tä akan koä, idjä djari iawi koä awi kapaleng koä, idjä awi tä koä toto badosa.

12. Æla iä tä kilau idjä ingelus, idjä bangking, isie silae djaton.

13. Tä Moses mantehau, blaku intu Jehowa, koae: O Hatalla, pakäläh iä!

14. Tapi Jehowa hamauh dengan Moses: Amon bapae djari maludja baue, mampahawen iä, djaton patut iä mahamen kudju andau? naughe iä ingurong kudju intu ruar äka olo bapodok, limbah tä iä akan inarima tinai. — (3. *Mos.* 14, 8.)

15. Tumon tä Mirjam ingurong kudju, intu ruar äka olo bapodok. Maka olo Israel djaton hagoet, sampai Mirjam djari inarima tinai.

16. Limbah tä utus olo tä harikas bara Haserot, tuntang iä bapodok hong padang tunis benjem Paran.

BAGI 13.

I. Moses manjoho olo mangalati tanah Kanaan. II. Æwen tä buli mimbit brita papa.

I. — 1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo hagoet, mangalati tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan olo Israel. Soho midjä midjä bara genep hamputan tato keton, uras idjä mantir intu hamputae. — (5 *Mos.* 1, 22.)

3. Tä Moses, tumon augh Jehowa, manjoho äwen tä bara padang Paran, uras idjä mantir olo Israel.

4. Maka djetoh karä aran olo tä: bara hamputan Ruben, Samua anak Sakur.

5. Bara hamputan Simeon, Sapat anak Hori.

6. Bara hamputan Juda, Kaleb anak Jepune.

7. Bara hamputan Isaskar, Jigeal anak Josep.

8. Bara hamputan Epraim, Hosea anak Nun.

9. Bara hamputan Benjamin, Palti anak Rapu.
10. Bara hamputan Sebulon, Gadiel anak Sodi.
11. Bara hamputan Josep, baris Manasse, Gadi anak Susi.
12. Bara hamputan Dan, Amiel anak Gemali.
13. Bara hamputan Aser, Setur anak Mighael.
14. Bara hamputan Naptali, Nehebi anak Wapsi.
15. Bara hamputan Gad, Guel anak Maghi.
16. Djetä aran karä olo idjä injoho Moses, uka mangalati tanah tä; maka aran Hosea, anak Nun tä, indah Moses Josua.
17. Maka Moses manjoho äwen tä, nakara iä mangalati tanah Kanaan; koae dengan äwen: Hagoet keton, tamä tanah tä hila salatan, palus sampai äka karä bukit.
18. Sengok ampin tanah tä, tuntang utus olo idjä melai hetä, djaka olo tä abas atawa balemo, djaka iä isut atawa bakapal.
19. Tinai kalati ampin tanah, äka olo tä melai, djaka djetä bahalap atawa papa, tinai kalati ampin karä lewu, äka olo tä melai, djaka lewu halangai bewäi atawa hakota.
20. Tinai sengok ampin tanah, djaka djetä basiwoh atawa ringket, djaka arä kaju hetä atawa dia. Mentementeng bewäi atäi keton; laku kea bua bara tanah tä. Maka katika tä wajah bua anggor haru masak sangkelang.
21. Djadi, äwen tä hagoet, mangalati tanah tä, bara padang tunis benjem Sin palus sampai Rehob, idjä intu djalan akan Hamat.
22. Æwen tä murik bara hila salatan, sampai manantarang Hebron; hetä aton melai Ahiman, Sesai äwen telo Talmai, anak Enak tä; maka Hebron djari imangun olo udju njelo helo bara lewu Suan hong Misir.
23. Limbah tä äwen tä sampai padang Eskol. Hetä iä marapak idjä kapating anggor, tuntang tundoe, djetä pikul duä biti hapan kaju; tinai iä manduan isut bua dalima tuntang bua korma.
24. Maka kaleka tä inggarä olo Eskol, (*tundon bua anggor*,) tagal tundon bua anggor tä, idjä djari irapak olo Israel hetä.
II. — 25. Maka limbah käpat pulu andau äwen tä buli, limbah mangalati tanah tä.
26. Palus äwen sampai Moses, Aaron tuntang hapus utus olo Israel, hong Paran, padang tunis benjem tä, intu äka idjä Kades arae; äwen mimbit brita akae tuntang akan hapus utus olo arä, sambil mamprahan akae bua bara tanah tä;
27. Haiak äwen tä manjarita akae, koae: Ikäi djari tamä tanah tä, idjä akan hetä keton djari manjoho ikäi hagoet; maka toto, tanah tä nahasak djohontusun meto tuntang madu, djetoh ampin bua hetä.
28. Tapi olo idjä melai hong tanah tä paham abas, karä kotae dähen tuntang hai haliai, tinai ikäi djari mitä hetä olo Enak kea.
29. Olo Amalek aton mangkalewu hetä hila salatan, olo Het, olo Jebusi, olo Amori melai hong bukit hatinggang hetä, tinai olo Kanani melai tokep tasik, tuntang hong saran Jordan.
30. Tä maka Kaleb manunis olo arä, milang Moses, koae: Takan bewäi, ita hagoet, mangat manjores

tanah tä, toto ita tau mampakalah äwen.
31. Tapi koan olo idjä djari mangalati tanah haiak dengae: Djaton ita tau hagoet mawi olo tä, krana iä tangkalau kwasa bara ita.
32. Tumon tä iä mamapa britan tanah tä, idjä djari ingalatie akan olo Israel, koae: Tanah tä, idjä djari ihoroe ingalati ikäi, puna tanah idjä kuman oloe awang melai huange, olo handiai, idjä djari gitan ikäi hetä, uras olo idjä paham pandjang berenge.
33. Tinai ikäi djari mitä hetä olo nepilim, olo Enak, baris olo nepilim tä; maka ampin ikäi kamäan ikäi kilau sangkalap bewäi, kalotä kea ikäi huang baun äwen tä. — (1. *Mos.* 6, 4.)

BAGI 14.

I. Olo arä manjalu tinai. II. Hatalla mahukum iä. III. Olo djaton maku mamenda prentah Hatalla, tä iä iawi musohe.

I. — 1. Tä hapus utus olo arä samandiai manggatang aughe, mangkariak, haiak manangis idjä malemalem.
2. Sakarä olo Israel mantam Moses äwen duä Aaron; hapus utus olo arä hamauh mawi äwen duä tä: Käläh djaka ikäi djari matäi hong tanah Misir! käläh djaka ikäi matäi toh kea hong padang tunis benjem toh! — (2. *Mos.* 16, 3.)
3. Buhen Jehowa mimbit ita akan tanah djetä, nakara ita matäi awi padang, tuntang anak sawan ita indu rampas olo; djaton bahalap haream ita palus buli tanah Misir tinai?
4. Tinai olo tä hamauh sama arepe: Has, ita mangkat idjä biti bara ita mandjadi kapalan ita, mangat ita buli Misir.
5. Tä Moses äwen duä Aaron mahingkep, manaharep hapus utus olo Israel.
6. Maka Josua, anak Nun, äwen duä Kaleb, anak Jepune, idjä djari omba kea mangalati tanah tä, marabit pakaiae,
7. Sambil hamauh mawi hapus utus olo Israel, koae: Tanah tä, idjä djari ingumbang ingalati ikäi, tanah bahalap saliai.
8. Djaka Jehowa mangilak ita, toto iä karäh manamäan ita huang tanah tä, sambil manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.
9. Asal äla keton marisang dengan Jehowa, äla keton mikäh olo idjä mukong tanah tä, krana olo tä kilau panginan ita bewäi. Æka kalindonge djari nihau, tapi ita impahaiak Jehowa; äla keton mikäh olo tä!
10. Tä hapus utus olo arä sama manjoho mampatäi äwen duä tä, mamanting iä hapan batu. Tapi kahain Jehowa salenga mamarah hong tingkap-panjupa, intu baun karä olo Israel samandiai. — (2. *Mos.* 16, 10.)
II. — 11. Palus Jehowa hamauh dengan Moses: Kilen katahie olo tä akan marahas aku? kilen katahie äwen tä dia pertjaja huang aku, alo karä kata heran djari aton iawiku intu bentok äwen tä?
12. Toh aku handak mantakan olo tä hapan peres papa, aku handak manganan iä, tinai aku handak mampanak ikau mandjadi utus olo, idjä bakapal tuntang

kwasa bara utus olo toh. — (2. *Mos.* 32, 10.)

13. Tapi Moses tombah augh Jehowa: Tä olo Misir handiai karäh mahining brita tä, krana awi kwasam ikau djari manggoet utus olo toh bara marak äwen tä.

14. Tä maka olo tanah toh kea karäh manjarita talo tä, basa iä djari mahining, ikau Jehowa aton intu bentok olo toh; ikau Jehowa inampajah ikäi, botop baunandaum magon mendeng tambuan utus olo toh, handau ikau hagoet helo baue hapan baunandau, hamalem hapan apui.

15. Kilen ikau handak mampatäi utus olo toh haiak sindä? tä toto karä olo kapir, idjä djari mahining britam, karäh hamauh:

16. Basa Jehowa djaton tau manamäan utus olo tä akan tanah, idjä djari injumpahe akae, awi tä iä djari mampatäi olo tä hong padang tunis benjem.

17. Tagal tä, pahai kwasam, o Jehowa, tumon aughm bahut, koam:

18. Jehowa pandjang atäie, paham sintae; iä mampun kadarhaka, kalangkah, alo iä mamaläh kea olo idjä tiwas, tuntang manuntut kadarhakan bapae intu anak äsoe, sampai telo äpat turon. — (2. *Mos.* 34, 6.)

19. Ampun kadarhakan utus olo toh tumon kahain asim, kilau ikau djari mampun utus olo toh kea bara tanah Misir palus sampai hetoh.

20. Maka koan Jehowa: Aku djari mampun olo tä, tumon aughm.

21. Tapi toto, belom aku! salepah kalunen akan basuang kahain Jehowa.

22. Krana karä olo tä, idjä djari mitä kahaingku, karä katangku heran, idjä djari iawiku hong tanah Misir, tuntang hong padang tunis benjem, tuntang djari mangkemä aku hakampulu djetoh, mahin djaton maku manumon aughku:

23. Olo tä djaton akan mitä tanah, idjä djari injumpahku akan tatoe; idjä biti mahin dia karä olo tä, idjä djari marahas aku, akan mitä tä.

24. Tapi rewarku Kaleb, basa rogh beken aton huang iä, basa iä tanggar atäie djari manumon aughku: maka iä tä handak inamäangku akan tanah tä, idjä djari ingalatie, panakae karäh manjores tä.

25. Maka olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpa keton hong djanah hetä; has, mules keton, djewu keton akan harikas, haluli akan padang tunis benjem, manintu tasik rarudju.

26. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

27. Kilen katahie aku akan hindjä utus olo papa toh, idjä mangotok aku? Aku djari mahining kotok olo Israel, idjä hapae mamapa aku.

28. Suman akae: belom aku! koan Jehowa, toto aku handak mawi keton tumon augh keton dengangku.

29. Hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toh; salepah djumalah karä bitin keton idjä djari buah isä, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, keton handiai idjä djari omba mangotok aku,

30. Toto idjä biti mahin dia keton akan tamä tanah, idjä djari injumpahku akan keton indu äka

keton melai, baja Kaleb, anak Jepune, äwen duä Josua, anak Nun, karäh tamäe.

31. Maka anak keton, idjä koan keton indu rampas olo, äwen tä handak inamäangku hetä, iä akan kasene tanah tä, idjä djari ingabelä inganan keton.

32. Tapi idjä keton, hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toh.

33. Anak keton akan mangumbang padang toh, manjakatik metoe, äpat pulu njelo katahie, sambil mananggong karajap keton, sampai hantun keton djari lepah lenjoh hong padang tunis benjem toh.

34. Tumon karä andau keton djari mangalati tanah tä, djetä äpat pulu andau, maka tumon tä keton akan mananggong kadarhakan keton äpat pulu njelo katahie, djadi midjä andau akan idjä njelo, uka keton mangasene, kilen ampin kadjarian olo, amon aku mindah lengängku.

35. Aku Jehowa djari masuman tä, toto aku handak malalus karä aughku djetoh intu utus olo papa toh, idjä djari pakat malawan aku. Hong padang tunis benjem toh iä akan lepah munos, iä akan matäi hetoh lepah samandiai.

36. Maka karä olo tä, idjä djari injoho Moses mangalati tanah tä, idjä haiak panumahe djari madjik hapus utus olo arä mantam iä, awi äwen mimbit brita papa tahiu tanah tä,

37. Olo tä balalu matäi awi peres intu baun Jehowa.

38. Baja Josua, anak Nun, äwen duä Kaleb, anak Jepune, tisae belom bara karä olo tä, idjä djari hagoet mangalati tanah tä.

39. Maka Moses masuman karä augh tä akan olo Israel samandiai. Tä utus olo arä paham kapähä atäie.

III. — 40. Maka olo tä misik haiak djadjewu, mandai tantan bukit, koae: Itäm, toh ikäi; ikäi handak hagoet akan äka, idjä djari inutor Jehowa; krana ikäi djari badosa.

41. Tapi koan Moses: Buhen keton kalotä malangkah prentah Jehowa? toto hong perkara toh keton djaton bontong.

42. Æla hagoet, krana Jehowa djaton maku mampahaiak keton, belä keton alah intu baun musoh keton.

43. Krana olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpa hetä intu baun keton, keton karäh matäi awi padang, basa keton djari undur bara Jehowa, tagal tä Jehowa djaton maku mampahaiak keton.

44. Tapi olo tä badjuro kea mangkemä mandai tantan bukit, tapi patin-djandji ain Jehowa tuntang Moses djaton hagoet bara bentok äka olo bapodok.

45. Tä olo Amalek tuntang olo Kanani, idjä mangkalewu intu bukit hetä, mohon, mamukul olo tä, palus manggoang mawi iä sampai Horma.

BAGI 15.

I. Prentah tahiu talo parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop. II. Hukum olo idjä mamapa andau sabat. III. Paruwäi klambi.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sam-

bil hamauh dengan äwen: amon keton djari sampai äka keton melai, idjä handak inengaku akan keton,

3. Amon keton mimbit parapah apui akan Jehowa, parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, alo tumon puna djandji, atawa tumon huang atäi bewäi, atawa intu karä andau hai ain keton, uka keton mawi mangat ewaue akan Jehowa, hapan sapi atawa kambing tabiri:

4. Tä maka iä, idjä mimbit talo parapah tä akan Jehowa, patut mimbit kea akan parapah indu kinan idjä perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus idjä peräpat hin;

5. Tinai anggor indu parapah talo ihop, idjä peräpat hin kea, djetä akan genep kongan anak kambing tabiri, awang impatäi indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih.

6. Tapi amon kambing tabiri hatuäe iluput indu parapah, tä keton patut manduan akan parapah indu kinan duä perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus idjä pertelo hin;

7. Tinai anggor indu parapah talo ihop idjä pertelo hin kea; djetä indu iluput keton akan Jehowa, mandjadi mangat ewaue.

8. Maka amon keton maluput sapi tabela indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih, alo awi katantun djandji, atawa indu parapah tarimakasih bewäi akan Jehowa:

9. Tä maka haiak dengan sapi tabela tä keton patut mimbit akan parapah indu kinan telo perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus satangah hin;

10. Tinai keton akan mimbit anggor satangah hin indu parapah talo ihop; tumon tä parapah apui tä mandjadi indu mangat ewaue akan Jehowa.

11. Tumon tä gawin keton dengan midjä midjä kongan sapi, tabiri hatuäe atawa anak kambing tabiri.

12. Tumon karä talo parapah idjä iluput keton, tumon tä kea keton akan mimbit talo parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, akan genep kongan.

13. Karä olo idjä puna anak tanah keton akan manumon hadat tä, amon iä maluput parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

14. Maka djaka olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton, atawa idjä hindjä keton palus panakan keton, handak mimbit parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, maka iä akan hapan hadat tä kea, idjä hapan keton maluput tä.

15. Hapus utus olo arä akan sama hapan hadat idjä tä kea, keton sama kilau olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton. Djetoh hadat palus katatahi akan karä panakan keton; intu baun Jehowa olo tamuäi sama kilau keton kea.

16. Sama hadat idjä, sama prentah idjä akan keton tuntang akan olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton.

17. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

18. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä akan hetä aku handak mimbit keton tamä,

19. Amon keton kuman tepong

tanah tä, tä keton akan manandjungan parapah akan Jehowa.

20. Roti gendom taheta, idjä solake iopet, keton akan mimbite indu parapah tandjungan. Sama kilau parapah tandjungan gendom, idjä solake ihik,

21. Kalotä keton palus karä panakan keton akan mimbit kea parapah tandjungan akan Jehowa isut bakal tepong idjä solake tä.

22. Tinai amon keton awi kalajau malangkah idjä kabawak karä prentah toh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses,

23. Talo handiai idjä djari imetäh Jehowa keton hadjamban Moses, bara andau Jehowa solake djari mametäh keton palus dapit, akan karä panakan keton,

24. Amon kalangkah tä mandjadi awi kalajau, tuntang hapus utus olo arä djaton djari katawan tä: tä maka hapus utus olo arä akan mimbit sapi hatuäe tabela indu parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah talo ihop, tumon puna hadate; tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa.

25. Maka imam akan manjapan akan hapus utus olo Israel, tä olo tä karäh iampun, krana kalangkahe djari awi kalajaue bewäi. Maka olo tä akan mimbit parapah apui akan Jehowa, tuntang parapah tagal dosae intu baun Jehowa, tagal kalangkah kalajaue tä.

26. Tumon tä djetä iampun akan hapus utus olo Israel, tinai akan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak iä, basa salepah utus olo arä djari tiwas awi kalajaue.

27. Maka amon olo idjä biti malangkah awi kalajaue, tä iä akan mimbit kambing bawie, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal dosae.

28. Tä imam akan manjapan olo idjä tiwas, idjä badosa awi kalajaue, intu baun Jehowa, hapan parapah tagal dosa tä; tä maka olo tä karäh iampun.

29. Sama prentah idjä toh kea buah akan sakarä olo idjä djari malangkah awi kalajaue, alo olo idjä puna utus olo Israel, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak äwen.

30. Tapi amon olo tantai ahate awi kabangange djari malangkah prentah, alo olo utus Israel, alo olo beken utuse, iä tä manawah Jehowa, olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue.

31. Krana iä djari mangabelä augh Jehowa, sambil marusak prentahe; djaton tau dia olo kalotä impatäi, kadarhakae indu tanggonge kabuate.

II. — 32. Maka metoh olo Israel hong padang tunis benjem tä, iä sondau olo hatuä manganju hong andau sabat. — (2. *Mos.* 20, 8.)

33. Djadi, olo idjä sondau iä manganju, mimbit iä akan Moses äwen duä Aaron, tuntang akan salepah utus olo arä.

34. Maka olo tä ingurong, krana hukum olo kalotä hindai djari batantu insuman.

35. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Djaton tau dia olo tä impatäi; hapus utus olo arä akan mampatäi, mamanting iä hapan batu intu ruar äka olo bapodok.

36. Tä hapus utus olo arä magah olo tä akan ruar äka olo bapodok, sambil mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

III. — 37. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
38. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen, uka iä mangkepan paruwäi intu puting surak klambie, palus karä panakae dapit kea; hapan kalindan biru iä akan mangkepan genep paruwäi intu karä puting surake.
39. Maka paruwäi tä katae, uka keton, haiak manampajah djetä, mingat karä prentah Jehowa, sambil manumon tä; äla keton lajang tumon angat atäi keton kabuat, tumon paitä keton, krana keton puna pudji habandong atäi manuntut djetä;
40. Mangat keton mingat sambil mahaga karä prentahku, mandjadi brasih akan Hatallan keton.
41. Aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, uka indu Hatallan keton; aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

BAGI 16.

I. Ungkup Korah malawan kwasan Moses. II. Iä buah hukum paham. III. Olo arä manjalu, iä kea buah hukum.

I. — 1. Maka Korah, anak Jesehar, Jesehar anak Kahat, Kahat anak Lewi, pakat dengan Datan tuntang Abiram, anak Eliab, tinai dengan On, anak Pelet, olo hamputan Ruben.
2. Æwen tä mambalik manekang augh Moses, haiak duä ratus limä pulu biti olo Israel, uras kapalan olo arä, mantir basara, olo basewut.
3. Æwen tä hapumpong malawan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengae: Terai, tangkalau gawin keton, krana salepah utus olo arä uras brasih, Jehowa melai intu bentok äwen; buhen kea keton manggatang arep keton bara utus olo ain Jehowa?
4. Sana Moses mahining aughe tä, iä lawo mahingkep,
5. Sambil hamauh dengan Korah tuntang dengan djalahan ai, koae: Handjewu djewu Jehowa karäh masuman, äweäwe idjä baris ai, äweäwe idjä imprasihe, uka tau manggapi iä; idjä intihe, iä tä karäh injohoe manggapi.
6. Käläh kalotoh gawin keton: duan dadupa äka hagaro, Korah dengan salepah djalahae.
7. Djewu ingkes apui huange, andak garo hundjue intu baun Jehowa; maka idjä karäh intih Jehowa, iä tä brasih akae. Tangkalau gawin keton, joh olo Lewi!
8. Tinai koan Moses dengan Korah: Hining bewäi, keton olo Lewi.
9. Dia ombet akan keton, Hatallan olo Israel djari mambaris keton, uka keton manggapi iä, haiak manguan gawin Jehowa hong äka brasih, sambil mendeng intu baun utus olo arä, manguan gawin ai?
10. Ikau tuntang karä paharim, olo Lewi tä, djari injoho Jehowa manggapi, maka toh, handak keton manarik pangkat imam kea?
11. Tumon tä ikau tuntang salepah djalaham djari hapumpong malawan Jehowa; krana Aaron tä, äwe iä, sampai keton mangotok iä?
12. Maka Moses manjoho olo mangahau Datan äwen duä Abiram, anak Eliab. Tapi koan äwen: Ikäi djaton maku manalih.
13. Hindai ombet belaim, ikau djari magah ikäi blua bara tanah, idjä nahasak djohontusun meto tun-

tang madu, uka mampatäi ikäi hong padang tunis benjem? tinai toh ikau handak mangapala ikäi kea?

14. Paham kabuahe ikau djari mimbit ikäi tamä tanah, idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu, bahalap haliai ikau djari manenga tana tuntang pambulan anggor indu joresan ikäi! Käläh ikau mangaruit matan ikäi sasindä! Ikäi djaton manalih!

15. Tä hasep kalait Moses, palus iä hamauh dengan Jehowa: Æla manarima talo parapahe! Idjä kongan kalidai mahin dia djari induangku bara idjä biti äwen tä, dialo idjä biti äwen tä djari imapaku.

16. Tinai koan Moses dengan Korah: Ikau tuntang salepah djalaham djewu akan manaharep baun Jehowa, ikau dengan äwen tä, tuntang Aaron.

17. Genep biti akan mimhit dadupae, mandak garo hetä, sambil manggapi baun Jehowa, genep biti tuntang dadupae, djadi duä ratus limä pulu dadupa, tinai bitim kea tuntang Aaron, keton duä tuntang dadupan keton.

18. Tumon tä, maka genep biti manduan dadupae, mingkes barah huange, mandak garo hundjue, tuntang äwen tä mendeng darah bauntonggang tingkap-panjupa, haiak Moses dengan Aaron aton hetä kea.

19. Tinai Korah kea mamumpong darah bauntonggang tingkap-panjupa hapus utus olo arä, madjik iä malawan äwen duä tä. Tä maka kahain Jehowa salenga mamala akan hapus utus olo arä tä. — (12, 5.)

II. — 20. Palus Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

21. Pisah arep keton dengan utus olo arä tä, aku handak mampalomos iä huang idjä kapidjep matä.

22. Tapi äwen duä tä lawo mahingkep intu baue, sambil hamauh: Joh Hatalla, ikau toh Hatallan hambaruan karä isi! djaka idjä biti djari badosa, maku ikau manjoho kalaitm hasep, marusak hapus utus olo arä toh tagal iä tä?

23. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

24. Soho utus olo arä toh, koam: indah keton bara hakaliling karä tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram.

25. Tä Moses mendeng, balalu manalih Datan äwen duä Abiram, tuntang karä bakas olo Israel omba iä.

26. Balalu iä manjoho olo arä idjä hetä, koae: Indah keton bara karä tingkap olo darhaka tä, äla mangguläi talo enen bara karä ramoe, belä keton kea tamput rusak hong karä dosan olo tä.

27. Tä olo mindah bara hakaliling tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram; tapi Datan äwen duä Abiram blua bara tingkape, mendeng intu bauntonggang karä tingkape, tuntang karä anak sawae, tinai äsoe.

28. Maka koan Moses: Awi toh keton karäh mangasene, Jehowa djari manjoho aku, uka malalus karä gawi toh, tuntang djetä djaton djari lembut hong atäiku kabuatku:

29. Djaka äwen tä matäi kilau pampatäi olo, atawa djaka iä buah tjalaka, kilau olo kea pudji buah tjalaka, tä jaku dia sohon Jehowa.

30. Tapi djaka Jehowa mandja-

dian talo taheta, sampai petak harakang manelen äwen tä, tuntang karä talo ajue, gegä äwen tä tuntang tahasenge gagar akan naraka: tä keton akan mangasene, olo tä djari marahas Jehowa.
31. Djadi, sana iä djari terai masuman augh tä, palus petak badarak penda äwen tä,
32. Petak harewang sambil manelen äwen tä tuntang tingkape, tuntang karä olo idjä djalahan Korah, tinai karä ramoe.
33. Æwen tä gagar akan naraka belobelom, tuntang karä ramoe; petak manjangkulep iä; tumon tä äwen tä nihau bara marak utus olo arä.
34. Maka karä olo Israel, idjä hakaliling äwen tä, hadari awi augh bawai äwen, krana koae: Mikäh petak karäh manelen ita kea.
35. Beken tinai bara djetä aton kea apui blua bara Jehowa, balalu mangähu duä ratus limä pulu biti tä, idjä hagaro. — (3. *Mos.* 10, 2.)
36. Tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
37. Soho Eleasar, anak imam Aaron, mangat iä manjumput karä dadupa tä bara äka kähu, palus mantawus apui tä kedjakedjau; krana dadupa tä djari brasih,
38. Dadupan olo tä idjä djari badosa, marusak hambaruae; soho olo manasal tä habintap habintap, indu kalukup mesbeh; krana olo djari mimbit tä naharep baun Jehowa, tagal tä djetä brasih, patut akan indu katan pangingat olo Israel.
39. Maka Eleasar, imam tä, manduan karä dadupa tambaga, idjä djari imbit olo awang bakähu tä; iä manasal tä habintap habintap indu kalukup mesbeh;
40. Indu pangingat olo Israel, belä olo beken, idjä djaton baris panakan Aaron, petah manggapi, manotong garo intu baun Jehowa, uka olo tä äla tumon kadjarian Korah tuntang djalahan ai, kilau Jehowa djari masuman tä hadjamban Moses. — (1, 51.)
III. — 41. Tapi andau tinai salepah utus olo Israel manjaing Moses äwen duä Aaron, koae: Keton djari mampatäi olo ain Jehowa.
42. Djadi, metoh olo arä hapumpong, handak mawi Moses äwen duä Aaron, äwen duä tä mules, hadari manintu tingkap-panjupa; itä! botop baunandau palus manutup djetä, kahain Jehowa mamala.
43. Maka Moses äwen duä Aaron mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa.
44. Tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
45. Indah keton bara bentok utus olo tä, aku handak mampalomos olo tä huang idjä kabirep matä. Tä äwen duä tä lawo mahingkep.
46. Maka koan Moses dengan Aaron: Duan dadupa, ina apui huange bara mesbeh, andak garo hundjue, lius djeledjeleng, talih utus olo arä, awi manjapan iä, krana kasangit Jehowa hasep paham, peres djari manampara mantakan olo tä.
47. Tä Aaron manduan dadupa, tumon augh Moses, balalu hadari marak utus olo arä; itä! peres djari manampara mantakan olo tä, balalu iä hagaro hapan manjapan olo tä.
48. Maka iä mendeng marak olo matäi dengan olo belom; tä maka peres terai tinai.
49. Maka idjä djari matäi awi peres tä äpatwalas kojan udju ratus biti karäe; beken tinai idjä djari matäi tagal perkaran Korah.

50. Tä Aaron buli tinai, manalih Moses intu bauntonggang tingkap-panjupa; maka peres tä djari terai tinai.

BAGI 17.

Sokah Aaron mangambang tuntang mamua.

1. Limbah tä maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
2. Soho olo Israel mandjuluk akam sokah, duäwalas kadäräh, genep mantir pamutjok akan mimbit idjä kadäräh, akan hamputan ajue; bintik aran genep biti intu sokah ajue.
3. Maka aran Aaron akan imintikm intu sokah hamputan Lewi, krana akan genep mantir pamutjok sakarä hamputan tatoe idjä sokah.
4. Ingkes karä sokah tä hong tingkap-panjupa, tandipah patin-djandji, äkaku manjupa keton.
5. Tä maka sokah ain olo, idjä djari intihku, karäh mangambang, djetä uka aku mampaterai kotok olo Israel mawi aku, karä augh kotoke, idjä hapae mawi keton.
6. Maka Moses hakotak dengan olo Israel, tä mantir pamutjok äwen tä manenga sokah, genep mantir idjä kadäräh, djadi duäwalas kadäräh tumon karä hamputan tatoe; sokah Aaron kea hindjä karä sokah tä.
7. Maka Moses mingkes karä sokah tä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa.
8. Djadi andau tinai Moses tamä tingkap-panjupa; maka itä! sokah Aaron, idjä akan hamputan Lewi, djari manjalundik, pusoe djari lembut, kambange djari burai mangalangkang, tinai aton kea bua saked awang masak.
9. Tä Moses mimbit karä sokah tä blua bara baun Jehowa, akan baun olo Israel samandiai, nakara iä mitä talo tä; tä genep biti manduan sokah ajue.
10. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Halalian sokah Aaron akan patin djandji, ina tä hetä indu kata akan kempang idjä parisang tä; tumon tä ikau mampaterai iä mangotok aku, belä iä matäi.
11. Maka Moses mawi tä tumon prentah Jehowa intu iä.
12. Tä olo Israel hamauh dengan Moses, koae: Itäm, ikäi mahotus, matäi ikäi, ikäi akan rusak samandiai!
13. Olo handiai, idjä manggapi äka Jehowa tä, akan matäi. Amon kalotä, djaton ikäi handiai akan matäi kea?

BAGI 18.

Gawin olo Lewi, tuntang asil pangkate.

1. Tä maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Ikau keton hanak, tuntang salepah hamputan tatom, akan mananggong karä kasalan gawi hong äka brasih, tinai keton hanak akan mananggong kasalan gawin pangkat imam keton.
2. Maka paharin keton, olo hamputan Lewi tä, akan induan keton, mangat äwen tä imbaris akan keton, sambil manonggo keton, tapi ikau keton hanak akan manonggo intu bauntonggang tingkap-panjupa.
3. Æwen tä akan manonggo keton, tuntang akan manonggo ting-

kap tä bara ruar; tapi äla äwen tä manggapi karä ramon äka brasih, äla kea mesbeh tä, belä äwen tä tuntang keton matäi haiak.

4. Malainkan äwen tä imbaris akan keton, mangat iä omba mandohop keton manonggo tingkappanjupa, tuntang karä ampin gawi hetä; äla olo beken hamputae mangarait arepe dengan keton.

5. Tagal tä tonggo keton äka brasih tä tuntang mesbeh, belä kasangitku mantakan olo Israel dapit tinai.

6. Krana itäm, aku djari manduan paharin keton, olo Lewi tä, bara marak olo Israel, aku djari manenga äwen tä akan keton haiak akangku, uka äwen omba mandohop, manguan karä gawin äka panjupa.

7. Tapi ikau keton hanak akan manggau gawin imam, karä gawin mesbeh, tuntang karä gawi hila huang dinding äka panjupa, talo tä puna padjun gawin keton; pangkat imam tä inengaku akan keton; olo beken, idjä mangarait arepe dengan djetä, indu impatäi.

8. Tinai koan Jehowa dengan Aaron: Itäm, aku djari manenga akam, tuntang akan anakm hatuä, tisan karä parapah idjä imbit olo Israel, indu asil pangkatm, mandjadi asil pangkat keton palus katatahi.

9. Djetä bagim bara talo brasih: tisan talo imapui bara karä ampin talo parapah ain olo arä, parapah indu kinan, tuntang karä parapah tagal dosa, tuntang karä parapah tagal kasalan, idjä imbit olo tä, djetä akan keton hanak, mandjadi talo awang brasih haliai akan keton.

10. Intu äka brasih keton akan kuman tä; karä olo hatuä baris ajum akan omba kumae, djetä talo brasih akan keton.

11. Tinai djetoh kea indu bagin keton: karä parapah tandjungan tuntang parapah iajun ain olo Israel; aku djari manenga tä akam, akan karä anakm hatuä, tuntang akan karä anakm idjä bawi, palus katatahi; karä olo ungkup human keton idjä brasih akan omba kuman djetä.

12. Undus idjä kapala bahalap, anggor idjä kapala bahalap, kasien gendom, parut talo idjä imbit olo akan Jehowa, uras tä aku djari manenga akam.

13. Parut bua talo handiai, idjä lembut hong tanah äwen, idjä imbit äwen tä akan Jehowa, mandjadi bagim; sakarä olo ungkup human keton idjä brasih akan omba kuman djetä.

14. Karä talo awang kerem intu marak olo Israel mandjadi bagim.

15. Tinai talo handiai idjä solake inakan indue, idjä patut imbit olo akan Jehowa, alo olon alo meto, djetä uras akam; tapi anak olo, idjä solake inakan indue, soho inewus tinai, kalotä kea anak meto pali, idjä solake inakan indue.

16. Idjä patut inewus, maka djetä akan inewus, amon talo tä idjä bulan umure, tumon regae awim; tapi tikas kahaie limä sekel salaka, tumon puna sekel idjä hong äka brasih; behat sekel tä duä pulu gera.

17. Tapi anak sapi, tabiri atawa kambing, idjä solake inakan indue, äla ikau manjohoe inewus tinai, krana djetä puna brasih; dahae akan imbirikm intu mesbeh, tinai enjake akan inusulm indu parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

18. Maka isie mandjadi bagin keton, sama kilau usok iajun tuntang sapak tandjungan tä tantai akam.
19. Karä parapah talo brasih, idjä iajun inandjungan olo Israel akan Jehowa, aku djari manengae akam, tuntang akan anakm hatuä bawi palus katatahi. Djetä djandjin Jehowa, idjä segah palus dapit, akam tuntang akan panakam.
20. Tinai Jehowa hamauh dengan Aaron: Ikau djaton omba manjores huang tanah olo tä, ikau djaton bara bagi intu marak äwen; krana aku toh bagim, aku toh joresam marak olo Israel.
21. Maka akan joresan olo Lewi aku djari manenga idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, tagal gawin tingkap-panjupa, idjä inonggoe;
22. Belä olo Israel manggapi tingkap-panjupa tinai, uka iä äla sala, balalu matäi.
23. Malainkan olo Lewi akan manonggo karä gawin tingkap-panjupa, iä kea akan mananggong karä kasalan gawi hetä; djetä indu hadat palus katatahi akan keton girirmanggirir; intu marak olo Israel äwen tä djaton tau bara bagi joresan tana.
24. Krana idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä akan imbit olo tä indu parapahe akan Jehowa, djari inengaku indu joresan olo Lewi; tagal tä aku djari mangahana äwen, iä djaton tau bara bagi joresan tana marak olo Israel.
25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
26. Suman kea akan olo Lewi, sambil hamauh dengan äwen: amon keton manduan idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä djari inengaku indu joresan keton bara olo tä, tä maka keton akan mimbit belahe indu parapah akan Jehowa, idjä dalam sapulu tinai bara karä asil idjä tengan olo arä tä.
27. Talo parapah tä itong akan keton, kilau djaka keton mimbit gendom bara karaian keton, kilau undus anggor bara pähes keton.
28. Tumon tä keton kea akan mimbit talo parapah bara asil, idjä idjä dalam sapulu tä, idjä induan keton bara sakarä olo Israel; maka talo parapah akan Jehowa tä indu inenga keton akan Aaron, imam tä.
29. Bara talo handiai, idjä inenga akan keton, keton akan mimbit talo parapah akan Jehowa indu bagie idjä imprasih, hapan awang hasien tuntang awang kapala bahalap.
30. Tinai suman akan äwen: amon tumon tä keton manenga kasien talo tä, maka tisae karäh itong akan olo Lewi kilau pangulie hong karaiae, kilau pangulin pähese.
31. Tuntang keton tau kuman tä brangai kalekae, keton tuntang karä ungkup human keton, krana djetä puna upah gawin keton hong tingkap-panjupa.
32. Tumon tä keton djaton badosa tagal talo tä, amon keton mimbit kasien talo tä helo; tumon tä keton djaton mamapa talo idjä imprasih olo Israel, tuntang keton djaton akan matäi.

BAGI 19.

Prentah tahiu sapi bahandang, idjä hapan manampa danum papas pali.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Djetoh hadat prentah, idjä djari imetäh Jehowa, koae: soho olo Israel mimbit akam sapi bawie bahandang idjä tinduh, idjä djaton baperes enen, idjä hindai pudji iugar.

3. Tenga djetä akan imam Eleasar; iä indu magah djetä akan ruar äka olo bapodok, hetä olo akan manjambalih djetä hong baun Eleasar.

4. Tä Eleasar, imam tä, akan manduan belahe dahae, hapan tundjuke, tuntang iä akan manampitik dahae hangkudju budjur manintu tandipah tingkap-panjupa tä.

5. Limbah tä olo akan manusul sapi tä intu matan Eleasar, balulange, isie, dahae tuntang taie.

6. Maka imam akan manduan kaju seder, isop tuntang bulun tabiri, idjä intjalap bahandang, sambil mandjakah tä hundjun sapi idjä inusul tä.

7. Limbah tä imam akan mampukan pakaiae, mampandoi arepe hapan danum, palus buli akan äka olo bapodok; tuntang iä samar sampai hamalem.

8. Tinai olo idjä djari manusul sapi tä akan mampukan pakaiae, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

9. Maka olo idjä brasih akan mamumpong kawon sapi bawie tä, sambil mingkes djetä akan ruar äka olo bapodok intu äka brasih, uka djetä ina hetä akan utus olo Israel, hapan manampa danum papas pali; djetä parapah tagal dosa.

10. Olo idjä djari mamumpong kawon sapi tä akan mampukan pakaiae, tuntang iä samar sampai hamalem. Djetä indu hadat katatahi akan olo Israel, tuntang akan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.

11. Olo idjä pohos hantun olo, palus samar sampai kudju.

12. Maka olo kalotä akan mamapas kapalie hapan kawo tä intu andau telo, tinai intu andau udju, tä iä brasih tinai; tapi djaka iä djaton mamapas kapalie intu andau telo, tuntang intu andau udju, maka iä djaton brasih.

13. Tapi olo idjä pohos hantun olo, tuntang iä djaton mamapas kapalie, iä tä manjamar tingkap Jehowa, maka olo kalotä akan impatäi bara marak olo Israel; basa danum papas pali tä djaton djari imbirik intu iä, maka iä pali hantä, kapalie magon leket hong iä.

14. Djetoh prentah tahiu olo djari matäi hong tingkap: olo handiai, idjä tamä tingkap tä, tuntang sakarä olo idjä puna hong tingkap tä, palus samar kudju.

15. Karä sarangan habangah, idjä djaton inutup, palus samar kea.

16. Tinai olo idjä intu ruar lewun olo pohos hantun olo, idjä matäi awi padang, atawa olo idjä matäi bewäi, atawa tolang olo matäi, atawa kubur olo, olo tä samar kudju.

17. Maka akan olo idjä samar pali kalotä, olo akan blaku belahe kawon parapah tagal dosa idjä inusul tä, mina djetä huang sarangan, sambil manusuh hetä danum tahasak.

18. Tä olo idjä brasih akan manduan isop, mansulop djetä huang danum tä, sambil mambirik tä intu tingkap, tuntang intu karä ramoe, tinai intu karä olo idjä hetä: tumon tä kea iä akan mambirik tä intu olo, idjä djari pohos tolang olo matäi, atawa hantun olo idjä

impatäi, atawa hantun olo idjä matäi bewäi, atawa kubur olo.
19. Maka olo idjä brasih tä akan mambirik intu olo idjä samar tä andau telo tuntang andau udju, hapan mamapas kapalie intu andau udju; tinai olo tä akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi arepe, tä maka hamalem iä brasih.
20. Tapi amon aton olo idjä samar pali, tuntang iä djaton maku imapas kapalie, olo tä akan impatäi bara marak utus olo arä; krana iä djari manjamar äka brasih ain Jehowa, basa danum papas pali tä djaton djari imbirik intu iä; iä magon pali.
21. Djetä indu hadat palus katatahi akan olo tä. Maka olo, idjä mambirik danum papas pali tä, akan mampukan pakaiae kea; tinai olo, idjä pohos danum papas pali tä, palus samar sampai hamalem.
22. Tinai talo handiai, idjä injingkap olo pali kalotä, tamput pali kea, tuntang olo handiai, idjä pohos talo kalotä, tamput pali kea sampai hamalem.

BAGI 20.

I. Mirjam matäi. Olo Israel hong Meriba. II. Olo Edom mangahana olo Israel mahoroe tanahe. III. Aaron matäi.

I.— 1. Maka hapus utus olo Israel manantarang padang tunis benjem Sin, njelo äpat pulu, bulan idjä solake, palus utus olo tä bapodok hong Kades. Hetä Mirjam matäi, tuntang iä ingubur hetä kea.
2. Maka danum djaton hetä akan utus olo arä; tä olo tä hapumpong mawi Moses äwen duä Aaron. — (2. *Mos.* 17.)
3. Olo arä uras manjaing Moses, koae: Kajah! sukur djaka ikäi djari omba mahotus, metoh karä paharin ikäi matäi intu baun Jehowa.
4. Kasen keton mimbit utus olo ain Jehowa tamä padang tunis benjem toh? aton keton handak manjoho ikäi matäi hetoh, haiak karä kawan meton ikäi?
5. Buhen keton djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, mimbit ikäi akan äka papa toh? Kaleka olo djaton tau malan, kaleka djaton bua sikon, djaton bua anggor, djaton bua dalima, tinai djaton kea danum akan indu ihop!
6. Tä Moses äwen duä Aaron mindah bara utus olo arä akan bauntonggang tingkap-panjupa, balalu mahingkep baue sampai petak; maka kahain Jehowa mamala akae.
7. Tuntang Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
8. Duan sokah tä, rawäi olo arä hapumpong, ikau keton duä hakaka Aaron; awi keton hamauh dengan batukarang tä intu matan olo arä, tä maka batu tä karäh mampalembut danum. Tumon tä keton akan mamplua danum bara batukarang akan äwen tä, hapan mampihop utus olo arä, tuntang karä metoe.
9. Tä Moses manduan sokah tä bara baun Jehowa, tumon petähe intu iä.
10. Palus Moses äwen duä Aaron mimbit utus olo arä hapumpong darah batukarang idjä hetä, tuntang iä hamauh dengan olo tä: Hining, keton olo parisang! aton ikäi akan mamplua akan keton danum bara batu toh?
11. Palus Moses manggatang

lengäe, sambil mamukul batu tä
handuä hapan sokahe; tä kutoh
danum blua bara hetä, sampai utus
olo arä tuntang karä metoe ombet
mihope.
12. Tapi koan Jehowa dengan
Moses äwen duä Aaron: Basa ke-
ton djaton djari harap aku, uka
keton mampahai aku intu matan
olo Israel, tagal tä maka keton
duä kea djaton akan mimbit utus
olo arä tä tamä tanah, idjä djari
inengaku akae.
13. Djetä danum Meriba, (*danum
kanjaing,*) idjä tagal tä olo Israel
djari manjaing Jehowa; tuntang iä
imprasih intu olo tä.
II. — 14. Limbah tä Moses ma-
njoho sarohae bara Kades, manalih
radjan olo Edom, uka hamauh:
Kakai augh paharim Israel: tawam
bewäi karä kadjakä, idjä djari buah
ikäi.
15. Tato ikäi djari babungkat
akan tanah Misir, tahi njeloe ikäi
djari mangkalewu hetä; tapi olo
Misir djari paham mamapa tato
ikäi, palus ikäi kea.
16. Tä ikäi kahau kadarat intu
Jehowa, sampai iä djari mahining
augh ikäi; iä manjoho malaikat,
sambil magah ikäi bara tanah Mi-
sir; toh itäm, ikäi djari sampai
Kades, lewu idjä intu saran ta-
nahm.
17. Soho ikäi manjak tanahm;
ikäi djaton maku hagoet mahoroe
tanan olo, atawa mahoroe pambu-
lan anggor, djaton kea ikäi han-
dak mihop danum kalin keton,
baja ikäi handak manjak batang
djalan bewäi, djaton mahiwang bara
hetä sambil gantau, sampai ikäi
djari blua tinai tanah pegangan
ajum.
18. Tapi koan Edom mawi äwen:
Æla ikau akan manjak tanahku:
amon kalotä, maka aku handak
manambang ikau hapan padang.
19. Tä koan olo Israel dengae:
Ikäi handak hagoet manjak puna
batang djalan bewäi; djaka ikäi
mihop danum keton, ikäi atawa
meton ikäi, maka ikäi handak ma-
nahor regae; djaton ikäi blaku
talo beken, baja mangat ikäi tau
manjak tanahm buabuah bewäi.
20. Tapi tombah iä: Æla ikau
akan manjak hetä. Palus olo Edom
hagoet, manambang äwen, mimbit
kutoh olo tuntang ganggaman.
21. Tumon tä olo Edom manga-
hana Israel manjak tanahe; tagal
tä olo Israel undur bara äwen tä.
22. Olo tä harikas bara Kades,
hapus utus olo Israel manantarang
bukit Hor.
III. — 23. Maka Jehowa ha-
mauh dengan Moses äwen duä Aa-
ron intu bukit Hor, intu saran
tanah olo Edom, koae:
24. Aaron akan ingampeleng
dengan tato hiange, krana iä dja-
ton akan tamä tanah, idjä djari
inengaku akan olo Israel; basa
keton djaton djari manumon pren-
tahku intu äka danum Meriba tä.
25. Duan Aaron äwen duä hanak
Eleasar, imbit äwen tä mandai bu-
kit Hor.
26. Engkak pakaian Aaron, ke-
pan tä intu anake Eleasar; krana
Aaron akan ingampeleng dengan
tato hiange, palus matäi hetä.
27. Djadi Moses mawie tumon
petäh Jehowa intu iä; äwen tä
mandai bukit Hor, haiak gitan
hapus utus olo arä.
28. Palus Moses mengkak pa-
kaian Aaron, sambil mangkepan
djetä intu anake Eleasar; maka
Aaron matäi hetä intu tantan bu-

kit tä. Limbah tä Moses äwen duä Eleasar mohon bara bukit tä tinai.

29. Amon utus olo arä mitä Aaron djari matäi, maka hapus utus olo Israel manatum Aaron telo pulu andau katahie.

BAGI 21.

I. Olo Israel mamukul radja Arad. II. Handipä tambaga. III. Olo Israel maradjur panggoete. IV. Iä mamukul radja Sihon tuntang radja Ogh.

I. — 1. Amon olo Kanani, radja Arad tä, idjä melai intu hila salatan, mahining Israel tä manalih hetä, manjak djalan Atarim, maka iä mamarang Israel, tuntang manawan isut olo tä.

2. Tä Israel bamiat intu Jehowa, koae: Amon ikau manjaragh utus olo tä huang lengängku, maka aku handak mangerem karä lewue akam.

3. Maka Jehowa manumon augh Israel, sambil manjaragh olo Kanani tä. Tä Israel mangerem marusak olo tä tuntang lewue, haiak manggarä aran kaleka tä Karma. (*Æka ingerem.*)

II. — 4. Limbah tä olo tä maradjur panggoete bara bukit Hor, manjak djalan akan tasik rarudju, mangat maliut tanah olo Edom. Tapi olo arä papüngut manjasal atäie awi djalan tä.

5. Tä olo arä mangotok Hatalla, mangotok Moses, koae: Buhen ikau djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, uku ikäi matäi hong padang tunis benjem toh? Krana tepong djaton hetoh, danum mahin dia, tuntang belai ikäi djari bapelek awi talo kinan idjä djaton baguna toh,

6. Tä Jehowa manjoho handipä-apui intu marak utus olo tä, djetä manotok olo; arä olo Israel matäi awie.

7. Tagal tä olo arä manalih Moses, sambil hamauh: Ikäi djari badosa, awi ikäi djari mangotak Jehowa, tuntang mangotak ikau; laku intu Jehowa, mangat iä manganan handipä tä bara ikäi. Maka Moses blaku akan olo tä.

8. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Tampa ampin handipä-apui, koak djetä intu toros kaju; tä maka olo handiai idjä djari inotok handipä, amon iä manampajah djetä, palus belom. — (*Joh.* 3, 14.)

9. Tä Moses manampa handipä tambaga, mangkoak djetä intu toros kaju; maka djadi, amon olo inotok handipä papa tä, iä manampajah handipä tambaga tä, tä iä käläh palus belom.

III. — 10. Limbah tä olo Israel harikas bara hetä, bapodok hong Obot.

11. Bara Obot iä hagoet tinai, bapodok darah bukit hatinggang Abarim, hong padang, tandipah Moab, hila palembut matanandau.

12. Bara hetä iä harikas, bapodok tinai intu saran sungäi Sered.

13. Bara hetä iä hagoet tinai, bapodok hila salatan sungäi Arnon, idjä hong padang tunis benjem tä, idjä panumahe bara tanah olo Amori: krana Arnon tä puna saran tanah Moab, helat olo Moab dengan olo Amori.

14. Tagal tä aton augh surat karä parang Jehowa: Iä tamä Waheb kilau pusoknjawong, palus karä sungäi idjä manumbang Arnon.

15. Tinai karä tumbang sungäi, idjä manintu Arnon, idjä manata saran tanah Moab.

16. Maka bara hetä olo tä hagoet
akan Beer; hetä aton kali tä, äka
Jehowa manjoho Moses, koae: Soho
olo arä hapumpong, aku handak
manenga danum akae.
17. Tä maka Israel manjanji
njanji toh: Lembut, o danum
kali; awi keton manjanji manam-
bang tä!
18. Olo mantir djari mangali
kali toh, kapalan olo arä djari
mambuka tä, awi mantir idjä äka
prentah, awi sokah olo hai. Maka
bara padang djetä olo tä hagoet
akan Matana;
19. Tinai bara Matana akan Naha-
liel, tinai bara Nahaliel akan Bamot;
20. Bara Bamot akan Gai, hong
padang Moab, akan bukit gantong
Pisga tä, idjä tandipah padang tu-
nis benjem tä.
IV.—21. Bara hetä Israel ma-
njoho sarohae manalih Sihon, ra-
djan alo Amori, koae:
22. Soho aku hagoet manjak ta-
nahm; ikäi djaton maku mahiwang
tamä tanan olo, atawa pambulan
anggor, danum kalin keton ikäi
djaton maku mihope, baja ikäi
handak manjak batang djalan be-
wäi, sampai ikäi lasak saran ta-
nahm hila kanih.—(20,17.)
23. Tä Sihon mangahana olo Is-
rael mahoroe tanahe, palus Sihon
mirak sakarä olo utus ajue, ba-
lalu hagoet manambang olo Israel
sampai saran padang tunis benjem;
iä sampai Jasa, palus mantakan
olo Israel.
24. Tapi olo Israel mamukul iä
hapan baun padang, sambil man-
duan tanahe indu joresae, bara
sungäi Arnon palus mimes sungäi
Jabok, mimes saran tanah olo Amon;
krana saran tanah olo Amon bahali
inamä olo.
25. Kalotä Israel manduan karä
lewu tä, palus Israel melai hong
karä lewun olo Amori, huang Hes-
bon tuntang hong karä patatai
lewu djetä.
26. Krana Hesbon tä lewun Si-
hon, radjan olo Amori; iä djari
mamarang radjan olo Moab idjä
bihin tä, tuntang djari manduan
karä tanahe sampai Arnon.
27. Tagal tä koan olo panjang-
en: Kantoh, talih Hesbon, pang-
un mangota lewun Sihon.
28. Krana apui djari lembut bara
Hesbon, njalan apui bara lewun
Sihon, djetä djari kuman Ar ain
olo Moab, tuntang tempon karä
lungkoh Arnon.
29. Pajah, Moab! ikau djari ru-
sak, o utus olo ain dewa Kamos;
iä djari manjoho anake idjä hatuä
hadari, tuntang anake idjä bawi
inawan Sihon, radjan olo Amori.
30. Kahaie djari balongkang, bara
Hesbon palus sampai Dibon, ikäi
djari marusak tä sampai Nopa, pa-
lus sampai Madeba.
31. Kalotä olo Israel melai hong
tanah olo Amori.
32. Limbah tä Moses manjoho
olo mangalati Jaeser, tuntang iä
tamä karä patatai lewu djetä, sam-
bil maharak olo Amori idjä melai
hetä.
33. Limbah tä olo tä mules, pa-
lus manjak djalan akan Basan;
maka Ogh, radja Basan, hagoet
manambang iä tuntang sakarä olo
ajue, handak mantakan iä hong
Edrei.
34. Tapi Jehowa hamauh dengan
Moses: Æla keton mikäh iä, krana
aku djari manjaragh iä intu lengän
keton, tuntang utus olo ajue, tinai
hapus tanahe kea; keton akan mawi
iä, kilau keton djari mawi Sihon,

radjan olo Amori, idjä bihin intu lewu Hesbon.
35. Maka olo Israel mamukul iä, mampatäi iä tuntang karä anake, tuntang olo ajue samandiai, sampai djaton batisa hindai; palus äwen manduan tanahe indu joresae.

BAGI 22.

I. Radja Balak pakadja nabi Bileam, uka iä manjapa olo Israel. II. Hatalla mampudji Bileam benteng djalanae.

I.—1. Limbah tä olo Israel hagoet, palus bapodok hong padang Moab, hila timor Jordan, tandipah lewu Jerigho.
2. Amon Balak, anak Sipor, mitä karä gawin olo Israel mawi olo Amori,
3. Tä olo Moab paham mikäh intu baun utus olo tä, idjä bakapal haliai; palus olo Moab mangalas ampie intu baun olo Israel.
4. Koan olo Moab dengan bakas olo Midian: Toh maka utus olo djetä karäh murep olo handiai, idjä hakaliling ita, lepah lingis, sama kilau sapi murep mampalepah karä oru hong petak. Maka katika tä Balak, anak Sipor, aton radjan olo Moab.
5. Iä tä manjoho olo manang-goh Bileam, anak Beor, idjä hong Petor, intu saran batangdanum lombah tä, hong tanah utus olo ajue, uka mangahau pakadja iä, koae: Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, idjä halujak hong petak; olo tä tendä budjur tandipah aku haliai.
6. Tagal tä, käläh ikau kantoh, sapa utus olo tä, krana iä abas bara aku; tumon tä ajau aku tau mamukul olo tä, atawa maharak iä bara tanah toh; krana tawangku, idjä imberkatm, iä toto imberkat, tinai idjä injapam, iä toto tarasapa.
7. Tä maka bakas olo Moab tuntang bakas olo Midian hagoet, haiak mimbit talo indu upah manjapa, manalih Bileam, sambil manutor karä augh Balak tä akae.
8. Maka koae dengan äwen: Melai keton bara malem, tä aku handak manutor akan keton augh, idjä karäh insanan Hatalla akangku. Djadi mantir olo Moab tä melai dengan Bileam.
9. Maka Hatalla mananggoh Bileam, koae: Æwe olo tä, idjä madja ikau?
10. Koan Bileam dengan Hatalla: Balak, anak Sipor, radjan olo Moab, djari manjoho äwen tä manalih aku, koae:
11. Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, tuntang djari manutup hapus petak; kantoh ikau talih aku, sapa olo tä, ajau aku tau mangalahi maharak olo tä.
12. Tä Hatalla hamauh dengan Bileam, koae: Æla ikau omba äwen tä, äla kea manjapa utus olo Israel, krana iä djari imberkat.
13. Tä Bileam misik handjewu, palus hamauh dengan karä mantir Balak: Buli tanah keton bewäi, krana Jehowa djaton maku manjoho aku omba keton.
14. Maka mantir olo Moab tä harikas, buli Balak, sambil masuman akae: Bileam djaton maku omba ikäi.
15. Maka Balak manjoho mantir beken tinai, labih karaë tuntang kahaie bara idjä helo.
16. Æwen tä sampai Bileam, sambil hamauh dengae: Djetoh idjä koan Balak, anak Sipor: äla

ikau maku imbalang mananggoh aku.
17. Krana aku handak mahorumat ikau paham, tuntang karä talo koam aku handak manumoe; käläh ikau kantoh, sapa utus olo tä.
18. Maka tombah Bileam, sambil hamauh dengan olo ain Balak: Alo Balak handak manenga akangku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau malangkah prentah Jehowa, Hatallangku, mawi talo korik atawa talo hai.
19. Käläh keton kea bara malem hetoh, mangat aku mahining, kilen augh Jehowa tinai dengangku.
20. Maka Hatalla mananggoh Bileam hamalem, sambil hamauh dengae: Basa olo tä djari haluli tinai manduan ikau, misik, omba äwen tä bewäi; tapi ikau akan indu mawi talo awang karäh inutorku akam.
21. Tä Bileam misik handjewu, mapil manatap kalidai bawie, palus iä hagoet, omba mantir olo Moab tä.
II. — 22. Tapi Hatalla sangit, basa Bileam omba hagoet; tä Malaikat Jehowa mendeng intu djalae malawan iä. Maka iä mukong kalidai idjä bawie, tuntang anakolohe duä biti omba iä.
23. Djadi kalidai bawie tä mitä Malaikat Jehowa mendeng intu djalan, mimbing padang basilak huang lengäe, palus kalidai mahiwang bara djalan, mahoroe tanan olo. Maka Bileam manongkang iä, manjoho iä manintu djalan.
24. Tapi Malaikat Jehowa mendeng tinai intu djalan idjä helat pambulan anggor, kaleka aton pagar batu hasansila.
25. Sana kalidai mitä Malaikat Jehowa, maka ia mahupi pagar, mahapit pain Bileam intu pagar; tagal tä iä paham haream mahäwes iä.
26. Tä Malaikat Jehowa miar tinai, palus mendeng intu kaleka sipit, djaton äka mahiwang sambil gantau.
27. Haiak kalidai mitä Malaikat Jehowa hetä, maka iä haloko penda Bileam; tä Bileam parsengen hasep kasangite, palus iä manongkang kalidai bawie tä hapan sokahe.
28. Tä maka Jehowa madjar djelan kalidai, sampai djetä hamauh dengan Bileam: Narai kasalangku dengam, ikau mamukul aku sampai hantelo toh? — (2. *Petr.* 2, 16.)
29. Tombah Bileam mawi kalidai: Basa ikau marajap aku; tjäh, djaka toh aton padang huang lengängku, aku mampatäi ikau!
30. Maka koan kalidai bawie dengan Bileam: Kilen, dia aku kalidai ajum, idjä djari hapam katahingku manempo ikau sampai andau toh? Pudji kea aku mawi ikau tumon toh bihin? Koae: Dia.
31. Tä Jehowa manarang matan Bileam, sampai iä mitä Malaikat Jehowa mendeng hong djalan, mimbing padang basilak intu lengäe; tä Bileam sontop, manantowang akan petak.
32. Koan Malaikait Jehowa dengae: Buhen ikau djari mamukul kalidaim sampai hantelo toh? Itäm, aku djari hagoet handak malawan ikau, basa djalanam toh papa intu baungku.
33. Tapi kalidai djari mitä aku, hantelo toh iä djari manjingkir baungku; djaka iä djaton djari manjingkir baungku, toto, toh

aku djari mampatäi ikau, tapi mambelom kalidai tä.
34. Tä koan Bileam dengan Malaikat Jehowa: Jaku toto tiwas, krana aku dia katawan ikau malawan aku hong djalanangku toh; toh, djaka panggoetku papa koam, käläh aku buli tinai.
35. Tapi Malaikat Jehowa hamauh dengan Bileam: Lius bewäi omba olo tä; tapi äla beken baja augh djetä bewäi, idjä karäh insumangku akam, akan injewutm. Tumon tä Bileam omba, mampahaiak karä mantir Balak.
36. Sana Balak mahining Bileam aton manalih, tä iä palus hagoet manambang iä mimes lewun olo Moab, idjä intu saran Arnon, tapakan tanahe haliai.
37. Tuntang Balak hamauh dengan Bileam: Djaton aku djari manjoho olo manduan ikau? buhen ikau djaton djari manalih aku? angatm aku djaton tau mahorumat ikau ombeombet?
38. Koan Bileam, tombah augh Balak: Itäm, toh aku djari manalih ikau; tapi tau kea aku hakotak talo enen? baja augh awang karäh ingkes Hatalla hong njamangku, djetä akan injewutku.
39. Maka Bileam omba Balak, palus äwen tä sampai Kiriat-Husot.
40. Tä Balak mampatäi arä sapi, tabiri, tuntang manjoho olo manduan Bileam, tuntang karä mantir idjä hindjä iä hetä.
41. Djadi andau tinai, Balak manduan Bileam, palus mimbit iä mandai tantan bukit Baal, mangat bara-hetä iä mitä belahe olo Israel, idjä hila tapakae.

BAGI 23.

Handuä Bileam imbalang manjapa olo Israel, iä mamberkate haream.

1. Tä koan Bileam dengan Balak: Pangun hetoh akangku udju kabawak mesbeh, tuntang imbit akangku sapi hatuäe udju kongan, tinai udju kongan tabiri hatuäe.
2. Maka Balak mawie tumon augh Bileam tä, palus Balak äwen duä Bileam maluput parapah, hundjun genep mesbeh idjä kongan sapi, idjä kongan tabiri.
3. Tä koan Bileam mawi Balak: Melai ikau hetoh dengan parapahm awang ingähu, jaku handak hagoet manandjong, ajau Jehowa hasupa dengangku; talo idjä insanae akangku, aku handak masuman akam. Balalu iä manandjong mandai tantan bukit.
4. Maka Jehowa manjupa Bileam; koan Bileam dengae: Udju kabawak mesbeh djari imangungku, tuntang hundjun genep mesbeh djari iluputku sapi tabiri midjä midjä kongan.
5. Tä Jehowa mingkes bawak augh huang njaman Bileam, sambil hamauh: Buli Balak tinai, sanan tumon toh.
6. Djadi amon iä buli Balak, iä tä mendeng darah parapah awang ingähu, tuntang karä mantir olo Moab.
7. Tä iä mambo aughe, nambawak sangen ai: Bara tana Aram Balak, radjan olo Moab, djari manduan aku, bara bukit idjä hila kabaloman, tuntang iä manjoho aku: kantoh, sapa Jakob, has kantoh, sumpah Israel!
8. Kilen aku tau manjapa olo

idjä djaton injapa Hatalla? kilen aku tau manjumpah olo idjä dia injumpah Jehowa?

9. Krana bara tantan bukit aku mitä iä, aku manampajah iä bara hunjok lungkoh; itäm, djetä utus olo idjä imbaris kabuate, djetä djaton itong dengan karä utus olo kapir.

10. Æwe tau misä panakan Jakob, idjä kilau bawak baras karäe, äwe hakon mitong bagi äpat bara karä oloe? Käläh hambaruangku matäi tumon pampatäi olo budjur tä, käläh kadjariangku mandjadi tumon kadjarian ai.

11. Tä koan Balak mawi Bileam: Kilen ampin gawim toh dengangku? aku djari manduan ikau, uka manjapa musohku, toh maka ikau mamberkat iä!

12. Tombah iä, koae: Kilen, aku tau dia manjewut augh, idjä djari ingkes Jehowa huang njamangku?

13. Tä koan Balak dengae: Omba aku akan kaleka beken, äkam tau mitä äwen tä, tapi djaton lepah karä bitie, baja awang tapakae bewäi; bara hetä sapa iä.

14. Kalotä iä manduan Bileam, mimbit iä akan äka rampar intu tantan bukit Pisga, tuntang iä mamangun udju mesbeh hetä, sambil maluput hundjun genep mesbeh sapi tabiri midjä midjä kongan.

15. Koan Bileam dengan Balak: Mendeng ikau hetoh, tonggo parapahm awang ingähu, aku handak mentai Hatalla kanih.

16. Maka Jehowa manjupa Bileam, tuntang mingkes augh huang njamae, sambil hamauh: Buli Balak tinai, sewut augh toh.

17. Djadi amon iä sampai Balak, iä tä mendeng darah parapahe awang ingähu, tuntang karä mantir olo Moab. Maka Balak hamauh dengae: Kilen koan Jehowa?

18. Tä iä mambo aughe, nambawak sangen ai, koae: Mendeng, joh Balak, hining, talingan pindingm akangku, ikau, o anak Sipor.

19. Hatalla djaton olo idjä tau manandjaro, dia kea iä anak olo idjä tau manjasal. Tau iä hamauh, tuntang dia mawie? tau iä hakotak, tuntang djaton malalus aughe?

20. Itäm, aku djari manampara mamberkat; iä toto mamberkat, aku djaton tau mambalang tä.

21. Iä djaton manangkilik kasalan Jakob, djaton iä handak mitä dosan Israel; Jehowa, Hatallae, aton hindjä dengae, karamin radjae aton intu marak äwen tä.

22. Hatalla djari mamplua iä bara tanah Misir, kaliase kilau kalias banting.

23. Karä palahan djaton maku kuman olo tä, karä sapa djaton tau tambelan intu iä; bara katontoh palus dapit olo karäh mangaku tahiu Jakob, tahiu Israel: lalehan gawin Hatalla!

24. Itäm, utus olo tä karäh mendeng kilau singa, kilau singa iä karäh manggatang arepe, djaton maku mahukup tinai, sampai djari kuman talo irampase, sampai mihop dahan talo awang impatäie.

25. Tä koan Balak dengan Bileam: Djaka ikau djaton tau manjapa olo tä, terai! äla kea mamberkat iä.

26. Tapi tombah Bileam, sambil hamauh dengan Balak: Djaton aku djari masuman akam, koangku: tikas talo idjä injoho Jehowa bewäi akan indu iawiku?

27. Tinai koan Balak dengan Bileam: Omba aku, aku handak mimbit ikau akan kaleka beken tinai, ajaajau hetä Hatalla tä maku manjoho ikau manjapa utus olo tä.
28. Tä Balak manduan Bileam, mimbit iä akan tantan bukit Peor, idjä tandipah padang tunis benjem.
29. Maka koan Bileam dengan Balak: Pangun hetoh akangku udju mesbeh, imbit akangku sapi hatuäe udju kongan, tinai udju kongan tabiri hatuäe.
30. Maka Balak mawie tumon augh Bileam; palus iä maluput parapah hundjun genep mesbeh, sapi tabiri midjä midjä kongan.

BAGI 24.

Bileam mandahang augh tudjume masuman berkat olo Israel.

1. Maka basa Bileam mitä, Jehowa mangilak iä mamberkat Israel, tä iä djaton hagoet kilau helo, manggau dahiang, tapi iä balalu manintu baue akan padang.
2. Metoh Bileam manggatang matae, mitä Israel bapodok hetä, habaris tumon karä hamputae, maka Rogh Hatalla mohon akae.
3. Tä iä mambo aughe, nambawak tudjum ai, koae: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh toh.
4. Djetoh augh ain idjä mahining kotak Hatalla, idjä mangarinah perkaran Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä matan hambaruae inarang, metoh iä hajap tahasenge.
5. Lalehan kahalap karä tingkapm, o Jakob, karä kalekam melai o Israel!
6. Kilau sungäi iä manjambong, mansuloh kilau pambulan intu saran batangdanum, barangkap kilau batang ahalim, idjä djari imbul Jehowa, kilau batang seder intu saran danum.
7. Danum lembut blua bara otong äwen, panakae karäh mandjadi kilau kalombah tasik, radjae karäh hai, bara Agag, karadjaan ajue karäh hagatang.
8. Hatalla djari magah iä bara tanah Misir, kaabase kilau kaabas banting, iä karäh kuman karä musohe, olo kapir tä; tolang äwen karäh imeleke, karä anak panahe irupäie.
9. Iä djari mandjungkang arepe, mahukup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mampisik iä? Idjä mamberkat ikau, iä imberkat; tarasapa idjä manjapa ikau!
10. Tä kasangit Balak hasep mawi Bileam, iä manapok lokape, balalu hamauh dengae: Aku djari manduan ikau manjapa musohku, maka ikau djari mamberkat iä hantelo djetoh.
11. Toh, sigäi ikau, buli äkam! Toto kahandakku handak mahorumat ikau, tapi itäm, Jehowa tä djari mangitar horumat tä bara ikau.
12. Koan Bileam dengan Balak: Djaton aku djari hamauh dengan saroham tä kea, idjä djari injohom manalih aku, koangku:
13. Alo Balak handak manenga akangku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau manangkalau prentah Jehowa, mawi talo bahalap atawa talo papa tumon atäiku kabuatku; baja talo awang injoho Jehowa akan injewutku.

14. Maka toh, itäm, jaku buli utus ajungku, toh maka aku handak manudjum akam talo, idjä karäh iawi utus olo tä dengan olo ajum intu katika harian.

15. Tä iä mambo aughe, nambawak tudjum ai, koae: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh!

16. Djetoh augh ain idjä mahining kotak Hatalla, idjä mangarinah perkaran Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä matan hambaruae inarang metoh iä hajap tahasenge.

17. Aku mitä iä, tapi hindai toh, aku manampajah iä, tapi hindai iä tokep: Bintang aton lembut bara Jakob, sokah-radja blua bara Israel! iä tä karäh mandarai mampalomos olo Moab hasansila, tuntang mamparusak karä olo parang samandiai. — (*Matt.* 2,2.)

18. Edom karäh induae, Seir akan mamenda musohe, tapi Israel karäh manang.

19. Bara marak Jakob aton lembut Idjä marentah tä, iä käräh marusak tisan karä lewu tä. — (*Migha* 5, 1.)

20. Limbah tä iä manampajah olo Amalek, tuntang iä mambo aughe, nambawak sangen ai, koae: Amalek idjä mambatang intu marak karä utus olo, tapi lawie munos manintu karusak.

21. Limbah tä iä manampajah tanah olo Keni, sambil mambo aughe, koae: Kalekam melai toto dähen, ikau djari manjarangan intu batukarang.

22. Tapi sarangam karäh inusul, katika Asur manamput ikau katabanan.

23. Tinai iä mambo aughe, koae: Kajah, äwe akan belom, katika Hatalla malalus karä talo tä?

24. Banama bara Kitim karäh mamparandah Asur, tuntang mamparandah Heber kea, tinai iä idjä dumah tä akan rusak kea.

25. Limbah tä Bileam harikas, hagoet buli kalekae tinai; tuntang Balak kea hagoet buli.

BAGI 25.

Olo Israel inantiring olo Moab habandong tuntang manempo dewae; hukum Hatalla.

---

1. Maka Israel melai hong Sitim; djadi olo tä manampara habandong dengan anak bawin olo Moab.

2. Æwen tä marawäi olo Israel omba kuman parapahe, idjä injambalihe akan dewae, tuntang olo Israel omba kuman, sambil sontop akan dewan äwen tä.

3. Amon olo Israel manatelan arepe kalotä intu Baal-Peor, maka kasangit Jehowa hasep mawi Israel.

4. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Duan karä mantir olo arä idjä tiwas tä, gantong patäi iä akan Jehowa, sampai matanandau djari belep, tä kalason kasangit Jehowa karäh terai mawi Israel.

5. Maka koan Moses dengan karä mantir pamutjok olo Israel: Has, genep bitin keton mampatäi olo hamputan ai, idjä djari manatelan arepe intu Baal-Peor.

6. Maka itä! aton dumah olo hatuä baris olo Israel, mimbit bawin olo Midian intu bentok paharie, haiak gitan Moses, gitan salepah utus olo Israel, metoh äwen tä manangis intu bauntonggang tingkap-panjupa.

7. Sana Pinehas, anak Eleasar,

Eleasar anak imam Aaron, mitä
talo tä, maka iä maradjik bara
marak olo arä tä, sambil manjing-
kap lundjue.
8. Balalu iä manuntut olo Is-
rael tä palus sampai karong äkae
batiroh, palus iä mamunoe lasak
knaie rempai duä, olo Israel tun-
tang olo bawi tä; tä maka hukum
peres terai, idjä djari mantakan
olo Israel.
9. Tapi karä olo idjä djari ma-
täi awi peres tä duä pulu äpat
kojan biti.
10. Tä maka Jehowa hamauh
dengan Moses, koae:
11. Pinehas, anak Eleasar, äson
Aaron, imam tä, djari mampaterai
kasangitku dengan olo Israel, basa
iä djari sangit akangku intu ben-
tok olo tä, sampai aku djaton
djari mampalomos olo Israel hong
kasangitku.
12. Tagal tä awi ikau masuman:
itä! jaku mampendeng akae djan-
djin salamatku.
13. Akäe, tinai akan panakae,
awang rahian bara iä, aku mandjan-
dji pangkat imam palus katatahi,
basa iä djari sangit akan Hatallae,
tuntang djari manjapan olo Israel.
14. Maka aran hatuän olo Israel
tä, idjä imuno haiak dengan ba-
win olo Midian tä, iä tä Simri,
anak Salu, idjä mantir ungkup
olo baris hamputan Simeon.
15. Tinai aran bawin olo Midian,
idjä matäi imuno tä, iä tä Kosbi,
anak Sur, idjä mantir baris ung-
kup olo Midian.
16. Tinai Jehowa hamauh dengan
Moses, koae:
17. Awi mamarang olo Midian,
balalu mamukul iä.
18. Krana olo tä djari mamarang
keton hapan tipue, idjä djari ha-
pae mandjarat keton hapan Peor
tä, tuntang hapan Kosbi, anak
bawi ai, betau mantir olo Midian.
idjä djari imuno katika peres mawi
keton tagal Peor tä.

BAGI 26.

Olo Israel buah isä tinai.

1. Djadi, limbah bara peres tä
Jehowa hakotak dengan Moses,
äwen duä Eleasar, anak Aaron,
imam tä, koae:
2. Isä tinai djumalah salepah
utus olo Israel, tamäan olo hatuä
handiai idjä duä pulu njelo umure,
tuntang idjä bakas bara tä, tu-
mon karä baris ungkup tatoe, olo
handiai idjä sanggam omba kawan
klahi baris olo Israel. — (1,2.)
3. Maka Moses tuntang imam
Eleasar hakotak dengan utus olo
arä hong padang Moab, intu saran
Jordan, tandipah Jerigho, koae:
4. Isä olo handiai idjä duä pulu
njelo umure, tuntang idjä bakas
bara tä, tumon Jehowa bihin djari
mametäh Moses tuntang olo Israel,
idjä djari blua bara tanah Misir.
5. Ruben tä anak Israel, idjä
solake inakan akae; maka anak
Ruben tä: Hanogh, bara iä tä
djari turonmanuron ungkup olo
Hanogh; Palu, bara iä tä ungkup
olo Palu;
6. Bara Hesron tä ungkup olo
Hesron: bara Karmi tä ungkup
olo Karmi.
7. Djetä karä ungkup hampu-
tan olo Ruben; maka djumalah
karä olo awang tamä isä äpat pulu
telo kojan udju ratus telo pulu
biti.
8. Maka anak Palu, iä tä Eliab.

9. Anak Eliab tä: Nemuel, Datan, Abiram. Datan äwen duä Abiram tä olo hai intu utus olo arä, iä idjä malawan Moses äwen duä Aaron, pakat dengan ungkup Korah tä, metoh äwen tä manjaing malawan Jehowa. — (16,1.)
10. Palus petak harakang manelen äwen tä tuntang Korah, katika ungkup tä matäi, metoh apui mangähu duä ratus limä pulu olo hatuä tä, uka äwen tä indu pandjera.
11. Tapi anak Korah djaton tamput matäi katika tä.
12. Djetoh karä anak Simeon, idjä tato karä ungkupe: Nemuel tä tato ungkup olo Nemuel; Jamin tä tato ungkup olo Jamin; Jaghin tä tato ungkup olo Jaghin;
13. Serah tä tato ungkup olo Serah; Saul tä tato ungkup olo Saul.
14. Djetä karä ungkup olo Simeon; duä pulu duä kojan duä ratus karä bitie.
15. Djetoh karä anak Gad, idjä tato karä ungkupe: bara Sepon tä ungkup olo Sepon; bara Hagi ungkup olo Hagi; bara Suni ungkup olo Suni;
16. Bara Osni ungkup olo Osni; bara Heri ungkup olo Heri;
17. Bara Arod ungkup olo Arod; bara Areli ungkup olo Areli.
18. Djetä karä ungkup olo Gad; djumalah karä olo awang buah isä äpat pulu kojan limä ratus biti.
19. Anak Juda: Er äwen duä Onan; duäduä tä djari matäi hong tanah Kanaan. — (1 *Mos.* 38, 7.)
20. Djadi idjä tisae ungkup hamputan olo Juda: bara Sela ungkup olo Sela; bara Peres ungkup olo Peres; bara Serah ungkup olo Serah.
21. Tinai karä anak Peres: Hesron idjä tato ungkup olo Hesron; Hamul tato ungkup olo Hamul.
22. Djetä karä ungkup olo Juda; djumalah karä olo awang buah isä udju pulu djahawen kojan limä ratus biti.
23. Anak Isaskar, idjä tato ungkupe: bara Tola ungkup olo Tola; bara Puwa ungkup olo Puwa;
24. Bara Jasub ungkup olo Jasub: bara Simron ungkup olo Simron.
25. Djetä karä ungkup olo Isaskar; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu äpat kojan telo ratus biti.
26. Anak Sebulon, idjä tato karä ungkupe: Sered tato ungkup Sered; Elon tato ungkup Elon; Jaleel tato ungkup Jaleel.
27. Djetä karä ungkup olo Sebulon; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu kojan limä ratus biti.
28. Anak Josep, idjä tato karä ungkupe: Manasse äwen duä Epraim.
29. Maka anak Manasse tä: Maghir tato ungkup Maghir. Maka Maghir manak Gilead, iä tä tato olo Gilead.
30. Djetoh karä anak Gilead: Jeser tato ungkup Jeser; Helek tato ungkup Helek;
31. Asriel tato ungkup Asriel; Sighem tato ungkup Sighem;
32. Semida tato ungkup Semida; Heper tato ungkup Heper.
33. Maka Selapead, anak Heper tä, djaton djari manak hatuä, tapi aton anake bawi. Aran anak Selapead idjä bawi tä: Maghla, Noa, Hogla, Milka äwan limä Tirsa.
34. Djetä karä ungkup olo Manasse; djumalah karä olo awang

buah isä limä pulu duä kojan udju ratus biti.
35. Djetoh anak Epraim, idjä tato karä ungkup: Sutela tato ungkup Sutela; Begher tato ungkup Begher; Tahan tato ungkup Tahan.
36. Anak Sutela tä Eran, tato ungkup Eran.
37. Djetä karä ungkup olo Epraim; djumalah karä olo idjä buah isä telo pulu duä kojan limä ratus biti. Djetä karä panakan Josep tumon karä ungkupe.
38. Anak Benjamin, idjä tato karä ungkupe: Bela tato ungkup Bela; Asbel tato ungkup Asbel; Ahiram tato ungkup Ahiram;
39. Supam tato ungkup Supam; Hupam tato ungkup Hupam.
40. Tinai anak Bela tä: Ard äwen duä Naaman, iä tä tato ungkup olo Ard tuntang ungkup olo Naaman.
41. Djetä karä panakan Benjamin, tumon karä ungkupe; djumalah karä olo idjä buah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus biti.
42. Anak Dan, idjä tato ungkupe, iä tä: Suham tato ungkup Suham; djetä ungkup olo Dan, aton tinai arä barise.
43. Maka karä olo ungkup Suham tä idjä buah isä djahawen pulu äpat kojan äpat ratus biti.
44. Anak Aser, idjä tato karä ungkupe, iä tä: Imna tato ungkup Imna; Iswi tato ungkup Iswi; Bria tato ungkup Bria.
45. Anak Bria tä: Heber tato ungkup Heber; Malghiel tato ungkup Malghiel.
46. Tinai aran anak Aser idjä bawi tä Serah.
47. Djetä karä ungkup olo Aser; djumalah karä olo idjä buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.
48. Anak Naptali, tuntang karä ungkupe, iä tä: Jaseel tato ungkup Jaseel; Guni tato ungkup Guni;
49. Jeser tato ungkup Jeser; Silem tato ungkup Silem.
50. Djetä karä ungkup olo Naptali; djumalah karä olo idjä buah isä äpat pulu limä kojan äpat ratus biti.
51. Djetoh djumalah karä olo Israel, idjä buah isä: djahawen ratus sakojan udju ratus telo pulu biti.
52. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
53. Akan karä ungkup hamputan djetä tanah akan imbagi indu joresae, tumon karä bitie.
54. Akan idjä bakapal bitie ikau akan manenga bagin tanah idjä lombah indu joresae, akan hamputan awang isut bitie ikau akan manenga bagin tanah awang simit bewäi; akan genep hamputae joresae patut inenga tumon karä bitie.
55. Tapi hapan tenong kea keton akan mambagi tanah tä, tumon aran hamputan tatoe iä akan manduan joresae.
56. Hapan tenong joresan akan imbagi akae, akan idjä arä bitie tuntang akan idjä isut bitie bewäi.
57. Djetoh djumalah karä olo Lewi, awang buah isä, tumon karä ungkupe: Gerson tato ungkup Gerson; Kahat tato ungkup Kahat; Merari tato ungkup Merari.
58. Djetoh karä ungkup olo Lewi: ungkup olo Libni, ungkup Hebron, ungkup Magli, ungkup

Musi, ungkup Korah. Maka Kahat manak Amram.

59. Aran sawan Amram tä Joghebed, anak Lewi, idjä inakan akan Lewi hong tanah Misir. Maka Joghebed tä manak akan Amram Aaron, Moses, tinai Mirjam, betau äwen tä.

60. Maka akan Aaron djari inakan: Nadab, Abihu, Eleasar äwen äpat Itamar.

61. Maka Nadab äwen duä Abihu djari matäi, awie mimbit apui sala naharep baun Jehowa. — (3. *Mos.* 10,1.)

62. Maka djumalah karä olo Lewi idjä buah isä duä pulu telo kojan biti, olo hatuä samandiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä. Krana äwen tä djaton tamä djumalah karä olo Israel, basa joresan djaton inenga akae marak olo Israel.

63. Djetä djumalah karä olo Israel, awang djari isäh Moses äwen duä Eleasär, imam tä, hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

64. Djaton idjä biti äwen tä, idjä djari isä Moses tuntang imam Aaron hong padang Sinai, aton batisa hindai, idjä tamä isä tinai.

65. Krana Jehowa djari hamauh tahiu olo tä: äwen toto akan matäi hong padang tunis benjem; maka djaton kea batisa beken, baja Kaleb anak Jepune, äwen duä Josua anak Nun. — (14,23.)

BAGI 27.

I. Prentah tahiu rinting olo manjores.
II. Josua iangkat indu gantin Moses.

I. — 1. Tä anak Selapead idjä bawi manggapi, Selapead anak Heper, Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, idjä hindjä karä ungkup Manasse, anak Josep tä; maka aran anak bawi ain Selapead tä, iä tä: Maghla, Noa, Hogla, Milka äwen limä Tirsa.

2. Æwen tä manaharep baun Moses, baun imam Eleasar, baun karä mantir, tuntang baun salepah utus olo arä, hong bauntonggang tingkap-panjupa, koae:

3. Bapa ikäi djari matäi hong padang tunis benjem tä, maka iä djaton djari hindjä djalahan olo parajap tä, idjä pakat malawan Jehowa, hindjä ungkup Korah tä, baja iä djari matäi huang dosan olo arä tä, tuntang iä djaton bara anak hatuä.

4. Buhen maka aran bapa ikäi akan lomat intu marak hamputae, basa iä djaton bara anak hatuä? käläh keton manenga joresan akan ikäi intu marak karä paharin bapa ikäi.

5. Djadi, Moses mimbit perkarae tä sampai baun Jehowa.

6. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

7. Buah augh anak Selapead idjä bawi; patut ikau manenga akae bagin joresan marak karä paharin bapae; joresan bapa indu lawo akae.

8. Tuntang suman akan olo Israel, koam: djaka olo matäi, tuntang djaton anake hatuä, maka joresae indu lawo akan anake idjä bawi.

9. Tinai djaka anake idjä bawi djaton kea, tä keton indu manenga joresae akan paharie idjä kalambutan.

10. Maka djaka paharie idjä ka-

lambutan djaton kea, tä keton indu manenga joresae akan mamae, paharin bapae.

11. Tinai djaka liau bapae kea djaton bara paharie idjä kalambutan, tä keton indu manenga joresae akan kolae tumon katokepe. Djetä palus indu prentah akan olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.

II.—12. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Dai bukit Abarim toh, tangkilik tanah, idjä djari inengaku akan olo Israel.

13. Limbah ikau djari manangkilik tanah tä, maka ikau indu ingampeleng dengan tato hiangm, ikau kea, sama kilau kakam Aaron djari ingampeleng dengae.

14. Djetä, basa keton duä djaton djari manumon aughku hong padang tunis benjem Sin tä, metoh utus olo arä manjaing, amon keton akan mampahai aku awi danum lembut haiak gitan olo arä tä. Djetä danum Meriba, hong Kades, intu padang Sin.— (20,12.)

15. Tä Moses hamauh dengan Jehowa, koae:

16. Käläh Jehowa, Hatallan hambaruan karä isi, mangkat olo hatuä mangapala utus olo arä toh;

17. Idjä akan blua tamä intu baue, tuntang idjä mimbit äwen tä blua tamä, belä utus olo ain Jehowa tä mandjadi kilau kawan tabiri, idjä djaton bara sakatik.

18. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Duan Josua, anak Nun, olo hatuä idjä hong iä Rogh aton melai, tuntang danan lengäm intu hundjue.

19. Pendeng iä intu baun Eleasar, imam tä, tuntang intu baun salepah utus olo arä, angkat iä haiak gitan olo tä.

20. Tinai ingkes belahe kahaim hundjun iä, mangat salepah utus olo Israel akan manumon aughe.

21. Maka iä akan manaharep baun imam Eleasar, Eleasar tä karäh misek akae intu baun Jehowa, hapan Urim tä. Tumon augh tä olo tä akan tesek buli, Josua tuntang karä olo Israel, tuntang hapus utus olo arä. — (2. *Mos.* 28, 30.)

22. Tä Moses mawie tumon Jehowa djari mametäh iä; krana iä manduan Josua, mampendeng iä naharep baun imam Eleasar, tuntang naharep salepah utus olo arä.

23. Tuntang iä mandanan lengäe hundjue, sambil mangkat iä, tumon prentah Jehowa intu Moses.

BAGI 28.

Prentah tahiu talo parapah, idjä indu iluput sining andau, tinai intu andau sabat, tuntang intu karä andau pesta.

---

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: talo parapah, panginangku tä, apui indu mangat ewau akangku, awi keton mahaga djetä, uka keton mimbit maluput tä intu katikae awang inukas.

3. Ikau akan hamauh dengan äwen: djetoh parapah apui, idjä patut imbit keton akan Jehowa: duä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, manduä manduä genep andau, indu parapah awang ingähu haradjur.

4. Anak tabiri idjä tä keton akan malupute handjewu, tinai idjä intu benteng halemäi;

5. Tuntang idjä perpulu epa tunek tepong akan parapah indu

kinan, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus awang ihamis.

6. Djetä indu parapah awang ingähu haradjur, tumon prentah idjä inenga hundjun bukit Sinai, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

7. Tinai indu parapah talo kinan, idjä hindjä djetä, imbit idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri; hong äka brasih keton akan mangaut anggor parapah talo ihop tä akan Jehowa.

8. Tinai anak tabiri idjä tä keton akan malupute benteng halemäi; parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop keton indu malupute sama kilau handjewu, mandjadi parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

9. Tinai intu andau sabat imbit duä kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure, tuntang duä perpulu epa tunek tepong idjä häwoi undus, akan parapah indu kinan, tuntang talo indu parapah talo ihop.

10. Djetä puna parapah awang ingähu baris andau sabat, idjä indu iluput genep andau sabat, beken barise tinai parapah awang ingähu akan genep andau, tuntang parapah talo ihop.

11. Tinai andau solake genep totok bulan keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, duä kongan sapi hatuäe tabela, tabiri hatuäe idjä, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure;

12. Tuntang telo perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak genep sapi, tinai duä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak tabiri hatuäe tä.

13. Tinai akan midjä midjä anak tabiri tä idjä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan; djetä talo parapah awang ingähu indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

14. Maka parapah talo ihop idjä hindjä baris talo djetä, iä tä: satangah hin akan genep sapi, idjä pertelo hin akan tabiri hatuäe, tinai idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri. Djetä talo parapah awang ingähu genep totok bulan, hapus njelo.

15. Tinai kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa, patut iluput akan Jehowa; beken barise tinai talo parapah awang ingähu sining andau haradjur tä, tuntang parapah talo ihop.

16. Tinai bulan idjä solake, andau äpatwalas, aton paska ain Jehowa.

17. Maka andau limäwalas bulan tä kea aton andau pesta: kudju olo akan kuman tepong idjä djaton iragi.

18. Andau tamparan pesta olo arä akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi talo enen intu andau tä.

19. Tapi keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, duä kongan sapi hatuäe tabela, tinai tabiri hatuäe idjä, tinai udju kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; duan awang tinduh.

20. Tinai akan parapah indu kinan duan tunek tepong häwoi undus; duan telo perpulu epa akan genep sapi, duä perpulu epa akan tabiri tä;

21. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan tä.

22. Tinai kambing hatuäe idjä

kongan, akan parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

23. Talo djetä akan iluput keton beken tinai bara parapah handjewu tä, idjä puna baris parapah awang ingähu sining andau.

24. Tumon tä maka kudju tä keton akan maluput genep andau parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, beken tinai bara puna parapah awang ingähu sining andau, tuntang parapah talo ihop.

25. Intu andau udju olo arä akan hapumpong sombajang tinai hong äka brasih; äla keton bagawi andau tä.

26. Tinai intu pesta parut bua, idjä limbah hangkudju tingkat minggo tä, metoh keton mimbit talo taheta akan parapah indu kinan, maka olo arä akan hapumpong sombajang, äla keton bagawi talo enen.

27. Tä keton indu maluput akan Jehowa parapah awang ingähu indu mangat ewaue, sapi hatuäe tabela duä kongan, tabiri hatuäe idjä, tinai udju kongan anak tabiri, awang idjä njelo umure;

28. Tuntang talo parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan genep sapi, duä perpulu epa akan tabiri tä;

29. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan tä.

30. Tinai idjä kongan kambing hatuäe, idjä hapan manjapan keton.

31. Maka keton akan mimbit talo tä beken tinai bara parapah awang ingähu tuntang parapah indu kinan, idjä iluput haradjur sining andau. Talo tä patut tinduh; tinai imbit haiak dengae puna tukas parapah talo ihop.

BAGI 29.

Prentah tahiu parapah baris njelo taheta, baris andau panjapan hai, tuntang baris pesta tingkap dawen.

1. Tinai bulan udju, andau idjä, keton akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi andau tä. Djetä andau kahandjak, andau pahiau sarunai akan keton.

2. Tä keton akan maluput parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuäe tabela idjä kongan, tabiri hatuäe idjä kongan, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure;

3. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan sapi, duä perpulu epa akan tabiri hatuäe;

4. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan tä.

5. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

6. Beken barise tinai puna talo parapah totok bulan tä, tuntang parapah indu kinan, tinai beken kea talo parapah awang ingähu haradjur sining andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, tumon puna hadat ai, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

7. Maka andau sapulu bulan udju tä kea keton akan hapumpong sombajang, tuntang keton akan mamparandah arep keton; äla haliai keton bagawi.

8. Tapi keton akan maluput parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuäe tabela idjä kongan, tabiri hatuäe idjä kongan, tinai udju kongan

anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä patut tinduh;

9. Tuntang parapah indu kinan tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan sapi, duä perpulu epa akan tabiri hatuäe;

10. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri, udju kongan tä.

11. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah indu panjapan hai tä, beken kea talo parapah awang ingähu haradjur sining andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

12. Tinai andau limäwalas bulan udju tä kea keton akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi talo enen, malainkan kudju keton akan mahaga pesta intu Jehowa.

13. Maka keton akan maluput parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, telowalas kongan sapi hatuäe tabela, duä kongan tabiri hatuäe, äpatwalas kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä uras patut tinduh;

14. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan genep sapi telowalas kongan tä, duä perpulu epa akan genep tabiri hatuäe duä kongan tä;

15. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri äpatwalas kongan tä.

16. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

17. Limbah tä andau duä imbit: duäwalas sapi tabela, duä tabiri hatuäe, äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

18. Tuntang parapah indu kinan, dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

19. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

20. Maka andau telo imbit: sawalas sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

21. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

22. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

23. Maka andau äpat: sapulu sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

24. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

25. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

26. Maka andau limä: djalatien sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

27. Tuntang parapah indu kinan

dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.
28. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.
29. Limbah tä andau djahawen: hanja sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;
30. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.
31. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.
32. Maka andau udju: udju sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.
33. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.
34. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.
35. Andau hanja keton akan hapumpong sombajang tinai; äla keton bagawi talo enen.
36. Tuntang keton akan maluput parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuäe idjä kongan, tabiri hatuäe idjä kongan, tuntang udju kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.
37. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan sapi, tabiri hatuäe tuntang karä anak tabiri tä, tumon puna hadate akan karä talo tä.
38. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.
39. Talo tä keton indu mimbit akan Jehowa intu andau hai awang djari inukas akan keton, beken tinai karä djandjin keton, tuntang idjä imbit keton awi karadjin huang keton kabuat akan parapah awang ingähu, akan parapah indu kinan, tuntang akan parapah talo ihop, tinai akan parapah tarimakasih.
40. Maka Moses masuman akan olo Israel talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 30.

Prentah tahiu karä miat olo bawi intu Hatalla.

1. Tinai Moses masanan akan mantir karä hamputan olo Israel, koae: Djetoh, idjä djari imetäh Jehowa.
2. Amon olo hatuä djari bamiat intu Jehowa, atawa amon iä mangaku djandji mangurong hambaruae, maka äla iä mangarak aughe tä tinai; talo handiai idjä djari blua njamae akan ilaluse.
3. Tapi amon olo bawi djari bamiat intu Jehowa, atawa mandjandji mangurong hambaruae, kahum iä magon hindjä bapae, pesae budjang,
4. Tuntang bapae mahining

miate, atawa djandjie idjä hapae mangurong hambaruae, tinai iä manjuni bewäi: tä karä djandjie tä dähen tuntang karä miate, idjä djari hapae mangurong hambaruae.

5. Tapi djaka bapae mangahana iä haiak andau iä mahining tä kea, tä maka karä djandjie tuntang karä miate, idjä djari hapae mangurong hambaruae, akan bakarak; tuntang Jehowa handak mampun iä, krana bapae djari mangahana iä.

6. Maka amon iä aton banae, tuntang aton djandjie huang iä, atawa taparandjur totoke iä bamiat, mangurong hambaruae,

7. Tuntang banae mahining tä, maka haiak andaue mahining tä iä manjuni bewäi: tä maka karä djandjie tä dähen, tuntang karä miate, idjä djari mangurong hambaruae, dähen kea.

8. Tapi djaka banae, haiak andaue mahining tä kea, palus mangahana iä, sambil mangarak djandjie atawa miate, idjä djari taparandjur totoke mangurong hambaruae: maka Jehowa handak mampun tä akae.

9. Tapi djandjin karä balo, atawa karä olo bawi idjä djari inganan banae, tuntang karä ampin miate, idjä mangurong hambaruae, djetä palus dähen.

10. Tapi djaka iä djari mawi djandji tä, atawa djari manjumpah mangurong hambaruae, pesae hindjä banae,

11. Tuntang banae haiak mahining djetä, djari manjuni bewäi, djaton djari mangahana iä: tä maka karä djandjie, atawa miate, idjä mangurong hambaruae, palus dähen.

12. Tapi djaka banae djari mangarak tä, haiak andaue mahining tä kea, tä djaton mandjadi karä aughe, idjä djari blua totok biwihe, atawa djandjie atawa miate, idjä mangurong hambaruae; banae djari mangarak djetä, tuntang Jehowa handak mampun tä akae.

13. Karä djandjie, karä sumpah miate hapae mamparandah hambaruae, banae kea akan mandähäe atawa mangarake.

14. Tapi djaka banae manjuni bewäi tahi andau, maka iä mandähen karä djandji atawa miat, idjä inanggong sawae; iä djari mandähen djetä, awie djari manjuni bewäi haiak andaue djari mahining tä.

15. Djaka iä mangarak tä tinai tahi rahian, limbah iä djari mahining tä, maka iä akan mananggong katiwas sawae.

16. Djetä prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses, tahiu banä tuntang sawä, tinai tahiu bapae tuntang anake idjä bawi, pesae magon budjang, hindjä bapae.

BAGI 31.

I. Olo Israel mampalah olo Midian.
II. Ramon äwen, awang djari induae, imbagi.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Baläh olo Israel intu olo Midian; limbah tä ikau karäh ingampeleng dengan tato hiangm. — (25, 17.)

3. Tä Moses manjoho olo arä, koae: Soho olo hatuä baris keton manatap arepe omba klahi, mantakan olo Midian, uka malalus pamaläh Jehowa mawi olo Midian.

4. Bara genep hamputan baris olo Israel keton akan manjoho sakojan biti omba klahi.

5. Tä djari iirak duäwalas kojan

biti, idjä sanggam klahi, bara bakojakojan olo Israel tä, sakojan biti bara genep hamputae.

6. Maka Moses manjoho äwen tä mamarang, tuntang Pinehas, anak imam Eleasar, mimbit ramo brasih tuntang sarunai tä huang lengäe.

7. Djadi olo tä mangalahi olo Midian, tumon Jehowa djari mametäh Moses, iä mampatäi sakarä olo hatuä.

8. Haiak karä olo idjä impatäie tä iä mampatäi karä radjan olo Midian kea, Ewi, Rekem, Sur, Hur tuntang Reba, limä biti radjan olo Midian; tinai iä mampatäi Bileam kea, anak Beor tä, hapan padang.

9. Tinai olo Israel manawan karä bawin olo Midian, tuntang karä anake, balalu marampas kea karä metoe, sakarä kawae, salepah panataue.

10. Tinai karä lewue, äka olo tä melai, tuntang karä kotae inusule.

11. Limbah tä iä manduan karä talo irampase, tuntang talo handiai awang inawae, olon tuntang meto;

12. Balalu mimbit tawanan tä, tuntang karä meto, tinai ramo handiai awang djari irampase, manjampai tä intu Moses tuntang imam Eleasar, tinai salepah utus olo arä hong äkae bapodok, hong padang Moab, idjä intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

13. Maka Moses, imam Eleasar, tuntang karä mantir utus olo arä hagoet akan ruar äka bapodok, manambang äwen.

14. Tä Moses paham malait karä mantir kawan olo klahi tä, mantir huang sakojan tuntang mantir huang saratus, idjä buli klahi tä.

15. Koan Moses dengan äwen tä: Buhen keton djari mambelom sakarä olo bawi tä?

16. Djaton äwen tä, idjä tumon augh Bileam djari mambudjok, manamput olo Israel badosa intu Jehowa tagal Peor tä, sampai utus olo arä djari buah hukum, intakan peres?

17. Toh, patäi karä anak olo tä awang hatuä, tuntang karä olo bawi, idjä djari hindjä dengan olo hatuä.

18. Tapi karä anak bawi tä, idjä hindai pohos olo hatuä, hindai djari hindjä dengae, awi mambelome akan keton.

19. Tinai melai keton intu ruar äka olo arä bapodok kudju katahie, genep biti idjä djari mampatäi olo, atawa idjä djari pohos hantun olo; mangat keton mamapas palin keton intu andau telo, tinai intu andau udju, tuntang palin äwen, idjä djari inawan keton. — (19, 11.)

20. Tinai keton akan mamapas palin karä pakaian, tuntang karä ramo upak meto, tinai karä ramo bulun kambing, tuntang karä ramo kaju.

21. Maka imam Eleasar hamauh dengan olo parang tä, idjä djari omba klahi: Djetoh prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses:

22. Baja bulau, salaka, tambaga, sanaman, tanggalong, pronggo,

23. Talo handiai idjä ngalawan dengan apui, saharap intu apui, hapan mamapas palie, tinai djetä patut imprasih kea hapan danum papas pali tä; tapi karä talo idjä dia ngalawan apui sulup intu danum.

24. Tinai keton akan mampukan pakaian keton kea intu andau udju, mangat keton mandjadi brasih; limbah tä keton akan tamä äka olo arä bapodok.

II. — 25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
26. Isä djumalah karä talo irampas, karä olon tuntang karä meto, ikau, imam Eleasar, tuntang karä mantir hamputan olo Israel.
27. Awi mambagi karä talo rampas tä bagi haruä, tenga sabagi akan äwen idjä djari hagoet mamarang, sabagi akan salepah utus olo arä.
28. Limbah tä ikau indu manduan asil akan Jehowa; bara bagin olo parang, idjä djari omba klahi, duan idjä dalam limä ratus, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing.
29. Bara bagin äwen tä ikau akan manduan tä, tuntang tenga djetä akan imam Eleasar, indu bagin Jehowa.
30. Tapi bara bagin salepah utus olo Israel tä duan idjä dalam limä pulu bara karä talo rampas tä, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing; tenga djetä akan olo Lewi, idjä manonggo äka melai ain Jehowa.
31. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar mawie tumon prentah Jehowa intu Moses.
32. Maka djumalah karä talo idjä inawan olo parang, beken bara karä ramo awang djari irampase, djahawen ratus udju pulu limä kojan tabiri;
33. Udju pulu duä kojan sapi;
34. Tinai djahawen pulu sakojan kalidai.
35. Tinai karä olo, iä tä olo bawi idjä djaton pudji pohos olo hatuä, telo pulu duä kojan biti.
36. Djadi sabagi, idjä akan bagin olo tä, idjä djari hagoet omba klahi, telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri.
37. Djadi asile akan Jehowa bara karä tabiri tä, djahawen ratus udju pulu limä kongan.
38. Karä sapi telo pulu djahawen kojan; djadi asile akan Jehowa udju pulu duä kongan.
39. Karä kalidai telo pulu kojan limä ratus kongan; djadi asile akan Jehowa djahawen pulu idjä kongan.
40. Karä olon djahawenwalas kojan, djadi asile akan Jehowa telo pulu duä biti.
41. Maka Moses manenga karä asil tä akan imam Eleasar indu baris ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.
42. Maka sabagi tinai, idjä induan Moses bara olo parang tä, idjä inengae akan salepah utus olo Israel,
43. Akan bagin utus olo arä tä kea telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri,
44. Telo pulu djahawen kojan sapi,
45. Tinai telo pulu kojan limä ratus kalidai;
46. Karä olon djahawenwalas kojan biti.
47. Bara bagin salepah utus olo Israel tä Moses manduan idjä dalam limä pulu bara karä talo tawanan tä, alo olon alo meto; tuntang iä manenga djetä akan olo Lewi, idjä manonggo äka melai ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.
48. Tä karä mantir kawan olo parang tä, mantir huang sakojan biti, tuntang mantir huang saratus biti, mananggoh Moses,
49. Sambil hamauh dengan Moses: Ikäi, rewarm toh, djari misä djumalah karä olo parang, idjä djari penda prentah ikäi, maka dialo idjä biti ikäi tapas.
50. Tagal tä ikäi toh mimbit talo parapah akan Jehowa, genep bitin ikäi tumon pandinoe, ramo bulau,

rantai, lasong, tisin, suwang, panding, hapa manjapan hambaruan ikäi intu baun Jehowa.

51. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara äwen, uras ramo idjä iogo olo tampae.

52. Karä bulau tä, idjä imbarise akan Jehowa, djahawenwalas kojan udju ratus limä pulu sekel, panengan karä mantir huang sokajan, tuntang karä mantir huang saratus.

53. Maka karä olo parang tä djari manduan akae kabuate kea.

54. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara karä mantir huang sakojan, tuntang mantir huang saratus; balalu iä manamäan tä huang tingkappanjupa, indu mampingat tahiu olo Israel intu baun Jehowa.

BAGI 32.

Hamputan Ruben, Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse mandino bagin tanahe hila timor Jordan.

1. Maka ain olo hamputan Ruben aton kutoh meto, tinai ain olo Gad kea karäan karäe; maka iä manjengok tanah Jaeser tuntang tanah Gilead; gitae tanah tä bahalap äka meto.

2. Tä olo hamputan Ruben tuntang olo hamputan Gad manang-goh, sambil hamauh dengan Moses, dengan imam Eleasar, tuntang dengan karä mantir utus olo arä tä, koae:

3. Atarot, Dibon, Jaeser, Nimra, Hesbon, Eleale, Sebam, Nebo, Beon,

4. Salepah tanah tä, idjä djari impakalah Jehowa intu baun utus olo Israel, uras bahalap akan äka meto, maka ikäi, rewarm toh, puna manggau arä meto.

5. Tinai koan äwen tä: Djaka ikäi iasi intu matam, tenga tanah toh akan ikäi, rewarm, äla manjoho ikäi dimpah Jordan tä.

6. Tapi koan Moses dengan olo Gad tuntang dengan olo Ruben: Pudji! tau karä paharin keton bewäi lius mamarang, tinai keton handak melai hetoh?

7. Buhen keton handak muas atäi olo Israel, suro iä djaton maku dimpah akan tanah tä, idjä djari inenga Jehowa akae?

8. Tumon tä kea gawin bapa keton bihin, metoh aku manjoho iä bara Kades-Barnea, uka hagoet manjengok tanah toh. — (13, 4.)

9. Limbah äwen tä djari murik mandas Eskol, tuntang djari manjengok tanah tä, maka iä muas atäi olo Israel, sampai äwen djaton maku manalih tanah tä, idjä djari inenga Jehowa akae.

10. Tä hasep kasangit Jehowa intu andau tä kea, palus iä manjumpah, koae:

11. Karä olo tä, idjä djari blua bara tanah Misir, olo handiai idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, iä toto djaton akan mitä tanah tä, idjä djari injumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, basa olo tä djaton djari tanggar atäie omba aku.

12. Baja Kaleb, anak Jepune, olo ungkup Kenas, tuntang Josua, anak Nun, krana äwen duä tä djari tanggar atäie omba aku.

13. Kalotä kasangit Jehowa hasep mawi olo Israel, sampai iä manjoho olo tä kumbakumbang hong padang tunis benjem äpat pulu njelo katahie, sampai hapus pang-

ereng olo djetä, idjä djari mawi talo papa tä intu baun Jehowa, lepah djari lomos.
14. Tapi itä, toh keton lembut indu gantin bapa keton, kempang olo darhaka tä, handak manimben kalason kasangit Jehowa intu olo Israel.
15. Krana djaka keton undur bara iä, toto iä kea karäh napampat keton tinai hong padang tunis benjem tä, kalotä keton karäh marusak salepah utus olo toh.
16. Tä äwen tä manggapi, koae: Ikäi handak manampa kandang bewäi akan karä meton ikäi, tinai lewu akan anak sawan ikäi.
17. Tapi bitin ikäi handak batatap, manggulong arep ikäi hagoet totok helo bara baun olo Israel, sampai ikäi djari magah äwen tä akan kalekae. Anak ikäi akan melai intu lewu awang ingota, tagal karä olo idjä mukong tanah toh bihin.
18. Tapi ikäi djaton maku buli human ikäi, sampai genep biti olo Israel djari manduan joresae.
19. Krana ikäi djaton blaku joresan tinai haiak dengan äwen tä intu hila dipah Jordan kanih, asal joresan ikäi djari imbaris akan ikäi dipah Jordan hila toh, hila timor.
20. Tä koan Moses dengan äwen: Djaka gawin keton kalotä, djaka keton manatap arep keton akan parang hong baun Jehowa;
21. Tuntang amon genep bitin keton idjä batatap palus omba hanimpah Jordan tä intu baun Jehowa, sampai karä musohe djari lepah iharak bara tanah tä:
22. Tä amon tanah djari mamenda Jehowa, maka keton tau buli limbah tä, djaton kasalan keton hindai intu Jehowa, atawa intu olo Israel, palus tanah toh akan mandjadi indu pagangan keton hong baun Jehowa.
23. Tapi djaka keton djaton malalus djandjin keton, tä keton tiwas intu Jehowa, tuntang toto keton karäh mangkemä dosan keton, sana djetä karäh buah keton.
24. Pangun lewu akan karä anak keton, tampa kandang akan karä meton keton, palus lalus karä augh awang djari blua bara njaman keton.
25. Tä olo Gad tuntang olo Ruben hamauh dengan Moses, koae: Ikäi, rewarm, handak mawie tumon prentah tuan.
26. Anak sawan ikäi, tuntang karä meton ikäi, hai korik, akan melai hetoh huang karä lewu tanah Gilead.
27. Tapi bitin ikäi, rewarm, handak omba dimpah, karä bitin ikäi idjä sanggam batatap handak omba kawan parang intu baun Jehowa, tumon augh tuan.
28. Maka Moses mametäh imam Eleasar, tuntang Josua anak Nun, tinai karä mantir pamutjok hamputan olo Israel, tagal olo tä;
29. Koan Moses dengan äwen: Djaka olo hamputan Gad, tuntang hamputan Ruben omba keton hanimpah Jordan tä, gagenep bitie idjä sanggam klahi intu baun Jehowa, tä sana tanah tä djari mamenda keton, maka keton akan manenga tanah Gilead indu pagangan äwen tä.
30. Tapi djaka olo tä, gagenep bitie idjä batatap akan parang, djaton omba keton akan dipah, tä iä akan manduan joresae intu marak keton hong tanah Kanaan.
31. Tombah olo Gad tuntang olo Ruben, koae: Tumon augh Jehó-

wa intu ikäi, rewarm, ikäi handak mawi tä.

32. Tuntang batatap akan parang ikäi handak dimpah akan tanah Kanaan intu baun Jehowa; tinai pagangan joresan ikäi ikäi handak manduae dipah Jordan hila toh.

33. Tumon tä Moses manenga akan olo hamputan Gad, tuntang akan hamputan Ruben, tinai akan sabagi hamputan Manasse, anak Josep tä, karadjaan Sihon, radjan olo Amori, tuntang karadjaan Ogh, radja Basan, tanah tä tuntang karä lewu idjä huange.

34. Tinai olo Gad mamangun lewu Dibon, Atarot, Aroer;

35. Atrot, Sopan, Jaeser, Jogbeha;

36. Betnimra tuntang Betharan; belahe lewu tä hakota, tinai belahe äka kandang meto bewäi.

37. Maka olo Ruben mamangun Hesbon, Eleale, Kiriataim;

38. Nebo, Baalmeon, maka iä mobah aran lewu duä tä, tinai Sibma; iä manggarä lewu idjä imangue tinai tumon arae helo.

39. Maka panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, manantarang Gilead, sambil manduan tanah tä, palus maharak olo Amori idjä hetä.

40. Tagal tä Moses manenga tanah Gilead tä akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, balalu äwen tä melai hetä.

41. Tinai ungkup Jair, baris hamputan Manasse kea, tamä hetä kea, tuntang mandino karä lewu awang korik; iä manggarä tä Hawot-Jair. (*Lewun Jair.*)

42. Maka ungkup Nobah hagoet, mamarang mandino Kenat tuntang karä patatai lewu tä; iä manggarä djetä Nobah, tumon arae.

BAGI 33.

I. Rinting panggoet olo Israel. II. Prentah tahiu ampin gawi metoh tamä tanah Kanaan.

I. — 1. Djetoh rinting panggoet olo Israel, idjä tumon karä padjue djari blua bara tanah Misir awi lengän Moses äwen duä Aaron.

2. Moses djari manjurat rinting panggoete tumon genep parikase kilau augh Jehowa; maka djetoh rinting panggoete tumon karä parikase.

3. Olo tä harikas bara Rameses bulan idjä, andau limäwalas; andau limbah paska tä olo Israel hagoet awi lengä idjä kwasa, haiak gitan olo Misir samandiai; — (2. *Mos.* 12, 37.)

4. Kahum olo Misir mangubur karä anake idjä solake inakan indue, idjä djari impatäi Jehowa intu marak olo tä; tinai Jehowa djari mahukum karä dewae kea.

5. Limbah olo Israel djari harikas bara Rameses, maka iä bapodok hong Sukot.

6. Tinai iä harikas bara Sukot, bapodok hong Etam, idjä intu saran padang tunis benjem tä.

7. Tinai iä harikas bara Etam, palus iä akan Pihahirot, idjä tandipah Baalsepon, bapodok tandipah Migdol.

8. Tinai iä harikas bara Pihahirot, tuntang haiak mahoroe bentok tasik iä sampai padang tunis benjem hila dipah, tä iä hagoet tandjong katelo hong padang Etam, bapodok hong Mara. — (2. *Mos.* 14, 22.)

9. Iä harikas bara Mara, manantarang Elim; maka intu Elim aton duäwalas lowang danum, tuntang udju pulu batang korma; tä olo

tä bapodok heta. — (2. *Mos.* 15, 27.)
10. Tinai iä harikas bara Elim, bapodok intu saran tasik rarudju.
11. Iä harikas bara tasik rarudju, bapodok tinai hong padang Sin;
12. Harikas bara padang Sin, bapodok tinai hong Dopka;
13. Harikas bara Dopka, bapodok tinai hong Alus;
14. Harikas bara Alus, bapodok tinai hong Rapidim; tapi hetä djaton danum indu ihop olo. — (2. *Mos.* 17, 1.)
15. Harikas bara Rapidim, bapodok tinai hong padang Sinai; — (2. *Mos.* 19, 1.)
16. Harikas bara padang Sinai, bapodok tinai hong Kibrot-taawa; — (11, 34.)
17. Harikas bara Kibrot taawa, bapodok tinai hong Haserot,
18. Harikas bara Haserot, bapodok tinai hong Ritma; — (13, 1.)
19. Harikas bara Ritma, bapodok tinai hong Rimonperes;
20. Harikas bara Rimonperes, bapodok tinai hong Libna;
21. Harikas bara Libna, bapodok tinai hong Risa;
22. Harikas bara Risa, bapodok tinai hong Kehelata;
23. Harikas bara Kehelata, bapadok tinai hong bukit hatinggang Saper;
24. Harikas bara Saper, bukit hatinggang tä, bapodok tinai hong Harada;
25. Harikas bara Harada, bapodok tinai hong Makelot;
26. Harikas bara Makelot, bapodok tinai hong Taghat;
27. Harikas bara Taghat, bapodok tinai hong Tarah;
28. Harikas bara Tarah, bapodok tinai hong Mitka;
29. Harikas bara Mitka, bapodok tinai hong Hasmona;
30. Harikas bara Hasmona, bapodok tinai hong Moserot;
31. Harikas bara Moserot, bapodok tinai hong Benejakan;
32. Harikas bara Benejakan, bapodok tinai hong Horgidgad;
33. Harikas bara Horgidgad, bapodok tinai hong Jotbata;
34. Harikas bara Jotbata, bapodok tinai hong Abrona;
35. Harikas bara Abrona, bapodok tinai hong Eseongeber;
36. Harikas bara Eseongeber, bapodok tinai intu padang Sin, djetä Kades; — (20, 1.)
37. Harikas bara Kades, bapodok tinai intu bukit Hor, hila tapakan tanah Edom. — (20, 22.)
38. Hetä imam Aaron mandai bukit Hor, tumon augh Jehowa, palus matäi hetä, hong njelo äpat pulu limbah parikas olo Israel bara tanah Misir, bulan limä, andau idjä.
39. Maka umur Aaron djari saratus duä pulu telo njelo, metoh iä matäi hundjun bukit Hor.
40. Tä olo Kanani, radja Harad, idjä melai hila salatan tanah Kanaan, mahining olo Israel aton manalih. — (21, 1.)
41. Maka olo tä harikas bara bukit Hor, bapodok tinai hong Salmona;
42. Harikas bara Salmona, bapodok tinai hong Punon;
43. Harikas bara Punon, bapodok tinai hong Obot;
44. Harikas bara Obot, bapodok tinai hong bukit Abarim, intu saran tanah Moab;
45. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong Dibongad;
46. Harikas bara Dibongad, ba-

podok tinai hong Almondiblataim;
47. Harikas bara Almondiblataim, bapodok tinai hong bukit Abarim tandipah Nebo;
48. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.
49. Iä bapodok intu saran Jordan, bara Betjesimot palus sampai Abelsitim, hong padang olo Moab. — (25, 1.)
II. — 50. Maka Jehowa hakotak dengan Moses hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho, koae:
51. Suman akan Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,
52. Maka keton akan maharak bara baun keton karä olo tanah tä, tuntang karä saron olo tä akan irusak keton; keton akan maramok karä hampatong dewae, idjä inoang olo tä kea, tuntang karä äka gantong ain dewae keton akan manusute.
53. Keton akan manduan tanah tä, sambil melai hetä, krana aku djari manenga tanah tä indu joresan keton.
54. Maka keton patut mambagi tanah tä hapan tenong akan karä hamputan keton; akan hamputan keton idjä bakapal keton akan manenga bagin tanah lombah, tinai akan hamputan keton awang isut bitie keton akan manjimit bagin tanahe. Genep biti akan mandino bagin tanah tumon kalabuan tenonge, tumon karä hamputan taton keton. — (26, 55.)
55. Tapi djaka keton djaton maharak olo tanah tä bara baun keton, tä maka tisan äwen tä mandjadi duhi hong matan keton, tinai songga hong dahepan keton, iä karäh manjekä keton hong tanah idjä äka keton melai.
56. Tä maka aku karäh mawi keton, sama tumon puna kahandakku mawi olo tä.

BAGI 34.

I. Saran tanah Kanaan inikas Hatalla. II. Aran olo idjä akan mambagi tanah tä

I. — 1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: metoh keton tamä tanah Kanaan, maka djetoh kea tanah idjä akan indu joresan keton, tanah Kanaan tä tumon tikas sarae.
3. Hila salatan maka padang tunis benjem Sin tä, idjä darah tanah Edom, indu tikas saran tanah keton, djadi saran tanah keton manampara bara tapakan danau ujah tä, idjä hila timor.
4. Bara hetä maka saran tanah keton hila salatan palus akan bukit hatinggang Akrabim, palus mahoroe Sin, palus hila salatan Kadesbarnea, haradjur sampai Hasaradar, tinai palus sampai Asmon.
5. Bara Asmon palus sungäi Misir, manantarang tasik, hetä maka tikas saran tanah keton hila salatan.
6. Maka saran tanah keton hila barat, djetä tasik lombah tä. Djetä indu saran tanah keton hila barat.
7. Tinai hila utara maka djetoh indu tikas saran tanah keton: bara tasik lombah tä keton akan mukur haradjur sampai bukit Hor.

8. Bara bukit Hor tinai keton akan mukur sampai Hamat, maka bara hetä saran tanah keton palus sampai Sedad.

9. Palus bara hetä haradjur akan Sipron, palus sampai Hasarenan, djetä tapakae hetä; djetä indu tikas saran tanah keton hila utara.

10. Tinai indu tikas saran tanah keton hila timor keton akan mukur bara Hasarenan haradjur akan Sepam;

11. Bara Sepam sarae tä palus akan Ribla hila timor Ain, limbah tä darin sarae tä mahoroe danau Kineret hila timor.

12. Limbah tä saran tanah tä mahoroe Jordan, tapakae sangkom danau ujah tä. Djetä indu tanah pagangan keton tumon tikas karä sarae hakaliling.

13. Maka Moses manjoho olo Israel tä, koae: Djetä tanah tä, idjä indu imbagi keton hapan tenong, idjä djari imetäh Jehowa, uka inenga akan tangah sapulu hamputan keton.

14. Krana hamputan olo Ruben tumon karä ungkupe, tinai hamputan olo Gad tumon karä ungkupe, tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino baris joresan ajue. — (32, 33.)

15. Tangah telo hamputae djari mandino baris joresae dipah Jordan hila toh, hila timor, tandipah Jerigho.

II. — 16. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

17. Djetoh aran karä olo hatuä, idjä akan mambagi tanah tä akan keton: Eleasar imam tä, tinai Josua anak Nun.

18. Tinai keton akan manduan bara genep hamputae midjä midjä mantir, uka omba mambagi tanah tä akan keton.

19. Maka djetoh aran karä mantir tä: bara hamputan Juda Kaleb anak Jepune;

20. Bara hamputan Simeon Semuel anak Amihud;

21. Bara hamputan Benjamin Elidad anak Kislon;

22. Bara hamputan olo Dan Buki anak Jogli;

23. Bara anak Josep, baris hamputan olo Manasse, Haniel anak Epod;

24. Tinai bara baris hamputan olo Epraim Kemuel anak Siptan;

25. Bara hamputan olo Sebulon Elsapan anak Parnagh;

26. Bara hamputan olo Isaskar Paltiel anak Asan;

27. Bara hamputan olo Aser Ahihud anak Selomi;

28. Bara hamputan olo Naptali Pedael anak Amihud.

29. Djetä karä äwen, idjä djari imetäh Jehowa mambagi akan karä olo Israel joresae hong tanah Kanaan.

BAGI 35.

I. Karä lewun olo Lewi. II. Lewu kalindong.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho, koae:

2. Soho olo Israel, uka iä manenga lewu akan olo Lewi huang karä baris joresae, indu äka olo tä tau melai.

3. Tinai patatai lewu, hakaliling darah lewue tä, keton patut manengae akan olo Lewi kea; lewu tä indu äkae melai, tinai patatai

lewu tä indu äka karä sapie, karä ramoe, karä ampin metoe.

4. Æka patatai lewun olo tä, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, patut sakojan hasa kalombahe bara pagar batu idjä hakaliling lewu.

5. Beken bara tä keton akan mukur duä kojan hasa tinai akan hila timor, hila salatan, hila barat tuntang hila utara, indu tanan lewu tä kea, maka lewu tä patut bentok haliai; kaleka beken tä, idjä hakaliling, indu äka patatai lewue, tuntang indu äkae basatiar.

6. Maka djahawen lewu, bara idjä inenga keton akan olo Lewi tä, mandjadi lewu kalindong, uka olo awang djari mampatäi olon tau mahakan akan hetä; tinai keton indu manenga äpat pulu duä lewu beken tinai akae. — (2. *Mos.* 21, 13.)

7. Djadi karä lewu, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, äpat pulu hanja baris lewu, tuntang patataie.

8. Maka hamputan olo Israel, idjä mandino arä lewu, arä kea keton manjoho iä manengae, tinai hamputan olo, idjä mandino isut lewu, indu manenga isut kea; tumon baris joresae, idjä imbagi akan genep hamputae, maka genep hamputae tumon karä lewue akan manenga lewu akan olo Lewi tä.

II. — 9. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

10. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,

11. Maka keton akan mintih lewu intu kaleka awang patut, idjä indu lewu kalindong akan keton, uka olo pamuno, idjä taparandjur atawa saraganda djari mampatäi olo, tau mahakan akan hetä.

12. Lewu tä indu äka kalindong keton mahakan olo pamaläh daha tä, belä olo pamuno tä impatäi helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

13. Maka keton akan manenga djahawen lewu indu lewu kalindong tä.

14. Telo kabaris lewu tä keton akan manengae dipah Jordan hila toh, tinai telo kabaris hong tanah Kanaan.

15. Djahawen kabaris lewu tä mandjadi indu äka kalindong akan olo Israel, tinai akan tamuäi, tuntang akan karä djipen rewar keton, uka olo, idjä taparandjur mampatäi olon, tau mahakan akan hetä.

16. Tapi idjä mawi olo hapan pakarang sanaman, sampai olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

17. Atawa djaka iä djari mamanting olo hapan batu, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

18. Atawa djaka iä djari mamukul olo hapan kaju, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

19. Idjä pamaläh daha tä akan mampatäi olo pamuno tä; sana iä hasupa dengae iä akan mampatäi iä.

20. Tinai djaka olo manjudok olo

awi kasingie, atawa djaka iä tantai ahate mamanting iä hapan talo, sampai olo tä matäi,

21. Atawa djaka iä awi kasingie manampar iä hapan lengäe, sampai olo tä matäi: tä maka djaton tau dia olo parajap tä impatäi, krana iä tä toto olo pamuno; idjä pamaläh daha tä akan mampatäi olo pamuno kalotä, sana iä hasupa dengae.

22. Tapi djaka olo djari tarasudok kolae awi kiroe, djaton kasingie, atawa djaka iä djaton tantai ahate djari tarapanting iä hapan talo;

23. Atawa djaka iä salaja djari taradjakah batu intu iä, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä djari matäi, alo olo tä djaton musohe, tinai djaton iä djari manggau kapähäe:

24. Tä maka utus olo arä akan mamutus akan olo, idjä djari taraawi talo tä, tuntang akan idjä pamaläh daha tä, tumon prentah toh kea.

25. Olo arä akan maliwus olo pamuno kalotä bara lengän idjä pamaläh daha tä, sambil manjoho olo magah olo tä buli akan lewu kalindong, äkae djari mahakan; maka olo tä akan melai hetä, sampai imam hai matäi, idjä djari iminjak dengan minjak brasih tä.

26. Tapi djaka olo pamuno tä blua bara saran lewu kalindong tä, idjä äkae djari mahakan,

27. Tuntang idjä pamaläh daha tä sondau iä intu ruar saran lewu kalindong tä, palus mampatäi iä, maka djetä djaton mandjadi utang daha akae.

28. Krana patut olo pamuno tä djari melai hong lewu kalindong ajue sampai pampatäi imam hai; maka limbah imam hai djari matäi, tä olo pamuno tä tau buli baris joresan ajue tinai.

29. Maka djetoh indu prentah akan keton, palus akan sakarä panakan keton, huang karä kaleka keton melai:

30. Olo pamuno akan impatäi huang augh duä biti olo saksi atawa arä, tapi huang augh idjä biti olo saksi olo djaton tau impatäi.

31. Æla keton manarima bali indu gantin tahaseng olo pamuno, idjä patut matäi: krana djaton tau dia iä tä impatäi.

32. Æla kea keton manarima bali bara olo tä, idjä djari mahakan akan lewu kalindong, uka awi tä olo tä tau buli, melai hong brangai tanah, helo bara imam hai djari matäi.

33. Æla keton mangihal tanah äka keton melai; krana utang daha mangihal tanah, palus tanah djaton tau imapas bara kihal daha, idjä djari inusuh hetä, baja hapan dahan olo, idjä djari mutang tä. — (1. *Mos*. 9, 6.)

34. Tä, äla keton mangihal tanah, idjä äka keton melai, idjä äkaku kea melai; krana aku, Jehowa, aton melai intu bentok olo Israel.

BAGI 36.

Prentah tahiu pabanän anak bawi idjä omba manjores.

---

1. Maka kapalan karä ungkup olo Gilead, idjä anak Maghir, Maghir anak Manasse, hamputan anak Josep, mananggoh, hakotak intu baun Moses tuntang karä mantir

pamutjok, idjä kapalan karä hamputan Israel,

2. Sambil hamauh: Jehowa djari mametäh tuan, mambagi tanah tä akan joresan olo Israel hapan tenong, tinai tuan djari injoho Jehowa, uka joresan paharin ikäi, Selapead tä, inenga akan anake idjä bawi. — (27, 6.)

3. Toh, djaka pihak anak hamputan olo beken dapit masawä äwen tä, tä maka joresae una bara baris joresan karä ungkup ikäi, mandahang tamä baris joresan hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä baris joresan ikäi una bewäi.

4. Tinai alo njelon kahandjak ain olo Israel tä sampai, mahin joresan äwen melai hantä hindjä baris hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä joresae palus una bewäi bara baris joresan hamputan karä tato ikäi.

5. Tä Moses, tumon augh Jehowa, manjoho olo Israel, koae: Buah augh hamputan anak Josep tä.

6. Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa tahiu anak Selapead idjä bawi tä: naughe iä babanä tumon kakilak matae, tapi patut iä babanä huang hamputan tatoe kea;

7. Belä joresan olo Israel mindah bara hamputan idjä palus akan idjä beken; krana olo Israel patut leket genep biti intu joresan hamputan tatoe.

8. Tagal tä maka karä anak bawi, idjä omba manjores marak karä hamputan olo Israel, akan babanä baja olo baris ungkup hamputan tatoe bewäi, nakara genep biti olo Israel manggau joresan karä tatoe;

9. Belä joresan tä mindah bara hamputan idjä palus akan beken, malainkan genep biti hong karä hamputan olo Israel patut leket intu puna baris joresae.

10. Maka tumon prentah Jehowa intu Moses, tumon tä anak Selapead idjä bawi tä malaluse.

11. Krana Maghla, Tirsa, Hogla, Milka äwen limä Noa, anak Selapead idjä bawi tä, djari babanä njahae idjä tato, anak mamae,

12. Idjä olo ungkup hamputan Manasse kea, anak Josep tä, tumon tä joresae magon melai hindjä baris joresan ungkup hamputan liau bapae.

13. Djetä karä prentah tuntang karä hadat, idjä djari imetäh Jehowa hadjamban Moses akan sakarä olo Israel, hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

SURAT MOSES IDJÆ LIMÆ, IDJÆ BAGARÆ

DEUTERONOMIUM.

(ULANG KARÆ UNDANG-UNDANG.)

BAGI 1.

Moses manjarita akan olo Israel rinting parikas karä bapae bara bukit Horeb atawa Sinai, tinai bukun äwen mangumbang padang tunis benjem tä äpat pulu njelo katahie.

1. Djetoh karä augh, idjä in-
suman Moses akan sakarä olo Is-
rael, dipah Jordan hila toh, hong
padang Moab, tandipah Sup, he-
lat Paran dengan Topel, Laban,
Haserot tuntang Disahab;
2. Tandjong sawalas andau ka-
kedjaue bara Horeb, amon manjak
bukit hatinggang Seir tä mimes
Kadesbarnea.
3. Djadi njelo äpat pulu, bu-
lan sawalas, andau idjä, katika
tä Moses masuman akan olo Is-
rael talo handiai, idjä djari ime-
täh Jehowa akae.
4. Limbah iä djari mampalah
Sihon, radjan olo Amori, idjä bi-
hin melai hong Hesbon; tuntang
Ogh, radja Basan, idjä bihin me-
lai hong Asterot, idjä djari imu-
kule hong Edrei. — (4. *Mos.* 21,-
24. 33.)
5. Dipah Jordan hila toh, hu-
ang tanah olo Moab, Moses ma-
nampara manarang prentah tä, koae:
6. Jehowa, Hatallan ita, djari
hamauh dengan ita hong Horeb,
koae: ombet katahie keton djari
melai darah bukit toh.
7. Has keton, harikas, tamä
bukit hatinggang olo Amori, tun-
tang karä tanah olo idjä darah
hetä hong padang, hong äka bu-
kit tuntang hong äka randah, tanah
Kanaan tä hila salatan tuntang
hila barat, palus sampai bukit Li-
banon, tuntang sampai batang-
danum lombah, Prat tä.
8. Itä, aku djari manjaragh
akan keton tanah tä, idjä tintun
baun keton; tamä hetä, duan indu
joresan keton tanah tä, idjä djari
injumpah Jehowa akan tato ke-
ton, Abraham, Isaak tuntang Ja-
kob tä, handak manenga tä akae,
palus akan panakae idjä rahian
bara iä.
9. Katika tä aku hamauh deng-
an keton, koangku: amon batong-
gal aku bewäi djaton kabawaku
mañanggong keton.
10. Jehowa, Hatallan keton,
djari mangapal keton; itä! karä
keton kalotoh kilau bintang hong
langit.
11. Käläh Jehowa, Hatallan ke-
ton, mandahang karä bitin keton
lipet sakojan tinai; käläh iä mam-
berkat keton tumon augh djandjie
dengan keton.
12. Tapi kwäka aku kabuatku
tau mananggong kasusah tun-
tang kabehat karä perkaran ke-
ton?
13. Imbit bara karä hamputan

keton olo pintar harati, olo bahalap, mangat aku mangkat olo tä indu kapalan keton.
14. Tä keton tombah aughku, sambil hamauh dengangku: aughm tä bahalap bewäi, idjä handak iawim koam.
15. Tä aku manduan kapalan ungkup keton, olo pintar awang bahalap, palus mangkat äwen tä mandjadi kapalan keton, turoturon mantir huang sakojan, mantir huang saratus, mantir huang limä pulu, tuntang mantir huang sapulu biti, tinai arä pangulu akan karä hamputan keton.
16. Maka aku mametäh karä hakim keton tä intu andau tä kea, koangku: awi mariksa paharin keton, putus budjubudjur akan genep biti dengan paharie atawa dengan tamuäi.
17. Æla mitä ampin olo huang basara, malainkan keton akan mahining augh olo korik sama kea kilau augh olo hai, äla mikäh baun olo; krana pangkat basara puna ain Hatalla; tapi perkara idjä tangkalau bahali intu keton, djetä injampai akangku, aku handak masara tä.
18. Tumon tä intu katika tä aku manjoho keton talo handiai, awang indu iawi keton.
19. Limbah tä ita harikas bara Horeb, manandjong mahoroe hapus padang tunis benjem, idjä lombah tuntang paham papa tä, tumon djari gitan bitin keton, manjak djalan akan bukit hatinggang olo Amori, tumon Jehowa, Hatallan ita, djari mametäh ita; tä ita sampai Kadesbarnea.
20. Hetä koangku dengan keton: toh keton djari sampai bukit hatinggang ain olo Amori, idjä Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita.
21. Itä, Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh tanah tä akan keton; lius bewäi, duan djetä akan keton, tumon Jehowa, Hatallan tato keton, djari manjoho keton; äla mikäh, äla indjuindjun!
22. Tä keton handiai manang-goh aku, sambil hamauh: käläh ita manjoho olo hatuä hagoet helo, idjä mangalati tanah tä akan ita, mangat masuman akan ita djalan idjä buah ihoroe ita, tuntang lewu idjä buah ingkahimat ita. — (4. *Mos.* 13, 3.)
23. Augh tä ingilakku, palus aku mintih duäwalas biti keton, midjä biti bara genep hamputan.
24. Æwen tä hagoet, tamä bukit hatinggang, palus sampai padang Eskol, haiak mangalati tanah hetä.
25. Tinai äwen blaku kea bara karä ampin bua hong tanah tä, mimbit tä akan ita, tinai iä mimbit brita, koae: tanah, idjä Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita, bahalap bewäi.
26. Tapi keton djaton maku murik akan hetä, malainkan keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton. — (4. *Mos.* 14, 1.)
27. Keton mangotok huang karä tingkap keton, sambil hamauh: awi Jehowa basingi ita, iä djari manggoet ita bara tanah Misir, uka manjaragh ita intu lengän olo Amori, nakara ita lomos awie.
28. Kasen ita murik? paharin ita djari manggogop atäi ita, awi augh äwen: olo hetä paham hai pandjang bara ita, lewue hai, kotae tempä langit; tinai ikäi djari mitä hetä anak Enak kea.
29. Tä koangku mawi keton:

äla taräwen, äla keton mikäh
olo tä.
30. Jehowa, Hatallan keton, idjä
hagoet helo baun keton, iä kea
karäh mamarang akan keton, sama
tumon talo handiai, idjä djari iawie
akan keton hong tanah Misir, intu
matan keton.
31. Tinai tumon gawie hong pa-
dang tunis benjem tä, kilau keton
djari mitä, Jehowa, Hatallan ke-
ton, djari mentang keton, kilau
olo pudji mentang anake, hapus
djalan panggoet keton tä, njamah
keton djari sampai kaleka toh.
32. Tapi aughku tä keton djaton
parabae, djaton keton pertjaja hu-
ang Jehowa, Hatallan keton,
33. Idjä hagoet helo baun ke-
ton, uka manggau kaleka keton
tau bapodok, hamalem huang apui,
hapan mamplawa djalan idjä indu
ianjak keton, tinai handau huang
botop baunandau.
34. Maka metoh Jehowa mahi-
ning karidun augh keton, iä pa-
ham blait, sambil sumpah, koae:
35. Dialo idjä biti olo hatuä,
utus olo bangang toh, akan mitä
tanah bahalap tä, idjä djari injum-
pahku akan karä tatoe.
36. Baja Kaleb, anak Jepune,
karäh mitä tä, akae palus akan
panakae aku handak manenga ta-
nah tä, idjä djari ihundjenge,
basa iä tanggar atäie djari omba
Jehowa.
37. Tinai Jehowa malait aku kea
tagal keton, koae: ikau dia kea
akan tamä hetä.
38. Josua, anak Nun, pangi-
wam tä, iä akan tamä hetä; pen-
jang iä, krana iä akan mambagi
tanah tä indu joresan olo Israel.
39. Tapi anak keton, idjä koan
keton: äwen tä indu tawanan be-
wäi, anak keton, idjä andau toh
hindai katawan kahalap dengan
kapapa, iä tä karäh tamä hetä,
akan äwen tä aku handak ma-
nenga tanah tä, iä akan manduan
tä indu joresae.
40. Tapi idjä keton, buli keton,
tamä padang tunis benjem tä tinai,
horoe djalan akan tasik rarudju.
41. Tä keton tombah, sambil
hamauh dengangku: ikäi toto ba-
dosa intu Jehowa, tapi toh ikäi
handak murik, palus mamarang,
tumon karä prentah Jehowa, Ha-
tallan ikäi, intu ikäi. Djadi me-
toh genep bitin keton mangke-
pan ganggamae, handak mandai
äka bukit hatinggang, — (4. *Mos.*
14, 40.)
42. Koan Jehowa dengangku:
suman akae: äla hagoet, äla ma-
marang, krana aku djaton mam-
pahaiak keton; belä keton impa-
kalah intu baun musoh keton.
43. Tapi amon aku hakotak ka-
lotä dengan keton, keton djaton
maku mahininge, malainkan ke-
ton marisang bara augh Jehowa,
keton marasing palus mandai bu-
kit hatinggang tä.
44. Tä olo Amori, idjä melai
intu bukit hatinggang tä, hagoet
mantakan keton, sambil mang-
goang keton kilau badjanji, iä ma-
mukul keton hong Seir palus
sampai Horma.
45. Djadi, metoh keton buli,
sambil manangis intu baun Je-
howa, Jehowa djaton maku mana-
rima augh keton, iä djaton ma-
nalingan pindinge intu keton.
46. Tumon tä keton djari melai
hong Kades tahi andaue.

BAGI 2.

Moses manontong saritan panggoet olo tä; saritan olo Israel mampalah Sihon.

---

1. Limbah tä ita mules tamä padang tunis benjem tä tinai, sambil manjak djalan akan tasik rarudju, tumon augh Jehowa dengangku, ita maliut bukit hatinggang Seir tä tahi andaue.
2. Tä Jehowa hamauh dengangku, koae:
3. Ombet katahin keton djari maliut bukit hatinggang toh, toh palus keton akan hila utara.
4. Solo utus olo arä tä, koam: toh keton akan mahoroe saran tanah paharin keton, panakan Esau tä, idjä melai hong Seir; äwen tä toto akan mikäh keton; tapi keton, buabuah gawin keton,
5. Æla haliai mawi olo tä, krana kalombah tatap pai tanah baris ajue mahin dia aku handak manengae akan keton, krana bukit hatinggang Seir tä djari inengaku akan Esau indu joresae.
6. Talo kinan indu kinan keton keton akan mamili bara äwen tä, hapan rear keton, tinai danum indu ihop keton keton akan mamili kea bara olo tä, hapan rear.
7. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton huang karä gawin lengän keton; iä djari mahaga panggoet keton mahoroe padang tunis benjem idjä lombah tä; äpat pulu njelo toh Jehowa, Hatallan keton, djari mampahaiak keton, sampai keton djaton tapas talo enen.
8. Djadi, amon ita maradjur panggoet ita mahalau paharin ita, panakan Esau tä, idjä melai hong Seir, mahoroe djalan äka rampar, bara Elat tuntang Eseongeber, maka ita mules tinai manjak djalan padang Moab.
9. Tä koan Jehowa dengangku: äla marajap olo Moab, äla mamarang iä, krana aku djaton maku manenga sabagi tanahe akan keton, basa aku djari manenga tanah Ar akan anak Lot tä indu joresae.
10. Solake olo Emim djari melai hetä, utus olo idjä bakapal tuntang abas, paham kambon berenge, sama kilau olo Enak.
11. Iä tä kea itong olo hindjä baris olo nepilim, sama kilau olo Enak; olo Moab manggarä äwen Emim. — (1. *Mos.* 6, 4.)
12. Tinai olo Hori djaman helo djari melai hong Seir, tapi panakan Esau djari maharak olo tä bara tanah pagangae, tuntang djari mampalomos iä bara baue, sambil melai hong tanahe manganti iä, sama kilau olo Israel huaug tanah joresae, idjä djari inenga Jehowa akae.
13. Koan Jehowa tinai: Toh, has keton, dimpah sungäi Sered. Tumon tä ita dimpah sungäi Sered.
14. Maka katahin katika panggoet ita bara Kadesbarnea, sampai ita djari dimpah sungäi Sered, telo pulu hanja njelo, sampai hapus pangereng olo idjä sanggam klahi bihin djari lomos bara marak utus olo arä, tumon Jehowa djari manjumpah mantam iä. — (4. *Mos.* 14, 23.)
15. Tinai lengän Jehowa mawi olo tä, mampatäi iä bara marak utus olo arä, sampai iä lepah lomos.
16. Djadi, metoh karä olo pa-

rang djetä djari lepah matäi, lomat bara marak utus olo arä,
17. Tä Jehowa hamauh dengangku, koae:
18. Andau toh keton akan mahoroe Ar, tanah pagangan olo Moab.
19. Toh keton manggapi olo Amon tä; äla marajap olo tä, äla mamarang iä; krana bara baris tanah olo Amon aku djaton maku manenga akan keton, basa aku djari manenga djetä akan anak Lot tä, indu joresan ai.
20. Tanah tä kea itong olo tanah olo nepilim, basa olo nepilim djari melai hetä djaman horan; olo Amon manggarä iä Samsumim.
21. Djetä utus olo idjä bakapal, abas, tuntang paham kapandjang berenge, sama kilau olo Enak. Maka Jehowa djari marusak olo tä intu baun olo Amon, sampai äwen tä djari manganan iä bara tanah pagangan ai, palus melai hetä manganti iä;
22. Sama kea kilau gawin Jehowa akan panakan Esau, idjä melai hong Seir; krana olo Hori djari irusake intu baun äwen tä, sampai äwen djari manganan iä bara tanah pagangan ai, palus melai hetä manganti iä palus andau toh.
23. Sama kalotä kea olo Kaptorim, idjä djari dumah bara tanah Kaptor, djari mampalomat olo Awi, idjä melai hong Haserim gegä sampai Gasa, palus iä melai hetä manganti olo tä.
24. Koan Jehowa tinai: Toh, has keton, hagoet, dimpah sungäi Arnon; itä, Sihon, radja hong Hesbon, olo Amori tä, djari injaraghku intu lengän keton, tuntang tanahe; has, toh tampara keton, duan tanah akan keton, parang olo tä.
25. Katontoh aku handak manampara, manjoho karä utus olo hapus penda langit taräwen tuntang mikäh tagal keton; karä utus olo idjä mahining britan keton, palus karäh harudjut, iä karäh mikäh intu baun keton.
26. Tä maka aku manjoho sarohan bara padang Kedemot, manalih Sihon, radja Hesbon, mimbit augh bahalap, sambil hamauh: — (4. *Mos.* 21, 21.)
27. Soho aku mahoroe tanahm, baja manjak puna batang djalan bewäi, aku djaton maku mahiwang sambil gantau.
28. Djual talo kinan akangku bilin rear, tenga danum indu ihopku bilin rear kea, budjur buah bewäi aku handak mahoroe hetä;
29. Sama kilau olo Esau, idjä melai hong Seir, sama kilau olo Moab, idjä melai hong Ar, djari manjoho aku, sampai aku dimpah Jordan tamä tanah tä, idjä Jehowa, Hatallan ikäi, handak manengae akan ikäi.
30. Tapi Sihon, radja Hesbon, djaton maku manjoho ita mahoroe tanahe, krana Jehowa, Hatallan ita, mampauräh huange, tuntang mampalulang atäie, uka manjaragh iä intu lengän keton, kilau awang djari katontoh.
31. Tinai Jehowa hamauh dengangku: Itäm, aku djari manampara manjaragh Sihon tuntang tanahe akan keton; has, toh tampara keton, duan tanahe indu bagin keton.
32. Maka Sihon hagoet, manambang ita haiak karä olo ajue, handak mantakan ita hong Jahas.
33. Tapi Jehowa, Hatallan ita,

manjaragh iä akan ita, ita mamukul iä tuntang anake, tinai sakarä olo ajue.
34. Palus tä kea ita manduan karä lewue, sambil mangerem djetä, olo hatuä bawi tinai karä anak olo kea, idjä biti mahin dia imbelom ita.
35. Metoe bewäi irampas ita akan ita, tinai ita marampas ramon karä lewu, idjä induan ita.
36. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, tinai bara karä lewu beken idjä intu saran sungäi tä, palus sampai Gilead djaton lewu idjä pahalau bahali akan ita; Jehowa, Hatallan ita, manjaragh karä lewu samandiai tä akan ita.
37. Baja tanah olo Amon keton djaton mantakae, dia kea tanah idjä intu saran sungäi Jabok, djaton kea karä lewu idjä intu karä bukit hetä, djaton talo enen, awang djari ingahana Jehowa, Hatallan ita, akan ita.

BAGI 3.

Moses manontong saritan panggoet olo tä; saritan olo Israel mampalah Ogh.

1. Limbah tä ita mules, palus manjak djalan akan Basan. Maka Ogh, radja Basan, hagoet manambang ita, iä tuntang sakarä olo ajue, handak mantakan ita hong Edrei. — (4. *Mos*. 21, 33.)
2. Tä koan Jehowa dengangku: Æla mikäh iä, krana iä, sakarä olo ajue, tuntang salepah tanahe, djari injaraghku intu lengän keton, keton karäh mawi iä, sama kilau keton djari mawi Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin hong Hesbon.
3. Maka Jehowa, Hatallan ita, manjaragh Ogh kea, radja Basan tä, tuntang sakarä olo ajue, intu lengän ita, sampai ita mawi iä lepalepah, djaton batisa idjä biti.
4. Palus tä kea ita manduan karä lewue; djaton batisa idjä kabaris mahin dia lewun olo tä, idjä djaton dinon ita, djahawen pulu lewu, salepah tanah Argob, karadjaan ain Ogh hong Basan.
5. Karä lewu tä uras dähen, hakota batu gantong, bara blawang tuntang hakantjing; beken bara djetä aton kutoh lewu hindai, awang djaton hakota.
6. Palus ita mangerem tä, kilau ita djari mawi Sihon, radja Hesbon kea; ita mangerem karä lewue, tuntang olo hatuä bawi, tinai anak olo.
7. Tapi karä meto tuntang karä ramon lewu tä ita marampase akan ita.
8. Tumon tä intu katika tä ita manduan tanah tä bara lengän duä radjan olo Amori, idjä dipah Jordan hila toh, bara sungäi Arnon palus sampai bukit Hermon.
9. Olo Sidon manggarä Hermon tä: Sirion; olo Amori manggarä djetä: Senir.
10. Ita manduan karä lewu intu hapus padang hetä, tinai salepah Gilead, tuntang salepah Basan, sampai Salgha tuntang Edrei, sakarä lewu karadjaan Ogh hong Basan.
11. Krana tikas Ogh, radja Basan bewäi tisae hindai bara karä nepilim tä; itä! sasuroe, sasuro sanaman, magon aton hong Raba, lewun olo Amon tä; maka kapandjange djalatien hasa, kalombahe äpat hasa, ukur sampai siku.
12. Tanah tä induan ita intu

katika tä. Maka tanah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai sabagi bukit hatinggang Gilead, tuntang karä lewu idjä hetä, aku djari manengae akan olo Ruben tuntang olo Gad. — (4. *Mos.* 32, 33.)

13. Maka tisan tanah Gilead, tinai salepah Basan, karadjaan Ogh tä, aku djari manengae akan sabagi hamputan Manasse, salepah tanah Argob, iä tä Basan, idjä bagarä tanah nepilim.

14. Jair, anak Manasse, mandino salepah tanah Argob, sampai saran tanah olo Gesuri tuntang olo Maaghati, iä manggarä tä tumon arae Hawot-Jair, palus andau toh.

15. Tinai akan Maghir aku manenga Gilead.

16. Tapi akan olo Ruben tuntang olo Gad aku manenga sabagi tanah Gilead palus sampai sungäi Arnon, sampai lewu idjä hong pulau hetä, djetä saran tanahe hetä, tinai sampai sungäi Jabok, idjä saran tanah olo Amon;

17. Tinai äka rampar intu saran Jordan, idjä indu tikas saran tanahe hetä, bara danau Kineret palus sampai danau idjä tokep padang tunis benjem, danau ujah tä, intu pain bukit Pisga, idjä hila timor.

18. Maka aku djari mametäh keton intu katika tä, koangku: Jehowa, Hatallan keton, djari manenga tanah toh akan keton indu joresan keton, tapi sakarä bitin keton, idjä sanggam mamarang, akan lius batatap helo baun karä paharin keton, olo Israel tä.

19. Baja anak sawan keton, tuntang karä meton keton, krana tawangku kutoh meton keton, djetä akan melai huang karä lewun keton, idjä djari inengaku akan keton;

20. Sampai Jehowa djari mampalandang karä paharin keton kea, kilau iä djari mampalandang keton toh, sampai äwen tä kea djari manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akae, dipah Jordan hila kanih; tä keton tau buli, genep biti akan bagin ai, idjä djari inengaku akae.

21. Tinai aku mametäh Josua intu katika tä, koangku: matam djari mitä talo handiäi, awang iawi Jehowa, Hatallan keton, dengan radja duä tä; tumon tä kea maka Jehowa handak mawi karä karadjaan, idjä ingahimat keton toh.

22. Æla keton mikäh olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mamarang akan keton.

23. Tinai aku blaku asi intu Jehowa katika tä, koangku:

24. Joh Tuhan, Jehowa! ikau djari manampara mamprahan akan rewarm toh kahaim tuntang kwasan lengäm; krana intu kwe aton hatalla huang langit, hundjun petak, idjä tau manjama karä gawim, manumon karä kwasam!

25. Soho aku omba dimpah kea, mangat mitä tanah bahalap tä; idjä dipah Jordan hila kanih, äka karä bukit idjä bahalap, tinai bukit Libanon tä.

26. Tapi Jehowa malait aku tagal keton, iä djaton manarima aughku; malainkan koan Jehowa dengangku: ombet toh, äla manahiu talo tä tinai dengangku.

27. Dai tantan Pisga, gatang matam, tampajah hila barat, hila utara, hila salatan tuntang hila timor, tangkilik tanah tä; krana

ikau djaton akan omba dimpah Jordan tä.

28. Awi mametäh Josua, penjang tuntang karasan iä, krana iä akan mimbit utus olo tä dimpah, sambil mambagi akae tanah tä, idjä karäh inangkilikm.

29. Tumon tä ita melai intu Gai, tandipah Betpeor,

BAGI 4.

I. Moses mampudji olo Israel, uka manumon prentah Hatalla totototo. II. Iä mambaris telo lewu kalindong, dipah Jordan hila timor.

I.—1. Maka toh Israel, tumon karä hadat, karä prentah, idjä djari iadjarku keton, uka keton mahaga tä, mangat keton belom, tuntang tamä balalu mandino tanah tä, idjä inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan keton.

2. Æla keton mandahang äla manapas aughe bara karä augh toh, idjä imetähku intu keton, nakara keton mahaga karä prentah Jehowa, Hatallan keton, idjä imetähku intu keton.

3. Bakarinah matan keton djari mitä hukum Jehowa intu Baalpeor tä, krana olo handiai, idjä leket intu Baalpeor tä, djari impalomat Jehowa, Hatallan keton, bara marak keton.

4. Tapi keton, idjä djari leket dengan Jehowa, Hatallan keton, uras keton belom bewäi palus andau toh.

5. Itä, aku djari madjar keton karä hadat tuntang prentah, tumon Jehowa, Hatallangku, djari manjoho aku, mangat karä gawin keton saroroi dengan djetä huang tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä.

6. Maka toh, haga prentah tä, awi manumon djetä, krana djetä indu kapintar tuntang kaharatin keton intu matan karä utus olo; äwen tä karäh mahining britan karä hadat toh, sambil hamauh: tikas utus olo idjä bakapal tä toto pintar harati.

7. Krana intu kwe utus olo bakapal, idjä kalotä karantepe dengan hatallae, kilau Jehowa, Hatallan ita, tombah augh ita, sagenep ita mangahau iä?

8. Tinai intu kwe utus olo bakapal, idjä bara hadat tuntang prentah awang kalotä kabudjure, tumon salepah undang-undang toh, idjä indjulukku andau toh akan keton?

9. Baja buabuah gawin keton, haga atäi keton, belä keton kalapean tinai talo awang bakarinah djari gitan matan keton kabuat, äla djetä nihau bara atäi keton tinai katahin pambelom keton. Tinai keton akan masuman tä akan anak äson keton.

10. Intu andau keton manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, darah Horeb, metoh Jehowa mametäh aku: pumpong utus olo arä tä, aku handak manjoho iä mahining aughku, idjä indu adjare, uka iä mikäh aku katahie belom hundjun petak, tuntang madjar karä anake kea: — (2. *Mos.* 19, 17.)

11. Tä keton manggapi, mendeng intu pain bukit tä, maka bukit tä kilau bakählu ampie, njalae mandjelak benteng langit, tinai aton kakaput hetä, tuntang baunandau sindesindep.

12. Tä Jehowa hakotak dengan keton bara bentok apui tä; keton

mahining bawak aughe, tapi keton djaton mitä ampie, baja aughe tä bewäi.
13. Tä iä masanan akan keton djandjie, prentahe idjä indu inumon keton, sapulu kabawak prentah tä, sambil mamintik tä hong duä papan batu.
14. Katika tä kea Jehowa manjoho aku madjar keton hadat tuntang dasar, uka keton mahaga djetä huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka keton manjores tä.
15. Toh, haga atäi keton buabuah, krana keton djaton djari mitä ampin tamunan talo, intu andau Jehowa hakotak dengan keton bara hundjun Horeb, bara bentok apui tä.
16. Æla keton marusak arep keton, awi keton mukir ampin talo dewa akan keton, atawa tamunan olo hatuä bawi; — (2. *Mos.* 20, 4.)
17. Atawa tamunan karä meto hong petak, atawa tamunan ampin burong idjä trawang penda langit;
18. Atawa tamunan talo awang manjarantar hong petak, atawa tamunan lauk, idjä hong danum iwa petak.
19. Æla kea keton manggatang matan keton mananggera, mitä matanandau, bulan, karä bintang, sakarä ramon langit tä, balalu undur sontop intu djetä, sambil manempo talo tä, idjä djari imbaris Jehowa, Hatallan keton, akan karä utus olo kapir hapus penda langit.
20. Tapi keton djari iangkat Jehowa, tuntang djari imbite blua bara tanah Misir, äka kadjäkän keton idjä paham, mangat keton indu utus olo joresan ai, kilau awang djari katontoh.
21. Maka kalotä Jehowa malait aku tagal augh keton, sampai iä manjumpah, aku djaton akan omba dimpah Jordan toh, aku djaton akan tamä tanah bahalap tä, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.
22. Krana aku indu matäi hong tanah toh, aku djaton akan dimpah Jordan; tapi keton karäh dimpah hetä, sambil manjores tanah bahalap tä.
23. Buabuah keton, äla kalapean djandjin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari inampae akan keton, sampai keton mukir akan keton hampatong tamunan talo, idjä djari ingahana Jehowa, Hatallan keton, akan keton.
24. Krana Jehowa, Hatallan keton, kilau Apui panjeha, Hatalla idjä Pangabehu. — (*Ibran.* 12, 29.)
25. Toh amon keton manak mäso, tuntang djari tahi mukong tanah tä: amon keton marusak arep keton tinai, sampai keton mukir hampatong tamunan dewa, haiak badosa intu baun Jehowa, sambil marahas iä:
26. Langit tuntang petak ingahauku andau toh indu saksi mawi keton, toto amon kalotä, badjeleng keton karäh rusak huang tanah, idjä inalih keton sana keton dimpah Jordan, mangat mandino djetä; keton djaton akan melai hetä tahi andaue, keton karäh lomos bewäi.
27. Jehowa karäh manaburan keton intu marak sakarä utus olo, keton mandjadi olo panjelat mitimitik bewäi marak karä olo kapir, idjä akan hetä Jehowa karäh maharak keton.
28. Hetä keton indu manempo

hatalla, tampan lengäu olo, kaju tuntang batu, idjä djaton tau mitä, djaton mahining, djaton kuman, djaton mambewau.

29. Tapi djaka hetä keton karäh manggau Jehowa, Hatallan keton tinai, maka keton karäh sondau iä, asal keton manggau iä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

30. Amon keton indjakä, awi keton buah karä talo tä, tepa maka keton karäh buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon aughe.

31. Krana Jehowa, Hatallan keton, puna Hatalla pamasi, iä djaton maku malihi keton, djaton maku marusak keton lepalepah, iä djaton maku kalapean djandjie dengan tato keton, idjä djari injumpahe akan äwen tä.

32. Isek bewäi tahiu karä talo djaman horan, idjä djari helo bara keton, bara andau olon djari indjadian Hatalla hong petak, isek bara saran langit palus sarae silae, djaka talo kalotä kahaie aton mandjari atawa djari tarahining, kilau intu keton?

33. Djaka aton utus olo djari mahining augh Hatalla, idjä hakotak dengae bara bentok apui, tuntang magon belom, tumon keton djari mahining djetä?

34. Atawa djaka Hatalla djari mangkemä, mangkat utus olo bara marak utus olo beken, awi arä hukum, awi kata, awi gawi heran, awi mamarang, awi lengäe idjä abas, idjä inantadjoke, awi paham kakähan, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari mawie akan keton, haiak gitan sakarä olo Misir?

35. Talo tä djari imprahan akan keton, mangat keton tawae, Jehowa toto Hatalla, djaton beken tinai, tikas iä kabuate bewäi.

36. Iä manjoho keton mahining aughe bara langit, hapae madjar keton, tinai hong petak iä djari manjoho keton mitä apui awang paham, tuntang keton djari mahining aughe bara bentok apui tä.

37. Maka basa iä sinta tato keton, tuntang djari mintih panakae rahian bara äwen, maka bitie haliai djari magah keton barah tanah Misir, hapan kwasae paham,

38. Uka iä maharak bara baun keton arä utus olo bara tanah pagangan ai, idjä bakapal tuntang abas bara keton, mangat iä manamäan keton hetä, palus manenga tanah äwen tä indu joresan keton, kilau awang djari katontoh.

39. Toh, maka buah keton katawan intu andau toh, balalu mingkes tä huang atäi keton: Jehowa toto Hatalla ngambo hong langit, tuntang ngiwa hundjun petak, djaton aton beken tinai.

40. Patut keton mahaga karä hadate, karä prentahe, idjä imetähku keton andau toh, mangat keton, palus panakan keton rahian bara keton, tau bahambit, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton palus katatahi.

II. — 41. Tä Moses mintih mambaris telo lewu, idjä dipah Jordan hila timor, hila palembut matanandau: — (4. *Mos.* 35, 6.)

42. Nakara olo pamuno tau mahakan akan hetä, idjä taparandjur saraganda djari mampatäi olon, awang djaton djari injingie bihin; olo kalotä akan mahakan huang

idjä kabaris karä lewu tä, mangat iä belom;

43. Iä tä: Beser, intu padang hong äka rampar, akan hamputan olo Ruben; Ramot hong Gilead, akan hamputan olo Gad; Golan hong Basan, akan olo Manasse.

44. Djetä karä prentah, idjä inenga Moses akan karä olo Israel.

45. Djetä undangundang, karä hadat tuntang dasar, idjä imetäh Moses akan karä olo Israel, limbah iä djari blua bara tanah Misir.

46. Intu saran Jordan, hong padang idjä tandipah Betpeor, hong tanah Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin intu Hesbon, idjä djari impalah Moses tuntang olo Israel, limbah olo tä djari blua bara tanah Misir,

47. Tuntang iä manduan tanahe, tinai tanah ain Ogh, radja Basan, duä radjan olo Amori tä, idjä bihin melai dipah Jordan hila toh, hila palembut matanandau;

48. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai bukit Sirion, djetä bukit Hermon;

49. Tinai salepah äka rampar dipah Jordan hila toh, hila timor, palus sampai danau hong äka rampar hetä, idjä intu pain bukit Pisga.

BAGI 5.

Moses mulang sapulu kabawak prentah Hatalla akan olo Israel.

1. Tinai Moses mamumpong sakarä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hining, o Israel, karä hadat, karä prentah, idjä insumangku andau toh intu pinding keton, mangat keton mangadji tä tuntang mahaga tä, uka manumon djetä.

2. Jehowa, Hatallan ita, djari manampa djandji dengan ita hong Horeb.

3. Djandji tä iä djaton djari manampa dengan tato ita, tapi dengan ita kea, idjä magon belom, aton hetoh andau toh.

4. Hataharep bau Jehowa djari hakotak dengan keton hong bukit, bara bentok apui tä.

5. Katika tä aku mendeng helat Jehowa dengan keton, uka manatäan augh Jehowa manjampai keton, krana keton mikäh apui tä, palus djaton mandai sampai bukit. Maka iä hamauh:

6. Aku Jehowa toh Hatallam, idjä djari magah ikau blua bara tanah Misir, äka karewarm. — (2. *Mos*. 20, 2.)

7. Æla ikau manempo hatalla beken intu baungku.

8. Æla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, äla tumon talo awang ngambo huang langit, äla tumon talo awang ngiwa hundjun petak, äla tumon talo awang intu danum iwa petak.

9. Æla ikau sontop akae, äla manempo iä. Krana jaku Jehowa, Hatallam, puna Hatalla idjä pangabehu; idjä mamaläh kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turon, olo idjä basingi aku;

10. Tapi jaku masi bakojakojan olo idjä sinta aku, sambil mahaga prentahku.

11. Æla ikau hapan aran Jehowa, Hatallam, sala, krana Jehowa djaton maku malapas bara hukum olo tä, idjä hapan arae sala.

12. Haga andau sabat, mangat

ikau mamprasih djetä, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau.
13. Kadjahawen andau ikau buah bagawi, sambil nguan karä talo gawim.
14. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä äla ikau bagawi, äla anakm hatuä, äla anakm bawi, äla kea rewarm hatuä, äla rewarm bawi, äla karä metom, äla tumuäi idjä huang lewum, mangat rewarm hatuä bawi tau malajan, sama kilau ikau.
15. Krana patut ikau mingat, ikau kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara hetä awi kwasan lengäe, idjä inantadjoke; tagal tä Jehowa, Hatallam, djari manjoho ikau mahaga andau sabat tä.
16. Horumat bapam tuntang indum, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau, mangat umurm pandjang; tuntang mangat ikau batuah hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallam, akam.
17. Æla ikau mampatäi olon.
18. Æla ikau habandong.
19. Æla ikau manakau.
20. Æla ikau manandjaro olo.
21. Æla ikau mipen sawan olo, äla mipen human olo, äla tanae, äla reware hatuä, äla reware bawi, äla sapie, äla kalidaie, äla ikau mipen talo idjäidjä, awang ain olo.
22. Karä augh tä Jehowa manjewute akan salepah karä utus keton, bara hundjun bukit, bara bentok apui tuntang botop baunandau tä, bara bentok kakaput tä, hai aughe, iä djaton mandahang aughe hindai, iä mamintik tä hundjun duä papan batu, tuntang manenga tä akangku.
23. Djadi, sana keton mahining aughe tä, idjä blua bara bentok kakaput, sambil mitä bukit idjä kilau bakähu, tä maka karä mantir pamutjok hamputan keton, tuntang karä bakas keton manang-goh aku,
24. Sambil hamauh: Itäm, Jehowa, Hatallan ita, djari manjoho ita mitä kahalape tuntang kahaic, tuntang ita djari mahining aughe blua bara bentok apui tä; andau toh ita djari mangasene, tau kea Hatalla hakotak dengan olon, tuntang olo tä magon belom bewäi.
25. Tapi toh, buhen ikäi indu matäi? krana mikäh apui hai tä akan mawi ikäi; djaka ikäi tahi magon mahining augh Jehowa, Hatallan ikäi, toto ikäi matäi bewäi.
26. Krana idjä kwe kea baris talo handiai, idjä kilau ikäi djari mahining augh Hatalla idjä belom, blua bara bentok apui, tuntang magon belom kea?
27. Käläh ikau bewäi manggapi, sambil mahining talo handiai, idjä handak injoho Jehowa, Hatallan ita; käläh ikau masuman akan ikäi sakarä augh, idjä karäh injoho Jehowa, Hatallan ita, intu ikau, maka ikäi handak manarimae tuntang manumon karä aughe tä.
28. Djadi, amon Jehowa mahining karä augh keton, idjä inutor keton akangku, koan Jehowa dengangku: Jaku djari mahining karä augh utus olo toh, idjä djari inutore akam; bahalap bewäi augh äwen tä.
29. Kajah! käläh djaka atäie kalotä kea, sampai iä mikäh aku, tuntang mahaga karä prentahku haradjur, mangat iä tuntang karä

panakae bara salamat palus katatahi!

30. Has, suman akae: buli keton akan tingkap keton tinai.

31. Tapi ikau melai hetoh intu baungku, uka aku masuman akam karä prentah, karä hadat, karä dasar, idjä indu iadjarm intu olo tä, nakara iä mahaga djetä huang tanah, idjä handak inengaku akae indu joresae.

32. Maka toh, buabuah keton, nakara keton manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, äla mahiwang sambil gantau.

33. Tapi awi mahoroe baja djalan djetä bewäi, idjä injoho Jehowa, Hatallan keton, akan keton, mangat keton belom, mangat keton batuah, tuntang pandjang umur keton huang tanah, idjä indu injores keton.

BAGI 6.

Moses mampudji olo Israel, uka iä mahaga tuntang manumon karä undang-undang, sambil madjar tä intu anak äsoe.

1. Djetoh karä prentah, karä hadat, karä dasar, idjä djari injoho Jehowa, Hatallan keton, uka keton mangadjie sambil mahaga djetä huang tanah, idjä ingkahimat keton, mangat manjores djetä;

2. Nakara keton mikäh Jehowa, Hatallan keton, uka keton palus anak äson keton mahaga karä hadat, karä prentah, idjä imetähku keton, katahin andau pambelom keton, mangat umur keton pandjang.

3. Hining, o Israel, ingaingat augh tä, uka mahaga djetä, mangat keton batuah, tuntang karä bitin keton mandjadi karäan, tumon augh djandjin Jehowa, Hatallan tato keton, huang tanah tä, idjä nahasak djohon tusun meto tuntang madu.

4. Hining, o Israel! Jehowa, Hatallan ita, tonggal Idjä, tikas Iä bewäi. — (*Mark.* 12, 29.)

5. Tä, ikau akan sinta Jehowa, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm, hapan salepah karä kaabasm.

6. Augh toh, idjä injohoku ikau andau toh, haradjur akan leket huang atäim.

7. Tinai ikau akan hatanteman-teman augh tä intu anakm, ikau akan hatutotutor djetä metoh ikau huang humam, atawa kahum hong djalanam, haiak penter pantirohm haiak kamisikm. — (1. *Mos.* 18,19.)

8. Ikau akan mameteng djetä indu kata hong lengäm, tinai indu kata intu lingkaum;

9. Ikau akan mamintik djetä intu djihin humam, tuntang ambo bauntonggangm.

10. Toh, amon Jehowa, Hatallan keton, djari manamäan keton hong tanah, idjä djari injumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tä akan keton, lewu hai tuntang bahalap, idjä djaton djari imangun keton;

11. Huma, idjä kontep talo bahalap, idjä djaton djari injuang keton, kali awang imahat, idjä djaton djari imahat keton, pambulan anggor tuntang pambulan batang undus, idjä djaton djari imbul keton; tä amon keton kuman, tuntang keton besoh:

12. Buabuah keton, äla kalapean Jehowa, idjä djari magah keton bara Misir, äka karewar keton.

13. Tapi keton akan mikäh Je-

howa, Hatallan keton, tuntang manempo iä, sambil hapan aran ai.
14. Æla keton omba hatalla beken, bara marak karä dewan utus olo idjä melai hakaliling tanah keton.
15. Krana Hatalla idjä Pangabehu, Jehowa, Hatallan keton tä, aton bentok keton; äla kalait Jehowa, Hatallan keton, hasep mawi keton, palus mampalomos keton bara petak.
16. Æla mangkemä Jehowa, Hatallan keton, kilau keton djari mangkemä iä hong Masa. — (2.*Mos.* 17, 2.)
17. Tapi haga keton buabuah karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tuntang karä hadate, karä dasare, idjä djari injohoe keton.
18. Keton akan mawi talo idjä budjur tuntang buah intu matan Jehowa, mangat keton batuah, tuntang keton tamä, palus manjores tanah bahalap tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton;
19. Nakara iä maharak karä musoh keton bara baun keton, tumon djari augh djandjin Jehowa.
20. Toh, amon anakm dapit misek ikau, koae: narai karä dasar, karä hadat, karä prentah tä, idjä injoho Jehowa, Hatallan ita, intu keton?
21. Tä patut ikau tombah, masuman akan anakm: horan ita toh rewar Parao hong tanah Misir; tapi hapan kwasan lengäe Jehowa djari magah ita blua bara tanah Misir.
22. Tuntang Jehowa mawi kata, hukum awang heran hong tanah Misir, intu Parao tuntang karä olo ajue, haiak gitan ita;
23. Balalu iä magah ita blua bara hetä, mangat iä magah ita tamä, tuntang manenga akan ita tanah tä, idjä djari injumpahe akan tato ita.
24. Djadi, Jehowa manjoho ita mahaga karä hadat toh, mangat ita mikäh Jehowa, Hatallan ita, uka ita haradjur batuah, tuntang iä mambelom ita, tumon djari andau toh.
25. Djetä indu katetek ita, amon ita mahaga sambil manumon karä prentah toh intu baun Jehowa, Hatallan ita, tumon iä djari manjoho ita.

BAGI 7.

Olo Israel ingahana rampi dengan olo Kanani, belä omba hadat olo tä.

1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mimbit keton tamä tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, amon iä djari manganan bara baun keton arä utus olo, olo Het, olo Gergasi, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi tuntang olo Jebusi, udju kabaris utus olo tä, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton;
2. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh äwen tä, sampai keton mamukul, mapakalah iä: tä maka keton akan mampalomos iä, äla keton hadjandji dengae, äla masi iä.
3. Æla kea keton hadjelut dengae; äla mampabanä anak keton idjä bawi dengan anake hatuä, äla manduan anake idjä bawi indu sawan anak keton awang hatuä.
4. Krana toto, äwen tä karäh manamput anak hatuä ain keton undur bara aku, palus manempo hatalla beken; tä maka kasangit

Jehowa akan hasep mawi keton, palus mampalomos keton badjeleng haliai.

5. Malainkan patut kalotoh gawin keton dengan olo tä: karä mesbeh olo tä akan ingarak keton, karä saron ajue akan imparamok keton, karä pahewan äkae sombajang akan inäweng keton, tinai karä hampatonge idjä iukire akan inusul keton.

6. Krana keton toh utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, keton djari intih Jehowa, Hatallan keton, mandjadi utus olo idjä puna baris ajue bara karä utus olo idjä mukong hapus petak toh. — (2. *Mos.* 19, 6.)

7. Jehowa djaton djari mangilak, djaton djari mintih keton, basa awi keton bakapal bara karä utus olo;

8. Tapi awi Jehowa djari sinta keton, tuntang uka iä malalus sumpahe, idjä djari injumpahe akan tato keton, tagal tä maka Jehowa djari magah keton blua hapan kwasan lengäe, maliwus keton bara äka karewar keton, bara lengän Parao, radja Misir.

9. Awi tä buah keton katawan, Jehowa, Hatallan keton, puna Hatalla toto, Hatalla idjä tetek, idjä mandähen djandjie tuntang asie intu bakojakojan tilap olo tä, idjä sinta iä, tuntang mahaga prentahe;

10. Tinai bakarinah iä mamaläh genep olo, idjä basingi iä, sampai marusak olo tä; iä djaton marandjar pamalähe mawi olo idjä basingi iä, bakarinah iä karäh mawi olo tä.

11. Tagal tä, haga karä prentah, karä dasar, idjä imetähku keton andau toh, nakara keton manumon tä.

12. Tä, amon keton mahining karä kapatut toh, sambil mahaga manumon tä, maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mahaga djandjie tuntang asie akan keton, idjä djari injumpahe akan tato keton.

13. Iä handak sinta keton, sambil mamberkat keton, tuntang mamparä keton, iä handak mamberkat bua knain keton, tuntang bua tanan keton, karä gendom keton, karä anggor keton, karä undus keton, tinai parnakan sapin keton, tuntang karä kawan kambing tabirin keton huang tanah tä, idjä djari injumpahe akan tato keton, handak manenga tä akan keton.

14. Keton karäh imberkat bara karä utus olo; olo hatuä olo bawi mahin djaton tamanang marak keton, djaton kea marak karä meton keton.

15. Tinai Jehowa handak mahelang keton dengan karä peres; karä ampin peres papa ain olo Misir tä, idjä tawan keton, iä djaton handak mandjakite intu keton, tapi iä handak malaboh tä intu karä olo idjä basingi keton.

16. Maka keton akan mangahem karä utus olo, idjä handak injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton; äla matan keton masi iä; äla keton manempo hatallae; krana toto djetä mandjadi djarat mawi keton.

17. Mikäh koan keton huang atäi keton: karä utus olo tä puna bakapal bara ita, kwäka ita tau maharak iä bara tanah pagangan ajue?

18. Æla keton mikäh iä; ingat talo idjä djari iawi Jehowa, Hatallan keton, dengan Parao tuntang olo Misir handiai;

19. Hukum hai tä, idjä djari gitan matan keton, karä kata,

karä talo heran, kwasan lengäe tä, idjä djari inantadjok Jehowa, Hatallan keton, hapan magah keton blua; tumon tä kea Jehowa, Hatallan keton, karäh mawi karä utus olo, idjä ingikäh keton baue.

20. Tinai Jehowa, Hatallan keton, karäh manjoho uang hai marak olo tä, sampai rusak kea tisan olo tä, sambil manjahokan arepe bara baun keton.

21. Æla keton taräwen intu baun olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton bentok keton, Hatalla idjä hai tuntang ingikäh ingarawan tä.

22. Maka Jehowa, Hatallan keton, mutomutoi karäh manganan sakarä utus olo tä bara baun keton. Keton djaton haiak sindä akan mampalomos äwen tä, belä meto hutan paham arä, mawi keton.

23. Jehowa, Hatallan keton, handak manjaragh olo tä akan keton, sambil mampikäh iä paham katarä̈wäe, sampai olo tä impalomos.

24. Tinai karä radjae kea handak injaraghe intu lengän keton, uka keton mampalomat arae bara penda langit; dialo idjä biti kabawa malawan keton, sampai keton djari mampalomos olo tä lepah lingis.

25. Karä hampatong, tamunan dewae, akan inusul keton, salaka atawa bulau, idjä leket hetä, äla keton mipäe, äla manduan tä akan keton, belä keton indjarat awi tä, krana talo tä puna talo kadjilek Jehowa, Hatallan keton.

26. Tagal tä äla keton manamäan talo kabelä tä huang human keton; belä keton ingerem, kilau talo tä puna kerem; keton akan mangabelä mandjilek talo tä, krana djetä talo kerem.

BAGI 8.

Moses mampudji olo Israel, uka manara Hatalla.

1. Karä prentah, idjä imetähku keton andau toh, maka keton akan manggaue tuntang manumoe, mangat keton belom, mangat keton ingapal, tuntang tamä balalu manjores tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton.

2. Ingat hapus panggoet keton, idjä Hatalla djari magah keton hong padang tunis benjem äpat pulu njelo toh, nakara iä mamparandah keton, sambil maningkes keton, uka mandjadi batarang talo idjä huang atäi keton, djaka keton maku manumon prentahe atawa dia.

3. Iä djari mamparandah keton, iä djari mamplau keton, palus pakanan keton tinai hapan man tä, idjä djaton djari kasenan keton bihin, karä tato keton mahin dia kea, nakara iä madjar keton mangasene, olo djaton belom awi tepong bewäi, malainkan awi talo handiai, idjä blua bara njaman Jehowa, olo belom. — (2. *Mos.* 16, 14.)

4. Karä pakaian keton djaton djari rotus intu keton, tinai pain keton djaton djari kembang huang äpat pulu njelo toh.

5. Tä, buah keton mangasene huang atäi keton, Jehowa, Hatallan keton, djari madjar keton, kilau bapa pudji madjar anake.

6. Tagal tä, haga karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton mahoroe djalan ai, sambil mikäh iä.

7. Krana Jehowa, Hatallan keton, magah keton akan tanah bahalap, äka sungäi tuntang lowang

danum, tinai talaga, idjä lembut intu petak randah tuntang intu äka bukit.
8. Tanah idjä äka kutoh gendom, seora, äka batang anggor, batang korma, batang dalima, äka batang bua undus tuntang madu;
9. Æka kutoh ramon panginan, sampai keton djaton tapas talo enen; äka arä batu sanaman, tuntang tambaga keton akan maringgis mungkare bara karä bukit hetä.
10. Tä, amon keton djari kuman tuntang djari besoh, maka buah keton manara Jehowa, Hatallan keton, tagal tanah bahalap tä, idjä djari inengae akan keton.
11. Buabuah keton, äla ngalapean Jehowa, Hatallan keton, sampai keton manalua karä prentahe, karä dasare, karä hadate, idjä imetähku keton andau toh.
12. Uka äla, amon keton djari kuman tuntang djari besoh, amon keton djari mamangun huma bahalap sambil melai hetä,
13. Amon sapi, tinai kambing tabirin keton djari imparä, tinai salaka bulau keton kea, karä panatau keton djari dahangdahanga:
14. Uka äla atäi keton manggatang arepe, sambil ngalapean Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, äka karewar keton tä;
15. Idjä djari magah keton hong padang tunis benjem, idjä lombah tuntang paham kapapae, äka handipä-apui tuntang kala, äka keang kamahau, djaton danum, tapi iä djari mamplua danum akan keton bara batukarang.
16. Tinai iä djari pakanan keton hong padang tunis benjem tä hapan man, idjä djaton djari kasenan karä tato keton, mangat iä mamparandah keton, sambil maningkes keton, uka limbah tä iä mamberkat keton tinai.
17. Suro keton hamauh huang atäi keton: kwasangku, kaabas lengängku djari mulih karä panatauku toh.
18. Malainkan ingat keton Jehowa, Hatallan keton, krana iä idjä mampabas keton mulih panatau kalotä, nakara iä mandähen djandjie, idjä djari injumpahe akan tato keton, kilau djari andau toh.
19. Tapi djaka keton ngalapean Jehowa, Hatallan keton, omba hatalla beken, sambil manempo djetä, sontop akae: tä maka andau toh aku masuman akan keton, toto keton karäh rusak.
20. Sama kilau karä olo kapir, idjä impalomos Jehowa intu baun keton, tumon tä keton kea karäh rusak, basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 9.

Moses mampudji olo Israel, uka iä randah ataie.

---

1. Hining, o Israel, toh keton akan dimpah Jordan, uka keton mampalah arä utus olo, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton, tuntang lewu hai, idjä kotae tempä langit;
2. Utus olo, idjä hai pandjang, panakan Enak tä, idjä djari hining keton, idjä djari inutor akan keton: äwe tau malawan anak Enak tä?
3. Maka buah keton katawan andau toh, Jehowa, Hatallan keton, aton hagoet helo baun keton,

kilau apui panjeha; iä karäh mampalomos olo tä, iä karäh mampalokang olo tä intu baun keton, tuntang keton karäh manganan olo tä bara tanahe; badjeleng kea keton karäh marusak iä, tumon djandjin Jehowa dengan keton.

4. Toh, amon Jehowa, Hatallan keton, djari manganan olo tä bara baun keton, äla keton hamauh huang atäi keton: tagal katetek ita Jehowa djari manamäan ita, uka manduan tanah toh. Krana tagal kadarhakan karä utus olo hetä, Jehowa manganan iä bara tanahe intu baun keton. — (1. *Mos.* 15, 16.)

5. Djaton tagal katetek keton, atawa tagal kabudjur atäi keton, keton inamäan, uka manduan tanah olo tä: malainkan tagal kadarhakan karä utus olo tä Jehowa, Hatallan keton, manganan iä bara tanahe intu baun keton; tinai mangat iä mandähen aughe, idjä djari injumpah Jehowa, Hatallan keton, akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob. — (1. *Mos.* 12, 7.)

6. Tä, buah keton katawan, djaton tagal katetek keton, Jehowa, Hatallan keton, manenga tanah bahalap toh indu joresan keton, krana keton puna parisang bewäi.

7. Ingat, äla kalapean, kilen keton djari marahas Jehowa, Hatallan keton, hong padang tunis benjem tä! bara andau keton hagoet bara tanah Misir, palus sampai keton manantarang kaleka toh, maka keton djari marisang dengan Jehowa.

8. Krana darah Horeb tä keton djari marahas Jehowa kalotä, sampai iä awi kalaite handak mampalomos keton. — (2. *Mos.* 32, 1.)

9. Metoh aku djari mandai bukit tä, uka manduan papan batu, papan djandji tä, idjä djari inampa Jehowa akan keton; tä aku melai hundjun bukit tä käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, djaton kuman tepong, djaton mihop danum.

10. Tuntang Jehowa manenga akangku duä papan batu tä, idjä imintik tundjuk Hatalla haliai, aton hetä karä bawak augh, awang injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapumpong samandiai.

11. Tä, maka djadi, limbah käpat pulu andau, käpat pulu alem tä, Jehowa manenga duä papan batu tä akangku, papan djandji tä:

12. Tinai Jehowa hamauh dengangku: has, hagoet ikau, mohon gulogulong, krana utus olo ajum, idjä djari imbitm blua bara tanah Misir, djari tapakarok mamapa asingku; paham kadjelenge olo tä undur bara djalan, idjä djari injohoku iä, iä djari manoang hampatong dewa akae.

13. Tinai Jehowa hamauh dengangku, koae: jaku djari manjengok utus olo tä, itäm, olo tä batekang bewäi atäie.

14. Toh äla mahalang aku, nakara aku mampalomos iä, palus mampalomat arae bara penda langit, tä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä kwasa, tuntang bakapal bara djetä.

15. Tä aku mules, mohon bara bukit idjä bakähu tä, haiak mimbit duä papan djandji tä huang lengängku.

16. Aku manangkilik, itä! keton djari badosa intu Jehowa, Hatallan keton, keton djari manoang

hampatong dewa tamunan ampin
sapi akan keton, badjeleng keton
djari undur bara djalan, idjä djari
injoho Jehowa keton.
17. Tä aku manggatang papan
batu duä tä, mantarik tä bara
lengängku, sambil mamusit tä intu
matan keton.
18. Palus aku mahingkep intu
baun Jehowa, sama kilau solake,
käpat pulu andau käpat pulu alem
katahie, aku djaton kuman djaton
mihop; djetä tagal karä dosan ke-
ton, idjä iawi keton, basa keton
djari mawi talo awang papa intu
matan Jehowa, sambil mungkar ka-
laite.
19. Krana aku mikäh kalait tun-
tang kasangit Jehowa, idjä hasep
handak mawi keton, leka mampa-
lomos keton; tapi Jehowa mana-
rima aughku sindä tä kea.
20. Aaron mahin paham kea ilait
Jehowa, sampai handak impatäie,
tapi aku blaku akan Aaron kea
katika tä.
21. Tapi dosan keton, sapi tä idjä
djari inampa keton, induangku,
mamapuie mampalanik tä, tuntang
manepäe manggilinge, sampai djetä
kilau tunek petak, balalu tuneke
tä inaburangku akan tahasak da-
num, idjä nahasak bara bukit hetä.
22. Tinai keton paham marahas
Jehowa hong Tabera, tuntang hong
Masa, tinai hong Kibrottaawa. —
(4. *Mos.* 11, 4.)
23. Limbah tä, metoh Jehowa
manjoho keton hong Kadesbarnea,
koae: murik keton, duan tanah
tä, idjä djari inengaku akan ke-
ton: — tä maka keton marisang
dengan augh njaman Jehowa, Ha-
tallan keton, keton djaton harap
iä, djaton maku manumon aughe.
24. Toto, keton djari marisang
dengan augh Jehowa bara sana
aku kasene keton.
25. Tä aku mahingkep intu baun
Jehowa, käpat pulu andau käpat
pulu alem katahie, kilau aku djari
mahingkep solake, basa djari augh
Jehowa, iä handak mampalomos
keton.
26. Aku blaku intu Jehowa,
koangku: joh Tuhan, Jehowa, äla
ikau marusak utus olo ajum, baris
joresan ajum, idjä djari iliwusm
awi kahaim, idjä djari impluam
bara tanah Misir hapan kwasan
lengäm.
27. Tahiu rewarm, Abraham,
Isaak äwen telo Jakob, äla nam-
pajah katekang utus olo arä toh,
äla nalingä kadarhakae, äla dosae.
28. Belä olo tanah tä, idjä bara
hetä ikau djari mamplua ikäi, akan
hamauh: Jehowa djaton tau manâ-
mäan olo tä huang tanah, idjä
djari inutore akae, iä djari mam-
plua äwen tä awi kasingie dengan
äwen, leka mampatäi äwen tä hong
padang tunis benjem.
29. Krana olo tä puna utus olo
ajum kea, baris ajum, idjä djari
impluam bara Misir awi kwasam
idjä paham, awim manantadjok
lengäm.

BAGI 10.

Moses manontong saritae, iä masuman
kapatut olo Israel dengan Hatalla.

1. Katika tä kea Jehowa ma-
njoho aku: pahat duä kabintap
papan batu kilau awang helo; dai
bukit toh taharep aku, limbah tä
ikau akan manampa pati kaju
tinai.
2. Aku handak manjurat huang

batu tä karä bawak augh, idjä djari leket huang batu idjä solake, idjä djari imusitm; limbah tä ikau akan mina-batu huang pati tä.

3. Tumon tä aku djari manampa pati kaju sitim, tinai aku mamahat duä kabintap papan batu, kilau idjä solake; limbah tä aku manukat bukit, mimbing duä papan tä huang lengängku. — (2. *Mos.* 34.)

4. Tä iä manjurat hundjun papan batu tä tumon surat idjä solake, sapulu kabawak prentah tä, idjä djari injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapumpong samandiai; tinai Jehowa manenga batu tä akangku.

5. Limbah tä aku mules, mohon bara bukit, palus mingkes papan tä huang pati, idjä djari inampaku; hetä iä magon aton, tumon prentah Jehowa dengangku.

6. Maka olo Israel hagoet bara Beerot-bene-jaakan manintu Mosera; hetä Aaron matäi, tuntang ingubur hetä, tinai anake, Eleasar, mandjadi imam, manganti iä.— (4. *Mos.* 20, 28.)

7. Bara hetä äwen harikas, manantarang Gudgod, bara Gudgod iä sampai Jotbat, äka arä tahasak danum.

8. Maka katika tä Jehowa mambaris hamputan olo Lewi, uka mamikul patin-djandjin Jehowa, tinai uka manaharep baun Jehowa, sambil manonggo iä tuntang manara arae, kilau awang djari palus andau toh.

9. Tagal tä olo Lewi djaton bara bagi joresan, kilau karä paharie; krana Jehowa indu joresan äwen tä, tumon augh Jehowa, Hatallan keton, dengan äwen.

10. Maka aku melai hundjun bukit, sama kilau sindä helo kea, käpat pulu andau käpat pulu alem, tuntang Jehowa djari manarima aughku sindä tä kea, iä djaton maku mamparusak keton.

11. Malainkan Jehowa hamauh dengangku: lius ikau, harikas, hagoet helo baun utus olo arä tä, mangat äwen tä tamä, manduan tanah, idjä djari injumpahku akan tato hiang äwen tä, handak manenga tä akae.

12. Maka toh, o Israel, en idjä ingahandak Jehowa, Hatallam, intu ikau? baja uka ikau mikäh Jehowa, Hatallam, sambil mahoroe karä djalan ai, tuntang sinta iä, sambil manempo Jehowa, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm. — (*Migha* 6, 8.)

13. Mangat ikau mahaga prentah Jehowa tuntang karä hadat ai, idjä imetähku ikau andau toh, mandjadi indu berkat ajum.

14. Itä, karä langit tuntang langit idjä mambatang, petak, tuntang karä talo huange uras ain Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi baja tato keton djari ingilake, uka sinta äwen tä, tinai rahian bara äwen tä, maka iä djari mintih panakae, keton toh, bara karä utus olo kalunen, kilau awang djari andau toh.

16. Toh, sunat atäi keton, äla manekang arep keton tinai.

17. Krana Jehowa, Hatallan keton, puna Hatallan karä hatalla, Tuhan karä tuan, Hatalla idjä hai, idjä kwasa, idjä ingikäh ingarawan, idjä djaton paraba ampin olo, djaton paduli talo inenga;

18. Idjä mambudjur nolä tuntang balo, idjä sinta tamuäi, uka manenga panginan tuntang pakaian akae.

19. Tagal tä, buah keton kea sinta tamuäi, krana keton kea bihin tamuäi hong tanah Misir.
20. Jehowa, Hatallan keton, indu ingikäh keton, sambil manempo iä, tuntang heret dengae, tinai hapan aran ai.
21. Iä indu horumat keton, Hatallan keton, idjä djari mawi akan keton karä talo hai tuntang panaräwen tä, idjä djari gitan matan keton.
22. Tato hiang keton djari tamä tanah Misir udju pulu biti karäe, tapi toh Jehowa, Hatallan keton, djari mangapal keton kilau bintang hong langit. — (1. *Mos.* 46, 27.)

BAGI 11.

Hapan arä bukue Moses mampudji olo Israel, mangat manumon kahandak Hatalla.

---

1. Tagal tä keton indu sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga atoh ai, karä hadate, karä dasare, karä prentahe haradjur.
2. Patut keton mangasene tä andau toh, krana aku djaton hakotak dengan anak keton, idjä djaton katawan tä, idjä djaton djari mitä adjar Jehowa, Hatallan keton, kahaie, kaabas lengäe idjä inantadjoke;
3. Tinai karä katae, karä gawie awang djari iawie hong tanah Misir mawi Parao, radja Misir, tinai hapus tanahe.
4. Tinai karä gawie mawi kawan parang olo Misir, mawi karä hadjarae, karä karetan äwen tä, awie mambaring danum tasik rarudju mambuseng olo tä, metoh äwen manggoang keton; tapi Jehowa marusak olo tä, utus djetä rusak palus andau toh. — (2. *Mos.* 14, 25.)
5. Tinai karä gawie dengan keton hong padang tunis benjem, ujamah keton djari sampai kaleka toh.
6. Tinai gawie dengan Datan äwen duä Abiram, anak Eliab, olo Ruben, amon petak harakang manelen äwen tä, tuntang karä olo ungkupe, tinai karä tingkape, tuntang talo ajue samandiai, marak hapus utus olo Israel. — (4. *Mos.* 16, 31.)
7. Krana matan keton djari mitä gawin Jehowa awang hai tä, idjä djari iawie.
8. Tagal tä, haga karä prentah, idjä imetähku keton andau toh, mangat keton impaabas, uka tamä, palus manduan tanah, idjä inalih keton, mangat manjores djetä.
9. Tinai mangat keton pandjang umur huang tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akae, palus akan panakae, tanah idjä nahasak djohon tusun sapi tuntang madu.
10. Krana tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, djetä djaton kilau tanah Misir, idjä djari ilihi keton, idjä limbah ialan patut ngatah inata olo, kilau kabon.
11. Malainkan tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, habukit hadjanah, idjä minjip danum udjan bara langit.
12. Djetä tanah idjä inguan Jehowa, Hatallan keton; matan Jehowa, Hatallan keton, haradjur manangkilik djetä bara tamparan njelo sampai kahapuse.
13. Maka djaka keton totototo mahaga prentahku, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil

manempo iä hapan salepah atäi, hapan salepah hambaruan keton,
14. Tä maka aku handak manenga udjan akan tanah keton intu puna wajahe, udjan idjä solake tuntang udjan mukäi tihin talo, mangat keton tau mamumpong gendom, anggor, undus keton.
15. Tinai akan meton keton aku handak manenga ombet talo urepe hong tana; keton karäh kuman sampai besoh.
16. Tapi haga arep keton, belä atäi keton impalajang, sampai keton undur, manempo hatalla beken, sambil sontop intu djetä;
17. Palus kasangit Jehowa hasep mawi keton, tuntang iä matep langit, sampai udjan djaton, balalu petak djaton tau mampalembut talo, tä keton badjeleng rusak bara tanah bahalap, idjä inenga Jehowa akan keton.
18. Toh, maka ingkes aughku toh huang atäi keton, huang hambaruan keton, peteng tä indu kata hong lengän keton, tuntang indu kata intu lingkau keton.
19. Tinai adjar anak keton karä augh toh, awi hatutotutor djetä kahum keton mondok huang human keton, atawa kahum hong djalanan keton, haiak penter pantiroh tuntang kamisik keton.
20. Tinai bintik tä intu djihin huma, tuntang ambo bauntonggang keton.
21. Mangat keton palus karä anak keton pandjang umur hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akae, katahin andau langit mangadjang petak.
22. Krana djaka keton totototo mahaga karä prentah, idjä imetähku keton, uka malaluse, haiak keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe karä djalan ai, sambil leket intu iä:
23. Tä maka Jehowa karäh manganan bara baun keton karä utus olo tä bara tanahe, keton karäh mamparandah arä utus olo, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton.
24. Karä kaleka, awang inindjak tatap pain keton, akan mandjadi indu bagin keton; bara padang tunis benjem tä maka bukit Libanon, tinai batang danum Prat tuntang tasik mandjadi indu tikas tanah keton.
25. Dialo idjä biti karäh kabawa malawan keton; pampikäh tuntang panaräwen ain keton Jehowa, Hatallan keton, karäh malaboh akan hapus tanah, idjä inamä keton, tumon djari djandjie dengan keton.
26. Itä, andau toh aku hatandajan akan keton berkat dengan sapa.
27. Berkat tä, amon keton manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, idjä imetähku keton andau toh.
28. Tapi sapa tä, djaka keton djaton maku manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tinai amon keton undur bara djalan, idjä imetähku keton andau toh, sampai keton ompat dewa, idjä djaton kasenan keton.
29. Maka dapit, limbah keton djari inamäan Jehowa, Hatallan keton, huang tanah idjä inalih keton, uka manjores djetä, tä maka keton akan manarang augh berkat tä bara bukit Garisim, tinai augh sapa bara bukit Ebal, — (*Jos.* 8, 33.)
30. Idjä dipah Jordan hila kanih, hila barat, hila kabalepan, hong tanah olo Kanani, intu äka

rampar, tandipah Gilgal, darah pulau batang elah More.

31. Krana keton akan dimpah Jordan, uka tamä, sambil manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan manjores tä, sambil melai hetä.

32. Tagal tä buabuah keton mahaga karä hadat, karä prentah, idjä imprahangku akan keton andau toh.

BAGI 12.

Moses mampudji olo Israel, mangat mangahana arepe bara dewa, tuntang bara karä gawin dewa.

1. Djetoh karä hadat, karä dasar, idjä patut ihaga ilalus keton huang tanah, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan joresan keton, katahin keton belom hundjun petak.

2. Djaton tau dia keton akan marusak karä kaleka, äka utus olo tä, idjä karäh impalah keton, djari manonggo dewae, alo intu bukit gantong, atawa hundjun lungkoh, atawa penda pulau kaju bahidjau.

3. Keton akan mangarak karä mesbehe, mamusit saron ai, manusul karä pahewae, manäweng hampatong dewae awang iukire, tuntang mampalomat aran talo tä bara karä kaleka tä.

4. Tinai äla gawin keton tumon hadat djetä dengan Jehowa, Hatallan keton.

5. Tapi intu äka idjä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, bara karä hamputan keton, uka mina arae hetä, indu äkae melai, hetä patut inalih keton, tuntang misek iä hetä.

6. Kantä keton akan mimbit parapah keton awang ingähu, tuntang parapah keton awang injambalih, tinai idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandjungan lengän keton, talo djandjin keton, tinai parapah idjä imbit keton awi kahias atäi, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue.

7. Hetä keton akan kuman tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang karä olo human keton, tagal karä pangulih lengän keton, idjä awi berkat Jehowa, Hatallan keton.

8. Æla keton burok manumon ampin gawin ita awang katontoh, genep biti tumon kabudjur angate.

9. Krana sampai toh keton hindai djari tamä kasanang, hindai mandino joresan, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manenga akan keton.

10. Tapi keton karäh dimpah Jordan, palus melai hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manengae indu joresan keton, tinai iä handak maninding keton bara karä musoh keton awang hakaliling, keton karäh sanang bewäi.

11. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mintih kaleka idjä, uka manjoho arae melai hetä, kantä tinai keton akan mimbit talo handiai, idjä djari imetähku keton mimbite, parapah keton awang ingähu, parapah keton awang injambalih, idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandjungan lengän keton, talo djandjin keton awang kapala bahalap, idjä karäh indjandji keton akan Jehowa.

12. Tinai keton akan ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang anak keton hatuä

bawi, tinai djipen rewar keton hatuä bawi, tuntang olo Lewi, idjä omba keton mangkalewu, krana olo tä djaton bara bagi, djaton bara joresan, kilau ain keton.

13. Haga arep keton, äla maluput talo parapah keton awang ingähu intu bararangai karä kalekae, idjä gitan keton;

14. Malainkan intu kaleka tä, idjä karäh intih Jehowa bara karä hamputan keton, hetä keton akan maluput parapah keton awang ingähu, hetä keton akan malalus karä gawi, awang imetähku keton.

15. Tapi tau bewäi hong karä lewun keton, tumon huang keton kabuat, keton mampatäi meto indu kinan, tumon berkat awang djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton; olo pali tuntang olo brasih tau omba kuman tä, kilau kuman krahau atawa badjang kea.

16. Baja dahae äla keton kumae; keton akan manusuh djetä hong petak, kilau danum.

17. Tapi idjä dalam sapulu bara gendom, anggor tuntang undus keton, keton djaton tau kumae intu lewun keton, dia kea anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue, dia kea talo djandji, awang djari indjandji keton, dia kea talo parapah, awang imbit keton awi kahias atäi, dia kea parapah tandjungan lengän keton;

18. Malainkan karä talo tä keton akan kumae naharep baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, keton hanak keton hatuä bawi tuntang djipen rewar keton hatuä bawi, tinai olo Lewi, idjä omba lewun keton; keton akan handjak atäi, baramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, tagal karä pangulih gawin lengän keton.

19. Buabuah gawin keton, äla manalua olo Lewi, katahin keton belom huang tanah keton.

20. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mandahang saran tanah keton, tumon djandjie dengan keton, tuntang keton hamauh: ita handak kuman isin meto; — basa haus belai keton kuman isin meto, tä tau bewäi keton kuman isin meto tumon kahaus belai keton.

21. Djaka äka tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, mangat mina arae hetä, kedjau bara keton, tä keton tau manjambalih sapi tabirin keton, idjä djari inenga Jehowa akan keton, tumon aku djari mametäh keton; palus keton tau kuman tä huang karä lewun keton, tumon kahaus belai keton.

22. Tapi keton akan kuman djetä kilau kuman krahau badjang kea, djaton kilau talo parapah; olo pali tuntang olo brasih sama tau omba kumae.

23. Baja haga arep keton buabuah, äla keton kuman dahan meto tä, krana huang dahae aton hambaruae, tagal tä äla keton kuman isin meto tä tamput hambaruae.

24. Æla keton akan kuman tä, malainkan keton akan manusuh tä akan petak, kilau danum.

25. Æla keton kuman tä, mang at keton batuah, tuntang anak keton rahian bara keton, djaka keton djari mawi talo awang budjur intu matan Jehowa.

26. Tapi djaka keton djari mambaris mamprasih talo bara karä talo ain keton, tinai karä talo parapah djandjin keton, talo tä keton akan mimbite, manalih kaleka, idjä karäh intih Jehowa.

27. Keton akan maluput parapah keton awang ingähu, isie tuntang dahae, hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tinai dahan parapah keton awang injambalih patut inusuh hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tapi isie akan kinan keton.
28. Buabuah keton, lalus karä augh toh, idjä imetähku keton, mangat keton palus anak keton rahian bara keton batuah palus katatahi, amon keton djari mawi kahalap tuntang kabudjur intu matan Jehowa, Hatallan keton.
29. Dapit, amon Jehowa, Hatallan keton, mamparusak bara baun keton karä utus olo, idjä inalih keton, uka mampalah iä, tinai amon keton djari mampalah olo tä, tuntang melai hong tanahe,
30. Tä buabuah, haga arep keton, belä keton indjarat awi hadat ai, limbah olo tä djari impalomos bara baun keton, belä keton manggau misek dasar dewan ai, sambil hamauh: kilen hadat olo tä djari manempo karä dewae? mangat gawin ita tumon tä kea.
31. Æla gawin keton tumon tä dengan Jehowa, Hatallan keton, krana karä talo kadjilek Jehowa, awang injingie, djari iawi äwen tä dengan dewae, krana anake hatuä bawi mahin djari inusule àkan dewae.
32. Karä augh idjä injohoku keton, augh tä akan ihaga, inumon keton; äla keton mandahang bara tä, äla kea keton manapase.

BAG1 13.

Olo akan mahaga arepe bara nabi panandjaro, idjä masuman augh sala akae.

1. Maka djaka nabi atawa olo panupi lembut marak keton, tuntang manudjum, manjewut kata atawa talo heran karäh dumah,
2. Alo kata atawa talo heran tä, idjä djari insanae akan keton, mandjari kea, maka djaka iä hamauh: has, ita omba hatalla beken, awang djaton djari kasenan keton, sambil manempo iä tä!
3. Tä äla kea keton akan manumon augh nabi atawa augh olo panupi tä; krana Jehowa, Hatallan keton, baja maningkes keton bewäi, mangat iä katawan, djaka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi hapan salepah huang keton.
4. Krana patut keton omba Jehowa, Hatallan keton, sambil mikäh iä, tuntang mahaga prentahe, manumon aughe, sambil manempo iä, tuntang heret dengae.
5. Nabi atawa olo panupi tä djaton tau dia impatäi, basa iä djari mandjo keton undur bara Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, tuntang djari maliwus keton bara äka karewar keton; olo tä tantai mampalajang keton bara djalan, idjä djari imetäh Jehowa, Hatallan keton, indu ihoroe keton; tumon tä keton akan manganan idjä papa tä bara marak keton.
6. Amon paharim anak indum, atawa amon anakm hatuä bawi, atawa amon sawam intu sapangkum, atawa amon sobatm, idjä kilau atäi aim, musok ikau sinisinik, koae: has, ita lius, omba hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea;
7. Omba hatallan karä utus olo, idjä melai hakaliling keton, alo idjä tokep alo idjä kedjau, bara puting kalunen palus putinge silae:

8. Tä, maka äla ikau tantihu awie, äla manalingan pindingm akae; äla kea matam akan manjanjang iä, äla masi iä, äla manjahokan iä;
9. Tapi patäi iä, lengäm solake akan mantakan iä, uka mampatäi iä, limbah tä lengän hapus utus olo arä.
10. Ikau akan mampatäi iä mamanting iä hapan batu, krana iä djari mangkemä mampalajang ikau bara Jehowa, Hatallam, idjä djari magah ikau bara Misir, bara äka karewarm.
11. Mangat salepah utus olo Israel mahining tä, haiak mikäh, äla maradjur gawi papa kalotä intu marak keton.
12. Amon keton mahining britan lewu, bararangai ungkup karä lewun keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu äka keton melai, aton kakai aughe:
13. Isut biti anak setan djari lembut bara marak keton, iä tä djari mandjo olo lewue, koae: has, ita omba hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton:
14. Tä, maka keton akan manuit, mariksa totototo, misek tititititip haliai; djaka augh tä toto, djaka perkara tä tarang, talo kadjilek kalotä djari iawi intu marak keton:
15. Tä, maka keton akan mampatäi karä olo lewu tä lepah lomos hapan baun padang, sambil mangerem lewue, tuntang talo handiai awang huange, karä metoe kea, hapan baun padang.
16. Karä ramoe keton akan mamumponge bentok äka pakan hetä, palus manusul lewu tä tuntang karä ramoe lepah lingis akan Jehowa, Hatallan keton, tuntang djetä magon akan äka karäwon kähu kalotä palus katatahi, djaton tau imangun tinai.
17. Æla manisa isut ramo talo kerem tä intu lengän keton, nakara Jehowa barabalik bara kalason kasangite, palus manenga asi akan keton, sambil manjanjang keton, tuntang mangapal keton, kilau iä djari sumpah akan tato hiang keton;
18. Asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka mahaga karä prentahe, idjä imetähku keton andau toh, nakara keton mawi talo awang buah intu matan Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 14.

I. Talo awang pali, idjä äla olo Israel kumae. II. Olo tä akan manenga asil bara karä talo kinae.

I.—1. Keton puna anak Jehowa, Hatallan keton; äla keton mahiris mangatan arep keton, äla manjukur lingkau keton tagal olo matäi.
2. Krana keton aton utus olo idjä brasih intu Jehowa, Hatallan keton; keton djari intih Jehowa, mandjadi utus olo baris ajue, bara karä utus olo idjä hong petak toh.
3. Æla keton kuman talo kabelä.
4. Djetoh karä meto, idjä tau kinan keton: karä sapi, karä kambing tabiri, — (3. *Mos.* 11, 4.)
5. Badjang, krahau, hadangan, banting, rison, plandok, samer.
6. Karä meto idjä hapatas tundjike, sila haruä, tuntang idjä manjipa handuä, djetä tau kinan keton.
7. Tapi meto tä, idjä manjipa handuä bewäi, tapi tundjike djaton hapatas, atawa idjä hapatas tun-

djike, tapi djaton manjipa handuä, äla keton kumae: onta, haas, punta; krana meto tä manjipa handuä, tapi iä djaton hapatas tundjike, meto tä pali akan keton;

8. Tinai bawoi, krana alo djetä hapatas tundjike, tapi djetä djaton manjipa handuä; djetä pali akan keton; äla keton kuman isie, äla keton pohos hantue.

9. Tinai djetoh indu kinan keton baris karä talo awang belom huang danum: karä talo awang hakiap dengan hatisik keton tau kumae.

10. Tapi karä talo idjä djaton hakiap atawa hatisik äla keton kumae: djetä pali akan keton.

11. Karä burong awang brasih tau kinan keton.

12. Tapi djetoh idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakaka,

13. Raah, tabunau, tandjaung, tuntang karä ampin djalahae.

14. Karä ampin djalahan burong kak.

15. Karä ampin burong jaana, mangkong, sahat, nes.

16. Burong kaut, jansup, tinsenet.

17. Kaat, ragham, burong berä.

18. Ghasida, karä ampin djalahan sabaru, dukipat tuntang pandan.

19. Karä talo awang bara palapas tuntang manggajar kea, djetä palin keton, äla keton kuman talo tä.

20. Talo awang bara palapas tuntang brasih keton tau kumae.

21. Æla kea kuman hantun talo; tenga hantu tä akan olo beken utuse, idjä omba mangkalewu marak keton, naughe iä kuman tä; atawa djual djetä akan olo beken utuse tä: krana keton toh utus olo idjä brasih intu Jehowa, Hatallan keton. Æla mananak anak kambing tabiri hapan djohon tusun indue.

II. — 22. Buabuah keton manenga idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, palembut tanan keton sining njelo.

23. Intu baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka idjä karäh intihe, uka mampelai arae hetä, hetä keton akan kuman idjä dalam sapulu gendom, anggor tuntang undus keton, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue, mangat keton iadjar palus mikäh Jehowa, Hatallan keton, katahin pambelom keton.

24. Tapi mikäh amon djalan tä pahalau kedjau, sampai keton djaton tau mimbit talo tä kantä, basa paham kakedjau bara keton äka tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes arae hetä, tuntang amon Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton:

25. Tä, maka djual talo tä, imbit regae manalih äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

26. Hapan rear tä pili talo handiai, idjä karadjin belai keton, sapi, tabiri, anggor tuntang talo ihop awang bahari, bararangai talo idjä karadjin atäi keton, kuman tä hetä intu baun Jehowa, Hatallan keton, haiak ramirami keton tuntang karä olo human keton.

27. Maka olo Lewi, idjä omba mangkalewu marak keton, äla keton manaluae, krana äwen djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton.

28. Genep limbah lawin telo njelo keton akan manduan idjä dalam

sapulu bara hapus pangulih keton njelo djetä, sambil mingkes tä hong lewun keton.

29. Tä, maka olo Lewi, idjä djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton, tinai karä olo tamuäi, karä nolä, karä balo, idjä omba mangkalewu marak keton, akan manalih, kuman tä, uka iä besoh, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton, idjä ilalus keton.

BAGI 15.

Prentah tahiu njelo sabat.

1. Genep limbah udju njelo keton akan mahaga njelo sabat. — (3. *Mos.* 25, 10.)

2. Maka djetoh hadat njelo sabat tä: genep tempon tagih, idjä djari mahatangan talo intu olo, akan mambatak lengäe, äla managih tä intu olo tä, iä tä intu olo idjä utus ajue, sana olo djari bauauar masanan njelo sabat ain Jehowa.

3. Olo beken utuse tau keton managihe, tapi dengan utang paharin keton patut keton mambatak lengän keton.

4. Krana djaton patut marak keton aton sadakah; krana Jehowa karäh paham mamberkat keton hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

5. Asal keton totototo manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka keton mahaga tuntang malalus karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh.

6. Krana Jehowa, Hatallan keton, karäh mamberkat keton, tumon djandjie dengan keton; sampai keton karäh mahatangan talo akan arä utus olo, tapi keton dia usah mutang; keton karäh marentah arä utus olo, tapi olo djaton akan marentah keton.

7. Djaka marak keton aton paharin keton, idjä pähä belom, huang bararangai lewu bara karä lewun keton, hong hapus tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton: tä äla keton manekang atäi keton, äla lengän keton akiakis dengan paharin keton, idjä pähä belom tä.

8. Malainkan patut keton badjoha mukäi lengän keton akae, djaman akae ombeombet tumon katapase.

9. Buabuah keton, äla tirok setan lembut huang atäi keton, haiak koan keton: njelo udju, njelo sabat tä djaladjalan tokep; — palus baun keton masem dengan paharin keton, idjä pähä belom tä, tuntang keton djaton maku manenga akae: djaka iä mangkariak intu Jehowa tagal ikau, toto tiwas ikau.

10. Patut keton badjoha dengae, äla atäi keton mangkurut haiak keton manenga akae; krana tagal tä Jehowa, Hatallan keton, karäh mamberkat keton huang karä gawin keton, intu karä ampin satiar keton.

11. Krana olo pähä belom djaton kea, karäh balentas huang tanah keton; tagal tä aku mametäh keton, koangku: keton akan mukäi lengän keton akan paharin keton, idjä aton kadjakäe, tuntang idjä pähä belom hong tanah keton.

12. Amon paharin keton, iä tä olo Ibrani hatuä bawi, djari mandjual arepe akan keton, maka iä

akan manempo keton djahawen njelo, tapi njelo udju keton akan mempas iä tinai. — (2. *Mos.* 21,2.)
13. Tinai amon keton mempas iä, äla manjoho iä hagoet boang bewäi.
14. Malaiñkan patut keton manenga akae ombeombet bara kawan meton keton, bara karaian, bara pähes keton; bara sakarä berkat, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton patut mambagi akae.
15. Patut keton mingat, horan maka keton kea djari indu rewar hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallan keton, djari maliwus keton; tagal tä aku mametäh keton perkara toh intu andau toh.
16. Maka paribasa iä hamauh dengam: aku djaton maku mindah bara ikau; — djetä awie radjin dengam tuntang dengan humam, basa iä mangat intu ikau:
17. Tä duan djudjok, pesek pindinge, hagagelan papar bauntonggangm, tä iä tä indu rewarm palus katatahi; maka dengan djipem idjä bawi awi kalotä kea.
18. Æla ikau manjewut babehat angatm, basa ikau mempas iä, krana kilau rewarm iä djari melai hong ikau djahawen njelo katahi, djaton kuman upah; tumon tä Jehowa, Hatallam, karäh mamberkat ikau hong karä gawim.
19. Talo handiai awang hatuä, idjä solake inakan karä sapi tabirim, akan imprasihm akan Jehowa, Hatallam. Æla ikau mimbite bagawi sapim hatuä, idjä solake inakan indue, äla mangunting tabirim, idjä solake inakan indue.
20. Genep njelo ikau akan kuman talo tä intu baun Jehowa, Hatallam, hong kaleka idjä karäh intih Jehowa; ikau tuntang karä olo humam.
21. Tapi djaka talo tä pahingen, djaka djetä batimpang atawa babutä, atawa djaka djetä aton bararangai ampin perese beken, tä äla ikau maluput tä akan Jehowa, Hatallam.
22. Talo tä ikau akan kumae hong humam kabuatm, keton awang brasih tuntang awang pali haiak, sama kilau olo kuman krahau badjang kea.
23. Baja dahae äla keton kumae; keton akan manusuh tä hong petak, kilau danum.

BAGI 16.

Telo tingkat pesta awang hai tä.

---

1. Ingat bulan Abib, uka ikau mahaga pesta paska akan Jehowa, Hatallam; krana bulan Abib Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara tanah Misir, hamalem. — (3. *Mos.* 23, 5.)
2. Katika tä ikau akan manjambalih tabiri tuntang sapi akan Paska ain Jehowa, hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa, uka mingkes arae melai hetä.
3. Æla ikau kuman talo iragi kahum pesta tä; kudju ikau akan kuman tepong idjä djaton iragi, tepong kadjakä, katahin pesta tä; krana kadjengkiro keton djari hadari bara tanah Misir, nakara ikau mingat andau pandarin keton katahin andau pambelom ajum.
4. Hapus tanah keton äla talo awang iragi mamala huang kudju tä; tinai bara talo idjä injambalihm benteng halemäi andau tam-

paran pesta tä, äla mampelai tisae
bara malem.
5. Æla ikau manjambalih Paska
tä hong karä lewun keton, idjä
Jehowa, Hatallan keton, manenga
akan keton.
6. Baja huang äka idjä tä, idjä
karäh intih Jehowa, Hatallan ke-
ton, uka mampelai arae hetä, hetä
kea keton patut manjambalih
Paska tä benteng halemäi, amon
matanandau djari liwa, sama kilau
kambon andau panggoet keton bara
tanah Misir.
7. Keton akan mandada tä, sam-
bil kuman djetä intu äka, idjä
karäh intih Jehowa, Hatallan ke-
ton; limbah tä, handjewu tinai,
keton tau buli tingkap keton be-
wäi.
8. Kadjahawen keton akan ku-
man tepong idjä djaton iragi, an-
dau udju tinai aton andau idjä
imbaris akan Jehowa, Hatallan ke-
ton, andau tä äla keton bagawi.
9. Limbah tä, isä keton hang-
kudju minggo genegenep, padadu-
kan isä tä bara andau olo solake
mamarut tanae.
10. Limbah tä keton akan ma-
haga pesta tingkat minggo akan
Jehowa, Hatallan keton; talo imbit
keton andau tä, djetä tumon ka-
hias atäi keton, tumon Jehowa,
Hatallan keton, djari mamberkat
keton.
11. Buah keton ramirami intu
bann Jehowa, Hatallan keton, ke-
ton hanak hatuä bawi, tinai dji-
pen rewar keton hatuä bawi, tun-
tang olo Lewi, idjä hindjä lewun
keton, tinai tamuäi, tinai nolä
tuntang balo, idjä marak keton,
intu äka, idjä karäh intih Jehowa,
Hatallan keton, uka mampelai arae
hetä.
12. Patut keton mingat, keton
kea djari indu rewar olo hong ta-
nah Misir, mangat keton mahaga
tuntang malalus hadat toh.
13. Pesta tingkap dawen keton
akan mahagae kudju, limbah keton
djari mihik tuntang mamähes talo
pangulih keton.
14. Ramirami keton hong pestan
keton djetä, keton hanak hatuä
bawi, tinai djipen rewar keton ha-
tuä bawi, tuntang olo Lewi, ta-
muäi, nolä tuntang balo, idjä hin-
djä lewun keton.
15. Kudju keton akan mahaga
pesta tä intu Jehowa, Hatallan ke-
ton, hong äka, idjä karäh intih
Jehowa. Krana Jehowa, Hatallan
keton, handak mamberkat karä sa-
tiar keton, karä gawin lengän ke-
ton; tagal tä patut keton handjak
bewäi.
16. Mahantelo genep njelo maka
karä hatuän keton akan manaharep
baun Jehowa, Hatallan keton, hu-
ang äka, idjä karäh intihe: wajah
pesta tepong idjä djaton iragi, ti-
nai wajah pesta tingkat minggo,
tinai wajah pesta tingkap dawen;
tapi äla manalih baun Jehowa
boang bewäi. — (2. *Mos.* 23, 17.)
17. Genep biti akan mimbit pa-
nengae tumon panjondau lengäe,
tumon Jehowa, Hatallae, djari mam-
berkat iä.
18. Keton akan mangkat hakim
tuntang pangulu huang karä le-
wun keton, idjä Jehowa, Hatallan
keton, karäh manenga akan karä
hamputan keton, mangat äwen tä
mamutus perkaran olo tetetetek
kaputusae.
19. Æla mamingkok perkara idjä
budjur, äla mitä ampin olo; äla
kea manarima panengan olo; kra-
na panengan olo mambutä matan

olo pintar, mamingkok kotak olo idjä tetek.

20. Kabudjur, kabudjur bewäi patut inggoang keton, mangat keton belom, tuntang manjores tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

21. Æla mambulan pulau kaju indu äka mesbeh Jehowa, Hatallan keton, idjä karäh inampa keton.

22. Æla kea mampendeng akan keton pangantoho; djetä äka kabelän Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 17.

Prentah I. tahiu olo idjä omba dewa; II. tahiu basara hai; III. tahiu radja.

I.—1. Sapi atawa kambing tabiri, idjä papa tuntang baperes, äla malupute indu parapah akan Jehowa, Hatallan keton, krana djetä indjilek Jehowa, Hatallan keton.

2. Djaka marak keton, hong karä lewun keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, kadapatan olo hatuä atawa olo bawi, idjä mawi talo awang papa intu matan Jehowa, Hatallan keton, sambil manangkalau djandjie,

3. Sampai iä hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop akan djetä, atawa akan matanandau, atawa akan bulan, atawa akan hapus ramon langit, idjä djaton djari imetähku;

4. Maka amon gawie tä insuman akan keton, sana keton mahining brita tä, tä palus keton akan mariksa tä titititip; amon keton sondau brita tä toto bewäi, talo kadjilek kalotä djari iawi marak Israel:

5. Tä keton akan magah olo hatuä atawa olo bawi tä, idjä djari mawi talo papa tä, akan ruar bauntonggang lewun keton, palus keton akan mampatäi iä, mamanting iä hapan batu.

6. Huang augh duä biti olo saksi, atawa telo biti, akan impatäi olo idjä patut inganan; huang augh olo saksi idjä biti bewäi olo djaton tau impatäi.

7. Lengän olo saksi tä helo akan mawi iä, uka mampatäi iä, limbah tä lengän salepah olo arä; tumon tä keton akan mamapas talo papa bara marak keton.

II.—8. Djaka aton basara, idjä pahalau bahali akan keton, atawa utang daha, atawa idjä patut imukul inutup, atawa idjä patut indanda, karä perkara idjä inakian olo hong karä lewun keton: tä maka keton akan hagoet, manalih kaleka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

9. Keton akan manalih imam, olo Lewi tä, tinai hakim pamutjok, idjä aton katika tä, palus keton akan misek äwen tä; äwen karäh masuman kapatut hukum akan keton.

10. Keton akan manumon augh prentah, idjä karäh insuman äwen tä hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa; buabuah keton malalus karä aughe, idjä karäh iadjar äwen tä keton.

11. Tumon prentah Torat, idjä iadjar äwen tä intu keton, tumon hukum, idjä insuman äwen tä akan keton, maka perkaran keton akan putus; äla keton mahiwang sambil gantau bara augh, idjä karäh insuman äwen tä akan keton.

12. Maka olo idjä managah, djaton maku manumon augh imam, idjä iangkat manonggo gawin Jehowa, Hatallan keton, hetä, atawa idjä djaton maku manumon augh hakim: olo tä patut impatäi, keton akan manganan talo papa tä bara marak Israel;

13. Nakara salepah olo arä mahining tä, balalu djera, djaton petah managah tinai.

III. — 14. Amon keton djari sampai tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, limbah keton djari manjores tä tuntang melai hetä, mikäh koan keton tinai: ita handak mangkat radja marentah ita, sama kilau ain karä utus olo, idjä melai hakaliling ita; — (1. *Sam.* 8, 5.)

15. Tä, baja patut keton mangkat indu radjan keton olo djetä bewäi, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton; bara marak karä paharin keton maka keton akan mangkat iä; djaton tau keton mangkat olo beken utuse, idjä dia hamputan keton.

16. Maka äla radja tä paham mandahang karä hadjarae; suro iä mimbit utus olo arä buli Misir tinai tagal kutoh hadjarae; krana Jehowa djari mametäh keton, koae: palus dapit äla keton buli manjak djalan toh.

17. Æla kea iä mandahang karä sawae, belä atäie tamput undur; äla kea iä paham mamumpong bulau salaka akae.

18. Tinai, amon iä karäh mondok hundjun padadusan karadjaan ajue, maka iä akan manjalinan akae Torat toh huang surat, sindä manjalinan lepalepah bara surat Torat tä, idjä ihaga imam, olo Lewi tä.

19. Patut surat tä haradjur huang iä, iä akan mambasa djetä katahin andau pambelome, uka iä iadjar mikäh Jehowa, Hatallae, mangat iä mahaga karä bawak augh prentah tuntang hadat toh, ukae malalus djetä.

20. Belä atäie manggatang arepe bara karä paharie, belä iä undur bara karä prentah, äla akan sambil äla akan gantau, mangat iä tau pandjang umure mahaga karadjaan ajue, äwen hanak, intu marak olo Israel.

BAGI 18.

I. Asil pangkat imam tuntang olo Lewi. II. Gawin setan ingahana. III. Kristus, nabi hai tä, insuman.

I. — 1. Karä imam idjä puna hamputan Lewi, tinai hapus hamputan Lewi kea, djaton akan omba bara bagi bara joresan, kilau ain olo Israel; parapah apui ain Jehowa, talo ajue tä äwen akan kumae.

2. Tagal tä olo tä djaton akan omba manjores intu marak karä paharie; Jehowa aton joresae, tumon djari aughe dengan äwen tä.

3. Maka djetoh asil, idjä akan induan imam bara olo arä, bara sakarä olo, idjä mimbit talo parapahe, sapi atawa kambing tabiri: patut olo tä manenga akan imam sapak lengäe, tolang ririre duäduä, tinai gambohe;

4. Parut gendom, anggor, undus keton, tinai bulun tabirin keton, idjä solake injukur, keton indu manenga akae.

5. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tä bara

karä hamputan keton, mangat äwen tä magon manonggo gawi huang aran Jehowa, äwen hanak, hapus umure palus katatahi.

6. Maka amon olo Lewi hagoet bara bararangai karä lewu baris lewun keton hong salepah tanah Israel, idjä äkae melai, tuntang kahaus atäie manalih äka djetä, idjä djari intih Jehowa,

7. Palus iä omba manonggo gawi huang aran Jehowa, Hatallae, hindjä karä paharie, olo Lewi tä, idjä puna manonggo gawi hetä intu baun Jehowa:

8. Tä maka iä akan omba kuman hetä kea, sama kilau paharie awang puna melai hetä; beken tinai talo idjä puna baris ungkupe, djetä tau indjuale.

II. — 9. Amon keton djari sampai tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, äla keton mangananjan arep keton omba mawi karä talo kadjilek, tumon hadat utus olo hetä.

10. Æla manjoho olo melai dengan keton, idjä mampatandjong anake hatuä bawi mahoroe apui, äla kea olo panudjum, olo pangarohäi, äla olo idjä hapan dahiang pahiau burong, äla olo badewa;

11. Æla idjä manawar, äla tukang palahan, äla olo idjä hapan setan, äla olo idjä misek liau.

12. Krana karä olo idjä kalotä gawie puna indjilek Jehowa, tagal talo kadjileke tä Jehowa, Hatallan keton, manganan utus olo djetä bara baun keton, bara tanah pagangan ajue.

13. Tapi patut keton budjubudjur dengan Jehowa, Hatallan keton.

14. Krana karä utus olo tä, idjä karäh impakalah keton, puna manumon augh olo panjeher dengan olo panudjum; tapi idjä keton, Jehowa, Hatallan keton, djaton djari manjoho keton gawi kalotä.

III. — 15. Nabi kilau aku Jehowa, Hatallan keton, karäh manjoho akan keton, bara marak keton, bara karä paharin keton, iä tä keton akan indu mahininge. — (*Pang. Ras.* 3, 22.)

16. Tumon keton djari blaku intu Jehowa, Hatallan keton, hong Horeb, intu andau iä manjupa keton, koan keton: äla ikäi akan mahining hindai augh Jehowa, Hatallan ikäi, äla ikäi akan mitä hindai apui toh awang paham, belä ikäi matäi. — (2. *Mos.* 20, 19.)

17. Tä koan Jehowa dengangku: buah augh äwen tä.

18. Bara marak karä paharie aku handak manjoho akae Nabi kilau ikau, tuntang aku handak mingkes aughku intu njamae; iä karäh masuman akan olo tä talo handiai, idjä karäh imetähku iä.

19. Maka karäh, genep olo idjä djaton maku manumon aughku, idjä karäh insuman Nabi tä huang arangku, toto aku handak manuntute intu olo tä.

20. Tapi karä nabi, idjä badjoho gawie, idjä hapan arangku masuman augh, idjä aku djaton djari mametäh iä masumae, tinai iä, idjä masuman augh hapan aran hatalla beken: karä nabi kalotä tantu akan impatäi. — (13, 5.)

21. Tinai mikäh koan keton huang atäi keton: awi en ikäi tau mangasene karä augh, idjä djaton djari imetäh Jehowa?

22. Amon nabi djari masuman augh hapan aran Jehowa, tuntang aughe tä djaton mandjari, djaton tulus, djetä augh idjä djaton djari imetäh Jehowa; awi kadjohoe

bewäi nabi djari masuman tä, tagal tä, äla keton mikäh iä.

BAGI 19.

I. Prentah tahiu lewu kalindong; II. tahiu saksi panandjaro.

I.—1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mampalomos karä utus olo, idjä tanahe Jehowa, Hatallan keton, handak manengae akan keton, limbah keton djari manduan tanahe tuntang belom huang karä lewue, huang karä human olo tä:

2. Tä maka keton akan mambaris akan keton telo lewu intu tanah keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, uka keton manjores tä. — (4. *Mos.* 35, 11.)

3. Keton magon akan mangabuah djalan akan hetä. Tinai keton akan mambaris tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae indu joresan keton, mandjadi telo baris, uka genep olo pamuno tau mahakan akan hetä.

4. Maka djetoh baris olo pamuno, idjä tau mahakan kantä, uka mambelom arepe: idjä djaton tantai ahate djari manatal paharie, djaton iä djari basingi iä helo.

5. Malainkan, paribasa djaka olo tamä parak kaju tuntang kolae, handak manganju, tuntang iä manggatang lengäe mamanjok kapak, handak manäweng kaju, salenga isin kapak tampusing buah kolae, sampai djetä matäi: olo tä tau mahakan, tamä lewu idjä bara karä lewu tä, mangat iä belom.

6. Belä olo pamaläh daha manggoang olo pamuno tä, awi kalasut atäie, sambil manjingkap iä, basa djalan pahalau batarik, balalu mamukul mampatäi iä; alo iä djaton tiwas sampai patut matäi, basa iä djaton djari basingi kolae tä bara bihin.

7. Tagal tä aku manjoho keton, koangku: keton akan mambaris telo lewu kalotä akan keton.

8. Tinai amon Jehowa, Hatallan keton, karäh manambing saran tanah keton, tumon iä djari sumpah akan tato keton, amon iä djari manenga akan keton salepah tanah tä, idjä djari indjandjie akan tato keton;

9. Asal keton kea mahaga karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai katahin pambelom keton: tä maka keton akan mambaris telo lewu beken tinai mandahang lewu telo toh.

10. Belä dahan olo, idjä djaton sala, inusuh intu bentok tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan joresan keton, belä utang daha manata keton.

11. Tapi djaka aton olo, idjä basingi kolae, sambil mimpa iä, palus mantakan iä, mamukul mampatäi iä, balalu mahakan akan lewu idjä bara karä lewu tä:

12. Tä maka karä bakas lewue akan manjoho olo manduan iä bara hetä, olo bakas akan manjaragh iä intu lengän idjä pamaläh daha tä, uka iä impatäi.

13. Æla matan keton masi iä, malainkan patut keton mamapas daha idjä djaton sala tä bara olo Israel, mangat keton batuah.

II.—14. Æla ikau manandar toros saran tanan kolam, idjä djari inoros olo helo, mampalombah ba-

ris tanam, idjä puna joresam hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

15. Olo saksi idjä biti bewäi djaton tau mandawa olo tagal kasala atawa dosa, brangai ampin dosa, idjä tau iawi olo; huang njaman duä biti olo saksi, atawa telo biti, karä perkara tau inarima palus imutus.

16. Djaka saksi parajap lembut malawan olo, sambil mandawa manjalan iä,

17. Tä äwen duä tä, idjä pado basara, akan manaharep baun Jehowa, baun imam tuntang hakim, idjä aton katika tä.

18. Maka hakim akan mariksa perkara tä titititip; tä djaka saksi tä parajap bewäi, tuntang djari sala mandawa paharie,

19. Maka keton akan mawi iä, sama kilau iä djari nahuang mawi paharie; tumon tä keton akan mamapas talo papa bara marak keton.

20. Nakara olo handiai mahining tä, sambil mikäh, uka iä terai mawi talo papa kalotä intu marak keton.

21. Æla keton masi olo kalotä, tahaseng sama tahaseng, matä sama matä, kasingä, sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai.

BAGI 20.

Prentah tahiu hadat parang.

1. Amon keton hagoet mamarang musoh keton, tuntang keton mitä, olo tä bara hadjaran, kareta, tinai olo tä bakapal bara keton: maka äla keton mikäh iä, krana Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, aton mampahaiak keton.

2. Maka amon keton lawoh klahi, tä imam akan manggapi, hakotak dengan olo arä,

3. Sambil hamauh dengan äwen: hining, o Israel, andau toh keton lawoh klahi dengan musoh keton, äla atäi keton balemo, äla mikäh, äla hagendjä, äla taräwen intu baun äwen.

4. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton omba keton, uka mandohop keton mangalahi musoh keton, tuntang maliwus keton.

5. Limbah tä karä pangulu akan hamauh dengan olo arä, koae: äweäwe keton idjä djari mamangun huma taheta, tuntang hindai iä djari manulie? käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken tamä mamuga humae.

6. Tinai äweäwe keton, idjä djari mimbul pambulan anggor, tuntang hindai djari kuman buae? käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken kuman bua tä.

7. Tinai äweäwe keton aton bara popoh, tapi iä hindai djari bulie? käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken masawä iä.

8. Limbah tä karä pangulu akan mandahang aughe tinai akan olo arä, koae: äweäwe keton idjä pikäh, bawibawi atäie? käläh iä lius, buli humae, belä atäi karä paharie tamput lenjoh kea kilau atäi ai.

9. Tä amon pangulu djari terai hakotak dengan olo arä, maka iä akan mangkat mantir akan karä padjun olo klahi.

10. Amon keton manggapi lewu,

uka mangalahi djetä, tä maka helo keton akan manjoho iä mamenda keton dengan bahalap.

11. Djadi, djaka äwen tombah augh keton bahalap, palus muap lewue bewäi akan keton, tä maka olo idjä hetä akan manahor asil tuntang mamenda keton.

12. Tapi djaka iä djaton maku hakabuah dengan keton, baja iä malawan keton, tä keton akan mangapong iä.

13. Maka Jehowa, Hatallan keton, karäh manjaragh iä intu lengän keton, hapan baun padang keton akan mampatäi karä olo hatuä hetä.

14. Baja olo bawi, anak olo korik tuntang meto, tinai karä ramon lewu tä keton akan manduae, tuntang mambagi tä akan sama arep keton; tinai keton akan kuman talo idjä induan keton bara musoh keton, idjä djari injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

15. Tumon tä gawin keton dengan karä lewun olo, idjä kedjau bara keton, idjä beken bara lewun karä ungkup utus olo, awang hong tanah keton.

16. Tapi huang karäh lewun utus olo tä, idjä injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton indu joresan keton, äla keton mambelom talo enen, idjä bara tahaseng.

17. Malainkan keton akan mangerem iä lepah lomos, iä tä olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari manjoho keton.

18. Belä olo tä madjar keton omba mawi karä talo kadjilek, awang djari iawi olo tä dengan dewan ai, belä keton tiwas intu Jehowa, Hatallan keton.

19. Amon keton tahi mangapong lewu, idjä imarang keton, handak manduae, maka äla keton marusak karä batang bua awang hetä, hapan kapak, mawie indu kota tasaran keton, krana batang bua tä puna indu kinan olo.

20. Tapi karä kaju, idjä kasenan keton djaton tau kinan olo, djetä tau keton marusake, manäwenge, manampae indu kota tasaran mawi lewu tä, idjä malawan keton, sampai lewu tä balongkang.

BAGI 21.

I. Prentah tahiu olo matäi, djaton katawan talo mawie; II. tahiu olo bawi katabanan; III. tahiu pangkat kabakas; IV. tahiu anak idjä bangang; V. tahiu olo idjä inggantong.

I. — 1. Amon hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, aton sondau hantun olo matäi ruar lewu, tuntang djaton katawan, äwe idjä djari mampatäi iä;

2. Tä maka bakas keton tuntang hakim keton akan hagoet, mukur kakedjau karä lewu, idjä hakaliling hantu tä.

3. Bara lewu, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, maka bakas lewu djetä akan manduan sapi bawie tabela, idjä hindai djari hapan olo bagawi, idjä hindai pudji iugar.

4. Bakas lewu tä akan mimbit sapi bawie tabela tä mohon akan saran sungäi, idjä djaton pudji ialan, inawur olo; hetä iä akan manetek ujat sapi bawie tabela tä.

5. Limbah tä imam, olo Lewi tä, akan manggapi; krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tä, uka äwen manonggo iä, manatäan aughe, tumon augh äwen maka karä basara, karä kasalan indu imutus.

6. Tä karä bakas lewu tä, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, akan mamenjau lengäe tambuan hantun sapi bawie tabela tä, idjä djari inetek ujate hong djanah hetä.

7. Tuntang iä akan manjaksi, koae: lengän ikäi djaton djari manusuh daha tä, tinai matan ikäi djaton djari mitä djetä.

8. Pasi Israel, utus olo ajum, joh Jehowa, idjä djari iliwusm, äla mamuat utang daha akan utus olo ajum, Israel tä. Tumon tä olo tä djari injapan tagal daha tä.

9. Kalotä keton akan mamapas utang daha bara marak keton; krana keton indu malalus kabudjur bewäi intu baun Jehowa.

II. — 10. Amon keton djari hagoet, mamarang musoh keton, tuntang Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh iä intu lengän keton, tuntang keton manamput belahe baris äwen indu tawanan:

11. Tä, amon ikau mitä marak karä tawanan tä olo bawi, idjä bahalap ampie, tuntang ikau mipen iä, handak manduan iä indu sawam:

12. Tä maka imbit iä tamä humam, tuntang iä akan manjukur takoloke, sambil mamipih siloe;

13. Tinai iä akan mengkak pakaiae, idjä hapae metoh iä tawanan, tuntang iä akan mukong humam, sambil manatum indu bapae idjä bulan katahie; limbah tä ikau tau hindjä dengae, ikau indu banae, tuntang iä indu sawam.

14. Maka mikäh ikau terai huangm dengae, tä soho iä hagoet akan äka kahandake, äla ikau mandjual iä tinai, äla hapan iä manggau ontong tinai, basa ikau djari mampahawen iä.

III. — 15. Djaka olo hatuä djari masawä duä, idjä ingilake, idjä ingabeläe, tuntang duäduä tä djari manak hatuä akae, anak idjä ingabeläe tä djari inakan helo bara anak idjä tä:

16. Tä maka katika iä lawoh mambagi ramoe indu joresan anake, iä djaton tau manenga pangkat kapatut kabakas akan anak sawae idjä ingilake tä, indu gantin anak idjä ingabeläe tä, idjä toto bakas.

17. Malainkan iä akan mangaku anak idjä ingabeläe tä kea puna anake idjä bakas, sambil manenga akae duä kabagi karä ramoe; krana iä tä kea puna tamparan kaabase, kapatut kabakase puna ai.

IV. — 18. Amon olo bara anak parisang parajap, idjä djaton maku manumon augh indu bapae, alo iä djari indjarae djaton kea iä maku manumon aughe:

19. Tä indu bapae akan manjingkap iä, mimbit iä tanggoh karä bakas lewue intu bauntonggang lewu,

20. Sambil hamauh dengan bakas lewue: anak ikäi djetoh paham parisang parajap; iä djaton maku manumon augh ikäi, malainkan iä parajap pambusau bewäi.

21. Tä, maka karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; keton akan manganan talo papa tä bara marak keton, nakara hapus utus olo Israel mahining brita tä, palus djera.

DEUT. 21.

V. — 22. Tinai djaka olo djari mawi dosa sampai patut impatäi, tuntang iä impatäi, inggantong intu kaju:
23. Tä äla manjoho hantue melai hong kaju bara malem, malainkan kubur iä andau tä kea; krana olo idjä inggantong hong kaju puna äka sapan Hatalla; uka äla keton mangihal tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton. — (*Gal.* 3, 13.)

BAGI 22

Prentah tahiu sepsimpan perkara.

1. Djaka ikau mitä sapi atawa kambing tabirin paharim lajang, äla ikau manalua djetä bewäi, tapi agah tä buli paharim.
2. Tinai paribasa paharim tä djaton melai tokep dengam, atawa djaka ikau djaton kasene iä, tä maka ikau indu manduan meto tä akan humam, sambil mahaga djetä, sampai paharim manggau tä; tä ikau tau maliae akae.
3. Tumon tä kea gawim dengan kalidaie, dengan pakaiae, dengan sepsimpan ampin talo, idjä nihau ain paharim, idjä djari sondaum; äla ikau manalua talo tä.
4. Amon ikau mitä kalidai atawa sapin paharim balongkang hong djalan, äla ikau nalua iä kalotä bewäi, tapi dohop tempoe mampendeng iä tinai.
5. Æla olo bawi hapakaian kilau pakaian olo hatuä, äla olo hatuä hapakaian kilau pakaian olo bawi; krana olo idjä kalotä gawie indjilek Jehowa, Hatallan keton.
6. Amon ikau sondau sarangan burong hong djalan, tuntang lungaie atawa tantelohe, intu kaju atawa hundjun petak, haiak indue mahukup lungaie atawa mahärem tantelohe: äla ikau manduan indue tuntang lungaie tantelohe.
7. Liwus indue, tapi anake tau induam akam: mangat ikau batuah, tuntang pandjang umurm.
8. Amon ikau mamangun huma taheta, maka tampa hadae hakaliling intu sapaue, suro kanatek olo balongkang bara hetä, belä ikau mamuat utang daha intu humam.
9. Æla manawur tanam äka batang anggor mäwoi duä baris bawak talo, uka palembut bawak awang djari inawurm tä, tuntang pangulih pambulan anggorm tä äla babaring akan imam.
10. Æla maluku tanam mangatolo sapi dengan kalidai, mandjadi idjä kapasang.
11. Æla hapan pakaian, idjä djari inampa häwoi bakale, kilau lawai bulun tabiri dengan lawai pista.
12. Tampa paruwäi intu äpat puting klambi pandjangm, idjä hapam mangampoh arepm.
13. Amon olo djari manduan olo bawi indu sawae, tuntang djari hindjä dengae, maka limbah tä iä basingi iä,
14. Mangarana iä, sambil mamapa arae, koae: olo bawi toh djari induangku, tapi amon aku hindjä dengae aku mangasene iä djaton toto djari mahaga kabudjange:
15. Tä maka indu bapa olo bawi tabela tä akan manduan katan kabudjang olo bawi tabela tä, sambil mimbit tä akan olo bakas hong bauntonggang lewu.

16. Hetä bapa olo bawi tabela tä akan masuman intu olo bakas tä: aku djari mampabanä anakku dengan olo toh, tapi toh iä djari manjingi iä.

17. Tuntang iä djari mamapa mangarana iä, koae: aku djaton djari sondau anak keton idjä bawi djari mahaga kabudjange, — tapi djetoh kea katan anakku toto djari mahaga kabudjange. Palus äwen akan mambirange intu matan olo bakas tä kahowot anake, idjä djari hapae metoh iä haru babanä.

18. Tä maka bakas lewu tä akan manduan olo hatuä tä, sambil mandjara iä.

19. Tinai iä akan mandanda iä saratus sekel salaka, manenga tä akan bapa olo bawi tabela tä, basa olo tä djari mangarana mamapa aran olo bawi tabela baris olo Israel, tinai olo bawi tä indu sawae palus dapit, katahin andau pambelome, sampai olo tä djaton tau manganan iä tinai.

20. Tapi djaka augh dawae tä toto, djaka olo bawi tabela tä djaton djari mahaga kabudjange:

21. Tä olo akan mimbit olo bawi tabela tä sampai bauntonggang human bapae, palus karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi, basa iä djari gila gawie marak olo Israel, awie habandong hong human bapae; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

22. Djaka olo kadapatan menter dengan sawan olo, maka äwen duä tä akan impatäi, olo hatuä tä tuntang olo bawi; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak Israel.

23. Djaka aton budjang bawi, idjä popoh olo, tuntang olo hatuä beken manjingkap iä hong lewu, sambil hindjä dengae:

24. Tä maka keton akan magah duäduä tä akan bauntonggang lewu tä, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; budjang bawi tä, basa iä djaton djari mangkariak blaku awat, tuntang iä hong lewu, tinai olo hatuä tä, basa iä djari mampahawen sawan olo; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

25. Tapi djaka olo djari sondau budjang bawi, idjä popoh olo, intu ruar lewu, palus iä djari manjingkap iä, sambil hindjä dengae: tä maka olo hatuä tä bewäi, idjä djari hindjä dengae, akan impatäi.

26. Tapi budjang bawi tä äla keton mahukume, krana djaton kasalae, idjä mamatut iä impatäi; malainkan perkara tä sama kilau djaka olo mantakan kolae, sambil mamukul mampatäi iä.

27. Krana iä djari manjingkap iä intu ruar lewu; mikäh budjang bawi, popoh olo tä, djari blaku awat, tapi olo idjä tau maliwus iä djaton.

28. Tinai djaka olo hasondau dengan budjang bawi, idjä hindai djari imopoh olo, palus iä manjingkap iä, sambil hindjä dengae, tuntang äwen duä tä kadapatan:

29. Tä maka olo idjä djari hindjä dengae akan manahor limä pulu sekel salaka akan bapa budjang bawi tä, palus budjang bawi tä indu sawae, basa iä djari mampahawen iä; katahin andau pambelome iä djaton tau manganan iä tä tinai.

30. Æla olo akan manduan sawan bapae, äla iä akan mantapäi kahowot bapae.

BAGI 23.

Tinai prentah tagal sepsimpan perkara.

---

1. Olo imboto idjä inepä bawak latake, atawa idjä ihiris, äla akan hindjä ungkup olo ain Jehowa.
2. Anak sarau äla akan hindjä ungkup olo ain Jehowa, alo turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä.
3. Tagal tä, äla olo Amon dengan olo Moab akan hindjä ungkup ain Jehowa, turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä, palus katatahi dia.
4. Basa äwen tä djaton djari manjupa mandohop keton dengan tepong danum, metoh panumah keton bara tana Misir, tinai basa äwen tä djari mupah Bileam, anak Beor bara Petor, hong tanah Padan-Aram, uka iä manjapa keton. — (4. *Mos.* 22, 5.)
5. Tapi Jehowa, Hatallan keton, djaton maku manarima augh Bileam, malainkan Jehowa, Hatallan keton, djari mobah sapa tä mandjadi berkat akan keton, basa Jehowa, Hatallan keton, puna sinta keton.
6. Æla keton manggau kasanang ontong akan olo tä, katahin pambelom keton, palus katatahi.
7. Olo Edom äla keton mangabeläe, krana iä tä puna paharin keton; olo Misir äla kea keton mangabeläe, krana keton djari manamuäi huang tanahe.
8. Anak baris olo tä tilape idjä telo tau ihandjean dengan ungkup ain Jehowa.
9. Amon keton hagoet mamarang musoh keton, maka haga arep keton äla pohos talo papa.
10. Djaka aton idjä biti keton, idjä pali awi gawie hamalem, iä tä akan blua äka kawan olo parang bapodok, äla iä tamä hetä tinai,
11. Sampai iä djari mandoi halemäi; limbah matanandau djari belep, tä iä tau tamä tinai äka olo arä bapodok.
12. Tinai awi manukas mambaris kaleka intu ruar äka olo bapodok, akan hetä keton tau blua;
13. Tuntang haiak karä ramon keton imbit paringgis kea; tä amon keton djari blua akan ruar, hapan djetä mangali, mangalian talo idjä djari blua bara keton.
14. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton hindjä äka keton bapodok, uka maliwus keton, tinai uka manjaragh musoh keton akan keton; tagal tä maka äka keton bapodok patut brasih, belä iä mitä talo kadjileke intu marak keton, balalu undur malihi keton.
15. Rewar olo, idjä djari mahakan tempoe manggau kalindong intu keton, äla keton manjaragh iä akan tempoe tinai.
16. Iä akan melai hindjä keton, huang kaleka idjä kahandake, hong karä lewun keton idjä ingilake; äla keton mararat iä.
17. Æla manjoho sapangan melai intu marak karä anak Israel idjä bawi, äla basir intu karä anak Israel idjä hatuä.
18. Ælä mimbit laloh kandji, laloh aso, tamä human Jehowa, Hatallan keton, krana djetä paham indjilek Jehowa, Hatallan keton.
19. Æla keton bakutih dengan paharin keton, dengan rear mahin äla, atawa dengan talo kinan, atawa dengan karä talo beken, idjä pudji ihatangan olo.
20. Idjä djari ihatangan keton intu utus olo beken, djetä tau injoho keton badjalan, tapi äla ke-

ton bakutih dengan paharin keton, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong sakarä gawin lengän keton huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

21. Amon keton djari mawi djandji dengan Jehowa, Hatallan keton, äla marandjar manahore; krana Jehowa, Hatallan keton, toto akan manuntut tä intu keton, palus keton mandjadi tiwas.

22. Djaka keton djaton mawi djandji enen, tä keton djaton tiwas awi tä.

23. Tapi idjä djari blua bara njaman keton, patut keton mahagae tuntang malaluse; krana tumon kahandak atäi keton njaman keton djari manjewut djandji tä akan Jehowa, Hatallan keton.

24. Amon keton tamä pambulan anggor ain paharin keton, tau keton kuman buae tumon belai keton sampai besoh; tapi äla manduan buae, minae hong kantong tinai.

25. Amon keton mahoroe tanan paharin keton, tau keton mamutik patinge hapan lengän keton, tapi äla keton hapan gento manggetem talo hetä.

BAGI 24.

Arä ampin prentah beken tinai.

---

1. Amon olo hatuä djari manduan olo bawi indu sawae, tuntang iä tä djaton iasi intu matae, awi iä sondau talo kabeläe huang iä: tä iä akan mamintik surat talak akae, sambil mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä kalotä bara humae. — (*Matt.* 5,31.)

2. Djadi, amon olo bawi tä, limbah iä djari blua human banae, babanä beken tinai,

3. Tuntang banae idjä rahian kea basingi iä, sambil mawi surat talak, mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä bara humae, atawa djaka banae idjä rahian tä djari matäi:

4. Tä banae idjä solake tä, idjä djari manalak iä, djaton tau manduan iä indu sawae tinai, limbah iä djari babanä tinai, djetä pali akae; krana gawi kalotä paham indjilek Jehowa, äla keton, awi gawi kalotä, mangihal tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

5. Olo idjä taheta masawä äla manjohoe omba parang, äla maur iä dengan gawi beken; idjä njelo katahie iä tau sanang huang humae, uka mampahandjak sawae, idjä djari induae.

6. Gilingan atawa lisong äla manduae indu sanda, krana djetä sama kilau djaka manduan pambelom olo akan sanda.

7. Amon olo kadapatan djari manakau idjä biti bara karä paharie, olo Israel tä, sambil mahadjipen iä, atawa mandjual iä: maka maling tä akan impatäi, keton akan manganan talo papa tä bara marak keton.

8. Haga arep keton bara peres samagh, awi keton totototo mahaga manumon talo handiai, awang iadjar imam, olo Lewi tä, intu keton; tumon aku djari mametäh äwen tä, keton akan mahaga, manumon petähku tä.

9. Ingat gawin Jehowa, Hatallan keton, dengan Mirjam, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (4. *Mos.* 12,10.)

10. Amon keton djari mandjaman

talo enen akan paharin keton, äla keton tamä humae, uka manduan sanda bara iä;

11. Malainkan patut keton melai intu ruar, naughe olo tä, idjä djari mindjam bara keton, magah sanda tä akan ruar, manenga tä akan keton.

12. Tapi djaka olo tä pähä belom, äla ikau menter batiroh mangalis, tuntang sanda tä magon intu ikau.

13. Malainkan lian sandae akae, metoh matanandau lius belep, mangat iä tau menter batiroh hapan kahowute, sambil mamberkat ikau; djetä indu katetekm intu baun Jehowa, Hatallam.

14. Æla mahenjek olo tapas, olo pähä belom, idjä iupahm bagawi akam, alo iä puna hindjä utus paharim, alo iä olo tamuäi, idjä melai intu tanah tuntang lewun keton.

15. Sining andau ikau akan manahor upahe, helo bara matanandau djari belep; krana iä puna pähä belom, tuntang atäie mangenang djetä; belä iä blaku intu Jehowa, mandawa ikau, palus dosam tä leket intu ikau.

16. Bapae djaton tau impatäi tagal anake, atawa anake tagal bapae, malainkan tagal dosae kabuate genep biti akan impatäi.

17. Æla mamingkok kabudjur olo tamuäi, kabudjur nolä; äla manduan pakaian balo indu sanda.

18. Malainkan patut keton mingat, keton kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallan keton, djari maliwus keton bara hetä; tagal tä aku manjoho keton manumon gawi idjä kalotä.

19. Amon keton djari manggetem tanan keton, kanatek idjä kapeteng talo inggetem tä djari balihi hong tana, äla keton haluli manduae; naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä, akan balo; mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton. — (3. *Mos.* 19, 9)

20. Amon keton djari manggerek batang undus keton, äla magasisik karä edae tinai; naughe idjä tisae akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

21. Amon keton djari mimpon bua pambulan anggor keton, äla mangasisik tinai buae, idjä balihi, naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

22. Patut keton mingat, keton djari indu rewar olo hong tanah Misir; tagal tä aku manjoho keton manumon prentah toh.

BAGI 25.

Arä ampin prentah beken tinai.

---

1. Djaka olo habantah, buah iä basara; tä maka hakim akan mambudjur idjä budjur, mahukum idjä parajap.

2. Tinai, djaka idjä parajap tä patut imukul, maka hakim akan manjoho olo tä impahikep, palus imukul, kahum iä aton, karäe tumon kahain kasalae.

3. Djaka iä imukul sampai äpat pulu, olo akan terai mamukul iä, belä paharim tä, amon iä pahalau imukul hindai, balalai papa intu matam.

4. Æla mambangus njaman sapi, idjä mihik talo ajum — (1. *Kor.* 9, 9.)

5. Amon olo hampahari melai

nindjä lewu, tuntang idjä biti äwen tä matäi djaton bara anak hatuä, tä sawan idjä matäi tä äla babanä tinai, amon sala bara kolae, baja paharin banae akan hindjä dengae, masawä iä, maradjur pasawän liau paharie.

6. Djadi, anake hatuä idjä solake inakan olo bawi tä akan injurat huang aran liau paharie, belä aran paharie tä lomat bentok Israel.

7. Tapi djaka olo tä djaton maku manganti balon liau paharie, tä maka ajupe idjä bawi tä akan manalih bauntonggang lewu, manalih bakas hetä, sambil hamauh: ajupku idjä hatuä djaton maku mambelom aran liau paharie huang Israel, iä djaton maku maradjur pasawän liau paharie dengangku.

8. Tä maka bakas lewu akan mangahau olo tä, sambil hakotak dengae; djaka iä mangantjang aughe hantä, koae: aku djaton radjin masawä iä:

9. Tä maka sawan liau paharie, intu matan olo bakas tä, akan manggapi, mengkak sarumpahe silan paie, maludja baue, sambil hamauh: tumon toh olo tä patut iawi, idjä djaton maku mamangun ungkup human liau paharie.

10. Palus ungkup human olo tä akan inggarä olo Israel: ungkup human olo idjä halulus paie.

11. Djaka olo hatuä duä biti haklahi, tuntang sawan idjä tä hadari manalih, uka mawat banae bara lengän idjä mamukul iä, amon iä mandjudju lengäe manjingkap kahawen olo hatuä beken tä,

12. Maka keton akan manetek lengäe, äla matan keton manjanjang iä.

13. Æla keton mingkes duä ampin batu dasing, idjä hai, idjä korik.

14. Æla mina huang human keton duä ampin epa, idjä hai, idjä korik.

15. Batun dasing keton patut ombet, tetek, tinai epa ain keton patut budjur, tetek, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Krana olo handiai idjä kalotä gawie, indjilek Jehowa, Hatallan keton, toto karä olo handiai idjä sala bingkok gawie.

17. Ingat keton gawin Amalek dengan keton, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (2. *Mos.* 17,8.)

18. Iä mantakan keton kahum panggoet keton, sambil mampatäi karä bitin keton idjä lembä, awang djari balihi harian, kahum keton ujuh tuntang häka; iä djaton djari mikäh Hatalla.

19. Toh maka amon Jehowa, Hatallan keton, manjanang keton bara karä musoh keton huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, tä maka keton akan mampalomat aran Amalek tä bara penda langit; äla keton kalapean prentah toh.

BAGI 26.

Moses mampalepah aughe mampudji olo Israel.

1. Tinai, amon keton djari tamä tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, metoh keton djari mandino tä, tuntang melai hetä:

2. Tä maka keton akan manduan parut karä ampin bua, pa-

lembut tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae akan keton; keton akan mina tä huang rantang, palus keton akan manalih äka, idjä djari intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes arae hetä.

3. Keton akan manalih imam, idjä aton intu katika tä, sambil hamauh dengae: andau toh aku mangaku intu Jehowa, Hatallam, aku toto djari mandino tanah tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato hiang ita, handak manenga tä akan ita.

4. Maka imam akan manduan rantang tä bara lengän keton, sambil mingkes tä hong petak intu äka pain mesbeh Jehowa, Hatallan keton.

5. Limbah tä keton akan mangaku intu baun Jehowa, Hatallan keton, hapan augh toh: tatoku horan olo Aram, olo naniha bewai; iä djari babungkat akan tanah Misir, hetä iä manamuäi tuntang isut biti bewäi olo ajue; tapi hetä iä mandjadi utus olo idjä bakapal, abas, tuntang karäan karäe.

6. Tapi olo Misir mamapa mararat ikäi, manjoho ikäi paham bagawi.

7. Tä ikäi kahau kadarat intu Jehowa, Hatallan tato ikäi, palus Jehowa manarima augh ikäi, iä manampajah tjalakan gawi tuntang kapähän ikäi. — (2. *Mos.* 2, 23.)

8. Palus awi lengäe idjä kwasa Jehowa magah ikäi bara tanah Misir, iä manantadjok lengäe, manaräwen olo awi karä katae, awi gawie awang heran.

9. Tuntang iä djari magah ikäi tamä kaleka toh, iä djari manenga akan ikäi tanah toh, äka idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

10. Maka toh, itäm, aku djari mimbit parut karä bua tanah toh, idjä ikau, o Jehowa, djari manenga akangku. Tä keton akan mampelai bua tä intu baun Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton akan sontop manjembah intu baun Jehowa, Hatallan keton.

11. Tuntang keton akan handjak atäi, ramirami tagal karä talo, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tuntang ungkup human keton; keton dengan olo Lewi, tuntang tamuäi, idjä intu marak keton.

12. Amon keton manjukup manenga idjä dalam sapulu bara karä talo ain keton, hong njelo telo, djetä puna njelo indu manahor talo tä, maka keton akan manenga kea akan olo Lewi, akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo, mangat äwen tä kea kuman intu lewun keton, mandjadi besoh.

13. Tinai keton akan mangaku hong baun Jehowa, Hatallan keton: talo handiai awang patut imbaris, aku djari mimbite lepalepah bara humangku, aku djari manenga kea akan olo Lewi, akan tamuäi, akan nolä tuntang balo, tumon karä prentahm, idjä djari injohom aku; aku djaton djari malangkah idjä kabawak prentahm tä, djaton kea djari manalua talo enen.

14. Aku djaton djari hapan tä huang kadjakängku, aku djaton djari kuman tä kahum aku samar pali, aku djaton djari manenga belahe talo tä hapan nguan olo matäi; aku djari manumon augh Jehowa, Hatallangku, aku djari mawie tumon karä augh prentahm.

15. Sengok bara äkam idjä brasih, bara sorga, berkat Israel, utus olo ajum tä, tuntang tanah.

idjä djari inengam akan ikäi, tumon sumpahm akan tato ikäi, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

16. Andau toh Jehowa, Hatallan keton, manjoho keton manumon prentah tuntang hadat toh; haga djetä, lalus tä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

17. Andau toh keton djari mangaku intu Jehowa, keton handak manempo iä, manduan iä akan Hatallan keton, keton handak manumon karä aughe.

18. Andau toh kea Jehowa djari mandjandji akan keton, iä handak manduan keton indu utus olo idjä baris ajue, tumon djari aughe dengan keton, asal keton mahaga karä prentahe;

19. Nakara iä mangkat keton bara karä utus olo, awang uras indjadiae, mandjadi indu tara, indu horumat, indu kahai, nakara keton toto utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, tumon djari aughe dengan keton.

BAGI 27.

Prentah tahiu berkat tuntang hukum patut ingaku olo.

1. Maka Moses tuntang karä bakas olo Israel manjoho olo arä, koae: Ingat karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh.

2. Maka djeha, limbah keton djari dimpah Jordan, hong tanah idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan mampendeng duä kabawak batu pandjang, manjapu djetä hapan ketok. — (*Jos.* 3,17.)

3. Bintik hetä karä augh undangundang toh, limbah keton djari dimpah, amon keton tamä tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu, tumon djari augh Jehowa, Hatallan tato keton, dengan keton.

4. Limbah keton djari dimpah Jordan, tä keton akan mampendeng batu tä, idjä djari imetähku keton andau toh, hong bukit Ebal, sambil manjapu tä hapan ketok.

5. Hetä keton akan manampa mesbeh akan Jehowa, Hatallan keton, mesbeh batu; äla mamahat hundjue. — (2. *Mos.* 20,25.)

6. Hapan batu kakai bewäi keton akan manampa mesbeh tä akan Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton akan maluput parapah awang ingähu intu hundjue, akan Jehowa, Hatallan keton.

7. Tinai keton akan maluput hetä parapah tarimakasih kea, keton akan kuman hetä tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton.

8. Hapan pahat keton akan mamintik intu batu tä karä bawak augh undangundang toh, tantutantu tuntang tarang ampie.

9. Tinai koan Moses tuntang imam, olo Lewi tä, dengan hapus utus olo Israel: Talingan pinding keton, hining o Israel: andau toh keton mandjari utus olo ain Jehowa, Hatallan keton.

10. Tagal tä keton akan manumon augh Jehowa, Hatallan keton, keton akan malalus prentahe, dasar ai, idjä imetähku keton andau toh.

11. Maka Moses mametäh olo arä andau tä kea, koae:

12. Djetoh karä hamputan, idjä

akan mendeng hong bukit Garisim, uka mamberkat olo arä, limbah keton djari dimpah Jordan: Simeon, Lewi, Juda, Isaskar, Josep, Benjamin. — (11, 29,)
13. Tinai djetoh hamputan, idjä akan mendeng manandipahe, hong bukit Ebal, uka manjapa: Ruben, Gad, Aser, Sebulon, Dan, Naptali.
14. Maka olo Lewi akan manggatang aughe, masuman akan genep biti hapus olo Israel, hai aughe:
15. Tarasapa olo tä, idjä mukir atawa manoang hampatong dewa, talo kadjilek Jehowa, tampan tukang, sambil manjahokan djetä. Tä salepah olo arä akan tombah, koae: Amen.
16. Tarasapa iä, idjä manawah indu bapae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
17. Tarasapa iä, idjä manandar toros tikas saran tanan paharie. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
18. Tarasapa iä, idjä mampalajang olo babutä hong djalan. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
19. Tarasapa iä, idjä mamingkok kabudjur olo tamuäi, kabudjur nolä tuntang balo. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
20. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan sawan bapae, mantapäi kahowot bapae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
21. Tarasapa iä, idjä manulah arepe dengan meto. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
22. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan betaue, anak bapae atawa anak indue. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
23. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan empoe idjä bawi. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
24. Tarasapa iä, idjä mampatäi paharie basilim. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
25. Tarasapa iä, idjä tarima upah, uka mampatäi olon, manusuh daha idjä djaton kasalae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.
26. Tarasapa iä, idjä djaton mahaga karä augh prentah toh, uka malalus djetä. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen. — (*Gal.* 3,10.)

BAGI 28.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insuman.

I. — 1. Maka djaka keton manumoe toto toto augh Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga tuntang malalus karä prentah, idjä injohoku keton andau toh: tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh manggatang keton bara karä utus olo hong petak. — (3. *Mos.* 26.)
2. Karä berkat, idjä injewut toh, karäh sampai keton, asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton.
3. Imberkat keton hong lewu, imberkat keton hong tana.
4. Imberkat bua knain keton, imberkat bua tanan keton, imberkat bua meton keton, parnakan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.
5. Imberkat lontong keton, imberkat kandarah keton, äka keton mopet tepong.
6. Imberkat panggoet keton, imberkat panulin keton.
7. Musoh keton, idjä handak malawan mawi keton, karäh injaragh Jehowa, uka imukul intu baun keton; bulat djalan idjä

äwen tä karäh hagoet, manalih keton, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju iä karäh hadari tinai bara baun keton.

8. Jehowa karäh manjoho berkat melai hong djurong keton, hong karä satiar gawin lengän keton, iä karäh mamberkat keton hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, karäh manengae akan keton.

9. Jehowa karäh mangkat keton akae, mandjadi utus olo brasih akae, tumon iä djari manjumpah akan keton, asal keton karäh mahaga prentah Jehowa, Hatallan keton, sambil manandjong mahoroe djalae.

10. Tä karä utus olo hong salepah kalunen karäh mitä, aran Jehowa djari impendeng intu bentok keton, palus äwen tä akan mikäh keton.

11. Jehowa karäh mampalaba keton dengan talo bahalap, intu bua knain keton, intu bua meton keton, intu bua tanan keton, hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akan keton.

12. Jehowa karäh muap akan keton panatau talo bahalap, langit tä, mangat manenga udjan akan tanah keton intu puna wajahe, uka mamberkat karä gawin lengän keton; keton karäh mandjaman talo akan arä utus olo, tapi keton dia akan mindjam.

13. Jehowa karäh manjoho keton mandjadi indu takolok, djaton indu ikoh, keton karäh ngambo hantä, djaton mamenda, asal keton mindiminding akan prentah, idjä injohoku keton andau toh, uka keton mahaga tuntang manumon djetä;

14. Asal keton äla mahiwang sambil gantau bara karä augh, idjä injohoku keton andau toh, sampai keton omba dewa, manempo djetä.

II.—15. Tapi djaka keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton, djaton maku mahagae, djaton maku manumon karä prentahe, karä hadat ai, idjä injohoku keton andau toh: tä maka karä sapa toh karäh sampai keton, buah keton.

16. Tarasapa keton hong lewu, tarasapa keton hong tana.

17. Tarasapa lontong keton, tarasapa kandarah keton, äka mopet tepong.

18. Tarasapa bua knain keton, tuntang bua tanan keton, parnakan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.

19. Tarasapa panggoet keton, tarasapa panulin keton.

20. Jehowa karäh manjoho sapa, tjalaka tuntang hukum mawi keton, mawi karä gawin lengän keton, karä satiar keton, sampai keton lomos, rusak badjeleng tagal kapapan gawin keton, basa keton djari undur bara aku.

21. Peres papa karäh injoho Jehowa leket intu keton, sampai keton djari lepah impalomose bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

22. Jehowa karäh hararepan keton hapan peres gambala, darem papa, mapui laso, peres panguman; hapan pandang, katada riwut, hapan mampamunggo talo; maka karä talo tä karäh mantakan keton, sampai keton djari rusak.

23. Batanglangit, idjä ambo takolok keton, karäh kilau tambaga, petak idjä iukong keton, karäh kilau sanaman.

24. Tantawus petak tuntang kawo Jehowa, Hatallan keton, karäh manenga akan tanah keton takirin udjan, bara langit talo tä karäh baduroh akan keton, sampai keton djari lomos rusak.

25. Jehowa karäh manjaragh keton, uka imukul intu baun karä musoh keton; bulat djalan idjä keton karäh hagoet, manalih äwen, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju keton karäh hadari tinai bara baue; keton karäh indjakä karä karadjaan kalunen.

26. Hantun keton karäh' indu kinan burong penda langit, tuntang meto hong petak, djaton karäh aton idjä mohah talo tä.

27. Jehowa karäh hararepan keton dengan samagh olo Misir, dengan peres blua daha, dengan kihis tuntang luta, idjä djaton taratatamba.

28. Jehowa karäh hararepan keton manggila keton, sampai atäi keton buntat, sabak kagilan keton.

29. Bentok andau keton karäh gajapgampa, kilau olo babutä gajapgampa hong kakaput, keton djaton karäh batuah hong karä djalanan keton, tapi hapus pambelom keton keton karäh irarat, irampas olo, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

30. Keton karäh mamopoh olo bawi, tapi olo beken karäh batiroh dengae; keton karäh mamangun huma, tapi keton djaton akan mukonge; keton karäh mimbul pambulan anggor, tapi djaton kuman buae.

31. Sapin keton karäh impatäi intu baun keton, tapi keton djaton karäh omba kumae; kalidai keton karäh irampas haiak gitan keton, palus djaton buli keton tinai; kambing tabiri keton karäh inenga akan musoh keton, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

32. Anak keton hatuä bawi karäh injaragh akan utus olo beken, sampai matan keton akan mitä tä, mangenang iä nongkang andau: tapi djaton karäh aton kwasan lengän keton.

33. Bua tanan keton, karä pangulih gawin keton karäh kinan utus olo, idjä djaton djari kasenan keton, nongkang andau keton haradjur ihenjek, irenep olo.

34. Sampai sabak kagilan keton tagal karä perkara, idjä indu tampajah matan keton.

35. Jehowa karäh hararepan keton hapan baha papa intu utut tuntang buntis keton, sampai keton djaton taratatamba awi djetä, bara tatap pain keton palus sampai karapuron keton.

36. Jehowa karäh manganan keton, tuntang radjan keton, idjä djari iangkat keton marentah keton, uka mamenda utus olo idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, hetä keton karäh manempo hatalla beken, kaju tuntang batu.

37. Keton karäh mandjadi indu kadjilek, indu tindong tuntang hababaka karä utus olo, idjä akan hetä keton inganan Jehowa.

38. Kutoh binji karäh inawur keton hong tanan keton, tapi isut bewäi karäh inggetem keton;krana sangkalap karäh kuman tä.

39. Keton karäh mimbul pambulan anggor, tuntang nguan tä, tapi djaton kea keton karäh mihop anggor, uret karäh kuman tä lepah.

40. Kutoh batang undus karäh aton hapus tanah keton, tapi dja-

ton kea keton akan mohos arep
keton hapan undus, krana bua un-
dus tä karäh nalahäi.
41. Keton karäh manak hatuä
bawi, tapi anak tä djaton kea akan
keton, krana äwen karäh akan ta-
wanan olo.
42. Karä batang bua, karä bua
tanan keton, karäh indu bagin talo
papa bewäi.
43. Olo tamuäi, idjä melai marak
keton, karäh hai bara keton, djala-
djalan hai hantä, tapi keton karäh
korik, djaladjalan korik hantä.
44. Iä karäh mahatangan keton,
tapi keton djaton tau mahatangan
iä; iä karäh mandjadi indu takolok,
tapi keton karäh indu ikoh.
45. Karä augh sapa toh karäh ma-
roboh keton, manggoang keton,
kuman keton, sampai keton djari
lomos, basa keton djaton djari ma-
numon augh Jehowa, Hatallan ke-
ton, uka mahaga prentahe tun-
tang hadat ai, idjä djari injohoe
keton.
46. Indu kata, indu talo heran
sapa tä karäh leket hong keton,
tuntang hong salepah panakan ke-
ton palus katatahi.
47. Basa keton djaton djari ma-
nempo Jehowa, Hatallan keton,
hapan kahias dengan kahandjak
atäi, metoh kutoh talo ain keton
aton:
48. Maka keton akan manempo
musoh keton, idjä karäh injoho Je-
howa mawi keton, haiak keton
blau, teah belai, halowai, haiak ke-
ton tapas talo handiai; musoh tä
karäh mangkepan ugar sanaman intu
tekok keton, sampai iä mampalo-
mos keton.
49. Jehowa karäh mimbit utus
olo mawi keton, idjä bara kedjau,
idjä bara puting petak, kaliase ki-
lau trawang burong nasar, utus
olo, idjä djaton keton harati basae;
50. Utus olo idjä tulas, karas,
idjä djaton paraba baun olo bakas,
djaton tau masi olo tabela.
51. Æwen tä karäh kuman bua
meton keton, bua tanan keton, le-
pah lingis, sampai keton djari lo-
mos; iä djaton karäh manisa akan
keton gendom, anggor, undus, pa-
randuan sapin keton, kawan kam-
bing tabirin keton, sampai äwen
djari marusak keton lepah lingis.
52. Æwen tä karäh mandjakä
keton hong karä lewun keton,
sampai hapus tanah keton balong-
kang pagar batun keton, awang
gantong tuntang dähen, idjä äka
kaharap keton; toto äwen tä karäh
manjekä keton hong karä lewun
keton hapus tanah keton, idjä djari
inenga Jehowa, Hatallan keton,
akan keton.
53. Sampai keton karäh kuman
bua knain keton, isin anak keton
hatuä bawi, idjä djari inenga Je-
howa, Hatallan keton, akan keton,
huang kikäh tuntang kadjakän ke-
ton, idjä hapan musoh marusak
keton.
54. Sampai olo hatuä baris ke-
ton, idjä bihin belom bahara tu-
mon karä kipen atäie, karäh bisit,
sampai tulas dengan paharie, deng-
an sawae idjä intu sapangkue, tun-
tang dengan anake idjä tisae hindai,
55. Sampai iä djaton maku mam-
bagi akan äwen tä belahe isin
anake, idjä kinae, basa djaton ba-
tisa bara karä ramoe indu panaho
mahin dia, huang kikäh tuntang
kadjakä tä, idjä hapan musoh ke-
ton hararepan keton hong karä le-
wun keton.
56. Sampai olo bawi kea baris
keton, idjä bihin belom bahara,

tumon karä kipen atäie, sampai iä djaton maku mahundjeng petak tagal kaharae dengan karegae, karäh bisit, tulas alo dengan banae kea, idjä bahut äka huange, tuntang dengan anake hatuä bawi,

57. Sampai iä djaton maku mambagi akae belahe tabuni, idjä blua bara iä, tuntang belahe anak awaue, idjä djari inakae, krana kabuate iä karäh kuman tä basilisilim, basa talo djaton haliai huang iä, huang kikäh tuntang kadjakä, idjä hapan musoh keton hararepan keton huang karä lewun keton.

58. Djaka keton djaton mahaga, djaton manumon karä augh undangundang, awang tarasurat hong surat Torat toh, uka keton mikäh Ara idjä hai tuntang indu ingikäh ingarawan, djetä: Jehowa, Hatallan keton:

59. Tä maka tuntang heran gawie Jehowa karäh mahukum keton palus panakan keton, hapan hukum idjä hai tuntang haradjur, hapan peres idjä papa tuntang ukoh.

60. Karä peres tanah Misir, idjä ingikäh keton, iä karäh mulese akan keton, peres tä karäh munggok keton haradjur.

61. Tinai karä ampin peres, karä hukum, awang djaton djari tarasurat hong surat Torat toh, Jehowa karäh manjohoe dumah kea mawi keton, sampai keton djari lepah lomos.

62. Keton karäh batisa mitimitik, mandjadi olo panjelat bewäi, keton, idjä bahut kilau bintang hong langit karä bitin keton; djetä basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

63. Tumon bahut puna kakilak Jehowa, uka mamberkat keton, tuntang mangapal keton, kalotä maka katika tä kakilak Jehowa mandjadi, uka mamparusak mampalomos keton, keton karäh irunap tinai bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

64. Krana Jehowa karäh mandarai keton akan marak karä utus olo, bara puting petak palus sampai putinge silae; hetä keton karäh manempo hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, kaju tuntang batu.

65. Tinai marak karä utus olo tä kea keton djaton karäh tau sanang, djaton karäh aton äka tatap pain keton tau malajan, krana hetä Jehowa karäh manjoho atäi keton mangkariäng hantä, matan keton hambutä, tuntang hambaruan keton ujuh.

66. Sampai pambelom keton kilau mukong sambilo, handau hamalem keton karäh mikäh, keton djaton batantu katawan pambelom keton.

67. Handjewu keton karäh hamauh: kajah! käläh djaka djari kaput! tinai hamalem keton karäh hamauh: kajah! käläh djaka djari sawah! tagal kikäh atäi keton, idjä manaräwen keton, tuntang tagal karä talo awang inampajah matan keton.

68. Jehowa karäh mimbit keton buli tanah Misir, hapan banama, manjak djalan tä, idjä koangku bihin dengan keton: keton djaton akan mitä djalan tä tinai; hetä keton karäh manggau äka mandjual arep keton akan musoh keton, mandjadi reware hatuä bawi, tapi djaton karäh aton, idjä handak mamili keton.

DEUT. 28.

BAGI 29.

Djandjin Hatalla dengan olo Israel inaheta tinai.

---

1. Djetoh karä augh djandji, idjä djari imetäh Jehowa Moses malaluse intu olo Israel hong tanah Moab, beken tinai bara djandji tä, idjä djari inampae dengan äwen tä hong Horeb.

2. Maka Moses mamumpong hapus utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawi Jehowa hong tanah Misir intu matan keton, dengan Parao, dengan karä olo ajue, dengan hapus tanahe;

3. Hukume idjä paham tä, idjä djari gitan matan keton, kata tuntang talo heran awang hai tä.

4. Tapi palus sampai andau toh Jehowa djaton djari manenga akan keton atäi idjä harati, matä idjä marenang, pinding idjä mahining.

5. Æpat pulu njelo aku djari manjoho keton mangumbang padang äka tunis benjem; pakaian keton djaton djari kupit, sarumpah keton djaton djari rotus intu pain keton.

6. Keton djaton djari kuman tepong, djaton djari mihop anggor, atawa talo ihop awang bahari, nakara keton katawan, aku Jehowa aton Hatallan keton.

7. Amon keton djari sampai kaleka toh, maka Sihon, radja hong Hesbon, tuntang Ogh, radja Basan, hagoet, manambang mamarang ita, maka ita mamukul äwen tä.

8. Palus ita djari manduan tanahe, tuntang djari manenga tä indu joresan hamputan olo Ruben dengan olo Gad, tinai akan sabagi hamputan olo Manasse. — (4. *Mos.* 21, 21. 33; - 32, 33.)

9. Toh, maka haga keton karä augh djandji toh, sambil manumon tä, mangat keton pintar tuntang batuah hong karä ampin gawin keton.

10. Andau toh keton ratarata mendeng naharep baun Jehowa, Hatallan keton: mantir pamutjok karä hamputan keton, karä bakas keton, karä pangulun keton, karä hatuä salepah utus Israel;

11. Anak sawan keton, tinai olo tamuäi, idjä omba äka keton bapodok, sampai idjä manganju tuntang masip akan keton:

12. Mangat keton tamä djandjin Jehowa, Hatallan keton, tuntang sumpahe, idjä impendeng Jehowa, Hatallan keton, dengan keton andau toh;

13. Mangat andau toh iä mandähen keton mandjadi utus olo ajue, tuntang iä indu Hatallan keton, tumon djari aughe dengan keton, tumon sumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak äwen telo Jakob.

14. Maka aku mampendeng djandji tuntang sumpah toh djaton dengan keton bewäi,

15. Malainkan dengan keton, idjä andau toh hindjä ikäi mendeng hetoh naharep baun Jehowa, Hatallan ita, tuntang dengan olo tingkat harian, idjä djaton hindjä ita andau toh.

16. Krana tawan keton, ita djari melai hong tanah Misir, tuntang ita djari hagoet mahoroe arä utus olo.

17. Keton djari mitä talo kadjilek ain äwen, dewa matekiapi ain

olo tä, kaju tuntang batu, salaka bulau, idjä inempo olo tä.
18. Toh haga arep keton, belä melai marak keton olo hatuä bawi, atawa salepah ungkup olo, atawa hapus hamputan olo, idjä djari balekak atäie andau toh bara Jehowa, Hatallan ita, handak manempo hatallan karä utus olo tä, belä lembut marak keton uhat manjalundik ipu tuwä bewäi.
19. Tuntang alo olo tä mahining augh sapa toh, mikäh iä mamberkat arepe hong atäie, koae: aku karäh sanang bewäi, alo aku manumon angat atäiku kabuatku; krana puna kea olo babusau tuntang olo teah belaie sama nihau haiak.
20. Toto, Jehowa djaton maku mampun iä, tapi kalaite tuntang kasangite karäh hasep mawi olo tä, karä augh sapa, idjä djari injurat hong surat toh, akan mahenjek iä, palus Jehowa karäh mampalomat aran olo tä bara penda langit.
21. Jehowa karäh mambaris iä bara karä hamputan olo Israel, uka iä katalahan, tumon karä augh sapan djandji, idjä tarasurat hong surat Torat toh.
22. Tä, maka pangereng idjä rahian karäh hamauh, karä anak keton, idjä belom rahian bara keton, tuntang karä tamuäi, idjä dumah bara kedjau, amon iä mitä hukum tanah toh, karä peres, idjä djari hapan Jehowa mamuat tanah toh,
23. Sampai salepah tanah kilau barirang dengan ujah, kilau äka kähu ampie, idjä djaton tau ialan, djaton lembut talo hetä, djaton mandjari pambulan, idjä djari imbalik, sama kilau Sodom, Gomora, Adama tuntang Seboim, idjä djari imbalik Jehowa huang kalaite dengan kasangite; — (1. *Mos.* 19, 24.)
24. Tä maka sakarä utus olo karäh hamauh: buhen gawin Jehowa sampai kalotoh dengan tanah toh? narai bukue kasangite bungkar sampai kalotoh?
25. Tä olo karäh tombah aughe, koae: basa olo tä djari manganan djandjin Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari impendenge dengan olo tä, metoh iä magah äwen tä bara tanah Misir.
26. Tapi olo tä djari hagoet, manempo hatalla beken, sambil sontop intu djetä, hatalla idjä djaton djari kasenan olo tä, idjä djaton djari mamberkat iä.
27. Tagal tä kasangit Jehowa djari hasep mantakan tanah toh, uka manambelan karä augh sapa, idjä injurat hong surat toh.
28. Jehowa djari marunap iä bara tanahe, huang kalaite, kasangite tuntang kasingie idjä paham, balalu iä djari manganan olo tä akan tanah beken, kilau djari andau toh.
29. Talo basilim tä akan Jehowa, Hatallan ita, tapi talo bakarinah tä akan ita tuntang anak ita, palus katatahi, uka ita mahaga karä augh Torat toh.

BAGI 30.

I. Djandjin Hatalla handak manduan olo ajue tinai, amon iä hobah. II. Olo Israel sindä tinai paham impudji, uka mahaga augh Hatalla.

I. — 1. Maka amon karä talo tä djari buah keton, berkat atawa karä sapa tä, idjä djari hatandajangku akan keton, tä keton karäh manahiu karä talo tä huang

atäi keton, intu marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari manganan keton.

2. Tä atäi keton karäh hobah, buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon aughe, tumon talo handiai, idjä imetähku keton andau toh, keton tuntang anak keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton. — (3. *Mos.* 26, 40.)

3. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh muap sipir keton tinai, iä karäh masi keton, palus mamumpong keton tinai bara marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari mandarai keton.

4. Alo belahe keton djari inganan sampai saran langit, bara hetä kea Jehowa, Hatallan keton, mahin karäh mamumpong keton tinai, bara hetä kea iä karäh manduan keton.

5. Jehowa, Hatallan keton, karäh magah keton tamä tanah tä tinai, idjä djari injores tato keton, keton karäh mandino tä, tuntang iä karäh mamberkat keton, mangapal keton paham bara tato keton.

6. Jehowa, Hatallan keton, karäh manjunat atäi keton tuntang panakan keton, nakara keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton, mangat keton belom. — (*Esegh.* 11, 19.)

7. Maka karä sapa tä Jehowa, Hatallan keton, karäh nangkaruae bara keton, mangateke intu musoh keton, intu olo tä, idjä djari basingi tuntang mararat keton.

8. Tapi keton karäh hobah, sambil manumon augh Jehowa, malalus karä prentahe, idjä imetähku keton andau toh.

9. Jehowa, Hatallan keton, karäh paham mampahambit keton huang karä gawin lengän keton, huang bua knain keton, huang bua meton keton, huang bua tanan keton. Krana Jehowa karäh mules tinai, manampajah keton, tuntang kakilake mamberkat keton, kilau djari puna kakilake mamberkat tato keton.

10. Asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga prentahe tuntang hadat ai, idjä djari tarasurat huang surat Torat toh, asal keton hobah buli Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

11. Krana prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, djaton manangkalau kaharatin keton, tinai djetä djaton kedjau bara keton.

12. Djetä djaton hong sorga, sampai keton tau hamauh: äwe indu mandai manalih sorga akan ita, mangat iä manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe? — (*Rom.* 10, 6.)

13. Djaton kea djetä hila dipah tasik, sampai keton tau hamauh: äwe indu barajar dimpah tasik akan ita, mangat manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe?

14. Malainkan augh tä puna tokep haliai dengan keton, huang njaman keton, huang atäi keton, mangat keton manumoe.

II. — 15. Itä keton, andau toh aku djari hararahan akan keton pambelom kahalap, tinai pampatäi kapapa.

16. Krana andau toh aku manjoho keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai, mahaga prentahe, hadate, dasare, mangat keton belom, dahang-

dahanga, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong tanah, idjä ingkahimat keton toh, uka manjores tä.

17. Tapi djaka atäi keton hules, keton djaton maku manumon aughe, malainkan palus omba tamput olo, sampai sontop intu hatalla beken, sambil manempo djetä:

18. Tä, maka aku masuman akan keton andau toh, toto keton akan rusak, djaton tahi keton karäh melai hong tanah, idjä inalih keton, dimpah Jordan, mangat manjores tä.

19. Langit tuntang petak induangku andau toh mandjadi saksi mawi keton: pambelom dengan pampatäi djari hatandajangku akan keton, berkat tuntang sapa: toh, intih pambelom, mangat keton belom, keton tuntang panakan keton.

20. Sinta Jehowa, Hatallan keton, tumon aughe, leket hong iä; krana djetä puna pambelom keton, kapandjang umur keton, nakara keton melai hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tä akae.

BAGI 31.

I. Moses mampaterai arepe, tuntang mangkat Josua indu gantie. II. Iä manenga surat Torat akan imam, tuntang mametäh iä mambasa tä akan olo arä. III. Hatalla masuman kadjarian olo Israel harian dapit.

I. — 1. Limbah tä Moses hagoet, masuman augh toh akan hapus utus olo Israel,

2. Sambil hamauh dengan äwen: Andau toh aku saratus duä pulu njelo umurku; aku djaton tau kantäkantä hindai; tinai Jehowa kea djari hamauh dengangku: ikau djaton akan omba dimpah Jordan tä. — (4. *Mos.* 20, 12.)

3. Bitin Jehowa, Hatallan keton, karäh dimpah helo baun keton, iä kea karäh mampalomos karä utus olo hetä bara baun keton, mangat keton manduan tanahe indu joresan keton. Josua karäh mimbit keton dimpah, tumon djari augh Jehowa. — (4. *Mos.* 27, 18.)

4. Jehowa karäh mawi olo hetä, sama kilau iä djari mawi Sihon äwen duä Ogh, radjan olo Amori, tuntang tanahe, idjä djari impalomose.

5. Maka metoh Jehowa manjaragh olo tä akan keton, tä keton akan mawi iä tumon augh prentah, idjä djari imetähku keton.

6. Buah keton gagah menteng, äla mikäh, äla lalangkamen intu baun äwen, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mampahaiak keton, iä djaton maku mambatak lengäe bara keton, djaton maku malihi keton.

7. Maka Moses mangahau Josua, palus manjoho iä haiak hining hapus utus olo Israel, koae: Mentementeng ikau, äla rambang atäim; krana ikau karäh mimbit utus olo toh tamä tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tatoe, handak manenga tä akae, tuntang ikau karäh mambagi tä akae.

8. Maka bitin Jehowa idjä magah ikau; iä karäh mampahaiak ikau; iä djaton maku mambatak lengäe bara ikau, djaton maku malihi ikau; äla mikäh, äla taräwen.

II. — 9. Tinai Moses mamintik surat Torat, sambil manenga djetä

akan imam, panakan Lewi tä, idjä manaiggong patin-djandjin Jehowa, tinai akan karä bakas olo Israel.

10. Tuntang Moses mametäh äwen tä, koae: Genep helat udju njelo, hong njelo sabat, wajah pesta tingkap dawen, — (15, 1.)

11. Amon hapus utus olo Israel manalih, manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, hong äka idjä djari intihe, tä maka keton akan mambasa Torat toh intu pinding hapus utus olo Israel.

12. Pumpong olo arä, hatuä bawi, karä anak olo, karä tamuäi, awang hong karä lewun keton, mangat iä mahininge tuntang mangadjie, uka iä mikäh Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahaga sambil malalus karä augh Torat toh.

13. Mangat karä anake kea, idjä djaton djari katawan tä, mahining tuntang mangadji tä, nakara iä mikäh Jehowa, Hatallan keton, katahin andau umur keton hong tanah, idjä ingkahimat keton, hila dipah Jordan, uka manjores tä.

III. — 14. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Itäm, andau pampatäim djari tokep; kahau Josua, palus keton duä tamä tingkap-panjupa, mangat aku mametäh iä. Tä Moses äwen duä Josua lius, mendeng hong tingkap-panjupa.

15. Maka Jehowa mamprahan arepe huang tingkape, hong botop baunandau; botop baunandau tä mendeng intu bauntongggang tingkap.

16. Tä Jehowa hamauh dengan Moses; Itäm, ikau karäh batiroh matäi hindjä tato hiangm; maka utus olo toh karäh manampara, omba habandong atäie dengan hatalla sala ain olo tanah tä, idjä ingkahimate, olo tä karäh malihi aku, tuntang mangarak djandjingku, idjä djari inampaku dengan äwen.

17. Maka katika tä kasangitku karäh hasep mantakan iä, aku handak ngalapean iä, manjahokan baungku bara iä, nakara iä lepah rusak; kutoh hukum, arä ampin kadjakä akan buah olo tä, sampai iä karäh mangaku intu katika tä: djatonkah ita djari buah karä talo papa toh, basa Hatallan ita djaton intu bentok ita?

18. Maka aku handak manjahokan baungku intu katika tä tagal karä talo papa, idjä djari iawi äwen, krana olo tä djari mules arepe akan hatalla beken.

19. Toh, bintik njanji toh akan keton, adjar olo Israel njanji toh, paleket karä bawake intu njaman äwen, nakara njanji toh indu saksingku mawi olo Israel.

20. Krana aku handak mimbit utus olo tä tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tatoe, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu; iä karäh kuman, tä amon iä besoh tuntang baseput, iä karäh mules ompat hatalla beken, sambil manempo djetä, palus manawah aku, sambil mangarak djandjingku.

21. Tä, amon talo papa tuntang kikäh buah iä, maka njanji toh mandjadi saksi, hamauh intu baue; krana djetä djaton akan indu kalapeae, nihau bara njaman panakae; krana tawangku pikir atäi, idjä djari ingandong olo tä andau toh kea, helo bara aku mimbit iä tamä tanah, idjä djari injumpahku akae.

22. Tä Moses mamintik njanji

tä, andau tä kea, sambil madjar olo Israel njanji tä.

23. Maka Iä mametäh Josua, anak Nun, koae: Mentementeng ikau, äla rambang atäim, krana ikau karäh mimbit olo Israel tamä tanah, idjä djari injumpahku akae; aku handak mampahaiak ikau.

24. Djadi, amon Moses djari terai mamintik karä bawak augh Torat huang surat, limbah karä augh surat tä djari lepah injurate,

25. Tä maka Moses mametäh olo Lewi, idjä mananggong patin-djandjin Jehowa, koae:

26. Duan surat Torat toh, ingkes tä darah patin-djandjin Jehowa, Hatallan keton, nakara djetä melai hetä, indu saksi malawan keton.

27. Krana tawangku karisang keton, kadungil keton; itä! andau toh kea, sangkom aku magon dengan keton, keton mahin djari marisang bara augh Jehowa; djaton paham haream keton karäh kalotä limbah aku matäi?

28. Pumpong akangku karä bakas hamputan keton, karä pangulun keton, nakara aku masuman karä augh toh intu pinding äwen, haiak manduan langit petak indu saksi malawan iä.

29. Krana tawangku, limbah aku matäi, toto keton karäh marusak djandji, undur bara djalan, idjä djari imetähku keton; tä maka intu katika harian keton karäh buah karä talo papa toh, basa keton djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa, uka mungkar kalaite awi karä gawin lengän keton.

30. Tä, maka intu pinding sakarä olo Israel Moses manjewut karä augh njanji toh lepalepah:

BAGI 32.

Njanjin Jehowa.

---

1. Talingan pindingm, langit! aku handak hakotak; hining, o petak! karä augh njamangku.

2. Adjarku nahasak kilau udjan, aughku mahasor kilau ambon, kilau rihä buah oru, kilau enon buah karä sajor.

3. Krana aran Jehowa handak inaraku: tenga horumat akan Hatallan ita!

4. Iä toto Batukarang, karä gawie tinduh, krana karä djalan ai uras budjur; iä Hatallan katoto, brasih, djaton kasalae, iä puna budjur tetek.

5. Olon marusak djandjie, äwen djaton toto anake, baja iä hamputan matekiapi tumon puna kempange; iä puna utus olo idjä hules bingkok.

6. Kilen, kalotä ikau mamaläh Jehowa, o utus olo idjä humong paleng? djaton iä bapam, idjä manak ikau? djaton iä idjä manampa mandjarian ikau?

7. Ingat andau djaman horan, tahiu njelon karä utus olo idjä solake; isek bapam, iä karäh masuman tä akam, karä bakasm, iä karäh manjarita tä akam.

8. Metoh Idjä Pangkahai tä mambagi joresan akan karä utus olo kalunen, katika iä mambaris karä panakan Adam, tä maka iä manantu karä saran tanahe tumon djumalah karä olo Israel.

9. Krana utus olo ajue tä puna

baris Jehowa, Jakob tä puna tu-
kas bagin ai.
10. Iä sondau iä bihin hong
padang tunis benjem, intu äka
keang kamahau idjä njakungkong;
Iä mangagalan iä, sambil madjar
iä, Iä mahaga iä kilau bawak
matan ai.
11. Kilau burong nasar madjik
anake bara sarangae, manari tam-
buan anake, iä mambirang pala-
pase, manduan anake, mananggong
iä hundjun palapase:
12. Tumon tä kea Jehowa djari
magah olo ai, hatalla beken djaton
hindjä Iä.
13. Iä manjoho iä ngasiring ma-
halau karä kaleka gantong, mangat
kuman pangulih tana, Iä manjoho
iä minjup madu bara batukarang,
undus bara baras bukit batu.
14. Iä pakanan iä hapan enjak
tusun sapi, djohontusun kambing
tabiri, isin kambing tabiri Basan
awang baseput, gendom awang
kapala bahalap; tinai keton djari
mihop anggor awang urase.
15. Djadi, sana Jesurun (*idjä ba-
tuah, garar olo Israel*) mandjadi
baseput, palus iä manjepak hapan
paie; iä djari baseput lohelohek,
bara banahat, tä iä djari nalingus
Hatalla tä, idjä djari mandjadian
iä, iä manalua Batukarang sala-
mat ajue.
16. Iä djari manampa kabehue
awi hatalla beken, äwen djari
mungkar kasangite awi dewa talo
kadjilek.
17. Iä djari maluput parapahe
akan setan, djaton akan Hatalla;
akan karä dewa awang djaton djari
kasenae bihin, idjä taheta lem-
but, idjä djaton djari ingikäh tato
keton.
18. Batukarang tä, idjä djari
mangandong ikau, djari nangka-
lingaum, ikau djari ngalapean Ha-
talla, idjä djari manak ikau.
19. Amon Jehowa mitä tä, iä
mandjilek äwen, tagal kalaite deng-
an anake hatuä bawi.
20. Balalu iä hamauh: aku handak
manjahokan baungku bara äwen,
handak mitä, kilen kea kahapus
kadjariae tinai; krana äwen tä
puna panakan olo bingkok haliai,
djetä anak idjä djaton taraharap.
21. Iä djari manampa babehungku
awi talo awang djaton toto Ha-
talla, iä djari mungkar kasangitku
hapan talo haiang ajue; toh aku
tinai handak manampa kabehue
hapan olo, idjä djaton utus ajungku,
hapan olo kapir awang humong
aku handak mungkar kalaite. —
(*Rom.* 10, 19.)
22. Krana apui kasangitku djari
intokan, djetä akan manjeha pa-
lus sampai naraka, tuntang ku-
man tanah dengan pangulihe, sam-
bil mangähu galang karä bu-
kit kea.
23. Karä tjalaka handak ingum-
boku intu iä, karä anak panahku
handak ilekasku mawi äwen.
24. Æwen karäh meher awi lau,
iä karäh kinan darem tuntang pe-
res papa; kasingan meto handak
injohoku mawi iä, tinai katadan
karä handipä hong petak.
25. Intu ruar maka padang karäh
marampas iä, tinai kikäh huang
karong, lepalepah pambudjange
hatuä bawi, karä awau dengan
olo idjä howan.
26. Kamäangku: akan karä pu-
ting kalunen aku handak manga-
nan iä daraidaraia, sampai leteng
pangingat tahiu arae kea bara
marak olon.
27. Tapi aku mangenang kadar-

hakan karä musohe, suro karä
idjä malawan iä badjoho hamauh:
lengän ita djari inggatang, djaton
djaka Jehowa djari malalus karä
talo tä.
28. Krana iä puna olo, idjä ru-
sak awi karä akal tiroke, kaharati
djaton huang iä.
29. Kajah! käläh djaka iä pin-
tar, uka harati djetoh, uka mingat
kahapus kadjariae.
30. Narai kea bukue, sampai
idjä biti maharak äwen sakojan,
duä biti manjasah sapulu kojan?
djaton basa Batukarang äwen tä
djari mandjual iä, basa Jehowa
djari manjaragh iä?
31. Krana batukarang, äka sing-
goh olo tä, djaton kilau Batu-
karang ita; musoh ita kabuate
mahin mangaku tä.
32. Krana batang anggor ajue ki-
lau batang anggor Sodom, djetä
bara tanah Gomora, buae tä tada,
genep bawake bapait.
33. Anggor äwen tä kilau ka-
tadan naga, kilau perun handjali-
wan idjä paham kaharie.
34. Djaton karä perkara tä djari
inantu hong aku, djari intjatjak
tuntang djari ingkesku?
35. Baläh aton intu aku, toto
aku handak mamaläh. Intu tikas
wajahe maka paie karäh tangga-
rurus; krana andau karusake djari
tokep, hukum indjeleng, idjä indu
buah iä.
36. Krana Jehowa handak ma-
hukum tuntang mambudjur utus
olo ajue, iä karäh paham angat
asie tagal karä djipae; krana iä
karäh tahiu kwasae djari lilap, talo
hai korik rata djari nihau.
37. Tä iä karäh hamauh: kwe
karä hatallan äwen tä? kwe batu-
karang, idjä äka kaharape?
38. Idjä djari kuman enjak pa-
rapah awang injambalih äwen, idjä
djari mihop anggor parapah talo
ihope? käläh äwen tä mendeng
toh, mawat mangalindong ke-
ton.
39. Aton toh keton kasene, tong-
gal aku bewäi Iä, tuntang sala
bara aku djaton aton Hatalla hin-
dai? aku mampatäi, aku mam-
belom, aku mampahimang, aku
mampahalit, tuntang djaton idjä
tau maliwus bara lengängku.
40. Aku handak manggatang
lengängku akan langit, sambil
hamauh: Aku belom palus ka-
tatahi.
41. Amon aku mangarinda pa-
dangku idjä njabintir, amon leng-
ängku mimbing hukum: tä aku
handak mamaläh mawi musohku,
manjulang mawi idjä basingi aku.
42. Aku handak mambusau anak
panahku dengan daha, padangku
akan kuman isin olo: dengan
dahan olo awang impatäi tuntang
tawanan, isin karä mantir mu-
soh tä.
43. Lahap, keton handiai, idjä
hindjä utus olo ajue, krana iä
handak mamaläh dahan djipäe, iä
handak mamaläh mawi karä mu-
sohe, tapi manjanjang tanah ain
utus olo ajue.
44. Maka Moses hagoet, manje-
wut karä augh njanji toh intu
pinding olo arä, äwen duä Josua,
anak Nun tä.
45. Amon Moses djari terai ma-
njewut karä augh tä akan salepah
utus olo Israel,
46. Maka koae dengan äwen:
Ina huang atäi keton karä augh
toh, idjä insumangku akan keton
andau toh, mangat keton mandä-
häe intu anak keton, nakara äwen

tä kea mahaga tuntang manumon karä augh Torat toh.

47. Krana augh toh djaton augh haiang bewäi akan keton, malainkan djetä toto pambelom keton, awi augh toh kea umur keton karäh pandjang hong tanah, idjä inalih keton dipah Jordan, uka manjores tä. — (*Joh.* 6, 63.)

48. Limhah tä, andau tä kea, Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

49. Dai bukit Abarim, iä tä Nebo, idjä hong tanah Moab, idjä tandipah Jerigho; tampajah tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan olo Israel indu pagangan ajue.

50. Palus matäi hundjun bukit hetä, idjä djari indaim, uka ikau ingampeleng dengan tato hiangm; sama kilau kakam Aaron djari matäi hong bukit Hor, tuntang djari ingampeleng dengan tato hiange.

51. Basa gawin keton duä djari sala dengangku intu bentok olo Israel, hong äka danum kanjaing tä, hong Kades intu padang tunis benjem Sin; basa keton djaton djari mahorumat aku intu bentok olo Israel. — (4. *Mos.* 20, 13.)

52. Maka ikau akan mitä tanah tä hila baum, idjä inengaku akan olo Israel; tapi bitim djaton akan tamä hetä.

BAGI 33.

Moses mamberkat olo Israel.

1. Djetoh berkat, idjä hapan Moses, olo ain Hatalla tä, mamberkat olo Israel helo bara iä matäi. — (1. *Mos.* 49.)

2. Koae: Bara Sinai Jehowa djari dumah, bara Seir iä djari lembut tanggoh olo toh, iä djari mansilak manjakowong bara bukit Paran, iä djari dumah mimbit bakojakojan kawan ajue idjä brasih; Torat tä kilau apui aton intu lengäe gantaue akan äwen.

3. Toto iä sinta olo kalunen; karä olo ajue idjä brasih uras intu lengäm; äwen karäh mondok darah paim, haiak mangadji augh ajum.

4. Moses djari manjaragh Torat tä akan ita, idjä indu joresan ungkup panakan Jakob.

5. Maka Iä djari indu radjan Jesurun, metoh karä kapalan olo arä, tuntang karä hamputan Israel djari hapumpong.

6. Ruben akan belom, djaton indu matäi, olo ajue akan melai.

7. Djetoh berkat akan Juda, koae: O Jehowa, tarima augh Juda, agah iä buli hamputae; soho lengäe magon ombet kwasae akae, käläh ikau indu pandohope manandipah musohe.

8. Akan Lewi koae: Urim tuntaug Tumin ajum akan magon melai intu olo ajum idjä brasih tä, idjä djari iningkesm hong Massa, idjä djari injaingm intu Meriba.

9. Idjä hamauh tahiu indu bapae: aku djaton mitä iä; tuntang idjä djaton maku kasene paharie, djaton maku katawan anake, malainkan idjä manumon augh ajum, toto mahaga djandjim:

10. Æwen tä karäh madjar Jakob karä hadatm, Israel tä Torat ajum; iä karäh hagaro akam, maluput parapah hundjun mesbehm.

11. O Jehowa, berkat kaabas äwen, käläh mangilak gawin lengäe;

pelek sapak olo idjä malawan tuntang basingi iä, belä olo tä tau mendeng tinai.
12. Akan Benjamin koae: Iä idjä ingilak Jehowa, sanang bewäi iä karäh melai dengae, nongkang andau Iä karäh mangandjungen iä, bentok usoke äkae karäh melai.
13. Akan Josep koae: Tanahe karäh imberkat Jehowa, hetä kutoh bua bahalap awi langit, awi ambon, awi danum handalem tä, idjä penda petak;
14. Bua bahalap awi matanandau, bua bahalap haradjur genep bulan;
15. Talo barega bara bukit gantong, bara lungkoh idjä katatahi tä;
16. Ramon petak idjä kapala bahalap, kutoh tawon ramoe. Berkat ain idjä melai hong pulau duhi tä akan mohon hong takolok Josep, akan lingkaue idjä nasir intu marak karä paharie.
17. Kahaie kilau kahain sapi hatuäe, idjä solake inakan indue, tandoke kilau tandok badak, hapan tä iä karäh manampoh karä utus olo, mampalokang iä rimporimpong, sampai saran tanahe: djetä bapulupulu kojan ain Epraim, bakojakojan ain Manasse tä.
18. Akan Sebulon iä hamauh: Handjak, o Sebulon, tagal karä parajarm; ikau, o Isaskar, handjak tagal karä humam.
19. Æwen tä karäh mampakadja karä utus olo manalih bukit Hatalla, hetä iä karäh maluput parapah awang tetek; krana iä manjurop berkat tasik, manduan panatau awang intu petak.
20. Akan Gad ia hamauh: Imberkat iä, idjä mampaluas tanah Gad; iä mandjungkang kilau singa bakas, iä mamisak lengä tuntang takolok.
21. Iä djari mintih bagin tanah idjä tapakan, krana hetä idjä manenga Torat tä djari melai; tapi iä omba kea karä kapalan olo arä, uka malalus katetek Jehowa, tuntang kabudjure dengan olo Israel.
22. Akan Dan iä hamauh: Kilau singa tabela kalotä Dan, iä karäh manangkarap bara Basan.
23. Akan Naptali iä hamauh: O Naptali, ikau karäh besoh awi talo bahalap, kontep berkat Jehowa, hila barat hila salatan ikau karäh manjores.
24. Akan Aser iä hamauh: Aser karäh imberkat, bakapal anake, iä karäh ingilak karä paharie, iä mansulop paie huang undus.
25. Sanaman tuntang tambaga penda sarumpahm, tumon karä andaum sasar indahang, kalotä kea tuahm.
26. Djaton Hatalla kilau Hatallan Jesurun, idjä manari intu langit, uka mandohop ikau, tuntang kahaie ambo baunandau.
27. Æka kalindongm toto Hatalla idjä bara djaman horan tä, lengäe idjä katatahi tä marentah bentok ikau; iä karäh manganan musohm bara baum, sambil hamauh: lomos ikau!
28. Sanang tuntang imbaris Israel karäh melai; kalin Jakob karäh magon huang tanah äka gendom, äka anggor, tinai batanglangit hetä karäh manduroh ambon.
29. Salamat ikau, o Israel! äwe kilau ikau? ikau utus olo, idjä iliwus Jehowa, iä talawang pandohopm, tuntang padang kahaim. Karä musohm akan manjurok ikau,

tapi ikau karäh mahundja kalekae awang gantong.

BAGI 34.

Moses matäi.

1. Limbah tä Moses hagoet bara padang olo Moab, mandai bukit Nebo, idjä pangkahai marak bukit hatinggang Pisga, idjä tandipah Jerigho; hetä Jehowa masuman akae hapus tanah Gilead palus sampai Dan;

2. Tinai hapus Naptali, tinai tanah Epraim tuntang Manasse, tinai hapus tanah Juda tikas tasik lombah.

3. Tuntang tanah idjä hila salatan tä, padang Jerigho, lewu korma tä, palus sampai Soar.

4. Limbah tä Jehowa hamauh dengae: Djetoh tanah, idjä djari injumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga tä. Aku djari manjoho matam mitä tä, tapi ikau djaton akan dimpah kantä. —(1. *Mos.* 12, 7.)

5. Tumon tä Moses, rewar Jehowa tä, matäi hetä hong tanah Moab, hong njaman Jehowa.

6. Maka Jä mangubur iä hetä hong djana, hong tanah Moab, tandipah Betpęor. Olo djaton djari katawan äka kubure palus andau toh.

7. Moses saratus duä pulu njelo umure, metoh iä matäi; matae hindai djari kawus, kaabase hindai djari tendur.

8. Maka olo Israel manatum Moses hong padang Moab telo pulu andau katahie. Karä andau panatume panangise tagal Moses injukup.

9. Maka Josua, anak Nun, basuang rogh kapintar, krana Moses djari mandanan lengäe hundjun iä. Djadi olo Israel manumon aughe, sambil mawie kilau Jehowa djari mametäh Moses.

10. Maka rahian bara tä djaton hindai nabi lembut hong Israel, idjä kilau Moses, idjä kasenan Jehowa hataharep bau,

11. Huang karä kata tuntang talo heran, idjä djari injoho Jehowa iä malaluse hong tanah Misir mawi Parao, mawi karä oloe tuntang hapus tanahe;

12. Tinai huang karä gawi kwasa tä tuntang gawi panaräwen, idjä iawi Moses intu baun hapus utus olo Israel.

SURAT

JOSUA.

BAGI 1.

I. Hatalla mangarasan Josua. II. Josua manjoho olo manatap arepe.

I. — 1. Maka djadi limbah pampatäi Moses, rewar Jehowa tä, Jehowa hamauh dengan Josua, anak Nun, pangiwa Moses, koae:
2. Rewarku Moses djari matäi; lius ikau toh, dimpah Jordan toh, ikau tuntang olo arä handiai, tamä tanah tä, idjä inengaku akan äwen, akan olo Israel.
3. Hapus tanah, idjä karäh ihundjeng tatap pain keton, djari inengaku akan keton, tumon aughku dengan Moses.
4. Bara padang tunis benjem tuntang bara Libanon sampai batang danum hai, Prat tä, hapus tanah olo Het, palus sampai tasik lombah intu hila barat, djetä tikas tanah keton.
5. Dialo idjä biti karäh tau mendeng malawan ikau katahin karä andau pambelom ajum; kilau aku djari manganggulo Moses, tumon tä kea aku handak manganggulo ikau; djaton aku handak ngalapean ikau, djaton kea aku malihi ikau.
6. Uräuräh tuntang mentementeng ikau, krana ikau akan mambagi indu joresan utus olo toh tanah tä, idjä djari injumpahku akan tatoe, handak manenga tä akae.
7. Baja uräuräh bewäi karetaretap atäim, uka ikau mahaga manumon karä augh salepah Torat, idjä djari imetäh rewarku Moses ikau, äla ikau manjampang bara tä sambil gantau, nakara ikau apik gawim huang karä äka panggoetm.
8. Surat Torat toh äla ikau ngalapeae bara totokm, malainkan kumang tä handau hamalem, mangat ikau huang karä gawim mahaga tuntang manumon karä augh, awang injurat hetä: tä karä tirokm akan mandjari, tuntang ikau karäh pintar gawim. — (*Masm.* 1.)
9. Djaton aku idjä manjoho ikau? Uräuräh, mentementeng ikau; äla ikau mikäh, äla taräwen, krana Jehowa, Hatallam, mampahaiak ikau huang karä panggoetm.
II. — 10. Tä maka Josua manjoho karä pangulun olo arä, koae:
11. Tandjong mahoroe salepah äka olo bapodok, soho olo arä, koan keton: awi keton manatap bahatan keton, krana hindai katelo maka keton karäh dimpah Jordan toh, tamä tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.
12. Tinai Josua hamãuh dengan olo Ruben, tuntang olo Gad, tinai dengan sabagi hamputan olo Manasse, koae:
13. Ingaingat keton karä augh, idjä djari imetäh Moses, rewar Jehowa tä, keton, koae: Jehowa,

Hatallan keton, djari manjanang
keton, iä djari manenga tanah toh
akan keton. — (4. *Mos.* 32, 20.)
14. Anak sawan keton tuntang
karä meton keton soho melai hong
tanah, idjä djari inenga Moses akan
keton dipah Jordan hila toh, tapi
karä keton idjä sanggam klahi ba-
tatap, hapadju akan hagoet helo baun
karä paharin keton, sambil mando-
hop äwen tä;
15. Sampai Jehowa djari manja-
nang paharin keton kea, sama ki-
lau keton, sampai äwen tä kea
manjores tanah, idjä Jehowa, Ha-
tallan keton, manenga akae; limbah
tä keton tau buli tanah joresan ke-
ton, idjä Moses, rewar Jehowa,
djari manenga akan keton intu di-
pah Jordan hila toh, hila palem-
but matanandau.
16. Tä, maka olo tä tombah augh
Josua, koae: Talo handiai, idjä
djari injohom ikäi, ikäi handak ma-
laluse, bararangai alo akan kwekwe
ikau manjoho ikäi, ikäi handak
hagoet.
17. Kilau ikäi djari manumon
augh Moses huang talo handiai,
tumon tä kea ikäi handak manu-
mon aughm, asal Jehowa, Hatal-
lam, mampahaiak ikau, tumon iä
djari mampahaiak Moses.
18. Genep biti, idjä marisang bara
aughm, idjä djaton maku manumon
kotakm huang talo handiai, idjä
injohom iä, olo tä akan impatäi;
baja uräuräh, mentementeng ikau
bewäi.

BAGI 2.

Josua manjoho olo mangalati lewu Je-
righo; äwen tä ingalindong Rahab.

I. — 1. Maka Josua, anak Nun
tä, djari manjoho olo duä biti bara
Sitim, hagoet mangalati basilisi-
lim, koae: Lius keton, kalati ta-
nah tä, tuntang Jerigho. Maka
äwen tä hagoet, tamä human olo
bawi idjä lontäi, Rahab arae; tun-
tang iä bara malem hetä.
2. Tä, maka olo mimbit brita
akan radja Jerigho, koae: Tawam,
alem toh aton olo hatuä bara olo
Israel djari kantoh, tantai manga-
lati tanah toh.
3. Tagal tä radja Jerigho ma-
njoho olo manalih Rahab, koae:
Plua olo tä, idjä madja ikau, idjä
djari tamä humam, krana olo tä
djari kantoh tantai mariksa sale-
pah tanah toh.
4. Tapi olo bawi tä djari man-
duan olo hatuä duä biti tä, ma-
njahokan iä, palus iä hamauh ka-
lotoh: Toto, olo hatuä djari ma-
nalih aku, tapi aku djaton djari
katawan bara kwe olo tä.
5. Djadi olo lawoh matep baun-
tonggang lewu, amon andau djari
kaput, maka olo hatuä tä djari
hagoet, aku djaton katawan kang-
kwe tintue; käläh keton manggo-
ang iä djeledjeleng, tau bewäi ke-
ton mandjakä iä tinai.
6. Maka olo bawi tä djari ma-
njoho äwen duä tä mandai sapau
humae, sambil manjahokan iä hetä
penda batang pista, idjä djari ina-
tajae hetä.
7. Djadi, anakoloh radja hagoet,
manggoang äwen tä, manjak dja-
lan akan Jordan, mimes äka olo
dimpah, tinai olo palus matep baun-
tonggang lewu, sana olo djari blua,
idjä akan manggoang äwen tä.
8. Maka helo bara äwen duä ba-
tiroh, olo bawi tä mandai sapau,
manalih iä,
9. Sambil hamauh dengan olo

hatuä duä tä: Tawangku, Jehowa djari manenga tanah toh akan keton, tinai pampikäh keton djari manjangkulep ikäi, karä olo tanah toh djari lenjoh atäie tagal panumah keton. — (2. *Mos.* 23, 27.)
10. Krana ikäi djari mahining, kilen Jehowa djari maneah tasik rarudju intu baun keton, metoh keton blua bara tanah Misir; tinai talo handiai, idjä djari iawi keton dengan duä radjan olo Amori, Sihon äwen duä Ogh, idjä hila kanih Jordan, idjä djari ingahem keton.
11. Sana ikäi mahining tä, maka lenjoh angat atäi ikäi, kamenteng olo handiai djari lepah nihau tagal panumah keton; krana Jehowa, Hatallan keton, toto Hatalla ngambo huang langit, palus ngiwa hundjun petak.
12. Toh aku blaku, sumpah dengangku intu Jehowa, basa aku djari masi keton, maka keton kea handak masi ungkup human apangku; tenga katan djandji akangku,
13. Keton toto handak mambelom apangku, induku, njahangku, tuntang paharingku, tinai talo handiai idjä ajue, keton handak maliwus hambaruan ikäi kea bara pampatäi.
14. Maka koan olo hatuä tä dengae: Käläh bitin ikäi matäi gantin keton, asal äla keton masuman gawin ikäi; tä, amon Jehowa manenga tanah toh akan ikäi, maka ikäi handak masi mangalindong keton.
15. Maka olo bawi tä muloh äwen bara panjengoke, hapan tali, krana äka humae hundjun kota batu intu lewu tä, iä belom hundjun kota batu tä.
16. Tinai iä hamauh dengan äwen duä: Hakan arep keton akan bukit, belä olo awang manggoang tä hasondau dengan keton; sahokan arep keton hetä barang katelo andau katahie, sampai olo idjä manggoang tä djari buli, limbah tä käläh keton buli, mahoroe djalan keton.
17. Maka koan olo hatuä tä dengae: Tapi ikäi empas bara sumpah tä, idjä djari injohom ikäi mananggonge, amon ikau dia manumon augh ikäi toh:
18. Itäm, sana ikäi tamä tanah toh, maka ikau akan mandjarat tali bahandang toh mulohe bara baunsengok, idjä bara hetä ikau djari muloh ikäi, tinai ikau akan mamumpong huang humam toh indu bapam, karä njaham, tuntang karä olo ungkup human bapam.
19. Tapi äweäwe idjä blua bara humam, dahae manata takolok ai kea, ikäi empas bara kasalan; tapi olo handiai idjä hindjä ikau hong huma, djaka idjä biti karäh mantakan iä, tä dahae akan manata takolok ikäi.
20. Tapi djaka ikau masuman talo enen bara gawin ikäi toh, tä ikäi empas bara sumpah, idjä djari injohom ikäi mananggonge.
21. Koae: Käläh, djadi tumon augh keton. Limbah tä iä manjoho äwen duä tä hagoet, palus olo tä harikas. Tä olo bawi balalu mandjarat tali bahandang tä intu baunsengoke.
22. Maka äwen duä tä hagoet, tuntang iä sampai äka bukit, hetä iä melai katelo katahie, sampai olo idjä manggoang tä djari buli. Krana olo idjä manggoang tä djari mangumbang karä djalan, manggau äwen, tapi iä djaton djari sondaue.

JOS. 2.

23. Tumon tä maka olo duä biti tä buli, mohon bara bukit, palus hanimpah, tuntang iä sampai Josua, anak Nun tä; tä iä manutor akae karä talo panjondaue.
24. Tinai iä hamauh dengan Josua: Toto, Jehowa djari manjaragh hapus tanah tä akan lengän ita, krana karä olo tanah tä djari bagalabah atäie intu baun ita.

BAGI 3.

Olo Israel dimpah Jordan manandjong, danum halilang.

1. Maka haiak djadjewu Josua misik, palus äwen tä harikas bara Sitim, manantarang Jordan, iä tuntang sakarä olo utus Israel samandiai; iä bara malem hetä, helo bara iä dimpah.
2. Maka djadi limbah katelo tä karä pangulu manandjong mahoroe äka olo bapodok,
3. Sambil manjoho olo arä, koae: Sana keton mitä patin-djandjin Jehowa, Hatallan keton, tinai imam, olo Lewi tä, idjä mamikul tä, tä maka keton handiai kea indu harikas bara äka keton, manuntut djetä.
4. Tapi buabuah, uka haradjur helat keton dengae barang duä kojan hasa ukure; äla keton manggapi djetä; mangat keton katawan djalan, idjä indu ihoroe keton manandjong, krana bara horan keton djaton pudji mahoroe djalan tä.
5. Tinai Josua manjoho olo arä tä: Prasih arep keton, krana djewu Jehowa handak mawi talo heran hong bentok keton.
6. Tinai Josua manjoho imam kea, koae: Gatang patin-djandji tä, palus tandjong helo baun utus olo arä. Tä äwen manggatang patin-djandji, balalu hagoet helo baun utus olo arä.
7. Krana Jehowa djari hamauh dengan Josua: Andau toh aku handak manampara mampahai ikau hong baun karä olo Israel, mangat olo tä katawan, aku aton mampahaiak ikau, kilau aku djari mampahaiak Moses kea.
8. Maka ikau akan manjoho imam, idjä mamikul patin-djandji, koam: sana keton mahundjeng saran danum Jordan, mendeng keton melai hong Jordan tä.
9. Tä koan Josua dengan olo Israel: Kantoh keton toketokep, hining karä augh Jehowa, Hatallan keton.
10. Tinai koan Josua: Djetoh indu katae keton mangasene, Hatalla idjä belom aton intu bentok keton, tuntang iä karäh manganae lepalepah bara baun keton olo Kanani, olo Het, olo Hewi, olo Peresi, olo Girgasi, olo Amori tuntang olo Jebusi.
11. Itä, patin-djandji ain pangkahai Tuhan, Tempon salepah petak, aton hanimpah Jordan tä helo baun keton.
12. Toh duan akan keton bara karä hamputan olo Israel olo hatuä, duäwalas biti, midjämidjä bara genep hamputae.
13. Krana karäh, sana tatap pain imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, Tempon salepah petak, manindjak danum Jordan, tä danum Jordan idjä masoh bara ngadju, balalu bagetas hatantikas, palus tendä haleleng.
14. Djadi, amon olo tä harikas bara karä tingkape, handak dimpah Jordan, maka imam tä mami-

kul patin-djandji helo baun olo arä.

15. Tä, sana äwen, idjä mamikul pati tä, djari sampai Jordan, sana pain karä imam, idjä mamikul pati tä, djari manindjak saran danum, (maka danum Jordan tä haiak saran tiwinge manutup hapus pantaie, katahin wajah getem tä,)

16. Balalu karä danum awang maso bara ngadju tendä, haleleng, palus mamulang kedjau, mimes lewu Adam, idjä tandipah Sartan; tapi danum idjä ngawa haradjur surut akan danau padang, iä tä danau ujah, sampai lepah teah; tumon tä olo arä tä dimpah tandipah Jerigho. — (2. *Mos.* 14, 21.)

17. Tapi imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, magon mendeng tanggar hong bohos kateahe intu bentok Jordan; djadi, hapus utus olo Israel hanimpah mahoroe kateahe, sampai olo tä djari dimpah Jordan lepelepah samandiai.

BAGI 4.

Olo manampa katan pangingate, djari dimpah Jordan awi kwasan Hatalla.

---

1. Djadi, amon olo arä tä djari lepah dimpah Jordan, maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

2. Intih duäwalas biti olo hatuä bara utus olo tä, midjä midjä bara genep hamputae.

3. Soho äwen tä, koam: duan bara bentok Jordan toh, bara äka pain imam mendeng tä, duäwalas batu awang patut ampie, imbit tä dimpah, ingkes tä intu äka keton bapodok alem karäh.

4. Maka Josua mangahau olo duäwalas biti tä, idjä djari intihe bara karä olo Israel, midjä midjä bara genep hamputae;

5. Tuntang Josua hamauh dengan äwen: Lius keton akan bentok Jordan, darah patin Jehowa, Hatallan keton, duan genep bitin keton midjä midjä kabawak batu akan hundjun bahan keton, tumon karä hamputan utus olo Israel,

6. Nakara djetä indu kata akan keton. Amon anak äson keton dapit misek, koae: kanduen keton batu toh?

7. Tä maka keton akan tombah: djetä tagal karä danum Jordan djari bagetas awi patin-djandjin Jehowa, metoh iä hanimpah Jordan. Tumon tä batu tä indu pangingat olo Israel palus katatahi.

8. Maka olo Israel mawie tumon augh Josua; iä manduan duäwalas kabawak batu bara bentok Jordan, kilau augh Jehowa dengan Josua, tumon karä hamputan olo Israel, palus iä mimbit tä dimpah akan kalekae bara malem, tuntang mampendeng tä hetä.

9. Tinai Josua mampendeng duäwalas kabawak batu bentok Jordan kea intu äka imam tä mendeng, idjä mamikul patin-djandji tä; batu tä magon hetä palus andau toh.

10. Maka imam, idjä mamikul pati tä, magon mendeng hong bentok Jordan, sampai karä talo handiai djari ilalus, idjä sohon Jehowa intu Josua, uka masuman tä akan olo arä, tumon karä augh petäh Moses intu Josua. Maka olo arä mandjeleng arepe palus hanimpah.

11. Djadi, limbah olo arä handiai djari lepah hanimpah, tä pa-

tin Jehowa kea tuntang imam dimpah intu baun olo arä.

12. Maka olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse batatap hapadju hagoet helo baun olo Israel, tumon prentah Moses intu olo tä;

13. Eteke äpat pulu kojan hirah karä olo tä idjä batatap mamarang, hagoet helo baun Jehowa akan padang Jerigho.

14. Kalotä maka hong andau tä kea Jehowa mampahai Josua intu matan karä olo Israel, sampai olo tä mikäh dengae, sama kilau iä djari mikäh Moses katahin karä andau pambelome.

15. Maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

16. Soho karä imam, idjä mamikul patin-djandji tä, uka iä lompat bara palempang Jordan.

17. Tä Josua manjoho imam tä, koae: Lompat keton bara palempang Jordan.

18. Djadi, sana imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa tä, djari lompat bara bentok Jordan, sana tatap pain imam djari djakat saran tiwing, balalu karä danum Jordan tä haluli tinai akan äkae, masoh kilau helo hapus batangdanum.

19. Maka olo tä djari lompat bara Jordan intu andau sapulu, bulan idjä solake; limbah tä iä bapodok hong Gilgal, intu saran Jerigho, hila timor Jerigho.

20. Maka batu duäwalas kabawak tä, idjä djari induae bara Jordan, impendeng Josua hong Gilgal.

21. Tuntang iä hamauh dengan olo Israel, koae: Amon anak äson keton dapit misek bapae, koae: kanduä batu toh?

22. Tä keton akan masanan akan anak keton: mahoroe bohos kateahe olo Israel djari dimpah Jordan tä.

23. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamandit danum Jordan hong baun keton, sampai keton djari hanimpah, sama kilau Jehowa, Hatallan keton, djari mawi tasik rarudju kea, idjä djari imandite hong baun ita, sampai ita djari lepah hanimpah;

24. Uka karä utus olo hong petak kasene lengän Jehowa tä toto kwasa; tinai mangat keton haradjur sining andau mikäh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 5.

I. Olo Israel injunat; iä mahaga Paska; man tä terai. II. Hatalla mamprahan arepe akan Josua.

I.—1. Djadi, amon karä radjan olo Amon, idjä dipah hila toh Jordan, hila barat, tuntang karä radjan olo Kanani, idjä hong saran tasik, mahining, Jehowa djari maneah danum Jordan tä hong baun olo Israel, sampai ita djari lepah hanimpah: tä maka lenjoh angat atäi olo tä, tuntang iä bagalabah tagal olo Israel.

2. Katika tä Jehowa hamauh dengan Josua: Tampa akam lading batu, sunat tinai karä olo Israel pangereng idjä duä.

3. Tä Josua manampa lading batu; palus iä manjunat olo Israel hong lungkoh Aralot; (*kulop.*)

4. Maka djetoh bukue, Josua manjunat olo tä: basa karä olo idjä djari blua bara Misir, karä olo hatuä idjä sanggam parang, djari lepah matäi hong padang tu-

nis benjem, limbah äwen tä djari blua bara tanah Misir;

5. Krana karä olo awang blua bara tanah Misir, uras djari injunat; tapi karä olo idjä djari inakan hong padang tunis benjem, kahum panggoet olo arä, limbah olo djari blua bara tanah Misir, äwen tä samandiai hindai djari injunat.

6. Krana äpat pulu njelo katahie olo Israel mangumbang padang tunis benjem tä, sampai hapus pangereng olo idjä sanggam parang tä, awang djari blua bara Misir, djari lepah nihau, basa iä djaton maku manarima augh Jehowa; idjä akae Jehowa djari sumpah, iä djaton maku manjoho olo tä mitä tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato olo tä, handak manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu. — (4. *Mos.* 14,23.)

7. Maka anak hatuä ain äwen tä, idjä djari impendeng Jehowa gantin olo tä tinai, äwen tä injunat Josua, basa iä magon kulop, krana olo djaton djari manjunat äwen tä hong djalanae.

8. Djadi, limbah hapus utus olo tä lepah djari injunat, maka olo tä melai hong kalekae, hong äka olo tä bapodok, sampai äwen tä halit tinai.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Josua: Andau toh aku djari makis kahawän tagal Misir tä bara keton. Tagal tä kaleka tä inggarä olo Gilgal, (*akis*), palus sampai andau toh.

10. Metoh olo Israel bapodok hong Gilgal, maka iä mahaga paska tä hong andau äpatwalas bulan tä kea, benteng halemäi, hong padang Jerigho. — (2. *Mos.* 12,6.)

11. Maka andau idjä limbah paska tä, iä kuman talo palembut tanah tä kea, tepong idjä djaton iragi, intu andau djetä kea.

12. Maka andau tinai, limbah olo tä djari kuman gendom tanah tä, man tä terai, palus man tä djaton hindai intu olo Israel, malainkan iä kuman talo palembut tanah Kanaan huang njelo tä kea.

II. — 13. Djadi rahian bara tä, amon Josua tokep Jerigho, maka iä manggatang matae, sambil manampajah; itä! aton olo hatuä mendeng tandipah iä, tuntang padang tatap injilak huang lengäe. Maka Josua manalih iä, sambil hamauh dengae: Ikau toh baris ikäi, atawa baris musoh ikäi?

14. Koae: Dia; malainkan aku toh Mantir kawan parang ain Jehowa; toh aku djari sampai. Tä Josua sontop, mahingkep intu petak, sambil manjembah iä, haiak hamauh dengae: Narai augh Tuhangku dengan rewarm?

15. Maka Mantir kawan parang ain Jehowa manjoho Josua: Engkak sarumpahm bara paim, krana petak idjä äkam mendeng toh brasih. Balalu Josua mawie tumon aughe. — (2. *Mos.* 3,5.)

BAGI 6.

Jerigho dino tuntang irusak olo Israel.

---

1. Maka olo lewu Jerigho matep karä lawang kotae, tuntang lewu tä indjaga intu baun olo Israel, dialo idjä biti mahin dia tau blua tamä hetä.

2. Tä, maka Jehowa hamauh dengan Josua: Itäm, Jerigho,

tuntang radjae, tuntang karä oloe awang abas aku djari manjaraghe intu lengäm.

3. Keton handiai, idjä olo parang, akan lius mangalingkang lewu tä sindä dalam idjä andau; kadjahawen katahie gawin keton tumon tä.

4. Maka udju biti imam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä, mäton tä helo bara pati; huang andau udju keton akan manandjong mangaliling lewu tä hangkudju, limbah tä imam akan mampahiau sarunai tä. — (4.*Mos.* 10,2.)

5. Djadi, amon sarunai tä impahiau olo, sana keton mahining augh sarunai tä, tä maka palus olo arä handiai akan malahap haihai aughe, tä kotan lewu tä gap karäh balongkang, balalu genep bitin keton akan tamä hetä, genep biti mandjudju tintun baue.

6. Tä, maka Josua, anak Nun, mangahau imam, sambil hamauh dengan äwen: Awi keton mamikul patin djandji tä, tinai udju biti imam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä helo bara patin Jehowa.

7. Tinai koae dengan olo arä: Lius, ngaliling lewu tä, kakarä biti idjä djari batatap akan hagoet helo bara patin Jehowa.

8. Djadi tumon augh Josua dengan olo arä; udju biti imam, haiak mimbit udju sarunai, hagoet helo baun Jehowa, mampahiau sarunaie; maka patin-djandjin Jehowa hagoet manuntut äwen tä.

9. Maka olo handiai awang tatap ganggamae uras manandjong helo bara imam, idjä mampahiau sarunai, tinai olo idjä indu tantanepe manuntut likut pati. Tumon tä olo hagoet tuntang sarunai haradjur impahiau.

10. Maka Josua djari manjoho olo arä tä, koae: Æla keton malahap, augh keton mahin äla lembut, idjä kabawak kotak mahin äla akan blua totok biwih keton, sampai andauku manjoho keton, koangku: lahap! tä keton balalu malahap.

11. Tumon tä patin Jehowa tä mangaliling lewu tä sindä, limbah tä olo buli äkae bapodok tinai, melai hetä bara malem.

12. Limbah tä Josua misik haiak djadjewu, palus imam mamikul patin Jehowa.

13. Maka udju biti imam tä, idjä mimbit udju sarunai tä helo bara patin Jehowa, hagoet haiak mampahiau sarunai, tuntang olo idjä tatap ganggamae uras manandjong helo bara imam tä, tinai olo idjä tantanepe tä manuntut patin Jehowa; tumon tä olo tä hagoet, tuntang sarunai haradjur impahiau.

14. Tumon tä olo tä mangalingkang lewu tä sindä kea hong andau duä tä, limbah tä iä buli äkae bapodok tinai. Kadjahawen andau katahie gawie tumon tä.

15. Maka andau udju, haiak djadjewu, sana langit handak mahindang, olo tä hagoet, mangalingkang lewu tä hangkudju tingkat, rintinge tumon idjä helo kea, tapi hangkudju tingkat iä mangalingkang lewu andau tä.

16. Djadi, metoh tingkat idjä udju, amon imam mampahiau sarunai, koan Josua dengan olo arä: Lahap keton, kranah Jehowa djari manjaragh lewu toh akan keton.

17. Tapi lewu tä indu ingerem akan Jehowa, lewu tuntang talo handiai awang huange, baja Ra-

hab, lontäi tä, akan imbelom, iä tuntang olo handiai, idjä dengae hong humae, basa iä djari manjahokan sarohan, idjä djari injoho ita. — (2,14.)

18. Maka buabuah keton haga arep keton bara talo kerem tä, belä keton mangerem arep keton awi keton manduan talo enen bara talo kerem tä, sambil manampa äka olo Isaael bapodok mandjadi äka kerem, tuntang matanah tä.

19. Malainkan karä salaka bulau, karä ramo tambaga sanaman, patut brasih akan Jehowa; talo tä patut ina intu gudang karä ramon Jehowa.

20. Tä, haiak sarunai impahiau, olo arä malahap. Djadi, sana olo arä mahining augh sarunai, tuntang malahap, gap kota balongkang, balalu olo arä lompat tamä lewu, genep biti mandjudju tintun baue. Tumon tä lewu tä dino awie.

21. Palus iä mangerem talo handiai idjä intu lewu, olo hatuä olo bawi, bakas tabela, sapi, kambing tabiri, kalidai, hapan baun padang.

22. Maka koan Josua dengan olo kalati duä biti tä: Tamä human olo bawi lontäi tä, agah olo bawi tä blua bara hetä, tuntang karä talo awang ai, tumon sumpah keton dengae.

23. Tä olo tabela, olo kalati tä, tamä, mamplua Rahab tuntang indu bapae, tinai karä njahae tuntang karä talo handiai idjä ai, karä olo ungkup humae; iä mampelai äwen tä intu ruar äka olo Israel bapodok.

24. Maka lewu tä lepah lingis inusule, tuntang talo handiai awang huange, baja salaka bulau, tinai ramo tambaga sanaman inae indu panatau human Jehowa.

25. Tumon tä Josua mambelom Rahab, lontäi tä, tuntang ungkup human bapae, tinai talo handiai idjä ajue. Maka iä djari melai marak olo Israel palus sampai andau toh, basa iä djari manjahokan sarohan, idjä djari injoho Josua hagoet mangalati Jerigho.

26. Katika tä kea Josua manjapa, koae: Tarasapa olo tä intu baun Jehowa, idjä mangkemä mamangun lewu Jerigho toh tinai; iä akan manggalang tä intu anake idjä bakas, intu anake idjä busu iä akan mangkepan blawange. — (1.*Radja* 16,34.)

27. Tumon tä Jehowa mampahaiak Josua, taronge mananjap hapus tanah.

BAGI 7.

Aghan manakau talo kerem; iä buah hukum matäi.

---

1. Tapi olo Israel malangkah huang talo kerem tä; krana Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputan Juda, manduan isut ramo kerem tä. Tä maka hasep kasangit Jehowa dengan olo Israel. — (6,18.)

2. Djadi, Josua manjoho olo hagoet bara Jerigho manalih Ai, idjä tokep Betawen, hila timor Betel; iä manjoho äwen tä, koae: Murik kalati tanah tä. Maka olo tä hagoet, mangalati Ai tä.

3. Limbah tä olo tä buli Josua, sambil hamauh dengae: Dia usah olo arä lepah hagoet, ombet duä telo kojan biti bewäi lius, mawi

Ai tä, äla ikau mampahäka hapus utus olo arä, manjoho iä akan kanih, krana olo hetä isut bewäi.
4. Tumon tä maka telo kojan biti hirah baris olo arä tä hagoet; tapi olo tä tamburup bara baun olo Ai.
5. Olo Ai mampatäi telo pulu djahawen biti hirah baris olo tä, palus maharak manggoang olo tä bara bauntonggang lewue palus sampai Sabarim, mamukul olo tä hong datah bukit tä. Maka angat atäi utus olo tä lenjoh, mandjadi kilau danum.
6. Tä maka Josua marabit pakaiae, balalu mahingkep baue palus petak naharep patin Jehowa, sampai hamalem, iä tuntang karä bakas olo Israel, haiak mingkes kawo intu takoloke.
7. Koan Josua: Kajah! Tuhan, Jehowa; buhen kea ikau djari manjoho utus olo toh hanimpah Jordan, uka manjaragh ikäi akan lengän olo Amori, nakara marusak ikäi. Kajah! käläh djaka ikäi djari ombet huang ikäi, balalu djari melai hila dipah Jordan kanih.
8. Kajah Tuhan! kilen aughku toh, basa olo Israel djari mules likute akan musohe.
9. Amon olo Kanani, tuntang karä olo idjä mukong tanah toh, karäh mahining brita toh, maka iä karäh mangapong ikäi, mampalomat aran ikäi bara petak; kilen tinai gawim dapit dengan aram idjä hai tä?
10. Tä Jehowa hamauh dengan Josua: Mendeng, akan en ikau mahingkep intu petak?
11. Israel djari badosa; äwen tä djari manangkalau prentahku, idjä djari injohoku iä; iä djari manduan talo kerem tä, djari manakaue, djari milim tä, tuntang djari manjahokan djetä marak karä milike.
12. Tagal tä olo Israel djaton tau mendeng intu baun musohe, iä akan mules likute akan musohe, krana iä buah kerem; djaton aku handak mampahaiak keton hindai, djaka dia keton manganan kerem tä bara marak keton.
13. Mendeng, prasih olo arä tä, koam: prasih arep keton akan andau djewu; krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aton kerem marak keton, o Israel; tagal tä keton djaton tau mendeng intu baun musoh keton, katahin keton djaton manganan kerem tä bara marak keton.
14. Maka haiak djadjewu keton akan manalih, habaris tumon karä hamputan keton; maka hamputan tä idjä äka kalabuae awi Jehowa, iä tä akan manalih habaris tumon karä djalahae, tinai djalahan idjä buah awi Jehowa, iä tä akan manalih habaris tumon karä ungkupe, tinai ungkup idjä buah awi Jehowa, iä tä akan manalih midjä midjä biti.
15. Maka olo idjä buah, iä tä idjä kerem, iä akan inusul, bitie tuntang karä talo ajue, basa iä djari manangkalau prentah Jehowa, tuntang marajap intu marak Israel.
16. Tä, maka Josua misik haiak djadjewu, manjoho olo Israel manalih habaris tumon karä hamputae; maka buah hamputan Juda.
17. Djadi, amon iä manjoho hamputan Juda manalih, tä buah djalahan Serah; djadi, amon iä manjoho djalahan Serah manalih, genegenep bakase, maka buah Sabdi.
18. Ungkup djetä injohoe ma-

nalih midjä midjä biti, tä buah Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputan Juda.

19. Maka koan Josua mawi Aghan: Tenga horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, o anak, kaku intu iä; suman akangku talo awang iawim, äla ikau milime intu aku.

20. Maka Aghan tombah augh Josua, koae: Toto aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan olo Israel, kolotä kakai gawingku.

21. Aku djari mitä marak karä talo irampas tä badju pandjang, tampan olo Babel, idjä bahalap, barega, tinai duä ratus sekel salaka, tinai djudjur bulau behat limä pulu sekel, djetä ipengku palus induangku; itä, talo handiai tä injahokangku hong petak intu bentok tingkapku, salaka tä penda hetä kea.

22. Tä, maka Josua manjoho olo hadari, manalih tingkape tä; itä! talo tä injahokae hong tingkape, salaka penda hetä kea.

23. Maka äwen manduan talo tä bara bentok tingkape, palus mimbit tä akan Josua tuntang karä olo Israel, sambil manusuh tä hong baun Jehowa.

24. Tä, maka Josua tuntang sakarä olo Israel manduan Aghan, äson Serah tä, tuntang salaka, tinai badju pandjang bahalap, tuntang djudjur bulau tä, tinai anake hatuä bawi, tinai karä sapie, kalidaie, kambing tabirie, tingkape tuntang karä talo ajue, palus äwen mimbite akan djanah Aghor.

25. Tä Josua hamauh: Tumon ikau djari matanah ikäi, käläh Jehowa matanah ikau kea intu andau toh. Maka hapus utus olo Israel mamanting iä hapan batu, tuntang manusul iä haiak karä talo ajue lepah lingis, balalu manawon tä hapan batu.

26. Iä mangutoh tujok batu intu hundjue, djetä magon aton palus sampai andau toh. Tumon tä Jehowa marombar kasangite; tagal tä kaleka tä bagarä djanah Aghor, (*kapähä,*) sampai andau toh.

BAGI 8.

I. Lewu Ai dinon olo Israel. II. Berkat tuntang sapa insuman hong bukit Ebal tuntang bukit Garisim.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Josua: Æla ikau mikäh, äla taräwen; duan olo handai idjä sanggam klahi, palus hagoet, parang Ai; itäm, radja Ai, tuntang karä olo ajue, lewue, hapus tanahe aku djari manjaraghe akan lengäm.

2. Maka ikau akan mawi Ai tä tuntang radjae, sama kilau ikau djari mawi Jerigho tuntang radjae, tapi ramoe tuntang metoe keton tau marampase akan keton; maka soho belahe olo ajum mimpa intu likut lewu tä.

3. Tä Josua tuntang hapus kawan olo parang hagoet, mamarang Ai; Josua mintih telo pulu kojan olo, uras olo idjä toto sanggam klahi, palus manjoho iä hagoet hamalem;

4. Sambil mametäh iä, koae: Keton indu mimpa hong likut lewu; äla keton pahalau kedjau bara lewu, tuntang karäkarä keton patut tatap haradjur.

5. Maka aku, tuntang olo handiai idjä dengangku, handak marumpak lewu indu umpan; djadi,

sana olo tä manambang ikäi, sama
kilau bihin, maka ikäi handak ha-
dari bara baue.
6. Mangat olo tä lepah blua,
manggoang ikäi, hapan ikäi ma-
misah iä bara lewue; krana olo tä
karäh hamauh: äwen hadari bara
baun ita, tumon bihin kea. Maka
haiak ikäi hadari bara baue,
7. Tä palus keton lembut bara
äka keton mimpa, balalu tamä lewu
tä; krana Jehowa, Hatallan keton,
handak manjaragh tä akan lengän
keton.
8. Tinai sana keton djari ma-
namä lewu, tusul lewu tä, tumon
prentah Jehowa; itä, aku djari
manjoho keton kalotä.
9. Tumon tä Josua manjoho olo
tä hagoet, djadi, äwen tä manggau
äkae mimpa; iä melai helat Betel
dengan Ai, hila barat Ai; maka
Josua alem tä melai marak utus
olo arä.
10. Djadi, haiak djadjewu Josua
misik, mamadju olo tä; palus iä ha-
goet tuntang karä bakas olo Israel,
mimbit olo arä mangkahimat Ai.
11. Tinai hapus kawan parang
idjä dengae, uras omba kea; maka
iä djaladjalan tokep, sampai iä tan-
dipah lewu tä; palus iä bapodok
saran Ai hila utara, hetä aton dja-
nah helat äwen dengan Ai.
12. Tinai iä mambaris limä kojan
biti hirah, mampelai iä helat Betel
dengan Ai, saran lewu hila barat,
uka mimpa hetä.
13. Limbah tä iä matoh olo arä,
hapus kawan parang tä, uka äwen
melai hila utara lewu tä, tapi olo
idjä mimpa tä aton hila barat lewu;
alem tä maka Josua miar akan
bentok djanah hetä.
14. Djadi, sana radja Ai mitä
tä, maka iä manggulong arepe,
hagoet haiak djadjewu, tuntang
karä hatuän lewu tä blua, manam-
bang Israel, handak mantakan iä,
radja tä tuntang karä olo ajue,
intu katika awang djari inukase,
hong padang hetä; krana iä djaton
katawan aton olo mimpa hong li-
kut lewu tä.
15. Maka Josua tuntang karä
olo Israel nahadja arepe kilau ka-
lah awi olo tä, palus hadari ma-
njak djalan akan padang.
16. Tä olo hatuä handiai awang
intu lewu iirak radja, mangat omba
manggoang äwen tä; iä manggo-
ang Josua, kalotä iä indjajong
dengan lewue.
17. Dialo idjä biti olo hatuä melai
hong Ai, djaton kea hong Betel,
lepah iä blua manggoang Israel;
iä malihi lewue talampas, habanga,
palus manggoang Israel.
18. Tä Jehowa hamauh dengan
Josua: Tadjok lundjum, idjä hong
lengäm, manintu Ai, krana aku
handak manjaragh tä akan lengäm.
Maka Josua manantadjok lundjue,
idjä hong lengäe, manintu lewu tä.
19. Tä olo idjä mimpa manggu-
long arepe, blua bara kalekae, ha-
dari, sana iä djari manantadjok
lengäe, tamä lewu, palus manduan
tä; tuntang iä manjikap arepe
manusul tä.
20. Djadi, amon olo Ai mules
arepe tampaliau, itä! asep lewue
tä ngangkäwul akan langit, sampai
olo tä djaton bara hila hadari
kantä kantä, krana olo idjä hadari
akan padang tä mules tinai, ma-
naharep idjä manggoang iä.
21. Krana Josua tuntang hapus
olo Israel, sana iä mitä olo idjä
mimpa tä djari manduan lewu, tun-
tang asep lewu tä ngangkäwul,
maka iä mules, mantakan olo Ai tä.

22. Tinai äwen idjä djari manduan lewu, blua kea manambang, sampai olo Ai kapong awi olo Israel; belahe olo Israel hila silae, belahe hila silae, palus äwen mamukul olo tä sampai dialo idjä biti olo tä batisa, idjä biti mahin dia sampet hadari mahakan.

23. Maka radja Ai inawae belobelom, palus äwen magah iä akan Josua.

24. Djadi, limbah olo Israel djari mampatäi olo Ai lepah lingis hong tanan olo, tinai hong padang, idjä akan hetä iä djari manggoang äwen, amon olo tä samandiai djari balongkang awi baun padang, djari lomos haliai: tä maka olo Israel mules akan Ai tinai, mamukul tä hapan baun padang.

25. Maka karä olo idjä impatäie intu andau tä, hatuä bawi, iä tä duäwalas kojan karäe, uras olo Ai samandiai.

26. Maka Josua djaton halalian lengäe, idjä djari inantadjoke tuntang lundjue tä, sampai iä djari mangerem karä olo Ai tä.

27. Maka olo Israel marampas karä meto tuntang karä ramon lewu tä akae, tumon augh Jehowa intu Josua.

28. Palus Josua manusul Ai, mawi djetä mandjadi tujok karäwo, karahak kähu palus katatahi; djetä magon aton palus andau toh.

29. Maka radja Ai inggantonge hong kaju sampai halemäi; tapi amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantue bara kaju, palus mandjakah tä darah bauntonggang lewue, haiak mampahai tujok batu hetä; djetä magon aton sampai andau toh. — (5.*Mos*.21,23.)

II. — 30. Limbah tä Josua mamangun mesbeh akan Jehowa, Hatallan olo Israel, hundjun bukit Ebal. — (5.*Mos*.27,4.)

31. Tumon Moses, rewar Jehowa, djari mametäh olo Israel, kilau karä aughe hong Torat Moses, mesbeh batu bewäi, idjä djaton imapak pahat hundjue; hundjun tä iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih akan Jehowa.

32. Hetä iä mamintik kea hong batu belahė Torat Moses, idjä djari imetähe olo Israel.

33. Maka salepah olo Israel samandiai, tuntang karä bakase, tuntang pangulue, tuntang hakime aton mendeng hasansila pati, tandipah baun imam, olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, karä tamuäi tuntang karä olo puna utus ai, belahe silae hong bukit Garisim, tinai belahe hila silae hong bukit Ebal, tumon augh Moses, rewar Jehowa, panjolake mamberkat olo Israel tä.

34. Limbah tä iä mambasa Torat tä, hai aughe, berkat tuntang sapa tä, tumon karä augh, idjä djari imintik hong Torat.

35. Idjä kabawak augh mahin dia, idjä djari imetäh Moses, idjä djaton imbasa Josua, hai aughe, akan hapus utus olo Israel, tuntang akan olo bawi, tinai akan anak olo, tuntang akan karä tamuäi, idjä belom marak olo tä.

BAGI 9.

Olo Gibeon manipu olo Israel, uka hadjandji dengae.

---

1. Djadi, amon talo tä hining karä radja, idjä hila toh Jordan, karä radja hong äka bukit tun-

tang intu äka rampar, tinai intu
saran tasik lombah, tuntang intu
balikat Libanon, iä tä olo Het,
olo Amori, olo Kanani, olo Peresi,
olo Hewi, tuntang olo Jebusi:
2. Tä äwen tä hapumpong, pa-
kat lepalepah karä bitie, mamarang
Josua tuntang olo Israel.
3. Tapi amon olo Gibeon ma-
hining talo, idjä iawi Josua dengan
Jerigho tuntang Ai,
4. Maka iä hapan akal, manjoho
olo ampiampin sarohan, tuntang
mamuat kadai kupit hong likut
kalidaie, tinai pingkor anggor
robo, barabit tuntang inumpang.
5. Tinai sarumpahe intu paie
kupit, inumpang kea, tinai pakaian
rotus indu hapae, tuntang karä
tepong, idjä indu bahatae hagoet,
uras keang, hakulat.
6. Maka olo tä hagoet manalih
Josua hong äka olo Israel bapo-
dok, intu Gilgal, palus iä hamauh
dengae, tuntang dengan karä olo
Israel: Ikäi djari dumah bara tanah
kedjau, toh käläh keton hadjandji
dengan ikäi.
7. Maka koan olo Israel dengan
olo Hewi tä: Suro keton melai
hong bentok tanah ikäi; kilen
ikäi tau hadjandji dengan keton?
— (2.*Mos*.23,32.)
8. Koan olo tä dengan Josua:
Ikäi toh indu rewarm bewäi.
Koan Josua dengan äwen: Æwe
keton? bara kwe panumah keton?
9. Tombah olo tä: Bara tanah
idjä kedjau haliai rewarm toh djari
dumah, tagal aran Jehowa, Ha-
tallan keton; krana ikäi djari ma-
hining britae, karä talo handiai,
awang djari iawie hong tanah
Misir.
10. Tinai karä talo, idjä djari
iawie dengan duä radjan olo Amori,
idjä hila kanih Jordan, Sihon
radja Hesbon, tinai Ogh radja
Basan, idjä bihin hong Asterot. —
(4.*Mos*.21,21.)
11. Tagal tä maka karä bakas
ikäi, tuntang karä olo idjä mang-
kalewu dengan ikäi, manjoho ikäi:
duan bahatan keton akan hong
djalan, lius manjondau olo tä, ba-
lalu hamauh dengae: ikäi toh indu
rewar keton, käläh toh keton ha-
djandji dengan ikäi.
12. Tepong ikäi toh tuntang la-
soe ikäi djari mimbite bara hu-
man ikäi indu bahatan ikäi, andau
ikäi djari harikas manalih keton,
maka toh, itäm, djetoh keang
hadjohäi, tuntang kulakulat.
13. Tinai pingkor anggor toh
djari injuang ikäi pesae taheta, toh
itäm, djetoh djari barabit; tinai
pakaian ikäi, sarumpah ikäi djari
robo, awi djalan tä kedjau haliai.
14. Tä, maka olo tä manarima
äwen tagal bahatae tä, djaton iä
misek augh Jehowa.
15. Palus Josua hakabuah dengan
olo tä, sambil hadjandji dengan
äwen tä, handak mambelom iä;
tuntang karä bakas utus olo arä
tä sumpah dengae.
16. Tapi limbah katelo rahian
bara iä djari hadjandji dengae,
maka iä mahining, olo tä mang-
kalewu tokep hetä bewäi, iä melai
hong bentok tanahe.
17. Krana amon olo Israel mara-
djur panggoete, maka hong andau
telo iä manantarang lewun olo tä;
karä lewue tä: Gibeon, Kepira,
Beerot tuntang Kiriatjearim.
18. Maka olo Israel djaton ma-
marang olo tä, basa karä mantir
utus ajue djari hasumpah dengae
hapan aran Jehowa, Hatallan
olo Israel. Tagal tä maka hapus

utus olo tä manjaing mantir kapalae.
19. Koan karä mantire tä dengan olo arä: Ikäi djari hasumpah dengan olo tä intu Jehowa, Hatallan Israel, tagal tä ikäi djaton tau mantakan iä.
20. Kilen gawie toh? patut ita mambelom iä bewäi, belä kalait hasep mawi ita, tagal sumpah, idjä djari injumpah ikäi dengae.
21. Tinai koan karä mantir tä dengan olo arä: Naughe olo tä belom bewäi, tapi ita handak manjoho iä manganju tuntang masip akan karä olo utus ita, kilau mantir djari masuman akae.
22. Maka Josua mambawa äwen, sambil hamauh dengae, koae: Buhen keton djari mamunga ikäi, koan keton: tanah ikäi kedjau haliai bara keton; maka toh keton melai bentok ikäi?
23. Tagal tä tarasapa keton, keton haradjur indu rewar olo, idjä manganju tuntang masip akan human Hatallangku.
24. Koan äwen tä, tombah augh Josua: Basa batantu djari insuman akan rewarm, Jehowa, Hatallan keton, djari mametäh reware Moses, iä handak manenga akan keton salepah tanah toh, tuntang handak mampalomos karä olo idjä mukong tanah toh bara baun keton: awi tä ikäi paham mikäh tagal pambelom ikäi intu baun keton, palus ikäi djari hapan akal kalotä.
25. Toh itäm, ikäi puna intu lengäm, awi dengan ikäi tumon kahalape tuntang kabudjure intu matam.
26. Maka iä mawi olo tä tumon aughe; iä maliwus äwen bara lengän olo Israel, belä äwen tä mampatäi iä.
27. Tapi palus andau tä kea Josua manjaragh iä indu rewar, uka iä manganju tuntang masip akan olo arä, tinai akan mesbeh Jehowa, palus sampai andau toh, hong äka idjä karäh intih Jehowa.

BAGI 10.

Josua, awi dohop Hatalla, mampakalah olo Amori.

1. Maka djadi, amon Adonisedek, radja Jerusalem, mahining Ai djari dinon Josua, tuntang iä djari mangerem lewu tä, djari mawi Ai tuntang radjae, tumon iä djari mawi Jerigho tuntang radjae, tinai olo Gibeon djari mangabuah arepe dengan olo Israel, mamenda iä:
2. Tä, maka iä paham mikäh; krana Gibeon tä lewu hai, kilau lewun radja; djetä hai bara Ai, tuntang karä oloe uras menteng.
3. Tagal tä Adonisedek, radja Jerusalem, manjoho olo manalih Hoham, radja Hebron, Piream, radja Jarmut, Japia, radja Laghis, tuntang Debir, radja Eglon, nakara masuman akan äwen:
4. Kantoh keton, dohop aku, mangat ita mangahem Gibeon, basa äwen tä djari manjembah, mamenda Josua tuntang olo Israel.
5. Maka limä biti radjan olo Amori tä hapumpong, iä tä radja Jerusalem, radja Hebron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, tuntang karä kawan parang ajue, palus iä mangapong Gibeon, mamarang maranggar tä.
6. Maka olo Gibeon manjoho olo manalih Josua hong Gilgal, hong äka äwen bapodok, koae:

Æla ikau mambatak lengäm bara rewarm, talih ikäi gulogulong, liwus ikäi, awat ikäi, krana karä radjan olo Amori, idjä melai hong tanah bukit, djari pakat mantakan ikäi.

7. Tä maka Josua hagoet bara Gilgal, tuntang olo parang samandiai, uras olo idjä menteng klahi.

8. Krana Jehowa djari hamauh dengan Josua: Æla ikau mikäh olo tä, krana aku djari manjaragh iä intu lengäm; dialo idjä biti olo tä karäh mendeng intu baum.

9. Tumon tä gap Josua dumah manantarang olo tä, krana hapus idjä malemalem iä djari hagoet bara Gilgal.

10. Maka Jehowa manaräwen olo tä intu baun olo Israel; iä mamukul mandarai äwen tokep Gibeon, palus iä manggoang olo tä mahoroe djalan idjä akan Bethoron, mamukul iä palus sampai Aseka tuntang Makeda.

11. Djadi, kahum pandarin olo tä bara baun olo Israel, metoh iä mohon akan Bethoron, maka Jehowa malaboh udjan karangan hai bara langit, mawi äwen, palus sampai Aseka, hapae mampatäi äwen tä; djadi paham arä kea idjä matäi awi udjan karangan, bara idjä matäi awi padang olo Israel.

12. Katika tä, metoh andau Jehowa manjaragh olo Amori akan olo Israel, Josua hakotak dengan Jehowa; limbah tä iä hamauh intu baun sakarä olo Israel: Tendä, matanandau, tambuan Gibeon, tinai ikau, bulan, hong djanah Ajalon!

13. Palus matanandau manetep, tuntang bulan tendä, sampai utus olo tä djari ombeombet mamaläh mawi musohe. Djaton talo tä djari tarasurat huang surat Jasar? Matanandau melai tanggar hong batang langit, djaton maku belep hapus idjä andau katahie.

14. Helo djaton djari aton andau kilau andau tä, rahian mahin djaton kea, sampai Jehowa kalotä manarima augh olon; krana Jehowa mamarang akan olo Israel.

15. Limbah tä Josua buli, tuntang sakarä olo Israel haiak dengae, akan äkae bapodok hong Gilgal.

16. Maka radja limä tä djari hadari, manjahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

17. Tä olo masuman akan Josua: Radja limä tä djari sondau, njahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

18. Maka koan Josua: Baring batu hai akan tumbang lowang tä, soho olo manonggo iä.

19. Tapi äla keton terai, malainkan goang musoh keton, patäi djadjalan bara awang harian, äla manjoho iä mahakan akan lewue, krana Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh iä akan lengän keton.

20. Djadi, amon Josua tuntang karä olo Israel djari terai mamukul olo tä, sampai olo tä lepah lenjoh lala, tuntang isut awang batisa tä djari mahakan akan lewue awang hakota dähen:

21. Tä maka karä olo Israel buli Josua, hong äka bapodok intu Makeda, dengan kasanange bewäi; dialo idjä biti petah marakang idjange, mawi olo Israel.

22. Limbah tä koan Josua: Uap tumbang lowang tä, plua radja limä tä bara lowang, imbit tanggoh aku.

23. Maka olo mawie tumon aughe, palus mamplua radja limä tä bara lowang, radja Jerusalem, radja He-

bron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, balalu mimbit iä akae.
24. Djadi, limbah iä djari mamplua radja tä manaharep Josua, maka Josua mamumpong karä hatuän olo Israel, sambil hamauh dengan karä mantir olo parang, idjä djari omba iä: Etoetoh keton, danan pain keton hong ujat karä radja toh. Maka mantir tä manggapi, mandanan paie hong ujat radja tä.
25. Tä Josua hamauh dengan karä mantir tä: Æla keton mikäh, äla taräwen, baja uräuräh, mentementeng keton, krana tumon toh Jehowa karäh mawi karä musoh keton, idjä imarang keton.
26. Limbah tä Josua manjoho olo mampatäi radja tä, manggantong iä hong limä toros kaju; kalotä iä bagantong hong kaju tä sampai hamalem.
27. Maka amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantun olo tä bara toros kaju, palus olo mandjakah iä hong lowang, idjä hetä iä djari manjahokan arepe; tinai olo mingkes arä batu hai hong tumbang lowang tä, idjä magon hetä palus andau toh. — (8, 29.)
28. Hong andau tä kea Makeda dinon awi Josua, iä mangahem lewu tä hapan baun padang, iä mangerem radjae tuntang karä oloe awang hetä, dialo idjä biti ilihie manisa; iä mawi radja Makeda sama kilau iä djari mawi radja Jerigho.
29. Limbah tä Josua tuntang sakarä olo Israel maradjur panggoete, bara Makeda palus sampai Libna; tuntang iä mamarang Libna.
30. Maka Jehowa manjaragh lewu tä kea akan lengän olo Israel, tuntang radjae; iä mawi äwen tä hapan baun padang, lepah lingis olo handiai awang melai hetä, djaton iä manisa idjä biti mahin dia: iä mawi radjan olo tä sama kilau iä djari mawi radja Jerigho.
31. Limbah tä Josua tuntang sakarä olo Israel maradjur panggoete, bara Libna palus sampai Laghis, balalu iä mangapong tuntang mamarang lewu tä.
32. Maka Jehowa manjaragh Laghis akan lengän olo Israel, huang andau duä lewu tä dinon awie, palus iä mamukul olo hetä hapan baun padang, lepah lingis olo handiai awang melai hetä, tumon karä gawie dengan Libna kea.
33. Tä Horam, radja Jeser, dumah handak mandohop Laghis, tapi Josua mamukul iä tuntang karä olo ajue, sampai djaton idjä biti tisae balihi.
34. Palus Josua tuntang karä olo Israel maradjur panggoete bara Laghis sampai Eglon, palus iä mangapong, mamarang lewu tä.
35. Maka lewu tä dinon awie palus sana andaue sampai kea, tä iä mamukul olo hetä hapan baun padang, lepah lingis olo handiai awang hetä ingereme andau tä kea, tumon karä gawie dengan Laghis kea.
36. Limbah tä Josua tuntang karä olo Israel hagoet bara Eglon, manantarang Hebron, palus mamarang lewu tä.
37. Lewu tä dinon awie, palus iä mampatäi olo hetä hapan baun padang, radjae, tuntang karä patatai lewu tä, tuntang olo handiai idjä melai hetä, iä djaton manjoho idjä biti batisa belom, tumon karä gawie dengan Eglon kea; iä mangerem karä lewu tä, tuntang olo handiai, awang melai hetä.

38. Limbah tä Josua tuntang karä olo Israel buli, marumpak Debir, palus mamarang lewu tä.
39. Lewu tä dinon awie, tuntang radjae, tuntang karä patatai lewu tä, maka iä mampatäi olo hetä hapan baun padang, iä mangerem olo handiai, idjä melai hetä, djaton manjoho idjä biti batisa, sama kilau gawie dengan Hebron, kalotä kea iä mawi Debir tuntang radjae, tinai tumon gawie dengan Libna tuntang dengan radjae kea.
40. Tumon tä Josua mamukul salepah tanah tä, äka bukit hatinggang, tanah hila salatan, tanah rampar, tuntang karä petak saran batangdanum, tuntang karä radjae, djaton iä manisa idjä biti mahin dia; iä mangerem talo handiai idjä bara tahaseng, tumon prentah Jehowa, Hatallan olo Israel. — (5. *Mos.*20,16.)
41. Josua mamukul olo tä bara Kadesbarnea palus sampai Gasa, tinai salepah tanah Gosen kea, palus sampai Gibeon.
42. Haradjur hong panggoete sindä Josua mamukul karä radja tä, tuntang manduan tanahe, krana Jehowa, Hatallan Israel, mamarang akan Israel.
43. Limbah tä Josua, tuntang karä olo Israel, buli äkae bapodok hong Gilgal.

BAGI 11.

Olo Kanani impalomos awi olo Israel.

1. Djadi rahian bara tä, amon Jabin, radja Hasor, mahining brita tä, maka iä manjoho olo manalih Jobab, radja Madon, tinai radja Simron, radja Aghsap,
2. Tinai karä radja, idjä melai äka bukit hila utara, tuntang intu tanah rampar hila salatan danau Kinerot, tinai intu tanah randah, tuntang intu Napotdor, idjä intu saran tasik;
3. Manalih karä olo Kanani, idjä hila timor, hila barat, tuntang olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, idjä hong tanah bukit, tinai olo Hewi, idjä melai balikat Hermon hong tanah Mispa.
4. Karä radja tä uras hagoet, haiak karä kawan olo parang ajue, karäan karäe, kilau baras hong saran tasik, tinai kutoh hadjarae tuntang karetae.
5. Karä radja tä hapumpong, iä hagoet, bapodok bulabulat darah danau Merom, handak mamarang Israel.
6. Maka Jehowa hamauh dengan Josua: Æla mikäh baun olo tä, krana andau djewu, katika tumon toh kea, aku handak manjaragh olo tä imukul samandiai intu baun Israel; karä hadjarae akan inimpangm, karä karetae akan inusulm.
7. Maka Josua, haiak hapus kawan olo parang, mantekas marumpak iä darah danau Merom, balalu maroboh mamok olo tä.
8. Tä Jehowa manjaragh olo tä akan lengän Israel, äwen tä mamukul iä, palus manggoang iä sampai lewu Sidon idjä hai, sampai Misrepotmaim, tuntang padang Mispe hila timor; iä mamukul olo tä, sampai djaton batisa, idjä mahin dia.
9. Maka Josua mawie tumon prentah Jehowa, karä hadjarae inimpange, karä karetae inusule.
10. Limbah tä Josua mules tinai, paradjure tä kea, iä mampakalah lewu Hasor, tuntang mampatäi ra-

djae hapan baun padang; krana Hasor tä bihin kapala karä karadjaan hetä.
11. Tinai iä mampatäi karä olo hetä hapan baun padang, sambil mangerem tä, djaton batisa awang bara tahaseng; maka Hasor tä inusule.
12. Josua mandino karä lewun sakarä radja tä, tuntang karä radjae impatäie hapan baun padang, sambil mangerem iä, tumon prentah Moses, rewar Jehowa. — (5. *Mos.*20,16.)
13. Tapi karä lewu, idjä hong bukit, olo Israel djaton manusule, baja Hasor bewäi, djetä inusul Josua.
14. Karä ramon lewu tä tuntang karä metoe irampas olo Israel akae; tapi karä oloe impatäie hapan baun padang, sampai olo tä lepah lomos; iä djaton manisa awang bara tahaseng, idjä biti mahin dia.
15. Kilau Jehowa djari mametäh reware Moses, tumon tä kea Moses mametäh Josua; maka Josua malalus karä aughe tä, sampai dialo idjä karä augh tä nihau, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.
16. Tumon tä Josua manduan hapus tanah tä, äka bukit hatinggang, hapus tanah hila salatan, hapus tanah Gosen, tanah randah, tanah rampar, bukit hatinggang Israel, tuntang äka rampar idjä hetä.
17. Bara bukit halangai, idjä inukat mimes Seir, sampai Baalgad, hong saran Libanon, intu pain Hermon; karä radjae kea dinon awie, tuntang iä mampatäi äwen.
18. Maka paham katahin Josua mamarang karä radja tä.
19. Djaton lewu beken idjä manjembah, mamenda olo Israel, baja olo Hewi, idjä melai hong Gibeon; karä lewu awang beken dinon äwen tä awi parang. — (9,15.)
20. Krana awi Jehowa kea atäi olo tä inekang, sampai olo tä bahanji manambang, mamarang olo Israel, nakara iä mangerem olo tä, tuntang olo tä djaton iasie, tapi uka olo tä impalomose, tumon Jehowa djari mametäh Moses.
21. Katika tä kea Josua dumah, mampalomos karä olo Enak bara äka bukit, bara Hebron, bara Debir, bara Anab, bara salepah bukit hatinggang Juda, tuntang bara hapus bukit hatinggang Israel. Josua mangerem olo tä tuntang karä lewue.
22. Dialo idjä biti karä olo Enak tä batisa huang tanah olo Israel; baja huang Gasa, huang Gat tuntang huang Asdod olo tä magon aton.
23. Tumon tä Josua manduan salepah tanah tumon karä augh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses; limbah tä Josua manenga tanah tä indu joresan olo Israel, tumon karä ungkupe, tumon karä hamputae. Maka tanah tä malajan parang.

BAGI 12.

Karä radja idjä djari impakalah olo Israel.

---

1. Maka djetoh karä radja hong tanah tä, idjä djari imukul impakalah olo Israel, idjä djari induae tanahe indu joresae hong dipah Jordan hila kanih, hila palembut matanandau, bara sungäi Arnon sampai bukit Hermon, tuntang

hapus tanah rampar, idjä hila timor.

2. Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin melai hong Hesbon, idjä marentah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, intu pulau hong sungäi tä, tuntang sabagi tanah Gilead, palus sampai sungäi Jabok, idjä indu saran tanah olo Amon; — (4.*Mos.*21,24.)

3. Tinai hapus tanah rampar sampai saran danau Kinerot hila timor, sampai danau hong tanah rampar, danau ujah tä, sampai sarae hila timor, sampai djalan akan Betjesimot, tinai hila salatan sampai pain bukit Pisga.

4. Tinai tanah Ogh, radja Basan, idjä baris anak Enak tä, idjä bihin melai hong Astarot tuntang hong Edrei;

5. Idjä marentah bukit Hermon, tinai Salgha, hapus tanah Basan, sampai saran tanah olo Gesuri, tinai olo Maaghati, tinai sabagi tanah Gilead, sampai saran tanah Sihon, radja Hesbon tä.

6. Moses, rewar Jehowa, tuntang olo Israel mamukul olo tä, tinai Moses, rewar Jehowa, manenga tanah tä indu joresan olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan olo Manasse. — (4.*Mos.* 32,33.)

7. Maka djetoh karä radja hong tanah, idjä imukul Josua tuntang karä olo Israel hila toh Jordan, hila barat, bara Baalgad, idjä balikat bukit Libanon, sampai akan bukit halangai, idjä inukat mimes Seir: tuntang Josua manenga tanah tä akan karä hamputan olo Israel indu joresae, tumon karä ungkupe.

8. Hapus tanah idjä äka bukit, tuntang äka idjä randah, tinai idjä rampar, tuntang petak saran batangdanum, tinai padang idjä tunis benjem tä, tinai hapus tanah idjä hila salatan, tanah olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi.

9. Radja Jerigho; radja Ai idjä tandipah Betel;

10. Radja Jerusalem; radja Hesbon;

11. Radja Jarmut; radja Laghis;

12. Radja Eglon; radja Geser;

13. Radja Debir; radja Geder;

14. Radja Horma; radja Harad;

15. Radja Libna; radja Adulam;

16. Radja Makeda; radja Betel;

17. Radja Tapua; radja Heper:

18. Radja Apek; radja Lasaron;

19. Radja Madon; radja Hasor;

20. Radja Simronmeron; radja Aghsab;

21. Radja Taanagh; radja Megido;

22. Radja Kades; radja Jokneam, idjä tokep Karmel;

23. Radja Napatdor; radjan olo Goiti hong Gilgal;

24. Radja Tirsa. Karä radja tä samandiai telo pulu idjä.

BAGI 13.

Hatalla manjoho Josua mambagi tanah tä akan olo Israel. Bagin olo Ruben, Gad, tuntang sabagi hamputan olo Manasse.

1. Maka Josua djari bakas, tahi umure; tä Jehowa hamauh dengae: Ikau djari bakas, tahi umurm, tapi tanah joresan keton, idjä hindai induan keton, magon paham lombah.

2. Djetoh tanah, idjä hindai induan tä: salepah tanah olo Pilisti, tinai hapus tanah Gesuri;

3. Bara sungäi Sihor, idjä darah tanah Misir, sampai saran tanah Ekron hila utara, pagangan olo Pilisti tä; aton limä mantir olo Pilisti, ain olo Gasati, olo Asdodi, olo Askeloni, olo Geti, olo Ekroni; tinai aton olo Awi.

4. Maka hila salatan hapus tanah olo Kanani, tinai Meara, idjä ain olo Sidon, sampai Apek, saran tanah olo Amori.

5. Tinai tanah olo Gibli, hapus Libanon tä, idjä hila palembut matanandau, bara Baalgad, idjä intu pain bukit Hermon, sampai Hamat.

6. Olo handiai idjä mukong bukit hatinggang tä bara Libanon sampai Misrepotmaim, olo Sidon handiai. Aku handak manganan olo tä kea bara baun olo Israel; awi mambagi tanahe bewäi hapan tenong, indu joresan olo Israel, tumon aku djari mametäh ikau.

7. Toh, awi mambagi salepah tanah tä indu joresan djalatien hamputan olo tä, tuntang indu joresan sabagi hamputan Manasse.

8. Krana olo Ruben, olo Gad tuntang sabagi hamputan olo Manasse tä djari mandino joresae, idjä djari inenga Moses akae hila kanih Jordan, hila timor, tumon tengan Moses, rewar Jehowa, akae.

9. Bara Aroer, idjä saran sungäi Arnon, tuntang lewu idjä hong pulau hetä, tinai hapus tanah rampar, bara Medeba mimes Dibon;

10. Tinai karä lewun Sihon, radjan olo Amori, idjä bahut marentah hong Hesbon, sampai saran tanah olo Amon;

11. Tinai Gilead, tuntang tanah olo Gesur, tuntang olo Maaghat, tinai hapus bukit Hermon, dengan salepah tanah Basan mimes Salgha;

12. Salepah karadjaan Ogh hong Basan, idjä bihin marentah hong Astarot tuntang Edrei, iä tä utus olo Enak tä, idjä djari impalah, inganan Moses.

13. Tapi olo Israel djaton djari manganan olo Gesur, tuntang olo Maaghat, malainkan olo Gesur tuntang olo Maaghat belom marak olo Israel palus andau toh.

14. Tapi akan hamputan olo Lewi iä djaton manenga joresan; parapah apui ain Jehowa, Hatallan Israel, djetä joresan olo tä, tumon Jehowa djari hamauh dengan äwen.

15. Tumon tä Moses manenga akan hamputan olo Ruben, tumon karä ungkupe,

16. Uka tikas tapakan tanahe bara Aroer, idjä saran sungäi Arnon, tuntang lewu idjä hong pulau hetä, tinai hapus tanah rampar hetä mimes Medeba;

17. Hesbon, tuntang karä patatai lewu tä, idjä hong tanah rampar hetä: Dibon, Bamotbaal, Betbaalmeon;

18. Tinai Jasa, Kedemot, Mepaat;

19. Tinai Kiriataim, Sibma, Seret, Hasahar idjä intu bukit hong djanah hetä;

20. Tinai Betpeor, Asdotpisga tuntang Betjesimot.

21. Tuntang karä lewu hong tanah rampar, tinai salepah karadjaan Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin marentah hong Hesbon, idjä djari imukul Moses, tuntang radja Midian, Ewi, Rekem, Sur, Hur, Reba, uras wakil Sihon tä, idjä melai hong tanah tä kea.

22. Tinai olo Israel djari mampatäi Bileam kea, anak Beor, olo panudjum tä, hapan baun padang, haiak dengan karä olo idjä impatäie hetä. —(4. *Mos.* 22.)

23. Maka tikas tapakan tanah olo Ruben, djetä Jordan. Djetä joresan olo Ruben, tumon karä ungkupe, karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

24. Maka akan hamputan olo Gad, tumon karä ungkupe, Moses manenga joresae,

25. Uka tikas tapakan tanahe, djetä Jaeser, tuntang karä lewu hong Gilead, tinai sabagi tanah olo Amon, mandas Aroer, idjä hila baun Raba.

26. Bara Hesbon sampai Ramatmispe tuntang Betonim, tinai bara Mahanaim mimes saran Debir.

27. Huang tanah randah: Betharam, Betnimra, Sukot, Sapon, tinai tisan karadjaan Sihon, radja Hesbon; djadi tapakan tanahe hetä, djetä Jordan sampai hulu danau Kinerot, sarae hila timor.

28. Djetä joresan olo Gad, tumon karä ungkupe; karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

29. Tinai akan sabagi hamputan Manasse tä, tumon karä ungkupe, Moses djari manenga indu joresae,

30. Uka tikas tapakan tanahe bara Mahanaim palus hapus Basan, salepah karadjaan Ogh, radja Basan tä, tuntang karä lewu Jair, idjä hong Basan, djahawen pulu lewu.

31. Tinai sabagi tanah Gilead, tinai Astarot, Edrei, lewun karadjaan Ogh hong Basan, iä manenga akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, iä tä akan sabagi karä panakan Maghir tä, tumon karä ungkupe.

32. Djetä idjä djari imbagi Moses intu padang Moab, hila kanih Jordan, hila timor.

33. Tapi akan hamputan olo Lewi Moses djaton manenga joresan: bitin Jehowa, Hatallan Israel, indu joresan olo tä, tumon djari aughe dengan äwen. — (4.*Mos.*18,20.)

BAGI 14.

Kaleb mandino joresae.

1. Maka djetoh, idjä indu joresan olo Irael hong tanah Kanaan, idjä imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir pamutjok karä hamputan olo Israel djari mambagi akae indu joresae.

2. Hapan tenong iä mambagi joresae tä, tumon Jehowa djariametäh hadjamban Moses tagal tangah sapulu hamputan tä. — (4.*Mos.*26,55.)

3. Krana akan tangah telo hamputan tä Moses djari manenga joresae hila kanih Jordan; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga joresan marak karä hamputan olo tä.

4. Krana panakan Josep tä mandjari akan duä kahamputan, Manasse tuntang Epraim; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga bagie hong tanah, baja lewu idjä indu äkae melai, tinai patatai lewu tä akan karä metoe tuntang karä ramoe. — (1.*Mos.*48,5.)

5. Kilau Jehowa djari ametäh Moses, tumon tä kea olo Israel mawie, balalu mambagi tanah tä.

6. Tä maka panakan Juda manalih Josua hong Gilgal, palus Kaleb, anak Jepune, olo Kenesi tä, hamauh dengae: Tawam augh tä, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses, olo ain Hatalla tä, hong Kadesbarnea, tahiu aku tuntang ikau. — (4.*Mos.*14,24.)

7. Aku toh äpat pulu njelo umurku, metoh Moses, rewar Je-

howa, djari manjoho aku bara Kadesbarnea hagoet, mangalati tanah toh, maka aku djari mimbit brita akae budjubudjur tumon aton huang atäiku.

8. Tapi karä paharingku, awang djari hagoet haiak aku, djari mampalenjoh atäi olo arä, tapi aku omba Jehowa, Hatallangku, dengan tanggar atäiku.

9. Maka andau tä kea Moses sumpah, koae: toto, tanah tä, idjä djari inindjak paim, karäh indu joresam, palus panakam sampai katatahi; basa ikau djari omba Jehowa, Hatallangku, dengan tanggar atäim.

10. Maka toh, itäm, Jehowa djari mambelom aku tumon aughe; toh djari äpat pulu limä njelo limbah Jehowa manjewut augh tä dengan Moses, kahum olo Israel mangumbang padang tunis benjem; maka itäm, intu andau toh aku hanja pulu limä njelo umurku.

11. Sampai andau toh aku magon gantjang, tumon hong andau Moses djari manjoho aku; tumon kaabasku andau tä, kalotä kea aku andau toh, alo akan parang, alo akan blua tamä ngabuah karä perkara.

12. Toh käläh, tenga akangku bukit hatinggang toh, idjä tahiu tä Jehowa djari hamauh andau tä; krana andau djetä ikau djari mahining, aton olo Enak hetä, tinai aton lewu awang hai tuntang hakota; ajau Jehowa handak mampahaiak aku, nakara aku manganan olo tä, tumon djari augh Jehowa.

13. Tä, maka Josua mamberkat iä, palus manenga Hebron akan Kaleb, anak Jepune tä, indu joresae.

14. Tagal tä Hebron mandjadi indu joresan Kaleb, anak Jepune, olo Kenesi tä, sampai andau toh, basa iä djari omba Jehowa, Hatallan Israel, dengan tanggar atäie.

15. Maka solake aran Hebron tä Kiriatarba, tumon aran olo idjä pandjang haliai berenge, idjä tato olo Enak. Maka tanah tä malajan parang.

BAGI 15.

Joresan hamputan olo Juda.

1. Maka kalabuan tenong akan hamputan olo Juda, tumon karä ungkupe, buah saran tanah Edom, tuntang padang tunis benjem Sin tä tapakae hila salatan.

2. Djadi, tanahe hila salatan mandas telok danau ujah, idjä tapakan hila salatan.

3. Maka saran tanahe hila salatan bara hetä akan Akrabim, palus sampai Sin, palus sampai Kadesbarnea, palus sampai Hesron, palus sampai Adar, palus maliut Karka,

4. Palus sampai Asmon, palus manantarang sungäi Misir, tuntang tapakan saran tanahe hetä, djetä tasik. Djetä indu saran tanah keton hila salatan.

5. Maka sarae hila timor, djetä danau ujah, mimes tumbang Jordan; maka tapakan saran tanahe hila utura, djetä bara telok danau, idjä intu tumbang Jordan;

6. Bara hetä darin sarae tä akan Betogla, palus akan utara sampai Betaraba, palus sampai batu Bohan, anak Ruben horan;

7. Palus bara djanah Aghor sampai Debir, palus akan utara sampai Gilgal, idjä tandipah lungkoh Adumim, idjä hila salatan sungäi hetä; limbah tä saran tanah hetä

palus mimes danum Ensemes, tuntang sampai kali Rogel;
8. Bara hetä palus mahoroe djanah anak Hinom, hila salatan tanah olo Jebusi, djetä Jerusalem; saran tanah hetä mandai palus sampai tantan bukit, idjä hong tapakan djanah Hinom hila barat, tuntang tapakan djana Repait hila utara.
9. Limbah tä maka saran tanahe hetä bara tantan bukit tä palus sampai lowang danum Neptoa, palus sampai lewu hong bukit hatinggang Epron; bara hetä palus sampai Baala, djetä Kiriatjearim.
10. Limbah tä saran tanahe mules bara Baala akan hila barat, akan bukit hatinggang Seir, mahoroe balikat bukit Jearim bara hila utara, djetä Kesalan, mohon tinai bara hetä akan Betsemes, palus mahoroe Timna;
11. Palus tinai sampai tandipah Ekron, akan hila utara, bara hetä palus sampai Sighron, mahoroe bukit Baala, manantarang Jabneel, maka tapakae djetä hong saran tasik.
12. Maka saran tanahe hila barat, djetä tasik. Djetä hapus saran tanah olo Juda hakaliling, tumon karä ungkupe.
13. Maka akan Kaleb, anak Jepune, inenga bagin tanah intu bentok olo Juda, tumon augh Jehowa dengan Josua, iä tä lewun Arba, bapa Enak, djetä Hebron.
14. Maka Kaleb manganan bara hetä telo anak Enak tä, Sesai, Ahiman tuntang Talmai, idjä inakan Enak.
15. Bara hetä iä mandai manalih olo Debir. Aran Debir tä solake Kiriatseper.
16. Maka koan Kaleb: Æweäwe idjä mantakan Kiriatseper, sambil mampalah tä, maka aku handak manenga anakku Aksa indu sawae. — (*Hak.*1,12.)
17. Tä Otniel, anak Kenas, Kenas paharin Kaleb, mampalah lewu tä, tä iä manenga akae anake Aksa indu sawae.
18. Djadi, amon iä tä tamä ungkup banae, maka iä mandjo banae blaku idjä karambar tana bara bapae. Palus iä sewu bara kalidai; tä koan Kaleb dengae: Narai katapasm?
19. Koae: Tenga berkat akangku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tenga akangku tinai äka tahasak danum kea. Tä iä manenga akae tahasak danum äka gantong tuntang äka randah.
20. Djetä joresan hamputan Juda, tumon karä ungkupe.
21. Karä lewu idjä intu tapakan tanah Juda, intu saran tanah olo Edom, hila salatan, djetä: Kabsel, Eder, Jagur;
22. Kina, Dimona, Adada;
23. Kades, Hasor, Itnan;
24. Sip, Telem, Bealot;
25. Hasor, Hadata, Keriot, Hesron, djetä Hasor;
26. Aman, Sema, Molada;
27. Hasar-Gada, Hesmon, Betpalet;
28. Asarsual, Beerseba, Bisjoteia;
29. Baala, Jim, Asem;
30. Eltolad, Kesil, Horma;
31. Siklag, Madmana, Sansana;
32. Lebaot, Silhim, Ain, Kimmon. Djumalah karä lewu tä duä pulu djalatien, tuntang karä patatai lewu tä.
33. Hong tanah randah tä aton: Estaol, Sora, Asna;

34. Sanoah, Engannim, Tapua, Enam:
35. Jarmut, Adulam, Sogho, Aseka;
36. Sauraim, Aditaim, Gedera, Gederotaim; äpatwalas lewu tuntang patataie.
37. Senan, Hadasa, Migdal-Gad;
38. Dilan, Mispe, Jokteel;
39. Laghis, Boskat, Eglon;
40. Kabon, Lamas, Kitlis;
41. Gederot, Betdagon, Naema, Makeda; djahawenwalas lewu tuntang patataie.
42. Libna, Eter, Asan;
43. Ipta, Asna, Nesib;
44. Kehila, Aghsib, Maresa; djalatien lewu tuntang patataie.
45. Ekron tuntang karä lewu idjä mamenda iä, tinai patataie.
46. Bara Ekron palus sampai tasik, karä lewu idjä hila balikat Asdod, tuntang karä patataie.
47. Asdod, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie; Gasa, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie sampai akan sungäi Misir. Tasik lombah tä indu saran tanahe hetä.
48. Maka hong äka bukit: Samir, Jatir, Sogho;
49. Dana, Kiriatsana, djetä Debir;
50. Anab, Estemo, Anim;
51. Gosen, Holon, Gilo; sawalas lewu tuntang patataie.
52. Arab, Duma, Esan;
53. Janum, Betapua, Apeka;
54. Humta, Kiriatarba, djetä Hebron, Sior; djalatien lewu tuntang patataie.
55. Maon, Karmel, Sip, Juta;
56. Jesreel, Jokdeam, Sanoah;
57. Kain, Gibea, Timna; sapulu lewu tuntang patataie.
58. Halhul, Betsur, Gedor.
59. Maarat, Betanot, Eltekon; djahawen lewu tuntang patataie.
60. Kiriatbaal, djetä Kiriatjearim, tinai Raba; duä lewu tuntang patataie.
61. Hong padang äka tunis benjem: Betaraba, Midin, Seghagha;
62. Nibsan, lewu ujah, tuntang Engedi; djahawen lewu tuntang patataie.
63. Tapi olo Juda djaton hakon maharak olo Jebusi, idjä mukong Jerusalem; tumon tä olo Jebusi melai intu bentok olo Juda sampai andau toh. — (2. *Sam.* 5, 6.)

BAGI 16.

Joresan hamputan olo Epraim.

1. Limbah tä maka aton tenong akan panakan Josep, manantu tanahe bara Jordan tokep Jerigho, intu danum Jerigho, hila timor; padang tä idjä mandai bara Jerigho palus akan bukit hatinggang lewu Bethel;
2. Bara Betel palus sampai Lus, mahoroe saran Arghi-Atarot;
3. Mohon tinai akan barat mimes saran Jopleti, mandas saran Bethoron idjä tapakan liwa, palus sampai Gaser; djadi tapakan saran tanahe hetä, djetä saran tasik.
4. Tumon tä anak Josep tä, Manasse tuntang Epraim, djari mandino joresae.
5. Maka saran tanah panakan Epraim, tumon karä ungkupe, hila timor joresae, djetä bara Atrotadar, mimes Bethoron idjä ngambo;
6. Palus hila barat sampai hila utara Mighmetat, maliut tinai akan

hila timor sampai Tanatsilo, mahoroe djetä palus timor kea mimes Janoagh;
7. Mohon bara Janoagh akan Atarot, tuntang Naharat, manantarang Jerigho, palus tempä saran Jordan.
8. Bara Tapua saran tanahe palus akan hila barat manintu sungäi Kana, tapakae djetä hong saran tasik. Djetä joresan hamputan olo Epraim tumon karä ungkupe.
9. Tinai karä lewu hong joresan olo Manasse, idjä imbaris akan olo Epraim kea, tuntang patatai karä lewu tä.
10. Maka olo tä djaton manganan olo Kanani, idjä melai hong Gaser; tumon tä olo Kanani melai intu bentok olo Epraim sampai andau toh; tapi olo tä mamenda, manahor asil.

BAGI 17.

Joresan sabagi hamputan Manasse.

1. Maka akan hamputan Manasse aton tenong kea, basa iä tä anak Josep idjä bakas; tinai akan Maghir, anak Manasse idjä bakas, bapa Gilead, inantu Gilead tuntang Basan, basa iä tä olo menteng parang.
2. Tinai akan anak Manasse idjä tinai aton tenong kea, tumon karä ungkupe, iä tä: ungkup Abieser, ungkup Helek, ungkup Asriel, ungkup Seghem, ungkup Heper, ungkup Semida; djetä karä anak hatuä ain Manasse, anak Josep tä, tumon djetä kea karä ungkupe.
3. Maka Selapead, anak Heper, Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka djetoh aran karä anake idjä bawi: Maghla, Noa, Hogla, Milgha, Tirsa. — (4. *Mos.* 27,1.)
4. Æwen tä manaharep baun imam Eleasar, tuntang Josua, anak Nun, tinai karä mantir, koae: Jehowa djari mametäh Moses, uka manenga tanah joresan akan ikäi, marak karä paharin ikäi. Tagal tä äwen manenga akae tanah joresae marak karä paharin liau bapae, tumon augh Jehowa.
5. Djadi, akan Manasse kalabuan sapulu kabaris tanah, beken bara tanah Gilead tuntang Basan, idjä dipah Jordan hila kanih.
6. Krana anak bawi ain panakan Manasse tä omba manjores tanah marak anake idjä hatuä. Tinai tanah Gilead djari inukas akan panakan Manasse idjä beken tä.
7. Tumon tä saran tanah Manasse bara Aser mimes Mighmetat, idjä tandipah Seghem, palus manjampang akan gantau, akan olo Tapuagh.
8. Krana tanah Tapuagh mandjadi bagin Manasse, tapi lewu Tapuagh tä mandjadi ain Epraim.
9. Limbah tä saran tanahe mohon akan hila salatan sungäi Kana. Karä lewu hetä uras ain Epraim, hong bentok karä lewun Manasse; tinai saran tanah Manasse palus akan utara, mahoroe sungäi tä, maka tapakae tempä tasik.
10. Tanah hila salatan mandjadi ain Epraim, hila utara djetä mandjadi ain Manasse, djetä tempä tasik: balikat tanahe hila utara aton tanah Aser, tinai hila timor aton tanah Isaskar.

11. Krana bagin Manasse kea hong tanah Isaskar tuntang Aser tä, djetä Betsean tuntang karä patataie, Jibleam tuntang karä patataie, olo Dor tuntang karä patataie, olo Endor tuntang karä patataie, olo Taanagh tuntang karä patataie, tinai olo Megido tuntang karä patataie, telo kabaris tanah.
12. Maka olo Manasse djaton tau mampalah karä lewu tä, basa olo Kanani mandähen arepe hong tanah tä.
13. Djadi, amon olo Israel djari kwasa, maka iä mampamenda olo Kanani, manjoho iä manahor asil, tapi iä djaton manganan olo tä lepalepah.
14. Tä, maka panakan Josep hamauh dengan Josua, koae: Buhen ikau djari manenga indu joresangku baja tikas idjä kabaris tanah bewäi? krana aku toh hamputan olo idjä bakapal, tumon Jehowa djari mamberkat aku palus toh.
15. Maka koan Josua dengan äwen: Basa keton hamputan olo idjä bakapal, has, murik akan kajuan, täweng hetä akan keton hong tanah olo Peresi tuntang olo Repai, basa bukit hatinggang Epraim toh pahalau sekä äka keton.
16. Tä koan panakan Josep: Bukit hatinggang tä djaton ombet akan äka ikäi; tinai karä olo Kanani, idjä melai hong tanah randah tä, aton bara kareta sanaman, kalotä kea olo idjä melai hong Betsean, tuntang olo idjä melai hong djanah Jesreel.
17. Tapi koan Josua dengan panakan Josep, dengan Epraim tuntang Manasse: Keton puna hamputan idjä bakapal, keton paham abas, tagal tä djaton patut keton tempon idjä kabaris tanah bewäi;
18. Malainkan bukit hatinggang tä uras ain keton, äka kajuan tä; täwang djetä, mangat djetä akan keton palus sampai tapakae; tä keton akan maharak olo Kanani tä kea, alo ai kareta sanaman, alo iä abas.

BAGI 18.

Tingkap-panjupa imbit olo akan Silo. Tanah awang hindai imbagi inggambar olo. Joresan hamputan Benjamin.

---

1. Maka hapus utus olo Israel hapumpong hong Silo, palus iä mampendeng hetä tingkap-panjupa tä, limbah tanah tä djari impakalah awie.
2. Tapi aton hindai udju hamputan baris olo Israel, idjä djaton djari inenga akae bagin tanahe.
3. Maka koan Josua dengan olo Israel: Kilen katahie gawin keton tendur kalotä, djaton keton hagoet manduan tanah tä, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan keton?
4. Duan manelo biti olo hatuä bara genep hamputan keton, mangat aku manjoho olo tä hagoet, mangumbang hapus tanah tä, palus manggambar djetä tumon kapatut karä joresae, limbah tä buli aku tinai.
5. Maka äwen akan mambagi tä mandjadi udju kabagi; Juda akan melai intu äkae hila salatan, tinai panakan Josep akan melai hong äkae hila utara.
6. Keton akan manggambar ampin tanah, mambagi djetä mandjadi udju kabagi, limbah tä ke-

ton akan mimbit gambar tä kantoh akangku, mangat aku hetoh manenong akan keton intu baun Jehowa, Hatallan keton.

7. Krana olo Lewi djaton akan omba bara bagi tanah intu marak keton, tapi pangkat imam Jehowa puna joresae, tinai Gad, Ruben tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino joresae dipah Jordan hila kanih, hila timor, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akae. — (4. *Mos.* 32, 33.)

8. Tä, maka olo tä hagoet; Josua manjoho äwen idjä hagoet tä mamintik gambar tanah tä, koae: Lius keton, kumbang tanah tä, awi manggambar tä, limbah tä buli talih aku, maka aku handak manenong akan keton hetoh intu baun Jehowa, hong Silo.

9. Djadi, olo hatuä tä hagoet, mahoroe tanah tä, sambil manggambar tä huang surat, tumon karä lewue, uka mandjadi udju kabagi. Limbah tä iä buli tinai, manalih Josua hong äka bapadok intu Silo.

10. Tä, maka Josua manenong akan olo tä hong Silo, intu baun Jehowa, palus Josua mambagi hetä tanah tä akan olo Israel, akan genep hamputae bagin ai.

11. Solak tenong kalabuan akan panakan Benjamin, tumon karä ungkupe, maka saran tanah tenonge tä buah helat hamputan Juda dengan hamputan panakan Josep.

12. Saran tanahe hila utara mondok bara Jordan palus hila utara Jerigho, palus mahoroe bukit, hatinggang hila barat, tapakae tempä padang Betawen.

13. Bara hetä saran tanahe tinai akan hila salatan mimes Lus, djetä Betel, palus tinai mohon akan Atrotadar, manantarang bukit, idjä hila salatan Bethoron idjä ngiwa tä.

14. Tinai bara hetä saran tanahe maliok akan barat daja bukit tä, idjä tandipah Bethoron, hila salatan; tapakae manantarang Kiriatbaal, iä tä Kiriatjearim, lewun olo Juda; djetä tapakan tanahe hila barat.

15. Maka tapakan tanahe hila salatan, djetä Kiriatjearim, palus bara hetä akan barat, manantarang lowang danum Neptoa;

16. Bara hetä palus mohon akan pain bukit, idjä tandipah djanah anak Hinom, idjä hong padang Repaim, hila utara, bara hetä palus mahoroe djanah Hinom, mamambai tanah olo Jebusi hila salatan, palus mohon manantarang lowang danum Rogel.

17. Palus bara hila utara saran tanahe tinai sampai Ensemes, bara hetä akan Gelilot, idjä tandipah lungkoh Adumim, palus mohon tinai akan batu Bohan, ain anak Ruben horan;

18. Tuntang mamambai Araba, limbah tä mohon tempä Araba.

19. Limbah tä saran tanahe mamambai Bethogla, akan utara; tapakae hetä, djetä telok danau ujah, idjä tapakan utara, tuntang tumbang Jordan hila salatan; djetä saran tanahe hila salatan.

20. Tinai Jordan tä indu saran tanahe hila timor. Djetä joresan panakan Benjamin tumon karä ungkupe, tikas saran tanahe hakaliling.

21. Maka karä lewun hamputan olo Benjamin tumon karä ungkupe, iä tä: Jerigho, Bethogla, Emekkesis.

22. Betaraba, Semaraim, Betel;
23. Hawim, Para, Opra;
24. Keparhamonai, Opni, Gaba; duäwalas lewu tuntang patataie.
25. Gibeon, Rama, Beerot;
26. Mispe, Kepira, Mosa;
27. Rekem, Jirpeel, Tarala;
28. Sela, Elep tuntang Jebus, djetä Jerusalem, Gibat, Kiriat; äpatwalas lewu tuntang patataie. Djetä joresan panakan Benjamin, tumon karä ungkupe.

BAGI 19.

Joresan djahawen hamputan awang beken tä; joresan Josua.

1. Limbah tä tenong idjä duä buah hamputan olo Simeon, tumon karä ungkupe; maka kalabuan joresae bentok joresan hamputan Juda.
2. Iä mandino akan joresae: Beerseba, Seba, Molada;
3. Hasarsual, Bala, Asem;
4. Eltolad, Betul, Horma;
5. Siklag, Bethamarkabot, Hasarsusa;
6. Betlebaot tuntang Saruhen; telowalas lewu tuntang karä patataie.
7. Ain, Rimon, Eter, Asan; äpat lewu tuntang karä patataie.
8. Tinai karä lewu korik idjä hakaliling karä lewu tä, mimes Baalatbeer, djetä Ramat, idjä hila salatan. Djetä joresan hamputan olo Simeon tumon karä ungkupe.
9. Joresan Simeon tä intu bentok tanah Juda; krana joresan hamputan Juda djari pahalau lombah akae, tagal tä panakan Simeon omba manjores intu marak joresan äwen.
10. Limbah tä tenong idjä telo buah panakan Sebulon, tumon karä ungkupe; tapakan joresae tä mimes Sarid.
11. Maka saran tanahe mandai akan hila barat, manantarang Marala tuntang Dabalet, tinai sungäi tä, idjä intu baun Jokneam:
12. Maliok tinai bara Sarid tä akan hila timor, äka palembut matanandau, mandas saran Kislottabor, manantarang Debrat, mandai sampai Japia:
13. Bara hetä saran tanahe palus akan timor, äka palembut matanandau, manintu Gatheper tuntang Etkasin, palus sampai Rimonmetoar, djetä Nea:
14. Maliok tinai akan hila utara akan Hanaton, tapakae djetä intu djanah Jiptael.
15. Tinai Katat, Nahalal, Simron, Idala, Betlehem; duäwalas lewu tuntang karä patataie.
16. Djetä joresan panakan Sebulon tumon karä ungkupe; karä lewu tä tuntang karä patatai lewue.
17. Tenong idjä äpat buah hamputan Isarkar tumon karä ungkupe.
18. Tanah pagangan ajue, iä tä: Isreela, Kesulot, Sunem;
19. Haparaim, Sion, Anagharat;
20. Rabit, Kision, Ebes;
21. Remet, Enganim, Enhada, Betpases.
22. Maka tanahe palus sampai Tabor, Sahasima, Betsemes, tapakan tanahe manantarang Jordan; djahawenwalas lewu tuntang patataie.
23. Djetä joresan hamputan olo Isaskar tumon karä ungkupe, karä lewu tä tuntang patataie.
24. Limbah tä tenong idjä limä buah hamputan Aser tumon karä ungkupe.

25. Tanah pagangan ajue, iä tä: Helkat, Hali, Beten, Aghsap;
26. Alamelegh, Amad, Misal, djetä palus sampai Karmel hila barat, tuntang sampai Sihorlibnat;
27. Maliok bara hetä akan hila palembut matanandau, akan Betdagon, manantarang Sebulon, tinai djanah Jiptael, palus Betemek hila utara, tuntang Nehiel, palus sampai hila sambil Kabul;
28. Tinai mimes Ebron, Rehob, Hamon, Kana, palus mandas Sidon idjä hai tä.
29. Bara hetä saran tanahe mules akan Rama, tinai akan Tirus, kota idjä dähen tä, limbah tä djetä mules tinai akan Hosa, tapakae intu saran tasik hatandipah dengan Aghsib;
30. Tinai Uma, Apek, Rehob; duäpulu duä lewu tuntang karä patataie.
31. Djetä joresan hamputan Aser tumon karä ungkupe, karä lewu tä tuntang karä patataie.
32. Tenong idjä djahawen buah hamputan panakan Naptali tumon karä ungkupe.
33. Tanah pagangan ajue, iä tä: bara Helep tuntang Alon mimes Saanaim, Adaminekeb, Jabneel, palus sampai Lakum, manapakan Jordan.
34. Tinai saran tanahe maliok akan hila barat, akan Asnottabor, bara hetä palus akan Hukok, manantarang Sebulon, hila salatan, tinai manantarang Aser hila barat, tinai Juda idjä hong Jordan inantarange hila timor.
35. Maka karä lewue idjä hakota dähen, iä tä: Sidim, Seir, Hamat, Rakat Kineret;
36. Adama, Rama, Hasor;
37. Kedes, Edrei, Enhasor;
38. Iron, Migdalel, Horem, Betanat, Betsemes; djalatienwalas lewu tuntang karä patataie.
39. Djetä joresan hamputan Naptali, tumon karä ungkupe; karä lewu tä tuntang karä patataie.
40. Tenong idjä udju buah hamputan panakan Dan tumon karä ungkupe.
41. Tanah joresan ajue, iä tä: Soar, Estaol, Irsemes;
42. Saalabin, Ajalon, Itla;
43. Elon, Tinata, Ekron;
44. Elteke, Gibeton, Baalagh;
45. Jehud, Beneberak, Gatrimmon;
46. Mejarkon, Rakon idjä tandipah Japo.
47. Maka tanah pagangan panakan Dan halawo pahalau simit akae; tagal tä olo Dan hagoet, mamarang Lesem, tuntang djetä dinon awie, iä mamukul lewu tä hapan baun padang, tuntang manjores tä balalu melai hetä; maka iä manggarä aran Lesem tä Dan, tumon aran tatoe Dan.
48. Djetä joresan hamputan olo Dan, tumon karä ungkupe; karä lewu tä tuntang patataie.
49. Djadi amon olo tä djari terai mambagi hapus tanah tä tumon karä barise, maka olo Israel manenga akan Josua, anak Nun tä, joresae kea intu bentok äwen.
50. Tumon augh Jehowa iä manenga akae lewu, idjä äka kahandake, iä tä: Timnatsera, idjä hong bukit hatinggang Epraim; iä mamangun lewu hetä balalu melai hetä.
51. Djetä karä bagin joresan, idjä djari imbagi imam Eleasar, hapan tenong, tuntang Josua, anak Nun, tinai mantir karä hamputan, akan karä olo Israel,

hong Silo, intu baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap-panjupa. Tumon tä iä mahapus mambagi tanah tä.

BAGI 20.

Lewu kalindong tä imbaris.

1. Maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:
2. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh: baris akan keton lewu kalindong tä, idjä sabab tä aku djari mametäh keton hadjamban Moses; — (4. *Mos.* 35, 6.)
3. Uka olo pamuno tau mahakan akan hetä, idjä salaja saraganda djari mampatäi olon, mangat lewu tä akan keton indu kalindong bara idjä pamaläh daha tä.
4. Amon olo kalotä mahakan akan idjä lewu bara karä lewu tä, maka iä akan mendeng hong bauntonggang lewu tä, palus masanan karä perkarae intu pinding karä bakas lewu tä; limbah tä olo tä akan manduan iä hindjä dengae, tamä lewu, palus manenga äka akae, mangat iä tau melai hindjä dengae.
5. Maka amon olo pamaläh daha tä manggoang manuntut iä, djaton tau äwen mandjuluk olo pamuno tä intu lengän olo tä, basa iä djaton tantai ahate djari mampatäi kolae, djaton djari basingi iä bara helo.
6. Maka olo tä akan melai hong lewu tä, sampai iä manaharep basaran olo arä, tä djaka kasalae djaton, iä akan mentai hetä sampai imam hai tä matäi, idjä katika tä; limbah tä olo pamuno tä tau buli puna lewue, tuntang humae, lewu tä idjä bara hetä iä djari hadari.
7. Tä, maka olo mambaris Kedes hong Galilea, hundjun bukit hatinggang Naptali, tinai Sighem hong bukit hatinggang Epraim, tinai Kiriatarba, djetä Hebron, hong bukit hatinggang Juda.
8. Maka dipah Jordan hila timor Jerigho iä mambaris Beser hong padang benjem, intu tanah rampar, idjä ain hamputan Ruben; tinai Ramot hong Gilead, idjä ain hamputan Gad; tinai Golan hong Basan, idjä ain hamputan Manasse.
9. Djetä karä lewu tä, idjä djari inukas akan sakarä olo utus Israel, tuntang akan karä tamuäi, idjä melai marak olo tä, mangat karä olo tä mahakan akan hetä, idjä salaja djari mampatäi olon, belä olo tä impatäi awi lengän idjä pamaläh daha tä helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

BAGI 21.

Olo Lewi manduan karä lewun ajue.

1. Limbah tä maka kapalan karä ungkup Lewi manggapi imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir karä hamputan olo Israel;
2. Sambil hamauh dengan äwen hong Silo, intu tanah Kanaan, koae: Jehowa djari mametäh hadjamban Moses, uka keton manenga akan ikäi lewu, äka ikäi melai, tinai patatai lewu tä akan karä meton ikäi. — (4. *Mos.* 35,2.)
3. Tagal tä maka olo Israel,

tumon augh Jehowa, manenga akan olo Lewi bara joresan ajue karä lewu toh tuntang patataie.

4. Maka aton tenong akan karä ungkup olo Kahat; akan panakan imam Aaron, idjä baris olo Lewi kea, imbagi telowalas lewu hapan tenong, bara lewun hamputan Juda, hamputan Simeon, tuntang hamputan Benjamin.

5. Tinai akan olo Kahat awang beken tä imbagi hapan tenong sapulu lewu, bara lewun karä ungkup hamputan Epraim, hamputan Dan, tuntang sabagi hamputan Manasse tä.

6. Akan ungkup Gerson imbagi tumon kalabuan tenong telowalas lewu, bara lewun karä ungkup hamputan Isaskar, hamputan Aser, hamputan Naptali, tuntang sabagi hamputan Manasse, idjä hong Basan.

7. Akan ungkup Merari tumon karä ungkupe imbagi duäwalas lewu bara lewun hamputan Ruben, hamputan Gad, tuntang hamputan Sebulon.

8. Tumon tä olo Israel manenga akan olo Lewi karä lewu tä tuntang patatai lewu tä, hapan tenong kilau Jehowa djari mametäh iä hadjamban Moses,

9. Bara hamputan Juda tuntang hamputan Simeon iä manenga lewu, idjä toh injewut arae,

10. Mangat mandjadi bagin panakan Aaron, ungkup olo Kahat, hamputan olo Lewi; krana tenong idjä solake tä djari buah äwen tä.

11. Maka iä manenga akae lewun Arba, bapa Enak, djetä Hebron, hong bukit Juda, tuntang patatai lewu tä hakaliling.

12. Tapi karä tanan lewu tä, tuntang karä lewu korik idjä hetä, inengae akan Kaleb, anak Jepune, indu joresae.

13. Tumon tä iä manenga akan panakan imam Aaron lewu äka kalindong olo pamuno, Hebron tä, tuntang patatai lewu tä; tinai Libna, tuntang patataie;

14. Tinai Jatir tuntang patataie, Estemoa tuntang patataie;

15. Kolon tuntang patataie, Debir tuntang patataie;

16. Ain tuntang patataie, Juta tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie; djalatien lewu baris lewun duä kahamputan tä.

17. Tinai bara lewun baris hamputan Benjamin äpat lewu inengae: Gibeon tuntang patataie, Geba tuntang patataie;

18. Anatot tuntang patataie, Almon tuntang patataie.

19. Djadi karä lewun panakan Aaron, imam tä, telowalas lewu tuntang patatai lewu tä.

20. Maka karä ungkup panakan Kahat, olo Lewi tä, idjä djaton imam, mandino karä lewun bagin ajue bara baris lewun Epraim.

21. Iä tä manenga akae: Sighem, lewu kalindong akan olo pamuno tä, tuntang patataie, idjä hong bukit Epraim; tinai Geser tuntang patataie;

22. Kibsaim tuntang patataie, Bethoron tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

23. Tinai bara lewun hamputan Dan: Elteke tuntang patataie, Gibeton tuntang patataie;

24. Ajalon tuntang patataie, Gatramon tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

25. Tinai bara lewun sabagi hamputan Manasse tä: Taanagh tuntang patataie, Gatrimon tun-

tang patataie; djetä duä kalewu.

26. Djadi karä lewue tä sapulu lewu tuntang patataie, idjä inenga akan ungkup panakan Kahat, awang dia imam.

27. Maka panakan Gerson, utus olo Lewi tä, mandino bara baris lewun sabagi hamputan Manasse: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Golan hong Basan, tuntang patataie, tinai Beestera tuntang patataie; djetä duä kalewu.

28. Tinai bara lewun hamputan Isaskar: Kisjon tuntang patataie, Dobrat tuntang patataie;

29. Jarmut tuntang patataie, Enganim tuntang patataie; äpat kalewu.

30. Tinai bara lewun hamputan Aser: Misal tuntang patataie, Abdon tuntang patataie;

31. Helkat tuntang patataie, Rehob tuntang patataie, äpat kalewu.

32. Tinai bara lewun hamputan Naptali: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Kedes hong Galilea tuntang patataie, tinai Hamotdor tuntang patataie, Kartan tuntang patataie; telo kalewu.

33. Djadi karä lewun olo Gerson, tumon karä ungkupe, telowalas lewu tuntang patatai lewu tä.

34. Maka akan karä ungkup panakan Merari, idjä ungkup olo Lewi kea, inenga lewue bara baris lewun hamputan Sebulon: Jokneam tuntang patataie, Karta tuntang patataie;

35. Dimna tuntang patataie, Nahalal tuntang patataie; äpat kalewu.

36. Tinai bara lewun hamputan Ruben: Beser tuntang patataie, Jasa tuntang patataie;

37. Kedemot tuntang patataie, Mepaat tuntang patataie; äpat kalewu.

38. Bara lewun hamputan Gad: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Ramot hong Gilead tuntang patataie, Mahanaim tuntang patataie;

39. Hesbon tuntang patataie, Jaeser tuntang patataie; karä lewue tä äpat.

40. Djadi karä lewu idjä akan bagin panakan Merari, tumon karä ungkupe, idjä hindjä hamputan Lewi kea, duäwalas lewu.

41. Maka karä lewun olo Lewi samandiai intu marak joresan utus olo Israel äpat pulu hanja, tuntang patatai karä lewu tä.

42. Genegenep karä lewu tä uras aton patätaie hakaliling.

43. Tumon tä Jehowa manenga akan Israel salepah tanah tä, idjä djari injumpahe akan tatoe, handak manenga tä akae; olo tä manjores djetä, tuntang mangkalewu huange.

44. Maka Jehowa manjanang olo tä hakaliling, tumon karä djandjie, awang djari injumpahe akan tato hiang olo tä; dialo aton bara karä musohe tau mendeng intu baue, malainkan karä musohe samandiai injaragh Jehowa intu lengäe.

45. Djaton nihau idjä kabawak bara karä augh bahalap tä, idjä djari injewut Jehowa akan utus olo Israel; karä augh tä uras tulus lepah samandiai.

BAGI 22.

Tangah telo hamputan olo tä buli tanahe; iä mamangun mesbeh.

1. Limbah tä Josua mangahau olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, — (4.*Mos.*32.)

2. Sambil hamauh dengan äwen: Keton djari malalus karä augh, idjä djari imetäh Moses, rewar Jehowa, keton; tinai keton djari manumon aughku kea huang karä talo handiai, idjä djari injohoku keton.

3. Djari tahi toh maka keton djaton djari malihi paharin keton, sampai andau toh kea, malainkan keton djari mahaga karä prentah Jehowa, Hatallan keton.

4. Maka toh, Jehowa, Hatallan keton, djari manjanang paharin keton, tumon djari djandjie dengae; käläh keton buli toh, talih tingkap keton, tanah pagangan keton, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akan keton hila dipah Jordan kanih.

5. Tapi ingat keton totototo, uka malalus prentah tuntang Torat, idjä Moses, rewar Jehowa, djari mametäh keton, mangat keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang manandjong mahoroe karä djalan ai, mahaga prentahe, heret dengae, mangat keton manempo iä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

6. Tumon tä Josua mamberkat olo tä, palus manjoho iä lius; maka olo tä buli tingkape.

7. Krana akan sabagi hamputan Manasse Moses djari manenga joresae hong Basan, tapi akan sabagi tinai Josua manenga joresae hindjä paharie hila toh Jordan, hila barat. Maka amon Josua manjoho olo tä buli tingkape, iä mamberkat olo tä,

8. Sambil hamauh dengan äwen, koae: Buli tingkap keton tinai, tuntang paham panatau, kutoh meto, salaka bulau, tambaga sanaman, tuntang pakaian kutoh karäe, bagi karä talo irampas bara musoh keton tä dengan paharin keton.

9. Tumon tä panakan Ruben, panakan Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse buli; iä harikas bara olo Israel, bara Silo, idjä hong tanah Kanaan, hagoet akan tanah Gilead, manalih tanah pagangan ajue, idjä djari inenga akae tumon augh Jehowa hadjamban Moses.

10. Djadi, amon olo tä sampai saran Jordan hong tanah Kanaan, maka olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse mamangun hetä, darah Jordan, mesbeh hai tuntang bahalap.

11. Maka olo Israel mahining brita: Itä! hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse djari mamangun mesbeh tandipah tanah Kanaan, intu saran Jordan, hila tanah olo Israel.

12. Amon olo Israel mahining brita tä, maka hapus utus olo Israel hapumpong hong Silo, handak hagoet manjupa olo tä, mimbit kawan parang.

13. Maka olo Israel manjoho Pinehas, anak imam Eleasar, manalih hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse hong Basan; — (4.*Mos.*25,7.)

14. Tuntang sapulu mantir haiak dengae, midjämidjä mantir bara

genep hamputan utus olo Israel; karä olo tä uras mantir kapalan olo Israel, genep biti huang bakojakojan biti hamputan tatoe.
15. Sana äwen tä sampai hamputan Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, hong Gilead, maka iä hamauh dengan olo tä, koae:
16. Kalotoh augh salepah utus olo ain Jehowa: narai kalangkah toh, idjä hapan keton malawan Hatallan Israel, sampai keton djari undur toh bara Jehowa, awi keton djari mamangun mesbeh akan keton, handak marisang dengan Jehowa katontoh?
17. Kilen, kasalan Peor tä djaton ombet akan ita? idjä ita hindai djari imapas bara tä sampai andau toh, alo katika tä panjakit djari mawi utus olo ain Jehowa?
18. Toh, maka keton hules undur bara Jehowa; andau toh keton marisang malawan Jehowa: tä djewu karäh hasep kalaite, matakan salepah utus olo Israel.
19. Tapi mikäh angate kamäan keton, kilau tanah pagangan keton tä pali, käläh, dimpah keton akan tanah ain Jehowa, äka tingkap Jehowa aton, duan joresan keton intu marak ikäi, tapi äla keton marisang malawan Jehowa, äla kea marisang bara augh ikäi, awi keton mamangun mesbeh akan keton, beken bara puna mesbeh Jehowa, Hatallan ita.
20. Djaton Aghan, anak Serah, djari malangkah huang talo kerem tä? djaton kalait balalu dumah, mawi salepah utus olo Israel? krana toto, djaton olo tä kabuate bewäi djari matäi tagal karä kadarhakae! — (7,1.)
21. Tä tombah hamputan Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse; iä hakotak dengan karä kapala huang bakojakojan, kapalan olo Israel tä, koae:
22. Jehowa, Hatallan karä hatalla, Jehowa, Hatallan karä hatalla puna katawan, tinai käläh Israel kea akan katawan tä: djaka gawin ikäi toh puna awi karisang ikäi, atawa awi kalangkah ikäi malawan Jehowa, äla keton mambelom ikäi andau toh.
23. Djaka ikäi djari mamangun mesbeh akan ikäi, mangat mules, undur bara Jehowa, atawa mangat maluput hetä parapah awang ingähu, parapah indu kinan, atawa uka manusuh parapah talo ihop hetä: Jehowa kea akan manuntut tä!
24. Malainkan toh bewäi bukue ikäi djari mawi tä, basa koan ikäi: mikäh dapit anak keton handak hamauh mawi anak ikäi: narai gawin keton dengan Jehowa, Hatallan Israel?
25. Krana Jehowa kea djari mina Jordan tä mandjadi helat ikäi dengan keton, joh hamputan olo Ruben tuntang Gad; keton djaton bara bagi dengan Jehowa. Tumon tä suro anak keton mampaterai anak ikäi mikäh Jehowa.
26. Tagal tä koan ikäi: has, djetoh patut gawin ita, ita handak mamangun mesbeh, djaton akan parapah awang ingähu, djaton akan parapah idjä injambalih,
27. Malainkan nakara djetä indu saksin ikäi dengan keton, palus panakan ita, awang rahian bara ita, mangat ikäi kea tau malalus gawin ikäi intu Jehowa, intu baun ajue, hapan parapah ikäi awang ingähu, parapah idjä injambalih,

tuntang parapah trimakasih ain ikäi, uka äla anak keton dapit hamauh mawi anak ikäi: keton djaton bara bagi dengan Jehowa.
28. Tagal tä koan ikäi: paribasa djaka iä dapit handak hamauh kalotoh mawi ikäi atawa panakan ikäi, tä tau ikäi tombah: itä keton tamunan mesbeh ain Jehowa, idjä djari imangun tato ikäi, djaton hapa maluput parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, malainkan mangat djetä mandjadi saksin ikäi dengan keton.
29. Kedjau haliai bara ikäi, sampaĭ handak marisang malawan Jehowa, undur bara Jehowa andau toh, awi ikäi mamangun mesbeh akan äka parapah awang ingähu, parapah talo kinan, atawa parapah awang injambalih, sala bara puna mesbeh Jehowa, Hatallan ita, idjä intu baun tingkap ajue.
30. Amon imam Pinehas, tuntang karä mantir utus olo arä, kapala hong bakojakojan olo Israel tä, idjä dengae, mahining karä augh tombah hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, maka djetä bahalap intu iä.
31. Palus Pinehas, anak imam Eleasar, hamauh dengan hamputan olo Ruben tuntang Gad, tinai dengan sabagi hamputan Manasse: Andau toh ikäi kasene, Jehowa toto intu bentok ita, basa keton djaton djari maniwas arep keton intu Jehowa awi gawi toh. Toh keton djari malapas olo Israel bara lengän Jehowa.
32. Maka Pinehas, anak imam Eleasar, tuntang karä mantir, buli tinai bara tanah Gilead, bara hamputan olo Ruben tuntang Gad, akan tanah Kanaan, manalih olo Israel, mimbit sulang aughe akae.
33. Maka sulang aughe tä ingilak olo Israel, palus olo Israel manara Hatalla, tuntang äwen terai aughe tahiu manjupa olo tä mimbit kawan parang, uka marusak tanah, äka hamputan olo Ruben tuntang Gad belom.
34. Maka hamputan olo Ruben tuntang Gad manggarä mesbeh tä: mesbeh kasaksian; basa djetä indu saksin ita dengan äwen, Jehowa toto Hatallan ita.

BAGI 23.

Josua mamumpong olo arä, mampudji iä.

1. Djadi tahi rahian, limbah Jehowa djari manjanang olo Israel bara karä musohe, idjä hakaliling iä, metoh Josua djari bakas, tahi umure,
2. Maka Josua mamumpong hapus utus olo Israel, karä bakas olo tä, karä kapalae, karä hakime, karä pangulue, sambil hamauh dengan olo tä: Aku toh djari bakas, tahi umurku. — (24, 1.)
3. Maka bitin keton djari mitä talo handiai, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mawie intu karä utus olo tä, idjä darah keton; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, djari mamarang akan keton.
4. Itä keton, karä utus olo tä idjä batisa hindai, djari imbagiku akan keton hapan tenong, akan joresan karä hamputan keton, bara saran Jordan tä, tuntang karä utus olo idjä djari impalomosku, palus sampai tasik lombah idjä hila barat.
5. Bitin Jehowa, Hatallan ke-

ton, karäh makis iä, manganan iä bara baun keton, tuntang keton karäh manjores tanah olo tä, tumon Jehowa, Hatallan keton djari hamauh dengan keton.

6. Tagal tä tanggatanggar bewäi atäi keton, mangat mahaga tuntang manumon talo handiai, awang injurat hong Torat Moses, belä keton undur bara tä akan sambil gantau.

7. Belä keton mäwoi arep keton dengan utus olo tä, idjä batisa hindai marak keton; äla kea hapan aran karä dewae, äla sumpah manjewut tä, äla manempo iä, äla sontop intu iä.

8. Tapi leket intu Jehowa, Hatallan keton, tumon gawin keton sampai andau toh.

9. Krana Jehowa djari manganan bara baun keton arä utus olo idjä bakapal tuntang kwasa; maka idjä keton, dialo idjä biti djari tau malawan keton, palus sampai andau toh.

10. Idjä biti keton karäh manjasah olo tä sakojan biti; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, idjä mamarang akan keton, tumon djari aughe dengan keton.

11. Tagal tä, haga totototo atäi keton, mangat keton sinta Jehowa, Hatallan keton.

12. Krana djaka keton undur, hadjelut dengan tisan karä utus olo tä, idjä palus toh melai marak keton, amon keton hasanger dengan olo tä, sampai keton häwoi dengae, tuntang iä häwoi dengan keton:

13. Toto haliai, tä Jehowa, Hatallan keton, djaton karäh maradjur manganan olo tä hindai bara baun keton, malainkan olo tä karäh mandjadi indu djarat mawi keton, tuntang tadjua, tinai tungkang mawi dahepan keton, tinai duhi mawi matan keton, sampai keton rusak nihau bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton. — (*Hak.*2,3.)

14. Maka itä! aku toh kea indu manjak djalan, idjä puna djalan karä olo kalunen, toh buah keton kasene hapan salepah atäi keton, hapan hapus hambaruan keton, idjä kabawak augh mahin djaton djari lawo bara karä augh bahalap tä, idjä djari indjandji Jehowa, Hatallan keton, akan keton, malainkan karä aughe tä djari ilalus akan keton samandiai, dialo idjä kabawak mahin dia tapas.

15. Maka kilau karä talo bahalap tä, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mandjandji akan keton, uras djari ilalus akan keton, tumon tä kea Jehowa karäh malalus intu keton karä talo papa tä, sampai iä djari mampalomos keton bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Amon keton malangkah djandjin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari imetähe keton, amon keton hagoet manempo hatalla beken, sontop intu iä: tä maka kasangit Jehowa karäh hasep mawi keton, badjeleng keton karäh matäi rusak bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akan keton.

BAGI 24.

I. Josua mamumpong olo arä sindä tinai. II. Josua äwen duä Eleasar matäi.

I.—1. Limbah tä maka Josua mamumpong karä hamputan olo

Israel tinai intu Sighem, iä mangahau karä bakas olo Israel, karä kapalae, tinai hakime tuntang pangulue, maka olo tä manaharep baun Hatalla.

2. Tä Josua hamauh dengan hapus utus olo arä, koae: Tumon toh augh Jehowa, Hatallan olo Israel: dipah batangdanum lombah hila kanih äka karä tato keton djari melai horan, Terah, bapa Abraham äwen duä Nahor; maka olo tä djari manjembah hatalla beken. — (1.*Mos*.11,26.)

3. Tä, maka aku djari manduan Abraham, tato keton, bara dipah batangdanum tä, palus aku manjoho iä mangumbang salepah tanah Kanaan; aku mampanak iä kea, manenga Isaak akae.

4. Tinai akan Isaak aku manenga Jakob äwen duä Esau; maka akan Esau aku manenga bukit hatinggang Seir tä indu joresae; tapi Jakob äwen hanak tä djari mohon akan tanah Misir. — (1.*Mos*.46,1.)

5. Tä, maka aku manjoho Moses äwen duä Aaron, palus aku djari mahukum Misir, tumon aku djari malalus hukumku intu bentok olo tä; limbah tä aku djari magah keton blua bara hetä. — (2.*Mos*.3,10.)

6. Maka amon aku djari mamplua karä bapa keton bara Misir, tä keton sampai tasik; tuntang olo Misir manggoang bapa keton, hapan kareta, hapan hadjaran, mandas tasik rarudju tä. — (2.*Mos*. 12,33.)

7. Maka olo Israel kahau kadarat intu Jehowa, tä iä mina kakaput helat keton dengan olo Misir, palus iä mambaring danum tasik akan hundjun olo tä, manawon iä; matan keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawiku hong tanah Misir. Limbah tä keton djari melai hong padang tunis benjem arä njelo katahie.

8. Limbah tä aku djari mimbit keton akan tanah olo Amori, idjä mukong dipah Jordan hila kanih; olo tä mamarang keton, tapi aku manjaragh iä intu lengän keton, tä keton djari manduan tanahe, tuntang djari mampalomos olo tä bara baun keton.

9. Limbah tä Balak kea, anak Sipor, radjan olo Moab, mendeng mamarang olo Israel, iä manjoho olo mangahau Bileam, anak Beor tä, uka manjapa keton. — (4.*Mos*. 22,5.)

10. Tapi aku mangahana Bileam, djaton maku mahining aughe; tä iä mamberkat keton haream, aku djari maliwus keton bara lengäe.

11. Djadi, limbah keton hanimpah Jordan, amon keton sampai Jerigho, maka olo Jerigho mamarang keton, olo Amori, olo Peresi, olo Kanani, olo Het, olo Gergasi, olo Hewi, olo Jebusi; tapi aku djari manjaragh olo tä intu lengän keton.

12. Aku djari manjoho uang petak idjä hai hagoet helo baun keton, maharak olo tä bara baun keton, duä radjan olo Amori tä, djaton awi padang keton, atawa awi panah keton. — (2.*Mos*.23,28.)

13. Tumon tä, jaku kea idjä djari manenga akan keton tanah, idjä djaton djari inguan keton, lewu idjä djaton djari imangun keton; keton melai hetä, keton kuman bua pambulan anggor tuntang bua pambulan undus, idjä djaton djari imbul keton.

14. Maka toh, awi keton mikäh

Jehowa, manempo iä dengan atäi
budjur tuntang toto; kanan karä
dewa tä, idjä djari injembah tato
hiang keton dipah batang danum
lombah hila kanih, tuntang intu
Misir, tapi awi keton manempo
Jehowa.
15. Tapi djaka panggitan matan
keton papa manempo Jehowa: tä
naughe keton mintihe andau toh,
idjä akan inempo keton, atawa
dewa tä, idjä djari inempo tato
hiang keton hong dipah batang
danum lombah hila tä, atawa de-
wan olo Amori, idjä intu tanahe
keton melai katontoh; tapi aku
tuntang ungkup humangku, ikäi
handak manempo Jehowa!
16. Tä tombah olo arä handiai,
koae: Djetä kedjau bara ikäi, sam-
pai ikäi akan malihi Jehowa, ma-
nempo hatalla beken;
17. Krana Jehowa toto Hatallan
ikäi, idjä djari manduan ikäi tun-
tang bapa ikäi bara Misir, äka
karewar ikäi, idjä djari mawi karä
kata idjä hai tä intu matan ikäi,
tuntang djari mahaga ikäi hong ha-
pus djalan katahin panggoet ikäi,
marak karä utus olo, idjä djari
ihoro ikäi.
18. Jehowa djari manganan bara
baun ikäi karä utus olo tä, olo
Amori mahin inganae kea, idjä
bihin mukong tanah toh; tagal
tä ikäi kea handak manempo Je-
howa, krana iä puna Hatallan ikäi.
19. Maka koan Josua dengan
olo arä: Djaton murah keton ma-
nempo Jehowa, krana iä toto Ha-
talla idjä brasih; iä Hatalla idjä
pangabehu, iä djaton handak mam-
pun karä kalangkah keton, karä
dosan keton.
20. Djaka keton malihi Jehowa,
manempo hatalla beken, toto iä
handak mules arepe, sambil mang-
apähä keton, palus mamparusak
keton, tumon iä djari mamberkat
keton.
21. Tapi karä olo handiai tä tom-
bah augh Josua: Dia, malainkan
ikäi toto handak manempo Jehowa.
22. Maka koan Josua dengan
olo arä: Keton toh manjaksi arep
keton; itä, keton djari mintih
Jehowa akan keton, uka manempo
iä bewäi. Tombah äwen tä: Joh,
bitin ikäi saksi.
23. Koae: Toh kanan keton karä
dewan utus olo beken, idjä intu
marak keton, palus ambet atäi
keton manintu Jehowa, Hatallan
Israel.
24. Tä olo arä tä tombah augh
Josua: Ikäi handak manempo Je-
howa, Hatallan ikäi, sambil manu-
mon augh ajue.
25. Tumon tä intu andau tä Jo-
sua hadjandji dengan utus olo arä,
palus iä manarang prentah tun-
tang hadat akae intu Sighem.
26. Tinai Josua mamintik karä
perkara tä huang Torat Hatalla,
palus iä manduan idjä kabawak
batu pandjang, sambil mampen-
deng djetä hetä penda batang elah,
idjä hetä darah äka brasih ain
Jehowa.
27. Limbah tä Josua hamauh
dengan hapus utus olo arä: Itä,
batu toh mandjadi saksi akan ita,
krana djetä djari mahining karä
augh Jehowa dengan ita; toto,
djetä mandjadi saksi akan keton,
uka keton äla manandjaro Hatal-
lan keton.
28. Limbah tä Josua manjoho
olo arä tä buli, genep biti akan
joresan ajue.
II. — 29. Maka djadi limbah karä
perkara tä, Josua, anak Nun, re-

war Jehowa tä, matäi, metoh iä saratus sapulu njelo katahin umure.
30. Maka olo mangubur iä hong tanah joresan ajue, hong Timnatsera, idjä hong bukit Epraim, hila utara bara bukit Gaas.
31. Maka olo Israel manempo Jehowa katahin Josua aton, tinai katahin karä olo bakas tä aton, idjä tisa rahian bara Josua, idjä bitie katawan karä gawin Jehowa, awang djari iawie intu olo Israel. — (*Hak.* 2, 7.)
32. Tinai olo mangubur tolang Josep, idjä djari imbit olo Israel bara Misir, hong Sighem, hong tana idjä djari imili Jakob bara anak Hemor, bapa Sighem, saratus kabawak rear salaka; krana tana tä djari inenga akan panakan Josep indu joresae. — (1.*Mos.*50, 25).
33. Tinai Eleasar, anak Aaron tä, matäi kea; maka olo mangubur iä hundjun lungkoh idjä ain anake Pinehas, idjä djari inenga akae hong bukit hatinggang Epraim.

SURAT KARÆ

HAKIM;

IDJÆ BAGARÆ JUDIKUM. (HAKIM.)

BAGI 1.

Hamputan Juda manganti Josua, mimbit olo mamarang musohe.

1. Djadi, limbah pampatäi Josua, olo Israel misek Jehowa, koae: Æwe ikäi akan hagoet helo, mamarang olo Kanani?
2. Maka Jehowa hamauh: Juda akan hagoet; itä, jaku djari manjaragh tanah tä akan lengäe.
3. Tä, maka koan Juda dengan paharie Simeon: Käläh ikau omba aku huang tanah baris ajungku, mangat mamarang olo Kanani; tä aku kea handak omba ikau huang tanah idjä tantai akam. Tumon tä olo Simeon hagoet, omba iä.
4. Maka Juda hagoet, tuntang Jehowa manjaragh akan lengäe olo Kanani dengan olo Peresi; iä mamukul äwen tä hong Besek, mampatäi sapulu kojan biti.
5. Tinai iä sondau Adonibesek tä hong Besek, palus äwen mamarang iä, tuntang mamukul olo Kanani dengan olo Peresi.
6. Tapi Adonibesek hadari, balalu olo tä manggoang iä; maka äwen manawan iä, sambil manetek karä tundjokindu lengäe paie.
7. Tä koan Adonibesek: Udju pulu radja, idjä inetek tundjokindu lengäe paie, aton mangari-

ngir papat penda medjangku; tumon gawingku kea Jehowa djari mamalähi mawi aku. Maka olo mimbit iä akan Jerusalem, hetä iä matäi.

8. Krana olo Juda djari mamarang Jerusalem, sambil mampalah lewu tä; iä djari mawi olo hetä hapan baun padang, tapi lewu tä djari inusule.

9. Limbah tä panakan Juda djari hagoet bara hetä, mamarang olo Kanani, idjä mangkalewu hong bukit hatinggang hila salatan, tuntang intu tanah randah.

10. Tinai Juda hagoet mamarang olo Kanani, awang mangkalewu intu Hebron, maka aran Hebron solake Kiriatarba; hetä iä mamukul Sesai tä, Ahiman äwen telo Talmai.

11. Bara hetä tinai iä hagoet mamarang olo Debir; aran Debir tä solake Kiriatseper.

12. Maka koan Kaleb: Æweäwe idjä mawi Kiriatseper tuntang mampalah tä, aku handak manenga akae anakku Aksa indu sawae.

13. Tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Kaleb, mampalah lewu tä; djadi Kaleb manenga akae anake Aksa indu sawae. — (*Jos.*15,17.)

14. Djadi, amon iä tä tamä ungkup banae, maka iä madjak iä blaku idjä kabagi tana bara bapae; palus iä sewu bara kalidai; tä koan Kaleb dengae: Narai katapasm?

15. Koae dengae: Tenga berkat akangku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tenga akangku tinai äka tahasak danum. Tä Kaleb manenga akae tahasak äka gantong tuntang äka randah.

16. Maka panakan Keni, empo Moses, hagoet kea bara Jerigho, lewu korma tä, mampahaiak olo Juda, manalih padang Juda, idjä hila salatan Harad; iä mindah akan tä, palus melai hetä hindjä dengan utus olo tä. — (4.*Mos.*10,29.)

17. Maka Juda hagoet haiak dengan paharie Simeon, mamukul olo Kanani idjä mangkalewu hong Sepat, sambil mangerem iä; tuntang olo manjewut aran lewu tä Horma.

18. Tinai Juda manduan Gasa kea tuntang tanahe, Askalon tuntang tanahe, Ekron tuntang tanahe.

19. Maka Jehowa mampahaiak Juda, sampai manganan karä olo awang melai hong bukit hatinggang hetä; tapi olo tä djaton petah manganan olo idjä hong tanah randah, basa olo tä bara kareta sanaman.

20. Maka Hebron inenga olo tä akan Kaleb, tumon sohon Moses; iä manganan bara hetä anak Enak telo biti.

21. Maka olo Benjamin djaton manganan olo Jebusi, idjä hong Jerusalem, malainkan olo Jebusi melai hong Jerusalem hindjä olo Benjamin, sampai andau toh.

22. Tinai hamputan panakan Josep hagoet kea, mamarang Betel, tuntang Jehowa mampahaiak olo tä.

23. Maka olo hamputan Josep manjoho olo mangalati lewu Betel; aran lewu tä solake Luts.

24. Djadi, olo kalati tä mitä olo hatuä, idjä biti, idjä blua bara lewu tä; maka koan olo tä dengae: Tundjok akan ikäi djalan tamä lewu, tä ikäi handak masi mampahalap ikau.

25. Amon olo tä djari masanan akae djalan tau tamä lewu, maka iä mamukul lewu tä hapan baun

padang; tapi olo hatuä tä, tuntang hapus ungkup humae, ilapase.

26. Maka olo hatuä tä babongkat akan tanah olo Het, hetä iä mamangun lewu, sambil manggarä arae Luts; djetä arae palus andau toh.

27. Tinai Manasse kea djaton manganan olo Betsean, tuntang karä lewu idjä mamenda iä, djaton kea Taanagh, tuntang patatai lewue idjä mamenda iä, djaton kea olo Dor, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Jibleam, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Megido, tuntang patataie idjä mamenda iä; olo Kanani manampara mandähen arepe tinai hong tanah hetä. —(*Jos.*17, 11.)

28. Maka amon olo Israel djaladjalan kwasa, tä iä hadjadjuan olo Kanani manahor asil, tapi iä djaton manganan olo tä lepalepah.

29. Tinai Epraim kea djaton manganan olo Kanani idjä hong Geser, djadi olo Kanani melai intu Geser, hong bentok olo tä.

30. Sebulon kea djaton manganan olo idjä hong Kitron, djaton kea olo hong Nahajol; malainkan olo Kanani tä melai intu marak olo tä, manahor asil akae.

31. Tinai Aser kea djaton manganan olo hong Ako, djaton kea olo intu Sidon, intu Aghlab, intu Aghsib, intu Kelba, intu Apik, intu Reghob;

32. Malainkan olo Aser tä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah tä; krana iä djaton manganan olo tä.

33. Tinai Naptali kea djaton manganan olo idjä intu Betsemes, intu Betanat, tapi iä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah tä; tapi olo Betsemes dengan olo Betanat manahor asil akae.

34. Tinai olo Amori mahupi olo Dan buli äka bukit tinai, krana iä djaton maku manjoho olo tä mohon akan tanah randah.

35. Tinai olo Amori mangkemä mandähen arepe hong bukit Heres kea, intu Ajalon tuntang Saalbim; tapi lengän olo hamputan Josep karas akae hetä, sampai olo tä manahor asil akae.

36. Maka tikas tanah pagangan olo Amori bara bukit Akrabim, bara batukarang idjä hetä, palus hila ngadju tinai.

BAGI 2.

Olo Israel kadian manumon prentah, iä undur bara Hatalla; tä iä buah hukum, impakalah musohe; tapi amon iä hobah, blaku ampun, Hatalla mampendeng hakim, idjä maliwus iä.

---

1. Maka Malaikat Jehowa dumah bara Gilgal akan Boghim, sambil hamauh: Aku djari manduan keton bara Misir, tuntang djari mimbit keton tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tato keton, koangku: palus katatahi aku djaton maku mangarak djandjingku dengan keton;

2. Tapi idjä keton toh äla manampa djandji dengan olo tanah djetoh; karä mesbehe akan ingarak keton. Tapi keton djaton djari manumon aughku, buhen kea gawin keton kalotä? — (2.*Mos.*23, 32. — 4.*Mos.*33,52.)

3. Tagal tä, aku kea djari hamauh: aku djaton handak manganan olo tä bara baun keton; malainkan iä akan mahupi dahepan

keton, tinai dewae akan mandjadi djarat mawi keton.
4. Djadi, limbah Malaikat Jehowa djari manjewut karä aughe tä intu hapus utus olo Israel, maka utus olo arä manggatang aughe, manangis.
5. Tagal tä iä manggarä aran kaleka tä Boghim, (*idjä manangis,*) palus iä maluput parapah hetä akan Jehowa.
6. Krana amon Josua djari malapas olo arä, maka olo Israel djari hagoet genep biti tanggoh joresan ajue, handak manduan tanahe.
7. Maka olo arä uras manempo Jehowa katahin Josua belom, tinai katahin karä olo bakas tä aton, idjä haiak pangereng Josua, krana belahe matäi tahi rahian bara iä, idjä bitie djari mitä karä gawin Jehowa awang hai, idjä djari ilaluse intu olo Israel. — (*Jos.*24,31.)
8. Tapi limbah Josua, anak Nun, rewar Jehowa tä, djari matäi, metoh iä saratus sapulu njelo umure,
9. Tuntang limbah olo djari mangubur iä intu tanah joresae hongTimnatsera, intu bukit Epraim, hila utara bukit Gaas,
10. Tinai limbah hapus pangereng olo tä djari ingampeleng dengan tato hiange: tä maka aton belom girir taheta, rahian bara iä, idjä djaton kasene Jehowa, djaton kea gawie tä, awang djari ilaluse intu olo Israel.
11. Tä maka olo Israel mawi talo papa intu matan Jehowa, iä manempo karä dewa.
12. Iä malihi Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir, iä omba hatalla beken bara baris karä dewan utus olo handiai, idjä hakaliling iä, iä sontop akae, tuntang mungkar kalait Jehowa.
13. Krana iä malihi Jehowa, palus manempo Baal dengan Astarot.
14. Tä hasep kasangit Jehowa mawi olo Israel, palus iä manjaragh äwen akan lengän olo parampas, idjä marampas iä; iä mandjual äwen intu lengän karä musohe awang hakaliling, sampai äwen djaton tau mendeng hindai manandipah baun musohe.
15. Malainkan alo akan kwekwe pandarin äwen, lengän Jehowa malawan iä manjial iä, tumon Jehowa djari hamauh tuntang sumpahe akan äwen; äwen tä paham indjakä. — (3.*Mos.*27,17.)
16. Limbah tä Jehowa mangkat hakim akae, idjä maliwus olo tä bara lengän musohe, awang marampas iä.
17. Tapi augh karä hakim djaton olo tä mahin manumoe, malainkan iä habandong atäie omba hatalla beken, sontop akae; badjeleng olo tä undur bara djalan, idjä djari ihoro tatoe, awang mahaga prentah Jehowa; tapi olo tä djaton maku kalotä.
18. Djadi, amon Jehowa mangkat hakim akan olo tä, maka Jehowa mandohop hakim tä, maliwus olo tä bara lengän karä musohe katahin hakim tä belom; krana Jehowa paham angat asie dengan olo tä, tagal äwen mangaringi aughe sabab olo, awang hadjadjuan tuntang mahenjek iä.
19. Maka djadi, sana hakim tä matäi, olo tä mules tinai, marusak djandjin Hatalla paham bara karä bapae, omba dewa, manempo djetä, sontop akae; iä djaton maku ma-

lekak karä pikire, karä karajape tuntang kadarhakae.
20. Tagal tä kasangit Jehowa hasep tagal Israel, sampai iä hamauh: Basa utus olo tä djari malangkah djandjingku, idjä djari imetähku intu karä tatoe, tuntang olo tä djaton maku manumon aughku:
21. Maka aku kea djaton maku manganan hindai bara baun olo tä idjä biti mahin dia karä olo kapir tä, idjä ilihi Josua matäi.
22. Nakara hapan olo tä aku mangkemä Israel, djaka iä maku mahaga hadat Jehowa, sambil manumon tä, sama kilau karä tatoe, atawa dia. — (3,1.4.)
23. Kalotä Jehowa manjoho olo kapir tä melai, awang hindai djari injaraghe akan lengän Josua, iä palus djaton maku maharak olo tä bara tanahe.

BAGI 3.

I. Olo kapir idjä melai hong tanah, tuntang idjä mandjakä olo Israel. II. Hakim Otniel; III. Ehud; IV. Samgar.

I. — 1. Maka djetoh karä utus olo kapir, idjä impelai Jehowa, mangat mangkemä Israel hapan olo tä; girir olo tä, idjä djaton katawan karä perkara parang bihin hong tanah Kanaan;
2. Mangat karä hamputan olo Israel mangasene tä kea, tuntang iadjar mamarang, karä olo tä, idjä hindai djari katawan tä bihin.
3. Limä radjan olo Pilisti, tinai karä olo Kanani, Sidon, Hewi, idjä melai hong bukit hatinggang Libanon, bara bukit Baalhermon, sampai tokep Hamat.
4. Baris olo djetä idjä melai, uka Israel ingkemä hapan iä, mangat manarang, djaka iä handak manumon prentah Jehowa, idjä djari imetähe akan tato olo tä, hadjamban Moses.
5. Djadi, metoh olo Israel melai marak olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi,
6. Maka iä manduan indu sawae anak bawin olo tä, tinai iä mampabanä anake idjä bawi dengan hatuän olo tä, palus iä manempo karä dewae kea.
7. Tuntang olo Israel mawi talo idjä papa intu matan Jehowa, iä kalapean Jehowa, Hatallae, palus manempo karä dewa hong karä pahewan.
8. Tä, maka hasep hasangit Jehowa mawi olo Israel, iä mandjual olo tä penda lengän Kusanrisataim, radja Padanaram; olo Israel manempo Kusanrisataim hanja njelo katahie.
II. — 9. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa; djadi Jehowa mampendeng akan olo Israel olo paliwus, idjä akan maliwus iä, iä tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Kaleb. — (*Jos.* 15,17.)
10. Rogh Jehowa manjuang iä, palus iä mandjadi hakim olo Israel; balalu iä hagoet mamarang; maka Jehowa manjaragh Kusanrisataim, radja Aram tä, akan penda lengäe, sampai lengäe djadjalan paham kwasa mawi Kusanrisataim.
11. Tä maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie; limbah tä Otniel, anak Kenas tä, matäi.
12. Maka olo Israel tä haluli tinai mawi talo papa intu matan Jehowa. Tä Jehowa mamenjang Eglon, ra-

djan olo Moab, mantakan olo Israel, basa olo tä mawi talo papa intu baun Jehowa.

13. Maka iä tä pakat dengan olo Amon, tuntang olo Amalek, mamumpong äwen omba iä, palus iä hagoet, mamukul olo Israel, tuntang lewu korma tä dinon awie.

14. Djadi olo Israel mamenda Eglon, radjan olo Moab, hanjawalas njelo katahie.

III.—15. Tä, maka olo Israel mangkariak intu Jehowa; djadi Jehowa mampendeng olo paliwus akae, iä tä Ehud, anak Gera, äson Jemini, olo manjambil. Maka olo Israel mampait asil huang lengäe akan Eglon, radjan olo Moab.

16. Tä Ehud manampa padange idjä manjihi hasansila, kamboe idjä hasa; iä mentang djetä penda pakaiae, intu bahae hila gantaue.

17. Tä iä magah asil tä manjampai Eglon, radjan olo Moab; maka Eglon tä olo idjä paham baseput.

18. Djadi, limbah iä djari mandjuluk karä talo inenga tä, iä omba olo arä, idjä djari mimbit talo inenga tä, buli tinai.

19. Tapi bara äka hampatong dewa idjä hong Gilgal iä kabuate haluli tinai, koae: Aku toh aton perkarangku sinisinik dengam, joh radja. Tombah iä tä: Suni. Palus sakarä olo idjä mendeng tokep iä lepah blua bara hetä.

20. Tä Ehud tamä manaharep intu karong idjä kakius, karong idjä tantai äka radja kabuate. Maka koan Ehud: Aton intu aku augh Hatalla akam. Tä iä mendeng bara trutji.

21. Maka Ehud mandjudju lengäe sambile, manjingkap padange bara bahae gantaue, palus manjudok knaie,

22. Sampai pulang padange kea tangkelem, tuntang isin padange patutup hasansila awi enjake, krana iä djaton mandjawut padang tä bara knaie tinai; palus taie kea blua.

23. Limbah tä Ehud blua akan tambiran, balalu matep bauntonggang karong tä, sambil manguntji blawang.

24. Djadi, amon iä djari blua, olo ain radja tä dumah manjengok iä; tä amon iä mitä, blawang tä inguntji, maka koae: Mikäh iä djari mamungkor paie hetä hong karong idjä kakius tä.

25. Tapi amon iä djari bisau mentaie, tuntang blawang djaton maku iuap, tä iä manduan anak kuntji palus muape; maka itä! tuan ajue menter hong petak, matäi.

26. Maka Ehud djari mahakan awi karangkah olo tä; krana iä palus mangkalau hampatong dewa hetä, mahakan akan Sehirat.

27. Djadi, sana iä sampai hetä, iä mampahiau sarunai hong bukit hatinggang Epraim; tä olo Israel omba iä mohon bara bukit tä, maka bitie hagoet helo baun olo tä.

28. Koae dengan olo tä: Omba aku, krana Jehowa djari manjaragh musoh keton akan lengän keton, olo Moab tä. Maka olo tä omba iä mohon, mananselo mangampeng bosong Jordan, djalan hanimpah akan tanah Moab, palus iä djaton manjoho äwen tä hanimpah, idjä biti mahin dia.

29. Katika tä iä mamukul olo Moab, mampatäi sampai sapulu kojan hatuä, uras olo gantjang, abas, sampai djaton idjä biti olo tä liwus.

30. Tumon tä olo Moab impa-rungkok penda lengän Israel hong andau tä; djadi tanah tä sanang hanja pulu njelo katahie.

IV. — 31. Maka limbah bara Ehud tä aton Samgar, anak Anat; iä mamukul olo Pilisti, mampatäi djahaweu ratus hatuä, hapan tongkang hadangan; tumon tä iä kea maliwus Israel.

BAGI 4.

Debora, hakim bawi; Barak mawi Sisera; Sisera impatäi Jael.

---

1. Maka limbah Ehud djari matäi, olo Israel tä haluli tinai mawi talo awang papa intu Jehowa.
2. Tä Jehowa mandjual iä penda lengän Jabin, radjan olo Kanani, idjä marentah hong Hasor; maka kapala parang ajue, iä tä Sisera; iä melai hong Haroset, lewun olo Kapir.
3. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa; krana ain radja tä aton djalatien ratus kareta sanaman, tuntang iä djari mararat mahenjek olo Israel duä pulu njelo katahie.
4. Maka Debora, olo bawi idjä nabi, sawan Lapidot, aton hakim olo Israel katika tä.
5. Iä tä melai penda batang korma Debora, idjä helat Rama dengan Betel, hong bukit hatinggang Epraim; olo Israel mandai, manalih iä, blaku putus karä basarae.
6. Maka olo bawi tä manjoho olo mangahau Barak, anak Abinoam, idjä bara Kadesnaptali, tuntang iä hamauh dengae: Dia Jehowa, Hatallan Israel, djari manjoho ikau, koae: lius, dai bukit Tabor, duan dengam sapulu kojan hatuän olo Naptali, tuntang olo Sebulon?
7. Krana aku handak mandjudju akam, akan sungäi Kison, Sisera tä, mantir kapala kawan olo parang ain Jabin, tuntang karä karetae, tuntang hapus kawan parang ai, tinai aku handak manjaragh iä akan lengäm.
8. Tä koan Barak dengae: Amon ikau handak lius ompat aku, tä aku handak hagoet kea, tapi amon ikau djaton maku ompat, aku dia kea hagoet.
9. Koae: Pudji aku tau dia ompat ikau! tapi horumat tä djaton kea akam hong djalanam toh idjä ilalusm, krana Jehowa handak mandjual Sisera tä akan lengän olo bawi. Tumon tä Debora balalu manatap arepe, omba Barak akan Kedes.
10. Tä Barak mirak Sebulon tuntang Naptali hapumpong hong Kedes; limbah tä iä harikas manandjong, tuntang sapulu kojan biti olo hatuä; tinai Debora kea hagoet ompat iä.
11. Maka Heber, olo Keni tä, djari hapisah dengan olo Keni, panakan Hobab, ajup Moses tä; iä djari mampendeng tingkape darah batang elah intu Saanaim, idjä tokep Kedes. — (1,16.)
12. Tä olo mambrita akan Sisera: Barak, anak Abinoam, djari hagoet akan hundjun bukit Tabor.
13. Maka Sisera balalu mirak karä karetae, djalatien ratus kareta sanaman, tinai karä olo ajue, idjä dengae, bara Haroset idjä äka olo kapir tä, hapumpong hong sungäi Kison.
14. Maka koan Debora dengan Barak: Has ikau, hagoet, krana djetoh kea andau, idjä huang tä Jehowa djari manjaragh Sisera akan lengäm; dia Jehowa djari hagoet helo baun keton? Palus Barak mohon bara bukit Tabor, tuntang

sapulu kojan olo hatuä manuntut
likute.
15. Maka Jehowa mampikäh Si-
sera tuntang karä karetae, tuntang
hapus kawan parang ajue, hapan
baun padang Barak, sampai Sisera
sewu bara karetae, palus hadari
manandjong.
16. Maka Barak manjasah olo
tä, karä kareta tuntang hapus ka-
wan olo parang tä, sampai Haro-
set idjä äka olo kapir tä; hapus
kawan olo parang ain Sisera ba-
longkang matäi awi baun padang,
sampai idjä biti mahin dia batisa.
17. Maka Sisera hadari manan-
djong akan tingkap Jael, sawan
Heber, olo Keni tä; krana Jabin,
radja Hasor, puna hakabuah deng-
an olo human Heber, olo Keni tä.
18. Maka Jael blua, manambang
Sisera, sambil hamauh dengae:
Hakan, o tuan, hakan arepm intu
aku, äla mikäh. Maka iä mahakan
tamä pasah, tuntang olo bawi tä
manutup iä hapan kahowute.
19. Limbah tä koae dengae:
Tenga danum ihop isut akangku,
krana aku teah belaiku. Maka iä
muap pingkor, idjä basuang djo-
hontusun meto, mampihop iä, tun-
tang manutup iä tinai.
20. Tinai koae dengan olo bawi
tä: Awi ikau mendeng hong baun-
tonggang pasah; mikäh amon aton
olo dumah, misek ikau, koae: aton
olo hetoh? maka koam: djaton.
21. Limbah tä Jael, sawan He-
ber, manduan pakun tingkap, ti-
nai pukul sanaman huang lengäe,
balalu iä manjelek tamä, tanggoh
iä, palus malantak paku tä intu
salipanbungaie, sampai djetä sem-
pak lasak petak. Krana awi kau-
juhe iä batiroh tudja, balalu iä
matäi kalotä.
22. Maka Barak manggoang Si-
sera; tä Jael blua, manambang iä,
sambil hamauh dengae: Kantoh,
aku handak mamprahan akam olo
hatuä tä, idjä inggaum. Maka iä
tamä tingkap, tä itä! Sisera men-
ter hetä matäi, paku tä magon
leket hong salipanbungaie.
23. Tumon tä intu andau tä kea
Hatalla djari mamparungkok Jabin,
radja Kanaan, hong baun olo Is-
rael.
24. Tinai lengän olo Israel djala-
djalan kwasa mawi Jabin, radja
Kanaan, sampai iä djari mampalo-
mos Jabin, olo Kanani tä, lepah
lingis.

BAGI 5.

Njanjin Debora tuntang Barak.

1. Tä maka Debora äwen duä
Barak, anak Abinoam tä, manjanji
andau tä kea, koae:
2. Tara Jehowa! Israel djari
iliwus; utus olo toh djari pahias
atäie!
3. Hining keton, o karä radja,
talingan pinding keton, karä man-
tir; aku, akan Jehowa aku handak
manjanji, akan Jehowa, Hatallan
Israel, aku handak manjuling.
4. O Jehowa! metoh ikau ha-
goet bara Seir, kahum ikau ma-
nandjong bara padang Edom, tä
maka petak hagerek, tuntang langit
nahasak, toto karä baunandau uras
manusuh danume.
5. Karä bukit runtjor bara baun
Jehowa, Sinai tä kalotä kea, bara
baun Jehowa, Hatallan Israel.
6. Katika Samgar, anak Anat,
tuntang djaman Jael tä, maka karä
djalan djari benjem, olo idjä akan

manjak hetä manggau sampange awang bingkok badjikut. — (3,31.)
7. Karä lewun Israel nihau, karakkaraka bewäi, sampai aku, Debora, aton lembut, sampai aku lembut mandjadi akan indu olo Israel.
8. Israel mintih hatalla taheta; tä parang lembut intu karä bauntonggang lewue. Kwe talawang, kwe lundju aton mamalah huang äpat pulu kojan biti olo Israel tä? — (1.*Sam.*13,19.)
9. Atäiku radjin dengan karä mantir olo Israel, dengan olo idjä djari pahias atäie intu marak utus olo arä tä. Tara Jehowa!
10. Keton, idjä mukong kalidai baputi, keton idjä mimbing basara, keton idjä manandjong hong djalan, hai korik keton, has, uras omba manjanji!
11. Æka masip danum mampihop meto, äka olo pamanah baris musohe tä malahap, hetä awi manara katetek Jehowa, katetek idjä imprahan Jehowa akan mantir olo Israel; utus olo Jehowa tau blua tinai bara bauntonggang lewun ajue.
12. Tatap, tatap ikau Debora, tatatatap bewäi, njanji ikau; tatap ikau, joh Barak, singkap tawanan akam, o anak Abinoam!
13. Toh iä manjoho tisan olo ajue marentah olo idjä ihorumat tä, Jehowa manjoho aku marentah olo kwasa tä.
14. Bara Epraim lembut uhat olo paliwus tä, idjä mamukul Amalek; limbah tä maka Benjamin tä, idjä manun utus olo ajum. Bara Maghir mantir djari lembut, bara Sebulon lembut idjä patjäh dengan kalam, djurutulis tä. — (4,4. 5.)
15. Karä mantir Isaskar kea aton dengan Debora, iä tä idjä manjangga Barak, haiak manandjong iä hagoet, mohon akan djanah. Huang karä sungäi Ruben olo paham landang bakulas.
16. Buhen ikau djari melai marak karä kandang metom, sambil mahining kawam manguä? Hong karä sungäi Ruben tä olo paham landang bakulas.
17. Gilead melai bewäi hila dipah Jordan; tinai buhen Dan tä melai bewäi intu palabohan karä banama? Aser melai bewäi hong saran tasik, iä manjuni bewäi hong karä telok hetä.
18. Tapi hamputan Sebulon djaton djari masi tahasenge, djaton paraba pampatäi, tinai Naptali kalotä kea, hong tantan bukit tä.
19. Karä radja tä dumah mamarang, karä radja Kanaan mamarang hetä hong Taanagh, darah äka danum intu Megido, iä djaton djari mulih salaka bara hetä.
20. Bara langit olo tä ingalahi, karä bintang haiak kamiare mamarang Sisera.
21. Sungäi Kison tä manamput mampahanjut iä, sungäi badähes, sungäi Kison tä. Hundjengm, o hambaruangku, awang idjä kwasa tä!
22. Tundjik hadjarae bakuap awie hadari, awi olo kwasa tä badjeleng pararawoh.
23. Sapa lewu Meros, koan malaikat Jehowa; awi manjapa olo awang melai hetä, basa iä djaton maku omba mandohop Jehowa, mandohop Jehowa malawan musoh awang kwasa tä.
24. Jael tä imberkat bara karä olo bawi, sawan Heber, olo Keni tä; imberkat iä bara karä olo bawi hong karä tingkap.

25. Danum ilakue, djohontusun meto inengae; enjak djohontusu tä imbite akae hong sangkir idjä bahalap.
26. Tä lengäe manjingkap paku tä, lengäe gantau manjingkap tasal tukang sanaman; letaletap iä malantak malasak takolok Sisera, iä mametok mamusit salipanbungaie.
27. Helat pain Jael iä djadjanguak, iä balongkang, menter hetä; helat paie iä djupangdjapah, djari balongkang; intu äkae djadjanguak iä palus rusak.
28. Indu Sisera tä mandjengok bara padjakan, iä mantehau bara helat raradjak baunsengok: buhen karetae tahi dumah? buhen galingan karetae sajup kalotä?
29. Tombah idjä pintar baris olo dalam ajue, tinai iä kea tombah aughe kabuate:
30. Pudji! djaton iä akan sondau tuntang mambagi talo irampas? budjang bawi idjä duä biti akan genep olo hatuä? pakaian awang sapangowang ampie akan bagin Sisera, klambie awang sapangowang ampie tuntang injulam akan bagin rampasan Sisera? pakaian awang injulam hasansila tuntang sapangowang ampie akan äwen, idjä djari inawae akae?
31. Tumon toh karä musohm akan rusak, o Jehowa! Tapi idjä sinta iä akan mandjadi kilau matanandau, metohe lembut hong kaabase! Maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie.

BAGI 6.

I. Olo Midian mahenjek Israel. II. Gideon iangkat mandjadi hakim. III. Iä mangarak mesbeh Baal. IV. Iä handak mamarang olo Midian, tuntang blaku kata bara Hatalla.

I. — 1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu Jehowa; tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Midian, udju njelo katahie.
2. Djadi, amon lengän olo Midian djari kwasa mahundjun olo Israel, maka olo Israel manampa akae lowang hong bukit, tuntang kali, tinai äkae bakalindong hong tantan bukit, tagal olo Midian tä.
3. Krana amon olo Israel djari malan, tä maka olo Midian, olo Amalek tuntang olo bara hila timor hagoet, maroboh mantakan iä.
4. Tuntang olo tä bapodok hong tanahe mawi iä, marusak karä ramon tanahe, palus sampai Gasa, iä djaton manisa talo kinan akan Israel, djaton kea kambing tabirie, sapi kalidaie.
5. Krana olo tä dumah mimbit karä metoe tuntang tingkape; iä dumah kilau kawan sangkalap karäe, sampai iä tuntang karä ontae djaton taraisä, palus maroboh tanah tä, uka marusak djetä.
6. Tumon tä maka Israel paham kapähä awi olo Midian. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa.
7. Djadi, amon olo Israel mangkariak intu Jehowa tagal olo Midian tä,
8. Maka Jehowa manjoho nabi manalih olo Israel, idjä hamauh dengan olo tä: Djetoh augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari magah keton bara Misir, mamplua keton bara huma äka karewar tä.
9. Aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tuntang bara lengän karä olo awang mahenjek

keton; aku djari manganan olo tä bara baun keton, tuntang djari manenga tanahe akan keton.
10. Tinai aku djari manjoho keton: aku, Jehowa, toto Hatallan keton; äla mikäh karä dewan olo Amori, idjä intu tanahe keton melai; tapi keton djaton djari manumon aughku.
II.—11. Hemben tä kea Malaikat Jehowa dumah, mondok penda batang elah, idjä hong Opra, idjä ain Joas, olo ungkup Abieser tä; maka anake, Gideon, aton mamukul muras gendom hong huma äka mamähes, handak mansahan tä, mahakan olo Midian.
12. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akae, sambil hamauh dengae: Jehowa mampahaiak ikau, ikau idjä pangkalima toto.
13. Tapi koan Gideon dengae: Kajah, tuangku! amon Jehowa mampahaiak ikäi, buhen karä talo toh djari buah ikäi? tinai kwe karä gawie awang heran, idjä djari insanan bapa ikäi akan ikäi, koae: Jehowa djari magah ikäi bara tanah Misir? Tapi toh Jehowa djari kalapean ikäi, tuntang djari manjaragh ikäi akan penda lengän olo Midian.
14. Maka Jehowa mules arepe, manampajah iä, sambil hamauh: Lius ikau huang kaabasm toh, ikau akan maliwus olo Israel bara lengän olo Midian. Dia aku, idjä djari manjoho ikau?
15. Tapi tombah iä: Joh tuangku, hapan en aku akan maliwus Israel? karä kolangku puna ungkup Manasse idjä pähä belom bara awang beken, tinai aku toh idjä busu marak olo human apangku.
16. Maka Jehowa hamauh dengae: Basa aku handak mampahaiak ikau, tagal tä ikau karäh mamukul olo Midian, kilau iä idjä biti bewäi.
17. Maka tombah iä, koae: Amon aku djari supa asi intu matam, aku blaku, tenga kata akangku, mangat aku katawan, toto ikau idjä hakotak dengangku.
18. Æla hagoet bara hetoh, sampai aku haluli tanggoh ikau tinai, mimbit panengangku, mingkes tä akam. Koae: Aku handak melai, sampai ikau haluli. — (13,15.)
19. Tä Gideon lius, manatap anak kambing, tinai apam idjä djaton iragi, bakale idjä epa tunek tepong; isin kambing tä inae hong rantang, tuntang djohoe ingkese hong landai, palus iä mimbit talo tä akae, akan penda batang elah, mingkes tä hetä.
20. Tapi Malaikat Hatalla hamauh dengae: Duan isie tä, tuntang apam idjä djaton iragi, ina tä hundjun batu hetä, tusuh djoho tä lepalepah hetä. Maka iä mawie tumon aughe.
21. Tä Malaikat Jehowa mandjudju kaju sokahe, idjä intu lengäe, manindjek isi tä, tuntang apam idjä djaton iragi; tä apui balalu blua bara batukarang tä, kuman isi tä lepalepah, tuntang apam idjä djaton iragi tä; balalu Malaikat Jehowa lilap bara matae.
22. Tä Gideon kasene, iä tä toto Malaikat Jehowa; maka koan Gideon: Kajah, Tuhan, Jehowa! krana aku djari mitä Malaikat Jehowa hataharep bau!
23. Tapi Jehowa hamauh dengae: Sanasanang bewäi ikau, äla mikäh, djaton ikau akan matäi.
24. Tä Gideon mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, tuntang manggarä djetä: Jehowa toto kasanang. Djetä magon aton sampai

andau toh hong Opra, idjä ain Abiesri.

III. — 25. Djadi huang alem tä kea Jehowa hamauh dengae: Duan idjä kongan sapi hatuäe bara karä sapi ain bapam, tinai idjä kongan sapi hatuäe beken, idjä udju njelo umure; tinai karak mesbeh Baal, idjä ain bapam tä, tuntang täweng pahewan idjä hetä.

26. Tinai tampa mesbeh akan Jehowa, Hatallam, intu tantan kaleka idjä dähen toh, intu äka awang buah, duan sapi idjä tä, luput djetä indu parapah awang ingähu, hapan kajun pahewan tä, idjä djari inäwengm.

27. Tä, maka Gideon manduan sapulu biti olo hatuä bara karä djipen bapae, sambil mawie tumon Jehowa djari manjoho iä; tapi iä mikäh mawi talo tä handau, tagal olo ungkup bapae, tuntang tagal karä olo hatuä hong lewu tä; djadi, iä mawi tä hamalem.

28. Maka amon karä olo lewu tä djari misik talo hahewok, itä! mesbeh Baal tä djari bakarak, tuntang pahewan idjä hetä djari inäweng, tinai sapi hatuä tä djari iluput hundjun mesbeh idjä taheta inampa tä.

29. Maka olo tä hakotak sama arepe: Æwe djari mawi talo toh? Djadi, amon iä mariksa, manggau oloe, koan olo: Gideon, anak Joas, djari mawi talo toh.

30. Tä, maka karä hatuä lewu tä hamauh dengan Joas: Plua anakm idjä hatuä, mangat iä impatäi; basa iä djari mangarak mesbeh Baal, tuntang djari manäwang pahewan idjä hetä.

31. Tapi koan Joas tinai mawi karä olo, idjä mendeng dengae hetä: Tjäh, keton mangalahi akan Baal? keton idjä akan mawat iä? olo idjä handak mangalahi akae, toto iä akan impatäi palus handjewu toh kea. Djaka iä toto hatalla, naughe bitie mamaläh akae, basa olo djari mangarak mesbehe.

32. Tagal tä maka andau tä kea olo manggarä iä Jerubaal, (*Baal akan mawi*,)koae: Naughe Baal mawi iä, basa iä djari mangarak mesbehe.

IV. — 33. Maka karä olo Midian, tuntang karä olo Amelek, tinai karä olo bara timor djari hapumpong samandiai; olo tä hanimpah, palus bapodok hong djanah Jisreel.

34. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang Gideon; iä mampahiau sarunai, palus olo ungkup Abieser iirake omba iä.

35. Tinai iä manjoho arä sarohae tanggoh salepah hamputan olo Manasse, äwen tä kea omba irak ai, palus hapumpong dengae; tinai iä manjoho sarohae manalih Aser, Sebulon tuntang Naptali, maka olo tä kea dumah, manjupa iä.

36. Limbah tä Gideon hamauh dengan Hatalla: Amon ikau handak maliwus Israel hapan lengängku, tumon djari aughm:

37. Itäm, aku toh handak mambirang upak tabiri tuntang bulue intu karaian; toh, amon danum ambon hong upak tabiri tä bewäi, tapi salepah petak keang, tä aku karäh katawan, ikau handak maliwus Israel hapan lengängku, tumon djari aughm.

38. Maka djadi kea tumon tä; krana andau tinai iä misik haiak djadjewu, palus iä mamitjik mahamis danum ambon bara upak meto tä, kontep idjä sangkir.

39. Maka koan Gideon tinai

dengan Hatalla: Æla kalaitm bungkar, awiku hakotak sindä tinai. Soho aku mangkemä tä baja sindä toh tinai hapan upak tabiri toh; käläh hundjun upak tabiri toh bewäi keang, tapi hapus petak akan bisa awi ambon.

40. Maka Hatalla mawie tumon aughe tä alem tä kea, krana upak tabiri tä bewäi keang, tapi hapus petak uras bisa awi ambon.

BAGI 7.

I. Hatalla mangkemä Gideon; II. iä mamenjang Gideon. III Gideon mampalah olo Midian.

I. — 1. Limbah tä Jerubaal, iä tä Gideon, tuntang olo arä idjä dengae, hagoet haiak djadjewu, tuntang bapodok tokep lowang danum Harad; maka kawan parang olo Midian tä hila utara, likut lungkoh More, hong djanah.

2. Tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Olo tä, idjä dengam, pahalau arä, djaton aku handak manjaragh olo Midian intu lengän kakarä keton, belä olo Israel manara arepe, manawah aku, koae: lengängku djari maliwus arepku.

3. Soho olo mantehau toh kea intu pinding olo arä, koam: äweäwe idjä lalangkamen angate, käläh iä palus buli, hadari mahakan akan bukit hatinggang Gilead. Tä maka aton buli bara olo arä tä duä pulu duä kojan biti, sampai batisa sapulu kojan biti bewäi. — (5. *Mos.* 20,8.)

4. Maka koan Jehowa dengan Gideon: Olo tä pahalau arä hantä; soho olo tä mohon akan danum, hetä aku handak mambaris iä akam, äweäwe idjä injewutku akam indu omba ikau, äwen tä bewäi akan hagoet omba ikau, tapi karä olo idjä injewutku akam äla ompat ikau, iä tä djaton akan ompat ikau.

5. Maka Gideon manjoho olo arä mohon akan danum; metoh tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Karä olo, idjä mandjelap manjurup danum hapan djelae, kilau aso pudji mihop, pendeng äwen tä baribaris kalekae, tumon tä kea karä olo, idjä mandäko utute uka mihop.

6. Maka karä olo idjä djari mihop, mandjelap bara lengäe akan njamae, djetä telo ratus biti; tapi karä awang beken baris olo arä tä uras djari mandäko utute, mihop manjondep.

7. Tä koan Jehowa dengan Gideon: Hapan telo ratus olo idjä djari mandjelap toh aku handak maliwus keton, manjaragh olo Midian akan lengän keton; tagal tä, soho karä olo awang beken tä buli, genep biti akan kalekae.

8. Maka idjä telo ratus tä manduan bahatae, tuntang karä sarunai, palus Gideon manjoho karä olo Israel awang beken tä buli, genep biti akan tingkap ai; maka idjä telo ratus biti tä injohoe melai dengae. Maka äka podok olo Midian liwa, hong djanah hetä.

II. — 9. Djadi, alem tä kea Jehowa hamauh dengae: Misik, mohon akan äka podok olo tä, krana aku djari manjaraghe intu lengäm.

10. Tapi djaka ikau mikäh mohon, naughe, tau ikau mohon akan äka podoke keton duä hadjipen Pura.

11. Tä ikau karäh mahining ţutor olo tä, limbah tä lengäm karäh ingantjang, sampai ikau menteng mohon, mantakan podok olo tä. Palus tä maka Gideon mohon äwen duä hadjipen Pura, sampai olo djadjaga idjä tapakan äka äwen.

12. Maka olo Midian, olo Amalek, tuntang karä olo bara hila timor djari hapumpong hong djanah tä, kilau kawan sangkalap karäe; karä ontae djaton taraisä, kilau baras idjä intu saran tasik karäe.

13. Maka sana Gideon sampai, itä! aton hetä idjä biti, idjä manutor nupie akan kolae, koae: Aku djari nupi, maka huang nupingku tä, itä! idjä kabawak tepong seora awang imanggang, aton manggaling arepe mohon akan äka podok olo Midian, djetä buah karä podok, palus manantarange, sampai mampalokang mambalik djetä, sampai djetä lepah balongkang.

14. Tombah kolae, koae: Toto, djetä djaton talo beken sala bara padang Gideon, anak Joas, olo Israel tä; Hatalla djari manjaragh olo Midian tuntang sakarä tingkap ita akan lengäe.

15. Djadi, amon Gideon mahining saritan nupi tä tuntang rimae, maka iä sontop, manjembah, balalu iä buli tinai äka podok olo Israel, sambil hamauh: Has, tatatatap keton, krana Jehowa djari manjaragh karä tingkap kawan parang olo Midian akan lengän keton.

III. — 16. Balalu iä mamadju telo ratus olo hatuä tä mandjadi telo kapadju; iä manenga akan sakarä olo tä handjenan sarunai intu lengäe, tinai siton boang, tuntang sewan idjä huang siton tä.

17. Maka iä manjoho äwen tä, koae: Itä keton gawingku bewäi, djetä kea akan inumon keton; itä, sana aku sampai tapakan äka olo tä bapodok, tä maka kilau gawingku, tumon tä kea gawin keton.

18. Sana aku, tuntang karä olo dengangku, mampahiau sarunai, tä keton kea akan mampahiau sarunai mangaliling hapus äka olo tä, sambil mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

19. Tumon tä Gideon, tuntang saratus biti olo hatuä, idjä ompat iä, dumah sampai tapakan äka olo tä bapodok, metoh tamparan bagin alem idjä duä, amon olo djadjaga haru inganti, balalu iä mampahiau sarunaie, haiak mamusit siton, idjä intu lengäe.

20. Tumon tä maka telotelo padjue tä mampahiau sarunaie, haiak mamusit siton aiai; lengäe sambile mimbing sewan, tinai lengäe gantaue mimbing sarunai idjä impahiaue, haiak mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

21. Iä mendeng genep biti intu äkae, hakaliling äka olo tä bapodok; tä maka hapus kawan musohe daraidaraia, mangkariak hadari.

22. Metoh telo ratus biti tä magon mampahiau sarunäi, maka Jehowa manintu padang genep bitin musoh tä hatantakan sama arepe hong hapus äka olo tä bapodok; djadi hapus kawan olo tä hadari akan Betsita tuntang Seredat, palus sampai saran Abelmehola, idjä darah Tabat.

23. Tä karä olo Israel hirak hapumpong, bara Naptali, bara

Aser, bara hapus Manasse, balalu iä manjasah olo Midian tä.

24. Tinai Gideon manjoho sarohae akan hapus bukit hatinggang Epraim, manatäan aughe: Has, mohon keton, tambang olo Midian tä, tonggo karä bosong batang danum Jordan, mimes Betbara. Kalotä karä olo Epraim tä iirak, manonggo karä bosong Jordan, sampai Betbara.

25. Iä manawan radjan olo Midian, duä biti, Oreb äwen duä Seeb, tuntang mampatäi Oreb hong batu Oreb, tinai Seeb intu äka pähes Seeb; maka magon hantä iä manggoang olo Midian tä; iä mimbit takolok Oreb äwen duä Seeb akan Gideon, dipah Jordan hila tä.

BAGI 8.

I. Gideon manjasah marusak karä musoh. II. Iä sala gawie mawi hampatong. III. Karä anake; iä matäi. Olo Israel undur tinai bara Hatalla.

1.—1. Tä, maka karä olo Epraim hamauh dengae: Buhen gawim kalotoh dengan ikäi, sampai ikau djaton djari mirak ikäi, metoh panggoetm mamarang olo Midian? Palus äwen paham manjaing iä.—(12, 1.)

2. Tapi koae dengan olo tä: Narai gawingku, idjä sama tumon gawin keton? Djaton patan olo Epraim bahalap bara getem ain Abieser?

3. Hatalla djari manjaragh akan lengän keton radjan olo Midian tä, Oreb äwen duä Seeb; narai kea gawingku idjä sama tumon gawin keton tä? Tä maka kalait äwen tä terai mawi iä, limbah iä djari mawi augh kalotä.

4. Maka amon Gideon djari sampai Jordan, iä hanimpah, tuntang telo ratus biti olo hatuä tä, idjä dengae; alo iä ujuh, mahin inggoange kea hantä.

5. Koae dengan olo Sukot: Tenga tepong isut akan olo tä, idjä omba aku; krana iä djari ujuh, mangat aku manggoang Seba äwen duä Salmuna, radjan olo Midian tä.

6. Tapi tombah karä mantir Sukot: Djari lengän Seba äwen duä Salmuna injingkapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum?

7. Maka koan Gideon: Käläh! amon Jehowa manjaragh Seba äwen duä Salmuna akan lengängku, tä aku handak mamukul bitin keton hanggap duhi tuntang rokam.

8. Palus iä harikas bara hetä akan Pnuel, hakotak dengan olo hetä tumon tä kea; tapi olo hong Pnuel tombah aughe tumon panombah olo Sukot tä kea.

9. Tagal tä, koae mawi olo Pnuel tä kea: Amon aku buli bontong batuah, tä aku handak mampalokang tjandin keton toh.

10. Maka Seba äwen duä Salmuna aton hong Karkor, tuntang kawan olo parang haiak dengae, eteke limäwalas kojan biti hirah karäe, karä olo awang djari batisa bara kawan parang ain olo bara hila timor tä. Maka karä olo awang halelek impatäi, djetä sampai saratus duä pulu kojan, uras olo idjä tau manangking padang.

11. Maka Gideon hagoet mahoroe tanah olo idjä puna hatingkap, akan hila timor Noba tuntang Jogheba; palus iä mamukul ka-

wan olo parang tä, krana olo tä djaton batawat.
12. Maka Seba äwen duä Salmuna hadari, tapi iä manggoang äwen, tuntang manawan duä radjan olo Midian, Seba äwen duä Salmuna tä, sambil manaräwen mandarai hapus kawan parang ajue.
13. Djadi, amon Gideon, anak Joas tä, buli bara parang, helo bara matanandau djari lembut,
14. Maka iä manawan idjä biti djipen olo hong Sukot, palus mariksa djipen tä; iä tä manjurat akae aran karä mantir karä bakas olo Sukot, udju pulu udju biti karäe.
15. Limbah tä iä sampai olo Sukot, sambil hamauh: Itä keton, toh Seba äwen duä Salmuna tä, idjä tagal iä keton djari hababaka aku, koan keton: djari lengän Seba äwen duä Salmuna injingkapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum, idjä ujuh tä?
16. Palus iä manduan karä bakas lewu tä, haiak manduan duhi tuntang rokam, palus mandjara olo Sukot hapan djetä.
17. Maka tjandi hong Pnuel impalokange, palus iä mampatäi olo lewu tä.
18. Limbah tä iä hamauh dengan Seba äwen duä Salmuna: Kilen ampie olo hatuä tä, idjä djari impatäi keton hong Tabor? Tombah äwen tä: Iä sama kilau ikau, padan ampie duäduä tä, iä kilau anak radja ampie.
19. Maka koae: Iä tä paharingku, anak induku; belom Jehowa! djaka keton djari mambelom äwen tä, djaton kea aku handak mampatäi keton.
20. Palus iä hamauh dengan Jeter, anake hatuä idjä bakas: Mendeng, patäi olo tä! Tapi olo tabela tä djaton manjilak-padange, krana iä mikäh, basa iä haru budjang.
21. Tä koan Seba äwen duä Salmuna: Mendeng ikau mantakan koä, krana tumon ampin oloe, kalotä kea kaabase. Tä maka Gideon mendeng, palus mampatäi Seba äwen duä Salmuna, tuntang iä manduan bulau, saluang ujat karä ontae.
II.—22. Limbah tä maka karä olo Israel hamauh dengan Gideon: Käläh ikau sasindä akan tuan ikäi, marentah ikäi, palus anak äsom dapit, basa ikau djari maliwus ikäi bara lengän olo Midian tä.
23. Tapi Gideon tombah augh olo tä: Djaton aku akan marentah keton, anak äsongku mahin dia akan marentah keton, tapi Jehowa akan marentah keton.
24. Tinai koan Gideon dengan olo tä: Idjä bewäi talo ilakuku intu keton, käläh genep bitin keton manenga akangku baja midjämidjä kahiris lawong bulau bara talo irampas keton. Krana musoh tä uras hapan lawong bulau, basa olo tä olo Ismael.
25. Tombah olo arä tä: Käläh, ikäi radjin manenga tä. Palus iä mambirang klambi, balalu genep biti mandjakah akan tä lawong bulau bara talo irampase.
26. Maka behat karä lawong bulau, idjä djari ilakue, sampai sakojan udju ratus sekel bulau, beken tinai karä bulau, tuntang rantai ujat, tuntang pakaian ungu, idjä djari hapan radjan olo Midian, beken tinai saluang ujat, idjä intu ujat karä ontae.
27. Maka Gideon manampa djetä mandjadi hampatong, tuntang mampendeng djetä huang lewue Opra;

maka hapus utus olo Israel habandong atäie hetä dengan talo tä, djadi talo tä indu djarat mawi Gideon tuntang salepah olo humae.

28. Tumon tä maka olo Midian imparandah intu baun olo Israel, palus olo tä djaton hindai manggatang baue. Maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie, katahin Gideon belom.

III. — 29. Maka Jerubaal, anak Joas tä, hagoet, melai mondok huang humae.

30. Maka Gideon bara anak hatuä udju pulu, uras anake toto, krana iä arä sawae.

31. Maka gundike, idjä hong Sighem, manak kea hatuä akae, djetä inggaräe Abimelegh.

32. Maka Gideon, anak Joas tä, matäi, metoh iä ombeombet kabakase; tuntang iä ingubur hong kubur bapae Joas, hong Opra, intu tanah ungkup Abieser.

33. Djadi, limbah Gideon djari matäi, maka olo Israel mules arepe tinai, habandong atäie omba karä dewa; iä mampendeng Baalberit indu hatallae.

34. Tuntang olo Israel djaton mangenang Jehowa, Hatallae, idjä djari maliwus iä bara lengän karä musohe awang hakaliling.

35. Iä djaton kea mawi talo bahalap intu ungkup Jerubaal Gideon, tumon karä kahalape, idjä djari ilaluse intu olo Israel.

BAGI 9.

I. Abimelegh mampatäi karä paharie, tuntang mandjadi radja; II. iä rusak.

I. — 1. Maka Abimelegh, anak Jerubaal tä, hagoet akan Sighem, manalih kolan indue; iä hakotak dengan äwen, tinai dengan hapus ungkup human buäe, bapa indue, koae:

2. Awi keton manutor akan pinding karä olo Sighem kalotoh: äwe bahalap koan keton akan marentah keton, olo udju pulu biti, anak Jerubaal samandiai tä, atawa idjä biti bewäi akan marentah keton? maka ingat keton, aku puna isi dahan keton.

3. Tä njahan indue manutor iä intu pinding karä olo Sighem, hapan karä aughe tä kea; tä atäi olo tä takitjik omba Abimelegh: krana koan olo tä: Iä tä toto paharin ita.

4. Palus äwen manenga akae udju pulu kabawak rear salake, idjä induae bara human Baalberit; hapan tä Abimelegh mupah olo naniha idjä parajap, idjä omba iä.

5. Maka iä sampai human bapae hong Opra, palus mampatäi karä paharie, anak Jerubaal tä, udju pulu biti, hundjun batu idjä; tapi Jotam, anak Jerubaal idjä busu, batisa belom, krana iä djari manjahokan arepe.

6. Tä karä olo Sighem tuntang hapus ungkup Milo hapumpong, palus mangkat Abimelegh mandjadi radjae, darah batang elah idjä gantong tä, idjä tokep Sighem.

7. Amon olo masanan tä akan Jotam, maka iä hagoet, mendeng intu tantan bukit Garisim, palus iä mambo aughe, mantehau, sambil hamauh dengan olo tä: O keton, olo Sighem! tarima aughku, mangat Hatalla manarima augh keton kea.

8. Sindä bihin karä batang kaju hapumpong, handak maminjak mangkat radja akae; maka koan äwen dengan batang undus: käläh ikau mandjadi radjan ikäi.

9. Tapi batang undus tä tombah aughe: kwäka aku handak malihi enjakku, idjä ingilak Hatalla tuntang olon? sampai aku hagoet, mangat hagatang mahundjun karä batang kaju tä?
10. Tä koan karä batang kaju dengan batang korma: has! ikau mandjadi radjan ikäi!
11. Tapi batang korma tombah aughe: kwäka aku handak manganan kamanisku, buaku idjä bahalap, sampai aku hagatang mahundjun karä batang kaju?
12. Tä maka karä batang kaju hamauh dengan batang anggor: has! ikau mandjadi radjan ikäi!
13. Tapi batang anggor tombah aughe: kwäka aku handak manganan djohongku, idjä mamparadjin Hatalla tuntang olon, sampai hagoet, mangat hagatang mahundjun karä batang kaju?
14. Tä maka karä batang kaju tä hamauh dengan batang duhi: has! ikau mandjadi radjan ikäi!
15. Tombah batang duhi tä, koae dengan karä batang kaju: amon keton toto mangkat aku mandjadi radjan keton, has! keton manggau kalindong intu aku; tapi amon dia, apui akan blua bara batang duhi, kuman mampalepah karä batang seder hong Libanon.
16. Tumon tä, djaka keton dengan katoto, kabudjur atäi djari mamparadja Abimelegh, tuntang amon gawin keton intu Jerubaal tuntang intu ungkup humae djari bahalap, djari mamaläh iä tumon kapatute;
17. Krana apangku djari mamarang akan keton, iä pahias manganan tahasenge, tuntang iä djari maliwus keton bara lengän olo Midian;
18. Tapi keton djari manggatang arep keton andau toh, mawi karä olo ungkup liau apangku, tuntang djari mampatäi karä anake idjä hatuä, udju pulu biti, hundjun batu idjä; tinai Abimelegh, anak djipäe, keton djari mangkate mandjadi radjan olo Sighem, basa iä tä paharin keton.
19. Djaka gawin keton toto tuntang budjur andau toh intu Jerubaal tuntang intu ungkup humae, tä naughe keton handjak tagal Abimelegh tä, tuntang iä akan handjak atäie tagal keton.
20. Tapi amon dia, tä apui akan blua bara Abimelegh, kuman mampalepah olo Sighem tuntang ungkup Milo, tinai apui akan blua bara olo Sighem tuntang bara ungkup Milo, palus kuman Abimelegh. — (57.)
21. Limbah tä Jotam hadari, mahakan arepe, hagoet akan Beer; palus iä melai hetä tagal paharie Abimelegh.
II. — 22. Djadi, limbah Abimelegh djari marentah olo Israel telo njelo katahie,
23. Maka Hatalla manjoho pikir parajap lembut intu Abimelegh dengan olo Sighem, djadi olo Sighem tä malekak arepe dengan Abimelegh;
24. Mangat kadarhakae tä, idjä iawie intu udju pulu biti anak Jerubaal tä, imaläh, tinai mangat dahae imuat intu paharie Abimelegh, idjä djari mampatäi iä, tinai intu olo Sighem, idjä djari mampaabas lengäe mampatäi karä paharie.
25. Maka olo Sighem manjoho olo mimpa iä hong tantan bukit, tinai olo handiai idjä mahalau manjak djalan hetä irampase. Maka talo tä insuman akan Abimelegh.

26. Gaal kea, anak Ebed tä, tuntang karä paharie dumah, melai hong Sighem; tuntang olo Sighem harap iä,
27. Maka ia hagoet akan karä tanae, mamupul tundon pambulan anggor ajue, tuntang mamähes tä; palus iä ramirami bagandut, tamä human dewan ai, kuman mihop, tuntang manjapa Abimelegh.
28. Tinai Gaal, anak Ebed tä, hamauh: Æwe Abimelegh tä? kilen ita olo Sighem, sampai akan manempo iä? dia iä anak Jerubaal? dia Sebul tä wakile? käläh sasindä manempo olo Hemor, Hemor bapa Sighem tä, krana buhen ita akan mamenda Abimelegh tä?
29. Tjäh! djaka olo penda lengängku! toto aku handak madjar, maharak Abimelegh tä. Tinai iä mampait augh akan Abimelegh: Has ikau, dahang kawan olo ajum, kantoh bewäi ikau!
30. Maka amon Sebul, mantir lewu tä, mahining augh Gaal, anak Ebed, tä hasep kasangite.
31. Tuntang sinisinik iä manjoho olo manalih Abimelegh, koae: Itäm, Gaal, anak Ebed, tuntang karä paharie, djari dumah tanggoh Sighem, maka itäm, äwen tä mambuhit atäi olo lewu toh dengam.
32. Käläh toh ikau tuntang karä olo idjä dengam hagoet hamalem, mimpa hong padang.
33. Maka handjewu, haiak matanandau lembut, awi marumpak mantakan lewu tä, tä amon iä blua tuntang karä olo awang dengae, maka takan olo tä tumon panjondau lengäm.
34. Tä Abimelegh tuntang karä olo awang dengae hagoet intu alem tä kea; baris äpat kalekae mimpa Sighem.
35. Maka Gaal, anak Ebed tä, blua, mendeng intu ruar blawang idjä hong bauntonggang lewu; tä Abimelegh tuntang karä olo ajue lembut bara äkae mimpa.
36. Haiak Gaal mitä olo arä tä, koae dengan Sebul: Itäm, aton olo mohon bara hunjuk bukit hetä. Tapi koan Sebul dengae: Kwäka, salaja matam; ikau mitä kangkalingän bukit sarowa ampin olon.
37. Tapi Gaal mandjudju aughe, koae: Itäm bewäi, tä aton olo mohon bara bentok padang kea, tinai arä olo beken dumah manjak djalan bara batang elah ain olo panjeher tä.
38. Tä Sebul tombah aughe: Kwe toh kadjohon totokm, idjä hapam hamauh: äwe Abimeleh tä, sampai ita akan mamenda iä? djaton äwen olo tä, idjä djari inawahm? Has ikau, blua toh, lawan iä parang!
39. Maka Gaal hagoet helo baun olo Sighem, mamarang Abimelegh.
40. Djadi Abimelegh manjasah iä, basa iä hadari bara baue; maka kutoh olo matäi sampai bauntonggang lewue.
41. Maka Abimelegh melai hong Aruma; tapi Sebul maharak Gaal äwen hampahari, sampai äwen tä djaton injohoe melai hong Sighem hindai.
42. Djadi, andau tinai olo Sighem blua akan tanae; maka olo mambrita tä akan Abimelegh.
43. Tä iä mimbit karä olo ajue, palus mamadju olo tä mandjadi telo kapadju, manjoho iä mimpa tokep lewu. Maka sana iä mitä olo arä blua bara lewu, tä iä mantakan olo tä, palus mamukul iä.
44. Krana Abimelegh, tuntang olo dengae, salenga marumpak olo tä, palus mendeng intu bauntong-

gang lewu, tapi duä kapadju beken tä mantakan karä olo idjä hong tana, mampatäi iä.
45. Maka Abimelegh mamarang mantakan lewu tä hapus idjä andau tä kea, djadi lewu tä dinon awie, palus iä mampatäi karä olo hetä; tinai iä mangarak lewu tä, sambil manawur ujah intu äkae.
46. Amon karä olo idjä hong tjandin Sighem mahining tä, maka iä mahakan akan kota, akan human dewae Berit tä.
47. Maka olo manutor akan Abimelegh, karä olo idjä hong tjandi Sighem djari hapumpong.
48. Tä Abimelegh manalih bukit Salmon, tuntang olo handiai idjä dengae; maka iä manduan kapak, manetek edan kaju bara kajuan hetä, mäton tä hundjun bahae, sambil hamauh dengan olo idjä ompat iä: Kilau gawingku gitan keton, has, awi keton gulogulong kalotä kea!
49. Tumon tä maka genep biti sakarä olo tä kea manetek edan kaju, palus omba Abimelegh; maka iä manawon karä kaju tä darah kota; hapan tä iä manusul kota tä, sampai karä olo hong tjandi Sighem matäi kea, sakojan biti bawi hatuä hirah.
50. Limbah tä Abimelegh hagoet akan Tebes, palus mangapong Tebes, sambil mampalah tä.
51. Tapi aton hetä intu bentok lewu tjandi idjä dähen; djadi, karä olo lewu tä, bawi hatuä, mahakan akan hetä, balalu manguntji tä timbas likute; palus äwen mandai akan sapau tjandi tä.
52. Maka Abimelegh manggapi tjandi tä, sambil mantakan djetä, tuntang iä sampai blawang tjandi, handak manusul djetä.
53. Tapi aton olo bawi idjä biti mandjakah kiwak batu galingan, manepä takolok Abimelegh, palus pusit bangon takoloke.
54. Tä iä balalu mambawa djipäe, idjä mäton ganggamae, sambil hamauh dengae: Silak padangm, patäi aku, belä olo mambrita aku: olo bawi djari mampatäi iä. Maka djipäe manjudok iä sampai iä matäi.
55. Djadi, sana olo Israel mitä Abimelegh djari matäi, maka genep biti buli kalekae.
56. Tumon tä Hatalla djari manjulang akan Abimelegh kapapa tä, idjä djari iawie dengan liau bapae, awie djari mampatäi udju pulu biti paharie tä.
57. Kalotä kea Hatalla manjulang kapapan olo Sighem tä akan hundjun takoloke; sapan Jotam, anak Jerubaal, kuman olo tä.

BAGI 10.

I. Hakim Tola tuntang Jair. II. Olo Pilisti tuntang olo Amon mangalahi olo Israel. III. Israel blaku dohop intu Hatalla.

I.—1. Maka limbah Abimelegh tä mendeng tinai idjä akan maliwus olo Israel, Tola, anak Pua, äson Dodo, olo bara hamputan Isaskar; iä tä melai intu Samir, hong bukit hatinggang Epraim.
2. Maka iä mamatut olo Israel duä pulu telo njelo; limbah tä iä matäi, tuntang ingubur hong Samir.
3. Limbah bara iä tä mendeng tinai Jair, olo hamputan Gilead: iä mamatut olo Israel duä pulu duä njelo.
4. Iä bara anak hatuä telo pulu biti, idjä hapan kalidai

tabela, tuntang telo pulu lewu penda äwen tä, idjä inggaräe Hawotjair; kalotoh arae palus andau toh; lewu tä hong tanah Gilead.

5. Maka Jair matäi; iä ingubur hong Kamon.

II. — 6. Limbah tä maka olo Israel haluli mawi talo papa intu Jehowa, iä manempo Baal tuntang Astarot, tinai karä dewan olo Aram, dewan olo Sidon, dewan olo Moab, dewan olo Amon, tinai karä dewan olo Pilisti; tapi Jehowa ilihi olo tä, äwen djaton maku manempo iä. — (3,12.)

7. Tä hasep kasangit Jehowa mawi olo Israel, iä mandjual äwen akan penda lengän olo Pilisti, tuntang olo Amon.

8. Olo tä mahenjek mahundjeng olo Israel palus bara njelo djetä; hanjawalas njelo katahie iä mahenjek sakarä olo Israel tä, idjä melai dipah Jordan hila timor, hong tanah olo Amori, hong Gilead.

9. Tinai olo Amon hanimpah Jordan kea, mamarang Juda, Benjamin, tuntang panakan Epraim; tumon tä olo Israel paham kadjakäe.

III. — 10. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa, koae: Toto, ikäi badosa intu ikau, krana ikäi djari malihi Hatallan ikäi, tuntang djari manempo dewa.

11. Tapi Jehowa hamauh dengan olo Israel: Djaton olo Misir, olo Amori, olo Pilisti,

12. Olo Sidon, olo Amalek, tuntang olo Masni djari mahenjek keton, djaton aku djari maliwus keton bara lengän olo tä, metoh keton mangkariak intu aku?

13. Tinai keton haluli djari malihi aku, sambil manempo dewa; tagal tä aku djaton maku maliwus keton hindai.

14. Lius bewäi, laku dohop intu karä dewa, awang djari intih keton, naughe iä tä mandohop keton huang kadjakän keton toh.

15. Tapi koan olo Israel, tombah augh Jehowa: Ikäi toto djari badosa; awi ikäi tumon kabudjure intu matam, baja liwus ikäi tinai sindä toh bewäi.

16. Balalu iä manganan karä dewa bara marak iä, tuntang manempo Jehowa. Maka Iä paham angat asie tagal olo Israel ingapähä kalotä.

17. Maka olo Amon iirak mantire, palus bapodok hong Gilead; maka olo Israel iirak kea, bapodok hong Mispa.

18. Maka karä mantir olo Israel hong Gilead hatirok pakat sama arepe, koae: Æwe idjä solake handak mantakan olo Amon tä? Iä tä akan mandjadi mantir kapalan karä olo hong Gilead.

BAGI 11.

I. Jepta mampalah olo Amon.
II. Djandjin Jepta

I. — 1. Jepta tä, olo hamputan Gilead, puna olo idjä menteng parang; tapi iä anak sarau; maka Gilead djari manak Jepta.

2. Tinai sawan Gilead manak kea hatuä akae; tä amon karä anak sawae tä djari bakas, maka äwen manganan Jepta tä, sambil hamauh dengae: Ikau djaton akan ompat manjores ramon bapa ikäi, krana ikau toh anak simpir bewäi.

3. Tä maka Jepta hadari bara baun karä paharie, tuntang melai

hong tanah Tob; maka arä olo pamanding parajap hapumpong hetä talih Jepta, omba iä masang.
4. Maka harian isut olo Amon mamarang olo Israel.
5. Djadi, amon olo Amon mamarang olo Israel, maka karä bakas olo Gilead hagoet, tantai manduan Jepta bara tanah Tob;
6. Sambil hamauh dengan Jepta: Omba ikäi mandjadi pangkaliman ikäi, mangat ikäi mamarang olo Amon.
7. Tapi koan Jepta dengan bakas olo Gilead: Dia keton djari basingi aku, tuntang manganan aku bara human apangku? buhen maka toh keton manalih aku, kahum keton djakä angat atäi keton?
8. Tapi koan bakas olo Gilead dengan Jepta: Tagal tä kea toh ikäi tinai manalih ikau, mangat ikau omba ikäi, mamarang olo Amon; maka ikau akan mandjadi mantir kapalan ikäi, marentah karä olo idjä melai hong Gilead.
9. Tä, maka koan Jepta dengan bakas olo Gilead: Toh keton manduan aku tinai, uka mamarang olo Amon; tapi amon Jehowa karäh manjaragh olo tä akangku, toto kea aku akan mandjadi mantir keton?
10. Tombah karä bakas olo Gilead, koae dengan Jepta: Jehowa, idjä mahining augh ikäi, iä kea intu helat ita, djaka ikäi djaton maku manumon aughm djeha.
11. Tä Jepta omba bakas olo Gilead tä, palus olo mangkat iä mandjadi mantir kapalae; maka Jepta tuntang olo tä mandähen djandjie tä awie hasumpah intu baun Jehowa hong Mispa.
12. Limbah tä Jepta manjoho sarohan manalih radjan olo Amon, koae: Narai gawim dengangku, krana ikau manalih aku, handak mamarang tanahku?
13. Tä radja Amon tombah augh sarohan Jepta tä: Djetä tagal olo Israel tä djari manduan tanahku, metoh iä dumah bara tanah Misir, bara Arnon mandas Jabok tuntang Jordan; käläh lian tä akangku budjubudjur. — (4. *Mos.* 21,13.21.)
14. Tapi Jepta manjoho sarohan tinai manalih radjan olo Amon.
15. Tuntang iä mampait augh akae: Tumon toh augh Jepta: Israel djaton djari manduan tanah olo Moab atawa tanah olo Amon.
16. Krana metoh panumahe bara tanah Misir, maka Israel djari manandjong mahoroe padang tunis benjem, mandas tasik rarudju, tuntang iä sampai Kades.
17. Maka Israel manjoho sarohan manalih radjan olo Edom, koae: soho ikäi mahoroe tanahm. Tapi radja Edom tä djaton maku manarima aughe. Tinai Israel manjoho sarohan manalih radja Moab, iä tä djaton maku kea. Tumon tä olo Israel tä melai hong Kades.
18. Limbah tä iä mangumbang padang tunis benjem tä tinai, maliut tanah Edom, tuntang tanah Moab, maka bara hila palembut matanandau iä sampai tanah olo Moab, palus bapodok hila dipah sungäi Arnon; tapi iä djaton tamä saran tanah olo Moab, krana Arnon tä puna indu tikas saran tanah olo Moab.
19. Djadi, Israel manjoho sarohan manalih Sihon, radjan olo Amori, idjä intu Hesbon, tuntang Israel hamauh dengae: soho ikäi

mahalau mahoroe tanahm, manjampai äka ikäi.

20. Tapi Sihon djaton harap olo Israel, sampai manjoho iä mahoroe tanahe, malainkan Sihon mirak karä olo ajue, palus olo tä bapodok intu Jasa, balalu iä mamarang Israel.

21. Tapi Jehowa, Hatallan Israel, manjaragh Sihon, tuntang karä olo ajue, akan lengän Israel, idjä mamukul olo tä; tumon tä olo Israel manduan hapus tanah olo Amori, idjä melai hong tanah tä.

22. Iä manduan indu joresae salepah tanah olo Amori, bara Arnon mandas Jabok, tinai bara padang tunis benjem mandas Jordan.

23. Kalotä maka Jehowa kea, Hatallan Israel, djari manganan olo Amori bara tanah pagangan ajue, manenga tä akan Israel, utus olo ajue; kilen ikau toh tinai handak maharak iä?

24. Naughe keton manduan tanah olo tä, idjä inganan dewan keton, Kamos tä, bara tanahe. Kalotä kea ikäi handak manduan tanah karä utus olo, idjä djari inganan Jehowa, Hatallan ikäi, bara baun ikäi.

25. Kilen, ikau mado arepm paham kapatutm bara Balak, anak Sipor, radjan olo Moab tä? aton iä djari manjaing olo Israel, aton iä djari mamarang iä? — (4. *Mos.* 22,2.)

26. Toh maka Israel djari melai telo ratus njelo katahie hong Hesbon, tuntang karä patatai lewu tä, hong Aroer tuntang karä patatai lewu tä, tinai hong karä lewu, idjä dipah Arnon hila toh; maka buhen keton djaton palus djari manduan tä tinai intu katika tä kea?

27. Toto, aku toh djaton djari tiwas dengam, tapi ikau idjä mamapa aku, basa ikau mamarang aku. Käläh Jehowa, Hakim salepah kalunen, andau toh akan mamutus perkaran olo Israel dengan olo Amon.

28. Tapi radjan olo Amon djaton paraba augh Jepta, idjä djari impaite akae.

29. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang Jepta, balalu iä hagoet mahoroe Gilead tuntang Manasse; krana iä palus sampai Mispa hong Gilead; bara Mispa hong Gilead iä manambang olo Amon.

30. Maka Jepta bamiat intu Jehowa, koae: Amon ikau manjaragh olo Amon tä lepalepah akan lengängku,

31. Tä, maka idjä solake blua bara bauntonggang humangku, manambang aku, amon aku buli dengan bahalap bara olo Amon tä, maka djetä akan mandjadi ain Jehowa, aku handak maluput tä indu parapah awang ingähu.

32. Tumon tä Jepta hagoet, manjupa olo Amon, mamarang iä, tuntang Jehowa manjaragh olo tä intu lengäe.

33. Iä mamukul olo tä bara Aroer, sampai tokep Minit, djetä duä pulu kalewu, palus mimes Abel-Keramim; paham haliai olo tä imukule; tumon tä olo Amon imparungkok intu baun olo Israel.

II. — 34. Djadi, amon Jepta sampai Mispa, buli humae, tä anake idjä bawi blua manambang iä, haiak bagandang haiak babigal; maka iä tä anake tonggal, Jepta djaton bara anak hatuä atawa bawi sala bara iä.

35. Djadi, sana iä mitä iä, maka iä marabit pakaiae, koae: Kajah,

anak! kilen ikau mamparenep aku, tuntang mangapähä aku! Krana aku djari marakang njamangku akan Jehowa, aku djaton tau mundur aughku.

36. Koae dengae: Joh apang, amon ikau djari marakang njamam akan Jehowa, awi bewäi aku tumon miatm, idjä djari blua bara njamam, limbah Jehowa djari mandohop ikau ombeombet mamaläh ita intu musohm, olo Amon tä.

37. Tinai koae dengan bapae: Tikas talo idjä toh ilakuku, entai aku barang duä bulan katahie, mangat aku lius tuntang karä kolangku, manalih bukit, sambil manangis tagal kabudjangku.

38. Koae, tombah aughe: Lius. Balalu iä manjoho iä hagoet duä bulan katahie; tumon tä iä hagoet impahaiak karä kolae bawi, sambil manangis tagal kabudjange intu äka bukit.

39. Maka limbah duä bulan tä djari hapus, iä buli bapae, idjä malalus miate intu iä, idjä djari indjaudjie. Maka iä djaton katawan olo hatuä. Djetä palus indu hadat olo Israel tinai;

40. Budjang bawin olo Israel genep njelo hagoet, uka manatum anak bawi ain Jepta, olo Gilead tä, käpat andau dalam genep njelo.

BAGI 12.

I. Jepta mamukul olo Epraim. II. Isut hakim awang beken.

I.—1. Limbah tä maka karä olo hamputan Epraim hapumpong, hanimpah Jordan, hila utara; iä hamauh dengan Jepta: Buhen ikau djari hagoet mamarang olo Amon, tuntang ikau djaton djari mirak ikäi, mangat ompat ikau? toh ikäi handak manusul humam tamput bitim.—(8, 1.)

2. Tapi koan Jepta dengan olo tä: Aku tuntang olo ajungku djari paham klahi dengan olo Amon; aku djari blaku dohop intu keton, tapi keton djaton maku maliwus aku bara lengän olo tä.

3. Djadi, amon aku mitä keton djaton maku mawat aku, tä barangai koangku, alo tahasengku lenjoh hong lokap lengängku; palus aku hagoet mamarang olo Amon, tuntang Jehowa manjaragh iä intu lengängku. Maka buhen keton andau toh tinai dumah, handak mangalahi aku?

4. Palus Jepta mirak karä olo Gilead, mamarang olo Epraim; maka olo Gilead tä mamukul olo Epraim, basa olo tä djari hababaka iä, koae: Keton, olo Gilead, puna olo idjä babuhau bara olo Epraim; keton olo panjelat Epraim dengan Manasse bewäi.

5. Tä olo Gilead mananselo, manonggo äka olo tau dimpah Jordan, helo bara olo Epraim djari sampai hetä; djadi, amon olo Epraim idjä hadari tä blaku intu iä: Soho aku dimpah; — tä olo Gilead misek iä: Dia ikau olo Epraim? Djaka koae: Dia; —

6. Tä olo tä manjoho iä: Has, sewut: Sgibolet; — tapi iä manjewut tä Sibolet, iä djaton toto tau tumon augh tä. Tä maka iä manawan palus mampatäi iä hetä, hong äka olo tau hanimpah Jordan; tumon tä katika tä kea aton impatäi bara Epraim tä äpat pulu duä kojan biti.

7. Maka Jepta mamatut Israel

djahawen njelo katahie. Limbah tä Jepta, olo Gilead tä, matäi; iä ingubur intu lewue hong Gilead.

II. — 8. Maka limbah bara iä Ebsan bara Betlehem mamatut Israel.

9. Iä tä bara anak hatuä telo pulu biti, tinai telo pulu anake bawi impabanäe ruar bara ungkup humae, tuntang iä manamäan akan humae telo pulu manantue bawi, idjä sawan karä anake. Maka iä mamatut Israel udju njelo.

10. Limbah tä Ebsan matäi; iä ingubur hong Betlehem.

11. Limbah bara iä maka Elon, olo Sebulon, mamatut Israel; iä mamatut Israel sapulu njelo.

12. Limbah tä Elon, olo Sebulon tä, matäi; iä ingubur intu Ajalon, hong tanah Sebulon.

13. Maka limbah bara iä Abdon, anak Hilel, olo Piraton, mamatut Israel.

14. Ai tä äpat pulu anak hatuä, telo pulu äsoe hatuä, idjä mondok hundjun udju pulu kongan kalidai; iä mamatut Israel hanja njelo katahi.

15. Limbah tä Abdon, anak Hilel, olo Piraton tä, matäi; iä ingubur hong Piraton, intu tanah Epraim, intu bukit olo Amalek tä.

BAGI 13.

Simson inakan, tumon pasuman Malaikat.

1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu baun Jehowa, tagal tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Pilisti äpat pulu njelo katahie. — (3,12.)

2. Maka aton olo hatuä hong Sara, olo hamputan Dan, idjä Manoa arae; sawae tamanang, djaton manak.

3. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akan olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Itäm, sampai katontoh ikau tamanang, djaton djari manak, tapi toh ikau karäh batihi, manak hatuä.

4. Toh buabuah ikau mahaga arepm, äla mihop anggor atawa talo bahari, äla kuman talo pali. — (4. *Mos.* 6.)

5. Krana ikau karäh batihi, manak hatuä, maka lading sukur djaton akan mikis takolok anakm tä; krana awau tä palus bara knain indue akan mandjadi olo nasir ain Hatalla; maka iä tä karäh manampara maliwus olo Israel bara lengän olo Pilisti.

6. Maka olo bawi tä manalih, masuman tä akan banae, koae: Aton olo ain Hatalla djari manggoh aku, ampin tampajahe kilau tampajah Malaikat Hatalla, idjä ingikäh ingarawan ampie, sampai aku djaton djari misek iä bara kwe iä, tinai iä djaton djari masuman arae akangku.

7. Tapi iä hamauh dengangku: itäm, ikau karäh batihi, manak hatuä; toh äla ikau mihop anggor atawa talo bahari, tuntang äla kuman talo pali, krana awau tä palus bara knain indue akan mandjadi nasir intu Hatalla, haradjur sampai andau pampatäie.

8. Tä maka Manoa paham blaku intu Jehowa, koae: Joh Tuhan, käläh olo ain Hatalla tä, idjä djari injohom, haluli tinai manalih ikäi; nakara iä madjar ikäi talo awang patut iawi ikäi dengan awau, idjä karäh inakan tä.

9. Maka Jehowa manarima augh

Manoa; Malaikat Hatalla dumah, manalih olo bawi tä tinai; maka iä tä mondok hong tana, tapi banae djaton dengae.
10. Tä olo bawi tä badjeleng hadari, masanan tä akan banae, sambil hamauh dengae: Itäm, olo hatuä tä, idjä bihin djari manang-goh aku, aton mamprahan arepe akangku tinai.
11. Tä maka Manoa mendeng, palus hagoet ompat sawae, tuntang iä sampai olo hatuä tä, sambil hamauh dengae: Ikau olo tä, idjä djari hamauh dengan olo bawi toh? Tombah iä: Joh.
12. Tä koan Manoa: Käläh, djadi tumon karä aughm; tapi kilen kapatut hadat tuntang gawi dengan awau tä dapit?
13. Koan Malaikat Jehowa dengan Manoa: Bara karä talo tä, idjä djari insanangku akan olo bawi tä, buah iä mahaga arepe.
14. Bara karä talo tä, idjä palembut batanganggor, äla iä kumae; anggor atawa talo bahari äla iä mihope, tinai äla iä kuman talo pali; karä talo handiai, idjä djari imetähku iä, iä akan mahagae kea.
15. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Jaku blaku ikau mentai, ikäi handak manjimpan anak kambing hatuäe idjä kongan intu baum. — (6,18.)
16. Tapi Malaikat Jehowa hamauh dengan Manoa: Alo ikau marandjar aku hetoh, djaton kea aku akan kuman panginam; tapi djaka ikau handak mimbit talo parapahm awang ingähu, käläh, luput tä akan Jehowa. Krana Manoa djaton katawan, iä tä Malaikat Jehowa.
17. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Æwe kea aram? mangat ikäi tau manara ikau, amon aughm tä toto mandjari.
18. Koan Malaikat Jehowa dengae: Buhen ikau misek arangku? djaton djetä heran?
19. Tä maka Manoa manduan anak kambing hatuäe tä, tuntang parapah indu kinan; maka Iä maluput djetä akan Jehowa hong batukarang, heraheran ampie iä malalus tä, tuntang Manoa äwen hasawä manampajahe.
20. Djadi, metoh njalan apui lembut bara mesbeh gandagandang akan langit, maka Malaikat Jehowa mandai akan ngambo hong njalan apui mesbeh tä; sana Manoa dengan sawae mitä talo tä, maka äwen mahingkep baue sampai petak.
21. Maka Malaikat Jehowa djaton mamala hindai akan Manoa äwen duä hasawä; tä Manoa kasene, iä tä Malaikat Jehowa.
22. Balalu Manoa hamauh dengan sawae: Toto koä akan matäi, basa koä djari mitä Hatalla.
23. Tapi koan sawae dengae: Amon Jehowa radjin mampatäi ita, toto iä djaton maku manarima parapah idjä ingähu, tuntang parapah indu kinan tä bara lengän ita; tinai iä djaton maku mamprahan akan ita tuntang masuman akan ita talo handiai tä, kilau awang djari toh.
24. Maka limbah bara tä olo bawi tä manak hatuä; iä manggarä arae Simson; maka anake tä sasar hai, tuntang Jehowa mamberkat iä.
25. Tinai Rogh Jehowa manampara batintutintu mamenjang iä hong tanah äka podok hamputan olo Dan, helat Sara dengan Estaol.

BAGI 14.

I. Simson mampatäi singa; iä masawä. II. Iä maleläi olo Pilisti.

I.—1. Maka Simson hagoet akan Timnat; hong Timnat tä iä taraitä idjä biti anak bawin olo Pilisti tä.

2. Palus iä buli, masanan tä akan indu bapae, koae: Aku djari mitä olo bawi hong Timnat, baris anak bawin olo Pilisti; toh, duan iä tä indu sawangku.

3. Tapi koan indu bapae dengae: Djaton olo bawi marak karä anak bawin ungkup paharim, marak salepah hamputan ita, sampai ikau hagoet manduan indu sawam bara baris olo Pilisti, olo kulop tä? Koan Simson dengan bapae: Duan bewäi iä tä akangku, krana iä idjä äka kakilak matangku.

4. Maka indu bapae djaton katawan, talo tä puna bara Jehowa kea, mangat iä manggau buku mawi olo Pilisti; krana katika tä olo Pilisti marentah olo Israel.

5. Tumon tä maka Simson tuntang indu bapae hagoet akan Timnat; djadi, amon iä sampai äka pambulan anggor ain olo Timnat, itä! badumah singa idjä kongan, njakungkong handak mawi äwen.

6. Tä maka Rogh Jehowa mamenjang iä, sampai iä marapak singa tä, sama kilau olo marapak anak kambing, alo ganggamae djaton huang lengäe; maka iä djaton masuman akan indu bapae talo awang djari iawie.

7. Maka amon iä djari sampai, iä hakotak dengan olo bawi tä, tuntang iä ingilak matan Simson.

8. Djadi, isut andau harian bara tä iä haluli, tantai masawä olo bawi tä; maka iä mahiwang, mitä hantun singa tä; itä! tapis badjanji idjä basuang danum madu aton hong hantun singa tä.

9. Tä iä mamupol tapis badjanji tä duäduä lengäe, palus hagoet, sambil kumae haiak manandjong; iä manalih indu bapae, manenga belahe akae, tuntang äwen tä kumae; tapi iä djaton masuman akae, madu tä djari induae bara hantun singa.

10. Djadi, limbah bapae djari madja olo bawi tä, maka Simson mawi pesta masawä hetä, tumon hadat budjang hatuä kahum masawä.

11. Djadi, amon olo tä mitä iä, maka iä mambaris telo pulu biti olo ajue, mangat olo tä ompat iä.

II.—12. Maka koan Simson dengan äwen tä: Has, aku toh maleläi keton; djaka keton huang kudju toh, katahin gawi masawä, tau toto manarang tä akangku, tuntang sondau rimae, tä maka aku handak manenga akan keton telo pulu krambar kamedja halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap.

13. Tapi amon keton djaton tau marima tä akangku, tä keton akan manenga akangku telo pulu krambar kamedja awang halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap. Koan äwen tä dengae: Djadi, sewut leläim tä, mangat ikäi mahininge.

14. Maka iä hamauh dengan äwen tä: Panginan blua bara idjä babungu, kamanis blua bara idjä abas. Maka huang katelo andau olo tä djaton tau marima leläie tä.

15. Limbah tä huang andau udju äwen tä hamauh dengan sawan Simson: Tuit banam, mangat iä

marima leläi tä akan ikäi; djaka dia, ikäi handak manusul ikau tuntang olo human bapam. Aton keton marawäi ikäi, 'uka manduan ramon ikäi, atawa dia?
16. Maka sawan Simson manangis hatahareharep iä, sambil hamauh: Ikau basingi aku bewäi, ikau djaton radjin dengangku; ikau djari malelái ungkup ajungku, tuntang ikau djaton djari masuman rimae akangku. Koae dengae: Itäm, akan indu apangku mahin djaton aku djari marimae, kilen aku marima tä akam?
17. Maka iä manangis naharep baue kudju andau, kahum gawin masawä tä; djadi andau udju tä tepa iä masanan tä akae, krana olo bawi tä paham musok iä; palus olo bawi tä masuman riman leläi tä akan olo utus ajue.
18. Tä, hong andau udju tä, helo bara matanandau djari belep, maka olo lewu tä hamauh dengae: Narai idjä manis bara madu? atawa narai idjä abas bara singa? Koae mawi olo tä: Djaka keton djaton djari maluku hapan sapingku, toto keton djaton djari sondau riman leläiku.
19. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang iä, palus iä hagoet manalih olo Askelon, mampatäi telo pulu biti hatuän olo hetä, tuntang manduan karä pakaiae, manenga klambie awang bahalap akan äwen, idjä djari sondau riman leläie tä; tapi iä blait, palus iä hagoet buli human bapae.
20. Maka sawan Simson tä inenga akan idjä biti baris olo tä, idjä djari ompat iä.

BAGI 15.

I. Simson marusak tanan olo Pilisti.
II. Iä mamukul olo Pilisti hanggap tulang idjang kalidai.

I. — 1. Djadi, isut andau harian, intu wajah getem gendom, maka Simson madja sawae, mimbit anak kambing hatuäe; koae: Soho aku tamä karong sawangku. Tapi bapa olo bawi tä djaton maku manjoho iä tamä.
2. Krana koan bapae: Angate kamäangku, iä tä djari kabeläm, tagal tä aku djari manenga iä akan kolam. Tapi aton andie bawi, djetä bahalap ampie bara iä; naughe djetä akam indu gantie.
3. Tä koan Simson mawi olo tä: Toh toto aku djaton sala dengan olo Pilisti, amon aku mantakan olo tä.
4. Palus Simson hagoet, manawan telo ratus kongan ason taun, palus iä manduan sewan, tuntang manontong manduä manduä ikohe sama ikohe, palus mangkepan sewan intu sapan ikoh duäduä tä.
5. Limbah tä iä manotong karä sewan tä, palus malapas ason taun tä hadari, mahoroe tanan olo Pilisti, wajah talo djari masak, sambil manjeha tä, mangähu tujok karä petenge tuntang awang hindai inggetem, sampai karä pambulan anggor tuntang pambulan undus kea.
6. Tä koan olo Pilisti: Æwe djari mawi tä? Koan olo: Simson, manantun olo Timnat tä, basa empoe djari manduan sawae, mampabanä iä dengan kolae. Tä olo Pilisti hagoet, manusul olo bawi tä tuntang bapae.
7. Maka koan Simson mawi olo tä: Patut kea gawin keton kalotä?

Takan, amon aku djari mamaläh arepku ombeombet mawi keton, tä maka haru aku handak terai tinai.
8. Tuntang iä paham mamukul olo tä, sampai tampusing tulange; limbah tä iä hagoet, melai intu tantan batukarang Etam.
II. — 9. Maka olo Pilisti hagoet, bapodok hong tanah Juda, tataitataia sampai Leghi.
10. Maka koan olo Juda: Buhen keton djari hagoet, handak mawi ikäi? Tombah olo tä: Ikäi djari dumah, handak mamasong Simson, tantai mawi iä tumon iä djari mawi ikäi.
11. Maka telo kojan olo hatuä baris hamputan olo Juda lius talih batukarang Etam, manalih Simson, sambil hamauh dengae: Djaton ikau tawa olo Pilisti tä puna marentah ikäi? buhen gawim kalotä, mampabewau ikäi? Maka koae dengan olo tä: Tumon olo tä djari mawi aku, kalotä kea aku djari mawi iä.
12. Tombah olo tä, koae dengae: Ikäi djari kantoh, tantai mamasong ikau, mangat manjaragh ikau intu lengän olo Pilisti. Tä koan Simson dengan äwen: Sumpah dengangku, keton toh djaton maku mantakan aku.
13. Tombah olo tä, koae: Dia; tikas gawin ikäi handak mamasong ikau bewäi, sambil manjaragh ikau intu lengän olo tä, tapi djaton haliai ikäi handak mampatäi ikau. Tä äwen mamasong iä, hapan duä tali taheta, sambil magah iä mohon bara batukarang tä.
14. Amon iä djari sampai Leghi, maka olo Pilisti tä malahap, sambil manambang iä. Tapi Rogh Jehowa mamenjang iä, palus tali idjä intu penange tä mandjadi kilau lawai bewäi, idjä patasa apui, balalu pasonge kilau lenjoh bengkak bara lengäe.
15. Balalu iä supa tulang idjang kalidai idjä taheta, palus iä mandjudju lengäe manjingkape, hapan tä iä mamukul mampatäi sakojan biti olo hatuä.
16. Limbah tä koan Simson: Awi tolang idjang kalidai idjä katujok hetoh, duä katujok hetä! hapan tulang idjang kalidai aku djari mampatäi sakojan biti.
17. Djadi, limbah iä djari terai hakotak, palus iä mandjakah tulang idjang kalidai tä bara lengäe, sambil manggarä kaleka tä Ramatleghi. (*Djakah tolang idjang.*)
18. Maka limbah bara tä iä paham kateah belaie; tä iä blaku intu Jehowa, sambil hamauh: Awi lengän rewarm toh ikau djari manenga berkat idjä paham toh; aton toh aku akan matäi awi kateah belaiku, palus kalong olo kulop tä?
19. Tä, maka Jehowa manjila guntum tolang idjang kalidai tä, palus aton danum blua bara hetä; tä iä mihop, palus tahasenge haluli, tuntang iä brigas; tagal tä iä manggarä tä: lowang danum ain olo idjä blaku. Djetä magon aton intu Leghi sampai andau toh.
20. Maka iä mamatut olo Israel djaman olo Pilisti tä duä pulu njelo katahie.

BAGI 16.

I. Simson undur bara Hatalla. II. Iä tjalaka awi olo Pilisti; iä hobah ataie, tuntang matäi haiak mahukum olo Pilisti.

I. — 1. Limbah tä Simson ha-

goet akan Gasa; hetä iä taraitä bawin sapangan, palus iä tamä hindjä dengae.

2. Palus olo masanan akan olo Gasa: Simson djari tamä lewu toh. Tä maka olo mangapong iä, mimpa iä hapus alem tä, intu bauntonggang lewu; tapi olo tä manjuni arepe hapus alem tä, koae: Karäh helo, sampai talo sawah, tä ita handak mampatäi iä.

3. Tapi Simson batiroh sampai bentok alem; djadi bentok alem iä misik, palus iä mamangkut blawang bauntonggang lewu tä tuntang papare duäduä, iä mungkar djetä tuntang kaju huite, palus imuate hundjun bahae, sambil mimbit tä akan hundjun tantan bukit, idjä tandipah Hebron.

4. Djadi, limbah bara tä tinai iä mipen olo bawi hong sungäi Sorek, idjä Delila arae.

5. Tä, maka karä mantir olo Pilisti manalih olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Budjok iä, mangat ikau katawan, hong kwe äka kaabase idjä paham tä, tuntang hapan en ikäi tau mampakalah iä, sampai mamasong iä, mangat mangapähä iä; tä maka genep bitin ikäi handak manenga akam sakojan saratus kabawak rear baputi.

6. Maka Delila hakotak dengan Simson, koae: Käläh suman akangku, intu sen äka kaabasm idjä paham, hapan narai olo tau mamasong ikau, sampai mampakalah ikau.

7. Koan Simson dengae: Djaka olo mamasong aku hapan udju tali uäi belom, idjä hindai keang, tä maka aku balemo, sama kilau olo beken kea.

8. Tä, maka mantir olo Pilisti mimbit akan olo bawi tä udju tali uäi belom, idjä hindai keang, palus iä mamasong iä hapan djetä.

9. Maka olo idjä mimpa tä aton melai tokep dengae huang karong beken; tä koan olo bawi tä dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson. Tapi iä manggetus karä tali tä, kilau lawai ganal bageto patasa njalan apui. Tumon tä olo djaton katawan äka kaabase tä.

10. Tä koan Delila dengan Simson: Toto, ikau djari halalea aku, tuntang djari manandjaro aku; käläh toh ikau masuman akangku totototo, hapan narai ikau tau imasong?

11. Koae dengae: Djaka olo mamasong aku dähedähen hapan talin tihang taheta, idjä hindai hanggap olo bagawi, tä maka aku balemo, sama kilau olo beken kea.

12. Maka Delila manduan tali taheta kalotä, palus mamasong iä hapan tä; limbah tä iä hamauh dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Maka olo mimpa tä aton mondok darah hetä hong karong beken. Tapi iä manggeto mangarak tä bara lengäe, kilau djetä rambun benang bewäi.

13. Koan Delila dengan Simson: Sampai toh ikau djari marajap aku bewäi, tuntang djari mamunga aku; toh sanan akangku, hapan en ikau tau imasong? Koae dengae: Djaka ikau manampiket udju kasansirai balauku toh, tuntang talin kuntjir, sambil malantak tä hong djihi hapan paku.

14. Maka iä mawie tumon aughe; limbah tä koae dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Tä iä tangkedjet batiroh, palus mandjetak tampiket balaue tuntang paku tinai talin kuntjir bara hetä.

15. Tä koan olo bawi tä dengae: Aughm bewäi: aku sinta ikau; sampai hantelo toh ikau djari marajap aku, djaton maku masuman akangku intu kwe äka kaabasm idjä paham tä.

16. Djadi, amon olo bawi tä sasining andau hababisau iä hapan aughe, tuntang paham hausousok iä, maka atäie singgul angate kilau matäi.

17. Tä iä manutor akae lepalepah karä talo katawae, sambil hamauh dengae: Lading sukur djaton djari pudji mikis takolokku, krana aku toh puna olo nasir Hatalla bara knain induku; djaka aku injukur, tä kaabasku nihau bara aku, aku palus balemo, sama kilau olo handiai.

18. Amon Delila kasene, iä djari manutor akae karä talo katawae, tä iä manjoho olo mangahau karä mantir olo Pilisti, koae: Talih keton sindä toh tinai, krana iä djari masuman akangku lepah karä talo katawae. Djadi karä mantir olo Pilisti manalih iä, mimbit karä rear tä huang lengäe.

19. Maka iä mampatiroh iä habantal pakuae, limbah tä iä mangahau olo hatuä idjä biti, manjoho iä manjukur udju kasansirai balaue tä. Tumon tä iä mandino iä, kaabase palus nihau bara iä.

20. Maka koan olo bawi tä: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Amon iä tangkedjet batiroh, maka angate: Aku handak harikas tumon bahut kea, maliwus arepku. Krana iä djaton katawan, Jehowa djari malihi iä.

II. — 21. Tä maka olo Pilisti manjingkap iä, mangaruit matae, palus mimbit iä akan Gasa; hetä iä mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga, tuntang manjoho iä manggiling talo hong sipir.

22. Maka balaue djaladjalan pandjang tinai, tumon pesae hindai injukur.

23. Katika tä karä mantir olo Pilisti aton hapumpong, mampatäi arä meto, maluput parapah hai akan Dagon, dewan ai, sambil ramirami. Maka koan olo tä: Dewan ita djari mandjuluk Simson, musoh ita, akan lèngän ita.

24. Tumon tä tinai olo arä, sana mitä iä, maka iä manara dewae; krana koae: Dewan ita djari manjaragh akan penda lengän ita olo idjä hamusoh dengan ita, idjä djari marusak tanah ita, tuntang kutoh karäh ita djari impatäie.

25. Djadi, amon olo tä paham ramirami, koae: Kahau Simson kantoh, mangat iä manjuling akan ita. Maka olo manduan Simson bara sipir, uka manjuling akae; olo manjoho iä mendeng helat djihi.

26. Tä koan Simson dengan anak olo idjä ngagalan lengäe: Agah aku, mangat aku manggajap djihi idjä mandähen huma, mangat aku basinggoh hetä.

27. Maka huma tä kontep baring awi karä olo hatuä tuntang bawi, tinai karä mantir olo Pilisti aton hetä kea, tinai hundjun sapau huma tä telo kojan biti hirah, hatuä bawi, idjä mitä Simson manjuling.

28. Tä, maka Simson blaku intu Jehowa, koae: Joh Tuhan, Jehowa, tahiu aku, paabas aku sindä toh tinai, joh Hatalla, mangat aku mamaläh matangku intu olo Pilisti.

29. Limbah tä Simson manjingkap djihi bentok duäduä, idjä

mandähen huma tä, idjä äka sanggahan huma, idjä hapan lengäe gantaue, idjä hapan lengäe sambile.
30. Palus Simson hamauh: Käläh hambaruangku matäi haiak dengan olo Pilisti tä. Balalu iä mampaabas manekang arepe; tä palus huma balongkang, menjet karä mantir tuntang karä olo idjä huange tä; maka karä olo idjä matäi haiak pampatäi Simson arä haream bara olo, awang impatäie pesae belom.
31. Limbah tä maka karä paharie tuntang salepah ungkup human bapae dumah, manduan hantue, mimbit iä haiak panulie, sambil mangubur iä huang kubur bapae Manoa, idjä helat Sara dengan Estaol. Maka iä djari mamatut olo Israel duä pulu njelo katahie.

BAGI 17.

Migha mampendeng hampatong dewa.

1. Maka aton olo hatuä bara bukit hatinggang Epraim, arae Migha.
2. Iä tä hamauh dengan indue: Sakojan saratus sekel salaka tä, idjä djari inakau bara ikau, tuntang ikau djari manjapa tagal tä, haiak manahiu tä intu pindingku kea, itäm, rear tä aton intu aku, aku djari manduan tä. Tä koan indue dengae: Imberkat anakku intu Jehowa.
3. Tumon tä iä malian sakojan saratus sekel salaka tä akan indue; tapi koan indue dengae: Aku djari mambaris rear tä bara lengängku, manukas tä akan Jehowa tagal anakku, uka hampatong inoang, iukir; tagal tä aku manenga tä akam tinai.
4. Palus iä malian rear tä akan indue; tapi indue manduan duä ratus sekel, manenga tä akan tukangbulau, djetä inoange, iukire akan hampatong; maka djetä ihaga hong human Migha.
5. Tumon tä olo hatuä, Migha tä, äka hampatong, tinai iä manampa pakaian tuntang pakarang imam, tuntang manjuang lokap idjä biti bara karä anake hatuä, mangat mandjadi imam ajue.
6. Maka katika tä olo Israel djaton bara radja; genep biti manumon pikire kabuate.
7. Maka aton olo hatuä tabela bara Betlehem Juda, idjä ain hamputan Juda; olo tä olo Lewi, iä namuäi hetä.
8. Maka olo tä djari babongkat bara Betlehem Juda, handak hagoet akan bararangai tintue, äkae tau sondau balandjae. Metoh iä tä sampai bukit hatinggang Epraim, sampai human Migha, handak maradjur panggoete,
9. Koan Migha dengae: Ikau bara kwe? Tombah iä, koae: Aku toh olo Lewi bara Betlehem Juda, aku hagoet manggau gawi, bararangai kalekaku sondaue.
10. Tä koan Migha dengae: Melai dengangku, mandjadi akan apangku, akan imam ajungku; maka sining njelo aku handak manenga akam sapulu sekel salaka, tuntang idjä katuron pakaian, tinai karä talo kinam. Tä maka olo Lewi tä ompat iä.
11. Tuntang olo Lewi tjakap melai dengan olo hatuä tä; iä tä mahaga olo tabela tä kilau anak ai.
12. Maka Migha manjuang lokap

olo Lewi tä, mangat iä mandjadi imam akae; tumon tä iä melai hong human Migha.
13. Tä koan Migha: Toh aku katawan, Jehowa karäh mawi talo bahalap dengangku, tagal olo Lewi toh mandjadi imam akangku.

BAGI 18.

Olo hamputan Dan manamput dewa tuntang imam tä, mampendeng tä hong lewu Lais, djetä Dan.

1. Maka katika tä olo Israel djaton bara radja. Djadi, katika tä kea hamputan olo Dan manggau bagin tanah akae, äkae tau melai; krana sampai andau tä hindai djari inenga ombet akae indu joresae, pagangan ajue marak karä hamputan olo Israel.
2. Maka olo Dan manjoho bara Sara tuntang Estaol limä biti olo hamputan ajue, idjä menteng, mangat mangalati, mangumbang sambil mariksa tanah. Koae dengan olo tä: Lius keton, kumbang, priksa tanah. Maka olo tä manantarang bukit hatinggang Epraim, mahandar human Migha, tuntang iä bara malem hetä.
3. Maka kahum iä hong human Migha, iä kasene augh olo tabela, olo Lewi tä, palus iä manjupa iä, sambil misek iä: Æwe djari mimbit ikau kantoh? narai gawim hetoh? kasen ikau kantoh?
4. Koae dengan olo tä: Sakean sakatoh gawin Migha dengangku; iä djari mupah aku, aku djari indu imam akae.
5. Tä koan äwen tä dengae: Käläh, isek intu Hatalla, mangat ikäi katawan, djaka panggoet ikäi, idjä ilalus ikäi toh, karäh imberkat.
6. Koan imam dengan olo tä: Lius bewäi dengan salamat; djalanan keton, idjä ilalus keton toh, inangkilik Jehowa.
7. Limbah tä äwen limä tä harikas; iä sampai Lais; maka iä mitä olo hetä bandah ampie, iä pakat dengan olo Sidon; iä suni, sanang tuntang bandah bewäi, tinai djaton aton radja, idjä marentah hong tanah tä; tinai iä kedjau dengan olo Sidon, tapi dengan utus olo beken iä djaton hadjandji.
8. Maka äwen tä buli karä paharie hong Sara tuntang Estaol; tä karä paharie misek iä: Narai sarita imbit keton?
9. Koan äwen tä: Has keton, ita lius manalih olo hetä, krana ikäi djari mariksa tanah tä, toto djetä bahalap haliai. Handak keton melai hetoh bewäi? Æla keton kadian, hagoet gulogulong, mangat tamä hetä, duan tanah tä akan joresan keton!
10. Amon keton sampai hetä, toto keton sondau utus olo idjä ugah laja, tuntang tanahe rangkah; krana Hatalla djari manjaragh tä akan lengän keton, äka idjä djaton tapas talo enen karä ramon talo, awang hong tanah Kanaan.
11. Tä maka bara hetä, bara Sara tuntang Estaol, aton harikas djahawen ratus biti olo hatuä, baris hamputan Dan, tatap dengan ganggaman parang.
12. Olo tä hagoet, bapodok darah Kiriatjearim, hong tanah Juda; tagal tä olo manggarä kaleka tä äka podok Dan, palus sampai andau toh; itä! djetä intu likut Kiriatjearim.
13. Bara hetä olo tä palus sam-

pai bukit hatinggang Epraim, manalih human Migha.
14. Tä maka koan olo limä biti tä, idjä djari hagoet mangalati tanah Lais, mawi karä paharie: Tawan keton kea, huang huma toh aton pakaian tuntang pakarang imam, tinai hampatong dewa idjä inoang iukir? toh hapan keton bewäi narai patut gawin keton.
15. Tä olo tä tendä hetä, palus manalih human olo tabela, olo Lewi tä, idjä intu äka Migha, sambil manabi iä bahalahalap.
16. Maka djahawen ratus biti, baris olo Dan tä, idjä tatap dengan ganggaman parang, tendä intu ruar papar bauntonggang.
17. Tapi äwen limä tä, idjä djari hagoet mangalati tanah, palus tamä hetä, sambil manduan hampatong dewa tä tuntang pakaian dengan pakarang imam; maka imam tä mendeng intu bauntonggang, haiak dengan olo djahawen ratus tä, idjä tatap dengan ganggaman parang.
18. Djadi, limbah äwen limä tä djari tamä, haiak djari manduan hampatong tä, tuntang pakaian dengan pakarang imam, maka koan imam tä dengan äwen: Narai gawin keton?
19. Koan olo tä dengae: Suni ikau, angop njamam; lius ompat ikäi, mandjadi akan bapa tuntang imam ikäi; idjä kwe ikau bontong, ikau imam akan human olo idjä bewäi, atawa ikau mandjadi imam akan hapus idjä kautus, akan hapus idjä kahamputan olo Israel?
20. Tä maka imam tä handjak angat atäie, balalu iä manduan pakaian dengan pakarang imam tuntang hampatong tä, palus tamä ompat olo tä.
21. Maka olo tä mules palus hagoet, iä matoh karä anake, karä metoe, tuntang karä ramoe helo baue.
22. Amon äwen tä djari kedjau bara human Migha, maka karä olo hatuä huang karä huma, idjä tokep human Migha, hakampeleng, palus iä manggoang olo Dan tä; tinai iä mangahau olo Dan tä.
23. Æwen tä mules baue, sambil hamauh dengan Migha: Narai katapasm, ikau djari mirak karä olo tä?
24. Tombah iä: Dewangku idjä inampaku, tuntang imam tä djari irampas keton, palus hagoet; narai akangku tinai! tinai keton misek aku: narai katapasm?
25. Tapi koan olo Dan mawi iä: Æla ikau papahining hamauh intu ikäi, belä kanatek olo panjangit mantakan ikau, palus manganan tahasengm, tuntang tahaseng olo humam.
26. Tumon tä olo Dan tä harikas maradjur panggoete; djadi amon Migha mitä olo tä kwasa bara iä, maka iä mules arepe palus buli humae.
27. Kalotä olo tä manduan talo tampan Migha, tuntang imam tä, idjä djari melai dengae; tuntang iä sampai Lais, äka olo sanang, bandah; palus iä mampatäi olo tä hapan baun padang, sambil manusul lewue.
28. Tuntang djaton olo idjä maliwus iä, krana lewu tä kedjau bara Sidon, maka olo tä djaton hadjandji dengan utus olo beken; äka lewu tä hong djanah idjä tokep Betreghob. Limbah tä äwen mamangun manaheta lewu tä, palus mangkalewu hetä.
29. Maka iä manggarä lewu tä Dan, tumon aran tatoe Dan, idjä

inakan akan Israel. Maka aran lewu tä solake Lais. — (*Jos.* 19, 47.)

30. Maka olo Dan mampendeng akae hampatong idjä iukir tä; Jonatan, panakan Gerson, Gerson anak Manasse, iä tuntang karä panakae mandjadi imam akan olo hamputan Dan, palus sampai andau olo tanah tä tawanan awi olo.

31. Tumon tä hampatong, idjä djari inampa Migha tä, ingkes olo tä akae katahin tingkap Hatalla tä hong Silo.

BAGI 19.

Olo Benjamin hong Gibea kihal haliai gawie.

1. Djadi, katika tä kea, metoh djaton radja marentah hong Israel, aton olo Lewi, idjä melai manamuäi intu saran bukit hatinggang Epraim; maka iä manduan olo bawi bara Betlehem Juda akan gundike.

2. Maka basa gundike habandong, marajap manangkalau iä, olo bawi tä babuhau malihi iä, manalih human bapae hong Betlehem Juda; iä melai hetä tahi andaue, sampai äpat bulan katahie.

3. Kalotä maka banae lius, manjak iä, handak mambudjok atäie, mangat manduan iä tinai; iä mimbit anakolohe idjä biti, tuntang kalidai isut kongan. Maka olo bawi tä mimbit iä tamä human bapae; sana bapa olo bawi tä mitä iä, maka iä handjak atäie tagal iä hasondau hetä.

4. Maka empoe, bapa bawi tabela tä, marandar iä melai katelo, tuntang olo tä kuman belom, palus bara malem hetä.

5. Djadi huang andau äpat olo tä misik haiak djadjewu, palus manatap arepe handak buli; tapi koan bapa bawi tabela tä dengan manantue: Awi manjuap helo manekang arepm, limbah tä keton tau hagoet.

6. Maka äwen duä mondok mihop kuman haiahaiak; tä bapa olo bawi tabela tä hamauh dengan manantue: Melai ikau bara malem tinai, tuntang ramirami, mampahandjak atäim.

7. Tapi olo hatuä tä mendeng handak hagoet, tapi empoe paham musok, sampai iä bara malem tinai.

8. Djadi intu andau limä, amon iä misik haiak djadjewu, handak hagoet, koan bapa bawi tabela tä: Kuman, manekang arep keton helo. Maka äwen tä harandjar sampai andau djari balihang; iä omba kuman hetä.

9. Limbah tä olo tä manatap arepe handak hagoet, tuntang gundike tinai djipäe; maka koan empoe, bapa bawi tabela tä: Itäm, andau djari balihang tokep panapäan, käläh melai bara malem tinai; andau tokep hapus, käläh keton melai bara malem mampangat atäi keton, handjewu karäh haiak djadjewu ikau tau hagoet, buli humam.

10. Tapi olo hatuä tä djaton maku melai tinai, malainkan iä harikas, tuntang iä sampai tandipah Jebus, djetä Jerusalem; maka kalidai duä kongan idjä aton buate, tuntang gundike mampahaiak iä.

11. Maka amon äwen sampai Jebus, andau djari bilak hapus. Koan anakolohe tä dengan tempoe: Käläh ita gulogulong, tendä hong le-

wun olo Jebusi tä, mangat ita bara malem hetä.
12. Tapi koan tempoe dengae: Æla ita tendä hetä intu lewun olo beken, idjä djaton ain olo Israel; ita handak mahalau mimes Gibea.
13. Tinai koae dengan anakolohe: Tandjong bewäi, njamanjamah ita sampai lewun olo Israel; ita bara malem hong Gibea atawa hong Rama.
14. Tumon tä iä hagoet maradjur djalanae; matanandau belep kahum iä tokep Gibea, idjä ain Benjamin.
15. Maka olo tä mahiwang akan hetä, mangat tamä Gibea, tuntang bara malem hetä. Limbah iä tamä, maka iä mondok hong djalan lewu, krana djaton idjä biti olo hetä maku manamäan iä huang huma, uka bara malem hetä.
16. Maka aton olo bakas hatuä idjä biti buli malan bara tanae, amon talo handak kaput; olo tä solake bara bukit hatinggang Epraim, iä namuäi hong Gibea; maka olo lewu hetä baris olo Benjamin.
17. Djadi, amon iä manggatang matae, iä mitä olo tamuäi tä intu djalan lewu, palus olo bakas tä misek iä: Kangkwe tintum, bara kwe panumahm?
18. Koan olo tä dengae: Ikäi hagoet bara Betlehem Juda mimes saran bukit hatinggang Epraim, hetä äkaku; aku djari madja hong Betlehem Juda, toh aku buli human Jehowa tinai; maka olo djaton maku manamäan aku akan humae.
19. Alo ain ikäi ombet oru tuntang talo kinan akan kalidai tä, tinai aton kea tepong tuntang anggor aingku, tuntang akan rewarm bawi toh, tinai akan anakoloh tä, idjä hindjä ikäi, djaton ikäi tapas talo enen.
20. Tä koan olo bakas tä: Salamat ikau; karä katapasm tä lepah intu aku, baja äla ikau bara malem hong djalan.
21. Palus iä manamäan iä huang humae, sambil pakanan kalidaie; limbah iä djari mamenjau paie, maka olo tä kuman belom.
22. Djadi, kahum olo tä mampangat atäie, maka karä hatuän lewu tä, idjä uras olo setan, mangapong huma tä; iä manega blawang, sambil hamauh dengan olo bakas, idjä tempon huma tä, koae: Plua olo hatuä tä, idjä djari tamä humam, ikäi handak dengae. — (1. *Mos.* 19, 4.)
23. Maka olo idjä tempon huma tä blua, manjupa olo tä, sambil hamauh dengae: Æla, o pahari, äla keton papa kalotä; limbah olo toh djari tamä humangku, äla keton mawi kadarhaka kalotä.
24. Itä, anakku idjä bawi, idjä budjang, tuntang gundik olo tä aku handak mampluae akan keton, naughe keton habandong dengae, mawi iä tumon kahandak keton, baja dengan olo hatuä tä äla keton darhaka gawin keton.
25. Tapi karä olo tä djaton maku manarima aughe; tä olo Lewi tä manduan gundike, mandjuluk iä blua akan olo tä; maka karä olo tä habandong dengae hapus idjä malemalem, haru duruh sawah iä malapas iä, haiak langit handak mahindang.
26. Tä haiak djadjewu olo bawi tä dumah, halelek intu bauntonggang human olo, idjä äka tempoe, hetä iä sampai talo djari blawa.
27. Maka amon tempoe misik handjewu, sambil muap blawang

huma, handak blua maradjur panggoete, itä! olo bawi, gundike tä, menter intu bauntonggang huma, lengäe hundjun lambang hetä.

28. Koae dengae: Mendeng, ita hagoet. Tapi djaton tahasenge, iä djaton tombah. Tä iä mamuat hantue hundjun kalidai, palus olo hatuä tä hagoet, buli kalekae.

29. Sana iä sampai humae, iä manduan pisau, palus iä manjingkap hantun gundike, manangkal iä tuntang tolange, mandjadi duäwalas katangkal, balalu iä mampait tä akan karä baris tanah olo Israel.

30. Djadi, olo handiai idjä mitä tä hamauh: Toto, talo kalotä djaton pudji ita mitäe, bara andau olo Israel blua bara tanah Misir, sampai andau toh; awi mangarangka tä, hatirok, hamauh!

BAGI 20.

Olo Israel mamarang olo Benjamin. Olo Benjamin karenga lomos.

1. Tä olo Israel ratarata hagoet, hakampeleng lepalepah samandiai hapungkal, mandjadi kilau idjä biti, bara Dan mandas Bersaba, olo hong tanah Gilead kea; iä manaharep Jehowa hong Mispa.

2. Bara genep puting tanah hapus karä hamputan olo Israel manalih hindjä kawan Hatalla, aton äpat ratus kojan olo idjä manangking padang.

3. Maka olo Benjamin mahining, olo Israel djari hakampeleng hong Mispa. Maka koan olo Israel: Sanan, kilen horoe talo papa tä?

4. Tä tombah olo Lewi, banan olo bawi idjä impatäi tä, koae: Aku toh dengan gundikku tendä hong Gibea, idjä ain Benjamin, handak bara malem hetä.

5. Maka olo Gibea tä mantakan aku hamalem, iä mangapong huma äkaku melai, kahandake nahuang mampatäi aku, tuntang gundikku imandonge sampai matäi.

6. Tä aku manjingkap gundikku, manangkal iä, mampait djetä akan genep bagin joresan olo Israel, basa kihal tulah sumbang, kadarhaka haliai djari iawi olo tä intu bentok olo Israel.

7. Itä, uras keton baris olo Israel, awi hatirok, masara toh akan keton.

8. Tä, maka hapus olo handiai mendeng, kilau ampin idjä biti, koae: Ita djaton maku hagoet buli äka ita, idjä biti mahin dia akan buli humae.

9. Malainkan tumon toh kea ita handak mawi Gibea:

10. Hapan tenong ita handak mintih sapulu biti bara saratus, bara karä hamputan olo Israel, tinai saratus bara sakojan, sakojan bara sapulu kojan, mangat manduan bahata akan olo arä, mangat olo arä marumpak Gibea, mawi iä tumon karä kadarhakae, awang djari iawie.

11. Tumon tä karä olo Israel hindjä kilau ampin idjä biti, hapumpong handak marumpak Gibea.

12. Maka karä hamputan olo Israel manjoho olo manalih salepah hamputan olo Benjamin, sambil hamauh: Narai kadarhaka tä, idjä mandjari intu marak keton?

13. Käläh toh, djuluk karä olo setan tä, idjä hong Gibea, mangat ikäi mampatäi iä, sambil manganan talo papa tä bara marak olo Israel. Tapi olo Benjamin djaton maku

manarima augh karä paharie, olo Israel tä.

14. Malainkan olo Benjamin bara karä lewue hapumpong intu Gibea, uka mamarang olo Israel.

15. Djadi, andau tä kea olo Benjamin bara karä lewue djari isä, duä pulu djahawen kojan biti, uras idjä manangking padang; beken tinai olo Gibea tä, djetä udju ratus biti, uras olo awang kampilie.

16. Marak karä olo tä aton udju ratus awang kampilie, idjä manjambil, olo handiai tä apik mamanting batu, alo manintu idjä krambar balau mahin dia sala.

17. Maka karä olo Israel, beken bara hamputan Benjamin, äpat ratus kojan biti, idjä manangking padang, uras olo parang samandiai.

18. Maka olo Israel hagoet, manalih human Hatalla, sambil misek intu Hatalla, koae: Æwe ikäi patut mangapala, mamarang olo Benjamin? Tombah Jehowa: Juda akan mangapalae.

19. Tumon tä olo Israel hagoet haiak djadjewu, bapodok tandipah Gibea.

20. Maka karä olo Israel blua, uka haklahi dengan Benjamin; olo Israel mamadju kawae, mangalahi olo tä tokep Gibea.

21. Tä, maka olo Benjamin salenga blua bara Gibea, palus andau tä kea iä mampatäi duä pulu duä kojan biti olo Israel halelek akan petak.

22. Maka olo Israel tä manekang arepe, iä haluli mamadju kawan klahi intu äka tä kea, idjä hetä iä djari haklahi andau helo.

23. Tapi olo Israel hagoet helo, sambil manangis hong baun Jehowa, sampai andau handak kaput; iä misek intu Jehowa, koae: Patut ikäi hagoet haluli, mamarang olo Benjamin, paharin ikäi? Tombah Jehowa: Lius keton, takan iä.

24. Tumon tä maka olo Israel manggapi olo Benjamin haluli andau tinai.

25. Maka olo Benjamin salenga blua bara Gibea, manambang olo tä intu andau duä tä kea, mampatäi tinai hanjawalas kojan biti bara baris olo Israel balongkang akan petak, uras olo idjä manangking padang.

26. Tä karä olo Israel, hapus kawan olo arä, hagoet manalih human Hatalla, sambil manangis; iä melai hetä manaharep baun Jehowa, tuntang iä puasa andau tä sampai kaput, tinai iä maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih intu baun Jehowa.

27. Maka olo Israel misek intu Jehowa, krana katika tä patindjandjin Hatalla aton hetä;

28. Pinehas, anak Eleasar, äson Aaron, naharep baue katika tä, sambil misek: Patut ikäi hagoet tinai, mamarang olo Benjamin, paharin ikäi? atawa buah ikäi terai? Koan Jehowa: Lius keton, krana djewu aku handak manjaragh iä akan penda lengän keton. — (*Jos.*22,13.)

29. Tä maka olo Israel manjoho olo mimpa aräarä hakaliling lewu Gibea.

30. Limbah tä olo Israel hagoet mawi olo Benjamin intu andau telo tä kea, iä mamadju kawan klahi sama kilau tingkat helo kea.

31. Tä gap olo Benjamin blua, manambang äwen, iä mandjajong arepe dengan lewue, palus manampara manedjep mamuno äwen, sama kilau helo kea, hong duä

djalan tä, idjä manintu human Hatalla, tinai idjä manintu Gibea; telo pulu biti hirah bara baris olo Israel matäi.

32. Tä koan olo Benjamin: Tä, iä djari alah intu baun ita kilau bihin. Tapi koan olo Israel: Käläh ita hadari, leka mandjajong iä dengan lewue, manamput iä kedja-kedjau akan djalan.

33. Tä, maka karä olo Israel hadari bara äkae, mamadju arepe tinai, uka mamarang hong Baal-tamar; haiak tä kea maka karä olo baris Israel idjä mimpa tä lembut bara karä kalekae, limbah Gibea talampas, nihau oloe awang sanggam.

34. Sapulu kojan biti, uras olo awang kampilie, mantakan Gibea; maka klahi tä manjangit haliai, tapi awang beken tä djaton mado tjalaka tä akan buah iä.

35. Tä, maka Jehowa mampakalah Benjamin intu baun Israel, sampai andau tä kea olo Israel mampatäi duä pulu limä kojan saratus biti bara baris olo Benjamin, uras olo hatuä idjä manangking padang.

36. Krana angat olo Benjamin, olo Israel djari alah awie, basa äwen hadari mahakan olo Benjamin; tapi akale kalotä, sabab iä harap karä olo mimpa tä, idjä djari imadjue mawi Gibea.

37. Djadi, olo mimpa tä manggulong arepe mamok Gibea, palus mahoroe salepah lewu tä, mamukul karä olo lewu tä hapan baun padang.

38. Maka olo Israel djari hadjandji, hakarangka kata dengan äwen idjä mimpa, mangat äwen manampa asep ngangkäwul bara lewu.

39. Djadi, amon olo Israel mules, mahakan klahi, tuntang olo Benjamin manampara mamuno, mampatäi telo pulu biti hirah bara baris olo Israel, sambil hamauh: Toto, olo tä djari alah hong baun ita, sama kilau metoh klahi helo bihin; —

40. Tä maka asep ngangkäwul kangambo kilau pantar tambuan lewu. Djadi, amon olo Benjamin tampaliau, itä! kähun lewue, asepe hagatang kangambo.

41. Palus olo Israel mules, manaharep iä, maka olo Benjamin paham taräwen; krana iä mitä asepe buah tjalaka.

42. Balalu iä mules arepe bara baun olo Israel, hadari mahoroe djalan akan padang, tapi klahi pagon manuntut iä, tinai olo hong karä lewu, idjä ihalaue, sewu mantakan, marusak iä.

43. Maka iä mangapong olo Benjamin tuntang manggoang äwen, murah haliai iä marusak äwen, sampai hila timor Gibea.

44. Maka aton balongkang impatäi baris olo Benjamin hanjawalas kojan biti, uras olo idjä abas klahi.

45. Tä, maka olo Benjamin mules, hadari akan padang benjem, mahakan akan bukit Rimon; tapi olo Israel mangarahake tinai, kahum iä hong djalan, mampatäi limä kojan biti; limbah tä iä manggoang äwen sampai Gideoni, mampatäi duä kojan biti baris äwen tä tinai.

46. Kalotä karä olo baris Benjamin, idjä balongkang matäi andau tä, salawi kojan biti, uras idjä abas klahi.

47. Baja djahawen ratus biti bewäi baris äwen tä mahakan, hadari akan padang benjem, akan

bukit Rimon, palus melai hong
bukit Rimon äpat bulan katahie.
48. Limbah äwen hadari, maka
karä olo Israel haluli mananggoh
olo Benjamin, palus mamukul ha-
pan padang olo handiai hong karä
lewue, tuntang karä metoe, talo
handiai awang panantarang iä,
tinai karä lewue, idjä pasuro iä,
inusule lepah lingis.

BAGI 21.

Hamputan Benjamin iharagapan haluli.

1. Maka karä olo Israel djari
sumpah hong Mispa, koae: Æla
idjä biti bara karä ita mahin ma-
nenga anake bawi indu sawan olo
baris Benjamin.
2. Maka kawan olo arä manalih
human Hatalla, melai hetä intu
baun Jehowa sampai halemäi; maka
olo tä mambo aughe manangis,
paham haliai tangise.
3. Koae: O Jehowa, Hatallan
olo Israel! tagal narai talo toh
mandjari intu olo Israel, sampai
andau toh idjä kahamputan djari
lomos bara Israel?
4. Maka djadi andau tinai, olo
tä hagoet haiak djadjewu, manam-
pa mesbeh hetä; iä maluput para-
pah awang ingähu, tuntang para-
pah tarimakasih.
5. Maka koan olo Israel: Ævwe-
äwe intu marak karä hamputan
olo Israel, idjä djaton djari omba
tamä kawan parang ain Jehowa?
Krana iä djari hasumpah hai tahiu
olo handiai, idjä djaton maku om-
ba, manalih Jehowa hong Mispa,
djaton tau dia olo tä impatäi.
6. Maka olo Israel pähä atäie,
iä manjasal tagal paharie Benjamin,
sambil hamauh: Andau toh idjä
kahamputan djari ilenteng bara
Israel.
7. Kilen akal ita dengae, mangat
äwen idjä batisa tä sondau olo ba-
wi tinai? krana ita djari sumpah
intu Jehowa, ita djaton tau ma-
nenga anak ita idjä bawi indu
sawan olo tä.
8. Maka koae: Aton kea olo
bara karä hamputan olo Israel, idjä
djaton djari omba manalih Jehowa
hong Mispa? Tä, itä! bara olo
Jabes hong Gilead dialo idjä biti
djari dumah, omba äka olo arä
bapodok.
9. Krana olo arä tä buah isä;
itä! dialo idjä biti aton bara olo
Jabes hong Gilead.
10. Tä hapus utus olo arä ma-
njoho duäwalas kojan biti, olo idjä
sanggam haliai, manalih hetä; iä
mametäh äwen tä, koae: Lius ke-
ton, pukul olo Jabes hong Gilead
hapan baun padang, tuntang karä
olo bawi dengan anak olo.
11. Tapi tumon toh patut gawin
keton: olo hatuä handiai, tuntang
karä olo bawi, idjä djari pohos olo
hatuä, akan impatäi keton.
12. Maka iä sondau marak olo
Jabes hong Gilead äpat ratus olo
bawi tabela, idjä budjang, idjä
hindai pohos olo hatuä; äwen tä
imbite akan äka olo' bapodok hong
Silo, idjä hong tanah Kanaan.
13. Tä, maka hapus utus olo arä
manjoho olo hakotak dengan olo
Benjamin tä, idjä melai hong bu-
kit Rimon; iä hakotak bahalap
dengae.
14. Tä, maka olo Benjamin buli
katika tä, maka olo mandjuluk
akae karä olo bawi, idjä djari im-
belome bara bawin olo Jabes hong

Gilead; tapi djetä kea hindai ombet karäe akae.
15. Maka olo arä tä pähä atäi tagal Benjamin, basa Jehowa djari marabit marantat idjä kahamputan bara Israel.
16. Tä, karä bakas utus olo arä tä hamauh: Kilen kea gawin ita, mangat idjä hindai tä kea rata sondau olo bawi? Krana karä bawin Benjamin lepah lomos.
17. Tinai koae: Joresan Benjamin patut melai akan idjä katapasan tä, belä idjä kahamputan lomos nihau bara Israel.
18. Tapi ita djaton tau manenga akan sawan olo tä anak ita idjä bawi, krana olo Israel djari sumpah, koae: tarasapa iä, idjä manenga anake indu sawan olo Benjamin.
19. Tä, maka koae: Itä, aton pesta hai akan Jehowa hong Silo, hila utara human Hatalla, hila timor djalan lombah idjä bara Betel akan Sighem, hila salatan Lebona.
20. Palus iä manjoho olo Benjamin, koae: Lius keton, impa hong pambulan anggor.
21. Tinai ingat, sana anak bawi ain olo Silo blua bara lewue, babigal, tä keton akan blua bara pambulan anggor tä, balalu genep bitin keton akan marampas indu sawan keton bara anak bawin olo Silo, palus buli, talih tanah Benjamin.
22. Maka amon bapae atawa njahan äwen tä karäh manaharep ikäi handak basara, tä ikäi handak mangatau olo tä, sambil hamauh: käläh pasi olo tä tagal ikäi; krana ikäi djaton djari manduan ombet karä sawae handjenan akan genep biti hong parang toh; tinai keton djaton djari manenga anak keton akae, sampai keton maniwas arep keton.
23. Maka olo Benjamin mawie tumon aughe tä; iä manamput indu sawae handjenan handjenan, bara budjang bawi idjä babigal hetä; balalu iä hagoet, buli joresan pagangae tinai; iä mamangun karä lewu tinai', palus melai hetä.
24. Tinai katika tä olo Israel kea hagoet bara hetä, genep biti manalih hamputae, utus ajue; äwen hagoet, genep biti buli joresan pagangan ajue.
25. Katika tä djaton radja marentah olo Israel, baja genep biti manumon pikire kabuate.

SURAT
RUT.

BAGI 1.

Rut omba empoe idjä bawi babongkat akan Betlehem.

1. Maka katika olo Israel ing-
apala hakim, lau manapi tanah tä;
tagal tä aton olo idjä bara Betle-
hem babongkat, handak namuäi
hong tanah Moab, tuntang sawae
tinai anake hatuä duä biti.
2. Aran olo hatuä tä Elimelegh,
aran sawae Naomi, aran anake duä
biti tä Maghlon äwen duä Kiljon;
iä tä olo Eprat, bara Betlehem
Juda. Æwen tä tamä tanah Moab,
palus melai hetä.
3. Maka Elimelegh, banan Nao-
mi tä, matäi, balihi olo bawi tä
dengan anake äwen duä.
4. Æwen duä tä manduan akan
sawae bawin olo Moab, aran idjä
Orpa, aran idjä Rut; maka olo
tä melai hetä sapulu njelo hirah
katahie.
5. Maka äwen duä tä, Magh-
lon dengan Kiljon, matäi kea, ba-
lihi olo bawi tä bewäi limbah anake
duä tä matäi, harian bara banae.
6. Tä, maka iä tuntang ma-
nantue bawi hagoet, buli bara ta-
nah Moab: krana pesae hong ta-
nah Moab iä djari mahining brita,
Jehowa djari mandohop utus olo
ajue, manenga talo kinan akan
olo tä.
7. Tagal tä iä mindah bara äkae,
idjä hetä iä djari melai, mimbit
manantue äwen duä ompat iä. Maka
kahum hong djalanae, handak buli
tanah Juda,
8. Koan Naomi dengan manan-
tue bawi äwen duä tä: Lius, sama
buli human indu keton; käläh Je-
howa malalus kahalape akan keton,
tumon gawin keton dengan liau
anakku tuntang dengangku kea.
9. Käläh Jehowa mandohop ke-
ton, mangat keton babanä, man-
dino kasanang genep biti huang
humae tinai. Limbah tä iä ma-
njium äwen. Maka äwen mambo
aughe manangis,
10. Sambil hamauh dengae: Toto,
ikäi handak omba ikau, buli utus
olo ajum.
11. Tapi koan Naomi: Buli be-
wäi, o anak, tagal en keton akan
ompat aku? aton hindai anak hong
knaingku, mangat indu banan ke-
ton?
12. Buli bewäi, o anak, lius;
krana aku djari pahalau bakas dja-
ton tau babanä; tinai alo aku ma-
gon harap bewäi, alo paribasa aku
babanä alem toh kea, atawa alo
aku manak hatuä,
13. Tau keton mentai iä hindai,
sampai iä bakas? Buhen keton
handak marandjar arep keton ba-
banä tinai? Æla, anak, krana per-
karangku bapait haream bara per-
karan keton; krana lengän Jehowa
mawi aku.
14. Tä, maka äwen duä tä mam-
bo aughe manangis tinai, limbah

tä Orpa manjium empoe, palus hagoet; tapi Rut magon melai dengae.
15. Sabab tä koae: Itäm, duäim djari buli hamputan ajue, dewan ajue; käläh ikau kea buli, tumon duäim.
16. Tapi koan Rut: Æla ikau mangahana aku, äla ikau manjoho aku malihi ikau, undur bara ikau; krana alo akan kwekwe panggoetm aku handak omba, intu sen äkam melai, hetä kea aku. Utus olo ajum ajungku kea, Hatallan ajum ajungku kea.
17. Hong kwe äkam karäh matäi, aku kea handak matäi, hetä kea aku handak ingubur; naughe Jehowa mawi aku kalotä kakai, baja pampatäi bewäi akan mamisah aku dengam.
18. Amon iä mitä, manantue tanggar atäie handak ompat iä, maka iä terai manahiu talo tä tinai.
19. Tumon tä maka äwen duä tä manandjong njamah sampai Betlehem. Djadi, sana iä tamä Betlehem, hapus lewu tä suraksirok tagal iä; koan olo hetä: Iä tä Naomi?
20. Tapi koae dengan olo tä: Æla keton manjewut arangku Naomi, (*kakilak*,) sewut aku Mara, (*kapait;*) krana Iä idjä djaton tikas kwasae tä djari paham mangapähä aku.
21. Panesekku aku djari sarat, tapi boang bewäi Jehowa manjoho aku buli; buhen keton manggarä aku Naomi, basa Jehowa djari mamparandah aku, tuntang Idjä Pangkahai djari mangapähä aku?
22. Tumon tä Naomi buli tuntang manantue Rut, olo Moab tä, bara tanah Moab; äwen duä tä sampai Betlehem wajah olo manampara manggetem seora.

BAGI 2.

Rut mangarahak hong tanan Boas.

1. Maka Naomi tä aton kolan banae, olo hatuä idjä paham katataue, idjä bara ungkup Elimelegh, arae Boas.
2. Maka Rut, bawin olo Moab tä, hamauh dengan Naomi: Soho aku hagoet akan tanan olo, manampunan karahak bua tana, manuntut likut olo idjä handak masi aku, manjoho aku mangarahake. Koae dengae: Lius bewäi, o anak.
3. Tumon tä iä hagoet, tuntang iä sampai, manampunan karahak, manuntut likut olo manggetem; maka kanatek iä sampai tana, idjä ain Boas, olo ungkup Elimelegh tä.
4. Maka itä! Boas aton dumah bara Betlehem; iä manabi olo manggetem tä, koae: Käläh Jehowa mampahaiak keton. Tombah äwen tä: Käläh Jehowa mamberkat ikau.
5. Limbah tä koan Boas dengan djipäe, mandur karä olo manggetem tä: Anak äwe olo bawi tabela tä?
6. Tombah djipäe, mandur olo manggetem tä, koae: Iä tä bawin olo Moab tä, idjä djari omba Naomi buli bara tanah Moab.
7. Maka iä djari blaku, koae: soho aku manjumput manampunan helat peteng keton, manuntut likut olo manggetem tä; — tumon tä iä djari dumah, balalu melai bara haiak djadjewu palus sampai toh, iä buli humae handjulu bewäi.
8. Tä, maka koan Boas dengan Rut: Aton ikau mahining aughku,

o anak? äla ikau akan tanan olo
beken, tantai mangarahak; äla kea
mindah bara hetoh, baja buah ikau
melai hetoh dengan djipengku bawi.
9. Æka olo manggetem, tuntut iä hetä bewäi; aku djari mametäh djipengku hatuä, äla olo murälı ikau; tinai amon ikau teah belaim, käläh ikau manalih barok, ihop bara huange talo awang iasip djipengku tä.
10. Tä iä mahingkep, sontop sampai petak, sambil hamauh dengae: Buhen aku djari mandino asi intu matam, sampai ikau katawan aku, krana aku utus olo beken?
11. Tombah Boas, sambil hamauh dengae: Kahalapm djari insuman akangku, idjä djari ilalusm dengan empom idjä bawi, limbah pampatäi banam, tinai ikau djari malihi indu bapam, puna tanahm äkam inakan, balalu djari omba manalih utus olo, idjä djaton djari kasenam bara bihin.
12. Käläh Jehowa manjulang gawim, käläh baläh gawim ombeombet bara Jehowa, Hatallan Israel, idjä inintum, mangat mangalindong arepm penda palapase.
13. Koan olo bawi tä: Soho aku haradjur iasi intu matam, tuangku, krana ikau djari mampong huangku, ikau djari hakotak bahalap dengangku, alo aku djaton baguna indu djipem.
14. Maka katika kuman koan Boas dengae: Etoetoh ikau, omba kuman tepong toh, omba mantjulup tepongm huang anggor. Maka iä mondok tokep olo manggetem; tuntang iä manenga kenta akae, djadi iä kuman sampai besoh, tinai iä manisa hindai.
15. Djadi, amon iä hagoet, handak manampunan karahak, maka Boas mametäh djipäe, koae: Naughe iä manampunan tokep karä peteng kea, äla mangahana iä.
16. Tinai batintutintu duroh kea akae bara talo idjä inggetem keton, palus malihi tä, mangat iä manampunae; tuntang äla mangotak iä.
17. Tumon tä iä manampunan hong tana tä sampai halemäi; limbah tä iä mamukul muras talo idjä djari inampunae, bilak sampai idjä epa seora.
18. Djetä imbite buli lewu; maka empoe mitä talo idjä djari inampunae; tinai iä mamplua manenga akae tisan kalabien belaie kuman bentok andau.
19. Tä, maka empoe misek iä: Hong kwe ikau mangarahak andau toh, hong kwe äkam bagawi? Imberkat olo tä idjä djari manampajah ikau. Tä iä masanan akan empoe olo idjä djari iombae bagawi, koae: Aran olo tä, idjä iombaku bagawi andau toh, iä tä Boas.
20. Tä koan Naomi dengan manantue bawi: Imberkat intu Jehowa olo tä, idjä djaton djari paterai kadjohae akan olo belom, dia kea akan olo matäi. Tinai koan Naomi dengae: Olo tä kolan ita, iä hindjä baris idjä indu panewus ita.
21. Koan Rut, bawin olo Moab tä: Tinai koae dengangku: omba djipengku bewäi ikau, njamah äwen djari terai manggetem karä tanangku.
22. Koan Naomi, tombah augh Rut, manantue idjä bawi: Käläh djetä, anak, ikau omba djipäe awang bawi bewäi, belä mikäh olo hong tana beken mangahana mangotak ikau.
23. Tumon tä maka iä ompat djipen bawi ain Boas mangarahak

talo, sampai lepah getem seora
tuntang getem gendom; tä iä melai
dengan empoe tinai.

BAGI 3.

Rut blaku intu Boas masawä iä, tumon kapatut rinting kola.

1. Maka empoe Naomi hamauh
dengae: O anak, djaton patut aku
manggau kasanang akam, mangat
ikau batuah?
2. Toh itäm, djaton Boas, idjä
djipäe bawi djari iompatm, puna
baris kolan ita? Itäm, alem toh iä
ngagaran muras seora hong karaiae.
3. Toh mandoi, undus arepm
sambil makaian arepm, palus talih
karaiae tä; äla masuman arepm akan
olo tä, sampai iä djari terai kuman
belom.
4. Maka amon iä lius batiroh,
buah ikau mangasene kalekae men-
ter; limbah tä ikau patut tamä,
tapäi kahowute intu hila paie, pa-
lus menter hetä, tä maka iä karäh
masanan akam talo idjä patut
iawim.
5. Koae, tombah aughe: Karä
aughm toh aku handak malaluse.
6. Tumon tä iä manalih ka-
raian, balalu mawi talo handiai,
tumon petäh empoe intu iä.
7. Djadi, limbah Boas terai ku-
man belom, amon iä mangat atäie,
maka iä lius batiroh hong tapakan
haliai; limbah tä olo bawi tä ma-
nalih lowalowa, manantapäi kaho-
wute hila paie, palus menter hetä.
8. Djadi, bentok alem olo tä
tangkedjet batiroh, tuntang gajap-
gampa, itä! aton olo bawi menter
intu kahowut paie.
9. Koae: Æwe ikau toh? Tom-
bah iä: Aku toh djipem Rut,
handak ikau mambirang palapasm
hundjun djipem toh, basa ikau
puna idjä patut manewus?
10. Maka koae: Imberkat ikau
intu Jehowa, o anak; kahalapm
idjä rahian toh paham bara idjä
solake, basa ikau djaton djari ma-
nuntut olo hatuä tabela, alo ta-
tau alo pähä belom.
11. Maka toh, anak, äla mikäh;
krana karä talo awang inutorm aku
handak malaluse akam; krana ha-
pus olo handiai hong lewu ungkup
ajungku katawan, ikau toh olo
bawi idjä bahalap gawie.
12. Toh, toto kea, aku hindjä
baris idjä indu panewus keton,
tapi aton hindai idjä biti, idjä
tokep bara aku.
13. Käläh ikau suni alem toh;
maka handjewu karäh, amon iä
manewus ikau, käläh bewäi, naughe
iä manewus; tapi amon iä dia
nahuang manewus ikau, tä aku
handak manewus ikau, belom Je-
howa! menter bewäi sampai talo
handak blawa.
14. Tumon tä olo bawi tä men-
ter intu hila paie sampai talo ba-
butat; tä iä misik helo bara olo
tau hakasene; krana koae: Leka
äla bakarinah, olo bawi tä djari
tamä karaian.
15. Tinai koan olo tä: Djuluk
sandurongm idjä hapam, tantalai
tä. Maka iä manantalai tä; palus
iä manakar djahawen epa seora,
mamuat tä intu iä. Limbah tä iä
hagoet, manalih lewu.
16. Maka olo bawi tä manalih
empoe, idjä misek iä: Kilen per-
karam toh, o anak? Tä iä manja-
rita akae talo handiai, idjä djari
iawi olo hatuä tä dengae.
17. Tinai koae: Djahawen epa

seora toh djari inengae akangku; krana koae: äla ikau buli boang manalih empom.

18. Tä, maka koan empoe: Terai bewäi, anak, sampai ikau katawan darin kadjarian perkaram toh; krana toto olo tä djaton maku tendä, sampai iä mampalepah karä gawi toh intu andau toh kea.

BAGI 4.

Boas manduan Rut indu sawae.

1. Maka Boas manalih bauntonggang lewu, äka basara, sambil mondok hetä; maka itä! olo panewus tä, idjä djari inahiu Boas, aton mahalau hetä; tä koan Boas: Hoi ikau, kantoh, mondok hetoh. Djadi olo tä tendä, mondok hetä.

2. Tinai Boas manduan sapulu biti bakas lewu tä, sambil hamauh: Mondok hetoh. Maka olo tä mondok.

3. Tä koae dengan idjä panewus tä: Baris tana tä, idjä bihin ain Elimelegh, paharin ita, djari indjual Naomi, limbah iä buli bara tanah olo Moab.

4. Maka kamäangku, käläh aku masanan tä akan pindingm, koangku, tarima tä hong baun olo lewun ita, hong baun bakas ungkup ita, djaka ikau handak manampulie, käläh, tampuli bewäi; tapi djaka ikau dia maku manampulie, suman tä kea akangku, mangat aku katawan tä; krana djaton olo beken idjä indu manampulie, baja ikau, amon dia ikau, tä aku tinai. Tä iä tombah: Aku handak manampuli tana tä.

5. Maka koan Boas: Haiak andau ikau manarima tana tä bara lengän Naomi, maka patut ikau manduan Rut kea, bawin olo Moab tä, sawan liau paharin ita, uka malampangan sewut liau paharin ita akan tana joresan ajue. — (5. *Mos.* 25, 5.)

6. Tä koan olo panewus tä: Aku djaton tau manampulie akangku, mikäh aku mamparusak pagangan joresangku dapit: käläh ikau bewäi manewuse akam, idjä indu inampuliku tä, krana aku djaton tau manampuli djetä.

7. Maka bara horan aton hadat hong Israel, akan kadähen perkara manampuli atawa manakiri, maka olo mengkak sarumpahe, manenga tä akan kolae, djetä indu toros hong Israel.

8. Maka koan olo panewus tä dengan Boas: Käläh ikau nampuli tä akam. Palus iä mengkak sarumpahe.

9. Tä koan Boas dengan olo bakas, tuntang hapus olo arä: Keton toh mandjadi saksi andau toh, aku djari manarima bara lengän Naomi talo handiai, idjä ain liau Elimelegh bihin, tuntang talo handiai, idjä ain Kiljon äwen duä Maghlon bihin.

10. Tinai aku manduan Rut tä kea indu sawangku, bawin Moab, sawan liau Maghlon tä, uka malampangan sewut idjä matäi tä akan joresan ajue, belä aran idjä matäi tä lomat bara marak karä paharie, bara lewun ajue; keton handiai mandjadi saksi andau toh.

11. Maka olo arä handiai idjä hetä hong bauntonggang lewu, tuntang olo bakas, hamauh: Ikäi toh saksi; käläh Jehowa mandjadian olo bawi tä, idjä tamä hu-

mam, mandjadi kilau Raghel tuntang Lea, äwen duä tä, idjä djari manakan karä hamputan Israel; käläh ikau batuah hong Eprata, aram basewut hong Betlehem. — (1.*Mos.*29,30.)
12. Käläh ungkup humam sama kilau ungkup human Peres, idjä inakan Tamar akan Juda, awi panakam tä, idjä inenga Jehowa akam bara bawi tabela tä.
13. Tumon tä Boas manduan Rut indu sawae. Amon iä hindjä dengae, maka Jehowa masi iä, sampai iä batihi, manak hatuä.
14. Tä karä olo bawi hamauh dengan Naomi: Horumat akan Jehowa, idjä djaton djari paterai panakam, arae käläh basewut hong Israel.
15. Iä tä karäh mampahandjak atäim, sambil mahaga kabakasm; krana manantum idjä bawi, idjä sinta ikau, djari manak iä, iä tä bahalap akam bara udju anak hatuä.
16. Maka Naomi manduan awau tä, mingkes iä intu pakuae, mandjadi ajang pangasohe.
17. Maka olo bawi idjä tokep hetä manjewut arae, koae: Æso hatuä djari inakan akan Naomi. Æwen manggarä iä Obed. (*Olo pandohop.*) Djetä bapa Isai, buä Dawid.
18. Maka toh horoe panakan Peres: Peres manak Hesron;
19. Hesron manak Ram, Ram manak Aminadab;
20. Aminadab manak Naheson, Naheson manak Salma;
21. Salma manak Boas, Boas manak Obed;
22. Obed manak Isai, Isai manak Dawid.

SURAT

S A M U E L,

IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Saritan Samuel inakan indue.

1. Aton olo hatuä hong Ramataim-Sopim, hong bukit hatinggang Epraim, arae tä Elkana, anak Jerogham, Jerogham anak Elihu, Elihu anak Toghu, Toghu anak Sup, olo Epraim.
2. Iä tä masawä duä, aran idjä Hanna, idjä tinai Penina; maka Penina tä bara anak, tapi Hanna tä djaton bara anak.
3. Maka olo tä genep njelo pudji hagoet bara lewue, sombajang hong Silo, tuntang mimbit parapahe akan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; hetä maka duä anak Eli, Hopni äwen duä Pine-

has, aton imam akan Jehowa. — (*Jos.*18,1.)
4. Maka djadi intu andau metoh Elkana mimbit parapahe, iä manenga bagi akan Penina tuntang akan karä anake hatuä bawi.
5. Tapi akan Hanna iä manenga bagi idjä kapala bahalap, krana iä sinta Hanna; tapi Jehowa djari matep parnakae.
6. Tinai djambuae haradjur mangapähä iä, awie mandi iä, basa Jehowa djari matep parnakae.
7. Maka tumon tä gawie genep njelo; sasining iä hagoet akan human Jehowa, maka iä manjindir iä; tä maka Hanna manangis, djaton maku kuman.
8. Tä koan banae Elkana dengae: Hanna, buhen ikau manangis? buhen ikau dia kuman? buhen ikau kapähä atäim? dia aku toh bahalap akam bara sapulu anak hatuä?
9. Tä Hanna lius, limbah äwen kuman belom hong Silo; maka Eli, imam tä, aton mondok hong trutji tokep papar bauntonggang human Jehowa.
10. Maka olo bawi tä, haiak iä paham kapähän atäie, blaku intu Jehowa tuntang paham manangis.
11. Iä bamiat, koae: O Jehowa, Tuhan karä kawan talo, käläh djaka ikau nangkilik sindä nampajah brangai kapähän rewarm, tahiu aku, äla kalapean rewarm, tapi tenga akan rewarm anak hatuä, tä toto aku handak mambaris iä akan Jehowa, njamah hapus andau pambelome, lading sukur djaton akan mikis takoloke. —(4. *Mos.* 6.)
12. Djadi, amon iä tahi melai blaku doa hong baun Jehowa, maka Eli mitä totoke.
13. Krana Hanna hamauh hong atäie, baja totoke hadjumit, tapi aughe djaton tarahining; tagal tä Eli manggarä iä babusau.
14. Palus Eli hamauh dengae: Kilen katahin kabusaum salawah? Karendeng arepm!
15. Tapi tombah Hanna, koae: Dia, tuan; basa rewarm toh olo bawi idjä pähä atäie, tapi djaton aku djari mihop anggor atawa talo bahari, malainkan aku djari manusuh nampohak kapähän hambaruangku akan baun Jehowa.
16. Æla manggarä rewarm idjä bawi toh anak setan, krana awi karä kapähän atäiku, awi kapaham kasinggul huangku aku djari hakotak kalotä katahie.
17. Tä tombah Eli, koae: Lius ikau dengan salamat; toto Hatallan Israel akan manenga talo lakum, idjä djari ilakum intu iä.
18. Koae: Käläh rewarm iasi intu matam. Tumon tä olo bawi tä lius; tuntang iä kuman, ampin baue djaton ringiringi kilau bihin.
19. Limbah tä haiak djadjewu äwen tä misik, blaku doa intu baun Jehowa, palus iä buli, sampai humae hong Rama. Maka Elkana hindjä dengan sawae Hanna, tä Jehowa manahiu iä.
20. Djadi, limbah bara tä Hanna batihi; iä manak hatuä tuntang manggarä arae Samuel, (*idjä ilaku bara Hatalla*,) krana koae: Bara Jehowa aku djari blaku iä.
21. Maka Elkana hagoet tuntang salepah olo humae, mimbit akan Jehowa parapah kapatut genep njelo, tinai parapah miate.
22. Tapi Hanna djaton ompat, malainkan koae dengan banae: Amon anakku malekak tusu, tä aku handak mimbit iä manaharep

baun Jehowa, uka iä melai hetä palus katatahi.

23. Maka banae Elkana hamauh dengae: Tumon kahalape intu matam, melai sampai ikau mampalekak iä manusu; käläh Jehowa metter aughe bewäi. Tumon tä olo bawi tä melai, mampatusu anake, sampai iä balekak.

24. Limbah tä, amon iä mampaterai anake tä manusu, maka iä hagoet mimbit iä, tuntang mimbit sapi telo kongan, tinai tunek tepong idjä epa, tuntang idjä pingkor kontep danum anggor, palus iä mimbit iä tamä human Jehowa hong Silo. Maka anake tä magon tabela haliai.

25. Hetä iä mampatäi sapi tä; limbah tä iä magah anake tä akan Eli.

26. Maka koan indue: O tuangku, belom hambaruam, tuangku, aku toh olo bawi tä, idjä bihin mendeng hetoh darahm blaku doa intu Jehowa.

27. Aku djari blaku anak toh, maka Jehowa djari manenga akangku talo lakungku, idjä djari ilakuku intu iä: —(17.)

28. Tagal tä aku toh malian iä akan Jehowa tinai katahin karä andau pambelome, krana iä djari ilaku bara Jehowa. Maka iä sombajang hetä intu Jehowa. —(11.)

BAGI 2.

I. Hanna manara Hatalla. II. Anak Eli tä papa prangae. III. Hatalla manjoho olo masuman hukum akae.

I. —1. Tä maka Hanna blaku doa, koae: Atäiku manangkadjok awi kahandjakku intu Jehowa, kwasangku djari impahai huang Jehowa, njamangku djari irakang akan karä musohku, krana aku handjak rantang huang salamat ajum.

2. Dialo idjä brasih budjur tumon Jehowa, krana djaton aton beken sala bara Ikau, djaton batukarang tumon Hatallan ikäi.

3. Æla keton bahanji mamparä augh tinggitinggi, sampai manjoho augh batekang blua bara totok keton: krana Jehowa puna Hatalla idjä katawan, tuntang budjur karä gawie.

4. Panah olo abas djari imeleke, idjä balemo tä djari imbabate dengan kaabas.

5. Idjä besoh bahut buruh intu olo tagal panginae, tinai idjä blau bahut djari besoh; sampai idjä tamanang bihin djari manak hangkudju, tapi idjä arä anake mamunggo tinai.

6. Jehowa mampatäi, iä kea mambelom; iä manganan akan naraka tuntang mimbit blua tinai. —(5. *Mos.* 32, 39.)

7. Jehowa idjä mamparenep, iä kea idjä manatau; iä idjä mamparandah, iä kea idjä manggatang tinai.

8. Iä mangkat olo pähä belom bara kawo, olo korik inggatange bara rumpur, uka mampondok iä marak mantir hai, manjoho iä manjores trutji äka horumat. Krana Jehowa tempon karä galang petak, iä djari mamangun kalunen hundjun djetä.

9. Pain olo ai idjä ingilake ihagae, tapi olo darhaka akan gagom huang kakaput; krana djaton awi kaabas ai olo bara kwasa.

10. Olo idjä manjaing Jehowa akan imparamok; bara langit Iä

karäh manjaho mawi äwen. Hapus
puting kalunen Jehowa karäh ma-
hukume, tapi radjan ajue iä karäh
mampaabase, manggatang tandok
ain idjä djari iminjake.
11. Limbah bara tä Elkana ha-
goet akan Rama, buli humae;
tapi anake tä melai manempo Je-
howa hong baun imam Eli.
II. — 12. Maka anak Eli tä olo
setan, iä djaton paraba Jehowa.
13. Djaton kea iä manumon ka-
patut imam dengan olo arä. Krana
amon olo mimbit parapahe, maka
anakoloh imam tä dumah, kahum
isin meto tä impakasake, mim-
bit simpang idjä telo matae huang
lengäe;
14. Palus iä madjok tä akan
kandarah, atawa rindjing, akan
kabali landai, tuntang talo handiai
idjä iadjoke leket hong simpang,
maka imam manduan tä akae.
Kalotä gawin äwen dengan karä
olo Israel, idjä dumah manalih Silo.
15. Tinai helo bara iä manusul
enjak tä, maka anakoloh imam tä
manalih, hamauh dengan olo idjä
mimbit parapah: Tenga isie, uka
indadah akan imam; krana iä dja-
ton maku manduan bara ikau isie
awang masak, baja isie awang
manta. — (3.*Mos.*3,3.)
16. Amon olo tä tombah aughe:
Käläh, enjake tä helo inusul le-
palepah, limbah tä duan bewäi
akan keton tumon kahandak atäi
keton; — tä tombah anakoloh tä:
Dia; toh kea ikau palus akan ma-
nenga tä; djaka dia, aku handak
manduan tä dengan kajudjungku.
17. Tumon tä olo tä paham dar-
haka intu baun Jehowa; krana pa-
rapah talo kinan ain Jehowa man-
djadi batawah intu olo arä.
18. Maka Samuel manempo Je-
howa, metoh iä magon tabela; iä
hapan klambi puko benang pista.
19. Tinai induc manampa akae
klambi huange, mimbit tä akae
genep njelo, metoh iä hagoet
dengan banae, maluput parapahe
sasining njelo.
20. Maka Eli mamberkat Elkana
äwen duä hasawä, koae: Käläh
Jehowa manenga akam paranduan
bara olo bawi toh, baläh talo la-
kue, idjä djari ilakue intu Je-
howa. Limbah tä äwen buli ka-
lekae tinai.
21. Maka Jehowa mingat Hanna;
iä batihi tinai, manak telo hatuä
tuntang duä bawi. Maka Samuel,
olo tabela tä, sasar hai hong baun
Jehowa.
22. Maka Eli tä paham kaba-
kase. Iä mahining talo handiai,
idjä iawi anake dengan karä olo
Israel; tinai äwen tä habandong
dengan olo bawi, idjä omba ma-
nonggo hong bauntonggang ting-
kap-panjupa.
23. Maka koae dengan anake tä:
Buhen kea gawin keton kalotoh?
krana salepah olo arä mambrita
akangku gawin keton papa.
24. Æla, anak, djaton bahalap
brita kalotä, idjä djari hiningku;
keton madjik utus olo ain Jehowa
malangkah.
25. Amon olo badosa dengan
olon, hakim tau mamutus tä; tapi
djaka olo badosa intu Jehowa,
äwe idjä karäh blaku akae? Tapi
äwen djaton paraba augh bapae,
krana Jehowa handak mampatäi
äwen.
26. Maka olo tabela, Samuel tä,
djaladjalan hai, ingilak Jehowa
tuntang olon.
III. — 27. Limbah tä aton du-
mah olo, sarohan Hatalla, mana-

lih Eli, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: dia bakarinah haliai aku djari mamprahan arepku akan utus tatom, pesan äwen hong tanah Misir, penda prentah Parao?

28. Bara marak karä hamputan olo Israel äwen tä djari intihku mandjadi imam akangku, uka maluput parapah hundjun mesbehku, manotong garo tä, hapan klambi puko intu baungku; tinai akan ungkup tatom aku djari manenga karä parapah apui, idjä imbit olo Israel. — (3.*Mos.*10,14.)

29. Maka buhen keton toh mangakis parapah idjä injambalih akangku, tuntang parapah talo kinan, idjä djari imetähku manatape hong äkaku melai? buhen ikau mahorumat anakm labih bara aku, sampai keton manjeput arep keton hapan talo idjä kapala bahalap bara karä talo parapah ain utus olo ajungku, Israel tä?

30. Tagal tä koan Jehowa, Hatallan Israel: toto batantu horan aku hamauh, ungkup ajum, ungkup tatom katatahi akan manaharep aku. Tapi toh koan Jehowa: äla haliai kalotä! krana idjä mahorumat aku, aku kea handak mahorumat iä, tapi idjä manawah aku, iä tä akan inawah bewäi.

31. Itäm, andau lawoh dumah, tä aku handak mamelek lengäm, tuntang lengän ungkup human tatom, sampai djaton akan aton hindai olo bakas huang djalaham.

32. Æwen idjä kilau injingim, ikau karäh mitäe huang äkaku, tuntang iä bara bagi huang karä ampin talo bahalap, idjä ilalus intu Israel, tapi palus katatahi djaton karäh aton olo bakas marak ungkup labengam.

33. Tapi aku djaton handak mampalomat manganan ungkupm bara mesbehku, malainkan aku handak mamplau mampipen matam, mangapähä hambaruam; tapi karä panakam tä akan matäi sana totok kabudjange.

34. Djetoh kata akam, talo idjä akan buah anakm hatuä duäduä, Hopni tuntang Pinehas tä: äwen duä tä akan matäi idjä andaue kea. — (4,11.)

35. Maka aku handak mangkat akangku idjä biti mandjadi imam idjä tetek, iä tä karäh mawi tumon kakilak atäiku tuntang hambaruangku, ungkup ajue handak imangungku dähedähen, iä haradjur akan manaharep baun ajue, idjä djari iminjakku.

36. Maka idjä batisa bara ungkup ajum, äwen tä akan manalih iä manjontop arepe tagal isut rear, tagal idjä kakiwak tepong, sambil hamauh: jaku blaku intu ikau, soho aku omba gawin imam bewäi, mangat aku tau kuman idjä kasuap tepong.

BAGI 3.

Samuel iangkat Hatalla mandjadi nabi.

1. Maka Samuel, olo tabela tä, omba manonggo gawin Jehowa indu pangiwa Eli, tapi augh Jehowa batali intu katika tä, djarang Hatalla masuman arepe.

2. Djadi, katika tä kea Eli menter intu kalekae, maka matae djari kawus, iä djaton tau mitä tarang.

3. Maka Samuel menter batiroh kea, amon sumbon Hatalla

hindai belep, huang human Jehowa, äka patin Hatalla.

4. Tä Jehowa mangahau Samuel. Tombah iä: Toh jaku.

5. Balalu iä hadari, mananggoh Eli, koae: Itäm, toh jaku; krana ikau djari mangahau aku. Tapi tombah iä: Djaton aku djari mangahau ikau; buli, batiroh bewäi. Maka iä buli menter batiroh tinai.

6. Tä, maka Jehowa haluli mangahau Samuel; palus Samuel misik, manalih Eli, sambil hamauh: Itäm, toh jaku; krana ikau djari mangahau aku. Tapi tombah iä: Djaton aku djari mangahau ikau, anak; buli, batiroh bewäi.

7. Maka Samuel hindai djari kasene Jehowa; augh Jehowa hindai djari ingarinah akae.

8. Tä, maka Jehowa mangahau Samuel tinai tingkat idjä hantelo; palus iä misik, mananggoh Eli, sambil hamauh: Itäm, toh jaku; krana ikau djari mangahau aku. Tä Eli kasene, toto Jehowa mangahau olo tabela tä.

9. Tagal tä Eli hamauh dengan Samuel: Lius, batiroh bewäi; tapi amon iä mangahau ikau tinai, koam: sanan bewäi, Jehowa, krana rewarm manjenäh. Maka Samuel buli batiroh intu kalekae.

10. Tä, maka Jehowa manalih, mendeng hetä, mangahau iä kilau solake kea: Samuel, Samuel! Tombah Samuel: Sanan bewäi, krana rewarm manjenäh.

11. Maka Jehowa hamauh dengan Samuel: Itäm, aku toh handak mawi talo intu bentok Israel, sampai karä olo idjä mahining tä karäh mangaraning pindinge.

12. Andau tä kea aku handak malalus intu Eli talo handiai, idjä djari inutorku mawi ungkup labengae; djetä aku handak manamparae, tuntang mahapus tä kea.

13. Krana aku djari masuman akae, aku handak mahukum ungkup labengae palus katatahi, tagal kadarhaka tä, idjä djari tawae; krana metoh anake mamatut arepe tarasapa, maka baue mahin dia masem dengan äwen.

14. Tagal tä aku djari sumpah tagal ungkup labengan Eli, kasalan ungkup Eli tä djaton tau injapan palus katatahi, alo awi karä parapah awang injambalih, atawa parapah indu kinan mahin dia kea.

15. Maka Samuel melai menter sampai handjewu; limbah tä iä muap bauntonggang human Jehowa; tapi Samuel marawan angate masuman talo panggitae tä akan Eli.

16. Tä, maka Eli mangahau Samuel, koae: O Samuel, anak. Tombah iä: Itäm, toh jaku.

17. Maka koae: Kilen augh idjä insanae akam? äla milim tä bara aku. Kalotä kakai gawin Hatalla dengam, djaka ikau manjahokan bara aku alo idjä kabawak bara karä augh tä, idjä djari insanae akam.

18. Djadi, Samuel masanan karä augh tä akae, iä djaton milim idjä kabawak mahin dia. Koan Eli: Iä Jehowa; naughe iä mawi talo idjä ingilake.

19. Maka Samuel djaladjalan hai, tuntang Jehowa mampahaiak iä, djaton nalua idjä kabawak karä aughe awang injewute lawo akan petak,

20. Maka hapus olo Israel, bara Dan sampai Bersaba, kasene Samuel toto nabin Jehowa.

21. Limbah tä Jehowa batintu-
tintu tinai mamprahan arepe hong
Silo; krana Jehowa hasasuman arepe
akan Samuel hong Silo awi augh
Jehowa kea. Maka augh Samuel
tajap marak hapus utus olo Israel.

BAGI 4.

Israel alah awi olo Pilisti; patin Hatalla induan musohe; Eli äwen hanak matäi.

1. Maka olo Israel hagoet,
manambang, handak mamarang
olo Pilisti; iä bapodok tokep Eben-
eser, maka olo Pilisti bapodok
tokep Apek.
2. Djadi, olo Pilisti mamadju
arepe handak marumpak olo Israel;
tä, amon äwen hatantakan, maka
alah Israel intu baun olo Pilisti,
krana olo tä mampatäi hong äka
klahi tä kea eteke äpat kojan biti
hirah.
3. Djadi, limbah olo tä djari buli
äkae bapodok, koan karä bakas olo
Israel: Buhen Jehowa andau toh
djari mampakalah ita hong baun
olo Pilisti? Käläh ita manduan
bara Silo patin-djandjin Jehowa akan
ita, käläh djetä melai bentok ita,
maliwus ita bara lengän musoh ita.
4. Tumon tä utus olo arä ma-
njoho olo manalih Silo, manduan
bara hetä patin-djandjin Jehowa,
Tuhan karä kawan talo belom, idjä
melai intu helat duä Kerubim tä;
maka anak Eli duäduä, Hopni tun-
tang Pinehas tä, omba patin-djan-
djin Jehowa.
5. Djadi, sana patin-djandjin Je-
howa djari sampai äka olo arä ba-
podok, tä salepah olo Israel mala-
hap paham kahai aughe, sampai
petak halujak.
6. Amon olo Pilisti mahining
augh lahap tä, koan olo tä: Narai
augh lahap idjä paham tä hong äka
olo Ibrani bapodok? Maka iä ma-
hining, patin-djandjin Jehowa djari
sampai äka tä.
7. Tagal tä olo Pilisti mikäh,
krana koan olo tä: Hatalla djari
tamä äka äwen bapodok. Tinai koae:
Pajah ita! krana djaton pudji tu-
mon tä bara bihin.
8. Pajah ita! äwe kea indu ma-
liwus ita bara lengän Hatalla idjä
paham kwasa tä? djetä kea Hatalla
tä, idjä djari mawi olo Misir ha-
pan karä ampin hukum hong pa-
dang benjem.
9. Mentementeng, kilau hatuä
toto, joh olo Pilisti, belä keton impa-
rewar mamenda olo Ibrani, tumon
olo tä djari mamenda keton; buah
keton kilau hatuä toto, takan,
klahi bewäi!
10. Tumon tä olo Pilisti mang-
aras arepe haklahi; maka olo Israel
alah, hadari daraidaraia, genep biti
akan äkae; maka kakalahe tä pa-
ham, sampai impatäi bara olo Is-
rael eteke telo pulu kojan biti
hirah.
11. Tuntang patin Hatalla iram-
pas kea, tinai anak Eli, Hopni
äwen duä Pinehas, matäi duäduä.
12. Maka aton idjä biti olo Be-
njamin hadari bara äka klahi tä;
iä sampai Silo hong andau tä kea;
pakaiae djari irabite, tinai kawo
hundjun takoloke.
13. Maka metoh iä sampai, Eli
tä mondok hundjun trutji, hong
saran djalan, mendäh tuntang ma-
nampajah, krana atäie hagendjä ta-
gal patin Hatalla. Djadi, amon olo
hatuä tä sampai, masuman brita

1. SAM. 3. 4.

hong lewu, balalu olo lewu tä handiai mangkariak.
14. Sana Eli mahining augh bawaie tä, koae: Buhen augh ridu tä? Tä olo hatuä tä mandjeleng arepe, manalih Eli, masuman tä akae.
15. Maka Eli tä djalatien pulu hanja njelo umure, matae djari kawus, sampai iä djaton tau mitä.
16. Maka koan olo tä dengan Eli: Aku toh dumah bara äka klahi, andau toh kea aku djari hadari bara hetä. Koan Eli: Kilen kadjariae hetä, anak?
17. Tombah idjä mimbit brita tä, koae: Israel djari hadari bara baun olo Pilisti, tinai paham karä biti djari matäi; beken bara tä tinai anakm duäduä, Hopni tuntang Pinehas, djari matäi kea, tinai patin Hatalla djari irampas.
18. Maka sana iä manjewut patin Hatalla, tä Eli lawo patengak bara trutji tä, intu saran bauntonggang lewu, bapelek ujate, palus iä matäi; krana iä bakas tuntang babehat. Iä djari mamatut olo Israel äpat pulu njelo katahie.
19. Maka manantue bawi, sawan Pinehas, batihi tokep luas; amon iä mahining brita, patin Hatalla djari irampas, tinai empoe tuntang banae djari matäi, iä balisah palus luas, krana humi mawi iä.
20. Maka lius iä matäi, koan karä olo bawi idjä mendeng darahe: Æla ikau mikäh, krana ikau djari manak hatuä. Tapi iä djaton tombah, djaton mangenang huang atäie.
21. Tapi iä manggarä aran awaue Ikabod, (*nihau horumat*,) koae: Horumat djari nihau bara olo Israel, basa patin Hatalla djari irampas mangalangan ita. Tinai tagal empoe tuntang tagal banae.
22. Sindä tinai iä hamauh: Horumat djari nihau bara olo Israel, krana patin Hatalla djari irampas mangalangan ita.

BAGI 5.

Patin Hatalla hong human dewa Dagon; olo Pilisti buah hukum.

1. Maka olo Pilisti manduan patin Hatalla, mimbit tä bara Ebeneser akan Asdod;
2. Sambil manamäan tä hong human dewae Dagon, mingkes tä tokep Dagon.
3. Tapi amon andau tinai olo Asdod misik haiak djadjewu, itä! Dagon tä djari balongkang, mahingkep intu petak hong baun patin Jehowa. Maka olo Pilisti mangkatan Dagon, mampendeng iä tinai intu kalekae.
4. Djadi, andau tinai, amon olo tä misik haiak djadjewu, maka Dagon djari balongkang mahingkep tinai intu petak, tandipah patin Jehowa; tapi takolok Dagon tuntang lengäe duäduä ampin inetek darah lambang, baja bukang Dagon tä lalantong hetä.
5. Tagal tä karä imam Dagon tuntang olo handiai, idjä tamä human Dagon, djaton maku mahundjeng lambang human Dagon hong Asdod, sampai andau toh.
6. Maka lengän Jehowa paham babehat mawi olo tä, mahukum marusak olo hong Asdod hapan buhit awäh, olo hong Asdod, tuntang olo awang hakaliling saran lewu tä. Tinai olo tä intakan blawau.
7. Maka amon olo hong Asdod mitä kadjarian talo kalotä, koae: Æla mampelai patin Hatallan Is-

rael tä intu ita, krana lengäe tä babehat mawi ita, tuntang dewan ita Dagon.

8. Palus iä manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti manalih iä; tä iä hamauh: Kilen gawin ikäi dengan patin Hatallan Israel? Tombah äwen: Kaläh patin Hatallan Israel imbit nasaran karä lewu, solake akan Gat. Tumon tä olo mamikul patin Hatallan Israel akan lewu tä.

9. Djadi, amon olo djari mindah djetä akan hetä, maka lengän Jehowa mawi olo lewu tä hapan kapähä paham, krana iä mahukum olo lewu tä, olo korik olo hai, uras iawi buhit awäh lakau parae.

10. Limbah tä iä mimbit patin Hatalla akan Ekron. Djadi, sana patin Hatalla sampai Ekron, maka olo Ekron mangkariak, koae: Olo djari mimbit patin Hatallan Israel sampai ita, uka mampatäi ita, karä ita lalepah.

11. Palus äwen manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti, tuntang iä hamauh: Soho patin Hatallan Israel buli kalekae, nakara iä äla mampatäi ita, tuntang karä olo ain ita. Krana peres baka matäi djari mandjakit hapus lewu tä, lengän Hatalla paham babehat hetä.

12. Kakarä olo awang dia matäi intakan awi bukit awäh, sampai tarahing lewu tä njalumbo kalangit.

BAGI 6.

Patin Hatalla buli olo Israel.

1. Djadi, amon patin Hatalla djari melai hong tanah olo Pilisti udju bulan katahie,

2. Maka olo Pilisti mangahau karä imam, tuntang karä olo awang tawan pampatah dewa, koae: Kilen gawin ita dengan patin Jehowa? suman akan ikäi, kilen ikäi akan mampait tä buli äkae?

3. Koan olo tä: Djaka keton handak mampait patin Hatallan Israel buli, äla keton malapas djetä boang bewäi, tapi buah keton mambaläh akae manenga parapah tagal kasalan, tumon tä keton karäh käläh, palus keton mangasene, buhen lengäe djaton maku undur mawi keton.

4. Tombah äwen: Narai parapah tagal kasalan tä, idjä patut inenga ikäi akae? Koan olo tä: Limä kabawak buhit awäh bulau, dengan limä kongan blawau bulau kea, tumon karä mantir pamutjok olo Pilisti; krana uras peres idjä bewäi mawi keton handiai, tuntang karä mantir keton.

5. Tagal tä, patut keton manamunan buhit awäh keton tuntang blawau keton, idjä marusak tanah, indu manenga horumat akan Hatallan Israel; ajaajau iä maku mampahian lengäe bara hundjun keton, dewan keton, tuntang hapus tanah keton.

6. Atawa buhen keton handak manekang atäi keton, kilau olo Misir tuntang Parao djari manekang atäie? djaton olo tä kea, limbah iä paham indjara, mahin djari malapas olo Israel, manjoho iä hagoet? —(2.*Mos*.12,31.)

7. Toh, käläh keton manampa kareta taheta, palus duan duä kongan sapi bawie, idjä patusu anake, idjä djaton pudji iugar bihin; djarat sapi tä hong kareta tä, harak anake bara likute buli kandange.

8. Limbah tä duan keton patin Jehowa, puat tä hong kareta; tinai ramo bulau tä, idjä indu inenga keton akae akan parapah tagal kasalan, ingkes hong pati korik darah hetä; tä lapas iä, soho iä hagoet.

9. Tä keton akan mitä, djaka iä hagoet mahoroe djalan manintu tanah ajue, manintu Betsemes, maka toto iä kea, idjä djari mangapähä ita kalotä kapahame; tapi djaka dia, tä ita katawan, djaton lengän ajue idjä djari hararepan ita, baja kanateke bewäi talo tä buah ita.

10. Maka olo mawie kalotä; iä manduan duä kongan sapi bawie idjä patusu anake, sambil mangkepan tä intu kareta, maka anake tä inguronge hong kandang.

11. Tinai iä mamuat patin Jehowa hong kareta, tuntang pati korik tä, sarangan tamunan blawau bulau tuntang buhit awäh.

12. Maka sapi bawie tä palus mahoroe djalan akan Betsemes, iä hagoet haradjur, djaton mahiwang sambil gantau, alo iä tuntang mahiau mangahau anake; maka karä mantir olo Pilisti manandjong manuntut likute sampai saran tanah Betsemes.

13. Maka olo Betsemes tä manggetem gendom hong petak randah hetä; djadi, amon iä manggatang matae, maka iä mitä pati tä; iä handjak atäie awie mitä tä.

14. Maka kareta tä sampai tanan Josua, olo Betsemes, hetä iä tendä; darah hetä aton batu hai. Palus olo tä manjila kajun kareta, tuntang mampatäi sapi tä indu parapah awang ingähu akan Jehowa.

15. Maka olo Lewi manipas patin Jehowa, tuntang pati korik tä idjä darahe, sarangan ramo bulau tä, sambil mingkes djetä hundjun batu hai idjä hetä. Limbah tä olo Betsemes maluput parapah awang ingähu, tuntang mampatäi parapah awang injambalih akan Jehowa andau tä kea.

16. Limbah mantir pamutjok olo Pilisti äwen limä djari mitä talo tä, maka palus andau tä kea iä buli Ekron.

17. Maka djetoh karä buhit awäh bulau tä, idjä djari inenga olo Pilisti akan Jehowa, indu parapah tagal kasalae: akan Asdod idjä, akan Gasa idjä, akan Askelon idjä, akan Gat idjä, akan Ekron idjä.

18. Tumon tä kea blawau bulau tä, akan djumalah karä lewun olo Pilisti, idjä imegang mantir limä tä, akan karä lewu idjä hakota tinai karä awang mitamitai, palus sampai Abel, batu hai tä, idjä hetä iä mingkes patin Jehowa; batu tä magon sampai andau toh hong tanan Josua, olo Betsemes tä.

19. Maka Jehowa mampatäi isut olo Betsemes, basa äwen badjudju mandjengok patin Jehowa; iä mampatäi udju pulu biti bara ungkup äwen, idjä limä pulu kojan karä oloe. Maka olo tä mambawai, basa Jehowa djari mampatäi äwen bara marak olo arä. — (4.*Mos.* 4,20.)

20. Tä, maka koan olo Betsemes: Æwe hakon mendeng intu baun Jehowa, Hatalla idjä brasih tä? äwe beken bara ita, idjä äkae tau melai?

21. Palus iä manjoho sarohan manalih olo Kiriatjearim, sambil hamauh: Olo Pilisti djari malian

patin Jehowa; kantoh keton, duan tä akan keton.

BAGI 7.

Olo Israel mampakalah olo Pilisti tokep Ebeneser.

1. Tä, maka aton dumah olo Kiriatjearim, manduan patin Jehowa, namäan tä hong human Abinadab, idjä hong lungkoh; iä mamprasih anake Eleasar, mangat manonggo patin Jehowa.
2. Djadi, bara andau tä pati tä palus melai hong Kiriatjearim tahi andaue, sampai sukup duä pulu njelo. Maka salepah utus olo Israel manangis, handak manempo Jehowa tinai.
3. Tä Samuel hamauh dengan salepah utus Israel, koae: Amon keton hobah akan Jehowa tuntang toto atäi, tä kanan karä dewa tä bara marak keton, tinai hampatong Astarot, palus mules mambudjur atäi keton manintu Jehowa, batonggal manempo iä bewäi; tä maka iä karäh mansuwit keton bara lengän olo Pilisti.
4. Maka olo Israel manganan karä hampatong Baal tuntang Astarot, palus batonggal manempo Jehowa bewäi.
5. Limbah tä koan Samuel: Pumpong salepah olo Israel akan Mispa, tä aku handak blaku intu Jehowa natäan keton.
6. Maka olo tä hapumpong hong Mispa; iä masip danum, manusuh tä hong baun Jehowa, tinai iä puasa andau tä, tuntang iä mangaku hetä, koae: Toto, ikäi djari badosa intu Jehowa. Tumon tä Samuel mamatut olo Israel hong Mispa.
7. Amon olo Pilisti mahining, olo Israel djari hapumpong hong Mispa, maka karä mantir olo Pilisti hagoet, handak mamarang olo Israel; sana olo Israel mahining brita tä, maka iä mikäh olo Pilisti.
8. Tä olo Israel hamauh dengan Samuel: Æla ikau taterai blaku doa akan ikäi intu Jehowa, Hatallan ikäi, mangat iä maliwus ikäi bara lengän olo Pilisti.
9. Tä, maka Samuel manduan idjä kongan anak tabiri, idjä hindai malekak tusu, maluput tä lepalepah indu parapah awang ingähu akan Jehowa; tuntang Samuel blaku doa intu Jehowa akan olo Israel, maka Jehowa manarima aughe.
10. Djadi, metoh Samuel maluput parapah awang ingähu tä, maka olo Pilisti djari sampai, handak mantakan olo Israel; tä maka andau tä kea Jehowa mangguruh hapan njaho pahapaham, mawi olo Pilisti, manaräwen olo tä, sampai olo tä tarapukul alah hong baun olo Israel.
11. Palus karä hatuän olo Israel hagoet bara Mispa, manggoang olo Pilisti, mamukul iä sampai Betkar.
12. Tä, maka Samuel manduan batu, mampendeng tä hong helat Mispa dengan Sen; iä manggarä arae Ebeneser, (*batu pandohop*,) basa koae: Sampai hetoh Jehowa djari mandohop ita.
13. Tumon tä olo Pilisti impa-rungkok, djaton bahanji tinai tamä tanah olo Israel, krana lengän Jehowa malawan olo Pilisti katahin Samuel belom.
14. Djadi, karä lewu, idjä djari induan olo Pilisti bara olo Israel,

buli tinai induan olo Israel, bara Ekron mimes Gat, tuntang karä tana baris lewu tä olo Israel maliwuse kea bara lengän olo Pilisti. Maka Israel hakabuah dengan olo Amori.
15. Maka Samuel mamatut olo Israel katahin andau pambelome.
16. Sasining njelo iä hagoet manalih Betel, Gilgal tuntang Mispa, mamatut perkaran olo Israel intu karä äka tä.
17. Limbah hapus karä basara hetä iä buli Rama tinai, krana hetä batang äkae, hetä iä mamatut olo Israel, tuntang iä mamangun mesbeh akan Jehowa hetä.

BAGI 8.

Olo Israel blaku radja akae; iä djaton paraba Samuel, Samuel manawat akae.

1. Djadi, amon Samuel djari bakas, iä mangkat anake idjä hatuä mandjadi hakim, mamatut olo Israel.
2. Aran anake idjä bakas tä Joel, aran andie Abia; äwen duä tä hakim hong Berseba.
3. Tapi anake hatuä tä djaton manandjong tumon hadat ai, malainkan atäie tiling manintu kakoho, iä manarima panengan olo, tuntang mamingkok talo budjur.
4. Tä karä bakas olo Israel hapumpong, manalih Samuel hong Rama,
5. Sambil hamauh dengae: Itäm, ikau djari bakas, tinai anakm tä djaton manandjong tumon hadat aim; toh, käläh ikau mangkat idjä biti mandjadi radjan ikäi, uka marentah ikäi, kilau puna aton intu karä utus olo beken kea. — (5. *Mos.* 17,14.)
6. Tapi aughe tä papa hong pinding Samuel, basa olo tä hamauh: Tampa radja akan ikäi, mangat marentah ikäi. Maka Samuel blaku doa intu Jehowa.
7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä huang karä talo handiai idjä inutore akam; krana olo tä djaton manganan ikau, tapi iä manganan aku, sampai mangabelä aku magon indu radjae.
8. Olo tä mawi ikau tumon puna ampin gawie bara andau metoh aku djari manduan iä bara tanah Misir, sampai andau toh, haradjur olo tä djari malihi aku, manempo dewa.
9. Toh, käläh ikau manarima aughe, tapi pudji iä, tawat akae totototo, suman akae kapatut tuntang hadat radja, idjä karäh marentah iä.
10. Maka Samuel masanan karä augh Jehowa akan olo tä, idjä blaku radja bara iä,
11. Sambil hamauh: Tumon toh hadat tuntang kapatut radja tä, idjä karäh marentah keton: anak keton idjä hatuä karäh induae, injohoe tamä kawan parang ajue, omba karetae, atawa hapan hadjaran, atawa hadari helo bara baun karetae;
12. Tinai mangat iä mangkat belahe äwen mandjadi mantir huang sakojan biti, mantir huang limä pulu biti; tinai belahe iä karäh manjoho maluku tanae, manggetem akae, tinai mangat belahe mandjadi tukang manampa ganggaman akae, tuntang ramon kareta.
13. Tinai anak keton idjä bawi karäh induae indu tukang tatam-

ba, indu tukang sumpo, tinai indu tukang wadai.
14. Tinai tanau keton, pambulan anggor, pambulan undus keton idjä kapala bahalap karäh induae, sambil manenga tä akan anakolohe.
15. Bara karä talo imbul keton, tinai bara pambulan anggor keton idjä dalam sapulu karäh induae, sambil manenga tä akan karä mantir ajue, tuntang akan karä anakolohe.
16. Tinai djipen rewar keton hatuä bawi, budjang hatuä ain keton idjä paham bakena, tuntang kalidai keton karäh induae hapae nguan gawin ai.
17. Bara karä kawan meton keton idjä dalam sapulu karäh induae; keton akan mandjadi indu djipäe.
18. Katika tä keton karäh mangkariak tagal radjan keton, idjä djari ilaku keton akan keton, tapi Jehowa djaton karäh manarima augh keton andau tä.
19. Tapi olo arä tä djaton maku manumon augh Samuel, malainkan koae: Dia; baja patut idjä biti mandjadi radjan ikäi;
20. Mangat ikäi sama kea dengan karä utus olo beken; radjan ikäi akan marentah ikäi, akan hagoet helo baun ikäi, tuntang magah ikäi mamarang.
21. Limbah Samuel djari mahining karä augh olo arä, maka iä masanan tä akan pinding Jehowa.
22. Tä Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä, angkat radja akae. Tä koan Samuel dengan karä hatuän olo Israel: Lius keton, genep biti buli lewue bewäi.

BAGI 9.

Saul, idjä inantu Hatalla mandjadi radja, madja Samuel.

---

1. Maka aton olo hatuä baris hamputan Benjamin, arae Kis, anak Abiel, Abiel anak Seror, Seror anak Beghorat, Beghorat anak Apia, olo Benjamin, olo tatau.
2. Ai tä anak hatuä, Saul arae, olo tabela idjä bakena ampie; marak hapus olo Israel djaton idjä bakena bara iä; bara pundjong bahae sampai karapurue iä gantong bara karä olo beken.
3. Maka kalidai bawi ain Kis, bapa Saul, djari nihau; tagal tä koan Kis dengan anake Saul: Imbit idjä biti anakoloh ita dengam, palus harikas, lius manggau kalidai bawie tä.
4. Maka iä mangumbang bukit hatinggang Epraim, tuntang tanah Salisa, tapi iä djaton sondaue. Limbah tä iä mangumbang tanah Sahalim, hetä mahin djaton kea kalidai tä; tinai iä akan tanah Jemini, tapi djaton kea iä sondaue.
5. Amon äwen duä tä sampai tanah Sup, koan Saul dengan anakolohe tä, idjä dengae: Terai, koä buli bewäi, suro apangku kalapean kalidai tä, gogop atäi tagal koä.
6. Tapi koan djipäe dengae: Itäm, aton olo Hatalla hong lewu hetoh, iä tä basewut, talo idjä insanae uras mandjari kea; toh, kälàh koä madja iä, ajaajau iä maku masanan djalan akan koä, idjä patut ihoroe koä.
7. Tä, maka Saul hamauh dengan anakolohe: Tapi itäm, paribasa koä manalih, narai indu imbit koä akan olo hatuä tä? krana tepong koä djari lepah bara sarangan koä,

tinai talo panenga djaton, idjä inenga koä akan olo Hatalla tä; narai hindai intu koä?
8. Koan anakolohe tä tombah augh Saul tinai: Itäm, saperäpat sekel salaka aton intu lengängku, djetä handak inengaku akan olo Hatalla tä, nakara iä masanan djalan akan koä.
9. Maka horan, amon olo Israel lius misek augh intu Hatalla, koae: Has, ita manalih tukang hulubalang; krana idjä andau toh inggarä nabi, horan iä inggarä tukang hulubalang.
10. Tä koan Saul dengan anakolohe: Buah aughm, has koä manalihe. Palus äwen hagoet manalih lewu tä, idjä äka olo Hatalla tä melai.
11. Kahum äwen duä tä manukat djalan akan lewu, iä sondau budjang bawi, idjä mohon handak masip. Koan äwen tä dengae: Aton tukang hulubalang hetoh?
12. Tombah iä tä, koae: Kahama; itä keton, hetä iä hila baun keton, gulong keton toh, krana ndau iä djari tamä lewu, basa olo arä aton parapah andau toh intu lungkoh hetä.
13. Sana keton tamä lewu, bajabaja keton tau sondau iä handjulo bewäi, helo bara iä hagoet akan lungkoh, omba kuman; krana olo arä djaton maku kuman helo bara panumahe, basa iä mamberkat talo parapah tä, limbah tä karä olo awang irawäi tä kuman. Tagal tä gulogulong keton manukat, krana baja toh bewäi keton tau sondau iä.
14. Tumon tä äwen duä tä manukat tamä lewu; amon iä sampai bentok lewu tä, itä! Samuel aton blua, manambang äwen duä tä, handak manalih lungkoh.
15. Krana Jehowa djari masuman tä akan pinding Samuel, helo idjä andau bara panumah Saul, koae:
16. Djewu, katika kalotoh kea, aku handak manjoho manalih ikau olo idjä biti bara tanah Benjamin, maka patut ikau maminjak iä mandjadi radjan olo ajungku Israel, iä karäh maliwus olo ajungku bara lengän olo Pilisti; krana aku djari manangkilik olo ajungku, tagal augh bawaie djari sampai aku.
17. Djadi, sana Samuel manampajah Saul, maka koan Jehowa dengae: Itäm, djetoh olo tä, idjä djari inutorku akam, iä akan marentah utus olo ajungku.
18. Maka Saul manggapi Samuel hong bauntonggang lewu, koae: Suman akangku, intu kwe human tukang hulubalang hetoh?
19. Koan Samuel, tombah augh Saul: Aku toh tukang hulubalang tä; has, lius helo baungku, mandai lungkoh tä, mangat keton omba aku kuman andau toh; djewu aku handak manjoho ikau lius, tinai talo handiai, idjä kahandak atäim, aku karäh manutore akam.
20. Krana kalidai tä, idjä djari nihau katelo toh, äla atäim pähä tagal djetä, krana djetä djari sondau; tinai akan äwe kea karä kahalap Israel? djaton djetä akam, tuntang akan salepah ungkup human bapam?
21. Maka tombah Saul, koae: Dia aku toh anak baris Benjamin, idjä korik haliai bara karä hamputan olo Israel? tinai baris ungkupku, djaton djetä idjä pangorike bara karä ungkup hamputan Benjamin? buhen ikau hakotak dengangku kalotä darin aughm?

1. SAM. 9.

22. Maka Samuel manduan Saul tuntang anakolohe, sambil manamäan äwen akan karong, hetä iä manenga kaleka akae idjä ngambo bara karä olo irawäi tä; karä olo samandiai tä telo pulu biti hirah.
23. Maka Samuel hamauh dengan tukang sumpo, koae: Tenga tangkal isi tä, idjä djari indjulukku intu ikau, idjä djari imetähku ikau mingkese.
24. Maka tukang sumpo tä mimbit sapak lengän sapi, tuntang talo awang leket hetä; palus Samuel mandak tä hong baun Saul, sambil hamauh: Itäm, djetoh talo awang ingkesku akam, duan tä, kuman, krana sana aku marawäi olo, djetoh djari imbarisku akam. Maka Saul omba Samuel kuman andau tä.
25. Limbah tä äwen mohon bara lungkoh, tamä lewu; tä iä hakotak dengan Saul hundjun sapau humae.
26. Maka äwen tä misik haiak djadjewu; djadi haiak langit handak mahindang, maka Samuel mangahau Saul akan hundjun sapau, koae: Tatap arepm, mangat aku manabi malapas ikau. Tä, maka Saul misik, palus äwen duä tä hagoet blua lewu, iä haiak Samuel.
27. Djadi, amon iä djari mohon sampai tapakan lewu, koan Samuel dengan Saul: Soho anakolohm toh, mangat iä manandjong mahalau baun ita; (palus iä mahalau;) tapi ikau, melai ikau mendeng hetoh, aku handak masuman akam talo idjä injoho Hatalla.

BAGI 10.

I. Samuel maminjak Saul mandjadi radja.
II. Iä insuman akan olo arä.

I.—1. Tä, maka Samuel manduan kasa basuang minjak, manusuh tä hundjun takoloke, sambil manjium iä, koae: Djaton Jehowa djari maminjak ikau mandjadi radja, marentah utus olo joresan ajue?
2. Andau toh kea, amon ikau toh hagoet bara äkaku, maka ikau karäh sondau olo hatuä duä biti darah äka kubur Raghel, hong Selsa, intu saran tanah Benjamin; olo tä karäh hamauh dengam: kalidai bawi tä djari sondau, idjä djari inggaum; itäm, bapam djari kalapean perkaran kalidai tä, iä gogop atäie tagal keton duä, koae: kilen gawingku dengan anakku tä?
3. Metoh ikau maradjur panggoetm bara hetä sampai manantarang Elontabor, maka hetä telo biti olo hatuä karäh hasondau dengam, idjä manalih Hatalla hong Betel, idjä biti mimbit anak kambing telo kongan, idjä tinai mimbit telo kabotop tepong, idjä telo tä mimbit pingkor basuang anggor.
4. Maka äwen tä manimanis aughe karäh manabi ikau, sambil manenga akam duä kabotop tepong, idjä patut inarimam bara lengäe.
5. Limbah bara tä ikau karäh sampai lungkoh Hatalla, äka djadjaga ain olo Pilisti tä, maka sana ikau tamä lewu hetä, ikau karäh hasondau dengan arä nabi, idjä mohon bara äka gantong, maka helo bara baue aton olo musik biola, gandang, suling, kutjapi, samandai tä uras manudjum.
6. Tä Rogh Jehowa karäh ma-

njuang ikau, palus ikau karäh manudjum ompat olo tä, tä ikau karäh hobah beken angat huangm.
7. Djadi, amon karä kata tä mandjari, awi tinai tumon panjondau lengäm, krana Hatalla handak mampahaiak ikau.
8. Maka patut ikau hagoet helo bara aku akan Gilgal, itäm, aku handak manjupa ikau hetä, maluput arä parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; kudju ikau akan mentai aku hetä, njamah aku sampai ikau masuman akam talo awang patut iawim.
9. Maka amon iä mules arepe hagoet bara äka Samuel, Hatalla mobah atäie; tinai karä kata tä uras mandjadi andau tä kea.
10. Amon äwen duä tä sampai lungkoh tä, itä! ungkup nabi aton hasupa dengae, palus Rogh Jehowa manjuang iä, iä omba manudjum marak äwen tä.
11. Djadi, karä olo idjä djari kasene iä bara bihin, amon olo tä mitä iä manudjum omba karä nabi tä, maka koan olo arä sama arepe: Kilen anak Kis tä kolotä? Aton Saul tä kea baris karä nabi?
12. Tombah idjä biti olo hetä, koae: Æwe kea bapa äwen? Awi tä maka lembut augh tanding olo: Aton Saul kea baris karä nabi?
13. Amon iä djari terai manudjum, maka iä sampai äka gantong hetä.
14. Maka koan mama Saul dengae, tuntang dengan anakolohe: Kasen keton djari hagoet? Tombah iä: Manggau kalidai bawie tä; amon koä mitä djetä djaton, maka koä manalih Samuel.
15. Tä koan mama Saul: Suman akangku, kilen augh Samuel dengan keton duä?
16. Koan Saul, tombah augh mamac: Toto, iä djari masuman akan koä kalidai bawi tä djari sondau. Tapi perkara karadjaan tä, idjä djari insuman Samuel, djaton iä manutor akan mamae.
II.—17. Limbah tä, maka Samuel mangahau utus olo arä handiai hapumpong manaharep Jehowa hong Mispa.
18. Hetä iä hamauh dengan olo Israel: Tumon toh augh Jehowa, Hatallan olo Israel: aku djari manduan Israel bara Misir, aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tinai bara lengän karä radja, idjä djari mahenjek keton.
19. Tapi keton andau toh djari manganan Hatallan keton, idjä djari maliwus keton bara karä kapähä kadjakä, keton djari hamauh dengae: tampa radja akan ikäi. Toh awi keton manggapi taharep Jehowa, baribaris karä hamputan keton, karä ungkup keton.
20. Maka amon Samuel manjoho karä hamputan tä manggapi hatalindjam, tä buah hamputan Benjamin.
21. Amon iä manjoho hamputan Benjamin manggapi hatalindjam karä ungkupe, tä buah ungkup Matri, tinai buah Saul, anak Kis. Palus olo manggau iä, tapi djaton sondaue.
22. Tä olo misek Jehowa, djaka iä akan manalih kea. Maka Jehowa hamauh: Itä, iä djari manjohokan arepe marak karä ramon olo.
23. Tä olo hadari, manduan iä bara hetä; amon iä mendeng bentok olo arä, maka iä gantong bara olo handiai bara pundjong bahae sampai karapurue.
24. Tä, maka Samuel hamauh dengan salepah olo arä hetä: Gitan keton, äwe idjä djari intih Je-

howa? krana djaton olo tumon iä marak olo arä samandiai. Tä, maka olo arä handiai malahap, koae: Belom radja!

25. Maka Samuel masuman akan olo arä kapatut radja tä, sambil mamintik tä huang surat, palus mingkes djetä hong baun Jehowa. Limbah tä Samuel malapas olo arä, genep biti buli humae. — (8,11.)

26. Tinai Saul kea buli humae hong Gibea, tuntang belahe kawan parang, idjä atäie impahias Hatalla, mampahaiak iä.

27. Tapi isut biti olo setan hamauh: Tjäh iä! kilen iä akan maliwus ikäi? Æwen manawah iä, djaton mandjuluk talo panenga akae. Tapi iä nahadja kilau djaton mahining aughe tä.

BAGI 11.

Saul mamukul olo Amon.

1. Metoh tä Nahas, radja Amon, dumah mangapong Jabes hong Gilead. Maka karä olo Jabes hamauh dengan Nahas: Käläh ikau hadjandji dengan ikäi, tä ikäi handak manempo keton.

2. Tapi koan Nahas, olo Amon tä, dengan äwen: Djandji toh handak iawiku dengan keton: aku handak mangaruit manganan karä matan keton hila gantau, mangat kahawen tä pohos hapus utus olo Israel.

3. Koan karä bakas Jabes tä: Entai ikäi hindai barang kudju, mangat ikäi manjoho sarohan manalih hapus tanah olo Israel, tä amon djaton idjä biti, idjä handak maliwus ikäi, ikäi handak blua tanggoh keton, manjembah bewäi.

4. Amon sarohan tä sampai Gibea, lewun Saul tä, iä masanan karä augh tä intu pinding olo hetä; tä maka karä olo hetä mambo aughe, manangis.

5. Maka itä! Saul aton dumah, mudjar sapi bara padang; koan Saul: Narai katapas olo tä, iä manangis? Maka olo masuman akae perkaran olo Jabes tä.

6. Tä Rogh Hatalla mamenjang Saul, sana iä mahining karä aughe tä, maka kasangite hasep.

7. Balalu iä manduan sapasang sapi, manangkal djetä, palus mampait tä akan karä baris tanah Israel huang lengän sarohan tä kea, koae: Idjä djaton hagoet, omba Saul tuntang Samuel, kalotä kea olo akan mawi karä sapin olo tä. Maka pampikäh bara Jehowa lawo mawi utus olo arä, balalu äwen haiak hagoet, kilau ampin panggoet idjä biti bewäi.

8. Iä mariksa misä olo tä hong Besek, maka djumalah karä olo Israel telo ratus kojan biti, tinai karä hatuän olo Juda telo pulu kojan biti.

9. Limbah tä iä manjoho sarohan tä, idjä djari manalih iä: Tumon toh keton akan hamauh dengan olo Jabes hong Gilead: djewu, totok andau mandang, keton karäh indohop. Amon sarohan tä dumah, masanan augh tä akan olo Jabes, maka olo tä handjak.

10. Koan olo Jabes tä: Djewu ikäi handak blua basaragh intu keton, naughe keton mawi ikäi tumon kapatute intu matan keton.

11. Maka djadi, andau tinai Saul mamadju karä olo tä mandjadi telo kapadju; tampalawäi iä sampai äka musohe bapodok, palus iä mamukul olo Amon sampai andau djari mandang; awang mahakan hadari

daraidaraia haliai, sampai dialo idjä biti äwen tä hindjä kolae.

12. Tä koan olo arä dengan Samuel: Æwe olo tä, idjä bihin hamauh: tjäh! aton Saul akan marentah ikäi? djuluk karä olo tä, mangat ikäi mampatäi iä.

13. Tapi koan Saul: Æla olo impatäi andau toh, idjä biti mahin äla, krana andau toh Jehowa djari manenga kaliwus akan olo Israel.

14. Maka Samuel hamauh dengan olo arä: Has, ita akan Gilgal, manaheta mandähen karadjaan hetä.

15. Tä, maka olo handiai hagoet akan Gilgal, tuntang mandähen mamparadja Saul hetä hong baun Jehowa intu Gilgal, tinai iä maluput parapah tarimakasih hong baun Jehowa. Maka Saul haiak karä olo Israel paham handjak hetä.

BAGI 12.

Samuel paterai arepe indu hakim.

---

1. Limbah tä Samuel hamauh dengan karä olo Israel: Itä keton, aku djari manumon augh keton huang talo handiai, idjä djari ilaku keton bara aku, aku djari mangkat radja akan keton.

2. Toh, itä keton, tä radjan keton hagoet helo baun keton, magah keton; maka aku toh djari bakas howan, tuntang anakku sama dengan keton tinai; aku djari mamatut keton bara pesangku tabela sampai andau toh.

3. Itä keton, toh aku; dawa aku intu baun Jehowa, intu baun olo idjä iminjake; sapin äwe djari induangku, atawa kalidai äwe? tinai äwe kea djari imparenepku, äwe djari iraratku? bara lengän äwe aku djari manarima sudok, sampai aku mangambutep matangku? aku handak malian tä akan keton.

4. Maka koan olo tä: Ikau djaton djari mamparenep mararat ikäi. bara lengän idjä biti mahin dia ikau djari blaku talo enen.

5. Tä koae mawi olo tä: Jehowa aton saksi, tinai idjä iminjak Jehowa saksi kea andau toh, keton djaton djari sondau kasalan lengängku enen. Tombah olo tä: Käläh, iä indu saksi.

6. Maka koan Samuel dengan olo arä tä: Toto Jehowa tä kea, idjä djari manjoho Moses äwen duä Aaron, idjä djari manduan tato keton bara tanah Misir.

7. Toh, käläh keton manaharepe. mangat aku hong baun Jehowa mahoroe gawin keton tagal karä asin Jehowa, idjä djari ilaluse akan keton tuntang tato keton.

8. Limbah Jakob djari tamä Misir, maka tato keton kahau kadarat intu Jehowa, tä Jehowa manjoho Moses äwen duä Aaron; äwen duä tä mimbit tato keton blua bara Misir, mimbit äwen melai hong tanah toh. — (2. *Mos.* 2, 23.)

9. Tapi olo tä ngalapean Jehowa, Hatallae, tagal tä iä mandjual äwen penda lengän Sisera, kapala parang hong Hasor, tinai penda lengän olo Pilisti, tuntang penda lengän radjan olo Moab, idjä mamarang iä. — (*Hak.* 4, 2.)

10. Tä olo tä mangkariak intu Jehowa, koae: ikäi djari badosa, basa ikäi djari malihi Jehowa, sambil manempo dewa Baal tuntang Astarot; tapi toh, liwus ikäi bara lengän karä musoh ikäi, tä ikäi handak batonggal manempo ikau bewäi.

11. Maka Jehowa manjoho Jerubaal, Bedan, Jepta, tinai Samuel, äwen tä maliwus keton bara lengän karä musoh keton awang hakaliling, sampai keton melai sanang bewäi. — (*Hak.* 6,14; — 11,2.29.)

12. Maka metoh keton mitä Nahas, radjan olo Amon, dumah masang keton, tä keton hamauh dengangku: dia; malainkan radja kea akan marentah ikäi; — alo Jehowa, Hatallan keton, djari indu radjan keton. — (8,5.)

13. Maka toh, itä keton radja tä, idjä djari intih ilaku keton! krana itä! Jehowa djari mangkat radja marentah keton.

14. Käläh amon keton toh toto mikäh Jehowa, sambil manempo iä, tuntang manumon aughe, djaton marisang bara prentah Jehowa, amon keton handiai tuntang radjan keton, idjä akan marentah keton, uras omba Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi amon keton djaton maku manumon augh Jehowa, baja marisang bara augh Jehowa, toto lengän Jehowa karäh malawan keton sama kilau tato keton kea.

16. Tinai mendeng keton hetoh katontoh, uka mitä gawi idjä hai toh, idjä akan iawi Jehowa intu matan keton.

17. Dia musim getem katontoh? maka aku handak blaku intu Jehowa, tä iä karäh manjaho mudjan, nakara keton kasene tuntang mitä, hai toto kasalan keton, idjä djari iawi keton hong baun Jehowa, awi keton djari blaku radja akan keton.

18. Maka amon Samuel blaku intu Jehowa, djadi palus andau tä kea Jehowa manjaho tuntang mudjan, tagal tä hapus utus olo arä tä hambon kikähe dengan Jehowa tuntang Samuel.

19. Tä hapus utus olo arä tä tombah augh Samuel: Laku akan ikäi, rewarm, intu Jehowa, Hatallam, belä ikäi matäi, krana manantilap karä dosan ikäi ikäi djari mandahang kapapa djetoh tinai, sampai ikäi djari blaku radja akan ikäi.

20. Tä koan Samuel dengan olo arä tä: Æla keton mikäh, toto keton djari mawi karä talo papa toh, tapi toh, äla keton balekak bara Jehowa, baja buah keton manempo Jehowa hapan selepah atäi.

21. Æla keton mahiwang akan karä dewa talo ngahus tä, idjä djaton gunae, idjä djaton tau maliwus, krana djetä uras haiang bewäi.

22. Krana tagal arae idjä hai maka Jehowa djaton maku ngalepean utus olo ajue, basa djari paham karadjin Jehowa mandjadian keton mandjadi olo ajue.

23. Maka idjä aku, äla haliai aku badosa intu Jehowa, sampai aku terai blaku doa akan keton; toto aku handak madjar keton hantä djalan idjä budjur bahalap.

24. Baja patut keton mikäh Jehowa, manempo iä toto toto hapan salepah atäi keton; krana itä keton, kilen kahaie perkara idjä djari ilaluse intu keton!

25. Tapi amon keton magon papa, harap bewäi, alo keton alo radjan keton akan rusak bewäi.

BAGI 13.

Saul bembang atäie tuntang sala gawie, metoh iä klahi dengan olo Pilisti.

1. Limbah Saul djari idjä njelo

huang karadjaan ajue, hong njelo duä kahum iä marentah olo Israel,
2. Maka Saul mintih akae telo kojan biti bara marak olo Israel. Duä kojan biti melai dengan Saul hong Mighmas, hong bukit human Hatalla, tinai sakojan biti melai dengan Jonatan hong Gibea Benjamin; maka tisan karä olo arä ilapase, genep biti buli humae.
3. Maka Jonatan mamukul djadjagan olo Pilisti idjä hong Gibea, tuntang brita tä sampai olo Pilisti; tagal tä Saul manjoho olo mampahiau sarunai hapus tanah tä, koae: Uka olo Ibrani mahining tä.
4. Maka tarahining karä olo Israel, Saul djari mamukul djadjagan olo Pilisti, djadi olo Israel djari babewau intu olo Pilisti; tä, maka olo arä batatap, hapumpong talih Saul hong Gilgal.
5. Maka karä olo Pilisti kea hirak, uka mamarang olo Israel, telo pulu kojan kareta, djahawen kojan olo idjä hapan hadjaran, tinai olo manandjong bewäi kakarä baras hong saran tasik; äwen tä hagoet, bapodok hong Mighmas, hila timor Betawen.
6. Amon olo Israel mitä arepe buah kadjakä, krana olo tä bagalabah angat atäie, maka iä manjahokan arepe hong lowang petak, hong pulau duhi, intu tantan bukit äka dähen, intu tambowong.
7. Tinai olo Ibrani mahakan akan dipah Jordan, akan tanah Gad tuntang Gilead. Maka Saul magon hong Gilgal; tuntang karä olo idjä dengan Saul djari lenjoh angat atäie.
8. Maka iä mentai kudju andau, mahapus andau idjä inukas Samuel; tapi amon Samuel djaton dumah akan Gilgal, tä olo arä bilangbalangan bara iä. — (10, 8.)
9. Tä koan Saul: Imbit akangku parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih. Palus iä maluput parapah awang ingähu tä.
10. Djadi, amon iä djari gawie maluput parapah awang ingähu tä, itä! badumah Samuel. Maka Saul blua manambang iä, mangat manabi iä.
11. Tä koan Samuel: Narai djari iawim? Tombah Saul: Basa aku mitä olo arä bilangbalangan bara aku, tuntang ikau djaton djari dumah intu andau idjä indjandjim tä, tinai olo Pilisti tä djari hapumpong hong Mighmas:
12. Tä maka koangku: toto, toh olo Pilisti karäh mohon mantakan aku hong Gilgal, tuntang aku hindai djari manjembah intu baun Jehowa buabuah, tagal tä aku mampahanji arepku, maluput parapah awang ingähu. — (3. *Mos.*17,5.)
13. Tä koan Samuel, tombah augh Saul: Paleng kea gawim, ikau djaton djari mahaga prentah Jehowa, Hatallam, idjä djari imetähe ikau. Krana kahandak Jehowa mandähen karadjaam mahundjun karä olo Israel sampai katatahi;
14. Tapi toh karadjaam djaton akan dähen; Jehowa djari manggau akae olo beken, idjä tumon atäie, tuntang Jehowa djari manjoho iä mandjadi radjan utus olo ajue, basa ikau djaton djari mahaga prentah Jehowa.
15. Palus Samuel harikas bara Gilgal akan Gibea-Benjamin. Maka Saul misä karä olo idjä dengae, baja aton djadjahawen ratus biti hirah.
16. Maka Saul dengan anake Jonatan, tuntang karä olo idjä

dengae, melai hong Gibea-Benjamin; olo Pilisti tä bapodok hong Mighmas.

17. Maka bara äka olo Pilisti tä hagoet telo baris padjun olo, tantai marusak tanah; padjun idjä tä mahoroe djalan akan Opra, akan tanah Saul.

18. Padjun idjä tinai mahoroe djalan akan Bethoron; padjun idjä tinai mahoroe djalan akan saran tanah, idjä tandipah Seboim, hong padang äka benjem.

19. Maka hapus tanah Israel djaton batisa tukang sanaman; krana koan olo Pilisti: Belä olo Ibrani manampa padang lundju.

20. Tagal tä olo Israel akan manalih olo Pilisti, amon iä handak maninih pisaue, sangkole, kapake, paringgise.

21. Kikir bewäi aton ain äwen, hapae nguan sangkole, paringgise, kapake, simpange, hapae mampanjihi baue.

22. Djadi, metoh andau parang, idjä kaputjuk padang lundju mahin dia tarasondau intu lengän karä olo, awang ompat Saul tuntang Jonatan, baja intu Saul äwen duä hanak Jonatan aton ganggaman.

23. Maka kawan parang olo Pilisti miar sampai äka dimpah, idjä darah Mighmas.

BAGI 14.

I. Gawin Jonatan paham menteng. II. Awie kanaha mandjandji Saul manampa bahaja akan anake.

I.—1. Djadi aton andaue, maka Jonatan, anak Saul, hamauh dengan ajange idjä mananggong ganggamae: Has, koä manjarang kawan parang olo Pilisti, idjä dipah hila kanih. Tapi iä djaton masuman tä akan bapae.

2. Maka Saul bapodok intu tapakan Gibea, penda batang dalima idjä hong Migron; olo awang dengae djahawen ratus biti hirah karäe.

3. Maka Ahia, anak Ahitob, Ahitob paharin Ikabod, Ikabod anak Pinehas, Pinehas anak Eli, aton imam Jehowa hong Silo, idjä hapan klambi puku tä. Maka olo tä djaton katawan Jonatan djari hagoet.—(4,19.)

4. Maka benteng djalan tä, idjä handak ihoroe Jonatan manalih kawan olo Pilisti, aton batukarang mendeng hatandipah, aran idjä tä Boses, aran idjä Sene.

5. Batukarang idjä tä hila utara, manintu Mighmas, tinai idjä tä hila salatan, manintu Gibea.

6. Koan Jonatan dengan ajange, idjä pananggong ganggamae tä: Has, koä dimpah tamä äka olo kulop tä; ajau Jehowa mandjundjong gawin koä; krana murah bewäi Jehowa mandohop, alo hapan arä alo hapan isut bewäi.—(*Hak.*7,7.)

7. Maka ajange, idjä pananggong ganggamae, hamauh dengae: Takan bewäi, tumon pikirm, lius bewäi, itäm, aku toh mampahaiak ikau tumon kahandak atäim.

8. Koan Jonatan: Käläh; koä handak manokep äwen, mangarinah arep koä akae.

9. Djaka augh olo tä mawi koä kalotoh: tendä keton, njamah ikäi sampai keton; — tä koä handak mendeng tetep hong äka koä, djaton manukat manalih äwen.

10. Tapi djaka augh äwen ka-

lotoh: dai keton, kantoh; — tä koä handak manukat, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän koä; djetä indu kata akan koä.

11. Djadi, amon äwen duä tä taragitan djadjagan olo Pilisti, maka koan olo Pilisti: Itä, olo Ibrani djari blua lowange, äkae djari manjahokan arepe.

12. Tinai olo, idjä mandjaga hetä, tatehau hamauh dengan Jonatan tuntang ajange, idjä pananggong ganggamae, koae: Dai keton, kantoh! ikäi handak madjar keton. Koan Jonatan dengan idjä pananggong ganggamae: Dai, tuntut aku, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän olo Israel.

13. Maka Jonatan manukat hapan pai lengäe, tinai idjä pananggong ganggamae manuntut likute; maka olo djadjaga hetä balongkang hong baun Jonatan, palus ajange idjä pananggong ganggamae manuntut iä, mahapus äwen tä.

14. Maka äka olo idjä solake tä impatäi Jonatan äwen duä ajange, eteke duä pulu biti hirah karäe, sapamanting hirah kambo kalombah äkae tä.

15. Palus pampikäh manjangkulep kawan parang idjä bapodok hong äka rampar, hapus kawan olo tä, tinai karä tokong olo djadjaga, tuntang karä baris olo idjä djari hagoet marusak tanah, sampai hapus tanah tä hagendjä, krana Hatalla kea mampikäh olo tä.

II. — 16. Amon karä olo djadjaga ain Saul hong Gibea-Benjamin mitä, kawan olo arä tä daraidaraia, balalu pararawoh, djaladjalan munos,

17. Maka koan Saul dengan olo awang omba iä: Isä keton, mangat katawan, äweäwe baris ita idjä djari hagoet. Maka olo misä karä bitie; itä! Jonatan äwen duä ajange djaton hetä.

18. Koan Saul dengan Ahia: Imbit kantoh patin Hatalla. Krana metoh tä patin Hatalla aton intu olo Israel.

19. Djadi, kahum Saul kotakotak dengan imam, maka karidu idjä hong äka olo Pilisti bapadok djaladjalan dahangmandahang paham; tä koan Saul dengan imam tä: Ikau, terai bewäi gawim.

20. Maka Saul mangahau karä olo idjä ompat iä, palus iä hagoet mantakan äwen; maka itä! äwen tä hatantakan sama arepe hapan padang, krana olo tä njanjau awi kataräwäe.

21. Tinai olo Ibrani idjä bara bihin djari ompat olo Pilisti, tuntang karä äwen idjä bara hakaliling djari induan akan äka olo Pilisti bapodok, palus mules kea tinai, buli ompat baris Saul tuntang Jonatan.

22. Tinai amon karä olo Israel, idjä djari manjahokan arepe hong bukit hatinggang Epraim, mahining, olo Pilisti tä pararawoh, maka iä kea manggoang mawi äwen.

23. Tumon tä Jehowa maliwus olo Israel hong andau tä, padjun ai mangalahi mandas Betawen.

24. Maka olo Israel paham ujuh hong andau tä, krana Saul djari sumpah andau tä, koae: Tarasapa olo tä, idjä kuman talo helo bara kaput karäh, mangat aku imaläh intu karä musohku. Tagal tä salepah olo tä djaton mangkemä talo kinan.

25. Palus karä olo tä tamä parak

kajuan. Maka kutoh madu hong
tanah tä;
26. Tä, amon olo tä djari tamä
parak kajuan, itä! hetä madu ki-
lau nahasak; tapi dialo idjä biti
bahanji manusang lengäe blaku tä,
krana olo mikäh augh sapa tä.
27. Tapi Jonatan djaton djari
omba mahining, metoh bapae djari
manjumpah olo tä; tä iä manin-
djek lawin sokahe, idjä hong
lengäe, mansulop tä hong sarangan
madu; amon iä manamäan tä akan
njamae, maka matae mandjadi
galak.
28. Tä koan idjä biti olo hetä:
Bapam paham djari manjumpah
olo arä, koae: tarasapa olo tä idjä
kuman andau toh; tagal tä olo
tä ujuh.
29. Koan Jonatan: Apangku djari
mangalat matan olo tanah toh;
itä, kilen kagalak matangku, awiku
djari mangkemä isut danum madu tä.
30. Mahin hindai djaka olo arä
djari kuman bewäi bara talo awang
irampase bara musohe; tapi toh
ita djaton tau mangkarenä mawi
olo Pilisti tä.
31. Maka iä mamukul olo Pilisti
intu andau tä bara Mighmas mi-
mes Ajalon; tapi olo arä tä paham
kaujuhe.
32. Limbah tä maka olo arä ma-
roboh talo irampase tä, manduan
tabiri, sapi, anak sapi, palus
mampatäi tä hong petak, palus
kumae tuntang dahae. — (3. *Mos.*
3,17.)
33. Maka olo masuman akan
Saul, koae: Itäm, olo arä badosa
intu Jehowa, awie kuman meto
tuntang dahae. Koae: Keton pa-
ham marajap, galing batu hai
akangku.
34. Tinai koan Saul: Tatai arep
keton tamä marak olo arä, sambil
hamauh dengae: genep biti magah
akangku sapie atawa tabirie, patäi
tä hetoh tuntang kumae, tapi äla
keton badosa intu Jehowa awi ke-
ton kuman tä tuntang dahae. Tä
maka genep bitin olo tä magah
sapie hapan lengäe, alem tä kea,
sambil mampatäi tä hetä.
35. Tä Saul mamangun mesbeh
akan Jehowa; djetä idjä solake
imangue akan Jehowa.
36. Limbah tä koan Saul: Has,
ita manggoang olo Pilisti palus
alem toh kea, mangat marampas
iä sampai andau sawah, äla ita
manisa idjä biti olo tä. Koan olo
arä: Takan, tumon idjä bahalap
hong matam. Tapi koan imam
tä: Tendä helo, ita manaharep
Jehowa.
37. Tä, maka Saul misek intu
Jehowa: Injohom aku hagoet mang-
goang olo Pilisti? maku ikau
manjaragh olo tä akan penda lengän
olo Israel! Tapi Iä djaton tombah
aughe intu andau tä.
38. Koan Saul: Soho olo arä
handiai manggapi, mangat ita ma-
riksa, mangasene äwe idjä äka
kasalan andau toh.
39. Krana belom Jehowa, idjä
paliwus Israel tä! alo anakku Jo-
natan äka kasalan tä leket, toto
iä akan impatäi. Maka dialo idjä
biti karä olo arä tä tombah aughe.
40. Tinai koae dengan karä olo
Israel tä: Baris arep keton handiai
akan hila silae, tinai aku dengan
anakku Jonatan handak melai hila
silae. Maka tombah olo arä, koae
dengan Saul: Awi bewäi tumon
kahalape intu matam.
41. Maka koan Saul dengan Je-
howa, Hatallan olo Israel: Su-
man, äwe idjä tetek. Tä, maka

buah Jonatan äwen duä Saul; tapi olo arä tä lapas, djaton buah. — (*Jos.*7,16.)

42. Koan Saul: Tenong koä hanak Jonatan. Maka buah Jonatan.

43. Tä koan Saul dengan Jonatan: Sanan akangku, narai djari iawim? Tä Jonatan manutor tä akae, koae: Baja aku djari kuman madu isut, idjä inindjekku hapan lawin sokahku, idjä intu lengängku; itäm toh jaku, patut kea aku toh matäi?

44. Maka tombah Saul: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, o Jonatan, djaton tau dia ikau matäi.

45. Tapi koan olo arä dengan Saul: Kilen, patut kea Jonatan impatäi, iä idjä djari mawi kaliwus hai toh akan olo Israel? Æla haliai! Belom Jehowa, idjä krambar balaue mahin dia indu lawo akan petak! krana awie djari indohop Hatalla, maka iä djari maliwus ikäi andau toh. Kalotä olo arä maliwus Jonatan, uka iä äla impatäi.

46. Limbah tä maka Saul buli, terai mawi olo Pilisti, tuntang olo Pilisti kea buli kaleka ai.

47. Djadi, limbah Saul djari mandähen karadjaan ajue mahundjun olo Israel, maka iä mamarang hakaliling mawi karä musohe, olo Moab, olo Amon, Edom, radja Soba, tinai olo Pilisti: maka genep panggoete iä manang mandjera musohe.

48. Maka iä paham menteng; iä mamukul olo Amalek kea; iä maliwus olo Israel bara lengän olo idjä marämpas iä.

49. Maka karä anak hatuä ain Saul, iä tä: Jonatan, Iswi tuntang Malghisua; aran anake bawi duäduä tä: Merab idjä bakas, Mighal idjä busu.

50. Aran sawan Saul tä Ahinoam, anak Ahimaas; tinai aran kapala parang ajue Abner, anak Ner, mama Saul.

51. Kis tä bapa Saul, maka Ner bapa Abner, anak Abiel.

52. Maka intu djaman Saul magon haradjur parang dengan olo Pilisti. Tagal tä, karä olo gantjang menteng, idjä gitan Saul, palus induae akae.

BAGI 15.

I. Saul mamarang olo Amalek. II. Saul inganan Hatalla, awie marisang dengae.

I. — 1. Limbah tä, maka Samuel hamauh dengan Saul: Jehowa djari manjoho aku maminjak ikau, mangat mandjadi radjan Israel, utus olo ajue; toh, hining prentah Jehowa.

2. Tumon toh augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manahiu talo, idjä djari iawi Amalek dengan Israel, kilen äwen djari mimpa iä, metoh panggoete bara tanah Misir. — (2. *Mos.* 17, 8.)

3. Toh, lius ikau, takan olo Amalek; awi mangerem talo handiai awang ai, äla masi iä, tapi patäi hatuä bawi, karä anak awaue, karä sapie tabirie, karä ontae kalidaie.

4. Maka Saul mambuka tä akan olo arä, palus iä mirak, matoh tuntang misä äwen tä hong Telaim, aton duä ratus kojan olo parang, tinai sapulu kojan biti baris hamputan Juda.

5. Amon Saul djari sampai lewun olo Amalek, maka iä mana-

tap olo ai akan parang hong djanah hetä.

6. Tinai iä mampait augh akan olo Keni, koae: Lius keton, indah, dari keton bara marak olo Amalek, uka äla aku marusak keton haiak olo tä, krana keton djari masi olo Israel, metoh olo tä dumah bara tanah Misir. Maka olo Keni tä mindah bara marak olo Amalek.

7. Limbah tä Saul mamukul olo Amalek bara Hawila mimes Sur, idjä tokep Misir.

8. Iä manawan Agag, radjan olo Amalek, belobelom, tapi karä olo ai impatäie hapan baun padang.

9. Maka Saul tuntang olo arä handiai masi Agag, tinai karä tabiri sapi awang kapala bahalap, tinai awang nomor duä, tuntang karä anak tabiri awang bahalap; iä djaton maku mangerem djetä; baja karä talo awang papa, djaton baguna, djetä ingerem äwen.

II. — 10. Tä, maka augh Jehowa sampai Samuel, koae:

11. Aku manjasal, basa aku djari mangkat Saul mandjadi radja, krana iä djari undur bara aku, djaton malalus prentahku. Tä maka hasep kalait Samuel, tinai iä paham angat asie, iä blaku intu Jehowa hapus alem tä.

12. Limbah tä haiak djadjewu Samuel hagoet, handak manjondau Saul; maka olo mambrita akan Samuel, koae: Saul djari sampai Karmel, iä djari mampendeng djihi katan horumat akae, limbah tä iä djari mangumbang hetähetä, tuntang iä djari sampai Gilgal.

13. Maka Samuel sampai Saul; tä Saul hamauh dengae: Imberkat ikau intu Jehowa; aku djari malalus augh Jehowa.

14. Koan Samuel: Narai augh kambing tabiri toh, idjä buah pindingku, augh nguän sapi idjä hiningku toh?

15. Maka tombah Saul: Olo djari mimbit tä bara olo Amalek, krana olo djari manjanjang tabiri sapi awang kapala bahalap, uka mampatäi tä indu parapah akan Jehowa, Hatallam; tapi karä awang beken tä uras djari ingerem ikäi.

16. Tä koan Samuel mawi Saul: Terai helo, aku handak masuman akam augh idjä insanan Jehowa akangku alem toh. Tombah iä: Suman bewäi.

17. Tä, maka koan Samuel: Djaton metoh ikau korik intu matan aim, ikau mandjadi kapalan karä hamputan olo Israel? djaton Jehowa djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel?

18. Maka Jehowa djari manjoho ikau hagoet, sambil hamauh: lius, kerem olo darhaka, olo Amalek tä, awi mamarang iä, sampai iä djari lomos awim.

19. Buhen ikau djaton djari manumon augh Jehowa, malainkan djari maroboh talo rampas tä, tuntang djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa?

20. Tä koan Saul, tombah augh Samuel: Pudji, aku dia manumon augh Jehowa! aku djari manandjong hong djalan, idjä djari injoho Jehowa aku; Agag, radjan olo Amalek, djari inamputku tawanan, tinai karä olo Amalek djari ingeremku.

21. Maka olo arä djari manduan talo rampas, tabiri, sapi, baris talo kerem idjä kapala bahalap tä, mangat hapae maluput parapah intu Jehowa, Hatallam, hong Gilgal.

22. Tapi koan Samuel: Aton Jehowa mangilak olo mimbit parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih bara olo manumon augh Jehowa? Itäm, manumon aughe, djetä bahalap bara parapah, mingat aughe,. djetä bahalap bara enjak tabiri hatuäe.
23. Krana karisang tä, djetä sama kilau dosa awi hapan dewa; malawan tä, djetä sama kilau dosa manempo talo. Basa ikau djari manganan augh Jehowa, maka iä kea djari manganan ikau, uka äla ikau indu radja hindai.
24. Maka koan Saul dengan Samuel: Aku djari badosa awiku djari malangkah prentah Jehowa tuntang aughm, krana aku djari mikäh olo arä, palus manumon aughe.
25. Toh, ampun kea kasalangku, buli mampahaiak aku, mangat aku manjembah Jehowa.
26. Tapi koan Samuel dengan Saul: Aku djaton maku buli omba ikau; basa ikau djari manganan augh Jehowa, toh maka Jehowa kea djari manganan ikau, uka äla ikau indu radjan olo Israel hindai.
27. Djadi, amon Samuel mules arepe handak buli, maka iä manjingkap puting klambie, sampai barabit.
28. Tä Samuel hamauh dengae: Andau toh Jehowa djari marabit karadjaan Israel bara ikau, tuntang djari manenga tä akan olo idjä bahalap bara ikau.
29. Maka toto, Idjä Pampanang olo Israel tä djaton manandjaro, djaton manjasal, krana iä djaton olon idjä tau manjasal.
30. Maka koae: Aku toto djari badosa; tapi toh käläh ikau mahorumat aku kea intu baun karä mantir olo ajungku, intu baun karä olo Israel, käläh buli kea omba aku, mangat aku manjembah Jehowa, Hatallam.
31. Tä maka Samuel mules, ompat Saul, palus Saul sombajang intu Jehowa.
32. Limbah tä koan Samuel: Imbit Agag, radjan olo Amalek, akangku. Maka Agag menteng manalih iä, sambil hamauh: Toto kapait pampatäi tä djari nihau halau.
33. Tapi koan Samuel: Kilau padangm djari marampas arä anak ain olo bawi, mampatäi iä, tumon tä toh indum kea akan buah rampas nihau anake marak karä olo bawi. Palus Samuel manangkal Agag hong baun Jehowa intu Gilgal.
34. Limbah tä Samuel hagoet akan Rama, maka Saul lius buli humae hong Gibea-Saul.
35. Limbah tä Samuel djaton mitä Saul tinai sampai andau pampatäi Samuel; maka Samuel paham kea angat asie dengan Saul, basa Jehowa manjasal, iä djari mangkat Saul mandjadi radjan olo Israel.

BAGI 16.

Dawid intih tuntang iminjak mandjadi radja.

1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Samuel: Kilen katahim ikau kapähä atäim awim masi Saul, idjä djari inganangku, uka iä äla indu radjan olo Israel hindai? Suang kasam dengan minjak, lius, aku handak manjoho ikau manalih Isai, olo Betlehem tä, krana idjä biti bara ka-

rä anake aku djari mintihe akangku mandjadi radja.

2. Tombah Samuel: Kilen aku tau lius? Toto Saul karäh mahining tä, palus iä mampatäi aku. Maka koan Jehowa: Duan idjä kongan anak sapi, sambil hamauh: aku djari dumah tantai maluput parapah akan Jehowa.

3. Maka rawäi Isai tä omba parapah, tä aku handak masuman akam talo awang patut iawim, mangat ikau maminjak akangku olo idjä karäh insanangku akam.

4. Maka Samuel manumon augh Jehowa, palus iä akan Betlehem. Maka karä mantir lewu tä gendjägendjäh manambang iä, koae: Kilen, bahalap panumahm toh?

5. Maka koae: Bahalap bewäi; aku djari dumah tantai maluput parapah akan Jehowa; prasih arep keton, tuntang talih aku omba parapah tä. Maka iä mamprasih Isai tuntang anake idjä hatuä, marawäi äwen omba parapah tä.

6. Djadi, amon olo tä tamä, iä manampajah Eliab, angat adoe: Djetä iä, idjä patut iminjak akan Jehowa.

7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Æla ikau manampajah ampie atawa kagantong bitie, krana aku djari manganan iä; krana aku djaton mitä tumon olon; olon manampajah talo awang intu matae, tapi Jehowa ampin atäi inampajahe.

8. Limbah tä Isai mangahau Abinadab, manjoho iä mahalau baun Samuel; tapi koae: Iä toh djaton kea djari intih Jehowa.

9. Limbah tä Isai manjoho Sama mahalau; tapi koae: Iä toh djaton kea djari intih Jehowa.

10. Tumon tä Isai manjoho udju biti anake idjä hatuä mahalau baun Samuel; tapi koan Samuel dengan Isai: Jehowa djaton djari mintih äwen tä.

11. Tinai Samuel misek Isai: Tikase tä karä anakm? Tombah iä: Aton hindai idjä busu, iä manjakatik kambing tabiri. Maka koan Samuel dengan Isai: Soho olo manduan iä, krana ita djaton akan mondok kuman, sampai iä djari kantoh.

12. Tä iä manjoho olo manduae; maka iä tä handahandang bahalap matae tuntang bakena ampie; maka Jehowa hamauh: Mendeng, maminjak iä, krana djetä iä.

13. Tumon tä Samuel manduan kasae basuang minjak, palus maminjak iä intu bentok karä paharie. Maka Rogh Hatalla manjuang Dawid bara andau tä palus harian kea. Limbah tä Samuel hagoet, buli Rama.

14. Maka Rogh Jehowa mindah bara Saul, tinai rogh papa injoho Jehowa mampalisah iä.

15. Tä, maka olo ain Saul hamauh dengae: Itäm, rogh papa injoho Hatalla mampalisah ikau.

16. Buah tuan manjoho djipem awang naharep baum manggau olo idjä harati musik kutjapi; djadi, amon rogh papa bara Hatalla mawi ikau, soho iä musike hapan lengäe, mangat ikau salawah tinai.

17. Tä Saul manjoho karä djipäe, koae: Gau akangku olo idjä patjäh musik kutjapi, imbit iä akangku.

18. Tombah idjä biti anakolohe, koae: Itäm, aku djari mitä idjä biti anak Isai, olo Betlehem; iä tä apik busik, tinai iä olo uräh, idjä harati parang, tuntang iä pintar hong karä ampin gawi, tinai iä bakena ampie, tuntang Jehowa mampahaiak iä.

19. Palus Saul manjoho sarohan manalih Isai, masanan akae: Soho anakm Dawid, idjä manjakatik kambing tabiri, manalih aku.
20. Tä, maka Isai manduan kalidai, idjä djari imuat dengan tepong, pingkor basuang anggor, tinai anak kambing; djetä impaite hong lengän anake Dawid, indu panengae akan Saul.
21. Kalotä maka Dawid manalih sampai Saul, palus melai naharep baue; maka iä paham sinta iä, sampai iä mandjadi ajange, idjä panauggong ganggamae.
22. Limbah tä Saul manjoho olo manalih Isai, masanan akae: Soho Dawid melai intu aku, krana iä djari supa asi intu baungku.
23. Maka djadi, amon rogh papa bara Hatalla tä mawi Saul, Dawid manduan kutjapi, musik tä hapan lengäe; awi tä rangkah angat Saul, tuntang iä salawah, rogh papa tä mindah bara iä.

BAGI 17.

Dawid mampalah Goliad.

---

1. Maka olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue uka mamarang, iä hapumpong hong Sogho idjä intu tanah Juda, bapodok helang Sogho dengan Aseka, hong Epesdamim.
2. Maka Saul dengan karä olo Israel hapumpong, bapodok hong djanah pulau elah, hetä iä mamadju kawae, malawan olo Pilisti.
3. Maka olo Pilisti mendeng hong lungkoh hila silae, tinai olo Israel hong lungkoh hilä silae, tapi djanah helang äwen.
4. Tä, maka manok olo Pilisti aton blua bara äkae bapodok, arae Goliad, bara Gat; kambo berenge djahawen hasa kalombah lokap. — (*Jos.*11,22.)
5. Kapiahe tambaga, iä hakarongkong harisap ampie, behat tambaga karongkonge tä limä kojan sekel.
6. Tinai sarawar tambaga manutup paie, tuntang taming tambaga intu likute helat liupe.
7. Tantahan lundjue kahai buntis, isin lundjue behat djahawen ratus sekel. Maka ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baue.
8. Olo tä dumah, malahap, mantehau karä padjun olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Kasen keton djari blua mamadju kawan klahi? dia aku toh olo Pilisti, tapi keton handiai djipen Saul? Intih idjä biti baris keton, uka mohon manalih aku.
9. Djaka iä hakon malawan aku tuntang mampalah aku, maka ikäi handiai handak manempo keton; tapi djaka aku mampalah mampatäi iä, tä keton akan rewar ikäi.
10. Tinai koan olo Pilisti tä: Andau toh aku djari hababaka hapus karä padjun olo Israel, koangku: soho idjä biti nandipah aku, mangat koä hatantakan.
11. Amon Saul haiak karä olo Israel mahining augh olo Pilisti tä, maka iä sabanen angate awi kikähe hasep.
12. Maka Dawid tä anak olo Eprata, idjä bara Betlehem-Juda, idjä Isai arae; ai tä hanja anake hatuä; maka katika Saul tä iä djari bakas, djaton omba gawin olo hatuä.
13. Maka telo biti anak Isai

awang bakas djari hagoet ompat Saul akan parang, aran äwen telo tä, idjä omba mamarang, Eliab, idjä bakas, tinai Abinadab, anake idjä duä, tinai Sama, anake idjä telo.
14. Maka Dawid tä idjä busu. Djadi, amon kakae telo tä djari lius ompat Saul,
15. Maka Dawid djari buli bara Saul, mangat manjakatik tabirin bapae hong Betlehem.
16. Maka olo Pilisti tä blua genep handjewu tuntang halemäi, kalotä iä mamprahan arepe sampai käpat pulu andau katahie.
17. Maka koan Isai dengan anake Dawid: Duan akan kakam idjä epa kenta, tinai sapulu kabawak tepong toh, palus dari tanggoh kawan parang, imbit tä akan kakam.
18. Tinai akan mantir huang sakojan biti tä imbit sapulu kabawak kedju toh; sengok kakam, isek ampin kadjariae, tuntang laku kata indu katarange.
19. Maka Saul, tuntang äwen, tinai karä olo Israel aton hong djanah elah tä, parang dengan olo Pilisti.
20. Tä, maka Dawid hagoet haiak djadjewu; iä mampelai kambing tabiri intu sakatike, balalu lius, haiak mimbit karä talo tä, tumon sohon bapae Isai, tuntang iä sampai äka idjä hapilan kareta. Maka kawan parang tä hagoet hapadju, haiak malahap, mawi lahap parang.
21. Maka olo Israel tuntang olo Pilisti matoh padjue hatandipah.
22. Tä Dawid mampelai sarangae intu tonggon karä ramo, balalu iä hadari manalih kawan olo klahi; maka iä sampai, tuntang misek kakae ampin kadjariae.
23. Maka metoh iä kotakotak dengan äwen, itä! pangkalima tä dumah bara kawan olo Pilisti, idjä Goliad arae, olo Pilisti bara Gat. Iä hamauh tumon bahut, maka djetä hining Dawid.
24. Tapi karä olo Israel, sana mitä olo tä, uras hadari bara baue, tuntang paham kikähe.
25. Maka koan karä olo Israel tä: Djari keton mitä olo idjä dumah tä? krana iä djari dumah tantai manawah Israel; maka idjä petah malawan iä, radja handak paham manatau olo tä, handak manenga anake idjä bawi akae, tuntang handak manjoho ungkup human bapa olo tä mardeka hong Israel.
26. Tä Dawid hamauh dengan karä olo idjä mendeng darahe, koae: Narai iawi radja dengan olo tä, idjä mampatäi olo Pilisti tä, mangakis kahawen bara Israel? Krana äwe kea olo Pilisti, olo kulop tä, sampai iä akan manawah padjun klahi ain Hatalla idjä belom!
27. Maka olo arä hamauh dengae tumon aughe solake kea: Tumon toh gawin radja dengan olo, idjä mampatäi olo tä.
28. Amon Eliab, paharie idjä bakas, mahining iä hakotak dengan olo tä, maka Eliab paham malait Dawid, koae: Kasen ikau kantoh? intu äwe ikau djari mansahan isut tabiri tä hong padang? Tawangku bewäi kadjudjum, kapapan atäim, krana ikau djari kantoh handak mitä klahi tä.
29. Tombah Dawid: Narai kasalangku? kwäka aku hapan huangku?
30. Palus iä mules arepe bara paharie, manaharep olo beken, maradjur aughe, tuntang olo tombah aughe tumon panombahe solake.
31. Amon olo djari mahining karä

augh Dawid, maka olo manutor tä akan Saul; palus iä manjoho olo manduan iä.

32. Maka koan Dawid dengan Saul: Æla olo lenjoh atäie tagal iä tä, djipem toh hakon hagoet, haklahi dengan olo Pilisti tä.

33. Tapi koan Saul dengan Dawid: Djaton kabawam ikau manalih olo Pilisti tä, haklahi dengae; krana ikau toh tabela, tapi iä tä katagangae haliai, tuntang iä puna pamarang bara pesae tabela.

34. Koan Dawid dengan Saul: Bihin djipem toh manjakatik tabirin bapae, tä gap dumah singa tuntang bahuang, manamput idjä kongan tabiri bara kawae.

35. Maka aku hadari manggoang iä, sambil mamukul iä, maliwus tabiri tä bara njamae, limbah tä amon meto tä mantakan aku, maka aku manjingkap djanggute, mamukul mampatäi iä.

36. Kalotä singa tuntang bahuang tä djari impatäi djipem, kalotä kea maka olo Pilisti, olo kulop tä, akan sama kilau idjä kongan meto djetä, basa iä djari manawah padjun klahin Hatalla idjä belom.

37. Tinai koan Dawid: Jehowa, idjä djari malapas aku bara singa tuntang bahuang tä, iä kea karäh malapas aku bara lengän olo Pilisti tä. Koan Saul dengan Dawid: Lius ikau, käläh Jehowa mampahaiak ikau.

38. Maka Saul makaian Dawid hapan pakaian parang, iä mangkepan kapiah tambaga hong takoloke, tuntang manenga karongkong akae.

39. Tinai Dawid mentang padang intu hundjun pakaiae, limbah tä iä mangkemä manandjong, krana iä nahesa, djaton pudji kalotä. Tä koan Dawid dengan Saul: Aku djaton tau manandjong hapan karä talo toh, krana aku nahesa, djaton pudji mangkemäe. Palus Dawid mengkak talo tä tinai.

40. Limbah tä iä manduan sokahe hong lengäe, tuntang mintih limä kabawak batu malisen bara sungäi; iä mingkes tä intu salepange idjä intu iä, tuntang tali telon panting aton hong lengäe; tumon tä maka iä manalih olo Pilisti tä.

41. Maka olo Pilisti tä hagoet kea, manalih Dawid, tuntang ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baue.

42. Djadi, amon olo Pilisti manangkilik, mitä Dawid, maka iä manawah iä, krana iä tabela, handahandang harahara, bakena ampie.

43. Maka koan olo Pilisti tä mawi Dawid: Aso aku gitam, sampai ikau mananggoh aku hapan sokahm? Maka olo Pilisti tä manjapa Dawid hapan aran dewae.

44. Limbah tä koan olo Pilisti tä dengan Dawid: Kantoh bewäi! aku handak manenga isim indu kinan burong penda langit, meto hong padang.

45. Tapi koan Dawid dengan olo Pilisti tä: Ikau mananggoh aku hapan padang, lundju, tuntang talawang, tapi aku mananggoh ikau huang aran Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan padjun klahin olo Israel, idjä djari ihababakam.

46. Andau toh kea Jehowa handak manjaragh ikau akan lengängku, sampai aku mampalah ikau; aku handak manetek takolokm, palus manenga hantun kawan olo Pilisti tä indu kinan burong penda langit, meto padang, andau toh kea, tä

hapus kalunen akan kasene, olo Israel toto bara Hatalla.
47. Tinai hapus kawan olo arä toh akan katawan, djaton awi padang tuntang lundju Jehowa mandohop; krana klahi tä puna ain Jehowa, iä karäh manjaragh keton akan penda lengän ikäi.
48. Djadi, sana olo Pilisti tä miar, handak manggapi Dawid, maka Dawid manggulong arepe, hadari tanggoh äka klahi, manjarang olo Pilisti tä.
49. Palus Dawid madjok lengäe, mokot salepange, manjumput idjä kabawak batu tä, palus iä manjun mamanting bahalindjep buahlingkau olo Pilisti tä palus tambelan, balalu iä halelek baue pasombau hong petak.
50. Tumon tä Dawid mampakalah olo Pilisti tä hapan tali telon panting tuntang batu, iä mantakan mampatäi olo Pilisti tä, tapi padang djaton intu lengän Dawid.
51. Tä iä hadari, mahundjeng olo Pilisti tä, palus iä manjingkap padang olo tä, manjilake bara kumpange, palus mampatäi iä, manetek takoloke hapan tä. Maka amon karä olo Pilisti mitä manoke djari matäi, iä balalu pararawoh.
52. Tä, maka karä olo Israel tuntang olo Juda lembut malahap, manjasah olo Pilisti sampai tamä djanah darah bauntonggang lewu Edron: olo Pilisti impatäi lawo intu djalan akan Saaraim, akan Gat, tuntang akan Ekron.
53. Tä, limbah olo Israel paham djari manggoang olo Pilisti, maka iä buli, marampas karä podoke.
54. Maka Dawid manduan takolok olo Pilisti, mimbit tä akan Jerusalem, tapi ganggamae ingkese huang tingkape.
55. Maka amon Saul mitä Dawid hagoet, manambang olo Pilisti tä, koae dengan Abner, kapala parang tä: Anak äwe olo tabela tä, joh Abner? Tombah Abner: Belom hambaruam, joh radja, aku dia katawan.
56. Maka koan radja: Isek, anak äwe olo tabela tä.
57. Djadi, amon Dawid buli, limbah iä djari mampatäi olo Pilisti tä, maka Abner manduan iä, magah iä naharep Saul, tuntang takolok olo Pilisti tä magon huang lengäe.
58. Maka Saul misek iä: Anak äwe ikau, joh olo tabela? Tombah Dawid: Aku toh anak djipem Isai, olo Betlehem tä.

BAGI 18.

I. Jonatan sinta Dawid, tapi Saul bahiri iä. II. Saul handak mampatäi iä.

I. — 1. Djadi, limbah iä terai hakotak dengan Saul, maka atäi Jonatan ihandjäan dengan atäi Dawid, Jonatan sinta iä kilau arepe.
2. Maka Saul palus mampelai iä andau tä kea, djaton manjoho iä buli human bapae.
3. Maka Jonatan hadjandji dengan Dawid, basa iä sinta iä kilau arepe. — (20,8.16.)
4. Tuntang Jonatan mengkak klambie idjä hapae, manenga tä akan Dawid, tinai karä pakaiae, tuntang padange, panahe, taliwanange.
5. Maka Dawid hagoet tumon talo handiai, idjä sohon Saul dengae, iä pintar huang karä gawie; maka Saul mangkat iä marentah karä olo parang, iä ingilak hapus

utus olo arä, tuntang karä olo ain Saul kea.

6. Djadi, metoh olo tä dumah, amon Dawid buli limbah mamukul olo Pilisti tä, maka aton blua olo bawi bara karä lewun olo Israel, sambil manjanji, tuntang babigal hatokonghatokong, manambang radja Saul, mimbit gandang, baramirami, tuntang talo usike awang beken.

7. Maka olo bawi tä hatalindjamhatalindjam manjanji, mampahiau usike, koae: Saul djari mamukul bakojakojan, tapi Dawid bapulupulu kojan.

8. Maka hasep kasangit Saul, aughe tä papa pahininge; koae: Æwen tä djari manjewut akan Dawid bapulupulu kojan, tapi akangku bakojakojan bewäi; suro karadjaan kea akae tinai!

9. Maka bara andau tä palus harian Saul babando ampin baue dengae, tuntang mimpa kasalae.

II. — 10. Djadi, intu andau rahian rogh papa bara Hatalla mangumpang Saul, iä njanjau aughe bentok humae; tä Dawid mampahiau talo usike hapan lengäe tumon hadate sining andau; maka Saul mimbing lundju.

11. Salenga Saul mambelas lundjue, koan huange: Aku handak mamuno Dawid manatelan iä dengan dinding. Tapi handuä tingkat Dawid nangkalahan tä. — (20,33.)

12. Maka Saul mikäh Dawid, krana Jehowa mampahaiak iä, tapi Jehowa djari mindah bara Saul.

13. Tagal tä Saul mangedjau Dawid, mangkat iä mandjadi mantir huang sakojan; iä mimbit olo tä kantäkantä.

14. Maka Dawid pintar gawie huang karä panggoete, Jehowa mampahaiak iä.

15. Tä, amon Saul mitä iä batawat pintar, maka iä mikäh iä haream.

16. Tapi karä olo Israel tuntang olo Juda mangilak Dawid, krana iä mimbit nguan olo tä.

17. Tagal tä maka koan Saul dengan Dawid: Itäm, Merab, anakku idjä bakas, handak inengaku indu sawam, baja buah ikau mandjadi indu manantungku idjä menteng, malalus parang Jehowa. Krana angat Saul: Lengängku djaton akan mawi iä, tapi lengän olo Pilisti tä.

18. Tapi koan Dawid, tombah augh Saul: Æwe aku toh, kilen ampin pambelomku tuntang ungkup human apangku intu marak olo Israel, sampai aku akan mandjadi manantun radja?

19. Djadi, metoh Merab, anak Saul tä, patut inenga akan Dawid, maka iä inenga indu sawan Adriel, olo Meholat.

20. Tapi Mighal, anak bawi ain Saul, sinta Dawid. Amon olo manutor tä akan Saul, maka iä mangilak perkara tä.

21. Koan Saul: Aku handak manenga iä tä akae, mangat mandjadi djarat akae, nakara lengän olo Pilisti mawi iä. Tagal tä Saul hamauh dengan Dawid: Huang anakku idjä duä tä ikau akan mandjadi manantungku andau toh.

22. Tinai Saul manjoho olo ajue: Hakotak dengan Dawid sinisinik, sambil hamauh: itäm, radja mangilak ikau, karä olo ai kea maradjin ikau, käläh ikau mandjadi manantun radja.

23. Maka olo ain Saul manutor aughe tä intu pinding Dawid.

Tombah Dawid: Kilen! angat kamäan keton talo korik bewäi aku mandjadi manantun radja, tuntang aku toh olo pähä belom, olo korik bewäi?

24. Maka olo ain Saul masuman tä akae, koae: Tumon toh kea Dawid djari hamauh.

25. Tä koan Saul: Tumon toh augh keton dengan Dawid tinai: radja djaton manggau parabea masawä, baja saratus kulop olo Pilisti, mangat radja imaläh intu musohe. Krana angat Saul handak mampatäi Dawid hapan lengän olo Pilisti.

26. Maka olo masuman aughe tä akan Dawid, djadi perkara tä bahalap hong matan Dawid, mangat mandjadi manantun radja. Tapi karä andaue hindai djari sukup.

27. Tä Dawid hagoet, tuntang olo ajue, palus mampatäi duä ratus olo Pilisti, talalu Dawid mimbit isin kulop olo tä, idjä indjuluk olo akan radja, mangat iä mandjadi manantun radja. Tä Saul manenga Mighal, anake idjä bawi, akan indu sawae.

28. Maka Saul mitä tuntang mangasene, Jehowa toto mampahaiak Dawid; tinai Mighal, anak Saul tä, sinta iä.

29. Maka Saul djaladjalan mikäh Dawid, tinai katahin umure iä aton musohe.

30. Maka amon karä mantir olo Pilisti hagoet mamarang, sasining mamarang Dawid tä pintar bara karä mantir Saul awang beken, sampai aräe paham basewut.

BAGI 19.

1. Saul handak mampatäi Dawid. II. Dawid hadari tanggoh Samuel.

I. — 1. Maka Saul hakotak dengan Jonatan, tuntang dengan karä olo ajue, nakara iä mampatäi Dawid; tapi Jonatan, anak Saul tä, paham mangilak Dawid.

2. Djadi, Jonatan masuman tä akan Dawid, koae: Apangku Saul handak mampatäi ikau; toh buabuah ikau handjewu karäh, mondok sunisuni manjahokan arepm.

3. Tapi aku handak hagoet, mendeng mamambai apangku hong ruar lewu, darah äkam njahokan, tä aku handak mitä kadjarian gawie, palus handak masuman tä akam.

4. Maka Jonatan manahiu karä kahalap Dawid dengan bapae Saul, sambil hamauh dengae: Æla radja basala dengan djipem, Dawid tä, krana iä djaton pudji basala dengam, malainkan karä gawie dengam uras bahalap haliai.

5. Krana kindjap iä djari pahias malenjoh tahasenge huang lokape, iä djari mampatäi olo Pilisti tä, awie Jehowa djari malalus kaliwus awang paham akan hapus utus olo Israel; bitim kea djari mitä tä, sambil paham handjak atäim; toh tagal en ikau handak basala dengan daha idjä brasih, sambil mampatäi Dawid djaton bara buku?

6. Tä Saul manumon augh Jonatan; Saul sumpah, koae: Belom Jehowa, iä djaton akan impatäi.

7. Maka Jonatan mangahau Dawid, palus Jonatan manutor akae karä augh tä; tinai Jonatan mimbit Dawid manaharep Saul, maka iä melai dengae tumon bahut kea.

8. Limbah tä aton parang tinai;

djadi Dawid hagoet mamarang olo Pilisti; maka paham haliai iä mamukul olo tä, olo tä hadari bara baue.

9. Tapi rogh papa bara Jehowa mangumpang Saul; iä mondok huang humae, tinai lundjue hong lengäe. Maka Dawid musik kutjapi hapan lengäe.

10. Maka pikir Saul mangkemä mambelas Dawid, manusuk manatelan iä dengan dinding, hapan lundjue; tapi iä nangkalahan mahakan arepe bara Saul; lundju tä halindjep leket intu dinding. Tä Dawid hadari, mahakan alem tä kea. — (18,11.)

11. Tapi Saul manjoho olo manalih human Dawid, uka manonggo hetä, mangat mampatäi iä handjewu. Maka sawae Mighal masanan tä akan Dawid, koae: Amon ikau djaton mahakan tahasengm alem toh, handjewu karäh ikau impatäi. — (*Masm.*59.)

12. Palus Mighal muloh Dawid bara panjengok, balalu iä hagoet hadari, mahakan arepe.

13. Limbah tä Mighal manduan hampatong, idjä ingkese hundjun sasuroe, tinai iä mina upak kambing indu bantale, sambil manu tup tä hapan benang.

14. Maka Saul manjoho olo manduan Dawid; tombah iä: Iä haban.

15. Tä Saul manjoho olo manjengok Dawid, koae: Imbit iä hundjun sasuroe tä akangku, mangat iä impatäi.

16. Maka amon sarohae tä sampai, itä! hampatong bewäi hundjun sasuroe, tuntang upak kambing indu bantale.

17. Maka koan Saul dengan Mighal: Buhen ikau djari manandjaro aku, tuntang djari manjoho muhku tä mahakan, sampai iä djari lapas? Koan Mighal dengan Saul, Iä kea djari hamauh dengangku: soho aku hagoet, djaka dia, aku mampatäi ikau.

II. — 18. Tumon tä Dawid mahakan, tuntang iä sampai Samuel hong Rama, balalu iä manutor akae karä gawin Saul dengae; maka äwen duä Samuel hagoet, melai hong Najot.

19. Djadi, olo masuman akan Saul, koae: Itäm, Dawid tä hong Najot tokep Rama.

20. Tä Saul manjoho olo aräarä manduan Dawid; olo tä mitä ungkup nabi manudjum, Samuel mangapala olo tä; maka Rogh Jehowa manjuang sarohan Saul, bupalus olo tä kea manudjum.

21. Amon olo masuman tä akan Saul, maka iä manjoho sarohan beken tinai, tapi olo tä kea omba manudjum; tä tingkat idjä telo tinai Saul manjoho sarohan, maka olo tä kea omba manudjum.

22. Tepa maka bitie kea akan Rama; amon iä sampai talagan danum idjä hong Seghu, iä misek, koae: Hong kwe Samuel äwen duä Dawid? Koan olo dengae: Æwen tä hong Najot, tokep Rama.

23. Tä iä balalu akan Najot, idjä tokep Rama, maka Rogh Jehowa manjuang iä kea, palus iä omba manudjum haiak manandjong, gegä iä sampai Najot tokep Rama tä.

24. Tinai iä mengkak klambie kea, palus manudjum intu baun Samuel, tuntang halulus kalotä iä mahingkep hapus andau hapus alem tä. Tagal tä lembut sewut olo: Aton Saul kea ungkup karä nabi?

BAGI 20.

Jonatan hadjandji dengan Dawid.

1. Limbah tä Dawid hadari bara Najot, idjä tokep Rama; maka iä sampai Jonatan, sambil hamauh dengae: Narai djari iawiku? narai kasalangku, narai dosangku intu baun bapam, sampai iä mangatah tahasengku?
2. Maka koae dengae: Dia haliai, ikau djaton akan matäi; toto apangku djaton pudji mawi talo hai korik, idjä djaton insanae akan pindingku, buhen tinai apangku akan manjahokan talo toh bara aku? toto djaton kalotä.
3. Tapi Dawid mandähen aughe tinai tuntang sumpah, koae: Tawan bapam bewäi, aku iasi intu matam, tagal tä koae: äla Jonatan akan katawan tä, mikäh iä pähä atäie; tapi toto, belom Jehowa belom hambaruam, sindä mingkang bewäi helatku dengan pampatäi.
4. Koan Jonatan dengan Dawid: Karä kahandak atäim aku handak manumoe.
5. Maka koan Dawid dengan Jonatan: Itäm, djewu bulan taheta, tä aku patut omba mondok kuman dengan radja; toh, soho aku hagoet, mangat aku manjahokan arepku intu ruar lewu sampai alem andau telo.
6. Toto, bapam karäh misek aku intu keton, tä koam: Dawid paham blaku intu aku, iä handak akan lewue Betlehem tä handjulo, krana genep njelo hetä aton parapah akan hapus ungkup ai.
7. Tä, amon iä tombah: käläh bewäi; — maka bahalap bewäi perkarangku; tapi amon hasep kasangite, tä ikau akan kasene, talo papa tä djari batantu inukase.
8. Tä, maka pasi aku, krana ikau djari manampa djandji intu Jehowa dengangku; tapi djaka aku aton kasalangku, käläh ikau bewäi mampatäi aku, äla mandjuluk aku akan bapam. — (18, 3.)
9. Tä koan Jonatan: Æla ikau kalotä; tapi djaka aku toto kasene, gawi papa tä batantu djari inukas apangku, handak malaluse mawi ikau, pudji aku dia masuman tä akam?
10. Koan Dawid dengan Jonatan: Æwe idjä masuman tä akangku, djaka bapam tombah aughm lailait?
11. Tombah Jonatan dengan Dawid: Has, koä blua akan padang. Maka äwen duä tä blua akan padang.
12. Hetä Jonatan hamauh dengan Dawid: Jehowa, Hatallan Israel kea, amon aku djari terai manuit apangku, kilau kambon andau toh kea djewu andau idjä, tuntang perkaran Dawid bahalap bewäi, tinai djaka aku djaton palus manjoho olo masuman tä akam:
13. Maka bararangai hukum Jehowa akan buah Jonatan. Tinai amon apangku radjin mamapa ikau, maka aku handak masuman tä kea akam, palus handak manjoho ikau lius dengan salamat; maka Jehowa akan mampahaiak ikau, kilau iä djari mampahaiak apangku.
14. Tapi djaka aku belom sampai tä, handak ikau kea malalus asin Jehowa dengangku, uka äla aku matäi?
15. Tuntang palus katatahi äla ikau malentas asim bara ungkup humangku, äla kea, amon Jehowa

mampalomos karä musoh Dawid
bara hundjun petak.
16. Tumon tä Jonatan hadjandji
dengan ungkup human Dawid,
koae: Käläh Jehowa mawi karä
musoh Dawid.
17. Tinai Jonatan mandahang
blaku sumpah bara Dawid, basa
iä sinta iä; krana iä sinta iä
dengan katoton huange.
18. Limbah tä koan Jonatan
dengae: Djewu bulan taheta; tä
olo karäh misek tahiu ikau, krana
olo karäh mitä ikau djaton, basa
kalekam boang.
19. Djadi, amon ikau djari lilap
sampai andau telo, tä djeledjeleng
ikau manjampai kaleka, idjä intu
hetä ikau djari manjahokan arepm
bihin, malai tokep batu Esel tä.
20. Tä, maka aku handak ma-
lekas telo anak panah akan hila
silae, ampiampin mambidik talo.
21. Tuntang aku handak ma-
njoho anakolohku lius, manggau
anak panah tä. Tä, amon aku
batantu manjoho olo tabela tä:
anak panah tä ihalaum, kedjau
bara ikau hila toh, duan tä, —
tä! palus ikau tau manalih, krana
perkaram bahalap bewäi, toto dja-
ton bahajam, belom Jehowa!
22. Tapi djaka aku manjoho olo
tabela tä tumon toh: itäm, anak
panah tä kedjau bara ikau hila
kanih; — tä dari ikau, krana Je-
howa manjoho ikau hadari.
23. Maka huang perkara tä, idjä
djari indjandji koä, aku tuntang
ikau, Jehowa kea indu helatku
dengam palus katatahi.
24. Djadi, Dawid manjahokan
arepe huang padang. Maka andau
bulan taheta radja mondok kuman.
25. Amon radja djari mondok
intu puna kalekae, äka tokep
dinding, Jonatan magon mendeng,
maka Abner mondok hila balikat
Saul; tapi kaleka Dawid boang
bewäi.
26. Maka andau tä Saul djaton
manahiu talo enen, krana angate,
mikäh iä samar awi talo enen, iä
djaton brasih.
27. Djadi andau tinai, andau
duä bulan taheta tä, amon äka
Dawid magon boang, koan Saul
dengan anake Jonatan: Buhen
anak Isai tä djaton djari omba
kuman andau toh andau bihin?
28. Koan Jonatan dengan Saul:
Dawid djari paham blaku intu aku
hagoet akan Betlehem.
29. Koae: soho aku hagoet han-
djulo, krana ungkup ikäi aton
parapahe hong lewu tä, akaku
hatuä djari mametäh aku; djaka
aku toh iasi intu ikau, käläh ikau
malapas aku toh, mangat aku
manjengok karä paharingku. Djetä
bukue iä djaton omba mondok
hong medjan radja.
30. Tä hasep kasangit Saul deng-
an Jonatan, balalu iä hamauh
dengae: Tjäh, anak bangang! dja-
ton aku tawan ikau djari mintih
anak Isai tä akan kahawäm, tun-
tang akan kahawän indum?
31. Krana katahin anak Isai tä
belom hong petak, alo ikau alo
karadjaam djaton tau dähen sanang;
toh soho olo manduan iä akangku,
krana iä toto akan impatäi.
32. Koan Jonatan, tombah augh
bapae Saul, sambil hamauh dengae:
Tagal en iä patut impatäi? narai
kasalae iä?
33. Tä Saul mambelas lundjue,
mambidik iä, handak mampatäi
iä. Tumon tä Jonatan mangasene,
tukas haliai atäi bapae handak
mampatäi Dawid. — (18, 10.)

34. Tagal tä Jonatan mendeng bara medja haiak paham kalaite, palus andau duä bulan taheta tä Jonatan djaton ompat kuman, awi kapähän atäie tagal Dawid, basa bapae manawah iä kalotä.

35. Maka haiak djadjewu Jonatan hagoet akan padang intu katika idjä inukase dengan Dawid, tuntang anakolohe hatuä ompat iä.

36. Maka koae dengan anakolohe tä: Dari, gau anak panah tä, idjä handak ilekasku. Maka haiak anakolohe tä hagoet, iä malekas anak panah idjä mahalau iä.

37. Djadi, amon olo tä tokep äka anak panah tä idjä ilekas Jonatan, Jonatan mantehau anakolohe tä, koae: Djaton anak panah tä hila kanih, mahalau ikau?

38. Tinai Jonatan mantehau olo tä: Gulogulong, äla laja! Maka anakoloh Jonatan tä manjumput anak panah tä, palus buli tempoe.

39. Tapi anakoloh tä djaton tawan talo enen, baja Jonatan äwen duä Dawid bewäi katawan gawie tä.

40. Tä Jonatan mandjuluk karä pakarange akan anakolohe tä idjä omba iä, sambil hamauh: Lius: imbit tä akan lewu.

41. Amon olo tä djari hagoet, palus Dawid mendeng bara hila salatan, mahingkep akan petak, manjontop arepe hantelo tingkat; limbah tä äwen duä tä hasium tuntang hatangis, Dawid idjä paham haream.

42. Tä koan Jonatan dengan Dawid: Lius dengan salamat, idjä djari injumpah koä huang aran Jehowa, koan koä: Jehowa intu helatku dengam, tinai intu helat panakangku dengan panakam, djetä palus dähen katatahi.

43. Limbah tä iä mendeng hagoet, palus Jonatan tamä lewu.

BAGI 21.

Dawid hadari; iä kuman tepong tampajah; iä lapas bara Aghis.

---

1. Limbah tä Dawid sampai Nob, mananggoh imam Ahimelegh; maka Ahimelegh gendjägendjäh manambang Dawid, sambil hamauh dengae: Buhen ikau toh kabuatm bewäi, dialo idjä biti omba ikau?

2. Koan Dawid dengan imam Ahimelegh: Radja djari manenga gawi akangku, sambil hamauh dengangku: äla idjä biti akan katawan gawi toh, idjä injohoku ikau, idjä imetähku ikau. Djadi karä anakoloh ajungku djari injohoku akan äka anu.

3. Toh, narai aton intu ikau? tenga akangku barang limä kabawak tepong, atawa barangai talo panjondaum.

4. Tombah imam dengan Dawid, koae: Djaton aingku tepong, idjä tau kinan barangai olo, baja aton tepong brasih bewäi; käläh amon olo tabela tä djaton djari hindjä olo bawi. —(3.*Mo*ˀ.24,5.)

5. Koan Dawid, tombah augh imam, sambil hamauh dengae: Toto, olo bawi djaton djari häwoi dengan ikäi bara andau helo tuntang andau malem, metoh aku harikas; djadi olo tabela tä brasih bewäi; alo gawi toh djaton patut, djetä kilau patut kea awi ikäi djakä blau.

6. Tä, maka imam manenga akae tepong brasih tä, basa djaton tepong beken hetä bara tepong tampajah tä, idjä induan bara taharep baun Jehowa, uka manakiri tepong taheta tinai intu andau djetä induan.
7. Maka andau tä kea aton mendeng hetä intu baun Jehowa idjä biti baris djipen Saul, arae Doeg, olo Edom, kapalan karä sakatik ain Saul.
8. Maka koan Dawid dengan Ahimelegh: Djaton lundju atawa padang intu ikau hetoh? krana aku djaton djari mimbit padang atawa ganggaman beken, tagal gawin radja tä badasak.
9. Koan imam tä: Padang Goliad, olo Pilisti tä, idjä djari impatäim hong djanah elah, djetä bewäi aton hetoh, imungkus hapan benang, intu äka klambi puku tä; amon ikau handak manduan djetä, duan bewäi, krana djaton beken hetoh. Koan Dawid: Djaton idjä sama kilau tä, tenga djetä brangai. — (17, 50.)
10. Palus Dawid hagoet tinai, hadari andau tä kea bara baun Saul; iä sampai Aghis, radja Gat. — (*Masm.* 34. — 56.)
11. Tapi koan mantir Aghis tä dengae: Dia iä toh Dawid, radja tanah tä? djaton akae olo djari manjanji haiak babigal, koae: Saul djari mamukul bakojakojan, tapi Dawid djari mamukul bapulupulu kojan? — (18, 7.)
12. Maka Dawid mangandong karä aughe tä huang atäie, iä paham mikäh hong baun Aghis, radja Gat tä.
13. Tagal tä iä mobah ampin baue intu baun olo tä, iä manggila arepe intu lengän äwen, tinai iä manggarus blawang bauntonggang hetä, sambil mamplua iwähe akan djanggute.
14. Tä koan Aghis dengan olo ajue: Gitan keton bewäi, olo tä gila; buhen keton djari manduan iä tanggoh aku?
15. Aton aku tapas olo gila, sampai keton manduan iä toh maridu manjanjau intu baungku; patut olo kalotoh tamä humangku?

BAGI 22.

Saul manjoho Doeg mampatäi imam, tuntang marusak lewue, Nob tä.

---

1. Limbah tä maka Dawid hadari bara hetä, mahakan akan lowang Adulam; sana paharie tuntang salepah ungkup human bapae mahining tä, maka äwen manalih sampai iä hetä. — (*Masm.* 57.)
2. Maka aton hapumpong omba iä arä olo pähä belom, tuntang idjä butang, tinai idjä pähä atäie, iä mandjadi kapalan olo tä; maka karä olo idjä ompat iä bilak äpat ratus biti hirah.
3. Bara hetä tinai Dawid hagoet manalih Mispe, lewun olo Moab, tuntang iä hamauh dengan radjan olo Moab: Soho indu apangku melai dengan keton, sampai aku katawan gawin Hatalla dengangku.
4. Palus iä magah äwen tä naharep baun radjan olo Moab, balalu äwen tä melai dengae katahin Dawid melai hong tantan bukit hetä.
5. Tapi koan nabi Gad dengan Dawid: Æla ikau melai hong äka dähen toh, tapi lius, talih tanah

Juda. Maka Dawid hagoet tamä kajuan Haret. — (*Masm.* 63.)
6. Maka Saul mahining, olo katawan äka Dawid tuntang karä olo awang dengae; djadi Saul melai hong lungkoh marak kaju hong Rama, tuntang lundjue hong lengäe, tinai karä olo ajue naharep iä.
7. Tä koan Saul dengan karä olo ajue, idjä naharep iä: Hining keton, o olo Benjamin! angat keton anak Isai tä handak manenga tana akan keton handiai, tuntang pambulan anggor? aton iä handak mangkat keton handiai mandjadi mantir huang sakojan biti, mantir huang saratus biti?
8. Krana keton handiai djari pakat malawan aku, djaton idjä biti keton handak masuman akangku, anakku idjä hatuä tä mahin djari hadjandji dengan anak Isai; djaton idjä biti marak keton idjä kapähä atäie tagal aku, idjä maku masuman tä akangku? krana anakku kea djari madjak djipengku mimpa malawan aku, kilau djari andau toh.
9. Tä, maka tombah Doeg, olo Edom tä, idjä hindjä olo ain Saul tä, koae: Aku djari mitä anak Isai tä mananggoh Nob, manalih Ahimelegh, anak Ahitub tä; — (*Masm.* 52.)
10. Iä tä djari misek Jehowa akae, tuntang manenga bahata akae, tinai padang Goliad, olo Pilisti tä, djari inengae akae kea.
11. Tä radja manjoho olo mangahau Ahimelegh, anak Ahitub, tuntang salepah ungkup human bapae, kakarä imam awang hong Nob; maka äwen tä mananggoh samandiai naharep Saul.
12. Koan Saul: Hining toh ikau, anak Ahitub. Tombah iä: Toh aku, tuangku.
13. Maka Saul hamauh dengae: Buhen keton djari pakat malawan aku, keton duä anak Isai tä? basa ikau djari manenga tepong akae, tinai padang tä, palus djari misek Jehowa akae, mangat iä tau malawan aku, mandjadi musoh pamimpa, kilau djari andau toh.
14. Koan Ahimelegh dengan radja: Æwe marak karä olo ajum idjä budjur kilau Dawid, tinai iä manantun radja, tuntang malalus gawim, tuntang iä hai huang humam?
15. Harukah andau toh aku djari misek akae intu Jehowa? kwe äka aku kalotä! äla radja mamuat talo tä intu djipem, atawa intu idjä biti hapus ungkup human apangku; krana djipem djaton djari katawan karä perkara toh, atawa perkara korik hai.
16. Tapi koan radja: Joh Ahimelegh, ikau indu impatäi bewäi, tuntang salepah ungkup human bapam.
17. Maka koan radja dengan olo dalam, idjä mendeng hakaliling iä: Takan keton, patäi karä imam Jehowa tä, krana lengän äwen tä kea idjä mandohop Dawid, äwen djari katawan iä babuhau, tapi iä djaton maku masuman tä akangku. Tapi karä olo ain radja djaton maku manusang lengäe, mantakan imam Jehowa.
18. Tä koan radja dengan Doeg: Has ikau, takan imam tä! Palus Doeg, olo Edom tä, mules mantakan imam tä; iä mampatäi andau tä kea hanja pulu limä biti, uras olo idjä hapan klambi puku.

19. Tinai iä mamukul Nob, lewun imam tä, hapan baun padang, mampatäi hatuä bawi, karä anak olo karä anak awau, tinai karä sapi, kalidai, tabiri kea, hapan baun padang.
20. Maka aton idjä biti bara karä anak Ahimelegh, Ahimelegh anak Ahitub, mahakan arepe, arae Abjatar; iä tä hadari manalih Dawid.
21. Maka Abjatar masuman akan Dawid, Saul djari mampatäi karä imam Jehowa.
22. Tä koan Dawid dengan Abjatar: Andau tä kea, amon Doeg, olo Edom tä, aton hetä, tawangku bewäi, toto iä handak masuman tä akan Saul, tapi aku kea idjä mawi bukun kasingi tä akan karä olo ungkup human bapam.
23. Käläh, melai ikau dengangku, äla mikäh; idjä mangatah tahasengku, iä mangatah tahasengm kea, tapi aku handak mahaga ikau buabuah.

BAGI 23.

Saul haradjur manggoang, mimpa Dawid; tapi Dawid iawat Hatalla.

1. Maka olo masuman akan Dawid, koae: Itäm, olo Pilisti mamarang Kehila, iä marampas karä djurong olo hetä.
2. Tä Dawid misek intu Jehowa, koae: Aton ikau manjoho aku hagoet mamukul olo Pilisti tä? Koan Jehowa, tombah augh Dawid: Lius bewäi, ikau akan mamukul olo Pilisti, sambil maliwus Kehila tä.
3. Tapi koan karä olo ain Dawid dengae: Itäm, alo melai hong tanah Juda ita mikäh, mahin hindai amon ita hagoet akan Kehila. manantarang kawan parang olo Pilisti?
4. Tä, maka Dawid misek sindä tinai intu Jehowa, tuntang Jehowa tombah aughe, koae: Lius ikau, talih Kehila, aku handak manjaragh olo Pilisti tä akan penda lengäm.
5. Tumon tä Dawid haiak karä olo ai hagoet akan Kehila, palus mamarang olo Pilisti, iä manduan karä metoe, tuntang iä paham mamukul mampatäi olo tä; kalotä Dawid maliwus olo Kehila tä.
6. Djadi, metoh Abjatar, anak Ahimelegh tä, hadari mananggoh Dawid hong Kehila, maka iä mimbit klambi-puku tä kea. — (2. *Mos.* 28, 6.)
7. Maka olo masanan akan Saul, Dawid aton hong Kehila; koan Saul: Hatalla djari mangalong iä hong lengängku, iä djari bakorong awie tamä lewu, idjä bara blawang tuntang bara kantjing.
8. Palus Saul mirak karä olo ajue omba mamarang, manalih Kehila, mangat mangapong Dawid tuntang karä olo ai.
9. Sana Dawid katawan Saul makal mawi talo papa akae, koae dengan imam Abjatar: Imbit kantoh klambi-puku tä.
10. Maka koan Dawid: O Jehowa, Hatallan olo Israel, djipem toh djari mahining, Saul handak manalih Kehila, palus marusak lewu toh tagal aku.
11. Kilen, handak olo Kehila manjaragh aku akan lengäe? toto kea Saul handak kantoh tumon pahining djipem? Joh Jehowa, Hatallan Israel, sanan tä akan djipem. Tombah Jehowa: Iä handak kantoh.

12. Limbah tä koan Dawid: Kilen olo Kehila toh, handak kea iä manjaragh aku tuntang olo ajungku akan penda lengän Saul? Tombah Jehowa: Iä handak manjaragh ikau.

13. Tä Dawid tuntang karä olo ajue, djahawen ratus biti hirah karäe, hagoet, blua bara Kehila, lius bararangai tintue. Maka amon olo masuman akan Saul, Dawid djari mahakan bara Kehila, palus iä balang hagoet.

14. Limbah tä Dawid melai hong padang benjem, intu tantan bukit idjä dähen, hong tantan bukit tä idjä hong padang Sip; maka Saul haradjur manggau iä, tapi Jehowa djaton manjaragh iä akan lengäe.

15. Maka Dawid mitä Saul hagoet mangatah tahasenge, tuntang Dawid melai hong padang Sip, hong marak kaju.

16. Tä, maka Jonatan, anak Saul tä, hagoet manalih Dawid hong parak kaju, palus mandähen iä harap Hatalla. — (18,3.)

17. Iä hamauh dengae: Æla mikäh, krana lengän apangku Saul djaton tau supa ikau, ikau kea dapit akan mandjadi radjan olo Israel; käläh tä aku pangiwam darah ikau, tinai apangku katawan tä kea. — (20,30.)

18. Djadi, äwen duä hadjandji hong baun Jehowa; limbah tä Dawid melai marak kaju, tapi Jonatan buli humae.

19. Limbah tä maka olo Sip manaharep Saul hong Gibea, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong tanah ikäi, intu tantan bukit awang dähen, marak kaju, hong bukit Haghila, idjä hila gantaun Jesimon? — (*Masm.* 54.)

20. Toh, o radja, käläh ikau masoh tumon kahandak atäim, maka ikäi kea handak manjaragh iä akan lengän radja.

21. Koan Saul, tombah augh äwen: Imberkat keton intu Jehowa, basa keton djari masi aku.

22. Lius katontoh, pariksa tinai, kalulut itä kalekae, intu kwe awan paie, tinai äwe idjä djari mitä iä hetä; krana olo djari masuman akangku, iä paham kapintar gawie.

23. Tagal tä pariksa keton, sambil mangasene buabuah karä äkae pudji manjahokan arepe, limbah tä haluli tinai tanggoh aku, imbit brita idjä batantu, tä aku handak hagoet mampahaiak keton; maka amon iä toto hong tanah tä, djaton tau dia aku sondau iä marak bakojakojan olo Juda tä.

24. Tä, maka olo tä hagoet, tuntang iä akan Sip helo bara Saul; maka Dawid tuntang olo ajue aton hong padang Maon, hong padang hila gantaun Jesimon.

25. Maka Saul tuntang karä olo ajue hagoet kea, tantai manggilau iä; maka olo masuman tä akan Dawid; tä iä mohon bara bukit tä, palus melai hong padang Maon. Sana Saul mahining brita tä, maka iä manggoang manuntut Dawid akan padang Maon.

26. Maka Saul tuntang karä olo ajue mahoroe saran bukit hila silae, tapi Dawid tuntang olo ajue saran bukit hila silae. Djadi Dawid mandjeleng arepe, uka mahalau baun Saul, tapi Saul tuntang karä olo ajue mangapong Dawid tuntang olo ai, handak manjingkap äwen tä.

27. Tä baaton dumah sarohan mananggoh Saul, koae: Gulogulong ikau buli, krana olo Pilisti masang tanah ita.

28. Tä maka Saul terai manggoang Dawid, palus hagoet manambang olo Pilisti. Tagal tä olo manggarä kaleka tä Selamaghlekot. (*Bukit äka hapisah.*)

BAGI 24.

Dawid masi mahaga pambelom Saul huang lowang.

---

1. Limbah tä Dawid harikas bara hetä, sambil melai hong äka bukit awang dähen, intu Engedi.
2. Djadi, limbah Saul djari buli manjasah olo Pilisti, maka olo masuman akae, koae: Itäm, Dawid tä aton melai hong padang Engedi.
3. Tä Saul manduan telo kojan biti olo hatuä, awang djari intihe bara marak hapus utus olo Israel; balalu iä harikas tantai manggau Dawid tuntang olo ajue hong batukarang, äka kambing mura.
4. Maka iä sampai kandang kambing tabiri, idjä intu saran djalan hetä, hetä aton lowang; tä Saul tamä tumbange, handak manadjepan matae hetä; maka Dawid tuntang olo ai aton menter intu tapakan lowang tä. — (*Masm.*142.)
5. Tä olo ain Dawid hamauh dengae: Djetoh andau, idjä djari insanan Jehowa akam, koae: aku handak manjaragh musohm akan lengäm, ikau akan mawi iä tumon kabudjure intu matam. Maka Dawid lius manjelek, mangarat puting klambin Saul. — (26, 8.)
6. Limbah tä maka Dawid baburak usoke, basa iä djari mangarat puting klambin Saul.
7. Palus iä hamauh dengan olo ajue: Käläh Jehowa mangedjau aku dengan gawi kalotoh, sampai aku akan mawi tuangku, idjä iminjak Jehowa tä, sampai aku manusang lengängku mawi iä, krana iä idjä iminjak Jehowa.
8. Hapan augh kalotä Dawid mambalang olo ajue, mangahana iä mantakan Saul. Limbah tä Saul harikas bara lowang tä, maradjur panggoete.
9. Timbas likute tä Dawid kea hagoet, blua bara lowang tä, tuntang iä mantehau manuntut likut Saul, koae: Joh tuangku radja! Tä Saul tampaliau, palus Dawid manjontop baue akan petak, manjembah.
10. Tuntang Dawid hamauh dengan Saul: Buhen ikau manarima augh olo, idjä hamauh: itäm, Dawid manggau tjalaka akam?
11. Toto, andau toh kea matam djari mitä, Jehowa djari mandjuluk ikau akan lengängku hong lowang hetä, tinai olo manjoho aku mampatäi ikau, tapi lengängku djari manjanjang ikau, krana koangku: aku djaton handak manusang lengängku mawi tuangku, krana iä idjä iminjak Jehowa.
12. Itäm, o apang, itäm bewäi puting klambim intu lengängku; krana metoh aku mangarat puting klambim tä, maka aku djaton maku mampatäi ikau; itäm, kasenam bewäi, djaton talo sala, talo kalangkah huang lengängku, aku djaton djari badosa dengam, tinai ikau magon manggoang aku, handak manganan tahasengku.
13. Käläh Jehowa mamutus perkaran koä, Jehowa karäh mamaläh akangku mawi ikau, tapi lengän ajungku djaton akan mawi ikau.
14. Tumon sewut olo djaman horan: bara olo parajap puna lem-

but karajape. Tapi lengängku djaton akan mawi ikau.
15. Likut äwe djari inggoangm, joh radjan Israel? likut äwe djari injasahm? aso idjä matäi, idjä kongan guti!
16. Tapi Jehowa puna Hakim, iä karäh mamatut perkaran koä, iä karäh manangkilik ita, iä karäh mamutus perkarangku, palus malapas aku bara lengäm.
17. Djadi, amon Dawid djari terai manutor karä aughe tä akan Saul, maka tombah Saul: Djaton djetä aughm, o anakku Dawid? Palus Saul mambo aughe, manangis.
18. Maka iä hamauh dengan Dawid: Ikau toto tetek bara aku; krana ikau djari mamaläh kahalap akangku, tapi aku djari mamaläh kapapa akam.
19. Andau toh ikau djari mangarinah kahalapm akangku; krana Jehowa djari mangurong aku huang lengäm, tapi ikau djaton djari mampatäi aku.
20. Pudji kea, amon olo supa musohe, maku manjoho iä hagoet buabuah? käläh Jehowa mamaläh akam tagal kahalapm, idjä djari iawim akangku andau toh.
21. Maka toh, itäm, tawangku, ikau toto karäh mandjadi radja, karadjaan Israel karäh indähen hong lengäm.
22. Toh, awi ikau sumpah dengangku intu Jehowa, äla ikau mampalomos panakangku awang harian bara aku, äla manganan arangku bara ungkup human apangku.
23. Maka Dawid sumpah dengan Saul, palus Saul buli humae, tapi Dawid dengan olo ajue hagoet mandai äka dähen intu bukit.

BAGI 25.

Samuel matäi. Gawin Dawid dengan Nabal äwen hasawä Abigail.

1. Limbah tä Samuel matäi; tä hapus utus olo Israel hapumpong manatum iä, sambil mangubur iä intu äka humae hong Rama. Maka Dawid hagoet, iä mindah akan padang Paran.
2. Maka aton olo hetä hong Maon, idjä basatiar intu Karmel; olo tä paham tatau, karä tabirie telo kojan, tuntang sakojan kambinge; iä tä mangunting tabirie hong Karmel.
3. Aran olo tä Nabal, aran sawae Abigail; olo bawi tä budjur basara, bahalap ampie, tapi banae tä tulas papa gawie, iä kilau olo aso.
4. Amon Dawid hong padang tä, iä mahining, Nabal tä mangunting bulun tabirie;
5. Tä Dawid manjoho sapulu biti olo tabela, tuntang Dawid mametäh olo tabela tä, koae: Lius keton tamä Karmel; amon keton manjupa Nabal, awi manabi iä hapan arangku;
6. Sambil hamauh dengae: tabi ikau, salamat akam, salamat akan hapus ungkup humam, tuntang akan karä talo handiai awang aim.
7. Maka toh aku djari mahining ikau mangunting tabirim; toh maka karä sakatikm djari melai hindjä ikäi,. ikäi djaton djari mamapa iä, djaton talo enen djari nihau bara iä katahin iä djari melai hong Karmel.
8. Isek olo ajum bewäi, iä karäh masuman tä akam; tagal tä soho olo tabela toh mandino asi intu matam, krana ikäi djari ma-

nalih huang andau bahalap, andau karamim; käläh tenga akan djipem tuntang akan anakm Dawid talo tumon panjondau lengäm.
9. Maka olo tabela, idjä injoho Dawid, sampai, palus hamauh dengan Nabal hapan aran Dawid tumon karä augh tä nah, hapus tä olo tä, palus suni.
10. Maka koan Nabal, tombah augh olo ain Dawid tä: Æwe Dawid, äwe anak Isai tä? toto karä djipen, idjä babuhau bara tempoe, djaladjalan arä toh.
11. Aton aku indu manduan tepongku, danumku, tuntang meto idjä impatäiku akan olo panguntiug ajungku, palus manenga tä akan olo idjä djaton aku katawan rintinge?
12. Tä, maka olo tabela ain Dawid mules akan djalan ajue, hagoet buli, tuntang sana iä sampai, iä masanan akae karä augh tä.
13. Maka koan Dawid dengan olo ajue: Has, genep bitin keton sama manangking padang aiai. Maka genep biti äwen tä manangking padang aiai, tinai Dawid kea manangking padange. Balalu olo tä hagoet, manuntut likut Dawid, äpat ratus biti hirah karäe, tinai duä ratus melai manonggo karä ramo.
14. Tapi idjä biti anakoloh Nabal masuman akan Abigail, sawan Nabal tä, koae: Itäm, Dawid djari manjoho sarohan bara padang, uka manabi tuan ikäi, tapi iä djari ngatjitjis olo tä.
15. Tinai olo tä paham bahalap dengan ikäi, djaton haliai iä djari mamapa ikäi, ikäi djaton djari nihau talo enen katahin ikäi hindjä dengan olo tä, kahum ikäi hong padang.
16. Katahin ikäi djari ompat iä, kahum ikäi manonggo kambing tabiri hetä, maka handau hamalem äwen djari manalawang ikäi.
17. Toh ingat, narai patut iawim, krana toto tjalaka djari tatap akan tuan ikäi tuntang hapus ungkup humae, iä puna anak setan, sampai olo djaton petah mampingat iä.
18. Tä, maka Abigail mandjeleng arepe, manduan duä ratus kabawak tepong, tinai duä pingkor basuang anggor, tuntang limä kongan tabiri idjä djari inguae, tinai limä palundun kenta, tuntang saratus tampong rimpin anggor, tinai duä ratus kumpal korma, samandiai tä imuate hundjun kalidai.
19. Palus iä manjoho anakolohe: Tandjong keton helo baungku, aku palus manuntut likut keton. Maka iä djaton masuman tä akan banae Nabal.
20. Djadi, metoh iä mondok hundjun kalidai, hagoet mohon djalan basilim, itä! tä Dawid dengan karä olo ajue aton dumah, djadi äwen hasupa hetä.
21. Maka Dawid djari hamauh: Käläh bewäi, haiang kea aku djari mahaga talo handiai awang ain olo tä huang padang, sampai iä djaton rugi talo enen bara karä talo ajue; maka toh iä mamaläh papa takirin kahalap.
22. Naughe Hatalla mamberkat musoh Dawid, djaka aku manisa idjä biti bara karä hatuän olo tä sampai djewu.
23. Sana Abigail mitä Dawid, maka iä mandjeleng arepe sewu bara kalidai, tuntang mahingkep naharep baun Dawid, palus sontop akan petak.

24. Limbah tä iä manjembah paie, koae: Joh tuangku, aku bewäi handak mananggong kasala tä, soho djipem toh masanan intu pindingm, hining augh djipem.
25. Æla tuangku manduan atäi tagal Nabal, olo tulas tä, krana tumon arae kalotä kea dasare, puna Nabal (*kagila*) arae, toto kapaleng kea leket hong iä, maka aku djipem toh djaton djari mitä olo tabela ain tuangku, idjä saroham.
26. Toh, o tuangku, belom Jehowa, belom hambaruam! Jehowa kea idjä djari mangahana ikau manalih manusuh daha, kilau djaka lengäm kea akan mandohop ikau. Käläh karä musohm akan mandjadi kilau Nabal kea, tuntang olo handiai idjä radjin mamapa tuangku.
27. Maka toh, djetoh berkat idjä djari injampai djipem akan tuangku, mangat djetoh inenga akan olo tabela, idjä manuntut pain tuangku.
28. Ampun kasala tä akan djipem, krana toto Jehowa karäh mandähen ungkup human tuangku, basa tuangku malalus karä parang Jehowa, tjalaka djaton tarasondau huang katahin pambelom ajum.
29. Amon olo mendeng, handak manggoang ikau, manganan tahasengm, maka tahaseng tuangku karäh ihandjäan dengan bohol tahaseng äwen idjä belom hong Jehowa, tapi tahaseng karä musohm karäh inahong totok sanggoh lundju.
30. Maka dapit, amon Jehowa malalus akan tuangku karä talo bahalap tä, awang djari insumae akam, amon iä manjoho ikau mandjadi radjan olo Israel:
31. Tä, maka djaton akan kabuhit atäim, djaton akan kakentong huangm ikau djari manusuh daha djaton bara buku, haiak tuangku kabuate djari mandohop arepe; amon Jehowa malalus kahalape dengan tuangku, tä ikau karäh manahiu djipem toh kea.
32. Tä koan Dawid dengan Abigail: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari manjoho ikau manjupa aku andau toh.
33. Imberkat tirokm, imberkat ikau, idjä intu andau toh djari mambalang aku manalih manusuh daha, tuntang mandohop arepku hapan lengängku kabuatku.
34. Krana toto, belom Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari mangahana aku mawi talo papa, djaka ikau djaton badjeleng manjupa aku, toto sampai haiak talo sawah djewu idjä biti mahin dia djari batisa bara karä hatuän olo ain Nabal tä.
35. Tä, maka Dawid manarima talo awang iagahe tä bara lengäe, sambil hamauh dengae: Lius, buli humam sanasanang bewäi; itäm, aku djari manarima aughm, tuntang manampajah baum.
36. Maka amon Abigail sampai Nabal, iä tä djari manatap panginan huang humae kilau panginan radja, tuntang atäi Nabal ramirami, tinai iä paham babusau; tagal tä iä djaton masanan akae perkara tä, alo korik alo hai, sampai handjewu.
37. Djadi, andau tinai, amon Nabal ngalunen angate, kabusaue terai, palus sawae masanan akae perkara tä; maka hetang atäie intu huange palus mamatu.
38. Maka bahelat sapulu andau hirah Jehowa hararepan iä sampai iä matäi.
39. Amon Dawid mahining Nabal djari matäi, maka koae: Horumat akan Jehowa, idjä djari ma-

1 SAM. 25.

maläh kahawängku intu Nabal, idjä djari mambalang djipäe bara talo papa; Jehowa djari malian kadarhakan Nabal tä akan takoloke. Palus Dawid manjoho sarohan hakotak dengan Abigail, tantai manduan iä akan sawae.
40. Maka amon olo ain Dawid djari sampai Abigail hong Karmel, olo tä hamauh dengae, koae: Dawid djari manjoho ikäi mananggoh ikau, mangat manduan ikau indu sawae.
41. Tä, maka iä mendeng, sontop akan petak, sambil hamauh: Itä, djipen keton pahias indu ajang, mangat mamenjau pain karä djipen tuangku.
42. Maka Abigail mandjeleng arepe, palus harikas mukong kalidai, tuntang limä biti djipen bawi tabela ompat iä; maka iä hagoet omba sarohan Dawid, palus mandjadi indu sawae.
43. Tinai Dawid manduan Ahinoam, idjä bara Jisreel; äwen duä tä indu sawae.
44. Krana Saul djari manenga Mighal, anake idjä bawi, sawan Dawid tä, akan Palti, anak Lais, idjä bara Galim tä. — (18,27.— 2.*Sam.*3,15.)

BAGI 26.

Dawid manduan lundjun Saul tuntang sangkire.

1. Limbah tä maka dumah olo Sip mananggoh Saul hong Gibea, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong lungkoh Haghila, tandipah Jesimon? — (23,19.)
2. Tä, maka Saul harikas, masoh akan padang Sip, maka aton ompat iä telo kojan biti olo hatuä, awang djari intihe bara marak olo Israel, uka manggau Dawid hong padang Sip.
3. Maka Saul bapodok hundjun lungkoh Haghila, idjä tandipah Jesimon, darah djalan hetä; tapi Dawid melai hong padang; iä mitä Saul manggoang iä akan padang.
4. Krana Dawid djari manjoho olo mangalati, awi tä iä katawan, Saul toto aton dumah.
5. Tä Dawid hagoet, manjampai darah kaleka Saul bapodok. Maka Dawid manampajah äka Saul bapodok, tuntang Abner, anak Ner tä, kapala parang ajue; Saul tä hong bentok pilan kareta, tinai olo arä hakaliling iä.
6. Tä Dawid hamauh dengan Ahimelegh, olo Het, tuntang Abisai, anak Seruja, paharin Joab, koae: Æwe petah hagoet dengangku mananggoh Saul hong äka kawan parang tä? Tombah Abisai: Jaku toh handak omba ikau.
7. Tä Dawid äwen duä Abisai mananggoh kawan parang tä hamalem, maka itä! Saul batiroh hapilan kareta hakaliling, lundjue mendeng hong petak tambuan takoloke, maka Abner dengan olo arä barampar menter hakaliling iä.
8. Maka koan Abisai dengan Dawid: Andau toh Hatalla djari mangalong musohm penda lengäm: toh soho aku mamuno iä hapan lundju lasak petak, sampai tindas sindä. — (24,5.)
9. Tapi koan Dawid dengan Abisai: Æla ikau marusak iä; äwe tau manusang lengäe mawi idjä iminjak Jehowa tä, tuntang djaton buah hukum?
10. Tinai koan Dawid: Belom Jehowa! djaka dia Jehowa mam-

patäi iä, atawa tikas umure akan matäi, atawa iä hagoet mamarang sampai nihau:

11. Käläh Jehowa akan mangedjau aku dengan gawi kalotä, suro aku manusang lengängku mawi idjä iminjak Jehowa tä; tapi duan lundjue tä bewäi bara tambuan takoloke, tuntang sangkire hapae mihop, palus koä handak buli bewäi.

12. Kalotä Dawid manduan lundju tuntang sangkir bara tambuan takolok Saul, palus äwen duä tä hagoet; maka dialo idjä biti mahin dia katawan tuntang mitä iä, tinai djaton idjä biti mahin tangkedjet batiroh, krana tiroh tudjah bara Jehowa djari hadurut akan olo tä.

13. Djadi, amon Dawid djari sampai hila silan djanah tä, maka iä mendeng bara kedjau hundjun tantan bukit, sampai ombet karangkah helange dengan olo tä.

14. Tä Dawid mantehau olo arä, tuntang Abner, anak Ner tä, koae: Dia ikau maku tombah, o Abner? Tombah Abner, sambil hamauh: Æwe ikau toh, idjä petah maridu, mantehau radja?

15. Koan Dawid dengan Abner: Dia ikau hatuä? äwe kea idjä padan dengam marak hapus olo Israel? maka buhen ikau djaton djari mandjaga tuam, radja tä? krana olo idjä biti djari sampai keton, tantai marusak radja, tuan keton.

16. Djaton patut haliai gawin keton toh, belom Jehowa! keton handiai olo idjä patut impatäi bewäi, basa keton djaton djari toto mandjaga tuan keton, idjä iminjak Jehowa tä; itäm, intu kwe lundjun radja tuntang sangkire, idjä tambuan takoloke?

17. Maka Saul kasene augh Dawid, sambil hamauh: Dia djetoh aughm, o anakku Dawid? Tombah Dawid: Joh, jaku, o tuangku radja.

18. Tinai koae: Tagal en tuangku manggoang likut djipem kalotoh? atawa narai djari iawiku, narai kadarhakae huang lengängku?

19. Toh käläh tuangku radja mahining augh djipem: djaka Jehowa manantiring ikau mawi aku, käläh talo parapah iluput; tapi djaka djetä awi olon, tarasapa iä intu baun Jehowa, basa iä andau toh manolak aku bara tanah äka utus Jehowa, sambil hamauh: dari ikau, sembah hatalla beken.

20. Tapi toh, dahangku djaton indu lawo akan petak kedjau bara baun Jehowa; krana radjan olo Israel djari hagoet, manggau idjä kongan guti, kilau hamburong sakan hong bukit.

21. Tä koan Saul: Aku djari badosa, buli bewäi, o anakku Dawid, krana aku djaton handak mamapa ikau hindai, tagal tahasengku djari impaharam imparegam andau toh; itäm, aku djari humong gawingku, aku toto paham sala

22. Tombah Dawid, koae: Itäm, toh lundjun radja; käläh soho idjä biti bara karä olo ajum manalih, manduan tä.

23. Maka Jehowa karäh mamaläh akan genep biti tumon katateke tuntang kabudjure, krana andau toh Jehowa djari mangalong ikau huang lengängku, tapi aku djaton maku manusang lengängku mawi olo idjä iminjak Jehowa.

24. Maka itäm, kilau andau toh tahasengm djari impaharaku, tumon' tä kea tahasengku karäh impahara Jehowa, iä karäh malapas

aku bara karä kadjakä tuntang bahaja.
25. Maka koan Saul dengan Dawid: Imberkat ikau, o anakku Dawid, toto aughm tä, toto djetä akan mandjadi intu ikau. Limbah tä Dawid hagoet mahoroe djalae, tinai Saul buli äkae.

BAGI 27.

Dawid babungkat akan Siklag.

1. Maka koan Dawid huang atäie: Æwe katawan, dapit aku nihau kea awi lengän Saul; käläh aku mahakan arepku akan tanah olo Pilisti sasindä, mangat Saul terai harap sondau aku, palus terai manggau aku hong hapus tanah olo Israel, tumon tä aku karäh lapas bara lengäe.
2. Tä, maka Dawid haiak djahawen ratus biti idjä ompat iä hagoet, manalih Aghis, anak Maogh, radja Gat. — (21,10.)
3. Maka Dawid melai dengan Aghis hong Gat, tuntang karä olo ai, genep biti dengan ungkup humae; Dawid tuntang sawae duä biti, Ahinoam bawin olo Jisreel, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, bawin olo Karmel.
4. Amon olo masuman akan Saul, Dawid djari hadari akan Gat, maka iä djaton manggau iä hindai.
5. Maka koan Dawid dengan Aghis: Amon aku iasi intu matam, käläh tenga akangku idjä bara karä lewu hong tanahm, indu äkaku melai, krana buhen djipem akan hindjä dengam, hong lewun radja?
6. Maka Aghis manenga akae Siklag, andau tä kea; tagal tä Siklag mandjadi ain radja Juda palus sampai andau toh.
7. Maka Dawid melai hong tanah olo Pilisti idjä njelo äpat bulan katahie.
8. Maka Dawid haiak karä olo idjä dengae hagoet masang tanah olo Gesuri, olo Girsi, tinai olo Amalek; krana telo utus olo tä puna bara bihin mukong tanah tä, bara Sur mandas tanah Misir.
9. Maka amon Dawid masang tanah tä, idjä biti mahin dia karä olo hetä imbelome, alo bawi hatuä; tinai iä marampas kambing tabiri, sapi, kalidai, onta, pakaian; limbah tä iä buli Aghis tinai.
10. Maka amon Aghis misek: Kangkwe keton djari hagoet masang sindä toh? — tombah Dawid: Hila salatan Juda, salatan olo Jerameel, tinai salatan olo Keni.
11. Maka Dawid djaton mambelom idjä biti, alo bawi hatuä, uka äla iä manjampai Gat; krana koae: Belä olo tä masuman britan gawin ita, koae: kakai gawin Dawid. Maka tumon tä hadate huang karä andaue, katahin iä melai hong tanah olo Pilisti.
12. Maka Aghis harap Dawid, angate: Toto, iä djari mampabewau arepe haliai intu olo ajue, intu Israel, tagal tä iä akan djipengku palus katatahi.

BAGI 28.

Saul manggau tirok intu olo bawi tukang dewa, manjoho iä mangahau liau Samuel.

1. Maka djadi intu katika tä kea, amon olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue, handak

mamarang Israel, koan Aghis dengan Dawid: Tawam bewäi, ikau haiak karä olo ajum toto akan ompat aku tamä kawan parang.

2. Maka Dawid tombah augh Aghis: Käläh, ikau karäh mitä gawin rewarm. Koan Aghis dengan Dawid: Tagal tä aku handak mangkat ikau indu tonggon tahasengku katatahi.

3. Maka Samuel djari matäi, hapus utus olo Israel djari manatum iä, sambil mangubur iä hong Rama, intu puna lewue. Maka Saul djari manganan bara tanahe karä olo panudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa.

4. Maka olo Pilisti hapumpong, bapodok hong Sunem; tuntang Saul kea mirak karä olo Israel, äwen bapodok hong Gilboa.

5. Amon Saul mitä hapus kawan parang olo Pilisti, maka iä mikäh, mangkariäng angat atäie.

6. Tä Saul misek intu Jehowa; tapi Jehowa djaton tombah aughe, alo huang nupi, alo hapan Urim, alo hadjamban nabi mahin dia kea. — (2.*Mos*.28,30.)

7. Tä koan Saul dengan olo ajue: Gau akangku olo bawi, idjä bara dewa panudjum, mangat aku manalih iä, misek intu iä. Koan olo ajue dengae: Aton olo bawi hong Endor, idjä bara dewa panudjum.

8. Maka Saul malih ampie, tinai iä hapakaian beken, palus iä hagoet tuntang duä biti olo ajue, iä sampai olo bawi tä hamalem; palus iä manjoho iä: Tudjum akangku hapan dewa panudjum tä; palembut akangku olo idjä karäh injewutku akam.

9. Tä koan olo bawi tä dengae: Toto, tawam bewäi gawin Saul tä; iä djari mampalomos karä olo panudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa bara huang tanah toh; buhen ikau toh handak mandjarat hambaruangku, uka mampatäi aku?

10. Maka Saul sumpah dengae intu Jehowa, koae: Belom Jehowa! toto ikau djaton akan buah hukum tagal perkara toh.

11. Tä koan olo bawi tä: Æwe injohom aku mampalembute akam? Tombah iä: Soho Samuel lembut.

12 Sana olo bawi tä mitä Samuel, maka iä mangkariak, hai aughe, palus olo bawi tä hamauh dengan Saul, koae: Buhen ikau djari manandjaro aku? krana ikau toh Saul.

13. Maka koan radja dengae: Æla mikäh; tapi narai idjä gitam? Tä olo bawi masanan akan Saul: Mantir hai gitangku lembut bara petak.

14. Maka koae dengae: Kilen ampie? Tombah iä: Olo bakas lembut, iä hakampoh klambi pandjang. Amon Saul kasene iä tä Samuel, maka iä sontop, mahingkep akan petak.

15. Maka koan Samuel dengan Saul: Buhen ikau djari maur aku, mangahau aku lembut? Tombah Saul: Aku paham mikäh, krana olo Pilisti mamarang aku, tuntang Hatalla djari malihi aku, iä djaton maku tombah aughku hindai, hadjamban nabi, huang nupi mahin dia kea; tagal tä aku djari mangahau ikau, mangat ikau masanan akangku, narai patut iawiku.

16. Tä koan Samuel: Buhen ikau misek aku? krana Jehowa djari malihi ikau, mandjadi musohm.

17. Krana Jehowa djari mawi

tumon djari aughe hadjamban aku, iä djari mansuwit karadjaan bara lengäm, manenga tä akan olo beken, akan Dawid. — (15,28.)
18. Basa ikau djaton djari paraba prentah Jehowa, djaton djari malalus kasangit kalaite dengan olo Amalek, tagal tä Jehowa djari malalus perkara tä intu ikau andau toh.
19. Maka haiak dengam Jehowa handak manjaragh olo Israel kea akan penda lengän olo Pilisti, djewu ikau tuntang anakm akan manuntut aku, tinai kawan parang olo Israel kea karäh injaragh Jehowa intu lengän olo Pilisti. — (31,6.)
20. Tä, palus Saul balongkang mahingkep hapus bitie akan petak, krana iä paham mikäh mahining augh Samuel tä, tinai iä paham balemo, krana idjä andau idjä malem iä djaton djari kuman.
21. Maka olo bawi tä mananggoh Saul, tuntang mitä iä sabanen ampie, tä iä hamauh dengae: Itäm, rewarm djari manarima aughm, aku djari mingkes malenjoh tahasengku huang lokap lengängku, aku djari manarima aughm, idjä injewutm akangku.
22. Käläh ikau toh kea tarima augh rewarm, soho aku manduan tepong isut akam, palus kuman, mangat ikau brigas tinai, tau hagoet.
23. Tapi iä djaton maku, koae: Aku djaton handak kuman. Tapi olo ajue tuntang olo bawi tä kea musok hadjadjuan iä; tä maka iä manumon augh äwen; iä mendeng bara petak, mondok hundjun sasuro.
24. Maka olo bawi tä aton bara anak sapi baseput intu humae, palus iä mandjeleng arepe mampatäi tä, tinai iä manduan tepong, mopet tä, manampa mampakasak apam idjä djaton iragi.
25. Palus iä mimbit tä akan Saul tuntang olo ajue, maka äwen kuman. Limbah tä äwen mendeng balalu hagoet alem tä kea.

BAGI 29.

Dawid injoho olo Pilisti buli, äla omba parang.

1. Maka olo Pilisti djari hapumpong karä kawan parang ajue hong Apek, tinai olo Israel bapodok darah lowang danum hong Jesreel tä.
2. Maka karä mantir olo Pilisti manalih hetä dengan baraturatus, bakojakojan biti; maka Dawid tuntang karä olo ajue omba Aghis indu tantanep äwen.
3. Tä koan karä mantir olo Pilisti: Kanduä olo Ibrani tä? Koan Aghis, tombah augh karä mantir olo Pilisti: Dia iä toh Dawid, djipen Saul, radjan olo Israel tä, idjä djari melai ompat aku labih idjä njelo toh, aku djaton djari supa kasalae enen bara andaue djari kapian akangku sampai andau toh?
4. Tapi karä mantir olo Pilisti paham malait iä, sambil hamauh dengae: Soho olo tä buli, melai intu äkae idjä djari inengam akae, äla iä hagoet mamarang ompat ita, suro iä mules omba mawi ita kahum parang; krana kilen iä tau blaku ingilak tempoe tinai? djaton awie hapan takolok karä ita toh?
5. Dia iä Dawid tä, idjä manara iä olo djari manjanji, haiak

babigal, koae: Saul djari mampatäi bakojakojan, tapi Dawid djari mawi bapulupulu kojan? — (18,7.)

6. Tä Aghis mangahau Dawid, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa! kamäangku ikau budjur bewäi, ikau omba aku djetä bahalap bewäi intu matangku, krana aku djaton djari sondau kasalam enen bara andaum manalih aku sampai andau toh: tapi ikau djaton ingilak karä mantir beken tä.

7. Toh, käläh ikau buli bewäi, lius dengan kasanang, belä ikau inggarä mantir olo Pilisti papa.

8. Maka koan Dawid, tombah augh Aghis: Tapi narai kasalangku? narai djari sondaum intu djipem, bara andau solakku manaharep baum palus andau toh, sampai aku ingahana omba, mamarang musoh tuangku, radja tä?

9. Tombah Aghis, sambil hamauh dengan Dawid: Tawangku bewäi, toto ikau ingilakku, kilau malaikat Hatalla; tapi karä mantir olo Pilisti tä djari hamauh: äla manjoho iä omba ita mamarang.

10. Toh, käläh handjewu karäh harikas, ikau tuntang karä olo ain tuan ajum, idjä djari ompat ikau; amon keton djari tatap handjewu karäh, sana talo blawa, käläh hagoet bewäi.

11. Tä haiak djadjewu haliai Dawid tuntang olo ajue manatap arepe, mangat hagoet handjewu tä kea, nakara buli tanah olo Pilisti. Tapi olo Pilisti harikas akan Jesreel.

BAGI 30.

Olo Amalek marusak marampas Siklag; Dawid manggoang iä manduan tä tinai.

1. Djadi, amon Dawid tuntang olo ajue djari sampai Siklag, intu andau telo, maka olo Amalek bara hila salatan djari masang Siklag, tuntang djari mampalah Siklag, haiak djari manusul tä lepah lingis.

2. Maka karä olo bawi idjä hetä iä djari manampute, mimbit iä katawanan, tapi iä djaton djari mampatäi idjä biti, alo hai korik, malainkan iä djari manawan äwen tä bewäi, palus djari hagoet maradjur djalanae.

3. Maka Dawid tuntang karä olo ajue sampai lewu tä; itä! djetä djari bakähu lepah lingis, tinai karä sawae, anake hatuä bawi djari katawanan.

4. Tä, maka Dawid tuntang karä olo idjä dengae mambo aughe manangis, sampai iä hetang atäie, djaton tau manangis hindai.

5. Sawan Dawid duäduä djari katawanan kea, Ahinoam, bawin olo Jesreel tä, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

6. Maka Dawid lenjoh angat atäie, basa aton augh olo, handak mamanting iä hapan batu, krana genep biti olo tä paham kasangkal atäie tagal anake hatuä bawi; tapi Dawid mandähen arepe hong Jehowa, Hatallae.

7. Palus Dawid hamauh dengan imam Abjatar, anak Ahimelegh tä: Djuluk akangku klambi-puko tä. Maka Abjatar magah klambipuko tä akan Dawid. — (23,9).

8. Tä, maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Patut aku manggoang olo tä? tau aku akan mampalah iä? Tombah iä: Sasah iä, krana toto ikau karäh mampalah iä, sambil maliwus äwen.

9. Tä Dawid harikas haiak djahawen ratus biti tä idjä ompat iä;

amon äwen tä sampai sungäi Besor, maka belahe tendä hetä.
10. Dawid tuntang äpat ratus biti haradjur manggoang, malainkan duä ratus biti tendä hetä, basa iä paham kaujuhe, sampai djaton tau dimpah sungäi Besor.
11. Maka olo tä sondau olo Misir, idjä biti, hong padang hetä, idjä imbite akan Dawid, maka iä manenga tepong akae, tuntang iä kuman, tinai iä manenga danum indu ihope.
12. Tinai iä manenga akae idjä kabotop bua korma, tuntang duä tampong rimpin anggor, idjä kinae; tä budjur angat tahasenge tinai, krana iä djaton djari kuman tepong, djaton mihop danum sampai katelo, handau hamalem.
13. Limbah tä maka Dawid hamauh dengae: Baris äwe ikau? bara kwe ikau toh? Koan olo Misir tä: Aku toh olo Misir, rewar olo Amalek; tempongku djari malihi aku, basa awiku haban katelo andau bihin.
14. Karä ikäi djari dumah bara hila salatan, djari masang Keret, tinai olo Juda, tuntang tanah Kaleb, tinai ikäi djari manusul lewu Siklag.
15. Koan Dawid dengae: Maku ikau magah aku manjupa kawan olo tä? Tombah iä: Sumpah dengangku intu Hatalla, ikau djaton akan mampatäi aku, dia kea ikau handak mandjuluk aku akan lengän tempongku, tä aku handak magah ikau manjupa kawan olo tä.
16. Maka iä magah äwen; itä! karä olo tä kasaburan mananjap padang, sambil kuman, mihop, babigal, tagal kutoh karä talo rampase, idjä djari dinoe bara tanah olo Pilisti tuntang tanah Juda.
17. Maka Dawid mamukul olo tä bara sandjasandja sampai halemäi andau tinai, dialo idjä biti äwen tau mahakan, baja äpat ratus olo tabela bewäi, iä tä hapan onta palus pararawoh.
18. Tumon tä Dawid djari mawat talo handiai, idjä djari irampas olo Amalek tä, tinai Dawid djari mawat maliwus sawae äwen duä kea.
19. Maka idjä mahin dia talo nihau, alo korik alo hai, karä anak hatuä bawi, karä talo awang djari irampase, samandiai tä dino awi Dawid tinai.
20. Tinai Dawid manduan karä tabiri sapi, olo mudjar mimbit djetä haiak hamauh: Djetoh bagin rampasan Dawid.
21. Amon Dawid djari sampai olo duä ratus tä, idjä djari paham kaujuhe, sampai djaton tau ompat Dawid, idjä djari impelaie hong sungäi Besor, maka äwen tä hagoet manambang Dawid tuntang olo awang ompat iä. Maka Dawid manggapi äwen, sambil manabi iä bahalahalap.
22. Tä, maka karä olo setan baris äwen, idjä djari omba Dawid, hamauh, koae: Basa olo tä djaton djari hagoet ompat ita, maka ita djaton handak mambagi akae talo irampas tä, idjä djari iawat ita, baja naughe genep biti olo tä manduan anak sawae, palus hagoet.
23. Tapi koan Dawid: Æla gawin keton kalotä, o pahari, dengan talo idjä djari inenga Jehowa akan ita, iä djari mahaga ita, tuntang djari mandjuluk akan lengän ita kawan asang, idjä djari dumah mantakan ita.

24. Æwe tau manarima augh keton huang perkara toh? krana kilau bagin olo, idjä djari omba mamarang, tumon tä kea patut bagin olo, idjä djari melai manonggo karä ramo; sama kea iä akan ompat buah bagi. — (4. *Mos.* 31,27.)
25. Maka bara andau tä palus harian djetä indu hadat tuntang kapatut hong Israel, palus sampai andau toh.
26. Maka limbah Dawid sampai Siklag, iä mampait bara karä rampasae tä akan karä bakas hamputan olo Juda, idjä sobat ajue, koae: Itä, tä berkat akan keton bara talo irampas ain musoh Jehowa tä.
27. Iä tä akan bakas olo Betel, akan bakas olo Ramot, hila salatan, akan bakas olo Jater;
28. Akan bakas olo Aroer, akan bakas olo Sipnot, akan bakas olo Estemoa;
29. Akan bakas olo Raghal, akan bakas hong karä lewun olo Jerameel, tinai akan bakas hong karä lewun olo Keni;
30. Akan bakas olo Horma, akan bakas olo Korasan, akan bakas olo Atagh;
31. Akan bakas olo Hebron, tinai akan karä bakas intu karä kaleka, idjä hetä Dawid dengan olo ajue djari manjandähan.

BAGI 31.

Saul mampatäi arepe, limbah iä impakalah olo Pilisti.

1. Maka olo Pilisti mamarang olo Israel; djadi olo Israel pararawoh bara baun olo Pilisti, iä balongkang impatäi hundjun bukit hatinggang Gilboa.
2. Maka olo Pilisti mangatah mawi Saul tuntang anake hatuä; olo Pilisti mampatäi Jonatan, Abinadab äwen telo Malghisua, anak Saul tä.
3. Maka klahi tä sasar paham hakaliling Saul, olo pamanah tä mambidik iä, iä paham indjakä awi olo pamanah tä.
4. Tä, maka koan Saul dengan ajange, idjä pananggong ganggamae: Silak padangm, sudok aku hapan djetä, belä olo kulop tä dumah mamuno aku, palus manawah aku. Tapi ajange djaton maku awi paham kikähe; tä maka Saul manduan padang, mampalawo arepe mangkarap tä. — (*Hak.* 9,54.)
5. Amon ajange mitä Saul djari matäi, tä iä kea mangkarap padange, palus matäi haiak dengae.
6. Tumon tä Saul matäi haiak anake hatuä äwen telo, tuntang ajange, tuntang karä olo ajue haiak matäi andau tä.
7. Sana olo Israel, idjä hila toh Jordan, mitä käwan olo Israel djari hadari, tinai Saul tuntang karä anake hatuä matäi, maka olo tä malihi karä lewue, hadari; tä olo Pilisti dumah, palus melai hetä.
8. Djadi andau tinai, amon olo Pilisti mananggoh, handak marampas olo idjä impatäi tä, maka iä sondau Saul tuntang anake hatuä halelek matäi hong bukit Gilboa.
9. Maka iä manetek takoloke, mengkak ganggamae, palus manjoho olo mimbit tä mangumbang tanah olo Pilisti hakaliling, mamprahan tä intu karä human dewae, tuntang akan olo arä handiai.
10. Tinai ganggamae ingkese hong human Astarot, tapi bukange ing-

gantonge hong kota batun lewu Betsan.
11. Maka amon olo Jabes mahining britan gawin olo Pilisti dengan hantun Saul, — (11,1.)
12. Tä karä olo hatuä awang sanggam klahi hagoet, manandjong hapus alem tä, palus manduan hantun Saul tuntang hantun anake bara kota batu hong Betsan, balalu buli Jabes, mamapui talo tä hetä.
13. Limbah tä iä manduan tolange, sambil mangubur tä penda pulau kaju hong Jabes; tinai olo tä puasa kudju andau katahie.

SURAT

S A M U E L,

IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

I. Dawid mampatäi olo idjä masuman arepe djari mampatäi Saul. II. Iä mangarang augh tatum tagal pampatai Saul äwen duä Jonatan.

I. — 1. Djadi limbah pampatäi Saul, metoh Dawid djari buli mamukul olo Amalek, djari sampai Siklag kaduä,
2. Maka intu andau telo aton dumah idjä biti bara kawan parang ain Saul, pakaiae djari barabit, tinai kawo hundjun takoloke; djadi sana iä sampai Dawid, palus iä mahukup akan petak, mampahikep arepe.
3. Maka koan Dawid dengae: Bara kwe panumahm? Tombah iä: Aku djari hadari bara kawan parang olo Israel.
4. Tinai koan Dawid dengae: Kilen ampin perkara hetä? suman akangku. Koae: Olo arä djari hadari bara äka klahi, kutoh karä äwen tä djari halelek matäi, tinai Saul dengan anake Jonatan tamput matäi kea.
5. Koan Dawid dengan olo, idjä mimbit brita tä akae: Kilen ikau katawan Saul äwen duä hanak Jonatan djari matäi?
6. Maka tombah olo idjä mimbit brita tä, koae: Kanatek aku mananggoh bukit hatinggang Gilboa, maka itä! Saul mendeng basokah lundjue, makakarä kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran mangatah mawi iä.
7. Tä iä tampaliau, haiak iä mitä aku, maka iä mantehau aku; tombah aku: itäm, toh jaku.
8. Tä iä misek aku, koae: äwe ikau? Koangku dengae: aku olo Amalek.
9. Tä iä hamauh dengangku: etoetoh ikau, patäi aku, krana

awi himangku aku ujuh handak
matäi, tapi sanuno aku matäi.
10. Tä aku manggapi, mampatäi
iä, krana tawangku iä djaton tau
belom awi himange; palus aku
manduan makota bara takoloke,
tuntang lasong bara lengäe, palus
aku djari mimbit tä kantoh akan
tuangku.
11. Tä, maka Dawid manjingkap
pakaiae marabit tä, kalotä kea karä
olo awang dengae.
12. Iä manatum manangis, sambil
puasa sampai käpat tagal Saul
tuntang anake Jonatan, tinai ta-
gal olo ain Jehowa, tagal utus olo
Israel, krana olo tä djari balong-
kang matäi awi padang.
13. Tinai Dawid misek olo, idjä
djari mimbit brita tä akae: Bara
kwe ikau? Koae: Aku toh anak
olo Amalek, idjä namuäi marak
Israel.
14. Koan Dawid dengae: Kilen?
ikau djaton marawan angatm ma-
nusang lengäm, marusak olo idjä
iminjak Jehowa?
15. Maka Dawid mangahau idjä
biti baris olo ajue, koae: Has,
takan iä! Palus iä tä mamukul
mampatäi iä. — (4,10.)
16. Koan Dawid dengae: Daham
manata takolokm kea, krana to-
tokm kea djari mandawa ikau,
koam: aku djari mampatäi olo idjä
iminjak Jehowa.
II. — 17. Maka Dawid manga-
rang augh toh, manatum Saul äwen
duä hanak Jonatan;
18. Palus iä manjoho madjar ka-
range tä intu karä olo Juda; djetä
tarasurat hong surat Jasar;
19. Joh äka kabungas Israel!
intu äka bukit iä djari impatäi!
kajah, karä olo menteng tä djari
balongkang!
20. Æla mambrita talo toh hong
Gat, äla masuman tä hong lewu
Askelon, belä anak bawin olo Pi-
listi handjak atäie, belä bawin olo
kulop tä manangkadjok awie han-
djak rantang.
21. Joh karä bukit Gilboa, äla
ambon udjan buah keton, äla tana
ramon parapah tandjungan akan aton
intu keton; krana hetä djari ing-
anan talawang olo gantjang, tala-
wang ain Saul tä, kilau ampin iä
dia djari iminjak.
22. Panah Jonatan djaton pudji
undur, padang Saul djaton pudji
buli boang bara dahan olo awang
impatäie, bara enjak karä olo gan-
tjang.
23. Saul äwen duä Jonatan, idjä
hasinta, patut ingilak kahum pam-
belome, huang pampatäie mahin
dia djari hapisah; äwen tä balias
bara burong nasar, iä gantjang
bara singa.
24. O keton, anak bawin olo Is-
rael, tatum Saul, idjä makaian
mambungas keton hapan baludu
tuntang pakaian bulau, idjä manenga
ramo bulau indu kabungas keton.
25. Kajah, olo menteng tä djari
matäi hong klahi! Jonatan djari
impatäi intu äka idjä gantong.
26. Jaku paham sekä angat atäiku
tagal ikau, joh paharingku Jona-
tan! ikau djari paham ingilakku,
sintam tä bahalap akangku bara
sintan karä olo bawi.
27. Kajah, olo gantjang tä djari
balongkang, karä ganggaman klahi
tä djari nihau!

BAGI 2.

I. Dawid iangkat olo Juda mandjadi radjae, tapi Abner mangkat Isboset, anak Saul, mandjadi radjan hamputan olo Is-

rael awang beken. II. Olo ain Isboset alah awi olo ain Dawid.

---

1. — 1. Djadi, limbah bara tä Dawid misek Jehowa, koae: Aton ikau manjoho aku hagoet akan idjä kabaris lewu bara karä lewu hong tanah Juda? Tombah Jehowa: Lius bewäi. Tinai Dawid misek: Kangkwe aku patut hagoet? Tombah iä: Akan Hebron.

2. Tumon tä Dawid hagoet akan tä, tuntang sawae duäduä, Ahinoam, bawin olo Jisreel, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

3. Tinai Dawid mimbit kea karä olo idjä dengae, genep biti tuntang ungkup humae, olo tä mangkalewu hong patatai lewu Hebron.

4. Limbah tä maka olo hamputan Juda dumah, maminjak Dawid hetä mandjadi radjan karä ungkup hamputan Juda. Maka olo masuman akan Dawid, koae: Olo Jabes hong Gilead tä djari mangubur Saul.

5. Tä Dawid manjoho sarohan manalih olo Jabes hong Gilead, masuman akae: Imberkat keton intu Jehowa, tagal kahalap gawin keton dengan tuan keton Saul, basa keton djari mangubur iä.

6. Käläh Jehowa malalus asie tuntang djandjie idjä katek dengan keton, tinai idjä aku, toto aku kea handak bahalap dengan keton, basa keton djari mawi talo toh.

7. Toh, käläh lengän keton gantjang bewäi, buah keton menteng uräh, krana tuan keton, Saul tä, djari matäi, maka karä ungkup hamputan Juda djari maminjak aku mandjadi radjae.

8. Maka Abner, anak Ner, kapala parang ain Saul tä, manduan Isboset, anak Saul, mimbit iä hanimpah akan Mahanaim, — (1. *Sam.* 14,50.)

9. Palus mamparadja iä hong Gilead mahundjun olo Asgur, Jisreel, Epraim, Benjamin, mahundjun hapus olo Israel.

10. Maka Isboset, anak Saul tä, äpat pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radjan olo Israel; iä marentah duä njelo. Baja karä ungkup hamputan Juda bewäi ompat mamenda Dawid.

11. Maka katahin Dawid radja hong Hebron mahundjun hamputan olo Juda, djetä udju njelo djahawen bulan katahie.

II. — 12. Tä, maka Abner, anak Ner, hagoet dengan karä olo ain Isboset, anak Saul tä, bara Mahanaim akan Gibeon.

13. Maka Joab, anak Seruja, hagoet kea, mimbit karä olo ain Dawid; äwen hasupa darah talaga Gibeon; djadi olo tä tendä hong saran talaga hila toh, tapi äwen hong sarae hila silae.

14. Maka koan Abner dengan Joab: Käläh toh ita mintih isut olo tabela bara ita hasansila manatap arepe akan manok ita, hapangkih akan ita. Tombah Joab: Takan, djadi bewäi.

15. Tä aton lius duäwalas biti olo Benjamin, djetä akan Isboset, anak Saul; tinai duäwalas biti baris olo Dawid.

16. Maka äwen tä hasingkap takolok, pulus hasudok hapan padang, genep biti sama habidik dahepan, balalu äwen tä uras balongkang matäi haiak; tagal tä olo manggarä kaleka tä Ehelkathasurim (*akä padang batadjim,*) djetä tokep Gibeon.

17. Tä, maka palus andau tä kea mandjadi klahi paham; maka

Abner tuntang olo Israel alah hong baun olo ain Dawid.
18. Maka aton hetä telo biti anak hatuä ain Seruja, iä tä Joab, Abisai tuntang Asahel; Asahel tä balias paie, kilau krahau hong padang.
19. Maka Asahel manjasah likut Abner, iä djaton mahiwang akan sambil gantau bara likut Abner.
20. Tä Abner tampaliau, sambil hamauh: Ikau toh Asahel? Tombah iä: Joh, aku.
21. Maka koan Abner dengae: Ules arepm bara aku barangai sambil gantau, singkap akam idjä biti bara karä olo tabela tä, duan pakaiae akam. Tapi Asahel djaton maku terai mawi iä.
22. Tä Abner hamauh dengan Asahel tinai: Indah bara likutku; tagal en aku akan mampalokang ikau matäi akan petak? kilen aku tau manggatang baungku limbah tä tinai, manjupa paharim Joab?
23. Tapi iä djaton maku terai mawi iä, tä tepa Abner tempä iä hapan lawin tantahan lundjue, bara knaie lasak silae, balalu iä balongkang tindas matäi hong äkae tä kea. Djadi, karä olo awang sampai äka Asahel djari matäi, tendä hetä.
24. Maka Joab äwen duä Abisai manggoang Abner; djadi, amon matanandau lius belep, maka iä sampai lungkoh Ama, idjä tandipah Giagh, intu djalan akan padang Gibeon.
25. Maka olo Benjamin haleleng intu Abner, mambulat arepe tinai, iä mendeng intu hunjok lungkoh.
26. Tä Abner mantehau Joab, sambil hamauh: Aton padang akan mandoi bewäi sampai katatahi? djaton ikau tahiu, mikäh tepa perkara toh bapait akam? kilen katahie hindai ikau djaton maku manjoho olo ajum buli, terai mawi paharie?
27. Tombah Joab: Belom Jehowa! djaka ikau djaton djari manantiring ikäi, bara handjewu ndau kea olo arä toh djari imbitku, mangat genep biti terai manjasah paharie.
28. Tä, maka Joab mampahiau sarunai, palus karä olo ajue tendä, terai manjasah Israel, djaton klahi tinai.
29. Maka Abner tuntang olo ajue hapus alem tä hagoet mahoroe padang, palus dimpah Jordan, tinai iä mahoroe hapus Bitron, palus iä sampai Mahanaim.
30. Tinai Joab kea buli, terai manjasah Abner, palus iä mamumpong salepah djalahae; maka djalahan Dawid tä nihau baja djalatienwalas biti bewäi tinai Asahel.
31. Tapi olo ain Dawid djari mampatäi bara baris olo Benjamin, bara baris olo ain Abner, telo ratus djahawen pulu biti.
32. Djadi, äwen manggatang hantun Asahel, mangubur iä huang kubur bapae, idjä hong Betlehem. Maka Joab tuntang karä djalahae hagoet hapus alem tä, djadi haiak talo blawa iä sampai Hebron.

BAGI 3.

I. Abner handak omba mamenda Dawid.
II. Iä impatäi Joab.

I.—1. Maka mandjadi klahi tahi ungkup human Saul dengan ungkup human Dawid. Dawid djäladjälan kwasa, tapi äwen ungkup Saul sasar rungkok.

2. Maka arä anak hatuä inakan akan Dawid hong Hebron; anake idjä bakas tä Amnon, idjä inakan Ahinoam, bawin olo Jisreel.
3. Idjä duä Kileab, idjä inakan Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel tä. Idjä telo Absalom, idjä inakan Maagha, anak Kalmai, radja Gesur.
4. Idjä äpat Adonia, anak Hagit: idjä limä Sepatia, anak Abital;
5. Idjä djahawen Jitram, idjä inakan Egla, sawan Dawid; iä tä idjä inakan akan Dawid hong Hebron.
6. Djadi, metoh klahi ungkup human Saul dengan ungkup human Dawid, maka Abner mangapala arepe huang human Saul.
7. Maka liau Saul tä bihin aton gundike, idjä bagarä 'Rispa, anak Aia. Maka koan Isboset mawi Abner: Buhen ikau hindjä dengan gundik liau apangku?
8. Tä hasep kalait Abner tagal augh Isboset tä, palus iä hamauh: Aso aku gitam, aku toh idjä malawan olo Juda, masi ungkup human liau bapam Saul, tuntang karä paharie, karä sobate andau toh, sampai djaton manjaragh ikau akan lengän Dawid? tinai andau toh ikau handak mamuat kasalan intu aku tagal olo bawi?
9. Kalotä kakai gawin Hatalla dengan Abner, toto, tumon Jehowa djari sumpah akan Dawid, kalotä kea aku handak mawie dengae,
10. Sambil mindah karadjaan bara human Saul, balalu mampendeng padadusan Dawid mahundjun olo Israel tuntang Juda, bara Dan mandas Berseba.
11. Maka iä djaton bahanji man-djawap idjä kabawak augh Abner, basa iä mikäh iä.
12. Palus Abner manjoho sarohan mananggoh Dawid hapan arae, sambil hamauh: Ain äwe tanah toh? Tinai aughe kalotoh: Käläh hadjandji dengangku, tä maka lengängku toto akan mampahaiak ikau, mangat mules salepah olo Israel akam.
13. Maka tombah iä: Djadi; aku handak hadjandji dengam; tapi idjä perkara aku manukas akam, iä tä, ikau djaton akan manaharep baungku, djaka dia ikau djari helo magah Mighal, anak bawi ain Saul tä, amon ikau manalih handak manaharep aku.
14. Tinai Dawid manjoho sarohan manalih Isboset, anak liau Saul tä, koae: Lian sawangku Mighal, idjä djari imopohku hapan saratus isin kulop olo Pilisti. — (1.*Sam.* 18,27;25,44.)
15. Maka Isboset manjoho olo manduan iä bara olo hatuä Paltiel, anak Lais tä.
16. Maka banae tä ompat iä, manandjong manangis manuntut iä sampai Bahurim. Tä koan Abner dengae: Terai toh, buli. Tä iä buli.
17. Maka Abner hakotak dengan karä bakas olo Israel, koae: Bara bihin djari tahi kea keton djari nahuang Dawid mandjadi radjan keton.
18. Toh awi malalus tä. Krana Jehowa djari hamauh tahiu Dawid, koae: awi lengän rewarku Dawid aku handak maliwus djalahan olo ajungku, Israel, bara lengän olo Pilisti, tuntang bara lengän karä musohe.
19. Tumon tä kea augh Abner intu pinding olo Benjamin. Lim-

bah tä Abner hagoet kea akan Hebron, uka manutor akan pinding Dawid talo handiai, idjä budjur intu matan Israel tuntang hapus hamputan Benjamin.

20. Maka Abner dumah naharep Dawid intu Hebron, tuntang duä pulu biti haiak dengae. Maka Dawid manampa panginan akan Abner, tuntang akan karä olo idjä ompat iä.

21. Tä, maka koan Abner dengan Dawid: Aku handak lius, mamumpong hapus olo Israel akan tuangku radja, mangat olo tä manampa djandji dengam, tuntang ikau mandjadi radjae tumon kahandak atäim. Tumon tä Dawid manjoho Abner hagoet, palus iä lius sanang bewäi.

II.—22. Maka itä! Joab tuntang kawan parang ain Dawid dumah masang, mimbit kutoh talo irampase; tapi Abner djaton hindai intu äka Dawid hong Hebron, krana iä djari injoho Dawid buli, tuntang iä djari hagoet dengan kabuahe.

23. Maka amon Joab tuntang kawan parang tä, idjä dengae, djari sampai, tä olo masuman akan Joab: Abner, anak Ner, djari kantoh manjupa radja, tuntang radja djari manjoho iä buli, dengan kabuahe bewäi iä djari lius.

24. Tä, maka Joab tamä naharep radja, koae: Kilen kea gawim? Itäm, Abner djari manjupa ikau, buhen ikau djari manjoho iä buli, sampai iä lapas tinai?

25. Tawam bewäi Abner, anak Ner tä; iä djari manalih tantai manipu ikau, mangat mangasene palius panumahm, tuntang talo handiai awang iawim.

26. Maka Joab blua bara äka Dawid, palus manjoho olo manggoang Abner, idjä mimbit iä haluli bara kali Sira; tapi Dawid djaton katawan tä.

27. Amon Abner haluli akan Hebron, maka Joab mimbit iä mahiwang bara bauntonggang lewu, kilau handak hakotak sinisinik dengae; palus iä mamuno iä hetä, madjok knaie sampai iä matäi; djetä tagal dahan paharie Asahel.—(2,23.)

28. Maka harian, sana Dawid mahining talo tä, koae: Aku tuntang karadjaangku palus katatahi brasih hong baun Jehowa bara dahan Abner, anak Ner tä.

29. Buah djetä manata takolok Joab tuntang hapus ungkup human bapae palus katatahi, sampai haradjur hong ungkup Joab tä olo kinan matakau, basamagh, olo idjä basokah kaju, olo idjä matäi awi padang, tuntang olo idjä tapas talo kinae.

30. Tumon tä Joab dengan paharie Abisai djari mampatäi Abner, tagal iä djari mampatäi liau paharie Asahel hong klahi, tokep Gibeon.

31. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo awang ompat iä: Rabit pakaian keton, kepan tapih benang ganal, tatum Abner, tandjong helo bara raunge. Maka radja Dawid omba manuntut raung.

32. Djadi, metoh olo mangubur Abner hong Hebron, maka radja manggatang aughe manangis darah kubur Abner, tuntang hapus olo arä tä manangis kea.

33. Tinai radja mangarang augh tatum tagal Abner, koae: Abner djaton djari matäi kilau basat.

34. Lengäm djaton tarapasong,

paim djaton irantai hapan rantai tambaga; ikau djari balongkang kilau olo balongkang awi anak kadarhaka. Maka paham haream olo arä tä manatum iä.

35. Amon limbah tä olo manalih, magah panginan akan Dawid kahum handau, maka Dawid sumpah, koae: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, djaka aku kuman idjä kakiwak tepong atawa talo beken helo bara matanandau belep.

36. Amon olo arä mahining tä, maka djetä bahalap intu matae; talo handiai idjä iawi radja tä bahalap intu matan hapus olo arä.

37. Tuntang hapus utus olo arä, salepah utus Israel, kasene andau tä, toto olo mampatäi Abner, anak Ner tä, djaton hapan augh radja.

38. Tinai radja hamauh dengan karä olo, ajue: Djaton keton katawan, mantir hai, kapala toto djari matäi andau toh marak olo Israel.

39. Maka aku toh lalangena bewäi, haru aku iminjak mandjadi radja. Maka olo toh, anak Seruja tä, pahalau kwasa akangku: tapi Jehowa karäh mamaläh olo darhaka tumon kadarhakae.

BAGI 4.

Isboset impatäi olo; Dawid mamaläh pampatäie.

---

1. Maka amon anak Saul tä mahining, Abner djari matäi hong Hebron, tä lengäe tendur, tuntang olo Israel samandiai paham mikäh taräwen.

2. Maka ain anak Saul tä aton duä biti mantir parang, aran idjä Baena, idjä tinai Reghab, äwen duä tä anak Rimon olo Beerot, baris hamputan Benjamin. Krana Beerot tä itong baris Benjamin kea.

3. Maka olo Beerot tä djari hadari akan Gitaim, hetä kea iä melai namuäi sampai andau toh.

4. Maka ain Jonatan, anak Saul tä, aton anak hatuä, idjä kait paie hasansila; iä limä njelo umure, metoh britan pampatäi Saul tuntang Jonatan djari sampai bara Jisreel, maka ajang pangasohe manggatang iä, mimbit iä hadari; djadi, amon iä mandjeleng arepe hadari, maka iä lawo palus batimpang; arae Mepiboset.

5. Maka anak Rimon, olo Beerot, Reghab tuntang Baena tä, hagoet, tamä human Isboset, bentok andau, kahum iä menter nadjepan matae..

6. Maka äwen tä tamä sampai bentok huma, ampiampin handak blaku gendon, palus äwen mampatäi iä manjudok knaie, balalu Reghab tuntang paharie Baena hadari mahakan.

7. Krana äwen duä tä tamä huma metoh iä hong sasuroe, intu karong äkae batiroh, palus äwen mampatäi iä, manetek manipas takoloke, palus manduan tä, balalu hagoet mahoroe djalan hong padang hapus alem tä.

8. Palus äwen duä tä mimbit takolok Isboset tä akan Dawid hong Hebron, sambil hamauh dengan radja: Itäm, toh takolok Isboset, anak Saul, musohm tä, idjä mangatah tahasengm; tumon toh Jehowa djari mamaläh akan

tuangku radja andau toh kea, mawi Saul intu panakae.

9. Tapi koan Dawid, tombah augh Reghab tuntang paharie Baena, anak Rimon, olo Beerot tä, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa, idjä djari maliwus hambaruangku bara karä kadjakäe,

10. Basa olo tä, idjä masuman akangku, koae: itäm, Saul djari matäi, — alo kamäae iä mimbit brita bahalap, djari injingkapku, impatäiku kea hong Siklag, alo iä harap aku manenga upah akae tagal brita tä: — (1,15.)

11. Kilen hindai olo darhaka toh, idjä djari mampatäi olo tetek intu humae hong sasuroe? Kilen toh, djaton patut aku manuntut dahae intu lengän keton, palus manganan keton bara hundjun petak?

12. Balalu Dawid manjoho olo ajue; iä tä mampatäi äwen, manetek lengäe paie, manggantong iä darah talaga hong Hebron; tapi takolok Isboset induae, ingubure hong kubur Abner intu Hebron.

BAGI 5.

I. Hamputan olo Israel awang beken kea mangkat Dawid mandjadi radjae. Dawid babongkat akan Jerusalem. II. Iä mamukul olo Pilisti.

I. — 1. Limbah tä maka karä hamputan Israel dumah naharep Dawid hong Hebron, sambil hamauh, koae: Itäm, ikäi toh isi daham.

2. Tinai bara bihin kea, kahum Saul tä radjan ikäi, maka ikau kea djari magah matoh olo Israel. Tinai Jehowa kea djari hamauh dengam: ikau toh akan manjakatik Israel, utus olo ajungku, ikau akan radjan olo tä.

3. Tumon tä karä bakas olo Israel manalih, manaharep radja hong Hebron, tuntang radja Dawid hadjandji dengan äwen hong Hebron intu baun Jehowa; limbah tä olo tä maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel.

4. Umur Dawid telo pulu njelo, metoh iä mandjadi radja, iä marentah äpat pulu njelo katahie.

5. Hong Hebron iä marentah olo Juda udju njelo djahawen bulan, tinai hong Jerusalem iä marentah hapus utus olo Israel tuntang Juda telo pulu telo njelo katahie.

6. Maka radja tuntang olo ajue hagoet akan Jerusalem, mamarang olo Jebusi, idjä mukong tanah tä. Olo tä hababaka Dawid, koae: Ikau djaton tau kantoh; idjä babutä tuntang batimpang tä karäh maharak ikau. Kamäae, toto Dawid djaton tau tamä hetä.

7. Tapi Dawid manamä kota Sion tä, iä tä lewun Dawid.

8. Krana koan Dawid andau tä kea: Æweäwe idjä mamukul olo Jebusi tä, manjampai tahasak danum hetä, tuntang talo batimpang babutä tä, idjä injingi atäi Dawid, iä tä indu kapala hai, mantir pamutjok. Awi tä lembut sewut olo: Æla namäan idjä babutä batimpang tä akan humam.

9. Maka Dawid melai hong kota tä; iä manggarä tä lewun Dawid; tinai Dawid mandähen tä hakaliling bara Milo, hila huange kea,

10. Maka Dawid sasar tahi sasar kwasa, krana Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, mampahaiak iä.

11. Maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan mananggoh Dawid, mimbit kaju seder, tuntang tukang kaju dengan tukang batu; äwen tä mamangun human-radja akan Dawid. — (1.*Kron.*14,1.)
12. Tä Dawid kasene, Jehowa toto mandähen iä akan radjan olo Israel, tuntang manggatang karadjaan ajue tagal utus olo ajue, Israel tä.
13. Maka Dawid mandahang sawae gundike bara bawin olo Jerusalem, limbah iä djari mindah bara Hebron; arä anak hatuä bawi inakan akan Dawid.
14. Djetoh aran anake, awang inakan akae hong Jerusalem: Sgamua, Sgobab, Natan, Salomo;
15. Ibghar, Elisua, Nepeg, Japia;
16. Elisama, Eljada, Elipelet.
II. — 17. Maka amon olo Pilisti mahining, olo djari maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tä maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä mangota äkae.
18. Maka olo Pilisti tä dumah, bapodok hong djanah Repaim.
19. Maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Olih aku hagoet mawi olo Pilisti? maku ikau manjaragh olo tä akan penda lengängku? Koan Jehowa, tombah augh Dawid: Lius bewäi, krana toto aku handak manjaragh olo Pilisti akan penda lengäm.
20. Tä Dawid sampai Baalperasim, palus Dawid mamukul olo tä hetä, koae: Jehowa djari marukat musohku huang baungku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä iä manggarä äka tä Baalperasim. (*Æka barukat.*)
21. Maka olo tä malihi karä hampatong dewae hetä, tä Dawid tuntang olo ajue manduan mimbit tä.
22. Rahian bara tä maka olo Pilisti dumah tinai, bapodok hong djanah Repaim.
23. Maka Dawid misek intu Jehowa; tombah Iä: Æla ikau hagoet palus, manantarang iä, tapi maliut iä manalih hila likute, mangat ikau mantakan iä bara äka pulau kaju beka.
24. Djadi, sana ikau mahining gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä gulogulong ikau mantakan iä, krana metoh tä Jehowa djari hagoet helo baum, tantai mamukul kawan parang olo Pilisti.
25. Maka Dawid mawie tumon Jehowa djari manjoho iä; iä manjasah mamukul olo Pilisti bara Geba sampai Geser.

BAGI 6.

Olo manduan patin Hatalla akan Jerusalem.

1. Limbah tä Dawid mirak olo awang kampili bara marak olo Israel, telo pulu kojan biti. — (1. *Kron.*13,5.)
2. Maka Dawid hagoet haiak olo handiai tä idjä dengae, baris olo Juda, uka manduan patin Jehowa, idjä äka Arae tä injembah, aran Jehowa Tuhan kawan karä talo belom, idjä mondok hetä helat Kerubim.
3. Maka olo mamuat patin Hatalla hong kareta taheta, iä manduan tä bara human Abinadab, idjä hundjun lungkoh hetä; maka Usa äwen duä Ahio, anak Abina-

dab tä, magah kareta taheta tä. — (1.*Sam*.7,1.)

4. Djadi, amon iä magah tä tuntang patin Hatalla bara human Abinadab, idjä hong lungkoh, maka Ahio manandjong helo bara pati tä.

5. Maka Dawid dengan salepah utus olo Israel mampahiau karä talo usike intu baun Jehowa, idjä inampae hapan kaju goper, iä tä kutjapi, biola, gandang, tinai bisakbetong tuntang raraup.

6. Amon olo tä djari sampai karaian Naghon, maka Usa mandjudju mandanan lengäe intu patin Hatalla, manjangka tä, krana sapi tanggarurus.

7. Tä hasep kasangit Jehowa dengan Usa, palus Hatalla mampatäi iä hetä tagal kalajaue, iä matäi darah patin Hatalla. — (4.*Mos*.4,15.)

8. Maka hambon kasinggul atäi Dawid, basa Jehowa djari mangarak Usa bara ungkupe, tä iä manggarä kaleka tä Peresusa, (*karak ungkup Usa,*) djetä arae sampai andau toh.

9. Maka Dawid paham mikäh Jehowa intu andau tä, sambil hamauh: Kilen patin Jehowa tä tau sampai aku?

10. Palus Dawid djaton maku manduan patin Jehowa tä akan lewun Dawid, malainkan Dawid mampatendä tä huang human Obededom, olo Gat tä.

11. Maka patin Jehowa melai huang human Obededom, olo Gat tä, telo bulan katahie; tuntang Jehowa mamberkat Obededom dengan salepah ungkup humae.

12. Tä, maka olo masuman akan radja Dawid, koae: Jehowa djari mamberkat ungkup human Obededom, tuntang talo handiai idjä ai, tagal patin Hatalla tä. Awi tä Dawid hagoet, manduan patin Hatalla bara human Obededom, mimbit tä akan lewun Dawid tuntang kahandjake.

13. Djadi, amon olo idjä mamikul patin Jehowa tä mingkang djahawen kabingkang, maka iä mampatäi sapi tuntang meto baseput, maluput parapah.

14. Maka Dawid paham babigal hong baun Jehowa; Dawid hapakaian klambi puko benang pista.

15. Tumon tä Dawid tuntang hapus utus olo Israel mimbit patin Jehowa, dengan njanji lahap tuntang augh sarunai.

16. Djadi, metoh patin Jehowa tamä lewun Dawid, tä Mighal, anak Saul idjä bawi tä, manangkilik bara panjengok; tä, amon iä mitä radja Dawid manangkadjok, babigal hong baun Jehowa, maka iä ngabelä iä huang atäie.

17. Maka amon olo manamäan patin Jehowa, iä mampendeng tä hong kalekae, hong bentok tingkape, idjä djari inampa Dawid akae; palus Dawid maluput parapah awang ingähu hong baun Jehowa, tuntang parapah tarimakasih.

18. Amon Dawid djari terai maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä tä hapan aran Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom. — (1.*Radja*8,55.)

19. Tinai iä mambagi akan olo arä, akan hapus utus olo Israel, hatuä bawi, handjenan kabawak tepong tuntang idjä katangkal isin meto awang mangat, tinai handjenan kasa basuang anggor. Limbah tä maka hapus olo arä tä buli, genep biti akan humae.

20. Maka amon Dawid buli, han-

dak mamberkat ungkup humae, tä
Mighal, anak Saul, blua manambang Dawid, sambil hamauh: Paham horumat radjan olo Israel intu andau toh, idjä djari mengkak pakaian kahaie intu matan karä djipen olo ajue awang bawi, mandjadi kilau olo bararangai ampie!
21. Tapi Dawid hamauh dengan Mighal: Intu baun Jehowa, idjä djari mintih aku manganan bapam tuntang hapus ungkup humae, sambil mangkat aku mandjadi radjan utus olo ain Jehowa, olo Israel tä, toto intu baun Jehowa aku handak baramirami.
22. Tinai aku handak mampahian arepku paham haream bara toh tinai, aku handak randah intu matangku, tuntang dengan djipen bawi tä idjä koam, haiak dengan äwen tä kea aku karäh impahai.
23. Maka Mighal, anak Saul tä, djaton bara anak sampai andau pampatäie.

BAGI 7.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjandji handak mandähen ungkup Dawid, sampai Kristus lembut bara hetä. II. Dawid manarimakasih intu Hatalla.

I.—1. Djadi, amon radja tetep mukong humae, tuntang Jehowa djari mampalandang iä bara karä musohe hakaliling, — (1.*Kron.* 18,1.)
2. Maka koan radja dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin Hatalla melai penda dinding benang bewäi.
3. Koan Natan dengan radja: Käläh, lalus talo handiai awang kahandak atäim, krana Jehowa mampahaiak ikau.
4. Maka djadi, alem tä kea augh Jehowa sampai Natan, koae:
5. Lius, suman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa: aton ikau akan manampa huma akangku, indu äkaku melai?
6. Krana aku djaton djari melai huang huma, bara katika aku djari manduan olo Israel bara tanah Misir, sampai andau toh, malainkan aku djari kumbangkamba hapan tingkap benang tä.
7. Intu karä äkaku djari hagoet dengan olo Israel, aton kea aku djari manjewut idjä kabawak augh akan idjä kahamputan olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik djalahan olo ajungku, Israel tä, hapan mametäh iä, koangku: buhen keton dia manampa huma kaju seder akangku?
8. Maka tumon toh aughm dengan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kambing tabiri, nakara ikau mandjadi radjan djalahan olo ajungku, Israel tä. — (1.*Sam.* 16,12.)
9. Tuntang aku djari mampahaiak ikau hong karä djalanam, djari mampalomos karä musohm bara baum, tinai aku djari mampahai aram tumon aran olo idjä pangkahai hong kalunen toh.
10. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, aku djari ngagalan iä, mangat iä tetep hong äkae, äla iä inggoet tinai kantäkantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä tinai, kilau bihin;
11. Bara andau aku djari mangkat hakim akan Israel, djalahan olo ajungku, mahin kalotä kea gawing-

ku, tapi ikau toh djari impalandangku bara karä musohm; tinai Jehowå masuman akam, Jehowa handak mamangun ungkup huma akam.
12. Amon karä andau umurm djari sukup, amon ikau batiroh matäi, ingampeleng dengan tato hiangm, tä aku handak mangkat anakm, panakan aim kea, rahian bara ikau, tuntang aku handak mandähen karadjaan ajue.
13. Iä tä karäh mamangun huma akan arangku, aku handak mandähen padadusan karadjaan ajue palus katatahi. — (1.*Radja*5,5. — *Masm.*89.)
14. Aku toh akan bapae, iä akan anakku. Amon iä malangkah, aku handak mandjara iä baja ombeombet tumon hadat bapa.
15. Tapi asingku djaton akan mindah bara iä, kilau aku djari mindah tä bara Saul, idjä djari inganangku bara baum.
16. Tapi ungkup humam tä karäh dähen, karadjaan ajum akan tetep sampai katatahi hong baungku; padadusam akan segah palus katatahi.
17. Tumon karä augh tuntang karä talo panggitae tä, kalotä Natan masanan akan Dawid.
II. — 18. Tä radja Dawid tamä, mahingkep naharep baun Jehowa, sambil hamauh: Æwe aku toh, joh Tuhan, Jehowa, narai guna ungkup humangku, sampai ikau mangkat aku tumon toh?
19. Tinai djetä inggaräm isut, joh Tuhan, Jehowa, ikau djari hamauh kea tahiu human rewarm palus akan tahi rahian dapit, djetä tahiu perkaran olo tä idjä tuntang Tuhan Jehowa. — (*Matt.*1,23.)
20. Narai tinai augh Dawid dengam? krana ikau kasene rewarm, joh Tuhan Jehowa.
21. Tagal aughm, tumon kahandak atäim ikau mandjadian karä talo hai tä, tuntang masuman tä akan rewarm.
22. Tagal tä, ikau kea idjä pangkahai, joh Jehowa, Hatalla, krana idjä biti mahin djaton padan dengam, djaton Hatalla baja tikas ikau bewäi, tumon karä talo pahining pinding ikäi.
23. Intu kwe olo hong hapus petak, idjä kilau djalahan olo ajum, idjä tagal iä Hatalla djari lius uka maliwus iä akae, indu utus olo ajue, nakara mingkes arae intu äwen, sampai djari malalus talo hai tuntang panaräwen akae hong tanahm, intu baun djalahan olo ajum, idjä djari iliwusm akam bara tanah Misir, bara karä olo kapir, haiak manganan karä dewan äwen? — (5. *Mos.*4,7,)
24. Israel, djalahan olo ajum, djari indähem akam indu utus olo ajum palus katatahi, ikau, joh Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tä.
25. Toh, joh Jehowa, Hatalla, käläh mandähen djandji toh, idjä djari insanam akan rewarm, tahiu hapus ungkup humae, mangat iä melai katatahi; käläh lalus tä tumon aughm.
26. Tä aram akan impahai palus katatahi, tuntang olo handiai akan hamauh: Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, toto Hatallan olo Israel; maka ungkup human rewarm Dawid karäh dähen hong baum.
27. Krana ikau, joh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, toto ikau djari manantu intu pinding rewarm, sambil

hamauh: aku handak mamangun ungkup humam. Tagal tä rewarm djari supa huange, uka blaku doa intu ikau hapan augh toh.

28. Toh, joh Tuhan, Jehowa, ikau puna Hatalla, karä aughm toh toto tulus bewäi, ikau djari mandjandji kahalap toh akan rewarm.

29. Toh, käläh hapan huangm berkat ungkup human rewarm, mangat djetä tanggar sampai katatahi hong baum, krana ikau, o Tuhan, Jehowa, djari mandjandji tä, awi berkat ajum sampai katatahi ungkup human rewarm karäh imberkat.

BAGI 8.

Dawid mamukul mampalah arä baris musohe.

1. Djadi, limbah bara tä Dawid mamukul olo Pilisti, mamparungkok iä, palus Dawid manduan gandali bara lengän olo Pilisti. — (1.*Kron*.18,1.)

2. Tinai iä mamukul olo Moab, iä mukur olo tä hapan tali, iä manjoho olo tä menter hong petak, handuä tipeng tali tä akan indu impatäi, sindä akan imbelom. Tumon tä olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akae.

3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser anak Reghob, radja Soba, amon iä hagoet akan batangdanum Prat, handak halalian kwasae tinai.

4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tinai udju ratus olo idjä hapan hadjaran, tuntang duä pulu kojan biti olo parang; maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, manisa saratus kareta bewäi. — (*Jos*.11,9.)

5. Maka olo Aram bara Damaskus dumah, handak mawat Hadadeser, radja Soba tä; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tä.

6. Palus Dawid mingkes kawan parang manonggo Damaskus, idjä ain olo Aram tä; limbah tä olo Aram manempo Dawid, manahor asil akae. Maka Jehowa manganggulo Dawid huang karä äka panggoete.

7. Maka Dawid manduan talawang bulau tä, awang djari hapan olo ain Hadadeser, mimbit tä akan Jerusalem.

8. Tinai radja Dawid manduan kutoh tambaga bara Betagh tuntang Berotai, lewun Hadadeser tä.

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser tä,

10. Maka Toi manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi mamberkat iä, tagal iä djari mamarang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tä mimbit ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Maka samandiai tä Dawid mambarise, mamprasihe akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, awang djari imprasihe, idjä induae bara karä olo kapir, awang djari impakalahe;

12. Bara olo Aram, bara olo Moab, bara olo Amon, bara olo Pilisti, bara olo Amalek, tinai talo irampas bara Hadadeser, anak Reghob, radja Soba tä.

13. Tinai Dawid hai arae, limbah bara iä buli mamukul olo Aram, awie mampatäi hanjawalas kojan biti musohe hong padang ujah. — (*Masm*. 60.)

14. Hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, idjä manonggo tanah, djadi olo Edom samandiai manempo Dawid. Maka Jehowa manganggulo Dawid hong karä äka panggoete.

15. Tumon tä Dawid marentah hapus utus olo Israel; tuntang Dawid mandjadian kabudjur katetek akan karä olo ajue.

16. Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mangkubumi.

17. Sadok, anak Ahitub, äwen duä Ahimelegh, anak Abjatar, indu imam; Seraja indu sukataris.

18. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam; maka karä anak Dawid uras pangeran.

BAGI 9.

Dawid masi Mepiboset, anak Jonatan tä.

1. Maka koan Dawid: Aton kea tisae hindai idjä biti olo ungkup human Saul, mangat aku masi iä tagal Jonatan? — (1.*Sam.* 20,15.)

2. Maka aton djipen ungkup human Saul, idjä Siba arae; djetä ingahau olo manaharep Dawid. Maka radja misek iä: Ikau toh Siba? Tombah iä: Joh, jaku rewarm.

3. Maka koan radja: Djaton hindai olo ungkup Saul, mangat aku malalus asin Hatalla intu iä? Koan Siba, tombah augh radja: Aton kea hindai anak Jonatan, idjä hatuä, idjä batimpang paie duä-duä.

4. Maka koan radja dengae: Hong kwe iä tä? Koan Siba dengan radja: Iä intu human Maghir, anak Amiel, hong Lodebar.

5. Tä, maka radja Dawid manjoho olo manduan iä bara human Maghir, anak Amiel, intu Lodebar.

6. Maka sana Mepiboset, anak Jonatan, äson Saul, manaharep Dawid, iä balalu mahingkep intu baue, manjontop arepe. Koan Dawid: O Mepiboset. Tombah iä: Toh aku, rewarm.

7. Maka Dawid hamauh dengae: Æla ikau mikäh, krana toto, aku handak masi ikau tagal liau bapam Jonatan; aku handak malian akam karä tanan buäm Saul, tinai ikau haradjur akan omba kuman hong medjangku.

8. Tä maka iä sontop, haiak tombah: Æwe kea rewarm, sampai ikau mules manampajah hantun aso, idjä tumon tä rewarm toh?

9. Maka radja mangahau Siba, djipen Saul tä, sambil hamauh dengae: Karä talo handiai idjä bihin ain liau Saul, tuntang ain hapus ungkup humae aku djari manengae akan anak tempom.

10. Tagal tä ikau tuntang anakm hatuä, tinai karä djipen rewarm patut malan tanae akae, manggetem tä akae, mangat anak tempom tä aton bara talo kinan; maka Mepiboset, anak tempom tä, haradjur akan omba kuman hong medjangku. Maka Siba aton bara anak hatuä limäwalas biti, tinai karä reware duä pulu biti.

11. Maka koan Siba dengan radja: Tumon talo handiai, awang sohon radja, kalotä rewarm toh karäh malalus tä kea. Maka Mepiboset omba kuman hong medjae, kilau karä anak radja tä kea.

12. Mepiboset aton bara anak ha-

tuä tabela, arae Migha; maka karä olo ungkup human Siba mandjadi indu rewar Mepiboset.

13. Tumon tä Mepiboset melai hong Jerusalem, basa iä haradjur akan omba kuman hong medjan radja; maka iä batimpang paie duäduä.

BAGI 10.

I. Olo Amon halalea sarohan Dawid.
II. Iä imarang, ihukum Dawid.

I.—1. Djadi, rahian bara tä radjan olo Amon matäi, anake Hanun mandjadi radja manganti iä. — (1.*Kron.*19,1.)

2. Tä koan Dawid: Aku handak bahalap dengan Hanun, anak Nahas, kilau liau bapae djari bahalap dengangku. Tagal tä Dawid manjoho sarohan, mangat awi sarohae tä iä mampong iä tagal bapae. Djadi, sarohan Dawid tä tamä tanah olo Amon.

3. Tä koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajue, Hanun tä: Angatm toto Dawid mahorumat liau bapam, basa iä djari manjoho olo pamampong manalih ikau? Dia Dawid djari manjoho sarohae manalih ikau, nakara äwen mariksa, mangalati lewu toh, uka marusak tä djeha?

4. Tä Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur djanggut garumbinge lepa silan baue, tinai mangarat klambie silae sampai parae, palus manjoho iä hagoet.

5. Amon äwen mampait kabar tä akan Dawid, maka iä manjoho olo manambang äwen, krana olo tä paham mahamen. Djadi radja mampait augh akae: Melai keton hong Jerigho, sampai djanggut garumbing keton pandjang tinai tumon bihin, limbah tä buli.

II.—6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu baun Dawid, maka olo Amon manjoho olo mupah olo Aram baris Betreghob, tuntang olo Aram baris Soba, duä pulu kojan biti olo parang, tinai sakojan biti ain radja Maagha, tuntang duäwalas kojan biti baris olo Tob.

7. Sana Dawid mahining tä, maka iä manjoho Joab hagoet tuntang salepah kawan olo gantjang parang.

8. Maka olo Amon hagoet mamadju kawan parang ai tandipah bauntonggang lewue Raba, tapi olo Aram bara Soba tuntang Reghob, tinai olo Tob dengan olo Maagha aton padjue kabuate hong padang.

9. Amon Joab mitä, kawan parang tä manintu iä, bara baue bara likute, maka iä mintih olo awang kampilie bara karä olo gantjang baris olo Israel, palus iä mamadju äwen manandipah olo Aram.

10. Maka tisan olo tä inengae penda lengän paharie Abisai, idjä mamadju äwen tä manandipah olo Amon.

11. Maka koae: Amon olo Aram tä abas bara aku, tä ikau akan mawat aku; tinai djaka olo Amon tä abas bara ikau, tä aku handak manalih mawat ikau.

12. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mawie tumon kakilak matae.

13. Tä Joab manggapi, tuntang karä olo awang dengae, mantakan olo Aram; maka olo tä hadari bara baue.

14. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä pararawoh, maka iä kea hadari bara baun Abisai, tamä lewue; tä Joab buli, terai mamarang olo Amon; iä buli Jerusalem.

15. Djadi, amon olo Aram tä mangkemä arepe djari alah awi olo Israel, maka olo tä mamumpong arepe.

16. Tinai Hadadeser manjoho olo manduan olo Aram awang dipah batangdanum tä, iä hapumpong intu Helam. Maka Sobak, kapala parang ain Hadadeser, idjä mangapala matoh olo tä.

17. Amon brita tä sampai Dawid, iä mirak hapus karä olo Israel, palus dimpah Jordan, nantarang Helam; maka olo Aram mamadju arepe nandipah Dawid, balalu olo hatantakan.

18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Dawid, Dawid mamukul udju ratus kareta ain olo Aram tä, tuntang äpat pulu kojan olo idjä hapan hadjaran; iä mampatäi Sobak kea, kapala parang tä.

19. Sana karä radja tä, awang mamenda Hadadeser, mangkemä arepe djari kalah awi olo Israel, maka iä mangabuah arepe dengan olo Israel, mamenda iä. Maka olo Aram djera mawat olo Amon tä tinai.

BAGI 11.

Dawid habandong dengan Batseba, sawan Uria, tuntang manjoho banae impatäi.

1. Djadi, intu tamparan njelo taheta, metoh musim radja pudji hagoet mamarang, maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo ajue haiak dengae, tinai hapus kawan olo Israel, nakara iä marusak olo Amon, mangapong Raba. Tapi Dawid melai hong Jerusalem. — (1.*Kron.*20,1.)

2. Maka djadi halemäi Dawid blua sasuroe, manandjong hong sapau human radja; tä maka bara hundjun sapau iä mitä olo bawi mandoi; olo bawi tä paham bahalap ampie.

3. Tä Dawid manjoho olo misek, äwe olo bawi tä. Koan olo: Dia iä tä Batseba, anak Eliam, sawan Uria, olo Het tä?

4. Tä, maka Dawid manjoho olo manduae; amon olo bawi tä djari sampai iä, maka iä hindjä dengae; limbah tä olo bawi tä mamprasih arepe bara kapalie, tuntang buli humae.

5. Maka olo bawi tä batihi; palus iä manjoho olo masuman akan Dawid, sambil hamauh: Aku toh djari batihi.

6. Tä, maka Dawid mampait petäh akan Joab: Soho Uria, olo Het tä, naharep aku. Palus Joab manjoho Uria manalih Dawid.

7. Amon Uria djari dumah naharep Dawid, maka Dawid misek ampin pambelom Joab tuntang karä olo arä; tinai ampin perkara parang tä.

8. Limbah tä Dawid hamauh dengan Uria: Käläh, buli humam bewäi, penjau paim. Djadi, amon Uria blua bara human radja, maka panginan radja imbit olo manuntut likute.

9. Tapi Uria batiroh hong bauntonggang human radja, hindjä karä olo ain tuan ajue; iä djaton buli humae.

10. Djadi, olo masuman tä akan Dawid, koae: Uria djaton djari tamä humae. Tä koan Dawid dengan Uria: Dia ikau toh harum

dumah bara djalan? buhen ikau djaton buli humam?

11. Koan Uria, tombah augh Dawid: Pati tä, tuntang olo Israel dengan olo Juda melai hong tingkap; tuangku Joab tuntang karä olo ain tuangku toh bapodok hong padang; kilen aku akan tamä humangku, uka kuman mihop, tuntang batiroh dengan sawangku? belom Jehowa tuntang hambaruam! djaton gawingku tumon tä.

12. Maka Dawid hamauh dengan Uria: Melai hetoh andau toh hindai, djewu aku handak manjoho ikau hagoet. Tumon tä Uria melai hong Jerusalem sampai handjewu.

13. Maka Dawid mangahau iä, manjoho iä kuman mihop intu baue, tuntang mambusau iä. Limbah tä hamalem iä blua, palus menter hong äka batiroh haiak dengan karä ajang tuan ajue, tapi iä djaton tamä humae.

14. Djadi, handjewu tinai Dawid mamintik surat akan Joab, mampait tä intu lengän Uria.

15. Iä mamintik hong surat tä kalotoh aughe: Soho Uria mendeng totok helo intu äka klahi tä paham, limbah tä undur malihi-iä, mangat iä impatäi olo.

16. Djadi, limbah Joab djari mangalati lewu tä, maka iä manjoho Uria melai tandipah äka, idjä tawae arä olo idjä gantjang menteng hetä.

17. Djadi, amon olo lewu tä blua, handak mampi Joab, maka belahe bara kawan olo baris ain Dawid impatäi, tuntang Uria, olo Het tä kea; matäi.

18. Tä Joab manjoho olo masuman akan Dawid hapus horoe perkara tä.

19. Iä mametäh sarohae, koae: Amon ikau djari lepah masuman horoe perkara parang toh akan radja,

20. Amon ampin kalait radja handak lembut, tuntang iä hamauh dengam: buhen keton manokep lewu kalotä? djaton keton katawan olo pudji mamanah bara hundjun kota batu?

21. Æwe djari mampatäi Abimelegh, anak Jerubaal? dia olo bawi djari mamanting iä hapan batu bara hundjun kota, sampai iä matäi hong Tebes? Buhen keton kalotä djari manggapi kota tä? Tä ikau akan hamauh: rewarm Uria, olo Het tä, djari matäi kea. — (*Hak.*9,53.)

22. Maka sarohan tä hagoet; iä sampai, manaharep, palus masuman talo handiai akan Dawid, idjä tagal tä Joab djari manjoho iä hagoet.

23. Maka koan sarohan tä dengan Dawid: Toto, karä olo tä djari abas bara ikäi, balalu iä mampi maroboh ikäi hong padang, tapi ikäi djari maranggar iä sampai darah bauntonggang lewue.

24. Tä olo pamanah mamanah kawan olo ajum bara hundjun kota, sampai belahe olo ain radja djari matäi, rewarm Uria, olo Het tä, matäi kea.

25. Maka Dawid hamauh dengan sarohan tä: Tumon toh suman akan Joab: äla perkara toh papa intu matam, krana padang puna pudji mawi hetoh hetä; awi mangalahi lewu tä paham haream, sampai djetä rusak; tumon tä soho iä abas atäie.

26. Amon sawan Uria mahining banae Uria djari matäi, maka iä manatum banae.

27. Amon andau tatume djari

sukup, Dawid manjoho olo manduan iä akan humae, mandjadi akan sawae; iä manak hatuä akae. Tapi talo gawin Dawid tä paham papa hong baun Jehowa.

BAGI 12.

I. Hatalla manjoho nabi Natan mampudji Dawid. II. Dawid manjasal; iä iampun Hatalla, alo iä indjarae kea. III. Dawid mampakalah Raba.

I. — 1. Maka Jehowa manjoho Natan manalih Dawid. Amon iä tä tamä naharep, maka iä hamauh dengae: Aton olo duä biti hong lewu anu, idjä tatau, idjä tä pähä belom. — (7,2.)

2. Ain olo tatau tä kutoh karä kambing, tabiri, sapi.

3. Tapi ain olo pähä belom tä baja idjä anak tabiri bawie idjä korik, idjä djari imilie tuntang imbelome sampai djetä hai; intu humae haiak dengan anake djetä omba kuman panginae, tuntang mihop bara sangkir ajue, menter batiroh intu sapangkue, djetä ihagae kilau djetä anake idjä bawi.

4. Tä, maka amon aton olo madja idjä tatau tä, iä manjanjang kutoh kambing tabirie tuntang sapie, djaton maku manduan mampatäi djetä indu panginan olo idjä madja iä, malainkan iä manduan anak tabiri ain olo idjä pähä belom tä, nguan djetä akan olo idjä madja iä.

5. Tä, maka paham hasep kalait Dawid tagal olo tä, palus iä hamauh dengan Natan: Belom Jehowa, djaton tau dia olo tä impatäi, idjä djari mawi talo kalotä.

6. Tinai tabiri bawie tä patut iä manahore lipet äpat regae, basa iä kalotä katulas gawie, djaton djari tau masi. — (2.*Mos.*22,1.)

7. Tä koan Natan dengan Dawid: Ikau olo tä! Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel, aku djari malapas ikau bara lengän Saul.

8. Ungkup human tuan ajum djari inengaku akam, tinai karä sawan tuan ajum intu sapangkum, toto, karä olo Israel, karä olo Juda kea djari inengaku akam, tinai djaka djetä hindai ombet, tau bewäi aku mandahang akam tinai kalotä kakai.

9. Buhen tinai ikau djari mangabelä augh Jehowa, tuntang djari mawi talo papa kalotä intu matae? Uria, olo Het tä, djari impatäim hapan padang, tuntang sawae djari induam indu sawam, maka iä djari impatäim hapan padang olo Amon.

10. Toh, padang djaton akan balang mawi ungkup humam sampai katatahi, basa ikau djari manawah aku, awim djari manduan sawan Uria, olo Het tä, indu sawam.

11. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah tjalaka hararepan ikau, idjä lembut bara ungkup huma aim kea, aku handak manduan sawam bara baum, manenga tä akan kolam, iä tä karäh hindjä dengan sawam intu katarang matanandau toh. — (16,22.)

12. Ikau djari sala basilisilim, tapi aku handak mamaläh gawim tä intu baun karä olo Israel, intu katarang matanandau.

II. — 13. Tä koan Dawid dengan Natan: Aku toto djari badosa intu Jehowa. Koan Natan dengan Dawid: Toh Jehowa djari mampun

dosam, djaton ikau akan matäi. — (*Masm.* 51;—32.)
14. Tapi sabab gawim toh ikau djari manenga buku akan musoh Jehowa manawah Hatalla, maka anak hatuä tä, idjä djari inakan akam, akan matäi kea.
15. Limbah tä Natan buli humae. Maka Jehowa mampahaban anak tä, idjä djari inakan sawan Uria tä akan Dawid, paham kahabae.
16. Maka Dawid blaku intu Jehowa akan anake tä, iä puasa, tuntang tamä karonge, mahingkep intu lasäh hapus alem tä.
17. Tä karä mantir olo dalam mananggoh iä, handak manduan iä bara lasäh, tapi iä djaton maku, djaton iä omba kuman dengae.
18. Djadi, intu andau udju anake tä matäi; maka olo dalam ain Dawid djaton bahanji masanan akae anake tä djari matäi, krana koan olo tä: Kahum anake belom ita djari hamauh dengae, tapi iä djaton maku manarima augh ita, kilen tinai ita tau masuman akae anake tä djari matäi? mikäh iä marusak arepe haream.
19. Maka Dawid mitä olo ajue habisik, tumon tä iä meles anake tä djari matäi; tagal tä Dawid misek olo ajue: Djari matäi iä tä? Tombah äwen: Djari matäi.
20. Tä Dawid mendeng bara lasäh, palus mandoi, haminjak tuntang manakiri pakaiae, palus iä tamä äka Jehowa, blaku doa hetä; limbah tä iä buli humae, blaku talo kinan; maka olo mimbit akae, palus iä kuman.
21. Maka olo ajue hamauh dengae: Kilen kea ampin gawim toh? pesan anakm tä belom ikau djari puasa tuntang manangis, toh limbah anakm tä djari matäi maka ikau mondok kuman.
22. Tombah iä: Pesan anakku tä belom aku djari puasa tuntang manangis, krana kamäangku, äwe katawan, mikäh Hatalla handak masi aku, sampai mambelom anakku tä.
23. Tapi toh iä djari matäi; akan en aku puasa hindai? tau aku halalian iä? baja aku karäh manjak iä, tapi iä djaton akan buli aku tinai.
24. Limbah tä Dawid mampong sawae, Batseba tä, palus iä tamä batiroh dengae; maka iä manak anak hatuä akae, iä manggarä arae Salomo; maka Jehowa mangilak anake tä,
25. Tuntang manjoho nabi Natan, hapan aran Jehowa, manggarä arae Jedidja. (*Idjä ingilak Hatalla.*)
III. — 26. Maka Joab mamarang Raba, lewun olo Amon, iä mampakalah manamä lewun radja tä.
27. Tä Joab manjoho sarohan mananggoh Dawid, sambil hamauh: Aku djari mamarang maranggar Raba, tuntang djari manamä baris lewu idjä intu saran danum hetä.
28. Toh, käläh ikau mirak karä tisan olo parang, palus kantoh, kapong lewu toh, pakalah djetä, belä arangku inara olo, amon aku djari mampalah djetä.
29. Tä Dawid mamumpong karä olo, palus hagoet akan Raba, maranggar mampalah djetä.
30. Iä manduan makota bara takolok radjae, idjä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu berega, djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Tinai kutoh karä talo irampas induae bara lewu tä.
31. Limbah tä karä olo lewu tä impluae, impatäie hapan gargadji, pisau, kapak tuntang hapan a pui;

tumon tä gawie dengan karä le-
wun olo Amon. Limbah tä Da-
wid tuntang olo arä tä buli Je-
rusalem tinai.

BAGI 13.

I. Tamparan tjalaka huang ungkup human Dawid; Amnon anake hatuä tulah dengan betaue Tamar. II. Absalom mampatäi paharie Amnon, mamaläh betaue Tamar.

I.—1. Maka ain Absalom, anak
Dawid tä, aton betaue idjä baha-
lap ampie, arae Tamar; djadi ra-
hian bara tä maka Amnon, idjä
anak Dawid kea, mipen iä.
2. Maka hetang angat atäi Am-
non, sampai iä haban tagal be-
taue Tamar; krana iä tä budjang,
bahali toto intu matan Amnon
mawi talo enen dengae.
3. Maka aton sobat Amnon,
idjä Jonadab arae, anak Simea,
Simea paharin Dawid; maka Jo-
nadab tä bakalilit.
4. Iä tä hamauh dengae: Bu-
hen ikau djaladjalan pringkong ge-
negenep andau, joh anak radja,
djaton ikau handak manutor tä
akangku? Maka koan Amnon deng-
ae: Aku mipen Tamar, betau Ab-
salom, paharingku tä.
5. Maka koan Jonadab dengae:
Menter hong sasurom, ampiampim
haban, tä amon bapam manalih,
manjengok ikau, awi ikau hamauh
dengae: soho betauku, Tamar tä,
mangat iä mahaga aku, tuntang
nguan talo kinan intu matangku,
mangat aku kuman bara lengäe.
6. Tä Amnon menter, nahadja
arepe kilau haban. Djadi, amon
radja dumah, manjengok iä, koan
Amnon dengan radja: Käläh soho
betauku Tamar, mangat iä nguan
talo kinan akangku intu baungku,
mangat aku kuman bara lengäe.
7. Maka Dawid manjoho olo
mananggoh human Tamar, masa-
nan akae: Käläh ikau lius talih
human njaham Amnon, nguan talo
kinan akae.
8. Maka Tamar hagoet tanggoh
human njahae Amnon; iä tä men-
ter hong sasuroe; palus Tamar
manduan bakal tepong, mopet tä,
mawi apam intu baue, balalu ma-
njumape.
9. Tinai iä manduan rindjing,
manusuh djetä intu baue; tapi
djaton iä maku kumae, palus Am-
non hamauh: Soho olo handiai
blua bara darahku. Palus olo
handiai blua.
10. Tä koan Amnon dengan Ta-
mar: Imbit talo kinan tä akan
karong, mangat aku kuman bara
lengäm. Maka Tamar manduan
apam tä, idjä inatape, mimbit tä
akan njahäe Amnon huang karong.
11. Maka amon iä magah tä darah
iä mangat iä kuman, tä iä manjing-
kap iä, sambil hamauh dengae:
Batiroh dengangku, joh betauku.
12. Tapi koae dengae: Æla nja-
hangku, äla mamandong aku, gawi
kalotä djaton patut intu olo Israel,
äla ikau marajap kalotä.—(5.*Mos.*
22,21.—3.*Mos.*20,17.)
13. Krana aku, kangkwe aku
tau manganan kahawängku tinai?
tinai ikau kilau olo parajap intu
olo Israel. Käläh ikau hakotak
dengan radja, krana toto iä djaton
handak mangahana aku akam.
14. Tapi iä djaton maku masi
aughe, tuntang basa iä abas bara
iä, maka iä hadjadjuan iä, balalu
hindjä dengae.
15. Limbah tä maka paham ka-

belän Amnon dengae, paham hauream kabeläe dengae bara kipäe solake; palus Amnon hamauh dengäe: Has ikau, dari bewäi.
16. Maka iä tombah aughe: Narai bukue ikau manganan aku? kapapam djetoh hai bara idjä helo tä, idjä djari iawim dengangku. Tapi iä djaton maku mahining aughe.
17. Palus iä mangahau djipäe hatuä idjä manjang iä, sambil hamauh: Harak iä tä bara aku akan ruar; huit lawang timbas likute.
18. Maka budjang bawi tä hapan badju idjä hapangowang bintike, krana badju kalotä puna karä putir, anak radja, pudji hapae katahie budjang; maka djipen tä magah iä blua, palus mahuit blawang timbas likute.
19. Tä Tamar mingkes kawo hundjun takoloke, palus marabit badju hapangowang ampin bintike idjä hapae tä, iä mamangkut takoloke, tuntang manandjong haiak mangkariak manangis.
20. Maka njahae Absalom hamauh dengae: Djari njaham, Amnon tä, hindjä dengam? käläh toh, betau, suni bewäi, iä tä njaham, äla manduan gawie toh akan isin atäim. Kalotä Tamar melai huang human njahae Absalom, tuntang kapähän atäie.
21. Amon radja Dawid mahining perkara tä, iä paham blait.
22. Maka Absalom djaton hakotak dengan Amnon, alo papa alo bahalap; tapi Absalom basingi Amnon tagal iä djari mamandong betaue Tamar.
II. — 23. Djadi, limbah duä njelo hapus, maka Absalom mangunting tabirie hong Baalhasor, idjä tokep Epraim; tä Absalom marawäi karä anak radja.
24. Tuntang Absalom manalih manaharep radja, koae: Itäm, rewarm toh mangunting tabirie; käläh radja tuntang karä olo ajum omba madja rewarm.
25. Tapi radja hamauh dengan Absalom: Æla, anak, äla ikäi handiai hagoet haiak, belä manjanjau mamparohot ikau. Maka iä musoke, tapi radja djaton maku hagoet, tapi iä mamberkat iä.
26. Tä koan Absalom: Djaka ikau dia, soho paharingku Amnon hagoet omba ikäi. Tapi radja tombah aughe: Kasen iä akan hagoet ompat ikau?
27. Tapi amon Absalom musok iä, iä manjoho Amnon tuntang karä anak radja awang beken hagoet, omba iä.
28. Tä Absalom mametäh karä djipäe, koae: Ingat buabuah, amon atäi Amnon handjak awi anggor, sana aku manjoho keton mampatäi Amnon, tä keton akan mampatäi iä, äla mikäh; dia aku idjä djari manjoho keton? tatatatap, menteng bewäi.
29. Maka djipen Absalom mawi Amnon, tumon djari petäh Absalom; tä maka karä anak radja mendeng, genep biti hapan kalidai ai, balalu hadari.
30. Djadi, kahum äwen hong djalan, maka brita sampai Dawid, manutor Absalom djari mampatäi karä anak radja, sampai dialo idjä biti batisa karä äwen tä.
31. Tä radja mendeng, marabit pakaiae, mahingkep hong petak, kalotä kea karä olo ajue, idjä darah iä, marabit pakaiae.
32. Tapi Jonadab, anak Simea, Simea paharin Dawid, hamauh: Æla peles tuangku mikäh karä olo tabela, anak radja tä, uras

djari impatäi; baja Amnon bewäi djari matäi, krana iä djari ingatah Absalom bara andaue djari mamandong betaue Tamar.

33. Tagal tä äla tuangku radja kapähä atäie tagal perkara toh, manjewut karä anak radja djari matäi; krana Amnon bewäi djari matäi.

34. Palus Absalom hadari. Maka olo djadjaga hong balai djadjaga mariaran matae nampajah, tä iä mitä arä olo dumah daridaria hatuntut, mahoroe djalan silan bukit.

35. Tä koan Jonadab dengan radja: Itäm, karä anak radja tä dumah; tumon augh rewarm nah, kalotä kea toh.

36. Djadi, amon iä terai hakotak, maka karä anak radja sampai, haiak mambo aughe manangis; radja kea tuntang karä olo ajue paham manangis.

37. Maka Absalom hadari, mananggoh Talmai, anak Amihud, radja Gesur. Maka Dawid manatum anake intu karä andau tä.

38. Tumon tä Absalom hadari mahakan akan Gesur, melai hetä telo njelo katahie.

39. Limbah tä radja Dawid terai handak manawan Absalom, krana iä djari mampong arepe tinai limbah Amnon djari matäi.

BAGI 14.

Awi akal Joab Dawid hakabuah tinai dengan Absalom.

---

1. Djadi, amon Joab, anak Seruja, mitä atäi radja mangenang Absalom,

2. Tä Joab manjoho olo akan Tekoa, manduan olo bawi bara hetä idjä pintar, tuntang iä hamauh dengae: Awi manjama arepm kilau ampin olo manatum, hapakaian kilau olo manatum kea, äla maminjak arepm, nakara ampim kilau olo bawi, idjä djari tahi andau manatum olo matäi.

3. Limbah tä tamä naharep radja, sambil hamauh dengae tumon karä aughku toh. Palus iä madjar iä karä augh awang indu hapae.

4. Djadi, bawin olo Tekoa tä, limbah iä djari lawo mahingkep akan petak, manjontop arepe, maka iä hamauh dengan radja, koae: Pasi aku, o radja!

5. Tombah radja, koae: Narai katapasm? Tombah iä: Toto, aku toh balo, banangku djari matäi.

6. Maka ain rewarm toh aton duä biti anak hatuä, äwen duä tä haklahi hong padang, djadi, basa oloe djaton idjä maba äwen, maka idjä mamukul mampatäi paharie.

7. Toh itäm, hapus ungkupe mahupi rewarm toh, sambil hamauh: djuluk iä idjä djari mampatäi paharie, mangat ikäi mampatäi iä, baläh tahaseng paharie, idjä djari impatäi, marusak iä idjä akan manduan joresan tä kea. Tumon tä olo handak mambelep gutin apui kea, idjä tisae tä, djaton maku mampelai arae tuntang tisae akan liau banangku hundjun petak. — (5. *Mos.* 19,11.)

8. Tä radja hamauh dengan olo bawi tä: Lius, buli humam, aku handak mametäh manjoho olo mandohop ikau.

9. Maka bawin olo Tekoa tä tombah augh radja: Joh tuangku radja, naughe kasalan tä leket intu aku, tuntang intu ungkup human apangku; tapi radja tuntang padadusae akan brasih bara kasalan.

10. Koan radja: Amon olo hamauh mawi ikau, imbit iä naharep aku bewäi, tä iä djaton akan maur ikau tinai.
11. Maka koae: Käläh radja mingat Jehowa, Hatallam, mangat idjä pamaläh daha tä äla mandjadi pahalau arä, marusak bewäi, belä iä mapatäi anakku. Tä maka iä hamauh: Belom Jehowa! toto idjä krambar balaue mahin dia karäh gagar akan petak bara takolok anakm.
12. Tä koan olo bawi tä: Soho rewarm toh manjewut idjä kabawak augh tinai intu tuangku radja. Tombah iä: Sewut bewäi.
13. Koan olo bawi: Buhen tinai ikau djari mawi talo kalotä, mangapähä utus olo Hatalla? Krana awi radja djari mamutus tumon toh, iä kilau manjalan arepe, basa radja djaton maku manduan idjä djari inganae tä tinai.
14. Krana ikäi kilau matäi bewäi, mandjadi kilau danum idjä batusuh hong petak tuntang djaton inampunan tinai; maka Hatalla djaton handak manganan hambaruan olo, tapi iä manirok, belä iä palus manganan olo idjä inganan tä.
15. Toh, maka aku djari manalih tantai manutor augh toh akan radja, tuangku: djetä basa olo arä djari mampikäh aku; maka angat rewarm toh, käläh aku hagoet hamauh dengan radja, ajaajau radja maku manumon augh reware.
16. Krana radja karäh manarima aughku kea, mangat malapas reware bara lengän olo, idjä handak manganan aku tuntang anakku bara tanah Hatalla.
17. Tinai koan rewarm, käläh augh tuangku radja mandjarian kasanang, kiana kilau malaikat Jehowa, tumon tä tuangku radja, mangat tau mahining talo bahalap talo papa, maka Jehowa, Hatallam, karäh mamberkat ikau.
18. Tombah radja, sambil hamauh dengan olo bawi tä: Æla milim talo bara aku, idjä handak isekku intu ikau. Koan olo bawi: Käläh, tuangku radja, isek bewäi.
19. Maka koan radja: Djaton Joab, idjä djari madjar ikau karä aughm toh? Tombah olo bawi tä, koae: Belom njamam, tuangku radja, olo djaton tau mules sambil gantau bara talo handiai, awang djari insuman radja, tuangku; krana toto rewarm Joab djari mametäh aku, iä djari madjar djelan rewarm karä aughku toh.
20. Mangat aku mambalik perkara toh tinai, djetä gawin rewarm Joab; tapi tuangku pintar kilau kapintar malaikat Hatalla, sampai tau mangasene talo handiai idjä hong petak.
21. Limbah tä radja hamauh dengan Joab: Itäm, aku handak mawi talo tä, lius ikau, duan Absalom, olo tabela tä.
22. Tä, maka Joab mahingkep, sontop, manarimakasih intu radja; palus Joab hamauh: Andau toh rewarm djari mangasene, aku iasi intu matan tuangku radja, basa radja djari manumon augh reware.
23. Tumon tä Joab manatap arepe, palus hagoet akan Gesur; iä mimbit Absalom buli Jerusalem.
24. Maka koan radja: Naughe iä buli humae, äla iä manaharep manampajah baungku. Tumon tä Absalom buli humae, iä djaton manjupa baun radja.
25. Maka marak hapus olo Israel dialo idjä biti olo bakena ki-

lau Absalom; iä inara olo handiai; bara tatap paie mimes karapurue djaton kasalan ampie.
26. Amon iä manggunting balaue, maka intu lawin genep njelo iä manggunting tä, basa djetä paham babehat akae, tä djadi kabehat balaue duä ratus sekel tumon dasing radja.
27. Tinai telo anake hatuä, idjä anake bawi, idjä Tamar arae, inakan akan Absalom, iä tä olo bawi idjä bahalap ampie.
28. Kalotä Absalom melai hong Jerusalem hapus duä njelo, iä djaton manjupa baun radja.
29. Tagal tä Absalom manjoho olo mangahau Joab, mangat magah iä akan radja; tapi iä djaton maku manalih. Maka haluli tinai tingkat idjä duä iä manjoho olo mangahau iä, tapi iä djaton kea maku manalih.
30. Tä koae dengan djipäe: Itäm, pontong tanan Joab hatantepä dengan tanangku hetä, tana seora tä; lius keton, tusul tä. Balalu djipen Absalom hagoet, manusul tana tä.
31. Tä Joab hagoet, mananggoh Absalom; iä tamä humae, sambil hamauh dengae: Buhen djipem djari manusul tanangku tä?
32. Koan Absalom dengan Joab: Itäm, aku djari manjoho olo mananggoh ikau, sambil mampait augh: talih aku, mangat aku manjoho ikau manaharep radja, uka hamauh: tagal en aku djari buli bara Gesur? käläh djaka aku magon hetä; soho aku toh manjupa baun radja; tapi djaka kasalangku magon aton, naughe iä mampatäi aku sasindä.
33. Maka Joab manaharep radja, masuman augh tä akae. Limbah tä iä mangahau Absalom, palus iä tä kea manaharep radja; iä sontop baue akan petak hong baun radja, maka radja manjium Absalom.

BAGI 15.

I. Absalom malawan manganan Dawid.
II. Radja Dawid hadari.

I. — 1. Djadi, harian bara tä Absalom manjoho manatap akae kareta, hadjaran, tuntang limä pulu olo hatuä manandjong helo baue. — (1.*Radja*1,5.)
2. Tinai Absalom kindjap misik haiak djadjewu, mendeng intu saran djalan hong bauntonggang lewu; djadi, genep olo idjä manalih, handak blaku basara naharep radja, ingahau Absalom, tuntang hamauh: Bara lewu kwe ikau toh? Djaka koan olo tä: Rewarm toh bara baris olo Israel, — tuntang mahoroe perkarae akae;
3. Tä koan Absalom dengae: Itäm, perkaram tä buah budjur bewäi, tapi olo helat aim djaton, radja tä djaton batokäi.
4. Tinai koan Absalom: Kajah! djaka aku iangkat olo mandjadi hakim hong tanah, mangat genep biti, idjä aton basara, palus tau mananggoh aku, mangat aku mamatut akae!
5. Aton kea, amon olo manggapi handak manjembah iä, tä iä manjingkap lengäe, manjium iä.
6. Tumon tä gawin Absalom dengan karä olo Israel, idjä manalih basaran radja. Tumon tä Absalom mambet mangitar atäi karä olo Israel bara radja.
7. Maka limbah äpat njelo Ab-

salom hamauh dengan radja: Soho aku hagoet, mangat malalus miat-ku, idjä iawiku, handak malupute akan Jehowa hong Hebron.

8. Krana rewarm djari bamiat, metoh aku melai intu Gesur hong tanah Aram, koangku: amon Jehowa halalian aku buli akan Jerusalem, tä aku handak maluput parapah akan Jehowa.

9. Koan radja dengae: Lius dengan salamat. Tä iä harikas, hagoet akan Hebron.

10. Maka Absalom djari manjoho arä sarohan tanggoh karä hamputan olo Israel, masanan akae: Sana keton mahining augh sarunai, tä maka koan keton: Absalom mandjadi radja hong Hebron.

11. Maka duä ratus biti olo Jerusalem, idjä irawäi Absalom, omba iä, tapi äwen tä omba tuntang kabudjur atäie, krana iä djaton katawan talo enen.

12. Tinai Absalom manjoho olo manduan Aghitopel, olo Gilo, mantir basara ain Dawid tä, bara lewue, bara Gilo, metoh iä maluput parapahe. Maka pakat tä mandjadi dähen, olo arä manalih, dahangmandahang omba Absalom.

II.—13. Tä, maka aton dumah idjä biti masuman akan Dawid: Atäi karä olo Israel leket dengan Absalom.

14. Koan Dawid dengan karä olo ajue, awang dengae hong Jerusalem: Tatatatap keton, mangat ita hadari, krana hetoh ita djaton tau mahakan Absalom; gulogulong keton, mangat ita hagoet, belä iä mandjeleng arepe mandjakä ita, palus mimbit tjalaka akan ita, sambil mamukul lewu toh hapan baun padang. — (*Masm.*3.)

15. Koan karä olo ain radja, tombah augh radja: Tumon talo handiai idjä kahandak tuan, radjan ikäi, itäm toh ikäi tjakap bewäi.

16. Palus radja hagoet tuntang salepah ungkup humae, manandjong; tapi radja mampelai sapulu gundike, manonggo humae.

17. Amon radja tuntang karä olo tä djari blua manandjong, maka iä tendä intu huma awang tapakan kedjau.

18. Maka karä olo ajue mahalau iä, tinai karä olo dalam, karä olo Gat, djahawen ratus biti karäe, idjä djari omba iä bara Gat, samandiai tä mahalau baun radja.

19. Maka radja hamauh dengan Itai, olo Gat tä: Buhen keton kea handak ompat ikäi tinai? Buli bewäi, melai dengan radja taheta; krana keton utus olo beken, buli keton äka keton bewäi.

20. Harun keton djari dumah, tau aku andau toh manduan keton omba hadari dengan ikäi? krana aku akan hagoet barangai tintungku; buli ikau tuntang karä olo ajum; käläh berkat tuntang salamat akam.

21. Tapi Itai tombah augh radja, koae: Belom Jehowa, tuntang tuangku radja! toto alo intu kwekwe tuangku radja melai, alo belom matai, hetä kea rewarm handak melai.

22. Tä koan Dawid dengan Itai: Amon kalotä, käläh omba, lius bewäi. Tumon tä Itai, olo Gat tä, haiak karä olo ajue, tuntang karä anake idjä dengae, mahalau radja.

23. Maka karä olo tanah tä manangis, hai aughe, metoh äwen tä dimpah; tinai radja kea dimpah sungäi Kidron, tuntang karä olo ajue, manjak djalan akan padang.

24. Maka itä! Sadok aton hetä kea, tuntang karä olo Lewi dengae, mamikul patin-djandjin Hatalla; iä mingkes patin Hatalla hetä; maka Abjatar maluput parapah sampai karä olo djari blua bara lewu, tuntang djari lepah dimpah.
25. Tä radja hamauh dengan Sadok: Lian patin Hatalla buli lewu, amon aku iasi intu matan Jehowa, toto iä karäh halalian aku, manjoho aku mitä tä tinai, tuntang äkae melai.
26. Tapi djaka koae: aku djaton mangilak ikau, — toh jaku, käläh iä mawi aku tumon kakilak atäie.
27. Tinai koan radja dengan imam Sadok: Djaton ikau idjä tau mangalati? buli lewu dengan sanang, duan anak keton duäduä haiak keton, Ahimaas anakm, tuntang Jonatan, anak Abjatar tä.
28. Itä, aku handak mentai hong saran padang, sampai aton augh dumah bara keton, idjä masanan akangku.
29. Kalotä Sadok tuntang Abjatar mimbit patin Hatalla buli Jerusalem, palus äwen melai hetä.
30. Maka Dawid hagoet, mandai bukit batang undus haiak manangis, takoloke injanduronge, sarumpah djaton iä hapae, tuntang karä olo idjä dengae rata djari manutup takoloke, äwen hagoet, sasar kedjau sasar manangis.
31. Tinai olo masuman akan Dawid: Aghitopel kea hindjä olo tä, idjä pakat dengan Absalom. Tä koan Dawid: Joh Jehowa, käläh manjanjau tirok Aghitopel tä.
32. Djadi, amon Dawid sampai tantan bukit, iä blaku doa intu Hatalla. Maka itä! Husai, olo Arghi tä, aton manjupa iä hetä, klambie djari barakit, tuntang kawo hundjun takoloke.
33. Maka koan Dawid dengae: Amon ikau ompat aku, ikau mangaroh aku bewäi.
34. Tapi amon ikau buli lewu, sambil hamauh dengan Absalom: aku toh djipen radja bewäi, toto bihin aku toh djipen bapam, tapi katontoh aku toh djipem: tumon tä ikau tau mambalang akal Aghitopel tä.
35. Tinai Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, aton dengam. Talo handiai, idjä hiningm hong human radja, djetä akan insumam akan imam tä, Sadok äwen duä Abjatar.
36. Itäm, aton dengae duä anake hatuä, Ahimaas anak Sadok, tuntang Jonatan anak Abjatar; hapan äwen tä ikau tau manjampai akangku talo handiai, idjä karäh hiningm.
37. Tumon tä Husai, sobat Dawid tä, tamä lewu, tuntang Absalom kea sampai, tamä Jerusalem.

BAGI 16.

I. Siba mandohop Dawid Simei manjapa Dawid kahum pandarie. II. Absalom tamä Jerusalem, paham mampahawen bapae.

I.—1. Maka amon Dawid djari tandar isut bara tantan bukit, itä! aton Siba, rewar Mepiboset, hasupa dengae, mimbit isut kalidai idjä tatap, tuntang puate duä ratus kabawak tepong, saratus bungkus rimpi, saratus kumpal korma, tuntang idjä pingkor basuang anggor. — (9,2.)
2. Maka koan radja dengan Siba: Kanduä karä talo tä? Koan

Siba: Kalidai tä akan ungkup human radja, mangat iä mukonge, maka tepong tuntang rimpi tä indu kinan karä anak olo, tinai anggor akan ihop olo awang karäh ujuh hong padang.
3. Tä koan radja: Kwe anak tempom tä? Koan Siba, tombah augh radja: Iä melai hong Jerusalem, krana koae: andau toh olo Israel karäh malian akangku karadjaan liau apangku.
4. Maka radja hamauh dengan Siba: Ikau toh tempon talo handiai idjä ain Mepiboset tä. Koan Siba: Aku sontop manarimakasih, soho aku iasi bewäi intu matam, joh tuangku radja!
5. Maka amon radja Dawid sampai tokep Bahurim, aton blua bara hetä olo hatuä bara ungkup Saul, idjä Simei arae, anak Gera; iä manuntut äwen tuntang manjapa.
6. Tinai iä mamanting Dawid hapan batu, tuntang karä olo ain Dawid, alo karä olo ajue tuntang karä pangkalimae mampahaiak iä bara sambil gantau.
7. Maka tumon toh Simei hamauh, manjapa: Dari, dari ikau, joh olo pambusau daha, anak setan!
8. Jehowa djari mamaläh karä dahan ungkup human Saul intu ikau, idjä karadjaan ajue djari induam. Toh Jehowa djari mandjuluk karadjaan akan lengän anakm Absalom; itäm, tä tjalakam djari sampai, basa ikau olo pambusau daha.
9. Tä, maka Abisai, anak Seruja, hamauh dengan radja: Buhen hantun aso tä akan manjapa tuangku radja? käläh aku manggapi, mamelek takoloke.
10. Tapi koan radja: Narai gawingku dengan keton, joh anak Seruja? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä: sapa Dawid. Æwe akan hamauh tinai: buhen gawim kalotä?
11. Tinai koan Dawid dengan Abisai, tuntang dengan karä olo ajue: Itä, anakku tä, idjä panakangku, idjä lembut bara bentengku, mahin mangatah tahasengku, kilen hindai olo Benjamin toh? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä.
12. Ajaajau Jehowa handak manangkilik tjalakangku toh, palus Jehowa manenga akangku kahalap gantin sapae andau toh.
13. Kalotä Dawid haiak karä djalahae maradjur djalanae, tinai Simei kea hagoet mahoroe silan bukit, nandipah äwen, iä manjapa, sambil mamanting hapan batu tuntang petak mawi äwen.
14. Maka radja tamä lewu tä, tuntang djalahan olo ajue idjä dengae, paham kaujuhe; iä malajan angate hetä.
II. — 15. Maka Absalom tuntang olo arä, olo Israel tä, tamä Jerusalem, tinai Aghitopel ompat iä.
16. Djadi, amon Husai, olo Arghi, sobat Dawid tä, dumah naharep Absalom, maka Husai hamauh dengan Absalom: Belom radja, belom radja!
17. Tapi koan Absalom dengan Husai: Kilen, djetoh kahalapm dengan sobatm? buhen ikau djaton djari omba mampahaiak sobatm?
18. Koan Husai dengan Absalom: Dia; malainkan idjä intih Jehowa, tuntang olo arä toh, tuntang hapus olo Israel, intu iä aku kea leket, dengae kea aku melai.
19. Idjä tinai, äwe patut inong-

goku? Djaton djetä intu baun anake? kilau aku djari manonggo hong baun bapam, tumon tä aku hong baum kea.
20. Limbah tä Absalom hamauh dengan Aghitopel: Kalagai augh akan ita, narai patut gawin ita?
21. Maka koan Aghitopel dengan Absalom: Tamä ikau hindjä gundik bapam, idjä djari ilihie manonggo humae, tä salepah olo Israel karäh mahining, ikau djari babewau intu bapam, tä lengän olo handiai awang ompat ikau karäh ingaras haream.
22. Tumon tä olo maniring tingkap benang akan Absalom hong sapau human radja; palus Absalom tamä, hindjä gundik bapae, haiak gitan karä olo Israel. — (12,11.)
23. Katika tä, amon Aghitopel mangalagai augh, djetä kilau djaka olo djari misek augh Hatalla. Tumon tä karä augh akal Aghitopel, alo dengan Dawid alo dengan Absalom.

BAGI 17.

I. Tirok Aghitopel imbalang; iä mampatäi arepe. II. Dawid hong Mahanaim; Absalom hagoet mamarang iä.

I. — 1. Maka Aghitopel hamauh dengan Absalom: Soho aku mintih duäwalas kojan biti awang kampilie bara olo Israel, mangat aku hagoet manjasah likut Dawid alem toh kea.
2. Tä salenga aku handak mantakan iä, kahum iä ujuh tuntang balemo lengäe, manaräwen iä, sampai karä olo awang dengae hadari, tä aku tau mampatäi radja kabuate bewäi.
3. Tä aku handak mimbit karä olo tä buli ikau; djaka olo handiai tä djari buli ikau, baja tapas olo idjä ingatahm tä bewäi, tä maka hapus utus olo arä palus sanang.
4. Maka aughe tä buah hong pinding Absalom, tuntang intu karä bakas olo Israel.
5. Tapi koan Absalom: Kahau Husai kea, olo Arghi tä; käläh ita mahining kilen augh ajue dengan ita.
6. Amon Husai dumah naharep Absalom, maka Absalom hamauh dengae, koae: Tumon toh augh Aghitopel, patutkah ita tumon aughe tä atawa dia? sanan tä.
7. Tä koan Husai, tombah augh Absalom: Augh kalagai Aghitopel sindä toh djaton baguna.
8. Tinai koan Husai: Tawam bewäi bapam tuntang karä djalahae, iä samandiai olo menteng, tuntang batuä atäie, kilau bahuang marak kaju, idjä djari irampas anake; tinai bapam puna olo patjäh parang, idjä djaton maku bara malem talampas bewäi dengan djalahan olo ajue.
9. Æwe katawan, katontoh kea mikäh iä djari maugalindong arepe huang lowang, atawa hong äka dähen beken; mikäh amon intu panjolak ita mawi iä aton impatäi isut ita, tä olo handiai idjä mahining brita tä akan hamauh: olo idjä ompat dengan Absalom paham djari alah.
10. Tumon tä mikäh lenjoh angat olo tä kea, idjä puna menteng, idjä atäie kilau atäi singa; krana hapus utus olo Israel katawan bapam toto olo menteng, tinai uras olo menteng, idjä omba iä.
11. Malainkan tumon toh tirokku: käläh ikau mirak gulogulong

hapus utus olo Israel, bara Dan sampai Berseba, mangat hapumpong akam, kilau baras hong saran tasik karäe, limbah tä bitim kea hagoet mamarang.
12. Tä ita handak mantakan iä brangai äka ita sondau iä, murah bewäi ita maroboh iä kilau danum ambon lawo akan petak, sampai djaton batisa idjä biti bara iä tuntang hapus djalahae.
13. Tinai paribasa iä mahakan akan lewu dähen, maka salepah olo Israel akan mangkepan tali, mandjarat lewu tä, palus ita manunda tä akan sungäi, sampai dialo idjä batu balihi hetä.
14. Tä koan Absalom tuntang karä bakas olo Israel: Tirok Husai, olo Arghi tä, bahalap bara tirok Aghitopel. Maka djetä awi Jehowa kea, mangat tirok Aghitopel idjä buah tä imbalang, nakara Jehowa hararepan Absalom hapan tjalaka.
15. Palus tä kea Husai masuman akan Sadok tuntang Abjatar, imam tä: Kalotoh kakai tirok Aghitopel akan Absalom dengan karä bakas olo Israel, tapi augh tirok ajungku kakai tinai.
16. Toh gulogulong, soho olo masanan tä akan Dawid, sambil hamauh: äla ikau bara malem alem toh intu padang talampas bewäi, tapi dimpah ikau, belä radja inelen sindä, haiak karä olo awang dengae.
17. Maka Jonatan äwen duä Ahimaas mendeng tatap saran kalin danum Rogel; tä djipen bawi hagoet masuman tä akae, balalu äwen duä tä hagoet, tantai masuman tä akan radja Dawid. Krana äwen tä djaton tau mamprahan arepe tamä lewu.
18. Tapi idjä biti bara karä djipen Absalom mitä äwen tä, palus masuman tä akan Absalom; tapi äwen duä tä manandjong gulogulong, palus sampai human olo hong Bahurim; olo tä aton bara kali huang parantarae, djadi äwen duä tä sewu, tamä hetä.
19. Maka sawan olo idjä hetä manduan amak, mambirang tä manutup tumbang kali, palus manatajan tunek tepong hong hetä. Kalotä gawie tä djaton kasenan olo.
20. Maka amon djipen Absalom sampai, tamä human olo bawi tä, koae: Kwe Ahimaas äwen duä Jonatan? — koan olo bawi tä dengae: Iä djari hagoet dimpah sungäi hetä. Maka limbah olo tä djari manggaue, tuntang djaton sondau, tä iä buli Jerusalem.
21. Djadi, limbah olo tä djari buli, maka äwen lompat bara kali, balalu hagoet masanan brita akan radja Dawid, sambil hamauh dengan Dawid: Gulogulong keton lius, dimpah Jordan, krana kalotä kakai tirok Aghitopel handak mawi keton.
22. Tä Dawid tuntang karä olo ajue harikas, palus dimpah Jordan; sampai andau sawah haiak djadjewu djaton tapas idjä biti, idjä hindai dimpah Jordan.
23. Maka amon Aghitopel mitä aughe tä djaton inumon olo, tä iä mapil kalidaie, palus harikas manalih humae hong lewue; palus iä mametäh tahiu karä perkaran humae, balalu manggantong arepe. Kalotä ia matäi, ingubur intu kubur bapae.
II. — 24. Maka Dawid sampai Mahanaim. Tuntang Absalom dimpah Jordan, dengan hapus karä hatuän olo Israel omba iä.

25. Maka Absalom djari mangkat Amasa gantin Joab, mandjadi kapalan olo parang; Amasa tä anak Jetra, olo Israel, idjä djari masawä Abigal, anak Nahas tä, paharin Seruja, Seruja indu Joab tä.
26. Maka olo Israel idjä dengan Absalom bapodok hong tanah Gilead.
27. Djadi, amon Dawid sampai Mahanaim, maka Sobi, anak Nahas, idjä bara Raba, lewun olo Amon, tinai Maghir, anak Amiel, idjä bara Lodebar, tuntang Barsilai, olo Gilead bara Rogelim,
28. Mimbit tilam bantal, dapur kabali, gendom djagong, tunek tepong, kenta, saretak tuntang dawenkaju beken,
29. Tinai madu, enjak sapi, kedju kambing sapi, manenga tä akan Dawid tuntang akan karä olo idjä dengae, mangat iä kumae; krana koan olo tä: Toto äwen tä blau ujuh, tuntang teah belaie hong padang.

BAGI 18.

Absalom alah, iä impatäi; iä paham inatum bapae Dawid.

1. Maka Dawid matoh karä olo idjä dengae, tuntang mangkat karä mantir akan sakojan, akan saratus biti.
2. Palus Dawid manjoho karä olo tä hagoet, bagi telo penda prentah Joab, bagi telo kea penda prentah Abisai, anak Seruja, paharin Joab, tinai bagi telo penda prentah Itai, olo Gat tä. Tinai koan radja dengan olo arä; Bitingku kea handak hagoet, omba keton. — (15,19.)
3. Tapi tombah olo arä: Æla ikau omba; idjä ikäi alo hadari, barangai sabagi ikäi matäi, äwen djaton paham mitong djetä; tapi bitim kabuatm kilau sapulu kojan ikäi; tagal tä buah ikau mandjadi pangawat ikäi, bara lewu.
4. Koan radja, tombah augh äwen: Bararangai aku tumon idjä budjur intu matan keton. Maka radja mendeng hong saran djalan darah bauntonggang lewu, tuntang olo arä tä blua baraturatus, bakojakojan.
5. Maka radja mametäh Joab, äwen telo Abisai dengan Itai, koae: Buabuah gawin keton dengan olo tabela, dengan Absalom tä. Tuntang salepah olo arä uras mahining petäh radja intu karä mantir tahiu Absalom tä.
6. Tumon tä olo tä hagoet mamarang, manambang Israel, maka klahi tä lekas hong kajuan Epraim.
7. Djadi, olo Israel alah hetä intu baun olo ain Dawid; klahi tä paham andau tä, sampai matäi duä pulu kojan baris olo tä.
8. Krana klahi tä mananjap hapus tanah hetä, paham haream karä olo rusak hong kajuan tä, bara idjä matäi awi padang intu andau tä.
9. Maka Absalom hasupa dengan olo ain Dawid; Absalom tä mondok hundjun kalidai; djadi, amon kalidai tä manantarang penda batang ela idjä hai, idjä barangkap edae, maka balaue sangkawit intu edae tä, balalu iä gantogantong helat langit dengan petak, krana kalidai idjä hapae palus hadari bara pendae.
10. Amon olo mitä iä hetä, iä masuman tä akan Joab, koae: Itäm, aku djari mitä Absalom koakoak intu batang ela.

11. Maka koan Joab dengan olo idjä masanan tä: Amon ikau djari mitä iä, buhen ikau dia palus mamukul mampatäi iä lawo akan petak? tä aku handak manenga akam sapulu sekel salaka tuntang taliwanang.

12. Tapi koan olo tä dengan Joab: Alo sakojan sekel salaka indu suang lengängku, djaton kea aku maku mandjudju lengängku mawi anak radja; krana haiak hining ikäi radja djari mametäh keton telo Abisai dengan Itai, koae: ingaingat keton, äla idjä biti marusak olo tabela, Absalom tä.

13. Paribasa aku sala gawingku maniwas hambaruangku, toto djaton talo idjä basahokan bara radja, tinai ikau kea mahin handak mawi aku.

14. Tombah Joab: Jaku djaton tau rangkah dengam hetoh. Palus iä mimbit lundju telo, mamuno tä buah bantowong Absalom, kahum iä magon belom hong batang ela tä.

15. Tinai sapulu biti olo hatuä, idjä pananggong ganggaman Joab, mangaliling iä, mamukul mampatäi Absalom.

16. Limbah tä Joab manjoho olo mampahiau sarunai, palus olo arä buli, terai manjasah likut olo Israel, krana Joab manjoho olo tä terai.

17. Tuntang iä manduan hantun Absalom, manganan iä akan parit hai hong parakkaju, balalu manunjok tujok batu gantogantong hundjue. Djadi, karä olo Israel hadari, genep biti akan kalekae.

18. Maka bihin, pesae belom, Absalom djari mampendeng djihi batu akae, djetä hong djanah radja; krana koae: Aku djaton bara anak hatuä indu malampangan sewutku. Iä djari manggarä djihi tä tumon arae; tagal tä djetä inggarä katan Absalom palus andau toh.

19. Limbah tä koan Ahimaas, anak Sadok: Soho aku hagoet hadari, masanan akan radja, Jehowa djari mambudjur iä mawi karä musohe.

20. Tapi koan Joab dengae: Andau toh äla ikau, idjä akan mimbit brita, naughe andau beken bewäi; andau toh äla ikau akan mimbit brita, krana anak radja tä djari matäi.

21. Limbah tä Joab manjoho Kusi: Dari ikau, suman akan radja talo awang djari gitam. Maka Kusi sontop intu Joab, palus hagoet hadari.

22. Tapi Ahimaas, anak Sadok tä, haluli musok Joab: Naughe, käläh soho aku kea hadari, manuntut Kusi. Tombah Joab: Buhen ikau handak hagoet, anak, krana djaton brita bahalap indu imbitm?

23. Naughe, bararangai djetä, koae, soho aku hagoet bewäi. Tä iä hamauh dengae: Takan, lius bewäi. Palus Ahimaas hadari mahoroe djalan äka rampar, mananselo Kusi tä.

24. Maka Dawid mondok intu bauntonggang; olo djadjaga aton ambo bauntonggang, hong pagar batu; djadi, amon iä manggatang matae, sambil manampajah, maka iä mitä olo hatuä aton dumah hadari kabuate bewäi.

25. Tä olo djadjaga mantehau, masuman tä akan radja. Tombah radja: Djaka iä kabuate bewäi, toto brita imbite hong njamae. Djadi, amon olo tä djaladjalan tokep,

26. Tä olō djadjaga mitä olo

beken tinai aton dumah hadari, palus iä mantehau mandur bauntonggang, koae: Itäm, olo idjä biti aton dumah tinai, kabuate kea. Maka koan radja: Iä tä kea olo idjä mimbit brita.

27. Tinai koan olo djadjaga tä: Aku mitä ampin darin olo idjä helo tä kilau ampin darin Ahimaas, anak Sadok tä. Tä koan radja: Iä tä olo bahalap, toto iä mimbit brita bahalap.

28. Maka Ahimaas sampai, haiak mantehau, manjewut salamat akan radja, palus iä sontop intu petak naharep radja, sambil hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari manjaragh olo tä, idjä djari petah manusang lengäe malawan radja.

29. Tä, maka tombah radja: Aton Absalom, olo tabela tä, bahalap bewäi? Tombah Ahimaas: Aku mitä paham karidun olo, metoh Joab manjoho djipen radja, tuntang aku, rewarm, hagoet, tapi aku djaton tawan bukue.

30. Maka koan radja: Indah, mendeng sila kanih. Balalu iä undur, mendeng hetä.

31. Itä! tä Kusi sampai kea, koae: Aku masanan akan tuangku radja, Jehowa djari mambudjur ikau andau toh, mawi karä olo tä idjä malawan ikau.

32. Maka koan radja dengan Kusi: Aton olo tabela, Absalom tä, bahalap? Tombah Kusi: Käläh kadjarian karä musoh tuangku radja, tuntang olo handiai, idjä handak malawan mamapa ikau, akan mandjadi tumon kadjarian olo tabela tä.

33. Tä, maka radja paham hagendjäh, palus iä mandai tamä karong idjä ambo bauntonggang, sambil, manangis. Haiak manandjong iä hamauh: Joh anakku Absalom; anakku! joh anakku Absalom! Kajah! käläh djaka aku djari matäi indu gantim; joh anakku Absalom, kajah anakku!

BAGI 19.

I. Dawid ihalalian tinai buli karadjaan ajue. II. Gawie dengan Simei, Mepiboset tuntang Barsilai.

I. — 1. Maka olo masuman akan Joab: Itäm, radja paham manangis, manatum Absalom.

2. Kamanange tä mandjadi tatume akan salepah olo arä intu andau tä, krana intu andau tä olo djari mahining brita, atäi radja paham kapähä tagal anake hatuä.

3. Djadi, olo tä buli njukonjukok ampie tamä lewu, sama kilau olo awang mahamen awie hadari alah.

4. Maka radja djari manutup baue, tuntang radja mambo aughe mangkariak: Joh anakku Absalom! Absalom anakku, joh anakku!

5. Tä Joab tamä naharep radja huang humae, sambil hamauh: Andau toh ikau djari mampahawen baun karä rewarm, idjä andau toh djari mawat tahasengm, tahaseng karä anakm hatuä bawi, tinai tahaseng karä sawam tuntang gundikm.

6. Ikau sinta olo idjä manjingi ikau, tapi manjingi olo idjä sinta ikau; krana andau toh ikau djari mangarinah pikirm, karä mantir karä olo djaton ikau maharae, krana gitangku andau toh, djaka Absalom aton belom, tuntang karä

ikäi djari matäi, djetä maka kilakm.

7. Toh, mendeng, blua, sambil hamauh tumon kakilak atäi karä olo ajum; krana aku tjakap sumpah intu Jehowa, djaka ikau djaton blua, maka toto djaton idjä biti handak melai dengam alem toh; harap, djetä käräh mandjadi akam papa bara karä talo papa, idjä djari buah ikau bara pesam tabela sampai katontoh.

8. Tumon tä radja mendeng, tuntang mondok hong bauntonggang lewu; tä olo masanan akan salepah olo arä, koae: Itä keton, radja aton mondok hong bauntonggang lewu. Tä, maka olo arä manalih naharep baun radja. Tapi olo Israel djari hadari genep biti akan humae.

9. Maka olo handiai baris karä hamputan olo Israel uras hatakian augh dengan sama arepe, koae: Radja djari maliwus ita bara lengän karä musoh ita, iä djari maliwus ita bara lengän olo Pilisti, tapi toh iä djari hadari bara tanahe awi Absalom.

10. Tinai Absalom tä, idjä djari iminjak ita akan ita, djari matäi hong klahi. Toh, maka buhen keton manjuni arep keton, djaton manduan radja tinai?

11. Tä, maka radja Dawid mampait augh akan Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, koae: Suman akan karä bakas olo Juda, sambil hamauh: buhen keton mandjadi harian manduan radja buli humae? Krana augh hapus utus olo Israel djari sampai radja hong äkae.

12. Keton paharingku, isi dahangku keton toh; tagal en tinai keton harian manduan radja?

13. Tinai käläh keton masanan akan Amasa: Djaton ikau isi dahangku? kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, djaka ikau djaton palus dapit mandjadi mantir kapala parang intu baungku, gantin Joab. — (17,25;1.*Kron.*2,16.)

14. Tumon tä iä mambet atäi karä olo Juda, mambulate kilau olo idjä biti bewäi; palus olo tä manjoho olo manalih radja, blaku intu iä: Buli ikau, tuntang karä olo ajum.

15. Tä, maka radja buli; tuntang iä sampai Jordan; maka olo Juda hapumpong hong Gilgal, handak hagoet manambang radja, mangat magah radja hanimpah Jordan.

II. — 16. Maka Simei, anak Gera, olo Benjamin idjä bara Bahurim tä, manggulong arepe, masoh haiak dengan olo Juda, manambang radja Dawid. — (16,1,5.)

17. Tuntang sakojan biti olo Benjamin ompat iä; tinai Siba, rewar ungkup Saul tä, tuntang anake hatuä limäwalas biti, dengan reware hatuä duä pulu biti; äwen tä hanimpah Jordan naharep radja.

18. Amon olo mimbit sampan hai dimpah, hapan mampanimpah ungkup human radja, tumon djetä bahalap intu matae, maka Simei, anak Gera tä, lawo mahingkep hong baun radja, kahum iä dimpah Jordan,

19. Sambil hamauh dengan radja: Æla tuangku mitong kasalangku tä akangku, äla manahiu kadarhaka, awang djari iawi rewarm metoh andau tuangku radja djari blua bara Jerusalem, äla radja mangandong tä huang atäie.

20. Krana aku, rewarm, katawan, toto aku djari badosa, tapi itäm, andau toh aku djari dumah

helo bara karä olo utus Josep, mangat manambang tuangku radja.
21. Tä, maka tombah Abisai, anak Seruja, koae: Pudji Simei dia palus impatäi hetoh intu baum, basa iä djari manjapa idjä iminjak Jehowa!
22. Tapi tombah Dawid: Narai gawingku dengan keton, joh anak Seruja! krana keton andau toh handak mampalajang aku; tau andau toh idjä biti impatäi bara marak Israel? dia aku katawan, andau toh aku inaheta tinai mandjadi radjan olo Israel?
23. Maka radja hamauh dengan Simei: Ikau djaton akan matäi. Palus radja sumpah dengae.
24. Limbah tä Mepiboset kea, äson Saul tä, dumah manjupa radja; maka iä djaton djari mamenjau paie, djaton djari mamprasih djanggute, tuntang djaton djari mamupok pakaiae, bara metoh radja djari hagoet sampai andau panumahe dengan sanang tinai.
25. Djadi, sana iä sampai bara Jerusalem, maka koan radja dengae: Buhen ikau djaton djari hagoet ompat aku, joh Mepiboset?
26. Tombah iä: Joh tuangku radja, rewarku djari mamunga aku; krana koangku: aku handak manjoho olo manatap kalidai, mangat hapan djetä aku manalih radja; krana rewarm toh batimpang.
27. Tinai iä djari mangarana rewarm intu tuangku radja; tapi tuangku radja kilau malaikat Hatalla; käläh manamana ikau bewäi.
28. Krana hapus ungkup human apangku uras olo idjä patut impatäi bewäi intu baun tuangku radja, tapi ikau kea djari mingkes rewarm marak olo awang kuman bara medjam; atawa narai hindai aku tau blaku budjur, blaku patut intu radja?
29. Tä radja hamauh dengae: Narai guna ikau manahiu perkaram hindai? djari aughku, keton duä Siba habagi bewäi karä tanam.
30. Koan Mepiboset, tombah augh radja: Naughe iä manduan tä lepalepah samandiai, limbah tuangku radja djari buli humae dengan sanang.
31. Maka Barsilai kea, olo Gilead tä, dumah bara Rogelim, mampahaiak radja hanimpah Jordan, mangat iä magah radja akan hila dipah Jordan. — (17,27.)
32. Barsilai tä paham bakas, sampai hanja pulu njelo umure, iä djari mahaga radja, metoh iä melai hong Mahanaim; krana iä olo hai.
33. Maka koan radja dengan Barsilai: Käläh ikau palus omba aku, aku handak mahaga ikau dengangku hong Jerusalem.
34. Tapi Barsilai hamauh dengan radja: Pirä kea karä andau njelon pambelomku hindai, sampai aku tau ompat radja akan Jerusalem?
35. Andau toh aku hanja pulu njelo umurku; kilen aku tawan kapatut dengan kasalan hadat? olih aku mangkemä talo kinangku, talo ihopku? Kwäka aku tau hindai mahining augh olo panjanji hatuä bawi? buhen kea rewarm mandjadi indu kabehat tuangku radja bewäi?
36. Käläh rewarm omba magah radja isuisut bewäi akan dipah Jordan; atawa buhen radja akan manjulang akangku kalotoh?
37. Soho rewarm buli bewäi, mangat aku matäi intu lewungku, tokep kubur indu apangku; tapi

itäm, tä rewarm Kimham, naughe iä dimpah Jordan mampahaiak tuangku radja, awi dengae talo awang patut intu matam.

38. Tä koan radja: Käläh bewäi, Kimham tä dimpah ompat aku, maka aku handak malalus intu iä talo handiai awang bahalap intu matam, tinai talo handiai awang ilakum bara aku, djetä handak ilalusku akam kea

39. Djadi, limbah karä olo tä djari dimpah Jordan, tuntang radja kea djari dimpah, maka radja manjium Barsilai, sambil mamberkat iä, tumon tä iä buli humae.

40. Maka radja maradjur panggoete sampai Gilgal, tinai Kimham ompat iä. Maka karä olo Juda djari mampanimpah radja, tinai belahe olo Israel djari omba kea.

41. Maka itä! karä olo Israel samandiai uras manalih, manaharep radja, sambil hamauh dengan radja: Buhen paharin ikäi, karä olo Juda tä, djari manakau ikau bara ikäi, awie djari magah radja dimpah, tuntang ungkup humam, tinai karä olo ain Dawid?

42. Tä, maka tombah karä olo Juda, mawi olo Israel: Djetä, basa radja mangola ikäi; buhen keton toh blait tagal perkara toh? angat keton, ikäi djari ompat kuman panginan radja, atawa djari iä mupah ikäi?

43. Maka tombah olo Israel mawi olo Juda, koae: Sapulu bagi ain ikäi intu radja, intu Dawid kea bagin ikäi labih bara bagin keton; buhen keton djaton paduli ikäi, mangat augh ikäi mandjadi helo, amon handak manduan radjan ikäi? Tapi augh olo Juda karas tinai bara augh olo Israel.

BAGI 20.

Seba mimbit olo Israel malawan radja. Iä alah palus impatäi olo.

1. Maka kanatek tä aton hetä olo setan, idjä Seba arae, anak Bighri, olo hamputan Benjamin; iä tä mampahiau sarunai, sambil hamauh: Dawid tä djaton akan indu bagin ita; anak Isai tä djaton indu joresan ita; has, genep biti buli humae bewäi, joh olo Israel!

2. Tä, maka karä olo baris Israel hagoet, malihi Dawid, manuntut Seba, anak Bighri tä; tapi karä olo Juda leket dengan radja, bara Jordan sampai Jerusalem.

3. Djadi, sana Dawid sampai humae hong Jerusalem, maka radja manduan sapulu gundike tä, idjä djari impelaie manonggo humae, iä mingkes äwen imbaris kabuate, tuntang iä mahaga äwen hetä, tapi iä djaton hindjä dengae; äwen tä magon imbaris kalotä sampai andau pampatäie, ampiampin balo pambelome.

4. Limbah tä radja manjoho Amasa: Irak akangku karä olo Juda, mangat hapumpong intu andau telo, metoh tä ikau kea kantoh.

5. Maka Amasa hagoet, mirak karä olo Juda, tapi iä sajup bara katika, idjä djari inukas radja akae.

6. Tä koan Dawid dengan Abisai: Toh Seba, anak Bighri tä, karäh mamapa ita haream bara Absalom. Imbit djalahan olo ajungku, goang likute, mikäh suro iä tau tamä lewu awang hakota, palus tau mahakan arepe hetä bara matan ita.

7. Tä aton blua manjasahe karä

olo pagangan Joab, tuntang kawan olo dalam, tinai karä pangkalima. Olo tä hagoet bara Jerusalem, mangat manggoang Seba, anak Bighri tä.
8. Amon olo tä djari sampai batu hai, idjä darah Gibeon, Amasa manjupa iä. Maka Joab mangkepan klambie tuntang imbabate, ambo tä aton äka entang padange hong kahange, tuntang kumpange. Haiak iä mananggoh, djetä pasilak lawo.
9. Maka koan Joab dengan Amasa: Ikau magon bahalap, o pahari? Palus lengän Joab gantaue manjingkap djanggut Amasa, mangat manjium iä.
10. Tapi Amasa djaton batawat bara padang, idjä intu lengän Joab; tä iä manatas knaie, manganan ramon knaie akan petak; iä djaton manjuduk tinai mawi iä handuä, tindas iä matäi. Limbah tä Joab äwen hampahari Abisai palus manggoang Seba, anak Bighri tä.
11. Maka idjä biti bara karä djipen Joab mendeng darah hantu, sambil hamauh: Æwe idjä radjin dengan Joab, äwe idjä toto baris Dawid? Has, iä tä ompat Joab!
12. Maka hantun Amasa tä lalantong huang dahae halelek hong bentok djalan. Sana djipen tä mitä, olo arä tendä hetä, maka iä mindah hantun Amasa bara djalan akan parak oru, manutup tä hapan pakaian, basa iä mitä, olo handiai idjä sampai hetä, uras tendä.
13. Djadi, limbah hantu djari inganan bara djalan, maka olo arä hagoet ompat Joab, manjasah Seba, anak Bighri tä.
14. Iä hagoet mahoroe karä hamputan olo Israel, sampai manantarang Abel-Betmaagha, tuntang hapus Berim; maka olo hetä hapumpong, manalih ompat iä.
15. Maka äwen dumah, mangapong Seba hong Abel-Betmaagha; palus iä manunjok petak kilau lungkoh, akan hapae maranggar lewu; amon djetä tempä pagar lewu, tuntang amon olo handiai idjä penda Joab maranggar lewu, handak mampalokang pagar batun lewu,
16. Tä, maka olo bawi idjä pintar mantehau bara huang lewu: Hining, hining keton! Käläh suman aughku akan Joab: etoetoh ikau helo, mangat aku hakotak dengam.
17. Djadi, amon iä manggapi, koan olo bawi tä: Ikau toh Joab? Tombah iä: Joh, aku. Koae dengae: Hining augh rewarm. Tombah iä: Aku handak manjenäh.
18. Tä olo bawi tä hamauh, koae: Djaman horan olo pudji mawi augh kalotoh, koae: idjä aton talo iseke, käläh iä misek hong Abel, tumon tä talo mandjadi.
19. Aku toh puna lewu idjä tau hakabuah, idjä tanggar budjur intu marak karä lewun Israel; tinai ikau handak marusak lewu, idjä kilau indue marak Israel? buhen ikau handak manelen baris joresan ain Jehowa?
20. Maka tombah Joab, koae: Æla, kedjau haliai bara aku, sampai aku manelen marusake!
21. Djaton kalotä perkara toh, malainkan olo idjä biti bara bukit hatinggang Epraim, idjä Seba arae, anak Bighri tä, djari manusang lengäe malawan radja Dawid; djuluk iä tä kabuate bewäi,

tä aku handak undur bara lewu toh. Tä koan olo bawi tä dengan Joab: Itäm: takoloke karäh intarik akam bara hundjun kota.

22. Maka hapan kapintare olo bawi tä mananggoh olo arä; tä olo manetek takolok Seba, anak Bighri, sambil mamanting tä akan Joab; tä iä mampahiau sarunai, palus karä olo bilangbalangan bara lewu, genep biti buli humae; maka Joab buli Jerusalem, naharep radja.

23, Maka Joab tä mandjadi mantir kapalan hapus kawan olo parang ain Israel; tinai Benaja, anak Jojada, mangapala kawan olo dalam. — (8,16.)

24. Adoram tä djadi mantir perkara rear; Josapat, anak Ahilud, djadi mangkubumi.

25. Seruja djadi sukataris; Sadok äwen duä Abjatar tä imam.

26. Tinai Ira, olo Jair, djadi wakil Dawid.

BAGI 21.

I. Tagal kasalan liau Saul horan olo intakan lau; panakan Saul impatäi. II. Olo Pilisti alah.

I. — 1. Maka aton wajah lau kahum pangereng Dawid, telo njelo haradjur. Djadi, Dawid manggau baun Jehowa; maka Jehowa hamauh: Djetä tagal Saul, tagal olo idjä panusuh daha tä; basa iä djari mampatäi olo Gibeon.

2. Tä, maka radja mangahau olo Gibeon, sambil hakotak dengae. Olo Gibeon tä djaton puna baris olo Israel, tapi tisan olo Amori; maka olo Israel djari sumpah dengae; tapi Saul handak mampalomos iä awi kahirie akan olo Israel tuntang olo Juda. — (*Jos.* 9,15.)

3. Maka Dawid hamauh dengan olo Gibeon: Narai laku keton iawiku akan keton? hapan en aku akan manjapan keton, mangat keton mamberkat olo baris Jehowa?

4. Tä olo Gibeon hamauh dengae: Perkaran ikäi dengan Saul tuntang dengan ungkup humae djaton tagal bulau salaka, tinai ikäi djaton radjin mampatäi idjä biti baris olo Israel. Maka koae: Narai kea augh keton, narai laku keton bara aku?

5. Tä äwen tombah augh radja: Olo tä, idjä djari marusak ikäi, idjä handak mampalomos ikäi, sampai ikäi djaton djari tau melai hong hapus tanah Israel,

6. Soho ikäi manduan udju biti baris panakae, mangat ikäi manggantong iä akan Jehowa hong Gibea Saul, idjä iangkat Jehowa tä. Tombah radja: Aku handak manenga olo tä. — (4.*Mos.*25,4.)

7. Tapi radja manjanjang Mepiboset, anak Jonatan, Jonatan anak Saul, tagal sumpahe hong Jehowa, idjä helang äwen duä, helat Dawid dengan Jonatan, anak Saul tä. — (1.*Sam.*18,3.)

8. Malainkan radja manduan Armoni tuntang Mepiboset, anak Rispa tä duäduä, anak Aja, idjä djari inakae akan Saul; tinai limä biti anak hatuä ain kaka Mighal, anak Saul idjä bawi, idjä djari inakae akan Adriel, anak Barsilai, olo Meholat. — (3,7. — 1.*Sam.* 18,19.)

9. Palus iä mandjuluk äwen tä akan lengän olo Gibeon; olo tä manggantong iä hong bukit intu

baun Jehowa, kalotä äwen udju tä nihau haiak. Iä impatäi wajah totok getem, metoh olo manampara manggetem seora.
10. Maka Rispa, anak bawi ain Aja, manduan benang ganal, mambirang tä akae hundjun batukarang, bara tamparan getem, sampai udjan lawo bara langit akan äwen; handau iä mangahana burong penda langit murep hantue, tinai hamalem karä meto padang.
11. Maka olo masanan akan Dawid gawin Rispa, anak Aja, gundik Saul tä.
12. Tä Dawid lius, manduan tolang Saul tuntang tolang anake Jonatan bara olo Jabes hong Gilead, idjä djari manakau tolange tä bara djalan Betsan, äka olo Pilisti djari manggantong tä, metoh andau olo Pilisti djari mamukul Saul hong Gilboa. — (1.*Sam.* 31,12.)
13. Maka iä mimbit tolang Saul äwen duä hanak Jonatan bara hetä, tinai iä manampunan tolang äwen idjä djari inggantong tä.
14. Olo mangubur tolang Saul äwen duä hanak Jonatan intu tanah Benjamin, hong Sela, hong kubur bapae Kis; olo mawi talo handiai tumon petäh radja. Limbah tä Jehowa manarima augh lakun olo tanah tä tinai.
II. — 15. Limbah tä, maka aton parang tinai olo Pilisti dengan olo Israel. Maka Dawid hagoet tuntang djalahan olo ajue, haparang dengan olo Pilisti, sampai Dawid ujuh. — (1.*Kron.*20,4.)
16. Maka aton hetä Isbi Benob, olo panakan Rapa; behat isin lundjue telo ratus sekel tambaga, iä manangking padang taheta. Iä tä handak mampatäi Dawid.
17. Tapi Abisai, anak Seruja, mawat iä, mamangkih mampatäi olo Pilisti tä. Tä maka karä olo ain Dawid sumpah dengae, koae: Æla ikau blua tinai haiak ikäi tamä parang, mikäh suro ikau, idjä sumhon olo Israel, belep.
18. Djadi, limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä maka Sibeghai, olo Husat, mampatäi Sap, idjä bara panakan Rapa tä kea.
19. Limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä Elhanan, anak Jareorigin, mampatäi Bethalaghmi, kolan Goliad bara Gat, idjä tantahan lundjue kahai buntis.
20. Tinai aton parang kea hong Gat dengan olo Pilisti; hetä aton olo, idjä paham pandjang berenge, djahawen tundjuk lengäe, djahawen kea tundjuk paie, djadi karä handiai duä pulu äpat; iä tä panakan Rapa kea.
21. Iä tä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Saul, mampatäi iä.
22. Æwen äpat tä djari inakan akan Rapa, hong Gat; maka äwen tä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 22.

Dawid manara Jehowa, tagal iä djari ilapase bara karä musohe.

1. Maka Dawid mangarang akan Jehowa karä augh njanji toh, metoh andau Jehowa djari malapas iä bara lengän karä musohe, tuntang bara lengän Saul. — (*Masm.*18.)

2. Maka koae: Jehowa batukarangku, kotangku, paliwus ajungku.
3. Iä bukitku, intu iä aku handak harap, talawangku tuntang tandok salamat ajungku, äkaku gantong, äka kalindongku; ikau pandohopku, bara kararat olon ikau djari malapas aku.
4. Aku djari blaku intu Jehowa, idjä patut inara, tä maka aku iliwus kea bara karä musohku.
5. Krana riak pampatäi djari mangaliling aku, rahusan setan manepä aku.
6. Pasong naraka djari manguling aku, djarat pampatäi manjiteng aku.
7. Amon lenjoh angat atäiku, tä aku blaku intu Jehowa, intu Hatallangku aku mantehau; tä iä mahining aughku bara hong äkae idjä brasih, augh bawangku sampai pindinge kea.
8. Tä petak hagerek harogoh, tongket langit honggä halipak, basa hasep kalaite.
9. Asep blua bara uronge, apui panjeha bara njamae, barah manjala awi tä.
10. Iä manusang langit palus mohon, kakaput penda paie.
11. Iä mukong Kerub, palus hagoet trawang, iä manari hundjun palapas riwut.
12. Kakaput ingkese hakaliling mandjadi dindinge, tuntang arä botop baunandau idjä sawosawoh ampie.
13. Awi panjangkowonge helo baue aton kilau barah apui manjala.
14. Jehowa manjaho bara langit, augh Idjä Pangkahai tä aton lembut.
15. Iä malekas anak panahe, manamburup olo tä, kilate ilekase palus manaräwen äwen.
16. Tä palempang labehun tasik mamala, galang petak impalangai awi pudjin Jehowa, awi kamähos uronge.
17. Iä mandjuluk lengäe bara äkae idjä gantong, sambil manduan aku, iä mandjidjit aku lompat bara danum handalem.
18. Iä maliwus aku bara karä musohku awang kwasa, bara karä olo idjä manjingi aku, idjä pahalau abas bara aku.
19. Æwen djari mahenjek aku metoh andau kadjakängku, tapi Jehowa manongket aku.
20. Iä mamplua aku akan äka landang, iä mandjidjit aku awi karadjie dengangku.
21. Jehowa mamaläh akangku tumon katetekku, iä manjulang akangku tumon karasih lengängku.
22. Krana aku djari mahoroe djalan Jehowa, djaton aku djari darhaka undur malihi Hatallangku.
23. Krana karä prentahe magon intu baungku, tuntang karä hadat ai, bara tä aku djaton undur.
24. Malainkan aku budjur, tanggar intu iä, aku mahaga arepku bara talo sala.
25. Tumon tä Jehowa malian akangku tumon katetekku, tumon karasihku intu matae.
26. Olo pamasi ikau masie, dengan olo budjur ikau budjur.
27. Dengan olo brasih ikau brasih, tapi dengan olo bingkok ikau bingkok kea. — (3.*Mos.*26,42.)
28. Ikau maliwus olo awang irarat, tapi baum malawan karä olo hai atäie, ikau toto mamparandah äwen.
29. Krana ikau puna palitangku,

o Jehowa; Jehowa mamplawa kakaputku.
30. Awi dohopm aku tau mantakan kawan parang, awiku impahaiak Hatallangku aku tau lompat tamä pagar batu.
31. Djalan Hatalla puna etter, augh Jehowa paham brasih; iä toto talawang akan olo handiai, idjä harap iä.
32. Krana äwe Hatalla, baja tonggal Jehowa bewäi? äwe Batukarang, baja Hatallan ikäi?
33. Hatalla kotangku idjä dähen, iä mambudjur djalae akan olo budjur.
34. Iä mampalias paingku kilau pain badjang, huang äkaku gantong iä mampendeng aku.
35. Iä madjar lengängku parang, sampai panah wadja irentur lengängku.
36. Tinai talawang salamat ajum djari inengam akangku; awim mamparandah aku maka ikau mampahai aku.
37. Ikau djari mampalandang äka paingku, sampai takirku djaton tanggarurus.
38. Aku handak manjasah karä musohku, sambil mampalomos iä; djaton aku handak buli, sampai äwen impalepahku.
39. Aku djari mawi manjudok iä, sampai iä djaton tau mendeng tinai, tapi äwen halelek impatäi penda paingku.
40. Krana ikau mambabat aku dengan kaabas akan parang; ikau djari manjontop akan pendaku idjä bahut manggatang arepe malawan aku.
41. Ikau djari manamburup karä musohku akangku, karä awang basingi aku, aku djari mampalomat iä.
42. Olo tä bilikbalingau, tapi idjä paliwuse djaton; — akan Jehowa, tapi djaton iä tombah aughe.
43. Tä aku mamparotek iä kilau tunek petak, kilau rumpur hong djalan aku manepä mandarai iä.
44. Tinai ikau djari maliwus aku bara klahin olo ajungku, ikau mahaga aku mandjadi radjan karä olo kapir; utus olo, idjä dia kasenangku bihin, djari manempo aku.
45. Olo beken utuse mambudjok aku; sana pindinge mahining britangku balalu iä manumon aughku.
46. Olo beken utuse djari blaju; iä mangkepan ganggamae kilau indu pasonge pampahinaue.
47. Jehowa belom, Batukarangku inara, Hatalla, Batukarang salamatku käläh impahai.
48. Hatalla idjä mamaläh akangku, idjä mambaring karä utus olo mamenda aku.
49. Iä idjä malapas aku bara karä musohku; ikau manggatang aku bara olo handiai, idjä mawi malawan aku, ikau maliwus aku bara olo pararat.
50. Tagal tä aku handak manara ikau, o Jehowa, intu bentok karä utus olo, akan aram aku handak manjanji horumat.
51. Idjä paham mandohop radja ai, tuntang masi idjä iminjake, Dawid tuntang panakae, palus katatahi.

BAGI 23.

I. Augh Dawid idjä katatesae. II. Arau karä pangkalima ain Dawid.

1.—1. Maka djetoh katatesan

karä augh Dawid: Dawid, anak Isai, hamauh, olo idjä impahai tä, idjä iminjak Hatallan Jakob; idjä apik hong njanjin Israel tä aton hakotak.

2. Rogh Jehowa djari hamauh hadjamban aku, aughe djari aton hong djelangku.

3. Hatallan olo Israel djari hamauh, Batukarang ain Israel djari mandjandji akangku: radja idjä tetek karäh marentah olo, idjä marentah haiak mikäh Hatalla.

4. Iä tä kilau blawa handjewu, metoh matanandau lembut, handjewu kahum djaton baunandau, amon awi pandang limbah udjan karä oru lembut bara petak.

5. Djaton ungkup humangku tumon tä intu Hatalla? krana akangku iä djari mingkes djandji idjä katatahi, idjä iatoh indähen hapuhapus karä aughe. Krana idjä salepah salamatku, karä kahandjakku, djaton djetä injohoe mangambang mandjari?

6. Tapi olo setan samandiai uras kilau duhi awang inganan, basa iä djaton tarasingkap hapan lengä.

7. Malainkan olo idjä handak manjingkap iä patut hapan sanaman, lundju, maka iä handiai karäh ingähu lepalepah intu äkae.

II. — 8. Djetoh aran karä pangkalima idjä ain Dawid: idjä mambatang, iä tä anak Taghkemoni, kapalan äwen telo pulu tä, iä tä Adino, olo Esni, idjä kabuate bewäi malawan olo hanja ratus biti, idjä impatäie lepah haiak sindä bewäi. — (1. *Kron*. 11,10.)

9. Pangiwae tä Eleasar, anak Dodo, Dodo anak Ahohi; iä tä baris äwen telo tä, idjä mampahaiak Dawid, metoh iä ihababaka olo Pilisti, idjä hapumpong hetä akan parang, tapi karä olo Israel uras undur.

10. Iä tä mendeng, mantakan mampatäi olo Pilisti tä, sampai iä ujuh lengäe, lengäe kait intu pulang padang, djadi Jehowa malalus kaliwus paham intu andau tä; maka olo arä haluli tinai ompat iä, sambil marampas bewäi.

11. Pangiwae tä Sama, anak Age, olo Harari tä; metoh olo Pilisti hapumpong tokep lewu, aton hetä tana idjä paham buae, maka olo arä uras hadari bara baun olo Pilisti.

12. Tä iä mendeng tanggar hong tana tä, sambil mahaga djetä, mamukul maharak olo Pilisti, djadi Jehowa malalus kaliwus paham.

13. Maka äwen telo tä, idjä mambatang intu telo pulu pangkalima tä, aton mananggoh Dawid hong lowang Adulam, kahum musim getem; maka kawan olo Pilisti djari bapodok hong djanah Repaim.

14. Kahum tä Dawid aton hong tantan bukit idjä dähen, maka belahe kawan olo Pilisti hong Betlehem.

15. Metoh tä Dawid mipen, koae: Æwe akan mampihop aku hapan danum kali hong Betlehem, idjä intu bauntonggang lewu?

16. Tä pangkalima äwen telo tä marawus, palus akan äka olo Pilisti bapodok, sambil masip danum bara kali hong Betlehem, idjä intu bauntonggang lewu, balalu äwen mimbit tä akan Dawid. Tapi iä djaton maku mihope, malainkan iä manusuhe hong baun Jehowa,

17. Sambil hamauh: Kedjau bara aku, o Jehowa, uka mawi talo kalotä; patut aku mihop dahan olo tä, idjä djari hagoet djaton paduli tahasenge? Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tä.

18. Maka Abisai kea, paharin Joab, anak Seruja, idjä mambatang kea hong telo biti, baris idjä duä tä, lundjue hapae malawan telo ratus biti, uras imunoe impatäie; tagal tä iä idjä basewut intu äwen telo tä;

19. Iä idjä mambatang intu äwen telo tä, iä kapalan äwen telo tä; tapi iä djaton tumon telo biti baris idjä solake tä.

20. Tinai Benaja, anak Jojada, bara Kabseel, olo idjä menteng, uräh gawie; iä tä mampatäi duä singa olo Moab, idjä abas; tinai iä lius mampatäi singa intu lowang, wajah sadingen;

21. Tinai iä mampatäi olo Misir idjä biti, olo idjä basewut; olo tä aton lundjue hong lengäe, tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, belalu iä mansuwit lundjue bara lengän olo Misir tä, palus mamuno mampatäi iä hapan lundju ajue kea.

22. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tä iä imbaris hindjä telo biti tä.

23. Iä hai bara äwen telo pulu tä, tapi iä djaton tumon telo biti baris idjä solake tä; Dawid mangkat iä mangapala kawan olo dalam.

24. Asahel, paharin Joab, hindjä baris äwen telo pulu tä, tuntang Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;

25. Sama, olo Harod; Elika olo Harod;

26. Heles, olo Palti; Ira, anak Ikes, olo Tekoa;

27. Abjeser, olo Anatot, Mebunai, olo Husat;

28. Salmon, olo Ahohi; Maharai, olo Netopat;

29. Helek, anak Baena, olo Netopat; Itai, anak Ribai, bara Gibea lewun olo Benjamin;

30. Benaja, olo Piraton, Hidai, bara sungäi Gaas;

31. Abialbon, olo Arbat; Asmawet, olo Barum;

32. Eljaghbu, olo Saalbon; bara anak Jasen tä Jonatan;

33. Sama, olo Harari; Ahiam, anak Sarar, olo Harari;

34. Elipelet, anak Ahasbai, anak olo Magha; Eliam, anak Aghitopel, olo Gilon;

35. Hesrai, olo Karmel; Paerai, olo Arbi;

36. Jugal, anak Natan, bara Soba; Bani, olo Gad;

37. Selek, olo Amon; Naharai olo Beerot, ajang Joab, anak Seruja tä, idjä pananggong ganggamae;

38. Ira, olo Jetri; Gareb olo Jetri;

39. Uria olo Het. Karäe samandiai telo pulu udju biti.

BAGI 24.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla mahukum iä hapan peres.

---

1. Limbah tä haluli tinai hasep kasangit Jehowa tagal olo Israel; iä mandjo Dawid mohos kasalan intu olo tä, awie hamauh: Has ikau, isä karä olo Israel tun-

tang karä olo Juda. — (1.*Kron.* 22,1.)

2. Maka radja manjoho Joab, kapala parang tä, idjä dengae: Lius ikau, kumbang karä hamputan Israel, bara Dan sampai Berseba, isä karä olo, mangat aku katawan djumalah olo tä.

3. Koan Joab dengan radja: Käläh Jehowa, Hatallam, mandahang olo tä saratus tilap hindai karäe bara katontoh, sampai matan tuangku radja akan mitä tä; tapi buhen tuangku radja radjin mawi gawi djetoh?

4. Tapi augh radja babehat bara augh Joab tuntang karä mantir parang; djadi, Joab tuntang karä mantir parang blua bara baun radja, mangat mantjatjah olo Israel.

5. Palus olo tä dimpah Jordan, bapodok hong Aroer, hila gantaun lewu tä, idjä intu helat sungäi Gad dengan Jaeser.

6. Limbah tä iä manantarang Gilead, tuntang Hodsi, tanah rampar tä; tinai iä manantarang Danjaan tuntang tanah idjä hakaliling Sidon.

7. Limbah tä iä sampai Tirus, kota tä, tuntang sampai karä lewun olo Hewi, olo Kanani, palus iä haluli tinai akan salatan Juda hong Berseba.

8. Tumon tä äwen tä mangumbang salepah tanah, hapus djalatien bulan duä pulu andau, tä iä sampai Jerusalem tinai.

9. Balalu Joab manenga djumalah karä olo awang djari isä tä akan radja; maka baris Israel aton hanja ratus kojan olo hatuä awang sanggam klahi, idjä manangking padang, tinai baris olo Juda limä ratus kojan karä olo hatuä.

10. Maka Dawid buraburak usoke, limbah iä djari manjoho äwen misä olo arä. Tä Dawid hamauh dengan Jehowa: Aku djari paham badosa huang gawingku toh; tapi ikau, o Jehowa, kanan kasalan rewarm, krana toto gilagila gawingku toh.

11. Djadi, haiak Dawid misik handjewu, augh Jehowa sampai nabi Gad, imam ain Dawid tä, koae:

12. Lius ikau, sanan akan Dawid: kakai augh Jehowa: telo perkara hararahangku akam, intih idjä bara tä, idjä indu ilalusku akam.

13. Tä Gad manalih naharep Dawid, masuman tä akae, sambil hamauh dengae: Aton udju njelo lau akan buah tanahm? atawa maku ikau hadari intu baun musohm telo bulan katahie, tuntang äwen akan manjasah ikau? atawa aton peres akan manjangit katelo andau mawi tanahm? toh, timbang, tirok bewäi, narai augh buah idjä inatäangku akan idjä djari manjoho aku tinai.

14. Maka koan Dawid, tombah augh Gad: Aku paham sekä angat atäiku; tapi käläh ita lawo huang lengän Jehowa, krana iä paham pamasi; äla manjoho aku lawo akan lengän olon.

15. Tä, maka Jehowa manjoho peres mawi olo Israel, bara handjewu sampai katika parapah hamalem; maka aton matäi bara utus olo arä, bara Dan mimes Berseba, udju pulu kojan biti.

16. Maka amon malaikat tä manggatang lengäe manintu Jerusalem, handak marusak djetä, tä hakentong huang Jehowa tagal kapapa

tä, palus iä hamauh dengan malaikat, idjä marusak utus olo arä: Ombet, undur lengäm katontoh. Maka malaikat Jehowa tä intu karaian ain Arawna, olo Jebusi tä.

17. Maka Dawid, sana mitä malaikat idjä mawi olo arä, hamauh dengan Jehowa, koae: Itäm, aku toh idjä djari badosa, aku, aku kea idjä sala gawingku, tapi karä tabiri toh, narai kasalan äwen tä? Naughe bewäi lengäm mawi aku tuntang ungkup human apangku.

18. Maka palus intu andau tä kea Gad manalih Dawid, sambil hamauh dengae: Dai, pangun mesbeh akan Jehowa intu äka karaian Arawna, olo Jebusi tä.

19. Maka Dawid hagoet tumon augh Gad, tumon petäh Jehowa.

20. Djadi, amon Arawna manampajah, tä iä mitä radja tuntang karä mantire mandai, mananggoh iä; tä iä blua, manjontop arepe intu radja, baue sampai petak.

21. Koan Arawna: Kasen tuangku radja mananggoh rewarm? Tombah Dawid: Ahatku mamili karaiam toh bara ikau, indu äkaku mamangun mesbeh akan Jehowa, mangat peres toh impaterai mawi utus olo arä.

22. Tä koan Arawna, tombah augh Dawid: Duan bewäi tuangku radja! luput talo tumon djetä budjur intu matam; itäm, hetä sapi akan parapah awang ingähu, tinai kareta tuntang ramon sapi indu kajue brangai.

23. Talo handiai tä, tumon hadat radja, Arawna handak manengae bewäi akan radja; tinai koan Arawna dengan radja: Käläh Jehowa, Hatallam, mangilak ikau.

24. Tapi koan radja dengan Arawna: Dia, tapi aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae, krana aku djaton maku maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, Hatallangku, tuntang djaton manahor regae. Kalotä Dawid mamili karaian tuntang sapi tä limä pulu sekel salaka.

25. Palus Dawid mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, sambil maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih. Tumon tä Jehowa injapan tinai dengan tanah tä, peres tä terai mawi olo Israel.

SURAT KARÆ

R A D J A,

IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Dawid djadjalan ungko; Adonia handak mangkat arepe mandjadi radja; Dawid mandudus anake Salomo indu gantie.

1. Maka radja Dawid djari bakas, pandjang umure; olo manutup mangahowut iä hapan benang, tapi iä djaton tau blasut.

2. Tä, maka olo ajue hamauh dengae: Soho olo manggau akan radja, tuan ikäi, budjang bawi tabela, idjä mendeng naharep baun radja, manjang iä, käläh iä batiroh intu pakuae, mangat mangalasut tuan ikäi, radja.

3. Maka hong hapus tanah Israel iä manggau anak bawi tabela, awang bahalap ampie; tä iä sondau Abisag, olo Sunem, palus mimbit iä akan radja.

4. Olo bawi tabela tä paham bahalap haliai ampie; iä nguan radja, manjang iä, tapi radja djaton masawä iä.

5. Maka Adonia, anak Hagit, manggatang arepe, koae: Aku handak mandjadi radja. Palus iä manatap akae arä kareta, tuntang olo awang hapan hadjaran, tinai limä pulu olo haradjur manandjong helo baue. — (2.*Sam*.3,4.)

6. Maka bapae djaton maku mampudji iä katahie belom, sampai hamauh mahin dia: buhen ikau kalotä gawim? Tinai iä paham bakena ampie, Hagit djari manak iä limbah Absalom.

7. Iä tä pakat dengan Joab. anak Seruja, tinai dengan Abjatar, imam tä; äwen tä mandohop ompat Adonia.

8. Maka Sadok, imam tä, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang nabi Natan, tinai Simei, Rei, tuntang karä pangkalima ain Dawid djaton ompat Adonia.

9. Maka Adonia mampatäi kutoh kambing tabiri, sapi, meto awang baseput, darah batu Sohelet, idjä tokep kalin danum Rogel; iä marawäi karä paharie, anak radja tä, tuntang karä olo Juda, idjä mantir Dawid.

10. Tapi nabi Natan, Benaja, tinai karä pangkalima tä, tuntang paharie Salomo djaton irawäie.

11. Tä Natan hamauh dengan Batseba, indu Salomo, koae: Djaton ikau djari mahining Adonia, anak Hagit, mandjadi radja? tuntang tuan ita Dawid djaton tawan talo tä.

12. Toh, käläh aku handak manirok akam, mangat ikau maliwus tahasengm, tuntang tahaseng anakm Salomo.

13. Lius ikau, tamä naharep radja, sambil hamauh dengae: dia tuangku radja djari sumpah akan rewarm, koam: toto, anakm Salomo akan mandjadi radja limbah bara

aku, iä kea idjä akan mondok
hundjun padadusangku? buhen toh
maka Adonia mandjadi radja!
14. Itäm, kahum ikau magon
hetä hakotak dengan radja, maka
aku handak tamä rahian bara ikau,
mandähen mampalepah karä aughm.
15. Tä, maka Batseba tamä na-
harep radja huang karong; maka
radja djari paham bakas, Abisag,
olo Sunem, aton manjang radja.
16. Maka Batseba sontop tako-
loke, manjembah radja; tä radja
hamauh dengae: Kasen ikau?
17. Tombah iä, koae: O tuangku,
ikau djari sumpah intu Jehowa,
Hatallam, akan rewarm toh, koam:
toto, anakm Salomo akan mandjadi
radja limbah bara aku, iä akan
mondok hong padadusangku.
18. Maka toh, itäm, Adonia tä
djari radja, o tuangku radja, tun-
tang ikau djaton katawan tä.
19. Iä djari mampatäi kambing
tabiri, sapi, meto baseput, kutoh
karäe, tuntang djari marawäi karä
anak radja, tinai imam Abjatar,
tuntang Joab kapala parang, tapi
rewarm Salomo djaton irawäie.
20. Tapi ikau, o tuangku radja,
puna äka matan hapus olo Israel
leket, mangat ikau manantu akae
äwe idjä akan mondok hundjun
padadusan tuangku radja, limbah
bara ikau.
21. Djaka dia kalotä, toto, lim-
bah tuangku radja djari matäi,
ingampeleng dengan tato hiangm,
maka aku toh tuntang anakku Sa-
lomo inggarä olo badosa bewäi.
22. Djadi, kahum iä kotakotak
dengan radja, maka nabi Natan
aton tamä.
23. Tä olo masuman akan radja,
koae: Itäm, nabi Natan tä aton.
Palus iä manaharep baun radja,
sontop intu radja, baue sampai
lasäh.
24. Koan Natan: Joh tuangku
radja, kilen, ikau djari manjoho,
koam: Adonia akan mandjadi radja
limbah bara aku, iä kea karäh
mondok hundjun padadusangku?
25. Krana andau toh iä djari ha-
goet, mampatäi sapi, meto baseput,
kambing tabiri, kutoh karäe, iä
djari marawäi karä anak radja, ti-
nai karä mantir parang, tuntang
imam Abjatar; olo tä mondok ku-
man mihop intu baue, sambil ha-
mauh: belom radja Adonia.
26. Tapi aku, rewarm toh, tun-
tang imam Sadok, tinai Benaja
anak Jojada, tuntang rewarm Sa-
lomo djaton irawäie.
27. Aton perkara tä toto man-
djadi bara tuangku radja? atawa
djaton ikau djari masanan akan re-
warm äwe idjä akan mondok hun-
djun padadusan tuangku radja,
limbah bara ikau?
28. Tombah radja Dawid, sambil
hamauh: Kahau Batseba manalih
aku. Maka iä tamä naharep radja,
tuntang mendeng tandipah radja.
29. Tä radja sumpah, sambil ha-
mauh: Belom Jehowa, idjä djari
maliwus hambaruangku bara karä
kadjakä;
30. Toto, kilau aku djari sum-
pah akam intu Jehowa, Hatallan
olo Israel, koangku: toto, anakm
Salomo tä akan mandjadi radja
limbah bara aku, iä akan mondok
hundjun padadusangku manganti
aku, tumon tä aku handak mala-
luse kea andau toh.
31. Tä Batseba sontop, baue
sampai lasäh, manjembah radja,
sambil hamauh: Belom tuangku
radja Dawid sampai katatahi!
32. Maka koan radja dengan

äwen hetä: Kahau akangku imam Sadok, nabi Natan, tuntang Benaja, anak Jojada. Palus äwen tä manalih naharep baun radja.

33. Maka radja manjoho äwen: Duan hapus djalahan olo ain tuan keton omba keton, pondok anakku Salomo hong kalidai ajungku, agah iä akan Gihon.

34. Maka imam Sadok tuntang nabi Natan akan maminjak iä hetä mandjadi radja mahundjun Israel; limbah tä awi mampahiau sarunai, sambil hamauh: belom radja Salomo!

35. Limbah tä keton akan omba iä manuntut likute, maka iä akan manalih mondok hundjun padadusangku, mandjadi radja manganti aku. Krana iä djari injohoku mandjadi radja mahundjun olo Israel tuntang olo Juda.

36. Djadi, Benaja, anak Jojada, tombah augh radja, koae: Amen; käläh kalotä kea augh Jehowa, Hatallan tuangku radja.

37. Tumon Jehowa djari mampahaiak tuangku radja, käläh kalotä kea iä mampahaiak Salomo, mampahai padadusae tinai bara padadusan tuangku radja Dawid.

38. Tä imam Sadok hagoet, tuntang nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, haiak hapus ungkup olo dalam, äwen mampondok Salomo hong kalidai radja Dawid, palus magah iä akan Gihon.

39. Maka imam Sadok manduan kasan minjak tä bara tingkap-panjupa, palus maminjak Salomo. Haiak tä äwen mampahiau sarunai, tuntang karä olo arä hamauh: Belom radja Salomo! — (1.*Kron*.28, 22.)

40. Djadi, olo arä handiai hapumpong, miring iä; olo tä manjuling, tuntang handjak rantang paham haliai, sampai petak halujak awi palengkau aughe tä.

41. Maka Adonia mahining djetä, tuntang karä olo awang irawäie dengae, idjä harue terai kuman; tinai Joab kea mahining augh sarunai, sambil hamauh: Buhen olo ridu hong lewu hetä?

42. Maka kahum iä kotakotak, aton dumah Jonatan, anak imam Abjatar; koan Adonia: Palus bewäi, krana ikau puna olo pintar, ikau karäh masuman talo bahalap.

43. Tombah Jonatan, sambil hamauh dengan Adonia: Kajah! radja Dawid, tuan ita, djari mandudus Salomo mandjadi radja.

44. Tuntang radja djari manjoho ompat iä imam Sadok, nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang kawan olo dalam; olo tä djari mampondok iä hundjun kalidai Dawid.

45. Tinai imam Sadok tuntang nabi Natan djari maminjak iä mandjadi radja hong Gihon, bara hetä iä djari buli sambil ramirami handjak rantang, sampai hapus lewu merämeräh; djetä augh lahap tä, idjä djari hiningm.

46. Tinai Salomo aton mondok kea hundjun padadusan karadjaan.

47. Tuntang karä mantir radja djari manalih, mangat mamberkat tuan ita, radja Dawid, sambil hamauh: Hatallam akan mampahalap aran Salomo tinai bara aram, mampahai padadusae bara padadusam tinai. Tinai radja djari manjembah bara hundjun sasuroe.

48. Tinai radja djari hamauh kalotoh: horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä andau toh djari manjoho panggantingku mondok hundjun padadusangku, kahum matangku magon mitä iä.

49. Tä, maka karä olo panggil
tä, idjä dengan Adonia, taräwen,
palus mendeng, balalu hagoet ge-
nep biti mahoroe djalan ai.
50. Maka Adonia mikäh Salomo;
iä mendeng, balalu hagoet, manjing-
kap pampang mesbeh.
51. Maka olo masuman akan Sa-
lomo, koae: Itäm, Adonia paham
mikäh radja Salomo, krana iä djari
manjingkap pampang mesbeh, koae:
käläh radja Salomo sumpah de-
ngangku andau toh, iä djaton maku
mampatäi reware hapan padang.
52. Koan Salomo: Djaka iä olo
budjur, toto idjä krambar balaue
mahin dia karäh lawo akan petak;
tapi djaka kasalae supa huang iä,
tä iä karäh impatäi.
53. Maka radja Salomo manjoho
olo mindah iä bara mesbeh; tä iä
manalih, manjontop arepe manjem-
bah radja Salomo; koan Salomo
dengae: Lius, buli humam.

BAGI 2.

I. Petäh Dawid idjä katatesae akan Salomo. Iä matäi. II. Adonia, Joab tuntang Simei buah hukum.

I. — 1. Maka amon andau Da-
wid akan matäi djari tokep, tä
iä mametäh anake Salomo, koae:
2. Aku toh akan mahoroe puna
djalan karä olo kalunen, tangga-
tanggar atäim, kilau hatuä toto.
3. Haga karä prentah Jehowa,
Hatallam, tandjong mahoroe djalan
ai, mangat mahaga karä hadate,
prentahe, dasare tuntang kasak-
siae, tumon idjä injurat hong To-
rat Moses, mangat ikau pintar ga-
wim huang karä perkara, huang
karä äka panggoetm. — (*Jos.*1,7.)
4. Mangat Jehowa mandähen
aughe, idjä djari injewute akang-
ku, koae: djaka anakm mingat
djalae, mangat manandjong intu
baungku budjubudjur, hapan sale-
pah atäie, salepah hambaruae, tä
maka panakam djaton karäh balen-
tas mondok hundjun padadusan
olo Israel. — (2.*Sam.*7,16.)
5. Tinai ikau katawan talo,
awang djari iawi Joab, anak Se-
ruja, dengangku, tinai gawie de-
ngan duä biti kapala parang olo
Israel, Abner, anak Ner, tinai
Amasa, anak Jeter, idjä djari im-
patäie; wajah sanang iä djari ma-
nusuh daha kilau metoh parang;
daha djari manata babat kahange
tuntang sarumpah awang intu paie.
— (2.*Sam.*3,27; — 20,10.)
6. Awi iä tumon kapintarm,
mangat äla ikau manjoho owae mo-
hon sanasanang akan kubur.
7. Tapi intu karä anak Barsilai,
olo Gilead, prahan kahalapm, baris
äwen hindjä olo tä, idjä omba ku-
man hong medjam; krana tumon
tä kea gawin äwen dengangku,
metoh aku hadari bara baun kakam
Absalom. — (2.*Sam.*17,27.)
8. Tinai itäm, Simei tä aton
dengam, anak Gera, olo Benja-
min, idjä bara Bahurim, idjä pa-
ham manjapa aku metoh andau
panggoetku akan Mahanaim; tapi
rahian bara tä iä manambang ma-
njupa aku darah Jordan, tuntang
aku sumpah akae intu Jehowa,
koangku: aku djaton handak mam-
patäi ikau hapan padang. — (2.
Sam 15,5; — 19,16.)
9. Tapi ikau toh, äla manaha
iä kilau iä brasih bara kasalae,
krana ikau toh olo pintar; tirok
bewäi, narai talo awang patut iawim
dengae, mangat ikau mampamohon
owae tuntang badaha akan kubur.

10. Limbah tä Dawid matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid.
11. Karä andau Dawid djari marentah olo Israel, iä tä äpat pulu njelo; intu Hebron iä djari marentah udju njelo, tinai hong Jerusalem iä djari marentah telo pulu telo njelo.
II. — 12. Maka Salomo mondok hundjun padadusan liau bapae Dawid, karadjaan ajue paham indähen.
13. Tä, maka Adonia, anak Hagit, manalih Batseba, indu Salomo; koae dengae: Aton panumahm toh bahalap? Tombah iä: Bahalap kea.
14. Limbah tä koae: Aton aughku dengam. Tombah olo bawi: Sewut tä.
15. Maka koae: Tawam bewäi, karadjaan tä puna ajungku kea, hapus utus olo Israel djari manintu baue akangku, mangat aku mandjadi radja, tapi toh karadjaan tä djari pakitar akan bagin andiku, krana awi Jehowa kea djetä mandjadi akae. — (1,5.)
16. Toh, maka talo idjä bewäi ilakuku bara ikau, äla mampahawen baungku. Koan olo bawi dengae: Sewut bewäi.
17. Koae: Käläh hamauh dengan radja Salomo, krana toto iä djaton maku mampahawen baum, mangat iä manenga Abisag, bawin olo Sunem tä, indu sawangku. — (1,3.)
18. Tombah Batseba: Käläh, aku handak blaku akam intu radja.
19. Tumon tä Batseba manang-goh radja Salomo, tantai blaku intu iä akan Adonia. Maka radja mendeng manambang iä, sontop intu iä; limbah tä iä mondok hundjun padadusae, manjoho olo mingkes trutji akan indu radja; palus iä mondok hila gantaue.
20. Tä koan indue tä: Aku toh blaku intu ikau baja talo korik bewäi, äla ikau mampahawen baungku. Koan radja dengae: Laku bewäi, o indu, kwäka aku akan mampahawen baum!
21. Koae: Tenga Abisag, olo Sunem tä, indu sawan paharim Adonia.
22. Tä koan radja Salomo, tombah augh indue: Buhen ikau blaku Abisag, olo Sunem tä, akan Adonia? käläh laku karadjaan tä sasindä akae, krana iä tä akaku, tinai imam Abjatar, tuntang Joab, anak Seruja, puna pakat dengae. — (1,7.)
23. Maka radja Salomo sumpah intu Jehowa, koae: Brangai kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, toto akan manganan tahaseng njamae Adonia djari manjewut aughe tä.
24. Maka toh, belom Jehowa! idjä djari mandähen aku, tuntang djari mampondok aku hundjun padadusan liau apangku Dawid, idjä djari manenga akangku ungkup humangku, tumon djari aughe, toto andau toh Adonia akan impatäi.
25. Palus radja Salomo manjoho Benaja, anak Jojada; djetä mantakan mawi iä, sampai iä matäi.
26. Maka dengan imam Abjatar radja hamauh: Lius ikau akan Anatot, melai hong tanam, krana ikau patut impatäi bewäi, tapi aku djaton maku mampatäi ikau andau toh, basa ikau djari mamikul patin pangkahai Tuhan, Jehowa, hong baun liau apangku Dawid, tinai basa ikau djari omba buah karä kadjakän liau apangku.
27. Tumon tä Salomo manipas Abjatar bara pangkat imam Jehowa, mangat tulus augh Jehowa, idjä

djari injewute hong Silo tahiu ungkup human Eli. — (1.*Sam*.2, 31.)

28. Amon brita tä sampai pinding Joab, krana Joab djari mules arepe ompat Adonia, alo iä djaton djari ompat Absalom, maka Joab hadari akan tingkap Jehowa, manjingkap pampang mesbeh.

29. Tä olo masanan akan radja Salomo, Joab djari hadari akan tingkap Jehowa, iä intu darah mesbeh; tä Salomo manjoho Benaja, anak Jojada, koae: Lius, patäi iä. — (2.*Mos*.21,14.)

30. Palus Benaja manalih tingkap Jehowa, sambil hamauh dengae: Tumon toh prentah radja: blua ikau! Tombah iä: Dia, hetoh kea aku handak matäi. Maka Benaja manatäan aughe tä akan radja: Kalotoh augh Joab, tumon toh iä djari tombah aughku.

31. Maka radja hamauh dengae: Awi tumon aughe, patäi iä, kubur iä, mangat ikau manganan bara aku tuntang bara ungkup human apangku daha tä, idjä djari inusuh Joab djaton bara buku.

32. Tumon tä Jehowa malian daha tä akan takolok ai, basa iä djari mawi duä biti olo hatuä, idjä budjur bahalap bara iä, djari mampatäi äwen tä hapan padang, tuntang apangku Dawid djaton katawan tä, iä tä Abner, anak Ner, kapala parang olo Israel, tinai Amasa, anak Jeter, kapala parang olo Juda. — (2,5.)

33. Tumon tä dahan äwen tä ilian akan takolok Joab, tuntang akan takolok panakae palus katatahi, tapi Dawid, tuntang panakae, ungkup humae tuntang padadusae karäh sanang bewäi intu Jehowa palus katatahi.

34. Tä Benaja, anak Jojada, hagoet mantakan mampatäi iä, palus mangubur iä intu humae hong padang.

35. Maka radja mangkat Benaja, anak Jojada, gantin djetä mandjadi mantir kapala parang, tinai imam Sadok iangkat radja gantin Abjatar.

36. Limbah tä radja manjoho olo mangahau Simei, palus iä manjoho iä: Tampa huma akam hong Jerusalem, melai hetä, äla ikau blua bara hetä kantäkantä.

37. Krana metoh andau ikau blua, sana ikau dimpah sungäi Kidron, buah ikau katawan, djaton tau dia ikau impatäi, daham karäh manata takolok aim kea.

38. Koan Simei, tombah augh radja: Buah aughm tä; kilau tuangku radja djari manjoho, tumon tä kea rewarm handak mawie. Maka Simei melai hong Jerusalem tahi andaue.

39. Djadi, intu lawin ṭelo njelo duä biti djipen Simei tä babuhau tanggoh Aghis, anak Maagha, radja Gat; djadi olo masuman akan Simei, koae: Djipem tä aton hong Gat.

40. Tä Simei manatap arepe, palus mapil kalidaie, hagoet akan Gat, mananggoh Aghis, manuntut djipäe; tumon tä Simei hagoet, manduan djipäe bara Gat.

41. Maka olo masuman akan Salomo, Simei djari hagoet bara Jerusalem akan Gat, tuntang iä djari buli.

42. Tä radja manjoho olo mangahau Simei, sambil hamauh dengae: Dia aku djari sumpah dengam intu Jehowa, sambil masuman akam, koangku: metoh andaum hagoet kantäkantä, tawam bewäi, toto ikau impatäi? tuntang ikau djari tom-

bah aughku: buah augh tä, idjä djari hiningku.
43. Toh, buhen ikau djaton djari mahaga sumpah tä intu Jehowa, petäh tä, idjä djari imetähku ikau?
44. Tinai koan radja dengan Simei: Tawam bewäi karä kapapam tä, atäi aim kea katawan tä, idjä djari iawim dengan liau apangku Dawid; tagal tä Jehowa djari malian kadarhakam akan hundjun takolokm. — (2,8.)
45. Tapi radja Salomo imberkat, padadusan Dawid karäh dähen hong baun Jehowa sampai katatahi.
46. Tä radja manjoho Benaja, anak Jojada, iä tä blua, mawi iä sampai iä matäi. Tumon tä karadjaan indähen intu lengän Salomo.

BAGI 3.

I. Lakudoan Salomo. II. Kapintar Salomo hapan mamutus basara.

I. — 1. Limbah tä Salomo mempo Parao, radja Misir, masawä anak bawi ain Parao, palus manduan iä akan lewun Dawid, sampai djari pangun humae, tuntang human Jehowa, tinai kota batun Jerusalem hakaliling.
2. Maka olo arä magon maluput parapahe hundjun karä lungkoh, krana sampai andau tä hindai djari imangun huma akan aran Jehowa.
3. Maka Salomo sinta Jehowa, tuntang manandjong tumon karä hadat bapae Dawid; baja iä maluput parapahe tuntang hagaro intu karä lungkoh kea.
4. Djadi, radja hagoet akan Gibeon, handak maluput parapah hetä, basa hetä äka gantong idjä basewut; sakojan meto parapah awang ingähu iluput Salomo hong mesbeh hetä. — (2.*Kron.*1,3.)
5. Maka hong Gibeon Jehowa mamprahan arepe akan Salomo huang nupie hamalem, palus Hatalla hamauh: Laku, narai akan inengaku akam. — (9,2.)
6. Tombah Salomo: Ikau djari malalus kahalap paham akan rewarm Dawid, apangku tä, tumon iä kea djari manandjong hong baum haiak atäie budjur, tetek tuntang tanggar dengam, djadi ikau djari malalus kahalap idjä hai toh, sampai ikau djari manenga akae anak hatuä, idjä mondok hundjun padadusae, kilau djari intu andau toh.
7. Toh, joh Jehowa, Hatallangku, idjä djari mamparadja rewarm toh gantin apangku Dawid, aku toh tabela bewäi, aku djaton tawan karä ampin perkara;
8. Tinai rewarm toh marentah utus olo ajum, idjä djari intihm, utus olo idjä paham bakapal, sampai djaton taraisä, djaton taraitong awi karäe;
9. Toh, käläh tenga akan rewarm toh atäi idjä pintar hapan mamatut olo ajum, hapan mangasene talo bahalap dengan talo papa; krana äwe kea tau mamatut budjubudjur akan utus olo ajum idjä karäan karäe toh.
10. Maka djetä ingilak Jehowa, basa Salomo djari blaku talo tä.
11. Palus Hatalla hamauh dengae: Basa ikau djari blaku perkara toh, djaton djari blaku umur pandjang akam, atawa panatau, djaton kea mimes tahaseng karä musohm, malainkan ikau djari blaku kapintar akam, mangat tau mariksa mamatut karä perkara:

12. Itä, toto aku djari manarima aughm, aku djari manenga akam atäi idjä pintar herati, sampai helo bara ikau djaton djari aton idjä biti, idjä padan dengam, palus rahian dapit djaton kea karäh lembut idjä biti, idjä padan dengam.
13. Tinai talo idjä djaton djari ilakum, djetä kea djari inengaku akam, karä panatau, karä kahai, sampai djaton idjä biti karä radja, idjä padan dengam, katahin umurm. —(*Matt.*6,33.)
14. Tapi asal ikau manandjong huang djalangku, sambil mahaga hadatku, prentahku, tumon bapam Dawid djari manandjong, tä aku handak mamandjang umurm kea.
15. Limbah tä Salomo misik, itä! iä nupi. Maka iä sampai Jerusalem, palus mendeng naharep patin-djandjin Jehowa, maluput parapah awang ingähu, nguan parapah tarimakasih, tinai iä manampa panginan akan karä olo ajue.
II.—16. Intu katika tä aton dumah sapangan duä biti naharep radja; äwen duä tä hator naharep baue.
17. Maka idjä äwen duä tä hamauh; Joh tuangku! aku toh dengan olo bawi djetä idjä kahuma, aku djari manak kahum hindjä huma dengae.
18. Maka djadi, katelo limbah aku djari luas, olo bawi tä luas kea; maka koä melai hindjä, olo beken djaton dengan koä, baja koä bewäi hong huma tä.
19. Maka alem ndau anak hatuä ain olo bawi djetä djari matäi, awie penjet indue batiroh.
20. Tä bentok alem iä misik, palus manduan anakku bara darahku kahum rewarm toh batiroh, palus mampatiroh iä huang pakuae, tapi anake idjä matäi tä impetere huang pakuangku.
21. Maka tampalawäi aku misik, handak mampatusu anakku idjä hatuä, tä itä! iä matäi; tapi haiak djadjewu aku mangasene hantue, itä! iä tä beken bara anakku, idjä djari inakangku.
22. Tä, maka tombah olo bawi idjä tä: Dia; toto idjä belom toh anakku, idjä matäi tä anakm. Tapi koan olo bawi idjä tä tinai: Dia; toto idjä matäi tä anakm, idjä belom toh anakku. Tumon tä augh äwen duä tä hong baun radja.
23. Maka radja hamauh: Koan djetoh: djetoh anakku, idjä belom toh, tapi anakm idjä matäi tä; tinai koan idjä tä: dia, toto idjä matäi tä ajum, tapi idjä belom toh anak ajungku.
24. Tä koan radja: Duan padang akangku. Maka olo mimbit padang akan baun radja.
25. Maka koan radja: Tedjep, tising anak idjä belom tä sila haruä, tenga silae akan idjä, tinai silae akan idjä tä.
26. Tapi olo bawi, idjä tempon anak idjä belom tä, hamauh dengan radja, krana lenjoh angat atäie, awie masi anake tä, koae: Æla tuangku, tenga akae bewäi anak awau idjä belom toh, äla haliai mampatäi iä! Tapi idjä tä hamauh: Barangai, djetä äla akam äla akangku, käläh tising bewäi.
27. Tä tombah radja, sambil hamauh: Tenga akan idjä masi tä anak awau idjä belom toh, äla mampatäi iä, krana iä kea toto indue.
28. Maka hapus olo Israel mahining kaputusae tä, idjä djari imutus radja; palus olo mikäh intu baun radja, krana iä mitä kapintar

Hatalla aton huang ataie, mangat toto tau mambudjur perkara.

BAGI 4.

I. Karä mantir tuntang kahain Salomo.
II. Hatalla mamintar Salomo.

I. — 1. Kalotä maka radja Salomo marentah hapus olo Israel.
2. Maka djetoh karä mantir kapala, awang ai: Asaria, anak Sadok, iä tä mantir pamutjok.
3. Elihorep tuntang Ahia, anak Sisa, indu sukataris; Josapat, anak Ahilud, indu mangkubumi.
4. Benaja, anak Jojada, indu mantir kapala parang; Sadok äwen duä Abjatar aton imam.
5. Asaria, anak Natan, indu kapala karä wakil tanah; Sabud, anak nabi Natan, iä tä sobat radja.
6. Ahisar tä mantir human radja; Adoram, anak Abda, mantir perkaran rear.
7. Tinai aton ain Salomo duäwalas biti wakil tanah mahundjun hapus olo Israel, idjä manarima ramon panginan akan radja, tuntang ungkup humae; genep biti inukas idjä bulan dalam idjä njelo akan manarima ramon panginan.
8. Djetoh karä aran äwen tä: anak Hur marentah bukit hatinggang Epraim.
9. Anak Deker hong Makas tuntang hong Saabim, hong Betsemes tinai Elonbethanan.
10. Anak Hesed hong Arubot, tinai Sogho tuntang hapus tanah Heper pagangan ajue kea.
11. Anak Abinadab mamegang hapus tanah Dor; Tapat anak bawi ain Salomo indu sawae.
12. Baana, anak Ahilud mamegang Taanagh, Megido, tinai hapus Betsean, idjä tandipah Sartana, awa Jisreel, bara Betsean mandas Abelmehola, mimes hila kanih Jokneam.
13. Anak Geber tä hong Ramot intu Gilead; iä mamegang karä lewun Jair, anak Manasse tä, idjä hong Gilead, tinai tanah Argob, idjä hong Basan, djahawen pulu baris lewu hai, idjä hakota hakuntji tambaga.
14. Ahinadab, anak Ido, marentah hong Mahanaim.
15. Ahimaas marentah hong Naptali, iä tä masawä Basmat, anak bawi ain Salomo.
16. Baana, anak Husai, hong Aser tuntang hong Alot.
17. Josapat, anak Parua, hong Isaskar.
18. Simei, anak Ela, hong Benjamin.
19. Geber, anak Uri, hong tanah Gilead, idjä horan tanah Sihon, radja olo Amori, tuntang Ogh, radja Basan, tikas iä indu wakil tanah hong tanah djetä.
20. Maka olo Juda tuntang olo Israel paham bakapal, kilau baras hong saran tasik karäe; iä kuman mihop tuntang ramirami.
21. Maka Salomo marentah karä karadjaan bara batangdanum lombah tä, sampai tanah olo Pilisti, palus sampai saran tanah Misir: karä olo hetä magah panenga akae, iä mamenda Salomo katahin andau pambelome.
22. Maka karä balandjan Salomo akan idjä andau telo pulu kor (*tanggong kalidai*) tunek tepong lamos, tinai djahawen pulu kor tepong habotor;
23. Sapulu kongan sapi idjä inje-

put olo, tuntang duä pulu kong-
an sapi idjä murep kabuate, tinai
saratus kongan tabiri; beken tinai
karä badjang krahau, hadangan,
tuntang burong awang injeput olo.
24. Krana iä marentah hapus ta-
nah idjä hila toh batangdanum
lombah tä, bara Tipsa sampai Gasa,
mahundjun karä radja awang hila
toh batangdanum lombah tä. Ma-
ka iä hakabuah dengan karä olo
awang tandipah iä hakaliling.
25. Djadi, olo Juda tuntang olo
Israel melai sanang bewäi, genep
biti penda upon anggor tuntang kor-
ma ajue, bara Dan sampai Berseba,
katahin pambelom Salomo.
26. Tinai aton ain Salomo äpat
pulu kojan hadjaran akan karä
karetae, tinai duäwalas kojan ha-
djaran akan olo parang.
27. Maka karä wakil tanah tä,
genep biti intu bulan ai, magah
ramon panginan akan radja Salo-
mo, tuntang akan olo handiai,
idjä omba kuman hong medjan
radja; iä djaton manjoho tapas talo
enen.
28. Tinai seora tuntang tampilai
djogo akan karä hadjaran, tuntang
akan onta idjä balias darie iagahe
akan äka meto tä, genep biti
intu padjun ajue.
II.—29. Maka Hatalla manenga
akan Salomo kapintar tuntang akal
paham haliai, arä kaharati, kilau
baras hong saran tasik.
30. Kapintar Salomo tä paham
bara kapintar karä olo idjä hila
timor, tinai bara kapintar olo Mi-
sir kea.
31. Iä pintar bara olo handiai,
pintar haream bara Etan kea, olo
Esrahi, tuntang bara Heman, Kal-
kol tuntang Darda, anak Mahol
olo pangarang tä. Maka arae ba-
sewut marak karä utus olo haka-
liling.
32. Iä mangarang telo kojan le-
läi, karä njanji awang ingarange
sakojan limä.
33. Tinai iä manutor manarang
karä batang kaju tuntang talo lem-
but, bara batang seder idjä hong
Libanon sampai isop tä, idjä tum-
bo hong dinding batu, tinai iä
manutor manarang karä ampin
meto, burong, tuntang talo mang-
gajar, tinai lauk.
34. Maka aton manalih arä olo
bara karä utus olo, mangat ma-
hining kapintar Salomo, sarohan
karä radja kalunen, awang djari
mahining britan kapintare tä.

BAGI 5.

Salomo hadjandji dengan Hiram; Hiram manenga ramon human Hatalla.

1. Maka Hiram, radja Tirus,
manjoho olo ajue mananggoh Salo-
mo, krana iä djari mahining olo
djari maminjak Salomo mandjadi
radja, gantin liau bapae; krana
Hiram djari sinta Dawid katahin
pambelome.
2. Limbah tä Salomo manjoho
sarohan mananggoh Hiram, sambil
hamauh: — (2.*Kron*.2,3.)
3. Tawam, liau apangku Dawid
djaton djari tau mamangun huma
akan aran Jehowa, Hatallae, ta-
gal karä parang, idjä dengan djetä
olo djari mangaliling iä, sampai
Jehowa manjaragh musohe tä akan
penda paie.
4. Tapi toh Jehowa, Hatallang-
ku, djari manjanang aku bara karä
musoh hakaliling, djaton aton idjä

malawan, djaton bahaja idjä mang-
aroh.
5. Toh, itäm, angatku jaku
handak mamangun huma akan
aran Jehowa, Hatallangku, tu-
mon Jehowa djari hamauh dengan
apangku Dawid, koae: anakm ha-
tuä, idjä handak impondokku gan-
tim hundjun padadusam, iä tä ka-
räh mamangun huma tä akan arang-
ku. — (2.*Sam.*7,13.)
6. Toh, käläh soho olo baramo
kaju seder akangku hong Liba-
non, tinai olo ajungku akan omba
olo ajum, maka upah karä olo
ajum aku handak manahore, tu-
mon lakum kea. Krana tawam,
marak ikäi djaton tukang kaju
idjä harati kilau olo Sidon.
7. Djadi, amon Hiram mahining
karä augh Salomo, maka iä pa-
ham handjak atäie, sambil hamauh:
Horumat akan Jehowa andau toh,
idjä djari manenga akan Dawid
anak idjä pintar, mangat maren-
tah utus olo idjä bakapal tä.
8. Palus Hiram manjoho saro-
hae manalih Salomo, sambil ha-
mauh: Aku djari mahining talo
idjä djari injohom masanan akang-
ku; aku handak manumon kahan-
dakm tagal kaju seder tuntang
kaju goper.
9. Olo ajungku akan masohan
tä bara Libanon akan tasik, tinai
aku handak malanting tä, mimbite
mahoroe tasik manjampai äka, idjä
karäh insanam akangku, hetä aku
handak mangarake, mangat ikau
manduae bara hetä; maka ikau
tinai akan manumon kahandakku,
manenga bahata akan olo ajungku.
10. Kalotä Hiram manenga kaju
seder tuntang kaju goper akan
Salomo tumon karä kahandake.
11. Maka Salomo manenga akan
Hiram duä pulu kojan kor gen-
dom akan panginan olo ajue, tinai
duä pulu kojan kor undus awang
imähes; talo tä inenga Salomo akan
Hiram genep njelo.
12. Maka Jehowa manenga ka-
pintar akan Salomo, tumon djari
aughe dengae; maka Hiram dengan
Salomo hakabuah bewäi, äwen duä
tä hadjandji.
13. Maka radja Salomo mirak
olo indu rakan bara hapus olo Is-
rael, rakan tä telo pulu kojan
karäe.
14. Iä manjoho olo tä akan Li-
banon, hagantihaganti, mamulu
kojan biti idjä bulan katahie; idjä
bulan äwen tä bagawi hong Liba-
non, tinai duä bulan genep biti
melai hong humae; maka Adoni-
ram mangapala rakan tä. — (4,6.)
15. Tinai aton ain Salomo udju
pulu kojan djurumäton talo, tun-
tang hanja pulu kojan idjä blaku
batu hong bukit.
16. Beken tinai karä mantir tun-
tang mandur ain Salomo, idjä
mangapala gawi tä, iä tä telo ko-
jan telo ratus biti, idjä kapalan
karä olo idjä bagawi tä.
17. Maka radja mametäh, mang-
at olo tä blaku batu hai, batu
idjä barega, idjä inguan indu ga-
lang huma tä.
18. Maka karä tukang ain Salo-
mo, tuntang tukang ain Hiram,
tinai olo Gibli, mamahat djetä;
olo tä kea idjä nguan karä kaju
tuntang batu akan ramon huma tä.

BAGI 6.

Salomo mamangun human Hatalla.

1. Djadi, intu njelo äpat ratus

hanja pulu limbah olo Israel djari
blua bara tanah Misir, intu njelo
äpat limbah tamparan karadjaan
Salomo mahundjun olo Israel, hong
bulan Siw, iä tä bulan idjä duä,
maka iä manampara mamangun hu-
man Jehowa. — (2.*Kron.*3.)
2. Huma tä, idjä imangun radja
Salomo akan Jehowa, buka djaha-
wen pulu hasa, duä pulu hasa
pangandjure, kagantonge telo pulu
hasa.
3. Maka tambiran hila baun
huma tä duä pulu hasa kamboe,
supulu hasa kabukae.
4. Iä manampa baunsengok
huang huma tä, idjä rangkah hila
huange, simit hila ruare.
5. Iä manampa karong hasuson
hakaliling intu dinding huma tä,
tinai intu äka-panjupa tä kea; tu-
mon tä iä manampa karong haka-
liling uras hasuson.
6. Karong idjä iwa tä, djetä
limä hasa kalombahe, tinai idjä
ambo, djetä djahawen hasa kalom-
bahe, tinai idjä tingkat telo, djetä
udju hasa kalombahe; krana din-
ding huma tä djari inampa mahu-
long, sampai karong tä injanggah
intu saran dinding.
7. Maka metoh huma tä imang-
un, karä batu djari tatap helo,
sampai djaton augh pukul sana-
man, kapak atawa pakarang sana-
man beken hining huang huma,
metoh djetä iharagapan.
8. Bauntonggang akan karong
balikat intu suson idjä duä tä aton
hila gantaun huma, maka mahoroe
tangga idjä bilibilit olo mandai
akan karong benteng tä, tinai bara
karong suson idjä duä tä palus
sampai karong suson idjä telo.
9. Tumon tä iä mamangun man-
djari huma tä, tinai iä malalangit
huma tä gahagae tuntang papae
uras kaju seder.
10. Iä manampa loteng kea hun-
djun hapus huma, limä hasa ka-
gantonge, tuntang manjapau huma
tä hapan kaju seder.
11. Tä, maka augh Jehowa sam-
pai Salomo, koae:
12. Djetoh perkaran huma idjä
imangum toh, amon ikau manan-
djong huang karä hadat, idjä inu-
kasku, tuntang mahaga dasarku,
malalus karä prentahku, uka be-
lom tumon tä: tä toto aku han-
dak mandähen aughku dengam,
idjä djari koangku dengan bapam
Dawid. – (2.*Sam.*7,13.)
13. Aku handak melai bentok
olo Israel, djaton maku malihi utus
olo ajungku, Israel tä.
14. Tumon tä Salomo mamangun
huma tä tuntang mandjari djetä.
15. Tinai iä manampa dinding
huma tä hila huange uras papan
kaju seder; bara lasäh huma sam-
pai sapaue iä manindinge hapan
kaju seder, tapi lasäh huma tä
uras papan goper.
16. Maka hila likut huma inin-
dinge duä pulu hasa, dindinge
lasähe uras papan seder; hetä aton
äka-panjupa, äka idjä brasih ha-
liai tä;
17. Tapi batang huma, äka bra-
sih tä idjä hila bau, djetä äpat
pulu hasa kabukae.
18. Hila huang huma tä uras
kaju seder, idjä iukir ampin puson
kambang tuntang kambang, uras
tä kaju seder, idjä kabawak batu
mahin dia mamala.
19. Æka-panjupa inampae huange
haliai, hila ngambo, mangat ming-
kes patin-djandjin Jehowa hetä.
20. Æka-panjupa tä pandjang duä
pulu hasa, duä pulu hasa kea ka-

lombahe, tinai duä pulu hasa kea kagantonge, uras djetä inanggalong bulau batuä; tinai mesbeh seder tä, idjä intu baun djetä, inanggalonge hapan bulau.

21. Tinai hapus huma tä inanggalong Salomo hila huange hapan bulau batuä; intu baun äka-panjupa tä ingkepae habantange bulau, inanggalong bulau kea.

22. Tumon tä iä mangalukup hapus huma tä hapan bulau, sampai salepah huma tä mandjari; tinai iä mananggalong hapus mesbeh tä, idjä intu baun äka-panjupa, hapan bulau.

23. Tinai huang äka-panjupa tä inampae duä Kerub kaju undus, duäduä sapulu hasa kagantonge. — (2.*Mos*.25,18.)

24. Maka palapas Kerub silae limä hasa kapandjange, silae palapas Kerub tä limä hasa kea, djadi bara lawin palapas silae mimes lawin silae sapulu hasa kamboe.

25. Tumon tä Kerub idjä tä tinai sama kea sapulu hasa kamboe, Kerub duäduä tä sama ukure, sama matjame.

26. Kagantong Kerub idjä tä sapulu hasa, tumon tä Kerub idjä tä kea.

27. Iä mingkes Kerub duäduä tä hong huma hila ngambo; maka Kerub tä hambirang palapase, djadi palapas Kerub idjä tä tempä dinding silae, tinai palapas Kerub silae tempä dinding hila silae, maka bentok karong palapas Kerub duä tä hatantepä.

28. Iä mananggalong Kerub duäduä tä hapan bulau.

29. Maka karä dinding huma tä hakaliling iukire tumon ampin Kerub tuntang batang korma, tinai kambang idjä mangalangkang, hong äka idjä brasih haliai tä tuntang hong äka idjä brasih.

30. Tinai lasäh huma tä inanggalonge hapan bintap bulau, äka brasih haliai tuntang äka brasih.

31. Intu bauntonggang äka-panjupa tä iä manampa blawange kaju undus, habantange tuntang papare uras lapak limä.

32. Maka duä kabindang blawang tä kaju undus kea, hetä iä mukir ampin Kerub tuntang batang korma, tinai kambang idjä mangalangkang, djetä uras inanggalonge hapan bulau.

33. Tumon tä kea iä manampa intu bauntonggang human Hatalla papare kaju undus, djetä lapak häpat.

34. Maka papan blawang tä kaju goper, hasansila bauntonggang aton blawange idjä tambing duä.

35. Hetä iä mukir ampin Kerub, batang korma, tuntang ampin kambang, tinai iä mangalukup tä hapan bulau, apiapik tumon ukire.

36. Limbah tä iä manampa parantaran, telo kabaris batu idjä imahat, tuntang idjä kabaris djihi kaju seder.

37. Intu njelo äpat galang human Jehowa iharagapan olo, intu bulan Siw.

38. Tinai njelo sawalas, intu bulan Bul, iä tä bulan hanja, huma tä djari tampae, tumon kapatute; tumon tä djetä imangun olo huang udju njelo.

BAGI 7.

I. Salomo manampa humae, II. tinai karä ramon human Hatalla.

I. — 1. Tinai Salomo mamangun

huma ai telowalas njelo katahie kalawoe djari.

2. Krana iä mamangun huma kajuan Libanon, pandjang saratus hasa, bukae limä pulu hasa, kagantonge telo pulu hasa, huange äpat kabaris djihi seder, hong takolok djihi tä bapahan kaju seder.

3. Djetä ilalangit hapan kaju seder intu bapahae, hundjun äpat pulu limä djihi, limäwalas djihi hong idjä karinting.

4. Tinai aton hetä telo karingting panjengok,. suson telo.

5. Karä baunsengok tä tuntang papare lapak häpat, karä panjengok tä rata hatandipah, suson telo.

6. Tinai iä manampa tambiran, djetä bara djihi, djetä limä pulu hasa kamboe tuntang telo pulu hasa kabukae, tambiran tä intu baun huma, maka djihie intu baue haliai.

7. Tinai iä manampa tambiran akan äka padadusan, äkae basara; iä malasäh tä hapan kaju seder.

8. Tinai huma, äkae melai, aton bara tambiran kea hila likute, idjä sama kea tampae; tinai iä manampa huma akan anak bawi ain Parao, idjä djari insawä Salomo, djetä kilau huma ajue kea.

9. Karä huma tä uras batu bahalap, idjä inatap hapan siku, idjä ingargadji hasansila; djetä indu bakale bara galange sampai sapaue; tinai aton parantaran idjä lombah tä.

10. Maka galange tä uras batu bahalap kea idjä bakapal, belahe sapulu hasa, belahe hanja hasa lapake.

11. Hundjun djetä aton batu bahalap, idjä imahat hapan siku, tinai djihi seder.

12. Maka parantaran idjä lombah tä, hakaliling djetä hasangkelang telo kabaris batu awang imahat tuntang idjä kabaris djihi seder; tumon tä kea parantaran human Jehowa, tinai tambiran huma tä.

II. — 13. Maka radja Salomo manjoho olo manduan Hiram bara Tirus.

14. Iä tä anak balo, bawin olo Naptali, maka bapae olo Tirus; iä kamasan tambaga, idjä paham pintar, apik mandjawet tambaga: iä tä dumah tanggoh radja Salomo, matoh nguan karä gawie.

15. Iä manampa duä djihi tambaga, kagantong genep djihi tä hanjawalas hasa, kambo lakähe duäwalas hasa.

16. Tinai iä manoang duä takoloke tambaga, uka djetä ingkes intu lawin djihi, genep takoloke limä hasa kagantonge.

17. Intu takolok djihi tä iä manampa krawang hadjandjala ampie, aton udju krawang hong genep takoloke.

18. Tinai iä manampa duä bingkähe, äka krawang tä tuntang ampin buah dalima tä leket.

19. Maka takolok djihi tä kilau kambang saked ampie, äpat hasa kabuka lapake.

20. Maka hila ngambo takoloke tä, ambo krawang hadjandjala tä, aton lalundjonge korik tinai; tuntang ampin bua dalima idjä habaris hakaliling takolok djihi tä, aton duä ratus kabawak intu genep takoloke.

21. Limbah tä iä mampendeng djihi duä tä intu parantaran human Hatalla; idjä impendenge hila gantau inggaräe Jaghin, (*kadähäe*,) tinai idjä impendenge hila sambil inggaräe Boas. (*Kaabase.*)

22. Intu lawin djihi tä aton ki-
lau ampin kambang saked. Ka-
lotä gawin djihi tä djari.
23. Tinai iä manampa manoang
talaga-panjaup, idjä bunter am-
pie, bara sarae mimes sarae hila
silae djetä sapulu hasa kabuka,
telo pulu hasa kambo lakähe.
24. Hakaliling talaga-panjaup tä
aton ampin puson kambang, sa-
pulu hong genep hasa penda bi-
wihe; aton duä kabaris puso tä
inoang haiak gawin sindä.
25. Talaga tä mondok hundjun
duäwalas sapi tambaga, telo ma-
nintu utara, telo manintu barat,
telo manintu salatan, telo manintu
timor, maka talaga-panjaup tä
intu hundjue, sapi tä uras manali-
kut huange.
26. Kakapal talaga tä kalombah
lokap, biwihe kilau biwih sangkir,
ampin tawase kilau kambang sa-
ked; djetä muat duä kojan bat.
27. Tinai iä manampa sapulu ra-
kar tambaga, genep rakar tä äpat
hasa kamboe, äpat hasa kabukae,
tuntang telo hasa kagantonge.
28. Maka helat pain rakar tä
hapatas.
29. Intu patase tä, idjä helat
pain rakar tä, aton ampin singa,
sapi tuntang Kerub ; intu hundjun
paie tä aton bitin rakar, penda
ampin singa tuntang sapi tä aton
ampin pajong kambang.
30. Hong genep rakar tä äpat
karetae tambaga, tuntang tanta-
hae tambaga; intu genep putinge
aton pindinge kilau ampin lengä
hatandipah, kalokalok akan huange,
äka pondok kandarah.
31. Djetä idjä hasa kagantonge;
lowange äka pondok kandarah tä
bunter, tangah duä hasa kabukae;
hong hetä aton kea ampin talo
ukir, hong patase idjä sagi äpat,
djetä djaton bunter.
32. Maka äpat karetae tä aton
intu pendae, tantahan karetae tä
leket hong rakar; kagantonge ge-
nep karetae tä tangah duä hasa.
33. Karetae tä kilau karetan ka-
reta; bingkähe, patinge, salum-
bonge, uras djetä inoang gawin
sindä.
34. Æpat pindinge tä intu äpat
puting rakar tä uras gawin sindä
kea haiak rakar.
35. Maka äka pondok kandarah,
idjä satangah hasa kagantong tä,
bunter, äka pondok kandarah tä
dengan hapus rakar tä uras gawin
sindä kea.
36. Maka intu paie, intu patas
idjä helate, iä mukir ampin Kerub,
singa, batang korma, tumon olih
äkae, tinai ampin pajong kambang
aton hakaliling.
37. Tumon tä iä manampa sapulu
rakar tä, toange, ukure, tawase,
uras sama bewäi.
38. Tinai iä manampa sapulu
kandarah tambaga, genep kanda-
rah muat äpat pulu bat; kabuka
genep kandarah äpat hasa; akan
genep rakar sapulu tä midjämidjä
kandarah.
39. Maka limä rakar ingkese hila
gantaun parantaran human Hatalla,
tinai limä akan hila sambil; maka
talaga. panjaup idjä hai tä ingkese
hila gantau kea, hila timor dengan
salatan.
40. Tinai Hiram manampa kabali,
sendok, dadupa. Kalotä Hiram ma-
hapus karä gawie, idjä inampae
akan radja Salomo, ramon human
Jehowa.
41. Iä tä: duä djihi tä, tuntang
takolok djihi tä duäduä, tinai duä
krawang hadjandjala, idjä hapan

manutup takolok djihi, tuntang lalundjonge tä.
42. Tinai äpat ratus kabawak ampin bua dalima akan duä krawang tä, manduä kabaris bua dalima akan genep krawang, idjä manutup takolok djihi, tuntang lalundjonge tä.
43. Tinai sapulu rakar tuntang sapulu kandarah akan hundjue.
44. Tinai talaga-panjaup idjä hai tä, tuntang duäwalas ampiñ sapi idjä penda hetä.
45. Tinai karä kabali, sendok, dadupa. Karä ramo tä, idjä inampa Hiram akan radja Salomo, indu ramon human Jehowa, uras tambaga inaliso.
46. Darah Jordan radja manjoho manoang karä talo tä, hong petak baliat, helat Sukot dengan Sartan.
47. Maka Salomo djaton manimbang karä ramo tä tagal kutoh tambagae.
48. Tinai Salomo manjoho manampa karä ramo akan huang human Jehowa, mesbeh bulau tä, medja bulau, äka tepong tampajah ingkes imam.
49. Tinai limä tantahan sumbo akan hila gautau, limä kea tantahan sumbo akan hila sambil äka-panjupa tä, uras bulau masak, tuntang kambange, sarangan sumboe, guntinge uras bulau kea. —(4.*Mos*.8,4.)
50. Tinai pinggan, simpang, mangkok, sendok, dadupa, uras tä bulau batuä; silon blawang äka huang huma haliai, äka idjä brasih haliai tä, tuntang silon blawang idjä intu baun human Hatalla uras bulau kea.
51. Tumon tä karä gawin radja Salomo dengan human Jehowa mandjari. Tinai Salomo mingkes akan hetä talo handiai, idjä djari imprasih liau bapae Dawid, karä salaka, bulau tuntang ramo bahara; iä mingkes tä hindjä karä panatau human Jehowa.

BAGI 8.

Human Hatalla imuga Salomo.

1. Limbah tä Salomo marawäi karä bakas olo Israel; karä mantir hamputan, karä kapalan ungkup baris olo Israel naharep radja Salomo hong Jerusalem, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara lewun Dawid, iä tä Sion. —(2.*Kron*.5.)
2. Karä hatuän olo Israel hapumpong tanggoh radja Salomo, intu bulan Etanim, iä tä bulan udju, intu andau hai tä.
3. Djadi, amon karä bakas tä djari sampai, maka karä imam manggatang pati tä.
4. Palus olo tä mimbit patin Jehowa, tuntang tingkap-panjupa, tuntang karä ramo brasih, awang hong tingkap tä; karä imam tuntang olo Lewi manduan mimbit talo tä.
5. Maka radja Salomo, tuntang hapus utus olo Israel idjä dengae, hagoet helo bara pati tä, sambil maluput parapah, hapan arä kambing tabiri, sapi, idjä djaton taraisä djaton taraitong awi karäe.
6. Tumon tä maka imam manamäan patin-djandjin Jehowa tä hong äkae, hong äka-panjupa human Hatalla, äka idjä brasih haliai tä, mingkes tä penda palapas Kerub duäduä tä.

7. Krana Kerub duäduä tä hambirang palapase hasansila akan tambuan äka pati tä, sampai Kerub tä mangadjang pati tuntang kaju pikule hila hundjue.
8. Limbah tä olo madjok kaju pikul tä sampai mamala tapakae hong äka brasih, intu baun äkapanjupa tä, tapi bitin talo tä djaton mamala; hetä pati tä magon sampai andau toh. — (4.*Mos*.4,6.)
9. Djaton talo beken hong pati tä baja duä kabintap batu tä, idjä djari ingkes Moses hetä tokep Horeb, metoh Jehowa mampendeng djandjie dengan olo Israel, kahum olo tä djari blua bara tanah Misir. — (2.*Mos*.25,16.21.)
10. Djadi, sana imam djari blua bara äka brasih, maka botop baunandau manjuang human Jehowa;
11. Sampai karä imam djaton tau mendeng malalus gawie hetä awi botop baunandau tä, basa kahain Jehowa djari mangontep human Jehowa. — (2.*Mos*.40,34.)
12. Tä koan Salomo: Jehowa djari hamauh, iä handak melai huang kakaput. — (2.*Kron*.6,1.)
13. Toto, aku djari mamangun huma akam indu äkam melai, äka dähen indu äkam melai palus katatahi.
14. Limbah tä radja mules baue, sambil mamberkat hapus utus olo Israel tä; maka hapus utus olo Israel tä uras mendeng.
15. Maka iä hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä hapan njamae djari hamauh dengan liau apangku Dawid, tuntang hapan lengäe iä djari mahapus aughe; iä djari hamauh:
16. Bara andau tä, metoh aku djari manduan djalahan olo ajungku, Israel tä, bara tanah Misir, maka djaton aku djari mintih lewu bara karä hamputan olo Israel, mangat huma imangun akangku, nakara arangku melai hetä; tapi aku djari mintih Dawid, mangat iä marentah olo ajungku, Israel. — (2.*Sam*.7,6.)
17. Maka djari aton kea huang atäi liau apangku Dawid, handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.
18. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang mamangun huma akan arangku, djetä bahalap bewäi huang atäim djari kalotä.
19. Tapi ikau toh djaton kea akan mamangun tä, malainkan anakm hatuä, panakan aim kea, iä tä karäh mamangun huma tä akan arangku.
20. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku toh djari mendeng manganti liau apangku Dawid, aku mondok hong padadusan Israel, tumon Jehowa djari hamauh, tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.
21. Aku djari manatap hetä äka akan pati, idjä intu tä djandjin Jehowa aton, idjä djari inampae dengan tato ita, metoh iä manduan olo tä bara tanah Misir. — (2.*Mos*.20,1.)
22. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeh Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, iä mandepä lengäe akan langit,
23. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatallan Israel, djaton hatalla idjä padan dengam, alo ngambo hong langit, alo ngiwa hundjun petak; ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä rewarm, awang manandjong hong baum hapan salepah atäie.

24. Ikau djari malalus intu rewarm, apangku Dawid, idjä djari indjandjim akae; njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.
25. Toh, o Jehowa, Hatallan olo Israel, lalus intu rewarm apangku Dawid, idjä djari kea injewutm akae, koam: djaton akan balentas hong baungku olo hatuä panakan ajum, idjä mondok hundjun padadusan Israel, asal anakm tä mahaga djalan ai, uka manandjong hong baungku tumon ikau djari manandjong hong baungku. — (2.*Sam*.7,16.)
26. Toh, joh Hatallan Israel, lalus aughm tä, idjä djari injewutm dengan rewarm, apangku Dawid.
27. Krana kilen, tau Hatalla indu melai hong petak? Toto, karä langit, langit idjä hundjun karä langit mahin djaton ombet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku! — (*Jes*. 66,1.)
28. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarm, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku, mangat mahining augh bawa tuntang lakudoa, idjä ilaku rewarm andau toh hong baum;
29. Mangat ikau mariaran matam handau hamalem akan huma toh, akan äka, idjä tahiu djetä ikau djari hamauh: arangku akan melai hetä; mangat ikau manarima lakudoa, idjä handak ilaku rewarm hong äka toh. — (2 *Mos*. 20,24. — 5.*Mos*.12,5.11.)
30. Tarima augh usok rewarm, tuntang utus olo ajum, Israel tä, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä huang äkam melai hong sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi.
31. Djaka olo djari badosa dengan kolae, tuntang kolae tä mamuat sumpah intu iä, manjoho iä manjapa arepe, tuntang sumpah sapa tä sampai mesbehm huang huma toh:
32. Tä, maka käläh ikau mahining bara huang sorga, mambudjur rewarm, tuntang mahukum idjä darhaka tä, lian kasalae akan hundjun takoloke; käläh mambudjur olo idjä budjur tä, tenga akae tumon kabudjure.
33. Amon utus olo ajum, Israel tä, alah imarang musohe, basa iä djari badosa dengam, tuntang olo tä hobah akam tinai, mangaku aram tuntang blaku, musok intu ikau hong huma toh:
34. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, ampun kasalan Israel, olo ajum, halalian iä akan tanah toh, idjä djari inengam akan tatoe.
35. Amon langit djari iatep, sampai djaton udjan, basa olo djari badosa dengam, tuntang amon olo blaku hong äka toh, haiak mangaku aram, hobah bara kadarhakae, basa ikau djari mandjara iä:
36. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, ampun kasalan rewarm, olo ajum, Israel tä, limbah ikau djari madjar äwen djalan bahalap, idjä patut ihoroe, soho udjan tinai akan tanahm, idjä djari inengam indu joresan utus olo ajum.
37. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, atawa riwut papa, atawa loai, atawa sangkalap, atawa uret, atawa amon musohe mangapong olo huang tanah, huang lewue, atawa amon aton bararangi kapähä atawa peres:
38. Maka karä lakudoa tuntang

augh usok, idjä ilaku genep biti
marak hapus utus olo ajum, Is-
rael tä, karä olo idjä kasene ka-
salan atäie, haiak mandepä lengäe
manintu huma toh:
39. Tä käläh ikau mahining bara
huang sorga, äkam melai idjä
dähen, ampun haiak tenga akan
genep biti tumon djalan ai, tumon
ikau mitä ampin atäie, krana
tikas ikau bewäi kasene atäi karä
olon;
40. Mangat olo tä mikäh ikau
katahiu iä belom hong tanah toh,
idjä djari inengam akan tato ikäi.
41. Tinai amon olo beken utuse
kea, idjä djaton puna baris olo
ajum, Israel tä, aton dumah bara
tanah idjä kedjau, tagal aram;
42. Krana olo tä karäh mahi-
ning britan aram idjä hai, tun-
tang lengäm idjä kwasa, idjä djari
inantadjokm; maka amon olo tä
karäh dumah, blaku hong äka toh:
43. Tä käläh ikau mahining bara
huang sorga, äkam melai idjä
dähen, sambil malalus tumon lakun
olo tamuäi tä intu ikau, mangat
karä utus olo salepah kalunen ka-
sene aram, nakara iä mikäh ikau,
sama kilau olo ajum Israel tä,
haiak katawan, aram djari inje-
wut akan huma toh, idjä djari
imangungku.
44. Amon utus olo ajum lius
mamarang musohe, manjak djalan
idjä djari injohom iä, tuntang
amon olo tä hong padang blaku
intu Jehowa manintu lewu toh,
idjä djari intihm, manintu huma
toh, idjä djari imangungku akan
aram:
45. Tä käläh ikau mahining la-
kudoae tuntang augh usoke bara
huang sorga, käläh ikau mando-
hop mambudjur iä.
46. Amon olo tä djari badosa
dengam, krana puna djaton olo
idjä dia badosa, tuntang ikau ma-
lait iä, sambil manjaragh iä akan
baun musohe, sampai olo idjä
djari manjingkap iä manamput iä
tawanan akan tanah musohe, alo
kedjau alo tokep,
47. Tuntang amon olo tä mana-
hiue, sambil mambalik atäie hong
tanah, idjä akan hetä iä inamput
katawanan, tuntang iä hobah,
musok intu ikau hong tanah olo,
idjä djari manamput iä tawanan,
koae: ikäi djari badosa tuntang
papa gawin ikäi, ikäi toto djari
darhaka;
48. Amon olo tä hobah akam
hapan salepah atäie, hapan hapus
huange, hong tanah musohe idjä
djari manamput iä tawanan, tun-
tang iä blaku intu ikau manintu
tanah tä, idjä djari inengam akan
tatoe, manintu lewu toh, idjä
djari intihm, tuntang huma toh,
idjä djari imangungku akan aram:
49. Tä käläh ikau mahining la-
kudoae tuntang augh usoke bara
hong sorga, äkam melai idjä
dähen, käläh ikau mandohop mam-
budjur iä;
50. Tuntang ampun kadarhakan
djalahan olo ajum, idjä djari iawie
dengam, karä kalangkahe, idjä iä
djari basala dengam, asi iä intu
olo tä, idjä djari manawan iä,
mangat olo tä masi iä.
51. Krana iä puna utus olo
ajum, baris ajum, idjä djari indu-
am bara tanah Misir, äka paham
kadjakäe.
52. Riaran matam akan augh
usok rewarm toh tuntang utus olo
ajum, Israel, mangat mahining
lakue tahiu talo handiai, idjä inje-
wute akam.

53. Krana ikau djari mambaris olo tä akam indu bagim, bara marak karä baris utus olo kalunen, tumon ikau djari hamauh hadjamban rewarm Moses, metoh ikau manduan tato hiang ikäi bara tanah Misir, joh Tuhan, Jehowa. — (3.*Mos.*20,24.)
54. Djadi, amon Salomo djari mahapus karä lakudoae tuntang augh usoke tä intu Jehowa, maka iä terai mandeko utute hong baun mesbeh Jehowa, iä mendeng, palus mandepä lengäe akan silan langit.
55. Tumon tä iä mendeng, mamberkat hapus utus olo Israel, hai aughe, koae:
56. Horumat akan Jehowa, idjä djari manjanang Israel, olo ajue, tumon karä aughe awang djari injewute; djaton djari mananja idjä kabawak bara karä aughe idjä bahalap tä, idjä iä djari hamauh hadjamban reware Moses.
57. Käläh Jehowa, Hatallan ita, mampahaiak ita, tumon iä djari mampahaiak karä tato ita, äla iä malihi ngalapean ita;
58. Mangat mambet atäi ita akae, mangat ita manandjong mahoroe karä djalan ai, sambil mahaga karä prentahe, hadate, dasare, idjä djari injohoe karä tato ita.
59. Mangat karä aughku toh, idjä hapan tä aku djari blaku intu Jehowa, melai darah Jehowa, Hatallan ita, handau hamalem, mangat iä malalus kabudjur reware, tuntang djalahan olo ajue, Israel, haradjur huang karä andau.
60. Mangat karä djalahan olo hundjun salepah petak tawa, Jehowa bewäi toto Hatalla, djaton beken sala bara iä.
61. Tinai mangat atäi keton toto tetek dengan Jehowa, Hatallan ita, mangat manandjong huang hadat ai, mahaga prentahe, tumon awang djari andau toh.
62. Limbah tä maka radja tuntang hapus utus olo Israel maluput parapah awang injambalih hong baun Jehowa.
63. Salomo mampatäi indu parapah tarimakasih, idjä iluputе akan Jehowa, duä pulu duä kojan kongan sapi, tinai saratus duä pulu kojan tabiri. Tumon tä radja tuntang karä olo Israel djari mamuga human Jehowa.
64. Andau tä radja mamprasih parantaran, idjä intu baun human Jehowa, awie maluput hetä parapah awang ingähu tuntang parapah indu kinan, tinai enjak karä parapah tarimakasih; krana mesbeh tambaga tä, idjä hong baun Jehowa hetä, pahalau korik, djaton olih mamuat karä parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tuntang enjak karä parapah tarimakasih tä.
65. Metoh tä kea Salomo mawi gawi hai, hapus utus olo Israel omba iä, kutoh karä olo, bara Hamat palus sampai sungäi Misir, hong baun Jehowa, Hatallan ita, handuä kudju, djadi äpatwalas andau katahie.
66. Maka andau hanja iä malapas olo arä hagoet, djadi äwen tä mamberkat radja; limbah tä äwen buli kalekae, handjak rantang tagal karä kahalape, awang djari ilalus Jehowa akan reware Dawid, tuntang akan Israel, djalahan olo ajue.

BAGI 9.

1. Hatalla mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä. II. Salomo manenga tanah Kabul akan radja Hiram. III. Karä talo tampan Salomo.

I — 1. Djadi, amon Salomo hapus gawie mamangun human Jehowa, tuntang human radja, tuntang talo handiai, idjä djari huang atäie handak iawie,
2. Tä Jehowa mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä, kilau bihin iä djari mamprahan arepe akae hong Gibeon. — (3,5.)
3. Maka Jehowa hamauh dengae: Aku djari mahining lakudoam tuntang augh usokm, idjä djari ilakum intu baungku, tuntang aku djari mamprasih huma tä, idjä djari imangum, mangat mingkes arangku hetä sampai katatahi, maka matangku tuntang atäiku akan melai hetä haradjur genep andau.
4. Asal ikau manandjong huang baungku tumon bapam Dawid djari manandjong, dengan katinduh atäie, dengan kabudjure, mangat malalus talo handiai idjä djari injohoku ikau, sambil mahaga hadat tuntang dasar ajungku:
5. Tä, maka aku handak mandähen padadusan karadjaan ajum mahundjun olo Israel palus katatahi, tumon aku djari hamauh dengan bapam Dawid, koangku: djaton akan balentas olo hatuä panakan ajum mondok hundjun padadusan Israel. — (2.*Sam.*7,12.)
6. Tapi djaka keton mules, ikau tuntang karä panakam, malihi aku, djaton maku manumon prentah tuntang hadat ajungku, idjä djari inengaku intu baum, tapi keton hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop manjembah djetä:
7. Toto, tä aku handak mampalomos olo Israel bara tanah, idjä djari inengaku akae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akau arangku, aku handak manganae bara baungku tinai, tuntang olo Israel karäh akan tindong tuntang andin karä utus olo kalunen. — (5.*Mos.*4,26.)
8. Tinai huma toh idjä basewut, toto, genep biti idjä mahalaue karäh taräwen, haiak mangasisit totoke, tuntang olo karäh misek: tagal en Jehowa djari kalotä gawie dengan tanah tuntang dengan huma toh?
9. Tä olo karäh tombah: basa olo tä djari malihi Jehowa, Hatallae, idjä djari manduan tatoe bara tanah Misir, palus äwen djari manatelan arepe intu hatalla beken, djari manjembah tuntang manempo djetä, tagal tä Jehowa djari manjampai akae karä kadjakä toh.
II. — 10. Djadi, intu lawin duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun duä kabawak huma tä, human Jehowa tuntang human radja,
11. Maka Hiram, radja Tirus, djari manenga akan Salomo ramoe, kaju seder tuntang kaju goper, tinai bulau tumon karä lakun Salomo: tä maka Salomo manenga akan Hiram duä pulu kabaris lewu hong tanah Galilea.
12. Maka Hiram hagoet bara Tirus, mangat manjengok karä lewu tä, idjä inenga Salomo akae; tapi djetä djaton ingilak matae.
13. Tagal tä koae: Narai guna karä lewu tä, o pahari, awang djari inengam akangku? Palus iä

manggarä djetä tanah Kabul, (*kilau djaton,*) djetä arae palus toh.
14. Hiram djari mampait akan radja saratus duä pulu pikul bulau.
III. — 15. Maka djetoh bukue rakan tä idjä iirak Salomo, uka mamangun human Jehowa, tuntang huma ai, tinai Milo, tuntang pagar batun Jerusalem, tinai Hasur, Megido tuntang Geser;
16. Djetä basa Parao, radja Misir, djari dumah, mangalahi mampalah Geser, sambil manusul tä, tuntang iä djari mampatäi olo Kanani idjä mukong lewu tä, haiak djari manenga tä indu parabea babanä akan anake bawi, sawan Salomo tä.
17. Tä Salomo mamangun Geser, tuntang Bethoron idjä ngawa;
18. Tinai Baalat, tuntang Tamor hong padang tunis benjem.
19. Tinai karä lewu idjä äka karä gudang Salomo, tinai lewu äka karä kareta, tuntang lewu äka karä kawan olo parang idjä hapan hadjaran, tinai karä kanahuang Salomo hindai mangat mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah pagangae.
20. Maka karä tisan olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, idjä puna beken bara utus olo Israel,
21. Panakan olo tä idjä batisa hong tanah, idjä djaton djari tau ingerem olo Israel, olo tä inukas Salomo mandjadi rakan palus sampai andau toh — (*Jos.*16,10)
22. Tapi olo baris Israel Salomo djaton manjohoe ompat gawin djipen, malainkan olo tä induae mandjadi olo parang, tuntang olo dalam ai, tinai pangkalima, mantire tuntang kapalan karä karetae, tinai karä olo parang idjä hapan hadjaran.
23. Maka karä mantir, idjä mangapala karä gawin Salomo tä, djetä limä ratus limä pulu biti; äwen tä mimbing prentah mahundjun karä olo arä, awang tantai nguan gawi tä.
24. Maka anak bawi ain Parao babungkat bara lewun Dawid akan huma ai, idjä djari imangun akae. Metoh tä iä mamangun Milo kea.
25. Maka hantelo dalam genep njelo Salomo maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih hong mesbeh tä, idjä djari imangue akan Jehowa, iä hagaro hong mesbeh tä, idjä darah baun Jehowa, limbah gawin huma tä djari lepah.
26. Tinai radja Salomo mamapan banama kea hong Eseongeber, idjä tokep Elot, hong saran tasik rarudju, intu tanah Edom. — (2. *Kron.*8,17.)
27. Maka Hiram manjoho olo ajue ompat banama tä, olo banama, idjä harati hong tasik, mangat omba karä olo ain Salomo.
28. Olo tä sampai Opir, iä manduan bulau bara hetä, äpat ratus duä pulu pikul, palus mimbit tä akan radja Salomo.

BAGI 10.

I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
II. Panatau tuntang kahain Salomo.

I. — 1. Maka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tagal aran Jehowa, maka iä manalih, handak maningkes iä hapan leläi. — (2.*Kron.*9.)
2. Tuntang iä sampai Jerusa-

lem mimbit kutoh djalahae, tuntang kutoh onta, idjä mäton talo mangat ewaue, tinai kutoh bulau, tuntang batu barega. Palus iä naharep Salomo, tuntang hakotak dengae tumon karä tirok atäie.
3. Maka Salomo marima akae karä aughe, idjä kabawak karä aughe mahin dia bahali intu radja, idjä djaton tau irimae akae.
4. Maka amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imangue,
5. Tinai panginan medjae, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire tuntang pakaiae, tinai karä talo idjä indu ihope, lampat idjä indaie tamä human Jehowa, maka lenjoh angat atäie.
6. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku hong tanahku tahiu karä perkaram, tahiu kapintarm.
7. Maka aku djaton djari harap karä augh tä, sampai bitingku mananggoh, tuntang matangku kea djari mitä tä; maka toto, belahe mahin hindai djari insuman akangku, kapintarm tuntang panataum toh paham haream bara idjä djari hiningku tä.
8. Berkat toto karä mantir ajum, berkat toto karä olo ajum toh, idjä haradjur naharep baum, idjä mahining kapintarm.
9. Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan Israel; basa Jehowa sinta olo Israel katatahi, tagal tä iä djari mangkat ikau mandjadi radja, mangat ikau malalus kabudjur dengan katetek.
10. Limbah tä iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tinai kutoh talo mangat ewaue, tuntang batu barega. Palus dapit djaton mamala tinai tumon karä talo mangat ewaue tä, kilau idjä inenga radja bawi bara Saba akan Salomo.
11. Tinai karä banama ain Hiram, idjä manduan bulau bara Opir, aton mimbit bara Opir kutoh kaju Almugim kea, tuntang batu barega.
12. Kaju Almugim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi, biola, akan olo panjanji; kaju Almugim kalotä djaton pudji imbit olo, djaton kea taragitan tinai, sampai andau toh.
13. Maka radja Salomo manenga akan radja bawi bara Saba karä talo kahandake idjä ilakue; beken tinai idjä inengae akae hapa manjulang, tumon hadat radja; kalotä iä mules, buli tanahe tinai, tuntang karä olo ajue.
II.—14. Maka behat karä bulau, pangulih Salomo dalam idjä njelo, djahawen ratus djahawen pulu djahawen pikul.
15. Beken tinai asil olo sudagar, olo badagang, tinai asil karä radja Arab, asil karä wakil huang tanah tä.
16. Maka radja Salomo manampa duä ratus talawang bulau masak, djahawen ratus sekel bulau inengae akan bakal genep talawang.
17. Tinai telo ratus taming bulau masak, behat telo kati akan idjä kataming; samandiai tä radja minae hong huma kajuan Libanon.
18. Tinai radja manampa garing akan padadusan hai, nanggalong tä hapan bulau batuä.
19. Intu padadusan tä aton lampate djahawen datahe, tinai hila likut padadusan tä malanggok bun-

ter ngamboe, tinai aton hada sanggahan lengäe hasansila äka mondok; maka duä ampin singa aton mendeng pendae indu djihin hadae tä.
20. Tinai duäwalas ampin singa aton mendeng hundjun djahawen datah lampat tä hasansila; djaton pudji inampa tumon tä huang karä karadjaan kalunen.
21. Maka karä sangkir hapan Salomo mihop uras bulau, kalotä kea karä milik hong human kajuan Libanon; djaton mahin aton salaka, krana djetä djaton haliai barega metoh pangereng Salomo.
22. Krana ain radja arä banama Tarsis hong tasik, idjä ompat karä banama ain Hiram; sindä dalam telo njelo banama Tarsis tä dumah, mimbit bulau, salaka, garing, bakäi tuntang haruäi.
23. Tumon tä radja Salomo mandjadi hai bara karä radja hong petak dengan panataue tuntang kapintare.
24. Maka hapus petak manggau baun Salomo, tantai mahining kapintare, idjä djari inenga Jehowa huang atäie.
25. Olo handiai tä mimbit panenga, ramo salaka bulau, pakaian, ganggaman, talo mangat ewaue, hadjaran, kalidai, haradjur genep njelo.
26. Tinai Salomo mamumpong kutoh kareta tuntang olo parang idjä hapan hadjaran; aton ai sakojan äput ratus kareta tuntang duäwalas kojan olo parang idjä hapan hadjaran, samandiai tä ingkese hong karä lewu äka kareta, tinai belahe melai tokep radja hong Jerusalem.
27. Maka radja mangampeleng kutoh salaka hong Jerusalem, sampai djetä irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder tagal kutoh karäe irega kilau kaju bararangai bewäi, idjä intu loau.
28. Bara Misir olo mimbit hadjaran akan Salomo, tinai dagangan beken; olo badagang ain radja mamili karä talo tä.
29. Kareta induae bara Misir, regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tinai idjä kongan hadjaran akan saratus limä pulu sekel; tumon regae tä kea sudagar radja mandjual tä akan karä radjan olo Het tuntang olo Aram.

BAGI 11.

I. Karä sawan Salomo; Salomo omba dewan sawae. II. Hukum Hatalla; olo malawan Salomo.

I. — 1. Tapi radja Salomo mipen arä bawin olo kapir, beken tinai bara anak bawi ain Parao, iä tä bawin olo Moab, olo Amon, olo Edom, olo Sidon, olo Het; — (5.*Mos*.17,17.)
2. Bawin utus olo tä, idjä tahiu tä Jehowa djari mametäh olo Israel: äla keton akan hadjelut dengae, äla kea iä akan hadjelut dengan keton; toto, olo tä karäh mambet atäi keton manintu dewae bewäi. Maka dengan bawin olo tä Salomo leket. — (2.*Mos*.34,16.)
3. Aton udju ratus sawae, uras ratu, tinai telo ratus gundike; maka karä sawae tä mampalajang atäie.
4. Krana metoh Salomo djari bakas, maka karä sawae mambet atäie omba hatalla beken, sampai atäie djaton tanggar dengan Jehowa, Hatallae, tumon atäi liau bapae Dawid.

5. Krana Salomo omba Astarot, dewan olo Sidon, tinai Milkom, matekiapi ain olo Amon.
6. Kalotä Salomo mawi talo awang papa intu Jehowa, djaton iä dähen atäie omba Jehowa, tumon liau bapae Dawid.
7. Tä Salomo manampa äka gantong akan Kamos, matekiapi ain olo Moab tä, hong bukit idjä tandipah Jerusalem, tinai akan Mologh, matekiapi ain olo Amon.
8. Tumon tä iä mawie kea akan karä sawae idjä baris olo kapir, äwen tä hagaro tuntang maluput parapah akan karä dewae.
9. Tagal tä hasep kalait Jehowa dengan Salomo, basa iä djari malekak atäie bara Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari masanan arepe akae handuä tingkat;
10. Tuntang djari mametäh iä, äla iä akan ompat hatalla beken; tapi iä djaton djari mahaga talo idjä djari imetäh Jehowa iä.
II. — 11. Tagal tä Jehowa hamauh dengan Salomo: Basa ikau kalotä gawim, ikau djaton djari mahaga djandjingku tuntang karä hadatku, idjä djari injohoku ikau: toto, aku handak mansuwit karadjaan toh mangalangan ikau, palus handak manenga tä akan rewarm. — (1.*Sam.*15,23.)
12. Tapi kahum pambelom ajum aku djaton maku malalus tä, djetä tagal bapam Dawid, tapi bara lenggän anakm aku handak mansuwit tä. — (12,19.)
13. Tapi aku djaton maku mansuwit salepah karadjaan tä, baja idjä kahamputan aku handak manengae akan anakm hatuä, tagal rewarku Dawid, tuntang tagal Jerusalem, idjä djari intihku.
14. Maka Jehowa mampendeng musoh malawan Salomo, iä tä Hadad olo Edom; iä tä utus radjan olo Edom.
15. Krana horan, metoh liau Dawid intu Edom, kahum Joab mantir kapala parang hagoet handak mangubur olo awang djari matäi muno tä, maka iä mampatäi karä hatuän olo Edom. — (2.*Sam.* 8,14.)
16. Krana djahawen bulan katahie Joab melai hetä dengan hapus kawan parang olo Israel, sampai iä djari mampatäi lepah lingis karä hatuän olo Edom.
17. Tapi Hadad djari hadari, iä tuntang isut hatuän olo Edom, awang djipen liau bapae, handak tamä Misir. Maka Hadad tä intu katika tä anak korik bewäi.
18. Olo tä harikas bara Midian, manantarang Paran, tinai iä manduan belahe olo Paran, kalotä iä sampai Misir, mananggoh Parao, radja Misir; iä tä manenga huma akae, tuntang mantjakap talo kinae, tinai iä manenga bagin tanah akae.
19. Maka Hadad tä paham ingilak Parao, sampai iä mampasawä iä dengan paharin sawae, paharin Taghpenes, sawan radja tä.
20. Maka paharin Taghpenes tä manak akae hatuä, Genubat arae; Taghpenes mambelom iä hong human Parao. Djadi, Genubat tä melai hong dalam Parao, hindjä karä anak Parao kea.
21. Djadi, sana Hadad hong tanah Misir mahining Dawid djari matäi, ingampeleng dengan tato hiange, tinai Joab, kapala parang tä, djari matäi kea, maka Hadad hamauh dengan Parao: Soho aku hagoet, buli tanahku.
22. Tapi tombah Parao: Narai

talo katapasm kahum melai dengangku, sampai ikau nahuang hagoet buli tanahm? Tombah iä: Djaton, tapi soho aku lius bewäi.

23. Tinai Jehowa mampendeng musohe akan Salomo, iä tä Reson, anak Eljada, idjä djari babuhau bara tuan ajue, Hadadeser, radja Soba tä.

24. Iä tä kea mamumpong olo hatuä, masang iä, iä mandjadi mantir kawan parang metoh Dawid mampatäi olo tä; limbah tä iä mindah akan Damaskus, palus melai hetä; iä marentah hong Damaskus.

25. Iä tä malawan olo Israel katahin pambelom Salomo, djetä beken tinai bara tjalaka idjä iawi Hadad; krana iä basingi olo Israel, iä mamegang kwasa hong tanah Aram.

26. Tinai Jerobeam, anak Nebat, olo Epraim, idjä bara Sereda, mantir Salomo; aran indue Serua, iä balo; iä tä kea manusang lengäe malawan Salomo.

27. Maka djetoh bukue iä manusang lengäe malawan radja: Salomo tä mamangun Milo, iä mangabuah tesäi pagar batu lewun liau bapae Dawid.

28. Maka Jerobeam tä olo gantjang. Amon Salomo mitä olo tabela tä gantjang patjäh gawie, tä iä mangkat iä mangapala karä rakan baris hamputan Josep.

29. Djadi intu katika tä, metoh Jerobeam blua bara Jerusalem, maka nabi Ahia, olo Silo, hasupa dengae intu djalan, hanggap klambi taheta; äwen duä tä kabuate bewäi hong djalan hetä.

30. Tä, maka Ahia manjingkap klambi taheta, idjä hapae, palus marabit tä mandjadi duäwalas karabit,

31. Sambil hamauh dengan Jerobeam: Duan sapulu karabit akam, krana kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: itäm, aku handak mansuwit karadjaan bara lengän Salomo, handak manenga akam sapulu kahamputan.

32. Tapi idjä kahamputan akan melai akae, djetä tagal rewarku Dawid tuntang tagal Jerusalem, lewu idjä djari intihku bara karä hamputan olo Israel.

33. Djetä basa olo tä djari malihi aku, djari sontop intu Astarot, dewan olo Sidon, Kamos, dewan olo Moab, tuntang Milkom, dewan olo Amon; iä djaton djari manandjong huang djalangku, mangat malalus talo awang budjur intu matangku, karä prentah tuntang hadat ajungku, tumon bapae Dawid.

34. Tapi isut karadjaan ai mahin dia aku handak manduae bara lengän ai, malainkan iä impendengku magon radja katahin umur pambelome, djetä tagal rewarku Dawid, idjä djari intihku, idjä djari mahaga karä prentah tuntang hadatku. — (2.*Sam*.7,12.)

35. Tapi bara lengän anake aku handak manduan karadjaan toh, palus aku handak manenga akam bara djetä sapulu kahamputan.

36. Tapi akan anake tä aku handak manenga idjä kahamputan, mangat rewarku Dawid haradjur kilau palita intu baungku hong Jerusalem, lewu tä, idjä djari intihku, mangat mampendeng arangku hetä.

37. Maka aku handak mangkat ikau, mangat ikau marentah tumon talo handiai idjä äka huangm, ikau akan mandjadi radja mahundjun olo Israel.

38. Maka amon ikau manumon talo handiai, idjä karäh injohoku ikau, haiak manandjong huang djalangku, sambil mawi talo handiai, idjä budjur intu matangku, awi ikau mahaga prentah tuntang hadatku, tumon rewarku Dawid djari mawie: tä maka aku handak mampahaiak ikau, tuntang handak mamangun ungkup humam haradjur, sama kilau aku djari mamangun ungkup Dawid, tuntang aku handak manenga Israel akam. —(9,4.)

39. Hapan perkara tä aku handak mamparandah panakan Dawid, tapi djaton palus katatahi.

40. Tagal tä Salomo handak mampatäi Jerobeam. Tapi Jerobeam harikas, hadari akan Misir, manangoh Sisak, radja Misir; iä melai hong Misir sampai pampatäi Salomo.

41. Maka tisan karä saritan Salomo, karä gawie tuntang kapintare, djetä djari injurat hong surat saritan Salomo.

42. Maka katahin Salomo marentah salepah utus olo Israel hong Jerusalem, iä tä äpat pulu njelo. —(2.*Kron.*9,30.)

43. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun liau bapae Dawid. Maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 12.

I. Karadjaan olo Jehudi imbagi, mandjadi karadjaan Israel dengan karadjaan Juda. II. Jerobeam mampendeng hampatong dewa hong Israel.

I.—1. Maka Rehabeam hagoet akan Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. —(2.*Kron.*10.)

2. Djadi Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, kahum iä hong Misir; krana iä djari hadari bara baun radja Salomo; iä melai hong Misir.

3. Maka olo arä manjoho olo manduan iä. Tä Jerobeam haiak hapus utus olo Israel manalih, sambil hamauh dengan Rehabeam, koae:

4. Bapam pahalau djari mampabehat ugar ikäi; toh, käläh ikau mampahian gawin bapam idjä karas, ugare idjä babehat tä, idjä imuate hundjun ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.

5. Koae, tombah augh olo tä: Lius keton, limbah kaduä maka keton haluli tanggoh aku. Djadi olo arä hagoet.

6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä bihin manaharep baun liau bapae Salomo, metoh iä tä belom, koae: Kilen kamäan keton ita buah tombah augh olo tä?

7. Koan äwen tä dengae: Amon andau toh ikau manarima olo tä, manumon aughe, tuntang tombah hapan augh balemo manis, tä toto äwen indu djipem hapus pambelom ajum.

8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, iä hatirok dengan olo tabela, idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.

9. Palus iä hamauh dengan olo tä: Kilen angate kamäan keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengangku, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuat liau bapam intu ikäi?

10. Tä olo tabela, idjä haiak pangereng ajue, hamauh dengae, koae: Tumon toh buah ikau tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tangkalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikau mampahiae tinai akan ikäi; tumon toh buah ikau tombah aughe: tundjuk angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.
11. Djaka liau apangku djari mamuat ugar babehat intu keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.
12. Tä andau telo maka Jerobeam tuntang salepah utus olo arä naharep Rehabeam tinai, tumon radja djari mametäh, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.
13. Maka radja hamauh dengan olo arä tä hapan augh karas; krana iä manganan augh olo bakas, idjä djari iniroke akae;
14. Palus iä hamauh tumon karä tirok olo tabela, koae: Liau apangku djari mampabehat ugar keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.
15. Kalotä maka radja djaton manarima augh olo arä; krana gawi tä mandjari awi Jehowa kea, nakara Iä malalus aughe, idjä djari insuman Jehowa hadjamban Ahia, olo Silo tä, akan Jerobeam, anak Nebat tä. — (11,31.)
16. Amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap tinai augh radja, koae: Narai bagin ikäi intu Dawid? ikäi djaton gawin ikäi dengan anak Isai! Has, buli human keton, joh Israel! naughe ikau marentah olo ajum, joh Dawid! Palus karä olo Israel buli humae. — (2.*Sam.* 20,1.)
17. Maka mahundjun olo Israel tä, awang mangkalewu hong tanah Juda, Rehabeam kea idjä mimbing prentah.
18. Tä, maka radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear, tapi salepah olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi: tä radja Rehabeam badjeleng lompat karetae, mangat hadari akan Jerusalem.
19. Tumon tä olo Israel undur, terai dengan ungkup human Dawid sampai andau toh.
20. Djadi, amon karä olo Israel mahining Jerobeam djari buli, maka iä manjoho olo mangahau iä mananggoh utus olo arä, palus olo mamparadja iä hetä akan salepah olo Israel; dialo idjä biti ompat ungkup human Dawid, baja tikas hamputan Juda bewäi.
21. Maka amon Rehabeam djari sampai Jerusalem, palus iä mirak salepah hamputan Juda tuntang hamputan Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti awang kampili, idjä harati gawin parang, mangat mamarang djalahan olo Israel, nakara manduan karadjaan tinai akan Rehabeam, anak Salomo.
22. Tapi augh Hatalla sampai Semaja, sarohan Hatalla tä, koae: — (2.*Kron.*11,2.)
23. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan hapus hamputan olo Juda dengan Benjamin, tuntang akan olo beken tä, koam:
24. Kakai augh Jehowa: äla keton hagoet, äla keton mamarang

pahariu keton, olo Israel tä; buli keton genep biti akan. huma ai; krana perkara tä mandjari awiku. Maka olo tä manarima augh Jehowa, palus iä hagoet buli tumon prentah Jehowa.

II. — 25. Maka Jerobeam mamangun lewu Sighem hong bukit hatinggang Epraim, iä melai hetä; bara hetä iä hagoet mamangun Penuel.

26. Maka koan Jerobeam huang atäie: Toh karadjaan toh karäh buli ungkup human Dawid tinai.

27. Amon olo toh akan hagoet maluput parapahe huang human Jehowa intu Jerusalem, toto, atäi olo toh karäh hules tinai akan tuan ajue, akan Rehabeam, radja Juda tä; toto, olo tä karäh mampatäi aku, palus buli Rehabeam, radja Juda tä.

28. Tagal tä radja hatirok dengan olo ai; djadi iä manampa bulau kilau ampin anak sapi duä kongan, sambil hamauh dengan olo arä: Bahali toto keton hagoet tanggoh Jerusalem; itä, hetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton bara tanah Misir! — (2.*Mos.*32,4.)

29. Maka idjä tä inae hong Betel, idjä tinai ingkese hong Dan.

30. Maka gawie tä indu dosa; krana olo arä manalih hetä, palus sampai Dan.

31. Tinai iä mamangun huma sombajang, iä mangkat imam bara marak bararangai karä olo, olo idjä dia panakan Lewi.

32. Tinai Jerobeam manukas andau hai, djetä hong bulan hanja, andau limäwalas, idjä sama kilau andau hai hong Juda tä, tuntang iä maluput parapahe hong mesbeh hetä. Tumon tä kea gawie hong Betel, sambil maluput parapah akan ampin anak sapi tä, idjä djari inampae; tinai hong Betel kea iä mangkat imam akan äka sombajang, idjä djari inampae.

33. Tuntang iä maluput parapahe hundjun mesbeh, idjä djari inampae hong Betel, intu andau limäwalas bulan hanja, idjä djari inukase tumon huang atäi ai bewäi. Tumon tä iä manampa andau hai akan olo Israel, sambil maluput parapah hundjun mesbeh tä, tuntang hagaro.

BAGI 13.

I Nabi masuman hukum Hatalla akan Jerobeam. II. Nabi tä imunga olo, iä impatäi singa.

I. — 1. Maka itä! aton olo ain Hatalla dumah bara Juda tanggoh Betel, awi augh Jehowa, kahum Jerobeam mendeng darah mesbeh handak hagaro.

2. Tä iä mantehau mawi mesbeh tä, hapan augh Jehowa, koae: Mesbeh, mesbeh! tumon toh augh Jehowa: anak hatuä karäh inakan akan ungkup human Dawid, idjä Josia arae, iä tä karäh maluput hundjun ikau imam human dewa tä, idjä hagaro hong ikau, tinai tulang olo matäi karäh inusul olo hong ikau. — (2.*Radja*23,16.)

3. Palus andau tä kea iä manenga talo heran, koae: Djetoh kata heran tä, idjä djari insuman Jehowa: itä! mesbeh toh karäh basila, kawo idjä hundjue karäh batusuh.

4. Djadi, sana radja mahining augh sarohan Hatalla tä, mantehau mawi mesbeh, maka Jerobeam man-

djudju lengäe bara hundjun mesbeh, koae: Singkap iä! Tapi lengäe, idjä djari indjudjue handak manjingkap iä, salenga kait, sampai iä djaton tau mambatak tä tinai.

5. Palus mesbeh tä basila, kawo batusuh bara mesbeh, tumon kata herau tä, idjä djari insuman sarohan Hatalla, hapan augh Jehowa.

6. Tä, maka tombah radja, sambil hamauh dengan sarohan Hatalla: Laku toto toto hong baun Jehowa, Hatallam, laku akangku, mangat iä halalian lengängku akangku. Maka sarohan Hatalla tä toto toto blaku hong baun Jehowa, tä lengän radja haluli tinai, mandjadi kilau helo.

7. Tä radja hamauh dengan olo ain Hatalla: Has, ompat aku tamä humangku, awi mamparigas arepm, aku handak manenga talo panenga akam.

8. Tapi koan olo Hatalla tä, tombah augh radja: Paribasa alo ikau manenga akangku sabagi humam, mahin dia kea aku tau ompat ikau, djaton aku tau kuman mihop mahin dia hong tanah toh.

9. Krana tumon augh toh Jehowa djari mametäh aku, koae: äla ikau kuman, äla mihop hetä, äla kea buli mahoroe djalan tä tinai, idjä djari ihoroem.

10. Palus iä hagoet manjak djalan beken, iä djaton hapan djalan tä tinai, idjä djari ihoroe manalih Betel.

II. — 11. Maka aton nabi bakas melai hong Betel; djadi, aton anake hatuä dumah manjarita akae karä gawi, idjä djari ilalus olo Hatalla tä hong Betel intu andau tä, tuntang karä aughe, idjä djari insanae akan radja; karä talo tä injarita äwen akan bapae.

12. Maka koan bapae dengae: Djalan idjä kwe djalae buli? Maka anake tä djari mitä djalan idjä kwe djari ihoroe olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda.

13. Tä iä manjoho anake, koae: Has keton, apil kalidai akangku. Djadi äwen mapil kalidai akae, palus iä hapan tä;

14. Balalu hagoet manjak olo Hatalla tä, tuntang sondau iä mondok penda batang elah; tä iä hamauh dengae: Ikau toh olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda? Tombah iä: Aku toh.

15. Tä koae dengae: Has, ompat aku, tamä humangku, mangat kuman.

16. Tapi tombah iä: Djaton tau aku haluli ompat ikau, tamä humam, djaton kea aku tau ompat ikau kuman mihop hong äka toh.

17. Krana aku djari imetäh Jehowa: äla ikau kuman mihop hetä, äla kea ikau buli mahoroe djalam solake.

18. Tapi koae dengae: Aku toh nabi kea kilau ikau; malaikat djari hamauh dengangku awi augh Jehowa, koae: imbit iä dengam tamä humam, mangat iä kuman mihop. Tapi iä manandjaro iä.

19. Maka olo tä haluli ompat iä, sambil iä kuman belom huang humae.

20. Djadi, kahum olo tä mondok magon hong medja, maka augh Jehowa sampai nabi tä, idjä djari mimbit iä haluli.

21. Palus iä mantehau mawi olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda, koae: Kakai augh Jehowa: basa ikau djari marisang bara augh Jehowa, djaton djari manumon pren-

1. RADJ. 13.

tah, idjä Jehowa, Hatallam, djari
mametäh ikau;
22. Basa ikau djari haluli, ku-
man belom hong äka, idjä djari
ingahanae ikau, koae: äla ikau
kuman belom hetä: maka hantum
djaton karäh hindjä kubur karä
tatom.
23. Djadi, limbah iä djari ku-
man belom, maka olo mapil kali-
dai akan nabi tä, idjä djari imbite
haluli.
24. Kalotä iä tä hagoet; maka
idjä kongan singa hasupa dengae
hong djalan, mampatäi iä, hantue
imbaringe hetä hong djalan, maka
kalidaie mendeng darah hetä, tinai
singa kea mendeng darah hantu
tä.
25. Maka aton olo mahalau hetä,
tä iä mitä hantu idjä imbaring
hong djalan, tinai singa tä men-
deng darah hantu. Palus olo tä
manalih, masuman tä hong lewu,
idjä äka nabi bakas tä.
26. Amon nabi tä, idjä djari mim-
bit iä haluli bara djalan, mahining
augh tä, maka koae: Djetä olo
Hatalla tä, idjä djari marisang bara
augh Jehowa; tagal tä Jehowa djari
manjaragh iä akan singa, idjä djari
mamisak mampatäi iä, tumon augh
Jehowa, idjä djari insanae akae.
27. Tinai iä manjoho karä anake,
koae: Apil kalidai akangku. Tä
äwen mapile.
28. Palus iä hagoet, tuntang
sondau hantu tä lalantong hong
djalan, tinai kalidai tuntang singa
mendeng darah hantu tä. Singa
djaton djari kuman hantu, djaton
kea djari mamisak kalidai.
29. Tä nabi mangkatan hantun
olo Hatalla, mamuat tä hundjun
kalidai, palus mimbit djetä; ka-
lotä nabi bakas tä buli tamä lewu,
mangat manatum tuntang mangu-
bur iä hetä.
30. Iä mingkes hantu tä hong
kubur ajue; iä manatum iä, koae:
Kajah, joh paharingku!
31. Djadi, limbah iä mangubur
iä hong kubur ajue, maka iä ma-
metäh karä anake, koae: Amon
aku djari matäi, kubur aku huang
kubur idjä äka olo Hatalla tä
djari ina, darah tolang ajue ingkes
tolangku.
32. Krana toto, augh tä karäh
mandjadi kea, idjä iä djari man-
tehaue hapan augh Jehowa, mawi
mesbeh, idjä hong Betel, tuntang
mawi karä human dewa, awang
hong karä lewu Samaria.
33. Maka limbah bara karä per-
kara tä djaton kea Jerobeam ma-
ku hobah bara djalae idjä papa,
tapi iä haradjur mangkat imam
dewa bara bararangai karä olo;
äweäwe idjä radjin, maka iä ma-
njuang lokape, mangat mandjadi
imam dewa.
34. Maka awi gawie tä iä indu
batang dosa akan hapus ungkup
human Jerobeam, sampai djetä
irusak, palus impalomos bara pe-
tak.

BAGI 14.

I. Hukum insanan akan Jerobeam, radja Israel; iä matäi tuntang anake. II. Rehabeam, radja Juda, badosa kea; iä alah awi Sisak; iä matäi.

I.—1. Katika tä Abia, anak
Jerobeam idjä hatuä, balongkang
haban.
2. Koan Jerobeam dengan sa-
wae: Has ikau, obah ampim, uka
olo äla katawan ikau sawan Jero-
beam, palus lius talih Silo; itäm,

hetä nabi Ahia, idjä djari masanan akangku, aku akan mandjadi radja mahundjun utus olo toh. — (11,30.)

3. Imbit hong lengäm sapulu kabawak tepong, tuntang apam, tinai kasa basuang madu, palus tanggoh iä; iä karäh masuman akam, kilen kadjarian anak ita toh.

4. Maka sawan Jerobeam mawie tumon tä, iä manatap arepe, palus manalih Silo, tamä human Ahia. Maka Ahia djaton tau mitä, krana matae kawus awi kabakase.

5. Tapi Jehowa hamauh dengan Ahia: Itäm, sawan Jerobeam tä manalih, handak misek ikau tagal anake hatuä, idjä haban; kalotoh kakai buah ikau hamauh dengae; maka amon iä tamä humam, iä handak nahadja arepe kilau ampin olo beken.

6. Djadi, sana Ahia mahining riet paie haiak iä tamä bauntonggang, maka iä hamauh: Palus, o sawan Jerobeam, buhen ikau nahadja ampim kalotoh? aku injoho masuman akam augh karas.

7. Lius, sanan akan Jerobeam: kakai augh Jehowa, Hatallan Isael: aku djari mangkat ikau bara marak olo arä, djari mamparadja ikau mahundjun Israel, djalahan olo ajungku,

8. Tuntang djari mansuwit karadjaan bara ungkup human Dawid, sambil manenga tä akam; tapi ikau djaton djari tumon rewarku Dawid, idjä mahaga prentahku, idjä omba aku hapan salepah atäie, mangat malalus talo handiai awang budjur intu matangku;

9. Malainkan ikau djari papa gawim, paham haream bara olo handiai idjä djari helo bara ikau, ikau djari hagoet manampa akam hatalla beken, manoang hampatong dewa, hapam mungkar kalaitku, tinai aku djari iakism akan hila likutm.

10. Tagal tä itäm, aku handak magah tjalaka mawi ungkup human Jerobeam, palus handak mampalomos karä hatuän panakan Jerobeam samandiai, alo idjä magon ianggaue, alo idjä belom kabuate, bara marak olo Israel; kilau olo manganan tai, kalotä aku handak manganan panakan ungkup Jerobeam, sampai iä nihau lepah lingis.

11. Olo ungkup Jerobeam awang matäi hong lewu karäh kinan aso, awang matäi hong padang karäh kinan burong penda langit; krana Jehowa djari hamauh kalotä.

12. Maka ikau toh dari, mandjeleng arepm, buli humam, sana ikau tamä lewu, maka anakm tä karäh matäi.

13. Hapus olo Israel karäh manatum tuntang mangubur iä, krana tikas iä kabuate bewäi bara panakan Jerobeam karäh ingubur, basa marak hapus ungkup Jerobeam baja iä tä bewäi kekä kea intu Jehowa, Hatallan Israel.

14. Maka Jehowa karäh mampendeng akae radja mahundjun Israel, idjä karäh mampalomos ungkup human Jerobeam intu andau tä. Maka äwe kea katawan kadjariae katontoh kea! — (15,29.)

15. Tinai Jehowa handak mamukul olo Israel, sampai olo tä kilau rampiang lihanglahanga kantäkantä hong danum, tinai iä handak marunap manganan Israel bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akan karä tatoe, iä karäh

mandarai olo tä akan hila dipah batangdanum lombah tä, basa olo tä djari mimbul pahewan dewa, sambil marahas Jehowa. — (2. *Radja*17,23.)
16. Maka iä handak manjaragh olo Israel tagal dosan Jerobeam, idjä djari badosa, tuntang djari mamahir Israel badosa kea. — (12, 30.)
17. Tä, maka sawan Jerobeam mendeng, balalu hagoet, tuntang iä sampai Tirsa; maka sana iä mingkang lambang humae, tä olo tabela tä matäi.
18. Maka olo mangubur iä, salepah olo Israel manatum iä, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban reware nabi Ahia.
19. Maka tisan karä saritan Jerobeam, karä parang ai, tuntang ampie djari marentah, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
20. Maka katahin Jerobeam marentah, djetä duä pulu duä njelo; iä matäi ingampeleng dengan tato hiange. Maka anake Nadab mandjadi radja manganti iä.
II. — 21. Maka Rehabeam, anak Salomo, marentah hong Juda. Æpat pulu idjä njelo umür Rehabeam, metoh iä mandjadi radja, udjuwalas njelo katahie iä marentah hong Jerusalem, huang lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara marak karä hamputan olo Israel, mangat mingkes Arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2.*Kron*.12,13.)
22. Maka olo Juda mawi talo awang papa intu matan Jehowa, iä mungkar kalaite paham bara karä tatoe horan, awi karä dosae awang iawie.
23. Krana olo tä kea manatap äka gantong akan dewae, hampatong tuntang pahewan, intu karä hunjok lungkoh, penda karä batang kaju bahidjau.
24. Tinai aton kea basir hong tanah tä; gawin olo tä tumon karä talo kabelä idjä puna hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah tä, bara baun olo Israel.
25. Tapi djadi intu njelo limä kahum karadjaan radja Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumah mamarang Jerusalem.
26. Iä marampas karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, iä marampas talo handiai; karä talawang bulau kea, awang djari inampa liau Salomo, lepah irampase.— (10,16.)
27. Tä radja Rehabeam manampa gantin djetä talawang tambaga; iä mansahan tä intu lengän mantir olo dalam, idjä manonggo bauntonggang human radja.
28. Djadi, sasining radja manalih human Jehowa, maka olo dalam hapan tä, tuntang malian tä tinai akan karong olo djadjaga.
29. Maka tisan saritan Rehabeam, karä gawie tä, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.
30. Maka haradjur parang bewäi Rehabeam dengan Jerobeam katahin pambelome.
31. Maka Rehabeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tatoe hong lewun Dawid. Aran indue Naama, bawin olo Amon; djadi anake idjä hatuä, Abiam, mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

1. Abiam, radja Juda. II. Asa, radja Juda. III. Nadab, radja Israel. Baesa mampalomos panakan Jerobeam.

I. — 1. Huang njelo hanjawalas kahum karadjaan radja Jerobeam, anak Nebat tä, Abiam mandjadi radjan olo Juda. — (2.*Kron.*13,1.)

2. Telo njelo katahie iä marentah hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Abisalom idjä bawi.

3. Maka iä manandjong huang karä dosan liau bapae, idjä djari iawie intu baue, atäie djaton budjur dengan Jehowa, Hatallae, tumon atäi liau tatoe Dawid.

4. Tapi tagal Dawid kea Jehowa, Hatallae, manenga palita akae hong Jerusalem, sambil mampendeng anake idjä hatuä rahian bara iä, mahaga Jerusalem.

5. Basa Dawid djari budjur gawie intu matan Jehowa, iä djaton djari undur bara talo handiai, awang djari imetäh Jehowa iä, katahin umur pambelome, baja tikas hong perkaran Uria, olo Het tä, bewäi. — (2.*Sam.*11,27.)

6. Maka haradjur parang bewäi anak Rehabeam dengan Jerobeam katahin pambelome.

7. Tisan karä saritan Abiam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka haradjur parang bewäi Abiam dengan Jerobeam.

8. Maka Abiam matäi, ingampeleng dengan tato hiange, olo mangubur iä hong lewun Dawid; maka anake idjä hatuä, Asa, mandjadi radja manganti iä. — (2.*Kron.*14,1.)

II. — 9. Huang njelo duä pulu kahum karadjaan Jerobeam, radja Israel, Asa mandjadi radjan olo Juda.

10. Iä marentah hong Jerusalem äpat pulu idjä njelo katahie; aran tambie Maagha, anak Abisalom.

11. Maka Asa budjur gawie intu matan Jehowa, kilau liau tatoe Dawid.

12. Krana iä manganan karä basir bara tanah, tuntang karä hampatong dewa matekiapi, idjä djari inampa tatoe.

13. Tinai tambie Maagha kea inipase, pateraie djadi ratu, basa iä djari manampa talo kabelä, hampatong dewa huang pahewan; tinai hampatong, talo kabelä tä, ingarak Asa kea, palus mangähu tä hong sungäi Kidron.

14. Tapi karä äka gantong tä olo djaton mangarake. Maka atäi Asa budjur kea dengan Jehowa katahin pambelome.

15. Maka karä talo imprasih tä, idjä imprasih liau bapae, tuntang talo idjä prasih ai, salaka bulau, ramo bahara inamäae akan human Jehowa.

16. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radja Israel tä, katahin pambelome.

17. Krana Baesa, radja Israel, hagoet mamarang Juda, iä mamangun Rama, mangat iä mangahana olo ai blua manalih Asa, radja Juda. — (2.*Kron.*16,1.)

18. Tä, maka Asa manduan karä salaka bulau, tisan karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, palus iä mandjuluk tä akan lengän karä sarohae; radja Asa mampait djetä akan Benhadad, anak Tabrimon, Tabrimon anak Hesion, radja Aram, idjä me-

lai hong Damaskus, sambil hamauh:
19. Aton djandjin koä, puna djandjin liau apangku dengan liau bapam; itäm, toh aku mampait panengangku akam, salaka tuntang bulau; käläh ikau mangarak djandjim dengan Baesa, radja Israel, mangat iä tä balang mawi aku.
20. Maka Benhadad manarima augh radja Asa, iä manjoho karä mantir kawan parang ajue hagoet maranggar karä lewu Israel; iä mamukul Ijon, Dan, Abelbetmaagha, tinai hapus tanah Kinerot, tuntang hapus tanah Naptali.
21. Djadi, amon Baesa mahining brita tä, maka iä terai mamangun Rama, palus iä melai hong Tirsa.
22. Tä radja Asa manjoho olo bauauar hong salepah tanah Juda: Æla idjä biti mahin melai. Palus karä olo tä manduan mäton karä batu kaju bara Rama, idjä djari inguan Baesa akan imangun hetä; djadi radja Asa hapan ramo tä mamangun Geba-Benjamin tuntang Mispa.
23. Maka tisan saritan Asa, karä kwasae, karä gawie, karä lewu awang djari imangue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka metoh kabakase iä kapähä baperes paie.
24. Maka Asa matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong lewun tatoe Dawid. Maka Josapat, anake idjä hatuä, mandjadi radja manganti iä.
III. — 25. Maka Nadab, anak Jerobeam, mandjadi radja Israel, intu njelo duä limbah Asa mandjadi radja Juda; iä marentah olo Israel duä njelo katahie.
26. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, manandjong huang djalan liau bapae, huang dosae, idjä hapan tä iä djari mamahir olo Israel badosa.
27. Maka Baesa, anak Ahia, olo hamputan Isaskar, pakat handak mawi iä; djadi Baesa mampatäi iä hong Gibeton, idjä ain olo Pilisti tä, metoh Nadab tuntang karä olo Israel mangapong lewu Gibeton.
28. Baesa mampatäi iä huang njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, palus iä mandjadi radja manganti iä.
29. Djadi, amon iä radja, maka iä mampatäi salepah ungkup panakan Jerobeam, iä djaton malihi akan Jerobeam idjä biti awang bara tahaseng, lepah lomos olo tä impatäie, tumon augh Jehowa, idjä djari insumae hadjamban reware Ahia, olo Silo tä; — (14, 10.)
30. Tagal dosan Jerobeam, idjä badosa, tuntang mamahir Israel badosa; tagal karä karajape, idjä hapae mungkar karahas Jehowa, Hatallan olo Israel.
31. Maka tisan karä saritan Nadab, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
32. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radjan olo Israel, katahin pambelome.
33. Intu njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, Baesa, anak Ahia, mandjadi radja mahundjun salepah olo Israel, intu Tirsa; iä marentah duä pulu äpat njelo katahie.
34. Maka gawie papa intu matan Jehowa; iä manandjong hong djalan Jerobeam, huang dosae idjä

hapan tä iä djari mamahir olo Israel badosa.

BAGI 16.

I. Nabi Jehu masanan hukum Hatalla akan Baesa, radja Israel. II. Ela, anak Baesa, radja Israel tä, tuntang salepah panakae impatäi Simri. III. Simri, radja Israel, mampatäi arepe. IV. Omri, radja Israel. V. Aghab, radja Israel.

I. — 1. Tä, maka augh hukum Jehowa mawi Baesa sampai Jehu, anak Hanani, koae:
2. Basa aku djari mangkat ikau bara kawo, tuntang djari mamparadja ikau mahundjun Israel, utus olo ajungku, tapi ikau djari manandjong huang djalan Jerobeam, tuntang djari mamahir Israel, utus olo ajungku, badosa, haiak mungkar karahasku awi karä dosae:
3. Itäm, toto aku handak manganan panakan Baesa tuntang panakan ungkup humae, aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Jerobeam, anak Nebat tä.
4. Olo ungkup Baesa, idjä matäi hong lewu, indu kinan aso, tinai awang matäi hong padang indu kinan burong penda langit.
5. Maka tisan saritan Baesa, karä gawie, karä kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
6. Maka Baesa matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong Tirsa; maka anake Ela mandjadi radja manganti iä.
7. Kalotä maka lembut augh Jehowa hadjamban nabi Jehu, anak Hanani, mawi Baesa tuntang ungkup humae, djetä tagal barä kasalae, awang iawie intu baun Jehowa, sambil marahas Jehowa awi karä gawin lengäe, basa iä sama dengan ungkup human Jerobeam kea, tinai tagal iä djari mampatäi äwen tä.
II. — 8. Hong njelo duä pulu djahawen kahum karadjaan Asa, radja Juda, Ela, anak Baesa, mandjadi radja Israel hong Tirsa; iä marentah duä njelo.
9. Maka Simri, olo ajue, mantir sabagi karä kareta, pakat mawi iä, metoh iä hong Tirsa, kahum iä mihop mambusau arepe hong human Arsa, sahebar hong Tirsa tä.
10. Maka Simri tamä, mamukul mampatäi iä, intu njelo duä pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, tuntang iä mandjadi radja manganti iä.
11. Djadi, amon iä marentah, metoh iä hong padadusae, maka iä mampatäi salepah ungkup human Baesa, idjä biti olo hatuä mahin dia batisa; karä kolae karä sobate lepah impatäie.
12. Kalotä Simri mampalomos salepah ungkup human Baesa, tumon augh Jehowa, idjä djari insanae hadjamban nabi Jehu, mawi Baesa;
13. Tagal karä dosan Baesa äwen hanak Ela, idjä awi tä äwen badosa, idjä hapan tä iä djari mamahir Israel badosa, sambil mungkar kalait Jehowa, Hatallan Israel, awi kahajang gawin dewa.
14. Maka tisan karä saritan Ela, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
III. — 15. Intu njelo duä pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, Simri marentah hong Tirsa kudju andau. Maka utus olo arä bapodok mangapong Gibeton, lewun olo Pilisti tä.
16. Djadi, olo arä idjä bapodok hetä mahining brita, Simri djari

mamakat olo, palus mampatäi radja. Tagal tä maka hapus olo Israel mamparadja Omri, kapala parang tä, mahundjun olo Israel intu äka olo arä bapodok, hong andau tä kea.
17. Palus Omri tuntang karä olo Israel harikas bara Gibeton, balalu mangapong Tirsa.
18. Djadi, sana Simri mitä lewu tä inamä äwen, maka iä tamä human radja, balalu manusul human radja, palus iä tamput matäi hetä.
19. Djetä tagal karä dosae, awang djari iawie, basa iä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, manandjong hong djalan Jerobeam, tuntang huang dosae, idjä djari iawie hapae mamahir olo Israel badosa.
20. Maka tisan saritan Simri, ampie djari mamakat olo, djetä tarasurat hòng surat saritan karä radja Israel.
IV. — 21. Katika tä maka olo Israel habaris duä kabaris, sabagi karä olo arä ompat Tibni, anak Ginat, handak mamparadja iä, tinai sabagi ompat Omri.
22. Tapi olo idjä ompat Omri tä abas bara olo, idjä ompat Tibni, anak Ginat; djadi Tibni matäi, palus Omri mandino karadjaan.
23. Intu njelo telo pulu idjä kahum karadjaan Asa, radja Juda. Omri mandjadi radja Israel; iä marentah duäwalas njelo; hong Tirsa iä marentah djahawen njelo.
24. Iä mamili bukit Samaria bara Semer hapan duä pikul salaka, palus iä mamangun kota hong bukit tä, tuntang manggarä aran lewu, idjä djari imangue, Samaria, tumon aran Semer, idjä bihin tempon bukit tä.
25. Maka Omri papa gawie hong matan Jehowa, sampai iä darhaka hāream bara karä olo awang helo bara iä.
26. Iä manandjong hong karä djalan Jerobeam, anak Nebat, hong karä dosae, idjä hapae mamahir olo Israel badosa, sambil marahas Jehowa, Hatallan Israel, awi karä kahajang gawin dewa.
27. Maka tisan saritan Omri, karä gawie tuntang kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
28. Maka Omri matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hong Samaria; maka anake Aghab mandjadi radja manganti iä.
V. — 29. Maka Aghab, anak Omri, mandjadi radjan olo Israel hong njelo telo pulu hanja kahum karadjaan Asa, radja Juda; maka Aghab, anak Omri, marentah olo Israel hong Samaria duä pulu duä njelo.
30. Maka Aghab, anak Omri, mawi talo awang papa intu matan Jehowa, paham bara karä olo, awang djari helo bara iä.
31. Djadi kilau djaton ombet akae iä manandjong hong karä dosan Jerobeam anak Nebat, sampai iä masawä Isebel kea, anak Etbaal, radjan olo Sidon, palus iä manampara manempo dewa Baal, tuntang manjembah iä.
32. Iä mampendeng mesbeh akan Baal tä hong human Baal, idjä imangue akae hong Samaria.
33. Tinai Aghab mawi pahewan akan dewa, sampai gawin Aghab, idjä hapae marahas Jehowa, Hatallan Israel, paham bara gawin karä radja Israel, awang helo bara iä.
34. Intu katika tä Hiel, olo Betel, mamangun Jerigho tinai; hong Abiram, anake idjä bakas, iä djari

manggalang tä, hong Segub, anake idjä busu, iä djari mangkepan blawange, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban Josua, anak Nun. — (*Jos.*6,26)

BAGI 17.

I. Nabi Elia masuman lau; iä impakanan burong kak. II. Iä ihaga balo hong Sarpat. III. Iä mambelom anak balo tä, idjä djari matäi.

I. — 1. Maka Elia, olo Tisbe, olo baris Gilead, hamauh dengan Aghab: Belom Jehowa, Hatallan Israel, idjä naharep baue aku mendeng, huang karä njelo toh djaton karäh aton ambon atawa udjan, djaka dia aku manjohoe.

2. Limbah tä maka augh Jehowa sampai iä, koae:

3. Indah bara hetoh, lius akan hila timor, sahokan arepm hong sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

4. Danum sungäi tä akan ihopm, tinai aku djari manjoho burong kak pakanan ikau hetä.

5. Tä iä hagoet tumon augh Jehowa; krana iä lius palus melai intu sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

6. Maka burong kak mimbit tepong akae tuntang isin meto sining handjewu halemäi, tinai iä mihop danum sungäi tä.

7. Djadi, limbah tahi andaue, maka sungäi tä sasar teah, tagal udjan djaton hong tanah tä.

8. Tä, maka augh Jehowa sampai iä, koae:

9. Mendeng ikau, talih Sarpat idjä tokep Sidon, palus melai hetä; itäm, aku djari manjoho balo idjä hetä, mangat iä pakanan ikau.

II. — 10. Tä iä harikas manalih Sarpat. Djadi, amon iä tokep bauntonggang lewu tä, itä! aton hetä olo bawi balo manganju: maka iä mantehau iä, koae: Laku danum isut akangku hapan sarangam tä, akan ihopku.

11. Maka amon olo bawi hagoet handak blakue, iä mantehaue, koae: Duan akangku isut tepong kea huang lengäm.

12. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, Hatallam! djaton idjä kabawak tepongku, baja idjä karakop tunek tepong ajungku aton hong sarangae, tinai isut undus hong kasae; maka itäm, aku djari blaku isut pating kaju, aku handak nguan tä akan koä-hanak, mangat koä kumae, limbah tä matäi meher igh tinai.

13. Maka Elia hamauh dengae: Æla mikäh, lius bewäi tumon aughm, tapi pakasak akangku helo bakal tepongm tä idjä kabawak, imbit tä kantoh akangku, maka limbah tä ikau akan nguan akan nduä hanak.

14. Krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: tunek tepong tä hong sarangae djaton karäh lepah, tinai undus tä hong kasae djaton karäh una palus sampai andau Jehowa karäh manjoho udjan tinai akan hundjun petak. — (2.*Radja* 4,2.)

15. Maka olo bawi tä hagoet, tuntang mawie tumon augh Elia; tä iä kuman, tinai olo bawi tä kea tuntang ungkup humae, tahi andaue.

16. Tunek tepong huang sarangae tä djaton lepah, tinai undus hong kasae tä djaton una,

tumon augh Jehowa, idjä djari insanae hadjamban Elia.

III. — 17 Djadi, limbah karä talo tä, maka anak hatuä ain olo bawi tä, idjä pakanan iä, balongkang haban, kapähäe djaladjalan paham, sampai tahasenge nihau.

18. Tä indue hamauh dengan Elia: Narai gawingku dengam, joh olo ain Hatalla? ikau kantoh, uka dosangku inahiu, tuntang anakku impatäi?

19. Tombah iä: Djuluk akangku anakm tä. Palus iä manduae bara pakuan indue, mimbit iä akan karong loteng, idjä äkae melai; iä mampetere hundjun sasuroe. — (2.*Radja*4,32.)

20. Limbah tä iä blaku doa intu Jehowa, koae: Joh Jehowa, Hatallangku, toto kea ikau handak mangapähä balo toh kalotä, idjä pakanan aku, sampai ikau mampatäi anake idjä hatuä?

21. Maka hantelo tingkat iä mampahikep arepe mahukup anak olo tä, sambil blaku intu Jehowa, koae: Jehowa, Hatallangku, lian tahaseng anak olo toh buli iä!

22. Maka Jehowa manumon augh Elia, tahaseng anak olo tä buli, palus iä belom tinai.

23. Balalu Elia manduan anak olo tä, magah iä bara karong loteng tä mohon akan huma, tuntang manenga iä akan indue. Koan Elia: Itäm, anakm tä belom.

24. Tä koan olo bawi dengan Elia: Toh aku katawan, ikau toto olo ain Hatalla, augh Jehowa, idjä hong njamam, uras toto kea.

BAGI 18.

I. Elia manjupa radja Aghab. II. Elia hong Karmel; iä mampatäi imam Baal. III. Udjan paham tinai.

I. — 1. Djadi, limbah tahi andaue augh Jehowa sampai Elia, intu njelo telo, koae: Lius, prähan arepm akan Aghab, krana aku handak manjoho udjan tinai hundjun petak.

2. Tä Elia hagoet, manjupa Aghab. Maka lau paham hong Samaria.

3. Maka Aghab djari mangahau Obadja, kapala mandur; Obadja tä mikäh Jehowa totototo.

4. Krana metoh Isebel mampatäi karä nabin Jehowa, maka Obadja manduan saratus biti nabi, manjahokan äwen tä malimä pulu biti hong lowang, iä pakanan tuntang mampihop äwen tä hetä.

5. Maka Aghab djari manjoho Obadja: Kumbang tanah, talih karä lowangdanum, karä sungäi, ajaajau ita supa oru, mangat mambelom karä hadjaran kalidai, uka äla belahe meton ita nihau.

6. Maka iä mambagi tanah tä, idjä akan ingumbange, bitin Aghab hagoet mahoroe djalan idjä, tinai Obadja mahoroe djalan idjä.

7. Maka metoh Obadja hong djalan, itä! Elia hasupa dengae, palus iä kasene iä, balalu lawo mahingkep, manjembah iä, sambil hamauh: Djaton ikau toh tuangku Elia?

8. Tombah iä: Joh, aku toh: lius, sanan akan tuan ajum: itäm, Elia dumah.

9. Tapi koae: Narai kasalangku, sampai ikau handak mandjuluk rewarm akan lengän Aghab, nakara mampatäi aku?

10. Belom Jehowa, Hatallam! djaton utus olo, djaton karadjaan, idjä akan tä tuangku djaton djari manjoho olo manggilau ikau; tinai amon koan olo hetä: iä djaton hetoh; — maka iä manjoho karadjaan atawa utus olo tä sumpah, olo tä toto djaton djari sondau ikau.
11. Maka toh koam: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton.
12. Toto, amon aku djari hagoet bara ikau, Rogh Jehowa karäh manamput ikau akan äka idjä dia aku tawae, tuntang aku djari hagoet masanan aughm akan Aghab, tä amon iä djaton sondau ikau, toto, iä handak mampatäi aku; tapi aku, rewarm, mikäh Jehowa bara pesangku tabela.
13. Dia djari inutor akan tuangku gawingku, metoh Isebel mampatäi karä nabin Jehowa? maka aku djari manjahokan nabin Jehowa tä saratus biti, malimä pulu hong lowang idjä, tuntang djari pakanan mampihop äwen tä.
14. Kilen toh tinai ikau hamauh: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton? mangat iä mampatäi aku.
15. Maka koan Elia: Belom Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä naharep baue aku mendeng, toto, andau toh aku handak mamprahan arepku akae.
16. Tä Obadja lius, manjondau Aghab, palus masuman tä akae. Balalu Aghab hagoet manjupa Elia.
17. Djadi, sana Aghab mitä Elia, koan Aghab dengae: Ikau toh, idjä marusak olo Israel?
18. Tombah iä: Aku djaton djari marusak olo Israel, tapi ikau tuntang ungkup human bapam, awi keton djari manganan prentah Jehowa, tuntang djari omba Baal. — (16,31.)
19. Maka toh, soho olo mamumpong akangku salepah utus olo Israel hong bukit Karmel, tinai karä nabin Baal, äpat ratus limä pulu biti tä, tuntang äpat ratus biti nabin pahewan dewa tä, idjä omba kuman hong medjan Isebel.
20. Maka Aghab manjoho olo marawäi karä olo Israel, tinai iä mamumpong karä nabi tä hong bukit Karmel.
II. — 21. Tä Elia manggapi hapus utus olo arä, sambil hamauh: Kilen katahin keton djingkadjingkang hasansila? Amon Jehowa toto Hatalla, omba iä, djaka Baal toto Hatalla, omba iä! Tapi olo tä djaton tombah idjä kabawak aughe.
22. Tä koan Elia dengan olo arä: Aku kabuatku bewäi tisan karä nabin Jehowa, tapi karä nabin Baal tä äpat ratus limä pulu biti.
23. Käläh, tenga akan ikäi duä kongan sapi hatuäe, naughe äwen mintih akae idjä kongan sapi tä, manangkal djetä, mandake hundjun pangkat kaju, tapi äla mingkes apui hetä; tä aku kea handak manatap sapi idjä tinai, mandake hundjun pangkat kaju, djaton kea mingkes apui hetä.
24. Limbah tä keton akan mangahau aran dewan keton, tinai aku handak mangahau aran Jehowa: djadi Hatalla djetä, idjä tombah hapan apui, iä tä idjä toto Hatalla. Tä tombah hapus utus olo arä, koae: Buah aughm tä.
25. Maka Elia hamauh dengan karä nabin Baal: Intih keton idjä kongan sapi tä akan keton, tatap tä helo, krana keton puna arä biti; kahau aran dewan keton, tapi äla keton mingkes apui.

26 Maka äwen manduan sapi, idjä inenga olo akae, iä manatap tä, tuntang mangahau aran Baal, bara handjewu sampai bentok andau, koae: O Baal, tombah augh ikäi! Tapi djaton aughe, djaton idjä tombah. Maka olo tä lulangluli babigal darah mesbeh tä, idjä djari inampae.
27. Djadi, bentok andau Elia hababaka olo tä, koae: Tuki mambawa iä, krana iä tä hatalla; mikäh iä mangarang saier, atawa iä aroh, atawa iä djari hagoet; äwe katawan, mikäh iä batiroh, has pisik iä!
28. Maka olo tä manuki mambawa iä, haiak mahiris arepe hapan lading, djudjuk, tumon hadat ai, sampai dahae mahahasor.
29. Djadi, amon halau bentok andau, maka olo tä magon mangkariak sampai wajah maluput parapah, tapi djaton aughe, djaton idjä tombah, djaton idjä paduli.
30. Tä koan Elia dengan olo arä: Etoetoh keton! Maka olo arä manggapi iä; balalu iä mangabuah mesbeh Jehowa, idjä djari ingarak tä.
31. Maka Elia manduan duäwalas kabawak batu, tumon karä hamputan panakan Jakob, idjä akae augh Jehowa djari sampai, koae: Aram toh Israel. — (1.*Mos*.32,28.)
32. Batu tä imangue indu mesbeh akan aran Jehowa; limbah tä iä mamarit hakaliling mesbeh tä, sampai kilau kalombah äka tagalan duä supak binji.
33. Tinai iä mamangkat karä kaju, palus manangkal sapi tä, mandake hundjun pangkat kaju.
34. Limbah tä iä hamauh: Suang äpat blanai dengan danum, tusuh tä hundjun parapah tuntang hundjun kaju. Tinai koae: Awi tinai handuä ulang. Djadi olo mawi tä handuä ulang. Tinai koae: Awi tä hantelo hambulang. Maka olo mawi tä hantelo hambulang;
35. Sampai danum nahasak hakaliling mesbeh, tinai parit tä kontep danum kea.
36. Djadi, katika olo pudji maluput parapah, maka nabi Elia manggapi, koae: Joh Jehowa, Hatallan Abraham, Isaak tuntang Israel, käläh ikau mangarinahe hong andau toh, ikau bewäi toto Hatalla hong Israel, tuntang aku toh rewarm, tinai aku djari mawi karä perkara toh tumon aughm. — (2. *Mos*.3,15.)
37. Tombah aughku, o Jehowa, tombah aughku, mangat utus olo toh kasene, tikas ikau bewäi, o Jehowa, toto Hatalla, mangat ikau mambet atäi olo tä akam tinai!
38. Tä palus lawo apui Jehowa kuman mampalepah parapah, kaju, batu, petak, tuntang malajap danum tä kea, idjä huang parit. — (3.*Mos*.9,24.)
39. Amon hapus olo arä mitä tä, maka iä lawo mahingkep, manjondep baue, sambil hamauh: Jehowa toto Hatalla, Jehowa toto Hatalla!
40. Maka Elia manjoho äwen: Singkap karä nabin Baal, idjä biti äwen tä mahin äla manjohoe hadari. Tä olo manjingkap karä äwen, palus Elia magah iä mohon akan sungäi Kison, mampatäi iä hetä.
III. — 41. Limbah tä Elia hamauh dengan Aghab: Lius, kuman belom, krana aton augh gotok udjan paham.
42. Tumon tä Aghab hagoet, handak kuman belom. Maka Elia mandai tantan bukit Karmel, mahu-

kup hong petak, tuntang manjontop baue helat utute. — (*Jak.*5,17.)
43. Limbah tä iä hamauh dengan djipäe: Lius, tampajah hila tasik. Tä iä lius mitä, sambil hamauh: Djaton aton talo enen. Tä koae: Lius tinai; sampai hangkudju tingkat.
44. Djadi, intu tingkat udju, koae: Itäm, baunandau isut, kalombah lokap, lembut bara tasik. Tä iä hamauh: Dari, palus suman akan Aghab: soho olo manatap karetam, lius gulogulong, belä ikau djakä andau udjan.
45. Djadi, palus tä kea ampin langit sindesindep ärep awi baunandau tuntang riwut, palus lawo udjan paham. Maka Aghab mukong karetae hagoet akan Jisreel.
46. Maka lengän Jehowa mimbit Elia, iä mambabat kahange, palus hadari helo bara baun Aghab, njamah olo sampai Jisreel.

BAGI 19.

I. Elia hadari tagal Isebel; malaikat mangarasan iä. II. Hatalla masuman arepe akae hong bukit Horeb. III. Elisa mandjadi pangiwan Elia.

I. — 1. Maka Agbah masuman akan Isebel talo handiai, awang djari iawi Elia, tinai perkara iä djari mampatäi karä nabi tä hapan padang.
2. Tä, maka Isebel manjoho sarohan mananggoh Elia, sambil hamauh dengae: Kalotä kakai gawin dewa dengangku, djaka dia djewu, katika kalotoh kea, aku djari mawi tahasengm mandjadi sama kilau tahaseng karä olo tä.
3. Sana iä mitä perkarae tä kalotä darie, maka iä manatap arepe balalu hagoet, mangat mahakan mahaga tahasenge, palus iä sampai Berseba, idjä hong tanah Juda. Hetä iä malihi ajange.
4. Tapi iä hagoet, tamä padang, tandjong idjä andau kakedjaue; iä melai penda batang kaju walau, blaku tahasenge bageto, sambil hamauh: Ombet toh, joh Jehowa, duan tahasengku toh, krana aku toh djaton bahalap bara karä tatoku.
5. Maka iä mampeter arepe batiroh penda batang kaju walau tä; maka itä! aton malaikat manigong iä, sambil hamauh dengae: Mondok, kuman.
6. Tä iä tampaliau, itä! hila takoloke aton idjä kabawak tepong, impakasak hundjun barah apui, tinai kasan danum; tumon tä iä kuman belom, limbah tä iä menter batiroh tinai.
7. Tapi malaikat Jehowa haluli, tingkat idjä duä, manigong iä, sambil hamauh: Mondok, kuman, krana djalam tä kedjau hindai.
II. — 8. Tä iä mondok, kuman tuntang mihop; palus iä manandjong awi kabunggut panginan tä, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.
9. Maka iä tamä lowang hetä, iä bara malem hetä; maka itä! augh Jehowa sampai iä, sambil hamauh dengae: Narai gawim hetoh, Elia?
10. Tombah iä: Aku djari paham sangit akan Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, tuntang djari mampatäi karä nabim hapan padang; tikas aku bewäi idjä batisa, tinai

olo tä mangatah tahasengku, handak manganan tä.
11. Maka Iä hamauh: Blua, mendeng hundjun bukit toh hong baun Jehowa. Tä itä! Jehowa aton mahalau; barat paham kakarase, idjä manusut karä bukit, tuntang mamusit batu karang, manampur helo bara baun Jehowa, tapi Jehowa djaton huang barat tä. Limbah bara barat tä petak hagerek, tapi huang gerek petak tä Jehowa djaton kea.
12. Limbah bara gerek petak tä aton apui, tapi huang apui tä mahin djaton kea Jehowa. Tinai limbah apui tä dumah katadoh aughe mähamähas.
13. Djadi, sana Elia mahining djetä, maka iä manutup baue hapan kahowute, palus iä blua, sambil mendeng hong tumbang lowang; maka ita! aton augh sampai iä, idjä hamauh: Narai gawim hetoh, Elia?
14. Maka tombah iä: Aku djari paham sangit akan Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, mampatäi karä nabim hapan padang; tikas aku bewäi tisae, tuntang olo tä mimes manganan tahasengku.
15. Maka Jehowa hamauh dengae: Lius, buli horoe djalam akan padang Damaskus, tamä lewu tä, awi maminjak Hasael mandjadi radja hong tanah Aram.
16. Tinai Jehu, anak Nimsi, akan iminjakm mandjadi radjan olo Israel, tinai Elisa, anak Sapat, bara Abelmehola, akan iminjakm mandjadi nabi indu gantim. — (2. *Radja*9,2.)
17. Maka karäh mandjadi, Jehu tä karäh mampatäi karä olo, idjä mahakan padang Hasael, tinai olo idjä mahakan padang Jehu karäh impatäi Elisa.
18. Maka aku djari manisa marak olo Israel udju kojan biti, samandiai olo tä djaton djari mandeko utute manjembah Baal, njamae djaton djari omba manjium iä.
III. — 19. Tumon tä maka iä hagoet bara hetä, tuntang iä sondau Elisa, anak Sapat, kahum iä maluku tanae, hapan duäwalas kapasang sapi, djetä uras helo baue, tinai bitie haiak pasang sapi idjä tapakan harian. Maka Elia mananggoh iä, palus mantarik kahowute akae.
20. Tä iä palus malihi karä sapie, hadari manuntut Elia, sambil hamauh: Soho aku manjium manabi indu apangku, limbah tä aku handak ompat ikau. Koae dengae: Lius bewäi, tapi haluli tinai, krana ingatm, narai gawingku dengam!
21. Kalotä maka iä tä buli malihi iä; palus iä manduan sapasang sapi, manjambalih tä, tuntang hapan ramon luku iä mampakasak isie, balalu manenga tä akan olo ajue; djadi olo tä kuman. Limbah tä iä harikas, ompat Elia, omba manonggo iä.

BAGI 20.

I. Aghab mampalah Benhadad. II. Sindä tinai Aghab mampalah palus manawan Benhadad, tapi iä mambelom iä. III. Hukum Hatalla mantam Aghab.

I. — 1. Maka Benhadad, radja Aram, mamumpong karä kawan parang ajue, tinai telo pulu duä radja omba iä, tuntang kutoh ha-

djaran kareta; iä hagoet mangapong Samaria, mamarange.

2. Tä iä manjoho sarohan tanggoh Aghab, radja Israel, hong lewu tä,

3. Sambil hamauh dengae: Kakai augh Benhadad: karä salaka bulaum uras ajungku, tinai sawam tuntang anakm idjä kapala bahalap ajungku kea.

4. Tombah radja Israel, koae: Joh, tumon aughm, o tuangku radja; aku toh ajum tuntang talo handiai awang ajungku.

5. Limbah tä sarohan tä manangoh tinai, sambil hamauh: Tumon toh augh Benhadad: toto, aku djari manjoho olo masuman akam, salaka bulaum, karä anak sawam patut inengam akangku.

6. Tapi djewu, katika tumon toh kea, aku handak manjoho olo ajungku tanggoh ikau, mangat iä mangarik humam, palus mahar human karä olo ajum, djadi talo handiai awang ingilak matam karäh induan irampas äwen tä.

7. Tä radja Israel mangahau karä bakas tanah tä, sambil hamauh: Ingat keton, itä keton, iä tä manggau talo papa bewäi; krana iä djari manjoho manduan anak sawangku, karä salaka bulau ajungku, tuntang aku djaton djari mangahana talo tä akae.

8. Tä tombah karä bakas tuntang salepah utus olo arä, sambil hamauh dengae: Æla ikau manarima aughe, äla manumon tä.

9. Tagal tä iä hamauh dengan sarohan Benhadad: Suman akan tuangku radja: talo handiai idjä solakm manjoho rewarm, djetä inumongku; tapi perkara djetoh tinai djaton olihku malaluse. Kalotä sarohan tä buli, mimbit aughe tä akae.

10. Palus Benhadad manjoho olo, masuman akae: Kalotä kakai gawin karä dewa dengangku, djaka karotek Samaria tä ombet sama sindä mangarakop kakarä olo handiai, idjä imbitku.

11. Tapi tombah radja Israel, koae: Suman akae, idjä haru manangking padang, äla iä mandjoho arepe kilau djaka iä djari mengkak tä tinai.

12. Djadi, sana Benhadad mahining aughe tä, kahum iä mihop haiak karä radja tä huang tingkap ajue, maka koae dengan karä olo ajue: Takan, ranggar lewu tä. Maka olo tä maranggar lewu.

13. Maka itä! aton nabi manggapi Aghab, radja Israel, sambil hamauh: Tumon toh augh Jehowa: djari ikau mitä olo tä idjä karäan karä? itäm, andau toh aku handak manjaragh iä penda lengäm, mangat ikau kasene, aku toh toto Jehowa.

14. Maka tombah Aghab: Hapan äwe? Koae: Tumon toh augh Jehowa: hapan anakoloh karä wakil tanah. Tombah iä: Æwe akan mimbit äwen mamarang? Koae: Ikau toh.

15. Tä iä misä anakoloh karä wakil tanah, maka karäe duä ratus telo pulu duä biti; limbah tä iä misä karä olo Israel awang dengae, udju kojan biti karäe.

16. Maka bentok andau olo tä blua, kahum Benhadad mihop sampai djari babusau hong tingkape, tuntang telo pulu duä radja tä, idjä omba mandohop iä.

17. Maka anakoloh karä wakil tanah tä blua helo; maka Benhadad djari manjoho olo mangalati;

äwen tä masuman akac, koae, Aton olo djari blua bara Samaria.
18. Maka koae: Alo olo tä djari blua blaku hakabuah, alo iä djari blua akan parang, tawan iä belo-belom.
19. Tapi limbah anakoloh karä wakil tanah tä djari blua bara lewu, tuntang kawan parang tä idjä manuntut iä,
20. Tä genep bitin äwen mampatäi musohe idjä hatandipah deng-ae, sampai olo Aram hadari, palus olo Israel manjasah iä; maka Benhadad, radja Aram tä, ma-hakan kea mukong hadjaran haiak dengan isut olo idjä hapan ha-djaran.
21. Djadi, radja Israel hagoet, mampatäi karä olo idjä hapan ha-djaran tuntang idjä hong karä kareta, sampai kutoh karä olo Aram tä impatäie.
II. — 22. Metoh tä nabi tä ma-nalih radja Israel, sambil hamauh dengae: Lius, awi manekang mang-awasa arepm; ingat arepm, kilen patut gawim, krana njelo rahian radja Aram karäh haluli, mama-rang ikau tinai.
23. Krana karä mantir ain radja Aram djari hamauh dengae: De-wan olo tä puna dewan bukit, awi tä olo tä djari abas bara ita. Käläh ita mamarang olo tä hong äka rampar, tä toto ita karäh abas bara iä.
24. Tagal tä buah ikau kalotoh gawim, tipas karä radja, genep biti bara pangkat ai, pendeng wakilm manganti äwen.
25. Tinai käläh ikau mamumpong kawan parang akam, karäkaräe kilau kawan tä, idjä djari nihau impatäi, tinai karä hadjaran tun-tang kareta kilau idjä bihin kea: limbah tä käläh ita mamarang olo tä hong äka rampar, toto ita ka-räh abas bara iä. Maka iä ma-narima aughe, palus mawie tu-mon tä.
26. Djadi, intu tamparan njelo taheta Benhadad mamadju olo Aram, palus iä hagoet bara Apek, handak mamarang olo Israel.
27. Maka olo Israel imadju kea, tuntang bahatae aton, palus iä hagoet manambang olo tä. Maka olo Israel bapodok tandipah olo tä, ampie kilau duä kawan kam-bing awang isut bewäi, tapi olo Aram tä mangontep petak.
28. Maka olo ain Hatalla tä manggapi, sambil hamauh dengan radja Israel, koae: Kakai augh Jehowa: basa olo Aram djari ha-mauh, Jehowa baja Hatallan bu-kit bewäi, djaton Hatallan äka rampar, maka aku handak manja-ragh kawan parang idjä karäan karäe tä penda lengän keton, mangat keton kasene aku toto Jehowa.
29. Maka kudju olo tä bapodok hatandipah; djadi, intu andau udju tä parang bungkar; tä olo Israel mampatäi saratus kojan olo Aram hong andau idjä tä.
30. Djadi, olo awang batisa hadari akan Apek, tamä lewu: maka palus pagar kota balongkang mawi duä pulu udju kojan biti awang batisa tä; tinai Benhadad kea hadari, tamä lewu, mahakan bara karong idjä akan karong be-ken, haradjur kalotä.
31. Tä koan olo ajue dengae: Itäm, ikäi djari mahining, radjan utus olo Israel tä puna radja pa-masi; käläh ita mangkepan benang ganal intu kahang ita, tuntang tali intu ujat ita, balalu ita blua

manjupa radja Israel; ajaajau iä handak mambelom tahasengm.

32. Tä iä mambabat kahange hapan benang ganal, tuntang mangkepan tali intu ujate, palus iä manalih radja Israel, sambil hamauh: Rewarm Benhadad blaku intu ikau, käläh mambelom tahasengku. Maka tombah iä: Magon aton iä? iä indu paharingku!

33. Maka olo tä mambet aughe akae, palus manjingkap aughe tä, koae: Paharim Benhadad magon aton. Tombah iä: Has, imbit iä. Tä Benhadad blua manjupa iä, palus iä manjoho iä djakat karetae.

34. Tä iä hamauh dengae: Karä lewu awang induan liau apangku bara ikau, djetä handak iliangku, tinai käläh ikau manatap djalan akam hong Damaskus tumon liau apangku djari mawie hong Samaria. Koae: Käläh, tumon djandjim toh aku handak malapas ikau. Kalotä iä hadjandji dengae, palus malapas iä.

III. — 35. Tä, maka idjä biti bara karä murid nabi hamauh dengan kolae, hapan augh Jehowa: Käläh pukul aku. Maka kolae tä djaton maku mamukul iä.

36. Maka koae dengae: Basa ikau djaton djari manumon augh Jehowa, itäm, sana ikau djari hagoet bara darahku, singa karäh mawi ikau. Djadi, sana iä djari hagoet bara darahe, maka singa hasupa dengae, palus mamisak iä.

37. Limbah tä iä sondau olo beken tinai, sambil hamauh: Käläh pukul aku. Maka olo tä mamukul mampahimang iä.

38. Tä nabi tä hagoet, mendäh radja hong benteng djalan; iä mameteng baue, uka ampie hobah.

39. Djadi, metoh radja mahalau, maka iä mantehau radja, sambil hamauh: Rewarm toh djari omba parang, maka aton olo mahiwang tanggoh aku, magah olo idjä biti akangku, sambil hamauh: tonggo olo toh; djaka iä nihau, maka tahasengm indu gantin tahasenge, atawa ikau manabor sapikul salaka.

40. Djadi, amon rewarm aton gawie hetähetä, maka olo tawanan tä nihau. Tä radja Israel hamauh dengae: Tumon tä kea hukum akam, njamam djari manjewut tä.

41. Tä iä badjeleng mantapäi peteng baue, palus radja Israel kasene iä, iä tä idjä biti bara karä nabi.

42. Palus iä hamauh dengae: Toh augh Jehowa: basa ikau djari malapas olo idjä djari ingeremku tä bara lengäm, maka toto, tahasengm indu gantin tahaseng ai, tinai utus olo ajum gantin olo ajue.

43. Maka radja Israel hagoet buli humae, rasirasing tuntang marakis; kalotä iä sampai Samaria.

BAGI 21.

I. Aghab äwen duä Isebel marusak Nabot. II. Elia masuman hukum Hatalla akae.

I. — 1. Djadi rahian bara tä aton tinai perkara; Nabot, olo Jisreel, aton bara pambulan anggor hong Jisreel, tokep human Aghab, radja Samaria tä.

2. Maka Aghab hamauh dengan Nabot, koae: Djual akangku pambulan anggor ajum, mangat

mandjadi kabon sajor akangku, basa djetä tokep humangku; maka aku handak manenga gantie akam, pambulan anggor idjä bahalap bara djetä, atawa tumon kakilakm aku handak manahor regae hapan rear.

3. Tapi koan Nabot, tombah augh Aghab: Buabuah Jehowa mangahana aku, äla aku manenga joresan karä tatoku akam. — (4.*Mos.*36,9.)

4. Tä, maka Aghab buli humae, rasirasing tuntang marakis tagal augh tombah Nabot, olo Jisreel tä, koae: aku djaton maku manenga akam joresan karä tatoku. Palus iä mampeter arepe hong sasuroe, balalu mules baue manalikut, tuntang djaton maku kuman.

5. Tä sawae Isebel mananggoh iä, sambil hamauh dengae: Narai kapähän atäim, sampai ikau djaton maku kuman?

6. Maka tombah iä: Basa awiku djari hakotak dengan Nabot olo Jisreel tä, sambil hamauh dengae: djual akangku pambulan anggor ajum dengan rear, atawa amon ikau nahuang, karäh aku manenga pambulan anggor gantin djetä; tapi iä djari tombah: aku djaton maku manenga pambulan anggor aingku akam.

7. Tä tombah sawae Isebel, koae: Ikau kea, idjä mimbing karadjaan mahundjun olo Israel; mendeng, kuman, handjahandjak bewäi; aku handak manduan akam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä.

8. Palus iä mamintik surat hapan aran Aghab, mangkepan tjap ajue hetä; limbah tä iä mampait surat tä akan karä olo bakas tuntang olo tatau, idjä mangkalewu dengan Nabot huang lewu tä.

9. Maka kalotoh augh bintik surat tä awie: Soho olo mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

10. Limbah tä soho duä biti olo setan manandipah iä, idjä mandawa iä, koae: ikau djari manjapa Hatalla tuntang radja. Palus agah iä akan ruar lewu, panting iä hapan batu sampai matäi.

11. Maka olo bakas tuntang olo tatau, awang mangkalewu hetä, mawie tumon sohon Isebel, tumon augh idjä djari imintike hong surat, idjä impaite akan äwen.

12. Æwen tä manjoho olo arä mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

13. Tä aton lembut duä biti olo setan, mondok nandipah iä, maka olo setan tä mandjadi saksi mawi iä, mawi Nabot hong baun olo arä, koae: Nabot tä djari manjapa Hatalla tuntang radja. Maka olo tä mamplua iä bara lewu, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi.

14. Limbah tä iä manjoho olo masanan akan Isebel, koae: Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi.

15. Djadi, sana Isebel mahining, Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi, maka Isebel hamauh dengan Aghab: Mendeng, duan bewäi indu joresam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä, idjä iä djaton maku mandjuale akam dengan rear, krana Nabot tä djaton belom hindai, tapi iä djari matäi.

16. Djadi, sana Aghab mahining Nabot djari matäi, maka Aghab harikas, handak manang-

goh pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä, mangat manduan tä akan joresae.

II. — 17. Tapi augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

18. Has ikau, hagoet, manjondau Aghab, radja Israel, idjä melai hong Samaria; itäm, iä aton hong pambulan anggor ain Nabot, kantä iä djari hagoet, mangat manduan tä akan indu joresae.

19. Maka ikau akan masanan akae, koam: kakai augh Jehowa: djari ikau mampatäi tuntang manduan joresan kea? Tinai sanan akae, koam: kakai augh Jehowa: hong äka aso djari mandjelap dahan Nabot, hetä aso karäh mandjelap daham kea, toto dahan ajum!

20. Maka Aghab hamauh dengan Elia: Djari ikau sondau aku, joh musohku? Tombah iä: Aku djari sondau ikau, basa ikau djari mandjual arepm, nakara malalus karä gawi papa intu baun Jehowa.

21. Itäm, aku handak magah tjalaka akam, tuntang handak manganan hapus panakam, handak mampalomos karä hatuän ungkup Aghab bara Israel, alo bakas tabela.

22. Aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Jerobeam, anak Nebat, tuntang kilau ungkup human Baesa, anak Ahia, tagal karajapm, idjä djari hapam marahas aku, tinai basa ikau djari mamahir olo Israel badosa. — (15,29.)

23. Tinai Jehowa djari hamauh tahiu Isebel kea, koae: aso akan kuman Isebel intu saran pagar Jisreel. — (2. *Radja* 9,33.)

24. Olo ungkup Aghab idjä matäi hong lewu, aso käräh kuman iä, tinai idjä matäi hong padang, burong penda langit käräh kuman iä.

25. Toto, dialo idjä biti djari kilau Aghab, idjä djari mandjual manampohan arepe mawi talo papa intu baun Jehowa, basa sawae Isebel manantiring iä.

26. Karä gawie uras gawi kabelä haliai, iä omba karä dewa matekiapi, tumon karä dasar gawin olo Amori, idjä djari inganan Hatalla bara tanahe, bara baun olo Israel.

27. Djadi, amon Aghab mahining karä augh tä, maka iä marabit pakaiae, palus mangkepan benang ganal hong bitie, sambil puasa; hapan benang ganal tä kea iä batiroh, iä manandjong mundomundoi ampie.

28. Tä, maka augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

29. Djadi ikau mitä Aghab djari mamparandah arepe hong baungku? maka basa iä djari mamparandah arepe hong baungku, aku djaton tulus magah tjalaka tä kahum pambelom-ajue; tapi intu pangereng anake hatuä aku handak magah tjalaka tä marusak ungkup humae.

BAGI 22.

I. Aghab tuntang Josapat mamarang olo Aram II. Aghab impatäi. III. Josapat, radja Juda. IV. Ahasia, radja Israel.

I. — 1. Maka olo sanang telo njelo katahie, djaton parang olo Aram dengan olo Israel.

2. Tapi intu njelo telo, Josa-

pat, radja Juda, hagoet madja radja Israel. —(2.*Kron.*18,2.)
3. Tä radja Israel hamauh dengan olo ajue: Djaton keton katawan Ramot hong Gilead tä puna ain ita? maka kilen ita langak bewäi, djaton manduan tä bara lengän radja Aram!
4. Limbah tä iä hamauh dengan Josapat: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot intu Gilead? Koan Josapat dengan radja Israel: Aku toh kilau ikau, olo aingku kilau olo ajum, handjarangku kilau hadjaram.
5. Tinai koan Josapat dengan radja Israel: Käläh andau toh isek augh Jehowa.
6. Tä radja Israel mamumpong karä nabi, äpat ratus biti hirah karäe, tuntang iä misek äwen: Aton aku akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewäi? Tombah äwen tä: Lius bewäi, pangkahai Tuhan handak mandjuluk lewu tä akan lengän radja.
7. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjä biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iä?
8. Tä koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjä biti, idjä tau hapan misek Jehowa, tapi aku manjingi iä, basa iä djaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewai; iä tä Migha, anak Jimla. Maka koan Josapat: Æla radja hamauh kalotä.
9. Maka radja Israel mangahau mandur, palus manjoho iä: Gulogulong duan Migha, anak Jimla.
10. Maka radja Israel, äwen duä Josapat, radja Juda, genep biti mondok hundjun padadusan ajue, hapan pakaian radja, intu äka rampar hong bauntonggang lewu Samaria. Maka karä nabi tä manudjum naharep iä.
11. Maka Sedekia, anak Knaana, djari manampa akae tandok sanaman, tuntang iä hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau karäh manandok olo Aram, sampai ikau djari mampalomos olo tä lepah lingis.
12. Maka karä nabi awang beken manudjum tumon tä kea, koae: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karäh bontong. krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.
13. Maka sarohan tä, idjä djari hagoet mangahau Migha, hakotak dengae, koae: Itäm, karä nabi tä uras idjä kaaugh, bahalap akan radja, käläh aughm toh kea njaroroe augh äwen tä; sewut talo bahalap.
14. Tapi koan Migha: Belom Jehowa, talo idjä karäh insuman Jehowa akangku, djetä kea handak injewutku.
15. Djadi, amon iä djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha, patut ita hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa patut ita dia? Tombah iä, koae: Joh, käläh lius bewäi, paham kontongm karäh, krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.
16. Maka radja tombah aughe: Sampai hakampirä aku akan manjumpah ikau, mangat ikau äla manjewut akangku augh beken, baja augh idjä toto, hapan aran Jehowa?
17. Tä koae: Aku djari mitä karä olo Israel bilangbalangan hong karä bukit, kilau tabiri

idjä djaton sakatike; maka Jehowa hamauh: olo tä djaton tempoe; naughe genep biti buli humae dengan sanang.
18. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia aku djari hamauh dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewäbewäi?
19. Tinai koan Migha: Tagal tä, awi mahining augh Jehowa: aku djari mitä Jehowa mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng tokep iä, hila gantaue hila sambile.
20. Maka Jehowa hamauh: äwe handak madjik Aghab, mangat iä lius, maranggar Ramot hong Gilead? Tä tombah idjä biti kalotä, idjä beken kakai.
21. Tepa aton lembut rogh papa, mendeng manaharep baun Jehowa, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehowa dengae: hapan narai?
22. Tombah iä: aku handak hagoet manenga augh tandjaro huang njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang akan malaluse; lius, awi tumon tä.
23. Toh itäm, Jehowa djari manjoho rogh tandjaro huang njaman karä nabim djetoh, tapi Jehowa djari manjewut tjalaka akam.
24. Tä Sedekia, anak Knaana, manggapi, mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehowa djari undur bara aku, mangat hakotak hadjamban ikau?
25. Koan Migha: Andau tä kea ikau karäh mitä tä, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä palus karä karong beken, handak manjahokan arepm.
26. Tä, maka radja Israel hamauh: Duan Migha, agah iä buli tanggoh Amon, mantir lewu, tuntang Joas, anak radja.
27. Suman akan äwen duä tä: tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan talo kinan papa, sampai aku buli dengan sanang.
28. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä Jehowa djaton djari hakotak hadjamban aku. Tinai koae: Omba keton mahininge, o olo arä handiai.
29. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.
II. — 30. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang, tapi käläh ikau hapan puna pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiae, limbah tä iä tamä parang.
31. Maka radja Aram mametäh karä mantir karetae, djetä telo pulu duä biti, koae: Æla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.
32. Djadi, amon karä mantir kareta mitä Josapat, maka koae: Toto, iä tä radja Israel. Balalu olo tä mules manintu mantakan iä; tapi Josapat mangkariak,
33. Djadi, amon mantir kareta mitä, iä tä djaton radja Israel, maka olo tä mules malihi iä.
34. Tä, maka idjä biti bara karä olo tä malekas panahe mamanah marantjah, tä bobuah radja Israel helat sapan badju sanaman; tä koae dengan mandur karetae: Ules kareta, plua aku bara klahi, krana aku bahimang paham.
35. Tapi klahi mangaras andau

tä; djadi radja hong karetae tangkeng tandipah olo Aram; maka halemäi iä matäi, dahan himange tä nahasak akan huang kareta.

36. Maka haiak matanandau belep aton lembut augh marak kawan parang: Käläh genep biti buli lewun ajue, tuntang puna tanahe tinai.

37. Kalotä radja matäi, iä imbit akan Samaria; olo mangubur radja hong Samaria.

38. Maka amon olo mamenjau kareta tä intu talaga hong Samaria, tä aso mandjelap dahae, intu äka sapangan mandoi, tumon augh pasanan Jehowa. — (21,19.)

39. Maka tisan karä saritan Aghab, karä gawie, huma garing idjä inampae, karä lewu awang imangue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

40. Kalotä Aghab matäi, ingampeleng dengan tato hiange, maka Ahasia, anake hatuä, mandjadi radja manganti iä.

III. — 41. Maka Josapat, anak Asa, mandjadi radja hong Juda intu njelo äpat kahum karadjaan Aghab, radja Israel.

42. Josapat tä telo pulu limä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah duä pulu limä njelo hong Jerusalem; aran indue Asuba, anak Silhi.

43. Maka iä manandjong hong djalan liau bapae Asa, djaton iä undur bara tä, sambil mawi talo idjä bahalap hong matan Jehowa

44. Baja äka gantong tä djaton iä mangarake; olo arä magon maluput parapahe tuntang hagaro hong äka gantong tä.

45. Maka Josapat hakabuah dengan radja Israel.

46. Maka tisan saritan Josapat, karä kwasae idjä ilaluse, karä parang ajue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

47. Tinai tisan karä basir tä, idjä djari batisa kahum liau bapae Asa, lepah inganae bara tanahe.

48. Kahum tä djaton radja intu Edom, baja aton wakil radja bewäi.

49. Maka Josapat mamapan banama tasik, handak hapan tä baraiar akan Opir, manduan bulau; tapi djaton tulus, awi banama pusit hong Eseongeber.

50. Tä maka Ahasia, anak Aghab, hamauh dengan Josapat: Käläh olo aingku omba olo aim hong banama tä. Tapi Josapat djaton maku.

51. Maka Josapat matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe, hong lewun tatoe Dawid; maka anake Joram mandjadi radja manganti iä.

IV. — 52. Ahasia, anak Aghab, mandjadi radjan olo Israel hong Samaria intu njelo udjuwalas kahum karadjaan Josapat, radja Juda; iä marentah Israel duä njelo.

53. Iä mawi talo papa hong baun Jehowa; krana iä manandjong hong djalan liau bapae, tuntang hong djalan indue, tinai hong djalan Jerobeam, anak Nebat, idjä mamahir olo Israel badosa.

54. Iä manempo Baal tuntang manjembah iä, iä marahas Jehowa, Hatallan olo Israel, tumon talo handiai, awang djari iawi liau bapae.

SURAT KARÆ

R A D J A,

IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

I. Ahasia balongkang haban; iä misek dewa; Elia masanan pampatäie. II. Ahasia manjoho olo manawan Elia; apui lawo bara langit. Ahasia matäi.

I. — 1. Maka olo Moab meng-
kak arepe, terai mamenda olo Is-
rael limbah pampatäi Aghab.
2. Maka Ahasia lawo tambohos
bara karong loteng ajue, idjä hong
Samaria, palus iä haban. Tä iä
manjoho sarohae, sambil mametäh
iä: Lius, isek Baalsebub, dewan
olo Ekron, djaka aku tau käläh
kahabangku toh.
3. Maka malaikat Jehowa ha-
mauh dengan Elia, olo Tisbe tä:
Mendeng, lius, manambang saro-
han radja Samaria, sambil ha-
mauh dengae: Kilen, djaton Ha-
talla hong Israel, sampai keton
hagoet misek Baalsebub, dewan
olo Ekron?
4. Tagal tä, maka kakai augh
Jehowa: ikau djaton akan mohon
bara sasurom idjä ienterm, tapi
ikau akan matäi bewäi. Palus
Elia hagoet.
5. Tumon tä maka sarohan tä
buli iä tinai. Maka koae dengan
äwen: Buhen keton balang, pa-
lus buli hetoh?
6. Tombah olo tä, koae: Aton
olo hatuä manjupa ikäi, sambil
hamauh dengan ikäi: lius keton,
buli radja, suman akae: kakai
augh Jehowa: kilen, djaton Ha-
talla hong Israel, sampai ikau
manjoho olo misek Baalsebub,
dewan olo Ekron? Tagal tä sa-
surom idjä ienterm, djaton ikau
karäh mohon bara hetä tinai, tapi
toto ikau akan matäi bewäi.
7. Koae dengan äwen: Kilen
ampie olo hatuä tä, idjä djari
manjondau keton, tuntang masu-
man karä augh tä akan keton?
8. Koan äwen tä, tombah aughe:
Iä tä olo hatuä idjä hapakaian
upak meto, hababat upak meto
intu kahange. Tä koae: Iä tä
Elia, olo Tisbe.
II. — 9. Palus iä manjoho man-
tir mahundjun limä pulu biti,
tuntang olo ajue limä pulu biti
tä. Amon iä tä sampai Elia, maka
Elia mondok hong tantan bukit.
Tä koae dengae: Joh ikau, olo
ain Hatalla, koan radja: mohon
ikau!
10. Tapi tombah Elia, sambil ha-
mauh dengan mantir olo limä pulu
biti tä: Djaka aku toto olo ain
Hatalla, käläh apui lawo bara
langit, mangähu ikau tuntang karä
olo ajum limä pulu biti tä. Gap
apui lawo bara langit, kuman iä
tuntang limä pulu biti olo ajue tä.
11. Tä radja manjoho mantir
beken tinai, tuntang olo ajue limä

pulu biti kea. Maka iä tä man-
tehau, hamauh dengae: Ikau, olo
ain Hatalla, koan radja: gulong
mohon ikau!
12. Tombah Elia, sambil hamauh
dengae: Djaka aku toto olo ain
Hatalla, käläh apui lawo bara langit,
mangähu ikau tuntang limä pulu
biti olo ajum tä. Tap apui Ha-
talla lawo bara langit, kuman iä
tuntang limä pulu biti olo ajue.
13. Maka sindä tinai, tingkat
idjä telo, radja manjoho mantir
olo limä pulu biti, tuntang olo
ajue limä pulu biti kea. Maka
mantir tä hagoet; djadi, amon iä
sampai, iä mandeko utute, sontop
intu baun Elia, haiak blaku intu
iä, sambil hamauh: Joh ikau, olo
ain Hatalla, käläh ikau masi ta-
hasengku, tuntang tahaseng karä
rewarm, olo limä pulu biti toh.
14. Toto, apui djari lawo bara
langit, kuman mantir duä biti idjä
helo, tuntang malimä pulu olo
ajue: tapi toh, käläh tahasengku
irega intu matam!
15. Tä, maka malaikat Jehowa
hamauh dengan Elia: Mohon om-
pat iä, äla mikäh intu baue.
Djadi iä mendeng, palus ompat iä
manaharep radja,
16. Sambil hamauh dengae: Tu-
mon toh augh Jehowa: basa ikau
djari manjoho olo misek Baalse-
bub, dewan olo Ekron, kilau dja-
ton Hatallan olo Israel, mangat
tau misek augh ajue: tagal tä
maka ikau djaton akan mohon
bara sasurom, idjä ienterm, tapi
ikau akan matäi bewäi.
17. Tumon tä iä matäi kilau
augh Jehowa, idjä djari insanan Elia.
Djadi paharie Joram mandjadi radja
manganti iä, hong njelo duä ka-
hum karadjaan Joram, anak Jo-
sapat, radja Juda; krana iä djaton
bara anak hatuä.
18. Maka tisan karä saritan Aha-
sia, karä gawie, djetä tarasurat
hong surat saritan karä radja Israel.

BAGI 2.

I. Elia induan Hatalla akan sorga.
II. Elisa manganti iä; iä mampahalap
lowang danum sepan hong Jerigho; iä
manjapa anak olo bangang hong Betel.

I.—1. Djadi, amon Jehowa han-
dak manduan Elia akan sorga ha-
pan andau saloh balewut, maka
Elia äwen duä Elisa hagoet tang-
goh Gilgal.
2. Maka koan Elia dengan Eli-
sa: Melai ikau hetoh, krana Je-
howa djari manjoho aku hagoet
akan Betel. Tapi tombah Elisa:
Belom Jehowa, belom tahaseng
njamam! djaton aku maku pisah
dengam. Tumon tä äwen duä tä
hagoet akan Betel.
3. Tä karä murid nabi, awang
intu Betel, blua manjondau Elisa,
sambil hamauh dengae: Aton ikau
katawan, andau toh Jehowa han-
dak manduan tuan ajum bara ikau?
Tombah iä: Tawangku kea, suni
bewäi keton.
4. Tinai Elia hamauh dengae:
Joh Elisa, melai ikau hetoh, krana
Jehowa djari manjoho aku hagoet
tanggoh Jerigho. Tombah iä: Be-
lom Jehowa, belom tahaseng nja-
mam! aku djaton maku pisah deng-
am. Tumon tä äwen duä tä sam-
pai Jerigho.
5. Tä murid nabi, awang intu
Jerigho, manggapi Elisa, sambil
hamauh dengae: Aton ikau kata-
wan, andau toh Jehowa handak

manduan tuan ajum bara ikau? Tombah iä: Tawangku kea, suni bewäi keton.
6. Tinai Elia hamauh dengae: Melai ikau hetoh, krana Jehowa djari manjoho aku manalih Jordan. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, belom tahaseng njamam! aku djaton maku pisah dengam. Tä äwen duä tä manandjong haiak.
7. Maka limä pulu biti baris karä murid nabi tä hagoet, mendeng tandipahe bara kedjau; maka äwen duä tä mendeng hong saran Jordan.
8. Tä Elia mengkak klambie, mambalon djetä, palus maripit danum, balalu danum tä halilang akan hasansila, djadi äwen duä tä dimpah mahoroe bohos kateahe.
9. Djadi, limbah iä dimpah, koan Elia dengan Elisa: Laku intu aku talo awang indu iawiku akam, helo bara aku induan bara ikau. Tombah Elisa: Mangat rogh ajum melai salipet hong aku.
10. Koae: Talo bahali djari ilakum; tapi djaka ikau karäh mitä aku, kahum aku induan bara ikau, tä djetä karäh mandjadi akam; tapi djaka dia, djetä djaton mandjadi.
11. Djadi, metoh äwen duä tä magon manandjong tuntang hakotak, itä! salenga aton kareta apui tuntang hadjaran apui, idjä mamisah äwen duä tä. Kalotä Elia hagatang akan sorga, omba andau saloh balewut.
12. Maka Elisa mitä tä, tuntang mantehau: Apang, o apang! karetan Israel tuntang kawan klahie! Tapi iä djaton mitä iä hindai; tä iä manjingkap pakaiae, marabit tä sila haruä.
II. — 13. Maka iä manjingkap kea klambin Elia, idjä djari gagar bara iä, palus buli, mendeng hong saran Jordan.
14. Tä iä manduan klambin Elia tä, idjä djari gagar bara iä, palus maripit danum, sambil hamauh: Kwe Jehowa, Hatallan Elia? toto iä bewäi! Balalu iä maripit danum, maka djetä halilang akan hasansila, palus Elisa hanimpah.
15. Maka sana karä murid nabi, idjä mendeng tandipah Jerigho, mitä iä, koan olo tä: Rogh Elia tä leket intu Elisa. Maka olo tä manalih, manambang iä, sontop akan petak naharep iä.
16. Tuntang äwen hamauh dengae: Itäm, marak ikäi, rewarm toh, aton limä pulu biti olo gantjang, soho äwen tä hagoet manggau tuan ajum; ajau Rogh Jehowa djari manggatang iä, mingkes iä kantäkantä hong bukit atawa hong djanah. Tapi tombah iä: Æla manjoho äwen.
17. Tapi äwen musok iä, sampai iä babisau; tä koae: Naughe, sohoe bewäi. Tä äwen manjoho limä pulu biti, olo tä manggilaue katelo andau katahie, tapi djaton sondau iä.
18. Limbah tä äwen tä buli Elisa, iä melai hong Jerigho; maka koae dengan olo tä: Dia aku djari hamauh dengan keton, äla keton hagoet?
19. Maka karä olo lewu tä hamauh dengan Elisa: Itäm, äka lewu toh bahalap bewäi, kilau tuan kea mitä, tapi danum papa, awi tä tanah kea ringket.
20. Maka tombah iä: Duan akangku mangkok taheta, ina ujah huange. Djadi olo mimbite akae.
21. Tä iä blua, manalih lowang danum, palus malaboh ujah akan huange, sambil hamauh: Kakai

augh Jehowa: aku djari mampahalap danum toh, djaton djetä akan mandjadian pampatäi atawa karingket hindai.

22. Tumon tä danum tä palus bahalap sampai andau toh, tumon augh Elisa, idjä djari injewute.

23. Maka bara hetä iä hagoet akan Betel. Benteng djalanae tä, aton anak olo blua bara lewu tä, hababaka iä, tatehau: Has, idjä halunga, lius, idjä halunga, lius bewäi!

24. Tä iä mules arepe; sana iä mitä äwen, maka iä manjapa äwen hapan aran Jehowa. Palus aton blua duä kongan bahuang bara parak kaju, mamisak anak olo tä, äpat pulu duä biti.

25. Maka iä hagoet bara hetä akan bukit Karmel; bara hetä tinai iä haluli talih Samaria.

BAGI 3.

Joram, radja Israel, indohop Josapat, mamarang olo Moab.

1. Maka Joram, anak Aghab, mandjadi radja mahundjun olo Israel intu Samaria hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josapat, radja Juda; iä marentah duäwalas njelo.

2. Maka iä mawi talo awang papa hong matan Jehowa, tapi djaton kea tumon liau bapae tuntang indue; krana hampatong Baal, idjä inampa impendeng liau bapae, inganae tinai.

3. Tapi iä leket hong dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mamahir olo Israel badosa; iä djaton terai dengan djetä.

4. Maka Mesa, radjan olo Moab, aton mambelom meto; iä mimbit asil akan radja Israel saratus kojan tabiri bawie, tuntang saratus kojan tabiri hatuäe tuntang bulue.

5. Maka djadi, limbah Aghab djari matäi, tä radjan olo Moab terai mamenda radja Israel.

6. Tä maka katika tä kea radja Joram hagoet bara Samaria, mirak mamadju hapus olo Israël.

7. Maka kahum panggoete iä manjoho sarohae mananggoh Josapat, radja Juda, koae: Radjan olo Moab djari mengkak arepe bara aku, handak ikau ompat aku mamarang olo Moab? Tombah iä: Aku handak ompat; aku toh kilau ikau, olo ajungku kilau olo ajum, hadjarangku kilau hadjaram. — (1. *Radja* 22,4.)

8. Koae: Mahoroe djalan idjä kwe ita akan hagoet? Tombah iä: Mahoroe djalan padang Edom, idjä tunis benjem tä.

9. Tumon tä radja Israel hagoet, impahaiak radja Juda tuntang radja Edom. Djadi, amon olo tä djari manandjong kudju andau katahie, maka kawan parang, tuntang karä meto awang imbite, djaton bara danum.

10. Tä koan radja Israel: Kajah! Jehowa djari mangahau radja telo biti toh, mangat manjaragh ita akan lengän olo Moab!

11. Tapi koan Josapat: Djaton nabin Jehowa hetoh, mangat tau injoho ita misek Jehowa? Tombah idjä biti bara marak olo ain radja Israel, koae: Aton hetoh Elisa, anak Sapat, idjä bihin manjang Elia.

12. Tombah Josapat: Augh Jehowa toto huang iä. Maka aton manalih iä radja Israel äwen telo Josapat dengan radja Edom.

13. Tapi koan Elisa mawi radja Israel: Narai gawingku dengam? palius, talih karä nabin liau bapam, tuntang karä nabin indum tä. Tapi radja Israel hamauh dengae: Æla! krana Jehowa djari mangahau radja telo toh, nakara manjaragh ikäi akan lengän olo Moab.
14. Maka koan Elisa: Belom Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä intu baue aku toh mendeng, djaka aku djaton tahiu Josapat, radja Juda, toto aku djaton maku manampajah, djaton maku paraba ikau!
15. Maka toh, imbit akangku tukang suling. Djadi, amon tukang tä musik kutjapi, maka lengän Jehowa sampai iä.
16. Tä iä hamauh: Kakai augh Jehowa: awi mamarit hetähetä hong äka toh.
17. Krana kakai augh Jehowa: djaton keton karäh mitä riwut, djaton kea udjan, tinai djanah toh injuang danum kea, sampai keton tau mihop, tuntang karä meton keton hai korik.
18. Tinai djetä hindai ombet hong baun Jehowa, tapi iä handak manjaragh olo Moab tä kea huang lengän keton.
19. Keton karäh mawi karä kotae, karä lewue idjä mambatang, palus manäweng karä batang bua awang bahalap, haiak mamaleng karä lowang danum; tinai karä tanae awang bahalap akan irusak keton, inawon hapan batu.
20. Djadi handjewu, katika olo maluput parapah, itä! danum aton dumah bara hila Edom, sampai tanah tä kontep awi danum.
21. Maka amon karä olo Moab mahining, radja telo tä djari hagoet, handak mamarang iä, palus olo tä hirak, olo handiai idjä ombet kabakase manangking padang, tuntang idjä bakas bara tä; olo tä tendä intu saran tanahe.
22. Djadi, amon olo tä misik haiak djadjewu, metoh matanandau lembut manjanggah hundjun karä danum tä, maka olo Moab aton mitä danum tä, tampajahe bahandang kilau daha.
23. Palus koan olo tä: Djetä daha! toto radja tä djari hatantakan sama arepe hapan padang, tuntang djari hapatäi sama arepe; has, olo Moab! toh mangat marampas bewäi.
24. Tapi amon olo tä sampai äka podok olo Israel, tä olo Israel lembut, mamukul olo Moab; palus olo tä parawoh bara baue. Tapi iä manjasah tamä tanahe kea, tuntang mamukul olo Moab hetä.
25. Karä lewue ingarake, tuntang genep biti mandjakah batu awang ingarake akan tana bahalap, iä mangontep mamaleng karä lowang danum, palus manäweng karä batang bua bahalap; sampai tikas pagar batu hong Kirhareset bewäi batisa; maka tukang pamanting mangapong maranggar lewu tä.
26. Maka amon radjan olo Moab mitä, klahi tä pahalau karas akae, tä iä mintih udju ratus biti olo hatuä, awang hapan padang, handak manaradjang mampi baris radja Edom; tapi djaton olihe.
27. Tä iä manduan anake idjä bakas, idjä tantai akan gantie mandjadi radja, palus iä mampatäie, maluput iä indu parapah awang ingähu hundjun pagar batu. Tä aton kalait awang paham mawi olo

Israel, tagal tä iä terai mamarang olo tä, palus buli tanahe.

BAGI 4.

Gawi heran awang iawi Elisa. I. Iä mandohop balo. II. Iä manjoho bawin olo Sunem manak; iä mambelom anake tä, amon iä matäi. III. Iä pakanan olo arä.

I. — 1. Maka olo bawi idjä biti, sawan murid nabi, manangis, mantehau Elisa, koae: Rewarm, banangku djari matäi, maka tawam, rewarm djari mikäh Jehowa; toh, maka tempon tagih djari dumah, handak manduan anakku hatuä duäduä indu djipäe.

2. Koan Elisa dengae: Kilen gawingku dengam? sanan akangku, narai talo inam huang humam? Tombah iä: Rewarm djaton bara talo enen huang huma, baja undus idjä kasa. — (1.*Radja* 17,12.)

3. Tä iä hamauh: Lius, indjam aräarä sarangan awang boang bara karä kolam; äla ikau blaku isut.

4. Limbah tä tamä humam, kuntji blawang timbas likut keton hanak; limbah tä awi manjuang karä sarangan tä, ingkes awang djari kontep.

5. Tä olo bawi tä hagoet bara darah iä, palus iä manguntji blawang timbas likut äwen hanak, anake tä mandjuluk karä sarangan akae, iä manjuange bewäi.

6. Djadi, amon karä sarangan djari kontep, maka koae dengan anake: Djuluk sarangan tinai akangku. Maka koae, tombah aughe: Djaton sarangan hindai. Tä undus mandak hong sarangae.

7. Limbah tä iä manalih, masuman tä akan olo ain Hatalla. Tä koan djetä: Lius, djual undus tä, tahor utangm; tinai idjä tisae hapam mambelom arep keton hanak.

II. — 8. Djadi, katika tä Elisa hagoet akan Sunem. Hetä aton olo bawi tatau, iä tä pakadja iä mangat omba kuman. Limbah tä, sagenep iä mahoroe hetä, maka iä madja hetä omba kuman.

9. Maka olo bawi tä hamauh dengan banae: Itäm, gitangku olo ain Hatalla tä toto olo brasih, idjä kindjap mahandar äka ita.

10. Käläh ita manjimpan akae karong loteng idjä korik, idjä hadinding, hetä ita handak mingkes sasuro akae, medja, trutji, sarangan sumbo; mangat amon iä madja ita, iä tau melai hetä.

11. Djadi, katika tä iä madja hetä: maka iä tamä karong tä, palus menter hetä.

12. Tä iä hamauh dengan ajange Gehasi: Kahau bawin olo Sunem tä. Limbah iä djari ingahaue, maka iä manaharep.

13. Maka koae dengan anakolohe: Suman toh akan olo bawi tä: itäm, ikau paham djari manjårongan ikäi, narai talo tau imalähku akam? mikäh aton perkaram dengan radja atawa dengan mantir parang? Maka tombah iä: Aku toh melai marak olo utus ajungku.

14. Tä koae: Narai kea tau iawiku akae? Koan Gehasi: Iä djaton bara anak, tuntang banae djari bakas.

15. Tagal tä koae: Kahau iä. Djadi, limbah iä ingahau, maka olo bawi tä mendeng intu baun-tonggang.

16. Koae dengae: Wajah kilau toh njelo rahian ikau karäh mamangku anak hatuä. Tombah iä:

Kwäka tuangku, ikau olo ain Hatalla! äla manandjaro rewarm.
17. Maka olo bawi tä batihi, manak hatuä, tumon wajahe idjä djari inukase tä kea, idjä djari insuman Elisa akae.
18. Djadi, amon anake tä djari bakas, maka aton andaue hagoet manjak bapae omba olo manggetem.
19. Salenga koae dengan bapae: Kajah, takolokku, takolokku! Maka bapae manjoho djipäe idjä biti, koae: Imbit iä akan indue.
20. Iä tä mangkipit iä, mimbit iä akan indue; tä iä melai hong pakuae sampai bentok andau; limbah tä iä matäi.
21. Tä indue mandai, mampeter iä hundjun sasuron olo ain Hatalla tä; limbah tä iä manguntji blawange, palus blua.
22. Tuntang iä mampait augh akan banae, koae: Soho djipen idjä biti tanggoh aku, tuntang idjä kalidai bawie, mangat aku manalih olo ain Hatalla handjulo, palus buli tinai.
23. Tapi tombah iä: Kasen ikau tanggoh iä andau toh? djaton bulan taheta, djaton andau sabat. Tombah olo bawi: Soho aku bewäi.
24. Tä iä mapil kalidai bawie tä, tuntang iä manjoho djipäe, koae: Tongkang buabuah, gulogulong ikau, äla patendä aku, sampai aku manjoho ikau.
25. Kalotä iä hagoet, manjupa olo ain Hatalla hong bukit Karmel. Djadi, sana olo ain Hatalla mitä iä bara kedjau, maka koae dengan ajange Gehasi: Itäm, bawin olo Sunem tä manalih.
26. Toh dari ikau, manambang iä, hamauh dengae: Kilen ikau, bahalap bewäi, banam, anakm bahalap kea? Tombah olo bawi tä: Bahalap bewäi.
27. Tapi amon iä sampai olo ain Hatalla hong bukit, iä manjembah paie; tapi Gehasi manggapi, handak manggian iä. Tapi koan olo ain Hatalla: Naughe iä, krana iä paham kapähän atäie, tuntang Jehowa djari manjahokan tä bara aku, djaton masuman akangku.
28. Maka koan olo bawi: Aton aku djari blaku anak intu tuangku? dia aku djari hamauh, äla manandjaro aku?
29. Tä iä manjoho Gehasi: Babat arepm, imbit sokahku hong lengäm, balalu hagoet; amon kanatek ikau hasupa dengan olo, äla manabi iä; paribasa olo manabi ikau, äla mamaläh tabie tä, balalu ingkes sokahku hundjun baun olo tabela tä.
30. Tapi indu anak olo tä hamauh: Belom Jehowa, belom tahaseng njaman! aku djaton malihi ikau. Tä iä mendeng, ompat iä.
31. Maka Gehasi djari hagoet helo bara iä, tuntang mingkes sokah hundjun baun anak tä, tapi djaton lembut aughe, djaton harindjet. Tä maka iä buli manjupa äwen, palus masanan akae, koae: Olo tabela tä djaton maku belom.
32. Djadi, amon Elisa tamä huma, maka anak olo tä magon matäi bewäi, kakudjoh hong sasuroe. — (1.*Radja*17,19.)
33. Palus iä tamä, manguntji blawang timbas likute tuntang hantu hetä; tä iä blaku intu Jehowa.
34. Tinai iä lompat, mampeter arepe mahukup anak olo tä, mandanan totoke hong totok anak olo tä, matae hong matae, lokape hong

lokape, manutup iä. Tä isin anak tä lasulasut.

35. Limbah tä iä blua, bakamit hong huma, limbah tä iä tamä lompat tinai mahukup anak olo tä; tä anak olo tä banjen sampai hangkudju; limbah tä anak olo tä marengar matae.

36. Maka iä mangahau Gehasi, koae: Kahau bawin olo Sunem tä. Iä tä mangahau iä, palus olo bawi tä mananggoh; maka koae dengae: Duan anakm toh.

37. Tä olo bawi manggapi, mahingkep darah paie, sontop akan petak. Tuntang iä manduan anake idjä hatüä palus hagoet.

III. — 38. Limbah tä, amon Elisa haluli akan Gilgal, maka lau paham manapi tanah tä, tuntang karä murid nabi uras belom intu iä; maka koae dengan ajange: Garan rindjing hai tä, pakasak sajor akan karä murid nabi.

39. Tä idjä biti bahis äwen tä hagoet akan tana, handak manampunan bararangai ampin dawen kaju; maka iä sondau talo kilau tantimon, tuntang iä blaku djetä kontep kadut pakaiae, palus iä buli, manisip tä, mambowohe huang rindjing; krana olo djaton kasene djetä.

40. Limbah tä iä mangaute indu kinan olo arä; djadi, amon äwen kuman dawen kaju tä, maka iä mangkariak, koae: Joh olo Hatalla, pampatäi bewäi huang rindjing tä Iä djaton tau kuman talo tä.

41. Maka koae: Käläh duan tunek tepong isut. Balalu iä malaboh tä huang rindjing; limbah tä koae: Kaut toh akan olo arä, mangat iä kumae. Tä, maka djaton talo papa hong rindjing tä hindai.

42. Limbah tä aton dumah olo idjä biti bara Baalsalisa, mimbit akan olo ain Hatalla tepong parut bua tana, duä pulu kabawak, tinai kenta isut hong kadute. Maka koae: Tenga tä akan olo arä, mangat iä kumae.

43. Tapi ajange hamauh: Baka talo aku miring tä akan saratus biti olo hatuä? Tombah iä: Tenga bewäi akan olo arä, mangat iä kumae; krana kakai augh Jehowa: olo akan kuman ombet, tinai batisa kea. — (*Mark.*8,4.)

44. Tä iä miring tä akan äwen; maka äwen kumae, tuntang aton batisa tinai, tumon augh Jehowa.

BAGI 5.

I. Naaman imprasih, impakäläh samaghe. II. Gehasi ihukum hapan peres tä.

I. — 1. Aton Naaman, mantir kapala parang ain radja Aram, iä olo hai intu baun tuan ajue, iä paham basewut, basa Jehowa djari maliwus olo Aram hapan lengäe, tinai iä paham gantjang menteng, tapi iä basamagh.

2. Maka asang djari hagoet bara tanah Aram; iä tä djari mimbit tawanan olo bawi tabela bara tanah Israel. Anak bawi tä manjang sawan Naaman.

3. Iä tä hamauh dengan tempoe idjä bawi: Käläh djaka tuan mañjupa nabi tä, idjä hong Samaria, toto iä tä akan mamprasih iä, mampakäläh samaghe.

4. Tä Naaman manaharep, masuman tä akan tuan ajue, koae: Sakean sakatoh tutor anak bawi tä, idjä bara tanah Israel.

5. Tä radja Aram hamauh: Kä-

läh lius, aku handak mampait surat akan radja Israel. Maka iä harikas, mimbit sapulu pikul salaka, tuntang djahawen kojan sekel bulau, tinai pakaian bahalap sapulu katuron.

6. Palus iä magah surat tä akan radja Israel; maka tumon toh aughe: Amon suratku toh djari sampai ikau, itäm, aku djari manjoho Naaman, olo ajungku, manalih ikau, mangat ikau mamprasih iä, mampakäläh samaghe.

7. Djadi, limbah radja Israel djari mambasa surat tä, maka iä marabit pakaiae, koae: Aton aku toh Hatalla, idjä tau mampatäi tuntang mambelom, sampai iä manjoho aku mamprasih olo basamagh? Toto, ingat bewäi keton, itä, iä manggau bukue mangat mawi aku.

8. Djadi, sana Elisa, olo ain Hatalla tä, djari mahining, radja Israel djari marabit pakaiae, maka iä manjoho olo manalih radja, sambil hamauh dengae: Buhen ikau djari marabit pakaiam? soho olo tä mananggoh aku, tä iä akan mangkemä, aton nabi marak olo Israel.

9. Tumon tä Naaman manalih tuntang karä hadjarae, karetae, palus iä tendä hong bauntonggang human Elisa.

10. Maka Elisa manjoho sarohan, masuman akae: Lius, pandoi arepm hangkudju hong Jordan, tä isim karäh haluli, ikau balalu brasih.

11. Tapi Naaman paham blait, palus iä harikas, koae: Toto, solake inggaräku olo tä handak blua, manaharep aku, tuntang manjewut aran Jehowa, Hatallae, palus mangosok äka tä hapan lengäe, balalu manganan samagh tä.

12. Dia Abana tuntang Parpar, batangdanum hong Damaskus tä, bahalap bara karä danum olo Israel? dia aku tau mandoi hetä bewäi, mangat mandjadi brasih? Tumon tä iä mules buli, tuntang paham kalaite.

13. Tä, maka karä djipäe manggapi iä, tuntang hakotak dengae, koae: Joh apang! alo kilekilen kahalie amon olo ain Hatalla tä djari manjoho ikau, tau ikau dia manumoe? kilen hindai basa iä baja manjoho ikau: pandoi arepm bewäi, tä maka ikau karäh brasih?

14. Tumon tä maka iä sewu, maneser hangkudju hong Jordan, tumon augh olo ain Hatalla; hemben tä kea isie haluli tinai, bahalap kilau isin olo tabela, tuntang iä brasih.

15. Tä, maka iä haluli tuntang karä olo idjä dengae, mananggoh olo ain Hatalla; amon iä sampai, iä mendeng naharep, sambil hamauh: Toh tawangku, djaton Hatalla beken hundjun salepah petak, baja intu bentok olo Israel. Toh käläh, tarima bewäi berkat bara rewarm.

16. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, idjä naharep baue aku toh mendeng, djaton aku manarima talo enen. Maka tahi iä hausousok iä, mangat manarima tä, tapi iä djaton maku.

17. Maka koan Naaman: Naughe; tapi käläh tenga akan rewarm petak isut bara tanah toh, tanggong duä kongan kalidai, krana rewarm djaton handak maluput parapah awang ingähu atawa awang injambalih akan Hatalla beken hindai, baja akan Jehowa bewäi.

18. Tapi käläh huang perkara idjä toh Jehowa masi rewarm, iä tä, amon tuangku tamä human dewae Rimon tä, mangat manjem-

bah hetä, tuntang iä manjinggoh hundjun lengängku, sampai aku kea omba manjontop arepku hong human Rimon, amon aku sontop kalotä hong human Rimon, käläh Jehowa mampun rewarm huang perkara djetä.
19. Maka koae dengae: Lius dengan salamat. Tä iä hagoet.
II. — 20. Maka amon iä hindai kedjau, koan huang Gehasi, ajang Elisa, olo ain Hatalla tä: Itä, tuangku djari masi Naaman, olo Aram tä, tuntang djaton djari manduan bara lengäe talo awang djari imbite; tapi belom Jehowa, aku handak hadari manuntut iä, balalu handak manduan belahe tä bara iä.
21. Tumon tä Gehasi manuntut Naaman. Sana Naaman mitä, iä hadari manuntut iä, maka iä sewu bara karetae, manambang iä, sambil hamauh: Kilen ikau, bahalap bewäi?
22. Tombah iä: Bahalap bewäi; tuangku djari manjoho aku hagoet, mangat masuman akam: itäm, haru nah aton duä biti olo tabela, murid nabi, bara bukit hatinggang Epraim, madja aku; käläh tenga akan äwen sapikul salaka, tuntang duä katuron pakaian.
23. Tombah Naaman: Djaka ikau nahuang, käläh duan duä pikul. Tuntang iä musok iä, palus mingkes duä pikul salaka hong kambut duäduä, tuntang duä katuron pakaian, balalu mamuat tä hong duä biti djipäe, idjä mäton tä helo baue.
24. Maka amon iä djari sampai lungkoh äka lewu, iä manduan tä bara lengän äwen duä tä, mansahan tä huang huma hetä, palus iä manjoho äwen tä buli.
25. Limbah tä iä tamä lewu, manaharep tuan ajue. Maka Elisa hamauh dengae: Bara kwe ikau, Gehasi? Tombah iä: Djaton rewarm hagoet kantäkantä.
26. Tapi koae dengae: Djaton atäiku kapähä, amon olo tä mohon bara karetae manambang ikau? Patut kea manduan salaka tuntang pakaian tä, mangat mamili kabon undus, pambulan anggor, tabiri, sapi, djipen hatuä bawi?
27. Tagal tä samagh Naaman tä akan leket hong ikau tuntang panakam palus katatahi. Tä, maka iä hagoet bara baue haiak basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

BAGI 6.

I. Elisa manjoho sanaman lampang.
II. Iä manambalik matan olo Aram.
III. Lan paham hong Samaria.

I. — 1. Maka murid nabi hamauh dengan Elisa: Itäm, äka ikäi melai darahm pahalau sekä akan ikäi.
2. Käläh djaka ikäi hagoet akan saran Jordan, baramo hetä tuntang manampa kaleka ikäi hetä, mangat melai hetä. Maka koae: Käläh, lius bewäi.
3. Koan idjä biti dengae: Käläh djaka bitim ompat rewarm. Tombah iä: Käläh, aku handak omba.
4. Tumon tä iä ompat mampahaiak äwen tä. Maka amon iä sampai Jordan, äwen baramo.
5. Djadi, amon manäweng kaju, maka aton idjä biti tampusing isin kapake, lawo hong danum; tä iä mangkariak, koae: Kajah, tuangku! krana djetä talo indjam.
6. Koan olo ain Hatalla: Hong kwe äkae lawo? Amon iä djari masuman äkae tä akae, maka iä manetek anak kaju, mandjakah tä

akan hetä, balalu sanaman tä lam-
pang.
7. Koae: Duan tä. Tä iä man-
djudju lengäe, manjingkape.
II. — 8. Maka radja Aram ma-
marang olo Israel; kindjap iä ha-
tirok dengan mantir ajue, koae:
Hetoh atawa hetä ita handak ma-
ranggar.
9. Tapi olo ain Hatalla mampait
augh akan radja Israel: Buabuah
ikau, äla manalua äka hetä, krana
olo Aram handak kantä.
10. Tagal tä radja Israel manjoho
olo akan äka tä, idjä olo ain Ha-
talla djari masanan, manawat akae,
mangat olo mandjaga hetä. Maka
djaton sindä handuä bewäi kalotä.
11. Tä angat atäi radja Aram
ngambuar tagal perkara tä, balalu
iä mangahau karä mantir ajue,
tuntang hamauh dengan äwen: Dia
keton handak masanan akangku äwe
kea baris ita, idjä manandjungan
kahandak ita akan radja Israel?
12. Maka tombah idjä biti bara
karä mantir ajue: Dia, tuangku
radja; tapi Elisa, nabi tä, idjä
dengan olo Israel tä, iä tä masu-
man akan radja Israel karä augh,
idjä injewutm hong karongm idjä
bentok huma haliai.
13. Maka koae: Lius keton mi-
täe, hong kwe äkae iä tä, mangat
aku manjoho olo manawan iä. Maka
olo masuman akae, koae: Itäm,
iä hong Dotan.
14. Tä iä manjoho akan hetä
kutoh hadjaran tuntang kareta,
kawan parang idjä bakapal; olo tä
sampai hamalem, palus mangapong
lewu tä.
15. Maka ajang olo ain Hatalla
tä misik haiak djadjewu haliai,
tuntang iä blua; tä itä! kawan pa-
rang aton mangapong lewu, mimbit
kutoh hadjaran tuntang kareta. Tä
ajange tä hamauh dengae: Kajah
tuangku! kilen gawin ita toh?
16. Tombah iä: Æla mikäh; krana
idjä dengan ita arä haream bara idjä
ompat äwen. — (2.*Kron.*32,7.)
17. Maka Elisa blaku doa, koae:
O Jehowa, käläh manarang matae,
mangat iä mitäe. Maka Jehowa
manarang matan ajange; tä iä mi-
täe; itä! bukit tä kontep hadjaran
apui, tuntang kareta apui manga-
liling Elisa.
18. Maka amon äwen mohon tang-
goh olo tä, Elisa blaku doa intu Je-
howa, koae: Käläh ikau manamba-
lik matan olo tä. Maka Iä manamba-
lik matan olo tä tumon augh Elisa.
19. Tä koan Elisa dengan olo tä:
Djetoh djaton djalan, djetä djaton
lewu tä; ompat aku, aku handak
magah keton manjampai olo tä,
idjä ingatah keton. Palus iä ma-
gah olo tä akan Samaria.
20. Djadi, amon olo tä djari ta-
mä Samaria, maka koan Elisa: O
Jehowa, käläh manarang matan olo
tä tinai, mangat iä mitä. Maka
Jehowa manarang matae, mangat
iä mitä; maka itä! olo tä intu
bentok Samaria.
21. Maka radja Israel hamauh
dengan Elisa, sana iä mitä iä:
Buah aku mampatäi olo tä, buah
aku mampatäi iä, o apang?
22. Tapi tombah iä: Æla ikau
mampatäi iä; idjä inawam hapan
padang panahm, naughe ikau mam-
patäie; tenga tepong tuntang da-
num akae, mangat olo tä kuman
belom, palus buli tuan ajue tinai.
23. Tinai iä manatap panginan
hai akae, mangat olo tä kuman
belom; limbah tä iä manjoho olo
tä hagoet, tä äwen buli tuan ajue.
Maka kawan parang olo Aram

djetä djaton haluli tinai mamarang tanah Israel.

III. — 24. Djadi, rahian bara tä Benhadad, radja Aram, mirak karä kawan parang ajue, palus hagoet mangapong Samaria.

25. Maka djadi lau paham hong Samaria. Krana musoh tä mangapong lewu, sampai takolok kalidai idjä indjual akan hanja pulu sekel salaka, tinai satenga supak panginan burong akan limä sekel salaka.

26. Djadi, amon radja Israel manandjong mahoroe hundjun kotan lewu, maka olo bawi mantehau iä, koae: Dohop aku, joh tuan radja.

27. Tombah radja: Djaka Jehowa djaton mandohop ikau, hapan en aku tau mandohop ikau? hapan karaian, hapan pähes, tuntang talo huange?

28. Tinai radja hamauh dengae: Narai perkaram? Tombah iä: Olo bawi tä djari hamauh dengangku: tenga anakm hatuä, mangat ita kumae andau toh, djewu ita handak kuman anakku idjä hatuä.

29. Maka koä djari mampakasak anakku tuntang djari kumae; tapi metoh aku hamauh dengae andau tinai: toh tenga anakm, mangat koä kumae, — tä maka iä djari manjahokan anake tä. — (5.*Mos.* 28,53.)

30. Djadi, amon radja mahining augh olo bawi tä, maka iä marabit pakaiae, haiak manandjong mahoroe kota. Tä maka olo arä mitä, iä makaian benang ganal hila huange rantep pupuse.

31. Maka iä hamauh: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, djaka takolok Elisa, anak Sapat tä, magon intu ujate hapus andau toh!

32. Maka Elisa mondok huang humae, tuntang olo bakas mondok dengae. Maka radja manjoho idjä biti kantä; tapi helo bara sarohan tä sampai iä, Elisa djari hamauh dengan olo bakas: Djari keton mitä olo pamunoh tä manjoho olo manipas takolokku? Ingat keton, amon sarohae tä dumah, atep bauntonggang, gian iä haiak blawang; djaton augh pain tempoe manuntut likute?

33. Maka kahum iä magon kota-kotak dengan olo tä, itä! sarohan tä aton dumah; maka radja palus omba, koae: Itäm, tjalaka kalotä aton dumah bara Jehowa, narai aku harap Jehowa tinai?

BAGI 7.

Salenga talo murah haliai tinai hong Samaria.

---

1. Tä, maka Elisa hamauh: Hining keton augh Jehowa; kakai augh Jehowa: djewu, katika kilau toh kea, idjä epa tunek tepong karäh indjual akan idjä sekel, tinai duä epa seora akan sasekel kea intu bauntonggang lewu Samaria.

2. Tapi mantir, idjä äka singgoh radja, tombah augh olo ain Hatalla, koae: Kwäka! alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau perkara toh mandjadi? Maka koan Elisa: Toto, matam kea karäh mitä talo tä, tapi djaton ikau karäh omba kumae.

3. Maka aton äpat biti olo basamagh intu ruar bauntonggang lewu. Koan äwen tä sama arepe:

Kasen ita magon melai hetoh sampai ita matäi? — (3.*Mos.*13,46.)

4. Paribasa ita mangkemä tamä lewu, maka hong lewu tä paham lau, toto ita akan matäi kea hetä; tinai amon ita melai hetoh, ita akan matäi kea, bararangai ita handak lius manalih kawan parang olo Aram; amon olo tä mambelom ita, maka ita belom, djaka äwen mampatäi ita, barangai ita matäi bewäi.

5. Maka olo tä hagoet haiak tampalawäi, mangat tamä äka podok olo Aram. Tä, amon iä djari sampai tapakan äka olo Aram bapodok, itä! dialo idjä biti aton hetä.

6. Krana pangkahai Tuhan djari mampahining intu olo tä kilau augh kareta tuntang kutoh hadjaran, augh kawan parang paham karäe, sampai koan olo tä sama arepe: Toto, radja Israel djari mupah mawi ita karä radjan olo Het, tuntang radjan olo Misir, äwen tä dumah, handak mantakan ita.

7. Tagal tä karä olo tä djari misik balalu hadari haiak tampalawäi, sambil malihi karä tingkape, hadjarae, kalidaie, hapus talo handiai awang ai, palus iä hadari bewäi, mangat maliwus tahasenge.

8. Maka sana olo basamagh tä sampai tapakan äka podok, iä palus tamä tingkap idjä, sambil kuman belom, tinai iä manduan bara hetä salaka bulau, pakaian, balalu iä lius manjahokan talo tä. Limbah tä iä haluli tamä tingkap beken, manduan bara hetä kea, sambil manjahokan djetä.

9. Tä, maka äwen hakotak sama arepe, koae: Djaton buah gawin ita; andau toh andau brita bahalap, tuntang ita toh suni bewäi. Djaka ita randjar sampai talo djari blawa, toto ita ihukum; tagal tä, has! ita hagoet, masuman toh akan olo ain radja.

10. Tumon tä äwen dumah, balalu mantehau mandur bauntonggang lewu, tuntang masanan akae, koae: Ikäi djari sampai äka olo Aram bapodok, maka itä! idjä mahin dia olo aton hetä, atawa augh olo, baja hadjaran tuntang kalidai indjarat hetä, tuntang karä tingkape magon tumon bihin kea.

11. Tä iä mangahau olo idjä mandjaga human radja, mangat masuman brita tä huang human radja.

12. Maka radja palus misik alem tä kea, balalu hamauh dengan mantir ajue: Toh aku handak masuman akan keton akal olo Aram mawi ita: olo tä katawan, ita toh blau, tagal tä äwen djari blua bara äkae bapodok, manjahokan arepe hong padang, koae: sana olo tä djari blua bara lewue, ita handak manawan iä belobelom, palus tamä lewu.

13. Tombah idjä biti bara karä mantir ajue, koae: Käläh, soho manduan limä hadjaran tä, awang magon aton, awang batisa; itäm, tikas hadjaran djetä batisa bara kutoh hadjaran olo Israel, idjä uras djari matäi; käläh ita manjoho djetä mitä ampin talo hetä.

14. Tä iä manduan duä kareta tuntang hadjarae. Palus radja manjoho olo manuntut kawan parang olo Aram, koae: Lius keton, itä ampie.

15. Maka äwen manuntut mimes Jordan; itä! hapus djalan uras kontep awi kutoh pakaian tuntang ramo, idjä inganan olo Aram awi kakadjenge manggulong arepe. Ma-

ka kalati tä buli, masuman tä akan radja.

16. Tä olo arä blua lewu, marampas karä tingkap olo Aram; maka idjä epa tunek tepong indjual akan idjä sekel, tinai duä epa seora akan idjä sekel kea, tumon augh Jehowa.

17. Maka radja djari manjoho mantir tä, idjä äka singgohe, manonggo bauntonggang; tapi olo arä mahundjeng iä hong bauntonggang, sampai iä matäi, tumon augh olo ain Hatalla, idjä djari insanae metoh radja manalih iä.

18. Krana tulus kea tumon pasuman olo ain Hatalla akan radja, koae: Djewu, katika kilau toh kea, duä epa seora karäh indjual akan idjä sekel, tinai idjä epa tunek tepong akan idjä sekel kea, hong bauntonggang Samaria.

19. Maka mantir tä djari tombah augh olo ain Hatalla, koae: Kwäka! alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau kea augh toh mandjadi? Tä iä djari tombah tinai: Toto, matam kea karäh mitä talo tä, tapi ikau djaton karäh omba kumae.

20. Tumon tä mandjadi kea, krana olo arä mahundjeng iä hong bauntonggang, sampai iä matäi.

BAGI 8.

I. Udju njelo lau; bawin olo Sunem tä. II. Hasael, radjan olo Aram. III. Joram, radja Juda. IV. Ahasia, radja Juda.

1. — 1. Maka Elisa djari hamauh dengan olo bawi tä, idjä anake djari imbelome, koae: Tatap arepm, lius haiak ungkup humam, balalu namuäi brangai äkam tau belom; krana Jehowa handak magah lau, idjä akan manapi tanah toh udju njelo katahie. — (4,35.)

2. Palus olo bawi tä djari manatap arepe, tuntang djari mawie tumon augh olo Hatalla; krana tuntang ungkup humae iä djari harikas, balalu manamuäi hong tanah olo Pilisti udju njelo.

3. Djadi, intu lawin udju njelo, maka olo bawi tä buli bara tanah olo Pilisti. Limbah tä iä manalih, handak blaku dohop hong radja tagal humae tuntang tanae.

4. Maka kanatek tä radja hamauh dengan Gehasi, ajang olo ain Hatalla tä, koae: Sarita akangku karä gawi hai, awang iawi Elisa

5. Djadi, kahum iä manjarita akan radja, Elisa djari mambelom olo matäi, itä! hemben tä kea olo bawi tä, idjä anake djari imbelome, mantehau blaku dohop hong radja tagal humae tuntang tanae. Tä koan Gehasi: O tuangku radja, djetoh olo bawi tä, djetoh anake, idjä djari imbelom Elisa.

6. Maka radja misek olo bawi tä, tä iä mahoroe perkarae akae lepalepah. Tä, maka radja manjoho mantir omba iä, koae: Dohop iä manduan talo handiai idjä puna ajue, tinai karä asil tanae, bara andau metoh iä djari malihi tanah toh sampai andau toh.

II. — 7. Limbah bara tä maka Elisa sampai Damaskus, kahum Benhadad, radja Aram tä, haban. Maka olo manutor tä akae, koae: Olo ain Hatalla djari manalih hetoh.

8. Tä radja hamauh dengan Hasael: Duan talo inenga intu lengäm, balalu lius manjupa olo ain Hatalla, tuntang blaku iä misek intu Jehowa, tumon aughku toh: tau aku käläh kahabangku toh?
9. Maka Hasael hagoet, manjupa iä, mimbit talo inenga huang lengäe, iä tä talo awang kapala bahalap hong lewu Damaskus, tanggong äpat pulu onta karäe. Maka iä sampai, mendeng naharep iä, sambil hamauh: Anakm Benhadad, radja Aram, djari manjoho aku manjupa ikau, mangat misek: tau aku toh karäh käläh kahabangku?
10. Tombah Elisa: Lius, suman akae: dia. Toto, perese tä djaton akan mampatäi iä, tapi Jehowa djari masuman akangku, iä akan matäi kea.
11. Maka Elisa manantură iä, sampai iä miong; tuntang olo ain Hatalla tä manangis.
12. Tä Hasael hamauh: Buhen tuangku manangis? Tombah iä: Basa aku katawan, talo papa paham karäh iawim dengan olo Israel. Kotae karäh inusulm, olo parang ajue karäh impatäim hapan padang, anak awaue karäh irapitam, tuntang olo batihi karäh injirim. — (10,32.)
13. Tombah Hasael: Æwe rewarm toh, idjä kilau aso bewäi, sampai tau mawi talo idjä hai tä? Koan Elisa: Jehowa djari masuman akangku, ikau karäh mandjadi radja hong tanah Aram.
14. Tä, maka iä hagoet bara äka Elisa, balalu manalih tuan ajue; iä tä misek intu iä: Kilen augh Elisa dengam? Tombah iä: Tä djari hamauh dengangku, toto ikau karäh käläh.
15. Maka andau tinai iä manduan kahowut, manjalepan tä huang danum, balalu mambirang tä manutup baue, leka iä matäi. Limbah tä Hasael mandjadi radja manganti iä.
III. — 16. Maka intu njelo limä kahum karadjaan Joram, anak Aghab, radja Israel, kahum Josapat magon radja Juda, tä Joram, anak Josapat, radja Juda, manampara marentah. — (2.*Kron.*21,1.)
17. Iä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; maka iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.
18. Iä manandjong hong djalan karä radja Israel, tumon gawin ungkup human Aghab; krana anak Aghab djari insawäe, tuntang iä mawi talo awang papa hong baun Jehowa.
19. Tapi Jehowa djaton maku marusak Juda, tagal reware Dawid, tumon djari djandjie dengae, haradjur handak manenga palita akae marak panakae. — (2.*Sam.* 7,13.)
20. Maka kahum iä marentah, olo Edom mengkak arepe bara kwasan karadjaan Juda, tuntang mangkat radja akae.
21. Krana Joram djari mangumbang Seir, tuntang karä karetae; maka hamalem iä marumpak palus mamukul olo Edom, idjä hakaliling mangapong iä, tuntang karä mantir karetae, sampai karä olo tä pararawoh akan lewu ai.
22. Tapi olo Edom mengkak arepe bara prentah Juda, sampai andau toh; katika tä Libna kea mengkak arepe.
23. Maka tisan karä saritan Joram, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.
24. Maka Joram matäi, ingam-

peleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tatoe, hong lewun Dawid. Maka anake Ahasia mandjadi radja manganti iä. — (2.*Kron.* 22,1.)
IV. — 25. Intu njelo duäwalas kahum karadjaan Joram, anak Aghab, radja Israel, maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manampara marentah.
26. Ahasia tä duä pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah idjä njelo hong Jerusalem. Aran indue Atalia, äson Omri, radja Israel.
27. Maka iä manandjong hong djalan ungkup human Aghab, tuntang mawi talo idjä papa hong baun Jehowa, sama kilau ungkup human Aghab kea, krana iä mangola ungkup human Aghab.
28. Djadi, iä omba Joram, anak Aghab, mamarang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram.
29. Tä radja Joram buli, mangat manatamba karä himange hong Jisreel, idjä impahimang olo Aram hong Rama, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram. Maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manalih, tantai manjengok Joram, anak Aghab, hong Jisreel, tagal iä tä haban.

BAGI 9.

I. Jehu iminjak mandjadi radja. II. Iä mampatäi Joram, Ahasia tuntang Isebel.

I. — 1. Tä, maka nabi Elisa mangahau idjä biti bara karä murid nabi, sambil mametäh iä: Babat kahangm, duan kasan minjak toh huang lengäm, palus lius talih Ramot hong Gilead.
2. Amon ikau djari sampai hetä, priksa intu kwe Jehu, anak Josapat, Josapat anak Nimsi; palus talih iä, soho iä mendeng bara marak kolae, balalu imbit iä akan karong bentok.
3. Tä duan kasan minjak, tusuh tä hundjun takoloke, sambil hamauh: Kakai augh Jehowa: aku djari maminjak ikau mandjadi radja hong Israel. Limbah tä uap blawang, palus hadari, äla randjarandjar.
4. Tä olo tabela, murid nabi tä, hagoet manalih Ramot hong Gilead.
5. Amon iä sampai, maka karä mantir olo parang uras mondok hetä. Maka koae: Aton aughku dengam, o mantir. Koan Jehu: Dengan äwe bara karä ikäi? Tombah iä: Dengam kea, o mantir.
6. Tä iä mendeng tamä huma; maka olo tabela tä manusuh minjak tä hundjun takoloke, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa, Hatallan olo Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radja akan utus olo ain Jehowa, akan Israel.
7. Ikau akan mampatäi ungkup human Aghab, tuan ajum, mangat aku mamaläh dahan rewarku, nabi tä, tuntang dahan karä rewar Jehowa, manuntut tä intu lengän Isebel. — (1.*Radja* 21,21.)
8. Maka salepah ungkup human Aghab akan nihau; aku handak mampalomose bara Israel karä hatuän ungkup Aghab, alo korik hai.
9. Krana aku handak mawi ungkup human Aghab mandjadi kilau ungkup human Jerobeam,

anak Nebat, tuntang kilau ungkup human Baesa, anak Ahia. — (1.*Radja*15,29; —16,3.)
10. Maka aso akan kuman Isebel hong Jisreel, tuntang djaton idjä biti idjä akan mangubur iä. Tä iä muap blawang, palus hadari.
11. Maka amon Jehu blua, manjupa karä mantir tuan ajue, koan äwen dengae: Kilen, bahalap perkara? buhen olo njanjau tä manalih ikau? Koae dengan äwen: Keton bewäi kasene olo tä, tawan keton bewäi aughe.
12. Tapi koan äwen: Tandjarom; suman tä akan ikäi. Koae: Sakean sakatoh aughe dengangku, koae: tumon toh augh Jehowa: aku djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel.
13. Tä, maka olo tä bagulong mengkak klambin genep biti, balalu mingkes tä intu penda iä, iä hong lawin lampat, tuntang äwen mampahiau sarunai, sambil hamauh: Jehu mandjadi radja!
II. — 14. Tä, maka Jehu, anak Josapat, Josapat anak Nimsi, pakat mawi Joram. Maka Joram djari manonggo Ramot hong Gilead, bitie tuntang karä olo Israel, tagal awi Hasael, radja Aram.
15. Maka radja Joram djari buli, mangat manatamba himange hong Jisreel, idjä impahimang olo Aram, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram. Maka Jehu hamauh: Amon tantai kahandak keton kalotoh, äla idjä biti akan blua bara lewu, idjä tau hagoet masuman talo toh hong Jisreel.
16. Tä, maka Jehu djakat kareta, hagoet mangkahimat Jisreel, krana hetä äka Joram: maka Ahasia, radja Juda, djari madja, manjengok Joram.
17. Maka olo djadjaga mendeng intu balai gautong hong Jisreel; tä iä mitä ungkup Jehu tä dumah, sambil hamauh: Aku mitä djalahan olo. Koan Joram: Soho idjä biti hapan hadjaran, hagoet manjupa äwen, mangat iä misek, djaka perkara bahalap bewäi.
18. Maka aton idjä biti hagoet, hapan hadjaran, manambang äwen, tuntang hamauh: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewäi? Tombah Jehu: Narai gawim dengan kahalape? has dari, tuntut likutku! Tä olo djadjaga masumae, koae: Sarohan tä djari sampai äwen, tapi iä djaton buli.
19. Tä iä manjoho olo beken tinai, idjä biti, idjä hapan hadjaran kea; amon iä tä sampai äwen, koae: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewäi? Tombah Jehu: Kanduäm kahalape? has dari, tuntut likutku!
20. Maka olo djadjaga masumae, koae: Tä djari sampai äwen, tapi djaton iä buli; maka ampin darin äwen kilau darin Jehu, äson Nimsi, krana darie kilau gilagila.
21. Tä koan Joram: Pasang kareta. Maka olo manatap karetae. Tä Joram, radja Israel, hagoet, tuntang Ahasia, radja Juda, genep biti handjenan karetae; äwen hagoet manjupa Jehu, tuntang hasondau dengae hong tana, idjä bihin ain Nabot, olo Jisreel tä. — (1.*Radja*21,1.)
22. Djadi, sana Joram mitä Jehu, koae: Kilen, perkara bahalap kea, Jehu? Tapi tombah iä: Narai kahalap, katahin kandjin indum tuntang karohäie dahangmandahang karäan karäe?
23. Tä Joram mandjidjit gandali, mules hadjarae, palus hadari, tun-

tang hamauh dengan Ahasia: Tipu djetä, joh Ahasia!
24. Tapi Jehu manjingkap panahe, palus malekase, buah upon tusun Joram, sampai anak panahe lasak silae, buah bantowonge; tä iä djupangdjapah hong karetae.
25. Balalu Jehu hamauh dengan Bidkar, mantir ajue: Gatang iä, balalu djakah iä akan tanan Nabot, olo Jisreel tä, krana ingatm, metoh koä hahambai manuntut likut bapae Aghab, Jehowa kea mamuat hukum toh akae, koae:
26. Toh, halemäi malem aku djari mitä dahan Nabot, tuntang dahan anake! koan Jehowa; toto aku handak mamaläh tä intu ikau hong tana toh kea! koan Jehowa. Toh, gatang, djakah iä akan tana toh, tumon augh Jehowa.
27. Sana Ahasia, radja Juda, mitä gawi tä, maka iä hadari mahoroe human radja hong kabon hetä; tapi Jehu manjasah iä, manjoho olo mampatäi iä kea hong lungkoh Gur, idjä darah Jibleam; maka iä hadari tinai mimes Megido, palus matäi hetä.
28. Djadi, olo ajue mimbit hantue akan Jerusalem, tuntang mangubur iä hong kubur ajue, hindjä dengan karä tatoe, hong lewun Dawid.
29. Intu njelo salawas kahum karadjaan Joram, anak Aghab, Ahasia djari naik radja hong Juda.
30. Maka Jehu sampai Jisreel. Amon Isebel mahining tä, maka iä mangasai baue, tuntang mogo takoloke, palus manampajah bara panjengok.
31. Djadi, amon Jehu tamä baun-tonggang lewu, tä koae: Tabi ikau, Simri, olo idjä mampatäi tempom! — (1.*Radja* 16,10.)
32. Maka iä mananggera panjengok tä, sambil hamauh: Æwe hetä, idjä handak ompat aku? Æwe? Tä duä telo biti mantir karong manokep panjengok, mangaku arepe.
33. Maka koae: Baring iä kangiwa. Palus äwen mambaring iä bara ngambo, sampai dahae nampurak buah dinding tuntang hadjaran. Tinai iä ihundjeng karä hadjaran.
34. Maka amon iä djari tamä huma, tuntang djari kuman belom, koae: Sengok keton olo bawi tarasapa tä, kubur iä, krana iä puna anak radja.
35. Tä olo hagoet, handak mangubur iä, tapi olo djaton sondau baja bangon takoloke, tuntang tolang pai lengäe.
36. Palus olo tä buli, masuman tä akae; koae: Djetoh tumon augh Jehowa, idjä djari insanae hadjamban reware Elia, olo Tisbe tä, koae: aso akan kuman isin Isebel hong Jisreel.
37. Hantun Isebel akan mandjadi kilau tai hong tana, intu Jisreel, sampai olo djaton tau manjewut iä tinai: iä tä Isebel.

BAGI 10.

I. Jehu mampatäi panakan Aghab lepah lingis; II. tinai karä imam Baal tä.

I.—1. Maka ain Aghab aton udju pulu anak hatuä hong Samaria; tä Jehu mamintik surat, mampait tä akan Samaria, manjampai karä mantir Jisreel, tuntang karä olo bakas, tinai karä gurun anak Aghab; djetä kalotoh aughe:

2. Sana suratku toh sampai keton, idjä äka karä anak tuan keton belom, tinai arä kareta tuntang hadjaran, tinai aton kota intu keton tuntang ganggama:
3. Tä, käläh keton mintih idjä kapala bahalap tuntang patut bara karä anak tuan keton, awi mandudus iä hong padadusan bapae, palus parang akan ungkup human tuan keton.
4. Tapi olo tä paham mikäh, sambil hamauh: Itä, duä biti radja mahin dia olih malawan iä, kilen ita toh tau malawan?
5. Maka mantir human radja, tuntang mantir lewu, tinai olo bakas tuntang gurun anak radja tä manjoho sarohan manalih Jehu, koae: Ikäi toh uras rewarm, talo handiai idjä injohom ikäi, ikäi handak mawie; ikäi djaton handak mamparadja idjä biti; käläh ikau bewäi mawi talo awang patut intu matam.
6. Tä, maka iä mamintik surat beken tinai akan äwen tä, idjä kalotoh aughe: Amon keton toto baris ajungku, tuntang manumon aughku, tä tetek takolok karä olo hatuä tä, anak tuan keton, balalu talih aku hong Jisreel djewu, kilau kambon andau toh kea. Maka karä anak radja, udju pulu biti tä, melai dengan karä mantir lewu tä, awang mahaga iä.
7. Djadi, sana surat tä sampai äwen, maka iä manduan karä anak radja, udju pulu biti tä, palus mampatäi iä, sambil mingkes karä takoloke huang karandjang, balalu mampait tä akae hong Jisreel.
8. Tinai aton dumah sarohan, masanan akae: Æwen djari magah takolok karä anak radja. Tombah iä: Ingkes tä mandjadi duä katujok intu bauntonggang lewu, sampai djewu.
9. Djadi, handjewu tinai iä blua, mendeng hetä, tuntang hamauh dengan olo arä: Kilen, keton toh tetek? Itä, aku toh djari pakat mawi tuangku, tuntang mampatäi iä; tapi äwe djari mampatäi samandiai toh?
10. Buah toh keton katawan, djaton djari gagar akan petak idjä kabawak bara karä augh Jehowa, idjä djari insuman Jehowa tahiu ungkup human Aghab; krana Jehowa djari malalus talo handiai, awang djari injewute hadjamban reware Elia. — (1.*Radja*21,22.)
11. Tinai Jehu mampatäi tisan ungkup human Aghab awang hong Jisreel, tuntang karä mantire, karä sobate, tinai wakile, sampai idjä biti mahin dia inisae belom.
12. Limbah tä iä harikas, manalih Samaria; amon iä hong djalan, sampai balai olo sakatik,
13. Maka Jehu hasupa dengan karä paharin Ahasia, radja Juda; palus iä misek äwen: Æwe keton toh? Tombah äwen: Ikäi toh paharin Ahasia, ikäi djari dumah tantai manabi anak radja, tuntang anak Isebel.
14. Tä koae: Singkap olo tä belobelom. Maka olo manawan iä belobelom; palus iä mampatäi äwen tä tokep kalin danum hong podok sakatik hetä, äpat pulu duä biti karäe, idjä biti mahin dia iä manisa karä äwen tä.
15. Limbah iä harikas bara hetä, iä hasondau dengan Jonadab, anak Reghab; djetä manjupa iä, sambil manabi iä; koae dengae: Kilen, atäim budjur, kilau atäiku dengam? Tombah Jonadab: Pudji dia! budjur bewäi, djuluk lengäm. Pa-

lus iä mandjuluk lengäe akae, manjoho iä omba djakat karetae,
16. Sambil hamauh dengae: Käläh ompat aku, mitä ampin kabehungku akan Jehowa. Tumon tä iä manjoho iä ompat hong karetae.
17. Sana iä sampai Samaria, iä mampatäi karä kolan Aghab awang batisa hong Samaria, sampai iä djari mampalomos äwen: tumon augh Jehowa, idjä djari inutore akan Elia.
II. — 18. Limbah tä Jehu mamumpong salepah olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Aghab tapas gawie mahorumat Baal tä, Jehu handak mahorumat iä paham haream.
19. Tagal tä, kahau karä nabin Baal manalih aku, tuntang olo handiai idjä omba iä, tinai karä imam ajue, äla tapas idjä biti; krana parapah hai akan Baal aton intu aku; maka olo awang katapasan djaton akan imbelom. Tapi hapan tipu Jehu kalotä gawie, mangat mampalomos olo handiai, awang manempo Baal.
20. Tinai koan Jehu: Prasih andau hai akan Baal. Tä olo bauauar masuman andau tä.
21. Tinai Jehu manjoho sarohan masanan tä akan karä olo Israel. Tä karä olo idjä manjembah Baal uras manalih, sampai djaton melai idjä biti mahin dia, awang djaton tanggoh; maka samandiai tä tamä human Baal, sampai kontep human Baal bara tapakae pontonge sampai pontonge.
22. Tä iä manjoho olo, idjä mandur gudang pakaian: Imbit pakaian akan karä olo idjä manjembah Baal tä. Maka mandur tä mimbit pakaian akae.
23. Maka Jehu äwen duä Jonadab, anak Reghab, tamä human Baal, sambil hamauh dengan olo awang manjembah Baal tä: Pariksa tititip, djaka marak keton aton olo idjä manjembah Jehowa, sala bara karä olo idjä manjembah Baal.
24. Amon karä olo tä djari tamä, tantai maluput parapah awang injambalih, tuntang parapah awang ingähu, tä maka Jehu mingkes olo dalam, hanja pulu biti, intu ruar hetä, tuntang iä manjoho äwen: Djaka tapas idjä biti bara karä olo tä, idjä djari injaraghku hong lengän keton, maka tahaseng keton gantin tahaseng olo tä.
25. Djadi, amon äwen djari terai maluput parapah awang ingähu, maka Jehu manjoho olo dalam tä tuntang mantire: Tamä, patäi olo tä, äla idjä biti lapas. Palus olo tä mampatäi äwen hapan baun padang; tinai olo dalam tä tuntang mantire manganan hantue; limbah tä iä tamä lewu tinai, tamä human Baal. — (1.*Radja* 18,40.)
26. Iä mamplua karä hampatong bara human Baal, palus manusul djetä.
27. Iä mangarak hampatong Baal kea, tinai iä mangarak human Baal, tuntang manampa djetä mandjadi djamban, palus andau toh.
28. Tumon tä Jehu mamparusak Baal bara marak olo Israel lepah lingis.
29. Tapi dengan dosan Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mamahir olo Israel badosa, Jehu djaton terai, iä tä, dengan ampin anak sapi bulau tä, idjä hong Betel tuntang hong Dan. — (1.*Radja* 12,28.)
30. Maka Jehowa hamauh dengan Jehu: Basa ikau djari bahalap gawim, malalus talo awang budjur intu matangku, djari mawi ungkup human Aghab tumon kahandak atäiku, maka panakam sampai

turon äpat akan mondok hundjun padadusan Israel. (15,12.)

31. Tapi Jehu djaton toto manumon hapus Torat Jehowa, Hatallan Israel, hapan salepah atäie; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, idjä djari mimbit olo Israel badosa.

32. Bara andau tä kea Jehowa manampara mangarak karadjaan Israel, krana Hasael mamarang mamukul iä hakaliling hong tanah tä; — (8,12.)

33. Bara Jordan, hila palembut matanandau, salepah tanah Gilead, olo Gad, olo Ruben, olo Manase, bara Aroer, idjä hong sungäi Arnon, tuntang Gilead tinai Basan.

34. Maka tisan karä saritan Jehu, karä gawie, karä kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2.*Kron.*22,8.)

35. Maka Jehu matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joahas mandjadi radja manganti iä.

36. Katahin Jehu djari marentah Israel hong Samaria, djetä duä pulu hanja njelo.

BAGI 11.

Atalia mampatäi panakan radja Juda, batisa Joas bewäi. Joas mandjadi radja Juda.

1. Maka amon Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, tä iä manggulong arepe mampatäi salepah panakan radja. — (8,26.)

2. Tapi Joseba, anak radja Joram idjä bawi, betau Ahasia, mangaliwat Joas, anak Ahasia, manakau iä bara marak karä panakan radja idjä impatäi, tuntang manjahokan iä dengan ajange hong karong äkae batiroh. Kakai iä mangaliwat iä bara baun Atalia, belä iä impatäi.

3. Iä injahokan dengan ajange hong human Jehowa djahawen njelo. Maka Atalia tä marentah tanah.

4. Djadi, intu njelo udju Jojada manjoho olo mangahau karä mantir huang saratus, tuntang karä kapala tinai olo dalam, iä manduan olo tä dengae akan human Jehowa; hetä iä pakat dengan olo tä, tuntang blaku sumpah bara äwen hong human Jehowa, limbah tä iä mamprahan akae anak radja tä. — (2.*Kron.*23,1.)

5. Iä mametäh olo tä, koae: Djetoh gawi idjä patut inumon keton: idjä pertelo bara karä keton, awang tamä padjun gawi hong andau sabat, akan manonggo human radja;

6. Tinai idjä pertelo kea akan melai hong bauntonggang idjä bagarä Sur; tinai idjä pertelo akan melai intu bauntonggang, intu likut olo dalam awang manonggo; tumon tä keton akan manonggo huma toh buabuah, äla olo tamäe.

7. Maka duä bagi bara karä keton, idjä terai padjun gawie hong andau sabat, akan manonggo human Jehowa, melai tokep radja.

8. Keton akan mangaliling radja, genep biti mimbing manggamae huang lengäe, maka genep olo idjä tamä marak keton akan impatäi; keton akan mampahaiak radja, amon iä tamä blua.

9. Maka karä mantir huang saratus mawie tumon talo handiai, awang djari imetäh imam Jojada; genep biti manduan olo ajue, idjä tamä padjun gawie andau sabat, tuntang äwen, idjä terai padjun

gawie intu andau sabat, palus olo tä manalih imam Jojada.
10. Maka imam manenga akan karä mantir huang saratus lundju tuntang talawang, awang ain radja Dawid horan, awang djari ingkes hong human Jehowa.
11. Djadi, olo djadjaga tä mendeng, genep biti mimbing ganggamae hong lengäe, hila gantau tuntang hila sambil huma tä tuntang mesbeh, mangaliling radja.
12. Limbah tä iä mamplua anak radja, tuntang mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torat akae; maka olo mamparadja iä, sambil maminjak iä, haiak mapok lokape, tuntang hamauh: Belom radja!
13. Sana Atalia mahining augh olo djadjaga, tuntang olo arä, maka iä mananggoh olo arä hong human Jehowa.
14. Tä iä mitä, radja aton mendeng tokep djihi, tumon puna hadat, tuntang karä mantir, tinai olo panjarunai aton tokep radja, tinai karä olo tanah tä handjak rantang, haiak mampahiau sarunai. Tä Atalia marabit pakaiae, tuntang mantehau: Tipu, tipu!
15. Tapi imam Jojada manjoho karä mantir huang saratus, idjä marentah olo arä: Djidjit iä blua bara marak keton, palus patäi olo handiai, idjä handak ompat iä, hapan padang. Krana imam djari mametäh: Æla iä impatäi hong human Jehowa.
16. Maka olo manjingkap iä; amon iä sampai djalan äka hadjaran tamä human radja, hetä iä impatäi.
17. Maka Jojada mampendeng djandji helat Jehowa dengan radja tuntang olo arä, mangat iä toto utus olo ain Jehowa; tinai helat radja dengan olo arä.
18. Limbah tä karä olo tanah tä tamä human Baal, mangarak tä, karä mesbehe karä hampatonge ingarake lepah lingis. Mattan, imam Baal tä, impatäie intu baun mesbeh. Maka imam Jojada mangkat olo tinai akan karä pangkat gawi hong human Jehowa.
19. Iä mimbit karä mantir huang saratus, karä kapala, tuntang karä olo dalam, tinai olo tanah tä samandiai, maka olo tä magah radja bara human Jehowa, mahoroe djalan kawan olo dalam iä tamä human radja, palus iä mondok hundjun padadusan radja.
20. Maka karä olo tanah tä handjak rantang, tuntang lewu mandjadi sanang, limbah olo djari mampatäi Atalia tokep human radja, hapan padang.
21. Maka Joas udju njelo umure, metoh iä mandjadi radja.

BAGI 12.

Human Hatalla ingabuah. Hasael ingatau Joas hapan rear, uka balang parang. Joas matäi.

1. Intu njelo udju kahum karadjaan Jehu, Joas mandjadi radja; iä marentah äpat pulu njelo hong Jerusalem; aran indue Sibja, olo Berseba. — (2.*Kron.*24,1.)
2. Maka Joas mawi talo awang budjur intu baun Jehowa, katahin imam Jojada madjar iä.
3. Baja karä äka gantong djaton ingarake; olo arä mimbit parapah tuntang hagaro hantä hong äka gantong.
4. Maka Joas hamauh dengan

karä imam: Karä rear, idjä imbaris imprasih tä, idjä inamäan akan human Jehowa, iä tä wang kapalan genep biti idjä tamä tjatjah, hapan manewus tahasenge, tinai karä rear, idjä tumon kahias atäie olo mimbite akan human Jehowa,
5. Djetä imam akan manduae, genep biti bara awang kasenae; hapan tä iä akan nguan karusak huma, tumon awang rusak intu pitäe.
6. Maka djadi huang njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, karä imam hindai djari nguan karä karusak huma tä.
7. Tä radja Joas mangahau imam Jojada, tuntang karä imam beken, sambil hamauh dengan olo tä: Buhen keton djaton nguan karusak huma tä? Toh käläh, äla keton manduan rear tinai bara olo awang kasenan keton, mangat hapan tä nguan karä karusak huma tä.
8. Maka karä imam tarima aughe, djaton maku manduan rear bara olo arä, djaton kea äwen tä handak nguan karä karusak huma tä hindai.
9. Maka imam Jojada manduan pati, mambowok malowang tutupe, sambil mingkes tä darah mesbeh hila gantaue, intu djalan olo tamä human Jehowa; maka karä imam idjä manonggo bauntonggang huma mingkes huang hetä karä rear, awang imbit olo akan human Jehowa.
10. Djadi, amon iä mitä rear arä huang pati tä, tä djuru-tulis radja dengan imam hai dumah, mangambut tuntang misä karä rear tä, idjä hong human Jehowa.
11. Tuntang limbah iä manimbange buabuah, iä manenga rear tä akan mantir gawi, idjä akan nguan human Jehowa. Æwen tä hapan tä malandja tukang kaju tuntang tukang mamangun, idjä nguan human Jehowa;
12. Tinai akan tukang batu tuntang tukang ukir, tinai hapan mamili kaju tuntang batu awang imahat, hapae mangabuah karä karusak human Jehowa; tinai akan karä parabea beken hapan mampahalap huma tä.
13. Tapi olo djaton hapan rear djetä, idjä imbit olo akan human Jehowa, manampa sangkir salaka, sendok, sansirin daha, sarunai, atawa sepsimpan ramo bulau salaka akan human Jehowa.
14. Tapi iä manenga rear tä indu upah karä olo idjä ompat bagawi, iä hapan tä mangabuah human Jehowa.
15. Iä djaton bitong dengan olo tä, idjä intu lengäe iä mandjuluk karä rear tä, mangat mupah olo, idjä omba bagawi; malainkan iä harap bewäi dengae hong gawi tä.
16. Maka rear regan parapah tagal kasalan tuntang parapah tagal dosa djaton inamäan akan human Jehowa; djetä akan imam.
17. Metoh tä Hasael, radja Aram, dumah, mamarang Gat, tuntang mampalah lewu tä; limbah tä Hasael mules mangkahimat Jerusalem.
18. Maka Joas, radja Juda, manduan karä talo imprasih tä, idjä djari imprasih imbaris tatoe Josapat, Joram tuntang Ahasia, radja Juda tä, tinai talo idjä prasih ai, tuntang karä bulau, awang hong panatau human Jehowa dengan human radja; palus iä mampait djetä akan Hasael, radja Aram. Tä iä hagoet, balang mawi Jerusalem.
19. Maka tisan karä saritan Joas,

karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

20. Maka mantir ajue pakat mamok, mampatäi Joas hong kota Milo, idjä hila Silla.

21. Krana Josabar, anak Simeat, äwen duä Josabad, anak Somer, mantir ajue, mamukul mampatäi iä; olo mangubur iä hindjä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

I. Joahas tuntang Joas, radja Israel. II. Augh Elisa amon iä lius matäi. III. Olo matäi belom awie pohos hantun Elisa.

I. — 1. Intu njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, anak Ahasia, radja Juda, maka Joahas, anak Jehu, mandjadi radja Israel hong Samaria; iä marentah udjuwalas njelo. — (10,35.)

2. Maka iä mawi talo papa intu matan Jehowa; krana iä manandjong hong dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa; iä djaton terai dengan gawi tä.

3. Tagal tä hasep kalait Jehowa mawi olo Israel; iä manjaragh olo tä akan lengän Hasael, radja Aram, tuntang akan lengän Benhadad, anak Hasael tä, haradjur hapus katika tä.

4. Tapi Joahas blaku totototo intu baun Jehowa, tä Jehowa manarima aughe; krana iä mitä kadjakän olo Israel, awi radja Aram paham mahenjek äwen.

5. Maka Jehowa mampendeng olo paliwus akan olo Israel, sampai äwen liwus bara penda lengän radja Aram; tä olo Israel melai hong karä lewue sanang tinai, kilau helo.

6. Tapi djaton kea olo tä terai dengan dosan Jerobeam tä, idjä mimbit olo Israel badosa; tapi iä mahaga djetä; tuntang pahewan, äka dewa, melai kea hong Samaria.

7. Krana djari batisa akan Joahas baja limä pulu biti idjä hapan hadjaran, tuntang sapulu kareta, tinai sapulu kojan olo parang. Krana radja Aram djari mampatäi karä awang beken, tuntang djari manampa iä kilau kawo awang ihundjeng bewäi.

8. Maka tisan karä saritan Joahas, karä gawie tuntang kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

9. Maka Joahas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joas marentah manganti iä.

10. Intu njelo telo pulu udju kahum karadjaan Joas, radja Juda, maka Joas, anak Joahas, mandjadi radja hong Israel, intu Samaria; iä marentah djahawenwalas njelo.

11. Iä tä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, iä djaton terai dengan karä dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa, malainkan iä manandjong huang djetä.

12. Maka tisan karä saritan Joas, karä gawie tuntang kwasae, idjä hapae mamarang Amasia, radja Juda, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (14,8.)

13. Maka Joas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; limbah tä Jerobeam mondok hundjun padadusae. Maka Joas ingubur olo hong Samaria, hindjä karä radja Israel.

II.—14. Katika tä Elisa balongkang haban, buah peres idjä palus mampatäi iä. Maka Joas, radja Israel, djari mananggoh iä, tuntang manangis naharep iä, sambil hamauh: O apang, apang! karetan Israel tuntang kawan klahie!
15. Maka Elisa hamauh dengae: Duan panah tuntang anake. Maka iä manduan panah tuntang anake.
16. Tä koae dengan radja Israel: Singkap panah tä. Maka iä manduan tä hong lengäe, tinai Elisa manjingkap manantilap lengän radja,
17. Sambil hamauh: Uap panjengok idjä hila timor. Maka olo muap tä. Tä koan Elisa: Lekas toh. Maka iä malekas anak panah. Koae: Djetä anak panah kaliwus ain Jehowa, anak panah kaliwus mawi olo Aram. Krana ikau karäh mamukul olo Aram hong Apek, sampai olo tä rusak.
18. Limbah tä koae: Duan karä anak panah tä. Maka iä manduae. Tä koae dengan radja Israel: Ripit petak. Maka iä maripite hantelo; limbah tä iä terai.
19. Tä olo ain Hatalla malait iä, koae: Patut ikau maripit hangkalimä atawa hangkadjahawen, tä ikau karäh mamukul olo Aram sampai iä lepah lomos; tapi toh ikau karäh mamukul olo Aram hantelo tingkat bewäi.
III.—20. Limbah tä Elisa matäi, tuntang olo mangubur iä. Maka kawan parang olo Moab masang tanah tä, intu tamparan njelo taheta.
21. Djadi, amon olo handak mangubur hantun olo hatuä idjä biti, tä maka iä mitä kawan asang; tagal tä iä mandjakah hantun olo tä huang kubur Elisa. Maka sana hantun olo tä tamä hetä, tuntang pohos tolang Elisa, iä balalu belom haluli, palus mendeng.
22. Maka Hasael, radja Aram, mahenjek olo Israel katahin pambelom Joahas.
23. Tapi Jehowa masi olo tä, tuntang manjanjang iä, sambil mampahaiak iä tinai, tagal djandjie dengan Abraham, Isaak tuntang Jakob; iä djaton maku marusak olo tä, djaton kea iä djari manganan äwen bara baue palus sampai toh. — (2.*Mos*.2,24.)
24. Maka Hasael, radja Aram, matäi; anake Benhadad mandjadi radja manganti iä.
25. Maka Joas, anak Joahas, manduan karä lewu tä tinai bara lengän Benhadad, anak Hasael, idjä djari induae hapan parang bara lengän liau bapae Joahas. Joas mamukul iä hantelo tingkat, tuntang halalian lewu tä akan Israel.

BAGI 14.

I. Amasia, radja Juda. II. Jerobeam idjä duä, radja Israel.

I.—1. Intu njelo duä kahum karadjaan Joas, anak Joahas, radja Israel, maka Amasia, anak Joas, radja Juda, mandjadi radja. — (2. *Kron*.25,1.)
2. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo katahie. Aran indue Joadan, olo Jerusalem.
3. Iä mawi talo awang budjur hong baun Jehowa, tapi djaton kea tumon tatoe Dawid, baja tumon karä gawin liau bapae Joas.

4. Æka gantong tä djaton ingarake, malainkan olo arä maluput parapah tuntang hagaro hantä hong äka gantong tä.
5. Djadi, amon karadjaan djari dähen hong lengäe, maka iä mahukum mampatäi mantir tä, idjä djari mampatäi liau bapae, radja.
6. Tapi anak olo pamuno tä iä djaton mampatäie, tumon augh Torat Moses, idjä hetä Jehowa mametäh, koae: Bapae djaton indu impatäi tagal anake, tinai anake djaton indu impatäi tagal bapae, tapi genep biti akan impatäi tagal dosan ai. — (5. *Mos*.24,16.)
7. Iä mamukul olo Edom kea hong padang ujah, mampatäi sapulu kojan biti, tuntang hapan parang kea iä manduan lewu Sela, balalu mobah arae mandjadi Jokteel, sampai andau toh.
8. Limbah tä Amasia manjoho sarohan manalih Joas, anak Joahas, äson Jehu, radja Israel, koae: Kantoh, ita hitä hataharep bau, hatantakan.
9. Tapi Joas, radja Israel, mampait augh akan Amasia, radja Juda, koae: Pawah idjä hong Libanon mampait augh akan batang seder hong Libanon, koae: tenga anakm idjä bawi indu sawan anakku hatuä. Tapi meto hutan, idjä hong Libanon, mahalau hetä, mahundjeng pawah tä.
10. Toto, ikau djari mamukul olo Edom, awi tä ikau badjoho atäim; naughe ombet belaim dengan horumat djetä, palus mamärem hong äkam bewäi; krana buhen ikau handak manggau tjalaka, palus balongkang, ikau tuntang salepah olo Juda haiak dengam?
11. Tapi Amasia djaton paduli aughe; tagal tä Joas, radja Israel, hagoet, sampai iä hasupa bau dengan Amasia, radja Juda, hong Betsemes, idjä intu Juda.
12. Maka olo Juda alah, imukul hong baun olo Israel, palus iä pararawoh, genep biti akan äkae.
13. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, hong Betsemes, tuntang iä sampai Jerusalem. Palus iä mangarak kota batun Jerusalem bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjä intu puting, äpat ratus hasa kamboe.
14. Tinai iä manduan karä bulau salaka, tuntang karä ramo awang sondaue hong human Jehowa, tinai hong äka panatau human radja, tinai iä manduan olo indu sanda. Limbah tä iä buli Samaria.
15. Maka tisan karä saritan Joas, karä gawie, karä kwasae, awang hapae mamarang Amasia, radja Juda, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
16. Maka Joas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria, hindjä karä radja Israel. Maka anake Jerobeam mandjadi radja manganti iä.
17. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limäwalas njelo, limbah pampatäi Joas, anak Joahas, radja Israel.
18. Maka tisan karä saritan Amasia tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.
19. Maka olo pakat handak mawi iä hong Jerusalem; tä iä hadari akan Laghis. Tapi äwen manjoho olo manjasah iä akan Laghis, balalu äwen mampatäi iä hetä.
20. Limbah tä olo mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; iä ingubur hong Jerusalem, hindjä karä tatoe, hong lewun Dawid.

21. Maka hapus utus olo Juda manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo umure, tuntang mamparadja iä manganti liau bapae Amasia.
22. Iä mangota Elat, tuntang halalian tä tinai akan Juda, limbah liau bapae radja djari matäi ingampeleng dengan tato hiange.
II. — 23. Hong njelo limäwalas kahum karadjaan Amasia, anak Joas, radja Juda, maka hong Samaria Jerobeam mandjadi radja, anak Joas, radja Israel; iä marentah äpat pulu idjä njelo.
24. Maka iä mawi talo idjä papa hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.
25. Iä tä halalian tinai hapus tanah Israel, bara tokep Hamat sampai danau hong padang; tumon augh Jehowa, Hatallan Israel, awang djari insanae hadjamban Jona, anak Amitai, nabi tä, idjä bara Gatheper.
26. Krana Jehowa mitä kadjakän olo Israel paham babehat, olo hai korik uras djari rusak, tuntang djaton aton pandohop akan olo Israel.
27. Maka Jehowa djaton djari hamauh, handak mampalomos aran Israel bara penda langit; tapi iä maliwus olo tä hapan lengän Jerobeam, anak Joas.
28. Tisan karä saritan Jerobeam, karä gawie, karä kwasae, karä parang ai, tinai kilen iä halalian tanah Israel, idjä djari induan olo Damaskus tuntang Hamat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
29. Maka Jerobeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange, radja Israel tä. Maka anake Sagharia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

I. Usia radja Juda. II. Sagharia, radja Israel, impatäi Salum. III. Salum impatäi Menahem. IV. Pekaia, anak Menahem, impatäi Peka. V. Peka, radja Israel. VI. Jotam, anak Usia, radja Juda.

I. — 1. Hong njelo duä pulu udju kahum karadjaan Jerobeam, radja Israel, maka Usia, anak Amasia, radja Juda, mandjadi radja. — (2.*Kron.*26,1.)
2. Iä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu duä njelo; aran indue Jegholia, bara Jerusalem.
3. Maka gawie budjur intu baun Jehowa, tumon karä gawin liau bapae Amasia.
4. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput parapah tuntang hagaro hantä hong äka gantong tä.
5. Maka Jehowa mangapähä radja, iä basamagh sampai andau pampatäie; tagal tä iä melai imbaris hong äkae kabuate. Maka Jotam, anak radja, mangapala humae, tuntang marentah olo tanah tä. — (3.*Mos.*3,46.)
6. Tisan karä saritan Usia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.
7. Maka Usia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hindjä karä tatoe, hong lewun Dawid. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.
II. — 8. Hong njelo telo pulu hanja kahum karadjaan Usia, radja

Juda, maka Sagharia, anak Jerobeam, marentah Israel hong Samaria, djahawen bulan.
9. Iä papa gawie hong matan Jehowa, sama tumon gawin karä tatoe kea; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.
10. Maka Salum, anak Jabes, pakat mawi iä, balalu mantakan iä intu baun olo arä, sambil mampatäi iä. Palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.
11. Tisan karä saritan Sagharia tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
12. Maka djetoh augh Jehowa, idjä djari inutore akan Jehu: Panakam sampai turon äpat akan mondok hundjun padadusan Israel. Iä tä djadi kea tumon tä. — (10,30.)
III. — 13. Salum, anak Jabes, mandjadi radja hong njelo telo pulu djalatien kahum karadjaan Usia, radja Juda; iä marentah hong Samaria baja idjä bulan bewäi.
14. Krana Menahem, anak Gadi, dumah bara Tirsa, tamä Samaria, balalu mantakan Salum, anak Jabes, hong Samaria, tuntang mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.
15. Tisan karä saritan Salum, perkara iä djari pakat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
16. Katika tä Menahem mamukul lewu Tipsa tuntang karä oloe, tinai hapus tanah hetä, tamparae bara Tirsa; djetä basa olo djaton maku manamäan iä hetä, tagal tä iä mampatäi olo tä, karä olo bawi awang batihi injirie.
17. Hong njelo telo pulu djalatien kahum karadjan Usia, radja Juda, maka Menahem, anak Gadi mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria sapulu njelo.
18. Iä papa gawie intu matan Jehowa; katahin umure iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa. — (1.*Radja*12,28.)
19. Maka Pul, radja Asur, dumah, maranggar tanahe; tä Menahem manenga akan Pul sakojan pikul salaka, mangat lengäe mandohop iä, nakarae mandähen karadjaan hong iä.
20. Maka Menahem mantjatjah olo Israel tagal rear tä, manduan tä bara karä olo awang tatau, mangat manenga djetä akan radja Asur; bara genep biti iä manduan limä pulu sekel salaka. Tä radja Asur buli, palus djaton melai hong tanah tä.
21. Maka tisan karä saritan Menahem, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.
22. Limbah tä Menahem matäi, ingampeleng dengan tato hiange; maka anake Pekaia mandjadi radja manganti iä.
IV. — 23. Hong njelo limä pulu kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Pekaia, anak Menahem, mandjadi radja hong Israel; iä marentah duä njelo hong Samaria.
24. Iä papa gawie intu matan Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.
25. Maka Peka, anak Remalia, mantire, pakat malawan iä, balalu mawi iä hong Samaria, hong human radja, haiak dengan Argob äwen telo Arje, tuntang limä pulu olo Gilead; kalotä iä mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.

26. Tisan karä saritan Pekaia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

V. — 27. Hong njelo limä pulu duä kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Peka, anak Remalia, mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria duä pulu njelo.

28. Iä papa gawie hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

29. Intu pangereng Peka, radja Israel, aton dumah Tiglatpileser, radja Asur, mampalah Ijon, tinai Abelbetmaagha, Janoah, Kedes, Hasor, Gilead, Galilea, hapus tanah Naptali; iä manamput olo tanah tä tawanan akan Asur.

30. Maka Hosea, anak Ela, pakat malawan Peka, anak Remalia, balalu mawi iä, sambil mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Jotam, anak Usia.

31. Tisan karä saritan Peka, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2. *Kron.*28,6.)

VI. — 32. Hong njelo duä kahum karadjaan Peka, anak Remalia, radja Israel, maka Jotam mandjadi radja, anak Usia, radja Juda. — (2.*Kron.*27,1.)

33. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo; aran indue Jerusa, anak Sadok.

34. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi liau bapae Usia.

35. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput parapahe tuntang hagaro hantä hong äka gantong. Iä kea djari manampa bauntonggang human Jehowa idjä gantong tä.

36. Tisan karä saritan Jotam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

37. Katika tä Jehowa manampara manjoho Resin, radja Aram, tuntang Peka, anak Remalia, masang tanah Juda.

38. Maka Jotam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja manganti iä.

BAGI 16.

Aghas, radja Juda.

---

1. Hong njelo udjuwalas kahum karadjaan Peka, anak Remalia, maka Aghas mandjadi radja, anak Jotam, radja Juda. — (2.*Kron.*28,1.)

2. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Gawie djaton budjur intu matan Jehowa, Hatallan ai, iä djaton tumon tatoe Dawid.

3. Krana iä manandjong hong djalan karä radja Israel, sampai iä patandjong anake mahoroe apui, tumon gawi kabelä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara baun olo Israel.

4. Iä maluput parapah, tuntang hagaro kea hong karä äka gantong, hong karä lungkoh, intu karä pahewan.

5. Tä Resin, radja Aram, dumah, haiak Peka, anak Remalia, radja Israel, handak mamarang Jerusalem. Djadi, äwen tä mangapong Aghas, tapi iä djaton dino.

6. Katika tä Resin, radja Aram, halalian Elat mamenda Aram tinai, tuntang maharak olo Jehudi bara Elat; maka olo Aram tamä Elat, balalu mangkalewu hetä sampai andau toh.

7. Maka Aghas manjoho sarohan mananggoh Tiglatpileser, radja Asur, koae: Aku toh rewarm, anakm, aku blaku ikau manalih, malapas aku bara lengän radja Aram, tuntang bara lengän radja Israel, idjä mantakan aku.

8. Balalu Aghas manduan karä salaka bulau, idjä sondaue hong human Jehowa tuntang intu äka panatau human radja; iä mampait tä mandjadi talo panengae akan radja Asur.

9. Maka radja Asur manumon aughe; krana radja Asur harikas mawi Damaskus, balalu mampalah djetä, iä manamput olo hetä tawanan akan Kir; maka Resin impatäie.

10. Tä radja Aghas hagoet manjupa Tiglatpileser, radja Asur, hong Damaskus. Amon iä djari mitä mesbeh, idjä hong Damaskus, maka radja Aghas mampait sonton mesbeh tä, tuntang bintike, tumon karä ampin tampae, akan imam Uria.

11. Imam Uria tä manampa mesbeh tumon karä augh awang impait radja Aghas bara Damaskus; kalotä imam Uria manampa tä, helo bara panumah radja bara Damaskus.

12. Maka amon radja djari buli bara Damaskus, tä radja manjengok mitä mesbeh tä; palus radja manggapi mesbeh tä, sambil maluput parapah hundjue.

13. Tinai iä manusul hetä parapah awang ingähu; tuntang parapah indu kinan, nandjuri hetä parapah talo ihop, tuntang manampitik dahan parapah tarimakasih hundjun mesbeh tä.

14. Maka mesbeh tambaga, idjä intu baun Jehowa, iä mindahe bara baun human Jehowa, bara helat mesbeh ajue dengan human Jehowa, palus mandake silan mesbeh ajue, hila utara.

15. Limbah tä radja Aghas manjoho imam Uria, koae: Hundjun mesbehku idjä hai tä tusul parapah genep handjewu tuntang genep halemäi, tinai karä parapah radja awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah awang ingähu ain karä olo arä hong tanah toh, tinai parapahe indu kinan, tuntang parapah talo ihop ajue; tinai tampitik hundjun djetä karä dahan parapah awang ingähu, tuntang parapah awang injambalih; tapi mesbeh tambaga tä aku karäh mingate kilen kea gawingku dengae.

16. Maka imam Uria mawie tumon talo handiai, idjä djari injohoe radja Aghas.

17. Tinai radja Aghas manganan patas karä rakar tä, tuntang manduan kandarah bara hetä; tinai iä manipas talaga-panjaup bara sapi tambaga, idjä intu pendae, tuntang mingkes tä hong lasäh batu. — (1.*Radja*7,23.)

18. Tinai tambiran sabat, idjä djari inampa olo hong human Jehowa, tuntang tambiran radja idjä intu ruar ingarake bara human Jehowa, tagal radja Asur.

19. Maka tisan karä saritan Aghas, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

20. Maka Aghas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingu-

bur hindjä karä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 17.

I. Hosea, radja Israel idjä tantanepe; olo Israel, sapulu kahamputan tä, tamput tawanan akan Asur. II. Tamparau olo Samaria.

I. — 1. Hong njelo duäwalas kahum karadjaan Aghas, radja Juda, maka Hosea, anak Ela, mandjadi radja Israel intu Samaria, djalatien njelo katahie.

2. Iä papa gawie hong baun Jehowa, alo djaton tumon karä radja Israel, idjä djari helo bara iä.

3. Maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang iä; tä Hosea mamenda iä, manahor asil akae.

4. Tapi radja Asur mitä Hosea tä djari pakat, iä djari manjoho sarohan mananggoh So, radja Misir; tinai iä djaton toto manahor asil akan radja Asur, genegenep njelo tumon solake. Tä radja Asur manjoho olo manawan iä, balalu manutup iä hong sipir tuntang pasonge.

5. Krana radja Asur mamarang salepah tanah tä, tinai Samaria kea iranggare, tuntang ingaponge telo njelo.

6. Intu njelo djalatien kahum karadjaan Hosea maka radja Asur mampakalah Samaria, manamput olo Israel akan Asur, tuntang manjoho iä melai hong Hala, hong Habor, hong sungäi Gosan, tinai hong karä lewun olo Meden.

7. Krana olo Israel paham badosa intu Jehowa, Hatallae, idjä djari manduan iä bara tanah Misir, bara penda lengän Parao, radja Misir; tapi olo tä djari mikäh hatalla beken.

8. Iä djari manumon karä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara baun olo Israel, tuntang bara baun radja Israel, awang iangkat äwen.

9. Tinai olo Israel manjewut gawie tä bahalap, awang djaton patut intu Jehowa, Hatallae: iä djari manampa akae äka gantong hong karä lewue, bara lewu korik sampai kota awang hai.

10. Iä djari mampendeng akae hampatong dewa, tuntang saron, hong karä lungkoh, penda karä kaju bahidjau.

11. Iä djari hagaro hetä hong karä äka gantong, tumon olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara baue; iä djari darhaka gawie, malawan marahas Jehowa.

12. Iä djari manempo dewa matekiapi, idjä tagal tä Jehowa djari mametäh: äla keton mawi talo tä. — (2.*Mos.*20,2;—23,13.)

13. Tinai amon Jehowa manjaksi, mampudji Israel tuntang Juda, hadjamban karä nabie, karä sarohae, koae: Hobah keton bara djalan keton idjä papa, tuntang haga prentahku, hadatku, tumon salepah Torat, idjä djari inengaku akan tato keton, tuntang idjä djari impaitku akan keton hadjamban lengän rewarku, karä nabi tä:

14. Tä olo tä djaton paraba aughe tä, malainkan iä manekang, tumon karä tatoe, idjä djaton maku pertjaja Jehowa, Hatallae.

15. Tinai olo tä manawah prentahe tuntang djandjie, idjä djari impendeng Jehowa akan tatoe, tinai aughe, idjä insumae akan pangereng olo tä; palus olo tä omba talo haiang, sampai iä kea haiang,

djaton baguna tinai, mandjadi sama kilau karä olo kapir, idjä hakaliling iä, idjä tagal djetä Jehowa djari mametäh iä, äla gawie tumon gawin olo tä. — (3.*Mos.*18,24.)
16. Toto, iä manganan karä prentah Jehowa, Hatallae, tuntang manampa akae hampatong dewa inoang, duä kongan ampin anak sapi, tinai iä mimbul pahewan akan dewa, tuntang iä manjembah talo hong batanglangit, tinai manempo Baal.
17. Tinai iä mampatandjong anake hatuä bawi mahoroe apui, iä hapan karä nudjum, tuntang karohäi, balalu iä kilau mandjual arepe, uka mawi talo awang papa intu matan Jehowa, mangat marahas iä.
18. Tagal tä paham hasep kalait Jehowa mawi olo Israel, sampai iä manganan olo tä bara baue; djaton batisa, baja tikas hamputan Juda bewäi.
19. Tapi olo Juda mahin dia kea mahaga prentah Jehowa, Hatallan ajue; malainkan iä kea mahaga hadat olo Israel, awang ianggau olo tä.
20. Tumon tä maka Jehowa manganan hapus panakan Israel, tuntang mangapähä olo tä, sambil mandjuluk iä akan penda lengän olo parampas, sampai iä lepah inganae bara baue.
21. Krana Israel insuwit bara ungkup human Dawid, palus olo tä mamparadja Jerobeam, anak Nebat tä; maka Jerobeam manolak Israel bara Jehowa, tuntang mimbit olo tä badosa paham. — (1.*Radja*12,20.)
22. Tumon tä olo Israel manandjong hong karä dosa, awang iawi Jerobeam, iä djaton terai dengan djetä;
23. Sampai Jehowa manganan Israel bara baue, tumon djari pasumae hadjamban karä reware, nabi tä. Awi tä olo Israel tamput tawanan bara tanahe akan tanah Asur, sampai andau toh.
II. — 24. Maka radja Asur mirak olo bara Babel, bara Kuta, Awa, Hamat tuntang Separwaim, tuntang mandak olo tä melai hong karä lewu Samaria, indu gantin olo Israel. Maka olo tä manduan Samaria indu joresae, balalu mangkalewu hong karä lewu hetä.
25. Djadi, intu tamparan olo tä melai hetä, iä djaton paduli Jehowa. Tä Jehowa manjoho kutoh singa marak äwen, idjä mampatäi belahe olo tä.
26. Tagal tä olo tä hakotak dengan radja Asur, koae: Olo tä, idjä imungkatm, idjä injohom melai hong karä lewu Samaria, djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah tä; tagal tä iä djari manjoho kutoh singa marak ikäi, idjä mampatäi ikäi, basa ikäi djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah toh.
27. Tä radja Asur manjoho, koae: Imbit akan hetä idjä biti bara karä imam tä, idjä djari tawanan inamput bara hetä, mangat iä hagoet, melai hetä, nakara iä madjar olo hetä hadat Hatallan tanah tä.
28. Tumon tä aton dumah idjä biti bara karä imam tä, idjä djari inamput tawanan bara Samaria, palus iä melai hong Betel; hetä iä madjar olo ampin kapatute mikäh Jehowa.
29. Tapi genep utus olo tä uras manampa hampatong puna dewan ai kea, tuntang mingkes tä intu huma hong äka gantong, idjä djari inampa olo Samaria tä, genep utus olo hong lewun ajue, idjä äkae melai.

30. Olo Babel manampa hampatong Sukotbenot; olo Kut manampa Nergal; olo Hamat manampa Asima;
31. Olo Awi manampa Niba tuntang Tartak; olo Separwaim mamapui anake akan Adramelegh tuntang Anamelegh, dewan olo Separwaim tä.
32. Beken tinai olo tä mikäh Jehowa kea, bara marak iä iä mangkat imam äka gantong, idjä malalus gawin sombajang akae hong huma äka gantong.
33. Olo tä mikäh Jehowa, tuntang manempo dewae kea, tumon hadat genep utus olo, idjä bara hetä iä djari imungkat.
34. Sampai andau toh olo tä magon hapan hadate tä; iä djaton toto mikäh Jehowa, tuntang djaton kea toto hapan puna hadat tuntang dasar ai, djaton kea Torat tuntang prentah, idjä djari injoho Jehowa panakan Jakob, idjä inggaräe Israel tä;
35. Idjä dengae iä djari mawi djandji, tuntang djari mametäh olo tä koae: Æla keton mikäh hatalla beken, äla manjembah iä, äla manempo iä, äla maluput talo parapah akae.
36. Tapi Jehowa, idjä djari manduan keton bara tanah Misir, hapan paham kwasae, tuntang manantadjok lengäe, iä tä indu ingikäh keton, iä patut injembah keton, tuntang maluput parapah akae.
37. Karä hadat, dasar, Torat tuntang prentah, idjä djari injurate akan keton, patut keton mahagae, mangat haradjur manumon tä; tapi äla keton mikäh hatalla beken.
38. Maka djandji tä, idjä djari inampaku dengan keton, äla keton ngalapeae; äla keton mikäh hatalla beken.
39. Malainkan Jehowa. Hatallan keton, akan indu ingikäh keton; tä maka iä karäh maliwus keton bara lengän karä musoh keton.
40. Tapi olo tä djaton maku mahining, malainkan iä magon mimbing puna hadat ai.
41. Olo tä mikäh Jehowa, tinai manempo hampatong awang iukire kea. Maka anak äsoe magon mawie tumon tä kea, kilau gawin tatoe horan, palus sampai andau toh.

BAGI 18.

I. Hiskia, radja Juda. II. Sanherib mangapong Jerusalem.

I.—1. Maka intu njelo telo kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, Hiskia mandjadi radja, anak Aghas, radja Juda. — (16,20. —2.*Kron.*29,1.)
2. Iä duä pulu limä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo katahie; aran indue Abi, anak Sagharia.
3. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi tatoe Dawid.
4. Iä mangarak karä äka gantong, mamusit karä hampatong, manäweng karä pahewan; sampai iä mamparamok handipä tambaga kea, idjä djari inampa Moses, basa olo Israel djari hagaro akae sampai andau tä; olo manggarä djetä Nehustan. (*Kapala naga.*) — (4.*Mos.* 21,8.)
5. Iä harap intu Jehowa, Hatallan Israel, sampai helo rahian

bara iä djaton kea tumon iä bara karä radja Juda.
6. Krana iä paham leket intu Jehowa, tuntang djaton terai omba iä, tinai iä mahaga karä prentah, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.
7. Tä, maka Jehowa manganggulo iä, karä talo gawie uras mandjari; tinai iä mengkak arepe bara radja Asur, terai mamenda iä.
8. Iä mamukul olo Pilisti kea hong Gasa, tuntang hapus tanahe, lewu korik samandiai tuntang karä kota awang hai.
9. Djadi, hong njelo äpat kahum karadjaan Hiskia, radja Juda, iä tä njelo udju kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang Samaria, balalu mangapong djetä.
10. Limbah hapus telo njelo lewu tä alah awie; iä tä hong njelo djahawen kahum karadjaan Hiskia; djetä njelo djalatien kahum karadjaan Hosea, radja Israel, tä maka Samaria kalah. — (17,6.)
11. Tä radja Asur manawan balalu mamungkat olo Israel akan Asur, tuntang manjoho mimbit olo tä melai hong Hala, Habor, hong sungäi Gosan, tinai hong karä lewun olo Meden;
12. Basa olo tä djaton djari manarima augh Jehowa, Hatallae, tapi iä djari malangkah djandjie; tuntang talo handiai, awang djari imetäh Moses, rewar Jehowa, maka olo tä djaton djari manarimae, djaton djari malaluse.
II. — 13. Maka hong njelo äpatwalas kahum karadjaan Hiskia, Sanherib, radja Asur, dumah mamarang karä kota hong tanah Juda, tuntang iä mampalah manduan tä. — (2.*Kron.*32,1.—*Jes.* 36,1.)
14. Tä Hiskia, radja Juda, manjoho sarohan manalih radja Asur hong Laghis, koae: Aku djari sala; terai mawi aku, talo awang injohom aku, aku handak mananggonge. Tä radja Asur mandanda Hiskia, radja Juda, telo ratus pikul salaka, tinai telo pulu pikul bulau.
15. Tumon tä Hiskia manenga karä salaka, awang hong human Jehowa, tuntang hong äka panatau human radja.
16. Katika tä Hiskia mangepak bintap bulau bara blawang human Jehowa, tinai bara djihi tä, awang iä djari mananggalonge, palus manenga tä akan radja Asur.
17. Maka alo kalotä, radja Asur manjoho kea bara Laghis Tartan, Rabsaris äwen telo Rabsake, mananggoh radja Hiskia hong Jerusalem, mimbit kawan parang idjä karäan karäe. Æwen telo tä hagoet, tuntang iä sampai Jerusalem. Djadi, amon iä sampai, iä tendä hong parit talaga, idjä hong äka gantong tä, idjä darah djalan akan äka tukang pinatu.
18. Balalu äwen telo tä mantehau radja; tä aton blua tanggoh iä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä.
19. Maka koan Rabsake mawi äwen: Suman akan Hiskia, kakai augh radja hai, radja Asur: narai kaharap toh, idjä äka kaharapm?
20. Ikau hamauh, tapi augh totokm bewäi, koam: aton bewäi akal, aton kwasa hindai hapa mamarang. Æwe toh idjä iharapm, sampai ikau petah malawan aku?
21. Mikäh ikau harap derau hum-

bang, Misir tä, idjä, djaka olo
hapan djetä hasokah, palus tambe-
lan madjok lengäe? tumon tä Pa-
rao, radja Misir, akan karä olo idjä
harap iä.
22. Tapi mikäh koam dengangku:
ikäi harap Jehowa, Hatallan ikäi.
Dia iä tä, idjä djari inganan His-
kia karä äkae tuntang karä mes-
beh, tuntang djari mametäh Juda
tuntang Jerusalem: tikas hong
mesbeh toh bewäi, idjä intu Jerusa-
lem, keton akan manjembah? — (2.
*Mos.*20.24.)
23. Toh, käläh hataroh dengan
tuangku, radja Asur: aku handak
manenga akam duä kojan hadjaran,
djaka olihm manggenep karä olo
idjä mukonge.
24. Kilen toh, tau ikau malawan
idjä biti bara karä mantir tuangku,
idjä korik bewäi? Tapi ikau harap
olo Misir tagal karetae tuntang
hadjarae.
25. Tinai kamäam aku djari ha-
goet mamarang lewu toh sala bara
augh Jehowa? Jehowa kea djari
manjoho aku: lius, parang tanah
tä, rusak tä.
26. Tä koan Eljakim, anak Hil-
kia, äwen telo Sebna tuntang Joah,
dengan Rabsake: Käläh hakotak
dengan rewarm hapan augh olo
Aram, krana ikäi harati basa tä;
äla hakotak dengan ikäi hapan ba-
san olo Juda intu pahining olo arä,
awang mendeng hong pagar batu.
27. Tapi koan Rabsake dengan
äwen tä: Kilen, aton tuangku
djari manjoho aku manalih tuan
keton atawa keton, mangat masu-
man augh toh? dia djetä akan karä
olo awang mondok hong pagar
batu, idjä sama dengan keton akan
kuman taie, tuntang mihop kahite?
28. Palus Rabsake mendeng, tun-
tang manuki mantehau, hapan ba-
san olo Juda; maka koae: Hining
keton augh radja hai, radja Asur!
29. Tumon toh augh radja: äla
keton maku inipu Hiskia, krana
iä djaton tau maliwus keton bara
lengängku.
30. Tinai äla keton maku injoho
Hiskia harap intu Jehowa, koae:
toto, Jehowa karäh maliwus ita,
lewu toh djaton iä maku manja-
raghe penda lengän radja Asur.
31. Æla keton mahining augh
Hiskia; krana kakai augh radja
Asur: sembah, laku asi intu aku,
palus blua tanggoh aku, tä genep
bitin keton sama tau kuman bara
batang anggor ai, bara batang
korma ajue, genep bitin keton
sama tau mihop danum kalin
ajue.
32. Sampai aku haluli, manduan
mimbit keton akan tanah idjä tu-
mon tanah keton, tanah idjä ku-
toh gendom, anggor, tepong, ka-
bon, undus tuntang madu; tumon
tä keton karäh belom, djaton ma-
täi; tapi äla keton mahining augh
Hiskia, krana iä mampalajang ke-
ton, koae: Jehowa karäh maliwus
ita.
33. Djari kea hatallan karä utus
olo beken maliwus tanah ajue bara
lengän radja Asur?
34. Hong kwe karä hatallan Ha-
mat tuntang Arpad? Kwe karä
hatallan Separwaim, Hena tuntang
Iwa? Djari iä maliwus Samaria
kea bara lengängku?
35. Æwe bara baris karä hatal-
lan tanah handiai tä, idjä djari
maliwus tanahe bara lengängku,
sampai Jehowa tau maliwus Jeru-
salem bara lengängku toh?
36. Tapi olo arä tä manjuni,
djaton tombah idjä kabawak aughe,

basa aton prentah radja: Æla keton akan tombah aughe.
37. Limbah tä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä, buli Hiskia, haiak pakaiae irabite; iä masuman akae karä augh Rabsake tä.

BAGI 19.

I. Hiskia blaku doa intu Hatalla. II. Hatalla mandjandji handak maliwus iä. Olo Asur irasak; radjae impatäi.

I. — 1. Djadi, sana radja Hiskia mahining aughe tä, maka iä marabit pakaiae, palus makaian arepe hapan bidak, balalu tamä human Jehowa.
2. Limbah tä iä manjoho Eljakim, mantir humae, tinai Sebna, djurutulis, tuntang karä bakas imam tä, idjä hapakaian bidak, mananggoh nabi Jesaia, anak Amos.
3. Æwen tä hamauh dengae: Kakai augh Hiskia: andau toh toto andau kadjakä, kapähä tuntang hukum; olo handak manak, tapi djaton tau luas.
4. Ajaajau Jehowa, Hatallam, handak mingat karä augh Rabsake, idjä djari injoho tuan ajue, radja Asur tä, nakara hababaka Hatalla idjä belom, tuntang halalea iä hapan augh, idjä djari hining Jehowa, Hatallam; toh käläh ikau mambo aughm, blaku akan olo idjä batisa toh, idjä magon aton.
5. Maka mantir radja Hiskia sampai Jesaia.
6. Tä Jesaia hamauh dengan äwen: Suman akan tuan keton tumon toh: kakai augh Jehowa: äla ikau mikäh awi karä aughe tä, idjä djari hiningm, idjä djari hapan mantir radja Asur manawah aku.
7. Itäm, aku handak mampait rogh akae, sampai iä mahining augh riwut, balalu buli tanahe tinai. Huang tanahe aku handak mampatäi iä hapan padang.
8. Maka Rabsake buli, iä hasondau dengan radja Asur mamarang Libna; krana iä djari mahining radja djari harikas bara Laghis.
9. Maka amon iä mahining saritan olo: Tirhaka, radja Kus tä, djari hagoet, handak mamarang ikau, — tä iä manjoho sarohae tinai mananggoh Hiskia, sambil hamauh:
10. Tumon toh suman keton akan Hiskia, radja Juda, sambil hamauh: äla ikau maku imunga Hatallam, idjä iharapm, koam: Jerusalem djaton karäh injaragh akan lengän radja Asur.
11. Ikau djari mahining talo awang djari iawi radja Asur dengan karä tanah, awang impakalahe: kilen, ikau toh tau lapas?
12. Karä hatallan utus olo handiai, idjä djari irusak tatoku, djari kea iä maliwus olo ajue? Gosan, Haran, Resep, tinai olo Eden, idjä horan hong Telasar?
13. Hong kwe radja Hamat, radja Arpad, radja Separwaim, Hena tuntang Iwa?
14. Maka amon Hiskia djari manarima surat tä bara lengän sarohan, tuntang djari mambasae, iä palus hagoet tamä human Jehowa; hetä Hiskia mukäi surat tä hong baun Jehowa.
15. Palus Hiskia blaku doa hong

baun Jehowa, koae: Joh Jehowa, Hatallan Israel, idjä melai helat Kerubim tä! ikau toh, batonggal ikau bewäi toto Hatallan karä karadjaan hapus petak, ikau djari manampa langit tuntang petak.
16. O Jehowa! käläh talingan pindingm, hining, renang matam, tampajah! hining augh Sanherib, idjä djari mampait surat toh hapae manawah Hatalla idjä belom!
17. Toto, joh Jehowa, radja Asur tä djari marusak arä utus olo kapir tuntang tanahe,
18. Tuntang djari mandjakah dewae akan apui; krana djetä puna djaton Hatalla, tapi tampan lengän olo, kaju batu bewäi; tagal tä djetä djari rusak awi äwen.
19. Tapi ikau Jehowa, Hatallan ikäi! lapas ikäi bara lengäe; tumon tä karä karadjaan kalunen akan kasene, baja ikau Jehowa tonggal kabuatm toto Hatalla.
II. — 20. Tä Jesaia, anak Amos, mampait augh akan Hiskia kalotoh: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: talo idjä ilakum hong aku tagal Sanherib, radja Asur, aku djari mahininge.
21. Maka djetoh augh, idjä djari injewut Jehowa tahiu iä: budjang bawi, Sion tä, mangabelä ikau, iä hababaka ikau; Jerusalem, anak bawi tä, manggiling takoloke manawah ikau!
22. Æwe idjä djari inawahm tuntang iandim? mawi äwe ikau djari mampadjoho aughm, tuntang manggeak manggatang matam gantogantong? Mawi Idjä Brasih ain Israel tä!
23. Hapan sarohan ajum ikau djari manawah Jehowa, sambil hamauh: awi kutoh karetangku aku djari mahundjun karä tantan bukit, sampai Libanon kea; batang seder awang mangkahemer tä, tinai batang goper awang kapala bahalap djari inäwengku, mimes tapakan putinge, mandas parakkajue äkae bahalap haliai.
24. Aku djari mangali tuntang mihop danum ain olo, hapan tatap paingku aku djari maneah karä sungäi hong Misir.
25. Tapi djaton ikau djari mahining, tahi horan aku idjä djari mawi talo tä? usausang aku djari manatap tä? Maka toh aku djari manjoho talo tä mandjari, manukas ikau, mangat marusak lewu dähen mandjadi tujok batu taitataia.
26. Tagal tä maka olo idjä mangkalewu hetä uras kilau pandak lengäe, iä mikäh tuntang mahamen, mandjadi kilau oru tuntang dawen kaju hong padang, kilau oru keang intu sapau huma, kilau talo manjawang, idjä djaton tau mamating.
27. Maka tawangku äkam, panesek panulim, tinai kasangitm dengangku.
28. Toh, basa kasangitm dengangku, tuntang awi kadjohon aughm djari sampai pindingku, maka aku handak mamesek manjaluang urongm, mangkepan gandalingku hong njamam, palus handak manunda ikau buli mahoroe djalam manalih bihin kea.
29. Djetoh indu kata akam: njelo toh olo karäh kuman talo awang haring, tuntang njelo rahian talo awang haring tinai bara djetä, tapi intu njelo telo keton tau manawur, manggetem, mimbul pambulan anggor, tuntang kuman buae.

30. Krana awang djari liwus, tisan ungkup human Juda tä, karäh muhat manimben, tuntang mamua intu ngambo tinai.
31. Krana bara Jerusalem tisae tä karäh barangkap, awang iliwus tä karäh barangkap bara bukit Sion; kasangit Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, handak malalus tä.
32. Tagal tä, maka tumon toh augh Jehowa tahiu radja Asur: iä djaton akan tamä lewu toh, idjä anak panah mahin dia karäh ilekase akan huange, talawang idjä mahin djaton karäh imbite sampai darah lewu, djaton iä karäh manunjok petak hapae mawi lewu toh.
33. Djalan tä, idjä djalae tesek, djetä kea akan ihoroe buli tinai; tapi lewu djetoh djaton akan inamäe, koan Jehowa.
34. Krana aku handak mangalindong lewu toh, mangat maliwus iä, tagal aku tuntang tagal rewarku Dawid.
35. Maka djadi, intu alem tä kea malaikat Jehowa blua, mamukul mampatäi hong äka olo Asur bapodok saratus hanja pulu limä kojan biti olo hatuä. Djadi, amon olo misik haiak djadjewu, itä! uras hantun olo bewäbewäi hetä.
36. Tä Sanherib, radja Asur, harikas, hagoet buli, tuntang iä melai hong Niniwe.
37. Maka djadi, amon iä towangtabanga hong human dewae Nisrogh, tä Adramelegh äwen duä Sareser, anake idjä hatuä, mampatäi iä hapan padang. Maka äwen duä tä mahakan akan tanah Ararat. Djadi, anake Esarhadon mandjadi radja manganti iä.

BAGI 20.

I. Hiskia haban; iä blaku doa, Hatalla mamandjang umure. II. Iä hai atäie; hukum insanan akae. Iä matäi.

I. — 1. Katika tä kea Hiskia paham haban sampai bilak mahotus; tä nabi Jesaia, anak Amos, manalih iä, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: kabuah perkaran humam, krana ikau akan matäi, djaton belom hindai. — (2.*Kron.*32,24.*Jes.*38,1,)
2. Tä iä mules baue naharep dinding, blaku intu Jehowa, koae:
3. Joh Jehowa! ingat aku, aku djari manandjong intu baum toto tuntang tetek atäiku, tinai aku djari mawi talo bahalap intu matam. Maka Hiskia paham manangis.
4. Djadi, helo bara Jesaia djari blua bara huang parantaran, augh Jehowa sampai iä, koae:
5. Haluli ikau, suman akan Hiskia, mantir djalahan olo ajungku tä: kakai augh Jehowa, Hatallan tatom Dawid: aku djari mahining lakudoam, aku djari mitä djohon matam; itäm, aku handak mampakäläh ikau; andau telo ikau karäh lius tamä human Jehowa.
6. Tuntang aku handak mandahang mamandjang umurm limäwalas njelo hindai, tinai aku handak malapas ikau bara lengän radja Asur, tuntang lewu toh kea; aku handak mangalindong lewu toh tagal arepku, tuntang tagal rewarku Dawid.
7. Limbah tä koan Jesaia: Duan idjä kakumpal korma. Maka olo manduae, mingkes tä hundjun bahae; tä maka iä palus käläh.

8. Maka Hiskia djari hamauh dengan Jesaia: Narai katae, Jehowa handak mampakäläh aku, sampai andau telo aku tau hagoet tamä human Jehowa?

9. Tombah Jesaia: Djetoh kata bara Jehowa akam, Jehowa toto karäh malalus aughe, awang djari injewute: aton kangkalingän ukur andau akan miar sapulu djam, atawa akan undur sapulu djam?

10. Tä, maka tombah Hiskia: Murah haream kangkalingän miar, käläh amon iä undur sapulu djam.

11. Maka nabi Jesaia blaku intu Jehowa, palus iä manjoho kangkalingän ukur andau, idjä tampan Aghas tä, undur sapulu djam.

II.—12. Katika tä Berodagh Baladan, anak Baladan, radja Babel, mampait surat tuntang panenga akan Hiskia; krana iä djari mahining Hiskia djari haban. — (*Jes.*39,1.)

13. Maka Hiskia ramirami dengan äwen tä, palus mamprahan akan äwen gudang, äka panataue, karä salaka bulau, kutoh talo mangat ewaue tuntang minjak idjä kapala bahalap, tinai huma äka karä ganggamae, tuntang lepah ramoe samandiai; djaton talo huang humae tuntang hong hapus karadjaan ajue, idjä dia imprahan Hiskia akan äwen.

14. Tä nabi Jesaia mananggoh radja Hiskia, sambil hamauh dengae: Kilen augh äwen tä? bara kwe panumahe? Koan Hiskia: Olo tä bara tanah idjä kedjau, bara Babel.

15. Maka koae: Narai olo tä djari mitä huang humam? Tombah Hiskia: Æwen djari mitä talo handiai, awang huang humangku; dialo idjä talo bara karä panatauku, idjä dia imprahangku akae.

16. Tä koan Jesaia dengan Hiskia: Hining augh Jehowa.

17. Itäm, katika djaladjalan tokep, tä maka talo handiai awang huang humam, tuntang awang djari ingkes karä tatom sampai andau toh, karäh irampas inamput akan Babel, djaton karäh batisa talo idjäidjä, koan Jehowa. — (24,13.)

18. Tinai anak äsom, idjä panakam, karäh induan olo, mangat manjang hong human radja Babel.

19. Maka koan Hiskia, tombah augh Jesaia: Buah bewäi augh Jehowa, idjä insumam tä. Tinai koae: Kilen kea, kasanang tuntang katoto haradjur katahin pambelomku?

20. Maka tisan karä saritan Hiskia, karä kwasae, tinai ampie manampa talaga tuntang djalan danum tamä lewu, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

21. Maka Hiskia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; tä anake Manase djadi radja manganti iä.

BAGI 21.

I. Manase, radja Juda. II. Amon, radja Juda.

I—1. Maka Manase duäwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu limä njelo; aran indue Hepsiba. —(2.*Kron.*33,1.)

2. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä talo ka-

belä gawin olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah pagangan ajue, bara baun olo Israel.

3. Krana iä manampa karä äka gantong tä tinai, awang djari ingarak liau bapae Hiskia; iä mamangun mesbeh akan Baal, tuntang mimbul pahewan, tumon gawin Aghab, radja Israel; tinai iä sontop akan hapus kawan ramon langit, sambil manjembah djetä.

4. Iä manampa kea mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tagal djetä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem aku handak mingkes arangku. — (5. *Mos.* 12, 5. — 1. *Radja* 9, 3.)

5. Tinai iä manampa mesbeh akan kawan ramon langit, hong parantaran human Jehowa duäduä.

6. Tinai iä mampatandjong anake mahoroe apui; iä hapan karohäi, tuntang manumon dahiang pahiau burong, tinai iä mupah nudjum, tuntang awang harati gawin setan; iä mamparä talo awang papa hong baun Jehowa, hapae marahas iä.

7. Tinai hampatong dewan pahewan tä, idjä djari inampae, mahin ingkese hong huma tä, idjä tahiu tä Jehowa djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan olo Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi.

8. Tuntang aku djaton handak manggoet olo Israel tinai bara tanah toh, idjä djari inengaku akan tatoe; asal olo tä buabuah mahaga talo handiai, idjä djari imetähku iä, tumon salepah Torat, idjä rewarku Moses djari manjoho iä.

9. Tapi olo tä djaton paraba augh tä. Krana Manase mampalajang olo tä, sampai gawie papa paham haream bara gawin olo kapir, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Tä Jehowa hamauh hadjamban karä reware, nabi tä, koae:

11. Basa Manase, radja Juda tä, djari mawi karä talo kadjilek tä, sampai gawie papa haream bara gawin olo Amori, idjä helo bara iä, basa iä mimbit olo Juda badosa kea hapan dewa matekiapie:

12. Tagal tä maka kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: itä, aku handak magah tjalaka mawi Jerusalem tuntang tanah Juda, sampai genep biti idjä mahininge karäh mikäh, pungeng angat pindinge hasansila.

13. Hapan tali ukur Samaria aku handak mukur Jerusalem kea, tinai hapan timbangan ungkup human Aghab; aku handak mampuas Jerusalem lepah lingis, tumon olo mampuas pinggan, idjä impuase palus impahikepe baue kangiwa.

14. Tinai aku handak malihi tisan utus olo aingku tä, handak manjaragh iä akan lengän karä musohe, sampai äwen tawanan tuntang irampas karä musohe.

15. Basa gawie djari papa hong baungku, iä djari marahas aku, bara andau tatoe djari blua bara tanah Misir, palus sampai andau toh kea.

16. Tinai Manase manusuh kutoh dahan olo kea awang djaton kasalae, sampai iä mangontep Jerusalem bara pontonge palus tapakan pontonge; beken tinai dosae tä, idjä hapan tä iä mimbit olo

Juda kea basala, mawi talo papa hong baun Jehowa.

17. Maka tisan karä saritan Manase, karä gawie, karä kasalae awang iawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

18. Maka Manase matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong kabon darah humae, hong kabon Usa. Maka anake Amon mandjadi radja manganti iä.

II.—19. Duä pulu duä njelo umur Amon tä, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä njelo, aran indue Mesulemet, anak Harus, olo Jotba. —(2.*Kron*.33,21.)

20. Maka iä papa gawie hong baun Jehowa, sama tumon gawin liau bapae Manase.

21. Krana iä manandjong huang djalan liau bapae kea, iä manempo karä dewa matekiapi, idjä djari inempo liau bapae, sambil sontop manjembah djetä.

22. Tumon tä iä malihi Jehowa, Hatallan karä tatoe, djaton iä manandjong hong djalan Jehowa.

23. Maka mantir ain Amon pakat mawi iä, palus iä mampatäi radja hong humae.

24. Tapi olo tanah tä mampatäi olo handiai, idjä djari omba pakat mawi radja Amon; limbah tä olo tanah tä mamparadja anake Josia manganti iä.

25. Maka tisan karä saritan Amon, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

26. Olo mangubur iä hong kubur ajue, hong kabon Usa. Maka anake Josia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 22.

Josia, radja Juda. Torat Moses sondau olo.

1. Maka Josia hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo pulu idjä njelo; aran indue Jedida, anak Adaja, olo Boskat. —(2.*Kron*.34,1.)

2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, iä manandjong hong djalan tatoe Dawid bewäi, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Djadi, hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia, maka radja manjoho djurutulis Sapan, anak Asalia, Asalia anak Mesulam, mananggoh human Jehowa, koae:

4. Lius ikau, manjupa Hilkia, imam hai tä, mangat iä mamatut manenga karä rear, idjä djari imbit olo akan human Hatalla, idjä mandur bauntonggong tä djari mamumponge bara olo arä. —(12,9.)

5. Mangat iä manenga tä akan mantir gawi, idjä djari iangkat nguan human Jehowa, nakara äwen manenga tä tinai akan olo idjä omba bagawi hong human Jehowa, mangabuah karä karusak äka tä;

6. Akan tukang kaju, akan tukang mamangun tuntang tukang batu; tinai mangat hapan tä iä mamili kaju tuntang batu awang imahat, indu hapan mangabuah huma tä.

7. Tapi äla olo tä bitong tagal rear tä, idjä inenga intu lengäe, baja patut iä harap bewäi hong gawi tä.

8. Tä koan Hilkia, imam hai tä, dengan Sapan, djurutulis tä: Aku djari sondau surat Torat hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat tä akan Sapan, idjä mambasa djetä.
9. Limbah tä Sapan, djurutulis tä, manaharep radja, masuman akan radja, koae: Rewarm djari mamumpong karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang ikäi djari manenga tä akan mantir gawi, idjä iangkat mangat nguan human Jehowa.
10. Tinai djurutulis Sapan tä masanan akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasae hong baun radja.
11. Djadi, sana radja mahining augh Torat, maka iä marabit pakaiae.
12. Balalu radja manjoho imam Hilkia, Ahikam, anak Sapan, tuntang Aghbor, anak Mighaja, tinai Sapan, djurutulis tä, äwen limä Asaja, ajang radja, koae:
13. Lius, isek augh Jehowa akangku, akan olo arä, tuntang akan salepah utus olo Juda, tagal karä augh surat, idjä sondau toh, krana paham kalait Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari paraba augh surat toh, mangat malalus karä augh awang imintik hetä.
14. Tä imam Hilkia, Ahikam, Aghbor, Sapan tuntang Asaja mananggoh Hulda, nabi bawi tä, sawan Salum, anak Tikwa, Tikwa anak Harhas, mantir idjä mahaga karä pakaian; maka olo bawi tä mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta tä. Balalu äwen hakotak dengae.
15. Koae, tombah augh äwen: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel; suman akan olo tä, idjä djari manjoho keton manjupa aku:
16. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum hararepan lewu toh tuntang karä oloe, iä tä karä augh hukum surat tä, idjä djari imbasa radja Juda.
17. Basa olo tä djari malihi aku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mamparahas aku awi karä talo tampan lengäe: toh, maka kasangitku akan hasep mawi äka toh, djaton mandak tinai.
18. Tapi akan radja Juda, idjä djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan akae: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idjä perkara karä augh, idjä djari hiningm tä,
19. Basa awi atäim djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining talo awang injewutku, handak mawi äka toh tuntang karä olo hetoh, sampai djetä lepah irusak mandjadi indu sapa, basa ikau djari marabit pakaiam, sambil manangis intu baungku: maka aku kea djari masi ikau, koan Jehowa.
20. Tagal tä, itäm, aku handak mahandjäan ikau dengan tato hiangm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburm, djaton matam akan mitä karä hukum, idjä karäh iagahku mawi lewu toh. Maka äwen mimbit aughe tä akan radja.

BAGI 23.

I. Josia mambudjur agama tinai. Iä matäi. II. Joahas tuntang Jojakim, radja Juda.

I.—1. Tä, maka radja manjoho olo mamumpong karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2. *Kron.* 34,39.)

2. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem haiak dengae, karä imam tuntang nabi, tinai olo arä handiai, olo korik olo hai, palus iä mambasa akan pinding olo arä karä augh surat djandji tä, idjä sondau hong human Jehowa.

3. Maka radja mendeng tokep djihi tä, manampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak omba Jehowa, tuntang mahaga karä prentahe, karä aughe, karä hadate hapan salepah atäie, salepah huange, mangat iä mandähen karä augh djandji, idjä tarasurat hong surat tä. Maka salepah olo arä tamä djandji tä.—(*Jos.* 24,25.)

4. Tinai radja manjoho Hilkia, imam hai, tuntang karä imam awang beken, tinai tonggon bauntonggang, mangat iä manganan bara human Jehowa karä milik, idjä inampa akan Baal, tuntang akan hampatong pahewan tä, tinai akan kawan ramon langit, balalu iä manusul talo tä intu ruar Jerusalem, tokep sungäi Kidron, kawoe injohoe mimbite akan Betel.

5. Palus iä manipas imam tä kea, idjä djari iangkat radja Juda mangat hagaro intu karä äka gantong, hong karä lewu Juda, tuntang hakaliling Jerusalem; tinai karä äwen, idjä hagaro akan Baal, akan matanandau tuntang bulan, akan karä bintang, akan karä kawan ramon langit.

6. Hampatong pahewan tä kea inganae bara human Jehowa, akan ruar Jerusalem, akan darah sungäi Kidron, iä mamparotek manuneke, palus tuneke indjakahe akan karä kubur djipen olo.

7. Tinai iä mangarak human karä basir, idjä darah human Jehowa, äka karä lontäi manantang benang tingkap akan hampatong pahewan tä.

8. Tinai iä mamplua karä imam bara karä lewu Juda, palus mamapa karä äka gantong, äka imam tä pudji hagaro, bara Geba palus Berseba; iä mangarak karä äka gantong idjä darah bauntonggang lewu, djetä kea idjä darah bauntonggang Josua, mantir lewu, idjä hila sambil tamä lewu.

9. Tapi imam äka gantong tä djaton injohoe omba maluput parapah hundjun mesbeh Jehowa hong Jerusalem; tapi äwen omba kuman tepong idjä djaton iragi, ompat karä paharie.

10. Tinai iä mamapa Topet, idjä hong djanah anak Hinom, uka äla idjä biti mampatandjong anake mahoroe apui akan Mologh.

11. Iä manganan karä hadjaran, idjä imbelom radja Juda akan matanandau, bara äka tamä human Jehowa mimes karong Natanmelegh, mantir karong tä, idjä hong Parwaim; tinai karä karetan matanandau inusule.

12. Tinai karä mesbeh, idjä intu sapau human Aghas, idjä inampa radja Juda, tuntang karä mesbeh idjä inampa Manase hong parantaran human Jehowa duäduä tä, ingarak radja kea, iä mampala-

nik djetä, tuneke inganae akan sungäi Kidron.
13. Æka gantong tä kea, idjä tandipah Jerusalem, idjä hila gantaun bukit Mashit, idjä inampa Salomo, radja Israel tä, akan Astarot, talo kadjilek idjä hapan olo Sidon, tuntang akan Kamos, talo kadjilek idjä hapan olo Moab, tinai akan Milkom, matekiapi ain olo Amon, imapa radja kea. — (1.*Radja* 11,7.)
14. Tinai iä mangarak karä hampatong dewa, tuntang manungkap manganan karä pahewan, balalu manjuang äkae tä hapan tolang olo matäi.
15, Tinai mesbeh tä kea, idjä hong Betel, tuntang äka gantong idjä hetä, idjä djari inampa Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mimbit Israel badosa, mesbeh tuntang äka gantong tä ingarake, balalu iä manusul ramon äka gantong tä, sampai djetä lenjoh mandjadi kawo, tinai pahewan hetä inusule kea. — (1.*Radja*12,32.)
16. Djadi, amon Josia mules arepe, maka iä mitä karä kubur, idjä hong bukit hetä, balalu iä manjoho olo manduan tolang bara kubur tä, tuntang manusul tä hundjun mesbeh hapan mamapa tä; tumon augh Jehowa, idjä injewut olo ain Hatalla, idjä djari masuman talo tä. — (1.*Radja* 13,2.)
17. Tinai koae: Kubur äwe idjä gitangku hetä? Maka olo lewu tä masuman akae: Djetä kubur olo ain Hatalla, idjä dumah bara tanah Juda, idjä mantehau masuman perkara, idjä djari ilalusm toh mawi mesbeh hong Betel toh.
18. Maka koae: Naughe ai melai, äla manduan tolange. Tumon tä maka tolange tä melai, tuntang tolang nabi tä, idjä bara Samaria.
19. Tinai Josia manganan karä huma hong äka gantong kea, idjä hong karä lewu Samaria, idjä djari inampa radja Israel, hapae mungkar kalait Jehowa; iä mawi djetä tumon karä gawie hong Betel.
20. Tinai iä mampatäi karä imam äka gantong idjä hetä, hundjun mesbeh hetä, tuntang manusul tolang olon hundjun djetä. Limbah tä iä buli Jerusalem tinai.
21. Maka radja manjoho hapus utus olo arä, koae: Haga andau Paska akan Jehowa, Hatallan keton, tumon djari injurat hong surat djandji toh. — (2.*Kron.*35,1.)
22. Tumon Paska djetä olo djaton pudji mahagae bara djaman karä hakim, idjä djari mamatut olo Israel, djaton kea katahin karä radja Israel tuntang karä radja Juda.
23. Maka hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga akan Jehowa hong Jerusalem.
24. Tinai Josia manganan karä nudjum kea, tuntang karä tukang gawin setan, karä hampatong dewa matekiapi, tuntang karä talo kadjilek, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem: mangat iä mandähen karä augh prentah, awang tarasurat hong surat, idjä djari sondau imam Hilkia hong human Jehowa.
25. Helo bara iä djaton djari aton idjä biti radja, idjä sama gawie dengae, idjä hobah akan Jehowa hapan salepah atäie, salepah huange, salepah kaabase, tumon salepah Torat Moses, tinai

limbah bara iä djaton kea mendeng
idjä sama gawie dengae.
26. Tapi djaton kea Jehowa ma-
rombar kalason kalaite, idjä hasep
mantam olo Juda, tagal karä ka-
rajap tä, idjä djari hapa Manase
marahas iä.
27. Koan Jehowa: Juda kea
handak inganangku bara baungku,
sama kilau aku djari manganan
olo Israel; aku handak manganan
lewu toh kea, Jerusalem, idjä djari
intihku, tuntang huma toh, idjä
tahiu tä aku djari hamauh: arang-
ku akan melai hetä. — (1.*Radja*
8,29.)
28. Maka tisan karä saritan Jo-
sia, karä gawie, djetä tarasurat
hong surat saritan karä radja
Juda.
29. Katika tä maka Parao Ne-
gho, radja Misir, hagoet mama-
rang radja Asur hong batangda-
num Prat. Maka radja Josia ma-
nambang iä, tä iä impatäi radja
Misir hong Megido, limbah iä djari
impakalahe.
30. Maka olo ajue mimbit han-
tue hong kareta, bara Megido akan
Jerusalem, mangubur iä hetä hong
kubur ajue. Maka olo tanah tä
manduan Joahas, anak Josia, palus
maminjak iä, sambil mamparadja
iä gantin liau bapae. — (2.*Kron.*
35,22.)
II. — 31. Joahas tä duä pulu
telo njelo umure, metoh iä man-
djadi radja; iä marentah hong Je-
rusalem telo bulan. Aran indue
Hamutal, anak Jeremia, olo Libna.
32. Maka iä papa gawie intu ma-
tan Jehowa, tumon talo handiai
awang iawi tatoe.
33. Tapi Parao Negho manjoho
olo mamasong iä intu Ribla, hong
tanah Hamat, uka äla iä maren-
tah hong Jerusalem. Limbah tä
iä mandanda olo tanah tä saratus
pikul salaka, tinai sapikul bulau.
34. Tinai Parao Negho mampa-
radja Eljakim, anak Josia, gantin
liau bapae Josia, iä mobah arae
mandjadi Jojakim. Tapi Joahas
imbite omba iä. Tumon tä iä sam-
pai tanah Misir, hetä kea iä matäi.
35. Maka Jojakim manahor sa-
laka bulau tä akan Parao; tagal
tä iä mantjatjah olo tanahe, mangat
manenga rear tä tumon prentah
Parao; bara karä olo tanah tä in-
tjatjahe genep biti tumon katataue,
iä manduan salaka bulau, mangat
manenga tä akan Parao Negho.
36. Maka Jojakim duä pulu limä
njelo umure, metoh iä mandjadi
radja; iä marentah hong Jerusa-
lem sawalas njelo. Aran indue Se-
buda, anak Pedaja, olo Ruma.
37. Maka gawie papa intu ma-
tan Jehowa, tumon karä hadat
gawin tatoe.

BAGI 24.

I. Radja Jojakim. II. Radja Jojaghin; belahe olo Juda tamput tawanan akan Babel. III. Radja Sedekia.

I. — 1. Maka intu katika Joja-
kim Nebukadnesar, radja Babel,
maranggar hetä, palus Jojakim
mamenda iä telo njelo katahie.
Limbah tä iä mules atäie, mala-
wan iä tinai.
2. Maka Jehowa manjoho kawan
olo Kasdim, tuntang olo Aram,
tinai olo Moab, tuntang olo Amon
mamarang iä; iä manjoho olo tä
masang Juda, mangat marusak tä,
tumon augh Jehowa, idjä djari insu-
mae hadjamban karä reware, nabi tä.

3. Toto, djetä mandjadi tumon prentah Jehowa mawi olo Juda, nakara iä manganan olo tä bara baue, tagal karä dosan Manase, awang djari iawie.
4. Tinai tagal dahan olo awang djaton kasalae, idjä djari inusuhe, sampai iä djari mangontep Jerusalem dengan daha awang djaton kasalae. Tagal tä Jehowa djaton maku mampun tinai. — (21,16.)
5. Maka tisan karä saritan Jojakim, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. — (2.*Kron.*36,4.)
6. Maka Jojakim matäi, ingampeleng dengan tato hiange. Tä anake Jojaghin mandjadi radja manganti iä.
7. Maka radja Misir djaton petah hagoet bara tanahe hindai; krana radja Babel djari manduan karä tanah pagangan radja Misir, bara sungäi Misir sampai batangdanum Prat.
II. — 8. Jojaghin tä hanjawalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah hong Jerusalem telo bulan; aran indue Nehusta, anak Elnatan, olo Jerusalem.
9. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä hadat gawin tatoe.
10. Katika tä mantir Nebukadnesar, radja Babel tä, hagoet maranggar Jerusalem, tuntang mangapong lewu tä.
11. Maka bitin Nebukadnesar kea, radja Babel tä, manjak, omba handak mawi lewu tä, kahum olo ajue mangapong djetä.
12. Tä Jojaghin, radja Juda, blua mananggoh radja Babel, äwen hindu, tuntang karä olo ajue, tinai karä mantire tuntang karä olo dalam, maka radja Babel manawan iä hong njelo hanja kahum karadjaan ajue.
13. Tuntang iä mamplua bara hetä karä panatau human Jehowa tuntang panatau human radja, tinai iä marampas bulau karä ramo tä, idjä djari inampa Salomo, radja Israel, akan human Jehowa, tumon pasuman Jehowa. — (20,17.)
14. Tinai iä manawan mamungkat karä olo Jerusalem idjä tatau, tuntang karä mantir, tinai karä olo awang gantjang parang, sapulu kojan biti, tuntang karä tukang kaju, tukang sanaman; djaton batisa hetä sala bara olo naniha bewäi.
15. Tumon tä iä mindah Jojaghin akan Babel, haiak indu radja, sawan radja, tuntang karä olo dalam, tinai karä mantir tanah iä mindahe, manampute tawanan bara Jerusalem akan Babel. — (*Jer.* 24,1.)
16. Tinai karä olo gantjang, udju kojan biti, tuntang tukang kaju dengan tukang sanaman sampai sakojan biti, tinai karä olo idjä harati parang; radja Babel manamput karä olo tä tawanan akan Babel.
III. — 17. Maka radja Babel mamparadja Matanja, mama Jojaghin, manganti iä, tuntang mobah arae mandjadi Sedekia. — (*Jer.* 52,1.)
18. Maka Sedekia tä duä pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo. Aran indue Hamutal, anak Jeremia, olo Libna.
19. Maka gawie papa hong matan Jehowa, tumon karä hadat gawin Jojakim.
20. Krana tagal kalait Jehowa Jerusalem tuntang Juda mandjadi

kalotä, sampai iä manganan olo tä bara baue. Maka Sedekia mengkak arepe, malawan radja Babel.

BAGI 25.

Jerusalem irusak; hapus utus olo Juda katawanan, inamput akan Babel.

1. Djadi, hong njelo djalatien kahum karadjaan ajue, bulan sapulu, andau sapulu bulan tä, tä maka Nebukadnesar, radja Babel, dumah maranggar Jerusalem, bitie tuntang hapus kawan parang ajue; iä bapodok tandipah lewu tä, tuntang manampa kota hakaliling hetä hapae mawi lewu tä. — (2.*Kron.*36,17. *Jer.*39,1.)

2. Kalotä lewu tä ingapong sampai njelo sawalas kahum karadjaan Sedekia.

3. Maka andau djalatien, bulan äpat, amon lau paham manapi lewu tä, tuntang djaton talo kinan akan olo tanah tä,

4. Tä, maka pagar batun lewu ingarak musoh, tuntang karä olo parang hadari hamalem, blua bauntonggang, mahoroe djalan idjä intu helat pagar duä tä, idjä manintu kabon radja. Maka olo Kasdim aton hakaliling lewu tä. Maka radja hadari mahoroe djalan akan äka rampar.

5. Tapi kawan olo Kasdim manjasah radja, balalu iä djakä awie hong padang Jerigho, tuntang kawan olo ajue bilangbalangan malihi iä.

6. Maka olo manjingkap radja, palus magah iä akan Ribla, manaharep radja Babel; palus olo mamatut hukum akae.

7. Iä mampatäi anak Sedekia intu baue, limbah tä iä mambutä matan Sedekia, tuntang mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga, palus mimbit iä akan Babel.

8. Limbah tä, hong bulan limä, andau udju bulan tä, hong njelo djalatienwalas kahum karadjaan Nebukadnesar, maka aton dumah Nebusaradan, mantir olo dalam ain radja Babel, sampai Jerusalem.

9. Iä manusul human Jehowa, tuntang human radja, tinai karä huma hong Jerusalem, karä human mantir lepah inusule.

10. Tinai kawan parang olo Kasdim, idjä dengan mantir kawan olo dalam tä, mampalokang hapus pagar batun Jerusalem hakaliling.

11. Maka tisan utus olo tä, idjä djari impelai hong lewu, tinai idjä bara bihin puna djari mamenda radja Babel, tuntang karä olo awang beken tä, uras inamput Nebusaradan, mantir olo dalam tä, tawanan.

12. Tapi belahe olo, djalahan olo naniha haliai, mantir olo dalam tä mampelaie hong tanah, mangat nguan pambulan anggor tuntang malan karä tana.

13. Tinai olo Kasdim mandarai djihi tambaga tä kea, idjä hong human Jehowa, tuntang rakar tambaga tä, tinai talaga-panjaup tambaga tä, idjä hong human Jehowa; karä tambagae tä imbite akan Babel. — (1.*Radja*7,15.)

14. Tinai iä manduan karä kabali, sendok, simpang, dadupa, tuntang karä ramo tambaga, idjä hanggap imam malalus gawin sombajang.

15. Tinai mantir olo dalam tä manduan dadupa hapan hagaro, tinai sangkir äka daha, idjä uras bulau, uras salaka.

16. Djihi duä, talaga-panjaup idjä, tinai karä rakar, idjä inampa

Salomo akan human Jehowa; tambagan karä ramo tä djaton taratimbang.
17. Kagantong djihi tä hanjawalas hasa, takoloke idjä ngamboe uras tambaga kea, djetä telo hasa kagantonge; krawang tuntang ampin bua dalima, idjä hakaliling takolok djihi tä, uras tambaga kea. Maka djihi idjä tinai tuntang krawange sama kea ampie.
18. Tinai mantir olo dalam manduan Seraja, imam hai, tuntang Sepania, panggapite, tuntang telo biti tonggon bauntonggang;
19. Tinai bara baris olo lewu iä manduan mantir idjä, idjä marentah olo parang, tinai limä biti bara baris karä mantir idjä puna manaharep baun radja, idjä djari inawae hong lewu, tinai mantir karä djurutulis baris kawan parang, idjä mantjatjah olo tanah, awang akan omba parang, tinai djahawen pulu biti olo tanah tä, idjä inawae hong lewu.
20. Limbah Nebusaradan, mantir olo dalam tä, djari manawan äwen, iä magah äwen akan Ribla, manaharep radja Babel.
21. Tä radja Babel mamukul mampatäi iä hong Ribla, hong tanah Hamat. Kalotä olo Juda inamput tawanan bara tanahe.
22. Maka akan olo idjä melai hong tanah, idjä impelai Nebukadnesar, radja Babel, iä mangkat Gedalia, anak Ahikan, Ahikan anak Sapan. — (*Jer.*39,14.)
23. Djadi, amon karä mantir kawan parang tä, tuntang olo ajue, mahining, radja Babel djari mangkat Gedalia mandjadi mantir kapala, maka iä mananggoh Gedalia hong Mispa, iä tä Ismael, anak Netanja, Johanan, anak Kareah, Seraja, anak Tanhumet, olo Netopat, tuntang Jaasanja, anak olo Maagha tä, äwen tä tuntang karä olo ajue.
24. Maka Gedalia sumpah akan äwen tuntang akan olo ajue, sambil hamauh dengan äwen: Æla mikäh mamenda olo Kasdim, melai bewäi hong tanah, tuntang mamenda radja Babel, tumon tä keton karäh bontong bewäi.
25. Tapi djadi hong bulan udju Ismael, anak Netanja, Netanja anak Elisama, idjä bara utus radja, aton dumah, tuntang olo hatuä sapulu biti dengae; maka olo tä mamukul mampatäi Gedalia, tinai karä olo Jehudi tuntang olo Kasdim, idjä dengae hong Mispa. — (*Jer.*41,7.)
26. Tä, maka olo handiai harikas, olo hai olo korik, tinai karä mantir kawan parang, balalu babungkat akan tanah Misir, krana iä mikäh olo Kasdim.
27. Maka harian bara tä, hong njelo telo pulu udju limbah Jojaghin, radja Juda, djari tamput inawan olo, hong bulan duäwalas, andau duä pulu udju bulan tä, maka Ewilmerodagh, radja Babel, palus njelo tä kea metoh iä mandjadi radja, manggatang Jojaghin, radja Juda tä, bara human sipir.
28. Tuntang iä hakotak bahalap dengae, manjoho mingkes trutjie ambo karä trutjin radja, idjä dengae hong Babel.
29. Iä manganti klambie idjä hapae hong sipir, tuntang iä haradjur omba kuman dengae katahin iä belom.
30. Maka balandjae haradjur inenga radja akae, sining andau idjä inukas akan genep andau, katahin andau pambelome.

SURAT

KRONIKA,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Horoe utus olo solake, sampai Jakob.

1. Adam, Set, Enos. — (1. *Mos.*5,3.)
2. Kenan, Mahalalel, Jered.
3. Henogh, Metusalah, Lamegh.
4. Noagh, Sem, Kam, Japet.
5. Anak Japet tä: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesegh, Tiras. — (1.*Mos.*10,2.)
6. Anak Gomer tä: Askenas, Dipat, Togarma.
7. Anak Jawan tä: Elisa, Tarsisa, Kitim, Dodanim.
8. Anak Kam tä: Kus, Mitsraim, Put, Kanaan.
9. Anak Kus tä: Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sabtegha. Anak Raema tä: Sgeba, Dedan.
10. Kus manak Nimrod; iä tä solake kwasa hundjun petak.
11. Mitsraim manak Ludi, Anami, Lehabi, Naptughi;
12. Patrusi, Kaslughi, tato olo Pilisti tä, Kaptori.
13. Kanaan manak Sidon, anake idjä bakas, tinai Het;
14. Jebusi, Amori, Girgasi;
15. Hewi, Arki, Sini;
16. Arwadi, Semari, Hamati.
17. Anak Sem tä: Elam, Assur, Arpaksad, Lud, Aram, Us, Hul, Geter, Mesegh.
18. Arpaksad manak Sela, Sela manak Heber.
19. Akan Heber djari inakan duä anak hatuä, aran idjä Pelegh, basa djaman ai petak djari imbaris, tinai aran paharie tä Joktan.
20. Joktan manak Almodad, Selep, Hasarmawet, Jera;
21. Hadoram, Usal, Dikla;
22. Ebal, Abimael, Sgeba;
23. Opir, Hawila, Jobab. Samandiai tä uras anak Joktan.
24. Sem, Arpaksad, Sela.
25. Heber, Peleg, Rehu.
26. Serug, Nahor, Tera.
27. Abram, iä tä Abraham.
28. Anak Abraham tä Isaak äwen duä Ismael. — (1.*Mos.*21,3.)
29. Djetoh maka panakan äwen: Nebajot, anak Ismael idjä bakas, tinai Kedar, Adbeel, Mibsam;
30. Misma, Duna, Masa, Hadad, Tema;
31. Jetur, Napis, Kedma; djetä anak Ismael.
32. Maka anak Ketura, gundik Abraham: Simran, Joksan, Medan, Midian, Isbak, Suah. Anak Joksan tä Sgeba äwen duä Dedan. — (1.*Mos.*25,2.)
33. Anak Midian tä: Epa, Eper, Henogh, Abida, Eldaa. Samandiai tä uras panakan Ketura.
34. Maka Abraham manak Isaak. Anak Isaak tä Esau äwen duä Israel. — (1.*Mos.*25,25.)

35. Anak Esau tä: Elipas, Rehuel, Jehus, Jaelam, Korah.
36. Anak Elipas tä: Teman, Omar, Sepi, Gaetam, Kenas, Timna, Amalek.
37. Anak Rehuel tä: Nahat, Sera, Sama, Misa.
38. Anak Seir tä: Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.
39. Anak Lotan tä: Hori, Homam; betau Lotan tä Timna.
40. Anak Sobal tä: Aljan, Manahat, Ebal, Sepi, Onam. Anak Sibeon tä: Aja, Ana.
41. Anak Ana tä: Dison. Anak Dison tä: Hamram, Esban, Jitran, Keran.
42. Anak Eser tä: Bilhan, Saawan, Jaakan. Anak Disan tä: Us, Aran.
43. Djetoh karä radja, idjä djari marentah hong tanah Edom, helo bara radja aton marentah olo Israel: Bela, anak Beor, aran lewue Dinhaba. — (1.*Mos.*36,31.)
44. Maka Bela matäi, tä Jobab marentah manganti iä, anak Serah, olo Bosra tä.
45. Limbah Jobab matäi, tä Husam, idjä bara tanah olo Teman, marentah manganti iä.
46. Limbah Husam matäi, tä Hadad, anak Bedad, marentah manganti iä; iä tä mamukul olo Midian hong tanah Moab; aran lewue Awit.
47. Limbah Hadad matäi, tä Samla, olo Masreka, marentah manganti iä.
48. Limbah Samla matäi, tä Saul, olo Rehobot, idjä hong saran batangdanum, marentah manganti iä.
49. Limbah Saul matäi, tä Baalhanan, anak Aghbor, marentah manganti iä.
50. Limbah Baalhanan matäi, tä Hadad marentah manganti iä; aran lewue Pahi, aran sawae Mehetabeel, anak Matred, Matred anak Mesahab idjä bawi.
51. Limbah Hadad matäi, tä olo Edom bara mantir kapala bewäi tinai: Timna, Alja, Jetet;
52. Aholibama, Ela, Pinon;
53. Kenas, Teman, Mibsar;
54. Magdiel, Iram. Samandiai tä uras mantir kapala hong Edom.

BAGI 2.

Panakan Jakob tuntang panakan Juda.

1. Djetoh karä anak Israel: Ruben, Simeon, Lewi tuntang Juda, Isaskar tuntang Sebulon; — (1.*Mos.*35,23.)
2. Tinai Dan, Josep tuntang Benjamin, Naptali, Gad tuntang Aser.
3. Anak Juda tä: Er, Onan, Sela; äwen telo tä djari inakan anak Sua, bawin olo Kanani tä, akae. Maka Er, anak Juda idjä bakas tä, papa hong matan Jehowa, tagal tä Jehowa mampatäi iä. — (1.*Mos.*38,3.)
4. Maka Tamar, manantue idjä bawi, manak akae Peres äwen duä Serah. Karä anak Juda tä limä biti.
5. Anak Peres tä: Hesron, Hamul.
6. Anak Serah tä: Simri, Etan, Heman, Kalkol, Dara. Æwen limä tä.
7. Anak Karmi tä: Aghan, idjä mangihal olo Israel awie sala gawie dengan talo kerem. — (*Jos.* 7,1.)
8. Anak Etan tä: Asaria.

9. Anak Hesron, idjä djari inakan akae: Jerameel, Ram, Kelubai.
10. Ram manak Aminadab; Aminadab manak Naheson, mantir pamutjok hamputan Juda tä.
11. Naheson manak Salma; Salma manak Boas.
12. Boas manak Obed; Obed manak Isai. — (*Rut*4,17.)
13. Isai manak Eliab, anake idjä bakas, tinai Abinadab, idjä duä, Simea, idjä telo; — (1.*Sam*.16,6; 17,13.)
14. Netaneel, idjä äpat; Radai, idjä limä;
15. Osem, idjä djahawen; Dawid idjä udju.
16. Maka betau äwen tä Seruja äwen duä Abigail. Anak Seruja tä: Abisai, Joab, Asahel, äwen telo tä. — (2.*Sam*.2,18.)
17. Abigail manak Amasa; bapa Amasa tä Jeter, olo Ismael. — (2.*Sam*.17,25.)
18. Maka Kaleb, anak Hesrom, manak dengan sawae Asuba, tinai dengan Jeriot. Maka anake djetä: Jeser, Sohab, Ardon.
19. Limbah Asuba djari matäi, maka Kaleb masawä Eprat, iä tä manak akae Hur.
20. Hur manak Uri; Uri manak Besaleel.
21. Limbah tä Hesron masawä anak Maghir, bapa Gilead tä; metoh iä djahawen pulu njelo umure iä masawä djetä, iä manak Segub akae.
22. Segub manak Jair, iä tä tempon duä pulu telo baris lewu hong tanah Gilead. — (4.*Mos*. 32,41.)
23. Tapi olo Gesur tuntang Aram mampakalah manduan karä lewun Jair tä, Kenat tuntang karä patatai lewu tä; djahawen pulu kabaris lewu. Djetä karä anak Maghir, bapa Gilead tä.
24. Maka lihi Hesron matäi, hong Kalebeprata, Abia, sawan Hesron, djari manak akae Asur, bapa Tekoa tä.
25. Djetoh karä anak Jerameel, anak Hesron idjä bakas: Ram, anake idjä bakas, tinai Buna, Oren, Osem, Ahia.
26. Aton sawan Jerameel beken tinai, idjä Atara arae; iä tä indu Onam.
27. Anak Ram, anak Jerameel idjä bakas, iä tä: Maas, Jamin, Eker.
28. Anak Onam tä: Samai, Jada. Anak Samai tä: Nadab, Abisur.
29. Aran sawan Abisur tä Abihail; iä manak akae Aghban äwen duä Molid.
30. Anak Nadab tä: Seled, Apaim. Maka Seled matäi tamanang, djaton manak.
31. Anak Apaim tä Jisei; anak Jisai tä Sesan; anak Sesan tä Aghlai.
32. Anak Juda, paharin Samai tä, iä tä: Jeter, Jonaton. Jeter tä djari matäi tamanang.
33. Anak Jonatan tä: Pelet, Sasa. Djetä karä panakan Jerameel.
34. Sesan tä djaton manak hatuä, aton anake bawi bewäi. Maka Sesan tä aton reware olo Misir, idjä Jarha arae.
35. Tä Sesan manenga anake idjä bawi tä indu sawan reware Jarha; iä tä manak Atai akae.
36. Atai manak Natan; Natan manak Sabad.
37. Sabad manak Eplal; Eplal manak Obed.

38. Obed manak Jehu; Jehu manak Asaria.
39. Asaria manak Heles; Heles manak Elasa.
40. Elasa manak Sismai; Sismai manak Salum.
41. Salum manak Jekamja; Jekamja manak Elisama.
42. Anak Kaleb, paharin Jerameel tä, iä tä Mesa, anake idjä bakas, iä tä bapa Sip, tato panakan Maresa, bapa Hebron tä.
43. Anak Hebron tä: Korah, Tapuah, Rekem, Sema,
44. Sema manak Raham, bapa Jorkeam tä; Rekem manak Samai.
45. Anak Samai tä: Maon; Maon tä bapa Betsur.
46. Epa, gundik Kaleb tä, manak: Haran, Mosa, Gases; Haran manak Gases.
47. Anak Joghdai tä: Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Epa, Saap.
48. Dengan gundike Maagha Kaleb manak Seber äwen duä Tirhana;
49. Tinai Saap, bapa Madmana tä, tuntang Sewa, bapa Maghlena äwen duä Gibea; anak Kaleb idjä bawi tä Aghsa.
50. Djetoh karä panakan Kaleb idjä bara Hur, Hur anake idjä bakas tä dengan Eprat: Sobal, bapa Kiriatjearim.
51. Salma, bapa Betlehem; Harep, bapa Betgader.
52. Anak Sobal, bapa Kiriatjearim tä: Haroe äwen duä Hasihamenughot.
53. Maka panakan Kiriatjearim tä, iä tä: olo Jeter, olo Put, olo Sumat, olo Misrai; bara tä turonmanuron kea olo Sora tuntang olo Estaol.
54. Panakan Salma tä: olo Betlehem, olo Netopat, Atrot, Betjoab, sabagi olo Manat tuntang olo Sor.
55. Tinai ungkup olo tamat surat, idjä hong Jabes, olo Tirat, olo Sughat. Djetä uras utus olo Keni tä, idjä panakan Hamat, tato utus olo Reghab.

BAGI 3.

Panakan Dawid.

1. Djetoh karä anak Dawid, idjä djari inakan akae hong Hebron: Amnon, anake idjä bakas, idjä inakan Ahinoam, olo Jisreel; idjä duä Daniel, idjä inakan Abigail, olo Karmel. — (2.*Sam.*3,2.)
2. Idjä telo Absalom, anak Maagha, Maagha anak bawi ain Talmai, radja Gesur; idjä äpat Adonia, anak Hagit.
3. Idjä limä Sepatja, idjä inakan Abital; idjä djahawen Jitream, idjä inakan sawae Egla.
4. Djahawen anake tä djari inakan akae hong Hebron; krana hetä iä marentah udju njelo djahawen bulan; tinai telo pulu telo njelo iä marentah hong Jerusalem.
5. Maka djetoh karä anake, idjä djari inakan akae hong Jerusalem: Simea, Sobab, Natan tuntang Salomo; äpat toh djari inakan Batseba, anak Amiel idjä bawi. — (2.*Sam.*5,14.)
6. Tinai Jibehar, Elisama, Elipelet;
7. Nogah, Nepeg, Japia;
8. Elisama, Eljada, Elipalet; djalatien biti.
9. Samandiai tä uras anak Dawid toto, beken tinai anak karä

gundike; tinai Tamar, betau äwen tä.
10. Maka anak Salomo tä Rehabeam; Rehabeam tinai manak Abia, Abia manak Asa, Asa manak Josapat;
11. Josapat manak Joram, Joram manak Ahasia, Ahasia manak Joas;
12. Joas manak Amasia, Amasia manak Usia, Usia manak Jotam;
13. Jotam manak Aghas, Aghas manak Hiskia, Hiskia manak Manase;
14. Manase manak Amon, Amon manak Josia.
15. Anak Josia tä: Johanan, idjä bakas, idjä duä Jojakim, idjä telo Sedekia, idjä äpat Salum.
16. Anak Jojakim tä Jeghonia; Jeghonia tinai manak Sedekia.
17. Anak Jeghonia tä Asir, Asir manak Sealtiel.
18. Anak Sealtiel, iä tä: Malghiram, Pedaja, Senasar, Jekamja, Hosama, Nedabja.
19. Anak Pedaja tä Serubabel äwen duä Simei; anak Serubabel tä: Mesulam, Hananja; Selomit aran betau äwen tä.
20. Tinai Hasuba, Ohel, Bereghja, Hasadja, Jusabhesed; äwen limä tä.
21. Anak Hananja tä: Pelatja äwen duä Jesaia, tinai karä anak Repaja, anak Arnan, anak Obadja, anak Seghania.
22. Anak Seghania tä Semaja; anak Semaja tä: Hatus, Jigeal, Baria, Nearja, Sapat; äwen djahawen tä.
23. Anak Nearja tä: Eljoenai, Hiskia, Asrikam; telo biti tä.
24. Anak Eljoenai tä: Hodajewa, Eljasib, Pelaja, Akub, Johanan, Delaja, Anani; udju biti tä.

BAGI 4.

I. Panakan Juda. II. Panakan Simeon.

I. — 1. Anak Juda tä: Peres, Hesrom, Karmi, Hur, Sobal. — (1.*Mos*.46.12.)
2. Reaja, anak Sobal, manak Jahat; Jahat manak Ahumai äwen duä Lahad. Djetä karä ungkup olo Sorat.
3. Djetoh panakan Etam: Jisreel, Isma, Idbas; aran betaue Haselelponi.
4. Pnuel tä bapa Gedor; Eser tä bapa Husa. Djetä panakan Hur, Hur anak Eprat idjä bakas, idjä bapa Betlehem.
5. Asur, bapa Tekoa tä, duä sawae, Hela äwen duä Naara.
6. Naara manak akae Ahusam, Heper, Temeni, Haahastari. Djetä karä anak Naara.
7. Anak Hela tä: Seret, Jesohar, Etnan.
8. Kus manak Anub tuntang Hasobeba, tinai ungkup olo Aharhel, anak Harum tä.
9. Maka Jabes tä hai bara karä paharie; indue djari manggarä iä Jabes, (*kapähä*), koae: Dengan kapähä aku djari manak iä.
10. Krana Jabes blaku intu Hatallan Israel, koae: Djaka ikau mandjundjong mamberkat aku, tuntang mampalandang mampalombah tanahku, djaka lengäm hindjä aku, djaka ikau mambalang talo papa, belä aku kapähä: tä maka aku handak manara ikau! Maka Hatalla malalus talo lakue.

11. Kelub, paharin Suha, manak Meghir: djetä bapa Eston.
12. Eston manak Betrapa, Pasea tuntang Tehina, bapa Irnahas tä. Djetä karä olo Regha.
13. Anak Kenas tä: Otniel, Seraja; anak Otniel tä Hatat. — (*Jos.*15,17.)
14. Meonotai manak Opra; Seraja manak Joab, djetä bapa ungkup olo hong djanah tukang, krana olo tä uras tukang.
15. Anak Kaleb, anak Jepune tä, iä tä: Iru, Ela, Naam; anak Ela tä Kenas.
16. Anak Jehalelel tä: Sip, Sipa, Tirea, Asareel.
17. Anak Esra tä: Jeter, Mered, Eper, Jalon Djetoh anak Bitja, Bitja anak Parao idjä bawi, idjä djari insawä Mered; iä manak: Mirjam, Samai, Isba, bapa Estemoa tä.
18. Tinai sawae, idjä olo Juda tä, manak Jered, bapa Gedor, Heber, bapa Sogho, Jekutiel, bapa Sanoa.
19. Anak sawan Hodija, betau Naham, bapa Kegila tä, iä tä: Garmi, Estemoa, Maagha.
20. Anak Simeon tä: Amnon, Rinna, Benhanan, Tilon. Anak Isei tä: Sohet, Bensohet.
21. Anak Sela, Sela anak Juda tä, iä tä: Er, bapa Legha, Lada, bapa Maresa; tinai ungkup tukang panantang hong Asbea.
22. Tinai Jokim, tuntang olo Koseba, Joas, Sarap, idjä djari marentah olo Moab tuntang Jasubilehem, tumon saritan olo djaman horan.
23. Æwen tä uras tukang ramo petak, iä melai hetä hong äka awang ingota; äwen tä djari melai hetä dengan radja, tamä gawin ajue.

II.—24. Anak Simeon tä: Nemuel, Jamin, Jarib, Serah, Saul.
25. Anak Saul tä Salum; anak Salum tä Mibsam; anak Mibsam tä Misma.
26. Anak Misma tä Hamuel; anak Hamuel tä Sakur; anak Sakur tä Simei.
27. Simei tä djahawenwalas anake hatuä, tinai djahawen anake bawi; tapi paharie djaton arä anake, hamputan ajue djaton bakapal kilau hamputan olo Juda.
28. Olo tä mangkalewu hong Berseba, hong Molada, hong Hasarsual;
29. Hong Bilha, hong Esem, hong Tolad;
30. Hong Betuel, hong Horma, hong Siklag;
31. Hong Betmarkabot, hong Hasarsusim, hong Betbiri, hong Saaraim. Djetä karä lewue, sampai katika Dawid mandjadi radja.
32. Aton lewue beken tinai: Etam, Ain, Rimon, Toghen, Asan; limä kabaris.
33. Tinai karä patatai lewu awang hakaliling hetä mandas Baal. Djetä karä lewue, äkae melai, tuntang horoe utus ai.
34. Maka Mesobab, Jamlegh, Josa anak Amasia,
35. Joel, Jehu anak Jesibja, Jesibja anak Seraja, Seraja anak Asiel,
36. Eljoenai, Jaakoba, Jesohaja, Asaja, Adiel, Jesimeel, Benaja,
37. Sisa anak Sipei, Sipei anak Alon, Alon anak Jedaja, Jedaja anak Simei, Simei anak Semaja,
38. Samandiai tä uras basewut, tuntang iä mantir ungkupe, maka ungkup tatoe tä dahangdahanga karä bitie.
39. Maka iä pudji hagoet sam-

pai Gedor, hila timor djanah hetä, mangat manggau talo urep karä tabirie.
40. Tuntang iä sondau äka kutoh talo urep awang bahalap, tanah idjä lombah tuntang sanang; krana hetä horan äka olo Kam.
41. Maka äwen idjä injewut nah hagoet djaman Hiskia, radja Juda, balalu maranggar tingkap tuntang human olo, idjä sondaue hetä, sambil mampalomos tä, sampai andau toh, palus iä mangkalewu hetä manganti olo tä, krana hetä kutoh talo urep karä tabirie.
42. Tinai belahe olo Simeon, iä tä olo hatuä limä ratus biti, hagoet masang bukit hatinggang Seir; Pelatja, Nearja, Repaja tuntang Usiel, anak Isei tä, idjä mangapala äwen.
43. Iä mampatäi tisan olo Amalek, idjä djari mahakan, malapas arepe horan; palus olo tä melai hetä sampai andau toh.

BAGI 5.

I. Panakan Ruben. II. Panakan Gad. III. Panakan Manase.

I.—1. Djetoh panakan Ruben, anak Israel idjä bakas tä. Krana iä tä idjä bakas, tapi awie djari mamapa sasuron bapae, maka bagin pangkat kabakase inenga akan panakan Josep, anak Israel tä; tapi djaton sampai olo tä akan mitong arepe bakas hong surat horoe karä hamputan. — (1.*Mos.* 35,22; — 49,8.)
2. Krana Juda tä idjä mandjadi kwasa marak karä paharie, bara iä mantir hai tä akan lembut, tapi bagin kabakase mandjadi akan Josep.
3. Maka anak Ruben, anak Israel idjä bakas tä, iä tä: Hanogh, Palu, Hesron, Karmi.
4. Anak Joel tä Semaja; anak Semaja tä tinai Gog; anak Gog Simei;
5. Anak Simei Migha; anak Migha Reaja; anak Reaja Baal;
6. Anak Baal Beera, idjä inawan inamput Tiglatpilneser, radja Asur tä; iä tä idjä mantir olo Ruben.
7. Maka karä paharie tumon ungkup humae, tumon panakae irinting hong surat horoe utuse, iä tä: mantir Jehiel tuntang Segharja.
8. Tinai Bela, anak Asas; anak Asas tä Sema; anak Sema tä Joel; iä tä melai hong Aroer, palus mimes Nebo tuntang Baalmeon.
9. Iä melai hila timor, tandatandar bara padang benjem tä mandas batangdanum Prat; krana karä metoe djari paham dahangmandahang hong tanah Gilead.
10. Djaman Saul olo tä parang dengan olo Hagar, iä tä impatäie. Palus äwen melai hong tingkap ajue hila timor Gilead.
II.—11. Panakan Gad tä melai tandipah olo tä, hong tanah Basan, mandas Salgha.
12. Joel tä kapalae, Sapam indu panggapite; maka Jaenai tuntang Sapat melai hong Basan.
13. Paharie, tumon karä ungkup human tatoe, iä tä: Mighael, Mesulam, Seba, Jorai, Jaghan, Sia, Heber; äwen udju tä.
14. Djetä anak Abihail, anak Huri, Huri anak Jaroa, Jaroa anak Gilead, Gilead anak Mighael, Mighael anak Jesisai, Jesisai anak Jado, Jado anak Bus;
15. Ahi anak Abdiel, Abdiel

anak Guni, iä idjä mantir kapalan karä ungkup human tatoe.
16. Olo tä melai hong Gilead, hong Basan, tuntang intu patataie, tinai hong karä patatai Saron.
17. Samandiai tä djari injurat hong surat horoe utuse intu katika Jotam, radja Juda tä, tinai katika Jerobeam, radja Israel. — (2.*Radja*15,7.32.)
18. Baris olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase tä, oloe idjä tau ompat kawan parang äpat pulu äpat kojan udju ratus djahawen pulu hatuä, uras idjä sanggam toto, idjä hapan talawang, padang tuntang panah, idjä apik parang.
19. Maka olo tä mamarang olo Hagar, olo Jetur, olo Napis, olo Nodab.
20. Maka iä indohop mangat mawi musohe; olo Hagar tä injaragh akan lengäe, tuntang karä olo dengae; awi äwen blaku intu Hatalla kahum parang, tä iä manarima lakue, basa äwen harap iä.
21. Karä meton musohe inampute, limä pulu kojan onta, duä ratus limä pulu kojan tabiri, duä kojan kalidai, tinai saratus kojan olon.
22. Krana kutoh karä musohe matäi bahimang, krana parang tä bara Hatalla kea. Maka olo tä melai hetä, gantin musohe, sampai iä inamput tawanan.
III. — 23. Maka panakan sabagi hamputan Manase tä melai hong tanah hetä. Olo tä dahangmandahang sampai mangontep tanah bara Basan mandas Baalhermon, Senir tuntang bukit Hermon.
24. Maka djetoh kapalan karä ungkup tatoe: Heper, Jisei, Eliel, Asriel, Jeremia, Hodawja, Jadiel; uras olo idjä kwasa, idjä basewut, mantir kapalan karä ungkup tatoe.
25. Tapi amon olo tä marisang dengan Hatallan karä tatoe, tuntang habandong atäie omba dewan puna utus olo tanah hetä, idjä djari impalomos Hatalla bara baue:
26. Tä Hatallan Israel madjik atäi Pul, radja Asur, idjä manamput olo tä tawanan, iä tä olo Ruben, olo Gad dengan sabagi hamputan Manase; palus iä mindah olo tä akan Halah, Habor, Hara, tinai akan sungäi Gosan sampai andau toh. — (2.*Radja*15,19.)

BAGI 6.

Panakan Lewi.

1. Anak Lewi tä: Gerson, Kahat, Merari. — (1.*Mos.*46,11.)
2. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.
3. Anak Amram tä: Aaron, Moses, Mirjam. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar. — (2.*Mos.*2,1.)
4. Eleasar manak Pinehas; Pinehas manak Abisua.
5. Abisua manak Buki; Buki manak Usi.
6. Usi manak Seraja; Seraja manak Merajot.
7. Merajot manak Amarja; Amarja manak Ahitub.
8. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Ahimaas. — (2.*Sam.*8,17.)
9. Ahimaas manak Asarja; Asarja manak Johanan.
10. Johanan manak Asarja, iä tä, idjä imam hong human Ha-

talla, idjä imangun Salomo hong Jerusalem.
11. Asarja manak Amarja; Amarja manak Ahitub.
12. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Salum.
13. Salum manak Hilkia; Hilkia manak Asarja.
14. Asarja manak Seraja; Seraja manak Josadak.
15. Josadak tä tamput kea, metoh Jehowa mimbit olo Juda tuntang Jerusalem tawanan, hapan lengän Nebukadnesar.
16. Toh, maka anak Lewi tä, iä tä: Gerson, Kahat, Merari.
17. Djetoh aran anak Gerson: Libni, Simei.
18. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.
19. Anak Merari tä: Maheli, Musi. Djetä karä ungkup olo Lewi, tumon karä tatoe.
20. Anak Gerson tä Libni; anak Libni tä Japat; anak Japat tä Sima.
21. Anak Sima tä Joah; anak Joah tä Ido; anak Ido tä Serah; anak Serah tä Jeatrai.
22. Anak Kahat tä Aminadab; anak Aminadab tä Korah; anak Korah tä Asir.
23. Anak Asir tä Elkana; anak Elkana tä Ebjasap; anak Ebjasap tä Asir.
24. Anak Asir tä Tahat; anak Tahat tä Uriel; anak Uriel tä Usia; anak Usia tä Saul.
25. Anak Elkana tä: Amasai, Ahimot.
26. Anak Ahimot tä Elkana; anak Elkana tä Sopai; anak Sopai tä Nahat.
27. Anak Nahat tä Eliab; anak Eliab tä Jeroham; anak Jeroham ta Elkana.
28. Anak Samuel tä: Wasni, anake idjä bakas, limbah tä Abia.
29. Anak Merari tä Maheli; anak Maheli tä Libni; anak Libni tä Simei; anak Simei tä Usa.
30. Anak Usa tä Simea; anak Simea tä Hagija; anak Hagija tä Asaja.
31. Maka Asaja tä, idjä iangkat Dawid mandjadi olo panjanji hong human Jehowa, limbah pati tä djari imbit kantä.
32. Æwen tä manonggo intu baun äka Hatalla, tingkap-panjupa tä, manjanji hetä, sampai Salomo mamangun human Jehowa hong Jerusalem; tumon padjue iä malalus gawie.
33. Maka djetoh idjä mendeng hetä, tuntang karä anake hatuä: bara baris olo Kahat, Heman, olo panjanji tä, anak Joel, Joel anak Samuel;
34. Samuel anak Elkana, Elkana anak Jeroham, Jeroham anak Eliel, Eliel anak Toa;
35. Toa anak Sup, Sup anak Elkana, Elkana anak Mahat, Mahat anak Amasai;
36. Amasia anak Elkana, Elkana anak Joel, Joel anak Asarja, Asarja anak Sepanja;
37. Sepanja anak Tahat, Tahat anak Asir, Asir anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah;
38. Korah anak Jishar, Jishar anak Kahat, Kahat anak Lewi, Lewi anak Israel.
39. Kolae, Asap tä, aton mendeng hila gantaue; Asap tä anak Bereghja, Bereghja anak Simea;
40. Simea anak Mighael, Mighael anak Baeseja, Baeseja anak Malghija;
41. Malghija anak Etni, Etni anak Sera, Sera anak Adaja;
42. Adaja anak Etan, Etan anak Sima, Sima anak Simei;

43. Simei anak Jahat, Jahat anak Gersom, Gersom anak Lewi.
44. Kolae, olo utus Merari tä, mendeng hila sambile, iä tä Etan anak Kisi, Kisi anak Abdi, Abdi anak Malugh;
45. Malugh anak Hasabja, Hasabja anak Amasia, Amasia anak Hilkia;
46. Hilkia anak Amsi, Amsi anak Bani, Bani anak Semer;
47. Semer anak Maheli, Maheli anak Musi, Musi anak Merari, Merari anak Lewi.
48. Maka paharie, karä olo Lewi tä, djari imadju nguan gawin äkamelai, human Hatalla tä.
49. Maka Aaron äwen hanak palus panakae manotong garo hundjun mesbeh äka parapah awang ingähu, tuntang hundjun mesbeh äka hagaro; iä djari inukas akan karä gawi hong äka idjä brasih haliai, mangat manjapan olo Israel, tumon talo handiai, awang imetäh Moses, rewar Hatalla.
50. Maka djetoh panakan Aaron: anake tä Eleasar; anak Eleasar tä Pinehas, anak Pinehas tä Abisua;
51. Anak Abisua tä Buki, anak Buki tä Usi, anak Usi tä Seraja;
52. Anak Seraja tä Merajot, anak Merajot tä Amarja, anak Amarja tä Ahitub;
53. Anak Ahitub tä Sadok, anak Sadok tä Ahimaas.
54. Maka djetoh karä äkae melai, karä lewue, idjä baris pagangan ajue, iä tä ain baris panakan Aaron, idjä utus olo Kahat tä, krana kalabuan tenong djetä buah akae; — (*Jos.*21,10.)
55. Tuntang olo manenga akae Hebron, hong tanah Juda, tuntang karä patataie hakaliling.
56. Tapi karä tanan lewu tä, tuntang karä lewu korik awang hetä, olo manengae akan Kaleb, anak Jepune.
57. Maka akan panakan Aaron tä olo manenga lewu, bara baris lewun hamputan Juda: Hebron, lewu kalindong tä, Libna tuntang karä patataie, Jatir, Estemoa, tuntang patataie;
58. Hilen tuntang patataie, Debir tuntang patataie;
59. Asan tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie.
60. Bara karä lewun hamputan Benjamin olo manenga akae: Geba tuntang patataie, Alemet tuntang patataie, Anatot tuntang patataie. Karä lewue, pagangan karä ungkupe, sampai telowalas kabaris lewu.
61. Maka akan panakan Kahat awang beken tä imbaris hapan tenong sapulu kabaris lewu bara karä lewun sabagi hamputan Manase tä.
62. Panakan Gerson, tumon karä ungkupe, mandino telowalas kabaris lewu bara karä lewun hamputan Isaskar, tuntang hamputan Aser, tinai hamputan Naptali, tuntang bara sabagi hamputan Manase idjä hong Basan tä.
63. Akan panakan Merari tumon karä ungkupe imbaris hapan tenong kea duäwalas lewu, bara lewun olo hamputan Ruben, tuntang hamputan Gad, tinai hamputan Sebulon.
64. Tumon tä olo Israel manenga akan olo Lewi karä lewu tä tuntang karä patataie.
65. Hapan tenong iä manenga tä bara lewun hamputan Juda, tuntang hamputan Simeon, tinai hamputan Benjamin, karä lewu tä, idjä djari injewut arae nah.

66. Maka akan tisan ungkup Kahat inenga lewu bara lewun hamputan Epraim;
67. Krana olo manenga akae lewu kalindong tä, Sighem tuntang patataie, hong bukit hatinggang Epraim, Geser tuntang patataie;
68. Tinai Jokmeam tuntang patataie, Bethoron tuntang patataie;
69. Ajalon tuntang patataie, Gatrimon tuntang patataie.
70. Tinai bara lewun sabagi hamputan Manase tä: Aner tuntang patataie, Bileam tuntang patataie. Ungkup tisan panakan Kahat mandino karä lewu djetä.
71. Panakan Gerson mandino lewu bara karä lewun ungkup sabagi hamputan Manase tä: Golan hong Basan, tuntang patataie, Astarot tuntang patataie:
72. Tinai bara lewun hamputan Isaskar: Kedes tuntang patataie, Dobrat tuntang patataie;
73. Ramot tuntang patataie, Anem tuntang patataie.
74. Tinai bara lewun hamputan Aser: Masal tuntang patataie, Abdon tuntang patataie;
75. Hukok tuntang patataie, Reghob tuntang patataie.
76. Tinai bara lewun ungkup Naptali: Kedes hong Galilea tuntang patataie, Hamon tuntang patataie, Kiriataim tuntang patataie.
77. Panakan Merari awang beken tä mandino lewu bara karä lewun hamputan Sebulon: Rimono tuntang patataie, Tabor tuntang patataie.
78. Tinai dipah Jordan hila silae, tandipah Jerigho, hila timor Jordan, iä mandino bara lewun hamputan Ruben: Beser, hong padang benjem tä, tuntang patataie, Jasa tuntang patataie;
79. Kedemot tuntang patataie, Mepaat tuntang patataie.
80. Bara lewun hamputan Gad: Ramot hong Gilead tuntang patataie, Mahanaim tuntang patataie;
81. Hesbon tuntang patataie, Jaeser tuntang patataie.

BAGI 7.

Panakan I. Isaskar, II. Benjamin, III. Naptali, IV. Manase, V. Epraim, VI. Aser.

I.—1. Anak Isaskar tä: Tola, Pua, Jasib, Simron; äwen äpat tä. — (1.*Mos.*46,13.)
2. Anak Tola tä: Usi, Repaja, Jeriel, Jaghmai, Jibsam, Samuel, uras mantir hong karä ungkup utus tatoe Tola, olo idjä menteng uräh hong panakae; maka karä oloe intu katika Dawid duä pulu duä kojan djahawen ratus biti.
3. Anak Usi tä Jisraja; anak Jisraja tä: Mighael, Obadja, Joel, Jisia; limä biti tä uras mantir.
4. Maka ai, bara baris karä ungkup utus tatoe, aton kawan olo parang sampai telo pulu djahawen kojan karä bitie, krana olo tä masawä manak arä.
5. Maka karä paharie, baris karä ungkup hamputan Isaskar aton hanja pulu udju kojan bitie, uras olo idjä gantjang parang, idjä tamä surat tjatjah.
II.—6. Anak Benjamin tä: Bela, Begher, Jediael; telo biti tä.
7. Anak Bela tä: Esbon, Usi, Usiel, Jerimot, Iri; limä biti tä, idjä mangapala karä ungkup utus tatoe, olo menteng tuntang tjakap; maka karä oloe idjä tamä tjatjah duä pulu duä kojan telo pulu äpat biti.

8. Anak Begher tä: Semira, Joas, Elieser, Eljoenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot, Alemet; uras djetä anak Begher.
9. Olo ajue, idjä injurat tumon karä ungkupe, tumon karä kapalan utus ajue, duä pulu kojan duä ratus, samandiai olo awang sanggam parang.
10. Anak Jediael tä Bilhan; anak Bilhan tä: Jeus, Benjamin, Ehud, Kenaana, Sethan, Tarsis, Ahisahar.
11. Samandiai tä panakan Jediael, kapala karä ungkup utus tatoe; karä oloe awang gantjang sampai udjuwalas kojan duä ratus biti, idjä omba kawan olo parang.
12. Tinai Supim dengan Hupim tä anak Ir, tuntang Husim tä anak Aher.
III. — 13. Anak Naptali tä: Jasiel, Guni, Jeser, Salum; djetä uras panakan Bilha.
IV. — 14. Anak Manase tä Asriel, idjä inakan sawae; maka gundike, olo Aram tä, manak Maghir, bapa Gilead.
15. Maghir tä masawä betau Hupim äwen duä Supim, arae Maagha. Maka aran anake idjä duä Selapead. Selapead tä manak uras bawi bewäi.
16. Tinai Maagha, sawan Maghir, manak hatuä, tuntang manggarä arae Peres; anak paharie tä Seres, iä tä manak Ulam tuntang Rekem.
17. Anak Ulam tä Bedan. Djetä panakan Gilead, anak Maghir, Maghir anak Manase.
18. Maka betaue, Moleghet, manak Ishud, Abieser, Mahela.
19. Anak Semida tä: Ahjan, Seghem, Liki, Aniam.
V. — 20. Anak Epraim tä Sutelah; anak Sutelah tä Bered; anak Bered tä Tahat; anak Tahat tä Elada; anak Elada tä Tahat.
21. Anak Tahat tä Sabad; anak Sabad tä: Sutela, Eser, Elad. Maka olo Gat, idjä puna olo tanah tä, mampatäi äwen tä, basa äwen tä djari dumah, handak marampas metoe.
22. Tagal tä tatoe Epraim manatum tahi andaue; maka karä paharie dumah mampong iä.
23. Limbah tä iä hindjä dengan sawae, iä tä batihi, manak hatuä, maka iä manggarä arae Beria, (*hong kapähä,*) basa tjalaka djari buah ungkup humae.
24. Anake idjä bawi tä Seera; iä tä mamangun Bethoron idjä ngadju dengan idjä ngawa, tinai Usenseera.
25. Anak Seera tä Repa äwen duä Resep; anak Resep tä tinai Tela; anak Tela tä Tahan;
26. Anak Tahan tä Ladan; anak Ladan tä Amihud; anak Amihud tä Elisama;
27. Anak Elisama tä Nun; anak Nun tä Josua. — (4.*Mos.*13,9.)
28. Maka äkae, tanah pagangan ajue, iä tä Betel tuntang karä patataie; hila timor, Naaran; hila barat, Geser tuntang karä patataie, tinai Sighem tuntang karä patataie, palus sampai Gasa tuntang karä patataie.
29. Tinai hong tanah hamputan Manase Betsean tuntang karä patataie, Taanagh tuntang karä patataie, Megido tuntang karä patataie, Dor tuntang karä patataie. Karä lewu tä äka panakan Josep, anak Israel tä.
VI. — 30. Anak Aser tä: Jimna, Jiswa, Jiswi, Beria; Sera, betau äwen tä.
31. Anak Beria tä Heber äwen

duä Malghiel; iä tä bapa Birsawit.
32. Maka Heber manak Japlet, Somer, Hotam; tinai Sua, betau äwen tä.
33. Anak Japlet tä: Pasagh, Bimhal, Aswat; djetä anak Japlet.
34. Anak Semer tä: Ahi, Rohega, Jehuba, Aram.
35. Anak paharie Helem tä: Sopa, Jimna, Seles, Amal.
36. Anak Sopa tä: Sua, Harneper, Sual, Beri, Jimra;
37. Beser, Hod, Sama, Silsa, Jitran, Beera.
38. Anak Jeter tä: Jepune, Pispa, Ara.
39. Anak Ula tä: Ara, Haniel, Risja.
40. Samandiai tä panakan Aser, uras mantir karä ungkup utus tatoe, uras olo awang kampili, awang menteng tuntang tjakap, uras mantir kapala; maka karä oloe idjä injurat, intjatjah akan parang, duä pulu djahawen kojan biti karäe.

BAGI 8.

Panakan Benjamin tuntang Saul.

1. Benjamin manak Bela, anake idjä bakas, idjä duä Asbel, idjä telo Ahra; — (1.*Mos.*46,21.)
2. Idjä äpat Noha, idjä limä Rapa.
3. Maka djetoh anak Bela: Adar, Gera, Abihud;
4. Abisua, Naaman, Ahoa;
5. Gera, Sepupan, Huram.
6. Djetoh panakan Ehud, samandiai tä mantir kapalan olo Geba; maka äwen bindah akan Manahat;
7. Naaman, Ahia tuntang Gera, iä idjä mindah äwen tä; maka iä manak Usa tuntang Ahihud.
8. Tinai Saharaim manak hong tanah Moab, limbah iä djari mindah äwen, dengan Husim tuntang Baara, sawae duäduä tä.
9. Tinai dengan sawae Hodes iä manak Jobab, Sibja, Mesa, Malgham;
10. Jeus, Soghja, Mirma; samandiai tä anak ajue, uras kapalan karä bakas.
11. Dengan Husim iä manak Abitub tuntang Elpaal.
12. Anak Elpaal tä: Eber, Misam, Semed; iä tä djari mamangun lewu Ono, tinai Lod tuntang karä patataie.
13. Maka Beria tuntang Sema tä kapalan karä bakas olo Ajalon; iä djari manganan olo Gat.
14. Maka Ahjo, Sasak, Jeremot,
15. Sebadja, Arad, Eder,
16. Mighael, Jispa, Joha, samandiai tä uras anak Beria.
17. Sebadja, Mesulam, Hiski, Heber,
18. Jismerai, Jislia, Jobab, samandiai tä uras anak Elpaal.
19. Jakim, Sighri, Sabdi,
20. Eljoenai, Siletai, Eliel,
21. Adaja, Beraja, Simrat, samandiai tä uras anak Simei.
22. Jispan, Eber, Eliel,
23. Abdon, Sighri, Hanan,
24. Hananja, Elam, Antotija,
25. Jipdeja, Pnuel, samandiai tä uras anak Sasak.
26. Samsirei, Seharja, Atalja,
27. Jaaresja, Elia, Sighri, samandiai tä uras anak Jeroham.
28. Djetä mantir hong utus tatoe, kapalan karä ungkupe: äwen tä melai hong Jerusalem.
29. Hong lewu Gibeon aton me-

lai bapa Gibeon; aran sawae
Maagha.
30. Anake idjä bakas Abdon,
limbah tä Sur, Kis, Baal, Nadab,
31. Gedor, Ahio, Segher.
32. Miklot manak Simea; äwen
tä kea melai darah karä paharie
hong Jerusalem, hindjä paharie.
33. Ner manak Kis, Kis manak
Saul, Saul manak Jonatan, Malghisua, Abinadab, Esbaal. — (1. *Sam.*14,51.)
34. Jonatan manak Meribaal;
Meribaal manak Migha.
35. Anak Migha tä: Piton, Melegh, Taarea, Aghas.
36. Aghas manak Jehoada; Jehoada manak: Alemet, Asmawet,
Simri; Simri manak Mosa.
37. Mosa manak Bina; anak djetä
Rapa; anak djetä Elasa; anak djetä
Asel.
38. Asel tä djahawen anake hatuä, djetoh karä arae: Asrikam,
Boghru, Ismael, Searja, Obadja,
Hanan. Samandiai tä uras anak
Asel.
39. Maka anak paharie Esek tä:
Ulam, anake idjä bakas, idjä duä
Jeus, idjä telo Elipelet.
40. Maka anak Ulam tä uras olo
gantjang, idjä harati gawin panah,
tuntang arä anak äsoe, sampai saratus limä pulu biti. Samandiai tä
uras panakan Benjamin.

BAGI 9.

Olo idjä mangkalewu hong Jerusalem tuntang hong Gibeon.

1. Maka salepah olo utus Israel injurat, tumon horoe karä
ungkupe; surat horoe tä aton hong
surat radja Israel. Maka olo Juda
inamput tawanan akan Babel, tagal karä kalangkahe;
2. Iä, idjä bihin mangkalewu
sanang hong karä tanae, tuntang
hong karä lewue, iä tä olo Israel,
imam tuntang olo Lewi, tuntang
rewar äka brasih tä.
3. Maka hong Jerusalem aton
mangkalewu belahe bara hamputan
Juda, tuntang belahe bara hamputan Benjamin, tinai belahe bara
hamputan Epraim dengan Manase.
4. Utai, anak Amihud, Amihud
anak Omri, Omri anak Imri, Imri
anak Bani, panakan Peres, anak
Juda tä.
5. Ungkup olo Silon tä: Asaja,
anake idjä bakas tä, tuntang karä
anake.
6. Baris panakan Sera tä: Jeuel
tuntang karä kolae, djahawen ratus
djalatien pulu biti.
7. Baris panakan Benjamin tä:
Salu, anak Mesulam, Mesulam anak
Hodawja, Hodawja anak Hasenua.
8. Tinai Jibneja, anak Jeroham,
tuntang Ela, anak Usi, Usi anak
Mighri; tinai Mesulam, anak Sepatja, Sepatja anak Reuel, Reuel
anak Jibnija;
9. Tuntang karä paharie, tumon
karä ungkupe, sampai djalatien ratus limä pulu djahawen biti; karä
olo tä uras kapalan karä bakas
huang karä ungkup utus tatoe.
10. Baris imam tä: Jedaja, Jojarib, Jaghin.
11. Asanja anak Hilkija, Hilkija anak Mesulam, Mesulam anak
Sadok, Sadok anak Merajot, Merajot anak Ahitub, mantir human
Hatalla tä.
12. Tinai Adaja anak Jeroham,
Jeroham anak Pashur, Pashur
anak Malghia; tinai Masai anak
Adiel, Adiel anak Jahsera, Jahsera

anak Mesulam, Mesulam anak Mesilemit, Mesilemit anak Imer.

13. Tinai karä paharie, kapala huang ungkup karä tatoe, sampai sakojan udju ratus djahawen pulu biti, olo idjä harati nguan gawi hong human Hatalla.

14. Bara baris olo Lewi tä: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, bara baris olo Merari.

15. Tinai Bakbakar, Heres, Galal tuntang Matanja, anak Migha, Migha anak Sighri, Sighri anak Asap.

16. Tinai Obadja anak Semaja, Semaja anak Galal, Galal anak Jedutun; tinai Bereghja anak Asa, Asa anak Elkana, idjä mangkalewu hong lewun olo Netopat.

17. Olo idjä tonggon bauntonggang tä: Salum, Akub, Talmon, Ahiman, tuntang karä paharie; Salum mangapala äwen tä.

18. Palus toh kea äwen tä, idjä bara hamputan olo Lewi, djari mendeng manonggo bauntonggang hila timor, djalan radja tamä human Hatalla.

19. Tinai Salum, anak Kore, Kore anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah, tuntang karä paharie olo ungkup human tatoe, olo Korah tä, aton padjun gawie mangat manonggo bauntonggang tingkap-panjupa, sama kilau tatoe horan hong äka utus olo Jehowa bapodok djari manonggo bauntonggang kea;

20. Metoh Pinehas, anak Eleasar tä, mangapala iä, idjä imberkat Jehowa tä. — (4.*Mos.*25,7.)

21. Sagharja, anak Meselemja, manonggo bauntonggang tingkap-panjupa.

22. Karä olo awang kampili akan tonggon bauntonggang sampai duä ratus duäwalas biti. Æwen tä djari tarasurat tumon karä lewue. Dawid tuntang Samuel, nabi tä, djari mangkat olo tä huang padjun ai.

23. Æwen tä palus panakae melai intu karä bauntonggang human Jehowa, huma äka-panjupa, manonggo hetä.

24. Maka tonggoe tä melai intu äpat matan riwut, hila timor, hila barat, hila utara tuntang hila salatan.

25. Karä paharie uras melai intu lewue, tuntang iä manalih sining andau udju hatalindjam, mangat manonggo.

26. Krana idjä haradjur melai hetä iä tä äpat biti mantir tonggoe, olo Lewi tä; äwen tä mandur karä ramo tuntang panatau human Hatalla.

27. Maka olo tä bara malem hakaliling human Hatalla; krana iä tä akan indu manonggo, sining handjewu iä akan muap blawang.

28. Belahe olo tä akan mahaga karä ramon sombajang; tuntang hasea iä manamäae tinai, tuntang hasea kea iä mamplua tä.

29. Tinai belahe olo tä djari iangkat mahaga karä ramo tuntang talo brasih, tinai tunek tepong, anggor, undus, garo tuntang minjak.

30. Tinai belahe utus imam akan manampa garo tuntang minjak tä.

31. Maka Matitja, olo Lewi, anak Salum idjä bakas, olo Korah tä, tukang talo inanak hong rindjing.

32. Belahe paharie, olo Kahat, tukang tepong tampajah tä, mangat manatap djetä genep andau sabat. — (3.*Mos.*24,5.)

33. Ungkup djetä kea olo panjanji, kapalan ungkup Lewi,

idjä empas bara gawi manonggo
karong äka karä ramo; krana
handau hamalem iä puna gawie
djetä.
34. Djetä karä mantir kapala
huang karä ungkup olo Lewi;
äwen tä melai hong Jerusalem.
35. Maka hong Gibea djari me-
lai Jeiel, bapa Gibeon; aran be-
taue Maagha.
36. Anake idjä bakas Abdon,
limbah tä Sur, Kis, Baal, Ner,
Nadab,
37. Gedor, Ahio, Sagharja, Mi-
klot.
38. Miklot manak Simeam. Æwen
tä melai kea hong Jerusalem, da-
rah paharie, hindjä dengan karä
paharie.
39. Ner manak Kis, Kis manak
Saul, Saul manak Jonatan, Mal-
ghisua, Abinadab, Esbaal. — (9,33.)
40. Anak Jonatan tä Meribaal,
Meribaal manak Migha.
41. Anak Migha tä: Piton, Me-
legh, Taerea.
42. Aghas manak Jaera, Jaera
manak Alemet, Asmawet, Simri;
Simri manak Mosa.
43. Mosa manak Bina; anak
Bina tä Repaja, anak Repaja tä
Elasa, anak Elasa tä Asel.
44. Asel tä djahawen biti anake
hatuä; djetoh karä arae: Asrikam,
Boghru, Ismael, Searja, Obadja,
Hanan; djetä anak Asel.

BAGI 10.

Saul matäi kahum parang dengan olo Pilisti.

1. Maka olo Pilisti mamarang
olo Israel, tuntang olo Israel pa-
rarawoh bara baun olo Pilisti, pa-
lus olo tä halelek impatäi hong
bukit hatinggang Gilboa. (1.*Sam.*
31,1.)
2. Maka olo Pilisti maroboh
mangatah Saul tuntang anake; olo
Pilisti mampatäi Jonatan, Abina-
dab äwen telo Malghisua, anak
Saul tä.
3. Maka klahi mangaras man-
takan Saul, iä ingapong olo pa-
manah, tuntang bahimang awi olo
pamanah tä.
4. Tä koan Saul dengan olo idjä
mananggong ganggamae: Silak pa-
dangm, sudok aku hapan tä, belä
olo kulop tä dumah, sambil haba-
baka aku. Tapi ajange djaton maku,
awie paham kikähe. Tä Saul man-
duan padange, manangkarap tä.
5. Amon ajange mitä Saul djari
matäi, maka iä kea manangkarap
padange, palus matäi.
6. Tumon tä Saul matäi äwen
äpat hanak; hapus ungkup humae
matäi haiak tä kea.
7. Amon karä olo Israel, idjä
melai hong tanah randah hetä,
mitä olo tä djari hadari, tinai Saul
äwen hanak djari matäi, maka olo
tä malihi lewue palus hadari. Tä,
maka olo Pilisti dumah, mangka-
lewu hetä.
8. Djadi andau tinai, metoh
olo Pilisti mananggoh tantai ma-
rampas ramon olo idjä impatäie tä,
maka iä mitä Saul äwen hanak ha-
lelek hundjun bukit Gilboa.
9. Tä iä marampas ramoe, tinai
iä manduan takoloke tuntang gang-
gamae, palus manjoho olo mimbit
tä mangumbang tanah Pilisti, mam-
prahan tä akan karä dewae, tun-
tang akan olo arä.
10. Limbah tä olo mingkes gang-
gamae tä huang human dewae, ti-

nai bangkonge ilantake hong human Dagon.

11. Amon olo Jabes hong Gilead mahining talo handiai, idjä djari iawi olo Pilisti dengan Saul,

12. Maka karä olo gantjang baris äwen tä hagoet, manduan bukang Saul tuntang hantun anake, mimbit tä akan Jabes, sambil mangubur tolange tä penda batang ela hong Jabes, palus iä puasa kudju andau.

13. Tumon tä Saul matäi huang kalangkahe, idjä iawie dengan Jehowa, dengan augh Jehowa, idjä djaton djari ihagae; tinai tagal iä djari misek olo bawi tukang dewa tä, idjä inggaue. — (1.*Sam.*15,11; 28,8.)

14. Djaton iä djari misek Jehowa; tagal tä iä mampatäi iä, balalu mindah karadjaae akan Dawid, anak Isai.

BAGI 11.

I. Dawid imparadja; iä mampalah Jerusalem. II. Karä pangkaliman Dawid.

I.—1. Tä salepah utus olo Israel hapumpong, mananggoh Dawid hong Hebron, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh isi daha ajum. — (2.*Sam.*5,1.)

2. Bara bihin kea, kahum Saul magon radja, mahin ikau kea idjä djari matoh olo Israel; tinai Jehowa, Hatallam, djari hamauh dengam: ikau akan manjakatik Israel, djalahan olo ajungku, ikau akan mangapala utus olo ajungku, Israel tä.

3. Tinai karä bakas olo Israel dumah manaharep radja hong Hebron, balalu Dawid hadjandji dengae hong Hebron, intu baun Jehowa. Maka olo tä maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tumon augh Jehowa hadjamban Samuel. — (1. *Sam.*16,1.)

4. Maka Dawid haiak karä olo Israel hagoet maranggar Jerusalem, iä tä Jebus; krana olo Jebusi magon mangkalewu hong tanah tä.

5. Maka olo Jebus tä hamauh mawi Dawid: Kwäka ikau tau tamä hetoh! Tapi Dawid mandino kota Sion tä kea, iä tä lewun Dawid.

6. Krana koan Dawid: Æwe idjä solake mamukul olo Jebusi tä, iä akan mandjadi mantir kapala. Tä, maka Joab, anak Seruja, idjä solake mandai pagar batu tä, tagal tä iä mandjadi mantir kapala.

7. Maka Dawid palus melai hong kota tä, tagal tä djetä inggarä lewun Dawid.

8. Tinai iä mamangun lewu tä bara Milo sampai hakaliling; maka Joab manaheta tisan lewu tä.

9. Maka Dawid sasar tahi sasar hai, krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mampahaiak iä.

II.—10. Djetoh karä mantir pangkaliman Dawid, idjä menteng atäie djari omba iä mandähen karadjaan ajue mahundjun salepah utus olo Israel, mangat mamparadja iä, tumon augh Jehowa tahiu olo Israel. — (2.*Sam.*23,8.)

11. Djetoh karä pangkaliman Dawid: Jasobam, anak Haghmoni, aton idjä mambatang intu telo pulu biti tä; iä idjä djari mimbing lundjue mantakan telo ratus biti, idjä impatäie haiak.

12. Limbah bara iä tä Eleasar, anak Dodo, olo Aho tä; iä hindjä pangkalima äwen telo tä.

13. Iä tä dengan Dawid hong

Pasdamim, metoh olo Pilisti hapumpong hetä handak parang; maka aton tana hetä hindai geteme, olo arä hadari, mahakan bara baun olo Pilisti.
14. Maka äwen tä melai tetep hetä, bentok tana, sambil mangalindong tä, iä mamukul olo Pilisti. Tuntang Jehowa paham mandohop olo tä hapan äwen.
15. Maka telo biti, mantir äwen telo pulu baris idjä solake tä, mananggoh Dawid hong batukarang, darah lowang Adulam; maka kawan parang olo Pilisti bapodok hong djanah Repaim.
16. Intu tä Dawid hong äka dähen, tuntang sabagi olo Pilisti hong Betlehem.
17. Tä Dawid mipen, koae: Æwe handak mampihop aku hapan danum bara kali Betlehem, idjä intu bauntonggang hetä.
18. Tä äwen telo tä manaradjang kawan parang olo Pilisti, masip danum bara kali Betlehem, idjä hong bauntonggang lewu tä, palus äwen mätoe, mimbite akan Dawid. Tapi Dawid djaton maku mihop djetä, baja iä manusuh tä hong baun Jehowa,
19. Sambil hamauh: Käläh Hatallangku mangedjau aku dengan gawi kalotä; tau aku mihop dahan olo tä? Kilau manganan tahasenge äwen djari masip djetä. Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tä.
20. Maka Abisai, paharin Joab, iä tä kea idjä mambatang hong telo biti; iä djari mimbing lundjue malawan telo ratus biti, sambil mampatäi iä. Tumon tä iä basewut intu äwen telo tä.
21. Bara baris äwen telo tä iä idjä hai bara kolae äwen duä, tagal tä iä mangapala äwen tä, tapi iä djaton sama tumon telo biti baris idjä solake tä.
22. Benaja, anak Jojada, anak olo Kabseel, idjä menteng atäi, abas gawie kea; iä mampatäi duä singa olo Moab; tinai iä hagoet mampatäi singa hong kali, wajah ambon habungkus.
23. Tinai iä djari mampatäi olo Misir kea, idjä limä hasa kambo berenge; olo Misir tä mimbing lundjue, tantahae kahai buntis; tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, palus mansuwit lundju bara lengän olo Misir tä, balalu mampatäi iä hapan lundju ajue kea.
24. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tä iä basewut hong pangkalima telo biti tä.
25. Iä hai bara olo telo pulu tä, tapi iä djaton sama kea dengan telo biti baris idjä solake tä. Maka Dawid mangkat iä mangapala karä olo dalam.
26. Djetoh aran karä pangkalima awang beken tä: Asahel, paharin Joab; Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;
27. Samot, olo Harot; Heles, olo Pelon;
28. Ira, anak Ikes, olo Tekoa; Abieser, olo Anatot;
29. Sibghai, olo Husat; Ilai, olo Aho;
30. Maharai, olo Netopat; Heled, anak Baana, olo Netopat;
31. Itai, anak Ribai, olo Gibea, lewun olo Benjamin; Benaja, olo Pirhaton;
32. Hurai, bara sungäi Gaas; Abiel, olo Arbat;
33. Asmawet, olo Baharum; Eljaba, olo Saalbon.
34. Baris panakan Hasem, olo

Gison tä, aton Jonatan, anak Sage, olo Harar;

35. Ahiam, anak Saghar, olo Harar; Elipal, anak Ur;

36. Heper, olo Megharat; Ahia, olo Pelon;

37. Hesro, olo Karmel; Naarai, anak Esbai;

38. Joel, paharin Natan; Mibhar, anak Geri;

39. Selek, olo Amon; Narai, olo Berot, idjä manjang Joab, anak Seruja, mananggong ganggamae;

40. Ira, olo Jeter; Gareb, olo Jeter;

41. Uria, olo Het; Sabad, anak Alai;

42. Adina, anak Sisa, olo Ruben tä indu kapalan olo Ruben; tinai aton telo pulu biti idjä penda äwen.

43. Hanan anak Maagha; Josapat, olo Mitni;

44. Usia, olo Asterat; Sama tuntang Jeiel, anak Hotam, olo Aroer;

45. Jediael, anak Simri; Joha, paharie, olo Tis;

46. Eliel Hamahawim tuntang Jeribai tuntang Josawia, anak Elnaim tä; tinai Jitma, olo Moab;

47. Eliel, Obed, tuntang Jasiel, olo Mesobaja.

BAGI 12.

Karä olo ain Dawid idjä tamä kawan parang.

---

1. Maka djetoh aran karä olo, idjä dumah mananggoh Dawid hong Siklag, metoh iä mahakan Saul, anak Kis tä. Olo tä hindjä karä pangkalima tä, omba mamarang; — (1.*Sam.*27,6.)

2. Uras olo tä hapan panah, tinai iä harati mamanting batu hapan lengäe sambil gantau, tinai iä mamanah; belahe äwen tä kolan Saul, olo Benjamin.

3. Kapalae Ahieser tuntang Joas, anak Semaa, olo Gibea; limbah tä Jesiel tuntang Pelet, anak Asmawet, tinai Beragha tuntang Jehu, olo Anatot.

4. Jismaja, olo Gibeon, hindjä baris telo pulu pangkalima tä, iä hai bara telo pulu biti idjä baris duä tä; tinai Jirmeja, Jahasiel, Johanan, Josabad, olo Gedarat;

5. Elusai, Jerimot, Bealja, Semarja, Sepatja, olo Harup;

6. Elkana, Jisia, Asareel, Joeser, Jasobam, olo Kora;

7. Joela, Sebadja, anak Jeroham, olo Gedor.

8. Bara ungkup Gad aton kea olo manatelan arepe intu Dawid, hong äka dähen intu padang benjem, olo menteng, idjä harati parang, idjä tatap dengan talawange tuntang lundjue; ampin baue kilau ampin singa, tinai kaliase kilau kalias krahau hong bukit.

9. Eser idjä kapalae; idjä duä Obadja; idjä telo Eliab;

10. Idjä äpat Mismana; idjä limä Jirmeja;

11. Idjä djahawen Atai; idjä udju Eliel;

12. Idjä hanja Johanan; idjä djalatien Elsabad;

13. Idjä sapulu Jirmeja; idjä sawalas Maghbanai.

14. Olo tä bara hamputan Gad, uras kapala parang, awang korik kapala hong saratus, awang hai kapala hong sakojan.

15. Iä tä idjä hanimpah Jordan,
intu bulan idjä solake, metoh da-
num hai lelep tiwing; palus iä
manganan karä olo hong äka ran-
dah hetä, hila timor tuntang hila
barat.
16. Belahe olo hamputan Benja-
min tinai Juda kea manalih Da-
wid hong äkae, intu äka dähen tä.
17. Maka Dawid blua, manam-
bang äwen, tombah aughe, sam-
bil hamauh dengan äwen: Djaka
keton tanggoh aku dengan kabu-
djur, handak mandohop aku, maka
atäiku tumon tä kea akan hindjä
keton; tapi amon keton hapan
tipu, handak mandjuluk aku akan
lengän musohku, alo lengängku bra-
sih bara talo sala, tä maka Ha-
tallan tato ita karäh mitä tuntang
mahukum tä.
18. Tä, maka Rogh manjuang
Amasai, mantir kapala, idjä hindjä
baris äwen telo pulu tä, balalu
iä hamauh: Akam ikäi, o Dawid,
dengam ikäi hindjä, o anak Isai!
Salamat, salamat ikau, salamat idjä
mandohop ikau! Krana Hatallam
mandohop ikau! Tä Dawid mana-
rima olo tä, balalu mangkat iä
mangapala kawan olo ai.
19. Tinai belahe olo Manase
mambaris arepe omba Dawid, me-
toh iä hagoet omba olo Pilisti,
nakara mamarang Saul, tapi djaton
tulus iä mandohop olo tä; krana
karä mantir olo Pilisti hatirok,
balalu malapas iä, koae: Mikäh
iä mambalik omba tuan ajue tinai,
tä toto nihau takolok ita.
20. Djadi, amon iä buli Siklag,
maka aton omba iä bara hampu-
tan Manase: Adna, Josabad, Je-
diael, Mighael, Josabad, Elihu,
Siletai; uras mantir huang sakojan,
baris olo Manase.
21. Æwen tä mandohop Dawid
mawi asang tä, krana uras olo tä
olo pintar tuntang menteng, man-
tir olo parang.
22. Tinai katika tä haradjur si-
ning andau aton olo dumah ma-
nanggoh Dawid, mangat mando-
hop iä, sampai kawae tä mandjadi
hai, kilau kawan Hatalla.
23. Maka djetoh djumalah karä
kapala, idjä batatap akan parang
mananggoh Dawid hong Hebron,
mangat mindah karadjaan Saul
akae, tumon augh Jehowa:
24. Baris olo Juda, idjä hapan
talawang tuntang lundju, djaha-
wen kojan hanja ratus, uras tatap
akan parang.
25. Baris olo Simeon, olo men-
teng, idjä harati parang, udju
kojan saratus biti.
26. Baris olo Lewi äpat kojan
djahawen ratus biti.
27. Jojada tä mantir panakan
Aaron, tuntang aton dengae telo
kojan udju ratus biti.
28. Sadok, olo tabela tä, olo
pintar menteng, tuntang ungkup
human bapae, duä pulu duä olo
bakas.
29. Bara baris olo Benjamin,
paharin Saul tä, baja telo kojan
bewäi; krana magon arä olo tä,
idjä ompat ungkup human Saul.
30. Baris hamputan Epraim duä
pulu kojan hanja ratus biti, olo
menteng, idjä basewut hong karä
ungkup tatoe.
31. Baris sabagi hamputan Ma-
nase hanjawalas kojan biti, idjä
tantai dumah mamparadja Da-
wid.
32. Bara panakan Isaskar, olo
idjä harati darin perkara, tuntang
katawan narai kapatut gawin Is-
rael, aton duä ratus kapala idjä

omba iä, tuntang karä paharie manumon aughe.
33. Bara olo Sebulon, uras olo idjä tau ompat parang, idjä batatap dengan karä ampin ganggamae, aton limä pulu kojan biti, maka iä mamadju arepe dengan tanggar atäie.
34. Bara hamputan Naptali aton sakojan mantir, tinai dengae telo pulu udju kojan olo idjä mimbit talawang dengan lundju.
35. Bara olo Dan, uras idjä batatap akan parang, aton duä pulu hanja kojan djahawen ratus biti.
36. Bara Aser, uras idjä tamä kawan olo parang, idjä batatap, aton äpat pulu kojan.
37. Tinai bara dipah Jordan hila silae, bara olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase aton saratus duä pulu kojan biti, idjä batatap dengan karä ampin ganggaman.
38. Karä olo parang tä, idjä harati mamadju arepe, dumah tanggoh Hebron dengan toto atäie, mangat mamparadja Dawid mahundjun salepah utus olo Israel. Tinai karä olo Israel awang beken bulat atäie kea, handak mamparadja Dawid.
39. Olo tä melai hetä dengan Dawid katelo, sambil kuman mihop; krana paharie djari nguan talo akae.
40. Tinai olo idjä melai tokep hetä, palus sampai tanah Isaskar, Sebulon tuntang Naptali, aton mimbit tepong, imuate hundjun kalidai, hundjun onta, hundjun hadjaran, hundjun sapi, tinai karä ampin wadai, tampong korma, rimpin anggor, danum anggor, undus, sapi, kambing, tabiri, kutoh karäe, basa awi kahandjak aton hong Israel.

BAGI 13.

Dawid handak manduan patin-djandji.

1. Limbah tä maka Dawid hatirok dengan karä mantir huang sakojan biti tuntang huang saratus biti, tinai dengan karä mantir kapala, — (2.*Sam.*6,2.)
2. Palus Dawid hamauh dengan hapus utus olo Israel: Djaka keton bara huang, djaka kahandak Jehowa, Hatallan ita, kalotä, käläh ita mampait augh kantäkantä, akan karä paharin ita hong salepah tanah Israel, akan imam tuntang olo Lewi, idjä dengae huang karä lewue tuntang patataie, mangat olo tä hapumpong tanggoh ita.
3. Käläh ita manduan patin Hatallan ita akan ita, krana kahum pangereng Saul ita djaton djari paraba djetä.
4. Tä koan hapus utus olo arä, patut mawie tumon tä, krana augh tä bahalap intu matan salepah utus olo arä.
5. Tä Dawid mamumpong salepah utus olo Israel, bara Sihor idjä tokep tanah Misir, sampai darah Hamat, mangat manduan patin Hatalla bara Kiriatjearim.
6. Tä Dawid tuntang karä olo Israel hagoet akan Baala, djetä Kiriatjearim, idjä hong tanah Juda, mangat iä manduan bara hetä patin Hatalla, Jehowa, idjä melai helat Kerub tä, äka Arae injembah.
7. Palus olo mimbit patin Hatalla, imuate hong kareta taheta, bara human Abinadab. Maka

Usa äwen duä Ahio magah kareta tä.

8. Maka Dawid dengan karä olo Israel paham baramirami hong baun Hatalla, hapan njanji, hapan kutjapi, biola, gandang, bisakbetong tuntang sarunai.

9. Djadi, amon olo tä sampai karaian Kidon, maka Usa mandjudju lengäe, handak manjingkap pati, krana sapi tä tanggarurus.

10. Maka hasep kalait Jehowa dengan Usa, palus iä mawi iä, basa iä djari mandjudju lengäe manjingkap pati; iä tindas matäi hetä hong baun Hatalla.

11. Maka paham kahambon kasinggul atäi Dawid, basa Jehowa djari marunap Usa; tagal tä iä manggarä aran äka tä Peresusa, (*karunap Usa,*) sampai andau toh.

12. Maka Dawid mikäh dengan Jehowa hong andau tä, koae: Kilen aku tau manduan patin Hatalla akangku?

13. Tagal tä Dawid djaton manduan pati tä akae, akan lewun Dawid, tapi iä patendä tä hong human Obededom, olo Gat tä.

14. Kalotä patin Hatalla melai dengan olo ungkup human Obededom, hong human äwen, telo bulan; maka Jehowa mamberkat ungkup human Obededom, tuntang karä talo ajue.

BAGI 14.

I. Karä huma tuntang anak sawan Dawid. II. Iä mampalah olo Pilisti.

I. — 1. Limbah tä maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan tanggoh Dawid, magah kaju seder, tuntang tukang batu, tukang kaju, mangat olo tä mamangun huma akae.

2. Maka Dawid kasene, Jehowa djari mandähen iä indu radjan Israel, krana karadjaan ajue inggatang tagal Israel, utus olo ajue

3. Maka Dawid mandahang karä sawae hindai hong Jerusalem, tuntang Dawid manak arä hong Jerusalem, hatuä bawi.

4. Djetoh aran karä anake, idjä inakan akae hong Jerusalem: Samua, Sobab, Natan, Salomo,

5. Jibghar, Elisua, Elpelet,

6. Noga, Nepeg, Japia,

7. Elisama, Beeljada, Elipelet.

II. — 8. Amon olo Pilisti mahining, Dawid djari iminjak akan radjan hapus utus olo Israel, maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä hagoet, manambang olo tä.

9. Maka olo Pilisti dumah, bapodok hong Repaim, tanah randah tä.

10. Tä Dawid misek Hatalla, koae: Aton aku akan hagoet maranggar olo Pilisti, aton ikau handak mandjuluk olo tä akan penda lengängku? Maka Jehowa hamauh dengae: Lius, krana aku handak manjaragh olo tä penda lengäm.

11. Djadi, amon olo tä miar akan Baalperasin, hetä Dawid mamukul iä. Tuntang Dawid hamauh: Hatalla djari marukat musohku hapan lengängku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä olo manggarä äka hetä Baalperasin. (*Æka karukat.*) — (2.*Sam.* 5,20.)

12. Djadi, olo tä malihi karä hampatong dewae hetä; maka tumon prentah Dawid djetä inusul.

13. Limbah tä maka olo Pilisti haluli tinai, bapodok hong tanah randah hetä.

14. Maka Dawid misek Hatalla tinai, tuntang Hatalla tombah aughe: Æla hagoet manuntut iä, tapi mansalok iä, mangat ikau hasupa dengae tandipah pulau kaju beka.

15. Djadi, sana ikau mahining augh gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä rumpak, takan iä, krana metoh tä Hatalla djari lius helo bara baum, uka mamukul kawan parang olo Pilisti.

16. Maka Dawid mawie tumon Hatalla djari mametäh iä; palus iä mamukul manjasah kawan olo Pilisti bara Gibeon sampai Geser.

17. Tumon tä maka aran Dawid basewut hapus karä tanah hetä, Jehowa malaboh pampikähe akan karä olo kapir.

BAGI 15.

Patin Hatalla induan Dawid.

1. Maka Dawid mamangun arä huma akae hong lewue; tinai iä manatap äka patin Hatalla, tuntang mampendeng tingkap benang akae.

2. Tä koan Dawid: Æla olo omba mamikul patin Hatalla, baja olo Lewi bewäi; krana olo tä puna djari intih Jehowa, mangat mamikul patin Hatalla, sambil manonggo iä sampai katatahi. — (2.*Mos*.25,14; 4.*Mos*.4,15.)

3. Djadi, Dawid mamumpong salepah utus olo Israel akan Jerusalem, mangat manduan patin Hatalla akan äkae, idjä djari inatape akae. — (2.*Sam*.6,12.)

4. Tinai Dawid mamumpong panakan Aaron tuntang Lewi.

5. Baris olo Kahat tä Uriel mantire, tuntang karä paharie saratus duä pulu biti.

6. Baris olo Merari Asaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus duä pulu biti.

7. Baris olo Gerson Joel mantire, tuntang karä paharie saratus telo pulu biti.

8. Baris olo Elisapan Semaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus biti.

9. Baris olo Hebron Eliel mantire, tuntang karä paharie hanja pulu biti.

10. Baris olo Usiel Aminadab mantire, tuntang karä paharie saratus duäwalas biti.

11. Palus Dawid mangahau imam Sadok tuntang Abjatar, tinai olo Lewi tä, Uriel, Asaja, Joel, Semaja, Eliel äwen djahawan Aminadab.

12. Koae dengan äwen tä: Keton toh mantir karä ungkup olo Lewi; prasih arep keton tuntang karä paharin keton, mangat keton manduan patin Jehowa, Hatallan Israel, akan äkae, idjä djari inatapku akae.

13. Krana basa tingkat idjä bihin tä keton djaton djari mawie, tä maka Jehowa, Hatallan ita, djari maningkai bara ita, basa ita djaton djari manalih iä tumon puna hadat.

14. Tä, maka imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe, mangat manduan patin Jehowa, Hatallan Israel.

15. Djadi olo Lewi mamikul patin Hatalla hundjun bahae, hapan kaju pikule, idjä leket hetä, kilau petäh Moses tumon augh Jehowa.

16. Maka Dawid manjoho mantir olo Lewi tä, nakara iä mampendeng karä paharie, olo panjanji tä, tuntang karä ampin talo usik, biola, kutjapi, bisakbetong, mangat iä mampahiau tä, sambil mambo aughe manjanji tuntang kahandjake.

17. Tä olo Lewi manjoho Heman, anak Joel, tinai bara ungkup ajue kea Asap, anak Bereghja; bara ungkup paharie, olo Merari tä, Etan, anak Kusaja.

18. Dengan olo tä tinai paharie idjä baris duä; Segharja, Ben, Jaasiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Benaja, Maaseja, Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom tuntang Jeiel, olo tonggon bauntonggang tä.

19. Maka olo panjanji tä, Heman, Asap äwen telo Etan mampahiau bisakbetong tambaga. — (7,39,44.)

20. Tinai Segharja, Asiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Maaseja äwen hanja Benaja hapan biola Alamot.

21. Maka Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom, Jeiel äwen djahawen Asasja hapan kutjapi Sgeminit, mangat mampahaiak augh awang beken tä.

22. Kenanja, mantir kapalan olo Lewi tä, ngamander karä olo panjanji, krana iä tä toto pintar.

23. Bereghja dengan Elkana indu tonggon pati tä.

24. Maka Sebanja, Josapat, Netaneel, Amasai, Segharja, Benaja äwen udju Elieser, imam tä, mam pahiau sarunai helo baun patin Hatalla. Obededom dengan Jehia kea tonggon pati tä.

25. Djadi, tumon tä Dawid tuntang karä bakas olo Israel, tinai karä mantir huang sakojan biti hagoet, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara human Obededom, tuntang kahandjak atäie.

26. Djadi, basa Hatalla mandohop olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, maka iä mampatäi udju kongan sapi hatuäe, tinai udju kongan tabiri hatuäe, indu parapah.

27. Maka Dawid hapan klambi pandjang benang pista idjä lamos; kalotä kea karä olo Lewi, idjä mamikul pati, tinai olo panjanji, tuntang Kenanja, idjä ngamander olo tä; tinai Dawid hapan klambi puku benang pista kea.

28. Tumon tä karä olo Israel manduan patin-djandjin Jehowa, tuntang augh lahap, sarunai, bisakbetong, haiak mampahiau biola, kutjapi.

29. Djadi, amon patin-djandjin Jehowa djari sampai lewun Dawid, maka Mighal, anak Saul idjä bawi, manangkilik bara panjengok; tä, amon iä mitä radja Dawid babigal, busik, maka iä manawah iä huang atäie.

BAGI 16.

Patin-djandji imbit akan äkae. Njanjin Dawid hapae manara Hatalla.

1. Amon patin Hatalla djari imbit olo akan lewu, maka iä manamäae intu bentok tingkap tä, idjä djari inatap Dawid akae; limbah tä iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih hong baun Hatalla.

2. Amon Dawid djari terai maluput parapah awang ingähu tun-

tang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä hapan aran Jehowa.

3. Limbah tä iä manenga akan genep bitin olo Israel, hatuä bawi, idjä kabotop tepong, idjä katangkal isin meto, tinai idjä kasan anggor.

4. Maka iä mangkat belahe olo Lewi, mangat melai intu baun patin Jehowa, uka manara, mahorumat tuntang mampahai Jehowa, Hatallan Israel.

5. Asap indu kapalan äwen tä, Segharja indu panggapite; tinai Jeiel, Semiramot, Jehiel, Matitja, Eliab, Benaja, Obededom, Jeiel; iä tä hapan biola tuntang kutjapi, tapi Asap hapan bisakbetong awang mangat aughe.

6. Maka Benaja tuntang Jahasiel, imam tä, hapan sarunai haradjur manonggo hong baun patin-djandjin Hatalla.

7. Andau tä tamparan Dawid manenga masmur toh, hapan manara Jehowa, hadjamban Asap äwen hampahari.

8. Tara Jehowa, laku hong arae, suman karä gawie akan karä utus olo. — (*Masm.*105.)

9. Awi manjanji akae, awi manjuling akae, kumakumang tahiu karä gawie awang heran.

10. Tara arep keton tagal aran ajue idjä brasih; käläh handjak rantang atäi, karä olo idjä manggau Jehowa.

11. Isek tahiu Jehowa tuntang kwasan ajue, tuntut baue haradjur.

12. Ingat karä gawie awang heran, idjä djari ilaluse, karä katae tuntang karä hukum awi njamae,

13. Keton, panakan Israel, rewar ajue, anak Jakob, idjä djari intihe.

14. Iä tä Jehowa, Hatallan ita, hapus petak hukum ajue ilalus.

15. Ingat djandjie sampai katatahi, aughe tä, idjä djari impendenge akan sakojan tilap;

16. Djandji, idjä djari inampae dengan Abraham, sumpahe, idjä djari injewute akan Isaak;

17. Tinai iä djari mampendeng tä akan kapatut Jakob kea, mandjadi djandjie katatahi akan Israel;

18. Sambil hamauh: Aku handak manenga tanah Kanaan akam, indu pagangan joresan keton;

19. Metoh äwen tä baja isut bewäi, toto isut, tuntang tamuäi hetä.

20. Djadi, olo tä mindah bara utus olo idjä sampai awang beken, bara karadjaan lasak karadjaan.

21. Iä djaton manjoho idjä biti mararat olo tä, arä radja ihukume tagal äwen, sambil hamauh:

22. Æla bahanji sampai manigong olo idjä iminjakku tä, äla mamapa nabingku!

23. Njanji akan Jehowa, salepah petak, sanan salamat ajue haradjur sining andau!

24. Awi manjarita kahaie marak karä olo kapir, gawie awang heran marak karä utus olo kalunen.

25. Krana Jehowa toto hai, iä patut inara, iä idjä patut ingikäh ingarawan bara karä hatalla.

26. Krana karä hatallan utus olo kalunen uras dewa bewäi, tapi Jehowa djari mandjadian karä langit.

27. Kabungas tuntang kahai intu baue, kwasa tuntang kahandjak haradjur intu äkae.

28. Imbit akan Jehowa, o keton karä utus olo, imbit akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

29. Imbit akan Jehowa horumat aran ajue, imbit parapah naharep baue; sembah Jehowa huang kabungas karasih.
30. Mikäh iä, o salepah petak! hapus kalunen djari indähäe, djaton akan ionggä tinai.
31. Käläh karä langit handjak rantang, käläh petak ramirami, käläh suman marak karä olo kapir: Jehowa toto marentah.
32. Buah tasik hagotok tuntang talo huange, buah petak halujak tagal kahandjake, tuntang karä talo awang hundjue.
33. Tä karä batangkaju hong kajuan akan malahap intu baun Jehowa, basa iä dumah, uka mamatut kalunen.
34. Tara Jehowa, krana iä toto bahalap, krana asie melai palus katatahi.
35. Tuntang awi keton hamauh: liwus ikäi, joh Hatalla, panjalamat ikäi, pumpong ikäi, lapas ikäi bara olo kapir, mangat ikäi manara aram idjä brasih, mangat ikäi masuman tarae.
36. Karä tara akan Jehowa, Hatallan Israel, bara katatahi palus haradjür. Maka hapus olo arä hamauh: Amen. Palus olo tä manara Jehowa.
37. Tumon tä radja manjoho Asap tuntang paharie melai hetä hong baun patin-djandjin Jehowa, mangat haradjur mawi sombajang, tumon tukas sining andau.
38. Maka Obededom tuntang karä paharie tä djahawen pulu hanja biti; radja mangkat Obededom, anak Jedutun, tuntang Husa, indu tonggon bauntonggang.
39. Tinai imam Sadok, tuntang paharie, karä imam tä, injohoe melai hong lungkoh intu Gibeon, darah tingkap Jehowa;
40. Mangat äwen maluput parapah ingähu akan Jehowa, hong mesbeh parapah ingähu tä, haradjur genep andau, handjewu tuntang halemäi; djetä tumon talo handiai, awang injurat hong Torat Jehowa, idjä djari imetähe olo Israel. — (2.*Mos.*29,38.39.)
41. Tinai hindjä olo tä Heman, Jedutun, tuntang äwen beken tä awang kampili, idjä djari injewut arae nah, mangat manara Jehowa; krana asie melai katatahi.
42. Hindjä olo tä kea Heman tuntang Jedutun, hapan sarunai tuntang bisakbetong, awang impahiaue, tuntang karä talo usik, akan Hatalla. Maka anak Jedutun tä manonggo bauntonggang.
43. Tä, maka olo arä hagoet, genep biti buli humae, tuntang Dawid kea hagoet, mangat mamberkat olo ungkup humae.

BAGI 17.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjandji berkat akae II. Dawid manjewut tarimakasih intu Hatalla.

I. — 1. Djadi, amon Dawid melai sanang intu humae, maka koan Dawid dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin-djandjin Jehowa magon penda dinding benang bewäi. — (2.*Sam.*7,1.)
2. Tä koan Natan dengan Dawid: Lalus bewäi talo handiai, awang kahandak atäim, krana Hatalla mampahaiak ikau.

3. Tapi djadi alem tä kea augh Hatalla sampai Natan, koae:
4. Lius, suman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa: ikau djaton akan manampa huma akangku, indu äkaku melai.
5. Krana aku djaton djari melai huang huma bara katika aku djari manduan olo Israel sampai andau toh, malainkan aku djari hagoet bara tingkap akan tingkap, bara äka akan äka.
6. Intu karä äkaku djari hagoet magah karä olo Israel, djari kea aku manjewut idjä kabawak augh akan idjä biti karä hakim olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik utus olo ajungku, sambil hamauh: buhen keton djaton manampa huma kaju seder akangku?
7. Toh, maka kakai ikau patut masuman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kawan kambing tabiri, mangat ikau mangapala Israel, utus olo ajungku.
8. Aku djari manganggulo ikau hong karä pandjalanam, tuntang djari mampalomos karä musohm bara baum, tinai aku djari mampahai aram, tumon aran olo idjä pangkahai hong kalunen toh.
9. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, tuntang aku djari mimbul iä, mangat iä melai hong äkae, äla inggoet tinai kantäkantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä hindai, kilau bihin.
10. Bara andauku djari mangkat hakim mamatut Israel, utus olo ajungku, mahin kalotä kea gawingku; maka karä musohm djari imparungkokku, tinai aku djari masuman akam, Jehowa handak mamangun ungkup huma akam.
11. Djadi, amon karä andau umurm djari hapus, amon ikau ingampeleng dengan tato hiangm, tä maka aku handak mangkat anakm idjä biti, panakam aim kea; tuntang akae aku handak mandähen karadjaan.
12. Iä tä karäh mamangun huma akangku, tuntang aku handak mandähen padadusae palus katatahi.
13. Aku toh akan bapae, tinai iä akan anakku; asingku aku djaton handak mindahe bara iä, tumon aku djari mindah tä bara iä, idjä djari belo bara ikau.
14. Tapi aku handak mahaga iä huang humangku, tuntang huang karadjaangku haradjur katatahi, padadusae karäh dähen sampai katatahi.
15. Tumon karä augh tuntang karä talo panggitae tä, kalotä Natan masanan akan Dawid.
II. — 16. Tä, maka radja Dawid tamä, mendeng naharep baun Jehowa, sambil hamauh: Æwe kea aku, o Jehowa, Hatalla! narai guna ungkup humangku, sampai ikau djari mimbit aku tikas toh?
17. Tinai djetä mahin inggaräm isut, o Hatalla! tagal tä ikau djari hamauh kea tahiu ungkup rewarm akan tahi rahian, tuntang ikau djari manjewut aku indu tamunan idjä tempon kahai tä, idjä puna Hatalla.
18. Narai tinai augh Dawid dengam tagal kahain rewarm? tapi ikau kasene rewarm bewäi.
19. O Jehowa! tagal rewarm, tuntang tumon kahandak atäim, ikau

mandjadian karä talo hai tä, mangat masuman karä kahai tä.
20. O Jehowa! dialo idjä biti mahin dia padan dengam, puna djaton Hatalla baja tikas ikau bewäi, tumon karä talo pahining pinding ikäi.
21. Intu kwe aton idjä utus olo hong hapus petak, idjä kilau Israel, utus olo ajum, idjä tagal tä Hatalla djari hagoet, uka maliwus äwen akae indu djalahan olo ajue, tuntang uka iä manampa sewute akae awi talo hai dengan panaräwen, kilau ikau, awim manganan olo kapir bara baun utus olo ajum, idjä djari iliwusm bara tanah Misir?
22. Israel, utus olo ajum, djari indähem akam indu djalahan olo ajum palus katatahi, ikau, o Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tä.
23. Toh, o Jehowa, djandji idjä djari insumam akan rewarm, tuntang tahiu ungkup humae tä, käläh djetä tulus haradjur, käläh lalus tä tumon aughm.
24. Käläh djetä mandjadi, tuntang aram impahai katatahi, gegä olo handiai akan hamauh: Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, iä toto Hatallan Israel; käläh ungkup human rewarm Dawid melai haradjur intu baum.
25. Krana ikau, o Hatallangku! djari masuman huang pinding rewarm, ikau handak mamangun ungkup humae; tagal tä rewarm djari supa huange, uka blaku doa intu baum.
26. Toh, joh Jehowa! ikau toto Hatalla, ikau djari masuman talo bahalap toh akan rewarm.
27. Krana ikau djari radjin mamberkat ungkup human rewarm, mangat äwen haradjur melai intu baum katatahi; krana ikau, Jehowa, djari mamberkat äwen, djadi äwen toto imberkat palus katatahi.

BAGI 18.

Dawid mampalah arä utus olo. Karä pangkat olo ajue.

---

1. Djadi, rahian bara tä Dawid mamukul olo Pilisti, sampai olo tä rungkok; iä manduan Gat tuntang karä patataie bara lengän olo Pilisti. — (2.*Sam.*8.)
2. Tinai iä mamukul olo Moab kea, sampai olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akae.
3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser, radja Soba, idjä mimbing kwasa mandas Hamat, metoh iä hagoet akan batangdanum Prat, uka halalian kwasae tinai.
4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tuntang udju kojan olo idjä hapan hadjaran, tinai duä pulu kojan olo parang beken; maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, baja saratus karetae tä inisae akae.
5. Maka olo Aram bara Damaskus aton dumah, handak mandohop Hadadeser, radja Soba; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tä.
6. Palus Dawid mingkes kawan parang manonggo Damaskus, sampai karä olo Aram mamenda Dawid, manahor asil akae. Krana Jehowa mampahaiak Dawid huang karä panggoete.
7. Tuntang Dawid manduan talawang bulau tä, awang djari

hapan olo ain Hadadeser, mimbit tä akan Jerusalem.

8. Tinai Dawid manduan kutoh tambaga bara Tibghat tuntang Kun, lewun Hadadeser tä; djetä inampa Salomo dapit akan talaga-panjaup tambaga, tinai akan djihi tä tuntang milik tambaga awang beken. — (1.*Radja*7,23.)

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser, radja Soba tä,

10. Maka iä manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi mamberkat iä, tagal iä djari mamarang tuntang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tä mimbit arä ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Samandiai tä kea imbaris imprasih radja Dawid akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, idjä djari dino awie bara karä olo kapir, bara olo Edom, olo Moab, olo Amon, olo Pilisti, tinai olo Amalek.

12. Maka Abisai, anak Seruja, mamukul olo Edom kea hong padang ujah, hanjawalas kojan biti.

13. Limbah tä hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, uka manonggo tanah, tä olo Edom mamenda Dawid; krana Jehowa manganggulo Dawid hong karä äka panggoete.

14. Tumon tä Dawid marentah hapus utus olo Israel, mandjadian kabudjur tuntang katetek akan karä olo ajue.

15. Maka Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mangkubumi.

16. Sadok, anak Ahitub, tuntang Abimelegh, anak Abjatar, iä tä imam; Seraja tä sukataris.

17. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam, tinai karä anak radja uras panggapit radja.

BAGI 19.

Olo Amon hababaka sarohan Dawid.
Iä imarang Dawid.

1. Djadi, rahian bara tä Nahas, radjan olo Amon, matäi, tinai anake mandjadi radja manganti iä. — (2 *Sam.*10.)

2. Tä angat Dawid: Aku handak bahalap dengan Hanun, anak Nahas tä, krana liau bapae djari bahalap dengangku kea. Tagal tä Dawid manjoho sarohan, mangat mampong iä tagal liau bapae. Djadi, amon sarohan Dawid djari sampai tanah olo Amon, mananggoh Hanun, mangat mampong iä,

3. Maka koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajue: Angatm Dawid toto mahorumat liau bapam, basa iä djari manjoho olo manalih mampong ikau? Dia sarohae djari manalih ikau, nakara mariksa, tuntang buli tinai haiak mangalati tanah toh?

4. Tagal tä Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur iä, tinai mangarat klambie silae sampai parae, palus manjoho iä buli.

5. Maka äwen hagoet; djadi, olo mimbit britan sarohae tä akan Dawid; tä iä manjoho olo manambang äwen, krana olo tä paham mahamen. Tuntang radja mampait augh akae: Melai keton hong Jerigho, sampai djanggut keton pandjang tinai, limbah tä buli.

6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu Dawid, maka Hanun tuntang olo Amon mampait sakojan pikul salaka manjewa kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran bara Padanaram, tinai bara Arammaagha, tuntang bara Soba.
7. Iä manjewa telo pulu duä kojan kareta; tinai radja Maagha tuntang olo ajue dumah, palus bapodok hong Medeba; tinai karä olo Amon bara karä lewue hapungkal, dumah akan parang.
8. Sana Dawid mahining tä, maka iä manjoho Joab hagoet, tuntang salepah kawan parang, tinai kårä pangkalima tä.
9. Limbah olo Amon djari tatap, maka iä mamadju kawan parang tandipah bauntonggang lewue, tapi karä radja tä, idjä djari dumah mandohop, aton padjue kabuate hong padang.
10. Amon Joab mitä kawan parang tä mangapong iä bara baue bara likute, maka iä mintih belahe olo awang kampilie bara marak Israel, palus mamadju olo tä manandipah olo Aram.
11. Tinai tisan olo arä tä inengae penda lengän paharie Abisai, mangat olo tä imadju manandipah olo Amon.
12. Koae: Amon olo Aram tä abas bara aku, tä ikau akan mawat aku, tapi djaka olo Amon tä abas bara ikau, tä aku handak mawat ikau.
13. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mamutus tumon kakilake.
14. Palus tä Joab, tuntang olo idjä dengae, manggapi mantakan olo Aram, maka olo tä hadari bara baue.
15. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä pararawoh, maka iä kea hadari bara baun paharie Abisai, tamä lewue. Maka Joab buli Jerusalem.
16. Djadi, amon olo Amon tä mangkemä arepe djari alah hong baun olo Israel, maka olo tä manjoho sarohan, manduan olo Aram, idjä hila dipah batangdanum lombah tä, maka Sobak, mantir kapala parang ain Hadadeser, mangapala matoh olo tä.
17. Amon brita tä sampai Dawid, maka iä mirak salepah karä olo Israel, balalu dimpah Jordan, manantarang musohe, balalu mamadju kawae hatandipah dengae. Sana Dawid djari mamadju oloe manandipah olo Aram, maka olo tä balalu hatantakan.
18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Israel, Dawid mamukul udju kojan kareta ain olo Aram, mampatäi äpat pulu kojan biti, tinai Sobak kea, mantir kapala parang tä.
19. Sana karä pangiwan Hadadeser mitä arepe djari kalah hong baun olo Israel, maka iä mangabuah arepe dengan Dawid, sambil mamenda iä. Maka olo Aram djera mawat olo Amon tinai.

BAGI 20.

Dawid mampakalah tuntang mahukum olo Amon. Parang dengan olo Pilisti.

1. Djadi, intu tamparan njelo taheta, metoh musim radja pudji hagoet mamarang, maka Joab mimbit kawan parang, palus marusak tanah olo Amon; iä hagoet

mangapong Raba; maka Dawid melai hong Jerusalem. Djadi Joab mampalah Raba tuntang marusak tä.

2. Maka Dawid manduan makota bara takolok radjae, djetä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu barega; djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Maka kutoh talo irampas induae bara lewu. — (2.*Sam.*12,30.)

3. Iä mampluae kea karä olo awang hetä, balalu mampatäi iä hapan gargadji, pisau, kapak; tumon tä gawin Dawid dengan karä lewun olo Amon. Limbah tä Dawid tuntang olo arä buli Jerusalem tinai.

4. Djadi, limbah bara tä, metoh lembut parang dengan olo Pilisti hong Geser, maka Sibghai, olo Husat, mampatäi Sap, idjä baris panakan Rapa tä; djadi olo tä imparungkok. — (2.*Sam.*21,15.)

5. Rahian bara tä aton tinai lembut parang dengan olo Pilisti; tä Elhanan, anak Jair, mampatäi Bethalaghmi, paharin Goliad, olo Gat tä, idjä tantahan lundjue kahai buntis.

6. Limbah tä aton parang tinai hong Gat; hetä aton olo, idjä paham kambo berenge, tundjuke mandjahawen mandjahawen, duä pulu äpat karäe handiai, iä tä kea panakan Rapa.

7. Maka iä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Dawid, mampatäi tä.

8. Æwen tä uras olo Repaim, panakan Rapa, uras iä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 21.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla mahukum iä hapan peres.

---

1. Tä setan lembut mawi olo Israel; iä pasahewo Dawid, mangat misä karä olo Israel. — (2.*Sam.* 24,1.)

2. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä mantir olo arä: Lius keton, isä karä olo Israel bara Berseba sampai Dan, tuntang suman tä akangku, mangat aku katawan djumalah karä olo tä.

3. Tä tombah Joab: Käläh Jehowa mandahang utus olo ajue saratus tilap karäe hindai bara karäe katontoh; djaton äwen tä samandiai puna olo ain tuangku, joh tuangku radja? buhen tuangku mangkemä gawi kalotä? buhen djetä indu bukun tjalakan olo Israel dapit?

4. Tapi augh radja babehat bara augh Joab; tagal tä Joab hagoet, mangumbang salepah Israel; limbah tä iä buli Jerusalem tinai.

5. Tuntang Joab masuman akan Dawid djumalah karä olo awang isäe tä; karä olo Israel tä sawalas ratus kojan biti, idjä tau hapan padang, tinai olo Juda äpat ratus udju pulu kojan biti, idjä tau hapan padang.

6. Tapi hamputan olo Lewi tuntang olo Benjamin iä djaton misäe; krana prentah radja tä puna kabelän Joab.

7. Maka gawie tä papa intu matan Hatalla; tagal tä iä mahukum olo Israel.

8. Tä Dawid hamauh dengan Hatalla: Aku djari paham badosa huang gawingku toh, tapi kanan

kasalan rewarm, krana toto gila-
gila gawingku toh.
9. Maka Jehowa hamauh deng-
an Gad, imam ain Dawid tä,
koae:
10. Lius, sanan akan Dawid,
koam: kakai augh Jehowa: telo
perkara aku hararahan akam, intih
idjä bara tä, idjä indu ilalusku
mawi ikau.
11. Maka Gad manaharep Da-
wid, sambil hamauh dengae: Ka-
kai augh Jehowa: intih akam;
12. Atawa telo njelo lau, atawa
ikau hadari telo bulan hong baun
musohm, tuntang padang musohm
mawi ikau, atawa katelo andau
padang Jehowa, iä tä peres papa,
mawi tanahm, malaikat Jehowa
marusak hong hapus tanah Is-
rael? kuma'ng toh, kilen augh
tombahm, idjä indu imbitku akan
idjä djari manjoho aku?
13. Maka koan Dawid, tombah
augh Gad: Atäiku paham singgul;
tapi käläh aku lawo akan lengän
Jehowa, krana iä paham pamasi;
äla aku lawo akan lengän olon.
14. Tumon tä Jehowa manjoho
peres mawi olo Israel, mampatäi
baris olo Israel udju pulu kojan
biti.
15. Tinai Hatalla manjoho ma-
laikat mananggoh Jerusalem, na-
kara marusak tä; maka metoh
iä marusake, tä Jehowa ma-
nampajah, tuntang iä manjasal
tagal tjalaka tä, palus iä manjo-
ho malaikat idjä marusak tä:
Ombet toh, patendä lengäm. Ma-
ka malaikat Jehowa tä aton da-
rah karaian ain Arawna, olo Je-
busi tä.
16. Amon Dawid mariaran ma-
tae, maka iä mitä malaikat Je-
howa aton mendeng helat langit
dengan petak, tuntang padang ba-
silak huang lengäe, idjä inanta-
djoke manintu Jerusalem; tä Da-
wid tuntang karä olo bakas ma-
hingkep, tinai iä hapakaian be-
nang ganal.
17. Palus Dawid hamauh dengan
Hatalla: Dia aku toh idjä djari
badosa, awiku manjoho misä olo
arä? toto aku bewäi, idjä djari
badosa, tuntang djari paham papa
gawingku, tapi karä tabiri toh,
narai kasalae äwen tä? Joh Jeho-
wa, Hatallangku! käläh lengäm
mawi aku tuntang ungkup human
apangku, tapi äla marusak olo
arä tä.
18. Tä malaikat Jehowa manjoho
Gad, mangat masuman akan Da-
wid, uka Dawid hagoet, mam-
pendeng mesbeh akan Jehowa
intu äka karaian Arawna, olo Je-
busi tä.
19. Palus Dawid hagoet tumon
augh Gad, idjä djari insanae akae
hapan augh Jehowa.
20. Amon Arawna mules arepe,
maka iä mitä malaikat; palus anake
äwen äpat, idjä dengae, manjaho-
kan arepe; Arawna tä mihik gen-
dom.
21. Maka Dawid sampai Arawna;
djadi Arawna manampajah, mitä
Dawid, balalu iä blua bara ka-
raiae, palus sontop intu Dawid,
baue akan petak.
22. Maka Dawid hamauh dengan
Arawna: Lapas akangku äka ka-
raiam toh, mangat aku manampa
hetoh mesbeh akan Jehowa; lapas
tä akangku tumon kapatut regae,
mangat peres toh impaterai mawi
olo arä.
23. Tä koan Arawna dengan Da-
wid: Toh duan bewäi tuangku
radja, mangat mawi talo awang

bahalap hong matam; itäm, karä sapi toh inengaku indu parapah awang ingähu, tinai kareta toh indu kaju, gendom toh indu parapah talo kinan; samandiai tä inengaku bewäi.

24. Tapi radja Dawid hamauh dengan Arawna: Dia; malainkan toto aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae; krana aku djaton handak manduan ramom akan Jehowa, sampai maluput parapah awang ingähu tuntang djaton manahor regae.

25. Palus Dawid manenga akan Arawna tagal kalekae tä bulau, behat djahawen ratus sekel.

26. Tuntang Dawid manampa mesbeh hetä akan Jehowa, maluput parapah ingähu tinai parapah tarimakasih. Djadi, metoh iä blaku doa intu Jehowa, maka Iä tombah aughe hapan apui bara langit lawo akan mesbeh, äka parapah awang ingähu tä.

27. Tinai Jehowa manjoho malaikat, mangat madjok padang huang kumpange tinai.

28. Bara katika tä, basa Dawid mitä Jehowa djari tombah aughe hong karaian Arawna, olo Jebusi tä, maka iä haradjur maluput parapahe hetä.

29. Krana tingkap Jehowa, idjä djari inampa Moses hong padang tunis benjem, tuntang mesbeh äka parapah awang ingähu, aton hong lungkoh Gibeon intu katika tä.

30. Tapi Dawid djaton sampet hagoet naharep äka tä, basa awi paham kikähe tagal padang malaikat Jehowa.

BAGI 22.

Dawid manatap ramon human Hatalla, tuntang manenga prentah tahiu tä.

1. Maka Dawid hamauh: Hetoh buah äka human Hatalla, Jehowa, patut imangun, hetoh buah äka mesbeh parapah awang ingähu akan olo Israel. — (2.*Kron*.3,1.)

2. Palus Dawid manjoho mamumpong karä olo beken utuse, awang melai hong tanah Israel, manjoho iä mandjadi tukang mamahat batu, idjä indu imahat akan ramon human Hatalla. — (2.*Kron*. 2,17.)

3. Tinai Dawid manatap kutoh sanaman manampa silon blawang tuntang karä kawite, tuntang kutoh tambaga, djaton tawan timbange;

4. Tinai kaju seder karäan karäe; krana olo Sidon tuntang Tirus mimbit kutoh kaju seder akan Dawid.

5. Krana koan Dawid: Anakku Salomo magon tabela tuntang balemo, tinai huma tä, idjä karäh imangun akan Jehowa, patut hai haliai, mangat indu sewut tuntang tara hong karä tanah olo, tagal tä aku handak manatap ramo akae. Tumon tä Dawid manatap kutoh ramo helo bara pampatäie.

6. Limbah tä iä mangahau anake Salomo, tuntang mametäh iä mamangun huma akan Jehowa, Hatallan Israel.

7. Dawid hamauh dengan Salomo: O anak, aku toh djari aton bewäi huang atäiku handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallangku. — (17,1.)

8. Tapi aton augh Jehowa dengangku, koae: ikau djari paham

manusuh daha, krana ikau kindjap parang hai; ikau djaton indu mamangun huma akan arangku, basa ikau djari paham manusuh daha hundjun petak hong baungku.

9. Itäm, anakm hatuä, idjä karäh inakan akam, iä tä karäh olo idjä sanang bewäi, basa aku handak manjanang iä bara karä musohe hakaliling; krana iä toto Salomo (*radja kasanang*) arae, aku handak manjanang tuntang mampalandang olo Israel katahin andau pambelome.

10. Iä tä karäh mamangun huma akan arangku, iä tä akan mandjadi indu anakku, tinai aku indu bapae; aku handak mandähen padadusan karadjaan ajue mahundjun olo Israel palus katatahi.

11. Maka toh, o anak, Jehowa handak mampahaiak ikau, tä ikau karäh batuah, tuntang ikau karäh mamangun human Jehowa, Hatallam, tumon djari aughe tahiu ikau.

12. Käläh Jehowa manenga akam kapintar tuntang kaharati, amon iä manjoho ikau marentah Israel, mangat ikau mahaga Torat Jehowa, Hatallam.

13. Tä, maka ikau karäh batuah, amon ikau mahaga karä hadat tuntang prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses akan olo Israel. Tanggatanggar, eteeter, äla mikäh, äla bembang.

14. Itäm, kahum kadjakängku toh aku djari mamumpong akan human Jehowa saratus kojan pikul bulau, tuntang sakojan kojan pikul salaka, tinai tambaga dengan sanaman djaton tawan timbange tagal kutoh karäe; tinai aku djari manatap kaju tuntang batu; käläh ikau mandahange tinai talo handiai tä.

15. Tinai arä olo aim, idjä harati gawi tä, tukang batu tuntang tukang kaju, tinai arä olo pintar akan sambarana bagai ampin gawi.

16. Bulau, salaka, tambaga, sanaman sampai djaton taraisä; käläh ikau manampara tuntang malalus gawi tä, maka Jehowa karäh mampahaiak ikau.

17. Tinai Dawid manjoho karä mantir Israel, mangat mandohop anake Salomo, koae:

18. Djaton Jehowa, Hatallan keton, mampahaiak keton, tuntang djari manjanang keton hakaliling? Krana karä olo hapus tanah toh iä djari mandjuluke akan lengängku, tanah toh mamenda Jehowa tuntang djalahan olo ajue.

19. Toh, soho atäi tuntang hambaruan keton manggau Jehowa, Hatallan keton, tatatatap keton, pangun äka brasih akan Hatalla, Jehowa, mangat tau manamäan patin-djandjin Jehowa hetä, tuntang karä ramon Hatalla awang brasih, akan huma tä, idjä karäh imangun akan aran Jehowa.

BAGI 23.

Karä olo Lewi, tuntang padjun gawie.

---

1. Maka amon Dawid djari bakas tuntang puas belom, iä mamparadja anake Salomo mahundjun olo Israel.

2. Tinai iä mamumpong karä mantir kapalan olo Israel, tuntang karä imam dengan olo Lewi kea.

3. Tä olo Lewi buah isä, bara

idjä duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tä; maka djumalah karä bitie uras awang hatuä, tumon karä ungkupe, telo pulu hanja kojan biti.
4. Bara olo tä imbaris duä pulu äpat kojan biti, mangat marentah olo nguan gawin human Jehowa, tinai djahawen kojan biti akan pangulu tuntang hakim;
5. Tinai äpat kojan indu tonggon bauntonggang, tuntang äpat kojan olo panjanji, idjä akan manara Jehowa, hapan talo usik, idjä djari inampaku, koan Dawid, hapan manjanji manara.
6. Djadi Dawid mambaris äwen mandjadi telo kabaris, tumon karä anak Lewi tä, iä tä Gerson, Kahat, Merari.
7. Baris olo Gerson tä duä djalahae: Ladan, Simei.
8. Maka anak Ladan tä: Jehiel, idjä mambatang, Setam tuntang Joel; äwen telo tä.
9. Anak Simei tä: Selomit, Hasiel, Haran; äwen telo tä; äwen tä uras kapalan karä ungkup Ladan.
10. Tinai anak Simei tä: Jahat, Sina, Jeus, Beria; samandiai tä anak Simei, äwen äpat tä.
11. Maka Jahat tä idjä mambatang, tuntang Sisa panggapite; tapi Jeus äwen duä Beria djaton arä anake, tagal tä iä itong akan idjä kaungkup bewäi.
12. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel; äwen äpat tä.
13. Anak Amram tä: Aaron äwen duä Moses; maka Aaron imbaris, mangat iä imprasih akan talo awang brasih haliai tä, lepah äwen hanak, palus katatahi, mangat hagaro hong baun Jehowa, tuntang sombajang intu iä, tinai mangat iä mamberkat olo hapan Arae palus katatahi. — (3.*Mos.* 8,2.)
14. Maka anak Moses, olo ain Hatalla tä, tamä karä ungkup panakan Lewi bewäi.
15. Anak Moses tä Gerson tuntang Elieser.
16. Baris anak Gerson tä Sebuel indu kapalae.
17. Anak Elieser tä Rehabja kapalae; maka Elieser djaton beken anake: tapi anak Rehabja paham haliai dahangdahanga.
18. Baris anak Jishar tä Selomit kapalae.
19. Anak Hebron tä: Jeria, idjä duä Amarja, idjä telo Jahasiel, idjä äpat Jakmeam.
20. Anak Usiel tä: Migha idjä mambatang, Jisia idjä duä.
21. Anak Merari tä: Maheli, Musi; anak Maheli tä: Eleasar, Kis.
22. Maka Eleasar matäi, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka anak paharie Kis masawä anake tä.
23. Anak Musi tä: Maheli, Eder, Jeremot; äwen telo tä.
24. Djetä panakan Lewi tumon karä ungkup human tatoe, karä kapalan ungkupe tumon iä isä karäkarä bitie, idjä mangkat gawin human Jehowa; karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä.
25. Krana koan Dawid: Jehowa, Hatallan Israel, djari manjanang utus olo ajue, tuntang iä handak melai hong Jerusalem palus katatahi.
26. Tagal tä olo Lewi djaton magon akan mamikul tingkappanjupa tä tuntang karä ramoe, idjä hapan hong hetä.

27. Krana tumon augh Dawid idjä katatesae karä olo Lewi buah isä, idjä duä pulu njelo, tuntang idjä bakas bara tä;
28. Mangat iä omba bagawi mamenda mandohop panakan Aaron, nguan gawin human Jehowa, tuntang parantaran huma tä, tinai karong äka karä ramo, mangat iä mamprasih karä talo brasih tä, tuntang omba mandohop nguan karä gawi hong human Hatalla;
29. Tepong tampajah, tunek tepong akan parapah talo kinan, tinai akan sarabi idjä djaton iragi, akan karä talo inampa hapan rindjing tuntang sahäan, tinai mangat iä manakar tuntang manimbang karä talo;
30. Tuntang mangat iä mendeng genep handjewu, nakara manara haiak mahorumat Jehowa, kalotä kea genep halemäi;
31. Tinai mangat iä mandohop maluput karä parapah awang ingähu akan Jehowa genep andau sabat, genep totok bulan, tinai genep andau hai, karäe tumon puna tukase, haradjur hong baun Jehowa;
32. Tuntang mangat iä manonggo tingkap-panjupa, tuntang äka brasih, tinai mandohop panakan Aaron, paharie tä, nguam karä gawie hong human Jehowa.

BAGI 24.

Karä baris imam tuntang olo Lewi.

1. Djetoh karä baris panakan Aaron. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar.
2. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi helo bara bapae, tinai äwen djaton bara anak. Maka Eleasar äwen duä Itamar mandjadi imam. — (3.*Mos.*10,1.)
3. Maka tumon toh Dawid mambaris iä: Sadok baris panakan Eleasar, tinai Ahimelegh baris panakan Itamar, tumon padjue tuntang pangkate.
4. Maka panakan Eleasar tä arä kapala sondau hetä, arä bara panakan Itamar, metoh äwen imadju; baris panakan Eleasar tä djahawenwalas kapala karä ungkup human tatoe, tapi baris panakan Itamar baja hanja ungkupe bewäi.
5. Maka hapan tenong iä mamadju äwen, sama sama baris duä duä tä, krana bara panakan Eleasar tuntang bara panakan Itamar sama indu mantir hong äka brasih, mantir naharep Hatalla.
6. Maka Semaja, anak Netaneel, djurutulis, olo Lewi tä, manjurat äwen tä intu baun radja, tuntang karä mantir kapala, tinai imam Sadok, tinai Ahimelegh anak Abjatar, tuntang intu baun karä kapala ungkup imam dengan olo Lewi; maka hatalindjam iä manduan idjä kaungkup akan Eleasar, tinai idjä akan Itamar.
7. Tenong idjä solake blua, kalabuae buah Jojarib; idjä duä buah Jedaja;
8. Idjä telo buah Harim; idjä äpat buah Seorim;
9. Idjä limä buah Malghia; idjä djahawen buah Mijamin;
10. Idjä udju buah Hakos; idjä hanja buah Abia; — (*Luk.*1,5.)
11. Idjä djalatien buah Jesua; idjä sapulu buah Seghanja;
12. Idjä sawalas buah Eljasib; idjä duäwalas buah Jakim;
13. Idjä telowalas buah Hupa; idjä äpatwalas buah Jesebeab;

14. Idjä limäwalas buah Bilga; idjä djahawenwalas buah Imer;
15. Idjä udjuwalas buah Hesir; idjä hanjawalas buah Hapises;
16. Idjä djalatienwalas buah Petaja; idjä duä pulu buah Jeheskel;
17. Idjä sarikor buah Jaghin; idjä duä rikor buah Gamul;
18. Idjä telo rikor buah Delaja; idjä äpat rikor buah Maasja.
19. Padjun gawin äwen tä uras akan tamä human Jehowa, hatalindjamhatalindjam karä barise, tumon hadat tatoe Aaron, kilau Jehowa, Hatallan Israel, djari mametäh Aaron.
20. Baris karä olo Lewi awang beken tä, maka Sebael indu kapalan ungkup Amram, tuntang Jeghdeja kapalan ungkup Sabael.
21. Baris ungkup Rehabja maka Jisia kapalae.
22. Baris ungkup Jishar Selomot; baris ungkup Selomot Jahat.
23. Baris ungkup Hebron Jeria idjä mambatang, tuntang Amarja idjä duä, Jahasiel idjä telo, Jakmeam idjä äpat.
24. Baris ungkup Usiel Migha; baris ungkup Migha Samir.
25. Paharin Migha tä Jisia; baris ungkup Jisia tä Segharja kapalae.
26. Anak Merari tä Maheli äwen duä Musi; anak Musi tä Jaasia.
27. Panakan Merari bara anake Jaasia tä: Sohan, Sakur, Hibri.
28. Maheli manak Eleasar; maka iä tä djaton manak.
29. Baris Kis; anak Kis tä Jerameel.
30. Anak Musi tä Maheli, Eder, Jerimot. Djetä karä olo Lewi tumon karä ungkupe.
31. Maka olo tä manenonge kea, haiak paharie, panakan Aaron tä, intu baun radja Dawid, Sadok, Ahimelegh, tuntang karä kapalan ungkup imam tinai olo Lewi; kapala awang hai dengan kapala awang korik sama inenong.

BAGI 25.

Karä baris olo panjanji.

---

1. Tinai Dawid tuntang karä mantir kapala mambaris olo ungkup Asap tuntang Heman, tinai Jedutun, mamadju iä akan gawie, mangat iä manjanji manara Hatalla hapan kutjapi, biola tuntang bisakbetong. Maka idjä imbaris tä uras olo idjä apik hong ampin gawie tä.
2. Baris olo Asap tä Sakur, Josep, Netanja, Asarela, anak Asap idjä ingamander Asap, idjä manjanji hapan karä masmur radja.
3. Baris Jedutun; anak Jedutun tä: Gedalja, Seri, Jesaja, Hasabja, Matitja; äwen djahawen tä; iä tä ingamander bapae Jedutun, hapan kutjapi iä manarimakasih tuntang manara Jehowa.
4. Baris Heman; anak Heman tä: Bukia, Matanja, Usiel, Sebuel, Jerimot, Hananja, Hanani, Eliata, Gidalti, Romamtieser, Josbekasa, Maloti, Hotir, Mahasiot;
5. Samandiai tä uras anak Heman, idjä nabin radja tantai akan augh Hatalla, indu tara tuntang horumat; krana Hatalla djari manenga akan Heman äpatwalas anak hatuä, tinai telo anake bawi.
6. Æwen tä samandiai ingamander bapae Asap, Jedutun tun-

tang Heman, mangat manjanji hong human Jehowa, hapan bisakbetong, biola tuntang kutjapi, tumon padjun gawie hong human Hatalla, darah radja.

7. Maka karäe tuntang karä paharie idjä djari badjar hong njanjin Jehowa, uras olo apik, sampai duä ratus hanja pulu hanja biti.

8. Maka äwen tä haiak batenong tagal padjun gawie, alo hai korik, guru dengan murid.

9. Tenong idjä solake kalabuae buah Josep, anak Asap; idjä duä buah Gedalja; iä, karä paharie tuntang anake, djadi duäwalas biti.

10. Idjä telo buah Sakur, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

11. Idjä äpat buah Jisri, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

12. Idjä limä buah Natanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

13. Idjä djahawen buah Bukia, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

14. Idjä udju buah Jesarela, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

15. Idjä hanja buah Jesaia, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

16. Idjä djalatien buah Matanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

17. Idjä sapulu buah Simei, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

18. Idjä sawalas buah Asareel, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

19. Idjä duäwalas buah Hasabja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

20. Idjä telowalas buah Subael, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

21. Idjä äpatwalas buah Matitja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

22. Idjä limäwalas buah Jeremot, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

23. Idjä djahawenwalas buah Hananja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

24. Idjä udjuwalas buah Josbekasa, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

25. Idjä hanjawalas buah Hanani, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

26. Idjä djalatienwalas buah Maloti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

27. Idjä duä pulu buah Eliata, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

28. Idjä duä pulu idjä buah Hotir, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

29. Idjä duä pulu duä buah Gidalti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

30. Idjä duä pulu telo buah Mahasiot, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

31. Idjä duä pulu äpat buah Romamtieser, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

BAGI 26.

Baris olo tonggon bauntonggang, mantir ramo, tuntang hakim.

1. Djetoh karä baris olo tong-

gon bauntonggang. Bara panakan olo Korah tä Meselemja, anak Kore, ungkup Asap.

2. Maka anak Meselemja tä: Segharja, anake idjä bakas, Jediael idjä duä, Sebadja idjä telo, Jatniel idjä äpat;

3. Elam idjä limä, Johanan idjä djahawen, Eljoenai idjä udju.

4. Obededom aton kea bara anak: Semaja idjä bakas, Josabad idjä duä, Joah idjä telo, Saghar idjä äpat, Netaneel idjä limä;

5. Amiel idjä djahawen, Isaskar idjä udju, Peuletai idjä hanja; krana Hatalla djari mamberkat iä.

6. Tinai anak Semaja manak kea, anake tä mangapala karä ungkup human tatoe, krana äwen tä uras olo gantjang tuntang apik.

7. Anak Semaja tä: Otni, Repael, Obed, Elsabad; paharie tä, uras olo menteng tuntang gantjang: Elihu tuntang Semaghja.

8. Samandiai tä uras panakan Obededom; äwen hanak hampahari, uras olo pintar, apik hong gawie, aton djahawen pulu duä, olo ungkup Obededom.

9. Meselemja tä kea aton bara anak tuntang paharie, olo apik, hanjawalas biti.

10. Djetoh anak Hosa, olo djalahan Merari: Simri, idjä mambatang; krana alo iä djaton idjä bakas, bapae kea mangkat iä mandjadi idjä mambatang;

11. Hilkia idjä duä; Tebalja idjä telo, Segharja idjä äpat; karä anak tuntang paharin Hosa djadi telowalas biti.

12. Djetä djalahan karä olo panonggo, tuntang karä kapalae, idjä haiak karä paharie aton padjun gawie, mangat manonggo human Jehowa.

13. Maka äwen tä haiak batenong, ungkup hai ungkup korik, tumon karä ungkup tatoe, tagal padjun bauntonggang, idjä indu inonggoe.

14. Kalabuan tenong hila timor buah Selemja; maka akan anake Segharja, mantir idjä pintar tä, inenong olo kea; kalabuan tenonge buah hila utara.

15. Obededom buah hila salatan; tinai akan anake karä karong äka panatau.

16. Sopim äwen duä Hosa hila barat, bauntonggang Saleghet tä; äka djalan mandai; iä manonggo hatalindjam.

17. Hila timor hagirir aton mandjahawen biti olo Lewi; hila utara mäpat biti genep andau; hila salatan mäpat biti genep andau; äka karä panatau aton manduä manduä.

18. Hong Parbar, hila barat, aton mäpat biti hong djalan mandai hetä, tinai manduä hong Parbar.

19. Djetä karä djalahan olo panonggo, panakan Kora tuntang panakan Merari.

20. Maka olo Lewi, paharie, idjä manonggo karä panatau human Hatalla, tuntang karä talo idjä imbaris imprasih tä, iä tä:

21. Ungkup Ladan, panakan olo Gerson tä; kapalau ungkupe tä anak Jehieli. — (23,8.)

22. Anak Jehieli tä Setam, tuntang paharie Joel; iä tä manonggo karä panatau human Jehowa.

23. Ungkup olo Amram, olo Jishar, olo Hebron, olo Usiel;

24. Sebuel, panakan Gersom, anak Moses tä, mangapala äwen; iä tä mantir mahundjun karä panatau tä. — (23,16.)

25. Paharie tä Elieser; anak Elie-

ser tä Rehabja, anak Rehabja tä Jesaia, anak Jesaia tä Joram, anak Joram tä Sighri, anak Sighri tä Selomit.

26. Selomit tä tuntang karä paharie manonggo karä panatau talo brasih tä, idjä djari imprasih radja Dawid, tinai karä mantir pamutjok, tuntang mantir hong sakojan dengan hong saratus, karä mantir kawan parang;

27. Bara karä pangulihe parang, bara karä talo irampase äwen djari mambaris tä, hapan nguan human Jehowa.

28. Tinai karä talo handiai, idjä djari imbaris Samuel, nabi tä, tuntang Saul, anak Kis, tinai Abner, anak Ner, tuntang Joab, anak Seruja; karä talo handiai tä idjä imbaris imprasih olo uras penda lengän Selomit äwen hampaharie.

29. Bara ungkup Jishar Kenanja tuntang anake hatuä aton akan pangulu tuntang hakim, mangat nguan mamatut perkara ruar marak olo Israel.

30. Bara ungkup Hebron tä Hasabja tuntang karä paharie, olo gantjang, sakojan udju ratus biti karäe, mandjadi mantir hong gawin olo Israel hila toh Jordan, hila barat, sambil matoh karä gawin Jehowa tuntang gawin radja.

31. Tinai bara ungkup olo Hebron tä Jeria, idjä mangapala karä ungkup labengan olo Hebron tuntang kapalae; hong njelo äpat pulu kahum karadjaan Dawid olo manggau tuntang sondau intu marak äwen tä olo gantjang tuntang pintar, hong Jaeser intu Gilead.

32. Tinai karä paharie, uras olo gantjang tuntang pintar, aton duä kojan udju ratus biti, uras tumon ungkup tatoe. Maka radja Dawid mangkat äwen tä indu mantir olo Ruben tuntang Gad, tinai sabagi hamputan Manase, akan nguan karä gawin Hatalla tuntang gawin radja.

BAGI 27.

Karä mantir tuntang kapala ain Dawid.

1. Maka djetoh djumalah karä olo Israel, karä mantir kapalae, tinai mantir hong sakojan tuntang hong saratus, tinai karä pangulue, idjä manonggo radja hatalindjam-hatalindjam tumon padjue, haganti genep bulan, genep njelo. Hong genep padjue tä duä pulu äpat kojan biti.

2. Kapalan padjun idjä solake intu bulan idjä solake, iä tä Josabam, anak Sabdiel; maka hong padjun ajue duä pulu äpat kojan biti. — (11,11.)

3. Iä tä bara panakan Peres, iä indu kapalan karä mantir kawan parang intu bulan idjä solake.

4. Kapalan padjun olo intu bulan duä, iä tä Dodai, olo Ahohi; tinai Miklot panggapite hong padjue; maka hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11, 12.)

5. Mantir kawan parang intu bulan telo, iä tä Benaja, anak Jojada, imam hai tä; intu padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

6. Iä tä Benaja tä, idjä pangkalima hindjä baris telo pulu biti idjä solake tä, tuntang mangapala telo pulu biti kea; maka anake Amisabad panggapite hong padjun ajue. — (11,24.)

7. Idjä äpat, intu bulan äpat, iä tä Asahel, paharin Joab; limbah pampatäie maka anake Sebadja indu gantie; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
8. Idjä limä, intu bulan limä, iä tä Samhut, olo Jesrahi; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
9. Idjä djahawen, intu bulan djahawen, iä tä Ira, anak Ikes, olo Tekoa; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (2. *Sam.*23,26.)
10. Idjä udju, intu bulan udju, iä tä Heles, olo Pelon, bara panakan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
11. Idjä hanja, intu bulan hanja, iä tä Sibeghai, olo Husat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
12. Idjä djalatien, intu bulan djalatien, iä tä Abieser, olo Anetot, bara hamputan olo Benjamin; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
13. Idjä sapulu, intu bulan sapulu, iä tä Maharai, olo Netopat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.
14. Idjä sawalas, intu bulan sawalas, iä tä Benaja, olo Pirhaton, bara hamputan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,31.)
15. Idjä duäwalas, hong bulan duäwalas, iä tä Heldai, olo Netopat, bara Otniel; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,30.)
16. Maka djetoh mantir kapalan karä hamputan olo Israel: olo Ruben tä Eleasar kapalae, anak Sighri; olo Simeon Sepatja, anak Maagha, kapalae;
17. Olo Lewi Hasabja, anak Kemuel, kapalae; panakan Aaron tä Sadok kapalae;
18. Olo Juda Elihu, paharin Dawid, kapalae; olo Isaskar Omri, anak Mighael, kapalae;
19. Olo Sebulon Jismaja, anak Obadja, kapalae; olo Naptali Jerimot, anak Asriel, kapalae;
20. Hamputan Epraim Hosea, anak Asasja, kapalae; sabagi hamputan Manase tä Joel, anak Pedaja, kapalae;
21. Sabagi hamputan Manase idjä hong Gilead tä Jido, anak Segharja, kapalae; olo Benjamin Jaasiel, anak Abner, kapalae.
22. Olo Dan Asarel, anak Jeroham, kapalae. Djetä karä mantir kapala mahundjun karä hamputan olo Israel.
23. Maka Dawid djaton misä karä olo, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä tapas bara tä; basa Jehowa djari hamauh, iä handak mangapal olo Israel kilau karä bintang hong langit.
24. Joab, anak Seruja, djari manampara misä olo arä, tapi iä djaton mahapus tä, basa tagal djetä kalait paham djari mawi olo Israel; tagal tä hasean olo tä djaton djari inamäan imintik hong surat tjatjah ain radja Dawid. — (21,14.)
25. Maka mahundjun karä panatau radja Asmawet, anak Adiel, indu mandure; hong karä talo ain radja idjä intu tana, tuntang hong karä lewu hai korik, tinai intu karä pasah, Jonatan, anak Usia, indu mandure.
26. Mandur karä olo pamalan, idjä nguan tana, iä tä Esri, anak Kelub.
27. Mandur karä pambulan ang-

gor, iä tä Simei, olo Ramat; ma-
ka karä danum anggor idjä ingkes
hetä, Sabdi, olo Sipmi, indu man-
dure.
28. Mandur karä pambulan un-
dus, tuntang pambulan korma,
idjä hong tanah randah tä, iä tä
Baalhanan, olo Geder; maka Joas
mandur karä gudang undus.
29. Maka mandur karä sapi,
awang melai hong Saron, iä tä
Sitrai, olo Saron; tinai mandur
karä sapi idjä hong tanah randah
tä, iä tä Sapat, anak Adlai.
30. Mandur karä onta, iä tä
Obil, olo Ismael; mandur karä
kalidai, iä tä Jeghdeja, olo Me-
ronot.
31. Mandur kambing tabiri, iä
tä Jasis, olo Hager; samandiai tä
uras mandur, manonggo panatau
Dawid.
32. Maka Jonatan, mama Dawid,
indu mangkubumi, iä tä olo pin-
tar tuntang badjar; Jehiel, anak
Haghmoni, indu gurun karä anak
radja.
33. Aghitopel tä kea indu mang-
kubumi ain radja; Husai, olo Ar-
ghi, puna sobat radja. — (2.*Sam.*
15,12.37.)
34. Maka pangiwa Aghitopel tä
Jojada, anak Benaja, tuntang Abja-
tar. Maka Joab indu mantir kapala
parang ain radja.

BAGI 28.

I. Dawid mamumpong karä mantir, sambil mametäh iä tagal human Hatalla. II. Iä manenga akan Salomo sonton huma tä, tuntang karä ramoe.

I. — 1. Maka Dawid mamum-
pong karä mantir olo Israel, man-
tir kapala karä hamputae, tuntang
mantir karä padjun olo idjä ma-
nonggo radja, karä mantir hong
saratus, tinai karä mantir, idjä
mamandur karä ramo tuntang karä
meto ain radja, tinai ain karä
anake, tinai karä mantir olo da-
lam, tuntang karä pangkalima,
tinai karä olo gantjang menteng
dumah akan Jerusalem.
2. Djadi, radja Dawid mendeng,
sambil hamauh: Hining aughku,
o pahari, tuntang karä olo ajung-
ku! toto, djari aton huang atäiku
handak mamangun huma äka pa-
tin djandjin Jehowa, galang pain
Hatallan ita, tuntang aku djari
manatap ramo handak mamangun
tä. — (22,7.)
3. Tapi Hatalla djari mangahana
aku, koae: ikau djaton akan ma-
mangun huma akan arangku,
krana ikau toh olo parang, tun-
tang djari paham manusuh daha.
4. Toh, maka Jehowa, Hatal-
lan Israel, djari mintih aku bara
hapus ungkup human apangku,
mandjadi radjan olo Israel sampai
katatahi; krana Juda puna djari
intihe mandjadi kapala, tinai bara
hamputan Juda ungkup human
apangku; tinai bara karä anak
apangku iä djari mangilak aku,
sampai iä djari mamparadja aku
mahundjun hapus utus olo Israel.
— (1.*Mos.*49,10.)
5. Tinai bara karä anakku idjä
hatuä, krana arä anak hatuä djari
inenga Jehowa akangku, maka iä
djari mintih anakku Salomo, mang-
at mondok hong padadusan kara-
djaan Jehowa mahundjun olo Is-
rael.
6. Tuntang iä djari hamauh
dengangku: anakm Salomo karäh
mamangun humangku, tuntang

parantarangku; krana aku djari mintih iä akan anakku, tuntang aku handak mandjadi bapae. — (17,11.)
7. Aku handak mandähen karadjaan ajue sampai katatahi, asal iä tanggar huange malalus karä prentah tuntang hadatku, kilau andau toh.
8. Toh aku manjoho keton intu matan salepah olo Israel, djalahan ain Jehowa tä, tuntang intu pahining Hatallan ita: haga tuntang imbing karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton manjores tanah bahalap toh, palus tau malihi tä indu joresan anak keton, idjä rahian bara keton palus katatahi.
9. Maka ikau, joh anakku Salomo! buah ngasene Hatallan bapam, awi manempo iä hapan kabudjur atäim tuntang kahias hambaruam; krana Jehowa puna mariksa karä atäi olo, tuntang katawan karä tirok akale; amon ikau manggau iä, toto ikau karäh sondau iä; tapi djaka ikau malihi iä, toto iä karäh manganan ikau sampai katatahi.
10. Ingaingat toh, krana Jehowa djari mintih ikau, mangat mamangun huma indu äka brasih; toh awi manggantjang arepm sambil mawi tä.
II. — 11. Tinai Dawid manenga akan anake Salomo sonton parantaran tuntang huma, karong äka panatau, tinai karong loteng, karong idjä huange, tuntang karong äka padadusan asi; — (2.*Mos.*25, 9; 26,30.)
12. Tinai sonton talo handiai, idjä insanan Rogh akae, iä tä sonton parantaran human Jehowa, tuntang karä karong awang hakaliling, idjä akan äka panatau human Hatalla, tinai akan äka karä talo brasih;
13. Tinai karä padjun imam tuntang olo Lewi, tinai karä pangkat gawin human Jehowa, karä ramon pakarang akan gawi hong human Jehowa.
14. Bulau djari timbange inengae akan karä ramon pakarang akan genep padjun gawi, tinai salaka djari timbange akan karä ramon pakarang genep padjun gawi;
15. Behat tantahan sumbo bulau, tinai dulang palita bulau, tumon behat genep tantahan sumbo tuntang dulang palitae; tinai akan tantahan sumbo salaka, tumon behat genep tantahae tuntang dulang palitae, tumon kapatut genep tantahan sumbo.
16. Tinai iä manenga bulau akan medjan tepong tampajah, akan genep medja djari timbange; tinai salaka akan medja salaka.
17. Tuntang bulau batuä akan karä simpang, sangkon daha, pinggan, sangkir bulau, djari timbange genep sangkir: tinai akan sangkir salaka djari timbange genep sangkir.
18. Tinai akan mesbeh äka hagaro bulau masak djari timbange, tinai bulau akan tamunan kareta, iä tä duä Kerub tä, idjä akan hambirang palapase, mangadjang patindjandjin Jehowa.
19. Samandiai tä, koan Dawid, djari insuman akangku, imintik awi lengän Jehowa, iä tä, karä ampin tamunan toh.
20. Tinai Dawid hamauh dengan anake Salomo: Awi manggantjang arepm, tatanggar atäim, lalus gawi tä, äla mikäh, äla gogop; krana Jehowa Hatalla, Hatallangku, han-

dak mampahaiak ikau; iä djaton maku malihi, djaton nalua ikau, sampai ikau djari mahapus manatap karä talo hapan sombajang hong human Jehowa.

21. Itäm, hetä karä padjun imam tuntang olo Lewi, akan karä gawin human Hatalla; tinai aton dengam arä olo pahias akan nguan sepsimpan ampin gawi, idjä pintar apik; tinai karä mantir tuntang hapus utus olo arä akan mangkat karä prentahm kea.

BAGI 29.

I. Panengan olo arä akan human Hatalla. II. Dawid manara Hatalla. III. Salomo imparadja; Dawid matäi.

I.—1. Tinai radja Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Anakku Salomo, idjä kabuate bewäi djari intih Hatalla, magon tabela, balemo tuntang lalangena, tapi gawi toh hai, krana djetä djaton huma akan olon bewäi, malainkan akan Hatalla, Jehowa.

2. Maka henggahenggan kaabasku aku djari mamumpong akan human Hatallangku bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tambaga akan karä ramo tambaga, sanaman akan karä ramo sanaman, tinai kaju akan karä ramo kaju, batu sardoniks tuntang batu tampatok, hintan tuntang rubin, tinai karä ampin batu barega awang beken, tinai batu marmor kutoh karäe.

3. Tinai, awi huangku dengan human Hatallangku, maka bulau salaka idjä puna aingku inengaku kea akan human Hatallangku, beken bara idjä djari imumpongku akan huma äka brasih tä;

4. Iä tä: telo kojan pikul bulau masak, tuntang udju kojan pikul salaka masak, hapan manang-galong karä dinding huma.

5. Bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tuntang akan karä gawin tukang gawi tä. Toh, äwe kea bara karä keton idjä pahias andau toh, mangat manjuang lengäe akan Jehowa? — (2.*Mos*.35,5.)

6. Tä, maka karä mantir kapala, karä mantir hamputan olo Israel, karä mantir hong sakojan, tinai karä mantir hong saratus, tuntang karä mantir idjä mamandur gawin radja, manenga tuntang kahias atäie.

7. Æwen tä manenga akan gawin human Hatalla limä kojan pikul bulau, tinai sapulu kojan duit bulau, tuntang sapulu kojan pikul salaka, tinai hanjawalas kojan pikul tambaga, tuntang saratus kojan pikul sanaman.

8. Tinai olo idjä mina batu barega manenga tä akan panatau human Jehowa, penda lengän Jehiel, olo Gerson.

9. Maka olo arä handjak atäie tagal iä pahias manenga tä, krana tuntang kahiase iä manenga tä akan Jehowa dengan atäi toto, tinai radja Dawid kea paham handjak rantang.

II.—10. Tagal tä Dawid manara Jehowa intu baun hapus utus olo arä; Dawid hamauh: Tara akam, Jehowa, Hatallan tato ikäi Israel, idjä helo bara solasolake palus haradjur katatahi.

11. Ikau tempon kahai, o Jehowa, tuntang kwasa, kahalap, kamanang tuntang karadjaan; krana

talo handiai idjä hong langit tuntang hundjun petak, djetä uras ajum; ajum, o Jehowa, aton karadjaan, ikau djari mampahai arepm indu takolok talo handiai.
12. Panatau tuntang horumat intu baum, ikau marentah talo handiai; huang lengäm tä karä kaabas tuntang kwasa, tinai lengäm kea tau mampahai tuntang mandähen talo handiai.
13. Toh, o Hatallan ikäi, ikäi manarimakasih intu ikau, ikäi manara aran kahaim.
14. Krana äwe aku, äwe olo ajungku, sampai ikäi mandjadi abas tuntang manenga karä talo toh dengan kahias atäi? krana djetä uras bara ikau, bara lengäm kea ikäi manenga tä akam.
15. Krana ikäi toh olo tamuäi idjä omba mangkalewu bewäi intu baum, tumon karä tato ikäi kea; pambelom ikäi hong petak mindjam toh kilau kalingän talo bewäi, djaton kaharape akan melai.
16. O Jehowa, Hatallan ikäi! kutoh talo toh, idjä djari imumpong ikäi, hapan mamangun huma akam, akan aran kahaim, djetä kea bara lengäm, uras tä puna ajum bewäi.
17. Maka tawangku, joh Hatallangku! ikau puna mariksa atäi olo, tuntang ikau mangilak kabudjur. Huang kabudjur atäiku tuntang kahiasku aku djari manenga karä talo toh; tinai dengan kahandjak atäiku toh aku djari mitä utus olo ajum, idjä djari hapumpong hetoh, basa äwen tä kea djari pahias manenga akam.
18. O Jehowa, ikau Hatallan tato ikäi, Abraham, Isaak tuntang Jakob! haga kahiase tuntang pikir kalotä hong atäi utus olo ajum palus katatahi, tuntang ambet atäie akam.
19. Maka akan anakku Salomo tä tenga atäi awang tanggar, mangat iä mahaga karä prentahm, karä aughm tuntang hadatm, mangat iä malalus talo handiai tä, mangat iä mamangun huma hai tä, idjä djari inatapku ramoe.
20. Limbah tä Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Toh, tara Jehowa, Hatallan keton! Tä, maka hapus utus olo arä manara Jehowa, Hatallan karä tatoe; iä manjontop takoloke, manjembah Jehowa tuntang radja.
21. Tuntang iä maluput parapah akan Jehowa; tinai handjewu andau idjä iä maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, sakojan sapi hatuäe, sakojan tabiri hatuäe, sakojan anak tabiri, tuntang puna parapah talo ihop; tinai kutoh parapah awang injambalih akan karä olo Israel.
III. — 22. Djadi, olo tä kuman mihop andau tä hong baun Jehowa, dengan paham kahandjake. Tuntang iä mamparadja Salomo, anak Dawid, intu tingkat idjä duä, palus maminjak iä mandjadi radja akan Jehowa; tinai Sadok mandjadi imam. — (23,1. — 1. *Radja* 1,33.)
23. Tumon tä maka Salomo mondok hundjun padadusan Jehowa, mandjadi radja gantin bapae Dawid; maka iä batuah, tuntang salepah olo Israel mamenda aughe.
24. Karä mantir tuntang pangkalima, tinai karä anak radja Dawid kea mandjuluk lengäe, handak mamenda radja Salomo.
25. Maka Jehowa paham mampahai Salomo intu matan karä

olo Israel; iä manenga kahain radja akae; djaton pudji tumon tä karä idjä marentah Israel helo bara tä.
26. Kalotä Dawid, anak Isai, djari marentah sakarä olo Israel.
27. Maka katahie djari marentah olo Israel äpat pulu njelo; hong Hebron iä marentah udju njelo, hong Jerusalem telo pulu telo njelo.
28. Iä matäi, metoh iä djari pandjang umure, puas belom, katatau, kahai; maka anake Salomo marentah manganti iä.
29. Maka karä saritan radja Dawid, bara tamparae palus katatesae, djetä injurat hong surat Samuel, nabi tä, tinai hong surat nabi Natan, tuntang hong surat nabi Gad;
30. Tuntang saritan hapus karadjaan ajue, kwasae, tinai karä perkara wajah awang halau, idjä djari buah iä, tuntang olo Israel, tuntang karä karadjaan hong karä tanah awang hakaliling.

SURAT

KRONIKA,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

Lakudoan Salomo; kapintare; panataue.

1. Maka Salomo, anak Dawid, indähen huang karadjaan ajue, krana Jehowa, Hatallae, mampahaiak iä, sambil paham mampahai iä.
2. Djadi, Salomo hakotak dengan sakarä olo Israel, dengan karä mantir hong sakojan tuntang hong saratus, tinai dengan karä hakim, tuntang dengan karä mantir olo Israel, dengan karä mantir kapala.
3. Olo tä hagoet, Salomo haiak hapus utus olo arä, tanggoh äka gantong idjä hong Gibeon; krana hetä äka tingkap-panjupa ain Hatalla, idjä djari inampa Moses, rewar Jehowa, hong padang tunis benjem.
4. Tapi patin Hatalla djari induan Dawid bara Kiriatjearim akan äka, idjä djari inatap Dawid akae: krana iä djari manampa tingkap akae hong Jerusalem.
5. Tapi mesbeh tambaga, idjä inampa Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, djetä magon hetä intu tingkap Jehowa. Maka Salomo tuntang hapus utus olo arä manang-goh hetä. — (2. *Mos.* 38,1.)

6. Hetä Salomo maluput parapah intu baun Jehowa, hundjun mesbeh tambaga, idjä hong baun tingkap-panjupa; iä maluput hetä sakojan parapah awang ingähu.
7. Alem tä kea Hatalla masuman arepe akan Salomo, sambil hamauh dengae: Laku, narai kahandakm, idjä inengaku akam. — (1.*Radja* 3,5.)
8. Koan Salomo, tombah augh Hatalla: Ikau djari malalus paham kahalapm dengan liau apangku Dawid, tinai ikau djari mamparadja aku ganti iä.
9. Toh, o Jehowa Hatalla! käläh lalus aughm, idjä dengan liau apangku Dawid; basa ikau djari mamparadja aku mahundjun utus olo, idjä bakapal kilau tunek petak;
10. Toh, tenga akangku kapintar tuntang kaharati, mangat aku tau manun utus olo tä; krana äwe tau mamatut utus olo ajum, idjä bakapal toh?
11. Tä, maka Hatalla hamauh dengan Salomo: Basa augh toh djari aton huang atäim, djaton ikau djari blaku panatau, tuntang ramo barega, atawa tahaseng karä musohm, atawa umur pandjang, baja ikau djari blaku akam kapintar tuntang kaharati, mangat ikau tau mamatut utus olo ajungku, idjä mahundjun tä aku djari mamparadja ikau:
12. Toh, maka kapintar tuntang kaharati tä djari inengaku akam; tinai aku handak mandahang manenga akam panatau, ramo, tuntang horumat, idjä djaton pudji intu karä radja, awang helo bara ikau, tinai rahian bara ikau djaton kea karäh aton tumon tä.
13. Tumon tä maka Salomo buli bara äka gantong, idjä hong Gibeon, bara tingkap-panjupa, buli Jerusalem; tuntang iä marentah olo Israel.
14. Maka Salomo mamumpong kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran, sampai ai sakojan äpat ratus kareta, tuntang duäwalas kojan olo idjä mukong hadjaran; iä mingkese hong karä lewu idjä äka kareta, tinai belahe magon tokep radja hong Jerusalem.
15. Maka radja maleleng kutoh salaka bulau hong Jerusalem, sampai djetä irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder, tagal kutoh karäe, irega kilau kaju rarangai bewäi, idjä intu loau.
16. Bara Misir olo mimbit hadjaran akan Salomo, tinai dagangan awang beken; olo sudagar ain radja mamili karä talo tä.
17. Kareta induae bara Misir regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tuntang idjä kongan hadjaran saratus limä pulu sekel regae; tumon regae tä kea sudagar radja mandjual tä akan karä radjan olo Het, tuntang olo Aram.

BAGI 2.

Salomo hadjandji dengan Hiram, nakara mandohop iä mamangun human Hatalla.

1. Maka Salomo bapikir mamangun huma akan aran Jehowa, tinai human radja idjä akae. — (1.*Radja* 5.)
2. Maka Salomo mirak udju pulu kojan olo, idjä pamäton ramo, tinai hanja pulu kojan tukang kaju, idjä akan manäweng tuntang manun kaju hong äka

bukit; tinai telo kojan djahawen
ratus mandur akan marentah karä
olo tä.
3. Tinai Salomo manjoho olo
mananggoh Hiram, radja Tirus,
koae: Tumon gawim dengan liau
apangku Dawid, mampait akae
kaju seder, indu ramon humae,
indu äkae melai, käläh tumon tä
kea gawim dengangku.
4. Itäm, aku handak mamangun
huma akan aran Jehowa, Hatallangku, idjä imprasih akae,
mangat manotong garo tuntang
talo mangat ewaue hetä hong
baue, tuntang akan äka tepong
tampajah haradjur, tinai akan parapah awang ingähu handjewu halemäi, genep andau sabat, genep
palembut bulan, tuntang genep
andau hai ain Jehowa, Hatallan
ikäi, tumon kapatut gawin Israel
haradjur katatahi.
5. Maka huma tä, idja handak
imangungku, djaton tau dia hai,
krana Hatallan ikäi puna hai bara
karä hatalla.
6. Tapi äwe kea tau mamangun
huma akae, basa karä langit, alo
langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet äkae? tinai äwe
kea aku toh, sampai aku akan
mamangun huma akae? Baja djetä
akan äka hagaro bewäi akae.
7. Toh aku blaku, soho olo
pintar mananggoh aku, idjä patjäh nguan bulau, salaka, tambaga, sanaman, benang ungu,
bahandang, biru, idjä apik mukir, mangat mangamander karä
olo harati idjä dengangku hong
Juda tuntang hong Jerusalem,
idjä djari inukas liau apangku
Dawid.
8. Käläh pait kea akangku kaju
seder, kaju goper, tinai kaju Almugim bara Libanon, krana aku
katawan, olo ajum puna harati
baramo kaju hong Libanon; maka
itäm, olo ajungku karäh mampahaiak olo ajum.
9. Mangat manatap kutoh kaju
akangku; krana huma, idjä handak
imangungku tä, djaton tau dia
hai, akan äka kahengan olo.
10. Maka itäm, akan karä olo
ajum, rakan idjä maramo kaju tä,
aku handak manenga duä pulu
kojan kor gendom idjä urase,
tinai duä pulu kojan kor seora,
tinai duä pulu kojan bat anggor, tuntang duä pulu kojan bat
undus.
11. Maka Hiram, radja Tirus,
tombah hapan surat, idjä impaite akan Salomo: Basa Jehowa
mangilak utus olo ajue, maka
iä djari mamparadja ikau akan
olo tä.
12. Tinai koan Hiram: Tara
akan Jehowa, Hatallan Israel,
idjä djari manampa langit tuntang
petak, idjä djari manenga akan
radja Dawid anak hatuä idjä pintar, harati tuntang barakal, idjä
akan mamangun huma akan Jehowa, tinai human radja idjä akae.
13. Maka toh aku manjoho olo
pintar, idjä patjäh tuntang apik,
Huram Abi tä,
14. Anak bawin olo hamputan
Dan, tapi bapae tä olo Tirus;
iä tä apik nguan bulau, salaka,
tambaga, sanaman, batu barega,
kaju, benang ungu, biru, pista
awang lamos, bahandang, tinai
iä apik mukir, tuntang harati
apik mangarangka talo handiai
awang injoho olo; mangat iä ompat gawin olo apik ajum, olo
apik ain tuangku liau bapam
Dawid.

15. Toh, käläh tuangku mampait akan reware gendom, seora, undus tuntang anggor, idjä djari insanam.

16. Tä ikäi handak baramo hong Libanon tumon karä gawin hapae, tinai handak mansohan tä akam, halanting hong tasik, mimes Jope, bara hetä ikau akan manduan tä tinai akan Jerusalem.

17. Maka Salomo misä karä olo beken utuse, idjä melai hong tanah Israel, tumon liau bapae Dawid djari misä olo tä; maka aton sondau saratus limä pulu telo kojan djahawen ratus biti.

18. Djadi, iä manduan baris olo tä udju pulu kojan olo idjä pamäton, tinai hanja pulu kojan idjä baramo hong äka bukit, tinai telo kojan djahawen ratus mandur, idjä akan marentah olo arä bagawi.

BAGI 3.

Human Hatalla imangun olo.

1. Maka Salomo manampara mamangun human Jehowa hong Jerusalem, hong bukit Moria, idjä djari insuman akan liau bapäe Dawid, hong äka idjä djari inatap Dawid, hong karaian Arawna, olo Jebusi tä. — (1.*Kron.*22,1.)

2. Maka iä manampara mamangun hong bulan duä, andau duä, intu njelo äpat kahum karadjaan ajue. — (1.*Radja* 6.)

3. Djetoh rakuran Salomo manggalang, mamangun human Hatalla: kabukae, tumon ukur djaman horan, sampai djahawen pulu hasa, tinai pangandjure duä pulu hasa.

4. Tinai tambiran idjä hila baun huma duä pulu hasa kamboe, kagantonge duä pulu hasa kea; hila huange inanggalonge hapan bulau brasih.

5. Maka batang huma tä injapaue hapan kaju goper, limbah tä iä mananggalonge hapan bulau brasih, iä mukir hetä ampin batang korma tuntang pajong kambang.

6. Tinai iä manatah huma hapan batu barega indu kabungase; maka bulau tä uras bulau Parwaim.

7. Tinai huma tä, karä djihie, lambange, dindinge, blawange uras inanggalonge hapan bulau; iä mukir ampin Kerub intu dindinge.

8. Tinai iä manampa ruange, äka idjä brasih haliai, kamboe tä tumon pangandjur huma, duä pulu hasa, tinai kabukae duä pulu hasa kea; iä mananggalong djetä hapan bulau masak, sampai djahawen ratus pikul.

9. Behat karä paku limä pulu sekel bulau; tinai karä karong loteng inanggalong bulau kea.

10. Tinai hong karong idjä äka brasih haliai iä manampa duä Kerub, ampie ampiampin manandjong, tuntang mananggalong tä hapan bulau. — (2.*Mos.*25,18.)

11. Maka hapus karä palapas Kerub tä duä pulu hasa kamboe; palapase silae limä hasa, idjä mangimai saran dinding karong, tuntang palapase silae tinai limä hasa kea, idjä mangimai lawin palapas Kerub idjä tä.

12. Tumon tä kea palapas Kerub idjä tä limä hasa silae, mangimai saran dinding, tuntang palapase silae limä hasa kea, ha-

kimai dengan palapas Kerub idjä tä.

13. Hapus palapas Kerub duäduä tä hambirang mandjadi duä pulu hasa; maka djetä mendeng, baue akan hila huang karong.

14. Tinai iä manampa benang dinding helat, bakale lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista awang lamos, sambil manjuit ampin Kerub hetä.

15. Tinai iä manampa intu baun hetä duä djihi, idjä pandjang hanjawalas hasa, tinai takoloke, idjä hong lawin djihi tä, limä hasa. — (1.*Radja* 7,15.)

16. Tinai iä manampa ampin pajong kambang, tumon hong äkapanjupa, tuntang mangkepan tä intu takolok djihi tä; tinai iä manampa saratus ampin bua dalima, tuntang mingkes tä intu helat pajong kambang tä.

17. Limbah tä iä mampendeng djihi tä hila baun huma brasih, idjä hila gantau, idjä hila sambil; iä manggarä idjä gantau Jaghin, idjä sambil Boas.

BAGI 4.

Karä ramon human Hatalla inampa.

1. Limbah tä iä manampa mesbeh tambaga, idjä pandjang duä pulu hasa, kabukae duä pulu hasa kea, kagantonge sapulu hasa.

2. Tinai iä manoang talaga-panjaup, kabuka baue sapulu hasa, kakedjau biwihe hasansila, bunter hakaliling, karanggonge limä hasa, lakähe hakaliling telo pulu hasa.

3. Penda tä aton ampin sapi hakaliling, idjä manggalang talaga tä; tinai aton duä rinting ampin puson kambang hakaliling talaga tä, idjä sapulu hasa kabukae, idjä inoang hetä haiak gawin sindä.

4. Maka djetä mondok hong duäwalas ampin sapi; telo manaharep utara, telo naharep barat, telo naharep salatan, telo naharep timor; maka talaga-panjaup tä intu hundjue, uras sapi tä manalikut huange.

5. Kakapal talaga tä kalombah lokap; biwihe kilau biwih sangkir, ampin tawase kilau kambang saked; maka djetä muat duä kojan bat.

6. Tinai iä manampa sapulu kandarah, tuntang mingkes limä hila gantau, limä hila sambil, mangat olo manjaup huang tä, iä tä, mangat mansulop nguraknguarik hetä karä ramon parapah ingähu; maka talaga tä äka imam mamenjau arepe hetä.

7. Tinai iä manampa sapulu tantahan sumbo bulau, tumon sontoe, sambil mingkes tä huang human Hatalla, limä hila gantau, limä hila sambil.

8. Tinai iä manampa kea sapulu medja, sambil mingkes tä huang human Hatalla, limä gantau, limä sambil; iä manampa kea saratus sangkon daha bulau.

9. Tinai iä manampa parantaran akan imam, tuntang parantaran lombah tä, tuntang karä blawang parantaran tä; iä manang-galong blawang tä hapan tambaga.

10. Maka talaga-panjaup tä ingkese intu sarae hila gantau, hila timor tandipah salatan.

11. Tinai Huram manampa karä landai, sendok kawo tuntang sangkon daha; tumon tä Huram

mahapus karä gawie, idjä inampae
akan radja Salomo, akan human
Hatalla.
12. Djihi duäduä tä, tuntang
duä takoloke mangalata, idjä hong
lawin djihi tä, tinai duä ampin
pajong kambang, idjä manandjala
takolok duäduä idjä mangalata tä,
idjä hong lawin djihi tä.
13. Tinai äpat ratus ampin bua
dalima akan pajong kambang tä,
duä karintiug bua dalima akan
genep pajong kambang, mangat
manandjala takolok djihi duä-
duä tä.
14. Tinai iä manampa rakar,
kandarah, äka panjaup, idjä hun-
djun rakar tä.
15. Talaga-panjaup idjä, duä-
walas ampin sapi, idjä penda hetä
16. Tinai karä landai, sendok,
simpang tuntang karä ramo be-
ken Huram Abi tä manampa akan
Salomo, akan human Jehowa, ba-
kale tambaga awang impalamos.
17. Darah Jordan radja manjoho
manoang djetä, hong petak baliat,
helat Sukot dengan Sartan.
18. Maka Salomo manjoho ma-
nampa kutoh karä ramo tä, krana
behat karä tambaga tä djaton ta-
wan timbange.
19. Tinai Salomo manjoho ma-
nampa karä milik human Hatalla,
mesbeh bulau tä, tuntang medja
äka tepong tampajah,
20. Tinai karä tantahan sumbo
tuntang dulange idjä uras bulau,
mangat djetä haradjur belom, tu-
mon kapatut hadate, intu baun
äka-panjupa; — (4.*Mos*.8,4.)
21. Tuntang kambange, palitae,
guntinge, uras djetä bulau masak.
22. Tinai karä simpang, sang-
kon daha, dadupa äka hagaro tun-
tang supun garo, uras bulau ma-
sak. Tinai bauntonggang huma,
blawang idjä hila huange, hong
äka idjä brasih haliai tä, tun-
tang karä blawang human Ha-
talla, samandiai tä uras bulau.

BAGI 5.

Human Hatalla imuga Salomo.

1. Tumon tä karä gawie, idjä
inampa Salomo akan human Je-
howa, ihapus. Limbah tä Salomo
manamäan hetä karä talo, awang
djari imbaris imprasih liau bapae
Dawid; karä salaka bulau, karä
milik tä iä mingkese hindjä karä
panatau human Hatalla.
2. Limbah tä Salomo mamum-
pong karä bakas Israel, karä man-
tir pamutjok genep hamputae,
mantir kapalan olo Israel, tang-
goh Jerusalem, mangat mamung-
kat patin-djandjin Jehowa bara
lewun Dawid, iä tä Sion. —
(1.*Radja*.8.)
3. Maka aton hapumpong karä
hatuän olo Israel manaharep radja,
omba andau hai tä; djetä intu
bulan udju.
4. Maka karä bakas olo Israel
manalih. Tä olo Lewi mangga-
tang pati tä,
5. Tuntang iä mätoe, mimbit
pati tuntang tingkap-panjupa, ti-
nai karä ramo brasih, idjä hong
tingkap tä; talo tä imbit imam
tuntang olo Lewi.
6. Maka radja Salomo tuntang
hapus utus olo Israel idjä dengae,
helo baun pati tä, mampatäi ma-
luput tabiri sapi, djaton taraisä
taraitong awi karäe.
7. Tumon tä imam mimbit patin-

djandjin Jehowa akan äkae, akan
äka-panjupa hong human Hatalla,
äka idjä brasih haliai tä, akan
penda palapas Kerub duäduä tä.
8. Krana Kerub tä hambirang
palapase duäduä tambuan äka pati
tä, djadi duä Kerub mangadjang
pati tä tuntang kaju pikule.
9. Limbah tä olo madjok kaju
pikul tä sampai mamala tapakae
nantadjok bara pati, sampai saran
dinding äka panjupa, tapi djetä
djaton mamala bara ruar; hetä pati
tä magon aton sampai andau toh.
10. Djaton talo beken hong pati
tä, baja duä kabintap batu tä,
idjä djari ingkes Moses hetä to-
kep Horeb, metoh Jehowa mam-
pendeng djandji akan olo Israel,
kahum olo tä djari blua bara ta-
nah Misir.
11. Djadi, sana karä imam djari
blua bara äka brasih, — krana
karä imam idjä hetä uras djari
mamprasih arepe, tuntang iä dja-
ton imbaris tumon padjue;
12. Tinai karä olo Lewi, karä
olo panjanji marak äwen, idjä
ingamander Asap, Heman tuntang
Jedutun, tuntang karä anake pa-
harie, uras hapan benang pista
awang lamos, haiak mimbing bi-
sakbetong, biola, kutjapi, tun-
tang mendeng hila timor mesbeh,
tinai hindjä dengan äwen sampai
saratus duä pulu imam, idjä mam-
pahiau sarunai; —
13. Djadi, haiak olo tä manja-
runai, manjanji, sama aughe, ha-
pae manara mahorumat Jehowa,
sana olo tä manggatang aughe,
haiak sarunai, bisakbetong tun-
tang talo usik awang beken, sana
iä manjanji manara Jehowa, ma-
njewut iä bahalap, tuntang asie
melai sampai katatahi: maka pa-
lus tä human Jehowa tä basuang
awi botop baunandau;
14. Sampai imam, tagal baun-
andau tä, djaton tau melai maha-
pus sombajang; basa kahain Jehowa
djari manjuang human Hatalla.

BAGI 6.

Lakudoan Salomo intu Hatalla.

1. Tä, maka Salomo blaku doa,
koae: Jehowa djari hamauh, iä
handak melai huang kakaput.
2. Maka aku djari mamangun
huma akam, indu äkam melai,
äka dähen indu äkam melai palus
katatahi.
3. Limbah tä, maka radja mu-
les baue, sambil mamberkat ha-
pus utus olo Israel; maka hapus
utus olo Israel uras mendeng.
4. Maka iä hamauh: Horumat
akan Jehowa, Hatallan Israel,
idjä hapan njamae djari hamauh
dengan liau apangku Dawid, tun-
tang hapan lengäe iä djari maha-
pus aughe, koae:
5. Bara andau tä, metoh aku
djari manduan djalahan olo ajungku
bara tanah Misir, djaton aku djari
mintih lewu bara karä hamputan
olo Israel, mangat huma imangun
akangku, nakara arangku melai
hetä; djaton aku djari mintih olo,
mangat mandjadi radjan Israel, utus
olo ajungku.
6. Tapi toh aku djari mintih
Jerusalem, hetä arangku akan me-
lai, tinai aku djari mintih Dawid,
mangat iä marentah Israel, djala-
han olo ajungku tä.
7. Maka djari aton kea huang
atäi liau apangku Dawid, handak

mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel. — (2.*Sam.* 7.2.)
8. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang handak mamangun huma akan arangku, bahalap bewäi kahandak atäim djari kalotä.
9. Tapi djaton kea ikau toh akan mamangun huma tä; tapi anakm hatuä, panakan aim kea, iä akan mamangun huma tä akan arangku.
10. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku djari mendeng manganti liau apangku Dawid, tuntang aku mondok hong padadusan Israel, tumon djari augh Jehowa; tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.
11. Aku djari mingkes pati hetä, idjä huang tä aton djandjin Jehowa, idjä djari inampae akan olo Israel.
12. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeh Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, sambil mandepä lengäe; — (1.*Radja* 8,22.)
13. Krana Salomo djari manampa äka mendeng tambaga, sambil mingkes tä intu bentok parantaran, djetä pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, kagantonge telo hasa; hundjun tä iä mendeng, palus mandeko utute intu baun hapus utus olo Israel, tuntang iä mandepä lengäe akan langit;
14. Koae: O Jehowa, Hatallan Israel! djaton Hatalla idjä padan dengam, alo hong langit, alo hundjun petak; ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä rewarm, awang manandjong hong baum hapan salepah atäie.
15. Ikau djari malalus akan rewarm, apangku Dawid, talo handiai awang djari indjandjim akae; njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.
16. Maka toh, o Jehowa, Hatallan Israel! tenga akan rewarm, apangku Dawid, talo tä kea, idjä djari indjandjim akae, koam: djaton akan balentas utus aim olo idjä mondok hong padadusan Israel naharep baungku, asal anakm mahaga djalan ajue, mangat manandjong hong Toratku, tumon ikau djari manandjong hong baungku.
17. Toh, o Jehowa, Hatallan Israel! lalus aughm, idjä djari insumam tä akan rewarm, akan Dawid.
18. Maka kilen, toto Hatalla indu melai dengan olon hundjun petak? Toto, karä langit, olo langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku!
19. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarm, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku! mangat manarima augh bawa tuntang lakudoa, idjä rewarm toh blaku hong baum.
20. Käläh riaran matam handau hamalem akan huma toh, akan äka toh, idjä tahiu tä ikau djari hamauh, handak mingkes aram hetoh, mangat manarima lakudoa, idjä karäh ilaku rewarm hong äka toh.
21. Käläh tarima augh usok rewarm, tuntang djalahan olo ajum, Israel, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä bara äkam melai, bara sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi!
22. Djaka olo djari badosa dengan kolae, tuntang iä tä mamuat sum-

pah akae, indu manjapa arepe, amon sumpah sapa tä sampai mesbehm hong huma toh:
23. Tä, maka käläh ikau mahining tä bara sorga, palus mambudjur rewarm, tuntang mahukum idjä darhaka tä, lian kasalae akan hundjun takoloke, tuntang mambudjur olo idjä budjur tä, tenga akae tumon kabudjure.
24. Amon utus olo ajum, Israel tä, kalah parang intu baun musohe, basa iä djari badosa dengam, amon iä hobah tinai, sambil mangaku aram, tuntang musok, blaku intu baum hong huma toh:
25. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan Israel, olo ajum tä, halalian iä akan tanah toh tinai, idjä djari inengam akae tuntang akan tatoe.
26. Amon langit djari iatep, djaton udjan, basa olo djari badosa intu ikau, tä, amon olo blaku hong äka toh, tuntang mangaku aram, balalu hobah bara kadarhakae, basa ikau djari mandjara iä:
27. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan rewarm, olo ajum, Israel, limbah ikau djari madjar iä djalan bahalap, idjä patut ihoroe; soho udjan akan tanahm, idjä djari inengam akan utus olo ajum indu joresae.
28. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, amon aton riwut papa, loai, sangkalap, uret, amon musohe mangapong olo hetoh hong tanahe, huang lewue, atawa amon aton bararangai kapähä atawa peres:
29. Maka genep biti, brangai utuse, tinai marak hapus utus olo ajum, Israel toh, idjä musok, blaku doa, karä olo tä idjä kasene hukum tuntang kapähän ai, tuntang mandepä lengäe hong huma toh:
30. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, äkam melai idjä dähen tä, ampun haiak tenga akan genep biti tumon djalan ai, tumon ikau mitä ampin atäie, krana batonggal ikau bewäi kasene atäi karä olon;
31. Mangat olo tä mikäh ikau, nakara iä mahoroe djalan aim, katahin andaue belom hong tanah toh, idjä djari inengam akan tato ikäi.
32. Tinai amon olo beken utuse kea, idjä djaton bara baris Israel, olo ajum tä, aton dumah bara tanah idjä kedjau, tagal aram idjä hai, tagal lengäm idjä kwasa, idjä djari inantadjokm, amon olo tä dumah, blaku doa hong huma toh:
33. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, bara äkam melai idjä dähen, sambil malalus tumon lakun olo beken utuse tä intu ikau; mangat karä utus olo hong salepah kalunen kasene aram, nakara iä mikäh ikau, sama kilau Israel, utus olo ajum, haiak katawan, aram djari injewut akan huma toh, idjä djari imangungku.
34. Amon utus olo ajum lius mamarang musohe, manjak djalan idjä djari injohom iä mahoroe, tä, amon olo tä karäh blaku intu ikau naharep manintu lewu toh, idjä djari intihm, manintu huma toh, idjä djari imangungku akan aram:
35. Tä, käläh ikau mahining bara sorga lakudoae tuntang augh usoke, käläh ikau mandohop mambudjur iä.
36. Amon olo tä djari badosa dengam, krana puna djaton olo idjä dia badosa, tuntang ikau malait iä, sambil manjaragh iä akan musohe, sampai olo idjä djari manawan iä manamput iä tawanan akan tanahe, alo kedjau alo tokep;

37. Tuntang amon hong tanah,
äkae djari inamput tawanan, olo
tä haluli atäie tinai, sampai iä ho-
bah, tuntang musok ikau hong ta-
nah äkae katawanan, sambil ha-
mauh: ikäi djari badosa, sala gawin
ikäi, ikäi toto djari darhaka;
38. Amon olo tä hobah akam
hapan salepah atäie, hapan hapus
huange, hong tanah musohe, idjä
djari manamput iä tawanan, amon
iä blaku doa naharep manintu ta-
nahe, idjä djari inengam akan ta-
toe, manintu lewu toh, idjä djari
intihm, tuntang humah toh, idjä
djari imangungku akan aram:
39. Tä, käläh ikau mahining
lakudoae tuntang augh usoke bara
langit, bara äkam melai idjä dä-
hen, käläh ikau mandohop mam-
budjur iä, ampun karä kasalan
djalahan olo ajum, idjä djari iawie
intu ikau.
40. Toh, joh Hatallangku! kä-
läh riaran matam, talingan pin-
dingm akan lakudoa hong äka
toh.
41. Toh, o Jehowa, Hatalla! ta-
mä äkam melai, ikau tuntang patin
kwasam; soho karä imam, o Je-
howa, Hatalla, imakaian hapan sa-
lamat, soho olo idjä imprasihm
handjak rantang tagal kahalap.
42. Joh Jehowa, Hatalla! äla
manganan baun olo idjä djari imi-
njakm, tahiu kabudjur rewarm Da-
wid.

BAGI 7.

I. Sarita human Hatalla imuga Salomo. II. Intu tingkat duä Hatalla mamprahan arepe akan Salomo.

I.—1. Amon Salomo djari terai
blaku doa, maka apui lawo bara
langit, palus kuman mampalepah
karä parapah awang ingähu tun-
tang parapah awang injambalih,
palus kahain Jehowa manjuang
huma tä. — (2.*Mos.*40,34; 3.*Mos.*
9,24.)
2. Tä karä imam djaton tau
tamä human Jehowa, krana kahain
Jehowa djari manjuang human Je-
howa.
3. Amon olo Israel mitä apui
tä mohon, tuntang kahain Jehowa
intu huma tä, maka iä sontop
baue sampai petak, blaku doa sam-
bil manara Jehowa, basa iä ba-
djoha, tuntang asie melai sampai
katatahi.
4. Maka radja haiak olo arä ma-
luput parapah awang injambalih
hong baun Jehowa.
5. Radja Salomo maluput para-
pah awang injambalih duä pulu
duä kojan sapi, tinai saratus duä
pulu kojan tabiri. Tumon tä radja
tuntang hapus utus olo arä djari
mamuga human Hatalla.
6. Tinai karä imam mendeng
intu padjun ai, tuntang olo Lewi
mimbing talo usik ain Jehowa,
idjä djari inampa radja Dawid, ha-
pan manara Jehowa, basa asie pa-
lus katatahi, hapan masmur Dawid
idjä ingarange akan äwen; tinai
imam manandipah äwen mampa-
hiau sarunai, haiak hapus utus
olo Israel mendeng.
7. Maka Salomo mamprasih pa-
rantaran idjä bentok tä, idjä intu
baun human Jehowa, basa hetä iä
djari manatap parapah awang ingä-
hu tuntang enjak parapah tarima-
kasih; krana mesbeh tambaga, idjä
djari inampa Salomo djaton ombet
mamuat karä parapah awang ingä-
hu, tuntang parapah talo kinan,
tinai karä enjak tä.

8. Katika tä Salomo mahaga andau hai kudju katahie, tuntang karä olo Israel haiak dengae, olo karäan karäe, bara saran Hamat palus sampai sungäi Misir.
9. Maka andau hanja iä sombajang idjä tantanepe; krana kudju iä mamuga mamprasih mesbeh tä, tinai gawi tä sampai kudju kea.
10. Maka hong andau duä pulu telo, bulan udju, iä malapas olo arä buli humae, dengan handjak rantang atäie tagal karä kahalap, idjä djari ilalus Jehowa akan Dawid tuntang Salomo, tinai akan hamputan olo ajue, Israel tä.
11. Tumon tä Salomo mandjari human Jehowa, tuntang human radja; talo handiai, awang djari huang atäi Salomo handak manampae hong human Jehowa tuntang hong human ajue, uras djari budjur bahalap.
II. — 12. Maka Jehowa masuman arepe akan Salomo hamalem, sambil hamauh dengae: Aku djari manarima lakudoam, tuntang djari mintih äka toh akangku mandjadi huma äka parapah. — (1.*Radja* 9,2.)
13. Amon aku matep langit, sampai djaton udjan, atawa amon aku manjoho sangkalap kuman mampalepah talo hong tanah, atawa amon aku manjoho peres papa mantakan djalahan olo ajungku:
14. Amon olo ajungku, idjä akae arangku injewut, mamparandah arepe tuntang blaku doa, manggau baungku, sambil hobah bara djalae idjä papa, tä, maka aku handak mahining aughe bara sorga, tuntang mampun kasalae, sambil mamapas tanahe.
15. Toh, maka haradjur aku handak mariaran matangku tuntang manalingan pindingku akan lakudoa hong äka toh.
16. Krana toh aku djari mintih tuntang mamprasih huma toh, mangat arangku melai hetä sampai katatahi, tuntang matangku, atäiku karäh hetä kea haradjur hapus karä andau.
17. Maka idjä ikau, djaka ikau manandjong hong baungku tumon bapam Dawid, sambil manumon talo handiai, idjä djari imetähku ikau, tuntang mahaga karä hadat dasar ajungku:
18. Toto, aku handak mandähen padadusan karadjaan ajum, tumon djandjingku dengan bapam Dawid, koangku: djaton karäh balentas olo utus aim idjä marentah hong Israel. — (2.*Sam*.7,12.16.)
19. Tapi amon keton mules, sambil manganan hadat tuntang prentah ajungku, idjä djari inengaku hong baun keton, haiak lius, manempo hatalla beken, sambil manjembah iä:
20. Tä aku karäh marukat manganan olo tä bara tanah, idjä djari inengaku akae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akan arangku, aku handak manganae bara baungku, sampai djetä indu tanding tapengan karä utus olo.
21. Huma toh, idjä djari paham kahaie, toto genep biti idjä mahalau hetä karäh taräwen tagal tä, sambil misek: buhen gawin Jehowa sampai kalotä dengan tanah tuntang huma toh? — (5.*Mos*.29, 24.)
22. Tä olo karäh tombah: awi olo tä djari malihi Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir; tuntang olo tä djari manatelan arepe intu hatalla beken, sambil sontop akae tuntang

manempo iä; tagal tä Jehowa djari magah karä tjalaka tä hararepan iä.

BAGI 8.

Karä gawin Salomo tuntang karä mantir ai.

1. Djadi, limbah duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun human Jehowa tuntang huma ajue,
2. Maka Salomo mamangun karä lewu, idjä djari inenga Hiram akae, iä manjoho olo Israel melai hetä.
3. Limbah tä Salomo hagoet maranggar Hamatsoba, sambil mampalah djetä.
4. Tinai iä mamangun Tadmor, hong padang tunis benjem, tuntang karä lewu äka panataue, idjä imangue hong Hamat.
5. Tinai iä mamangun Bethoron idjä ngadju tuntang Bethoron idjä ngawa, lewu dähen idjä hakota, idjä bara lawang tuntang kantjing;
6. Tinai Baalat, tuntang karä lewu äka panatau Salomo, tinai karä lewu äka karetae, tuntang karä lewu äka olo parang awang hapan hadjaran, tinai karä kanahuang Salomo, idjä ingahandake mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah pagangan ajue.
7. Karä olo idjä tisan olo Het, olo Amori, olo Perisi, olo Hewi, olo Jebusi, idjä beken bara utus olo Israel,
8. Panakan olo tä, idjä harian bara iä djari batisa hong tanah, idjä djaton djari impatäi olo Israel, iä tä inukas Salomo mandjadi rakan, sampai andau toh. — (*Jos.*16, 10.)
9. Tapi karä olo Israel djaton Salomo mahadjipen iä tamä rakan nguan gawi, krana olo tä puna olo parang, mantir kapala ajue, tinai mantir karetae tuntang mantir olo parang idjä hapan hadjaran.
10. Maka karä mantir ain radja Salomo, idjä mangapala rakan tä, sampai duä ratus limä pulu biti.
11. Katika tä Salomo mamungkat anak Parao idja bawi bara lewun Dawid, akan huma, idjä djari imangue akae; krana koae: Sawangku djaton patut melai hong human Dawid, radjan Israel, basa äka täbrasih, idjä akan tä patin Jehowa djari sampai. — (1.*Radja*9,24.)
12. Bara katika tä Salomo maluput parapah awang ingähu akan Jehowa hundjun mesbeh Jehowa, idjä djari inampae intu baun parantaran tä.
13. Iä maluput parapah tumon kapatut genep andau, tumon prentah Moses, hong genep andau sabat, hong genep palembut bulan, tinai hong karä andau hai awang djari inukas, hantelo dalam genep njelo, iä tä hong pesta tepong idjä djaton iragi, hong pesta tingkat minggo, tinai hong pesta tingkap dawen. — (4.*Mos.*28,2.)
14. Tinai iä mangkat karä padjun imam kea akan karä gawie, tumon tukas liau bapae Dawid, tinai karä olo Lewi tä kea akan padjun gawie, mangat manara Hatalla, tuntang omba mandohop imam, tumon gawie genep andau; tinai tonggon bauntonggang tumon karä padjue akan genep bauntonggang; krana tumon tä puna petäh liau Dawid, olo ain Hatalla tä.
15. Olo djaton nangkalau petäh

radja tahiu karä imam tuntang olo Lewi, manintu karä gawi tuntang karä ramo.
16. Tumon tä Salomo matoh karä gawie, bara andau padadukan galang human Jehowa djari ina olo, sampai human Jehowa djari.
17. Limbah tä Salomo hagoet akan Eseongeber, tuntang akan Elot, idjä intu saran tasik hong tanah Edom.
18. Maka Hiram manjoho olo ai magah banama akae, tuntang olo idjä harati hong tasik; äwen tä mampahaiak olo ain Salomo barajar akan Opir; iä manduan bara hetä äpat ratus limä pulu pikul bulau, balalu mimbit tä akan radja Salomo.

BAGI 9.

I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
II. Kahain Salomo; iä matäi.

I. —1. Maka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tä iä manalih Jerusalem, handak mangkemä maleläi Salomo, tuntang arä olo ajue dengae, kutoh ontae, mamuat talo mangat ewaue, tinai bulau karäan karäe, tuntang batu barega; maka iä sampai Salomo, tuntang masanan akae karä angat atäie. — (1.*Radja*10,1.)
2. Maka Salomo marima karä aughe akae; idjä kabawak karä aughe mahin djaton kaput intu Salomo, samandiai tä irimae akae.
3. Djadi, amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imangue,
4. Tinai panginan hong medjae, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire, tuntang pakaiae, karä olo tukang talo ihop ajue tuntang pakaiae, tinai lampat idjä indaie tamä human Jehowa: maka lenjoh angat atäie.
5. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku bara tanahku tahiu karä perkaram, tahiu kapintarm.
6. Maka aku djaton djari harap karä augh olo, sampai bitingku djari mananggoh, tuntang matangku kea djari mitäe; maka toto, idjä djari hiningku, sabagi mahin dia karä kapintarm awang paham; toh tangkalau haream bara brita idjä djari hiningku.
7. Berkat toto karä mantirm, berkat toto karä olo ajum toh, idjä haradjur naharep baum, sambil mahining kapintarm.
8. Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan ajue, mandjadi radja akan Jehowa, Hatallam; basa Hatalla sinta olo Israel, handak mampendeng iä palus katatahi, tagal tä iä djari mamparadja ikau akan olo tä, mangat malalus kabudjur dengan katetek.
9. Tinai iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tuntang kutoh talo mangat ewaue, tinai batu barega; djaton pudji talo mangat ewaue kalotä, kilau idjä inenga radja bara Saba akan radja Salomo.
10. Tinai karä olo ain Hiram tuntang olo ain Salomo, idjä manduan bulau bara Opir, mimbit kea kaju Almugim tuntang batu barega.
11. Kaju Almugim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi tuntang biola idjä hapan olo panjanji; kaju ka-

lotä bihin djaton pudji mamala
hong tanah Juda.
12. Maka radja Salomo manenga
akan radja bawi bara Saba karä
talo kahandake, idjä ilakue, beken
tinai idjä hapae manjulang talo
panengae. Kalotä iä mules, buli
tanahe tinai, tuntang karä olo
ajue.
II.—13. Maka behat karä bu-
lau, pangulih Salomo dalam idjä
njelo, sampai djahawen ratus dja-
hawen pulu djahawen pikul.
14. Beken tinai asil karä olo su-
dagar, olo badagang; tinai karä
radja Arab, tuntang karä wakile
hong tanah hetä haradjur mimbit
bulau salaka akan Salomo.
15. Maka radja Salomo manampa
duä ratus talawang bulau masak;
djahawen ratus sekel bulau masak
injohoe manimbange akan genep
talawang.
16. Tinai telo ratus taming bulau
masak; telo ratus sekel bulau injo-
hoe manimbange akan genep ta-
ming. Maka radja mingkes tä hong
huma kajuan Libanon.
17. Tinai radja manampa garing
akan padadusan hai, tuntang ma-
nanggalonge hapan bulau batuä.
18. Padădusan tä halampat dja-
hawen kadatah, tinai galang paie
bulau, idjä leket hong padadusan,
tinai aton sanggahan lengäe ha-
sansila hetä sampai äka mondok,
tuntang duä ampin singa indu
djihin sanggahan lengäe tä.
19. Tinai duäwalas ampin singa
hasansila tä, hundjun genep datah
lampate djahawen tä. Djaton pudji
inampa tumon tä hong karä kara-
djaan kalunen.
20. Tinai karä sangkir, hapa ra-
dja Salomo mihop uras bulau, tun-
tang karä milik hong huma kajuan
Libanon uras bulau masak; salaka
djaton haliai barega kahum pange-
reng Salomo.
21. Krana karä banama ain ra-
dja barajar akan Tarsis, impahaiak
olo ain Hiram; sindä dalam telo
njelo banama tä dumah bara Tar-
sis, mimbit bulau, salaka, garing,
bakäi tuntang haruäi.
22. Tumon tä radja Salomo man-
djadi hai bara karä radja hong pe-
tak, awi panataue, awi kapintare.
23. Karä radja hong petak mang-
gau baun Salomo, tantai mahi-
ning kapintare, idjä djari inenga
Hatalla huang atäie.
24. Olo handiai tä mimbit pa-
nengae, milik salaka bulau, pa-
kaian, ganggaman, talo mangat
ewaue, hadjaran, kalidai, haradjur
genep njelo.
25. Maka aton ain Salomo äpat
kojan huma, äka karä hadjarae
tuntang karetae, tinai duäwalas
kojan olo parang idjä hapan ha-
djaran; maka iä mingkes äwen tä
hong karä lewu äka karetae, tapi
belahe melai tokep radja hong Je-
rusalem.
26. Iä marentah karä radja, bara
batangdanum lombah tä, tuntang
tanah Pilisti, mandas saran tanah
Misir.
27. Radja maleleng kutoh salaka
hong Jerusalem, sampai djetä kilau
batu bewäi, tinai kaju seder tagal
kutoh karäe irega kilau kaju ra-
rangai bewäi, idjä intu loau.
28. Olo manduan hadjaran akan
Salomo bara Misir tuntang bara
karä tanah hila tä.
29. Tisan karä saritan Salomo,
bara tamparae palus katatesae,
djetä tarasurat hong surat nabi
Natan, tinai hong surat karä augh
nabi Ahia, olo Silo, tuntang hong

surat augh tudjum nabi Jedi, idjä tahiu Jerobeam, anak Nebat.
30. Maka Salomo marentah hong Jerusalem mahundjun hapus utus olo Israel äpat pulu njelo katahie.
31. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong lewun liau bapae Dawid; maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 10.

Karadjaan olo Jehudi hapisah, mandjadi duä, karadjaan Israel dengan karadjaan Juda.

1. Maka Rehabeam hagoet tanggoh Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. — (1.*Radj.* 12,1.)
2. Djadi, amon Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, krana iä tä melai hong Misir, äkae djari mahakan bara baun radja Salomo, tä maka Jerobeam buli bara Misir.
3. Krana olo arä manjoho sarohan manduan iä; tumon tä Jerobeam dengan karä olo Israel manalih, tuntang hamauh dengan Rehabeam, koae:
4. Liau bapam paham djari mambehat ugar ikäi, toh, käläh ikau mampahian gawin liau bapam idjä karas, ugar idjä babehat tä, idjä imuate hong ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.
5. Maka iä tombah augh olo tä: Käläh, limbah kaduä keton haluli tanggoh aku. Tä olo arä hagoet.
6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä djari naharep baun liau bapae Salomo, idjä kahum pangereng ai tä, koae: Kilen angat keton buah tombah augh olo tä?
7. Koan äwen tä dengae: Amon ikau masi tuntang manarima olo tä, tombah aughe bahalap, toto iä indu rewarm haradjur palus dapit.
8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, palus iä hatirok dengan olo tabela, idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.
9. Koae dengan olo tä: Kilen augh keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengangku, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuat liau bapam intu ikäi?
10. Maka olo tabela tä, idjä haiak pangereng ajue, hamauh dengae, koae: Tumon toh buah ikau tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tangkalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikau mampahiae akan ikäi; — tumon toh buah ikau tombah aughe: angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.
11. Djaka liau apangku djari mamuat ugar babehat intu keton, aku handak mandahange hindai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.
12. Tä, andau telo, maka Jerobeam tuntang utus olo arä naharep Rehabeam, tumon djari petäh radja, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.
13. Tä, maka radja karas tombah augh olo tä, krana radja Rehabeam manganan tirok olo bakas;
14. Balalu iä hamauh dengan olo tä tumon karä tirok olo tabela, koae: Liau apangku djari mambe-

hat ugar keton, tapi aku handak mandahange tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.
15. Kalotä radja djaton maku manarima augh olo arä; krana perkara tä mandjari awi Hatalla kea, mangat Jehowa malalus aughe, idjä djari insanae hadjamban Ahia, olo Silo, akan Jerobeam, anak Nebat tä. — (1.*Radja*11,29.)
16. Djadi, amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap augh radja tinai, koae: Narai bagin ikäi dengan Dawid? ikäi djaton bara gawi dengan anak Isai! Has, buli human keton, o Israel! naughe, rentah olo ajum bewäi, joh Dawid! Tumon tä karä olo Israel hagoet buli humae.
17. Maka olo Israel, idjä mangkalewu hong tanah Juda, Rehabeam kea idjä magon marentahe.
18. Tä radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear; maka olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi. Tä radja Rehabeam badjeleng lompat karetae, mangat hadari akan Jerusalem.
19. Tumon tä olo Israel undur, mengkak arepe bara ungkup human Dawid sampai andau toh.

BAGI 11.

Rehabeam imbalang parang; karä kotae; karä olo Lewi omba iä; karä anak sawae.

1. Maka sana Rehabeam sampai Jerusalem, iä mirak hamputan Juda tuntang Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti, uras olo awang harati gawin parang, nakara mamarang olo Israel, mangat manduan karadjaan buli Rehabeam tinai. — (1.*Radja*12,21.)
2. Tapi augh Jehowa sampai Semaja, olo ain Hatalla tä, koae:
3. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan karä olo Israel baris Juda tuntang Benjamin, koam:
4. Kakai augh Jehowa: äla keton hagoet, äla mamarang paharin keton; genep bitin keton buli humae; krana perkara toh mandjadi awiku. Maka olo tä manumon augh Jehowa, palus iä balang hagoet mamarang Jerobeam.
5. Maka Rehabeam melai hong Jerusalem; iä mamangun arä lewu indu kota hong tanah Juda.
6. Iä mangota Betlehem, Etam, Tekoa,
7. Betsur, Sogho, Adulam,
8. Gat, Maresa, Sip,
9. Adoraim, Laghis, Aseka,
10. Sora, Ajalon, Hebron; uras lewu idjä dähen hakota hong tanah Juda tuntang Benjamin.
11. Iä mandähen karä kotae tä tinai, tuntang mina mantir kapala hetä, tinai kutoh talo kinan, undus tuntang anggor.
12. Tinai kutoh talawang tuntang lundju inae hong genep lewu, iä mandähen tä paham haliai; tumon tä Juda tuntang Benjamin melai intu iä.
13. Tinai karä imam tuntang olo Lewi, idjä hong hapus tanah Israel, mindah tanggoh iä bara karä lewue.
14. Krana karä olo Lewi malihi lewue tuntang karä ramoe, palus mindah akan Juda, akan Jerusalem. Krana Jerobeam äwen hanak djari manganan olo tä, mangahana

iä mahaga gawin imam intu Jehowa.
15. Palus iä djari mangkat imam akan karä äka gantong, akan karä setan, tinai akan sapi bulau tä, idjä djari inampae.
16. Limbah bara olo tä, maka bara karä hamputan olo Israel aton kea idjä mindah tanggoh Jerusalem, olo handiai idjä mandjuluk atäie mangat manggau Jehowa, Hatallan Israel, uka maluput parapah akan Jehowa, Hatallan tatoe.
17. Tumon tä olo tä mandähen karadjaan Juda, tuntang mampaabas anak Salomo, telo njelo katahie; krana telo njelo katahie äwen manandjong hong djalan Dawid tuntang Salomo.
18. Limbah tä Rehabeam manduan indu sawae Abihail, anak Eliab, Eliab anak Isai, beken bara Mahalat, anak Jerimot, Jerimot anak Dawid.
19. Iä tä manak akae hatuä: Jeus, Semarja, Saham.
20. Limbah bara djetä iä masawä hindai Maagha, anak Absalom; iä tä manak akae: Abia, Atai, Sisa, Selomit.
21. Maka Rehabeam heret dengan Maagha, anak Absalom tä, paham bara dengan karä sawae tuntang gundike; krana batang sawae djari induae hanjawalas, tinai gundike djahawen pulu; iä manak hatuä duä pulu hanja, tinai bawi djahawen pulu.
22. Maka Rehabeam mandudus Abia, anak Maagha tä, mandjadi idjä mambatang, mangat iä indu kapälan karä paharie; krana iä handak mamparadja iä.
23. Maka iä pintar gawie, sampai iä mambilang karä anake akan hapus tanah Juda tuntang Benjamin, hong karä kota, sambil manenga arä balandja akae; maka iä heret dengan arä olo bawi.

BAGI 12.

Sisak mamarang Rehabeam; Rehabeam matäi, anake Abia manganti iä.

---

1. Djadi, amon Rehabeam djari mandähen karadjaan ajue, tuntang mandjadi kwasa, tä iä ngalapean Torat Jehowa, tuntang karä olo Israel tamput iä. — (1.*Radja*14,22.)
2. Tagal tä hong njelo limä kahum karadjaan Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumah mamarang Jerusalem; krana olo tä djari malangkah malawan Jehowa.
3. Iä mimbit sakojan duä ratus kareta, tinai djahawen pulu kojan olo idjä hapan hadjaran. tinai djaton taraisä karä olo parang beken tä, idjä ompat iä dumah bara Misir, olo Libi, olo Sugh, olo Kus.
4. Maka iä mampalah karä kota, idja hong Juda, palus maranggar Jerusalem.
5. Tä nabi Semaja manalih Rehabeam, tuntang karä mantir Juda, idjä djari hapumpong hong Jerusalem tagal Sisak; koae dengan olo tä: Kakai augh Jehowa: keton djari malihi aku, tagal tä aku djari malihi keton, mandjuluk keton akan lengän Sisak.
6. Tä karä mantir Israel tuntang radja mamparandah arepe, sambil hamauh: Jehowa toto tetek.
7. Amon Jehowa mitä olo tä mamparandah arepe, maka augh Jehowa sampai Semaja, koae: Olo tä djari mamparandah arepe; toh aku djaton handak marusak iä, tapi badjeleng aku handak maliwus iä,

sampai kasangitku tä djaton akan bangar mawi Jerusalem hapan lengän Sisak.
8. Tapi olo tä akan mamenda iä kea, mangat iä kasene kabekäe manempo aku dengan manempo karadjaan kalunen.
9. Tumon tä Sisak, radja Misir, tamä Jerusalem, palus iä marampas karä panatau human Jehowa tuntang panatau human radja, lepah lingis irampase talo tä; iä marampas talawang bulau kea idjä inampa Salomo. — (9,15.)
10. Maka radja Rehabeam manampa gantin djetä talawang tambaga; iä mansahan tä penda lengän mantir olo dalam, idjä tonggon bauntonggang human radja.
11. Djadi, amon radja manalih human Jehowa, maka olo dalam tä hagoet, hapan djetä; limbah tä iä halalian tä tinai akan karong-äka olo djadjaga tä.
12. Maka amon iä mamparandah arepe, tä kalait Jehowa tendur mawi iä, belä iä marusak iä lepah lingis. Krana hong Juda magon aton kea talo bahalap.
13. Tumon tä radja Rehabeam impaabas hong Jerusalem, tuntang haradjur mimbing karadjaan; krana Rehabeam äpat pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah udjuwalas njelo hong Jerusalem, lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara karä hamputan Israel, mangat mingkes arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2.*Mos.*20,24.)
14. Maka iä papa gawie, basa iä djaton mambudjur atäie, mangat manggau Jehowa.
15. Maka karä saritan Rehabeam, bara tamparae palus katatesae, djari tarasurat hong surat karä augh nabi Semaja, tuntang nabi Ido, idjä djari marinting karä horoe ungkup tä. Maka Rehabeam haradjur parang dengan Jerobeam katahin karä andau pambelome.
16. Maka Rehabeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Tä anake Abia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

Abia, radja Juda, mampalah Jerobeam.

---

1. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Jerobeam, maka Abia mandjadi radja hong Juda. — (1.*Radja*15,1.)
2. Iä marentah telo njelo hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Uriel, bara Gibea. Maka Abia haradjur parang dengan Jerobeam.
3. Abia mimbit olo mamarang, olo menteng tuntang gantjang, äpat ratus kojan biti uras kampilie; tapi Jerobeam mamadju kawan parang manandipah iä, hanja ratus kojan olo kampilie, uras olo menteng gantjang.
4. Maka Abia hagoet bara tantan bukit Semaraim, idjä hong bukit hatinggang Epraim; tuntang iä hamauh: Hining aughku, o Jerobeam, tuntang karä olo Israel.
5. Djaton keton patut katawan, Jehowa, Hatallan Israel, djari manenga karadjaan mahundjun Israel akan Dawid sampai katatahi, akae tuntang panakae, hapan djandjie awang dähen?
6. Tapi Jerobeam, anak Nebat, djipen Salomo, anak Dawid tä, mahin djari kea manggatang arepe, malawan tempoe.

7. Tinai arä olo parajap, olo
setan, djari hapumpong omba iä,
tuntang djari mandähen arepe ma-
lawan Rehabeam, anak Salomo,
pesan Rehabeam tä tabela, metoh
atäie lemolamunjai, sampai iä dja-
ton tau mangaras arepe malawan
olo tä.
8. Toh, maka keton mado han-
dak manekang arep keton malawan
karadjaan Jehowa, idjä puna hong
lengän panakan Dawid; toto, ke-
ton karäan karä, tapi ain keton
anak sapi bulau tä, idjä djari
inampa Jerobeam, mandjadi hatal-
lan keton. — (1.*Radja*12,28.)
9. Djaton keton djari manga-
nan imam Jehowa, panakan Aaron
tä, tuntang olo Lewi, sambil
mangkat imam akan keton tumon
hadat karä olo kapir awang haka-
liling? Brangai genep biti idjä
lembut handak manjuang lokap ai
kea hapan anak sapi idjä kongan,
tuntang udju kongan tabiri hatuäe,
iä palus mandjadi imam akan karä
talo tä, idjä dia Hatalla. — (11,
14.15.)
10. Tapi ikäi, Jehowa kea toto
Hatallan ikäi, ikäi djaton djari
malihi iä; imam tä, idjä somba-
jang intu Jehowa, iä tä panakan
Aaron, tinai olo Lewi idjä ompat
malalus gawie.
11. Sining handjewu dengan ha-
lemäi olo tä maluput parapah
awang ingähu akan Jehowa, tun-
tang garo talo mangat ewaue,
tinai iä manatap tepong tä hong
medja idjä brasih, tuntang mana-
tap tantahan sumbo bulau tä tun-
tang palitae, mangat belom genep
alem; krana ikäi magon mahaga
karä gawi hapan manonggo Je-
howa, Hatallan ikäi, tapi keton
djari malihi iä. — (4.*Mos.*28,6.)
12. Tagal tä, itä keton, haiak
ikäi, intu baun ikäi aton Ha-
talla, tinai imam ajue tuntang sa-
runai, mangat mampahining aughe
mawi keton; joh olo Israel! äla
petah mamarang Jehowa, Hatal-
lan tato keton, krana toto djaton
keton tau ontong!
13. Tapi Jerobeam manjoho be-
lahe olo ajue mantakan iä bara
hila likute; djadi batang kawan
parang ajue aton hila baun olo
Juda, tapi belahe olo tä manta-
kan iä bara hila likute.
14. Djadi, amon olo Juda tam-
paliau, maka iä mitä, musohe
mantakan iä bara hila baue hila
likute; maka iä blaku intu Je-
howa, tuntang imam mampahiau
sarunai. — (4.*Mos.*10,9.)
15. Haiak tä olo Juda malahap,
maka Hatalla mamukul Jerobeam
tuntang karä olo Israel hong baun
Abia tuntang olo Juda.
16. Olo Israel pararawoh bara
baun olo Juda, Hatalla mandju-
luk iä akan penda lengän äwen.
17. Maka Abia tuntang olo ajue
paham mamukul olo tä, krana
bara baris olo Israel halelek matäi
limä ratus kojan biti, olo awang
kampili.
18. Tumon tä olo Israel rung-
kok intu katika tä; tapi olo Juda
djaladjalan kwasa, basa iä djari
basinggoh intu Jehowa, Hatallan
tatoe.
19. Maka Abia manjasah Jero-
beam, balalu manduan bara iä arä
lewu, Betel tuntang karä patataie,
Jesana tuntang patataie, Epron
tuntang patataie.
20. Maka Jerobeam djaton bara
kwasa hindai katahin pambelom
Abia; Jehowa mangapähä iä sam-
pai iä matäi.

21. Tumon tä Abia djaladjalan kwasa. Maka iä masawä äpatwalas biti, iä manak duä pulu duä hatuä, tinai djahawenwalas anake bawi.

22. Maka tisan karä saritan Abia, karä gawie tuntang aughe, djari tarasurat hong surat nabi Ido.

BAGI 14.

I. Asa manganan karä ramon gawin dewa. II. Iä mampalah olo Kus.

I.—1. Maka Abia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Tä anake Asa mandjadi radja manganti iä. Intu pangereng ajue tanah tä sanang sapulu njelo. — (1.*Radja* 15,11.)

2. Maka Asa bahalap budjur gawie hong matan Jehowa, Hatallae.

3. Krana iä mangarak karä mesbeh dewa, tuntang karä äka gantong, sambil manganan karä hampatong, tuntang manäweng karä pahewan äka dewa.

4. Iä manjoho olo Juda, mangat iä manggau Jehowa, Hatallan tatoe, sambil mahaga Torat tuntang karä prentah.

5. Tinai bara karä lewun Juda iä mangarak manganan karä äka gantong, tuntang karä pangantoho; maka karadjaan tä sanang hong baue.

6. Tinai iä mamangun arä kota hong Juda; krana tanah tä sanang, hong karä njelo tä djaton lembut parang mawi iä, basa Jehowa manjanang iä.

7. Krana koae dengan olo Juda: Käläh ita mamangun karä lewu tä, tuntang mangota tä hakaliling, sambil manampa tjandi, blawang tuntang kuntji, basa tanah tä magon ain ita; krana ita djari manggau Jehowa, Hatallan ita; ita djari manggau iä, toh iä djari manjanang ita hakaliling. Tumon tä olo tä mamangun karä lewu tä, tuntang gawie tä imberkat, mandjari kea.

8. Maka ain Asa aton kawan parang bara baris olo Juda, idjä hapan talawang tuntang lundju, telo ratus kojan biti, tinai bara baris olo Benjamin, idjä hapan talawang tuntang panah, saratus hanja kojan biti, uras olo gantjang menteng.

II.—9. Maka Serah, olo Kus tä, dumah mamarang iä, mimbit kawan parang sakojan tingkat sakojan karä bitie, tinai telo ratus kareta; iä sampai Maresa.

10. Tä Asa hagoet manjupa iä: iä mamadju kawan parang hong djanah Sepata, tokep Maresa.

11. Maka Asa blaku intu Jehowa, Hatallae, koae: O Jehowa, djaton bahali ikau mandohop, alo olo kwasa alo olo balemo; dohop ikäi, Jehowa, Hatallan ikäi, krana ikäi basinggoh intu ikau, tuntang harap aram; ikäi djari kantoh malawan olo idjä karäan karäe tä; o Jehowa, ikau puna Hatallan ikäi, äla manjoho olo matekiapi tau malawan ikau.

12. Maka Jehowa mamukul olo Kus tä hong baun Asa tuntang olo Juda; karä olo Kus tä hadari.

13. Maka Asa tuntang olo idjä dengae manggoang olo tä sampai Gerar; kutoh karä olo Kus tä impatäie, sampai iä djaton tau mules tinai; krana olo tä darai ru-

sak haliai hong baun Jehowa, tuntang kawan parang ai; maka äwen mimbit kutoh talo irampase.
14. Tuntang iä mampalah karä lewu awang hakaliling Gerar, krana pampikäh Jehowa djari lawo hundjun olo hetä; iä marampas karä lewu tä, krana talo indu irampas arä hetä.
15. Tinai iä mantakan karä krambang meto kea, palus marampas kutoh tabiri, onta; limbah tä iä buli Jerusalem.

BAGI 15.

Asa maradjur gawie, mangabuah agaman olo arä intu Jehowa.

1. Maka Rogh Hatalla manjuang Asaria, anak Obed.
2. Iä hagoet manambang Asa, sambil hamauh dengae: Hining aughku, o Asa, haiak karä olo Juda tuntang Benjamin! Jehowa mampahaiak keton, basa keton ompat iä; djaka keton manggau iä, toto iä handak injondau keton; tapi amon keton malihi iä, tä iä kea handak malihi keton.
3. Maka Israel tä tahi andaue akan melai haiak djaton Hatallae idjä toto, djaton imam idjä madjar iä, djaton kea Torat.
4. Tapi amon olo tä huang kapähäe hobah akan Jehowa, Hatallan Israel, sambil manggau iä, tä äwen akan sondau iä.
5. Maka katahin katika tä djaton kasanang akan olo awang tesek buli, tapi arä ampin kadjakä bewäi buah karä olo hong tanah tä.
6. Krana ungkup sama ungkup tuntang lewu sama lewu hasansawong daraidaraia; krana Hatalla manaräwen iä hapan karä ampin pampikäh.
7. Tagal tä, tanggatanggar keton, äla manendur lengän keton, krana upah miring gawin keton.
8. Amon Asa mahining augh tudjum nabi Obed tä, maka iä mandähen arepe, sambil manganan karä talo kabelä bara hapus tanah Juda tuntang Benjamin, tuntang bara karä lewu, awang djari induae hong bukit hatinggang Epraim; iä manaheta mesbeh Jehowa, idjä intu parantaran human Jehowa.
9. Tinai iä mamumpong karä olo Juda tuntang Benjamin, tuntang idjä namuäi marak äwen, olo baris Epraim, Manase tuntang Simeon; krana kutoh olo Israel manatelan arepe hong iä, amon iä mitä, Jehowa, Hatallae, aton mampahaiak iä.
10. Karä olo tä hapumpong hong Jerusalem, hong bulan telo, intu njelo limäwalas kahum karadjaan Asa.
11. Andau tä kea olo maluput parapah akan Jehowa, belahe talo irampas tä, idjä djari imbite, udju ratus kongan sapi, tinai udju kojan kongan tabiri.
12. Tuntang olo tä tamä djandji, iä handak manggau Jehowa, Hatallan tatoe, hapan salepah atäie, salepah hambaruae. — (*Jos.*24,25; 2.*Radja*23,3.)
13. Tuntang genep biti, idjä djaton handak manggau Jehowa, Hatallan Israel, akan impatäi, alo hai korik, alo hatuä bawi.
14. Palus olo tä sumpah intu Jehowa hai aughe, tuntang malahap, hapan sarunai tuntang napiri.
15. Maka karä olo Juda handjak tagal sumpahe tä; krana iä djari sumpah hapan salepah atäie: ha-

pan toto kahandake olo tä djari
manggau iä, maka äwen sondau
iä, Jehowa manenga kasanang ha-
kaliling akan olo tä.
16. Tinai Maagha, tambi radja
Asa, inipase, paterai iä djadi ratu,
basa iä djari manampa hampatong
dewa matekiapi hong pahewan; tinai
Asa mangarak hampatong dewae tä,
mamparoteke tuntang manusul tä
saran sungäi Kidron.
17. Maka karä äka gantong tä
djaton ingarak inganan bara Is-
rael; tapi atäi Asa tanggar kea
hapus pambelome.
18. Iä manamäan akan human
Hatalla talo handiai, awang imba-
ris imprasih liau bapae, tuntang
awang prasih ai, salaka bulau tun-
tang milik.
19. Maka djaton parang sampai
njelo telo pulu limä kahum karadjaan
Asa.

BAGI 16.

I. Asa imarang Baesa. II. Iä badosa, buah hukum, matäi.

I.—1. Hong njelo telo pulu
djahawen kahum karadjaan Asa,
maka Baesa, radja Israel, dumah
mamarang Juda; tuntang iä ma-
mangun Rama, hapae mangahana
olo tesek buli, manalih Asa, ra-
dja Juda. — (1.*Radja* 15,17.)
2. Tä Asa manduan karä salaka
bulau bara äka panatau human
Jehowa tuntang human radja, ba-
lalu mampait djetä akan Benhadad,
radja Aram, idjä melai hong Da-
maskus, koae:
3. Aton djandjin koä, panohoe
bara liau apangku dengan liau
bapam; itäm, toh aku mampait
salaka bulau akam, käläh karak
djandjim dengan Baesa, radja Is-
rael, mangat iä tä terai mawi
aku.
4. Maka Benhadad manarima
augh radja Asa, palus iä manjoho
karä mantir kawan parang ajue
maranggar karä lewun Israel; djadi
olo tä mamukul Ijon, Dan, Abel-
maim, tuntang karä lewu idjä äka
karä djurong hong Naptali.
5. Djadi, sana Baesa mahining
djetä, maka iä terai mamangun
Rama, palus gawie tä balang.
6. Tä radja Asa mirak karä olo
Juda, palus olo tä mäton manduan
karä batu bara Rama, tuntang
karä kaju, ramo idjä imangun
Baesa tä; djetä hapae mamangun
Geba tuntang Mispa.
II.—7. Maka katika tä nabi
Hanani manalih Asa, radja Juda,
sambil hamauh dengae: Basa ikau
djari basinggoh intu radja Aram,
djaton djari basinggoh intu Jeho-
wa, Hatallam, tagal tä kawan pa-
rang radja Aram djari mamulang
bara lengäm.
8. Djaton olo Kus tuntang olo
Libi tä kawan idja karäan karäe
haliai, tuntang kutoh karetae ti-
nai oloe idjä hapan hadjaran? Ti-
nai awim basinggoh intu Jehowa,
iä djari manjaragh olo tä intu
lengäm kea.
9. Krana matan Jehowa mang-
umbang hapus petak, mangat mam-
prahan kwasae mandohop olo tä,
idjä tanggar atäie dengae. Sala
kea gawim hong perkara toh;
krana bara andau toh djaton akan
terai parang mawi ikau.
10. Tapi Asa malait nabi tä,
balalu manutup iä hong human
panga, krana iä babuhit atäie
dengae tagal perkara tä; tinai Asa

mararat isut biti baris olo arä katika tä kea.

11. Maka karä saritan Asa, bara tamparae palus katatesae, djari tarasurat hong surat saritan karä radja Juda tuntang Israel.

12. Maka intu njelo telo pulu djalatien kahum karadjae Asa kapähä baperes paie; perese tä paham haliai; tapi kahum perese tä mahin djaton kea iä manggau Jehowa, baja tabit bewäi.

13. Kalotä Asa matäi ingampeleng dengan tato hiange; iä matäi hong njelo äpat pulu idjä kahum karadjaan ajue.

14. Olo mangubur iä hong kubur ajue, idjä djari inatape akae hong lewun Dawid. Olo mangudjoh iä hong katil, idjä djari imuate dengan karä ampin talo mangat ewaue, awang injimpae tumon kaapik gawin tukang tatamba; tinai olo paham manusul karä talo bahalap hundjun kubure. — (21,19.)

BAGI 17.

Radja Josapat mikäh Hatalla, iä imberkat.

1. Maka anake Josapat mandjadi radja manganti iä; iä tä mandähen arepe malawan olo Israel. — (1.*Radja* 15,24.)

2. Iä mingkes kawan parang hong karä kotan Juda, tinai hong tanah Juda kea, tuntang hong karä lewun Epraim, idjä djari induan liau bapae Asa.

3. Maka Jehowa mampahaiak Josapat, basa iä manandjong hong djalan tatoe Dawid horan, iä djaton omba karä dewa.

4. Tapi iä manggau Hatallan tatoe, tuntang manandjong huang prentahe; djaton iä tumon gawin olo Israel.

5. Maka Jehowa mandähen karadjaan huang lengäe; karä olo Juda manahor asil akan Josapat, sampai iä paham panataue tuntang horumate.

6. Maka atäie sasar menteng huang djalan Jehowa, iä djaladjalan manganan karä äka gantong tuntang pahewan bara Juda.

7. Maka hong njelo telo kahum karadjaan ajue iä manjoho mantir ajue, Benghail, Obadja, Segharja, Netaneel, Mighaja, mangat äwen madjar olo hong karä lewun Juda.

8. Tinai haiak dengae aton olo Lewi: Semaja, Netanja, Sabadja, Asael, Semiramot, Jonatan, Adonia, Tobia, Tobadonia, olo Lewi tä, tinai haiak dengae imam Elisama tuntang Joram.

9. Æwen tä madjar olo hong karä lewun Juda, tuntang Torat Jehowa aton hong lengäe; iä mangumbang karä lewun Juda, haiak madjar olo arä.

10. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan hong karä tanah, awang hakaliling Juda, leka djaton petah mamarang Josapat.

11. Tinai belahe olo Pilisti mimbit talo inenga akan Josapat, tuntang puna asile; tinai olo Arab kea manenga kambing tabiri akae, udju kojan udju ratus tabiri, udju kojan udju ratus kea kambing.

12. Tumon tä Josapat sasar tahi sasar kahaie, sampai iä kwasa haliai, tinai iä mamangun arä kota tuntang arä lewu äka panatau hong Juda.

13. Ai kutoh ramo hong karä

lewun Juda, tinai olo parang, uras olo gantjang menteng hong Jerusalem.

14. Djetoh djumalah karä olo tä, tumon karä ungkup human tatoe: bara baris olo Juda aton karä mantir hong bakojakojan: Adna, penda iä tä telo ratus kojan olo gantjang menteng.

15. Limbah bara iä aton Johanan, penda iä tä duä ratus hanja pulu kojan.

16. Limbah bara iä aton Amasia, anak Sighri, idjä tuntang kahiase djari mandjuluk arepe akan Jehowa; penda iä tä duä ratus kojan olo idjä gantjang menteng.

17. Bara baris Benjamin aton Eljada, olo idjä gantjang menteng; penda iä tä duä ratus kojan olo, idjä hapan panah tuntang talawang.

18. Limbah bara iä aton Josabad, penda iä tä saratus hanja pulu kojan, idjä batatap akan parang.

19. Karä olo tä uras mangkat prentah radja; beken tinai karä olo awang djari ingkes radja hong karä kota, hapus tanah Juda.

BAGI 18.

Josapat mandohop Aghab, radja Israel, mamarang olo Aram; tapi äwen tjalaka.

---

1. Kakai Josapat tä kutoh panataue tuntang horumate. Maka iä hasanger dengan Aghab.

2. Djadi, limbah isut njelo iä bagoet madja Aghab hong Samaria. Maka Aghab mampatäi arä tabiri sapi akae, tuntang akan karä olo idjä dengae; iä musok mangat iä ompat hagoet akan Ramot hong Gilead. — (1.*Radja* 22,2.)

3. Krana Aghab, radja Israel, hamauh dengan Josapat, radja Juda: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot hong Gilead? Tombah iä: Aku toh kilau ikau, tinai olo ajungku kilau olo ajum kea; ikäi handak ompat ikau hong parang toh.

4. Tinai koan Josapat dengan radja Israel: Käläh andau toh kea isek augh Jehowa.

5. Tä radja Israel mamumpong karä nabi, äpat ratus biti karäe, tuntang iä misek äwen: Aton ita akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewäi? Tombah äwen: Lius bewäi, basa Hatalla handak mandjuluk lewu tä akan lengän radja.

6. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjä biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iä?

7. Tä koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjä biti, idjä tau hapan misek Jehowa; tapi aku manjingi iä, basa iä djaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewäbewäi; iä tä Migha, anak Jimla. Koan Josapat: Æla radja hamauh kalotä.

8. Tä radja Israel mangahau mandur, balalu manjoho iä: Gulogulong duan Migha, anak Jimla tä.

9. Maka radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, sama mondok hundjun padadusan ajue, hapan pakaian radja; iä mondok intu äka rampar darah bauntonggang lewu Samaria. Maka karä nabi tä uras manudjum naharep iä.

10. Maka Sedekia, anak Knaana,

djari manampa akae tandok sanaman, sambil hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau akan manampoh olo Aram, sampai ikau djari mampalomos olo tä lepah lingis.
11. Maka karä nabi samandiai manudjum tumon tä kea, koae: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karäh bontong, krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.
12. Maka sarohan tä, idjä djari hagoet manduan Migha, hakotak dengae, koae: Itäm, karä nabi tä uras sama aughe, bahalap akan radja; käläh aughm toh kea njaroroe augh äwen tä, sewut talo bahalap.
13. Tapi tombah Migha: Belom Jehowa! talo idjä karäh insuman Hatalla akangku, djetä kea handak injewutku.
14. Djadi, amon iä djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha! aton ikäi akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa patut aku balang? Tombah iä: Joh brangai, lius, ikau bontong, lewu tä karäh indjuluk akan lengäm.
15. Tapi radja hamauh dengae: Sampai hakampirä aku akan manjumpah ikau, uka ikau äla manjewut akangku augh beken baja augh idjä toto, hapan aran Jehowa?
16. Tä koae: Aku djari mitä karä olo Israel bilangbalangan hong karä bukit, kilau tabiri idjä djaton sakatike. Maka Jehowa hamauh: olo tä djaton tempoe; käläh genep biti buli humae dengan sanang.
17. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia aku djari hamauh dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewäi?
18. Tinai koan Migha: Tagal tä, käläh hining augh Jehowa: aku djari mitä Jehowa mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng hila sambil gantaue.
19. Maka Jehowa hamauh: äwe handak madjik Aghab, radja Israel, mangat iä lius maranggar Ramot hong Gilead, uka iä impatäi hetä? Maka tombah idjä biti kalotä, idjä tinai kakai.
20. Tä aton lembut rogh, manaharep baun Jehowa, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehowa dengae: hapan narai?
21. Tombah iä: aku handak hagoet manampa augh tandjaro hong njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang malalus tä kea; lius, awi tumon tä.
22. Toh itäm, Jehowa djari manjoho rogh tandjaro hong njaman karä nabim djetoh, tapi Jehowa djari manjewut tjalaka akam.
23. Tä Sedekia, anak Knaana tä, manggapi mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehowa djari undur bara aku, mangat hakotak hadjamban ikau!
24. Tombah Migha: Bitim kea karäh mitä tä hong andau tä kea, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä akan karä karong beken, handak manjahokan arepm.
25. Maka radja Israel manjoho olo, koae: Duan Migha, imbit iä buli Amon, mantir lewu tä, tuntang Joas, anak radja.
26. Suman akan äwen duä tä:

tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan panginan papa bewäi, sampai aku buli budjur bahalap.
27. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä maka Jehowa djaton djari hakotak hadjamban aku. Tinai koae: Omba keton mahininge, o olo arä handiai!
28. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.
29. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang; tapi käläh ikau hapan pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiae, tuntang tamä parang.
30. Maka radja Aram djari mametäh karä mantir kareta ajue, idjä dengae, koae: Æla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.
31. Djadi, amon karä mantir kareta mitä Josapat, äwen manggarä iä radja Israel, palus olo tä mangapong iä, handak mantakan iä; maka Josapat mangkariak, tuntang Jehowa mandohop iä, Hatalla mambalang olo tä mawi iä.
32. Krana sana mantir kareta kasene iä, iä djaton radja Israel, palus olo tä mules bara iä.
33. Tä, maka idjä biti baris olo arä tä malekas panahe mamanah marantjah bewäi, maka iä buah radja Israel helat sapan badju sanaman. Tä koae dengan mandur karetae: Ules kareta, plua aku bara klahi, krana aku paham bahimang.
34. Tapi klahi mangaras andau tä, tuntang radja hong karetae tangkeng tandipah olo Aram sampai halemäi, palus iä matäi haiak matanandau lius belep.

BAGI 19.

Josapat impudji nabi Jehu. Iä mambudjur gawin agama tuntang basaran olo ajue.

---

1. Maka Josapat, radja Juda, budjur bahalap buli humae hong Jerusalem.
2. Tä Jehu, anak Hanani, nabi tä, hagoet manambaug iä, sambil hamauh dengan radja Josapat: Patut kea ikau mandohop olo idjä darhaka tä, patut ikau sinta olo idjä basingi Jehowa? tagal tä kalait Jehowa hasep dengam.
3. Tapi talo bahalap kea djari sondaue hong ikau; krana ikau djari manganan pahewan dewa bara tanah, tuntang djari mambet atäim manggau Jehowa.
4. Maka Josapat melai intu Jerusalem. Limbah tä iä hagoet tinai mangumbang hapus olo arä, bara Berseba mandas bukit hatinggang Epraim, manjoho olo tä hobah akan Jehowa, Hatallan tatoe.
5. Tinai iä mangkat arä hakim hong tanah tä; hong karä kotan Juda, uras iangkate hakim.
6. Tuntang iä hamauh dengan karä hakim tä: Buabuah gawin keton, krana djaton akan olon keton mimbing basara, tapi gantin Jehowa; iä hindjä keton kahum mamutus basara.
7. Tagal tä, käläh pampikäh Jehowa melai hong keton; ingaingat gawin keton; krana Jehowa, Hatallan ita, djaton maku sala,

iä djaton tarima baun olo, atawa panengan olo.
8. Tinai hong Jerusalem kea Josapat mangkat isut olo Lewi tuntang imam, tinai mantir kapalan Israel, mangat mimbing hukum Jehowa tuntang karä basara, limbah iä djari buli tinai akan Jerusalem. — (5.*Mos.*17,8.9.)
9. Iä mametäh olo tä, koae: Lalus gawin keton haiak keton mikäh Jehowa, tuntang kabudjur, tuntang atäi tetek.
10. Maka huang karä basara, idjä injampai karä paharin keton, bara karä lewue, akan keton, atawa perkara utang daha, atawa perkara tagal Torat tuntang prentah, tagal hadat tuntang kapatut, maka keton akan madjar äwen, belä olo tä tiwas dengan Jehowa, mungkar kalaite hasep mawi keton tuntang karä paharin keton; tumon tä patut gawin keton, tä maka keton djaton tiwas.
11. Itä, Amarja, imam hai tä, akan mangapala keton huang karä perkara, awang patut imutus tumon Torat Jehowa; tinai Sebadja, anak Ismael, mantir pamutjok hong hamputan Juda, akan mangapala keton hong karä perkara, idjä patut imutus tumon undangundang radja; tinai karä pangulu, olo Lewi tä, aton dengan keton kea; tanggatanggar atäi keton, lalus gawin keton, maka Jehowa karäh mampahaiak olo budjur.

BAGI 20.

Hatalla mampalah olo Amon tuntang olo Moab akan Josapat.

1. Djadi, limbah bara tä, maka olo Moab tuntang olo Amon, tinai utus olo beken idjä omba olo Amon, aton dumah, mamarang Josapat.
2. Tä aton olo mambrita akan Josapat, koae: Tawon olo idjä paham karäe aton dumah bara dipah danau, bara tanah Aram, handak mamarang ikau; itäm, olo tä hong Hasesontamar, djetä Engedi.
3. Maka Josapat mikäh, iä mules manintu baue manggau Jehowa; tuntang iä manjoho olo arä puasa hapus tanah Juda.
4. Djadi, olo Juda hapumpong, mangat blaku dohop intu Jehowa; bara karä lewun Juda olo aton dumah, handak manggau Jehowa.
5. Maka Josapat mendeng bentok olo arä, olo Juda tuntang olo Jerusalem, hong human Jehowa, hong parantaran idjä taheta,
6. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatallan tato ikäi! dia ikau Hatalla hong sorga? toto ikau idjä tempon karä karadjaan olo kapir! huang lengäm aton kwasa tuntang kaabas, sampai dialo idjä biti tau malawan ikau.
7. Dia djaka ikau, joh Hatallan ikäi! djari manganan olo tanah toh bara baun Israel, djalahan olo ajum, tuntang djari manenga tanahe akan panakan Abraham, olo idjä ingilakm tä, sampai katatahi?
8. Maka olo tä djari melai huange, tuntang djari mamangun akam hetä huma brasih akan aram, sambil hamauh:
9. Djaka talo kapähä buah ikäi, padang, hukum, peres papa, lau, tä maka ikäi handak manaharep huma toh, manaharep baum, basa aram aton huang huma toh; hong kadjakän ikäi ikäi handak mang-

kariak intu ikau, tä käläh ikau mahining, käläh ikau mandohop. — (6,28.)

10. Maka toh, itäm, olo Amon tuntang olo Moab, tinai olo bara bukit hatinggang Seir, idjä tanahe ikau djaton maku manjoho olo Israel mahoroe, metoh panumahe bara tanah Misir, tapi äwen akan maliut olo tä, djaton mampalomos iä; — (5.*Mos.*2,9.19.29.)

11. Toh, maka itäm, kilen olo tä mamaläh intu ikäi katontoh? iä dumah handak manganan ikäi bara joresan ajum, idjä djari injohom ikäi manjorese.

12. Joh Hatallan ikäi! dia ikau maku mahukum olo tä? krana ikäi djaton bara kaabas malawan olo karäan karäe tä, idjä dumah mantakan ikäi, tuntang ikäi djaton katawan akal gawi; tapi matan ikäi manintu ikau!

13. Maka karä olo Juda samandiai mendeng manaharep baun Jehowa, anak awau mahin ompat kea, karä sawä tuntang anake.

14. Tä Rogh Jehowa manjuang Jahasiel hong bentok olo arä, Jahasiel anak Segharja, Segharja anak Benaja, Benaja anak Jehiel, Jehiel anak Matanja, olo Lewi tä, bara ungkup labengan Asap.

15. Maka iä hamauh: Ingat keton, karä olo Juda tuntang olo Jerusalem, tinai ikau, joh radja Josapat! kakai augh Jehowa akan keton: äla keton mikäh, äla keton taräwen tagal olo tä awang karäan karäe, krana parang toh djaton ain keton, tapi ain Hatalla.

16. Djewu lius keton manjupa olo tä; itä, olo tä manalih mahoroe bukit Sis; keton karäh hasondau dengae intu tapakan djanah, intu saran padang Jeruel.

17. Keton djaton akan mangalahi hong parang toh, baja keton akan manalih, mendeng hetä, tuntang mitä pandohop Jehowa dengan keton, o Juda tuntang Jerusalem! äla mikäh, äla taräwen, lius keton djewu, manjupa olo tä, krana Jehowa handak mampahaiak keton.

18. Tä Josapat sontop baue sampai petak, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem kea mahingkep hong baun Jehowa, sambil manjembah Jehowa.

19. Maka olo Lewi ungkup Kahat, tuntang ungkup Korah, mendeng haiak manjanji manara Jehowa, Hatallan Israel, hai aughe.

20. Maka olo tä hagoet haiak djadjewu, manalih padang Tekoa; kahum äwen blua lewu, maka Josapat mendeng hetä, sambil hamauh: Hining aughku, keton olo Juda tuntang olo Jerusalem! pertjaja huang Jehowa, Hatallan keton, tä keton sanang bewäi; pertjaja augh nabin ajue, tä keton karäh bontong.

21. Maka iä hatirok dengan olo arä; iä mambaris olo panjanji akan Jehowa, idjä akan manara iä huang pakaian kabungase awang brasih, mangat äwen tä hagoet helo baun olo parang, sambil hamauh: Tara Jehowa, krana asie sampai katatahi.

22. Maka amon äwen tä manggatang aughe, malahap, manjanji, tä Jehowa manjoho musoh salenga dumah, mantakan olo Amon, olo Moab, tuntang olo idjä bara bukit hatinggang Seir, idjä djari dumah mamarang olo Juda; tinai olo tä hamok sama arepe.

23. Krana olo Amon tuntang olo Moab mantakan olo tä, idjä bara bukit hatinggang Seir, sam-

bil mampatäi mampalomos iä; limbah äwen djari mampatäi olo Seir tä lepalepah, maka iä hatantakan harusak sama arepe. — (1.*Sam.* 14,20.)

24. Djadi, amon olo Juda djari sampai huma djadjaga hong padang, iä mules manaharep karä musohe tä; itä! uras hantun olo bewäi, barampar hong petak, dialo idjä biti djari liwus.

25. Tä Josapat tuntang olo ajue manalih, mangat manduan talo rampase, maka äwen sondau kutoh talo ain olo tä, kutoh meto, pakaian, tuntang paham karä ramo barega, balalu äwen manduan tä akae, sampai djaton taratanggong hindai; iä manduan talo rampase tä katelo andau katahie awi kapaham karäe.

26. Maka hong andau äpat iä hapumpong intu djanah Beragha, (*djanah tara,*) krana hetä tä manara Jehowa; tagal tä iä manggarä aran äka tä djanah Beragha sampai andau toh.

27. Limbah tä karä olo Juda tuntang Jerusalem hagoet, maka Josapat hagoet totok helo, mangat buli Jerusalem dengan handjak atäie; krana Jehowa djari mampahandjak atäie tagal musohe.

28. Djadi, olo tä sampai Jerusalem, haiak mampahiau biola, kutjapi, sarunai, mananggoh human Jehowa.

29. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan tanah hetä, metoh olo mahining, Jehowa djari mamarang musoh olo Israel.

30. Tumon tä karadjaan Josapat sanang, basa Hatallae manjanang iä hakaliling.

31. Maka Josapat marentah hong Juda; iä telo pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja, iä marentah duä pulu limä njelo hong Jerusalem. Aran indue Asuba, anak Silhi. — (1.*Radja* 22, 42.)

32. Iä manandjong hong djalan liau bapae Asa, iä djaton undur bara tä; gawie budjur intu matan Jehowa.

33. Baja karä äka gantong djaton inganae; krana olo arä hindai djari mambet atäie manintu Hatallan tatoe.

34. Maka tisan karä saritan Josapat, bara tamparae palus katatesae, djetä tarasurat hong surat saritan Jehu, anak Hanani, idjä djari injalinan hong surat karä radja Israel.

35. Maka limbah bara tä Josapat, radja Juda, pakat dengan Ahasia, radja Israel; iä tä darhaka bewäi hong karä gawie.

36. Maka iä pakat dengae mamapan banama, hapa barajar akan Tarsis; iä mamapan banama tä hong Eseongeber.

37. Tapi Elieser, anak Dodawa, olo Maresa, manudjum mawi Josapat, koae: Basa ikau djari pakat dengan Ahasia, maka Jehowa djari mangarak gawim. Tumon tä karä banama tä pusit, sampai djaton tau hapa barajar akan Tarsis.

BAGI 21.

I. Radja Joram paham papa gawie.
II. Surat nabi Elia sampai iä; iä tjalaka palus matäi.

I. — 1. Limbah tä Josapat matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake

Joram mandjadi radja manganti iä. — (2.*Radja*8,16.)

2. Maka iä tä arä paharie, anak Josapat kea, Asarja, Jehiel, Segharja, Asarjahu, Mighaal, äwen djahawen Sepatja: samandiai tä uras anak Josapat, radja Juda.

3. Maka liau bapae djari manenga paham panatau akae, salaka bulau, ramo barega, tinai kota hong tanah Juda; tapi karadjaan inengae akan Joram, basa iä tambakas karä anake.

4. Amon Joram djari mimbing karadjaan liau bapae, tuntang djari mandähen arepe, maka iä mampatäi karä paharie hapan padang, tuntang belahe mantir olo Israel.

5. Joram tä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.

6. Maka iä manandjong hong djalan karä radja Israel, sama tumon ungkup human Aghab, krana iä djari masawä anak Aghab; gawie papa intu matan Jehowa.

7. Tapi Jehowa djaton handak marusak ungkup human Dawid, tagal djandjie, idjä djari impendenge akan Dawid, tumon iä djari hamauh, handak manenga akae palus akan panakae palita haradjur palus dapit. — (2.*Sam.*7,12.)

8. Maka hong katika ajue olo Edom mengkak arepe bara pagangan Juda, balalu manampa radjan ai.

9. Tagal tä Joram tuntang karä mantire hagoet, mimbit karä karetae. Maka hamalem iä sampai, balalu mampatäi karä olo Edom idjä hakaliling iä, tuntang karä mantir kareta.

10. Tapi olo Edom mengkak arepe kea bara prentah Juda, sampai andau toh; katika tä Libna kea mengkak arepe bara pagangan Joram; krana iä djari malihi Jehowa, Hatallan tatoe.

11. Tinai iä manampa äka gantong hong karä bukit Juda; iä manamput olo Jerusalem habandong atäie dengan dewa, sampai olo Juda mahin ihadjadjuae.

II. — 12. Maka aton sampai iä idjä krambar surat nabi Elia, idjä kalotoh aughe: Kakai augh Jehowa, Hatallan tatom Dawid: basa ikau djaton djari manandjong hong djalan liau bapam Josapat, tuntang hong djalan Asa, radja Juda tä,

13. Malainkan ikau djari manandjong hong djalan karä radja Israel, haiak djari mimbit Juda tuntang olo Jerusalem habandong atäie, tumon ungkup human Aghab habandong atäie, tinai basa ikau djari mampatäi karä paharim, ungkup human liau bapam, idjä bahalap bara ikau:

14. Itäm, Jehowa handak mahukum ikau pahapaham, mawi utus olo ajum, mawi karä anakm, karä sawam, karä talo ajum samandiai;

15. Tinai bitim kea karäh buah kapähä paham, peres hong badjakah knaim, sampai badjakah knaim blua bara ikau awi peres tä tahi andaue.

16. Tumon tä Jehowa manantuhi atäi olo Pilisti tuntang olo Arab, idjä tokep olo Kus, mangat mamarang Joram.

17. Olo tä hagoet tamä tanah Juda, paham masang hetä; iä marampas karä ramo, idjä sondaue hong human radja, tinai anak sawae kea, sampai idjä biti mahin dia anak hatuä batisa akae, baja Joahas, anake idjä busu.

18. Limbah bara tä Jehowa mang-

apähä iä hong knaie, hapan peres idjä djaton taratatamba.

19. Djetä tahi andaue kalotä, sampai duä njelo katahie; limbah tä maka badjakah knaie blua bara iä awi perese, djadi iä matäi paham kapähäe awi peres papa tä. Maka olo ajue djaton manusul talo hundjun kubure, kilau hundjun ain liau bapae. — (16,14.)

20. Iä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hanja njelo hong Jerusalem; olo djaton paduli iä matäi; olo mangubur iä hong lewun Dawid, tapi djaton hindjä kubur karä radja.

BAGI 22.

Radja Ahasia impatäi; Atalia, indu Ahasia, mampatäi karä olo panakan Dawid.

1. Maka olo Jerusalem mamparadja Ahasia, anake idjä busu, manganti iä; krana kawan musoh, idjä haiak olo Arab djari masang hetä, djari mampatäi karä kakae. Tagal tä Ahasia, anak Joram, radja Juda, mandjadi radja.

2. Duä pulu duä njelo umur Ahasia, metoh iä indudus; iä marentah hong Jerusalem idjä njelo. Aran indue Atalia, äson Omri.

3. Iä kea manandjong hong djalan ungkup human Aghab, basa indue madjik iä mawi kadarhaka bewäi.

4. Gawie papa intu matan Jehowa, sama kilau ungkup human Aghab; krana äwen tä manantuhi akae, limbah pampatäi liau bapae, akan indu karusak ajue.

5. Karä gawie uras tumon kahandak äwen; iä ompat Joram kea, anak Aghab, radja Israel, mamarang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram. — (2.*Radja*9.)

6. Tä iä buli, mangat batatamba hong Jisreel, krana iä bahimang awi olo hong Rama, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram; maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, tanggoh Jisreel, tantai manjengok Joram, anak Aghab, basa iä tä haban.

7. Maka idjä iä madja Joram, djetä awi Hatalla, mangat mimbit tjalaka mawi Ahasia; krana sana iä sampai, maka iä omba Joram manjupa Jehu, anak Nimsi, idjä djari iminjak Jehowa, nakara mampalomos ungkup human Aghab.

8. Djadi, amon Jehu malalus hukum mawi ungkup human Aghab, maka iä sondau kea karä mantir Juda, tuntang anak paharin Ahasia, idjä manonggo Ahasia, balalu äwen tä impatäie.

9. Limbah tä iä manggau Ahasia, krana iä tä djari manjahokan arepe hong Samaria; olo magah iä akan Jehu, palus iä mampatäie tuntang mangubur iä; krana koae: Basa iä tä anak Josapat, idjä djari manggau Jehowa hapan salepah atäie. Kalotä djaton batisa idjä biti bara ungkup human Ahasia, idjä ombet kwasae mimbing karadjaan.

10. Sana Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, maka iä mandjeleng arepe mampatäi karä panakan radja hamputan Juda. — (2.*Radja*11,1.)

11. Tapi Josabat, putir tä, manduan Joas, anak Ahasia, mangaliwat iä bara marak karä anak radja idjä impatäi tä, sambil manjahokan

iä tuntang ajange hong karong äkae batiroh; kalotä Josabat, anak radja Joram, sawan imam Jojada, idjä betau Ahasia, manjahokan iä bara Atalia, uka äla iä impatäie.
12. Iä injahokan tuntang ajange huang human Hatalla djahawen njelo katahie. Maka Atalia marentah tanah tä.

BAGI 23.

I. Jojada mamparadja Joas. II. Atalia impatäi; karä kaleka dewa ingarak.

I.—1. Tapi hong njelo udju Jojada mantjagar arepe, tuntang pakat dengan mantir hong saratus, dengan Asarja, anak Jeroham, tinai Ismael, anak Johanan, Asarja, anak Obed, tinai Maaseja, anak Adaja, tuntang Elisapat, anak Sighri. — (2.*Radja*11,4.)
2. Æwen tä mangumbang tanah Juda, mamumpong karä olo Lewi bara karä lewu Juda, tinai karä mantir kapalan Israel, mangat manangoh Jerusalem.
3. Maka karä olo tä manampa djandji dengan radja hong human Hatalla; koan Jojada dengan olo tä: Itä keton, anak radja tä akan djadi radja kea, tumon augh Jehowa tahiu panakan Dawid. — (2.*Sam.*7,16.)
4. Maka tumon toh patut gawin keton: idjä pertelo bara karä keton, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, imam tuntang olo Lewi, akan manonggo bauntonggang huma;
5. Tinai idjä pertelo akan manonggo human radja; tinai idjä pertelo kea hong bauntonggang Jesod; maka olo arä akan melai hong parantaran human Jehowa.
6. Tapi äla idjä biti akan tamä human Jehowa, baja imam tuntang olo Lewi, idjä malalus gawie; äwen tä tau tamä, krana iä djari imprasih; tapi karä olo arä tä akan omba manonggo bewäi.
7. Maka karä olo Lewi akan mangaliling radja, genep biti tuntang ganggamae hong lengäe; äweäwe tamä huma tä palus iä akan impatäi; tapi keton akan mampahaiak radja, amon iä blua tamä.
8. Maka karä olo Lewi tuntang olo Juda handiai mawie tumon karä augh, awang djari imetäh imam Jojada. Æwen manduan ungkup olo ajue, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, tuntang awang terai bara padjun gawie. Krana imam Jojada djaton djari malapas karä padjun olo tä.
9. Tinai imam Jojada manenga akan karä mantir hong saratus karä lundju, taming, talawang, awang ain radja Dawid horan, awang hong human Hatalla.
10. Iä manjoho karä olo tä mendeng, genep biti tuntang ganggamae huang lengäe, hila gantau tuntang hila sambil human Hatalla dengan mesbeh, mangaliling radja.
11. Limbah tä iä mamplua anak radja, palus mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torat akae; olo mamparadja iä, Jojada äwen hanak maminjak iä, sambil hamauh: Belom radja!
II.—12. Sana Atalia mahining lalenton olo arä, idjä hapumpong, sambil manara radja, maka iä mananggoh olo arä, tamä human Jehowa.
13. Tä iä mitä, radja aton mendeng tokep djihi, intu djalan tamä, tuntang karä mantir tinai olo panjarunai aton tokep radja; maka

karä olo tanah tä handjak rantang,
sambil mampahiau sarunai; tinai olo
panjanji aton hetä hapan karä am-
pin talo usik, tuntang manjanji
manara. Tä Atalia marabit pakaiae,
haiak mantehau: Tipu, tipu!
14. Tapi imam Jojada manjoho
karä mantir hong saratus, idjä
mangapala olo arä, manalih, tun-
tang iä mametäh äwen, koae: Dji-
djit iä bara marak keton, palus pa-
täi olo handiai, idjä handak ompat
iä, hapan padang. Krana imam
djari mametäh: Æla keton mam-
patäi iä hong human Jehowa.
15. Maka äwen tä manjingkap iä;
djadi, sana sampai djalan hadjaran
tamä human radja, iä impatäi olo
hetä.
16. Maka Jojada mampendeng
djandji akae, akan olo arä tuntang
akan radja, mangat olo tä toto in-
du djalahan olo ain Jehowa.
17. Limbah tä olo arä tamä hu-
man Baal, mangarak tä; iä manga-
rak karä mesbehe tuntang hampa-
tonge, tinai Mattan, imam Baal
tä, impatäi olo intu baun mesbeh.
18. Maka Jojada matoh pangkat
gawi hong human Jehowa, ma-
madju karä imam, baris hamputan
olo Lewi tä, tumon äwen djari
imadju Dawid akan human Jeho-
wa, mangat maluput parapah
awang ingähu akan Jehowa, tu-
mon djari injurat hong Torat Mo-
ses, tuntang ramirami tuntang ma-
njanji, tumon prentah Dawid.
19. Tinai iä manjoho olo djadja-
ga melai hong karä bauntonggang
human Jehowa, belä olo, idjä samar
pali awi bararangai talo, akan ta-
mä hetä.
20. Tinai iä manduan karä mantir
hong saratus, tuntang karä olo
hai, idjä marentah olo arä, tinai
karä olo tanah tä samandiai, balalu
iä mimbit radja bara human Jeho-
wa, mahoroe bauntonggang gantong
iä tamä human radja; palus iä mam-
pondok radja hundjun padadusan
karadjaan.
21. Maka karä olo tanah tä han-
djak, tinai lewu tä sanang, limbah
olo djari mampatäi Atalia hapan
padang.

BAGI 24.

I. Joas marentah bahalap katahiu Jojada belom. II. Limbah tä iä malihi Hatalla; tä iä tjalaka, tuntang impatäi olo.

I. — 1. Joas tä udju njelo umure,
metoh iä mandjadi radja; iä ma-
rentah hong Jerusalem äpat pulu
njelo. Aran indue Sibja, olo Ber-
seba. — (2.*Radja* 12,1.)
2. Joas tä budjur gawie intu
matan Jehowa, katahin pambelom
imam Jojada.
3. Maka Jojada manduan sawae
duä biti, iä manak hatuä bawi.
4. Djadi, rahian bara tä, maka
huang atäi Joas handak manumpang
manaheta human Jehowa.
5. Tagal tä iä mamumpong karä
imam tuntang olo Lewi, sambil
hamauh dengan äwen: Lius keton,
talih karä lewun Juda, pumpong
rear bara karä olo Israel, hapan
manguan human Hatallan keton si-
ning njelo; buah keton manggu-
long gawi toh. Tapi olo Lewi tä
rangkah gawie.
6. Tä radja mangahau Jojada,
kapalan äwen, sambil hamauh
dengae: Buhen ikau dia mariksa
olo Lewi, mangat olo tä mamum-
pong bara olo Juda tuntang olo
Jerusalem asil tä, idjä imetäh Mo-

ses, rewar Jehowa, awang inukase akan hapus utus olo Israel, hapan malandja tingkap-panjupa tä? — (2. *Mos.*30,12.)

7. Krana anak Atalia, olo darhaka tä, djari mamingkas human Hatalla, tinai talo handiai, idjä djari imbaris imprasih akan human Jehowa, djari hapae akan karä dewa Baal.

8. Tä radja manjoho, palus olo manampa pati, idjä ingkese hila ruar darah bauntonggang human Jehowa.

9. Tinai iä manjoho bauauar hong hapus Juda tuntang hong Jerusalem, mangat olo manahor akan Jehowa asil idjä imetäh Moses, rewar Hatalla, awang inukas, akan olo Israel hong padang tunis benjem. — (2.*Mos.*30,13.)

10. Tä karä mantir tuntang hapus olo arä handjak, balalu mimbit tä, manamäae huang pati, sampai djetä kontep.

11. Djadi, katika olo akan mimbit pati tä, tumon prentah radja, hapan lengän olo Lewi, amon iä mitä aton kutoh rear huange, tä aton dumah djurutulis radja, tuntang wakil imam hai, balalu mamboang pati tä, limbah tä iä halalian pati tä akan äkae tinai; kakai gawie sining andau, iä mamumpong kutoh rear.

12. Djetä inenga radja tuntang Jojada akan mantir gawi, idjä akan nguan human Jehowa; maka äwen mupah tukang batu tuntang tukang kaju, mangat mangabuah human Jehowa, tinai tukang sanaman tambaga, mangat nguan human Jehowa.

13. Tumon tä gawin mantir gawi tä, tuntang gawie manaheta tä ilalus awi lengäe, iä mangabuah human Jehowa tumon puna ampie helo, sambil mandähäe.

14. Djadi, amon gawie djari hapus, tä iä mimbit tisan rear tä akan baun radja äwen duä Jojada; maka djetä inampae akan milik human Jehowa, akan kandarah indu hapa nguan parapah, supun garo, sarangan idjä bulau salaka. Maka iä haradjur maluput parapah awang ingähu hong human Jehowa katahin pambelom Jojada.

15. Maka Jojada pandjang umure tuntang puas belom, tä iä matäi; iä saratus telo pulu njelo umure, metoh iä matäi.

16. Olo mangubur iä hong lewun Dawid, hindjä kubur radja; krana iä djari bahalap gawie intu olo Israel, intu Hatalla tuntang humae.

II. — 17. Maka limbah pampatäi Jojada karä mantir Juda manalih, palus äwen sontop manjembah radja; tä radja manarima aughe.

18. Olo tä malihi human Jehowa, Hatallan tatoe, palus sombajang hong karä pahewan, intu karä hampatong dewa. Tä kalait Hatalla paham hasep mawi Juda tuntang Jerusalem tagal kasalae tä.

19. Maka Hatalla manjoho arä nabi akan marak olo tä, mangat halalian iä buli Jehowa; äwen tä mampudji iä, tapi olo tä djaton maku nalingan pindinge.

20. Maka Rogh Hatalla manjuang Sagharia, anak imam Jojada. Iä mendeng intu äka gantong, naharep olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Kakai augh Hatalla: buhen keton malangkah prentah Jehowa? Tagal tä keton djaton tau batuah; basa keton djari malihi Jehowa, maka iä kea malihi keton.

21. Maka olo arä pakat mawi iä, olo mamanting iä hapan batu, tumon prentah radja, hong parantaran human Jehowa.
22. Tuntang radja Joas djaton manahiu asi, idjä djari ilalus liau bapae Jojada dengae, malainkan iä mampatäi anake; iä tä, haiak matäi, hamauh: Jehowa karäh manjengok balalu manuntut tä!
23. Tagal tä maka limbah njelo djetä kawan parang olo Aram dumah mamarang iä; olo tä sampai Juda tuntang Jerusalem, balalu iä marusak mampatäi karä mantir olo arä, tuntang talo irampase impaite akan radja Damaskus.
24. Alo isut biti bewäi olo Aram tä idjä dumah mamarang, mahin injaragh Jehowa kea kawan olo arä penda lengäe, basa olo tä djari malihi Jehowa, Hatallan tatoe; tumon tä musoh tä akan malalus hukume mawi Joas.
25. Limbah musoh tä djari hagoet malihi iä, maka iä paham kapähäe, tä mantir ajue pakat mawi iä, tagal dahan anak imam Jojada tä; äwen mamukul iä hundjun sasuroe sampai iä matäi; limbah tä olo mangubur iä hong lewun Dawid, tapi djaton hindjä kubur karä radja.
26. Maka djetoh olo tä, idjä djari pakat mawi iä: Sabad, anak Simeat, olo Amon, tinai Josabad, anak Simrit, olo Moab.
27. Maka karä anake, kahain karä asile idjä imumponge, tinai gawie dengan human Hatalla, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 25.

I. Radja Amasia manumon augh Hatalla, iä imberkat. II. Iä malihi Hatalla, iä rusak.

I. — 1. Amasia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo katahie. Aran indue Joadan, olo Jerusalem.
2. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tapi djaton hapan toto tuntang tanggar atäie.
3. Djadi, amon karadjaan djari dähen intu iä, maka iä mampatäi mantire tä, awang djari mampatäi liau bapae radja.
4. Tapi anak äwen djaton impatäie, malainkan iä mawi tumon djari injurat hong Torat, hong surat Moses, idja hetä äka petäh Jehowa, koae: Bapae äla indu impatäi tagal anake, tinai anake äla indu impatäi tagal bapae, tapi genep biti akan matäi tagal kasalan ai. — (5.*Mos*.24,16.)
5. Maka Amasia mamumpong karä olo Juda, mambaris iä tumon karä ungkup tatoe, tuntang mangkat akae mantir hong sakojan, tinai mantir hong saratus, akan hapus olo Juda tuntang Benjamin; iä misä olo tä bara idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä; maka karäe telo ratus kojan olo kampili, idjä tau omba kawan parang, harati mimbing lundju tuntang talawang.
6. Tinai iä mupah olo Israel saratus kojan biti, idjä gantjang menteng, hapan saratus pikul salaka.
7. Tapi aton dumah olo ain Hatalla manalih iä, koae: O radja! äla manjoho kawan olo Israel tä

ompat ikau, krana Jehowa djaton
maku mampahaiak olo Israel, sa-
lepah panakan Epraim tä.
8. Tapi käläh ikau hagoet mim-
bit baris aim bewäi, malalus pa-
rang haiak menteng atäim, belä
Jehowa mampalokang ikau intu
baun musohm; krana Jehowa be-
wäi kwasa mawat tinai kwasa mam-
palokang.
9. Maka Amasia hamauh deng-
an olo ain Hatalla: Tapi kilen
gawingku dengan saratus pikul
salaka tä, idjä djari inengaku akan
kawan olo Israel tä? Tombah olo
ain Hatalla: Jehowa tatau haream,
mangat manjulang tä akam.
10. Tä Amasia mambaris olo tä,
iä tä kawan olo Epraim, idjä djari
dumah mangat omba iä, manjoho
olo tä buli kalekae. Tagal tä ham-
bon kalait olo tä dengan olo Juda;
iä buli äkae rasirasing.
11. Maka Amasia mantjagar arepe,
iä mimbit olo ajue, hagoet akan
padang ujah, tuntang mamukul
sapulu kojan biti olo Seir.
12. Tinai olo Juda manawan sa-
pulu kojan biti belobelom; olo tä
imbite akan hunjok bātukarang,
balalu mambaring olo tä bara hetä,
sampai iä rotek samandiai.
13. Tapi karä olo parang tä, idjä
djari injoho Amasia buli, ingaha-
nae ompat mamarang, olo tä ma-
sang karä lewun Juda, bara Sa-
maria sampai Bethoron; äwen mam-
patäi telo kojan biti, tuntang ma-
rampas arä ramo.
II. — 14. Djadi, amon Amasia
buli, limbah iä djari mamukul olo
Edom, maka iä mimbit karä ham-
patong dewan olo Seir tä; iä mam-
pendeng djetä akae indu hatallae,
sambil sontop akae tuntang hagaro.
15. Tä hasep kalait Jehowa mawi
Amasia; iä manjoho nabi manalih
iä, iä tä hamauh dengae: Buhen
ikau mahaga dewan olo tä, idjä
djaton djari kwasa maliwus olo ajue
bara lengäm?
16. Maka amon iä hokotak de-
ngae, radja tombah: Æwe djari
mangkat ikau mangat madjar ra-
dja? suni bewäi, buhen ikau blaku
pukul? Tä nabi manjuni arepe,
koae: Gitangku, Hatalla djari tu-
kas handak marusak ikau, basa
gawim kalotoh, tuntang ikau dja-
ton maku manarima aughku.
17. Maka Amasia, radja Juda,
bapikir, palus mampait augh akan
Joas, anak Joahas, äson Jehu,
radja Israel, koae: Has ikau, ita
hitä bau hatantakan. — (2.*Radja*
14,8.)
18. Tapi Joas, radja Israel, mam-
pait augh tinai akan Amasia, ra-
dja Juda, koae: Pawah idjä hong
Libanon mampait augh akan ba-
tang seder hong Libanon, koae:
tenga anakm idjä bawi indu sawan
anakku hatuä. Tapi meto hutan,
idjä hong Libanon, mahalau hetä,
mahundjeng pawah tä.
19. Angatm, ikau djari mamu-
kul olo Edom; awi tä ikau ba-
djoho, maletjak arepm; tapi käläh
ikau mamärem hong äkam bewäi,
buhen ikau handak manggau tja-
laka, palus balongkang, tuntang
salepah olo Juda haiak ikau?
20. Tapi Amasia djaton paraba
aughe; krana djetä awi Hatalla
kea kalotä, mangat iä manjuluk
iä akan lengän äwen, basa iä djari
manempo dewan olo Edom.
21. Tä Joas, radja Israel, dumah,
hatarumpak dengan Amasia, radja
Juda, hong Betsemes, idjä intu
tanah Juda.
22. Maka olo Juda imukul hong

baun olo Israel, palus pararawoh, genep biti akan äkae.
23. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, Joas anak Joahas, hong Betsemes; iä mimbit iä akan Jerusalem, palus iä mangarak kota batun Jerusalem, bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjä intu puting, äpat ratus hasa kalombahe.
24. Tinai iä manduan karä bulau salaka, tuntang karä ramo awang sondaue hong human Hatalla, intu Obededom, tuntang karä panatau human radja; tinai iä manduan olo indu sanda, limbah tä iä buli Samaria tinai.
25. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limäwalas njelo limbah pampatäi Joas, anak Joahas, radja Israel.
26. Maka tisan karä saritan Amasia, bara tamparae sampai katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.
27. Maka bara katika Amasia djari undur bara Jehowa, belahe olo hong Jerusalem pakat handak mawi iä, tapi iä hadari akan Laghis. Maka äwen manjoho olo manjasah iä mimes Laghis, palus olo mampatäi iä hetä;
28. Tinai mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; olo tä mangubur iä hindjä karä tatoe hong Jerusalem.

BAGI 26.

I. Radja Usia imberkat katahie budjur gawie. II. Iä sala gawie huang perkaran agama palus buah samagh.

I. — 1. Tä olo Juda handiai manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo umure katika tä, tuntang mamparadja iä gantin liau bapae Amasia. — (2.*Radja* 14,21.)
2. Iä tä mamangun Elat, tuntang halalian tä penda kwasan Juda, limbah radja djari matäi ingampeleng dengan tato hiange.
3. Usia tä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu duä njelo katahie. Aran indue Jegholia, olo Jerusalem.
4. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi liau bapae Amasia.
5. Krana iä toto manggau Hatalla, katahin Sagharia tä belom, idjä pintir hong prentah Jehowa; maka katahin iä manggau Jehowa, Hatalla mamberkat mampatuah iä.
6. Krana iä hagoet mamarang olo Pilisti, mangarak kotan Gat, tinai kotan Jabne, tuntang kotan Asdod; tinai iä mamangun lewu tokep Asdod, tuntang hetähetä hong tanah olo Pilisti.
7. Maka Hatalla mandohop iä mawi olo Pilisti, tuntang olo Arab, idjä hong Gurbaal, tinai olo Meun.
8. Olo Amon kea manahor asil akan Usia; maka arae basewut tuntang imenda olo sampai Misir, krana iä djaladjalan kwasa.
9. Tinai Usia mamangun tjandi hong Jerusalem, hong bauntonggang puting tuntang hong bauntonggang djanah, tinai hong karä parasiko; tuntang iä mandähen djetä.
10. Tinai iä mamangun arä tjandi hong padang, tuntang mangali arä kalin danum, basa iä manggau arä meto, hong äka randah tuntang hong karä padang; tinai iä aton olo pamalan tuntang olo pambulan anggor hong karä bukit tun-

tang hong karä äka petak bahalap, basa iä radjin malan.
11. Tinai aton ain Usia kawan parang idjä kananjan, harati gawin parang, idjä imbaris tuntang irinting omba parang, tumon hasäan padjue, tumon atoh Jeiel, djurutulis tä, tuntang Mahaseja, pangulu tä, olo tä ingapala Hananja, idjä biti baris karä mantir radja tä.
12. Maka djumalah karä mantir kapala, uras olo idjä gantjang menteng, sampai duä kojan djahawen ratus biti.
13. Penda mantir tä aton kawan parang, telo ratus udju kojan limä ratus biti karäe, idja batatap akan parang, mangat mandohop radja mawi musohe.
14. Maka Usia manatap akan karä olo tä talawang, lundju, kapiah, sangkarut, panah, telon panting batu.
15. Tinai iä manampa hong Jerusalem arä talo paham kabuahe tampan kamasan, mangat djetä ina hong karä tjandi tuntang intu karä parasiko, hapa malekas anak panah tuntang mamanting batu hai. Tumon tä arae basewut sampai kedjau, krana iä paham indohop Hatalla, sampai iä djari kwasa haliai.
II.—16. Maka limbah iä djari kwasa, iä badjoho atäie sampai iä rusak; iä malangkah malawan Jehowa, Hatallae: krana iä tamä human Jehowa, handak hagaro hong mesbeh.
17. Tapi imam Asaria manuntut iä, haiak dengan karä imam Jehowa, hanja pulu biti, olo pintar.
18. Æwen tä mambalang radja Usia, sambil hamauh dengae: Djaton patut gawi tä akam, o Usia! sampai hagaro akan Jehowa, malainkan djetä puna gawin imam panakan Aaron, idjä djari imbaris imprasih uka hagaro; blua ikau bara äka brasih, krana ikau djari malangkah; toto, djetoh djaton indu horumatm hong Jehowa Hatalla. — (4.*Mos.*18,7.)
19. Tä Usia blait, tuntang talo mangat ewaue aton hong lengäe, iä handak manotong tä; maka sana iä malait imam tä, salenga samagh lembut intu lingkaue, haiak gitan karä imam, hong human Jehowa, darah mesbeh hagaro.
20. Maka Asaria, imam hai, tuntang karä imam beken manampajah iä: itä! iä basamagh lingkaue; maka gulong olo tä manggian iä bara hetä, tinai iä kea mandjeleng arepe hadari bara hetä, basa Jehowa djari mahukum iä.
21. Tumon tä radja Usia basamagh sampai pampatäie; djadi, basa iä basamagh, maka iä melai hong äka kabuate, krana iä djari imbaris bara human Jehowa. Maka anake Jotam mangapala ungkup human radja, tuntang marentah olo tanah tä. — (2.*Radja*15,5.)
22. Tisan karä saritan Usia, bara tamparae palus katatesae, djari injurat nabi Jesaia, anak Amos.
23. Maka Usia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe, hong äka idjä darah kubur ain radja; krana koan olo: iä tä basamagh. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 27.

Radja Jotam.

1. Jotam tä duä pulu limä

njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Aran indue Jerusa, anak Sadok. — (2.*Radja* 15,33.)

2. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä gawin liau bapae Usia, tapi iä djaton sala tamä human Jehowa. Maka olo arä mamapa arepe hantä.

3. Iä mamangun bauntonggang awang gantong hong human Jehowa; tinai iä mamangun kota Opel.

4. Tinai iä mamangun arä lewu hong bukit hatinggang Juda, tuntang hong parakkaju iä mamangun kota tuntang tjandi.

5. Tinai iä mamarang radjan olo Amon; maka iä manang, djadi olo Amon palus njelo tä kea manenga asil akae, saratus pikul salaka, tuntang sapulu kojan kor gendom, tinai sapulu kojan kor seora; tumon tä tengan olo Amon akae intu njelo duä tuntang njelo telo tinai.

6. Kalotä Jotam djaladjalan kwasa, basa iä mambudjur karä gawie tanggar intu baun Jehowa, Hatallae.

7. Maka tisan karä saritan Jotam, karä parange, karä gawie, djetä tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda.

8. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja: iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo.

9. Maka Jotam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja manganti iä.

BAGI 28.

I. Radja Aghas papa gawie, iä paham tjalaka. II. Alo iä tjalaka, iä djaladjalan kea papa gawie.

I. — 1. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo; iä djaton budjur gawie intu matan Jehowa, tumon tatoe Dawid. — (2.*Radja* 16,1.)

2. Tapi iä manandjong hong djalan karä radja Israel; tinai iä manoang hampatong akan Baal.

3. Iä hagaro kea hong djanah olo Hinom, sampai iä mamapui anake kea, tumon gawi kabelä, hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanahe hong baun olo Israel. — (5.*Mos*.18,9.)

4. Tinai iä hagaro tuntang maluput parapah hong karä äka gantong, hong karä lungkoh, tinai penda karä pahewan.

5. Tagal tä Jehowa, Hatallae, manjaragh iä penda lengän radja Aram, sampai iä imukul awie, tuntang kutoh karä oloe inamput olo tä tawanan, idjä imbite akan Damaskus. Tinai iä injaragh penda lengän radja Israel, idjä paham mamukul mampalah iä.

6. Krana Peka, anak Remalia, mampatäi olo Juda saratus duä pulu kojan biti dalam idjä andau, uras olo gantjang parang, basa olo tä djari malihi Jehowa, Hatallan tatoe.

7. Tinai Sighri, mantir hong Epraim, mampatäi Maaseja, anak radja, tinai Asrikam, mantir human radja, tuntang Elkana, idjä panggapit radja.

8. Maka olo Israel manamput tawanan baris paharie duä ratus

kojan biti, olo bawi tuntang anak
olo hatuä bawi, tinai iä marampas
kutoh ramon olo tä, balalu ma-
nampuț talo irampase akan Sa-
maria.
9. Maka hetä aton nabin Jeho-
wa, idjä Obed arae; iä tä hagoet,
manambang kawan parang, idjä
buli Samaria, sambil hamauh deng-
an äwen: Itä keton, tagal kalason
kalait Jehowa, Hatallan tato keton,
dengan olo Juda, iä djari manja-
ragh olo tä hong lengän keton;
tapi keton djari mampatäi olo tä
tuntang paham kasingin keton,
idjä njalumbo sampai langit.
10. Tinai angat keton handak
mampamenda olo Juda tuntang Je-
rusalem, mandjadi indu rewar ke-
ton hatuä bawi. Djaton keton kea
mahin paham sala intu Jehowa,
Hatallan keton?
11. Toh, käläh keton manumon
aughku, lian karä olo tawanan tä,
idjä djari inamput keton baris pa-
harin keton; krana kalait Jehowa
hasep dengan keton.
12. Tä belahe mantir olo Epraim,
iä tä Asaria anak Johanan, Be-
reghja anak Mesilemot, Jehiskia
anak Salum, tuntang Amasa anak
Hadlai mendeng mangahana äwen,
idjä dumah parang.
13. Koan äwen tä dengan olo
arä: Æla namäan olo tawanan tä
kantoh, belä indu kasalan ita intu
Jehowa; handak keton mandahang
dosan ita tinai, alo djari paham
kasalan ita, tuntang kalait hasep
dengan Israel?
14. Tä karä olo parang malapas
olo tawanan tä tuntang karä talo
irampase, haiak gitan karä mantir
tuntang salepah utus olo arä.
15. Maka karä olo tä, idjä djari
injewut arae nah, manduan karä
olo tawanan tä, tuntang hapan talo
irampas tä iä makaian äwen awang
halulus; iä makaian olo tä, tun-
tang manenga sarumpah akae,
mampakanan mampihop iä, tun-
tang maminjak iä, tinai karä olo
awang lembä imuate hundjun ka-
lidai, tuntang magah iä akan Je-
righo, lewu korma tä, buli karä
paharie; limbah tä iä buli Sa-
maria
16. Katika tä kea radja Aghas
manjoho olo mananggoh radja Asur,
mangat iä tä mandohop iä.
17. Krana olo Edom kea djari
dumah, djari mamukul olo Juda,
tuntang manamput arä tawanan.
18. Tinai olo Pilisti kea djari ma-
sang karä lewu hong tanah ran-
dah, hila salatan tanah Juda, tun-
tang djari mampalah Betsemes,
Ajalon, Gederot, Sogho tuntang
karä patataie, Gimso tuntang karä
patataie, palus olo tä mangkalewu
hetä.
19. Krana Jehowa mamparandah
Juda, tagal Aghas radja Juda; sa-
bab iä tä djari mamahir olo Juda,
sampai olo tä paham malangkah
malawan Jehowa.
20. Maka Tiglatpileser, radja
Asur, aton dumah mananggoh iä;
tapi iä tä mandjakä äwen haream,
djaton mandohop iä.
21. Krana Aghas manduan sabagi
panatau human Jehowa, tuntang
human radja, tinai human karä
mantir, palus manenga tä akan
radja Asur; tapi kwäka iä man-
dohop äwen.
II.—22. Maka huang karä ka-
djakäe radja Aghas paham haream
malangkah malawan Jehowa.
23. Krana iä maluput parapahe
akan dewan Damaskus, idjä djari
mamukul mampakalah iä, koae:

Basa dewan radjan olo Aram mandohop olo ajue, käläh aku kea handak maluput parapahku akae, mangat iä mandohop aku kea. Tapi toto, talo tä indu karusake bewäi, tinai indu karusak karä olo Israel.
24. Maka Aghas manduan karä milik human Hatalla, palus marotek karä talo tä, tinai iä manguntji blawang human Jehowa; tuntang iä manampa kutoh mesbeh akae kabuate hong karä puting Jerusalem.
25. Tinai hong karä lewun Juda inampae äka gantong, äkae hagaro akan hatalla beken; tumon tä iä mungkar kalait Jehowa, Hatallan tatoe.
26. Maka tisan karä saritae, karä gawie, bara tamparae palus katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.
27. Maka Aghas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewu Jerusalem, tapi djaton hindjä kubur karäh radja Juda. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 29.

Radja Hiskia mamuga tuntang mamprasih human Hatalla tinai.

---

1. Hiskia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo. Aran indue Abia, anak Sagharia. —(2.*Radja* 18,1.)
2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä gawin tatoe Dawid.
3. Iä muap blawang human Jehowa, manguan tä tinai, hong njelo idjä solake, bulan solake kea, kahum karadjaan ajue.
4. Tinai iä manduan karä imam tuntang olo Lewi, mamumpong äwen hetä hong äka rampar, hila timor;
5. Sambil hamauh dengan äwen tä: Hining aughku, o olo Lewi! prasih arep keton, prasih human Jehowa, Hatallan tato keton, palus kanan papas karä kapalie bara äka brasih.
6. Krana karä bapa ita djari malangkah, sambil mawi talo papa intu matan Jehowa, Hatallan ita: olo tä djari malihi iä, tuntang djari mules baue bara äka melai ain Jehowa, palus manalikut djetä.
7. Tinai äwen djari manguntji matep blawang parantaran, tuntang djari mambelep karä sumbo, djaton maku manotong garo, tuntang djaton djari maluput parapah hong äka brasih akan Hatallan Israel.
8. Tagal tä kalait Jehowa djari paham mawi Juda tuntang Jerusalem, iä djari manjaragh ita indu irarat irusak, tuntang ingatjitjis olo, tumon gitan matan keton kea.
9. Krana tawan keton, bapa ita djari halelek matäi awi padang, tinai anak ita hatuä bawi, tuntang sawan ita djari inawan olo.
10. Tapi toh huang atäiku handak mampendeng djandji dengan Jehowa, Hatallan Israel, mangat kalason kalaite tendur mawi ita.
11. Joh anak! äla keton kadian toh, krana keton djari intih Jehowa, mangat mendeng naharep

baue, uka manonggo iä tuntang
hagaro akae.
12. Tä aton manatap arepe olo
Lewi, iä tä Mahat anak Amasai,
Joel anak Asarja, bara baris olo
Kahat; tinai bara baris olo Me-
rari: Kis anak Abdi, Asarja anak
Jehaliel; bara baris olo Gerson:
Joah anak Sima, Eden anak Joah.
13. Tinai bara ungkup Elisa-
pan: Simri tuntang Jeiel; tinai
bara ungkup Asap: Segharja tun-
tang Matanja.
14. Bara ungkup Heman: Je-
hiel tuntang Simei; tinai bara
ungkup Jedutun: Semaja tuntang
Usiel.
15. Æwen tä mamumpong karä
paharie, tuntang iä mamprasih
arepe, palus manalih tumon pren-
tah radja awi augh Jehowa, mangat
mamprasih human Jehowa.
16. Maka imam tamä human Je-
howa, mangat mamprasih tä, iä
manganan mamapas karä kapalie,
idjä sondaue hong human Jehowa,
mandjakah tä akan parantaran hu-
man Jehowa; bara hetä olo Lewi
manduae, palus manganae akan
luar, akan sungäi Kidron.
17. Maka olo tä manampara
mamprasih huma tä andau solake
bulan idjä solake; tinai andau
hanja bulan tä kea iä tamä human
Jehowa, palus kahanja iä mampra-
sih huang human Jehowa, maka
andau djahawenwalas bulan idjä
solake tä kea iä mahapus gawie.
18. Limbah tä olo tä tamä na-
harep radja Hiskia, sambil ha-
mauh: Ikäi djari mamprasih ha-
pus human Jehowa, tinai mesbeh
äka parapah ingähu tuntang karä
ramoe, tinai medjan tepong tam-
pajah tuntang karä ramoe.
19. Tinai karä ramo, idjä djari
inganan radja Aghas awi kalang-
kahe, kahum iä marentah, djari
inguan imprasih ikäi; itäm, talo
handiai tä aton darah mesbeh.
20. Tä radja Hiskia misik haiak
djadjewu, palus mamumpong karä
mantir lewu tä; iä lius tamä hu-
man Jehowa.
21. Tä olo mimbit udju kongan
sapi hatuäe, udju kongan tabiri
hatuäe, udju kongan anak tabiri,
tinai udju kongan kambing ha-
tuäe, indu parapah tagal dosa,
akan karadjaan, akan äka brasih,
tuntang akan olo Juda. Tinai
radja manjoho panakan Aaron,
imam tä, mangat iä maluput tä
hundjun mesbeh Jehowa.
22. Tumon tä olo manjambalih
sapi tä, limbah tä imam manduan
dahae, mambirike hundjun mes-
beh; iä mampatäi tabiri hatuäe
tä kea, tuntang mambirik dahae
hundjun mesbeh; tinai iä mam-
patäi anak tabiri tä, sambil mam-
birik dahae hundjun mesbeh kea.
23. Limbah tä iä mimbit kam-
bing hatuäe, parapah tagal dosa
tä, intu baun radja tuntang ha-
pus utus olo arä, balalu äwen
mandanan lengäe intu hundjun
djetä.
24. Limbah tä imam mampatäie,
tuntang hapan dahae iä manjaki
mesbeh, mangat manjapan hapus
utus olo Israel; krana radja djari
manjoho maluput parapah idjä
ingähu, tuntang parapah tagal
dosa tä akan hapus utus olo
Israel.
25. Tinai iä mampendeng olo
Lewi huang human Jehowa, ha-
pan bisakbetong, biola, kutjapi,
tumon djari petäh Dawid, tun-
tang Gad, imam radja, tuntang
nabi Natan; krana djetä pren-

tah Jehowa hadjamban nabie. — (1.*Kron*.26,1.)
26. Maka olo Lewi mendeng hetä, hapan talo usik ain Dawid, tinai karä imam hapan sarunai.
27. Maka Hiskia manjoho olo maluput parapah awang ingähu hundjun mesbeh; maka sana olo maluput parapah awang ingähu, palus lembut kea njanji akan Jehowa, tuntang augh sarunai, tinai augh talo usik ain Dawid, radja Israel tä.
28. Maka hapus utus olo arä sontop, manjembah, sangkom olo manjanji tuntang mampahiau sarunai, djetä sampai karä parapah tä lepah ilupute.
29. Maka limbah olo djari terai maluput parapah, radja sontop tuntang olo handiai awang dengae, manjembah.
30. Limbah tä radja Hiskia tuntang karä mantir manjoho olo Lewi manara Jehowa, hapan augh karang Dawid, tuntang augh nabi Asap; maka olo tä manara Jehowa tuntang handjak atäie, palus iä sontop takoloke, manjembah.
31. Tombah Hiskia, sambil hamauh: Toh keton djari manjuang lokap keton akan Jehowa; kantoh keton, awi manggapi, imbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih akan human Jehowa. Maka utus olo arä mimbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih, tinai genep biti, idjä pahias atäie, mimbit parapah awang ingähu.
32. Maka djumalah karä parapah awang ingähu, idjä imbit utus olo arä, iä tä udju pulu sapi, saratus tabiri hatuäe, duä ratus anak tabiri, samandiai tä akan Jehowa indu parapah awang ingähu.
33. Tinai karä meto idjä imprasih kea, iä tä: djahawen ratus sapi, tuntang telo kojan tabiri.
34. Tapi imam tä tapas karä bitie, sampai iä djaton sampet mupak karä parapah awang ingähu tä; tagal tä paharie, olo Lewi tä, mandohop iä, sampai gawi tä lepah djari, tuntang sampai imam beken tinai djari mamprasih arepe. Krana olo Lewi budjur atäie, radjin haream iä mamprasih arepe bara imam tä.
35. Tinai aton kutoh parapah awang ingähu, tuntang enjak parapah tarimakasih, tinai parapah talo ihop idjä inusuh haiak dengan parapah awang ingähu. Tumon tä gawie hapus hong human Jehowa.
36. Maka Hiskia tuntang karä olo arä handjak, basa awi Hatalla djari mandjapa tä akan olo arä, krana gawi tä salenga mandjadi.

BAGI 30.

I. Hiskia marawäi hapus olo Israel omba mahaga Paska. II. Paska ihaga hong Jerusalem.

I. — 1. Limbah tä Hiskia manjoho sarohan mananggoh karä olo Israel, tuntang olo Juda, tinai iä mamintik arä surat akan olo Epraim tuntang Manase, marawäi äwen kea, uka tanggoh human Jehowa hong Jerusalem, mangat omba mahaga Paska akan Jehowa, Hatallan Israel. — (35,1.)
2. Krana radja djari hatirok dengan karä mantire, tuntang hapus utus olo arä hong Jerusalem,

handak mahaga Paska tä intu bu-
lan duä. — (4.*Mos.*9,11.)
3. Krana iä djaton sampet ma-
haga tä intu puna wajahe, basa
djaton ombet karä imam djari
mamprasih arepe, tuntang olo arä
hindai hapumpong hong Jeru-
salem.
4. Maka tiroke tä mamentok
kamäan radja tuntang hapus olo arä.
5. Palus iä mamutus, iä handak
bauauar andau tä hong hapus Is-
rael, hara Berseba mimes Dan,
marawäi karä olo manalih, mangat
mahaga Paska akan Jehowa, Ha-
tallan Israel, hong Jerusalem;
krana djari tahi olo djaton djari
mawi tä tumon augh surat.
6. Maka karä sarohan tä lius,
mimbit surat radja tuntang karä
mantire, mangumbang karä olo
Israel tuntang Juda, tumon pren-
tah radja, sambil hamauh: O ke-
ton, olo Israel! hobah intu Je-
howa, Hatallan Abraham, Isaak
tuntang Jakob, tä iä kea karäh
mules akan awang djari liwus,
akan keton awang katapasan bara
lengän radja Asur.
7. Æla keton tumon bapa ke-
ton tuntang paharin keton, idjä
djari malangkah malawan Jehowa,
Hatallan tatoe, sampai iä djari
manjaragh olo tä akan karusake,
kilau keton kea djari mitäe.
8. Toh, äla manekang arep ke-
ton, tumon bapa keton; tapi dju-
luk lengän keton akan Jehowa,
talih äkae idjä brasih, idjä bitie
djari mamprasihe akan katatahi;
käläh sombajang intu Jehowa, Ha-
tallan keton, tä lason kalaite
dengan keton karäh rombar.
9. Krana amon keton toto ho-
bah intu Jehowa, maka karä pa-
hari tuntang anak keton kea ka-
räh iasi intu baun olo tä, idjä
djari manawan manamput iä, sam-
pai äwen karäh buli tanah toh;
krana Jehowa, Hatallan keton,
puna pamasi panjanjang, iä djaton
maku mules baue bara keton,
amon keton toto hobah intu iä.
10. Maka sarohan tä hagoet
mangumbang manansaran karä lewu
hong tanah Epraim tuntang Ma-
nase, palus tanah Sebulon; tapi
olo hetä manatawä, hababaka iä.
11. Tapi aton kea belahe olo
Aser, olo Manase tinai olo Se-
bulon, idjä mamparandah arepe,
palus tanggoh Jerusalem.
12. Tinai lengän Hatalla mang-
gerek atäi olo Juda kea, manjama
angat atäi olo tä, nakara iä ma-
numon prentah radja tuntang karä
mantir, idjä tumon augh Jehowa.
II. — 13. Maka olo arä hapum-
pong hong Jerusalem, mangat ma-
haga pesta tepong idjä djaton
iragi, hong bulan duä, tawon olo
idjä karäan karäe.
14. Palus olo mangarak karä
mesbeh äka parapah awang ingä-
hu, idjä hong Jerusalem, tinai
karä mesbeh äka hagaro, palus
manganan tä akan sungäi Kidron.
15. Limbah tä iä mampatäi anak
tabiri Paska, andau äpatwalas,
bulan duä. Maka karä imam tun-
tang olo Lewi djari mahamen, iä
djari mamprasih arepe, tuntang
djari mimbit parapah awang ingähu
hong human Jehowa.
16. Iä mendeng intu äkae, tu-
mon padjue, tumon Torat Moses,
olo ain Hatalla tä; imam tä mam-
birik daha, idjä injambute bara
lengan olo Lewi.
17. Krana arä olo marak utus
olo arä tä djaton djari mamprasih
arepe; tagal tä olo Lewi mam-

patäi karä anak tabirin Paska
akan olo handiai, awang djaton
brasih, mangat mamprasih tä akan
Jehowa.
18. Krana kutohe baris olo arä,
olo Epraim, Manase, Isaskar tun-
tang Sebulon, djaton djari mam-
prasih arepe, tapi iä kuman Paska
tä kea, alo djaton tumon augh
surat. Tapi Hiskia blaku doa akae,
koae: Jehowa, Tempon asi tä,
akan mampun iä;
19. Olo tä, idjä toto djari mam-
bet salepah atäie, handak mang-
gau Hatalla Jehowa, Hatallan
tatoe, alo djaton tumon puna ka-
rasihe, idjä patut akan äka bra-
sih toh.
20. Maka Jehowa manarima augh
Hiskia, palus mampun olo tä.
21. Tumon tä karä olo Israel,
idjä hapumpong hong Jerusalem,
mahaga pesta tepong idjä djaton
iragi kudju katahie, tuntang han-
djak rantang. Maka olo Lewi tun-
tang karä imam manara Jehowa
hapus karä andau tä, hapan talo
usik Jehowa awang batarik aughe.
22. Tinai Hiskia hakotak tumon
atäi karä olo Lewi, idjä toto ha-
rati tuntang masanan kahandak
Jehowa; olo tä kuman parapah
pesta tä, kudju haradjur tumon
puna tukase, sambil maluput pa-
rapah tarimakasih haiak manara
Jehowa, Hatallan tatoe.
23. Maka utus olo arä pakat,
handak mahaga kudju hindai; djadi,
iä mahaga kudju hindai tuntang
handjak rantang.
24. Krana Hiskia, radja Juda,
manenga akan utus olo arä sa-
kojan sapi hatuäe, tinai udju kojan
tabiri; tinai karä mantir manenga
akan utus olo arä sakojan sapi
hatuäe tuntang sapulu kojan ta-
biri. Arä imam djari mamprasih
arepe.
25. Maka handjak rantang ha-
pus utus olo Juda, tuntang karä
imam tinai olo Lewi, haiak olo
Israel handiai, awang djari ma-
nalih hetä; tinai olo beken utuse,
idjä djari dumah bara tanah Is-
rael, tuntang idjä mangkalewu
hong tanah Juda.
26. Tumon tä kahandjak paham
hong Jerusalem; krana limbah
pangereng Salomo, anak Dawid,
radja Israel, djatou djari tumon
tä tinai hong Jerusalem.
27. Tä imam, ungkup olo Lewi
tä, mendeng, mamberkat olo arä;
maka aughe inarima Hatalla, krana
lakudoae sampai äkae melai idjä
brasih hong sorga.

BAGI 31.

Karä dewa inganan olo; imam tuntang olo Lewi imadju; upah olo tä inukas.

---

1. Limbah karä gawie tä ha-
pus, maka sakarä olo Israel awang
hetä hagoet tanggoh karä lewu
Juda, palus mamusit karä hampa-
tong awang impendeng olo, tinai
manäweng karä pahewan, manga-
rak karä äka gantong tuntang
karä mesbeh, hong hapus tanah
Juda tuntang Benjamin, tinai
hong Epraim tuntang Manase kea,
sampai talo tä djari irusak lepah
lingis; limbah tä olo Israel buli
tinai, genep biti akan äkae hong
karä lewue. —(5.*Mos.*7,5.)
2. Maka Hiskia mamadju karä
imam tuntang olo Lewi tumon
karä rintinge, genep biti akan
padjun gawie, alo imam alo olo

Lewi, mangat maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih, mangat iä sombajang, sambil manjanji tara horumat hong bauntonggang äka Jehowa.

3 Tinai radja manukas baris panengan ai, idjä indu parapah awang ingähu handjewu tuntang halemäi, tinai indu parapah awang ingähu hong karä sabat, hong genep palembut bulan, tuntang hong karä andau hai awang inukas, tumon djetä tarasurat hong Torat Jehowa. — (4.*Mos*.28,27.)

4. Tinai iä hakotak dengan olo arä, awang hong Jerusalem, mangat iä manukas upah imam tuntang olo Lewi, mangat olo tä sasar dähen hong Torat Jehowa.

5. Amon aughe tä djadi, maka olo Israel mimbit arä parut gendom, anggor, undus, madu, tuntang karä ampin ramon tana, tinai iä manenga asil idjäidjä dalam sapulu, kutoh karäe. — (2.*Mos*. 23,19;5.*Mos*.14,22.)

6. Maka olo Israel tuntang Juda, idjä mangkalewu hong karä lewun Juda, manenga kea idjä dalam sapulu bara karä sapi tabirie, tinai idjä dalam sapulu bara karä ramo brasih, idjä imprasih akan Jehowa, Hatallae, sampai hatungkop karä tujok tawoe.

7. Intu bulan telo iä manampara mimbit manunjok talo tä, intu bulan udju iä mahapus tä.

8. Amon Hiskia tuntang karä mantir aton dumah, mitä karä tujok talo tä, maka iä manara Jehowa, tuntang olo ajue, Israel tä.

9. Tinai Hiskia misek imam tuntang olo Lewi tagal karä tujok talo tä.

10. Maka Asaria, imam hai tä, idjä bara ungkup human Sadok, hamauh dengae, koae: Bara olo djari manampara mimbit panengae akan human Jehowa, maka ikäi djari kuman sampai besoh, tinai kutohe djari batisa; krana Jehowa djari mamberkat olo ajue, sampai batisa kutoh talo toh.

11. Tä Hiskia manjoho manjarambi äka karong hong human Jehowa; maka olo manatap tä.

12. Hetä iä manamäan karä asil tä budjubudjur, asil idjäidjä dalam sapulu tä, tuntang karä talo imprasih; maka Konanja, olo Lewi, indu mantir kapala mahaga karä talo tä, tinai paharie Simei panggapite.

13. Maka Jehiel, Asasia, Nahat, Asahel, Jerimot, Josabad, Eliel, Jismaghja, Mahat äwen sapulu Benaja indu mandur talo tä, idjä penda Konanja äwen duä hampahari Simei, tumon prentah radja Hiskia, tuntang Asarja, mantir kapalan human Hatalla.

14. Maka Kore, anak Jimna, olo Lewi tä, idjä tonggon bauntonggang hila timor, mahaga karä talo idjä inenga olo awi kahiase akan Hatalla, talo tä inengae akan parapah tandjungan, tuntang akan gawi hong äka idjä brasih haliai.

15. Penda lengäe Eden, Minjamin, Jesua, Semaja, Amarja, Seghanja, hong karä lewun imam, hong padjun gawie, mangat iä mambagi karä talo inenga tä akan karä paharie, tumon padjue, akan hai korik;

16. Akan olo hatuä handiai, idjä djari tamä isä, idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, akan olo handiai idjä tamä human Jehowa, uka malalus ga-

win sombajang genep andau, indu upahe tagal gawie huang padjue, tumon karä rintinge.

17. Beken tinai bara akan äwen idjä hindjä baris imam huang karä ungkupe, maka iä manenga kea akan karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä; huang karä padjue, tumon karä rintinge;

18. Tinai akan karä awaue, akan karä sawae, akan karä anake hatuä bawi, akan hapus hamputan olo tä; krana sakarä äwen tä djari mamprasih arepe mahaga gawie budjubudjur.

19. Tinai belahe panakan Aaron, imam tä, djari inukas hong genep patatai karä lewue, mangat manenga bagi akan karä hatuän imam, tuntang akan karä hatuän idjä djari tamä isä dengan olo Lewi.

20. Tumon tä gawin Hiskia hong hapus tanah Juda; maka gawie bahalap, budjur tuntang toto hong baun Jehowa, Hatallae.

21. Karä gawie, awang inamparae hong gawin human Hatalla, tumon Torat tuntang karä prentah, mangat manggau Hatallae, djetä iawie hapan salepah atäie; tuntang iä batuah.

BAGI 32.

I. Hiskia imarang Sanherib, tapi iä indohop Hatalla. II. Iä haban, tapi iä impakäläh Hatalla. Karä panataue; iä matäi.

I. — 1. Limbah karä perkara tuntang gawi bahalap tä, maka Sanherib, radja Asur, dumah, mamarang Juda; iä mangapong karä kota, pikire handak manduan tä akae. — (2.*Radja* 18,9.)

2. Amon Hiskia mitä Sanherib aton dumah, tinai ampie mangkahimat Jerusalem, handak maranggar tä,

3. Maka iä hatirok dengan karä mantire tuntang pangkalimae, mangat mamaleng karä lowang danum, awang ruar lewu; palus äwen tä mandohop iä.

4. Krana arä olo hapumpong, palus mamaleng karä lowang danum, tinai sungäi tä, awang manarusan bentok tanah hetä; koae: Uka äla radja Asur sondau arä danum, amon iä dumah.

5. Maka iä mantjagar arepe, iä mangabuah karä kota awang rarusak, tuntang iä mandähen mangantong karä tjandi; hila ruare iä mamangun kota batu beken tinai, tuntang iä mandähen Milo hong lewun Dawid; tinai iä manampa kutoh ganggaman dengan talawang.

6. Iä mangkat kea arä mantir parang akan olo arä, palus mamumpong olo tä manjupa iä hong äka pakan, tokep bauntonggang lewu; tuntang iä hamauh, mamanji olo tä, koae:

7. Tatatatap mananggar atäi keton, äla mikäh taräwen intu baun radja Asur, tagal kutoh karä olo tä, idjä dengae; krana idjä hai haream ompat ita, bara idjä ompat äwen.

8. Olo tä indohop lengä isi bewäi, tapi ita impahaiak Jehowa, Hatallan ita, idjä handak mandohop ita, mamarang akan ita. Maka olo arä harap augh Hiskia, radja Juda.

9. Limbah tä Sanherib, radja Asur, manjoho mantir ajue ma-

nanggoh Jerusalem, haiak bitie
tuntang karä kawan ajue manga-
pong Laghis, mangat äwen ma-
njupa Hiskia, radja Juda, tuntang
sakarä olo Juda, idjä hong Jeru-
salem, sambil masuman akae:
10. Kakai augh Sanherib, radja
Asur: äwe iharap keton, sam-
pai keton melai hong kota Jeru-
salem?
11. Dia Hiskia idjä madjik ke-
ton, mangat manjaragh keton ma-
täi meher tuntang awi kateah belai
keton, awie hamauh: Jehowa,
Hatallan ita, karäh maliwus ita
bara lengän radja Asur?
12. Dia Hiskia tä, idjä djari
mangarak karä äka gantong, tun-
tang karä mesbeh Hatalla, tinai
djari manjoho olo Juda tuntang
olo Jerusalem, koae: tikas intu
mesbeh idjä toh keton akan son-
top, hetä bewäi keton akan ha-
garo?
13. Dia keton katawan gawing-
ku, tuntang gawin liau apangku
dengan karä utus olo hong karä
tanah? Djari kea hatallan karä
utus olo hong karä tanah tä tau
maliwus tanahe bara lengängku?
14. Æwe karä hatallan sakarä
utus olo tä, idjä djari impalomos
liau apangku, awang djari tau
maliwus utus olo ajue bara leng-
ängku, sampai Hatallan keton
olihe maliwus keton bara leng-
ängku?
15. Toh, äla manjoho Hiskia
manipu keton, äla manjoho iä ma-
djik keton kalotoh, äla keton ha-
rap aughe; krana dialo idjä ha-
talla bara hatallan karä utus olo
hong karä karadjaan, idjä djari
tau maliwus utus olo ajue bara
lengängku, tuntang bara lengän
liau apangku; kilen toh Hatallan
keton tinai tau maliwus keton
bara lengängku?
16. Arä augh beken tinai hapa
mantir ajue mamapa Hatalla, Je-
howa, tuntang mamapa Hiskia,
rewar ajue.
17. Tinai iä mamintik surat ha-
pae manawah Jehowa, Hatallan
Israel, sambil halalea iä; surat tä
kalotoh aughe: Sama kilau karä
hatallan karä utus olo hong karä
tanah, idjä djaton djari olihe ma-
liwus olo ajue bara lengängku,
kalotä kea Hatallan Hiskia toto
djaton akan maliwus utus olo
ajue bara lengängku.
18. Djadi, sarohae tä mantehau
hai aughe, hapan kotak olo Je-
hudi, mawi olo Jerusalem, idjä
aton hundjun kota, mangat mam-
pikäh manaräwen olo tä, nakara
lewu tä murah dino.
19. Iä manjewut Hatallan Jeru-
salem sama kilau iä padan dengan
karä hatallan olo kapir hong pe-
tak, awang tampan lengän olo
bewäi.
20. Tapi radja Hiskia tuntang
nabi Jesaia, anak Amos, blaku
doa tagal aughe tä, mantehau
akan langit.
21. Tä Jehowa manjoho idjä biti
malaikat, idjä mampalomos karä
olo gantjang parang, karä man-
tir, karä kapala hong äka radja
Asur bapodok. Tä iä buli tanahe,
haiak iä mahamen buraburah baue;
djadi, amon iä djari tamä human
dewae hetä, maka anake mam-
patäi iä hetä hapan padang.
22. Kalotä Jehowa malapas His-
kia tuntang olo Jerusalem bara
lengän Sanherib, radja Asur, tun-
tang bara lengän karä musohe
awang beken; iä manganggapong
iä hakaliling;

23. Sampai arä olo magah asil akan Jehowa intu Jerusalem, tuntang manenga ramo barega akan Hiskia, radja Juda, sampai rahian bara tä iä djaladjalan hai intu matan karä olo kapir.

II. — 24. Katika tä Hiskia paham haban, sampai karenga dia matäi, maka iä blaku intu Jehowa; iä tä mandjandji akae, tinai manenga talo heran indu katan djandjie tä. — (2.*Radja* 20.)

25. Tapi Hiskia djaton manjulang tumon patut karä asi awang djari inenga akae, basa atäie mandjadi badjoho; tagal tä aton lembut kalait awang paham dengae, tuntang dengan Juda tinai Jerusalem.

26. Tapi Hiskia mamparandah arepe tagal kadjohon atäie, iä tuntang karä olo Jerusalem, djadi kalait Jehowa awang paham tä djaton buah olo tä katahin umur Hiskia.

27. Maka ain Hiskia paham panatau tuntang horumat, iä manampa arä gudang äka salaka bulau, tinai äka batu barega, tuntang talo mangat ewaue, tinai äka karä ramo barega tuntang sepsimpan talo awang bahalap.

28. Tinai arä gudang äka bean gendom, anggor, undus; tinai arä kandang äka karä ampin meto, tuntang karambang kambing tabiri.

29. Iä mamangun arä lewu; aton kutoh karä metoe, kambing tabiri tuntang sapi, basa Jehowa manenga kutoh panatau akae.

30. Hiskia kea djari manabat sungäi Gihon, mangat danume mamulang akan hila barat lewun Dawid; krana Hiskia batuah hong karä gawie.

31. Tapi amon sarohan radja Babel, idjä djari injoho tempoe mananggoh iä, mangat misek tagal kata heran tä, idjä mandjadi hong tanah tä, aton madja, tä Hatalla malihi iä, mangat mangkemä iä, hapae mitä karä huang atäie.

32. Tisan karä saritan Hiskia, karä kabudjure, djetä tarasurat hong surat augh tudjum nabi Jesaia, anak Amos, tinai hong surat karä radja Juda dengan Israel. — (*Jes.* 36,1.)

33. Maka Hiskia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä intu äka idjä kapala gantong bara karä kubur panakan Dawid; tinai karä olo Juda tuntang Jerusalem mahorumat iä kahum pampatäie. Maka anake Manase mandjadi radja manganti iä.

BAGI 33.

I. Radja Manase. II. Radja Amon.

I. — 1. Manase tä duäwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu limä njelo. — (2.*Radja* 21,1.)

2. Iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä talo kabelä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanahe, bara baun olo Israel.

3. Krana iä mamangun äka gantong tä tinai, idjä djari ingarak liau bapae Hiskia, tuntang mamangun arä mesbeh akan Baal, tinai iä mimbul kaju pahewan akan äka dewa, iä sontop akan karä ramon langit, sambil sombajang intu djetä. — (31,1.)

4. Tinai iä manampa mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tahiu tä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem arangku akan melai sampai katatahi. — (1.*Radja* 9,3.)

5. Tinai iä manampa arä mesbeh akan karä ramon langit hong duä parantaran human Jehowa.

6. Tinai iä mampatandjong anake mahoroe apui hong djanah olo Hinom, tuntang iä hapan karohäi, tuntang manggau dahiang burong, tinai iä malamboi; tinai iä mangkat olo panudjum, tuntang olo tawan pampata setan; iä paham mandahang karä gawie awang papa hong matan Jehowa, hapae mungkar kalaite.

7. Tinai hampatong awang inkire ingkese hong human Hatalla, idjä tahiu tä Hatalla djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi. — (7,10.)

8. Tuntang aku djaton handak manandare hindai pain olo Israel bara tanahe, idjä djari inukasku akan tato keton, asal amon olo buabuah malalus talo handiai, idjä djari injohoku iä hadjamban Moses tumon salepah Torat, karä hadat dasar.

9. Tapi Manase mampalajang olo Juda tuntang olo Jerusalem, sampai gawin olo tä papa haream bara gawin olo kapir, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Alo augh Jehowa kindjap sampai Manase tuntang olo ajue, olo tä djaton parabae.

11. Tagal tä Jehowa manjoho karä mantir parang ain radja Asur mantakan olo tä; äwen tä manawan Manase intu marak pulau duhi, palus mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga, balalu manamput iä akan Babel.

12. Maka katika iä indjakä, tä iä paham blaku intu baun Jehowa, Hatallae, tuntang toto mamparandah arepe hong baun Hatallan karä tatoe.

13. Iä paham blaku doa intu iä; tä maka Hatalla manarima augh usoke, tuntang halalian iä tinai akan Jerusalem, akan karadjaan ajue. Tä Manase kasene Jehowa bewäi toto Hatalla.

14. Rahian bara tä iä mamangun kota hila ruar lewun Dawid, hila barat Gihon hong djanah, mandas bauntonggang olo palauk, tinai hakaliling Opel, sambil paham mangantong djetä; tinai iä mingkes mantir parang hong karä lewun Juda.

15. Maka iä manganan karä dewa tuntang karä hampatong bara human Jehowa, tinai karä mesbeh, idjä djari inampae hong bukit äka human Jehowa, tuntang hong Jerusalem, samandiai tä inganae akan ruar Jerusalem.

16. Tinai iä nguan mesbeh Jehowa, tuntang maluput parapah tarimakasih tuntang parapah horumat hetä, tuntang manjoho olo Juda, mangat iä sombajang intu Jehowa, Hatallan Israel, bewäi.

17. Tapi olo arä magon hantä maluput parapah hong karä äka gantong, alo iä manjewut tä akan Jehowa, Hatallae.

18. Tinai karä saritan Manase, lakudoae intu Hatallae, tinai augh karä nabi idjä djari hakotak dengae hapan aran Jehowa, Hatallan Is-

rael, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

19. Tinai lakudoae, tuntang kilen Hatalla djari tarima aughe, tinai karä kasalae tuntang kalangkahe, karä kaleka, äkae djari manampa äka gantong, tuntang djari mimbul kaju pahewan, sambil mingkes hampatong dewa hetä, helo bara iä imparandah, djetä tarasurat hong karä augh Hosai.

20. Maka Manase matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hong huma ajue. Maka anake Amon mandjadi radja manganti iä.

II. — 21. Maka Amon tä duä pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä njelo. — (2.*Radja* 21,19.)

22. Iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon gawin liau bapae Manase. Krana Amon maluput parapah akan karä hampatong dewa, awang inampa liau bapae Manase, sambil manempo djetä.

23. Tapi iä djaton mamparandah arepe intu baun Jehowa, tumon liau bapae Manase djari mamparandah arepe, malainkan Amon tä mandahang kasalae hantä.

24. Maka mantir ajue pakat mawi iä, sambil mampatäi iä huang humae.

25. Tapi olo tanah tä mampatäi karä olo, idjä djari pakat mawi radja Amon; palus olo tanah tä mamparadja anake Josia manganti tä

BAGI 34.

I. Radja Josia mandähen agama budjur tinai. II. Torat Moses sondau olo. III. Josia tuntang olo ajue tamä djandji, handak omba Jehowa.

I. — 1. Josia tä hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo pulu idjä njelo. — (2.*Radja* 22,1.)

2. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, sambil manandjong hong djalan tatoe Dawid, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Krana intu njelo hanja kahum karadjaan ajue, metoh iä häru budjang, maka iä manampara manggau Hatallan tatoe Dawid; intu njelo duäwalas iä manampara mamprasih Juda tuntang Jerusalem, manganan karä äka gantong tuntang pahewan, tinai karä hampatong dewa, idjä iukir tuntang inoang olo.

4. Iä manjoho olo mangarak karä mesbeh Baal intu baun ajue, tuntang karä pantar dewa idjä hundjue tä inäwenge, tinai karä pahewan kea, sambil mamusit karä hampatong dewa, awang iukir tuntang inoang olo; iä mampalanike palus naburan djetä hundjun karä kubur olo, idjä djari maluput parapahe akan talo tä.

5. Tinai tolang karä imam dewa imapuie hundjun mesbeh; tumon tä iä mamprasih Juda tuntang Jerusalem.

6. Tinai hong karä lewun Manase, Epraim tuntang Simeon, palus sampai Naptali, huang karä lewu awang karakkaraka tä, kalotä kea gawie.

7. Hetä kea iä mangarak karä mesbeh, manäweng pahewan, tuntang manepä karä hampatong dewa, mamparotek tä, tuntang manäweng karä pantar dewa hong

hapus tanah Israel; limbah tä iä buli Jerusalem.

8. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan ajue, limbah iä djari mamprasih tanah tuntang human Hatalla, iä manjoho Sapan anak Asalia, tuntang Maaseja, mantir lewu tä, tinai Joha anak Joahas, mangkubumi tä, mangat iä mangabuah human Jehowa, Hatallae.

9. Æwen tä mananggoh Hilkia, imam hai. Maka karä rear tä inenga akae, idjä djari imbit olo arä akan human Hatalla, idjä djari imumpong olo Lewi, awang tonggon bauntonggang, bara lengän olo Manase, Epraim, bara lengän tisan karä olo Israel awang beken, tuntang bara karä olo Juda dengan Benjamin, tuntang olo Jerusalem.

10. Olo manenga tä akan mantir gawi tä, awang iangkat akan nguan human Jehowa; äwen tä manenga djetä akan olo idjä malalus gawi tä, idjä omba bagawi hong human Jehowa, uka manguan mampahalap huma tä.

11. Krana iä manenga tä akan tukang kaju tuntang tukang batu, hapan mamili batu awang imahat, kaju awang barasok, tinai kaju akan lalangit huma tä, idjä djari irusak radja Juda.

12. Maka olo tä uras budjur hong gawie. Jahat tuntang Obadja, olo Lewi bara ungkup Merari, tinai Sagharia tuntang Mesulam bara ungkup Kahat djari iangkat, mandjadi kapalan olo tä, mangat iä mimbit mandjeleng olo tä bagawi; karä olo Lewi tä patjäh musik talo usik.

13. Tinai olo Lewi indu kapalan karä olo pamäton kea, tinai indu mandur karä olo bagawi awang beken; krana bara olo Lewi iangkat karä djurutulis, pangulu tuntang olo tonggon bauntonggang.

II.—14. Maka amon olo manduan rear tä, idjä djari imbit akan human Jehowa, tä imam Hilkia sondau surat Torat Jehowa, idjä inengae hadjamban Moses.

15. Maka Hilkia hamauh dengan Sapan, djurutulis tä: Aku djari sondau Torat tä hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat tä akan Sapan.

16. Maka Sapan mimbit surat tä akan radja, tinai iä mimbit brita akan radja, koae: Talo handiai, awang djari injohom olo ajum, äwen malaluse kea.

17. Iä djari mamumpong karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang djari manenga tä akan lengän mantir gawi, akan lengän äwen idjä nguan gawi tä.

18. Tinai Sapan, djurutulis tä, masuman akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasa belahe surat tä intu baun radja.

19. Djadi, amon radja mahining augh Torat, maka iä marabit pakaiae.

20. Balalu radja manjoho Hilkia, Ahikam anak Sapan, tinai Abdon anak Migha, tuntang Sapan, djurutulis tä, dengan Asarja, ajang radja, koae:

21. Lius, isek augh Jehowa akangku, tuntang akan olo arä, awang tisan olo Israel dengan Juda, tagal karä augh surat idjä sondau toh; krana paham kalait Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari mahaga augh Jehowa, mangat manumon karä augh awang imintik hong surat toh.

22. Tä Hilkia, tuntang olo tä idjä injoho radja, mananggoh Hul-

da, nabi bawi tä, sawan Salum, Salum anak Tokhat, Tokhat anak Hasra, mantir idjä mahaga karä pakaian. Olo bawi tä mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta tä. Palus äwen masuman augh radja akae.

23. Koae, tombah augh äwen: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: suman akan olo tä, idjä djari manjoho keton manjupa aku:

24. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum mawi lewu toh tuntang karä olo, karä augh sapa tä, awang tarasurat hong surat, idjä djari imbasa intu baun radja Juda. — (3.*Mos.*26,14; 5.*Mos.*28,15.)

25. Basa olo tä djari malihi aku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mungkar kalaitku awi karä talo tampan lengäe: toh, maka kasangitku akan hasep mawi äka toh, djaton mandak tinai.

26. Tapi akan radja Juda, idjä djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan akae: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idjä tahiu perkara karä augh, awang djari hiningm tä,

27. Basa awi atäim djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining aughe mawi äka toh tuntang karä olo hetoh, basa ikau djari mamparandah arepm hong baungku, tuntang djari marabit pakaiam, sambil manangis intu baungku: tä aku kea djari masi ikau, koan Jehowa.

28. Itäm, aku handak mahandjäan ikau dengan tato hiangm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburm, djaton matam akan mitä karä hukum, idjä handak iagahku mawi lewu toh, tuntang karä olo hetoh. Maka äwen magah augh tä akan radja.

III. — 29. Tä, maka radja manjoho olo mamumpong karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2.*Radja*23,1.)

30. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda dengan Jerusalem aton dengae, tinai karä imam dengan olo Lewi, tuntang olo arä handiai, olo korik olo hai; hetä intu pinding olo arä tä imbasa karä augh surat djandji tä, idjä djari sondau hong human Jehowa.

31. Maka radja mendeng intu äkae, tuntang manampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak omba Jehowa, tuntang mahaga karä prentahe, karä hadate, hapan salepah atäie, salepah huange, tuntang handak manumon malalus karä augh djandji tä, idjä tarasurat hong surat tä. — (15,12.)

32. Tinai iä manjoho olo handiai, idjä hong Jerusalem tuntang hong Benjamin, tamä djandji tä. Maka olo Jerusalem manumon djandjin Hatalla, Hatallan karä tatoe.

33. Maka Josia manganan karä talo kabelä bara hapus tanah olo Israel, iä manenga prentah akan karä olo Israel, mangat sombajang intu Jehowa, Hatallae. Katahie belom olo tä djaton undur ompat Jehowa, Hatallan tatoe.

BAGI 35.

I. Radja Josia mahaga pesta Paska.
II. Iä matäi hong parang.

I. — 1. Limbah tä Josia mahaga

Paska tä akan Jehowa hong Jerusalem. Olo mampatäi Paska tä intu andau äpatwalas, bulan idjä solake. — (2.*Radja*23,21.)
2. Iä manjoho karä imam malalus padjun ajue, tinai iä mangarasan olo tä nguan gawie hong human Jehowa.
3. Koae dengan olo Lewi, awang madjar karä olo Israel, idjä puna imprasih akan Jehowa: Awi keton mingkes pati brasih tä huang huma, idjä imangun Salomo, anak Dawid, radja Israel tä, akan Jehowa; djaton beken gawin keton, toh totototo manonggo Jehowa, Hatallan keton, tuntang Israel, djalahan olo ajue. — (1.*Radja*6,1.)
4. Tatap arep keton tumon karä ungkup tato keton, tumon padjun keton, idjä imetäh Dawid, radja Israel, tumon djetä injurat anake Salomo.
5. Elai äka brasih, habaris tumon karä ungkup tato keton, akan gantin karä paharin keton, olo arä tä, habaris tumon karä ungkup tato olo Lewi.
6. Tinai patäi Paska tä, sambil mamprasih arep keton, tuntang simpan tä akan karä paharin keton, sambil nguan tä tumon augh Jehowa hadjamban Moses.
7. Maka Josia manenga akan utus olo arä anak kambing tabiri, uras djetä akan parapah Paska, akan karä olo awang aton hetä, djumalahe telo pulu kojan kongan; tinai sapi telo kojan kongan; samandiai tä panengan radja. — (30,24.)
8. Tinai karä mantire kea pahias manenga akan parapah olo arä, akan imam tuntang olo Lewi. Hilkia, Sagharia tuntang Jehiel, idjä mantir hong human Hatalla, manenga akan karä imam indu parapah Paska duä kojan djahawen ratus kambing tabiri, tinai telo ratus sapi.
9. Tinai Konanja, Semaja tuntang paharie Netaneel, tinai Hasabja, Jeiel dengan Josabad, mantir olo Lewi tä, manenga akan parapah Paska ain olo Lewi limä kojan kambing tabiri, tinai limä ratus sapi.
10. Kalotä ramon sombajang tä inatap. Maka karä imam uras intu äkae, tuntang olo Lewi tumon karä padjue, tumon prentah radja.
11. Limbah tä olo mampatäi meto Paska tä, karä imam manduan dahae, sambil mambirike, tinai olo Lewi mupak meto tä.
12. Iä manduan enjake idjä indu parapah awang ingähu, limbah tä iä manenga bitie akan utus olo arä, tumon karä ungkup humae, mangat maluput tä akan Jehowa, tumon djari injurat hong surat Moses; kalotä kea karä sapi.
13. Iä mandadah meto Paska tä intu apui, tumon puna hadate; tapi talo beken awang imprasih tä impakasake hong landai, kabali, rindjing, tuntang iä mandjeleng arepe magah talo tä akan olo arä.
14. Limbah tä iä manatap ai kea, tuntang akan karä imam; krana imam, panakan Aaron tä, magon maluput parapah awang ingähu, tuntang karä enjak tä, sampai hamalem; tagal tä olo Lewi tä manatap ai tuntang akan karä imam, panakan Aaron tä kea.
15. Maka karä olo panjanji, panakan Asap tä, melai hong äkae kabuate, tumon prentah Dawid, Asap, Heman tuntang Jedutun, nabin radja tä; tinai karä olo tonggon bauntonggang melai intu

karä bauntonggang. Iä djaton lajau bara padjun gawie, basa paharie, olo Lewi tä, aton manatap akae. — (1.*Kron.*26,1;27,1.)
16. Tumon tä karä gawin agaman Jehowa ilalus intu andau tä; olo mahaga Paska tä, tuntang maluput parapah awang ingähu hong mesbeh Jehowa, tumon prentah radja Josia.
17. Kalotä karä olo Israel, idjä hetä, mahaga Paska tä intu katika tä, tuntang pesta tepong idjä djaton iragi, kudju andau.
18. Maka djaton pudji Paska ihaga tumon tingkat djetä, bara djaman nabi Samuel; karä radja Israel djaton djari mahaga Paska kalotä, tumon Josia mahaga tä, tuntang karä imam dengan olo Lewi, tinai hapus utus olo Juda tuntang Israel, idjä magon aton hong tanahe, tuntang karä olo Jerusalem.
19. Intu njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga.
II. — 20. Limbah bara tä, amon kuan human Hatalla djari awi Josia, maka Negho, radja Misir, hagoet mamarang Karghemis, idjä hong saran Prat. Maka Josia hagoet manusong iä.
21. Maka Negho tä manjoho sarohan mananggoh iä, sambil hamauh: Narai gawingku dengam, o radja Juda? krana aku djaton djari dumah handak mawi ikau, tapi aku handak mawi olo tä, idjä puna mamarang aku; Hatalla djari manjoho aku manggulong arepku; terai ikau, äla malawan Hatalla tä, idjä mampahaiak aku, uka äla iä marusak ikau.
22. Tapi Josia djaton maku balang mawi iä, malainkan iä manggulong arepe mamarang iä; iä djaton tarima augh Negho, idjä tumon augh njaman Hatalla, malainkan iä manantarang djanah Megido, handak mamarang.
23. Maka olo pamanah mamanah buah radja Josia. Tä koan radja dengan olo ajue: Indah aku, krana aku paham bahimang.
24. Palus olo ajue mamplua iä bara kareta parang, mamuat iä hundjun kareta beken, idjä ai, balalu magah iä akan Jerusalem. Maka iä matäi, ingubur hindjä kubur tatoe. Maka karä olo Juda tuntang Jerusalem manatum Josia.
25. Jeremia tä mangarang njanji tatum Josia; tinai karä olo panjanji hatuä bawi manatum manjewut Josia sampai andau toh; krana iä manenga njanji tatum tä mandjadi hadat intu olo Israel; djetä tarasurat hong surat njanji tatum. — (*Jer.*22,10.)
26. Tisan karä saritan Josia, karä kabudjure tumon karä surat Torat Jehowa,
27. Karä saritae tä, bara tamparae palus idjä katatesae, djari tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda.

BAGI 36.

I. Radja Joahas, Jojakim, Jojaghin. II. Radja Sedekia; olo Juda tawanan inamput akan Babel.

I. — 1. Tä, maka olo tanah tä manduan Joahas, anak Josia, palus mamparadja iä hong Jerusalem, gantin liau bapae. — (2.*Radja* 23,30.)
2. Joahas tä duä pulu telo njelo umure, metoh iä imparadja; iä

marentah hong Jerusalem telo bu-
lan.
3. Krana radja Misir manipas
iä hong Jerusalem; iä mandanda
olo tanah tä saratus pikul salaka,
tuntang idjä pikul bulau.
4. Tinai radja Misir mamparadja
Eljakim, paharin Joahas, mahun-
djun Juda tuntang Jerusalem; iä
mindah arae Jojakim. Maka pa-
harie Joahas inamput Negho tä
akan tanah Misir.
5. Jojakim tä duä pulu limä
njelo umure, metoh iä imparadja;
iä marentah hong Jerusalem sawa-
las njelo katahie; iä papa gawie intu
matan Jehowa, Hatallae.
6. Maka Nebukadnesar, radja
Babel, dumah mamarang iä, tun-
tang mamasong iä hapan duä ka-
rinting rantai tambaga, mangat
mimbit iä akan Babel.
7. Tinai Nebukadnesar manduan
belahe ramon human Jehowa, mim-
bit tä akan Babel, mingkese hong
human dewae hong Babel. — (*Esra*
1,7.)
8. Tisan karä saritan Jojakim,
karä talo kabelä idjä iawie, talo
papa idjä sondau hong iä, djetä
tarasurat hong surat karä radja
Israel tuntang Juda; maka anake
Jojaghin mandjadi radja mang-
anti iä.
9. Jojaghin tä hanjawalas njelo
umure, metoh iä mandjadi radja;
iä marentah hong Jerusalem telo
bulan sapulu andau; iä papa ga-
wie intu matan Jehowa.
10. Tapi amon njelo djari hapus,
radja Nebukadnesar manjoho olo
manduan iä akan Babel, tuntang
karä ramo barega tä, idjä hong
human Jehowa. Tinai iä mampa-
radja paharie Sedekia, marentah
Juda tuntang Jerusalem.

II. — 11. Sedekia tä duä pulu
idjä njelo umure, metoh iä man-
djadi radja; iä marentah hong Je-
rusalem sawalas njelo. — (2.*Radja*
24,10.*Jer*.52,1.)
12. Iä papa gawie intu matan
Jehowa, Hatallae; iä djaton maku
mamparandah arepe hong baun
nabi Jeremia, idjä masanan augh
Jehowa.
13. Tinai iä mengkak arepe bara
radja Nebukadnesar, idjä djari ma-
njoho iä mananggong sumpah intu
Jehowa; maka iä manekang arepe,
mampalulang atäie, djaton maku
hobah intu Jehowa, Hatallan Is-
rael.
14. Tinai karä mantir imam tun-
tang mantir olo arä paham man-
dahang karä kalangkahe, tumon
karä talo kabelä, hadat olo kapir;
iä manjamar human Jehowa, idjä
djari imprasih Jehowa hong Jeru-
salem.
15. Maka Jehowa, Hatallan ta-
toe, mampait augh akae hadjam-
ban karä sarohae, idjä kindjap
injohoe, basa iä masi olo ajue tun-
tang äka ai.
16. Tapi olo tä hababaka saro-
han Hatalla, halalea karä aughe,
djaton paraba karä nabie, sampai
kalait Jehowa hasep mawi utus
olo ajue, gegä djaton tarahawal
tinai.
17. Krana iä manjoho radjan
olo Kasdim dumah mawi olo tä,
iä tä mampatäi karä olo tabela
hapan padang, hong humae idjä
äka brasih, iä djaton manjanjang
äwen, karä pambudjange hatuä
bawi, karä bakas sampai idjä ka-
wang halo, samandiai injaraghe
akan lengäe.
18. Tinai karä ramon human
Hatalla, hai korik, tuntang karä

panatau human Jehowa, tinai panatau radja tuntang karä mantir ajue, samandiai tä inampute akan Babel.
19. Palus olo tä manusul human Hatalla, tinai iä mangarak kotan Jerusalem, tinai karä huma hetä idjä hai tuntang bahalap inusule lepah lingis, sambil marusak karä milik barega idjä hetä.
20. Maka karä olo idjä djaton impatäi awi padang, inamput olo tä tawanan akan Babel; äwen tä mandjadi indu djipäe, indu djipen karä anake; sampai wajah karadjaan olo Parsis lembut.
21. Mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia tä mandjadi tulus, sampai tanah tä djari manjukup mahaga karä sabat ajue; tanah tä malajan katahin karusake tä, sampai djari sukup udju pulu njelo. — (*Jer.*25,11.)
22. Tapi intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia mandjadi tulus, tä Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauauar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh aughe: — (*Jes.*44,28.)
23. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma akae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda; äweäwe bara karä keton idjä puna djalahan olo ajue? Käläh Jehowa, Hatallae, mampahaiak iä, käläh iä lius buli tanahe.

SURAT

ESRA.

BAGI 1.

Radja Kores manjoho olo Israel, idjä tawanan tä, buli tanahe.

1. Hong njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat tulus augh Jehowa idjä insanan Jeremia, maka Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauauar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh aughe: — (2.*Kron.*36,22.*Jer.*25.11.)
2. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma akae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda.
3. Æweäwe bara karä keton idjä puna djalahan olo ajue? Käläh Hatallae mampahaiak iä, käläh iä hagoet akan Jerusalem, idjä hong

tanah Juda, mangat iä mamangun human Jehowa, Hatallan Israel; iä tä Hatalla tä, idjä äkae hong Jerusalem.

4. Maka olo utus djetä handiai, hong karä kalekae, äkae manamuäi, patut indohop awi karä olo lewu tä, hapan salaka bulau, hapan ramo tuntang meto; tinai käläh olo arä handiai pahias manenga talo akan human Hatalla, idjä äkae hong Jerusalem.

5. Tä, karä mantir hamputan Juda, Benjamin, tuntang karä imam dengan olo Lewi, tinai genep biti idjä atäie impahias Hatalla, uras manatap arepe, handak hagoet, mangat mamangun human Jehowa, idjä äkae hong Jerusalem.

6. Maka olo handiai, awang hakaliling iä, mandohop iä hapan ramo salaka bulau, tuntang pakarang dengan meto, tinai sepsimpan ampin panatau, beken tinai idjä inengae awi kahiase akan human Hatalla.

7. Tinai radja Kores mamplua karä ramon human Jehowa, idjä djari irampas Nebukadnesar bara Jerusalem, tuntang djari ingkese huang human dewae.

8. Maka Kores, radja Parsis, mamplua talo tä hapan lengän Mitredat, mantir karä panataue, iä tä malian djetä akan Sesbasar, mantir kapalan olo Juda.

9. Djetoh karä djumalahe: telo pulu apar bulau, sakojan apar salaka, duä pulu djalatien lading;

10. Telo pulu sangkir bulau, äpat ratus sapulu sangkir salaka; tinai sakojan ramo beken.

11. Maka karä ramo bulau salaka tä limä kojan äpat ratus kabawak karäe. Djetä handiai imbit Sesbasar, tuntang karä olo, idjä babungkat bara Babel, idjä akan hetä iä djari inamput tawanan, buli Jerusalem.

BAGI 2.

Djumalah karä olo Israel, idjä solake babungkat bara Babel buli Jerusalem.

1. Djetoh karä olo Juda, idjä babungkat bara äkae djari tamput tawanan, äwen idjä djari inamput Nebukadnesar, radja Babel, imbite akan Babel, idjä djari buli Jerusalem dengan tanah Juda tinai, genep biti akan lewu ai;

2. Idjä hagoet haiak Serubabel, Jesua, Nehemia, Seraja, Reelaja, Mordeghai, Bilsan, Mispar, Bigwai, Rehum tuntang Baena. Djetoh djumalah karä olo Israel tä.

3. Panakan Paros, duä kojan saratus udju pulu duä biti.

4. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

5. Panakan Aragh, udju ratus udju pulu limä biti.

6. Panakan Pahatmoab, bara ungkup Jesuajoab, duä kojan hanja ratus duäwalas biti.

7. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

8. Panakan Satu, djalatien ratus äpat pulu limä biti.

9. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

10. Panakan Bani, djahawen ratus äpat pulu duä biti.

11. Panakan Bebai, djahawen ratus duä pulu telo biti.

12. Panakan Asgad, sakojan duä ratus duä pulu duä biti.

13. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu djahawen biti.

14. Panakan Bigwai, duä kojan limä pulu djahawen biti.
15. Panakan Adin, äpat ratus limä pulu äpat biti.
16. Panakan Ater, bara Hiskia tä, djalatien pulu hanja biti.
17. Panakan Besai, telo ratus duä pulu telo biti.
18. Panakan Jora, saratus duäwalas biti.
19. Panakan Hasum, duä ratus duä pulu telo biti.
20. Panakan Gibar, djalatien pulu limä biti.
21. Panakan Betlehem, saratus duä pulu telo biti.
22. Olo Netopat, limä pulu djahawen biti.
23. Olo Anatot, saratus duä pulu hanja biti.
24. Panakan Asmawet, äpat pulu duä biti.
25. Panakan Kiriataim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.
26. Panakan Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duä pulu idjä biti.
27. Olo Mighmas, saratus duä pulu duä biti.
28. Olo Betel tuntang Ai, duä ratus duä pulu telo biti.
29. Panakan Nebo, limä pulu duä biti.
30. Panakan Magbis, saratus limä pulu djahawen biti.
31. Panakan Elam idjä beken tä, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.
32. Panakan Harim, telo ratus duä pulu biti.
33. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duä pulu limä biti.
34. Panakan Jerigho, telo ratus äpat pulu limä biti.
35. Panakan Senaa, telo kojan djahawen ratus telo pulu biti.
36. Karä olo imam: panakan Jedaja, bara ungkup Jesua, djalatien ratus udju pulu telo biti.
37. Panakan Imer, sakojan limä pulu duä biti.
38. Panakan Pashur, sakojan duä ratus äpat pulu udju biti.
39. Panakan Harim, sakojan udjuwalas biti.
40. Karä olo Lewi: panakan Jesua tuntang Kadmiel, bara ungkup Hodawja, udju pulu äpat biti.
41. Karä olo panjanji: panakan Asap, saratus duä pulu hanja biti.
42. Karä olo tonggon bauntonggang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, samandiai tä saratus telo pulu djalatien biti.
43. Karä rewar äka brasih: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaot;
44. Panakan Keros, panakan Siaha, panakan Padon;
45. Panakan Lebana, panakan Hagaba, panakan Akub;
46. Panakan Hagab, panakan Samlai, panakan Hanan;
47. Panakan Gidel, panakan Gahar, panakan Reaja;
48. Panakan Resin, panakan Nekoda, panakan Gasam;
49. Panakan Usa, panakan Paseah, panakan Besai;
50. Panakan Asna, panakan Mehunim, panakan Nepusim;
51. Panakan Bakbuk, panakan Hakupa, panakan Harkur:
52. Panakan Baslut, panakan Mehida, panakan Harsa;
53. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama;
54. Panakan Nesia, panakan Hatipa.
55. Karä panakan rewar Salomo:

panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Peruda;
56. Panakan Jaala, panakan Darkon, panakan Gidel;
57. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogherethasebaim, panakan Ami.
58. Karä rewar äka brasih tuntang panakan rewar Salomo tä telo ratus djalatien pulu duä biti.
59. Djetoh tinai karä olo idjä ompat kea bara Telmela, Telharsa, Kerub, Adan tuntang Imer, tapi iä djaton tau manantu rinting ungkupe tuntang utus tatoe, djaka iä toto baris olo Israel:
60. Panakan Dalaja, panakan Tobia, panakan Nekoda, djahawen ratus limä pulu duä biti.
61. Tinai bara baris imam aton panakan Habaja, panakan Kos, panakan Barsilai, idjä djari manduan sawae bara anak bawi ain Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä inggarä tumon aran djetä.
62. Olo tä djari manggau surat arae, tapi iä djaton sondaue, tagal tä iä inipas bara pangkat imam, kilau olo idjä djaton patut omba gawi tä.
63. Hatirsata (*wakil radja, iä tä Serubabel*) hamauh dengan olo tä, uka äla iä omba kuman talo idjä brasih haliai tä, sampai djeha mikäh aton imam tinai idjä tau misek hapan Urim tuntang Tumim. — (*Nehem.*8,9.—2*Mos.*28, 30.)
64. Hapus utus olo arä handiai tä sampai äpat pulu duä kojan telo ratus djahawen pulu biti.
65. Beken tinai karä djipen reware hatuä bawi, djetä udju kojan telo ratus telo pulu udju karä bitie; tinai aton omba iä duä ratus olo panjanji, hatuä bawi.
66. Karä hadjarae udju ratus telo pulu djahawen; karä baghale duä ratus äpat pulu limä;
67. Karä ontae äpat ratus telo pulu limä; karä kalidaie djahawen kojan udju ratus duä pulu.
68. Maka belahe mantir kapala, sana iä sampai äka human Jehowa, idjä hong Jerusalem, pahias manenga talo akan human Hatalla, hapan mamangun tä intu äkae bihin tinai.
69. Tumon katataue iä manenga akan balandjan gawi tä djahawen pulu sakojan kabawak bulau, tinai limä kojan kati salaka, tinai saratus klambin imam.
70. Maka karä imam tuntang olo Lewi dengan olo arä, tinai olo panjanji tuntang olo tonggon bauntonggang, tinai karä rewar äka brasih uras melai hong lewun ajue, tuntang hapus olo Israel hong puna lewue kea.

BAGI 3.

I. Mesbeh parapah awang ingähu inampa; olo mahaga pesta tingkap dawen II. Olo manampara mamangun human Hatalla idjä taheta.

I.—1. Djadi, amon sampai bulan udju, tuntang olo Israel tä uras hong karä lewue, tä maka olo arä hapumpong hong Jerusalem, mandjadi kilau olo idjä bewäi.
2. Maka Jesua, anak Josadak, dengan karä paharie, imam tä, tinai Serubabel, anak Sealtiel, tuntang karä paharie, aton dumah palus mamangun mesbeh Hatallan Israel, mangat maluput hundjun djetä parapah awang ingähu, tumon

djari tarasurat hong Torat Moses, olo ain Hatalla tä. — (3.*Mos*.6,9.)

3. Iä mampendeng mesbeh tä hong äkae bihin, alo iä tuntang mikäh kea tagal karä olo hong karä tanah hetä; iä maluput hundjun tä parapah awang ingähu akan Jehowa, haradjur handjewu halemäi.

4. Iä mahaga pesta tingkap dawen, tumon augh surat; iä maluput parapah awang ingähu sining andau, karäe tumon kapatute hong genep andau. — (3.*Mos*.23, 34.)

5. Kalotä kea parapah awang ingähu, idjä patut haradjur sining andau, tinai hong palembut bulan taheta, tuntang hong karä andau hai ain Jehowa, idjä djari inukas tuntang imprasih; tinai karä parapah, idjä imbit genep biti tumon kahiase akan Jehowa.

6. Intu andau idjä solake, bulan udju, maka olo manampara maluput parapah awang ingähu akan Jehowa. Maka galang human Jehowa hindai djari haragapan olo.

II.—7. Maka olo tä manenga rear akan tukang batu tuntang tukang kaju; tinai bahata, panginan, talo ihop tuntang undus inengae akan olo Sidon dengan Tirus, uka olo tä mimbit kaju seder bara Libanon mahantong tä hong tasik sampai Japo, tumon augh Kores, radja Parsis, dengan äwen. — (2.*Kron*.2,16.)

8. Djadi, intu njelo duä limbah bara panumah olo tä sampai äka human Hatalla hong Jerusalem, intu bulan duä, tä maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesua, anak Josadak, tuntang tisan karä paharie, imam tuntang olo Lewi tä, tinai olo handiai, awang bara äkae tawanan djari buli Jerusalem, manampara gawi tä; iä mangkat karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, mandjadi mandur gawin human Jehowa.

9. Tä Jesua äwen hanak hampahari, tinai Kadmiel tuntang karä anake, panakan Hodawja tä, balalu tjakap mandjadi kilau olo idjä, mangat mandjadi mandur olo tä, idjä nguan gawin human Hatalla, tuntang panakan Henadad äwen hanak hampahari, olo Lewi tä.

10. Djadi, amon tukang mamangun tä haragapan galang human Jehowa, maka karä imam hapan puna pakaiae mendeng, mimbing sarunai, tuntang olo Lewi, panakan Asap, mimbing bisakbetong, hapan manara Jehowa, tumon atoh Dawid, radja Israel.

11. Olo tä manjanji hatalindjam, hapae manara Jehowa, tuntang manjewut tarimakasih akae, basa iä toto bahalap, tuntang asie melai sampai katatahi intu olo Israel. Maka hapus olo arä malahap paham hai aughe, kahum olo tä manara Jehowa tagal galang human Jehowa tä iharagapan olo.

12. Tapi arä biti bara baris imam tuntang olo Lewi, idjä mantir kapala, idjä djari paham bakas, idjä djari mitä human Jehowa idjä solake tä, paham manangis, metoh galang huma taheta tä iharagapan intu äkae; tapi olo arä manggatang aughe malahap, paham handjak rantang;

13. Sampai djaton hakahining augh lahap kahandjak dengan augh tangis olo arä; krana olo arä tä hai aughe, sampai tarahining bara kedjau augh lalentoe.

ESRA 3.

BAGI 4.

Olo Israel indawa musohe intu radja Parsis; iä ingahana mamangun human Hatalla.

1. Maka amon karä musoh olo Juda dengan Benjamin mahining, olo idjä djari tawanan tä mamangun human Jehowa, Hatallan Israel,
2. Tä äwen manalih Serubabel tuntang karä mantir kapala, sambil hamauh dengae: Soho ikäi omba keton mamangun, krana ikäi handak manggau Hatallan keton sama kilau keton kea; tinai ikäi djari maluput kea parapah akae bara katika Esarhadon, radja Asur, idjä djari mimbit ikäi kantoh. — (2.*Radja*19,37;17,14.)
3. Tapi Serubabel, Jesua tuntang karä mantir kapalan olo Israel awang beken hamauh dengan olo tä: Djaton patut keton hadohop dengan ikäi mamangun huma akan Hatallan ikäi, baja ikäi bewäi handak mamangun tä akan Jehowa, Hatallan Israel, tumon Kores, radja Parsis, djari manjoho ikäi.
4. Tä, maka olo tanah tä manendur lengän olo Juda, tuntang maur iä mamangun huma tä.
5. Tinai iä manjudok mantir radja, palus mambalang kahandake katahin pambelom Kores, radja Parsis, sampai karadjaan Darius, radja Parsis tä.
6. Krana metoh radja Ahasweros, intu tamparan karadjaan ajue, maka olo tä mamintik surat hapae mandawa olo Juda, olo Jerusalem.
7. Tinai intu katika Artasasta maka Bislam, Mitredat, Tabeel tuntang kolae awang beken mampait surat akan Artasasta, radja Parsis; bintik surate tä hapan hurup Aram, tuntang basa Aram kea.
8. Maka Rehum, sukataris tä, tinai Simsai, djurutulis tä, mamintik surat akan radja Artasasta, hapae mandawa olo Jerusalem, idjä kalotoh alamate:
9. Rehum, sukataris, tinai Simsai, djurutulis, tuntang karä kolae, olo Dinai, olo Aparsatghi, olo Tarpeli, olo Aparsi, olo Arghewi, olo Babel, olo Susan, olo Dehawi, olo Elam,
10. Tuntang karä olo awang beken, idjä djari imbit Asnapar, idjä hai basewut tä, tuntang djari injohoe melai hong lewu Samaria, tinai karä olo beken tä, idjä hila toh batangdanum lombah tä. Tinai aton kea katikae injewut hong surate.
11. Maka djetoh augh salinan surate tä, idjä impait olo tä akan radja Artasasta: Karä rewar ajum, olo idjä hila toh batangdanum lombah; (aton tinai katika injewut hong surate:)
12. Käläh radja katawan, olo Jehudi tä, idjä djari hagoet bara hila äkam, djari sampai ikäi hong Jerusalem; äwen tä mamangun lewu idjä puna parisang papa tä, sambil manampa kotae, uras inahetae.
13. Toh, käläh radja katawan, djaka lewu tä imangun tinai, tuntang kotae tä lepah mandjari, toto iä djaton maku manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea, tä asil radja tä karäh rugi bewäi.
14. Toh, basa ikäi kuman gadji intu radja, djaton patut ikäi mitä kahawen radja, tagal tä ikäi mampait surat toh, palus masuman perkara toh akan radja.
15. Käläh olo mariksa hong surat saritan karä tatom, tä maka ikau karäh sondau huang surat

tä, sambil katawan lewu tä haradjur djari marisang bewäi, tuntang djari mamparugi karä radja, karä tanah; olo hetä haradjur djari marisang malawan bewäi bara horahoran; tagal tä kea lewu tä djari irusak.

16. Tagal tä ikäi masuman akan radja, djaka lewu tä imangun tinai tuntang kotae indjadi, maka tanahm karäh nihau bewäi, idjä dipah batangdanum lombah hila toh.

17. Maka radja mamaläh mampait surat akan Rehum, sukataris, tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, idjä mangkalewu hong Samaria, tinai akan olo beken, idjä hila toh batangdanum lombah tä; surate tä kalotoh aughe: Kasanang intu keton! (aton tinai katika injewut hong surate.)

18. Surat tä, idjä impait keton akangku, tarang djari imbasa hong baungku.

19. Tuntang aku djari manjoho olo, maka olo djari mariksa karä surat djaman helo, tuntang djari sondau, toto lewu tä bara horan kea djari malawan karä radja; olo hetä djari marisang tuntang manganan prentah.

20. Tinai radja idjä bara kwasa djari melai hong Jerusalem, idjä djari marentah karä tanah awang dipah batangdanum lombah hila kanih, olo djari manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea akae.

21. Toh, buah keton manenga prentah, mangahana olo tä, belä lewu tä imangun, sampai aton prentahku tinai.

22. Toh, buabuah gawin keton, äla manalua perkara toh, krana buhen bahaja tä indahang indu karugin radja?

23. Tä, sana augh surat radja Artasasta djari imbasa akan Rehum tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, maka olo tä mandjeleng arepe manalih Jerusalem, manjupa olo Jehudi, balalu mambalang gawie hapan lengäe tuntang kagagahe.

24. Tä gawin human Hatalla, idjä hong Jerusalem, balabalang, palus tendä sampai njelo duä kahum karadjaau Darius, radja Parsis.

BAGI 5.

Human Hatalla imangun olo manontong gawie bihin.

1. Maka nabi Hagai, tuntang nabi Sagharia, anak Ido, masuman augh Hatalla akan olo Jehudi, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem, hapan aran Hatallan Israel.

2. Tä, maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesua, anak Josadak, menteng atäie, palus manontong gawie mamangun human Hatalla, idjä hong Jerusalem, tinai hindjä äwen nabin Hatalla tä, idjä mandohop mangarasan iä.

3. Katika tä maka Tatnai, wakil radja hong tanah hila toh batangdanum lombah tä, tinai Satarbosnai tuntang karä kolae manalih äwen tä, sambil hamauh dengae tumon toh: Æwe djari manjoho keton mamangun huma toh, tuntang mangabuah kotae?

4. Tä, maka ita hamauh dengae sakean sakatoh; tinai ita manjewut akae aran karä olo, idjä mamangun huma tä.

5. Maka Hatallae manampajah karä bakas olo Jehudi, sampai wa-

kil radja tä djaton mangahana iä, njamah perkarae tä djari sampai Darius, tuntang baläh surate djari imbit olo.

6. Maka djetoh augh salinan surat tä, idjä impait Tatnai, wakil radja hong tanah hila toh batangdanum lombah tä, tuntang Satarbosnai dengan karä kolae, olo Aparsi, idjä hila toh batangdanum lombah, akan radja Darius.

7. Iä mampait horoe perkara tä akae, idjä kalotoh aughe: Käläh karä kasanang akan radja!

8. Ikäi masuman akan radja, ikäi djari sampai tanah Juda, sampai human Hatalla idjä hai tä, idjä imangun olo batu hai bakale, tinai kaju ingkese hong dinding; maka gawie tä gulong miar, tuntang batuah bewäi awi lengän olo tä.

9. Tä, maka ikäi djari misek karä bakas olo tä, sambil hamauh dengae kalotoh: äwe djari manjoho keton mamangun huma toh, tuntang mangotae?

10. Tinai ikäi djari misek karä aran olo tä kea, mangat masuman tä akam, ikäi djari manjurat karä aran olo idjä indu kapalan äwen tä.

11. Maka olo tä djari tombah augh ikäi kalotoh: ikäi toh rewar Hatalla, idjä tempon langit tuntang petak; ikäi mamangun huma tä tinai, idjä tahi horan solake djari imangun, krana radja Israel, idjä hai kwasa, djari mamangun tuntang mahapus djetä.

12. Tapi amon tato ikäi djari mungkär kalait Hatallan langit, tä maka iä djari manjaragh ikäi penda lengän Nebukadnesar, radja Babel, olo Kasdim tä; iä tä djari marusak huma tä lepah lingis, tuntang iä djari manamput utus olo tä akan Babel. — (2.*Radja* 25,9.)

13. Tapi intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Babel, maka radja Kores djari manjoho ikäi mamangun human Hatalla toh tinai. — (1,1.)

14. Maka karä ramon human Hatalla, idjä bulau salaka, idjä djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla, idjä hong Jerusalem, sambil mimbit tä akan human dewae hong Babel, djetä kea implua radja Kores bara human dewa hong Babel, karä ramo tä djari inengae akan olo idjä Sesbasar arae, idjä djari iangkate mandjadi wakil tanah.

15. Tuntang iä manjoho olo tä, koae: duan karä ramo toh, imbit tä akan human Hatalla, idjä hong Jerusalem, soho olo mamangun human Hatalla intu puna äkae tinai.

16. Tä, maka Sesbasar tä djari dumah, tuntang haragapan galang human Hatalla, idjä hong Jerusalem; maka bara katika tä kea olo magon mamangun tä palus toh, tapi gawie hindai hapus.

17. Toh, amon radja bara huang, käläh iä manjoho olo manggau hong human radja, idjä intu Babel, djaka toto aton prentah djari inenga radja Kores, manjoho olo mamangun human Hatalla toh hong Jerusalem; tinai käläh kahandak radja hong perkara toh insuman akan ikäi.

BAGI 6.

I. Radja Darius manjoho olo mamangun human Hatalla. II. Olo Israel mamangun mahapus tä; iä mahaga pesta paska.

I. — 1. Tä, maka radja Darius

manenga prentah, manjoho olo manggau hong kantor, idjä äka karä surat tuntang undangundang ihaga hong Babel.

2. Maka hong Aghmeta, hong kotan radja, idjä hong tanah Medai, olo sondau idjä krambar surat, idjä kalotoh augh bintike: Akan indu pangingat.

3. Intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, maka radja Kores djari manenga prentah toh: patut human Hatalla hong Jerusalem imangun olo, indu äka olo maluput parapah; maka galang huma tä patut dähen toto; pangandjure djahawen pulu hasa, kabukae djahawen pulu hasa kea;

4. Telo baris batu hai bakapal, tuntang idjä kabaris kaju taheta; maka balandjae akan implua bara human radja.

5. Tinai olo akan malian karä ramo bulau salaka, idjä puna ain human Hatalla, idjä djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla idjä hong Jerusalem, sambil djari manamput tä akan Babel, mangat djetä imbit buli äkae tinai, human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; olo akan mimbit mina tä hong human Hatalla. — (1,7.)

6. Toh, maka terai keton dengan äwen, lius bewäi, joh Tatnai, idjä wakil tanah hila kanih batangdanum lombah, tinai ikau Satarbosnai, tuntang karä kolam, olo Aparsi tä.

7. Soho olo tä malalus gawie mamangun human Hatalla tä; soho wakil olo Jehudi tuntang karä mantire mamangun human Hatalla tä intu puna äkae.

8. Tinai aku manenga prentah tahiu gawin keton dengan mantir olo Jehudi, mangat mamangun human Hatalla, iä tä: hapan rear radja kea, wang kapala tä idjä inahor karä olo awang melai dipah batangdanum lombah hila kanih, maka sakarä balandjae palus patut inenga akan olo tä, belä olo tä tendur gawie.

9. Tinai karä talo awang indu hapae, sapi tabela, tabiri hatuäe, anak tabiri akan parapah awang ingähu akan Hatallan langit, tinai gendom, ujah, anggor, undus, maka tumon lakun karä imam, idjä hong Jerusalem, djetä patut inenga akae sining andau, djaton tau dia.

10. Mangat olo tä maluput parapah indu mangat ewaue akan Hatallan langit, sambil blaku doa akan radja äwen hanak, mangat iä pandjang umure.

11. Djadi, aku manenga prentah tinai, genep biti, idjä mobah aughku toh, djihi idjä akan indjawut bara humae tuntang impendeng, palus olo tä akan inggantong impatäi hetä, palus humae akan ingarak mandjadi tujok tai tagal gawie tä.

12. Maka Hatalla, idjä djari mingkes arae melai hetä, käläh iä marusak karä radja tuntang karä utus olo, idjä manusang lengäe, handak mobah atawa marusak human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; aku, Darius, djari manenga prentah toh; djaton tau dia palus perkara toh akan ilalus.

13. Tä, maka Tatnai, wakil tanah idjä hila toh batangdanum lombah, tuntang Satarbosnai tuntang karä kolae badjeleng mawie tumon tä, tumon prentah idjä impait radja Darius.

II. — 14. Tä karä bakas olo Jehudi mamangun, tuntang iä batuah

hong gawie, awi augh duä nabi tä, nabi Hagai äwen duä Sagharia, anak Ido; olo tä mamangun palus mahapus tä tumon prentah Hatallan Israel, tinai tumon prentah Kores dengan Darius, tinai Artasasta, radja Parsis.
15. Maka huma tä djari gawie hong andau telo, bulan Adar; djetä njelo djahawen kahum radja Darius.
16. Maka panakan Israel, karä imam tuntang olo Lewi, tinai karä olo beken tä idjä buli limbah tawanan, mamuga human Hatalla tä dengan handjak atäie. — (4.*Mos.* 7,10.)
17. Hapae mamuga human Hatalla tä olo tä maluput parapah, saratus sapi, duä ratus tabiri hatuäe, äpat ratus anak tabiri, tinai duäwalas kambing hatuäe, indu parapah tagal dosan hapus utus olo Israel, tumon karä hamputan olo Israel.
18. Maka iä mangkat karä imam hong karä padjun ai, tinai karä olo Lewi tumon karä barise, mangat sombajang intu Hatalla, idjä hong Jerusalem, tumon augh surat Moses. — (4.*Mos.*3,6;8,24.)
19. Tinai olo idjä djari buli limbah tawanan tä mahaga Paska tä intu andau äpatwalas bulan idjä solake. — (2.*Mos.*12,6.)
20. Krana karä imam tuntang olo Lewi djari mamprasih arepe samandiai, kilau ampin olo idjä bewäi, uras iä brasih; iä mampatäi Paska tä akan karä olo idjä buli limbah tawanan tä, tuntang akan karä paharie, imam tä, tinai akae kea.
21. Tumon tä karä olo Israel, awang djari buli limbah tawanan, kuman tä, tuntang karä olo, idjä djari mambaris arepe bara kapalin karä olo kapir hong tanah tä, ompat äwen, mangat manggau Jehowa, Hatallan Israel.
22. Maka dengan kahandjake kudju olo tä mahaga pesta tepong idjä djaton iragi; krana Jehowa djari mampahandjak olo tä, sambil mules atäi radja Parsis akae, mangat mangaras lengän olo tä huang gawin human Hatalla, Hatallan Israel.

BAGI 7.

Esra buli Jerusalem, injoho radja Parsis.

1. Limbah bara karä perkara tä, kahum karadjaan Artasasta, radja Parsis, maka Esra buli bara Babel, Esra anak Seraja, Seraja anak Asarja, Asarja anak Hilkia,
2. Hilkia anak Salum, Salum anak Sadok, Sadok anak Ahitub,
3. Ahitub anak Amarja, Amarja anak Asarja, Asarja anak Merajot,
4. Merajot anak Seraja, Seraja anak Usi, Usi anak Buki,
5. Buki anak Abisua, Abisua anak Pinehas, Pinehas anak Eleasar, Eleasar anak Aaron, imamhai tä.
6. Maka Esra tä olo pintar hong Torat Moses, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan Israel. Maka radja manenga akae karä talo lakue, tumon berkat lengän Jehowa, Hatallae, intu Esra.
7. Tinai aton omba iä belahe olo Israel, imam, olo Lewi, olo panjanji tuntang tonggon bauntonggang, tinai belahe rewar äka brasih, omba iä buli Jerusalem, hong njelo udju kahum radja Artasasta tä.

8. Maka äwen sampai Jerusalem
intu bulan limä, hong njelo udju
kahum radja tä.
9. Krana intu andau idjä so-
lake, bulan idjä solake, äwen tä
harikas bara Babel, tinai andau
solake bulan limä iä sampai Jeru-
salem, tumon berkat lengän Ha-
tallae intu äwen.
10. Krana Esra djari mananggar
atäie, mangat mariksa tuntang
manumon Torat Jehowa, tinai
mangat madjar olo Israel karä
prentah tuntang hadat tä.
11. Maka djetoh augh salinan
surat tä, idjä inenga radja Artasasta
akan Esra, imam tuntang guru To-
rat tä, olo idjä paham harati hong
karä augh prentah tuntang hadat
Jehowa tahiu olo Israel:
12. Artasasta, radjan karä radja,
akan Esra, imam tä tuntang guru
Torat Hatallan langit, idjä paham
harati; käläh salamat akae. (Aton
tinai injewut katikae hong surat.)
13. Aku toh manenga prentah,
maka olo handiai awang baris olo
Israel, karä imam ajue tuntang
olo Lewi, idjä hong karadjaangku,
äweäwe idjä pahias atäie handak
buli Jerusalem, käläh ompat ikau
bewäi.
14. Basa ikau djari injoho radja
tuntang wakil radja äwen udju
tä, mangat mariksa Juda tuntang
Jerusalem tumou Torat Hatallam,
idjä huang lengäm;
15. Tinai mangat ikau mimbit
karä salaka bulau, idjä djari inenga
radja tuntang wakile äwen udju
tä tuntang kahias atäie akan Ha-
tallan Israel, idjä äkae melai hong
Jerusalem;
16. Tinai karä salaka bulau, idjä
tau imumpongm hong hapus tanah
Babel, tuntang talo inenga, idjä
ineuga utus olo ajum tuntang karä
imam dengan kahias atäie, akan
human Hatallae, idjä hong Jeru-
salem.
17. Mangat ikau palus hapan
rear tä mamili sapi, tabiri hatuäe,
anak tabiri, tuntang ramon para-
pah indu kinan, parapah talo ihop,
uka maluput tä hundjun mesbeh
hong human Hatallan keton, idjä
hong Jerusalem.
18. Tinai tumon huangm tun-
tang huang karä paharim handak
hapan tisan salaka bulau, tumon
tä käläh keton hapan djetä tumon
kahandak Hatallan keton.
19. Tinai karä ramon pakarang,
idjä djari inenga akam indu hapan
hong human Hatallan keton, lian
tä intu baun Hatallan Jerusalem.
20. Maka karä talo idjä tapas
hindai, idjä patut indu hapam akan
human Hatallam, barangai karä
balandjam, duan djetä bara gu-
dang ramon radja bewäi.
21. Aku toh, radja Artasasta,
manenga prentah akan karä man-
tir ramon radja, idjä dipah batang-
danum lombah hila kanih, maka
talo handiai idjä Esra, imam tun-
taug guru Torat Hatallan langit
tä, karäh blaku bara keton, palus
keton manenga tä akae,
22. Sampai saratus pikul salaka,
saratus kor gendom, tinai saratus
bat anggor, tuntang saratus bat
undus, tinai ujah barangai karäe.
23. Talo handiai idjä tumon To-
rat Hatallan langit tä, buabuah
keton manenga tä akan human
Hatallan langit, uka äla kalaite
mawi karadjaan radja äwen hanak.
24. Tinai ikäi masanan akan ke-
ton tahiu karä imam, olo Lewi,
olo panjanji, olo tonggon baun-
tonggang, rewar äka brasih, tun-

tang karä olo idjä omba nguan gawin human Hatalla tä, djaton tau keton blaku wang kapala, asil satiare atawa bea bara olo tä.

25. Maka ikau, o Esra, tumon Torat kapintar Hatallam, idjä intu lengäm, awi mangkat hakim tuntang pangulu, idjä mamatut olo arä, awang dipah batangdanum lombah hila tä, olo handiai idjä katawan Torat Hatallam; maka olo awang djaton katawan tä, patut keton madjar iä.

26. Maka genep biti, idjä djaton maku manumon Torat Hatallam, tuntang prentah radja, djaton tau dia olo tä palus ihukum, atawa impatäi, atawa imbuang, atawa indenda, atawa inutup imasong.

27. Maka tara akan Jehowa, Hatallan tato ita, idjä manenga kahandak kalotoh huang atäi radja, mangat mambungas human Jehowa, idjä hong Jerusalem;

28. Idjä djari masi aku intu baun radja, tuntang karä wakile, tuntang karä mantir radja awang kwasa. Maka aku djari mandähen atäiku tumon asin Jehowa, Hatallangku, intu aku, aku djari mamumpong arä bakas olo Israel, mangat iä hagoet ompat aku.

BAGI 8.

I. Karä olo idjä omba Esra. II. Olo tä harikas, tuntang iä sampai Jerusalem.

I.—1. Maka djetoh karä mantir kapala tuntang ungkupe, idjä omba aku hagoet bara Babel, kahum karadjaan radja Artasasta.

2. Bara panakan Pinehas: Gersom; bara panakan Itamar: Daniel; bara panakan Dawid: Hatus;

3. Bara panakan Seghanja, bara ungkup olo Paros: Sagharja, tinai karä hatuäe idjä ompat iä saratus limä pulu biti.

4. Bara panakan Pahatmoab: Eljehoenai, anak Seraja; duä ratus biti hatuäe ompat iä.

5. Bara Panakan Seghanja: anak Jahasiel tä; telo ratus biti hatuäe ompat iä.

6. Bara panakan Aden: Ebed, anak Jonatan; limä pulu biti hatuäe ompat iä.

7. Bara panakan Elam: Jesaia, anak Atalja; udju pulu biti hatuäe ompat iä.

8. Bara panakan Sepatja: Sebadja, anak Mighael; hanja pulu biti hatuäe ompat iä.

9. Bara panakan Joab: Obadja, anak Jehiel; duä ratus hanjawalas biti hatuäe ompat iä.

10. Bara panakan Selomit: anak Jasipja; saratus djahawen pulu biti hatuäe ompat iä.

11. Bara panakan Bebai: Sagharja, anak Bebai; duä pulu hanja biti hatuäe ompat iä.

12. Bara panakan Asgad: Johanan, anak Katan; saratus sapulu biti hatuäe ompat iä.

13. Tinai baris panakan Adonikam, idjä hagoet harian, aton kalotoh arae: Elipelet, Jehiel tuntang Semaja; djahawen pulu biti hatuäe ompat iä.

14. Bara panakan Bigwai: Utai tuntang Sabud; udju pulu biti hatuäe ompat iä.

15. Maka aku mamumpong olo tä hong batangdanum, idjä darah Ahawa; ikäi bapodok hetä katelo. Djadi, amon aku mariksa olo arä tuntang karä imam, maka aku djaton sondau olo Lewi hetä.

16. Tä aku manjoho Elieser,

Ariel, Semaja, Elnatan, Jarib,
Elnatan, Natan, Sagharja äwen
djalatien Mesulam, mantir tä, tun-
tang Jojarib tinai Elnatan, gu-
ru tä;
17. Aku manjoho äwen mame-
täh Ido, idjä mantir hong tanah
Kasibja, tuntang aku madjar to-
toke augh awang patut insumae
akan Ido, akan paharie tuntang
karä rewar äka brasih, idjä hong
Kasibja, mangat mimbit akan ikäi
olo tonggon human Hatallan ita.
18. Maka awi asin lengän Ha-
tallan ita äwen tä mimbit akan
ikäi olo idjä pintar, bara panakan
Maheli, Maheli anak Lewi, Lewi
anak Israel, iä tä Serebja äwen
hanak hampahari, hanjawalas biti;
19. Tinai Hasabja tuntang Je-
saia, bara panakan Merari, äwen
hanak hampahari, duä pulu biti.
20. Bara rewar äka brasih tä,
idjä djari inenga Dawid tuntang
karä mantir hai akan mandohop
olo Lewi, duä ratus duä pulu
biti, tuntang surat arae.
II.—21. Tä aku manjoho olo
arä puasa hetä hong batangdanum
Ahawa, mangat mamparandah arep
ikäi hong baun Hatallan ita, mang-
gau intu iä panggoet batuah akan
ikäi, akan karä anak ikäi tun-
tang akan talo ain ikäi samandiai.
22. Krana aku mahamen blaku
bara radja kawan parang tuntang
olo idjä hapan hadjaran, mangat
mangalindong ikäi bara karä mu-
soh hong djalan; krana ikäi djari
hamauh dengan radja, koan ikäi:
Lengän Hatallan ikäi mandohop
olo handiai, idjä manggau iä, tapi
kwasae, kalaite mawi olo handiai,
idjä malihi iä.
23. Tumon tä ikäi puasa, tun-
tang blaku talo tä intu Hatal-
lan ita; maka iä manarima lakun
ikäi.
24. Tä aku mintih duäwalas biti
bara mantir imam: Serebja, Ha-
sabja, tuntang paharie sapulu biti.
25. Tinai aku manimbang akan
olo tä salaka bulau, tuntang karä
ramon pakarang, idjä indu para-
pah akan human Hatallan ita, idjä
inenga radja tuntang karä wakile
tuntang mantire awang hai, tinai
idjä inenga karä olo Israel awang
hetä.
26. Djadi, aku manimbang akan
lengän äwen tä djahawen ratus
limä pulu pikul salaka, tinai ramo
salaka behat saratus pikul; maka
bulau saratus pikul.
27. Tinai duä pulu sangkir bu-
lau, regae sakojan kiping duit
bulau, tinai duä kandarah tam-
baga, idjä kilau bulau ampin tam-
pajahe.
28. Tuntang aku hamauh dengan
olo tä: Keton djari imprasih akan
Jehowa, ramo toh brasih kea, ti-
nai salaka bulau toh, idjä djari
inenga olo tumon kahiase akan
Jehowa, Hatallan tato keton.
29. Buabuah keton manonggoe,
sampai keton manimbang tä hong
Jerusalem akan karong äka pana-
tau human Jehowa, naharep karä
mantir imam tuntang olo Lewi,
tuntang karä mantir kapalan olo
Israel.
30. Tä imam dengan olo Lewi
manduan karä salaka bulau, tun-
tang djari timbange, tinai karä
ramon pakarang, mangat mimbit
tä akan Jerusalem, akan human
Hatallan ita.
31. Tumon tä ikäi harikas bara
batangdanum Ahawa, andau duä-
walas, bulan idjä solake, mangat
hagoet akan Jerusalem; maka leng-

äu Hatallan ita mampahaiak ikäi, malapas ikäi bara lengän musoh, tuntang bara karä olo idjä mimpa ikäi hong djalan.
32. Kalotä ikäi sampai Jerusalem; hetä ikäi malajan katelo andau.
33. Maka andau äpat salaka bulau tuntang karä ramon pakarang tä inimbang akan human Hatallan ita, inenga intu pagangan Meremot, anak Uria, imam tä, tuntang Eleasar, anak Pinehas, tuntang Josabad, anak Jesua, tinai Noadja, anak Binui, olo Lewi tä;
34. Midjä midjä tumon timbange, behat timbange injurat kea intu andau tä.
35. Maka olo idjä djari tamput tawanan, tapi djari buli bara äkae tä, maluput parapah awang ingähu akan Hatallan Israel: duäwalas sapi, akan hapus utus olo Israel, djalatien pulu djahawen tabiri hatuäe, udju pulu anak tabiri, tinai duäwalas kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa; uras tä parapah ingähu akan Jehowa.
36. Limbah tä iä mandjuluk surat prentah radja akan karä wakil tuntang mantir radja, idjä hila toh batangdanum lombah. Maka äwen tä mandohop utus olo tä intu gawin human Hatalla.

BAGI 9.

Belahe olo Israel djari sala, awie masawä olo kapir. Esra blaku ampun akan olo.

1. Limbah talo handiai tä mandjari, maka karä mantir hai manalih aku, koae: Olo Israel toh tuntang imam, tinai olo Lewi djaton toto habaris dengan karä utus olo tanah toh, dengan karä talo kabelä ain olo tä, iä tä olo Kanani, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, olo Amon, olo Moab, olo Misir tuntang olo Amori.
2. Krana iä djari manduan anak bawin olo tä akae tuntang akan anake idjä hatuä, sambil mäwoi arepe, panakan idjä brasih tä, dengan utus olo tanah toh, tinai karä mantir tuntang kapala djari manampara malangkah kalotoh. — (5.*Mos*.7,3.)
3. Amon aku mahining aughe tä, maka aku marabit pakaiangku, klambi kahowutku, tinai marampong balauku tuntang djanggutku, aku mondok sabanen angatku.
4. Tä aton hapumpong darah aku olo handiai, idjä mikäh augh Hatallan Israel, tagal kalangkah olo idjä djari buli limbah tawanan tä; tapi aku melai mondok magon sabanen angatku sampai katika parapah halemäi iluput.
5. Maka katika olo maluput parapah halemäi aku mendeng, barendeng kasabanengku, mangkepan pakaiangku tuntang klambi kahowutku idjä irabitku tä, palus aku sontop mandeko ututku, sambil mandepä lengängku akan Jehowa, Hatallangku;
6. Koangku: O Hatallangku! aku toto mahamen tuntang buraburah ampingku, manggatang baungku akam, o Hatallangku! krana karä kasalan ikäi djari arä sampai halau takolok ikäi, dosan ikäi djari hai sampai langit.
7. Bara andau karä tato ikäi ikäi paham tiwas palus andau toh, tagal kadarhakan ikäi ikäi djari

injaragh, ikäi tuntang radjan ikäi, tinai imam, penda lengän radjan olo kapir, buah padang, tawanan, tarik rampas, buah kahawen baun ikäi, tumon awang djari andau toh.

8. Maka haru toh, kilau idjä kapidjep matä, ikäi djari iasi Jehowa, Hatallan ikäi, mangat manenga kaliwus akan ikäi, bagi isut hong kaleka idjä brasih, mangat manarang matan ikäi, o Hatallan ikäi, tinai mangat manenga pambelom isut akan ikäi metoh karewar ikäi;

9. Krana ikäi toto rewar olo, tapi hong karewar ikäi Hatallan ikäi djaton djari malihi ikäi, malainkan iä djari manenga asi akan ikäi intu baun radja Parsis, mangat mahaga tahaseng ikäi, uka ikäi nguan human Hatallan ikäi, tuntang mangabuah karä kanihaue, sambil manenga kota akan ikäi hong Juda tuntang Jerusalem.

10. Maka toh, kilen augh ikäi, o Hatallan ikäi! limbah toh tinai? basa ikäi djari manganan prentahm,

11. Idjä djari injohom hadjamban rewarm, karä nabi, koam: tanah toh, idjä inamä keton, mangat manjores tä, toto tanah awang kihal, awi karä kihal utus olo kapir, awi karä talo kabelä tä, idjä hapan tä olo djari mangontep tanahe bara tapakae pontonge sampai pontonge dengan kihale. — (3.*Mos.*18,24.)

12. Tagal tä äla keton mampabanä anak keton idjä bawi dengan anak ai hatuä, äla kea manduan anak ai idjä bawi akan sawan anak keton idjä hatuä, äla keton manggau kasanang tuntang tuah akan olo tä, sampai katatahi, mangat keton mandjadi kwasa, tuntang kuman kahalap tanah tä, palus malihi tä akan joresan panakan keton palus katatahi.

13. Maka limbah hukum handiai tä, awang djari buah ikäi awang papa, tagal dosan ikäi idjä paham, tinai limbah ikau, o Hatallan ikäi! djari mandjara ikäi isut haliai bara kapatut kadarhakan ikäi, tuntang djari manenga kaliwus akan ikäi, kilau awang djari toh:

14. Patut kea toh ikäi haluli tinai marusak prentahm, sampai ikäi sawä habanä dengan olo idjä äka kakihal toh? dia ikau handak malait ikäi, sampai ikäi lomos sasindä, sampai djaton tisae, djaton idjä tau mahakan tinai?

15. O Jehowa, Hatallan Israel! ikau toto budjur, krana ikäi magon aton, ikäi djari lapas, tumon awang aton andau toh. Itäm, ikäi toh aton hong baum tuntang karä katiwas ikäi, dialo idjä biti tau mambudjur arepe hong baum tagal perkara toh.

BAGI 10.

Bawin olo kapir tä inganan olo Israel tinai.

1. Amon Esra blaku doa hapan augh tä, tuntang mangaku kasalan tä, sambil manangis, mampahikep arepe naharep human Hatalla, tä maka aton hapumpong hetä paham arä olo Israel, hatuä bawi tuntang anak olo; olo tä kea paham manangis.

2. Tä tombah Seghania, anak Jehiel, idjä bara ungkup olo Elam, sambil hamauh dengan Esra: Ikäi djari malangkah malawan Hatallan ikäi, basa ikäi djari manduan ba-

win olo kapir idjä hong tanah toh; tapi aton kaharap hindai akan olo Israel tagal perkara toh.

3. Käläh ita toh mawi djandji dengan Hatallan ita, ita handak manganan karä olo bawi tä tuntang anake; tumon kahandak tuangku tuntang karä äwen idjä mikäh prentah Hatalla; käläh gawin ita toh tumon augh Torat.

4. Mendeng ikau, krana gawi toh akam kea; ikäi handak mandohop ikau. Mentementeng bewäi, lalus tä.

5. Tä Esra mendeng, palus iä manjoho karä kapala imam, olo Lewi tuntang karä olo Israel sumpah, äwen handak malalus karä aughe tä; maka olo tä sumpah.

6. Limbah tä Esra hagoet bara baun human Hatalla, palus tamä karong Johanan, anak Eljasib; limbah tamä hetä, maka iä djaton kuman mihop, basa iä paham kapähän atäie tagal kalangkah olo idjä limbah tawanan tä.

7. Maka olo bauauar hapus Juda tuntang Jerusalem, manjoho karä olo idjä limbah tawanan tä hapumpong hong Jerusalem.

8. Idjä djaton maku manalih dalam katelo andau, tumon augh karä mantir hai tuntang olo bakas, maka karä ramoe akan induan akan human Hatalla, tinai bitie akan imisah bara utus olo idjä limbah tawanan tä.

9. Tä, maka dalam katelo andau aton hapumpong hong Jerusalem karä olo Juda tuntang Benjamin; djetä hong bulan djalatien, andau duä pulu bulan tä; maka karä olo arä mondok hong aloalon darah human Hatalla, haiak hagendjäh tagal perkara tä, tuntang awi udjan paham.

10. Tä, maka Esra, imam tä, mendeng, sambil hamauh: Keton djari malangkah, basa keton djari masawä utus olo beken, hapan mandahang kasalan Israel hindai.

11. Toh, awi keton mangaku hong Jehowa, Hatallan tato keton, tuntang tumon kahandake pisah arep keton dengan karä utus olo hong tanah toh, tuntang dengan olo bawi beken utuse.

12. Tombah hapus olo arä, hai aughe: Patut bewäi ikäi manumon karä aughm.

13. Tapi olo hetoh paham arä, tinai andau paham udjan, sampai ikäi djaton tau melai intu ruar hetoh; tinai gawi toh djaton akan idjä andau kaduä bewäi, basa arä ikäi djari malangkah hong perkara toh.

14. Käläh karä mantir ikäi mariksa talo toh hong hapus utus olo arä, palus manjoho olo handiai hong karä lewun ikäi, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, mangat manalih hong katika awang inukas, tuntang karä bakas dengan hakim genep lewu: sampai ita marombar kalait Hatallan ita, idjä tagal perkara toh.

15. Tä, maka Jonatan, anak Asahel, tinai Jehasia, anak Tikwa, iangkat, uka mariksa mamutus perkara tä; tinai Mesulam tuntang Sabetäi, olo Lewi tä, akan mandohop äwen.

16. Maka utus olo idjä limbah tawanan tä manumon augh tä. Maka imam Esra tuntang belahe mantir kapala, idjä injewut araenah, imbaris akan gawi tä; äwen mondok, manampara mariksa perkara tä andau idjä solake, bulan sapulu.

17. Iä mahapus mariksa karä olo

tä, idjä djari masawä bawin olo beken utuse hong andau idjä solake, bulan idjä solake.
18. Maka aton sondau bara panakan imam, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, bara panakan Jesua, anak Josadak tuntang paharie: Maaseja, Elieser, Jarib, Gedalja.
19. Maka iä mandjuluk lengäe, mandjandji, iä handak manganan sawae tä, tuntang genep biti handak maluput parapah, tabiri hatuäe idjä kongan, tagal kasalae.
20. Bara panakan Imer: Hanani tuntang Sebadja.
21. Bara panakan Harim: Maaseja, Elia, Semaja, Jehiel, Usia.
22. Bara panakan Pashur: Eljoenai, Maaseja, Ismael, Netaneel, Josabad, Elasa.
23. Bara olo Lewi: Josabad, Simei, Kelaja, (iä tä Klita,) Petaja, Juda, Elieser.
24. Bara olo panjanji: Eljasib. Bara olo tonggon bauntonggang: Salum, Telem, Uri.
25. Maka bara karä olo Israel; bara panakan Paros: Ramja, Jesia, Malghia, Mijamin, Eleasar, Malghia, Benaja.
26. Bara panakan Elam: Matanja, Sagharja, Jehiel, Abdi, Jeremot, Elia.
27. Bara panakan Satu: Eljoenai, Eljasib, Matanja, Jeremot, Sabad, Asisa.
28. Bara panakan Bebai: Johanan, Hananja, Sabai, Atlai.
29. Bara panakan Bani: Mesulam, Malugh, Adaja, Jasub, Seal, Jeramot.
30. Bara panakan Pahatmoab: Adna, Kelal, Benaja, Maaseja, Matanja, Besaleel, Binui, Manase.
31. Bara panakan Harim: Elieser, Jisia, Malghia, Semaja, Simeon,
32. Benjamin, Malugh, Semarja.
33. Bara panakan Hasum: Matnai, Matatā, Sabad, Elipelet, Jeremai, Manase, Simei.
34. Bara panakan Bani: Maadai, Amram, Uel,
35. Benaja, Bedeja, Keluhi,
36. Wanja, Meremot, Eljasib,
37. Matanja, Matnai, Jáasai,
38. Bani, Binui, Simei,
39. Selemja, Natan, Adaja,
40. Maghnadbai, Sasai, Sarai,
41. Asareel, Selemja, Semarja,
42. Salum, Amarja, Josep.
43. Bara panakan Nebo: Jeiel, Matitja, Sabad, Sehina, Jadai, Joel, Benaja.
44. Olo handiai tä uras djari masawä bawin olo beken utuse, maka belahe olo bawi tä djari manak kea.

SURAT

NEHEMIA.

BAGI 1.

Nehemia mahining britan olo Israel hong tanah Juda paham kadjakä. Iä blaku dohop intu Hatalla.

1. Djetoh saritan Nehemia, anak Haghalja. Djadi hong bulan Kisleu, intu njelo duä pulu, kahum aku hong Susan, hong human radja,

2. Maka aton dumah Hanani, idjä biti bara karä paharingku, haiak isut olo bara Juda; maka aku misek intu äwen perkaran olo Jehudi, awang djari batisa tuntang lapas bara äka tawanan, tinai perkaran Jerusalem.

3. Koan äwen tä dengangku: Karä tisan olo tawanan, awang melai hong tanah kanih, uras paham kadjakä, iä inawah olo; kotan Jerusalem karakkarakka, karä bauntonggange djari inusul olo.

4. Djadi, sana aku mahining karä- aughe tä, maka aku mondok manatum manangis tahi andaue, tinai aku puasa tuntang blaku doa intu Hatallan langit.

5. Koangku: Joh Jehowa, Hatallan langit, Hatalla idjä hai, idjä indu ingikäh ingarawan! idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä olo idjä sinta ikau, sambil mahaga prentahm!

6. Käläh talingan pindingm, riaran matam, mangat mahining lakadoan rewarm, idjä ilakuku intu baum andau toh, handau hamalem, tagal olo Israel, rewarm tä; aku mangaku karä dosan olo Israel, idjä awi tä ikäi djari basala intu ikau; toto aku kea tuntang ungkup human apangku djari badosa.

7. Ikäi toto sala haliai dengam, ikäi djaton djari mahaga prentah, hadat, dasar, idjä djari injohom rewarm Moses.

8. Tapi ingat aughm, idjä djari insumam akan rewarm Moses, koam: keton karäh malangkah, tä aku handak manaburan keton marak karä utus olo. — (5.*Mos.*28, 64; 30,1.4.)

9. Tapi djaka keton hobah intu aku, tuntang mahaga karä prentahku, sambil malalus tä: alo keton djari inganan sampai saran langit, bara betä kea mahin aku handak mamumpong keton, halalian keton akan äka keton tä tinai, idjä djari intihku, mangat mampelai arangku hetä.

10. Olo tä puna rewar ajum kea, utus olo ajum, idjä djari iliwusm hapan paham kwasam, awi lengäm awang abas.

11. Joh pangkahai Tuhan, talingan pindingm akan lakudoan rewarm toh, akan lakudoan karä rewarm, idjä radjin handak mikäh aram; dohop rewarm, mangat kahandakku mandjadi andau toh,

pasi aku intu baun olo toh. — Krana aku puna mantir talo ihop ain radja.

BAGI 2.

I. Radja manenga kwasa tuntang tjap akan Nehemia, manjoho iä mamangun Jerusalem. II. Nehemia hagoet akan Jerusalem.

I. — 1. Tä, maka hong bulan Nisan, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Artasasta, metoh anggor djari ingkes intu baue, maka aku manduan anggor tä, manenga tä akan radja; maka bara bihin aku djaton pudji tangitangis ampingku' intu baue.

2. Tä, maka koan radja dengangku: Buhen baum tangitangis, ikau djaton haban? toto djetä awi kapähän atäim. Tä aku paham mikäh.

3. Maka koangku, tombah augh radja: Käläh radja belom katatahi! kilen baungku dia tatangis, krana lewu, äka kubur karä tatoku, djari karakkaraka, karä bauntonggang lewu lepah kinan apui.

4. Tombah radja, koae: Narai ilakum toh? Tä aku blaku intu Hatallan langit;

5. Tuntang aku hamauh dengan radja: Amon radja nahuang, djaka rewarm ingilak intu baum, käläh soho aku hagoet akan tanah Juda, mananggoh lewu äka karä kubur tatoku, mangat aku mamangun tä.

6. Koan radja dengangku, tuntang sawan radja, idjä mondok habambai dengae: Kilen katahin panggoetm tä, prea ikau akan buli? Maka radja nahuang manjoho aku, limbah aku djari mandjandji katahin katikae akae.

7. Tä koangku dengan radja: Amon radja nahuang, käläh soho olo manenga surat intu aku manantarang karä wakil dipah kanih batangdanum lombah, mangat iä magah aku palus sampai tanah Juda:

8. Tinai surat manantarang Asap, mantir pulau kaju ain radja, mangat iä manenga kaju akangku indu papar bauntonggang huma, tuntang akan kotan lewu, tinai akan huma, idjä indu äkaku melai. Maka radja manenga surat tä akangku, tumon asin lengän Hatallangku dengangku.

II. — 9. Maka amon aku sampai karä wakil radja idjä dipah kanih batangdanum lombah, tä aku mandjuluk tjap radja akae. Maka radja djari manjoho mantir, tuntang olo parang idjä hapan hadjaran ompat aku.

10. Djadi, amon Sanbalat, olo Horon, tinai Tobia, mantir olo Amon, mahining djetä, maka djetä paham papa intu iä, basa olo djari dumah, idjä manggau talo bahalap akan olo Israel.

11. Maka aku sampai Jerusalem, tuntang melai hetä katelo andau.

12. Limbah tä aku manatap arepku hamalem, haiak isut olo hatuä dengangku; krana aku djaton masanan akan olo talo idjä djari ilowang Jehowa huang atäiku, mangat nguan Jerusalem; djaton kea meto dengangku, baja idjä kongan tä, idjä iukongku.

13. Maka hamalem aku hagoet, blua bauntonggang hila djanah, sambil mahalau lowang danum naga, tinai aku sampai bauntonggang Aspot; dengan kapähän atäiku aku mitä kotan Jerusa-

lem, idjä karakkaraka, tuntang
karä bauntonggang lepah djari ki-
nan apui.
14. Aku hagoet palus sampai
bauntonggang lowang danum, tun-
tang sampai talagan radja, tapi
hetä djaton äka metongku tau
manasaran paie.
15. Maka alem tä kea aku ha-
goet mahoroe sungäi tä, tuntang
aku pähä atäiku mitä kota tä,
palus aku buli tamä lewu tinai,
mahoroe bauntonggang hila djanah.
16. Maka karä mantir djaton
katawan panggoetku tuntang ga-
wingku; krana sampai andau tä
aku hindai djari manutor talo enen
akan olo Jehudi, akan karä imam,
akan olo hai tuntang karä man-
tir, tinai akan karä olo beken,
awang nguan gawi tä.
17. Tä, maka aku hamauh deng-
an äwen: Keton toh mitä tjala-
kan ita, krana Jerusalem djari
rusak, karä bauntonggang lepah
kinan apui; has, ita mamangun
kotan Jerusalem tinai, uka äla
ita inawah olo hindai.
18. Tinai aku masanan akae
lengän Hatallangku djari masi
mandohop aku, tinai aku masa-
nan akan äwen karä augh radja
kea, awang imetähe intu aku.
Tä tombah olo tä: Amon kalotä,
käläh ita badjeleng mamangun tä.
Palus iä mangaras arepe, uka ma-
lalus talo bahalap tä.
19. Djadi, amon Sanbalat, olo
Horon, tuntang Tobia, mantir
olo Amon, tinai Gesem, olo Arab,
mahining tä, maka iä hababaka,
manawah ita, sambil hamauh:
Narai gawin keton toh? handak
keton mengkak arep keton, ma-
lawan radja?
20. Tä aku mandjawap manju-
lang aughe, sambil hamauh deng-
an äwen: Hatallan langit karäh
mandohop ikäi, mangat gawin
ikäi mandjadi; ikäi rewar ajue
handak mangkat gawi mamangun;
tapi keton djaton bara bagi bilah,
djaton bara gawi, keton puna
djaton inahiu hong Jerusalem.

BAGI 3.

Kotan Jerusalem imangun olo Jehudi.

1. Maka Eljasib, imamh ai tä,
tuntang karä paharie, karä imam
tä, mamangun bauntonggang ta-
biri, iä manaheta tuntang mam-
prasih djetä, mangkepan blawange,
iä mamangun tuntang mamprasih
tä mandas tjandi Mea, tuntang
mandas tjandi Hanameel.
2. Tinai olo Jerigho mamangun
silae; tinai hila silae Saghur, anak
Imri, mamangue.
3. Bauntonggang lauk imangun
ungkup Senaa; iä mamangun
tä, tuntang mangkepan blawange
dengan kuntjie kantjinge.
4. Tokep iä Meremot, anak
Uria, mamangue; darah iä Me-
sulam, anak Bereghja, Bereghja
anak Mesesabeel, mamangue; da-
rah iä Sadok, anak Baena, ma-
mangue.
5. Tinai darah iä olo Tekoa
mamangue, tapi awang idjä tatau
djaton maku ompat mangkat ga-
win Tuhan ajue.
6. Bauntonggang idjä usang tä
inaheta Jojada, anak Pasea, tinai
Mesulam, anak Besodja; äwen
duä tä mamangun djetä, tuntang
mangkepan blawange dengan kun-
tjie kantjinge.

7. Darah iä Melatja, olo Gibeon, tuntang Jadon, olo Meron, mamangue, tinai olo Gibeon dengan olo Mispa, idjä mamenda wakil awang dipah batangdanum hila toh.
8. Darah iä Usiel, anak Harboja, tukang bulau tä, mamangue; darah iä Hananja mamangue, anak tukang tatamba tä. Maka Jerusalem bihin batisa, djaton ingarak, sampai kota awang lombah.
9. Darah iä Repaja, anak Hur, mantir pontong Jerusalem, mamangue.
10. Tinai darah iä mamangue Jedaja, anak Harumap, tandipah humae; darah iä Hatus, anak Hasabneja, mamangue.
11. Pontonge tinai Malghia, anak Harim, tuntang Hasub, anak Pahatmoab, mamangue, tuntang tjandi tannur tä.
12. Darah iä Salum, anak Lohes, mantir pontong Jerusalem, mamangue, iä tuntang anake bawi.
13. Bauntonggang hila djanah inaheta Hanun tuntang olo Sanoa; äwen mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge; beken bara tä tinai iä mamangun kota, pandjang sakojan hasa, mandas bauntonggang Aspot.
14. Maka bauntonggang Aspot inaheta Malghia, anak Reghab, mantir bagin lewu idjä Betkerem arae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge.
15. Bauntonggang lowang danum inaheta Salum, anak Kolhose, mantir bagin lewu idjä Mispa arae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntji kantjinge; tinai kotan talaga Siloa, idjä darah kabon radja, sampai lampat tä, idjä djalan mohon akan lewun Dawid.
16. Darah iä Nehemia, anak Asbuk, mantir sabagi Betsur, mamangue, mandas tandipah kubur Dawid, palus sampai talaga, idjä ingali, sampai kubur karä pangkalima.
17. Darah iä maka olo Lewi tä, Rehum, anak Bani, mamangue; darah iä Hasabja, mantir sabagi Kehila, mamangun baris ajue.
18. Darah iä maka paharie Bawai, anak Henadad, mantir sabagi Kehila, mamangue.
19. Darah iä Eser, anak Jesua, mantir Mispa tä, mamangun baris awang beken, tandipah huma äka ganggaman, puting idjä hetä.
20. Darah iä Barugh, anak Sabai, ukuh haliai mamangun baris beken, bara puting djetä mimes bauntonggang human Eljasib, imam hai tä.
21. Darah iä Meremot, anak Uria, Uria anak Kos, mamangun baris awang beken, bara bauntonggang human Eljasib, sampai puting human Eljasib.
22. Darah iä karä imam, idjä melai hong padang Jordan, mamangue.
23. Darah iä Benjamin tuntang Hasub mamangue, tandipah huma ai; darah iä Asaria, anak Maaseja, Maaseja anak Hananja, mamangue, tandipah humae.
24. Darah iä Binui, anak Henadad, mamangun baris idjä beken, bara human Asaria mimes putinge idjä hila tapakae hetä.
25. Palal, anak Usai, mamangue tandipah puting, tandipah tjandi gantong tä, idjä mantarudjok darah human radja, idjä tokep hu-

man panga; darah iä Pedaja, anak Paros, mamangue.
26. Rewar äka brasih, idjä melai hong Opel, mamangue mandas bauntonggang danum hila timor, mandas tjandi idjä mantarudjok hetä.
27. Darah iä olo Tekoa mamangun baris beken, mandas tjandi hai idjä gantong mantarudjok, tinai mandas kota Opel.
28. Bara bauntonggang hadjaran karä imam mamangue, genep biti tandipah humae.
29. Darah iä Sadok, anak Imer, mamangue, tandipah humae; darah iä Semaja, anak Seghanja, mandur bauntonggang hila timor, mamangue.
30. Darah iä Hananja, anak Selemja tuntang Hanun, anak Salap idjä djahawen, mamangun baris beken tinai; darah iä Mesulam, anak Bereghja, mamangue, tandipah karong ajue.
31. Darah iä Malghia, anak tukang bulau, mamangue mandas human rewar äka brasih tuntang human tukang tatamba, mandas bauntonggang Mipkad, palus sampai putinge.
32. Maka helat putinge hetä mandas bauntonggang tabiri karä tukang bulau tuntang tukang tatamba mamangue.

BAGI 4.

Musohe handak maur gawin olo Jehudi, tapi akale djaton mandjari.

1. Maka amon Sanbalat mahining, ita mamangun kota tä, iä paham sangit, hasep kalaite, tuntang iä halalea olo Jehudi.

2. Koae dengan karä paharie, tuntang karä olo parang hong Samaria: Narai gawin olo Jehudi matekiapi, idjä inggoinggut tä? patut ita mahapa iä kalotä bewai? aton iä akan maluput parapahe? tau iä mahapus tä dalam idjä andau? tau iä manjelong batu bara tujok kawo, idjä kinan apui tä?
3. Maka Tobia, olo Amon tä, aton dengae, sambil hamauh: Naughe olo tä mamangun; paribasa aso hutan dumah, toto djetä mahin karäh mangarak kota batu ain olo tä.
4. Hining, joh Hatallan ikäi, kahawen ikäi idjä paham, lian aughe idjä hapae halalea akan hundjun takoloke, saragh olo tä indu rampas hong tanah äkae tawanan.
5. Æla ikau manutup kadarhakae, dosae äla mindahe bara baum, krana olo tä djari hababaka manawah ikau intu baun karä olo idjä mamangun tä.
6. Tapi ikäi manampa hapus kota tä sampai sabagi kagantonge, krana olo arä radjin atäie mamangun tä.
7. Djadi, amon Sanbalat, tuntang Tobia, tinai olo Arab tuntang olo Amon, dengan olo Asdod mahining, pangun kotan Jerusalem djaladjalan miar, karä karusake djari patep, maka hasep kalaite.
8. Tä karä olo tä pakat sama arepe, handak manalih palus mamarang Jerusalem, mangat maur mangaroh gawi tä.
9. Tapi ikäi blaku doa intu Hatallan ita, tuntang mingkes olo djadjaga mandjaga iä handau hamalem.

10. Tä koan olo Juda: Kaabas olo pamikul tä djari djaton, tinai karä kiwak talo paham arä; djaton kabawa kea ita mamangun kota-tä tinai.
11. Maka angate kamäan karä musoh ita, koae: Kahum olo tä djaton mitä djaton katawan, maka salenga kea ita handak maroboh mantakan iä, mampatäi iä, palus mampaterai gawie tä.
12. Djadi, amon olo Jehudi, awang melai tokep äwen, manalih, maka sampai hakampulu hirah iä masuman akan ikäi akal äwen, idjä handak hapae marusak ikäi.
13. Maka aku mamadju olo arä mendeng hila likut kota, hong karä äka idjä gantong; aku mamadju olo tä tumon ungkup labengae, tatap dengan padang, lundju, panah.
14. Tinai aku mariksa karä padjue; aku lius, sambil hamauh dengan karä olo hai tuntang karä mantir, tuntang olo arä samandiai: Æla keton mikäh intu baun olo tä, ingat Tuhan idjä pangkahai, idjä indu ingikäh ingarawan tä, parang akan karä paharin keton, akan anak keton hatuä bawi, akan sawan keton tuntang human keton.
15. Limbah tä, amon musoh ikäi mahining, akal gawie tä tawan ikäi, tuntang Hatalla djari mampahaiang akale, tä maka ikäi haluli, genep biti akan gawin ai hong kota.
16. Djadi, bara andau tä kea belahe olo ajungku tantai bagawi, tinai belahe mimbing karä lundju, talawang, panah, sangkarot; maka karä mantir uras intu likut salepah ungkup olo Juda.
17. Karä olo idjä mamangun kota tä, tuntang idjä mäton talo, tuntang idjä tantai mamuat tä, genep biti uras nguan gawie hapan lengäe silae, tapi silae mimbing ganggaman.
18. Olo idjä mamangun tä uras bagawi hatangking padang, tinai karä olo panjarunai aton dengae.
19. Maka koangku dengan olo hai, dengan mantir tuntang olo arä handiai: Æka bagawi tä pandjang tuntang lombah, tinai ita toh imbaris tokotokong akan nguan kota, hakangkedjau dengan kulau ita.
20. Toh, maka intu kwekwe keton karäh mahining augh sarunai, hetä keton akan hapumpong tanggoh ikäi; maka Hatallah ita karäh mamarang akan ita.
21. Tumon tä ikäi nguan gawi tä; belahe olo tä mimbing lundju, bara talo hahewok sampai bintang mamala tinai.
22. Tinai aku hamauh dengan olo arä katika tä kea: Käläh genep biti tuntang djipäe bara malem intu Jerusalem, mangat ita mandjaga hamalem, tuntang bagawi handau.
23. Maka aku tuntang karä paharingku, karä djipengku tinai karä djadjaga idjä dengangku, ikäi djaton haliai mengkak pakaian ikäi, katahin ikäi batatap dengan ganggaman ikäi, mandoi mahin dia.

BAGI 5.

Nehemia mandohop olo Jehudi idjä pähä belom, awang injekä olo tatau.

---

1. Maka aton lembut augh

kotok paham, olo arä tuntang sawae, mawi karä paharie, olo Jehudi awang tatau.
2. Krana koan belahe: Anak ikäi hatuä bawi, ikäi toh paham arä biti, tagal tä ikäi djari mutang talo kinan, uka ikäi kuman mangat belom.
3. Tinai koan belahe: Ikäi sampai manjanda tanan ikäi, pambulan anggor ikäi, human ikäi, mangat ikäi tau mutang panginan hong kadjakä lau toh.
4. Tinai aton belahe idjä hamauh: Ikäi djari mutang rear, hapan manahor asil radja, djandji mandjuluk tana tuntang pambulan anggor ikäi, amon djaton talo hapa manahore.
5. Toh, dia isi dahan ikäi sama dengan isi dahan paharin ikäi, dia anak ikäi sama dengan anak ajue? tinai ikäi akan manolake bewäi anak ikäi hatuä bawi, mandjadi djipen olo, toto belahe anak bawi ain ikäi djari manempo, sampai iä djaton melai hong pahagan ikäi hindai, tuntang tanan ikäi, pambulan anggor ikäi djari akan olo beken kea.
6. Maka sana aku mahining kotoke tuntang karä aughe tä, aku paham blait.
7. Djadi, aku manirok huang atäiku; limbah tä aku mampudji karä olo tatau tuntang mantir, sambil hamauh dengan äwen: Keton paham mambehat paharin keton. Palus aku mamumpong olo arä, mangat malawan äwen tä.— (2.*Mos*.22,25.—3.*Mos*.25,36.)
8. Tuntang aku hamauh dengan äwen: Ikäi dengan sabolibolih djari manewus paharin ikäi, olo Jehudi tä, idjä djari indjual akan olo kapir, aton keton toh handak mandjual paharin keton, idjä djari ihalalian inewus ikäi? Tä äwen gagom, awie djaton sondau augh djawape.
9. Koangku tinai: Gawi tä djaton patut, idjä iawi keton; dia keton tau mikäh Hatallan ita, tagal olo kapir, musoh ita, idjä manawah ita?
10. Aku toh tuntang karä paharingku, tinai olo ajungku, pudji kea ikäi manduan rear atawa guajan bara olo tä? buah ita mempas utange tä bewäi!
11. Käläh palus andau toh kea keton malian akan olo tä karä tanae, pambulan anggor tuntang pambulan undus ajue, tinai humae, tinai karä anak rear, tuntang gendom, anggor dengan undus, idjä djari induan keton indu guajan bara olo tä.
12. Tä tombah olo tä: Ikäi handak malian tä akae, tuntang djaton handak managih iä tinai; ikäi handak manumon karä aughm. Maka aku palus mangahau karä imam, manjoho olo tä sumpah, uka malalus aughe tä.
13. Tinai aku manggerek usok klambingku, sambil hamauh: Tumon toh Hatalla akan manggerek nambalang manganan olo handiai bara humae tuntang bara satiare, idjä dia mahaga djandji toh, nakara iä inambalang inganan palus boang bewäi. Tombah utus olo arä: Amen! Tuntang iä manara Jehowa. Maka olo arä malalus augh djandjie tä.
14. Tinai bara andauku injoho mandjadi wakil radja marentah olo tä hong tanah Juda, djetä bara njelo duä pulu sampai njelo telo pulu duä kahum karadjaan Artasasta, djetä duäwalas njelo katahie,

maka aku tuntang karä paharingku
djaton maku kuman tumon kapatut
wakil radja tä.
15. Krana karä wakil awang helo
bara aku djari mambehat olo arä,
manduan bara iä tepong tuntang
anggor, tinai äpat pulu sekel sa-
laka genep andau; beken tinai olo
ajue rusorusoh dengan olo arä; tapi
aku djaton pudji tumon tä, basa
aku mikäh Hatalla.
16. Tinai aku djari omba ma-
mangun kota tä kea, ikäi djaton
djari mamili tana, malainkan karä
olo ajungku djari omba gawi tä
hetä.
17. Tinai bara olo Jehudi tun-
tang bara karä mantir maka tang-
ah duä ratus biti haradjur djari
ompat aku kuman, beken tinai
karä olo bara marak karä olo ka-
pir, idjä hakaliling ikäi, awang
madja ikäi.
18. Idjä injimpan akan sining
andau, iä tä idjä kongan sapi, dja-
hawen kongan tabiri awang kam-
pili, tuntang arä burong, tinai ba-
helat kapulu karä ampin anggor
kutoh karäe; alo kalotä mahin dja-
ton kea aku blaku balandja awang
tumon kapatut wakil radja, basa
karä gawi tuntang asil olo tä djari
paham babehat.
19. Ingat aku, o Hatallangku!
tuntang talo handiai, awang iawiku
akan utus olo tä, akan kahalapku.

BAGI 6.

Musohe hapan tipu, handak marusak Nehemia tuntang gawie; tapi tipue haiang bewäi.

1. Limbah tä, amon Sanbalat,
Tobia tuntang Gesem, olo Arab
tä, tinai karä musoh ikäi awang
beken djari mahining, aku djari
manampa kota tä, sampai djaton
katapasan kanihaue hindai, alo ka-
tika tä aku hindai djari mangke-
pan karä blawang intu karä baun-
tonggang,
2. Tä, maka Sanbalat tuntang
Gesem manjoho olo masanan akang-
ku: Käläh ikau manjupa ikäi hong
lewu intu djanah Ono. Tapi akale
handak marusak aku.
3. Maka aku manjoho olo ma-
nanggoh äwen, sambil hamauh
dengae: Aku toh aton gawingku
hai, tuntang djaton andauku ha-
goet; mikäh gawi tä tendä, amon
aku djaton, kahum aku hagoet
manjupa keton.
4. Maka sampai hangkäpat olo
tä mampait augh akangku tumon
tä kea, tapi aku tombah aughe
kilau tä kea.
5. Maka intu tingkat idjä limä
Sanbalat manjoho djipäe manalih
aku tinai, mimbit surat hong lengäe,
awang djaton badampul;
6. Maka augh huange kalotoh:
Aton augh kabar lembut intu karä
utus olo, tinai Gesem kea mawi
augh tä, manjewut ikau tuntang
olo Jehudi bapikir papa, handak
malawan radja, tagal tä keton ma-
mangun kota tä; tuntang ikau
handak mandjadi radjae, koan olo.
7. Tinai ikau djari manjoho arä
nabi, mangat iä masuman ikau
akan olo Jerusalem, koae: iä tä
buah indu radja hong Juda. Maka
toto brita tä karäh sampai radja;
tagal tä kantoh ikau, talih ikäi,
mangat ita hatirok.
8. Tapi aku manjoho olo ma-
nanggoh iä, masuman akae: Karä
augh tä djaton toto, awang koam,
baja ikau manampa tä hong knaim
bewäi.

9. Krana karä olo tä puna
handak mampikäh ikäi, koae: mang-
at lengäe tendä nguan gawie, sam-
pai djetä djaton mandjari. Tapi kä-
läh Ikau mangaras lengängku!
10. Maka amon aku tamä hu-
man Semaja, anak Delaja, Delaja
anak Mehetabeel, tä iä djari ma-
nguntji humae, tuntang hamauh:
Käläh ita lius tamä huang human
Hatalla, sambil manguntji blawang
human Hatalla; krana olo tä han-
dak manalih mampatäi ikau, toto
hamalem iä karäh dumah, tantai
mampatäi ikau.
11. Tapi aku tombah: Kwe äka
olo idjä tumon aku maku hadari?
Æwe idjä kilau aku tau tamä hu-
man Hatalla, haiak magon belom?
Aku djaton handak tamä hetä.
12. Krana aku kasene toto Ha-
talla djaton djari manjoho iä, ma-
lainkan iä manudjum masanan talo
kalotä mawi aku, basa iä djari iupah
Tobia äwen duä Sanbalat.
13. Maka iä djari iupah äwen,
mangat mampikäh aku, sampai
aku manumon aughe tuntang ba-
sala; mangat äwen tä sondau buku
mamapa arangku, tuntang mana-
wah aku.
14. Ingat, o Hatallangku! Tobia
tuntang Sanbalat tä, käläh paläh
iä tumon gawie toh; ingat kea
Noadja, nabi bawi tä, tuntang karä
nabi beken, awang djari mangkemä
mampikäh aku.
15. Maka kota tä hapus djari
andau duä pulu limä, bulan Elul,
dalam limä pulu duä andau.
16. Djadi, amon karä musoh ikäi
mahining tä, maka karä olo kapir
awang hakaliling ikäi paham mi-
käh, kurähe nihau, krana iä ka-
sene, gawi tä mandjari awi Ha-
tallan ita.
17. Tinai arä olo hai bara baris
olo Juda mampait arä surat akan
Tobia intu katika tä, tinai Tobia
mamaläh surate tinai.
18. Krana arä olo Juda pakat
dengae, basa iä manantun Segha-
nia, anak Ara; tinai anake Joha-
nan djari masawä anak Mesulam,
Mesulam anak Bereghja tä.
19. Olo tä masuman kahalap To-
bia tä dengangku tinai karä augh-
ku imbite akae. Tumon tä Tobia
mampait surat, handak mampikäh
aku.

BAGI 7.

Nehemia manjoho olo manonggo Jerusalem. Djumalah karä olo idjä djari buli Jerusalem, idjä ingapala Serubabel; talo panengan olo tä.

---

1. Djadi, limbah kota mandjari
maka aku mangkepan karä bla-
wange, tuntang aku mamadju karä
djadjaga, tinai olo panjanji tuntang
olo Lewi.
2. Tinai aku mametäh pahar ing-
ku Hanani äwen duä Hananja,
mantir tangsi idjä hong Jerusalem,
krana iä tä olo tetek, tuntang mi-
käh Hatalla paham bara olo arä.
3. Maka koangku dengan äwen
tä: Æla keton manjoho olo muap
blawang Jerusalem helo bara andau
handak blasut, tinai kahum olo
hindai djari lius batiroh soho olo
manguntji tä tinai, tuntang bitin
keton akan manggajap mariksa
tä; tinai soho olo manonggo, karä
baris olo Jerusalem, genep biti
intu padjue, genep biti tandipah
humae.
4. Maka lewu tä hai tuntang
rangkah, tapi oloe isut bewäi,
karä huma hindai imangun olo.
5. Maka Hatallangku malowang

atäiku, mangat aku mamumpong karä olo hai, mantir, tuntang olo arä, nakara misä iä tumon karä ungkupe; tä aku sondau surat rinting karä ungkup äwen, idjä djari dumah solake, maka aku sondau hetä kalotoh augh bintike:

6. Djetoh karä olo bara tanah Babel, idjä djari hagoet bara baris olo tawanan tä, awang inamput Nebukadnesar, radja Babel, idjä djari buli Jerusalem tuntang tanah Juda, genep biti akan lewue:

7. Karä olo tä idjä djari buli ompat Serubabel, Jesua, Nehemia, Asaria, Raamja, Nahamani, Mordeghai, Bilsan, Misperet, Bigwai, Nehum tuntang Baena. Djetoh djumalah karä hatuän olo Israel tä:

8. Panakan Paros tä, duä kojan saratus udju pulu duä biti,

9. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

10. Panakan Aragh, djahawen ratus limä pulu duä biti.

11. Panakan Pahatmoab, ungkup labengan Jesua tuntang Joab, duä kojan hanja ratus hanjawalas biti.

12. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

13. Panakan Satu, hanja ratus äpat pulu limä biti.

14. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

15. Panakan Binui, djahawen ratus äpat pulu hanja biti.

16. Panakan Bebai, djahawen ratus duä pulu hanja biti.

17. Panakan Asgad, duä kojan telo ratus duä pulu duä biti.

18. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu udju biti.

19. Panakan Bigwai, duä kojan djahawen pulu udju biti.

20. Panakan Adin, djahawen ratus limä pulu limä biti.

21. Panakan Ater, ungkup Hiskia, djalatien pulu hanja biti.

22. Panakan Hasum, telo ratus duä pulu hanja biti.

23. Panakan Besai, telo ratus duä pulu äpat biti.

24. Panakan Harip, saratus duäwalas biti.

25. Panakan Gibeon, djalatien pulu limä biti.

26. Olo Betlehem tuntang Netopa, saratus hanja pulu hanja biti.

27. Olo Anatot, saratus duä pulu hanja biti.

28. Olo Betasmawet, äpat pulu duä biti.

29. Olo Kiriatjearim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.

30. Olo Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duä pulu idjä biti.

31. Olo Mighmas, saratus duä pulu duä biti.

32. Olo Betel tuntang Ai, saratus duä pulu telo biti.

33. Olo Nebo idjä beken tä, limä pulu duä biti.

34. Olo Elam idjä beken tä, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

35. Panakan Harim, telo ratus duä pulu biti.

36. Panakan Jerigho, telo ratus äpat pulu limä biti.

37. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duä pulu idjä biti.

38. Panakan Senaa, telo kojan djalatien ratus telo pulu biti.

39. Karä imam tä: panakan Jedaja, bara ungkup Jesua, djalatien ratus udju pulu telo biti.

40. Panakan Imer, sakojan limä pulu duä biti.

41. Panakan Pashur, sakojan duä ratus äpat pulu udju biti.

42. Panakan Harim, sakojan udjuwalas biti.
43. Olo Lewi tä: panakan Jesua, bara Kadmiel, bara ungkup Hodewa, udju pulu äpat biti.
44. Olo panjanji tä: panakan Asap, saratus äpat pulu hanja biti.
45. Olo tonggon bauntonggang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, saratus telo pulu hanja biti.
46. Rewar äka brasih tä: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaot,
47. Panakan Keros, panakan Sia, panakan Padon,
48. Panakan Lebana, panakan Hagaba, panakan Salmai,
49. Panakan Hanan, panakan Gidel, panakan Gahar,
50. Panakan Reaja, panakan Resin, panakan Nekoda,
51. Panakan Gasam, panakan Usa, panakan Pasea,
52. Panakan Besai, panakan Meunim, panakan Nepusim,
53. Panakan Bakbuk, panakan Hakupa, panakan Harhur,
54. Panakan Baslit, panakan Mehida, panakan Harsa,
55. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama,
56. Panakan Nesia, panakan Hatipa.
57. Panakan rewar Salomo: panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Perida,
58. Panakan Jaela, panakan Darkon, panakan Gidel,
59. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogheret bara Sebaim, panakan Amon.
60. Karä rewar äka brasih tuntang panakan rewar tä sampai telo ratus djalatien pulu duä biti.
61. Tinai olo toh kea omba hagoet bara Telmela, Telharsa, Kerub, Adon tuntang Imer, tapi iä djaton tau mahoroe ungkup tatoe, dia kea horoe utuse, djaka iä toto baris olo Israel:
62. Panakan Delaja, panakan Tobia, panakan Nekoda, djahawen ratus äpat pulu duä biti.
63. Tinai baris imam: panakan Habaja, panakan Kos, panakan Barsilai, idjä djari masawä anak Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä inggarä tumon aran djetä.
64. Olo tä djari manggau surat ajue, handak mahoroe utuse, tapi iä djaton sondaue; tagal tä iä bengkak bara pangkat imam, kilau olo idjä djaton harus, djaton patut.
65. Maka Hatirsata tä mangahana olo tä, äla iä omba kuman talo idjä brasih haliai tä, sampai djeha mikäh aton imam tinai, idjä tau misek hapan Urim tuntang Tumim. — (8,9.)
66. Karä olo tä handiai sampai äpat pulu duä kojan telo ratus djahawen pulu biti karäe.
67. Beken tinai karä djipäe reware hatuä bawi, djetä udju kojan telo ratus telo pulu udju biti; tinai aton dengan äwen duä ratus äpat pulu limä biti olo panjanji, hatuä bawi.
68. Karä hadjarae udju ratus telo pulu djahawen kongan; karä baghale duä ratus äpat pulu limä kongan;
69. Karä ontae, äpat ratus telo pulu limä kongan; karä kalidaie, djahawen kojan udju ratus duä pulu kongan.
70. Maka belahe mantir kapala tä manenga talo akan balandjan gawi tä. Hatirsata tä manenga

akan human Hatalla sakojan kabawak rear bulau, limä pulu sangkon daha, tinai limä ratus telo pulu klambi, pakaian imam.

71. Maka mantir kapala beken manenga kea akan gawi tä duä pulu kojan kabawak rear bulau, tuntang duä pulu kojan duä ratus kati salaka.

72. Tinai olo arä tä manenga duä pulu kojan kabawak rear bulau, tuntang duä kojan kati salaka, tinai djahawen pulu udju klambi, pakaian imam.

73. Maka karä imam tuntang olo Lewi, olo tonggon bauntonggang, olo panjanji, olo arä tä tuntang rewar äka brasih, tinai karä olo Israel melai hong karä lewue.

BAGI 8.

I. Esra mambasa tuntang manarang Torat akan olo arä. II. Olo Jehudi mahaga pesta tingkap dawen.

I.—1. Maka djadi, amon bulan udju djari sampai, kahum olo Israel melai hong karä lewue,

2. Tä, maka olo arä handiai hindjä atäie hapumpong kilau olo idjä hong aloalon, idjä tokep bauntonggang danum; iä hamauh dengan Esra, guru Torat tä, mangat mimbit surat Torat Moses, idjä injoho Jehowa akan olo Israel.

3. Maka imam Esra mimbit Torat tä naharep baun olo arä, olo hatuä tuntang olo bawi, olo handiai idjä ombet mahining, tau harati tä, djetä hong andau solake bulan udju.

4. Tuntang iä mambasa tä hong äka aloalon, idjä tandipah bauntonggang danum, bara haiak talo blawa sampai bentok andau, akan karä olo hatuä bawi, tuntang akan genep biti idjä ombet mahining, tau harati tä; maka pinding karä olo arä inalingae akan augh Torat tä.

5. Maka Esra, guru Torat tä, mendeng hong trutji gantong, idjä inampa tantai akan perkara tä; tinai darahe hila gantaue aton mendeng Matitja, Sema, Anaja, Uria, Hilkia, Maaseja; tinai hila sambile aton Pedaja, Misael, Malghia, Hasum, Hasbadana, Sagharja tuntang Mesulam.

6. Maka Esra mambirang surat haiak gitan karä olo arä, krana iä gantong kalekae bara olo arä: sana iä mambirang tä, maka olo arä mendeng.

7. Tä Esra manara Jehowa, Hatalla idjä pangkahai tä; tuntang karä olo arä tombah: Amen, Amen! Balalu olo tä mandepä lengäe, sambil sontop, manjembah Jehowa, haiak baue sampai petak.

8. Maka Jesua, Bani, Serebja, Jamin, Akub, Sabetai, Hodia, Maaseja, Kelita, Asaria, Josabad, Hanan, Pelaja tuntang karä olo Lewi manarang Torat tä akan olo arä; djadi, olo arä melai mendeng intu kalekae.

9. Tarang aughe olo tä mambasa hong surat, hong Torat Hatalla tä, sambil manarang rimae, sampai olo harati talo awang imbasae tä.

10. Maka Nehemia, iä tä Hatirsata tä, tuntang Esra, imam tuntang guru Torat tä, tinai karä olo Lewi, idjä madjar olo arä, hamauh dengan karä olo arä: Andau toh puna brasih akan Jehowa, Hatallan keton, äla keton pähä atäi, äla manangis. Krana olo arä sa-

mandiai manangis, amon iä mahining augh Torat tä.

11. Tagal tä koae dengan olo tä: Lius keton, kuman enjak talo, ihop talo manis, tuntang pait kea akan äwen, awang djaton tatap akae; krana andau toh puna brasih akan Tuhan ita; toh, äla keton kapähä atäi, krana kahandjak huang Jehowa indu kaabas keton.

12. Tinai olo Lewi kea mampong manjuni olo arä, koae: Suni bewäi, krana andau toh puna brasih, tagal tä äla keton kapähä atäi.

13. Tä karä olo arä hagoet, mangat kuman mihop, tinai mangat hapait talo, tuntang baramirami; krana olo tä djari harati augh, idjä djari insuman akae.

II. — 14. Maka andau tinai karä mantir kapalan hapus olo arä tä uras hapumpong, imam tuntang olo Lewi, tanggoh Esra, guru Torat tä, mangat iä madjar äwen harati karä augh Torat.

15. Maka iä sondau hong Torat petäh Jehowa hadjamban Moses, olo Israel akan melai hong tingkap dawen intu andau pesta hong bulan udju. — (3.*Mos.*23,42.)

16. Palus äwen manjoho muar masuman tä hong karä lewue tuntang hong Jerusalem, koae: Has, lius keton, talih bukit, laku edan kaju undus, tuntang edan kaju hagita, edan kaju mirte, edan korma, tinai edan kaju beken idjä barangkap bakapal dawäe, mangat manampa tingkap dawen, tumon augh surat.

17. Tä, maka olo arä hagoet blaku djetä, palus manampa tingkap dawen, genep biti hundjun sapau humae atawa hong parantarae, tinai hong parantaran human Hatalla, tuntang hong aloalon idjä tokep bauntonggang danum, tinai hong aloalon idjä tandipah bauntonggang Epraim.

18. Hapus utus olo tä, awang djari buli limbah tawanan, manampa tingkap dawen, tuntang melai huange; krana olo Israel djaton djari mawi tumon tä bara katika Josua, anak Nun, sampai andau tä; maka olo tä handjak rantang paham.

19. Metoh tä kea Torat Hatalla imbasa sining andau, bara andau idjä solake sampai andau kahapuse. Olo tä mahaga pesta tä kudju, tinai andau hanja iä hapumpong sombajang, tumon kapatut hadat.

BAGI 9.

Olo arä mangaku kasalae, tuntang blaku ampun, blaku berkat intu Hatalla.

1. Maka intu andau duä pulu äpat bulan tä kea karä olo Israel hapumpong; iä puasa tuntang hatapih bidak, kawo hundjun takoloke.

2. Iä mambaris panakan utus olo Israel hapisah dengan karä olo beken utuse. Palus iä mendeng, sambil mangaku kasalae, tuntang kasalan karä tatoe.

3. Djadi, amon olo tä djari mendeng tinai intu kalekae, maka surat Torat Jehowa, Hatallae, imbasa telo djam katahie; tuntang telo djam katahie tinai iä mangaku kasalae, sombajang intu Jehowa, Hatallae.

4. Maka Jesua, Bani, Kadmiel, Sebanja, Buni, Serebja, Bani äwen hanja Kenani mendeng hong trutji gantong äka olo Lewi tä, tun-

tang hai aughe iä blaku doa intu Jehowa, Hatallae.

5. Maka olo Lewi tä, iä tä Jesua, Kadmiel, Bani, Hasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja, Petaja, hamauh: Mendeng keton, tara Jehowa, Hatallan keton; bara katatahi sampai katatahi patut olo manara aran kahaim, idjä puna hai nangkalau karä tara horumat.

6. Tonggal ikau bewäi, o Jehowa, ikau djari manampa batanglangit; langit idjä hundjun karä langit, tuntang karä tawon talo, batangpetak tuntang karä talo hundjue, karä tasik tuntang karä talo huange, ikau idjä mambelom talo tä samandiai, karä kawan talo hong karä langit uras manjembah ikau.

7. Ikau toto Jehowa, Hatalla tä, idjä djari mintih Abram, mamplua iä bara Ur äka olo Kasdim, ikau tinai djari mindah arae Abraham. — (1.*Mos.*11,31;17,5.)

8. Ikau djari mitä atäie toto budjur intu baum, tä ikau djari manampa djandji akae, ikau handak manenga akan panakae tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Jebusi, olo Girgasi, tuntang ikau djari malalus aughm, krana ikau toto tetek.

9. Ikau djari mitä kapähän tato ikäi hong tanah Misir, ikau djari mahining augh bawaie hong tasik rarudju; — (2.*Mos.*3,7.)

10. Ikau djari mandjadian kata tuntang talo heran mawi Parao, tinai karä mantire tuntang salepah olo hong tanah ajue, krana ikau katawan, badjoho tuntang karas iä mawi äwen tä; ikau djari manampa sewut paham akam, kilau aton andau toh.

11. Ikau djari malilang mamatas danum tasik intu baun äwen, sampai äwen tä dimpah bentok tasik mahoroe bohos kateahe, tapi olo idjä manggoang iä djari indjakahm akan äka handalem, kilau batu hong rahusan danum. — (2.*Mos.* 14,21.)

12. Ikau djari magah olo tä, handau hapan botop baunandau, hamalem hapan botop apui, hapan mamplawa djalan akae, idjä patut ihoroe.

13. Ikau djari mohon hundjun bukit Sinai, tuntang djari hakotak dengan olo tä bara langit, ikau djari manenga akan olo tä prentah idjä budjur, undangundang idjä toto, hadat dasar awang bahalap. — (2.*Mos.*19,18;20,1.)

14. Ikau djari masanan akan äwen andau sabat ajum idjä brasih, tuntang djari manenga akae prentah hadat, Torat tä, hadjamban rewarm Moses.

15. Tepong bara langit djari inengam akan äwen kahum iä blau, tinai danum impluam bara batukarang, maluput kateah belaie; tinai ikau djari manjoho olo tä tamä tuntang manjores tanah, idjä djari injumpahm handak manenga tä akae. — (2.*Mos.*16,4;17,6.)

16. Tapi olo tä tuntang karä tato ikäi djaladjalan badjoho tuntang marisang, iä manekang arepe, djaton maku manumon aughm.

17. Olo tä djaton maku mahining, djaton maku mingat gawim awang heran, idjä djari iawim marak olo tä; tapi iä manekang arepe, huang karisange iä mangkat mantir akae, mangat buli äka kareware. Tapi ikau, o Hatalla idjä paham mampun, idjä pamasi tuntang panjanjang, idjä pandjang atäim tuntang paham kataun basaram, dja-

ton kea ikau djari manganan olo
tä.
18. Alo olo tä djari manoang
ampin anak sapi akae, sambil ha-
mauh: djetoh Hatallan keton, idjä
djari magah keton blua bara tanah
Misir; alo olo tä paham mamapa
manawah ikau: — (2.*Mos*.32,4.)
19. Mahin dia kea ikau djari
malihi äwen hong padang tunis
benjem tagal asim idjä paham; bo-
top baunandau tä djaton undur
bara olo tä handau, mangat ma-
gah iä hong panggoete, dia kea
botop apui hamalem, mangat mam-
plawa djalan akae, idjä indu iho-
roe olo tä.
20. Roghm idjä brasih djari ineng-
am hapam madjar iä, man tä ikau
djaton mangahanae bara njamae,
tinai danum djari inengam akae
metoh iä teah belaie.
21. Tumon tä ikau djari mahaga
olo tä hong padang tunis benjem
äpat pulu njelo katahie; iä djaton
tapas talo enen; pakaiae djaton
maku kupit, paie djaton pudji kem-
bang. — (5.*Mos*.8,4.)
22. Ikau djari manenga akan
äwen arä karadjaan, arä utus olo,
tuntang djari manjoho äwen ma-
nanjap hapus tanah; tumon tä olo
tä manjores tanah Sihon, iä tä
tanah radja Hesbon, tuntang ta-
nah Ogh, radja Basan. — (4.*Mos*.
21,24.)
23. Tinai ikau djari mangapal
panakae kilau bintang hong langit,
ikau djari magah iä tamä tanah tä,
idjä tahiu tä ikau djari hamauh
dengan tatoe, olo tä akan tamä
hetä, mangat manjores tä.
24. Tumon tä panakae djari ta-
mä tuntang djari manjores tanah
tä; karä olo tanah tä, olo Kanani,
djari impakalahm intu baun äwen,
ikau djari manjaragh olo tä penda
lengän äwen, karä radjae tuntang
karä utus olo tanah tä, mangat
äwen mawi olo tä tumon kahan-
dake.
25. Tuntang iä djari mandino
lewu awang dähen, tinai tanah
idjä basiwoh, sambil manjores tä,
huma idjä kontep sepsimpan ampin
talo, kalin danum awang imahat,
pambulan anggor tuntang undus,
batang bua kutoh karäe; olo tä
djari kuman sampai besoh tuntang
baseput, äwen djari belom mangat
tuntang rami awi asim idjä pa-
ham.
26. Tapi olo tä marisang dengam,
malawan ikau; iä manganan To-
ratm, mandjakah tä hila likute;
iä mampatäi karä nabim, awang
djari mampudji iä, mangat mimbit
iä hobah intu ikau, tumon tä iä
paham mamapa manawah ikau.
27. Tagal tä ikau djari manja-
ragh olo tä akan lengän musohe,
idjä mandjakä iä, tapi amon olo
tä mangkariak intu ikau metoh
kadjakäe, tä ikau djari mahining
aughe bara langit, tumon asim
idjä paham ikau djari manenga
olo paliwus akae, idjä maliwus iä
bara lengän musohe. — (*Hak*.3,9.)
28. Tapi sana olo tä sanang ti-
nai, maka iä haluli tinai mawi
talo papa intu baum; tä ikau na-
lua iä intu lengän musohe, na-
kara musohe marentah iä; maka
sana iä hobah, tuntang blaku intu
ikau, tä ikau mahining aughe bara
langit, kindjap ikau djari maliwus
iä tumon asim.
29. Ikau manjoho nabim mam-
pudji äwen, mangat iä buli tinai
mimbing Torat ajum; tapi olo tä
badjoho atäie, djaton maku manu-
mon prentahm, iä salah dengan

hadatm, idjä awi tä olo awang manumon tä akan belom; tapi äwen mahakan bahae, tuntang manekang arepe, djaton manarima aughm.
30. Maka tahi njeloe ikau djari manjarenan olo tä, mampudji iä awi Roghm hadjamban karä nabim; tapi olo tä djaton manalingan pindinge; tagal tä ikau djari manjaragh iä penda lengän olo kapir hong karä tanah.
31. Tapi awi asim idjä paham ikau djaton djari mampalomos iä lepah lingis, djaton djari ngalapean iä, basa ikau toto Hatalla idjä pamasi panjanjang.
32. Toh, o Hatallan ikäi, ikau idjä hai tuntang kwasa, ikau Hatalla idjä indu ingikäh ingarawan, ikau idjä mahaga djandjim tuntang asim: äla ikau manggarä mahian karä tjalaka, idjä djari buah ikäi, radjan ikäi, mantir ikäi, imam ikäi, nabin ikäi, bapa ikäi, tuntang hapus utus olo arä awang ajum, bara katika radja Asur sampai andau toh.
33. Tapi ikau toto tetek hong talo handiai, awang djari buah ikäi; krana gawim djari budjur, tapi gawin ikäi djari darhaka.
34. Radja, mantir, imam tuntang karä bapa ikäi uras djaton djari manumon Toratm, djaton djari manalingan pindinge akan prentahm, akan karä aughm awang hapam mampudji iä.
35. Krana iä djaton djari manempo ikau kahum karadjaan ajue, kahum kutoh talo bahalap tä, idjä inengam akae, intu tanah rangkah tuntang basiwoh tä, idjä djari inengam akae; iä djaton maku hobah bara gawie awang papa.
36. Itäm, andau toh ikäi rewar olo bewäi; toto huang tanah, idjä djari inengam akan tato ikäi, mangat kuman buac tuntang kahalape, itäm, hetoh ikäi rewar olo bewäi.
37. Pangulihe imparä akan radja tä, idjä djari inggatangm marentah ikäi, tagal kasalan ikäi, iä tä mandjadi tuan ikäi, tuntang meton ikäi, mahapa kahandak ai bewäi; kalotä ikäi hong kadjakä paham.
38. Maka tagal karä perkara tä ikäi toh mawi djandji awang dähen, sambil manjurat tä; karä mantir ikäi, karä olo Lewi tuntang imam ikäi akan mantjatjak tä.

BAGI 10.

Djandji tä inampa tuntang intjatjak olo.

1. Maka olo idjä mantjatjak djandji tä, iä tä: Nehemia Hatirsata, anak Haghalja, tinai Sedekia;
2. Seraja, Asaria, Jeremia,
3. Pashur, Amarja, Malghia,
4. Hatus, Sebanja, Malugh,
5. Harim, Meremot, Obadja,
6. Daniel, Gineton, Barugh,
7. Mesulam, Abia, Mijamin,
8. Maasia, Bilgai, Semaja. Djetä bara baris olo imam.
9. Maka bara baris olo Lewi tä: Jesua, anak Asanja, Binui; bara panakan Henadad, Kadmiel;
10. Tuntang karä paharie: Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Hanan,
11. Migha, Reghob, Hasabja,
12. Sakur, Serebja, Sebanja,
13. Hodia, Bani, Beninu.
14. Bara baris mantir olo arä tä:

Paros, Pahatmoab, Elam, Satu, Bani,
15. Buni, Asgad, Bebai,
16. Adonia, Bigwai, Adin,
17. Ater, Hiskia, Asur,
18. Hodia, Hasum, Besai,
19. Harip, Anatot, Nebai,
20. Magpias, Mesulam, Hesir,
21. Mesesabeel, Sadok, Jadua,
22. Pelatja, Hanan, Anaja,
23. Hosea, Hananja, Hasub,
24. Halobes, Pilha, Sobek,
25. Rehum, Hasabna, Maaseja,
26. Ahia, Hanan, Anan,
27. Malugh, Harim, Baana.
28. Tinai karä olo awang beken, karä imam tuntang olo Lewi, karä olo panonggo, karä olo panjanji, karä rewar äka brasih, tuntang olo handiai idjä djari mambaris arepe bara olo kapir, mangaku Torat Hatalla, tuntang sawae, tinai anake hatuä bawi, olo handiai idjä ombet harati tuntang katawan gawi tä,
29. Maka olo tä uras ompat paharie, olo hai tuntang mantir tä, palus tanggong sapa tä tuntang sumpah, iä toto handak manandjong hong Torat Hatalla, idjä inengae hadjamban reware Moses, iä handak mahaga tuntang manumon prentah Jehowa, Tuhan ita, tuntang karä hadat dasar ajue;
30. Palus ita djaton tau manenga anak ita idjä bawi indu sawan olo kapir, djaton kea tau manduan anake bawi indu sawan anak hatuä ain ita;
31. Tinai amon olo tanah tä mimbit ramo tuntang talo kinan, handak mandjual tä intu andau sabat, maka hong andau sabat, atawa hong andau hai awang beken äla ita mamili talo enen bara iä; tinai njelo udju ita handak malajan karä tana, tuntang mempas karä utang.
32. Tinai ikäi mawi prentah, manjatjah arep ikäi, sapertelo sekel hong sining njelo, hapa akan karä gawi hong human Hatalla,
33. Akan tepong tampajah, akan parapah talo kinan, tuntang parapah idjä ingähu haradjur sining andau, tinai intu andau sabat, intu palembut bulan taheta, intu karä andau hai idjä inukas tä, tinai akan karä talo brasih, akan parapah tagal dosa, idjä hapan manjapan karä olo Israel, tinai akan karä gawi beken hong human Hatalla.
34. Tinai hapan tenong ikäi manukas karä imam, karä olo Lewi, tuntang karä olo arä, tumon karä ungkup tato ita, tahiu karä kaju, idjä patut imbite akan human Hatallan ita, intu katika awang inukas, sining njelo, mangat mamandok tä hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan ita, tumon djari imintik hong Torat. — (3.*Mos.*6,12.)
35. Tinai ikäi mawi djandji, ikäi handak mimbit akan human Jehowa parut tanan ikäi, tinai karä bua batang kajun ikäi, idjä solake masak, genep njelo;
36. Karä anak hatuä ain ikäi, idjä solake inakan indue, kalotä kea anak meton ikäi, tumon djetä tarasurat hong Torat, anak sapi tabirin ikäi idjä solake inakan indue, ikäi handak mimbite akan human Hatallan ita, akan imam, idjä manonggo hong human Hatallan ita; — (2.*Mos.*13,2.)
37. Tinai tepong parut gendom taheta, parapah tandjungan tä, bua idjä solake hong karä batang ain ikäi, anggor tuntang undus, uras ikäi handak mimbite akan

imam, akan gudang human Hatallan ita, tinai idjäidjä dalam sapulu pangulih tanan ikäi akan olo Lewi, nakara olo Lewi manduan idjä dalam sapulu bara karä pangulih hong karä lewun ikäi, äka ikäi malan. — (4.*Mos.*18,21.)

38. Maka patut imam idjä biti, panakan Aaron, ompat olo Lewi tä, amon olo Lewi manduan idjä dalam sapulu tä; olo Lewi akan mimbite tinai bara djetä idjä dalam sapulu akan human Hatallan ita, hong karä karong gudang tä.

39. Krana olo Israel tuntang olo Lewi patut mimbit parapah tandjungan gendom, anggor tuntang undus akan karä karong gudang tä, basa hetä äka ramo idjä brasih tä, tinai imam idjä sombajang, tuntang olo panonggo, tinai olo panjanji; ikäi djaton maku manalua human Hatallan ita.

BAGI 11.

Surat aran karä olo, idjä melai hong Jerusalem, tuntang hong karä lewu beken.

1. Maka karä mantir kapalan olo arä melai hong Jerusalem, tapi olo arä tä batenong, mambaris midjä biti bara sapulu, idjä akan melai hong Jerusalem, lewu brasih tä, tinai djalatien tisae tä akan melai hong karä lewu beken.

2. Maka olo arä mamberkat karä olo tä, idjä tantai ahate masuman arepe handak melai hong Jerusalem.

3. Djetoh karä mantir olo arä, idjä mangkalewu hong Jerusalem; maka hong karä lewun Juda genep biti mangkalewu hong tana joresan ajue, idjä tokep lewue, iä tä: olo Israel, imam, olo Lewi, rewar äka brasih, tuntang panakan rewar Salomo.

4. Maka hong Jerusalem mangkalewu belahe olo Juda tuntang olo Benjamin. Bara baris olo Juda tä: Ataja anak Usia, Usia anak Sagharja, Sagharja anak Amarja, Amarja anak Sepatja, Sepatja anak Mahalaleel, bara ungkup olo Peres.

5. Tinai Maaseja anak Barugh, Barugh anak Kolhose, Kolhose anak Hasaja, Hasaja anak Adaja, Adaja anak Jojarib, Jojarib anak Sagharja, Sagharja anak Siloni.

6. Karä olo panakan Peres, idjä omba mangkalewu hong Jerusalem, sampai äpat ratus djahawen pulu hanja biti, uras olo gantjang menteng.

7. Djetoh karä olo Benjamin: Salu anak Mesulam, Mesulam anak Joed, Joed anak Pedaja, Pedaja anak Kolaja, Kolaja anak Maaseja, Maaseja anak Itiel, Itiel anak Jesaia;

8. Tinai Gabai tuntang Salai; djalatien ratus duä pulu hanja biti.

9. Joel, anak Sighri, indu kapalae; maka Juda, anak Senuapanggapite hong lewu tä.

10. Bara baris imam: Jedaja anak Jojarib tä, Jaghin;

11. Seraja anak Hilkia, Hilkia anak Mesulam, Mesulam anak Sadok, Sadok anak Merajot, Merajot anak Ahitub, indu mantir human Hatalla.

12. Tuntang karä paharie, idjä sombajang hong huma tä, sampai hanja ratus duä pulu duä biti. Maka Adaja anak Jeroham, Jero-

ham anak Pelalja, Pelalja anak Amsi, Amsi anak Sagharja, Sagharja anak Pashur, Pashur anak Malghia,

13. Tuntang karä paharie, uras mantir ungkupe, sampai duä ratus äpat pulu duä biti. Tinai Amasia anak Asareel, Asareel anak Aghsai, Aghsai anak Mesilemot, Mesilemot anak Imer,

14. Tuntang karä paharie, uras olo gantjang menteng, saratus duä pulu hanja biti; maka kapalae Sabdiel, anak Gidolim.

15. Bara baris olo Lewi: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, Hasabja anak Buni;

16. Tinai Sabetai tuntang Josabad, mantir olo Lewi, mangapala gawi hong parantaran human Hatalla.

17. Matanja anak Migha, Migha anak Sabdi, Sabdi anak Asap, mangamander äwen idjä manjanji manara Hatalla, kahum olo blaku doa; tinai Bakbukja, paharie, indu panggapite; tinai Abda anak Samua, Samua anak Galal, Galal anak Jedutun.

18. Karä olo Lewi, idjä omba mangkalewu hong lewu brasih tä, sampai duä ratus hanja pulu äpat biti.

19. Olo tonggon bauntonggang: Akub, Talmon, tuntang karä paharie, idjä manonggo intu bauntonggang, saratus udju pulu duä biti.

20. Maka karä olo Israel awang beken, tuntang karä imam olo Lewi, mangkalewu hong karä lewun Juda, genep biti hong pagangan ai.

21. Rewar äka brasih tä mangkalewu hong Opel; Siha tuntang Gispa indu kapalan rewar äka brasih tä.

22. Kapalan olo Lewi hong Jerusalem tä Usi anak Bani, Bani anak Hasabja, Hasabja anak Matanja, Matanja anak Migha. Bara baris panakan Asap tä karä olo panjanji akan gawin human Hatalla.

23. Krana aton prentah radja tahiu olo panjanji tä, idjä manukas balandjae akan genep andau.

24. Maka Petaja, anak Mesesabeel, bara ungkup Sera, anak Juda tä, indu mantir radja tahiu karä perkaran olo arä tä.

25. Maka belahe olo Juda, idjä melai hong tanae, mangkalewu hong Kiriatarba tuntang patataie, hong Dibon tuntang patataie, hong Jekabseel tuntang patataie;

26. Tinai hong Jesua, hong Molada, hong Betpelet,

27. Hong Hasarsual, hong Berseba, tuntang hong karä patatai lewu tä;

28. Tinai hong Siklag, hong Meghona tuntang patataie,

29. Hong Enrimon, Sora tuntang Jarmot;

30. Hong Sanoa, Adulam tuntang karä patataie, hong Laghis tuntang hong karä tanae, hong Aseka tuntang karä patataie. Æwen melai bara Berseba mandas djanah Hinom.

31. Maka olo Benjamin bara Geba mangkalewu hong Mighmas, Aja, Betel, tuntang hong karä patataie;

32. Hong Anatot, Nob, Ananja,

33. Hasor, Rama, Gitaim,

34. Hadid, Seboim, Nebalat,

35. Lod, Ono, tinai hong djanah Karasim.

36. Maka belahe olo Lewi, idjä äkae hong Juda, omba mangkalewu olo Benjamin.

BAGI 12.

I. Surat aran imam tuntang olo Lewi.
II. Lewu Jerusalem.

I.—1. Djetoh karä imam tuntang olo Lewi, idjä djari hagoet omba Serubabel, anak Sealtiel, tinai Jesua: Seraja, Jeremia, Esra,
2. Amarja, Malugh, Hatus,
3. Seghania, Rehum, Meremot,
4. Ido, Ginetoi, Abia,
5. Mijàmin, Maadja, Bilga,
6. Semaja, Jojarib, Jedaja,
7. Salu, Amok, Hilkia, Jedaja; djetä karä mantir olo imam, tuntang paharie, katika Jesua tä.
8. Maka karä olo Lewi tä: Jesua, Binui, Kadmiel, Serebja, Juda, Matanja; iä tä akan manjanji manara, genep biti tuntang paharie.
9. Tinai Bakbukja äwen duä Uni, tuntang paharie, akan gawi tä kea, manalindjam äwen.
10. Maka Jesua manak Jojakim, Jojakim manak Eljasib, Eljasib manak Jojada;
11. Jojada manak Jonatan, Jonatan manak Jadua.
12. Maka katika Jojakim tä djetoh karä imam, idjä bakas ungkupe: ungkup Seraja Meraja; ungkup Jeremia Hananja,
13. Ungkup Esra Mesulam; ungkup Amarja Johanan;
14. Ungkup Melighu Jonatan; ungkup Sebanja Josep;
15. Ungkup Harim Adna; ungkup Merajot Helkai;
16. Ungkup Ido Sagharia; ungkup Gineton Mesulam;
17. Ungkup Abia Sighri; ungkup Minjamin, idjä baris Moadja tä, Piltai;
18. Ungkup Bilga Samua; ungkup Semaja Jonatan;
19. Ungkup Jojarib Matenai; ungkup Jedaja Usi;
20. Ungkup Salai Kalai; ungkup Amok Heber;
21. Ungkup Hilkia Hasebja; ungkup Jedaja Netaneel.
22. Maka katika Eljasib, Jojada, Johanan tuntang Jadua, karä olo Lewi, karä mantir ungkupe tä, tuntang karä imam djari injurat, sampai kahum karadjaan Darius, olo Parsis tä.
23. Maka olo Lewi, awang mantir ungkupe, djari injurat hong surat karä aran olo sampai katika Johanan, anak Eljasib tä.
24. Maka karä mantir olo Lewi tä, iä tä: Hasabja, Serebja, Jesua, anak Kadmiel tä, tinai karä paharie, idjä hindjä iä, uka manara, manarimakasih, tumon prentah Dawid, olo ain Hatalla tä, hatalindjam padjue. — (1.*Kron.* 24,1.)
25. Matanja, Bakbukja, Obadja, Mesulam, Talmon tuntang Akub indu olo panonggo, idjä manonggo karä karong äka ramo.
26. Æwen tä uras haiak Jojakim, anak Jesua, Jesua anak Josadak, tinai katika Nehemia, wakil radja tä, tuntang imam Esra, guru Torat tä.
II.—27. Maka kahum mamuga kotan Jerusalem olo manduan olo Lewi bara karä lewue, mimbit iä akan Jerusalem, mangat iä omba mamuga tä dengan kahandjak atäie, sambil manarimakasih, manjanji,

tuntang mampahiau bisakbetong, biola, kutjapi.
28. Tumon tä karä olo panjanji hapumpong, alo bara tanah idjä hakaliling Jerusalem, alo bara karä lewun olo Netopat;
29. Tinai bara ungkup Gilgal, tinai bara tanah Geba tuntang Asmawet; krana olo panjanji tä djari mamangun lewu akae hakaliling Jerusalem.
30. Palus karä imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe; limbah tä iä mamprasih olo arä, tinai karä bauntonggang tuntang kota tä.
31. Tä aku manjoho karä mantir Juda mandai kota. Aku mambaris iä mandjadi duä kapadju, manjanji tarimakasih haiak manandjong. Idjä kapadju tä hundjun kota akan hila gantau, manalih bauntonggang Aspot.
32. Æwen tä inuntut Hosaja, tuntang sabagi karä mantir Juda;
33. Tinai Asaria, Esra, Mesulam,
34. Juda, Benjamin, Semaja tuntang Jeremia.
35. Tinai belahe panakan imam, idjä hapan sarunai: Sagharja, anak Jonatan, Jonatan anak Semaja, Semaja anak Matanja, Matanja anak Mighaja, Mighaja anak Sakur, Sakur anak Asap.
36. Tinai karä paharie, Semaja, Asareel, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneel, Juda tuntang Hanani, idjä hapan talo usik ain Dawid, olo ain Hatalla tä; maka Esra, guru Torat tä, manandjong helo baue.
37. Bara bauntonggang lowang danum, idjä tandipahe, äwen tä mandai lampat lewun Dawid, palus mandai kota, idjä tandipah human Dawid, palus sampai bauntonggang danum, idjä hila timor.
38. Maka padjue idjä tinai, idjä manarimakasih tä, manandjong hatantolak dengan äwen, tuntang aku manuntut likute dengan sabagi olo arä, hundjun kota tä, tambuan djalan mohon bara tjandi tannur, palus sampai kota idjä lombah,
39. Palus sampai bauntonggang Epraim, tinai sampai bauntonggang idjä usang, tinai sampai bauntonggang lauk, palus tjandi Hananeel tuntang tjandi Mea, sampai bauntonggang tabiri; maka äwen tä tendä hong bauntonggang human panga.
40. Limbah tä padjue duäduä idjä manarimakasih tä tamä human Hatalla, tinai aku kea, tuntang sabagi karä mantir dengangku.
41. Tinai karä imam, Eljakim, Maaseja, Minjamin, Mighaja, Eljoenai, Sagharja, Hananja, idjä mimbing sarunai;
42. Tinai Maaseja, Semaja, Eleasar, Usi, Johanan, Malghia, Elam, tuntang Eser; maka olo panjanji tä uras manjanji, tuntang Jisraja kamander ajue.
43. Maka olo maluput intu andau tä aiä parapah awang injambalih, tuntang baramirami, basa Hatalla djari mampahandjak iä paham; tinai karä olo bawi tuntang anak olo handjak kea, sampai augh lalenton Jerusalem mamala bara kedjau.
44. Andau tä kea arä olo iangkat mandjadi mantir akan karä karong äka karä ramo, äka karä parapah tandjungan, äka parut talo, tuntang äka karä asil idjä midjä dalam sapulu tä, mangat mamumpong akan hetä bara karä

tanan olo tuntang bara karä le-
wun olo talo awang inukas awi
Torat, akan karä imam tuntang
olo Lewi; krana olo Juda handjak
atäie tagal karä imam tuntang olo
Lewi, basa äwen tä mendeng
hetä,
45. Manonggo manguan gawin
Hatallae, tuntang mamprasih karä
talo; tinai olo panjanji tuntang
olo panonggo uras aton kea men-
deng hetä tumon prentah Dawid
tuntang anake Salomo.
46. Krana djaman horan, katika
Dawid tuntang Asap, puna djari
iangkat kamander olo panjanji,
mangat manara Hatalla, tuntang
manarimakasih intu iä.
47. Tagal tä hapus utus olo Is-
rael intu katika Serubabel, tun-
tang intu katika Nehemia, aton
manenga bagin olo panjanji tun-
tang olo panonggo tä, genep an-
dau tumon tukas bagie; tinai iä
mambaris mamprasih talo akan olo
Lewi; maka olo Lewi mambaris
mamprasih talo akan panakan
Aaron.

BAGI 13.

Nehemia blasut atäie manjoho olo mahaga Torat totototo.

---

1. Maka andau tä surat Moses
imbasa intu pinding karä olo arä;
tä aton sondau augh hetä, palus
katatahi olo Amon dengan olo
Moab djaton tau tamä djalahan
olo ain Hatalla. — (5.*Mos*.23,3.)
2. Basa olo tä horan djaton
maku mandohop olo Israel, ma-
nenga tepong tuntang danum,
malainkan iä djari mupah Bileam
manjapa äwen, alo Hatallan ita
djari mobah sapac tä mandjadi
berkat. — (4.*Mos*.22,5.)
3. Djadi, amon olo arä mahi-
ning augh prentah tä, maka iä
mambaris karä olo paranakan hä-
woi utus beken bara olo Israel.
4. Maka bara bihin Eljasib,
imam tä, idjä iangkat mandjadi
mantir gudang human Hatallan
ita, djari mangola Tobia.
5. Tuntang iä djari manatap
karong hai akae, äka olo bihin
pudji mina parapah talo kinan,
garo, ramon pakarange, tuntang
asil idjä midjä dalam sapulu bara
karä gendom, anggor tuntang un-
dus, idjä tukas bagin olo Lewi,
olo panjanji tuntang olo panong-
go, tinai parapah inandjungan,
bagin imam.
6. Maka katika tä djaton ka-
hum aku hong Jerusalem; krana
hong njelo telo pulu duä kahum
karadjaan Artasasta, radja Babel,
aku manalih naharep radja, lim-
bah idjä njelo aku injoho radja
tä buli tinai.
7. Tuntang aku sampai Jeru-
salem; tä aku mahining talo papa
tä, idjä iawi Eljasib tagal Tobia,
awie manampa karong akae hong
parantaran human Hatalla.
8. Maka djetä tangkalau papa
intu aku, palus aku mandjakah
manganan karä ramon Tobia akan
ruar karong tä.
9. Tinai aku manjoho olo mam-
prasih karong tä, balalu aku ma-
lian manamäan hetä tinai ramon
human Hatalla, tuntang parapah
talo kinan dengan garo.
10. Tinai aku mahining, bagin
olo Lewi djaton djari inenga akae,
sampai olo Lewi tuntang olo pa-
njanji, idjä tantai sombajang, djari
hadari, genep biti buli tanae.

11. Tä, aku malait karä mantir, koangku: Buhen human Hatalla djari ilihi ngalapeae? Tapi aku mamumpong olo tä tinai, palus mimbit iä akan äkae tinai.
12. Tä karä olo Juda mimbit asil idjä midjä dalam sapulu bara karä gendom, anggor tuntang undus, akan gudang tä.
13. Tinai aku mangkat imam Selemja mandjadi mantir gudang tä, tinai Sadok, guru Torat, tuntang Pedaja, olo Lewi tä; idjä pangiwae Hanan, anak Sakur, Sakur anak Matanja, basa iä tä inggarä olo budjur, iä injoho mambagi akan karä paharie.
14. Tahiu aku, o Hatallangku! tagal perkara toh; äla kalapean karä gawi bahalap, idjä iawiku dengan human Hatallangku, tuntang dengan olo idjä manonggo hetä.
15. Katika tä kea aku mitä belahe olo Juda, idjä mamähes intu andau sabat, tinai iä manduan talo inggeteme, mamuate hundjun kalidaie, kalotä kea anggor, bua anggor tuntang korma, tinai sepsimpan ampin talo buate, idjä imbite tamä Jerusalem andau sabat. Maka palus aku mampudji olo tä, metoh iä mandjual talo kina tä.
16. Tinai belahe olo Tirus mangkalewu hong Jerusalem, idjä mimbit lauk tuntang karä ampin talo dagangan, idjä indjuale hong andau sabat akan olo Juda tuntang Jerusalem.
17. Maka aku paham mampudji karä mantir Juda, sambil hamauh dengan äwen: Narai talo papa tä, idjä iawi keton, sampai keton mamapa andau sabat? — (10,31.)
18. Dia tumon tä gawin tato keton bihin, sampai Hatallan ita djari hararepan ita tuntang lewu toh hapan tjalaka paham? magon keton mandahang kalason kasangite tinai intu olo Israel, awi keton mamapa andau sabat?
19. Djadi, amon talo handak rememeng hong bauntonggang Jerusalem, helo bara sabat manampara, maka aku manjoho olo manguntji karä blawange, tinai aku manjoho olo äla helo muap tä tinai sampai limbah andau sabat, djadi, belahe olo ajungku injohoku manonggo bauntonggang, belä olo manamäan talo indjuale hong andau sabat.
20. Tä, karä olo badagang, tuntang olo idjä handak mandjual talo, melai bara malem intu ruar Jerusalem, sampai sindä handuä tingkat sabat.
21. Tä, aku mampudjie, sambil hamauh dengan äwen: Buhen keton bara malem darah kotan lewu? kemä, amon keton njainjait kalotä, toto aku mantakan mawi keton. Bara katika tä olo tä terai manalih intu andau sabat.
22. Tinai aku manjoho karä olo Lewi, mangat iä mamprasih arepe, tuntang manonggo bauntonggang, mangat mahaga tuntang mamprasih andau sabat. Ingat aku tagal gawingku toh kea, o Hatallangku! pasi aku tumon kasajangm idjä paham.
23. Tinai katika tä aku mitä belahe olo Jehudi, idjä djari masawä bawin olo Asdod, Amon tuntang Moab.
24. Maka anake hakotak habalut augh Asdod, iä djaton toto harati augh olo Jehudi, baja genep biti manumon basan karä utus olo tä.
25. Maka aku paham malait olo

tä, sambil manjapa iä; tinai aku mamukul belahe, tuntang marampong balaue, palus aku manjoho iä sumpah intu Hatalla: Æla keton manenga anak keton idjä bawi akan anak olo tä awang hatuä, tinai äla keton manduan anak äwen idjä bawi akan sawan anak keton awang hatuä, atawa akan keton kea. — (5.*Mos.*7,3.)
26. Dia Salomo, radja Israel tä, djari badosa hong perkara toh? alo marak karä utus olo djaton djari aton radja idjä padan dengae, alo iä ingilak Hatallae, tuntang imparadja Hatallae mahundjun karä olo Israel, tinai bawin utus olo beken tä kea mimbit iä basala. — (1.*Radja*11,3.)
27. Patut toh tinai ikäi manarima augh keton, tuntang manjoho keton mawi talo papa awang paham toh, awi keton malangkah malawan Hatallan ita, tuntang masawä bawin utus olo beken?
28. Tinai idjä biti anak Jojada, Jojada anak Eljasib, imam hai tä, djari mempo Sanbalat, olo Horon tä; tagal tä aku maharak manganan iä.
29. Tahiu olo tä, o Hatallangku! idjä djari mamapa pangkat imam, idjä djari marusak djandjin imam tuntang olo Lewi.
30. Tumon tä aku djari mamprasih mambaris olo tä bara karä olo utus beken; tinai aku mamadju karä imam tuntang olo Lewi, genep padjue akan gawin ai;
31. Tinai akan manduan kaju akan mesbeh intu wajahe awang inukas, tuntang mimbit parut bua tana. Tahiu aku, o Hatallangku! tuntang pasi aku!

SURAT

E S T E R.

BAGI 1.

Wasti inganan banae Ahasweros, radja Parsis.

1. Maka djadi katika Ahasweros, iä tä Ahasweros, idjä mimbing karadjaan bara tanah Hindu sampai tanah Kus, mahundjun saratus duä pulu udju kabaris tanah;
2. Amon radja Ahasweros tä mondok hundjun padadusan karadjaan ajue, hong lewu Susan,
3. Intu njelo telo kahum karadjaan ajue, maka iä aton gawie hai akan karä mantire tuntang olo ajue; karä mantir parang hong tanah Parsis tuntang Meden, karä tuan hai, tinai karä wakil tanah uras manaharep baue;
4. Metoh iä mamprahan kutoh

kahain karadjaan ajue, tuntang kutoh kahalap kabungas ajue, tahi andaue, sampai saratus hanja pulu andau katahie.
5. Limbah karä andau tä djari sukup, maka radja mawi gawi hai akan olo handiai, idjä hong lewu Susan, akan olo hai korik, kudju andau katahie, hong parantaran human radja.
6. Maka aton hetä kutoh dinding benang idjä baputi, bahidjau tuntang biru ampie, tusoke tali lawai pista tuntang lawai ungu, iminding hapan tisin salaka, iniring intu toros marmor; maka karä katil uras bulau salaka, djetä hong lasäh porpir, marmor tuntang albast, tinai sambarana batu barega beken.
7. Maka talo ihop imbit olo sarangae bulau, genep sarangan tä hakabeken matjame; tuntang aton kutoh anggor bahalap tumon panatau radja.
8. Maka pihop olo tä djadi tumon prentah, djaton olih imaksa; krana radja paham djari mametäh karä mantir humae, uka äwen mawie tumon kahandak genep biti.
9. Maka Wasti, sawan radja tä, manampa panginan kea akan karä olo bawi, awang hong äka radja, hong human radja Ahasweros.
10. Djadi, andau udju, amon radja handjak atäie kajakajal awi anggor, maka iä manjoho Mehaman, Bista, Karbona, Bigta, Abagta, Setar äwen udju Karghas, mantir karong udjuudju tä, awang manjang radja Ahasweros,
11. Mangat iä manduan Wasti, sawan radja, manaharep baun radja, hapan makotan radja, nakara mamprahan kahalape akan olo arä, tuntang akan karä mantir, krana iä tä paham bahalap ampin baue.
12. Tapi Wasti, sawan radja tä, djaton maku manalih tumon augh radja, idjä djari inatäan mantir karong tä akae. Tä radja paham blait, hasep kasangite.
13. Palus radja hamauh dengan karä olo pintar, idjä katawan hadat perkara; krana karä perkaran radja akan indu imutus manamuni olo tä, idjä katawan prentah tuntang hadat.
14. Maka idjä panggapit radja tä, iä tä: Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena, Memughan, udju mantir kapalan olo Parsis tuntang olo Meden tä, idjä puna melai hong baun radja, idjä mambatang hong karadjaan.
15. Maka radja misek äwen kapatut gawie dengan Wasti, sawan radja, tumon augh undangundang, basa iä djaton djari manumon augh radja Ahasweros, awang insanan mantir karong akae.
16. Tombah Memughan hong baun radja, tuntang karä mantir kapala: Sawan radja, Wasti tä, djaton djari sala dengan radja bewäi, malainkan dengan karä mantir kapala tuntang dengan karä olo arä kea, idjä melai hong karä tanah ain radja Ahasweros.
17. Krana gawin sawan radja toh karäh hining karä olo bawi, tä äwen karäh manawah banae, amon koan olo arä: radja Ahasweros djari manjoho olo mimbit Wasti, sawan radja, manaharep baue, tapi iä djaton maku manalih.
18. Palus karä sawan mantir kapala hong tanah Parsis tuntang Meden karäh hamauh kalotä kea dengan karä mantir radja, sana iä

mahining gawin sawan radja tä; toto, tä djaton tapas tawah dengan kalait.

19. Toh, amon radja nahuang, käläh radja manenga prentah radja, idjä injurat hong karä undangundang olo Parsis tuntang Meden, idjä djaton tau ingarak tinai, iä tä: Wasti tä djaton akan manjupa radja Ahasweros tinai, palus radja manenga pangkate akan olo beken, idjä bahalap bara iä.

20. Amon prentah radja tä, idjä karäh inengae, karäh hining olo hong hapus karadjae, idjä hai tä, tä maka karä olo bawi karäh mahorumat banae, alo hai korik.

21. Maka aughe tä ingilak radja tuntang karä mantire, palus radja mawie tumon augh Memughan tä.

22. Iä mampait arä surat akan karä baris tanah radja, akan genep tanah tumon puna bintik hurupe, akan genep utus olo tumon augh basae, manjoho genep hatuä mangapala humae, tuntang hako tak hapan puna basae.

BAGI 2.

I. Ester iangkat mandjadi sawan radja. II. Mordeghai masuman olo idjä handak mampatäi radja.

I. —1. Limbah perkara tä, amon lason kalait radja Ahasweros djari terai, maka iä mingat mangarajau Wasti, tuntang talo awang iawie, tinai hukum idjä inukas akae.

2. Tä koan olo tabela, ajang radja tä: Käläh olo manggau akan radja arä olo bawi tabela, budjang tinduh awang bahalap ampie.

3. Buah radja manjoho mantir hong karä tanah karadjaan ajue, mangat äwen manggau olo bawi tabela, budjang tinduh awang bahalap ampie, mimbit iä akan lewu Susan, tamä human karä olo bawi, idjä inonggo Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä; tinai buah olo manenga ramon kabungas akae.

4. Maka olo bawi tabela tä, idjä ingilak radja, mandjadi sawan radja manganti Wasti. Maka aughe tä ingilak radja, palus iä mawie tumon tä.

5. Maka aton olo Jehudi hong lewu Susan, idjä Mordeghai arae, iä tä anak Jair, Jair anak Simei, Simei anak Kis, olo Benjamin; — (*Nehem.*7,7.)

6. Idjä tamput tawanan bara Jerusalem, dengan karä olo tä idjä inamput tawanan haiak Jeghonia, radja Juda, idjä inamput Nebukadnesar, radja Babel.

7. Maka iä tä mambelom Hadasa, djetä Ester, anak bawi ain mamae; krana djetä djaton indu bapae; maka iä tä olo bawi tabela idjä balangkis, tuntang bahalap ampin baue; maka limbah indu bapae matäi, Mordeghai djari manduan iä akan anake.

8. Djadi, amon augh radja tuntang prentahe imbuka, amon arä olo bawi tabela imumpong hong lewu Susan, penda lengän Hegai, tä Ester kea tamput induan akan human radja, penda lengän Hegai, idjä manonggo karä olo bawi tä.

9. Maka olo bawi tabela tä ingilake, iä iasi intu baue; tagal tä iä palus manenga akae ramon kabungas bagin ajue, tinai udju budjang bawi awang djari intihe bara human radja; iä manjoho iä tuntang karä ajange tä melai hong

karong human olo bawi idjä kapala bahalap.

10. Maka Ester djaton djari masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä masuman tä.

11. Maka sining andau Mordeghai manandjong hong parantaran human olo bawi, mangat misek ampin pambelom Ester, tuntang ampin kadjariae.

12. Maka amon sampai girir genep biti olo bawi tabela tä akan manjupa radja Ahasweros, limbah iä djari injimpan duäwalas bulan katahie, tumon hadat olo bawi tä, krana djetä tikas katahin olo tä injimpan, djahawen bulan hapan minjak mur, tinai djahawen bulan hapan karä ampin minjak mangat ewaue awang beken, tuntang sepsimpan ramon kabungas;

13. Tä maka olo bawi tabela tä manjupa radja, tuntang karä talo kahandake inenga akae, mangat hapan djetä iä lius bara human olo bawi tä tamä human radja.

14. Halemäi iä tamä hetä, tapi handjewu iä blua tinai, tamä human olo bawi tingkat idjä duä tä, idjä inonggo Saasgas, mantir karong radja, idjä manonggo karä gundik radja; iä djaton tau manjupa radja tinai, baja amon radja mangahandak iä, tuntang batantu manjoho olo mangahau iä manjewut arae.

15. Djadi, amon girir Ester, anak Abighail, Abighail mama Mordeghai, idjä djari induan Mordeghai indu anake, djari sampai, iä akan manjupa radja, tä iä djaton blaku talo enen, baja idjä injoho Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä. Maka Ester ingilak olo handiai, idjä mitä iä.

16. Kalotä Ester induan naharep radja Ahasweros, tamä human radja, hong bulan sapulu, djetä bulan Tebet, huang njelo udju kahum karadjaan ai.

17. Maka radja heret dengan Ester paham bara karä sawae, iä supa asi tuntang katau intu baue paham bara karä budjang bawi; maka iä mangkepan makotan radja hundjun takoloke, palus mangkat iä mandjadi sawan radja gantin Wasti.

18. Tä, maka radja manampa panginan hai akan karä mantire tuntang olo ajue, tagal Ester tä; iä mempas asil karä tanahe, tuntang kutoh talo inengae, tumon panatau radja.

II.—19. Maka tingkat duä tä amon budjang bawi imumpong, katika tä Mordeghai ompat belom hong paseban radja.

20. Maka Ester djaton masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä; krana Ester manumon petäh Mordeghai, sama kilau katika iä ihagae.

21. Katika tä, amon Mordeghai ompat belom hong paseban radja, maka duä mantir radja, idjä manonggo bauntonggang, Bigtan tuntang Teres, paham blait, sampai iä handak mampatäi radja Ahasweros.

22. Maka Mordeghai kasene akale tä, balalu iä masuman tä akan Ester, sawan radja, maka Ester masanan tä akan radja hapan aran Mordeghai.

23. Amon perkara tä iriksa, maka djetä sondau toto, palus äwen duä tä inggantong hong gantongan idjä; maka perkara tä imintik hong surat saritan radja. — (6,1.)

BAGI 3.

Haman badjoho atäic; iä handak mampatäi karä olo Jehudi.

1. Limbah karä perkara tä radja Ahasweros mangkat Haman, anak Hamedata, olo Agag; iä paham mampahai iä, tuntang manggatang trutjie tapakan ngambo bara karä trutjin mantir awang dengae.
2. Djadi, karä olo ain radja, idjä ompat melai hong paseban radja, sontop manjembah Haman, krana radja djari manjoho kalotä tahiu iä; tapi Mordeghai djaton sontop, djaton manjembah.
3. Tä koan karä olo ain radja, idjä melai hong paseban radja, dengan Mordeghai: Buhen ikau malangkah prentah radja?
4. Djadi, amon olo tä tahi andaue djari hamauh dengae kalotä, tuntang iä djaton paraba aughe, maka äwen masuman tä akan Haman, handak mitä, djaka gawin Mordeghai tä tau kalotä; krana iä djari masuman arepe akan olo tä, iä olo Jehudi.
5. Amon Haman mitä, Mordeghai tä djaton maku sontop manjembah iä, tä Haman paham hasep kalaite.
6. Angate, iä djaton ombet mawi Mordeghai kabuate bewäi, basa olo djari masuman utus Mordeghai tä akae, malainkan kahandak Haman nahuang mampatäi mampalomos hapus utus ain Mordeghai, karä olo Jehudi, awang hong salepah karadjaan Ahasweros.
7. Intu bulan idjä solake, djetä bulan Nisan, hong njelo duäwalas kahum radja Ahasweros, maka olo mambong pur, iä tä talo hapan batenong, hong baun Haman, akan genep andan tinai akan genep bulan, sampai buah bulan duäwalas, djetä bulan Adar.
8. Krana Haman djari hamauh dengan radja Ahasweros: Aton olo beken utuse hetoh, idjä habalut tuntang kasaburan marak karä utus olo hong karä tanah karadjaan ajum; maka hadat olo tä beken bara hadat karä utus olo, tinai olo tä djaton kea manumon prentah radja, tagal tä djaton buah radja manjoho olo tä belom.
9. Djaka huang radja kalotä, käläh soho olo manjurat prentah, mangat olo tä impatäi; tä aku handak manimbang sapulu kojan pikul salaka, manenga tä akan mantirm, mangat mimbit tä akan äka panatau radja.
10. Tä radja mamarut tisin tjap bara tundjuke, sambil manenga tä akan Haman, anak Hamedata, olo Agag, musoh olo Jehudi tä.
11. Maka radja hamauh dengan Haman: Salaka tä inengaku akam, kalotä kea olo tä, mangat ikau mawi iä mahapa kahandakm.
12. Tä karä djurutulis radja ingahau, hong bulan idjä solake, andau telowalas bulan tä kea, maka äwen tä mamintik surat tumon talo handiai, awang imetäh Haman, akan karä wakil radja, tuntang akan karä mangkubumi, idjä marentah karä tanah, tinai akan genep mantir kapalan karä utus olo, akan genep tanah hapan ampin hurup ai, akan genep utus olo hapan basa ai; maka djetä injurat hapan aran radja Ahasweros, tuntang intjatjak hapan tisin radja.
13. Maka karä surat tä impait intu olo, idjä puna sarohan radja awang bapitik, akan karä tanah ain radja, manjoho olo mampalo-

mos, mampatäi tuntang marusak karä olo Jehudi, alo bakas tabela, sampai karä anak awau tuntang olo bawi, dalam idjä andau, iä tä hong andau telowalas bulan duäwalas, djetä bulan Adar, tinai manjoho olo marampas karä ramon olo tä.

14. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong karä tanah, tuntang imbuka akan karä utus olo, manjoho olo arä batatap intu andau tä.

15. Maka puna sarohan tä hagoet djadjeleng, tumon prentah radja; prentah tä insanan hong lewu Susan kea. Maka radja tuntang Haman mondok mihop, tapi karä olo Susan tä suraksirok, djaton karuan angate.

BAGI 4.

Mordeghai tuntang karä olo Jehudi paham kapähä atäie; iä manjoho Ester blaku akae intu radja.

1. Amon Mordeghai djari katawan talo handiai awang mandjadi, maka Mordeghai marabit pakaiae, sambil hapan tapih bidak, tinai mangawo arepe; palus iä blua mahoroe bentok lewu, tuntang mangkariak paham kapähan aughe,

2. Njamah iä sampai bauntonggang äka radja; krana dialo idjä biti, awang hapan tapih bidak, injoho tamä äka radja.

3. Maka hong genep tanah, hong genep lewu, sana augh radja tuntang prentahe sampai hetä, lembut paham augh bawai olo Jehudi, palus iä puasa, manangis, paham kapähän atäie; maka arä olo tä mondok hatapih bidak tuntang kawo.

4. Tä, maka olo bawi tabela, idjä ajang Ester, tuntang mantir dalam ajue manalih, masuman tä akae; maka sawan radja paham kapähä atäie; palus iä mampait pakaian indu hapan Mordeghai, manjoho iä manganan tapih bidak tä idjä hapae; tapi iä djaton maku manarima tä.

5. Tä Ester mangahau Hatagh, mantir karong radja tä, idjä tantai manonggo iä, tuntang mametäh iä misek Mordeghai, mangat katawan sababe, buhen iä kalotä, tuntang narai perkarae.

6. Tä Hatagh blua, tanggoh Mordeghai hong djalan lewu, idjä darah bauntonggang äka radja.

7. Maka Mordeghai manjarita akae karä perkara tä, tinai djumalah karä salaka tä, idjä djari djandjin Haman handak manimbange akan äka panatau radja, tagal olo Jehudi, nakara mampatäi olo tä.

8. Tinai iä manenga akae salinan surat prentah tä, idjä djari imbuka hong Susan, manjoho mampalomos olo tä, mangat mantir tä mamprahan djetä akan Ester, tuntang masuman akae, sambil manjoho iä, mangat iä tamä manaharep radja, palus musok iä, sambil blaku intu iä akan utus olo ajue.

9. Maka Hatagh buli, palus masanan akan Ester karä augh Mordeghai.

10. Tä koan Ester dengan Hatagh, tuntang manjoho iä masuman aughe tä akan Mordeghai, koae:

11. Karä mantir radja, tuntang karä olo arä hong karä tanah ain

radja puna katawan bewäi, genep biti idjä manalih radja, tamä parantaran idjä hila huange, djaka iä djaton ingahau radja, alo hatuä bawi, aton hukume iä djaton tau dia palus impatäi, djaka dia radja mandjudju sokahe bulau akae, hapa mambelom iä; maka aku toh djaton djari ingahau manjupa radja, djari katelo pulu andau toh.

12. Maka Hatagh hagoet, masuman augh Ester tä akan Mordeghai.

13. Tä Mordeghai manjoho iä mamaläh augh Ester kalotoh: Æla angat kamäam, ikau kabuatm bewäi tau lapas bara karä olo Jehudi, basa ikau toh melai hong dalam radja.

14. Kiana amon ikau handak manjuni arepm intu katika toh, toto dohop tuntang kaliwus karäh lembut akan olo Jehudi bara äka beken kea, tapi ikau tuntang ungkup human bapam karäh rusak; tinai äwe katawan, buhen ikau intu wajah idjä kalotoh djari indu sawan radja?

15. Tä Ester manjoho olo magah aughe akan Mordeghai:

16. Lius ikau, pumpong karä olo Jehudi idjä hong Susan, awi puasa tagal aku, äla kuman mihop katelo andau katahie, handau hamalem; aku kea tuntang karä ajangku handak puasa tumon tä; limbah tä aku handak tamä manjupa radja, alo djetä malawan prentah. Amon aku nihau, naughe aku nihau.

17. Tä Mordeghai hagoet, balalu malalus talo handiai, awang injoho Ester iä.

BAGI 5.

Radja Ahasweros äwen duä Haman impakadja Ester. Haman handak mampatäi Mordeghai.

---

1. Djadi, intu andau telo Ester hapakaian pakaian radja, palus iä tamä mendeng hong parantaran idjä hila huange, tandipah human radja; maka radja mondok hundjun padadusan karadjaan ai, hong human radja, tandipah bauntonggang.

2. Djadi, sana radja mitä Ester, sawan radja, idjä mendeng hong parantaran hetä, maka iä iasi intu matae, palus radja mandjudju sokah bulau ain radja tä idjä intu lengäe, akan Ester, tä Ester manggapi, manigong tapakan sokah radja tä. —(4,11.)

3. Tä koan radja dengae: Narai katapasm, o Ester, sawan radja, narai ilakum? alo sampai sabagi karadjaan, toto, djetä karäh inenga akam.

4. Maka tombah Ester: Djaka radja nahuang, käläh radja tuntang Haman mananggoh panginan andau toh, idjä djari inatapku akae.

5. Tä koan radja: Soho Haman manggulong arepe, mangat manumon prentah Ester toh. Djadi, amon radja dengan Haman djari mananggoh panginan, idjä djari inatap Ester,

6. Maka koan radja dengan Ester, metoh äwen djari mihop anggor: Narai talo lakum? toto, djetä karäh inenga akam; narai idjä ingahandakm? djetä akan mandjadi bewäi, alo sampai sabagi karadjaan.

7. Tombah Ester, koa: Djetoh talo lakungku, idjä äka huangku:

8. Amon aku iasi intu matan radja, tinai djaka radja nahuang manjuang talo lakungku, tuntang malalus idjä äka huangku, käläh radja dengan Haman mananggoh panginan tinai, idjä handak inatapku akae, tä maka djewu aku handak mawie tumon augh radja.
9. Tä, maka Haman lius andau tä, dengan kahandjak karantang atäie. Maka amon Haman mitä Mordeghai hong bauntonggang äka radja, djaton iä mendeng, djaton kea maku hagerek, uka mahorumat iä, tä Haman paham kalait huange dengan Mordeghai.
10. Tapi Haman manahan manjarenan arepe; iä buli humae, palus manjoho olo hagoet mangahau karä sobat ajue, tinai sawae Seres.
11. Maka Haman manjarita akan äwen tä kahain panataue, karä anake, tuntang talo handiai, idjä hapan radja mampahai iä, tinai kilen ampin radja djari mangkat iä bara karä mantir hai, bara karä olo ain radja.
12. Tinai koan Haman: Ester kea, sawan radja, djaton djari manjoho idjä biti hindai haiak radja tanggoh panginae awang djari inatape, baja aku bewäi, tinai akan djewu kea aku djari irawäie koä radja.
13. Tapi talo toh uras djaton guna akangku. katahin karä andauku mitä olo Jehudi, Mordeghai tä, mondok hong bauntonggang äka radja.
14. Tä sawae Seres tuntang karä sobat ajue hamauh dengae: Käläh ita manjoho manampa gantongan, idjä limä pulu hasa kagantonge, tinai käläh djewu ikau hamauh dengan radja, mangat olo manggantong Mordeghai hetä; limbah tä ikau tau ompat radja mananggoh panginan tä dengan handjak atäim. Aughe tä bahalap intu Haman, palus iä manjoho olo manampa gantongan tä.

BAGI 6.

Mordeghai paham iangkat, ihorumat radja.

1. Maka alem tä kea radja djaton tau batiroh; tä iä manjoho olo mimbit surat karä sarita; maka djetä imbasa akan radja.
2. Tä olo sondau hong surat tä, Mordeghai djari masuman perkaran Bigtan tuntang Teres, duä mantir radja tä, idjä tonggon bauntonggang bihin, idjä handak mampatäi radja Ahasweros. — (2,23.)
3. Maka koan radja: Narai horumat tuntang kahai djari inenga akan Mordeghai tagal perkara tä? Maka olo tabela ain radja, idjä ajange, hamauh: Djaton talo enen djari inenga akae.
4. Tä koan radja: Æwe huang parantaran hetä? Maka Haman djari tamä parantaran, idjä ruar äka radja, handak hamauh dengan radja, mangat manggantong Mordeghai hong gantongan tä, idjä djari injohoe manatape akae.
5. Maka ajang radja masuman akae: Itäm, Haman tä mendeng hong parantaran. Koan radja: Soho iä tamä.
6. Djadi, amon Haman djari tamä, maka radja misek iä: Narai patut akan olo tä, idjä äka huang radja, idjä handak ihorumate paham? Tä koan Haman huang

atäie: Æwe kea idjä nahuang ihorumat radja paham, amon sala bara aku?
7. Tagal tä koan Haman, tombah augh radja: Olo tä, idjä handak ihorumat radja,
8. Käläh olo mimbit pakaian radja, idjä radja pudji hapae, tuntang hadjaran tä, idjä pudji iukong radja. tinai käläh olo mangkepan makotan radja hundjun takoloke;
9. Käläh pakaian tuntang hadjaran tä indjuluk akan idjä biti mantir ain radja, mantir idjä hai haliai, iä tä akan mangkepan tä intu olo tä, idjä handak ihorumat radja; tinai iä akan magah olo tä, impondok hong hadjaran tä, hapus karä djalan lewu, sambil mantehau helo baue: tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja.
10. Tä koan radja dengan Haman: Gulogulong ikau, duan pakaian tuntang hadjaran tä, tumon aughm, palus awi tumon tä kea dengan Mordeghai, olo Jehudi tä, idjä melai hong bauntonggang paseban; äla tapas idjä bara karä augh awang djari injewutm nah.
11. Maka Haman manduan pakaian tuntang hadjaran tä, balalu iä mangkepan pakaian tä intu Mordeghai, mampondok iä hundjun hadjaran tä, tuntang magah iä hapus karä djalan hong lewu, tuntang mantehau helo baue: Tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja!
12. Limbah tä Mordeghai buli bauntonggang paseban tinai; tapi Haman gulong buli humae, maka iä pähä atäie, tuntang manjandurong takoloke.
13. Tinai Haman manjarita akan sawae Seres tuntang karä sobat ajue talo handiai, awang djari buah iä. Maka karä nudjum ai tuntang sawae Seres tombah aughe, koae: Amon Mordeghai tä, idjä intu baue ikau manampara harenep, baris olo Jehudi, tä toto djaton kabawam ikau mawi iä, baja toto ikau karäh balongkang intu baue.
14. Metoh iä magon kotakotak, maka mantir karong ain radja dumah, manggulong Haman tanggoh panginan, idjä inatap Ester.

BAGI 7.

Haman ihukum radja.

1. Djadi, amon radja äwen duä Haman djari manalih omba kuman dengan Ester, sawan radja,
2. Maka intu andau duä tä kea, kahum mihop anggor, radja hamauh dengan Ester: Narai toh talo lakum, joh Ester, sawan radja? toto, djetä karäh inenga akam; narai äka huangm? maka djetä akan mandjadi, alo sampai sabagi karadjaan.
3. Tä tombah Ester, sawan radja, koae: Djaka aku iasi intu matam, joh radja, djaka radja nahuang, käläh mambelom tahasengku, djetä bewäi talo lakungku, soho belom utus olo ajungku, djetä äka huangku.
4. Krana ikäi djari indjual, aku tuntang olo utus ajungku, akan impalomos, impatäi tuntang irusak. Käläh kea djaka ikäi indjual mandjadi rewar olo, tä aku handak manjuni arepku, alo olo idjä handak marusak ikäi djaton kea tau mamaläh karugin radja.
5. Maka radja Ahasweros ha-

mauh dengan Ester, sawan radja, koae: Æwe olo tä? hong kwe olo djetä, idjä petah kalotä, sampai handak mawi talo djetä?

6. Tombah Ester: Olo parajap, olo musoh tä, iä tä Haman idjä papa toh! Tä, maka Haman nantekas paham taräwen hong baun radja tuntang sawan radja.

7. Maka radja mendeng bara äkae mihop, hasep kalaite, palus iä blua akan kabon, idjä darah huma tä. Maka Haman melai, mangat blaku belom tahasenge intu Ester, sawan radja, basa iä mitä, tjalakae djari inukas radja akae.

8. Amon radja buli bara kabon, idjä darah human radja, tamä äka panginan tä, maka Haman mahukup hong katil, idjä äka Ester. Maka koan radja: Mikäh iä handak marajap sawan radja, kahum iä huang humangku? Sana augh tä blua bara njaman radja, maka baun Haman palus imungkur olo.

9. Maka Karbona, idjä biti bara karä mantir, awang panggapit radja tä, hamauh: Itäm, aton gantongan darah human Haman, pandjang limä pulu hasa, idjä djari inampa Haman akan Mordeghai, idjä djari bahalap aughe dengan radja. Tä koan radja: Gantong iä hetä.

10. Tä olo manggantong Haman hong gantongan tä, idjä djari inampae akan Mordeghai. Limbah tä lason kalait radja terai.

BAGI 8.

Olo Jehudi injoho radja Ahasweros, tau bewäi malawan, tuntang mampatäi musohe.

---

1. Maka palus andau tä kea radja Ahasweros manenga akan Ester, sawan radja, human Haman, musoh olo Jehudi tä. Maka Mordeghai injoho manaharep radja, krana Ester djari masuman rintinge, iä tä hakola dengae.

2. Tinai tisin, idjä djari induae bara Haman, imarut radja, palus iä manenga djetä akan Mordeghai. Maka Ester mangkat Mordeghai mahaga human Haman.

3. Limbah tä Ester hamauh tinai dengan radja, tuntang manjembah intu paie, haiak manangis, sambil musok iä, mangat iä mangarake tinai kadarhakan Haman, olo Agag tä, tuntang pikire awang djari iniroke, handak mawi olo Jehudi.

4. Maka radja mandjudju sokah bulau ain radja akan Ester; tä Ester mendeng, melai naharep baun radja,

5. Sambil hamauh: Djaka radja nahuang, amon aku djari iasi intu matam, amon gawie toh budjur intu baun radja, tinai amon aku ingilak intu matam: käläh soho olo manjurat, hapan manganan surat tuntang akal Haman, anak Hamedata, olo Agag tä, idjä djari injurate, nakara mampatäi karä olo Jehudi, idjä hong karä tanah ain radja.

6. Krana kilen aku tau manampajah tjalaka tä, idjä akan buah olo utus aingku? Kilen aku tau mitä karusak karä kolangku?

7. Tä koan radja Ahasweros dengan Ester, sawan radja, tuntang dengan Mordeghai, olo Jehudi tä: Itä, human Haman tä djari inengaku akan Ester, tinai bitie djari inggantong olo, tagal iä djari manusang lengäe handak mawi olo Jehudi.

8. Käläh toh keton manjurat akan olo Jehudi, tumon djetä patut intu matan keton, hapan aran radja, tuntang mantjatjak tä hapan tisin radja; krana surat, idjä injurat hapan aran radja, tuntang intjatjak hapan tisin radja, puna djaton tau inganan tinai.

9. Tä karä djurutulis ain radja ingahau, palus andau tä kea, hong bulan telo, djetä bulan Siwan, hong andau duä pulu telo bulan tä; olo tä manjurat tumon karä augh petäh Mordeghai, manantarang karä olo Jehudi, tinai akan karä wakil radja, akan karä mangkubumi, tuntang akan genep mantir kapala hong karä tanah ain radja, bara tanah Hindu sampai tanah Kus, djetä saratus duä pulu udju tanah, akan genep tanah hapan puna ampin hurupe, akan genep utus olo hapan puna basae, tinai akan olo Jehudi kea hapan hurup tuntang basa ai.

10. Maka karä surat tä imintik hapan aran radja Ahasweros, tuntang djetä intjatjak hapan tisin radja; maka karä surat tä impait awi puna sarohan radja, idjä hapan hadjaran awang balias darie.

11. Hong karä surat tä maka radja manjoho karä olo Jehudi, mangat iä tau hapumpong hong karä lewu, uka milang tahasenge, tinai mangat iä tau mampalomos, mampatäi tuntang marusak karä olo hong sakarä tanah, idjä handak marajap iä, tuntang anak sawae, sambil marampas karä ramon olo tä;

12. Dalam idjä andau, haiak hong karä tanah ain radja Ahasweros, iä tä hong andau telowalas, bulan duäwalas, djetä bulan Adar.

13. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong sakarä tanah, idjä patut imbuka insuman akan olo arä, manjoho karä olo Jehudi batatap akan andau tä, uka mamaläh arepe intu karä musohe.

14. Maka sarohan radja tä, idjä hapan hadjaran awang balias darie, djadjeleng hagoet, inggulong awi augh radja. Maka prentah tä imbuka hong lewu Susan kea.

15. Maka Mordeghai blua bara baun radja, hapakaian pakaian radja idjä biru tuntang baputi ampie, tinai hapan makota bulau awang hai, tuntang hapan klambi pandjang, idjä benang ungu tuntang benang pista awang lamos. Maka olo lewu Susan malahap tuntang handjak atäie.

16. Intu karä olo Jehudi aton kalawa, kahandjak, tinai karami dengan horumat.

17. Kalotä kea hong karä tanah, intu genep lewu äka augh prentah radja tä sampai, maka intu olo Jehudi aton kahandjak, karami, tinai panginae tuntang andau hai; maka kutoh olo baris tanah tä tamä agaman olo Jehudi, basa pampikäh bara olo Jehudi djari lawo akan äwen.

BAGI 9.

I. Olo Jehudi mamaläh arepe intu musohe. II. Iä manukas haradjur handak mahaga andau hai indu hapae mingat perkara tä.

I.—1. Intu bulan duäwalas, djetä bulan Adar, hong andau telowalas bulan tä, metoh wajah augh prentah radja djari sampai

uka ilalus, maka andau tä kea, amon musoh olo Jehudi harap handak marusak iä, perkara tä barabalik, krana olo Jehudi marusak karä olo idjä basingi iä. — (3,7.)

2. Krana karä olo Jehudi hapumpong hong lewu, intu hapus karä tanah ain radja Ahasweros, mangat mantakan mawi olo tä, idjä handak marusak iä; maka dialo idjä biti petah malawan iä, basa pampikäh bara iä djari lawo akan karä utus olo.

3. Tinai karä mantir kapala hong karä tanah, karä wakil radja tuntang mangkubumi, olo handiai idjä mangkat gawin radja tä aton manggatang olo Jehudi; krana pampikäh bara Mordeghai djari lawo akae.

4. Krana Mordeghai tä hai hong human radja, britae tajap sampai karä tanah, krana Mordeghai tä sasar tahi sasar hai.

5. Maka olo Jehudi mamukul karä musohe hapan padang, mampatäi tuntang marusak iä; iä mawi karä olo, idjä basingi iä, tumon kahandake.

6. Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak limä ratus biti olo hatuä.

7. Tinai Parsandata, Dalpon, Aspata,

8. Porata, Adalia, Aridata,

9. Parmasta, Arisai, Aridai tuntang Waisata,

10. Sapulu anak hatuä ain Haman, anak Hamedata, musoh olo Jehudi tä, impatäie; tapi ramoe djaton irampase.

11. Andau tä kea insuman akan radja djumalah karä olo idjä impatäi hong lewu Susan.

12. Koan radja dengan Ester, sawan radja: Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak sampai limä ratus biti olo hatuä, tinai sapulu anak hatuä ain Haman tä; äwe katawan tinai hong karä tanah ain radja! narai toh tinai talo lakum? djetä akan ilalus akam; narai tinai äka huangm? djetä akan mandjadi.

13. Tombah Ester: Amon radja nahuang, soho olo Jehudi idjä hong Susan, mangat djewu kea äwen mawi tumon augh prentah andau toh; tinai soho sapulu anak Haman tä inggantong hong gantongan.

14. Tä radja manjoho olo mawie tumon tä; prentah tä insanan hong Susan, palus olo manggantong sapulu anak hatuä ain Haman tä.

15. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong kea intu andau äpatwalas, bulan Adar, palus mampatäi hong Susan telo ratus biti olo hatuä; tapi ramoe djaton irampase.

16. Maka karä olo Jehudi awang beken, idjä hong karä tanah ain radja, hapumpong kea, uka milang tahasenge, tuntang manjanang arepe bara karä musohe, tinai iä mampatäi musohe udju pulu limä kojan biti, olo hatuä; tapi ramoe djaton irampase.

17. Djetä mandjadi intu andau telowalas, hong bulan Adar; maka andau äpatwalas bulan tä olo tä malajan, tuntang mawi andau tä mandjadi andau panginan, andau karami.

18. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong mawi musohe intu andau telowalas tuntang andau äpatwalas bulan tä kea; maka

andau limäwalas iä malajan; iä mawi andau tä mandjadi andau panginan tuntang andau karami.

II.—19. Tagal tä olo Jehudi, idjä melai hong karä lewu awang intu tanah tä, mahaga andau äpatwalas bulan Adar, mandjadi indu kahandjak tuntang panginan, mandjadi andau karami, andau hapait talo inenga.

20. Maka Mordeghai manjurat saritan karä perkara tä; iä mampait surat akan karä olo Jehudi, idjä belom hong karä tanah ain radja Ahasweros, alo akan idjä tokep tuntang idjä kedjau,

21. Hapae manukas akan äwen, mangat iä mahaga andau äpatwalas bulan Adar tuntang andau limäwalas, haradjur genep njelo;

22. Tumon andau, idjä intu tä olo Jehudi djari sanang bara karä musohe, tumon bulan, idjä djari mobah akae kapähäe mandjadi kahandjak, andau tatum mandjadi andau tatawä; mangat olo haradjur mahaga andau tä mandjadi andau panginan, andau kahandjak, andau hapait talo panenga akan kolae, tuntang andau manenga sadakah akan olo pähä belom.

23. Maka olo Jehudi tjakap manarima hadat tä, awang puna djari inumoe kea, talo awang injurat Mordeghai akan äwen.

24. Basa Haman, anak Hamedata, olo Agag, musoh karä olo Jehudi tä, djari mangarangka handak mampatäi olo Jehudi, tuntang iä djari mambong pur, djetä talo hapa manenong, handak mampatäi tuntang marusak iä.

25. Maka amon Ester djari manaharep radja, iä djari marentah hapan surat, mangat karajape tä, idjä handak hapae mawi olo Jehudi, imbalik tinai buah takolok ai, olo djari manggantong äwen hanak intu gantongan.

26. Tagal tä olo manjewut andau hai tä Purim, tumon aran pur tä. Tumon tä awi karä augh surat tä, tuntang awi talo handiai awang djari gitae, tinai awang djari insuman akae,

27. Maka karä olo Jehudi mamutus sambil mananggong tä akae tuntang akan panakae, tinai akan karä olo idjä akan tamä agamae, iä djaton handak terai mahaga kaduä andau tä, tumon hadat andau tä, tinai tumon wajahe awang inukas tä, haradjur genep njelo;

28. Mangat andau tä impahai tuntang ihaga genep hamputae, tuntang genep ungkupe, hong karä tanah, hong genep lewu; andau Purim tä djaton tau inangkalau olo Jehudi, kaingate dengan andau tä djaton tau terai palus panakae awang harian.

29. Limbah tä maka Ester, sawan radja, anak Abighail, tuntang Mordeghai, olo Jehudi tä, sindä tinai mampait surat hapan karä kwasae, uka mandähen hadat Purim tä.

30. Iä mampait surat tä akan karä olo Jehudi idjä hong saratus duä pulu udju tanah tä, awang tamä karadjaan Ahasweros, hapan augh bahalap tuntang toto.

31. Mangat olo mahaga andau Purim tä intu wajahe awang inukas, tumon Mordeghai, olo Jehudi tä, djari manjoho iä, tuntang Ester, sawan radja; tinai tumon olo tä kea mahin djari manukase akae tuntang akan panakae, tahiu puasa tuntang augh bawaie.

32. Maka Ester manjoho olo ma-

njurat saritan Purim tä; djadi djetä imintik hong surat.

BAGI 10.

Katatesan sarita toh.

1. Limbah tä radja Ahasweros mantjatjah hapus tanah tuntang karä pulau hong tasik, manduan asil bara hetä.

2. Maka karä saritan gawie awang kwasa tuntang abas, tinai saritan kahain Mordeghai, idjä iangkat impahai radja, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Meden tuntang Parsis.

3. Krana Mordeghai, olo Jehudi tä, indu panggapit radja Ahasweros, iä hai marak olo Jehudi, tinai iä ingilak karä paharie; iä manggau kahalap akan utus olo ajue, tuntang hamauh indu berkat hapus olo ajue.

AUGH PANDAK HAPA MAHANDJÆAN SARITAN SURAT DJANDJI IDJÆ SOLAKE DENGAN SARITAN SURAT DJANDJI TAHETA.

Bara katika olo Israel terai tawanan, tuntang mamangun human Hatalla hong Jerusalem tinai, aton hindai bilak tangah limä ratus njelo sampai Jesus, Anak Hatalla, inakan mandjadi olon. Katahin tä tokonge olo Jehudi batuah, tokonge tinai paham tjalakae.

Saratus njelo katahie olo tä mamenda radja Parsis; katahin tä iä sanang bewäi. Limbah tä lembut radja Hellenes, Aleksander idjä hai arae, iä tä mampalah radja Parsis, manduan karä tanahe, mandjadi radja idjä pangkahai hapus kalunen, tumon tudjum nabi Daniel, hong surat Daniel, bagi 8. — *Aleksander tä bahalap kea dengan olo Jehudi; iä paham mahorumat human Hatalla tuntang imam hai hong Jerusulem.*

Maka limbah pampatäi Aleksander tä, basa djaton anake, tä mantir pamutjok ai, äpat biti, mambagi karä tanahe, mandjadi äpat karadjaan. Karadjaan idjä tä, iä tä Misir, idjä tinai tä Aram. Maka Kanaan, tanah olo Jehudi tä, helat Misir dengan Aram. Djadi, basa radja Misir tä haradjur haklahi dengan radja Aram, tanah Kanaan tä haradjur intakae hatalindjam. Handjulo radja Aram mampakalah tanah tä, handjulo radja Misir mamarange manduae tinai. Tä olo Jehudi paham tjalaka bewäi. Idjä paham haliai mamapa marusak iä, iä tä radja Aram, idjä Antioghus arae. Djetä idjä djari insuman nabi Daniel hong surate bagi 8 *tuntang bagi* 11.

Radja Antioghus tä basingi Hatalla, tuntang handak mamaksa djalahan olo Hatalla, olo Jehudi tä, uka iä balekak dengan Hatalla, omba karä dewan radja. Awang djaton maku manumon kahandake impatäie tuntang paham kapähäe. Tä bakojakojan olo Jehudi undur, ompat dewan radja. Tapi arä kea radjin haream matäi bara undur bara Hatallae.

Katika tä, tangah duä ratus njelo helo bara panumah Kristus, lembut idjä kaungkup olo Jehudi, idjä Makabäus arae. Æwen gantjang menteng; iä mampalah radja aram, maliwus olo Jehudi, tuntang mandjadi indu radjae. Tapi basa musohe magon paham kwasa, Makabäus tä hadjandji dengan olo Romani. Sampai saratus njelo katahie olo Romani kilau hasobat dengan olo Jehudi. Tapi limbah tä iä manipas radja Jehudi, idjä ungkup Makabäus tä, tuntang mangkat Herodes, olo Edom, mandjadi radjan tanah Jehuda. Tapi iä akan mamenda kaisar Romani, iä patut manumon prentahe, tuntang manahor asil. Radja Herodes tä olo darhaka; iä djaton paraba agama, iä paham mampatäi olo. Tuntang arä olo Jehudi tamput awie, djaladjalan darhaka kea. Katika tä olo saduki sasar hai kwasa, iä tä baris olo Jehudi, idjä djaton harap surat Hatalla, djaton pertjaja olo matäi akan belom tinai, palus imaläh, atawa ihukum atawa imberkat. Tapi lembut baris olo Jehudi beken tinai, djetä olo parisi; äwen tä, alo arä äwen djaton toto hobah atäie, uras kea paham mimbing surat Hatalla, tuntang iä mandahange haream, hapan arä hadat ai. Iä paham pähä atäie mitä djalahan olo Hatalla irentah olo kapir; iä paham kahause mitä panumah Idjä indjandji, Anak Dawid, Radja idjä katatahi tä. Angate, iä tä karäh maharak mampalah olo Romani, mampendeng karadjaan Dawid akan olo Jehudi tinai. Radja idjä katatahi tä, Anak Hatalla, djari dumah; tapi djaton tumon adon äwen; karadjaan ajue djaton bara kalunen djetoh. Alo Jehudi alo kapir, iä djari maliwus olo handiai bara dosa, bara pampatäi, bara setan, nakara olo handiai idjä impandoi, hobah tuntang pertjaja hong Iä, mandino karadjaan idjä katatahi, karadjaan sorga, karadjaan Hatalla.